Gedichten rond dood rouw en verdriet
Verzameld tot 4 sept 2025

****

Winter

Ik ben gestorven zonder het te weten
want anders had ik me toch wel verzet
en als een starre wacht voor 't raam gezet
zit ik dit bodemloos bestaan te meten

Ik heb maar één verlangen – te vergeten
maar op mijn ademtocht de nerf gewet
groeit er aan ijsvarens een rauw bouquet
en buiten ligt een toegevroren Lethe

en ik blijf wachten – en meet het leven uit –
het is woestijn, herkomst – en doelverloren
de stem des roependen zonder geluid

Was er ooit één die mij had kunnen horen?
een eenzame voor een bebloemde ruit
en buiten blanke toegesneeuwde sporen –

Anna Blaman (1905-1960)

uit: Over zichzelf en anderen

****

Nacht

Man hat mich Tote aufs Wasser gelegt
ich fahre die Flüsse hinunter

die Rhöne den Rhein den Guadalquivir
den Haifischfluss in den Tropen.

Am Meer die Särge.
Ich ohne Münze zwischen den Zähnen

ich treibe in meinem Bett

an den barmherzigen

Bewahrern
geliebter Toter vorbei

überzählig
unnützer als Treibholz

in den Tag.

Hilde Domin

*****

Ik sluit mijn ogen en de zwarte nacht
is opgehouden nacht te zijn, een teken
hoezeer de lichtjes die zij kwam ontsteken
de grond zijn van 't geluk dat juicht en lacht;

nachtelijk raadsel dat met zulke kracht
zijn zegels voor mijn ogen weet te breken
nu uit het diepst ravijn zijn wonderbleke
getintel opflitst dat de dood minacht.

Ik sluit mijn ogen. En steeds blijft gegeven:
een wereld, oogverblindend in haar luister,
waaruit een zee van ruis is weggevloeid.

Het donker staaft de waarheid van mijn leven,
de bliksem is te meer van mij in 't duister:
zie hoe bij nacht zowaar een roos opbloeit.

Jorge Guillën

*****

XV

Mei met zijn lichte werking
Wekt vaten, voeten, oog;
Wie eenzaam is of droef
Begint weer op te leven,
De zwaan-verrukkende rivier
Lokt zorgeloze picknicks,
Het levend wit en rood.

In hun beschutting afgedekt
De doden liggen ver; maar wij
Zijn losgebroken uit de vage
Wouden waar kinderen samenkomen
En engel-vampiers fladderen wit;
Wij staan met duistre ogen,
De gevaarlijke appel gepakt.

Ons wacht de echte wereld,
Dierlijke driften van de jeugd,
Het alom heersend doodsverlangen,
Bevredigden, gekwelden;
De meester stervend in de ring
Van zijn bewonderaars;
Onrecht regeert de aarde.

En liefde die beroering brengt
Bij schildpad en bij ree, en blond
Tezaam met donker legt
Stuwt sneller voort ons bloed;
in het licht van kwaad en goed
Hoe ontoereikend is
Het lieve woord, de blik.

W.H. Auden

*****

Dat is maar eenmaal zo

Ieder kent de vraag: is dat het leven?
Ieder denkt wel eens: is dit het wezen?
Je wordt wakker en het is voorbij.
Niets doorleefd, van alles doorgelezen,
zie je, dat ben jij.

En je denkt misschien: ik ga ten onder,
bodemloos, verschrikkelijk -:
eentje van de grauwe mierenmassa,
door wat lapwerk nog een beetje bonter,
zie je, dat ben ik.

Dat komt zo ineens, terwijl je wandelt,
speling in verdichting, barst het ei,

vonken er van hoed tot schoen signalen;
die bewuste slinger uit de juiste richting,
dat een tikje abnormale,
wat maar eenmaal is, waaraan je niets verandert
zie je, dat ben jij.

Peter Ruhmkorf

****

Als een rivier

Als een rivier zal zij zijn -
mijn kleine stem in jou
die nu zachtjes haar weg zoekt als een
stroompje tussen zwerfkeien

helder zal het branden -
het licht dat zo sterk en zo lang
gloeit, vervolgens wild
flikkert, onzeker flakkert.

Nu zijn jullie clowns, maar straks zullen jullie
dansers zijn bij mijn troon. Zie je het niet:
als alle angsten eenmaal voorbij zijn
zullen jullie gehuld gaan in glorie.

Zolang het nog kan: wees dwaas, onhandig,
struikel, val.
Alles zal wel zijn,
en niet 'heel' zijn hoort bij het op reis zijn.

Laat me je hart horen zingen
wees mijn clown
en als een rivier zal zij zijn -
mijn kleine waarheid in jou.

Jill Harris

*****

Sonnet XXX

When to the sessions of sweet silent thought
I summon up remembrance of things past,

I sigh the lack of many a thing I sought,
And with old woes new wail my dear time's waste:
Then can I drown an eye, unused to flow
For precious friends hid in death's dateless night,
And weep afresh love's long since cancell'd woe,
And moan the expense of many a vanish'd sight:
Then can I grieve at grievances foregone,
And heavily from woe to woe tell o'er
The sad account of fore-bemoaned moan,
Which I new pay as if not paid before.
But if the while I think in thee, dear friend,
All losses are restored and sorrows end.

William Shakespeare

******

XXX. Sonett

Wenn ich in schweigender Gedanken Rat
Erinnrung des Vergangnen traulich lade,
Beseufzend was entflohn mir nie mehr naht,
Neu klagend alte Weh'n versunkner Lebenspfade:
Dann netz' ich wohl versiechte Augenlider
Um teure Freund' in Todesnacht gehüllt;
Es weinen, längst erstickt, der Liebe Schmerzen wieder,
Der Gram um manch dahingeschwunden Bild.
Dann kann ich leiden um vergangnes Leid,
Die trübe Summe vorbeklagter Klagen
Von Weh zu Weh ziehn mit Betrübsamkeit,
Sie zahlend wie noch niemals abgetragen.
Doch, teurer Freund! gedenk' ich dein dabei,
Ersetzt ist alles, und ich atme frei.

****

Ter sprake

Jij komt zo vaak
zwijgend aanwezig onder ons
Waar ben Jij toch te vinden?
Mijn ogen zoeken Jou.
Jij spreekt in
’t tedere gebaar.
Jij raakt mij aan

in de stilte.
Jij overvalt ons niet.
Jij spreekt niet zonder
te luisteren.
Jij ziet eerst onze pijn
en ons zoeken naar het licht.
Jij spreekt wonderlijk in
de gewonde mens.
JU komt ter sprake in
de taal van liefde en
louter goedheid.
Jij werd de mond van de
sprakeloze.
Jij bracht de machtigen
tot stomme verbijstering.
Jouw liefde doet nog altijd
in mensen van zich spreken.
Jij gaf het woord aan de
monddood gemaakten.
Jij gaf het woord aan wie
niet gehoord werden.
Jij hoorde alle fluisteren
in licht zoekende gezichten.

Marinus van den Berg.

******

De boom zo mooi,
zo recht van lijf en leden,
zo sterk, met kracht
en wijsheid van de tijd.
Daar ligt hij heden,
geveld, verteerd van
binnen zonder macht.

De geest van deze boom
Geworteld in zijn takken
blijft eeuwig voortbestaan
Valt nooit meer
om te hakken.

******

Ik weet dat je gestorven bent

Ik weet dat je gestorven bent.
Je handen hebben de mijne
en de dingen om je heen losgelaten.
Je kijkt niet Meer door het raam
naar het weer van vandaag.
Je luistert niet langer als er ergens een deur opengaat
en je zegt niet meer: Kom binnen.
Je zegt de woorden niet meer die je
–met jouw ogen en jouw stem –
vroeger altijd zei.
Het is stil geworden om je heen

Maar toch hoor ik je nog spreken
en zie ik met gesloten ogen wat je deed,
toen je nog gaande en staande was.
Nee, je zou pas echt dood zijn
-ik zou pas echt dood zijn –
als ik je kon vergeten
en als je weggewist uit mijn geheugen
me niet meer bij zou staan
met raad en daad
zoals toen.

Maar dat doe je dus nog
als ik over jou verhalen vertel:
hoe je het leven en de mensen zag
en wat je doen zou als je voor vragen stond
waar ik voor kom te staan.

Nee, alles is nog niet voorbij,
je leeft nog in mijn verhalen over jou.
Mijn handen kunnen je niet meer vasthouden
maar wel mijn woorden en de ogen van mijn hart.
En daar zul je leven tot eens alles is volbracht
in een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

******

Het land van amen

Ik zal voorbij zijn en het dorp zal duren
gelijk vandaag met harpen in de bomen.
Geblaat geblaf. En telkens toegenomen
bewegingen tegen de middaguren.

Het gras ontelbaar tussen vogelveren
en leeuweriken als omhooggetrokken
onhoorbaar bezig in een tijd vol klokken.

De knapen die nu haastig huiswaarts keren,
de ransels rondzwaaiend naar alle kanten
zullen volwassen zijn met grote handen.

A.v. Wilderode

****

Ik voelde mij zo gelukkig met jou;
ik zag de zon, ik zag de zonnebloemen in je ogen.
En ik dacht; tot aan het einde van de wereld
zo met jou te leven (mogen).

Ik zag in jou mijn pa, jouw opa
joviaal en met een heel groot hart.
Voluit mocht ik jouw moeder zijn
Nooit zag je ’t leven zwart.

Maar toch…als moeder voelde ik soms angst
je van huis te laten gaan, die jachtige wereld tegemoet
Jij bleef de positieve optimist;
gaf vaak mijn leven zin en moed.

En zo opeens, mijn liefste, die vreselijke nacht,
verpletterde onze droom, diep in mijn hart verwond
omdat zinloos geweld jouw hulpvaardigheid
en mensenliefde niet verstond.

Verscheurd mijn moederhart,
diepe leegte om ’t gemis.
Omdat wie ik lief had, jij liefste Joes,
nu niet meer is.

En zie ik straks door ’t donker, Joes,
straks even maar, heel even weer de zon
Dan zal ik weten, voelen, leven,
van jou, mijn liefdesbron.

Afra

****

HELD

Er bestaat een held, als je in je hart kijkt
je hoeft niet bang te zijn om wat je bent
het antwoord ligt er, als je in je ziel reikt.

Dan komt een held voorbij
met de kracht om door te gaan
je zet je angsten van je af
en je weet dat je het redt.
Dus als je denkt dat er geen hoop meer is
kijk dan in jezelf en wees sterk
en je zult de waarheid zien
dat er een held in jou huist

Het is een lange weg
als je alleen tegenover de wereld staat
en niemand een hand naar je uitstrekt
die je vast kunt pakken
Je kunt liefde vinden
wanneer je in jezelf kijkt
en de leegte die je voelde zal verdwijnen.

Dan komt een held voorbij
met de kracht om door te gaan
je zet je angsten van je af
en je weet dat je het redt.
Dus als je denkt dat er geen hoop meer is
kijk dan in jezelf en wees sterk
en je zult de waarheid zien
dat er een held in jou huist.

Iedereen weet, dromen zijn moeilijk waar te maken
maar laat niemand ze afnemen
hou vol, er komt een nieuwe dag
waarop je je weg zult vinden.

Dan komt een held voorbij
met de kracht om door te gaan
je zet je angsten van je af
en je weet dat je het redt.
Dus als je denkt dat er geen hoop meer is
kijk dan in jezelf en wees sterk
en je zult de waarheid zien, dat er een held in jou huist

Mariah Carey

****

Spreken met vader

Vader, wij hebben u begraven en de grond erkend
zacht om te slapen, zacht om te vergeten:
zand dat vervloeit en water, ongeweten,
herinnering en droefheid voormaals onbekend.

Gij zult niet eenzaam zijn, maar slapen slapen
met sterren ’s avonds een onblusbaar vuur
en, rond uw eiland, het traagstromend water.
De bomen wuiven tijdeloos en ieder uur.

Gij zult niet eenzaam zijn. De bloemen en de kruiden
werden maar even in hun bloei gestuit
en elke lente loopt de wingend uit
wanneer de jonge wind keert van het zuiden.

Gij zult niet eenzaam zijn: de nachtegaal zal fluiten.

A.v. Wilderode

****

Moeder van ver al

Ik zwem in tegenstroom van vijftien jaren
sinds je verscheiden naar de koninkrijken
die ik niet meer of nog niet kan bereiken
en waar je bent herkenbaar aan gebaren
en oogopslag en zachtgezegde woorden.
De zoute zeeën van een eenzaam leven
hebben mij verder van jou weggedreven.

Misschien kun je mijn armslagen toch horen
daar aan jouw kust, en kom je moegezwegen
mij met een taal vol aardse tekens tegen.

A.v. Wilderode

****

Februaribomen
in al hun vezels wachten zij –
de bomen langs de singel
ademloos gespannen

windstil wachten zij
de kluizenaars in ons bestaan
in zichzelf gekeerd
altijd op dezelfde plaats
en toch –
en toch
verrichten zij
het grootste wonder
herscheppen zij
het leven keer op keer

ik weet
de lente komt
de nieuwe taal
die zij gaan spreken
de kente
waar ook ik –
ook ik op wachten wil

O. Kruythof

****

Kom nu met uw donker,
diep erbarmen,

Eindelijk Dood.
Laat dit pijnlijk lichaam in uw armen
Rusten als het kind op moeders schoot.
Laat mij veilig door de schaduw uwer grote Vleugelen gedekt

Slapen gaan, het
moede oog gesloten
En het lichaam pijnloos uitgestrekt.

Jacqueline van der Waals

****

Ik weet, ik weet niet Heer, waarvan Gij koning zijt,
hoe klein uw land is of hoe wijd,
noch wat ik U kan vragen,
maar dit, dit sterven Heer, dit kan ik niet verdragen.

Ik weet, ik weet wel Heer het lijden maakt soms vrij
en in de felle pijn zijt Gij misschien de diepste drager,
maar dit, dit sterven Heer, dit
kan ik niet verdragen.

Toch zult, toch zult Gij Heer – zo wordt Gij ook verstaan –
de doden weer rechtop doen gaan,

doen lachen, niet meer klagen.
Want dit, dit
sterven Heer, dit wil ik niet verdragen.

Theo van Reen

****

Aarde. Deze.
Enig denkbare.
Rond en blauw in de ruimte,.
Met zon, maan en sterren,
seizoenen, rivieren,
rivieren die stromen naar zee.
En niets valt omhoog
en alle somlaag.
En niets is nog af
en alles nog nergens.
En overal mensen
die weten van niets
en maken van alles –
en alles bederven,
seizoenen, rivieren.en achteloos doden.
En sterven en doden
en sterven.

Huub Oosterhuis

****

Ween niet

De dood is niets. Ik ben slechts naar
de andere kant. Ik ben mezelf, jij bent
jezelf. Wat we voor elkaar waren, zijn
we nog altijd. Noem me zoals je me
steeds genoemd hebt. Spreek tegen
me zoals weleer, op dezelfde toon, niet
plechtig, niet triest. Lach om wat ons
samen heeft doen lachen. Denk aan mij,
bid met mij. Spreek mijn naam
uit thuis, zoals je altijd gedaan hebt
zonder hem te benadrukken, zonder
zweem van droefheid. Het leven is
wat het altijd is geweest. De draad is
niet gebroken. Waarom zou ik uit je
gedachten zijn? Omdat je me niet
meer ziet? Nee, ik ben niet ver, juist
aan de andere kant van de weg. Zie
je, alles is goed. Je zult mijn hart
opnieuw ontdekken en er de tederheid
terugvinden. Dus, droog je tranen en
ween niet, als je van me houdt.

****

De doden zijn niet dood

De overledenen zijn nimmer heengegaan:
ze zijn in de lichte plek in de schaduw
En in de schaduw die dichter wordt.
Ze zijn in de boom die dreunt en
in de boom die steunt.

Ze zijn in het stromende water en in
het water dat slapend de ogen sluit.
Ze zijn in de hut, ze zijn in de boot:
de doden zijn niet dood.

De overledenen zijn nimmer heengegaan:
ze zijn in de borsten van de vrouw,
ze zijn in het kind in haar lichaam.
Ze zijn in de oplaaiende strijd,
ze zijn niet onder de grond:
ze zijn in het uitgaande vuur,
ze zijn in het wenende gras,
ze zijn in de brommende rotsen,

ze zijn in het bos, in het huis, in
de boot: de doden zijn niet dood.

Birago Diopp, Senegambia

****

Enzovoort

Na de begrafenis van oom speelt de familie
rond de verse weduwe stommetje,
tot iemand zegt dat het bij
het graf gelukkig even niet regende.
Het had net zo goed wél kunnen regenen,
zoals het de vorige dag immers vrijwel
onafgebroken geregend heeft en
zoals het trouwens de hele week
al een natte boel is.
Denk maar aan de totaal verregende
verjaardag van Chris, je weet wel, die met een
dochter van Ada getrouwd is,
ze kon geen kinderen krijgen, o nee?
Enzovoort.

Huub Hoek

****

In de hemel

‘In de hemel is het altijd zomer,
de zon schijnt er altijd.
De bomen en planten zijn
groen en de bloemen bloeien in allemaal kleuren.
De Hemel is een groot dal omringd door bergen,
maar het dal is zo groot dat het niet
net is alsof je er tussen gevangen zit.

Op de bergen groeien grote bossen
met allemaal verschillende bomen en struiken.
Er zijn ook grote weiden en beekjes
en in het dal is een heel groot,
mooi, helder blauw meer,
waar allemaal vissen in zwemmen
en waar je zelf ook in kunt zwemmen.

Er zijn veel dieren. De mensen en dieren leven er samen.
De mensen zorgen voor de natuur
en de natuur zorgt voor de mensen.

Zo hebben ze er beiden wat aan.
De mensen zijn er heel vrolijk en ruzie bestaat niet.
Alle mensen zijn gelijk, er is geen verschil tussen arm en rijk,
want je geld kan je toch niet meenemen naar de hemel.
Er zijn ook geen mensen die beter zijn dan de andere mensen.
Geen verschil tussen blanke en zwarte mensen.
Het gaat niet om hun huidskleur,
maar hoe ze van binnen zijn.

Alle vijanden die je vroeger had, ken je niet meer,
je leeft gewoon weer in vrede met elkaar.
Ze doen en delen veel meer samen.
Ze zijn meer een, ze begrijpen elkaar beter en
laten elkaar ook in hun waarde.
Ze schelden niemand uit om wat hij zegt of doet.
In de Hemel is God niet God,
maar is Hij de koning die om zijn mensen geeft en
voor ze zorgt. Hij is er in levende lijve om erop toe te zien
dat alles ook goed gaat.
De Hemel lijkt in veel opzichten op de aarde,
maar in de Hemel zijn al die nare dingen van de aarde er niet.'

Sanne

****

Lied

(ca. 600 v. Christus)

Erstorben wirst du liegen
Und niemand wird dein denken,
Niemand zu allen Zeiten:
Denn nie hast du die Rosen
Pieriens berühret.
Unscheinbar wirst du müssen
In Todes Wohnung gehen,
Und niemand wird dich ansehn
Im Heer der dunkeln Schatten.

Sappho von Mytilene

(übertragen von Johann Gottfried Herder)

*****

Abschied vom Grabe des Fang Guan

Einsam das Grab, an dem das Pferd gezügelt
in fremdem Land: denn wieder heißt es scheiden.
Von frischen Tränen bleibt kein Fleck verschont,
im niedern Himmel Wolkenfetzen treiben.

Der einst mit einem Xie An Schach gespielt,
bringt einem Xu Jun das begehrte Schwert:
allein er sieht des Haines Blüten fallen,
Pirole er zum Abschied zwitschern hört.

Du Fu

*****

Schließe mir die Augen beide
Mit den lieben Händen zu!
Geht doch alles, was ich leide,
Unter deiner Hand zur Ruh.
Und wie leise sich der Schmerz
Well um Welle schlafen leget,
Wie der letzte Schlag sich reget,
Füllest du mein ganzes Herz.

Theodor Storm

*****

Ode an die Wiedererstandenen

Die Nacht ist der Tod des Tages,
Die Berge sind der Tod der ältesten Vögel.

Jene Witwen, die sich still beklagend zum Gebet waschen,
Sind der Tod ihrer seligen Gatten.

Geliebt werdet ihr hellblau, jeden Sommer,
Die Ähre ist der Tod des Weizens.

Ihr begreift nicht wie, ihr seht nicht: auf der Sonne
Ist Dienstag der Tod von Montag.

Eisig kalte, eisig dunkle
Einsamkeit ist der Tod jener schönen Helle.

Leben, Leben, dreißig Jahre, fünfzig Jahre, achtzig Jahre
Sind deinetwegen der Tod der Liebe.

Fazil Hüsnü Daglarca

(Übertragung: Yüksel Pazarkaya)

*****

SONNET LXVI

Tired with all these, for restful death I cry,
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue-tied by authority,
And folly, doctor-like, controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill:
Tired with all these, from these would I be gone,
Save that, to die, I leave my love alone.

William Shakespeare

******

LXVI. SONETT

Müde von alle *diesem* wünsch' ich Tod:
Verdienst zum Bettler sehn geboren werden,
Und hohle Dürftigkeit in Grün und Rot,
Und wie sich reinste Treu entfärbt auf Erden,
Und goldnen Ehrenschmuck auf Knechteshaupt,
Und jungfräuliche Tugend frech geschändet,
Und Hoheit ihres Herrschertums beraubt,

Und Kraft an lahmes Regiment verschwendet,
Und Kunst im Zungenbande der Gewalt,
Und Schulenunsinn, der Vernunft entgeistert,
Und schlichte Wahrheit, die man Einfalt schalt,
Und wie vom Bösen Gutes wird gemeistert:
Müde von alle dem, wär Tod mir süß;
Nur, daß ich sterbend den Geliebten ließ!

****

Les sanglots longs
Des violons
De l'automne
Blessent mon coeur
D' une langueur
Monotone.

Tout suffocant
Et blême, quand
Sonne l‘ heure,
Je me souviens
Des jours anciens
Et je pleure;

Et je m'en vais
Au vent mauvais
Qui m' emporte
Deçà, delà,
Pareil à la
Feuille morte.

Paul Verlaine

******

Herbstlied

Seufzer gleiten
Die saiten
Des herbsts entlang
Treffen mein herz
Mit einem schmerz
Dumpf und bang.

Beim glockenschlag

Denk ich zag
und voll peinen
An die zeit
Die nun schon weit
Und muss weinen.

Im bösen winde
Geh ich und finde
Keine statt...
Treibe fort
Bald da bald dort –
Ein welkes blatt.

Übertragung: Stefan George

*****

wer Gott ahnet, ist hoch zu halten,
Denn er wird nie im Schlechten walten.

Der Mensch erfährt, er sei auch, wer er mag,
Ein letztes Glück und einen letzten Tag.

Nichts vom Vergänglichen,
Wie's auch geschah
Uns zu verewigen
Sind wir ja da.

Johann Wolfgang von Goethe

****

Größers wolltest auch du, aber die Liebe zwingt
All uns nieder, das Leid beuget gewaltiger,
Doch es kehret umsonst nicht
Unser Bogen, woher er kommt.

Aufwärts oder hinab! Herrschet in heilger Nacht,
Wo die stumme Natur werdende Tage sinnt,
Herrscht im schiefesten Orkus
Nicht ein Grades, ein Recht noch auch?

Dies erfuhr ich. Denn nie, sterblichen Meistern gleich,
Habt ihr Himmlischen, ihr Alleserhaltenden,
Daß ich wüßte, mit Vorsicht

Mich des ebenen Pfads geführt.

Alles prüfe der Mensch, sagen die Himmlischen,
Daß er, kräftig genährt, danken für Alles lern
Und verstehe die Freiheit
Aufzubrechen, wohin er will.

Friedrich Hölderlin

****

Sonnet XI

As fast as thou shalt wane, so fast thou grow'st
In one of thine, from that which thou departest;
And that fresh blood which youngly thou bestow'st
Thou mayst call thine when thou from youth convertest.
Herein lives wisdom, beauty and increase;
Without this, folly, age and cold decay:
If all were minded so, the times should cease
And threescore year would make the world away.
Let those whom Nature hath not made for store,
Harsh, featureless and rude, barrenly perish:
Look, whom she best endow'd she gave the more;
Which bounteous gift thou shouldst in bounty cherish:
She carved thee for her seal, and meant thereby
Thou shouldst print more, not let that copy die.

William Shakespeare

******

XI. SONETTE

So schnell du abblühst, sprossest du heran
Aus dem, was dir entging, in deinen Zweigen,
Und was du jugendlich an Blut vertan,
Das nennst du, wenn die Jugend schwand, dein eigen.
Hierin lebt Weisheit, Schönheit, Nachwuchs fort;
Sonst, Torheit, Alter, eisiges Gerinnen.
Dächt' alles so, die Zeit wär längst verdorrt,
In sechzig Jahren diese Welt von hinnen.
Laß sterben unfruchtbar, die anmutleer,
Rauh von Natur und wüst nicht zur Vermehrung taugen;
Sieh ihre Bestbegabten; dir ward mehr;

So reiche Gabe sollst du reichlich brauchen!
Natur schnitt ihren Stempel *dich*, und sprach:
Laß ihn nicht untergehen, präg' ihn nach.

****

Ich war einmal ein Kind. Genau wie ihr.
Ich war ein Mann. Und jetzt bin ich ein Greis.
Die Zeit verging. Ich bin noch immer hier
Und möchte gern vergessen, was ich weiß.
Ich war ein Kind. Ein Mann. Nun bin ich mürbe.
Wer lange lebt, hat eines Tags genug.
Ich hätte nichts dagegen, wenn ich stürbe.
Ich bin so müde. Andre nennen's klug.

Ach, ich sah manches Stück im Welttheater.
Ich war einmal ein Kind, wie ihr es seid.
Ich war einmal ein Mann. Ein Freund. Ein Vater.
Und meistens war es schade um die Zeit...
Ich könnte euch verschiedenes erzählen,
Was nicht in euren Lesebüchern steht.
Geschichten, welche im Geschichtsbuch fehlen,
Sind immer die, um die sich alles dreht.
Wir hatten Krieg. Wir sahen, wie er war.
Wir litten Not und sah'n, wie sie entstand.
Die großen Lügen wurden offenbar.
Ich hab' ein paar der Lügner gut gekannt.
Ja, ich sah manches Stück im Welttheater.
Ums Eintrittsgeld tut's mir noch heute leid.
Ich war ein Kind. Ein Mann. Ein Freund. Ein Vater.
Und meistens war es schade um die Zeit...

Wir hofften. Doch die Hoffnung war vermessen.
Und die Vernunft blieb wie ein Stern entfernt.
Die nach uns kamen, hatten schnell vergessen.
Die nach uns kamen, hatten nichts gelernt.
Sie hatten Krieg. Sie sahen, wie er war.
Sie litten Not und sah'n, wie sie entstand.
Die großen Lügen wurden offenbar.
Die großen Lügen werden nie erkannt.
Und nun kommt ihr. Ich kann euch nichts vererben:
Macht, was ihr wollt. Doch merkt euch dieses Wort:
Vernunft muß sich ein jeder selbst erwerben,
Und nur die Dummheit pflanzt sich gratis fort.
Die Welt besteht aus Neid. Und Streit. Und Leid.

Und meistens ist es schade um die Zeit.

Erich Kästner

*****

Ausgang

Immer enger, leise, leise
Ziehen sich die Lebenskreise,
Schwindet hin, was prahlt und prunkt,
Schwindet Hoffen, Hassen, Lieben,
Und ist nichts in Sicht geblieben
Als der letzte dunkle Punkt.

Theodor Fontane

*****

Kleiner Ring
Was unterscheidet
Götter von Menschen?
Daß viele Wellen
Vor jenen wandeln,
Ein ewiger Strom:
Uns hebt die Welle,
Verschlingt die Welle,
Und wir versinken.

Ein kleiner Ring
Begrenzt unser Leben,
Und viele Geschlechter
Reihen sich dauernd
An ihres Daseins
Unendliche Kette.

Johann Wolfgang Goethe

*****

An sich selbst

Mir grauet vor mir selbst; mir zittern alle Glieder,
Wenn ich die Lipp und Nas und beider Augen Kluft,
Die blind vom Wachen sind, des Atems schwere Luft

Betracht und die nun schon erstorbnen Augen-Lider.

Die Zunge, schwarz vom Brand, fällt mit den Worten nieder
Und lallt ich weiß nicht was; die müde Seele ruft
Dem großen Tröster zu; das Fleisch ruft nach der Gruft;
Die Ärzte lassen mich; die Schmerzen kommen wieder.

Mein Körper ist nicht mehr als Adern, Fell und Bein.
Das Sitzen ist mein Tod, das Liegen meine Pein.
Die Schenkel haben selbst nun Träger wohl vonnöten.

Was ist der hohe Ruhm, und Jugend, Ehr und Kunst?
Wenn diese Stunde kommt, wird alles Rauch und Dunst,
Und eine Not muß uns mit allem Vorsatz töten.

Andreas Gryphius

*****

Versöhnung

Es ließe sich alles versöhnen,
Wenn keine Rechenkunst es will.
In einer schönen,
Ganz neuen und scheuen
Stunde spricht ein Bereuen
So mutig still.

Es kann ein ergreifend Gedicht
Werden, das kurze Leben,
Wenn ein Vergehen
Aus Frömmigkeit schlicht
Sein Innerstes spricht.

Zwei Liebende auseinandergerissen:
Gut wollen und einfach sein!
Wenn beide das wissen,
Kann ihr Dach wieder sein Dach sein
Und sein Kissen ihr Kissen.

Joachim Ringelnatz

*****

Herr von Ribbeck auf Ribbeck im Havelland,

Ein Birnbaum in seinem Garten stand,
Und kam die goldene Herbsteszeit
Und die Birnen leuchteten weit und breit,
Da stopfte, wenn's Mittag vom Turme scholl,
Der von Ribbeck sich beide Taschen voll,
Und kam in Pantinen ein Junge daher,
So rief er: ,,Junge, wiste ne Beer?"
Und kam ein Mädel, so rief er: "Lütt Dirn,
Kumm man röwer, ick hebb ne Birn."

So ging es viel Jahre, bis lobesam
Der von Ribbeck auf Ribbeck zu sterben kam.
Er fühlte sein Ende, 's war Herbsteszeit,
Wieder lachten die Birnen weit und breit;
Da sagte von Ribbeck: ,,Ich scheide nun ab.
Legt mir eine Birne mit ins Grab!”
Und drei Tage drauf, aus dem Doppeldachhaus,
Trugen von Ribbeck sie hinaus.
Alle Bauern und Büdner mit Feiergesicht
Saugen ,,Jesus meine Zuversicht!"
Und die Kinder klagten, das Herze schwer:
,,He is dod nu. Wer giwt uns nu ne Beer?"

So klagten die Kinder. Das war nicht recht -
Ach, sie kannten den alten Ribbeck schlecht!
Der neue freilich, der knausert und spart,
Hält Park und Birnbaum strenge verwahrt.
Aber der alte, vorahnend schon
Und voll Mißtrauen gegen den eigenen Sohn,
Der wußte genau, was damals er tat,
Als um eine Birn ins Grab er bat;
Und im dritten Jahr aus dem stillen Haus
Ein Birnbaumsprößling sprößt' heraus.

Und die Jahre gehen wohl auf und ab,
Langst wölbt sich ein Birnbaum über dem Grab,
Und in der goldenen Herbsteszeit
Leuchtet's wieder weit und breit,
Und kommt ein Jung übern Kirchhof her,
So flüstert's im Baume: ,,Wiste ne Beer?''
Und kommt ein Mädel, so flüstert's: ,,Lütt Dirn,
Kumm man röwer, ick gew di ne Birn!''

So spendet Segen noch immer die Hand
Des von Ribbeck auf Ribbeck in' Havelland.

Theodor Fontane

****

Der Mensch

Empfangen und genähret
Vom Weibe wunderbar,
Kömmt er und sieht und höret
Und nimmt des Trugs nicht wahr;

Gelüstet und begehret
Und bringt sein Tränlein dar;
Verachtet und verehret,
Hat Freude und Gefahr;
Glaubt, zweifelt, wähnt und lehret,
Hält nichts und alles wahr;
Erbauet und zerstöret
Und quält sich immerdar;
Schläft, wachet, wäscht und zehret;
Trägt braun und graues Haar.
Und alles dieses währet,
Wenns hoch kommt achtzig Jahr.
Denn legt er sich zu seinen Vätern nieder,
Und er kömmt nimmer wieder.

Matthias Claudius

******

Psalm
(1963)

Niemand knetet uns wieder aus Erde und Lehm,
niemand bespricht unsern Staub.
Niemand.

Gelobt seist du, Niemand.
Dir zulieb wollen
wir blühn.
Dir
entgegen.

Ein Nichts

waren wir, sind wir, werden
wir bleiben, blühend:
die Nichts-, die
Niemandsrose.

Mit
dem Griffel seelenhell,
dem Staubfaden himmelswüst,
der Krone rot
vom Purpurwort, das wir sangen
über, o über
dem Dorn.

Paul Celan

*****

Der Tod der Weisen

Auf dem Grab von Hafes gab es eine Rose,
Die täglich von neuem blühte mit blutender Farbe.
Nachts weinte die Nachtigall, bis es Morgen wurde,
Mit ihrer Melodie, die an das alte Schiras erinnert.

Der Tod ist das sorgenfreie Frühlingsland für jeden [Weisen.
Jahrelang schwebt seine Seele überall als Weihrauch.
Und auf seinem Grab unter kühlen Zypressen
Blüht jeden Morgen eine Rose, singt jede Nacht eine
Nachtigall.

Yahya Kemal Beyatli

(Übertragung: Yüksel Pazarkya)

******

SONNET LXXXI

Or I shall live your epitaph to make,
Or you survive when I in earth am rotten;
From hence your memory death cannot take,
Although in me each part will be forgotten.
Your name from hence immortal life shall have,
Though I, once gone, to all the world most die:
The earth can yield me but a common grave,

When you entombed in men's eyes shall lie.
Your monument shall be my gentle verse,
Which eyes not yet created shall o'er-read;
And tongues to be your being shall rehearse,
When all the breathers of this world are dead;
You shall live - such virtue hath my pen -
Where breath most breathes, even in the mouths of men.

William Shakespeare

*****

LXXXI. SONETT

Entweder leb' ich, dir die Grabschrift zu ersinnen,
Oder du dauerst noch, wenn Moder mich verzehrt.
Dein Angedenken rafft kein Tod von hinnen,
Wenn auch von mir kein Lebender mehr hört.
Fortan unsterblich wird dein Name leben,
Wenn mich auf ewig Staub der Welt verbarg.
Mir kann die Erd' ein schlechtes Grab nur geben;
Du ruhst in Menschenaugen eingesargt.
Mein Freundesvers wird sein dein Monument,
Daß dich noch ungeborne Augen lesen
Und kommender Geschlechter Mund dich nennt,
Wenn alle Atmer dieser Welt verwesen.
So hält dich da, wo Odem nie versiegt,
Auf Menschenlippen atmend mein Gedicht.

*****

Schillers Bestattung

Ein ärmlich düster brennend Fackelpaar, das Sturm
Und Regen jeden Augenblick zu löschen droht.
Ein flatternd Bahrtuch. Ein gemeiner Tannensarg
Mit keinem Kranz, dem kargsten nicht, und kein Geleit!
Als brächte eilig einen Frevel man zu Grab.
Die Träger hasteten. Ein Unbekannter nur,
Von eines weiten Mantels kühnem Schwung umweht,
Schritt dieser Bahre nach. Der Menschheit Genius war's.

Conrad Ferdinand Meyer

******

Totenlied für Klabund

An Deine Bahre treten,
Klabund, in langer Reih,
Die Narren und Propheten,
Die Tiere und Poeten,
Und ich bin auch dabei.

Es kommen die Hamburger Mädchen
Samt Neger und Matros,
Wo werden sie jetzt ihre Pfundstück
Und all die Sorgen los?

Es kommen die englischen Fräuleins,
Wie Morcheln, ohne Kinn,
Wo sollen denn die Armen jetzt
Mit ihrer Unschuld hin?

Es kommt am Humpelstocke
Der Leierkastenmann
Und fängt aus tiefster Orgelbrust
Wie ein Hund zu heulen an.

Es kommt der Wilhelm Fränger,
Die Laute in der Hand,
Aus seinen Zirkusaugen rinnt
Statt Tränen blutiger Sand.

Es kommen alle Vögel
Und zwitschern ohne Ruh,
Sie decken Dich wie junge Brut
Mit flaumigen Federn zu.

Es kommt ein Handwerksbursche
mit rotem Augenlid,
Der kritzelt auf ein Telegramm-Formular
Dein schönstes Liebeslied.

Es kommt auf Beinen wie ein Reh
Ein dünner grauer Mann,
Der stellt die Himmelsleiter
Zu Deinen Füßen an.

Carl Zuckmayer

*****

Nachruf
Meinem lieben Freunde H. C. Bodmer
an seinem Todestage, dem 28.Mai 1956

O Freund, daß du so früh gegangen bist!
Kahl dorrt um mich der Raum, der Wald einst war.
Vergessener alter Baum, steh ich allein.

Dich kannten wenige, und keiner ganz.
Verborgen unter flotter Maske
Des Reiters, Zechers, Offiziers, Mäzens
Lebte dein Strahlendes, dein heimliches Königtum.

Und daß du hinter straffer Herrenmiene
Hingabe hegtest, Demut, Liebeskraft
Fürs Große, Heilige, war Freunden nur
Des innern Kreises kund, ein Wissen,
Das wir als kostbares Geheimnis bargen.

Leb wohl, du Stürmischer, Unbändiger!
Dein Bild bewahr ich treu, das ritterliche.
Und lang am kahlgeschlagenen Hang
Betracht ich die verödete Stelle,
Ob der sich deine Krone einst gewiegt.

Hermann Hesse

*****

Tristesse

J'ai perdu ma force et ma vie,
et mes amis et ma gaité;
J‘ai perdu jusqu'à la fierté
Qui faisait croire à mon génie.

Quand j'ai connu la Vérité,
J'ai cru que c'était une amie;
Quand je l'ai comprise et sentie,
J'en étais déjà dégoûté.

Et pourtant elle est éternelle,

Et ceux qui se sont passés d'elle
Ici-bas ont tout ignoré.

Dieu parle, il faut qu'on lui réponde.
Le seul bien qui me reste au monde
Est d'avoir quelquefois pleuré.

Alfred de Musset

******

Trauer

Mein Leben, meine Kraft ist hin;
Mein Glück, die Freunde, mir erkoren,
Sogar den Stolz hab' ich verloren,
Der Welt zu zeigen, was ich bin.

Wie einer treuen Führerin
Hatt' ich der Wahrheit zugeschworen;
Seitdem sie Kinder mir geboren,
Ließ ich auch sie, gesättigt, ziehn.

Doch Keiner, der sie je besessen,
Die ewig jung, wird sie vergessen,
Da er durch sie gereift zum Mann.

Mir selber ist von ihrem Lieben
Mein höchstes Lebensgut geblieben:
Daß ich zuweilen weinen kann.

Nachdichtung: E. Geibel und H. Leutpold

*****

Hektor und Achill (I)

Auch Alexander starb. Es starb der weise
Und zungenschnelle Sokrates. Der Held
Achill. Held Hektor auch. O grause Welt!
Die Kinder sterben und die grauen Greise.

Dem wird ein Scheiterhaufen aufgestellt,
Den schickt das Gift auf seine letzte Reise,
Und den das Schwert. Und keiner hats gewählt.

Verschieden ist der Weg, die Art und Weise,

Und gleich das Ziel. Dann schließen sich die Türen,
Die in das unbekannte Drüben führen,
Für immer zu. Und nie ward es vernommen,

Daß jemals einer wär zurückgekommen,
Um uns bestaubt und atemlos zu sagen,
Ob jetzt Achill und Hektor sich vertragen.

Georg Britting

*****

Gruß

Wo Ist der Schmerzenslaut, durchbohrt vom Nagel,
Wo ist Prometheus, der den Felsen stützte, trug?
Und wo der Geier, seine Krallen, die da jagen,
Sein gelbes Auge und sein finstrer Flug?

Tragödien - nie mehr, sie sind verstummt, uns fern,
Doch diese Lippen dringen vor auf ihrem Weg:
Zum Lastenträger Aischylos, bis in den Kern,
Und hin zu Sophokles, der Bäume schlägt.

Er ist der Hall, und Gruß, Signal, nein dies: der Pflug.
Aus Luft und Stein: Theaterrund der Zeiten
Stand auf - denn alle wollen sie sich sehen nun:
Geborene, die Abgrundnahen und - die ohne Tod hier
weiterschreiten.

Ossip Mandelstam

(Übertragung: Ralph Dutli)

*****

Zuflucht noch hinter der Zuflucht
Für Peter Huchel

Hier tritt ungebeten nur der wind durchs tor
Hier
ruft nur gott an

Unzählige leitungen läßt er legen
vom himmel zur erde

Vom dach des leeren kuhstalls
aufs dach des leeren schafstalls
schrillt aus hölzerner rinne
der regenstrahl

Was machst du, fragt gott

Herr, sag ich, es
regnet, was
soll man tun

Und seine antwort wächst
grün durch alle fenster

Reiner Kunze

*****

Grabinschrift

I
An nichts litt er in dieser Welt so sehr
Wie an seinem Hühnerauge.
Sogar, daß er häßlich war,
Störte ihn nicht sonderlich.
Wenn seine Schuhe zufällig nicht drückten,
Dachte er nicht gleich an den Namen Gottes,
Aber ungläubig konnte man ihn auch nicht nennen.
Schade um Süleyman Efendi.

II
Kein Problem und keine Frage war
To be or not to be für ihn.
Eines Abends schlief er ein
Und wachte nicht mehr auf.
Man nahm ihn und trug ihn fort.
Man wusch ihn, sprach das Totengebet, er wurde begraben.
Wenn seine Gläubiger von seinem Tod hören,
Werden sie ihm sicher gern seine Schulden erlassen.
Was seine Forderungen betrifft,
Forderungen hatte der Selige keine.

III
Sein Gewehr brachte man ins Depot.
Seine Kleider bekam ein anderer.
In seinem Leinensack keine Kruste Brot,
Keine Spur seiner Lippen mehr an seiner Wasserflasche.
Ein Wind,
Weggeweht.
Nicht einmal sein Name blieb als Erinnerung.
Nur dieser Zweizeiler
Am Kamin des Cafés in seiner Handschrift:
„Der Tod ist Gottes Gebot,
Wenn er nur keine Trennung wäre.“

Rhan Veli Kanik

(Übertragung: Yüksel Pazarkaya)

*****

Trost

Wenn in langen trüben Stunden
Unser Herz beinah verzagt,
Wenn, von Krankheit überwunden,
Angst in unserm Innern nagt;
Wir der Treugeliebten denken,
Wie sie Gram und Kummer drückt,
Wolken unsern Blick beschränken,
Die kein Hoffnungsstrahl durchblickt,

O dann neigt sich Gott herüber,
Seine Liebe kommt uns nah,
Sehnen wir uns dann hinüber,
Steht ein Engel vor uns da,
Bringt den Kelch des frischen Lebens,
Lispelt Mut und Trost uns zu,
Und wir beten nicht vergebens
Auch für die Geliebten Ruh.

Novalis

******

Am vierten Sonntag nach Ostern

Nicht eine Gnadenflamme hehr
Vor deinem Volke soll ich gehn,
Nein, ein versteinert Leben schwer
Wie Sodoms Säule muß ich stehn
Und um mich her
Die Irren träumend schwanken sehn.

Und ob auch Öde mich umgibt,
Oh mich erstickt der Nebel fast,
Mir Wirbelsand die Augen trübt,
Doch weiß ich, daß mein Sein dich faßt,
Daß es dich liebt,
Und daß du mich gesendet hast.

Den Lebenshauch halt ich von dir,
Unsterblich hast du mich gemacht;
Nicht Glut, nicht Dürre schadet mir,
Ich weiß, ich bin in deiner Wacht,
Und muß ich hier
Auch stehn wie ein Prophet der Nacht.

Ich hebe meine Stimme laut,
Ein Wüstenherold für die Not:
Wacht auf, ihr Träumer, aufgeschaut!
Am Himmel brennt das Morgenrot.
Nur aufgeschaut!
Nur nicht zurück, dort steht der Tod!

Nur aufgeschaut, nur nicht zurück!
Laßt Menschenweisheit hinter euch!
Sie ist der Tod; ihr schnödes Glück
Ist übertünchtem Grabe gleich.
O hebt den Blick!
Der Himmel ist so mild und reich.

Friedrich Hebbel

******

Wandrers Nachtlied

Der du von dem Himmel bist,
Alles Leid und Schmerzen stillest,
Den, der doppelt elend ist,
Doppelt mit Erquickung füllest,

Ach, ich hin des Treibens müde!
Was soll all der Schmerz und Lust?
Süßer Friede,
Komm, ach komm in meine Brust!

Johann Wolfgang Goethe

******

Wegen

In wenigen Stunden
Hat Gott das Rechte gefunden.

Wie? Wann? Und Wo? - Die Götter bleiben stumm!
Du halte Dich ans Weil und frage nicht Warum?

Willst du ins Unendliche schreiten,
Geh nur im Endlichen nach allen Seiten.

Johann Wolfgang von Goethe

*****

Herbst
(1902)

Die Blätter fallen, fallen wie von weit,
als welkten in den Himmeln ferne Gärten;
sie fallen mit verneinender Gebärde.

Und in den Nächten fällt die schwere Erde
aus allen Sternen in die Einsamkeit.

Wir alle fallen. Diese Hand da fällt.
Und sieh dir andre an: es ist in allen.

Und doch ist Einer, welcher dieses Fallen
unendlich sanft in seinen Händen hält.

Rainer Maria Rilke

****

Brief von einem toten Freund

Ich lebe so wie früher
Gehe spazieren und denke...
Nur fahre ich ohne Fahrkarte mit dem Schiff und dem Zug
Und kaufe ein ohne feilschen zu müssen.

Nachts bin ich in meiner Wohnung, es geht mir gut
(Könnte ich doch auch das Fenster öffnen, wenn es mir
[langweilig wird)
Ach ... mich am Kopf kratzen, Blumen pflücken,
Hände drücken möchte ich manchmal.

Melih Cevdet Anday

(Übertragung: Yüksel Pazarkya)

****

Stehen im Schatten
Des Wundenmals in der Luft.

Für-niemand-und-nichts-Stehn.
Unerkannt,
für dich
allein.

Mit allem, was darin Raum hat,
auch ohne
Sprache.

Paul Celan

*****

Elegie (II)

So manches haben wir einst im Scherz
für den Fall des Tods abgemacht:
daß alles schon heute so eingetroffen,
hätte niemand gedacht!
Die Kleider hab ich längst weggeschenkt,
bald sehe ich keines mehr,
einzig von deinen Handarbeiten
gebe ich keine her.
Die alten Gefühle vermag ich nur noch
auf die Diener und Mägde zu wenden,

sooft du mir im Traum erscheinst,
schenk ich mit vollen Händen.
Ich weiß sehr wohl, daß dieser Schmerz
allen Menschen gemein,
doch die Armut damals bereitet mir heute
noch hundertfache Pein!

Yuan Zhen

****

(Monolog der Hekuba, aus den „Troerinnen“)

Hekuba:
Steh auf.
Hoch den Kopf.
Widersetze dich dem Wunsch
liegen zu bleiben und
übe dich in Geduld.
Wenn ich nur wüßte
wozu...

Troja ist nicht mehr.
Und Fürstin von Troja - bist du nicht mehr.
Traurige Erinnerungen nützen nicht,
übertrifft doch die Gegenwart alles gewesene Unglück.
Segle mit dem Schicksalswind, nur
ein Tor schwimmt gegen den Strom.
- ich treibe. -
Was faselst du da?
Gibt es menschliches Leiden, das
ich noch nicht kenne?
Was,
kann mir noch geraubt werden?
Heimat, Kinder und Mann
Recht und Würde - alles ist verloren.
Verbrannt, ermordet, geschändet.
Die Töchter entrechtet als
Spielzeug machttrunkener Griechen.

Ich kann nicht aufhören, muß mich wehren.
(...)
Wer hört mein Schreien,
und wer mein Schweigen?
Ich bin nur noch

klagender Ruf.
Versteinere
wie der Grund,
auf dem du liegst.
Tu was du willst,
die Schmerzen bleiben.
Taub sind meine Glieder.
Doch ich bin kein Stein.
Es hämmern die Schläfen,
es pocht der Kopf.
Die Wirbel des geschundenen Rückens,
könnt ich sie strecken
und dehnen -
wo such ich Trost?

Ich rede zuviel,
schweigen ist nicht besser,
als reden.
Und weinen?
Ich habe keine Tränen mehr.
Niemand wird unshelfen.
Das End vor Augen
habe ich noch meine Stimme.
Hört mich wer?
Ihr schlanken Schiffe,
wohin zogt ihr vor zehn Jahren?
Mit kräftigen Rudern und geblähten Segeln
pflügten eure Kiele das purpurfarbene Meer
getrieben vom Racheschwur
und der Sehnsucht eines Mannes
nach seiner entlaufenen Frau
stießen eure gebogenen Schnäbel
in die Meeresbucht Trojas, bissen sich fest
und brachten den Tod.

Helena war der Name dieser Frau,
er bedeutet jetzt Krieg.
Das ist der Grund,
warum diese Stadt in Trümmern liegt,
der Grund,
warum ein ganzes Volk sterben mußte,
der Grund,
warum diese Frauen hier zu
lebenden Toten wurden
und ich

verwüstet und kahlgeschoren
als Kriegsgefangene unter ihnen.
Das alles um Eures Ruhmes willen?

Auf ihr Frauen,
Witwen, Verlobte der Toten und Mädchen ohne Zukunft
wir wollen nicht schweigen.

Klagt!
Lobt nicht länger
unsere Götter.

Euripides

(Übertragung: Emmanuel Bohn)

*****

Lieder von einer Insel
(1954)
...
Wenn einer fortgeht, muß er den Hut
mit den Muscheln, die er sommerüber
gesammelt hat, ins Meer werfen
und fahren mit wehendem Haar,
er muß den Tisch, den er seiner Liebe
deckte, ins Meer stürzen,
er muß den Rest des Weins,
der im Glas blieb, ins Meer schütten,
er muß den Fischen sein Brot geben
und einen Tropfen Blut ins Meer mischen,
er muß sein Messer gut in die Wellen treiben
und seinen Schuh versenken,
Herz, Anker und Kreuz,
und fahren mit wehendem Haar!
Dann wird er wiederkommen.
Wann?
Frag nicht.
...
Ingeborg Bachmann

*****

Anruf

Die Zeit ist ausgelöscht
o Herr
mein Wort das bitter kam
und finster
Herr
zu finster für die Erde
ausgelöscht ist meine Qual
mein Hunger ausgetrunken
und mein Herz in Nächten
die zerpflügt sind
mit dem Pflug der Lieder
die Zeit ist ohne End'
doch voll der Träume Not
die mich nicht will
auf meinem Stein des Sterbens.

Thomas Bernhard

*****

(...)
Pleuro. Da schwand mir das süße Leben,
Ich merkte, die Kraft sank,
O! Beim letzten Hauch elend brach ich in Tränen aus,
So holde Blüte lassend.
Sie sagen, der furchtbare
Sohn Amphitryons nur diesmal
Habe die Wimper benetzt, des leidgeprüften
Mannes Verhängnis bejammernd.
Auch Ihm im Wechsel
Sagt' er: “Der Menschen Bestes wäre nie geborn zu sein,

Nie Helios' Licht erblickt zu
Haben. Da aber kein Vorteil ist
Dies zu beklagen,
Muß man bereden, was zu erfüllen. -
Gibt es in den Gemächern
Des Aresfreunds Oineus
Eine Jungfrau noch von den Töchtern,
Dir an Gestalt gleich?
Die will zur heitern Gemahlin ich gern haben.”
Ihm der tapfere
Schatten erwiderte Meleagros':
“Ich ließ zurück mit blühendem Nacken
Im Hause Deianeira,

Unkundig noch der goldenen
Kypris, der menschenbezaubernden.”

Weißarmige Kalliope,
Halte den wohlgefügten Wagen
Hier an. Auf Kronos' Sohn
Sei gesungen, den Olympischen, ersten der Götter,
Den unermüdlich strömenden
Alpheus, des Pelops Macht
Und Pisa, von wo der berühmte,
Auf Füßen siegende, im Lauf
Kam Pherenikos zum getürmten Syrakus,
Dem Hieron bringend
Das Glücksreis.
Man muß der Wahrheit zuliebe
Loben, den Neid mit beiden
Händen fernhaltend,
Wenn einer Glück hat der Sterblichen.

Der Boiotische Mann so sprach, der süßen
Diener, Hesiodos,
Der Musen: Wen die Unsterblichen ehren, dem
Auch der Sterblichen Ruhm folgt. -
Ich glaube gewiß,
Daß des Pfades rühmende Zunge zu Recht
Sang dem Hieron. Daher nämlich
Die Wurzeln sprießen des Glücks;
Die möge der Allvater
Zeus unerschütterlich in Frieden beschirmen.

(ca. 480 v. Chr.)

Bakchylides von Keos

(übertragen von Curt Hohoff)

*****

Traurigkeit

Die mir noch gestern glühten,
Sind heut dem Tod geweiht,
Blüten fallen um Blüten
Vom Baum der Traurigkeit.

Ich seh sie fallen, fallen
Wie Schnee auf meinen Pfad,
Die Schritte nicht mehr hallen,
Das lange Schweigen naht.

Der Himmel hat nicht Sterne,
Das Herz nicht Liebe mehr,
Es schweigt die graue Ferne,
Die Welt ward alt und leer.

Wer kann sein Herz behüten
In dieser bösen Zeit?
Es fallen Blüten um Blüten
Vom Baum der Traurigkeit.

Hermann Hesse

*****

L'épitaphe Villon

Frères humains qui après nous vivez,
N'ayez les curés contre nous endurcis,
Car, se pitié de nous povres avez,
Dieu en aura plus tost de vous mercis.
Vous nous voiez cy attachez cinq, six:
Quant de la chair, que trop avons nourrie,
Elle est pieça dévorée et pourrie,
Et nous, les os, devenons cendre et pouldre.
De nostre mal personne ne s'en rie;
Mais priez Dieu que tous nous vueille absouldre!

Se frères vous clamons, pas n'en devez
Avoir desdaing, quoy que fusmes occis
Par justice. Toutesfois, vous sçavez
Que tous hommes , n‘ont pas bon sens rassi;
Excusez nous, puis que sommes transsis,
Envers le fils de la Vierge Marie,
Que sa grâce ne soit pour nous tarie,
Nous preservant de l‘ifernale fouldre.
Nous sommes mors, ame ne nous harie;
Mais prie Dieu que tous nous vueille absouldre!

François Villon

*****

Ballade von den Gehenkten

Ihr Menschenbrüder, die ihr nach uns lebt,
verhärtet euer Herz nicht gegen unsre Pein.
Denn wenn erbarmend ihr den Blick zu uns erhebt,
wird Gott euch desto eher gnädig sein.
Hier seht ihr uns gehenkt, zu sechst und siebt,
und unser Fleisch, zu wohlgenährt, zu sehr geliebt,
ist längst verfault, verwest und abgefallen schon.
Zu Staub und Asche modert unser dürr Gebein.
Drum spottet unser nicht, spart euern Hohn
und bittet Gott, er möge uns verzeihn.

Wenn wir euch Brüder heißen, zürnt uns bitte nicht.
Ihr seht im Wind uns baumeln hier am Hochgericht.
So wisset denn: es traf uns der verdiente Lohn.
Gedenkt, nicht jeder kann gesetzten Sinnes sein.
Legt Fürbitt ein für uns bei Gottes hehrem Sohn,
daß seine Huld und Gnade uns nicht sei verloren
und uns bewahre vor des Höllenpfuhles Pein.
Tot sind wir, und die Toten läßt man ungeschoren.
Doch bittet Gott, er möge uns verzeihn.

Übertragung: Walter Widmer

*****

Dein
Hinübersein heute Nacht.
Mit Worten holt ich dich wieder, da bist du,
alles ist wahr und ein Warten
auf Wahres.

Es klettert die Bohne vor
unserm Fenster: denk
wer neben uns aufwächst und
ihr zusieht.

Gott, das lasen wir, ist
ein Teil und ein zweiter, zerstreuter:
im Tod
all der Gemähten
wächst er sich zu.

Dorthin
führt uns der Blick,
mit dieser
Hälfte
haben wir Umgang.

Paul Celan

*****

IN WEITE Ferne gehen Hügel: Menschenköpfe,
Mich wird man nicht mehr sehn,
ich werd verschwindend klein-
Und doch, in Kinderspielen,
Büchern, zärtlichen Geschöpfen
Werd ich einst auferstehend sagen,
daß die Sonne scheint.

Ossip Mandelstam

****

Wahrheit

Nicht ob ich tot einst lieg auf ein königlich Lager gebettet,
Kümmert mich, sondern gewährt sei nur im Leben die Lust.
Sanfter auf Teppichen nicht als auf Stechkraut ruht der Gestorbne;
Wenig verschlägt es, ob hart oder ob weicher das Holz.

Theognis von Megara

(ca. 550 v. Chr.)

(übertragen von Eduard Mörike)

*****

Der Tod wird kommen und deine Augen haben,
dieser Tod, der uns begleitet
von morgens bis abends, schlaflos,
dumpf, wie ein alter Gewissensbiß
oder ein törichtes Laster. Und deine Augen
werden ein leeres Wort sein,
ein verschwiegener Schrei, ein Schweigen.

So siehst du sie jeden Morgen,
wenn du dich über dich neigst, mit dir allein
im Spiegel. O teuere Hoffnung,
an jenem Tage werden auch wir es wissen,
daß du das Leben bist und das Nichts.

Für alle hat der Tod einen Blick.
Der Tod wird kommen und deine Augen haben.
Das wird sein wie das Ablegen eines Lasters,
wie wenn man ein totes Gesicht
wieder auftauchen sieht im Spiegel,
oder auf eine verschlossene Lippe horcht.
Wir werden stumm in den Strudel steigen.

Cesare Pavese

*****

Hoffnung

Es reden und träumen die Menschen viel
Von bessern künftigen Tagen,
Nach einem glücklichen goldenen Ziel
Sieht man sie rennen und jagen;
Die Welt wird alt und wird wieder jung,
Doch der Mensch hofft immer Verbesserung.

Die Hoffnung führt ihn ins Leben ein,
Sie umflattert den fröhlichen Knaben,
Den Jüngling locket ihr Zauberschein,
Sie wird mit dem Greis nicht begraben.
Denn beschließt er im Grabe den müden Lauf,
Noch am Grabe pflanzt er - die Hoffnung auf.

Es ist kein leerer schmeichelnder Wahn,
Erzeugt im Gehirne des Toren,
Im Herzen kündigt es laut sich an.
Zu was Besserm sind wir geboren!
Und was die innere Stimme spricht,
Das täuscht die hoffende Seele nicht.

Friedrich von Schiller

*****

(I)

Die ewige Sehnsucht
gilt dir in Chang' an.

Wenn im Herbste die Grillen
auf goldenem Brunnengeländer klagen,
der erste Reif frösteln macht
nachts auf der kalten Matte,

die einsame Lampe trübe flackert,
das Verlangen ins Unerträgliche wächst,
öffne den Vorhang ich, schau auf den Mond -
ein tiefer, vergeblicher Seufzer!

Die schön ist wie eine Blume,
weiß ich am anderen Ende der Wolken.
Oben des Himmels unendliches Blau,
unten des Wassers durchsichtige Wellen.
Ausladend der Himmel, weitläufig die Erde,
wie schwer wird der Seele ihr Flug!
Die Träume selbst tragen nicht
über die Berge und Pässe!

Die ewige Sehnsucht
bricht mir das Herz.

Li Bo

****

SONNET LXXII

O, lest the world should task you to recite
What merit lived in me, that you should love
After my death, dear love, forget me quite,
For you in me can nothing worthy prove;
Unless you would devise some virtuous lie,
To do more for me than mine own desert,
And hang more praise upon deceased I
Than niggard truth would willingly impart:
O, lest your true love may seem false in this
That you for love speak well of me untrue,
My name be buried where my body is,

And live no more to shame nor me nor you.
For I am shamed by that which I bring forth,
And so should you, to love things nothing worth.

William Shakespeare

*****

LXXII. Sonett

O, daß die Welt dir nicht mit Fragen droht,
Welch ein Verdienst du in mir lieben können,
Vergiß mich, Lieber, ganz nach meinem Tod;
Denn nichts Vollkommnes kannst du an mir nennen:
Es wäre denn, daß fromme Lügen du
Erfändest, mehr als mein Verdienst ertrüge;
Mit Kränzen schmücktest meine Totentruh,
Die karge Wahrheit gern herunterschlüge.
O, daß nicht falsch dein wahres Lieben nun,
Wenn du nun Liebe lögest, wird erfunden,
Laß bei dem Leibe meinen Namen ruhn !
Uns beiden zum Gewinn sei er verschwunden.
Denn meine Früchte, sie beschämen mich;
Und so wär Tand zu lieben, Schmach für dich.

****

Lobgesang nach: Befiehl du deine Wege
(1920)
I
Befiehl du deine Wege
Dem alles Helfen frommt
Der allertreuesten Pflege
Des, der wohl morgen kommt
Wer Wolken, Luft und Winden
Genug hat zugesehen
Der wird es leicht verwinden
Wenn sie ihm untergehen.

2
Es kann dir nichts geschehen
Solang du bei dir bleibst
Im Guten und im Wehen
Dich niemals selbst entleibst
Und liegst du gleich im Dunkeln

So bleib bei dir die Nacht
Und red von Sternenfunkeln
Zu dir mit aller Macht.

3
Es kann dir nichts geschehen
Solang du nicht entfliehst
Im Guten wie im Wehen
Den gleichen Himmel siehst
Und Wolken, Luft und Winden
Hast du ja nichts getan
Es wird sich niemand finden
Der dich verstoßen kann.

Bertold Brecht

*****

Breite und Tiefe

Es glänzen viele in der Welt,
Sie wissen von allem zu sagen,
Und wo was reizet und wo was gefällt,
Man kann es bei ihnen erfragen;
Man dächte, hört man sie reden laut,
Sie hätten wirklich erobert die Braut.

Doch gehn sie aus der Welt ganz still,
Ihr Leben war verloren;
Wer etwas Treffliches leisten will,
Hätt gern was Großes geboren,
Der sammle still und unerschlafft
Im kleinsten Punkte die höchste Kraft.

Der Stamm erhebt sich in die Luft
Mit üppig prangenden Zweigen,
Die Blätter glänzen und hauchen Duft,
Doch können sie Früchte nicht zeugen;
Der Kern allein im schmalen Raum
Verbirgt den Stolz des Waldes, den Baum.

Friedrich von Schiller

****

Am Ende

Ich habe meine Zeit in heißer Angst verbracht:
Dies lebenslose Leben
Fällt, als ein Traum entweicht,
Wenn sich die Nacht begeben
Und nun der Mond erbleicht;
Doch mich hat dieser Traum nur schreckenvoll gemacht.

Was nutzt der hohe Stand? Der Tod sieht den nicht an.
Was nutzt mein Tun und Schreiben,
Das die geschwinde Zeit
Wird wie den Rauch zertreiben?
O Mensch, o Eitelkeit,
Was bist du als ein Strom, den niemand halten kann?

Jedoch was klag ich dir? Dir ist mein Leid erkannt.
Was will ich dir entdecken,
Was du viel besser weißt:
Die Schmerzen, die mich schrecken,
Die Wehmut, die mich beißt,
Und daß ich meinem Ziel mit Winseln zugerannt?

Andreas Gryphius

****

Wir pflügen und wir streuen
Den Samen auf das Land,
Doch Wachstum und Gedeihen
Steht in des Himmels Hand:
Der tut mit leisem Wehen
Sich mild und heimlich auf
Und träuft, wenn heim wir gehen,
Wuchs und Gedeihen drauf.
Alle gute Gabe
Kommt her von Gott, dem Herrn,
Drum dankt ihm, dankt
Und hofft auf ihn.

Er sendet Tau und Regen
Und Sonn- und Mondenschein
Und wickelt seinen Segen
Gar zart und künstlich ein
Und bringt ihn dann behende

In unser Feld und Brot:
Es geht durch unsre Hände,
Kommt aber her von Gott.
Alle gute Gabe
Kommt her von Gott dem Herrn,
Drum dankt ihm, dankt
Und hofft auf ihn.

Was nah ist und was ferne,
Von Gott kommt alles her,
Der Strohhalm und die Sterne,
Das Sandkorn und das Meer.
Von ihm sind Büsch und Blätter
Und Korn und Obst, von ihm
Das schöne Frühlingswetter
Und Schnee und Ungestüm.
Alle gute Gabe
Kommt her von Gott dein Herrn,
Drum dankt ihm, dankt
Und hofft auf ihn.

Er läßt die Sonn aufgehen,
Er stellt des Mondes Lauf;
Er läßt die Winde wehen
Und tut die Wolken auf.
Er schenkt uns so viel Freude,
Er macht uns frisch und rot;
Er gibt dem Viehe Weide
Und seinen Menschen Brot.
Alle gute Gabe
Kommt her von Gott dem Herrn,
Drum dankt ihm, dankt
Und hofft auf ihn.

Matthias Claudius

*****

Ein Traum, ein Traum ist unser Leben
Auf Erden hier.
Wie Schatten auf den Wolken schweben
Und schwinden wir.
Und messen unsre trägen Tritte
Nach Raum und Zeit;
Und sind (und wissen's nicht) in Mitte

Der Ewigkeit...

Johann Gottfried Herder

****

DAS WORT VOM ZUR-TIEFE-GEHN,
das wir gelesen haben.
Die Jahre, die Worte seither.
Wir sind es noch immer.

Weißt du, der Raum ist unendlich,
weißt du, du brauchst nicht zu fliegen,
weißt du, was sich in dein Aug schrieb,
vertieft uns die Tiefe.

Paul Celan

****

‘In de oudste lagen’

In de oudste lagen van mijn ziel,
waar hij van stenen is gemaakt,
bloeit als een gaaf, ontkleurd fossiel
de stenen bloemen van uw gelaat.

Ik kan mij niet van uw bevrijden,
er bloeit niets in mijn steen dan gij.
De oude weelden zijn voorbij
maar niets kan mij meer van u scheiden.

M.Vasalis

******

Als straks het rouwrumoer

Als straks het rouwrumoer
rondom jou is verstomd
de stoet voorbij is
de schuifelende voeten

voel ik dat er een diepe stilte komt
en in die stilte zal ik je opnieuw ontmoeten

en telkens weer zal ik je tegenkomen

we zeggen veel te gauw:
het is voorbij

hij heeft alleen je lichaam weggenomen
niet wie je was en ook niet wat je zei

ik zal nog altijd grapjes met je maken
we zullen samen door het
stille landschap gaan

nu je mijn handen niet meer aan kunt raken
raak je mijn hart nog duidelijker aan.

Toon Hermans

******

Dood *heeft vele gezichten*
Een voor hem die sterft
en een voor elk van hen
die achterblijven.

Er is een milde dood
die barmhartig is en goed.
Er is een harde, wrede dood,
die leegte achterlaat
en pijn en tranen.

Maar altijd is de dood
barmhartig, mild of wreed
voor hem die sterft
en voor elk van hen
die achterblijven
’n breekpunt,
’n keerpunt soms.

******

Aan een vriend

Ach, laten wij geen ogenblik bederven
voor wie van ons het eerst zal moeten sterven,
en laten wij ook nimmer praten

van alles wat wij huichelden en haatten.
Zolang een vlerkgespreide leeuwerik blijft zingen
vergeeft God ons al wat wij beginnen,
zolang wij kersebomen zacht in bloei zien staan
dan hebben we nog niemand kwaad gedaan.
Ach, laten wij het leed dat mens ons deed, vergeten,
God zal het allemaal wel weten,
en laten wij geen ogenblik bederven
voor wie van ons het eerst zal moeten sterven.

Leo Vroman

******

Troost

Velen vinden troosten moeilijk.
Ze denken vaak dat ze veel moeten doen
om te troosten, veel zeggen,
de ander er overheen beuren.

Echte troost is eenvoudig:
enkel een hand, enkel een gebaar,
een enkel woord misschien.

Iemand bij wie je jezelf mag zijn;
iemand die bij je blijft.

Iemand die er voor jou wil zijn
zoals je nu bent.

Hierna zal alles anders zijn,
nu jij voorgoed bent heengegaan.
Maar altijd zul jij bij mij blijven,
hoog zal je naam geschreven staan.

Hoog in mijn leven, diep in mijn dromen,
in wolken die je Naam uitschrijven,
in zonlicht dat men stralenbaan
jouw schaduw schildert tussen bomen.

Maar ook zal alles anders zijn
als ik voorgoed ben heengegaan
en winden onze Namen noemen:
dan zal ik je zoenen, zal ik je zoenen.

******

Als ik op de hoogte kom

Wachten moet ik in het donker
licht verwachten van omhoog
met een God verbonden leven
die nog nooit een mens bedroog
zal ik wachten
zal ik hopen
zal ik weggaan?
‘mens waar ben je’
zal ik horen
tot ik op de hoogte kom.

Vragen moet ik om een teken
dat mijn leven gaande houdt
afzien van de dag van morgen
lachen om mijn zelfbehoud
zal ik vragen
zal ik wachten
zal ik hopen
zal ik weggaan?
‘mens waar ben je’
zal ik horen
tot ik op de hoogte kom.

Geven moet ik heel mijn leven
zelfs wat mij het liefste is
trouw zijn aan de stem van binnen
mij verliezen in gemis
zal ik geven
zal ik vragen
zal ik wachten
zal ik hopen
zal ik weggaan?
‘mens hier ben ik’
zal ik horen
als ik op de hoogte kom.

Op de hoogte zal ik komen
tot het einde zal ik gaan
waar ik dood, tot mens geboren
oog in oog met God zal staan

zal ik komen
zal ik geven
zal ik vragen
zal ik wachten
zal ik weggaan?
‘mens hier ben ik’
zal ik horen
als ik op de hoogte kom.

Als je van me houdt
Als je van me houdt, huil niet.
Als je het ondoorgrondelijke mysterie van de hemel
waar ik me bevind zou kennen,
zou je nooit om me huilen.
We hielden voor eeuwig van elkaar in het leven,
maar alles was toen vluchtig en beperkt.
Denk aan deze prachtige plek waar er geen dood is
en waar ik vlak bij de onuitputtelijke bron
van geluk en liefde ben.
Als je echt van me houdt, huil dan niet meer om mij.
In ben in vrede.

******

Liefde overleeft de dood

Je liefde zal je dood overleven
Ze blijft onder de mensen aanwezig
ook als je al lang gestorven bent.
Jijzelf wordt in je sterven
opgenomen in het geheim van Gods liefde.

Gelovig sterven is afscheid nemen
van de tijd, niet van het leven.
Gelovig sterven is het ene mysterie
verlaten om het andere in te gaan.
’t Is op het woord van Jezus
de hoop verwisselen voor zekerheid
dat God liefde is.

******

De mensen van voorbij

De mensen van voorbij,

ze blijven met ons leven.
De mensen van voorbij,
ze zijn met ons verweven
in liefde, in verhalen,
die wij zo graag herhalen,
in bloemen, geuren, in een lied,
dat opklinkt uit verdriet.

De mensen van voorbij,
zij worden niet vergeten.
De mensen van voorbij,
zijn in een ander weten.
Bij God mogen ze wonen;
daar waar géén pijn kan komen.
De mensen van voorbij
zijn in het licht, zijn vrij!

Hanna Lam

******

*****

XXXVII.

(Buch der Lieder)

Ich kann es nicht vergessen,
Geliebtes, holdes Weib,
Daß ich dich einst besessen,
Die Seele und den Leib.

Den Leib möcht ich noch haben,
Den Leib so zart und jung;
Die Seele könnt ihr begraben,
Hab‘ selber Seele genug.

Ich will meine Seele zerschneiden,
Und hauchen die Hälfte dir ein,
Und will dich umschlingen, wir müssen
Ganz Leib und Seele seyn.

Heinrich Heine

******

Des Todes Boten

(ca. 750 n.. Chr.)

All die Gedankenlosen, die nicht sorgen,
Zu welcher Zeit des Todes Boten kommen,
Müssen in niederer Verkörperung
Lange die Qual der Leiden fühlen.
Die jedoch gut und heilig sind,
Betragen sich nicht gedankenlos,
Wenn des Todes Boten erscheinen,
Beachten, was die Hohe Lehre sagt,
und sehn, erschreckt, in der Verhaftung
Die ew'ge Quelle von Geburt und Tod,
Befrein sich selbst von diesem Hang
Und tilgen so Geburt und Tod.
Sicher und glücklich ruhen sie.
Entlassen aus der flutenden Schau,
Entbunden aller Sünd' und Furcht;
sie sind nun alles Elends bloß.

Tibetanisches Totenbuch

*****

Vergeblich

(ca. 500 v. Chr.)

Gering ist der Menschen Macht, erfolglos ihr Streben, in
Knappem Dasein Mühsal um Mühsal,
Und unentrinnbar hängt gleichmäßig über ihnen der Tod.
Denn davon erhalten ihr Teil ebenso die Guten
Wie wer schlecht ist.
Es gibt kein Unglück
Das nicht zu erwarten wäre bei Menschen, in kurzer Frist
Stößt Gott alles um.
Denn alles versinkt in dem einen grauenvollen Wirbelschlund,
Die großen Manneswerte und der Reichtum.
Denn auch sie vermochten es nicht, die früher einmal gewesen sind,
Halbgötter gezeugt von Herrengöttern,
Ein mühefreies, verfallfreies, gefahrfreies Leben
Zum Ziel des Greisentums zu bringen.

Simonides von Keos

(übertragen von Hermann Fränkel)

*****

De bomen langs de singel
staan ingetogen stil
geborgen in hun eigen wezen
ze lezen in hun spiegelbeeld
dat in het water staat geschreven:
oeroud is het verhaal
van sterven en weer leven

het beeld verrimpelt
door het vallend blad
symbool van afscheid nemen

behoedzaam lees ik mee
en zie verrast
de knoppen reeds gespeld –
verlicht weet ik:
als straks de winter
dood en leegte preekt
wil ik hieraan blijven denken
aan de knoppen
die reeds zijn gespeld.

Oeke Kruytthof

******

Gedicht voor ons kind

Je bent gedragen om verlost te worden
Je hebt veel te vragen.
gekomen om te gaan
de streng die je bond
aan het lichaam van je moeder
moest verbroken worden
om je te laten leven.

Dit mogen wij nooit vergeten:
je bent geen bezit.
Wij hebben jou niet

jij hebt ons,
om je te leiden
te beschermen
te bewaren voor angst
om Je zeggen
dat we niet bang zijn
als het onweert
en met je te zingen in de nacht.

We zijn toeschouwers
aan de rand van je leven
we mogen je gadeslaan
terwijl je speelt
en naar je lachen
terwijl je verloren bent
in wat je ziet en doet

We zien je langzaam worden
wat je bent
we houden de weg open
naar je geluk
en trachten te verhinderen
dat je wordt
wat je niet zijn kunt.

Als je naar God vraagt
vertellen we van het leven
vraag je waar je vandaan komt
dan zullen wij zeggen:
uit de wereld der liefde.

Je mag ons eenmaal verlaten
je bent er om dat te doen
je mag je heengaan voleindigen.
Al wat wij voor je deden is voor jou
Je moet ons niet worden.
Je moet jezelf worden.
Je moet worden waarheen je
je eigen wonder.

Wij hopen voor je
altijd
je verschijnt in onze gebeden.

We hopen dat je blij zult worden

levend in de schepping
man en vrouw
wandelend in licht
van vergeving
en wachtend op het Rijk

Je mag gaan
Je zult het.
Het is een gebod
een belofte.
Ga heen in vrede

******

Kwade dagen

Ga niet naar anderen als dát leed u slaat
dat de mens kromt, of als een wig hem splijt:
ga niet naar anderen: raak uw kracht niet kwijt,
die harde kern waarmee ge het bestaat.
En houdt uw huis in stand, gelijk altijd.

Ga niet naar anderen: hun blik verraadt
weigering te beseffen wat er is.
Straks woelt hun onrust om in uw gemis.
Mijd hun bedisselen, hun ergernis
dat ge u blijkbaar niet gezeggen-laat.

Zoek het bij een goede vriend, u toegewijd
een die u niets verwijt, niets vraagt, niets raadt
maar u verdraagt met uw beschreid gelaat.
Die, zelf zwijgzaam, u kent voor wie gij zijt,
en merkt dat het, nog bevend, berg-op gaat.

Ida Gerhardt

******

In alle stilte

Een vriend van mij, een vriend van mij had kanker
Maar goeie vrienden laat je niet alleen
Al wist ik dikwijls niet wat ik moest zeggen
Ik ging er elke week toch even heen

In feite zou ik gister weer gegaan zijn
Dat hoefde niet meer, zei het ochtendblad
‘Gestorven: onze zoon en broer en zwager…
In stilte gecremeerd’ – en dat was dat

‘In stilte’ – jee, waarom in ‘alle stilte’?
Het was zijn ‘laatste wens’, dat stond erbij
Ik snap ’t niet, dat zou hij mij niet aandoen
Dat is gewoon gelogen volgens mij

Ik ga niet in een hoekje zitten huilen
Ik scheur ook het behang niet van de wand
Maar toch: waarom is sterven en begraven
Verbannen naar een hoekje van de krant?

Ik heb een advertentie laten zetten
Je wilt toch wat, als afscheid, als besluit
‘Dag Jaap, ik zal je heel erg missen, Ivo’
Maar Jezus… wat zag dat er lullig uit!

Als ik ooit doodga, kom dan allemaal maar
En hou je flink of snotter, alles mag
Vooruit, laat ’t maar druk zijn en luidruchtig
Ik zorg wel voor de stilte op die dag

Ivo de Wijs

******

Er is zoveel nog niet gezegd
er is nog zoveel doodgezwegen
door jullie en door mij.

Zoveel waarheid nog ontdoken
zoveel nog niet uitgesproken
en het heeft zo voor de hand gelegen
bij jullie en bij mij.

Opgekropt, weggestopt,
stil gesust, zoet gekust,
afgeschoven, weggewoven,
wel gedacht, niet verteld,
afgewacht? uitgesteld,
doorgeschoven, weggewoven,
door jullie en door mij.

Er is zoveel nog niet gezegd,
er is zoveel nog doodgezwegen,
zoveel grond nog niet ontgonnen,
zoveel planten niet begonnen,
vragen die geen antwoord kregen
van jullie en van mij.

Paul van Vliet

******

En toen ze terugkwamen

En toen ze terugkwamen, vertelden ze elkaar
opnieuw verhalen: hoe de ontmoeting ook henzelf
goed had gedaan, hoe de ontmoeting nieuwe
banden had geschapen, hoe ze ook zelf meer
mens waren geworden door te luisteren. Ze
begonnen steeds meer te beseffen dat ontmoeting
gelukkig kan maken en iemand zei:

Je bent een gelukkig mens
als iemand luistert naar jou
als iemand bij jou stilstaat.

Jij bent een gelukkig mens
als iemand jou serieus neemt
als je je aanvaard weet, zoals je bent.

Een ander vulde aan:
Je wordt een gelukkiger mens
als je kunt treuren met de mensen die verdriet hebben
als je kunt lachen met de mensen die lachen
als je stil kunt worden wanneer woorden teveel zijn.
Dan gebeurt het wonder van de ontmoeting.

******

Nooit vergeten

Een zee van vergoten tranen in de Wiener Graben

omspoelt mij als ik sta heel klein
en nietig op de appélplaats van deze

aardse hel en bijna verdrink ik daarin als de
muziek mij wegdraagt ver over de grenzen

van mijn gevoel mijn onvermogen om te
begrijpen hoe mensen elkaar dit kunnen

aandoen ik denk: nooit vergeten nooit weer
en huil tot ik geen tranen meer heb.

Van een jonge bezoekster van het concentratiekamp Mauthausen.

****

Sterven

Je ogen zien het varend schip voorgoed vertrokken
van de ka kleiner en kleiner
wordend na tot enkel nog een vage stip
verdwijnt achter de horizon, waarna een stem

terzijde zegt: ‘keer je maar om, nu is
het weg, je deed het laatste wat je kon’.

Maar is het weg? Vanuit het zicht van hier verdween
die kleine boot, maar ginds
vaart hij nog even groot als toen het anker werd gelicht
en juist als hier klinkt ‘laat ons gaan’ roept

iemand aan de overkant al wijzend,
wijzend met zijn hand: ‘daar komt hij aan,

daar komt hij aan’.

Hans Mudde

****

Als ik doodga hoop ik dat je erbij bent
dat ik je aankijk dat je mij aankijkt
dat ik je hand nog voelen kan.

Dan zal ik rustig doodgaan
Dan hoeft niemand verdrietig te zijn
Dan ben ik gelukkig

Remco Campert

****

Nu ik jouw voetstap niet meer horen zal
op straat of binnenshuis,
nu ik jouw handdruk niet meer voelen kan
in goede en in kwade dagen,
nu ik jouw stem niet meer versta
opbeurend of vermanend,
nu ik jou niet meer strelen kan –
weet ik dat jij er toch nog bent
omdat ik jouw geschiedenis in mij verder draag.

Nu jij niet meer bij ons zult zijn
blijft de herinnering aan jouw nabijheid.
Nu jij hier niet meer zelf kunt zijn
blijft ons nog het vinden van jouw werk en woorden
Nu jij niet meer in ons midden bent
blijft jouw gestalte ons nog bij.
Nu jij er niet meer bent om mee te praten
blijven wij praten over wie jij was, en
jij betekende voor ieder van ons.

Maar straks zullen wij staan bij jouw graf
troost zoekend en gevend aan elkaar.
Met vreemd-lege handen zullen wij staan
om de draad op te nemen die jij ons spon.
Nu wij ogenschijnlijk verweesd samenkomen
kunnen wij toch weten dat jij er nooit niet zult zijn
omdat jij al was altijd en overal
zoals wijzelf en al het andere.

Anneloe Koens

****

Bezoek aan een kerkhof

Stilte
rust

een treurwilg kust
de aarde

die zwijgzaam
vol erbarmen
herbergt tot in eeuwigheid
wat rest van
angst en pijn en strijd

een merel zingt haar
avondbede
Vrede.

****

Verstoorde lente

De vorst
van de nacht
diep – donker – zwart,
verbrandde de bloesem
in een koude omhelzing

de vroege ochtendzon
bracht géén redding –
slechts het kraaien van een haan
werd gehoord

Daar hing hij dan
vol van belofte…
géén mens die met hém deelde
terwijl hij…
een en al delen was

hij werd in een graf gelegd
fris als de nacht
er waren tranen –
rouwklacht –
een steen sloot alles af!
De nacht duurt…
er is nog geen ontwaken…

****

GOD WEET KOMT HET GOED

God weet komt het goed,
een rechtvaardige wereld

waar niet de dood heerst.

Je denkt na de dood een veel
grotere ruimte
waar je terecht komt.
Waar we kunnen wat we nooit konden,
oogsten wat we niet hebben gezaaid –
woorden die niet bestonden,
dachten we,
maar ze bestonden.
Of gaan we in vlammen op?
Of word je een vlam in de zon?

God weet komt het goed,
een rechtvaardige wereld
waar niet de dood heerst.

Misschien nog op deze onschatbare aarde
eeuwen van schoonheid,
onder open hemel wijd landschap,
lichtrivieren, verte in blauw,
rotsen, eikenwouden, valleien,
steden in tuinen.
En stilte groter dan taal.
En liefde sterk als de dood.

God weet komt het goed,
een rechtvaardige wereld
waar niet de dood heerst.

Huub Oosterhuis

****

Wieg

Geur van honing
en jonge melk,
van een nestdiertje
at slaapt.
Een ademhalen van dons.
En speurbaar
aan de neusvleugels
de geur van wat er gebeurd is:
geboorte,

geheim.

Ida Gerhardt

****

U Heer, U kent mijn stil en groot verdriet
‘k zal moeten huilen maar wil het niet
‘k doe groot, maar ik weet dat U mijn kleinheid ziet
‘k zou willen bidden, maar ik kan het niet
Wat mij nog rest is hoop, maar ook toch wel vertrouwen
Dat U mijn stil verdriet als ‘bidden’ wilt beschouwen.

****

om jou te herinneren

Stil word ik in mijzelf.
Jou wil ik voelen in mij.
Ik hoor nauwelijks het geschuifel
van de voeten.
Mensen zijn gekomen.
Van alle kanten.
Verbonden met jou waren ze.

Stiller word ik in mijzelf.
Verdoofd ben ik nog.
Niet te zeggen hoe ik mij voel.
Alles zo vreemd.
Ben ik dit wel zelf?
Zal het morgen niet gewoon een
andere dag zijn?
Alsof er niets gebeurde?

Zo anders stil wordt het in mij.
Jou herinner ik mij.
Jouw gezicht voor mij.

Zo anders stil word ik nu.
Jouw naam klinkt.
Een kaars wordt ontstoken.
Jij licht in mij.
Jij licht voor mij.
Jou wil ik mij te binnenbrengen.

Zo stil wordt het nu…

Marinus van den Berg

****

Van vlam geboren

Droefenis is gegaan en ’t hart zal niet meer vragen;
Alle herinnering gaat stilaan henen;
Al wat het leven gaf is wet verdwenen
en alle kracht gaat henen met de dagen.

En die veel klaagde heeft verleerd te klagen
en die veel weende heeft verleerd te weenen
en van verlangens bleef alleen dit eene
dat ieder weet die veel aan leed moest dragen.

Er is een vreemd geheim na diep verdriet;
er is een vlam geboren in het hart
die woekerend verteert en telt ons niet

en in de kracht van dezen vagen glans
openen zich verloren schemeringen,
het landschap van de ziel in trans na trans.

W. Buning

****

Graf

Gij laat mij tot de stenen toe
met dezelfde tederheid,
als eenmaal tot uw huid.
Mij is te moede of de dood
u maar verwisselde van kleed.
De plaats, die gij geworden zijt:
grint,
blind zand,
kruid:
gebenedijd.
Gebenedijd.

G. Achterberg

****

Allerzielen

De zomer is voorbij, de blaren vallen…
verkronkeld liggen zij bij duizendtallen.
Doorweekt en weer gedroogd, kapotgetreden,
verlept en uitgeloogd in lijf en leden.
Zo droevig weergekeerd naar moeder aarde,
die roekeloos verteert wat ze eens baarde.

En zo, hoe cru het schijnt, vergaat het mensen,
de dood maakt bruut een eind aan alle wensen.
Die ons zo lief voorheen en dierbaar waren
ze vielen een voor een als dorre blaren.
Het wreed verscheiden sloeg zo diepe wonden.
Het leed dat God mij vroeg kan ‘k niet doorgronden.

Maar in mij brandt de hoop door Hem gegeven
dat sterven is de doop naar een nieuw leven.
Het weerzien van hen die ons ontvielen,
verbonden als ik ben met Alle Zielen.

J. Babeliowsky

****

Ik berg de smart diep in mijn hart

Ik berg de smart diep in mijn hart
omhul mijn gelaat met een masker
de ogen tranen, stil is mijn wenen
en ook in mijn lach verbergt zich een zucht

Ik kijk naar je omlijste beeld
de tijd verstrijkt, minuut na minuut,
je blik lijkt gewend naar een andere wereld
je gelaat verzegeld met het zegel van stilte.

na dag, weer een jaar, alles verglijdt
de schutter schiet zijn pijlen, de hemel betrekt
de wind is koel, een geur van herfst…
je vrienden dragen al kinderen op hun schouders
en jij oogstte niet de oogst van je jeugd

en je bent niet meer nu.

Dov Fishman

****

Heer, herinner u de namen

Heer, herinner u de namen
van hen die gestorven zijn,
en vergeet niet dat zij kwamen
langs de straten van de pijn,
langs de wegen van het lijden,
door het woud der eenzaamheid,
naar het dag en nacht verbeide
Vaderhuis, hun toebereid.

Heer, herinner u hun luist'rend
wakker liggen in de nacht
en hun roepen in het duister,
en armzaal'gheid van hun kracht,
en wil zeer aandachtig lezen
in de rimpels van hun huid.
de verscheurdheid van hun wezen,
en wis hunne zonden uit.

Heer, herinner u hun namen;
oordeel hen, en spreek hen vrij,
en bedek hun schuld en laat hen
zitten aan uw rechterzij.

M. Verdaasdonk

****

Nu ik ben aangekomen op de plaats

Nu ik ben aangekomen op de plaats
waar het zal moeten zijn waar ik van zing,
Ik ben een vijver zonder rimpeling
met alle hemelen in mij weerkaatst.

G. Achterberg

****

De doden die in de aarde vergaan zijn

De doden
die in de aarde vergaan zijn
en die verstrooid zijn op de wind
voorgoed onvindbaar

de uit hun huis geroofden
en onvoltooiden
allen die weg zijn gegaan zonder groet

wat heeft met hen gedaan
Hij die nooit laat varen
het werk van zijn handen?

Leg hen als een zegel
aan uw hart als een zegel op uw arm
want sterk als de dood is uw liefde.

Kom tegemoet de ontluisterde,
de door het leven geleerde,
die niet kan geloven,
in meer dan hij ziet;
de stekelige eenzame,
de schampere,
de spotzieke, morrende,
de verdorde van hart.

Zalf zijn wonden,
zijn zere huid,
wek zij zachtheid opnieuw.
Geef hem terug
de ogen van een kind.

De onnadenkenden, de afgestompten,
de harden die niet te vermurwen zijn,
die niet van andermans ellende
willen horen,
zij die niet weten wat zij doen
heb nog geduld met hen.

Maar de mensenmoordenaars,
de wereldverdelers, roofzuchtigen,
al die groten der aarde:

daag hen toch uit
de mens te worden
die Gij in hen gezien hebt.
Gij die uw vijanden liefhebt.

Huub Oosterhuis

****

Geen twijfel mogelijk
en de maan met al haar sterren
is mijn zuster in de nacht,
dank U God, zij is het einde,
hoog en droog houdt zij de wacht.

En de wind mijn liefst broertje
blaast de wolken voor zich uit,
dank U God, hij is het einde,
dat hij waait is uw besluit.

Water heet mijn koele zuster
soms orkaan en soms geruis,
dank U God, zij is het einde
brengt een schip behouden thuis.

En de dood mijn laatste broertje
krijgt bezoek van iedereen,
dank U God, hij is het einde
zonder hem blijft U alleen.

A. Bosch

****

verliezen om te vinden

Steeds weer
door tranen achterhaald
breekt hij de waan van de nacht
en in de morgen
als de zon
hem tegen komt
danst hij dansend
over het meer
visser en vogels zingen

keer op keer
steeds weer.

J. Corstjens

****

Speciaal voor jou

wees niet wanhopig, als de hemel lijkt gesloten,
als je van ieder mens verlaten bent,
als je je hoofd zo dikwijls hebt gestoten
dat je geen blijdschap en geen vreugd meer kent,
als je verward bent in de leugen, het bedrog:
God is er toch? God is er toch?

Denk aan je doop. Toen heeft de Heer gesproken:
'Je bent mijn kind.' En of je wilt of niet,
al heb je elke dag je word gebroken,
toch breek Ik mijn belofte aan jou niet.
Ik zei het toen, Ik zeg het nu nog:
Ik ben er toch? Ik ben er toch?

Voel op je voorhoofd: daar brandt nog het water
dat teken was van mijn verbond met jou.
Dat gold voor toen, dat geldt voor nu, voor later,
al ben jij ontrouw, eeuwig is mijn trouw.
Denk niet wanhopig: 'God wat moet ik nog?'

Ik ben er altijd. Maar je moet Mij zoeken,
Ik zal je horen, vóór je roept tot Mij;
maar roep dan ook. Al lijkt je bidden vloeken,
Ik hoor je stem. Ik kom en maak je vrij.
Al is er niets, dat in je voordeel pleit
Mijn kind, Ik ben er toch. Voor jou. Altijd.'

N. Benschop

****

Een kind maakt zich los
uit de veilige holte
van de moederbuik,
het maakt zich vrij
om zelf mens te worden,

kome wat komt.

Pijn doet het baren,
golven pijn het loslaten
van dat stuk van jezelf
dat een nieuwe mens wordt
de uittocht van een kind.

Pijn doet aan een kind
het licht in de ogen
het geluid in de oren
de kou van de lucht.

Misschien is zo de dood:
een mens maakt zich los
uit het warme leven
uit het veilige weten,
en dringt zich een weg
naar het onbekende
buiten
kome wat komt.

Pijn doet het afscheid
loslaten van een mens
die je lief is geworden
die een stuk van jezelf was
de uittocht van een geliefde.

Misschien is zo de dood:
de gang waardoor wij
ons dringen,
naar vrijheid, nieuw leven,
kome wat komt.

****

Dagloner

Ik heb hier geen hoog loon gevraagd,
ik heb me hier niet rijk gerekend –
ik heb alleen mijzelf betekend,
en hebt u aan Gods woord gewaagd.

Ik stuurde in dit land de ploeg
van woorden door nog natte bodem:

dat God gewoner is en groter,
dat hij die draagt ook ons verdroeg.

Slechts één ding vroeg ik telkens: kracht,
te dulden dat ik ben geboren
in tijden, dat wij veel verloren –
geduld toch maakt ook stenen zacht.

Het oogsten maak ik niet meer mee –
maar nooit wordt dit land nog bedolven
onder de hemelhoge golven,
want niet meer neemt en doodt de zee.

******

Dit wordt het laatste gedicht

Dit wordt het laatste gedicht wat ik schrijf,
nu het met mijn leven bijna is gedaan,
de scheppingsdrift me ook wat is vergaan
met letterlijk de kanker in mijn lijf,

en, Heer (ik spreek je toch maar weer zo aan,
ofschoon ik me nauwelijks daar iets bij voorstel,
maar ik praat liever tegen iemand aan dan
in de ruimte en zo is dit wel

de gemakkelijkste manier om wat te zeggen),
hoe moet het nu, waar blijf ik met dat licht
van mij, van jou, wanneer het vallen, weg in

het onverhoeds onnoemelijke begint?
Of is het dat jij me er een onverdicht
woord dat niet uitgesproken hoeft voor vindt.

Hans Andreus

****

Wanneer het einde nadert
komen mensen, niet zelden
langs een heel moeilijke weg,
pas echt aan zichzelf toe.
De lagen stof die een leven
lang kwamen aangewaaid,

schudden ze van zich af en
breken heen door de schors
op hun ziel vast gekoekt.
En alwat ooit zo moest,
zo nodig, onontbeerlijk was
hoeft ineens niet langer meer.
Alles staat in ander licht.

Wanneer het einde nadert
vallen alle holle frasen,
lege leuzen door de mand.
Alle grootspraak is bedrog en
bakerpraatjes tijdverdrijf.
Sprekend zijn enkel nog
de woorden die reiken
van hart tot hart en
lucht en adem geven aan
de ziel die in ons huist.

Wanneer het einde nadert
lokt geen verwachting meer
dan het totale visioen,
hoe ver en wazig ook;
gloort geen enkele horizon
dan het eindeloze vergezicht,
hoe moeilijk ook te zien;
trekt geen enkele toekomst
dan alleen de Eeuwige nog,
zo onnoembaar als Hij is.

****

Afscheid nemen

Die laatste weken
van een leven
de laatste dagen
van een mens,
de laatste uren
van een ziekbed..
die blijven je bij.

Wat Anne Frank,
op haar kamer benauwd,
vluchtig in haar dagboek

nog heeft neergeschreven.
Wat Etty Hillesum, wachtend
op de reis naar het einde,
in Amsterdam en Westerbork
over God en Goed
onder woorden heeft gebracht.

Wat mensen op het laatst
nog zien en zeggen…
waarover zij zich
zorgen blijven maken..
wat ze nog willen dat wij …

Laatste woord en gebaar,
laatste blik en oogopslag,
die blijven je bij.

En de stilte die dan volgt
vult zich langzaam zeker
met dierbare herinnering,
met leven en wezen van
die zijn heengegaan.

Wat is erger
Wat is erger
dan doodgaan

het leven verliezen
door achterdocht,
wanhoop, verbittering,
verliezen van het leven

wat is erger
dan leven

doodgaan voordat
je de liefde kent
geslagen door
die bliksemschicht geluk
en nadien al die uren
gemis en verdriet

iets ergers
dan leven en doodgaan
is er niet

Bea Dorpema

*****

Wij zagen je gaan

wanneer ik weer naar huis zal gaan.
U zult niet in de kamer staan
en mij omhelzen, als voor dezen.

‘k Zal nooit meer, als u zat te slapen boven een boek,
boven een krant, het blad, dat
glipte uit uw hand glimlachend van de grond oprapen.

‘k Zal nooit uw “Goede nacht” meer horen,
of het gestommel op de trap, wanneer uw
trage, moede stap de morgenstilte kwam verstoren.

Nooit zult u meer door de tuin lopen,
waar iedere bloem en iedere plant getuigde
van uw verzorgende hand. –

Nu ging de hemeltuin u open. –
O, die vertrouwde, kleine dingen,
die u zo onopvallend deed, die zal ik missen, tot
dit leed verstild is tot herinneringen.

******

Dood

De dood waarvoor elk mens
met goede reden huivert
is als een vlammend vuur
dat alle zielen zuivert
Dat snel verteert
al wat verblinding is en waan
en tast alleen het schone
en werkelijke niet aan.

Frederik van Eeden

******

De tuinman

De bloemen staan in ’t donker bed
Als porceleinen scherven –
God heeft ons op de wereld gezet,
Het leven kan niet sterven.

Ieder mens is een hovenier,
Ieder mens is een graver:
En zacht en diep graven we hier
Een kuil voor ons cadaver.

Maar ’t leven is te vast en hard:
Of we al een rustplaats graven,
Nog nimmer kwam de grote nacht
En er is een mens gaan slapen.

Zie naar de bloemen op een graf,
Het leven kan niet sterven.
Nooit komen we de wereld af,
Al barsten we tot scherven.

Martinus Nijhoff

******

In memoriam

De blaren vallen in de gele grachten:
Weer keert het najaar en het najaarsweer
Op de aarde, waar de donkre harten smachten
Der levenden. Hij ziet het nimmermeer.

Hoe had hij dit bemind, die duistre straten,
Die atmosfeer van mist en zaligheid,
Wanneer het avond wordt en het verlaten
Plaveisel vochtig is en vreemd en wijd.

Hij was geboren voor de stille dingen,
Waarmee wij leven – maar niet even lang –
Waarvan wij ’t wezen slaken in ons zingen,
Totdat wij zinken, en met ons de zang.

Het was een herfst als nu: de herfsten keren,
Maar niet de harten, na hun korte dag;

Wij stonden, wreed van menselijk begeren,
In de ademloze kamer, waar hij lag.

En voor altijd is dit mij bijgebleven:
Hoe zeer veel stiller dood dan slapen is;
Dat het een dagelijks wonder is, te leven,
En elk ontwaken een herrijzenis.

Nu weer hervind ik mij in het gewijde
Seizoen, waar de gevallen blaren zijn
Als het veeg zonlicht van een dood getijde,
En denk: hoe lang nog leef ik in die schijn?

Wat blijft ons over van dit lange derven,
Dat leven is? Wat, dat ik nog begeer?
Voor hem en mij een herfst, die niet kan sterven:
Zon, mist en stilte, en dan voor immermeer.

J.C.Bloem

******

BEGRAVEN

Zou hij begrijpen dat ik niet aan zijn graf was
omdat ik verkouden was, als ik verkouden was;
En zou hij weten dat dit een smoes was,
mij toeknikken van ja natuurlijk, en dat het helemaal niet hoefde?
Dat het geen zin had deze regen op zijn kist te horen vallen, dat hij zelf niet was gekomen als hij hier niet toch toevallig –
Hij met zijn schemerlampje opvouwschaartje thermostaat.
Die deuren dicht hield voor de tocht, zijn ogen open
vooral voor het zien openvouwen van de zachte blaadjes
zijn oren alleen nog voor het vrolijk gekwetter van vogeltjes in de volière –
Zou hij begrijpen, als hij nog iets begreep, wat mij
hier bracht, onder deze onbetamelijk gehaaste wolken, terwijl hij nergens was?

Judith Herzberg

*****

TEN OVERSTAAN VAN HET EINDE

Ten overstaan van het einde

en met het oog op U
beleef ik de laatste termijn, de
stilte van het uur U.

Omdat ik niet meer kan leven
en nochtans leven moet,
heeft God mij met U verweven,
liefste en dit voorgoed.

En wil ik bij U verblijven,
liefste en dit voortaan,
Hij zal mij van U verdrijven
tot Hem vandaan.

G. vd. Graft

*****

In deze dagen…

Onzichtbaar
maar des te meer voelbaar
is in deze dagen
ons gemis.

Dat maakt deze dagen
donkerder en langer
dan de nacht.

In ons huis
branden we een lichtje
bij Wilriekes foto.

Ze is nooit
uit onze gedachten.
Spreken over haar
geeft troost.

Jullie aandacht,
het noemen van haar naam.
Jullie delen van
herinneringen.

Het soms stil ziin met ons
doet goed en geeft licht

in onze nacht

Jullie aandacht
is als een zachte hand
op onze schouder.
Een zachte hand van de Eeuwige

M. v.d. Berg

*****

Uit de tijd

Sluipend ongemerkt
raakte jij uit onze tijd.
Je ging in je eigen tijd leven.
Je trok je niet zoveel meer aan
van onze gewoontes.
Je ging je eigen gang.
Jij doorbrak steeds meer
onze gang van zaken.

Sluipend ongemerkt
raakte jij uit onze tijd.
Je ging weer op zoek
naar waar je vandaan kwam.
Je vergat gewoon even
dat je gehuwd was
en kinderen had.
Je zocht je eigen kindertijd weer op.
Je was boos
als wij dat niet begrepen.

Sluipend en ongemerkt
raakte jij uit onze tijd.
Je liet ons leven
in twee tijden tegelijk:
die van jou
en die van ons.

Zo waren wij
soms meer verward dan jij.
We keken elkaar aan
en vroegen ons af:
hoe kon dit toch?

In ons hart voelden we ons
in de steek gelaten.
Jij liet ons zomaar zitten
in onze tijd
met de handen in het haar

Soms, als er niets wordt gezegd,
jij even rust vindt
op je eindeloze dwaalwegen,
dan even ontmoeten onze handen
en onze ogen elkaar:
alles lijkt vergeten,
de pijn en de onrust,
onze ontmoeting is vrede.
De tijd staat even stil.

M. v.d. Berg

*****

Als de donkere nacht
van ’t verdriet om ’t verlies
je overvalt
als ’n overval,

als je in je levensboot
alleen verder moet
beroofd van wie jouw liefste
en warmste licht was,
dan word je zoeker
naar licht en troost,
tastend als ’n blinde,
beroofd van licht.

Als je liefste licht sterft,
sterf je mee
en word je ondergedompeld
in ’t donkere water
van ’t verdriet.

Als die dingen gebeuren,
ontsteek dan dit licht,
omdat ons beloofd is
dat de nacht zal overgaan
in troostend ochtendlicht.

Jens Declercq

******

De stilte komt de trap af

Hoe lang is het al geleden
dat jij de trap afkwam,
gewoon om de nieuwe dag te beginnen,
koffie te zetten
en naar je werk te gaan, – onbezorgd.

Hoe lang is het al geleden
dat jij de trap opkwam,
gewoon om de dag te besluiten,
tanden te poetsen,
en je lichaam neer te leggen – wel te rusten.

Toen kwam de tijd
dat het steeds drukker werd
op de trap.
Vreemden kwamen,
vreemden gingen.
Velen kwamen de trap op
en gingen de trap af,
jij betrad de trap niet meer.

Nu komt alleen nog de stilte
van de trap af:
Soms denk ik dat het nu lang
genoeg heeft geduurd,
dat je wel weer gewoon de trap
af kunt komen,
om de dag te beginnen.
Dan voel ik nog steeds meer
dat alleen nog de stilte
van de trap afkomt.

M.v.d.Berg

*****

Voor wie niet verder kon leven

Bij wie kan ik schuilen
in dit uur
in deze vreemde dagen,
de dood om mij heen,
nog zo onverwacht toch
na alles.

Bij wie kan ik huilen
in deze dagen
bij dit afscheid
van jou,
die als levensdood
geen plek meer vond
om te schuilen.

Jij verlangde zo naar een plaats
om te schuilen.
Nergens kon jij die vinden.
Jij huilde van binnen
al jouw jonge jaren
totdat je nog slechts naar
de dood kon verlangen.

Jij ging stil van ons weg,
eenzaam en zonder gerucht,
in de vroege ochtend.
Jij kon niet meer opstaan.
Jij ging een ander licht
tegemoet,
vriendelijk en veilig
om bij te schuilen.

Mag dat Licht jou groeten
en omarmen,
een schuilplaats voor jou zijn.

*****

Troost

Niemand gaat echt dood
Iedereen leeft voort
In andermans denken, doen en voelen
En als je goed geleefd hebt
Dan leef je na de dood

Meer dan ooit tevoren.

*****

Barensweeën

Onzichtbaar voor anderen
maar des te meer voelbaar
voor ons, voor mij,
gaat ons kind
met ons mee
op de levensweg.

Ons kind
dat ons leven veranderde
bij de geboorte,
maar nog meer
voor altijd ons leven veranderde,
toen de dood ons
van het kostbaarste beroofde.

Onzichtbaar voor anderen,
maar des te meer voelbaar
voor ons, voor mij,
is ons kind
afwezig-aanwezig
bij ons, bij mij
als een wond
die schreiend schrijnt.

Weer zijn er
de barensweeën
om opnieuw geboren
te worden uit de pijn
van ons verdriet:
vaak onzichtbaar
maar des te meer
voelbaar.

M. v.d. Berg

****

Zo graag

Zo graag zou ik trots op
je willen kunnen zijn:
’n trotse vader
Zo graag zou ik willen zien
hoe je als ’n jonge boom
openbloeit en omhoogschiet.

Zo graag zou ik willen zien
hoe je ’n lust voor het oog
wordt in ’t landschap van de mensen

Zo graag zou ik met je willen praten,
horen wat jij vindt van de dingen
van vandaag.

Zo weinig mensen begrijpen
dat ik je niet minder
maar steeds meer mist

Sinds die dag dat je niet
terugkeerde.

******

Nu we jou dit huis uit zullen dragen
uit huis waar je zo graag was,
uit huis dat je tot een thuis maakte,
‘je aardse paradijs’,

dit huis zo mooi gelegen,
‘altijd wat te zien’
‘altijd wat te doen’,

dit huis waar je je kinderen ontving
en je kleinkinderen, je broers en zwagers
en ieder die maar aankwam,

dit huis waar je je deur openhield,
dit huis waar je je laatste jaren
deelde met de liefste mens van jouw leven,

dit huis waar je van elke dag
een feestdag maakte en je laatste verjaardag
het laatste hoogtepunt was

nu we jou dit huis uitdragen,
beseffen we nog maar half,
hoe dit huis voor altijd anders
zal zijn: leger en stiller.

Nu we jou dit huis uitdragen
groeten we je
In de verwachting van een nieuw
thuiskomen voor jou.

*****

Allerzielen

Het wordt nu vroeg donker, zegt mijn groenteboer.
Er zijn steeds meer kaarsen in de winkels, merk ik.
De eerste herfstwind heeft al veel gekaald.
Vandaag is het nog een zachte dag, 2 november.

Velen bezoeken het graf, niet vindend wat ze zoeken.
Anderen dwalen in huis, want de as werd verstrooid.
Sommigen nemen een hark mee en nieuwe bloemen.
De dierbare plek krijgt zo veel mogelijk zorg.

Het is druk en stil in de dorpskerk die avond.
Ieder is gekomen met de naam in het hart van zijn dierbare.
Namen geschreven in de palm van Gods hand, zegt de priester.
Hij zegt zijn tedere woorden duidelijk en rustig.

Zesentwintig namen worden dit jaar genoemd.
Zesentwintig kaarsjes worden ontstoken aan het Licht.
Soms wordt het diep stil, houdt elk gehoest op.
De namen worden genoemd van wie nog zo jong waren.

Het meest luister je naar je eigen naam.
Het meest kijk je naar dat éne kaarsje voor haar,
voor hem wiens naam blijft geschreven in jouw hart.
Stil keren we in het donker terug naar onze huizen.

Allerzielen, zielsgenoten samen, ieder ook alleen.
Allerzielen, gedenken mag, gedenken moet, gedenken is leven.
Streep geen namen door in de verhalen, in het gedenken.
Lever niemand uit aan de dood van het niet meer noemen.

Geschreven in ons hart, in de palm van Gods hand…

de kern van een mens, haar diepste bezieling,
zijn goddelijk licht dat blijft en ons verlicht,
als de avonden vroeg en donker worden, de winter nadert.

******

DORPSTUINMAN

Hij schiep de wereld om tot deze orde:
een klein stuk grond, warm en donker
en bemind,
en werd tussen de kinderen een kind,
dat met een glimlach naar de dood verdorde.

Sommigen onzer gaan als bloemen open,
bloeien en gaan dan, als een bloem, weer
dicht,
een mens kan weerloos onder het harde
licht,
zijn weg onaangerand ten einde lopen,

leven kan zacht zijn als een morgenwind:
een heldere dag achter elk wakker worden,
zonlicht op linnen, brood op witte borden,
een droom, zuiver gestold om gras en grint.

H.G. Hoekstra

******

Zingen

van liefde zingen
tegen beter weten in

tegen de klippen op
de onverbiddelijke
klippen van de dood

tegen de lippen op
de bevroren lippen
van je eigen wanhoop

zingen
van liefde zingen

een gat in de nacht

zingen
tot wonder boven wonder
de werkelijkheid wijkt

en alles en alles
weer opnieuw begint

Hans Bouma

*****

ZOALS JIJ LIEP

Zoals jij liep,
zo prachtig van lijf,
zo prachtig van ziel,
zoals jij liep,
bespeeld door de wind,
gestreeld door het licht,
zoals jij liep,
droom van de Eeuwige,
droom die mens werd.
Nooit meer.
Vlammen sloegen je neer.
Dood liep je.
Zeventien. Een wereld.
een heelal vergaat.
O God, droom dan niet.
Maar gedroomd is gedroomd,
een mens is een mens.
Dóór liep je.
Jij lied van een vrouw,
zo prachtig van lijf,
zo prachtig van ziel.
Lieve lieve Cynthia,
aandacht die je draagt,
een hart dat je huisvest.
Die God van ooit.
God die je tooit,
voltooit.

Hans Bouma

*****

ZOMER

Lente werd het wel voor jou,
maar waarom?
Hoe kort was je zomer.
Wat je leven noemt.
Even reiken naar het licht,
een naam krijgen, een gezicht
om dan, net ontloken
mijn God – afgebroken.

Lieve Chantal,
bloem van één seizoen,
het is nu dat je viel,
peilloos diep
in de armen van wie je schiep
en opbloeit
in zijn eeuwige zomer –
leven was anders
geen leven voor ons.

Hans Bouma

******

Er is nog plaats voor jou in onze woorden,
de dagen dragen stilte voor je aan
en in de vlucht van meeuwen zit je witte reis verpakt
steeds verder van ons weg
steeds minder vlees en bloed…

W. Verhegghe

*****

Als je van iemand houdt en je bent van hem gescheiden,
kan niets de leegte van zijn afwezigheid vullen;
je moet dat niet proberen,
je moet eenvoudig aanvaarden en volharden.
Dat klinkt erg hard, maar het is ook een grote troost;
want zolang de leegte werkelijk leeg blijft,
blijf je daardoor met elkaar verbonden.

D. Bonhoeffer

******

Stilte snijdt de pijn
en de onmacht mee.

Troost wordt bijeengebracht
in kleine woorden. Spaarzaam.
Ik vind ze niet.

“Ben blij dat je gekomen bent.’
Toen was het toch zo stil niet meer
we waren niet alleen.

B. Wirix

*****

Liefde gaat er altijd van uit,
dat het woord een oor vindt,
ook als er geen antwoord meer is.
Zij gaat er van uit,
dat de hand een hand voelt,
ook als dat nergens uit blijkt…

Spoedig zullen wij allen sterven
elke gedachtenis
zal dan van de aarde verdwenen zijn,
en wij zelf zullen een kort ogenblik
worden geliefd en daarna vergeten.
Maar de liefde zal genoeg geweest zijn!

Er is een land van de levenden
en een land van de doden,
en de brug tussen hen is de liefde –
het enig blijvende, de enige zin.

J. Zink

******

OM MIJ TE GEDENKEN

De dag zal komen waarop mijn lichaam

op een netjes ingestopt wit laken ligt in
een ziekenhuis dat druk bezig is met de

levenden en de stervenden. Op een
gegeven ogenblik zal een dokter vaststellen

dat mijn hersenen niet meer
functioneren en dat mijn leven eigenlijk is opgehouden.
Als dat gebeurt, doe dan geen pogingen om

met apparaten kunstmatig leven in
mijn lichaam te laten vloeien. En

noem het niet mijn sterfbed. Laat het
levensbed heten, en laat mijn lichaam eraf

halen om anderen te helpen een
voller leven te leiden.
Geef het licht van mijn ogen aan de man

die nooit een zonsopgang of het
gezicht van een baby of liefde in de ogen

van een vrouw heeft gezien. Geef
mijn hart aan iemand wiens eigen hart hem

nooit iets anders dan eindeloze
dagen met pijn heeft bezorgd. Geef mijn

bloed aan de tiener die uit het wrak
van zijn auto is gehaald, opdat hij lang

genoeg leeft om zijn kleinkinderen
te zien spelen. Geef mijn nieren aan iemand

wiens leven week in week uit
afhangt van een kunstnier. Neem mijn

beenderen, elke spier, elke vezel en zenuw
uit mijn lichaam en vind een manier om een

invalide kind te laten lopen.
Onderzoek alle hoeken van mijn hersenen.

Neem als het nodig is mijn cellen en

laat ze groeien, opdat op een dag een

stomme jongen juicht bij een doelpunt
en een doof meisje het geluid van de regen

tegen haar raam hoort.
Verbrand wat er dan van mij over is en

verspreid de as met de wind om de
bloemen te helpen groeien.
Als u erop staat om iets te begraven,

begraaf dan mijn fouten, mijn zwakheden
en alle vooroordelen tegen mijn medemensen.
Geef mijn zonden aan de duivel.

Geef mijn ziel aan God.
Als u er behoefte aan mocht hebben om

mij te gedenken, doe dat dan met een
vriendelijke daad of met een vriendelijk

woord tegen iemand die u nodig heeft.
Als u alles doet wat ik heb gevraagd,
zal ik voor altijd leven.

******

NIET BANG VOOR DE DOOD

Ik ben niet bang meer voor de dood,
ik ken heel goed
de donkere, stille gang
die naar het leven voert.

Ik ben bang voor een leven
dat niet op staat uit de dood,
een leven
met verkrampte handen
en stroeve, stijve leden.

Ik ben bang voor mijn eigen angst,
maar meer nog voor de angst van anderen
die niet weten waarheen te gaan,
ze lopen achter elkaar aan en klampen zich vast

aan wat voor hen het leven is,
terwijl wij weten dat het de dood is.

Ik leef iedere dag om de dood te doen sterven,
Ik sterf iedere dag om het leven voort te brengen,
en in deze dood van de dood
sterf ik duizend malen
en verrijs ik telkens weer.
vanuit de liefde,
bron van hoop
voor mijn volk.

Julia Esquivel

******

OPSTANDING

Opstaan uit het graf
van de eeuwige stilte
Ontwaken in de muziek
van een ware droom
Dan opent de hemel
zijn blauwe ogen en
staart als een standbeeld
naar een stervende tijd
De horizon
hervindt zijn hartslag
Nieuwe adem ontdooit de grens
van de dwalende dood
De belofte van het warme licht
brengt de toekomst tot leven

Ester

*****

EEN WONDER

Ik zocht je
en ik vond je niet.
Je ging
en liet mij achter.
Waar ben je?
Ken je mijn verdriet,
mijn liefde,

mijn verwachten?
Ik zag
de leegte van je graf.
Er ging
een wereld onder.
Mijn tranen
schermden alles af.
De toekomst
werd zo donker.
Ik zocht je
en ik vond je niet.
Je ging
en liet mij achter.
Ik zong
mijn stille liefdeslied,
droeg jou
in mijn gedachten.
Ik zag
de leegte van je graf.
Er ging
een wereld onder.
Tot hij
mijn naam jouw kleuren gaf:
‘Maria…’
’t was een wonder.

*****

VOL BLOEMEN

Sinds jij weg bent is er van alles veranderd.

De weg waar we we langs gingen is
weer vol met bloemen net als vorig jaar,

weet je nog? De lente zal weer komen met
bloemen en bloesem en koren op het veld,

de winter is voorbij. Alleen jij bent er niet
mijn liefste. En elke bloem op het veld

ieder tak vol bloesem doet mij denken aan
jou.

*****

DE DONKERE WEG

Kind, ga met God het smalle, donk’re pad
waarop wij je niet kunnen vergezellen;
wij kunnen je alleen steeds weer vertellen
hoe wij je altijd hebben liefgehad.

Kind, strek je zwakke handen naar God uit:
wij zijn onmachtig om je vast te houden,
want om je heen is reeds de stervenskoude,
is reeds het stil-vallen van elk geluid.

Kind, weet dat ons gebed steeds om je is;
maar innerlijk zijn wij uiteengereten;
want eindeloos verdrietig is het weten
dat soms de grootste liefde macht’loos is….

Nel Beschop

******

EEN BOOM IN DE WIND

Laat mij, o God, een boom zijn in uw tuin:
de wortels in de aarde, maar de takken
omhoog, om zo de hemel vast te pakken,
en recht de stam, en bloemen in de kruin.

Laat mij een schaduw en een schuilplaats zijn,
en laat mij récht staan, als uw stormen loeien.
Laat, Heer, mij langzaam naar uw hemel groeien,
en laat mij wuiven in uw zonneschijn.

Ik bid U ook, Heer, dat Gij vruchten vindt
wanneer de tijd van oogsten is gekomen;
Uw levenssappen moeten door mij stromen –
Laat mij een boom zijn, ruisend in uw wind!

Nel Benschop

*****

DE OUDE MAN

Hij was een wijze oude man
en mild in spreken en in hand'len,
hij mocht, als Henoch, met God wand'len
totdat zijn Heer hem bij zich nam.

Hij was een man, die metterdaad
God wilde dienen in zijn leven;
hem werd de heerlijkheid gegeven
die voor Gods kind te wachten staat.

Daarom is er, naast het gemis
van hem, die nu werd weggenomen
die blijde zekerheid gekomen
dat hij in 't Rijk van Vrede is.

Nel Benschop

*****

Heer geef ons alstublieft een beetje licht,
Want donker is de nacht en loodzwaar zijn gewicht
hij, die wij liefhadden, sloot zijn ogen dicht.

Heer, wij zouden willen vluchten uit het hier en nu,
want alles lijkt zo zinloos, klinkt zo cru
en wie wij liefhadden is voorgoed bij U.

Zegt U nu: Zet je voeten in mijn spoor,
Ik zal jullie ondersteunen, vecht toch door,
want wie je liefhad ging je enkel voor….

Nel Benschop

******

DE LAATSTE VIJAND

Mijn God, waarom laat Gij juist die mens sterven
die nog zoveel voor U had willen doen?
Waarom laat Gij uw mes geen dor hout kerven
inplaats van hout dat levend is en groen?
Waarom laat Gij uw naam vervloeken en bevlekken
en smoort de stem, die U bezingen zou?
Waarom moest d'aarde juist dit lichaam dekken
dat nog zo veel voor U verrichten wou?

Waarom dooft Gij de vlam die helder brandde
en spaart het licht, dat nauwelijks schijnsel geeft?
Waarom verlamt Gij krachtig-sterke handen
en spaart de slappe hand, die beeft?
Waarom mijn God? Ik kan geen antwoord vinden,
Uw raadselen zijn mij te hoog, te diep….
of weent Gij met ons, als met uw beminden
bij 't graf van Lazarus, uw vriend, die sliep?

Nel Benschop

*****

PORTRET

Grijs-blauwe ogen: zomerlucht met regenwolken;
de mond vol wilskracht, toch gevoelig, zacht;
de houding luist'rend, of ze op iets wacht,
en handen die de ernst, het doorzetten vertolken.

Scherp in haar oordeel: woorden die als dolken
toestoten, waar ze ongerechtigheid vermoedt,
scherp onderscheidend tussen kwaad en goed,
bruisend van energie, als water bruist in kolken.

Wonderlijk mengelmoes van zachtheid, hardheid, kracht,
altijd een ander beter dan zichzelf achtend,
altijd bereid tot geven, maar ook veel verwachtend
van liefde, sympathie. De moeder die haar zonen,
haar man, haar vrienden, metterdaad wil tonen
hoe overleg en wijsheid sterker is dan macht.

Nel Benschop.

*****

TE LAAT

Ik heb je vaak alleen gelaten
wanneer ik je niet troosten kon;
ik heb zo dikwijls zitten praten
wanneer ik beter zwijgen kon;
ik heb je niet de steun gegeven
die je van mij verwachten kon;
ik leefde zó mijn eigen leven

dat ik je zelfs vergeten kon.
En nu God je heeft weggenomen
omdat Hij je gebruiken kon,
nu wilde ik, dat je wéér kon komen,
dat ik je nog eens zeggen kon
hoe schuldig ik me soms kan voelen
omdat ik niet deed wat ik kon,
omdat ik niet, naar Gods bedoelen
wat van Zijn vreugd verspreiden kon.
Maar wat voorbij is, kan ik niet ontlopen,
hoe vurig ik ook wou, dat 't kán;
en daarom blijf ik hierop hopen:
dat Christus deed, wat ik niet kon.

Nel Benschop

*****

AMEN

Nu alleen maar: 'Amen' zeggen,
al is 't met gebroken stem;
dan je hand in Gods hand leggen
en op weg gaan, achter Hem.

Nu alleen maar blijven hopen
in het voetspoor van je Heer;
blijven strijden, blijven hopen,
wachtend op zijn wederkeer.

Nu alleen zijn woord vertrouwen:
'Altijd zal Ik met je zijn;'
Als een kind je handen vouwen,
Zijn getuige willen zijn.

Al je twijfel af te leggen
en alleen maar: 'Amen' zeggen.

Nel Beschop

*****

GOD HEEFT U VAN MIJ AFGEËIST

God heeft u van mij afgeëist,
en nu de tedere avond grijst,

buig ik, niet meer vermetel,
bij uwe lege zetel.

Hoe zal ik zeggen, ziek van leed:
‘Hij doe, al schijnt het nog zo wreed,
wat goed is in Zijn ogen,
Zijn recht is vol mededogen.’

O dit, dat Hij zijn kinderen slaat,
en plotseling in hun midden staat
om ’t liefste weg te rukken!

En duidelijk hoor ‘k mij gezegd:
‘Kind ik heb veilig weggelegd,
wat anders viel in stukken.’

Willem de Mérode

*****

Herinnering

Omkijken? Liever niet.
Want kijken, echt kijken doet pijn.
Je voelt weer hoe het was, de pijn, het gemis.

Omkijken? Liever niet.
En als het moet, dan maar gewapend als beton, met droge ogen.

Herinnering. Zonder tranen gaat het niet.
Maar door de tranen heen blijft liefde leven, vind jij jezelf terug.

Herinnering.
Alleen wie om kan kijken, kan vooruit zien.
Wie tranen zaait, zal licht en toekomst oogsten.

Nel Benschop

******

Jezus weende

Ik vind geen woorden om het je te zeggen
hoe wij hem zullen missen, allemaal.
Het diepst gevoel is moeilijk uit te leggen,

het hart spreekt een niet uit te spreken taal.
Dit sterven is zo moeilijk te verwerken,
zijn leven was ons allen zoveel waard.
Hij was een van die stille, geestlijk – sterken
die iedereen, alleen zichzelf niet spaart.
Ik vind geen woorden om je troost te brengen,
want hier zwijgt mijn verstand, mijn mond staat stil.
Wie kan zijn leven met één dag verlengen?
Het is precies zo lang als God het wil.
Ik weet het niet, ik kan de zin niet vinden
van wat God met dit sterven heeft bedoeld.
Maar Jezus weende, toen de vriend die Hij beminde
gestorven was. Hij weet, wat je nu voelt.
O nee, ik kan het je niet zeggen
waarom het lijkt, of God je niet verhoort;
Ik wil niet trachten, het je uit te leggen,
ik kan het niet: onmachtig is mijn woord.
Het is onmogelijk, je te verklaren
waarom de liefste mensen van ons gaan.
Je kunt je er wel blind op blijven staren,
maar raakt steeds verder van de Heer vandaan.
Ik weet het niet, waarom de mensen lijden,
waarom er zoveel pijn is en geweld,
waarom het je niet lukt, je te bevrijden
van wat je in een wurggreep houdt omkneld.
Ik heb geen ander antwoord op je vragen
dan dat je blindelings vertrouwen moet,
omdat de Heiland Zelf jouw last wil dragen.
Hij zorgt voor je, zoals een vader doet.
Misschien klinkt je dit alles afgesleten,
je zegt misschien: “Die troost is wel goedkoop”.
Maar als ik dit niet wist, dan zou ik niets meer
weten:
In leven en dood is het mijn enige hoop.

Nel Benschop

*****

Voor wie verdrietig is

Mijn God, hoe kan een mens zó eenzaam zijn,
zo aan zijn eigen wanhoop vastgeketend,
zo zonder hoop of licht, en niets meer wetend
dan enkel dit: mijn hart doet pijn, doet pijn.

Mijn God, hoe kan een mens zo droevig zijn,
en zo vervuld van eindeloos verlangen
naar wie door niemand ooit is te vervangen,
die met ons ’t brood brak, met ons dronk de wijn.

Mijn God, wie lijdt dit lijden werk’lijk méé?
Wie kan er in dezelfde diepte dalen?
–Eer dat ik u vergeet, Gethséman,. –

Nel Benschop

*****

De profundus

“God” zeg ik, en alleen maar: “God”.
Ik zeg het woord stil voor mij heen –
O God, wat voel ik mij alleen,
hoe komt mijn levensschip weer vlot?

“God” zeg ik, en dat kleine woord
is als een kreet om hulp, om kracht.
Ik heb zó lang op u gewacht,
maar hebt u wel mijn stem gehoord?

“God” zeg ik, en ik weet niet meer
wat ik u verder zeggen moet;
Uw naam is mijn gebed om moed,
maar ook mijn opstand, mijn verweer.

“God” zeg ik, en alleen maar: “God”.
Tot eindelijk, in een zachte wind,
Uw antwoord komt: “Mijn kind, Mijn kind”,
en ik het uitsnik: “God, mijn God!”

Nel Benschop

*****

Meer dan een moeder troost …

Stil maar, Mijn kind – Ik weet van je verdriet.
Huil nu maar uit; je hoeft niet flink te wezen.
Het zal wel duren, voor je wonden zijn genezen;

Ik weet het. Droeg Ik al de smart der wereld niet?

Stil maar, Mijn kind – Ik weet wat je behoeft:
Woorden van troost, die om geen uitleg vragen,
een arm die steunt en die je last helpt dragen,
een hart dat mee – schreit om wat jou bedroeft.

Stil maar, Mijn kind – de nacht gaat weer voorbij;
Ik strooi het licht uit, waar je voeten lopen,
Ik doe de dichte deur weer voor je open,
Ik ben er altijd. Maar vertrouw op Mij.

Stil maar, Mijn kind – Ik geef je troost en moed,
meer dan een moeder aan haar kind kan geven.
Je naam staat in Mijn handpalmen geschreven:
Ik schreef de letters met Mijn eigen bloed …

Nel Benschop

*****

Toen je het wist…

Wat moet ik doen? Wat moet ik je nu zeggen?
Al wat ik zeggen kan klinkt zo goedkoop:
dat ik mijn gebeden voor Gods troon zal leggen,
dat je vertrouwen moet, op hoop zelfs tegen hoop?
Maar ’t is onmogelijk, dat ik me in kan denken
hoe jij je voelt, hoe jij je leven ziet;
onmogelijk, om woorden te bedenken
die kunnen helpen. Nee, ik kan het niet.
Ik weet alleen dat jij de lijn moet grijpen
(en dat geldt net zo goed voor jou als voor mij)
die God je toegooit als de nood gaat nijpen.
Denk aan wat Jezus vóór zijn lijden zei:
“Uw hart zei niet ontroerd, wees niet verslagen,
Geloof in God, in Mij, die je bevrijdt.
Want wie zijn kruis achter Mij aan wil dragen
zal met Mij leven tot in eeuwigheid.”

Er groeit in mij een boom van grijs verdriet,
Er groeit in mij een boom van grijs verdriet,
bloeiend met parelmoeren bloesems.
Geen vogel heeft er ooit zijn nest gebouwd,
geen dier komt rusten in zijn schaduw.

Nel Benschop

*****

Mijn boom is stil.

Alleen de bloesems
laten hun tak geruisloos los
om traag, onmerkbaar neer te dalen:
een meer van onvergoten tranen
waarin mijn boom weerspiegeld staat,
eenzaam onder een bleke hemel.

Nel Benschop

*****

Je bent niet dood.

Je bent niet dood.
De heer heeft je geroepen
bij Hem te wonen in zijn glanzend huis.
Je hoeft geen rust en vrede meer te zoeken
je hebt ze nu …, want je bent veilig thuis.
Je bent niet dood,
je mag voor eeuwig leven.
Je bent verlost van onvolkomenheid,
van pijn en verdriet.
God zal je geven
een onbegrensd geluk in onbegrensde tijd.
Je bent niet dood.
Maar ach, ik zal je missen,
zoals de mens de meest geliefde mist.
De jaren van geluk zijn nooit meer uit te wissen,
en ik geloof: God heeft zich niet vergist.

Nel Benschop

*****

Ik ben op reis, al weet ik niet waarheen

Ik ben op reis, al weet ik niet waarheen
maar ergens stond geschreven

dat ik deze weg moest gaan
en al aarzel ik soms even langs die eindeloze baan
toch weet ik: iemand ging mij voor
en daarom ga ik door.

Ik heb geen geld, geen kaart en geen kompas
maar ik zie de tekens en die zeggen mij genoeg
en al geeft er niemand antwoord
op de dingen die ik vroeg, toch weet ik:
aan het eind vind ik gehoor
en daarom ga ik door.

Hanny Michaelis

*****

ACHTERGELATEN

in een onbewoonbare wereld
rinkelend van kleuren
en geluiden
waar de dag te licht is
en geen nacht donker genoeg
om het verborgen tumult
te bedaren.

In alle straten, alle kamers
blijf ik je zoeken.
Tussen ontelbare mensen
vind ik je
nergens.

Verlos mij
uit dit luchtledig.
Laat mij toe tot de aarde
die je bedekt.
Dicht bij je wil ik slapen
en tot stof vergaan.

Hanny Michaelis

*****

HOE KAN ik ademen
met je dood als een brok

in mijn keel?
Hoe kan ik lachen
nu het onherroepelijke vonnis
mijn mond verzegeld heeft?

In een houten kist
gaat de toekomst
tot ontbinding over.
Ik voel hoe ik langzaam
maar zeker bevries.

Toch blijf ik ademen.
Toch lach ik, oudergewoonte.
En dat is misschien
het ergste van alles.

Hanny Michaelis

******

ONZICHTBAAR
kom je mij tegemoet
op mijn moeizame tocht
door het maanlandschap
van de tijd.

Onhoorbaar
dringt je stem door
tot mijn geheimste
luisterpost.

Jij die al mijn wegen kent,
die mij ontcijferd en gelezen hebt,
blijf bij mij
onzichtbaar, onhoorbaar
en leid mij over de drempel
van de dood.

Hanny Michaelis

*****

LANGZAAM beweeg ik mij voort
door windstille vlakten.
Er is niets meer te vrezen,

niets te verwachten.

Voetstappen blijven
zwakke geluiden in de mist.
Onbekende stemmen
dringen vaag tot mij door.
Waarom zou ik antwoorden?

Blindelings levend
in het verlengde van je dood
verwijder ik mij onmerkbaar
van je graf, op weg
naar het mijne.

Hanny Michaelis

*****

JAREN later
op een heldere middag
vol nuchtere geluiden
en bezigheden in een huis
dat je nooit heeft gekend,
herinner ik mij plotseling
hoe zacht je ogen werden
als je me aankeek.

En even verschijn je mij
ten voeten uit, onverwacht
overgekomen uit het tijdloze.
Zo zacht zijn je ogen
dat ze mij verzoenen
met je weggaan, sneller
en onverwachter dan je komst.

Hanny Michaelis

*****

WONDERLIJK heimwee
naar de onnozelste dingen.

Driftige voetstappen op de trap.
Een gestalte in tegenlicht
Ogen versluierd door de rook

van een haastig opgestoken sigaret,
Een hand op het stuur van de auto
waar nu een vreemde in rijdt,
misschien wel door hetzelfde landschap
als wij vroeger.

Lieve herinneringen.
Lieve dode.

De voortvluchtige oase,
trillende luchtspiegeling
boven het hete zand
van de woestijn,
liever oog in oog
met de onbewogen sfinx
die zich zijn geheim
niet af laat dwingen,
bedolven te worden
onder een pyramide
van zelfbedrog
dan de ingekapselde vrede]
van het dal zonder uitzicht
waar het leven geruisloos
wegsijpelt in de dood.

Hanny Michaelis

*****

UIT Egyptische ogen
-nachtblauwe pupillen
in lichtend groen –
kijkt de poes mij aan.
Niets begrijpt ze van me,
maar ze is zacht
en warm onder haar vacht
van goed vertrouwen.

Hanny Michaelis

*****

EINDELIJK verlost
van de frivole zomer
met zijn schijngestalten
en luchtkastelen, fonkelend

in het valse licht
van loze verwachtingen,
heradem ik bij de komst
van het najaar, koel
als je handen om mijn gezicht,
grijs en zachtmoedig als je ogen
in de schaarse momenten
dat je mij toelaat
tot de ingesneeuwde grot
waar je stem met zijn echo verkeert
en je spiegelbeeld roerloos rijst
in het ijs dat niet smelten wil.

Hanny Michaelis

*****

ERGENS in deze stad
moet je te vinden zijn.

Zoveel mensen
komen je tegen
en onder hen misschien niet één
die je zo verlangend zoekt
als ik.

Tot in mijn dromen
houd je je schuil.
Onvindbaar teruggetrokken
keur je mij geen wenk,
geen teken waardig.

Zo straft een god
de overmoedige die hem
te na dorst komen.

Hanny Michaelis

****

DE NACHT is lichter
of donkerder
dan toen.

Waarom laat het geheugen

zijn buit niet los
als de bron vergiftigd
en de droom bezweken is?

Geen andere toevlucht
dan slapen. Ruggelings
verdrinken in de oceaan
der ongeborenen.

Verlost te worden
van het malende denken
aan de morgen
die lichter zal zijn
of donkerder
dan toen.

Hanny Michaelis

*****

IN EEN onbewaakt ogenblik
hunkerend binnengeslopen
dwaal ik in je rond.

Een barbaars landschap
dragend de schaarse tekens
van je aanwezigheid:
de ontbladerende boom
die geen schaduw werpt,
het zwartgeblakerd struikgewas,
de verdroogde kreek
tussen de rotsen
en diep onder de grijze
dorstige aardkorst
het gesmoorde ruisen
van murmurend water
dat geen uitweg vindt.

Hanny Michaelis

*****

ALS HET NIET van ons is
wil ik het niet, dit voorjaar
met zijn springvloed van licht,

zijn rondspattende kleuren.

De bronzen wolken, weelderig
opgestapeld tegen vlammend blauw,
de met het allerfijnste groen
bespikkelde bomen roerloos
in de duifgrijze avond
en de opalen glimlach
van wereldomspannende regenbogen
zijn aan mij alleen
niet besteed.

Hanny Michaelis

*****

ONHEILSPELLEND laag
hangt de gele zon
boven de daken.
Bomen wringen hun takken
in de opstekende wind.

Angst drukt een ijskoude
hand in mijn nek. Waar
ben je? Wat gebeurt
er met je?

Zachter dan zeeschuim
zou ik willen zijn
en ondoordringbaar als hars
om je rondom te bedekken
tegen de naaldscherpe tanden
waarmee nacht en verwording
je naar het leven staan.

Hanny Michaelis

*****

DENKEND aan hoe wij samen waren
en het misschien eens weer zullen zijn,
zie ik dorstig groen
tegen een onweerslucht.

Windstille spanning tussen tekort

en overvloed. Ondraaglijk
opgedreven verlangen.

Boomtoppen rekken zich
naar de hellende hemel.

Adembenemend evenwicht
eer de ruimte kantelt
en de regen valt.

Hanny Michaelis

*****

ONDERGEGAAN
in de vloedgolf van een omhelzing
hoor ik dicht aan mij oor
je stem bezwerend fluisteren:
denk niet aan later.

Omfloerste voorecho
die mij onmerkbaar vluchtig
rillen doet tegen de warmte van
je lichaam, je naakte huid.

Hanny Michaelis

*****

NEERWAARTSE voetstappen.
Stilte daalt als een spin
van de zoldering. De kamer
hangt vol grijze draden.
Tussen de muren draalt
verouderd licht.

Klinkende munt van hier
en nu omgezet
in het papiergeld
van de herinnering.

Hanny Michaelis

******

NIET LANGER
drinkt mijn huid
de dauw van het voorjaar.
In mijn ogen
verschaalt het licht.

Moge de aarde mij verzwelgen.
Die in mijn armen sliep,
kent mij niet meer.

Hanny Michaelis

*****

ONDER de rimpeling
van onverstoorbaar kabbelende
dagen blijven mijn gedachten
met je bezig. Elke glimlach,
leer gebaar van jou
naar mij en alle woorden
die je hebt gezegd,
stollen tot broze
veelkantige kristallen,
verblindend als je helle ogen
waarin ik mij voelde verdampen, lang
voordat ik door had kunnen dringen
tot waar je wortelt in de nacht.

Hanny Michaelis

*****

NEEM mij tot je
als brood. Drink mij,
adem mij in.

De binnenkant van je huid
zal ik kussen, je gebeente
verwarmen. Je hart
dat als een getergde vogel
tegen de kooi van je ribben slaat,
zal ik liefkozen zachter dan
het licht de toppen der bomen.

Om alles wat mij

niet langer lief kan zijn,
smeek ik je: lijf mij in.
Buiten jou
kan ik niet leven.

Hanny Michaelis

*****

ONWILLEKEURIG, bijna
zonder het te merken
heb ik je ingelijfd
bij de muziek die je niet raakt,
bij de taal die je niet spreekt
en niet verstaat, bij mij
van wie je niet houdt.

Hanny Michaelis

*****

TRIEST
als het licht
van de eenzelvige maan
achter nachtelijke wolkenhagen
en even ongenaakbaar.

Hanny Michaelis

*****

OMFLOERST hangt het rad
van de zon tussen berooide bomen.

Stilstaand water draagt
een spoor van ontbinding.

De dagen slepen zich voort
in slinkend licht. Het jaar
knarst in zijn gewrichten.

De bloesems zijn verdord,
hun vruchten bitter.

Hanny Michaelis

*****

HET bladerloze licht
van een herfstdag zonder wind
maakt oude mensen
ontroerend mooi.

Doordat zij de worsteling
met het verval al lang
hebben gestaakt en spiegels
niet meer vrezen, zijn zij
broos geworden en doorschijnend
als gesponnen glas met de zachte
mysterieuze glans van zilver.

Hanny Michaelis

*****

ONRUSTBAREND verwant
het witte gezicht
van de dag, weggedoken
in een kraag van wolken.
Het donkere wijdopen oog
van een regenplas. De vogel
die tegen de wind in zingt,
wankelend op de valreep
van het licht.

Hanny Michaelis

*****

AAN OPEN ramen graast
zachtaardig de nacht,
zijn donkere vacht besprenkelend
met lichtdruppels, vage geuren.

De rook van een sigaret
reikt naar onzichtbare sterren.

Onder zomers gebladerte vaart jeugd
voorbij.

Hanny Michaelis

*****

SINDS je mij voor altijd
bent binnengegaan,
ben ik tot de rand
van je vervuld.

Dwars door de rukwinden
van het verdriet
voel ik je onder mijn huid
bewegen, warm en goed
als vroeger
toen wij overnachten
binnen de omheining van
elkanders armen.,

Wat doet het er dan toe
dat de wereld leeg
en winters is geworden
nu mijn ogen
je nooit meer zullen zien
en ik mijn hoofd niet langer in je schoot kan leggen?

Hanny Michaelis

*****

IEDERE morgen
word ik onwetend wakker.
Gloednieuwe wolken drijven
het raam voorbij.
Veelbelovend glimlacht
de dag: alles
is mogelijk.

Maar iedere avond
gaat in rook en vlammen
de wereld onder.
Het langst rekt de stad
haar held bestaan,
vuurspuwend van leven
tegen de inktzware achtergrond
van je dood.

Hanny Michaelis

****

TOEN ik dacht
dat je was weggegaan
en mij zonder leeftocht
alleen had gelaten
in een verdroogde steppe,
heb ik mij vergist.

Nu weet ik dat je mij
hebt uitgekozen
om je voorgoed te herbergen
veilig besloten in
mijn duisternis

Wanneer ik mij aandachtig
over mezelf heenbuig,
ontmoet ik je oogopslag
helder en diep als water
en je glimlach overrompelt mij
met de ernstige vreugde
van vroeger.

Dat is genoeg
voor een heel leven.

Hanny Michaelis

****

‘Onder water’

Onder water
grif ik je naam
in de granieten bedding
van mijn stroomgebied.

Tussen de wieren
van het verleden
flitsen pijlsnelle vissen
als mensen voorbij.

Alleen in de diepte
mag ik je voortaan ontmoeten:
mijn warme tegenstroom,
mijn lief.

Het staat vast
dat je dood bent.
Maar wat is dood?

Hanny Michaelis

****

Kokhalzend

Kokhalzend wakker worden
tussen de gestolde feiten
van gisteren en eergisteren.

Opstaan, het licht trotseren.
Onder het oorverdovend
carillon van herinneringen
optornen tegen een geheugen
dat geen duimbreed wijkt.

Lachen, praten, overmoedig
denken dat het zo wel gaat.
Merken dat men zich vergist
ook hierin. Heel het treiterend bedrijf
van deze dag en alle volgende
in vier woorden samengebald:
iemand is niet gekomen.

Hanny Michaelis

*****

Oktober

In oktober is het licht dun
als de blauwe doorschijnende
huid van een stervende.

De boom kan zijn bladeren
niet langer vasthouden

en de hand opent zich
om het tot as verteerde
amulet los te laten.

Tegen de onvergankelijke hemel
het witte skelet van onze liefde.

Hanny Michaelis

*****

HET KIND

Sedert de droomspin mij omspon
met duizend parelende webben,
zie ik hem spelen in de zon –
het kind dat wij nooit zullen hebben.

Zijn ogen die het zonlicht vangen,
zijn klaar en helder als kristal
en onvertroebeld door verlangen:
ogen van voor de zondeval.

Hij glimlacht schuldeloos en wijs.
Zijn vogelstem streelt licht mijn oren.
Zijn wereld is zijn paradijs,
want hij is rein en ongeboren.

Ik mag mijn armen niet uitstrekken,
hem smekend met ons mee te gaan.
Waarom ook zouden wij hem wekken
tot een ontluisterd, aards bestaan?

Nimmer zal hij behoren bij
de uitgebloeiden, de verdorden
en nimmer lijden zoals wij
die nooit zijn ouders zullen worden.

Hanny Michaelis

*****

OM DE GRAVEN GESCHAARD

Die toen zijn doodgegaan

zwijgen een gat
in de aarde

daar staan wij dan
om de graven geschaard

met het woord god als een hoge hoed
hoed in de hand
of het woord Nederland
of het woord voorgoed

die toen zijn voorgegaan
zwijgen voorgoed

Omdat wij huilen moesten
lachen wij uitgelaten
lachen wij met de gaten
in ons gezicht, met de knoesten
in ons hart, lachen wij
bij nacht en ontij.

Laten wij liever
lachen dan
stijf staan van moed
laten wij
liever dom zijn
dan haarfijn
weten hoe het moet.

Het gaat nog altijd door
Er is geen einde aan.
Joden en negers genoeg
om dood te slaan,
mensen te over om
één voor één te verraden,
woorden genoeg in de taal
om alles goed te praten
Wat is de hel dan
kou, nacht en leegte?

En de hemel? Een
dag in Mei.

Maar wat is de aarde dan?
Allebei.

Laten wij, Jezus
Christus, in godsnaam,
verdomme, laten wij
voorzichtig wezen,
doorgaan met liefhebben
ademen, ebbe en vloed.

Willem Barnard

*****

Het glanzend zwarte water stroomde

Het glanzend zwarte water stroomde
zwijgend uit de nacht
Kringen werden zichtbaar
Draaiden
Bewogen
Als tranen in ogen
En zogen
Dampend ’t daglicht op
En tussen
Dauwnatte oevers
Met druipende bomen
Lag een waas
Een winterse vacht.
En gele stralen kropen stiekem door de mist
Sluiers kleurden, dansten
nevels
vervlogen
Zon in water, blauwe lucht
Scherpe lijnen en bogen
Een pad
Langs bomen zonder blad
Hoorbare stappen
Een dag
Een rivier
Die wist en zag.
Het kille en heldere landschap kleurde dieper in
lage stralen, zilver water
Doofden
Glanzende schaduwen
Vingen vlak voor de nacht
De schittering

Van tranen zonder macht
Het pad was leeg
Wie
Las het bericht
Van
’t Spiegelend schemerlicht?

A. van Opstal

*****

God
hier ben ik dan

niet wetend
of mijn bestaan
toevallig is of een bedoeling heeft

niet wetend
waar mijn woorden vandaan zijn
en nog minder
waar ze terecht zullen komen.
God,
Jij bent mijn vermoeden
dat het zin heeft om te leven

en ik hoop
dat ik het met Je volhoud
al lijkt de zinloosheid
soms wel erg groot te worden.

Ik hoop
dat ik het zo lang
vol mag houden met Jou
als Jij het volhoudt
met mij.

*****

Nacht

en als dan plotseling
de nacht
valt
als een tapijt van sneeuw

en toedekt
wat gebleven is
en de duur vervaagt
tot stilte

dan voelt de koude
tot op het bot
lacht geen vogel
geen bloem, geen
wuivend gras
een kraai krast
geritsel, stilte
de koude wind
neemt de plaats in
–reeds lang voor
hem bestemd –
nu grijpt hij zijn kans
geen sterren
geen maan
geen stille tekens hoop
slechts een blauwe schijn
trilt de stilte vast

verharding, ijs
verstening van de ziel
lichaam, hand, oog
verliezen al hun kracht
het is niet de dood
die hier ons wacht –
het is de leegte
en het niets,
een verder dan de
dood –
want die is slechts
een deur, die
zwaaiend openzwiept
en met een zacht
geruis weer
terug in het slot
van het leven.

J. Hacking

****

En als ik doodga treurt maar niet
Ik ben niet echt weg moet je weten
Het is de heimwee die ik achterliet
Dood ben ik pas als jij mij bent vergeten

“Als een bloem zo is het leven
het begin is teer en klein
De een die bloeit uitbundig
de ander geurt heel fijn.

Sommige bloemen blijven lang
weer anderen blijven even
Vraag niet bij welke groep je hoort
dat is het geheim van het leven.”

Er is een wereld van mensen,
zo vol macht en zo dicht.
Er is een wereld van sterren,
zo zacht en zo licht.
Vind je rust in jouw wereld
eindeloos, onwezenlijk, veilig.

Mijn liefde zal blijven
Mijn lichaam deed pijn,
niets kan me meer deren.
Mijn lichaam ging dood,
maar zelf leef ik verder.
Voor altijd met jou verbonden.

Leef maar, LEEF maar,
bewaar mijn gedachten,
de goede herinneringen,
ons vallen en opstaan.

Het mooiste
wat je mij mee kunt geven
is jouw groeien en bloeien
en intens leven.
Mijn liefde zal blijven,
mijn liefde de zal stromen
en alles zal goed komen.
Alles komt goed.

Bram Vermeulen

*****

Uniek

Uniek jouw oogopslag
de manier waarop je
met ons sprak
over jouw heengaan.

Uniek zoals je
met ons omging
de manier waarop
Je liep, stond en zat.

Uniek jij,
hoe kun je dan weg zijn
voorgoed onvindbaar?
We begrijpen het niet, neen
We willen er niet aan.
Uniek jij
enig, onvervangbaar.
Daarom blijft er iets van jou ons bij
en ben jij niet weg, jij
want: uniek jij, voor ons
en zeker voor God
bij wie je
voorgoed geborgen bent.

*****

DE MENS IS ALS EEN SCHADUW

O, hoe vergis je jezelf
te denken dat je jaren nooit eindigen.
we moeten sterven

Leven is een droom:
het lijkt zo zoet,
maar het is zo kort.
we moeten sterven

Er is geen medicijn voor,
kinine is van geen nut.
Er is geen genezing te krijgen.
we moeten sterven

Waardeloos zijn klaagzangen,
onderhandelingen of bravour,
voortkomend uit overmoed.
we moeten sterven
Geen enkele doctrine
kan woorden vinden
om die kracht tot rust te brengen
we moeten sterven

Er is geen middel of gedachte
om deze knoop te ontwarren.
Het is nutteloos te vluchten.
we moeten sterven

Het is voor iedereen hetzelfde.
Een slimmerik kan zich niet onttrekken aan deze slag.
we moeten sterven

We sterven zingend,
we sterven spelend
op de citer en doedelzak.
we moeten sterven

We sterven dansend,
etend, drinkend met dit ‘lijk’ (lichaam).
we moeten sterven

De gruwelijke dood
is verraderlijk voor iedereen
en beschaamt iedereen.
we moeten sterven

En nog, o dwaasheid,
o razernij, het lijkt erop
dat we onszelf bedriegen.
we moeten sterven

Jongeren en kinderen,
iedereen
vervalt tot stof.
we moeten sterven

De gezonde en de zieken,
de dapperen en machtelozen:

allen komen aan hun eind.
we moeten sterven

En als je eindelijk
in je binnenste denkt:
alles komt aan z'n eind.
we moeten sterven

Als je hier niet aan denkt
ben je je verstand verloren.
Je bent al dood en kunt zeggen:
we moeten sterven

Lied van Stefano Landi, Homo fugit velut umbra,
vertolkt door l'Arpeggiata en Christina Pluhar

*****

Moed houden

eenvoudig voortgaan als je kunt.
De weg gaan zoals die komt met zijn voor en tegen.
Je ogen die een lamp zijn van je ziel
en die meer zeggen dan je mond verwerken kan.
Doen wat voor de hand ligt,
antwoorden geven als die er zijn
met een lach, maar ernstig gemeend.
Praten met je allerliefsten
of zwijgen als het mysterie te groot is.
En intussen niet teveel omzien,
want de weg van het leven gaat soms dwars door je hart.

Moed houden,
eenvoudig voortgaan als je kunt.
En als je niet kunt
wachten en uitrusten bij wie je zorgen deelt
of bij een vriend/vriendin, als die er is,
zomaar een gesprek, eerlijk en vertrouwd.
En als die er niet is
toch wachten…
Dan maar alleen…
Wachten tot het weer gaat, straks…

*****

Mijn hart brak.

Een uitspraak van Da Free John bleef maar
door me heen gaan: ‘Beoefen de wond van de liefde… beoefen
de wond van de liefde.’ Echte liefde doet pijn; echte liefde
maakt je totaal kwetsbaar en open; echte liefde zal je ver voorbij
jezelf brengen; en daarom zal echte liefde je vernietigen. ik
moest steeds denken, als liefde je niet verbrijzelt, ken je geen
liefde. We hadden beiden de wond van de liefde beoefend, en ik
was verbrijzeld. Als ik er op terug kijk, komt het me voor dat
we op dat eenvoudige en directe moment beiden zijn gestorven.

Huil niet aan mijn graf;
Daar ben ik niet. Ik slaap niet.
Ik ben duizend winden die waaien;
Ik ben de diamanten schitteringen op sneeuw.
Ik ben het zonlicht op rijp graan;
Ik ben de zachte regen in de herfst.
Als je wakker wordt in de stilte van de ochtend,
Ben ik de zwerm van vogels
Die in een vlaag opstijgen.
Ik ben de zachte ster die s nachts schijnt.
Huil niet aan mijn graf,
Daar ben ik niet…

Do not stand at my grave and weep,
I am not there, I do not sleep.
I am in a thousand winds that blow,
I am the softly falling snow.
I am the gentle showers of rain,
I am the fields of ripening grain.
I am in the morning hush,
I am in the graceful rush
Of beautiful birds in circling flight,
I am the starshine of the night.
I am in the flowers that bloom,
I am in a quiet room.
I am in the birds that sing,
I am in each lovely thing.
Do not stand at my grave and cry,
I am not there. I do not die.

Mary Elisabeth Frye

******

ZINGEN

tegen de lange duur van de dingen
tegen de jaren, laten we zingen
over het water aan de lippen
tegen de klippen op

Guillaume van der Graft

*****

VERLIES

Zijn kant van het bed,
zijn toiletartikelen op de wastafel,
zijn kleren in de kast,
zijn stoel in de hoek van de kamer,
zijn plaats aan tafel,
zijn pijp in de asbak,
zijn tabaksdoos, altijd hetzelfde merk,
zijn bureau in de werkkamer, grote chaos,
zijn boekenkast,
zijn jas aan de kapstok in de gang,
zijn gereedschap in de schuur,
zijn geur in het huis,
zijn stem die mij riep,
ik zoek hem in de leegte die mij omringt.

Myriam Steemers-van Winkoop

******

WAAR WAS JIJ?

Waar was jij, God?
Sliep je soms?
Keek je de verkeerde kant op?
Zag je niets?
Was je even afwezig?
Was je niet op je plaats?

Waar was jij, God?
Die zondagmiddag,
die zaterdagavond,

die dag na nieuwjaarsdag,
die avond voor de Kerst?

Waak jij niet meer
over mensen?
Heb je geen zorg meer om ons leven?
Een kind kun je toch wel sparen?

Ik bestorm je met mijn vragen.
Ik beschiet jou koperen hemel.
Mooi ver weg ben jij.
Mooi veilig op afstand.
Je hebt me mooi in de steek gelaten.
Wat voor een God ben jij…?

Marinus van den Berg

******

HERFST

De blaren vallen, vallen als van ver
als welkten in de hemel verre tuinen
zij vallen tegen wil en dank

En in de nachten valt vanuit aal sterren
de zwarte aarde in de eenzaamheid

Wij allen vallen. Deze hand hier valt
en zie de andéren aan, het is in allen

Toch is er Een die al dit vallen
oneindig zacht in beide handen houdt.

Rainer Maria Rilke

******

Wanneer ik sterf…

Als je moet huilen wanneer ik sterf
Huil dan om de ander
Die naast je op straat loopt.

Als je me bitter nodig hebt

Sla dan de armen om iemand heen
En geef hem wat je mij schenken wilde.

Ik wil je iets nalaten
Iets beters dan woorden of klanken.
Zoek mij in de mensen
Die ik gekend en liefgehad heb.

En kun je dat niet, geef me dan weg
Laat me tenminste voortleven in je ogen
Niet in je gedachten.

Je hebt me het meeste lief
Door iemands hand vast te houden.
Iemands lichaam aan te raken.

Door kinderen los te laten
Die vrij moeten zijn.

Liefde sterft niet, mensen wél
Dus als van mij niets is gebleven dan liefde
Deel mij dan uit.

E. Kübler-Ross

*****

Afscheid

De regendruppels vielen in het rond
en staande in de avondschemering
begreep ik dat de zomer sterven ging
en dat de winter aan de poorten stond.

Nog waren alle bloemen niet gedord,
nog stonden alle bomen vol in blad.
Maar in hoe korte tijd verandert dat!
Vraag het de man die morgen tachtig wordt

en gisteren nog vijfentwintig was.
Seizoenen gaan als wolken in de wind
zo snel voorbij. Voor ieder mensenkind
is het bestaan kortstondig als het gras.

Soms dacht ik wel, men stelt de zaken scheef,

want tijdbesef is louter relatief.
Maar onlangs vond ik in de la een brief
die iemand mij tien jaar geleden schreef.

Tien jaar geleden. En wat is er niet
veranderd in een zo kort tijdbestek.
Elk die de tijd ontkennen durft is gek.
Of zou hij bang zijn voor het afscheidslied?

Het afscheidslied dat klinkt in het geruis
van trage regen in de grijze dag.
God geve ons nog ,,n zomer als het mag,
want het is nog een lange weg naar huis.

Jules de Corte

*****

De rode boot

In aandenken aan Marieke

Als de horizon ver zou zijn,
het zou mij hoop geven.
Als de aarde diep zou zijn,
het zou mij moed schenken.
Als de lucht diepblauw zou zijn,
het zou mij nieuwe kracht geven.

Maar de horizon is niet ver,
de aarde is niet diep,
de lucht is niet blauw
maar droevig als de regen
in een donkere nacht.

Mijn leven samengebald in de ruimte
van een boot, varend op golven van tranen,
afscheid en heimwee,
verlangen en een lege plaats.

Wat vrolijk had moeten klinken,
vol lentetonen hangt nu zwaar over het land,
wat blijdschap had moeten dragen
hoop op overleven, is nu bedekt
onder een zee van bloemen.

Hun geur het laatste saluut,
voor een nieuwe reis.

Daarachter…
de overkant

J.Hacking

*****

Veronica

Woorden kunnen verbrokkelen als oud brood.
Geen woord dat troost.

Je wilt zo graag woorden
als er geen woorden zijn.
Je hebt het gevoel dat geen woord
verwoordt wat onverklankbaar is.
Je hoort elk woord als
te veel en te vaak gezegd.

Je kunt misschien maar het beste stil zijn
en kijken en vertellen,
wie hij was,
hoe je hem hebt gekend,
hoe hij gegaan is.

Je kunt misschien maar het beste stil zijn
en herinneren.
Er zijn geen woorden
die kunnen verzachten.
Er is niets te verzachten.

Soms raakt een gebaar je.
Soms een zachte hand.
Soms een doek die je getergde
gezicht teder troost.
Een mens die je woordeloos
nabij is.

******

Gras

Ik heb mijn moeder honderd maal verloren.
In dromen; winters; aan een stenen stad;
aan andere kinderen, uit haar geboren;
en aan die vader, bevend liefgehad.

Maar honderd maal heb ik haar teruggewonnen:
languit voorover in gewoon groen gras,
dat ademde en zwoegde of onbezonnen
golfde als een lied, en golvend, eeuwig was.

Wees eindeloos, wees zacht, een en al armen.
Grasmoeder, moedergras, bevend erbarmen.
Achter ons staat de mensenhemel rood.

De wolken zeilen en de vogels zweven.
Leer me nog met een hart te veel te leven,
totdat ik weg kan in uw beider schoot.

Michel van der Plas

*****

Veni Sancte Spiritus

Veni Sancte Spiritus
et emitte caelitus
lucis tuae radium.

Hierheen, Adem, steek mij aan,
stuur mij uit jou verste
verte golven licht

Veni pater pauperum
veni dator munerum
veni lumen cordium.

Welkom armeluisvader
welkom opperschenker
welkom hartenjager.

Cinsolator optime
dulcis hospes animae
dulce refrigerium.

Beste tranendroger

In labora requies
in aestu temperies
in fletu solatium.

Even rusten voor tobbers
en zwoegers, voor

O lux beatissima
reple cordis intima
tuorum fidelium.

Onmogelijk mooi licht,
onverstroom de afgrond

Sine tuo nomine
nihil est in homine
nihil est innoxium.

God ben jij, zonder jou is alles nacht
en ontij, wreedheid, schuld,

Lava, quod est sordidum
riga, quod est aridum
sana, quod est saucium.

maar jij maakt schoon,
zalf mijn wonden.

Flecte, quod est rigidum
fove, quod est frigidum
rege, quod est devium.

Stijf sta ik, toegang verboden,
Vreemd ga ik, zoek mij.

Da tuis fidelibus
in te confidentubus
sacrum septenarium

Ik zei ja jij, doe mee.

Da virtutis meritum
da salutis exitum
da perenne gaudium.

Niets ben ik zonder jou.
Dood wil ik naar jou toe.
Dan zal ik lachen.

****

Verblijfpas

Gaandeweg wordt het mij duidelijk
dat ik een vreemdeling ben
in Jeruzalem, in Amsterdam,
overal waar ik kom –
in de wereld onverlost,
uit een andere wereld gedrost,
nergens geheel op mijn plaats
ga ik verbijsterd om,
en ik ben maar door blijven loopen
in den doffen slaapzwaren nacht
door de leege wakende straten
van de omgekeerde stad,
of ik iets in die desolate
woestijn nog te zoeken had.
Doch omdat ik geen adem kan scheppen
buiten dat waar ik op wacht,
alleen door het zinneloos hopen
dat ik plotseling vleugels zal reppen,
dwaal ik onophoudelijk om,
en mijn holle voetstap weerkaatst
hard tegen blinde muren,
maar mijn stem, mijn stem blijft stom.
O wereld niet te verduren,
toch kan ik hier niet vandaan
– die losprijs hebt gij bedongen
en gij vraagt erom tot het laatst –
voordat ik heb geroepen,
voordat ik heb gezongen.
Daar liggen de glimmende pleinen,
de zwarte beslagen stoepen.
Ik voel de straatstenen deinen,
maar ik loop tot het uur zal slaan
dat de hemelsche granaat
van het onweerstaanbare woord
in het stadsgezicht openslaat.
Met de stem uit dat andere oord

zal ik roepen zoo doordringend,
zingen zoo handen wrijfend,
zoo de gansche stad omkringend
dat het ieders rust verstoort.

******

Honderdvijfentachtig dagen

in memoriam R.

1.

Wie zal onze dromen komen begrijpen?

En wie zal verstaan: wij missen zijn stem
die hij nog niet had. Wij missen
de liefde die hij ons zou geven
en meer nog: onze liefde voor hem.

Hulpeloos vogeltje, nietige engel,
voor even maar van God gekomen.
Een naam, een kleine mensenzoon
en toen: herinnering, gestorven dromen
wie zal begrijpen; wie zal komen?

Elk woord nu
is het verkeerde.
En stilte verdragen wij niet.

Alles doet pijn
onze ogen; de huid van ons lichaam;
ons hart.
Wij hebben gehuild
en wij houden verdriet.

Elk woord is verkeerd;
het schiet tekort,
het komt van ver,
het treft ons pijnlijk:
het brengt ons terug bij het kind

hoe lief wij het hadden,
hoe vertrouwd het ons werd;
dag na dag, maand na maand.

En konden wij ’s nachts niet slapen,
dan waren wij samen met ons kind.

Elk woord nu is het verkeerde,
en stilte verdragen wij niet.

2

Hoe leeg ook van vragen, hoe blind van tranen:
wij moeten verder door de dagen.
Wij hopen niet op troost maar op genade.

Er is gezegd, er staat geschreven
dat van Gods liefde niets ons scheiden kan,
ook niet dit mateloos verdriet.
De wegen van God – ze zijn zo duister
en wij
begrijpen ze niet.

3.

God die het leven draagt en elke dode,
en alles wat ons treft en pijnigt van de dood;

God, die ons tilde uit de slaap,
de doodse stilte van nog niet geboren zijn;

God, die het kleinst geborene
uit onze armen in Zijn handen nam;

Gedenk ons kind,
gedenk zijn naam en onze namen.

Zie met erbarmen, hoe wij kwamen
gedenk ons kind en onze namen.

Het geschondene
Overvloeiende gouaches leven
van de smalle grenzen
tot de dood.

Harde, scherpe randen
van een ongewenst bestaan
tussen zwarte, zware wanden.

Elders zijn de levenden
met de goden en hun liefde,
maar aanwezig niet.

Water roept de verre aarde,
roept vergeefs een mens, een hemel.
Dode moeder
kinderdood.

******

Rouw

Wij lopen op beton
en bijna in de trage regelmaat
van voeten die op weg zijn naar een graf.
Gelukkig zijn het licht en ook de wereld
grijs als de steen van dit gebouw.

Nevel over de resten van wat eens polders waren.
Gehavend land van aarde, gras en onkruid.

Dit werd je wereld
maar was je wereld niet.
Het is hier vol van jou. Hier wil ik
thuis geweest zijn. Sporen van je vinden
zij zijn er niet meer om nog aan te raken.

Ik wil hier ziek zijn in een bed,
hier wil ik liggen, zoals jij.
En vloeken, huilen van verraad en dood –
het is nog maar één voorjaar later.

******

Na die tijd

De grijze paden
onder mijn rond schedeldak
jij liep ze alle af:
niet voor altijd
ben ik daar allen gebleven.

Mijn ogen – eens
zijn ze geweest verzadigd

van je gestalte, van
je armen als een wieg.

Mijn oren bleven nog lang wachten
op je stem,
die eens daarin gevallen was
als zachte balsem, als muziek.

En ergens buiten mij
beweeg je weer en leef je toch.
En in mij
huilt om jou wie ik eens was –

De zachtste mens
die ik ooit ben geweest:
met jou.

******

Het lieve leven

Mocht er ooit iets met me gebeuren,
leef dan door, want het lieve leven
is je voor het leven gegeven:
daarna komt de tijd om te treuren.

Na mij komt er altijd een ander,
want jij bent voor samen geboren.
Er gaat zonder mij niets verloren,
omdat er toch weinig verandert.

Het enige is dat ik weg ben,
maar dan voor een langere tijd:
zo is het nu eenmaal geregeld.

De ander, die ik nog niet ken,
ben ik ook, want je raakt me niet kwijt:
ik blijf in je leven weerspiegeld.

Nico Scheepmaker

*****

De dood is als een regenbui
-plaatselijk-

de hemel blauw
en hier en daar
een wolk witgrijs

een plas op straat
geeft stil getuigenis
is echo
van een voorbij moment

hij valt als regen tussen ons in
doet zo zijn krachtig werk

wij blijven

–wachten –
weten niet

ons verdriet
zwelt tot een stormvloed aan

beukt met slagen
tegen ons hart

geen deur sterk genoeg
geen ziel te zwaar

een windvlaag neemt ons allen mee
totdat de stilte daalt

******

Avondtijd

Bleek geworden is mijn levenslust…
ik viel zo eenzaam op de aarde
van waar ik kwam, heeft nooit een mens geweten,
alleen jij, opdat ik verenigd eens met jou zal zijn.

Ik ben door inhammen ver omgeven,
en elk ding ervaar ik in het schuim.
De mens, die mij als vijand tegemoet treedt, vervalt!
En ik weet slechts van hem in dromen.

En zo beleef ik de schepping van deze wereld,

op aarde reeds ontkomen aan haar schaal.
En jij de ster die hoog uit de hemel valt
begraaft zich diep in het dal van mijn hart.

De avondtijd verdonkert sterk mijn bloed –
dooradert vol kwellingen mijn vermoeide ziel.
Naakt stijgt ze weer uit de voorwereldlijke vloed
is angstig, dat ze lichamelijk hier op aarde zou ontbreken.

En wat de dag nog voordat hij ontwaakt,
verzuimde morgenroodachtig te beleven,
reikt hem het droomende beeldenspel der nacht
in enkel kleurrijke weefsels.

Verre handen brengen mij naar huis
uit gele sikkels een vroom boeket.
De wijzer wandelt langzaam om het cijferblad
de zonnewijzer, die goud van mijn leven had.

Zij gloeit door het kloppen bewaakt
en luidt tussen nacht en middernacht…
Daar wij ons zagen in het raadselachtige uur –
jouw mond bloeit duizendschoon op mijn mond.

Al mijn levenslust vervloeide
in het donkere gewaad met de avondtijd.
Ik zocht zonder ophouden een hemel waar…
Alleen in de openbaring is de weg tot hem niet ver.

Else Lasker-Schüller

*****

Jij en Ik

Als de tienduizend gerechten voor God aantreden,
deze tienduizend gerechten, door wie elke aeon bestaat,
waarom zijn wij dan niet onder hen, jij en ik?
Was onze tijd toch overvol met het boze
en verlangde een goed gewicht.
Zal de weegschaal blijven zweven, als wij ontbreken
jij en ik?

Makkelijker was het, te vallen in deze dagen, zo zeggen jullie,
makkelijker dan in de tijden van de herders, van Abel en Kaïn,

makkelijker dan in de tijden, toen wijde bossen nog rookten en woestijnen brandden in eenzaamheid
en mens en mens zich vrolijk groetten,
blij, een gezicht te zien, dat het op het zijne leek.

Afgunst baart engte, en ellende vraagt niet naar prijs en verdoemenis.
Maar was het boze niet op de weg, om ons te wekken?
Schreeuwde op de straten niet luid het lot van duizenden,
de verdrevenen, schreeuwde niet het lot van de hongerigen en de onteerden
luid in ons hart en luider dan in de dagen van de herders,
maar het hart, ons hart, bleef stom?

Alleen lauw waren wij. Zelfs nog niet slecht. Traag alleen en onrechtvaardig.
Daarom spuwt hij ons uit, wij die geen medelijden kenden,
geen gerechtigheid voor de vervolgden,
hem niet zagen in het bedelaarskleed met de magere heupen
en toch zo gelijkend op het beeld van de gemartelde in de kapellen,
voor wie jij, brassende boer, de knie buigt.

Waarom zijn wij niet in de scharen die zwijgend voor de Heer verschijnen,
die de weegschaal in evenwicht houden, de toorn verstrooien,
jij en ik?
Zie, hun ogen branden op ons. Wij waren geroepen
en vergaten de roep. Gewogen wordt er. En de schalen, o wee, ze zwenken.
Enkel tienduizend houden ze zwevend. Twee ontbreken: jij en ik.
Zal de weegschaal zinken, omdat twee vandaag verzaakten, wij beiden,
jij en ik?

H.O. Münster

*****

Van Abrahams geslacht

Zwervende mensen, vreemden, ontheemden,
harten onrustig van eeuwigheid
zoeken oase, bron, levend water,
weg uit die doem van onvruchtbaarheid.

Harten vol honger, zoekende mensen,
slepende jaren, levenswoestijn,
angstige vragen: Zal levend brood mij
iedere dag weer gegeven zijn?

In onze harten flarden gedachten,

levende woorden in ons gezaaid:
Planten in droefheid, oogsten in vreugde,
onkruid verbranden, tarwe gemaaid.

*****

De gestorvene

Zeven maal om de aarde te gaan,
als het zou moeten op handen en voeten;
zeven maal, om die ene te groeten
die daar lachend te wachten zou staan.
Zeven maal om de aarde te gaan.

Zeven maal over de zeeën te gaan;
schraal in de kleren, wat zou het mij deren
kon uit de dood ik die ene doen keren.
Zeven maal over de zeeën te gaan
zeven maal, om met zijn tweeën te staan

Ida Gerhard

*****

‘Sotto voce’

Zoveel soorten van verdriet,
ik noem ze niet.
Maar ééné het afstand doen en scheiden.
En niet het snijden doet zo’n pijn,
maar het afgesneden zijn.

M. Vasalis

*****

Verdriet

Verdriet kit al mijn krachten samen,
zodat ik roerloos word als steen.
Mijn hele wezen wordt materie,
o sla de rots, opdat ik ween.

Nog is het mooi, ’t geraamte van een blad,
vlinderlicht rustend op de aarde,

alleen nog maar zijn wezen waard.
Maar tussen de aderen van het lijden
niets meer om u mee te verblijden:
mazen van uw afwezigheid
bijeengehouden door wat pijn
en groter wordend met de tijd.
Arm en beschaamd zo arm te zijn.

M.Vasalis

*****

Zoek niet naar mijn graf
vraag me niet wie ik ben
en of jij mij gekend hebt.
De idealen die ik had
blijven ook zonder mij bestaan.
Ik ben dood, maar leef voort
in de idealen die ik had.
En de anderen die blijven strijden
zullen nieuwe rozen doen bloeien.
Wanneer je daarover spreekt, spreek je over mij.
Zoek niet naar mijn graf,
want dat zul je niet vinden.
Mijn handen zijn nu de handen
van anderen die strijden.
Mijn stem roept in andere stemmen,
mijn droom leeft voort bij anderen.
En weet dat ik pas sterf
als jullie de moed opgeven.
Want ieder die in de strijd valt,
leeft voort in zijn vrienden.

*****

‘Er zijn”

Er zijn dingen, die alleen het oppervlak beroeren,
daaronder blijft de ziel gelijk en blinkt
zoals een vijver waarop blaadren varen,
of als een kinderoog onder verwaaide haren.
Men zingt en luistert hoe het klinkt.

Maar er zijn soorten van verdriet,

die iets veranderen aan het lied.
Men wordt bespannen met heel andre snaren
en wie het niet ervoer, die weet het niet.
O kindje met je zachte witte vingren
en met de blauwe aadren aan je kleine slaap,
die zich als heilige rivieren slingren.
Slaap mijn kindje, slaap.

M.Vasalis

*****

Voor hen die ik liefheb

Voor hen die ik liefheb, en zij die mij liefhebben:
als ik ben gegaan, laat me los, laat me gaan.
Ik heb zoveel dingen te doen en te zien;
bind jezelf niet aan mij vast met tranen:
wees verheugd over zoveel goede jaren.

Ik gaf je mijn liefde; je kunt slechts gissen
hoeveel je mij gaf in vreugde.
Ik dank je voor de liefde die wij aan elkaar hebben getoond
maar nu is het tijd dat ik alleen verder reis.

Wees een tijd verdrietig om mij, want verdriet hoort erbij,
maar laat dan je verdriet omhelsd worden door troost.
Het is slechts een tijd dat we moeten scheiden;
daarom zegen de herinneringen in je hart.

Ik zal niet ver zijn, het leven gaat verder;
en als je mij nodig hebt, roep me en ik kom.
En hoewel je me niet kunt zien of aanraken
ik ben dicht bij je
en als je luistert met je hart
zul je horen
al mijn liefde om je heen, zacht en helder.

En als je moet gaan, deze weg, alleen,
ik zal je begroeten met een glimlach
en een ‘welkom thuis’.

*****

Wonden en wonder

Ze liggen dicht bij elkaar
het zijn tweelingen;
Didymos
leed en vreugde
pijn en genot
avondschemering en ochtendgloren
Goede Vrijdag en Pasen
dood en verrijzenis

het ene schreeuwt om het andere
wil vastpakken
voelen, tasten, weten
dat het waar is
voelen dat het leeft

wonden en wonder
ze liggen dicht bij elkaar;
vraagtekens die
heel af en toe
uitroeptekens worden
kapotgebroken brood
brood om van te leven!
geperste druiven, vergoten wijn
levensvreugde!
opgegeten, leeggeschonken
om van te leven.

*****

De dood en het besef van de dood

De dood en het besef van de dood
kan rustgevend en vrede-brengend zijn.
Dat klinkt wellicht wat vreemd
in de oren van de mensen
die zich zelfs in hun vrije tijd laten opjagen:
‘Ik moet nog zoveel’, ‘Ik wil nog zoveel’,
‘ik moet er niet aan denken dat ik op een dag
al deze dingen niet meer zou kunnen doen’.

De dood, en het besef van dood
kan rustgevend en vrede-brengend zijn.
De dood is angstaanjagend
voor mensen die uiterlijke schoonheid,

lichamelijke gezondheid en materiële rijkdom
als belangrijkste idealen in hun leven zien.
Nogal wiedes, de dood zegt hun
hoe relatief, hoe beperkt hun idealen zijn.

De dood, en het besef van dood
kan rustgevend en vrede-brengend zijn.
Hoe vaak hoor je niet mensen zeggen
die met de dood in aanraking zijn geweest:
'Ik heb geleerd om meer te genieten
van de kleine dingen in mijn leven'.
En: 'Ik maak me geen zorgen meer
of ik mijn werk wel of niet af krijg'.

De dood, en het besef van dood
kan rustgevend en vrede-brengend zijn.
Het klinkt misschien vreemd,
maar het lijkt wel of je het meeste leert
van de dingen waarvoor je het meest bang bent.

******

Aan de stam

Als een twijgje
ben je
aan de stam
wiegend in de wind
de zon onder je bladeren
wiegend in de wind
aan de stam.
Als een rank
ben je
aan de stam
nieuwe loot
zul je vrucht dragen?
nieuwe loot
aan de stam.
Houd vol.
Houd vast
aan de stam
tot de herfst,
geef je zoete vruchten?
in de herfst
aan de stam?

Met zijn wortels
tot het water
knoestige stam
tot de lente
tot jij komt om leven
en herleeft in
de knoestige stam.
Meer kun je niet
meer hoef je niet
leven
is wachten aan de stam
groeien, blijven hopen
wachten aan de stam
op leven.

*****

Ontij

I

Wie zoek je? Ze is niet hier.
ze at as die als fijn rijp
over de grashalmen lag

wat raap je op? Wat scherven
water, zuurstof, scherven vuur,
en gruis, van deernis het gruis

wie raak je aan? Iemand werd
uit je lijf gelost, iets laat
een leegte in je vieren

wat wil je? Wat ze drinken
wat ze zien, horen, ruiken
bestasten zou, willen zou , zeggen,
wat zij over dit alles en altijd
had kunnen willen zeggen

II
De grond waarop je stond, valt,
in de hand genomen, door
de vingers heen, droogste grond,
op je schoenen, op de uitgegraven

losse grond waarop je staat.
Je strekt je arm, de hand lekt
De rest grond, op het klein deksel
In de afgrond

je hoort dat je niemand vond

Hans Groenewegen

*****

Memoria

Kijk toch eens naar jezelf, zei hij,
zoals jij naar de hemel staart
en naar mijn stomme graf

ik ben noch hier, noch daar. Keer om
en ga naar huis. Pluk bloemen af
en zet ze op je tafel. Vraag

je vrienden langs en maak een maaltijd klaar
zoals ik je geleerd heb: kip met vruchten,
kunstig versierd, aan knoflook geen gebrek.

Laat er muziek zijn, dans onder de luchter,
drink rode wijn en leun in veler armen,
jaag me de straat op met een schaterlach:
ik keer terug in het verbrijzeld glas.

Renée van Riessen

*****

Zo vallen de woorden mij
Moeiteloos in:

Zo als ik drink
Als ik adem.

Later pas proef ik
Wat ik geschreven heb.

Begrip is nasmaak van taal.

G. van der Graft

****

O verduisterd gelaat
Aan de andere oever,

Hoever, hoever
Van mij vandaan?

Vlakbij, te ver om te gaan

G. van der Graft

*****

Wij zijn als doden, wij weten
Maar wat het nabijste is
Dat blijft in de adem steken
Het licht en de duisternis
Het is niet te vergelijken
De dood kent geen overgang
Wij kunnen alleen maar kijken
Ons leven lang

Wij zijn als doden, wij weten
Wij denken niet meer en wij rekenen niet,
Wij betekenen niets en wij doen niets
Behalve vervuld raken van het woord
En het woord is een zaad en een dode,
Een godenverschijning en een teug wijn,
Een schoof koren en een boom lover,
Vol zomer en tegelijk
Vol van de andere drie seizoenen;
Een woord is te veel om te noemen,
Het is alles en het is niets,
Geen denken, geen doen, geen teken,
Het is vol zoals de maan vol is
En leeg als de aarde,
Maar de doden diep in de mond,
Deze geteisterden
Weten
Wat het nabijste is

G. van der Graft

******

Zes zinnen

Het licht begraaft je niet, jij wordt daarin
Begraven zodat het jou daarbinnen
Proeft en ruikt en streelt en hoort en ziet.

Daar reik je naar een nieuw begin,
Het zingen van een aanvangslied,
Dat opstijgt naar de eerste geest,

Een zeker weten dat de taal jou redt
Omdat je als een onvergetelijk woord
Tussen de zinnen wordt gezet.

Zes zinnen
Sterven is loslaten. Jij hield niet vast.
Ik streelde te stevig en smeekte: Ga
Toch maar blijf. Nu droom ik van je.

Raak me niet aan, zeg je, tegen leven
Op de tast ben ik niet meer bestand.
Het vormt een eeltlaag, hard en koel.

Nevels verbergen mij, maar ’s nachts
Verschijn ik aan de rand. Laat los, voel
Mij overdag, in de palm van je hand.

Zes zinnen
Stervenden zijn zoekekauwen. Wat proefde
Jij toen jij je duim opstak: sacrale
Voorsmaak, honingzoete toverdrank?

Bang? Vroeg ik. Ongeloof schudde je hoofd.
Sterven was verstenen, vermineralen,
Verzilten van het suikerriet. Nieuwsgierig

Bewoog je je witte lippen. Alsof de dood
Jou de borst gaf, zo zoog je, terwijl je
Ons in kou en bitterheden achterliet.

Zes zinnen
De geur van hyacint, zei je, seringen

Of eigenlijk jasmijn. Een prikkelend parfum.
We lachten om dit wisselend boeket

Omdat we wilden huilen. We wisten
Dat de vorst odeur versnijden zou
Tot hersenschim en vlagen wind.

Wat zie ik naar de lente uit, ik zal
Vooroverbuigen, diep inhaleren
En jou in bloesemgeur aanwezig ruiken.

Zes zinnen
Je stierf aandachtig. Wat hoorde jij
Toen je hand licht danste door de lucht,
En jij je ogen sloot, opende, glimlachte?

Verdi was je vriend, Belcanto de plaats
Waar je thuis was en elke zondagmiddag
Wakend in de leunstoel op hem wachtte.

Ik hoor het Slavenkoor en weet dat je één
Van de tenoren bent. Je zong altijd mee,
Met verval en vanitas meer dan bekend.

Zes zinnen
Stervenden zijn zieners. Wat schouwde jij
Aan de achterste grens? Verontrustende
Struiken of een tamarisk aan de bron?
Lichtgroene weiden of een krijtwitte rots,
Een afgesloten paleis of een bloeiende tuinen?
De genade van een oplichtende zee

Open het gordijn. De kamer moet licht
Zijn, de aarde het domein van de zon
Die schijnt op aankomst en afscheid.

Anton Ent

*****

Verwachting

Ja je bent vertrokken
Ik zag je ergens anders
Het leven ging gewoon door

Iedere ochtend stond je op
’s avonds weer naar bed
Zonder en woord
Niets was veranderd
Je was altijd al een afwezige vader

En op een dag
Zou ik je zien op straat
Uit de verte
Van achteren
Ik zou achter je aan hollen
Maar je niet kunnen bereiken
Verdwenen tussen de mensen
En op die dag zou je echt dood zijn

Nicolas Ouwehand

*****

Tijdstip

De dood komt altijd te vroeg
Of laat te lang op zich wachten

Op je begrafenis heb ik niet gehuild
Het is maar een lichaam dacht ik
Maar daarvoor
Nog gestrand op je ziekenhuisbed
Je holle ogen even verbaasd als de mijne
Tranen met tuiten toen
En veel later ook
En nu nog

De dood komt altijd te vroeg
Of laat te lang op zich wachten

Nicolas Ouwehand

****

Wie kan niemand zijn

Ik heb vanochtend vroeg het gras gemaaid
een spin werkte aan een web
altijd als het kouder wordt zie je ze

de stoelen in de tuin stonden stil
ook de tafels zoals altijd plat het vlak
er lag niets op, ik zag alleen het hout met nerven

een merel kwam langs, zoals vaak de zwarte
met die snavel hij pikte in het web
er hingen hier en daar al dode dingen in

de telefoon ging maar ik dacht wie
kan niemand zijn, zo vroeg, zo laat
en inderdaad het rinkelen duurde maar hield op

in het gras hoopjes zand er groef vast een mol
een gang ondergronds zoals altijd
dat zal wel nooit veranderen

een van de bomen wordt echt te groot
ik dacht ik zie niets meer van de straat
maar je kent de buren vandaag maar beter niet zagen

de krant lag in de brievenbus
zoals altijd niets gebeurd het weer is matig
maar jij stond er keurig in met al je namen

wat kan ik je nog meer vertellen
nu moet ik naar je begrafenis
maar straks ben ik weer terug

Henk Pröpper

******

De huif

Het is een teder en doorzichtig vlies
dat als een huif om mijn beleven ligt,
maar dag na dag veert toch het wanbericht
weer schrijnend op: een onverteerd verlies.

Toch ga ik alweer schertsend door de dagen
die vol van zon en vol verwachting zijn
en in de lucht ontwaar ik reeds een klein
gerucht van zwaluwen op licht gedragen.

Ik zie haar soms nog tussen kale bomen,
haar grijze hoofd, het onmiskenbaar feit,
dat ze weldra voor even wéér zal komen.

Zo slijt de pijn en zo vervaagt de tijd,
zo houd ik nog mijn spinsels en mijn dromen:
een moeder raak je nooit voor altijd kwijt.

Frans Hoppenbrouwers

*****

Rouwproces

Weer zijn de dagen loos voorbijgegaan,
een rouwproces van leegte en gemis
nu er van haar geen beeld meer over is
en ook haar stem van weerklank is ontdaan.

Toch hoor ik soms het timbre van haar taal
in het geritsel van de noordenwind.
Dan ben ik weer haar onderdanig kind,
dat zwijgend luistert naar haar bits verhaal.

Vaak stelde zij haar eigen starre wet
en zelden boog haar niet gedoofde oor
zich naar de zachtheid die ik onverlet

te berde bracht; dat haar verminkt gehoor
de warmte ving die ik had uitgezet,
verhoudt zich nu als troostrijk tot teloor.

Frans Hoppenbrouwers

*****

Begraafplaats

I
kom, de seringen verkleuren, de vlier staat in bloei,
nu de avond vochtig in de ochtendschemer valt

blijft hij geuren, kom, de klimop overgroeit
de daklijst naar de nok, hoor de merel, de linden
van de buren zijn al tot een gebaar geknot

gisteravond viel voor het eerst het zonlicht
weer door de beukenlaan, kom, zet het masker
van je herinneringen op, dan kunnen we gaan

in wie welt hier niet die regel op, de melodie
van dat ene lied, en neuriet hem niet, neuriet hem niet

II

komt men hier, ziet men alles wat men wist.
dan mist men iets, alsof er niemand is.

een hand rust op de neusrug. de open
ogen daarachter houdt men dicht. te laat

weet men dat men in dit duister zingen
moet om er iets te kunnen horen, te laat,

men staat aan een rivier die stilstaat. een
windvlaag, haar gewaad ruist zilverwilg licht.

in wie welt hier niet die regel op, de melodie
van dat ene lied, en neuriet hem niet, neuriet hem niet

III

gekomen omwille van wind
van regens, van zon, van de nevel.

van de doden zijn wilgen, zijn bomen
rode beuken, eiken, coniferen

de geluiden zijn van de doden,
gekomen omwille van wind
de stemmen, het schrijden, de merels
onder heggen die de veldjes omzomen

ogen, lippen en vingers zijn blind
vertrouw de gezichtshuid, de benen
gekomen omwille van wind
de voeten gingen, ze zullen komen

naar de laan, de laantjes, de stenen.
onder mos, onder gras murmelt grind

als ik kom, en ik kom, ben gekomen
gekomen omwille van wind

in wie welt hier niet die regel op, de melodie
van dat ene lied, en hij zingt die regel niet, hij zingt hem niet

Hans Groenewegen

*****

Vertrouwd

Haast elke nacht word ik wel even wakker
omdat haar geur dan door mijn dromen gaat.
Dan zie ik haar weer in haar nachtgewaad,
terwijl ze wandelt door de dodenakker,

waar ik de laatste tijd wat vaker kwam
om naar de zin van hier en ginds te zoeken.
Ik vond het antwoord niet in vrome boeken,
omdat haar dood de waarheid tot zich nam.

Ik ruik de geur weer van het oude huis,
vooral van soep die al te trekken staat,
maar ook van hout dat loeit in het fornuis.

Vertrouwde geur die niets te wensen laat,
een geur van warmte en van veilig thuis,
de geur van moeder, doende met de vaat.

Frans Hoppenbrouwers

*****

Bij het graf van mijn moeder

Ik heb vandaag weer bij je graf gestaan
en dacht dat alles maar verloren ging,
dat zien en horen van een sterveling
tot wuivend gras en vogelroep vergaan.

Ik proef het bitter van het zinloos staan
voor deze steen van gepolijst graniet,
waarin de houwer naam en tekens liet:
dat je geboren bent en dood gegaan.

Ik kom hier om de zoveel weken weer
om troost en ook om het verloop van tijd:
wat is de dood nou welbeschouwd nog meer

dan een voorzegd en onontkoombaar feit,
fijntjes gekruid met Onze Lieve Heer,
verrijkt nog met een snuifje eeuwigheid?

Frans Hoppenbrouwers

****

Op de sterfdag van mijn moeder

Wij hadden slechts haar hand om in te knijpen
door al het tuig dat haar was aangedaan,
opdat er technisch niets meer mis zou gaan;
toch voelden wij wie er zijn kans zou grijpen.

Er was geen winst te puren uit de maan
die in die nacht veel te uitbundig scheen
toen moeder daar ontkoppeld lag, sereen
ontkomen aan een uitzichtloos bestaan.

Ze was gezegend met een levenskracht
die tot voorbij de eeuwigheid kon gaan;
maar niemand keert het tij van overmacht.

Wij hebben haar in eerbied afgestaan
aan bos en graf, het donker van de nacht.
Daarna zijn we onthoofd uiteengegaan.

Frans Hoppenbrouwers

*****

(…)
Dit is het verschil met lijsters en hanen
wij kennen de goden niet meer bij name
Ze zijn in onze hoofden geschonden
Wij kunnen niet meer wat we vroeger konden

Want de vogels hoe gaan ze te werk
Ze hebben een waterpas in hun staart

Ze hebben een passer in hun snavel
Ze heb ben een beitel in hun keel
De splinters van rotsbeen vliegen in ’t rond
Ze geven ons de namen in de mond
ze geven ons de goden in het oor
maar wie is hun dankbaar daarvoor?

Niemand of liever een enkeling
Een ondergekomen drenkeling
Een nakomer van een poëet
Die tussen een woord en een stilte weet:

De goden – de goden zijn dood en begraven
Ze liggen voorover op hun namen
Ze hebben voorgoed in het zand gebeten
En iedereen kan het weten
Behalve de vogels die zijn zo naief
Die weten dat zo niet

Maar als men de spade der taal
diep in de aarde zou steken
dan zou men de goden bereiken
dan zou wat men zei gaan lijken
op dit vogelverhaal
met woorden diluviaal.

G. van der Graft

(Fragment uit: DE RELIGIE DER VOGELS.)

*****

Thebe

Met leven toegerust voor beiden,
liep ik vannacht de gangen in,
die naar u leiden.
Het ondergronds geburchte droeg
een stilte, die met tegenzin
mijn tred verdroeg.

De muren stonden als verzadigd
van ruige schimmel; lucht en licht,
voorgoed beschadigd,
beten mij uit; de wil alleen

bij u te zijn in ’t jongst gericht,
hield mij ter been.

Het labyrinth verliep in schroeven
van eender, blinder cirkeling.
U ten behoeve?
Ik weet niet meer hoe lang ik ging.
Hoe brachten zij, die u begroeven,
zover een ding?

Totdat mijn voeten op u stuitten:
uit een volslagen duisternis
zag ik uw ogen opensplijten;
uw handen, die ik niet kon tillen,
voelde ik langs het leven strelen,
dat in mij sloeg;
uw mond, in dood verholen, vroeg.

Een taal waarvoor geen teken is
in dit heelal,
verstond ik voor de laatste maal.

Maar had geen adem meer genoeg
en ben gevlucht in dit gedicht:
noodtrappen naar het morgenlicht,
vervaald en veel te vroeg.

Gerrit Achterberg

*****

De dood van mijn moeder

Ik zeg haar zachtjes dat ze dood zal gaan
en dat het niet zo heel lang meer zal duren.
Ze kijkt niet op, laat evenmin een traan,
als stond ze al voor heel wat heter vuren.

Ik kijk naar buiten, zie slechts kale muren
en mensen die van hier naar ginder gaan.
Ik sterf van binnen, tel haar laatste uren.
Maar zij heeft haar horloge afgedaan.

Ze reikt het aan, een achteloos gebaar,
en zakt terug in het te ruime bed.

Ik zoek vertwijfeld naar de juiste snaar.

Een voorgevoel verzoent haar met de wet.
Ik zoek naar woorden, onverdacht en klaar.
Maar zij doet stil de allerlaatste zet.

Frans Hoppenbrouwers

******

Ars Moriendi

Als het zover is – laat me dan eindelijk
weten hoe je dat kan, sterven
hoe je kan weggaan, weg

zou het iets hebben van wat er in mij
gebeurt wanneer een choraal van Bach klinkt
er welt een gevoel op, een besef van onontkoombaar
verlies maar het geeft niet, nu even niet
het heeft misschien ook iets van het zien van
een uitzicht over de bergen, die lucht en leegte en de
huiver voor de eenzaamheid die in de verte
op mij wacht, maar het geeft niet, nu even niet

af en toe is er zo'n avond dat er over de wereld
het mooiste licht valt dat er is, laat laag licht
en dat ik denk: dit was het dus
als het zover is – laat me dan eindelijk
weten hoe het is om te zeggen: ik kom.

Rutger Kopland

******

Namen

Streep hun naam niet door
al zijn zij tot stof vergaan.
Streep hun naamniet door
alsof zij nooit hebben bestaan.

't liefste dat ik heb bezeten
't toekomstbeeld van mijn bestaan.
Vraag me niet dat te vergeten

en gewoon weer verder te gaan.

Want ik wil wel verder leven
maar ik weet niet hoe dat moet.
‘k hoor bij hen die achterbleven.
Overleven vergt veel moed.

Streep daarom hun naam niet door.
Noem hun naam en laat me weten
dat ook jij niet zult vergeten.
Zo alleen kan ‘k verder gaan.

Gery den Otter

****

Sub finem

En nu nog maar alleen
het lichaam los te laten –
de liefste en de kinderen te laten gaan
alleen nog maar het sterke licht
het rode, zuivere van de late zon
te zien, te volgen – en de eigen weg te gaan.
Het werd, het was, het is gedaan.

M. Vasalis

*****

Zwart als git

Zwart als git wordt het licht,
aardedonker de zon.

Loodzwaar hangen de wolken,
na regen klaart het niet op.

De huisbewaarder vlucht uit het huis
en onbeheerd blijft het achter.

Bomen van mannen
beven als riet.

De harde hand van de molenaarsvrouw

is moe van het malen.

Toonloos wordt een liedje gezongen,
ijl klinkt de stem van een vogel.

Iedere hoogte is me te hoog,
trappen te steil, woorden te veel,

ik durf de schrikwekkende
straten niet meer begaan.

Ach olijven, je smaakt me niet meer,
amandelbomen, bloei niet voor mij.

Ik streel je nog wel maar voel je niet meer,
zegt de ene mens tot de ander.

Weg, weg naar je eeuwige huis,
roepen de doodgravers door de straten

voort, naar onze blijvende woning,
roepen de doden de levenden toe.

Het zilveren snoer wordt doorgeknipt,
de gouden lamp valt stuk op de vloer.

De kruik barst aan de boorden van de bron,
het scheprad schept geen water meer.

Stof wordt stof en leem wordt leem,
alles keert naar zijn oorsprong terug.

De adem stroomt naar de ademzee,
tot Hem die leeft.

Huub Oosterhuis

****

de dood

Deur,
door jou heen
kunnen wij de aren
naar de dorsvloer dragen,

onze hartsgedachten.

Naar ons toe vloeit
door jouw duisternis
licht,
dat ons gebiedt te leven,
ons land te bewerken.

Jij
spoort ons aan ongewapende
leerlingen van jou te worden,
leerlingen in
de werkplaats van de Verrezene.

Jochen Bärner

*****

Gemis

Jij hebt de weg voor mij gebaand
die onbegaanbaar was
stuurde mijn gedachten
in m'n zware nachten
hebt in m'n bos van boze dromen
de bomen omgekapt tot ik het licht weer zag
en in de dag die aanbrak kon geloven
jij die de bergen kon verzetten
leidde me zo zachtjes door m'n diepste dal
jij bedwong m'n zwaarste stormen
brak m'n val.

Jij hebt de weg voor mij gebaand
die ik alleen moet gaan
wees me waar ik zwak was
wees me waar m'n kracht lag
jij hebt een brug voor mij geslagen
over al m'n drijfzand naar een zeker land
hebt me als ik niet meer kon gedragen
jij die me eigenlijk geleerd hebt
dat liefde wegen vindt als er geen uitweg is
blijft nu ik het goed alleen kan
mijn gemis.

Liselore Gerritsen

*****

Sta even stil

Sta even stil
draai niet om
en kijk ook niet vooruit
tel de seconden
niet de uren
adem in en uit.

Sta even stil
en leg je armen
langs je eigen lijf
voel je voeten
op de aarde
want dit is je verblijf.

Sta even stil
en weet het weer
leg het nooit iemand uit
aan liefde
is niets uit te leggen
adem in en uit.

Liselore Gerritsen

*****

Loop niet voor mij
ik kan je niet volgen
loop niet achter mij
ik kan je niet voorgaan
loop naast mij
geef mij een hand
we zullen samen gaan.

******

Geheim

Al zwijgen de mensen
de bergen zwijgen niet
zij tonen ons het rotsvast geheim

dat er een grond van leven moet zijn

zij bewaren voor ons het oergeheim
dat wij in God geborgen zijn

al zwijgen de mensen
de bomen zwijgen niet
zij zingen ons het kwetsbaar geheim
dat er een kracht tot leven moet zijn

al zwijgen de mensen
de vogels zwijgen niet
zij zingen ons het kostbaar geheim
dat er adem tot leven moet zijn

al zwijgen de mensen
de wateren zwijgen niet
zij tonen ons ’t verfrissend geheim
dat er een bron van leven moet zijn

al zwijgen de mensen
de dieren zwijgen niet
zij leren ons het veilig geheim
dat er behoud van leven moet zijn

al zwijgen de mensen
de kinderen zwijgen niet
zij dromen ons het eeuwig geheim
dat ons leven een wonder moet zijn

Henk Jongerius

*****

Er hangt een huilbui als een onweer in elk van ons

Er hangt een huilbui als een onweer in elk van ons
Maar je houdt je groot
Je houdt je in
En als we dat niet deden
Kwam het met bakken naar beneden
Stond het water ons al gauw tot de kin.

Om al de dingen die we slikken
Waar we stilletjes in stikken

Maar waar wij van blijven schrikken
Altijd weer…

Om kinderen niet geboren
Voelen nergens bij te horen
Om een jeugd voorgoed verloren
Komt niet meer.

Om de kans die is verkeken
Om het plan dat is blijven steken
Om ’t verzet dat is bezweken
Onder de tijd.

Om bedrogen uitgekomen
Om vervlogen mooie dromen
Om illusies je ontnomen
Kwijt.

Er hangt een huilbui als een onweer in elk van ons
En stel, dat wij ons een keer lieten gaan
Als de gene was verdwenen
Kreeg je het oeverloze wenen
Werd het tranen dweilen
Met een open kraan.

Om de drift die wij bedwingen
Het verdriet dat wij verdringen
Om de dingen die niet gingen
Als gedacht.

Die ontglippen en mislukken
Die in scherven en in stukken
Door ons onbegrijpelijk krukken
Dag en nacht.

Er hangt een huilbui als een onweer in elk van ons
Maar je houdt ’t leuk
Je houdt je groot
Maar als wij zouden lozen
Ging het hier gigantisch hozen
Dan had je alle dagen watersnood.

Er hangt een huilbui als een onweer in elk van ons
Tranen als het water van de zee
En heel ons lange leven

Zal die boven blijven zweven
Drijft die huilbui als een onweer met ons mee.

*****

Tijd van vloek

Tijd van vloek en tijd van zegen
tijd van droogte, tijd van regen
dag van oogsten, tijd van nood
tijd van stenen, tijd van brood
tijd van liefde, nacht van waken
uur der waarheid, dag der dagen
toekomst die gekomen is
woord dat vol van stilte is

tijd van troosten, tijd van tranen
tijd van mooi zijn, tijd van schamen
tijd van jagen, nu of nooit
tijd van hopen, dat nog ooit
tijd van zwijgen, zijn vergeten
nergens blijven, niemand weten
tijd van kruipen, angst en spijt
zee van tijd en eenzaamheid.

wie aan dit bestaan verloren
nieuw begin heeft afgezworen
wie het houdt bij wat hij heeft
sterven zal hij ongeleefd
tijd van leven om met velen
brood en ademtocht te delen
wie niet geeft om zelfbehoud
leven vindt hij honderdvoud

Huub Oosterhuis

*****

strijd

Om een strijd voor niets gestreden
Een geloof voor niets beleden
Om een onvoltooid verknoeid
Verleden tijd.

Om dat steeds weer net niet halen
Om de internationale
Van het totale menselijk falen
Wereldwijd.

******

SPECIAAL VOOR JOU

Wees niet wanhopig, als de hemel lijkt gesloten,
als je van ieder mens verlaten bent,
als je, je hoofd zó dikwijls hebt gestoten
dat je geen blijdschap en geen vreugd meer kent,
als je verward bent in de leugen, het bedrog:
God is er toch? God is er toch?

Denk aan je doop. Toen heeft de Heer gesproken:
‘Je bent Mijn kind. En of je wilt of niet,
al heb je elke dag je woord gebroken,
toch breek Ik Mijn belofte aan jou niet.
Ik zei het toen, Ik zeg het nu en nòg:
Ik ben er toch? Ik ben er toch?

Voel op je voorhoofd: daar brandt nog het water
dat teken was van Mijn verbond met jou.
Dat gold voor toen, dat geldt voor nu, voor later,
al ben jij ontrouw, eeuwig is Mijn trouw.
Denk niet wanhopig: ‘God, wat moet ik nog?’
Ik ben er toch? Ik ben er toch?

Ik ben er altijd. Maar je moet Mij zoeken,
Ik zal je horen, vóór je roept tot Mij;
Maar roep dan ook. Al lijkt je bidden vloeken,
Ik hoor je stem. Ik kom en maak je vrij.
Al is er niets, dat in je voordeel pleit
Mijn kind, Ik ben er toch. Voor jou. Altijd.’

*****

NAAR EEN GEBROKEN HART

Naar een gebroken hart
mag enkel iemand gaan
die ook het hoge voorrecht kent
dat hij pijn heeft doorstaan.

Emily Dickinson

*****

Als God eerlijk zei

Als god eerlijk zei:
Straks maak ik één van mijn laatste tochten
maar heden heb ik niets geen haast
Ik wring mij nog in allerlei bochten
maar moet ik gaan, ben ik toch verbaasd

Toch leef ik in mijn laatste dagen
Bijna gereed voor de laatste reis
en zal ik die sprong eens wagen
word ik weggelokt van ‘aardse paradijs

Het wordt ’n eindeloos gevecht
Ik schijn er soms aan te bezwijmen
en heb ik niet mijn eigen recht
om te weten…wat ligt er achter die horizontale lijnen

Want ik moet gaan, zoals zovelen
Wat geeft het of ik zeg, dat ik ’t haat
ik ben gedoemd dat lot met anderen te delen
en denk, mijn god, wat is dat voor verraad?

Hij is gestorven, omdat wij zouden leven
maar daar wij nog ten onder gaan
zou ik er alles voor willen geven
als god eerlijk zei…’ik maak’t ongedaan’

*****

Omdat jij het bent

Ja, ik weet het,
grote woorden zijn het,
liefde en trouw.
Dus als het niet om jou ging,
bleef ik wijselijk zwijgen misschien.

Want het leven is lang, hopen we,
en de dagen zijn zo verschillend als het weer.

En morgen zijn wij zelf anders dan vandaag,
mensen ooit volgroeid?
Dus als het niet om jou ging..

Maar het gaat om jou.
En ik weet,
ik lees het in je ogen,
dat jij me zult aanvaarden
met al wat in mij leeft en groeit,
en faalt misschien.

Ja, ik vermoed dat liefde in je woont,
te groot en te wijd voor woorden,
waarin ik thuis mag zijn
en waar ik mag terugkeren,
opdat met vallen en opstaan
ik mens mag worden
en jij je daarover in liefde kunt verheugen.

Daarom zeg ik “ja” vandaag.
En niemand meer dan jij weet
hoe ik dat bedoel.

*****

in jouw ogen

Wie in een spiegel kijkt,
ziet zichzelf,
met ogen, huis en haar,
maar niet wat achter ogen ligt
en niet wat in hem zucht en zingt.
Ziet hij zichzelf?

Wie in een spiegel kijkt,
ziet die zichzelf?
Maar als ik in de spiegel van jouw ogen kijk,
zie ik – behalve jou –
mijzelf door jou aanvaard
zoals ik ben van binnen
door jou vermoed, bemind zoals ik ben
gezocht en gezegend.

In jouw ogen zie ik het antwoord

op mijn ongesproken vragen
een die genade vindt en vrede,
mijzelf,
van binnenuit weerspiegeld
in jouw ogen.

******

Vandaag en morgen

Ik zal je liefste zijn, sprak zij,
jouw naam geschreven in mijn hand,
mijn hart geen dagtocht zonder jou.
Ik zal je liefste zijn,
maar vraag en wil niet weten
of ik morgen zijn zal
wie ik ben of gisteren was.
Vraag niet dat ik van plastic word
van binnen.
Ik wil je graag beminnen
zoals ik ben en worden zal,
met al wat in mij zucht,
nog ooit mij overkomt.

Kom, sprak hij,
wees wie je worden zult
tot in lengte van jaren.
En elke nieuwe dag
zal eender en vertrouwd,
maar ook anders zijn.
Want leven zul je waar ik ben
en zingen zul je
wat je hart je ingeeft,
tot ook ik geworden ben
een mens van morgen,
anders dan ik was of ben.
Want liefde leeft,
en nieuw zijn al de dagen van ons leven.

*****

Wonen

Hoe zal ons huis zijn,
opdat jij er vrede vindt?

Met deuren goudbeslagen,
voorzien van sloten
die een vreemde verre houden?
Granieten muren
en kostbaar hars in vaten,
van oude droomverhalen,
moet zo ons huis zijn om te kunnen wonen?

Of zal ik aan een houten tafel
het brood van vrede met je delen?
Zal ik rusten waar jij op me wachtte.
En onder een dak van eenvoud,
zal ik zeggen dat ik van je houd.

Jouw handen openen ramen
naar het licht van de morgen.
En deuren gaan open
naar wie er vriendschap willen delen.

Mag zo ons huis worden?
Wees gerust, de hemel zegent hen
die elkaar zegenen:
jouw huis, oase van vrede.

*****

Luisteren

De liefde spreekt een ja-woord.
Maar zou het waar zijn
dat liefde meer luisteren is dan spreken?
Luisteren naar jouw ogen,
naar wat jouw hart mij zeggen wil,
met of zonder woorden?

Zou het waar zijn
dat jouw ja-woord om mijn stilte vraagt,
waarin het kan uitgolven tot een lied
diep in mij van binnen?

Ik luister met gesloten ogen
Laat mij de naklank van jouw woorden zijn,
ruimte waarin jouw woord gaat leven.

Zou het waar zijn

dat liefde meer luisteren is dan spreken?
ik lees het in je ogen.
Jij misschien
Hoe in mensen
liefde ontspringt,
weet geen wijze.
Zelfs geen kind weet
waar de huiver van liefde begint.

Geen wijze, geen kind,
alleen jij misschien
waarom een mens als ik
door jou wordt bemind.

Liefde, niet te bedenken,
maar wonder dat welt als verlangen
dat ik voor je zijn mag
al wat gelukkig maakt,
een leven lang
jouw morgenlicht en avondvrede.

Door de hemel aan mensen gegeven,
kleurt liefde hun wereld,
net warmte en licht,
wordt zij een lied
dat in blinkt in hun ogen.

Adem van liefde,
niet te bedenken,
maar een wonder
dat ruimte vindt
in wie wordt als een kind.

Vanwaar
Woorden bestormen de hemel vandaag
en roepen om zegen.
Maar grote woorden maken mij verlegen,
ware het niet dat in jouw ogen
warmte en zegen al zichtbaar gloeit.
En wat jouw doorstroomt,
raakt ook mij van binnen.
Vanwaar dit vreemd en wonderlijk gevoel
dat wij, ondanks ons zelf, elkaar beminnen?
Worden wij van hogerhand gezegend
met wat een mens verrassend overspoelt?

Maar dan zal ook, zo bidden wij,
de hemel aan ons blijvend schenken
wat ooit in ons is neergelegd
en wat aan liefde
in ons leeft en bloeit.
Zijn wil geschiede dus op aarde
dat wij, volkomen voor elkaar bevrijd,
in liefde blijvend vreugde vinden
en voor de hemelpsalmen van erkenning
en van vrede zingen.

als een blad van een boom valt
Als een blad van een boom valt
Kijkt niemand op of om
Een boom een blad ach wat
Een speelbal in de wind
Maar nu valt geen blad
Geen boom zelfs
Nee nu valt een kind

Als een bom op een dorp valt
Veert iedereen boos op
Om uitgebreid te melden
Wat hij ervan vindt
Nu valt een stilte
Geen bom valt
Nee nu valt een kind

Ach God hou me staande
Ach God anders val ik om
Zeg me God waar ik je vind
Ach God hij was drie maanden
Ach God hij huilde soms
Ach God ben jij dat kind

Sprakeloze mensen kijken
Zwijgend naar het kistje
Van spaanplaat met fineer
Dat schommelend wegzakt
In de betraande aarde
Een kind niet meer

Geen schuld treft hen
Maar ze zijn gedoemd
De moeder wankelt

De vader houdt zich groot
Hij denkt had ik
Mijn kind maar God genoemd
Dan had ik kunnen zeggen
God is dood.

Freek de Jonge

*****

Tot de doden

Wij kunnen u niet meer bereiken,
wij komen een zintuig tekort,
wij leggen ons neer bij de feiten
dat gij minder en minder wordt.

De enkele keren dat ge
in dromen ons nog verschijnt,
wordt gij al ijler en ijler
tot ge voor altijd verdwijnt.

Straten houden uw namen
voor heden en morgen in stand,
maar onze kinderen brengen
ze niet meer met u in verband.

Het land ligt nog net als het toen lag
van polder tot polder te kijk;
de mensen die er in wonen
blijven zichzelve gelijk.

Maar éénmaal per jaar is de stilte
tot de hemel toe van u vervuld
en belijden wij zonder woorden
onze dankbaarheid, onze schuld.

Ed. Hoornik

******

Weten

Stil aan je bed te staan en geen woord weten te zeggen
verlegen zijn met onze eigen kans, gezondheid, geest en kracht

weten dat jij nog maar zo kort van het leven mag getuigen
dat je, je taak als mens bijna volwaardig hebt volbracht.

Stil aan je bed staan en zo veel gevoelens hebben
die niet naar buiten komen door een eenzaam groot verdriet
tranen die onverwacht langs je wangen glijden
van machteloosheid, pijn, je vindt de juiste woorden niet.

Stil naar je kijken en onze liefde voelen
je was zoveel voor ons en we hebben het nooit hardop gezegd
de pijn die we elkaar onnodig soms wel eens bezorgen
zijn we allang vergeten en ze zonder naklank weggelegd.

Stil aan je bed staan en alleen maar naar je kijken
verlegen zijn met eigen kans,
gezondheid, kracht en geest
weten dat jij straks niet meer in de volle zon zult zitten
maar dat je ons leven zonder jou nooit zonnig was geweest.

*****

sterven is een manier van leven

Sterven is een manier van leven.
’t Is zich een laatste maal geven,
aan alles wat men bemint.
’t Is een laatste maal wenen,
om wat men droevig vindt.

Sterven is een manier van voelen.
’t Is het bevredigen van al het verlangen,
als de dood nader schrijdt,
en rond alles een nevel komt hangen,
dan schreidt men zonder spijt.

Leven is een manier van sterven.
’t Is een eindeloze wachten,
al die nachten,
dat de dood niet kwam,
dat ze niet nam.

Leven is een manier van voelen.
’t Is al de diepte ,al de pijn,
die men kan verwerven.
Moest ik nu sterven,

mijn laatste groot gevoel
zou vriendschap zijn.

Jetty Roels

*****

Ook met de kinderen

Ook met de kinderen is het niet anders.
Als ze sterven houdt de dag niet in.
Geen grasspriet trilt om hun vervlogen leven.
Geen steen wordt minder steen om hun vergaan.
De tijd blijft op zijn laatste benen lopen
en dringt steeds dieper in de ruimte door.
Ook bloed wordt uit zijn kringloop weg gestoten,
het absolute nulpunt tegemoet.

Ook met de kinderen is het niet anders.
Zij hebben iets van kleine sterren weg
die doven eer hun kracht zich kan ontsluiten
en ergens licht zaaien in het heelal.

Maurits Mok

******

Mijn man

Ik ben nooit meer
naar zijn graf gegaan
Is dat schande? Nee
Ik voel het anders aan.

Ik weet zeker
dat ik hem niet vind
op dat kerkhof daar,
in de koude wind.

Maar wel voel ik
zijn aanwezigheid
waar we samen waren
in die oude tijd.

Dikwijls is het

of hij naast me gaat.
Of ‘k hem spreken kan,
vragen kan om raad.

‘k Vind dat hij het
dichtste bij me is,
als ik troost behoef
in mijn droevenis.

Maar is een dag eens
mooi en goed geweest,
juist dan mis ik hem,
mis ik hem het meest.

Willem Wilmink

*****

Ik hoop maar dat het waar is
Mijn oma is gestorven;
ze was al heel erg oud.
Ze hebben haar begraven
en het lijkt me erg koud
om daar te moeten liggen
onder zo’n grote steen.
Mijn oma is gestorven,
nou ben ik écht alleen.

Ik kon fijn met haar praten,
ze had zoveel geduld.
Ze gaf, zoals zo vaak gebeurt,
me niet altijd de schuld.
Maar nou is ze begraven
en ik heb niemand meer.
Ik hoop maar dat het waar is,
dat van Onze Lieve Heer.

Frans Hoppenbrouwers

******

De hoop die ons doet leven
Wij bestaan niet
om zestig of tachtig jaar
hier te zwoegen

voor een betere wereld,
om daarna spoorloos
en naamloos te verdwijnen in de leegte.
Wij zijn bestemd voor
de levenschenkende ontmoeting met God
wij zijn op weg
naar een vaderhuis,
waar plaats is voor velen;
wij zijn aan het bouwen
aan een wereld
die onvergankelijk is;
wij zijn bestemd voor een rijk
dat voor ons bestemd is
vanaf de grondvesting
van de wereld.
Dat is de hoop
die ons doet leven.
Die hoop en dat geloof
roept ons hier tezamen:
De dood heeft niet
het laatste woord:
De liefde heeft
het laatste woord;
de dood is een tunnel.
Er is een óverkant!

*****

Doen in dienst van het leven
Dat buurten saai zijn, grauw en koud,
geen plekken waar je leuk kunt spelen,
en dat er iemand van je houdt
die toch die plek met jou wil delen;
dat mensen, sterk en nog niet oud,
geen werk, geen baan meer kunnen krijgen
en dat ze vastbesloten zijn
zich toch niet dood te laten zwijgen:
zou dat de triomf van het leven niet zijn?
Dat mensen ziek zijn, meer en meer,
geen kans om ooit nog te genezen,
en dat ze zeggen, toch maar weer,
de dood kan niet het einde wezen;
dat duizend rampen dalen neer
en onze lieve aarde treffen
en dat er toch weer mensen zijn

om hen die vielen op te heffen:
zou dat de triomf van het leven niet zijn?

Adri Bosch

*****

Stil worden om jou te herinneren

Stil word ik in mij zelf.
Jou wil ik voelen in mij.
Ik hoor nauwelijks het geschuifel
van de voeten.
Mensen zijn gekomen.
Van alle kanten.
Verbonden met jou waren ze.

Stiller word ik in mijzelf.
Verdoofd ben ik nog.
Niet te zeggen hoe ik mij voel.
Alles zo vreemd.
Ben ik dit wel zelf?
Zal het morgen niet gewoon een
andere dag zijn?
Alsof er niets gebeurde?

Zo anders stil word het in mij.
Jou herinner ik mij.
Jouw gezicht voor mij.
Je zou nog zo een woord kunnen spreken.

Zo anders stil word ik nu.
Jouw naam klinkt.
Een kaars wordt ontstoken.
Jij licht in mij.
Jij licht voor mij.
Jou wil ik mij te binnenbrengen.

Zo stil word ik nu…

Marius van den Berg

*****

Er zijn momenten in je leven

Er zijn momenten in je leven,
die wilt delen met anderen.
Momenten van vreugde, verdriet, zorgen en
momenten van gewone alledaagse dingen.

Elke dag honderden mensen,
die je tegen het lijf loopt,
maar slechts een paar ervan
noem je vrienden.

Honderden mensen, die je nodig hebt,
om te leven, te werken,
om voor te kunnen werken.

Vrienden die je nodig hebt,
om mee te kunnen praten, te lachen,
die jouw idealen hebben,
mensen om jouw leven mee te delen.

Maar dan merk je dat er één is,
die meer voor je is, dan een gewone vriend.
Dat er één is, die meer voor je betekent,
dan wie ook.

Het is een gevoel
dat je niet kunt omschrijven.
Je weet dat het iets te maken heeft
met fijn kunnen praten,
samen aan je idealen kunnen werken.

Het heeft iets te maken met
eerlijk tegenover elkaar staan,
elkaar vertrouwen.
Jezelf kunnen zijn,
maar je voelt dat het meer is dan dat.
Je kunt elkaars goede kanten waarderen
en elkaars fouten accepteren.
Jouw idealen worden jullie idealen.
Jouw zorgen worden jullie zorgen.
Jouw geluk wordt jullie geluk.
Jouw leven wordt jullie leven.

Je weet dat je niet meer alleen staat…

*****

Epicurus

Zijn wij er, Dood is er niet.
Is Dood er, ontbreekt het aan ons.
(Vrij naar Epicurus)

Dood, om maar iemand te noemen,
hoeft ons geen angst aan te jagen:
zijn wij er, hij kan er niet zijn dan,
is hij er, ontbreekt het aan ons.
We sluiten elkaar prachtig uit.

Dit is, E. te A., slim bedacht
en het helpt - tot op heden - nog ook
om de angst voor het eigen weg moeten
in eigen hoofd te houden.
Er is dus al heel wat gewonnen.

Maar ook liefsten zijn sterveling;
Dood neemt hen vaak ongevraagd mee.
Heb je daar ook al wat op gevonden,
hoe ik dat geen ramp hoef te vinden?

Want je weet, doodgaan is pas echt erg
voor wie juist met z'n drieën nog was:
Dood, Wie-er-mee-moet en Blijver.

Voor Dood is het maar zichzelf.
Voor Wie-mee-moet is het maar doodgaan.
Maar Blijver is lang heel erg leeg.

Anton Korteweg

*****

IK zou GRAAG SLAPEN

Ik zou graag slapen deze nacht
Nu jij dood ligt, slapen,
slapen, slapen terzijde
van jouw volkomen slaap
om te zien of ik je zo

bereiken kan!

Slapen, een morgenstond in de avond
bron van de rivier, slapen;
twee dagen die samen opgaan
in het niets, twee stromen
die aan het eind samenvloeien;
twee eenheden alsof het één is
tweemaal niets alsof het niets is.

Ik zou zo graag je dood verslapen.

Juan Ramón Jiménez

****

SONORE CELLO'S

Nee, wij zijn niet aan het einde,
ons begin is nog innig-dichtbij,
wij zetten onze voettocht naar elkander
voort, en de nieuwe horizon is vrij.

Wij zullen vast elkander weer ontmoeten
in een spiegel: daarachter in het gras
zullen sonore cellotonen sproeien
en de spiegel zal niet zijn van glas.

Niet van glas maar van een weefsel
vert rouw d en onvervreemdbaar waar:
daarachter ligt een nieuw beleven
en de dood zal hangen aan een haar.

Is het dan mogelijk dat wij ons vergissen,
dat ons mooiste uur toevallig was,
zal een blinde worm dat uur wegknagen
en blijven er slechts scherven in het gras?

Nee, wij zullen vast elkander weer ontmoeten
als voorbestemde klanken in een rijm.
Sonore cellotonen zullen sproeien
over witte wouden van Oneindigheid.

Abraham Sutzkever

*****

IN MEI

Toen ik bij dageraad door het woud wandelde,
in mei, vroeg ik me af waar jullie waren,
zielen van de doden. Waar zijn jullie, jonge
vermisten, waar zijn jullie,
de volledig veranderden?
In het bos heerste grote stilte,
en ik hoorde de groene bladeren dromen,
ik hoorde de droom van de schors waaruit boten,
schepen en zeilen zullen ontstaan.
Dan, langzaam, begonnen de vogels te herleven,
distelvinken, lijsters, merels, verborgen
op balkons van takken, elk in een andere taal,
elk met een andere stem, niets vragend,
zonder bitterheid of spijt.
En ik besefte dat jullie zang zijn,
onvatbaar als muziek, onbegrijpelijk
als muzieknoten, ver verwijderd van ons
zoals wij van onszelf.

Adam Zagajewski

*****

Omslag

Nu deze eerste dag van een nieuw jaar,
nu zonder haar.
Strijklicht grijpt het bevroren land.
Het is niet waar dat zij daar in de diepte ligt,
dat zij is weggedaan in een besneeuwde stee
van een bij twee. Maar het is waar.
Wij slijpen haar in steen, wij kerven
in het hout haar naam, wij schrijven
tegen beter weten in haar taal; ik
spreek haar stiekem toe. IJdele onzin,
valse vlijt. Een plaats. En het besef dat zij
zich niet meer uitbreidt in mijn tijd.

Anna Enquist

*****

Kind

Er was een lichte warmte boven zijn gezicht,
als van de aarde ’s avonds als de zon verdween.
En als de wind in een gordijn, ging licht
zijn adem in en uit zijn lippen heen…
Hij was het leven, zichtbaar bijna zonder schaal
en niets dan leven, tot de rand geschonken
en zonder smet of schaduw neergezonken
en opgestegen in de broze bokaal.
Hoe wijd was nog de doorgang tot het leven
en hoe toeganklijk voor zijn eb en vloed…
Hoe licht en stil en schoon is met de dood
hij op het lege strand alleen gebleven.

M. Vasalis

*****

Phoenix II

Vanavond, toen ik rustig op visite was,
Woorden, als bijen glinstrend over kruiden, zwermden,
schoot als een vogel uit het dichte gras,
dat hem verborgen had en hem beschermde,
een heimwee rechtstreeks naar omhoog
en met een kreet, die, dacht ik, iedereen kon horen.
En voor het eerst herkende ik wie er uit mij vloog
En wie mijn brand tot zijn hoog nest verkoren.
O kleine phoenix, die mij al te kort bezat,
ik zie de blauwe vuren van zijn ogen,
het lichte wegen op mijn hand, waarop hij zat
ik hoor zijn vleugels zingen, toen is hij opgevlogen…
Haast niet, schreeuw niet van pijn, o hand.
Schrijf door totdat de vingren zijn verbrand.

M. Vasalis

****

De val

We kruisten de Styx.

De veerman lag dronken in zijn schip.
Ik hield het roer en we zonken als stenen.
Water bestaat als de aarde
in lagen, transparante linten, glanzende strata
van steeds kleiner leven, minder warmte.
In je haren bloeiden luchtbellen,
de stroom trok je hoofd naar achter
en streelde je hals.
Stenen wuifden met armen van algen en varens,
zongen zachtjes gorgelend ‘vrede’.
Ze sneden je kleren los.
Vissen likten het bloed van je benen.
Ik hield je hand vast. Ik wilde je troosten
maar we vielen te snel en er zijn geen woorden
die zonder lucht bestaan, mijn liefde
bleef boven, blauwe ballonnen, bakens voor even,
de plaats markerend van het ongeluk
voordat ze verder dreven. Je mond ging open.
Je gezicht werd rood, je handen zochten
evenwicht, zochten mijn armen.
Je probeerde in me omhoog te klimmen.
Je was een glasblazer met een wolk van diamanten
aan zijn mond. Ik hield je vast als een katje.
Ik aaide je vingers.
Je liet niet los.
Je sliep en ik aaide je vingers, liet los.

Esther Jansma

****

REIS NAAR HET EINDE

1

Het is herfst nu, fruit ligt in het gras,
tijd voor de lange reis naar het einde.

De appels vallen als grote druppels dauw,
kneuzen zich een uitgang uit zichzelf.

En het is de tijd van heengaan, om zichzelf
vaarwel te zeggen, een uitgang te vinden
uit het gevallen ik.

2

Uw dood-schip, hebt ge het gebouwd? Zeker?
Bouw het, uw dood-schip, de tijd dringt.

De norse vorst nadert, wanneer alle appels
vallen, zwaar vallen op de hardere grond.

Dood is aanwezig als de geur van as.
Wordt ge hem gewaar?

En in het gekneusde lichaam krimpt
de angstige ziel, huivert in de kou
die door de openingen binnendringt.

3

Kan een mens zijn eigen stille dood zelf maken
eenvoudig met een priem ?

Met dolken, priemen, kogels, kan hij
kwetsen en een uitgang voor zijn leven maken;
maar is dat het stille einde, zeg mij, is dat het stille einde?

Neen. Want hoe kunnen doodslag, zelfs zelfdoding
ooit een eigen stil einde brengen?

4

Laat ons spreken van de stilte die we kennen,
die we begrijpen, de diepe en lieve stilte
van vrede in een sterk hart.Hoe maken we dit, ons eigen stil einde?

5

Bouw uw dood-schip, uw langste reis
vangt aan, naar het einde.

En sterf de dood, de lange pijnlijke dood
die ligt tussen het oude ik en het nieuwe.

Onze lichamen zijn reeds gevallen, gekneusd,
onze zielen glijden reeds weg door de opening
van de wonde.

De donkere en éindeloze oceaan van het einde
Stroomt in ons lichaam door de bressen van onze wonden,
de vloed dreigt.

Bouw uw dood-schip, uw kleine ark,
voorzie het van voedsel en wijn
voor de donkere vlucht naar het einde.

6

Langzaam sterft het lichaam, en de beschroomde ziel
heeft geen steun meer in de stroming
nu de zwarte vloed stijgt.

We sterven, allen gaan we dood
en niets houdt de rijzende vloed in ons tegen,
nog even en hij stijgt over de wereld,
over de wereld daar, buiten ons.

We sterven, langzaam sterven onze lichamen
onze kracht ebt weg,
en onze ziel krimpt ineen
onder de zwarte regen over de vloed,
angstig klampt ze zich vast aan de laatste takken
van de boom van ons leven.

7

We gaan dood, al wat overblijft is
gewillig zijn en het dood-schip bouwen
dat de ziel zal dragen tijdens de langste reis.

Een bescheiden schip, met roeispanen en voedsel
met schoteltjes en de nodige kledij
passend en klaar voor de ziel die heengaat.

Laat uw klein schip te water
nu het lichaam sterft en het leven wegglijdt;
ga nu, de fragiele ziel in het fragiele
moedige schip, de ark van het geloof,
met zijn voorraad voedsel en kookgerei
en nieuwe kleren,
op de zwarte leegheid van de vloed
op de wateren van het einde
op de zee van de dood waar we varen,

blind, want een roer hebben we niet,
en geen thuishaven.

Er is geen thuishaven, we kunnen nergens heen,
niets dan het altijd dieper wordend zwart
over deze geluidloze stroom,
donker op donker, boven en onder
en opzij, volledige duisternis :
welke koers we volgen weten we niet.
En het scheepje is er nog, en toch is het verdwenen.
Het is onzichtbaar, want om te zien bestaat er niets meer.
Het is verdwenen. En toch
ergens is het aanwezig.
Nergens.

8

En alles is verdwenen, het lichaam verdwenen,
ten onder gegaan, alles.
De zwarte bovenlaag weegt op de zwarte onderlaag;
daartussen is het scheepje
verdwenen,
het bestaat niet meer.

Dit is het einde, alle herinnering is verdwenen.

9

En toch, uit de eeuwigheid maakt een draad
zich los, op de duisternis
een horizontale draad,
op het zwart een bleke klaarte.
Illusie? of hangt de schemering
hoger?
Wacht, wacht, het is dageraad,
de pijnlijke dageraad: het herleven
uit de dood.

Wacht, het scheepje
drijft mee onder de asgrijze lucht
van deze dageraad over de stroom.

Wacht, er rijst onmiskenbaar een gele gloed
en, vreemd, een roze schemering.
Een roze schemering, en alles begint opnieuw.

10

De vloed zinkt, en het lichaam
als een gesleten zeeschelp
herrijst, mooi en vreemd.
En het scheepje, als op vleugels, drijft naar zijn tehuis,
onzeker, verdwalend soms,
op de roze stroom,
en de broze ziel bewoont haar huis opnieuw
en brengt het hart vrede.

Ze haalt het in vrede hernieuwde hart
uit het niets terug.

Bouw uw dood-schip, bouw het,
het is dringend.
Want ook U wacht de reis naar het einde.

David Herbert Lawrence

****

Als paarden

Als paarden sterven-snuiven ze,
Als grassen sterven -verdrogen ze,
Als zonnen sterven -doven ze uit,
Als mensen sterven-zingen ze liederen.

Velimir Chlebnikov

****

DE PROFUNDIS

Er is een stoppelveld waarin een zwarte regen valt.
Er is een bruine boom die er eenzaam staat.
Er is een lispelwind die om lege hutten draait.
Hoe treurig deze avond.

Voorbij het gehucht
Raapt de goedige wees nog schaarse aren.
Haar ogen kijken zich uit en goudachtig in de schemer
En haar schoot verwacht de hemelse bruidegom.

Bij de terugkeer
Vonden de herders het zoete lijf
Vergaan in de doornstruik.

Een schaduw ben ik ver van duistere dorpen.
Gods zwijgen
Dronk ik uit de bron van het woud.
Op mijn voorhoofd komt koud metaal
Spinnen zoeken mijn hart.
Er is een licht dat mijn mond uitdooft.

‘s Nachts vond ik mij op een heide,
Vol vuil en stof der sterren.
In het hazelaarsbos
Klonken weer kristallen engelen.

Georg Trakl

****

ALLES WAT DOOD IS,IS WONDERBAAR

De maan, achter het meer tot staan gekomen,
Doet denken aan een raam dat open staat
In een verlicht, stil huis, des avonds laat,
Waar ’t lot een nare wending heeft genomen.
Ging daar de eigenaar zo-even dood,
Of nam zijn v rouw soms met haar lief de benen,
Of is het kleine dochtertje verdwenen,
En vonden ze haar schoentje bij de sloot. ..
We kunnen het niet zien vanaf de aarde,
Maar delen zwijgend in de droefenis.
De uilen krijsen luid een dodenmis,
Een zoele wind raast heftig in de gaarde.

Anna Achmatova

****

Wanneer de lente komt

Wanneer de lente komt,
En als ik dan al dood ben,

Zullen de bloemen net zo bloeien
En de bomen zullen niet minder groen zijn dan het vorig voorjaar.
De werkelijkheid heeft mij niet nodig.
Ik voel een enorme vreugde
Bij de gedachte dat mijn dood volstrekt onbelangrijk is.
Als ik wist dat ik morgen zou sterven
En het was overmorgen lente,
Zou ik tevreden sterven, omdat het overmorgen lente was.
Als dat haar tijd is, wanneer dan zou ze moeten komen tenzij op haar tijd ?
Ik houd ervan dat alles werkelijk is en alles zo als het moet zijn;
Daar houd ik van, omdat het zo zou wezen ook als ik er niet van hield.
Daarom, als ik nu sterf, sterf ik tevreden,
Want alles is werkelijk en alles is zo als het moet zijn.
Men mag Latijn bidden boven mijn kist, indien men wil.
Indien men wil, mag men rondom dansen en zingen.
Ik heb geen voorkeur voor wanneer ik toch geen voorkeur meer kan hebben.
Dat wat zal zijn, wanneer het zijn zal, zal zijn dat wat het is.

Fernando Pessoa

****

ZWARTE STEEN OP EEN WITTE STEEN

‘Ik zal sterven in Parijs bij striemende regen,
op een dag die ik me nu al herinner.
Ik zal sterven in Parijs – en ik heb geen haast –
wellicht een donderdag, zoals vandaag, in de herfst.

Een donderdag, omdat vandaag, donderdag, terwijl ik
deze regels opschrijf, mijn vingers weerspanniger zijn
dan ooit en ik vandaag, zoals nog nooit voordien,
omkijk en mezelf met heel mijn weg alleen vind.

César Vallejo is dood. Ze mishandelden hem,
allemaal, zonder dat hij hen wat gedaan had;
ze sloegen op hem met knuppels en ook

met een riem. Getuigen daarvan zijn
de donderdagen, de stroeve vingers,
de eenzaamheid, de regen, de wegen…’

César Vallejo

****

EENZAAMHEID

Ik zou mijn hart zó
het dak op kunnen gooien :
het rolde dan
ongezien weg.
Ik zou mijn pijn
kunnen uitschreeuwen
tot mijn lijf zou breken :
dat zou dan verglijden
in de stroom van de rivier.
Ik zou op het platte dak
de zwarte dans van de dood
kunnen dansen:
de wind zou mijn dans
meevoeren.
Gaf ik de vlam in mijn borst vrij spel,
dan kon ik die
laten tollen
als een dwaallicht:
de straatlantaarns
zouden hem doven.

Alfonsina Storni

****

MIJN LEVENDE DODE

In mijn verdriet niets dat beweegt
Ik wacht en geen mens komt
Overdag noch I s nachts
En ook nooit meer wat ik zelf was

Mijn ogen zijn gescheiden van jouw ogen
Zij raken hun vert rouw en raken hun licht kwijt
Mijn mond is gescheiden van jouw mond
Mijn mond is gescheiden van het plezier
En van de zin in de liefde en de zin in het leven
Mijn handen zijn gescheiden van jouw handen
Mijn handen laten alles los
Mijn voeten zijn gescheiden van jouw voeten
Zij verzetten geen stap er zijn geen wegen meer
Zij kennen mijn gewicht niet meer noch de rust

Ik kan mijn leven een einde zien nemen
Samen met het jouwe
Mijn leven in jouw kracht
Die ik oneindig dacht

En de toekomst mijn enige hoop is mijn graf
Net als het jouwe omringd door een onverschillige wereld
Ik was je zo na dat ik het koud heb bij de anderen.

Paul Éluard

****

DE KEUKEN

De keuken is zo stil
Een restje kille regen
Maakt van de rust een zegen
Die zondag in april.
De lente leunt naar binnen,
Lacht als zij in de kast
Die glanst zoals het past
Haar spiegelbeeld ziet glimmen.
De stoelen staan verlegen
De tafel slaapt weer in
De kroppen sla gaan wegen
De dauw hangt er nog in.
En amper opgeschrikt
Door ’t klokje, stille hoeder,
Hoor je het hart van moeder
Dat in de kamer tikt.

Maurice Carême

****

MISSCHIEN

een begrafenislied

Misschien ben je echt moe van het huilen,
misschien wil je even slapen -misschien –
laat dan de uil niet krassen,
kikvorsen niet kwaken,

vleermuizen niet vliegen.

Het zonlicht mag je wimpers niet beroeren,
de koele wind mag niet langs je voorhoofd strijken,
niemand mag jou wakker maken.
Laat een parasol van dennenloof je
beschutten terwijl je slaapt.

Misschien hoor je de wormen de aarde omwoelen,
wortels van jong gras water opzuigen,
misschien zijn zulke klanken voor jou
mooier dan vloekende mensenstemmen.

Knijp nu je ogen stijf toe,
dan zal ik je laten slapen, ik laatje slapen;
ik zal je zachtjes met gele aarde toedekken
en geld van papier laten neerdwarrelen.

Wen Yiduo

****

WOESTENIJ

Buiten ons sterven de dingen.
Uit de nacht hoor je waar je ook gaat een fluistering
Bijna komen uit de straten die je niet betrad,
Uit de huizen die je niet binnenging,
Uit de ramen die je niet opende,
Uit de rivieren die je niet naderde in dorst,
Uit de schepen die je niet bevoer,
Buiten ons sterven de bomen die we niet leerden kennen.
De wind gaat door kaalgeslagen bossen.

Buiten ons sterven de bomen die we niet leerden kennen.
De wind gaat door de kaalgeslagen bossen.
De dieren sterven uit naamloosheid, en uit stilte de vogels.

De lichamen sterven gaandeweg uit verlatenheid.
Samen met onze oude kleren in de linnenkast.
De handen sterven die we niet aanraakten, uit eenzaamheid.
De dromen, die we niet zagen, uit gebrek aan licht.
Buiten ons begint de woestenij van de dood.

Y. Themelis

****

HET HUIS VAN DE VERLOREN TIJD

Ik klopte op de poort van de verloren tijd, niemand deed open.
Ik klopte een tweede keer en nog een keer en nogmaals.
Geen antwoord.
Het huis van de verloren tijd is voor de helft bedekt
met klimop; de andere helft is as.

Een huis waar niemand woont, en ik maar kloppen en maar roepen
om het verdriet van roepen zonder iemand die mij hoort.
Alleen maar kloppen. De echo weerkaatst
mijn aandrift deze ijspaleizen op een kier te zetten.
Dag en nacht versmelten in het wachten,
in het kloppen en kloppen.

De verloren tijd bestaat waarschijnlijk niet.
Ze is het lege en verdoemde herenhuis.

Carlos Drummond de Andrade

****

SNEEUW

in memoriam Hans Henny Jahn

De sneeuw jaagt,
het grote sleepnet van de hemel,
het zal de doden niet vangen.

Nu heeft de sneeuw zich
weer bedacht.
Hij stuift van tak tot tak.

De blauwe schaduwen
van vossen loeren
vanuit de hinderlaag. Ze ruiken

de witte
keel van de eenzaamheid.

Peter Huchel

****

HET HUIS EN DE HANDEN

Twee handen waren als een huis.
Ze zeiden :
trek bij mij in.
Geen regen, geen vorst, geen angst.
Ik heb in dat huis gewoond
zonder regen, zonder vorst, zonder angst
tot de tijd het af kwam breken.

Nu zwerf ik weer langs de wegen.
Mijn jas is dun. Er is sneeuw
op komst.

Rolf Jacobsen

****

De dood zal komen

De dood zal komen en jouw ogen hebben –
deze dood die altijd bij ons is
van de ochtend tot de avond, wakend,
doof, als een oud gevoel van spijt,
of een dwaze ondeugd. En jouw ogen
zullen een ijdel woord zijn,
een verzwegen schreeuw, een stilte.
Zo zie je ze elke ochtend
als je je naar jezelf toebuigt
in de spiegel. O dierbare hoop,
die dag zullen ook wij weten
dat je het leven bent en het niets.

Voor iedereen heeft de dood een blik.
De dood zal komen en jouw ogen hebben.
Het zal zijn als het stoppen met een ondeugd,
als in de spiegel een dood gezicht
opnieuw te zien verschijnen,
als luisteren naar gesloten lippen.
Stom zullen we afdalen in de stroom.

Cesare Pavese

****

WIJ ZIJN MAAR EEN AKKOORD IN HET CONCERT

Ga in die nacht niet al te licht
Ga in die goede nacht niet al te licht.
De oude dag moet laaien en weerstaan;
Raas, raas tegen het sterven van het licht.

De wijze, die eens voor het duister zwicht,
Omdat zijn woord geen bliksemstraal kon slaan,
Gaat in die goede nacht niet al te licht.

De goede, na de laatste golf, wellicht
Trok hem een groene baai tot dansen aan,
Raast, raast tegen het sterven van het licht.

De woeste, die zong van de zonneschicht,
Tot ook hij leerde treuren om haar baan,
Gaat in die goede nacht niet al te licht.

De sombere, die met doods verblind gezicht
Ogen als meteoren op ziet gaan,
Raast, raast tegen het sterven van het licht.

En jij, mijn vader, die daar droevig ligt,
Vloek, zegen, mij met een verbeten traan.
Ga in die goede nacht niet al te licht.
Raas, raas tegen het sterven van het licht.

Dylan Thomas

****

HET KLEINE PLEIN

Mijn leven had de vorm genomen van dat kleine plein
In die herfst waarin je dood meticuleus werd uitgezet
Ik klampte me aan dat plein jij hield van
De bescheiden en weemoedige menselijkheid van kleine winkels
Waar bedienden garen band en stoffen vouwen en ontvouwen
Ik probeerde jou te worden omdat jij sterven ging
En heel mijn leven hield daar op van mij te zijn
Ik probeerde te lachen zoals jij lachte

Tegen de krantenventer en de sigarenman
En de v rouw zonder benen die viooltjes verkocht
Ik vroeg de v rouw zonder benen voor jou te bidden
Ik brandde kaarsen op alle altaren
Van alle kerken op dit plein
Want nauwelijks gingen mijn ogen open of ik las
De aanleg voor de eeuwigheid op je gezicht geschreven
Ik deed een beroep op straten plaatsen mensen
Die ooit je gezicht hadden gezien
Om je te roepen om het weefsel te ontrafelen
Dat de dood in jou vervlocht

Sophia de Mello Breyner

****

FUGA VAN DE DOOD

Zwarte melk van de vroegte we drinken haar ’s avonds
we drinken haar ’s middags en ’s morgens we drinken haar ’s nachts
we drinken en drinken
we graven een graf in de lucht daar ligt men niet krap
Er woont een man in dit huis hij speelt met de slangen hij schrijft
hij schrijft als het schemert aan Duitsland je goudblonde haar Margarete
hij schrijft het en komt uit z’n huis en de sterren beginnen te flonkeren
hij fluit z’n honden naar buiten
hij fluit z’n joden naar voren beveelt ze een graf in de aarde te graven
hij beveelt ons speel dat de dans kan beginnen

Zwarte melk van de vroegte we drinken je ’s nachts
we drinken je ’s morgens en ’s middags we drinken je ’s avonds
we drinken en drinken
Er woont een man in dit huis hij speelt met de slangen hij schrijft
hij schrijft als het schemert aan Duitsland je goudblonde haar Margarete
Je asgrauwe haar Sulamith we graven een graf in de lucht daar ligt men niet krap

Hij roept steek dieper de grond in jullie hier jullie daar zing en speel
hij rukt aan het staal van z’n riem hij zwaait het z’n ogen zijn blauw
steek dieper d.e spaden blijf spelen opdat men zal dansen
Zwarte melk van de vroegte we drinken je ’s nachts
we drinken je ’s middags en ’s morgens we drinken je ’s avonds
we drinken en drinken
er woont een man in dit huis je goudblonde haar Margarete
je asgrauwe haar Sulamith hij speelt met de slangen

Hij roept speel de dood eens wat zoeter de dood is een meester uit Duitsland
hij roept strijk de violen wat triester dan stijg je als rook naar de hemel
dan krijg je een graf in de wolken daar ligt men niet krap

Zwarte melk van de vroegte we drinken je 's nachts
we drinken je 's middags de dood is een meester uit Duitsland
we drinken je 's avonds en 's morgens we drinken en drinken
de dood is een meester uit Duitsland en blauw zijn z'n ogen
hij raakt je met kogels van lood hij staat daar onbewogen
er woont een man in dit huis je goudblonde haar Margarete
hij hitst z'n bloedhonden tegen ons op hij schenkt ons een graf in de lucht
hij speelt met de slangen en droomt dat de dood is een meester uit Duitsland

je goudblonde haar Margarete
je asgrauwe haar Sulamith

Paul Celan

(Vertaling T. Naaijkens)

****

WAARVAN HIJ GEMAAKT IS

Mijn dood is van geldstukken gemaakt
en van papiergeld

Mijn dood is van wegen gemaakt
naar school en naar het werk

Mijn dood is van een prikklok gemaakt
en van plichten

Mijn dood is van kranten gemaakt
en van agenten

van sigaretten en jenever
van suiker en brood en boter

van liefde van geluk en van ongeluk
van woede en geduld

Mijn dood is van mijn ouders gemaakt
en van mijn kinderen

van mijn mislukken
en van mijn slagen

van mijn horigheid
en van mijn vrijheid

van mijn gezelschap
en van mijn alleen zijn

van mijn ongeloof
en van mijn geloof

van mijn hoop
en van mijn teleurstelling

van mijn denken
en van mijn vergeten

Mijn dood is van mijn geslacht gemaakt
en van mijn hart

Mijn dood is van mijn nachten gemaakt
en van mijn dagen

Van mijn leven
en van jullie leven en sterven

Erich Fried

****

OP HET SOMS BEWOONDE EILAND

Op het soms bewoonde eiland dat we zijn, zijn er avonden, nachten
en ochtenden waarop we niet hoeven te sterven.
Dan weten we alles wat was en zal zijn.
De wereld is definitief verklaard en er welt een grote rust in ons op,
en voor alles is een woord.
We pakken een handvol aarde en drukken de aarde samen.
Zachtjes.
Daarin zit de hele verdraaglijke waarheid gevat: de omtrek, de wil
en de begrenzing.
Dan kunnen we zeggen dat we vrij zijn, met de vredigheid en
de glimlach van iemand die zichzelf herkent en onvermoeibaar

de hele wereld is rondgereisd, omdat hij in de ziel heeft gebeten
tot op het bot.
Laten we langzaam de aarde bevrijden waar wonderen gebeuren zoals
het water, het steen en de wortel.
leder van ons is voorlopig het leven.
Daar hebben we genoeg aan.

José Saramago

****

DROEFENISSEN

Drie grote droefenissen kent deze wereld
Drie droefenissen zo groot en niemand weet
Hoe deze grote droefenissen te ontwijken

De eerste droefenis Ik weet niet waar ik doodga
De tweede droefenis Ik weet niet wanneer
En de laatste Ik weet niet waar ik aan gene zijde beland

Zo hoorde ik het in een lied Laat maar zo
Laat maar zoals het lied het zingt Durf
De huiver als een deurknop te pakken en binnengaan

Jan Skácel

****

RETOURBAGAGE

De afdeling kleine graven op het kerkhof.
Wij die lang leven lopen deze stil voorbij,
zoals rijken de armenbuurt voorbijlopen.

Hier liggen ze, Zosia, Jacek en Dominik,
vroegtijdig aan de zon, de maan ontnomen,
aan de rondgang van het jaar, de wolken.

In hun retourbagage hebben ze niet veel verzameld.
Flarden van uitzichten,
in een niet al te menigvuldig meervoud.
Een handvol lucht met een vlinder die voorbijvliegt.
Een lepeltje bittere kennis, met de smaak van medicijn.

Kleine ongehoorzaamheden,
waarvan er eentje dodelijk was.
Een vrolijke ren de bal achterna, over de weg.
Het geluk van glijden op nog breekbaar ijs.

Hij hier en zij ernaast, en de hele rij:
voor ze bij de deurknop konden komen,
een horloge kapot maken,
hun eerste ruitje breken.

Malgorzatka: vier jaar,
waarvan twee liggend en kijkend naar het plafond.

Rafaël: een maand later zou hij vijf zijn geworden,
en Zuzia : vlak voor de kerstdagen
met hun waas van adem in de vorst.

Maar wat kun je dan zeggen over één dag leven,
één minuut, seconde:
donker, dan een lampflits en weer donker?
KOSMOS MAKRÓS
CHRONOS PARÁDOKSOS
Alleen het stenen Grieks heeft hiervoor woorden.

Wislawa Szymborska

****

DE WINTER STAAT STIL

Schrijf de winter staat stil, lees een dag zonder dood
spel de sneeuw als een kind, smelt de tijd
als een klok die zich spiegelt in ijs

het is ijskoud vandaag, dus vertaal wat men schrijft
in een klok die niet loopt, in het vlees
dat bestaat als sneeuw voor de zon

en schrijf hoe haar lichaam bestond en zich boog
gelenigd in vlees en keek achterom
in het oog van vandaag, en lees wat hier staat

de zon op de sneeuw, het kind in de slee
het dichtgewaaid spoor, de onleesbare dood –

Gerrit Kouwenaar

****

VOOR VADER

o vader wij zijn samen geweest
in de langzame trein zonder bloemen
die de nacht als een handschoen aan –
en uittrekt wij zijn samen geweest
vader terwijl het donker ons dichtsloeg.

waar ben je nu op een klein ritje
in de vrolijke bries van een groene auto
of legde de dag haar handschoen
niet op een tafel waar schemering en
zachte genezing zeker zijn in de toekomst.

mijn lippen mijn tedere lippen dicht.

16 juli 1950

Hans Lodeizen

****

Dona Luz

1
Heb zopas mijn allang gestorven moeder opgegraven. En
wat ik opgroef was een kist vol rozen, vers en geurig, als
kwamen ze uit kassen.
Wat is dit alles vreemd!
Je zult regenen bij regenweer,
je zult warmte geven ’s zomers,
je zult koelte zenden ’s avonds.
Je zult nóg sterven duizend maal.

Je zult bloeien in de bloeimaand.
Je bent niets, niemand, moeder.

Van ons zal blijven een zelfde spoor,
een zaadje van wind in het water,
het skelet van bladeren op de aarde.
Over de rotsen, tatoeage van schaduwen.

In het hart van de bomen het woord liefde.

We zijn niets, niemand, moeder.
Leven is nutteloos
maar nog nuttelozer is sterven.

Jaime Sabines

****

DE DOOD VAN EEN ZOON

gestorven in een inrichting voor geesteszieken, één jaar oud
Iets heeft opgehouden bij mij te blijven,
iets als een persoon, iets dat daar veel op leek.
Toch was er geen adeldom in
of iets dergelijks.

Er was iets als een huis, gebouwd een jaar
geleden, stom als steen. Terwijl de gebouwen ernaast
zongen als vogels en lachten
omdat zij met de stilte

een dwingende afspraak hadden. Maar hij
zong niet en lachte niet. Hij zegende de stilte niet
als brood, met woorden.
Hij brak de stilte niet.

Eigenlijk, als een huis in rouw , keerde hij zijn
oog naar binnen om op de stilte te letten terwijl
zongen om hem heen.

En de ademende stilte bewoog niet,
maar was ook niet stil.

Ik heb hardsteen gezien, ik heb baksteen gezien,
maar dit huis was niet van hardsteen of baksteen,
het was een huis van vlees en bloed
met vlees van hardsteen

en bloed als baksteen. Een huis
van steen en bloed, met adem van stilte, en de andere
vogels waanzinnig zingend op zijn schoorsteen.
Maar dit was stilte,

dit was iets anders, dit was iets
luisterend en sprekend, hoewel het een huis was, gehuld
in stilte, er was
iets godsdienstigs in zijn stilte,

iets dat glansde in zijn rust.
Dit was iets anders, dit was iets volstrekt anders;
hoewel hij nooit sprak, had
dit iets van doen met de dood.

En toen hield het oog langzaam op naar binnen
te kijken. De stilte rees en viel stil.
De blik keerde zich naar buiten en keek,
de vogels kwetterend om hem heen.
En alsof hij kon spreken

keerde hij zich om op zijn zijde met zijn ene jaar
rood als een wond,
hij keerde zich om alsof hij er zich voor schaamde,
en uit zijn ogen rolden twee grote tranen, als stenen,
en hij stierf.

Jon Silkin

****

DROMEN DROMEN

Ik droomde dat je thuis was lief
je kwam licht uit de auto, ik sliep,
ik hoorde vogels, rook seringen,
jij draaide aan de knop van de radio
die aan mijn hoofdeind stond.
Uit elk station kwamen verwonderlijk
belangwekkende fragmenten.
Ik droomde ook dat ik gedroomd had
dat ik in de keuken stond
en dat het aanrecht in stukken brak –
marmeren brokken. Ik nam in elke hand
een scherf want dacht ik, misschien
is”dit een droom, en bracht mijn handen
langzaam bij elkaar, om het marmer
te horen ketsen, maar het ketste niet.
Ik vond het prettig datje thuis was
kon je de droom vertellen. Ja zei jij,

ja dat doet een droom, je voelt iets in je hand
dat er niet is, dat is bekend.
Toen ging de telefoon. Zo heerlijk, dacht ik
dat jij thuis bent, ik slaap nog even door.
.Jij neemt wel op. Ik hoorde je spreken.
Hij rinkelde en rinkelde totdat ik wakker werd
en rende. Verdriet om sterven is bekend
verdriet van scheiden niet geacht. En
doden weten niet hoe ze ontbreken.

Judith Herzberg

****

TIJD

Tijd -het is vreemd, het is vreemd mooi ook
nooit te zullen weten wat het is

en toch, hoeveel van wat er in ons leeft is ouder
dan wij, hoeveel daarvan zal ons overleven

zoals een pasgeboren kind kijkt alsof het kijkt
naar iets in zichzelf, iets ziet daar
wat het meekreeg

zoals Rembrandt kijkt op de laatste portretten
van zichzelf alsof hij ziet waar hij heengaat
een verte voorbij onze ogen

het is vreemd maar ook vreemd mooi te bedenken
dat ooit niemand meer zal weten
dat we hebben geleefd

te bedenken hoe nu we leven, hoe hier
maar ook hoe niets ons leven zou zijn zonder
de echo's van de onbekende diepten in ons hoofd

niet de tijd gaat voorbij, maar jij, en ik
buiten onze gedachten is geen tijd

we stonden deze zomer op de rand van een dal
om ons heen alleen wind

Rutger Kopland

****

RAAM

Eén van de kleine dingen te zijn
een druppel water

of in de nachtelijke keuken
een kikkererwt op tafel zijn

over de grond te gaan
ongebonden en donker
als een draad losgeraakt van de klos

maar niet te sterven van vermoeidheid en verlangen
vlak voor het licht van het raam
als een bij gedwarsboomd door het glas

Homero Aridjis

****

DE DODEN

De doden kijken altijd op ons neer, zegt men,
terwijl wij onze schoenen aantrekken of een broodje smeren,
zij kijken neer door de glasbodemboten van de hemel
wanneer ze zichzelf langzaam door de eeuwigheid roeien.

Zij kijken naar onze kruinen die beneden op aarde bewegen,
en liggen wij neer in een veld of op een bank,
misschien bedwelmd door het gezoem van een warme namiddag,
dan denken zij dat wij terugkijken naar hen,

waardoor zij de riemen lichten en stilvallen
en wachten, zoals ouders, op ons om onze ogen te sluiten.

Billy Collins

****

EEN BOOM OP DE HEUVEL

Laat ik nooit vergeten, dat er

een boom op de heuvel staat –
ergens, ver weg,
waar dan ook-een boom zonder naam,
bevriend met de komende avonden.
Een boom op de heuvel.
Die zal me eraan herinneren
hoe wakkere ogen zwerven in het gras,
hoe in de diepten van de dakloze nacht
de stemmen van de krekels aanzwellen.
Een boom op de heuvel.
Dat hij van me zal houden
en me nooit zal vergeten.
Hij is naamloos, ik zal hem
geduld en groene stilte noemen.
Een boom-zulk een ranke
belichaming van mijn gedachte! –
staat op de heuvel, verenigd met de wolken,
luisterend naar de duistere sprookjes,
die de wind hem toefluistert.

Ivan Tzanev

****

SUMMA SUMMARUM

De eikenbladeren bij de begraafplaats
Fluisteren profetisch

En de gerstekorrels komen tot rijping
Als toneelspelers die
Voor de honderdste keer in dezelfde rol
Voor het voetlicht treden.

Maar verhef niet je vaderland tot in de hemel.
Verheffen moet het jou.

Vanaf deze wolk bekeken
Zijn al die akkers en velden
Een album vol postzegels

Maar een mier ziet een kringetje rook
Opstijgend van je sigaret
Als een landschap zonder einde.

Dreig nu niet langer
Dit stuk land zonder geschiedenis
Dat je slechts, maar dan voorgoed,
Terug zult keren als een bronzen beeld.

Voordat je vertrekt:
Streel de schors van deze bomen
Die jou zonder betaling leerden
Zo fier rechtop te blijven staan.

Morko Vesovic

****

IN DE BERGEN

Witte rotsen steken uit de beek,
Door kilte zijn de rode blaren schaars.
Het bergpad -toch valt er geen regen:
Het hemelblauw doorweekt je kleren.

Wang Wei

****

OP DE WIJZE VAN EEN UITGEKNIPTE PRUNUS

De rode lotus geurt niet meer, de jade mat werd herfst –
Ik leg mijn zijden mantel af
En ga alleen de loopplank op.
Wie zendt vanuit de wolken een brokaten brief aan mij?
Wanneer de ganzen zuidwaarts trekken
Vervult de maan de westelijke toren.

De bloemen zijn vanzelf verstrooid, het water blijft maar stromen –
Een en hetzelfde verlangen,
IJdele smart in twee plaatsen.
Ik zou niet weten hoe ik dit verdriet kan laten slijten –
Pas daalt het van mijn voorhoofd,
Of stijgt weer in mijn hart!

Li Qingzhao

****

’S NACHTS KRASSEN DE RAVEN

Grauwe wolken boven de stad.
Op zoek naar een roest
strijken de raven neer
en krassen tussen de takken.
Op haar getouw weeft zij brokaat
zoals de vrouw van Lin-chuan.
Achter het gordijn van groene tule
spreekt zij in zichzelf.
Ze laat de schietspoel zinken
en denkt aan haar man.
Het is leeg in de kamer,
haar tranen vallen met de regen.

Li bo

****

Allerzielen

De waterkant die zij verdichtte,
ligt zacht na al die jaren.
Nog altijd fluistert daar het riet
wat ons zal wedervaren.
De oeverrand, de overwal,
het zachtgekleurde land.
Het zwijgend veld, de horizon,
verstilde waterkant.
De wind roept het de halmen toe
ginds van de overzijde;
verdrijft met zachte bries de waas
boven de groene weide.
Haar hand die naar de mijne reikt,
terwijl we samen zwijgen,
trekt mij stil van de waterkant
ginds naar de overzijde.

Andreas Inderwisch dec. 2003

in antwoord op een gedicht van Ida Gerhardt

****

Zo zal het zijn

Doof nu het licht en sluit je ogen
en vergeet de strijd
jouw leven hier is omgevlogen,
maar je liefde blijft.

En waar jij gaat
zijn zon en maan gelijk,
de kleinste bloem
is daar als de hoogste eik
en alle koningen en kinderen
zijn daar gelijk.

Laat nu die laatste droom maar komen
en wees niet meer bang,
jouw nacht van vrede is gekomen
na een leven “lang”.

En waar jij gaat daar is geen haat of pijn,
het heetste vuur
wordt dat als van een kaars zo klein,
zoals de zon schijnt na de regen,
zo zal het zijn.

En waar jij gaat .daar zullen vriend en vijand
samen gaan,
wat stof is zal tot stof vergaan
en elke storm komt weer tot rust daar,
zo zal het gaan.

En waar jij gaat laat ik mijn hart en ziel
met jou meegaan,
jouw taak op aarde is voldaan,
zoals je was in alle liefde,
zo zal je gaan.

iets beters dan woorden of klanken.
Zoek mij in de mensen die ik
gekend en lief gehad heb”.

“Nacht van droom en van verlangen
draagt het schemerlicht ternauwernood.
Onuitwisbaar groeit verlossing
in de barensweeën van de tijd.

Onmiskenbaar moe gedragen
wijkt het duister voor het volle licht”.

****

De dood

Voor James Brockway

Die lompe gast zal jou niet overslaan.
Nooit belt hij op en vraagt: “kom ik gelegen?”
Hij komt te vroeg, te laat, zijn zeis stoot tegen
Je lamp of vaas. Hij laat zijn koffie staan.

Beloftes worden niet door hem gedaan
En hij zal nooit die knekelvoeten vegen.
Hij wil niet schaken. Er wordt stuurs gezwegen
Tot hij je vraagt om met hem mee te gaan.

Dat was het dan. Je bent opeens zo moe.
Hij zegt: “je wist toch dat ik ooit zou komen.
Die lamp, die vaas, doen er niet meer toe.

Kijk niet zo bang. Het sterven doet geen pijn.
Het zal een slapen, slapen zonder dromen zijn,
Het zal een slapen zonder weerga zijn.”

Patty Scholten

****

Als de dageraad aanbreekt

Na een poosje leer je
het subtiele verschil tussen een hand vasthouden
en een ziel aan de ketting leggen

en je leert…
dat liefde niet betekent leunen en
gezelschap niet betekent veiligheid.

En je begint te leren…
dat kussen geen contracten zijn en
geschenken geen beloftes.

En je begint je verlies te accepteren
met je hoofd omhoog en je ogen vooruit
met de genade van een volwassene,
niet het verdriet van een kind.

En je leert al je wegen te bouwen op vandaag
want de grond van morgen is te onzeker;
plannen en toekomst hebben de gewoonte
om midden in hun vlucht neer te vallen.

Na een poosje leer je…
dat zelfs de zon schijnt als je teveel vraagt.
Dus plant je je eigen tuin en versier je je eigen ziel
in plaats van te wachten tot iemand je bloemen brengt.

En je leert…
dat je werkelijk kunt verdragen
dat je werkelijk sterk bent
dat je werkelijk waarde hebt.

En je leert…
en je leert…
Bij ieder afscheid leer je…

****

Bittgedanke, dir zu füssen

Stirb früher als ich, um ein weniges
früher

Damit nicht du
den weg zum haus

allein zurückgehn mußt

Reiner Kunz

****

Smeekgedachte, voor jou neergeknield

Sterf vroeger dan ik, een heel klein beetje
vroeger

Opdat niet jij
de weg naar huis

alleen terug moet gaan

****

DE BOOM

Is een gedicht als een boom
dan is het mooi.
Is hij mooi dan is een boom
als een gedicht.

Rustig met wortels
sterk en toch
gedragen door de wind
altijd beweeglijk
zijn eigen vorm tekenend.

Naast de boom
staat het gedicht in de aarde geplant
groeit vol vertroosting om laag
en streeft naar de hemel.

Op vaste grond en zwevend
uit stof zijt gij gekomen
tot stof zult gij wederkeren
uit stof zult gij herrijzen.

Klaus Rifbjerg

****

BOMEN

Bomen spreken weinig, naar men weet.
Ze slijten heel hun leven mediterend
en hun takken bewegend.
Het volstaat om hen in de herfst te bekijken
als ze samenkomen in de parken,
alleen de alleroudsten converseren,
zij die de wolken en de vogels verdelen,
maar hun stem gaat verloren tussen de bladeren
en zeer weinig bereikt ons, bijna niets.

Het is moeilijk een kort boek te vullen
met gedachten van bomen.
Alles aan hen is vaag, fragmentarisch.
Vandaag bijvoorbeeld, bij het horen van de kreet
van een zwarte koevogel reeds op weg naar huis,
slotkreet van wie geen volgende zomer meer wacht,
begreep ik dat in zijn stem een boom sprak,
een van zovele,
maar ik weet niet wat te doen met die kreet,
ik weet niet hoe hem op te tekenen.

Eugenio Montejo

****

EEN BOOM OP DE HEUVEL

laat ik nooit vergeten, dat er
een boom op de heuvel staat –
ergens, ver weg,
waar dan ook – een boom zonder naam,
bevriend met de komende avonden.
Een boom op de heuvel.
Die zal me eraan herinneren
hoe wakkere ogen zwerven in het gras,
hoe in de diepten van de dakloze nacht
de stemmen van de krekels aanzwellen.
Een boom op de heuvel.
Dat hij van me zal houden
en me nooit zal vergeten.
Hij is naamloos, ik zal hem
geduld en groene stilte noemen.
Een boom-zulk een ranke
belichaming van mijn gedachte! –
staat op de heuvel, verenigd met de wol ken,
luisterend naar de duistere sprookjes,
die de wind hem toefluistert.

Ivon Tzanev

****

OUDE BEGRAAFPLAATS IN HET BOS

wij speelden vaak op de overgroeide begraafplaats
waar we met rust werden gelaten; tweehonderd jaar
geleden dat dode mensen er kwamen liggen

heide en wilgen verspreid over muurtjes en graven
neergelaten lichamen in hulsels van dennenhout en handgesmede spijkers
omgevormd tot minder dan lucht: kleine verzakkingen in openlucht

af en toe voetbalden wij er, stelden doelpalen op
het was er oneffen, het ging niet zomaar-
maar op een of andere manier lukte het steeds

we waren niet talrijk, we hadden geen regels
dat was ook het beste, allen tegen allen
ik zie de bal nog naar het doel rollen: bump bump bump

wij liepen erachter, over de kuilen
een sprongetje maar, en we waren er

Paal Helge Haugen

****

DENNENBOSSEN

Ik verloste hem van de grote plant
die in zijn kamer niet meer paste.
De wereld om de kleine man
werd almaar kleiner.

Zijn vrouw kon hier niet aarden,
ze droomde van verre dennenbossen
en veranderde in een vogel
die door het raam wegvloog.

Haar lichaam brachten ze terug,
met de schrik van geknakte knieën
en zweetdruppels als ongepaste
tranen op hun voorhoofd.

Achter de glazen ruit het bed
en op het kussen een gezicht
dat het leven opheft.

In zijn handpalmen schepte hij het.

Hij hief het gezicht naar zijn lippen
zoals je water uit de bron schept.

Jana Beranová

****

De getrooste dood

De Dood, die onbekend en onbemind,
Zoo uit het oog, zoo uit het hart vandaan,
De weg vervolgt, die hij vanouds moet gaan,
Weg, waarop niets hem aan zijn offers bindt,
Vindt soms op stille ziekbedden, waaraan
De laatste hand hij leggen zal, een kind
Dat hem herkent en glimlachend bemint
En hem verzoent met heel zijn doodsbestaan.
Hij neemt het kind, en ’t kind hangt aan zijn lippen:
Ziet dan de glimlach dralend ingeteekend
Rond de eigen lippen als hij verderschrijdt.
Zoo wordt zijn weg naar kinderen berekend:
Zachte oasen tusschen zand en klippen
Der menschelijke onverschilligheid.

S. Vestdijk

****

Sterfbed

Mijn vader sterft; als ik zijn hand vasthoud,
Voel ik de botten door zijn huid heen steken.
Ik zoek naar woorden, maar hij kan niet spreken en is bij elke ademtocht benauwd.
Dus schud ik kussens en verschik de deken, waar hij met krachteloze hand in klauwt;
ik blijf zijn kind, al word ik eeuwen oud,
en blijf als kind voor eeuwig in gebreke.
Wij volgen één voor één hetzelfde pad,
en worden met dezelfde maat gemeten;
ik zie mijzelf nu bij zijn bed gezeten zoals hij bij zijn eigen vader zat:
straks is hij weg, en heeft hij nooit geweten hoe machteloos ik hem heb liefgehad.

Jean Pierre Rawie

****

Het einde

Vroeger toen ‘k woonde diep in ’t land,
Vrat mij onstilbaar wee;
Zooals een gier de lever, want ik wist: geen streek geeft mij bestand,
En ‘k zocht het ver op zee.
Maar nu ik ver gevaren heb
En lag op den oceaan alleen,
Waar zelfs Da Cunha en Sint-Heleen
Niet boren door de kimmen heen
Voel ik het trekken als een eb. Naar ’t verre, vaste, bruine land……
Nu weet ik: nergens vind ik vree,
Op aarde niet en niet op zee,
Pas aan die laatste smalle ree. Van hout in zand.

J.J. Slauerhoff

****

Het kind

Sedert de droomspin mij omspon
met duizend parelende webben
zie ik hem spelen in de zon
het kind dat wij nooit zullen hebben.
Zijn ogen die het zonlicht vangen, zijn klaar
en helder als kristal en onvertroebeld door verlangen:
ogen van voor de zondeval.
Hij glimlacht schuldeloos en wijs.
Zijn vogelstem streelt licht mijn oren.
Zijn wereld is het paradijs, want hij is rein en ongeboren
Ik mag mijn armen niet uitstrekken, hem smeken met ons mee te gaan.
Waarom ook zouden wij hem wekken tot een ontluisterd, aards bestaan?
Nimmer zal hij behoren bij
de uitgebloeiden, de verdorden en nimmer lijden zoals wij
die nooit zijn ouders zullen worden.

Hanny Michaelis

****

Aan Rika

Slechts eenmaal heb ik u gezien.
Gij waart Gezeten in een sneltrein, die den trein,
Waar ik mee reed, passeerde in volle vaart.
De kennismaking kon niet korter zijn.
En toch, zij duurde lang genoeg, om mij
Het eindloos levenspad met fletsen lach
Te doen vervolgen. Ach! geen enkel blij
Glimlachje liet ik meer, sinds ik u zag.
Waarom ook hebt gij van dat blonde haar,
Daar de englen aan te kennen zijn? En dan,
Waarom blauwe oogen, wonderdiep en klaar?
Gij wist toch, dat ik daar niet tegen kan!
En waarom mij dan zoo voorbijgesneld,
En niet, als ’t weerlicht, ’t rijtuig opgerukt,
En om mijn hals uw armen vastgekneld,
En op mijn mond uw lippen vastgedrukt?
Gij vreesdet mooglijk voor een spoorwegramp?
Maar, Rika, wat kon zaalger voor mij zijn,
Dan, onder helsch geratel en gestamp,
Met u verplet te worden door één trein?

Piet Paaltjens

****

het einde

oud de tijd en vele vogels sneeuw
en in de leegte in de verte
wordt men moe en de stemmen
staan stijf om zelfs de zuiverste lippen ruw en laag wandelt de regen
waarheen zijn de lichte dagen gegaan
waar zijn de wolken gebleven
alles is stom en van steen
alleen die in zijn engte de elementen telde
buigend bevend als geselslagen
geeft het laatste geluid: het lied
heeft het eeuwige leven

lucebert

****

Je zoenen zijn zoeter dan ...

Je zoenen zijn zoeter dan zoeter dan honing en ik vind je
mooier en liever, liever en aardiger nog dan de koning.
We gaan samen liggen een eind hier vandaan
we maken van takken van takken en blaadjes
een vloer en een dak, dat was onze woning,
of ik was het tuintje
en jij was de tent
daar gingen wij wonen en blijven en horen
o rep je mijn liefje
ik heb je zo graag
nu of nooit samen slapen
want we zijn er
alleen maar vandaag.

Judith Herzberg

****

Het brandende wrak

In de schaduw der zwellende zeilen verborgen
Voor de maan, die de mast op de wateren mat,
In den slaap van het licht, tusschen avond en morgen.
Stond ik, slaaploos, ter reeling van ’t reilend fregat.
Toen verblindde mijn’ blik, naar den einder ontloken,
Tusschen wolken en water een vuren kolon,
Als van magischen morgen, in ’t zuiden ontstoken.
De bloedige bloesem midnachtlijker zon:
Een wrak, verlaten, ten halve bedolven
In het maanlichtbeglansd emeralden azuur,
Dat in laatste agonie, boven ’t graf van de golven,
Naar den hemel vervlucht in een passie van vuur!
Zóó ons hart: Naar den droom van ons leven begeerend.
Boven diepten des doods nog in purperen pracht
Van laayend verlangen zich langsaam verteerend
In de eenzame uren der eindlooze nacht.

Geerten Gossaert

****

Weggaan

Weggaan is iets anders

dan het huis uitsluipen
zacht de deur dichttrekken
achter je bestaan en niet
terugkeren Je blijft
iemand op wie wordt gewacht.
Weggaan kun je beschrijven als
een soort van blijven.
Niemand
wacht want je bent er nog.
Niemand neemt afscheid
want je gaat niet weg.

Rutger Kopland

****

Woningloze

Alleen in mijn gedichten kan ik wonen,
Nooit vond ik ergens anders onderdak;
Voor de eigen haard voelde ik nooit een zwak,
Een tent werd door de stormwind meegenomen.
Alleen in mijn gedichten kan ik wonen.
Zolang ik weet dat ik in wildernis,
In steppen, stad en woud dat onderkomen
Kan vinden, deert mij geen bekommernis.
Het zal lang duren, maar de tijd zal komen
Dat vóór de nacht mij de oude kracht ontbreekt
En tevergeefs om zachte woorden smeekt,
Waarmee ‘k weleer kon bouwen, en de aarde
Mij bergen moet en ik mij neerbuig naar de
Plek waar mijn graf in ’t donker openbreekt.

J.J. Slauerhoff

****

Afscheid

Zul je voorzichtig zijn?
Ik weet wel dat je maar een boodschap doet hier om de hoek en

dat je niet gekleed bent voor een lange reis.
Je kus is licht,

je blik gerust en vredig zijn je hand en je voet.
Maar achter deze hoek

een werelddeel, achter dit ogenblik een zee van tijd.
Zul je voorzichtig zijn?

Adriaan Morriën

****

Ik heb van-nacht mijn kussen nat geweend

Ik heb van-nacht mijn kussen nat geweend.
Van u droom ik zoveel en zoveel uren
Heb ik geschreid met op uw beeld te turen.
Ik heb zo vaak, in stilte alleen, gemeend,

Dat gij van elke kant, door alle muren,
Verschijnen zoudt en wij tesaam vereend
Verbleven tot ge uw hart mij had geleend
Om ’t nimmer, nimmer, nimmer terug te sturen.

Maar deze nacht, de eerste na uw brief,
Hebt ge in mijn zaalgen droom mij toegesproken.
Ik zag uw mond, die zei: ik heb u lief.
En toen ik me uit mijn slaap al bevend hief

En uwen brief had aan mijn borst gestoken,
Is heel mijn hart in tranen weggebroken.

Lodewijk van Deyssel

****

Ergens moet het zijn

ergens moet het zijn
een soort verwilderde tuin van oude stilte
de boom voor het huis
zacht wazelt hij zijn verhaal
niemand begrijpt het
het heeft geregend
de tuin dampt goede geuren
aarde die verlangt

J.C. van Schagen

****

de zeer oude zingt
er is niet meer bij weinig
noch is er minder nog is onzeker wat er was
wat wordt wordt willoos
eerst als het is is het ernst
het herinnert zich heilloos
en blijft ijlings
alles van waarde is weerloos
wordt van aanraakbaarheid rijk
en aan alles gelijk
als het hart van de tijd
als het hart van de tijd

lucebert

****

Ligstoel 1

Er is een soort niets dat ik zoek.
Wat je overhoudt als je uit de kom van je beide handen
hebt willen drinken:
je beide handen. Geuren lanterfanteren door de tuin.
Ik heb een ligstoel onder me waarin ik zo laag als ik maar
in mezelf kan liggen, op mijn rug, het onderste wat ik heb, lig.
Hoe is dit liggen? Zoals je een cognac afmeet
door het glas horizontaal te leggen,
zo is dit liggen,
ik heb niet veel van mezelf nodig om vol te zijn,
wat ik nodig heb is vooral: weinig.
Er is te weinig weinig. De vergevensgezindheid van het iets
waarin wij, als we eveneens niets zouden zijn,
zouden passen.
De lucht is blauw als vergeetachtigheid.
De lucht is zo blauw als blauwsel waarmee destijds
linnen werd gewassen om witter te zijn.

Herman de Coninck

****

Lange afstand

Innig vertrouwd met steeds hetzelfde elkaar,
daarvan met almaar minder volle teugen genietend, steeds meer mondjesmaat,
maar toch, daarvan toch mooi nog altijd steeds genietend –
geef ons maar zonnebloemen, weken lang maar zonnebloemen links en rechts,
met hier en daar een korenveld,
of maïs desnoods, met hier en daar een wei, een stukje bos desnoods,
desnoods een korenveld en zonnebloemen,
wij krijgen daar niet makkelijk genoeg van,
wij zijn allang elkaars grande randonnée.

Anton Korteweg

****

Ontwerp voor een grafschrift

Van jou blijft niets,
alleen deze gebroken fragmenten.

Dat iemand ze liefdevol verzamelt, wens ik je toe,
ze koestert en ze niet geheel en al
laat sterven in deze nacht
van gulzige schaduwen, waarin jij al weerloos
blijft trillen.

José Angel Valente

****

Wijken voor de trage zon die naar de avond
neigt, zich eraan overgeven.
Verval.
De stroom van leven
is stilaan onmerkbaar opgedroogd
zoals de rand van vlucht of streling.
Ijl duurt nog wat van zijn lichte aanraking
een spoor was.

Ik weet niet of ik vertrek of terugkeer .
Waarheen'?
Het einde is het begin.

Niemand
zegt me vaarwel. Niemand die op me wacht.

Nu binnengaan in de ondergaande zon,
opgeslorpt worden in licht,
tot schaduw geroepen.

En jij, die mij hebt liefgehad, offer
aan de goden van de nacht
het zuiverste deel van mij
dat in je geheime rijk zal overleven.

José Angel Valente

****

Als we na de dood opstaan,

als ik na de dood
naar jou kom zoals ik vroeger kwam
en in mij is er iets wat jij niet herkent
omdat ik niet dezelfde ben,
wat een pijn doet sterven, weten dat ik nooit
de randen zal bereiken
van het wezen dat jij voor mij was zo diep binnen
in mijzelf,
als jij ik zou zijn en jij mij helemaal doordrong
waarom is deze grens dan zo blind,
zo rampzalig deze muur van woorden
die plotseling bevroren
nu ik je het hardst nodig heb,
ik zeg je kom en soms
kijkje me nog aan met een tederheid
alleen uit de herinnering geboren.
Wat een pijn doet sterven, naar jou komen, je kussen
wanhopig
en voelen dat de spiegel
mijn aangezicht niet weerspiegelt
noch voel jij
van wie ik zielsveel heb gehouden
mijn hunkerende onaanwezigheid.

José Angel Valente

****

Misschien in het dorstige, donkere, haastige
verbrokkelen van de dag
ben je langzaam veranderd in iets anders,
in iets wat aan je grenst,
niet jij.
Je komt niet
tot jezelf terug
als je tastend terugkeert
naar het lichaam dat je had,
naar de plek waar tot in het wit
van de droom het metaal
van de liefde schroeide.
Leg neer je aangezicht
dat je nu niet meer kent.
Laat je woorden vluchten,
bevrijd ze van jou
en stap traag,
onheuglijk en blind,
onder de vergulde boog
die de weidse herfst daarboven spant
als laatste eer aan de schaduwen.

José Angel Valente

****

Iemand zegt me
dat een jongeman
van tijd tot tijd je graf komt bezoeken.

Hij wiedt het onkruid.

Een jongeman. zeggen ze, mooi,
met een boerenhoed.

Toen ze het hem vroegen zei hij
dat hij een vriend van je familie is.
Wie is die gedaante die zo opdaagt'?

Misschien ben jij het wel die terugkomt
om te zien waar je bent en die
aan de voet van je as,
nat, een takje
regen of verdriet neerlegt.

José Angel Valente

****

Je plotselinge aanwezigheid.
Al je licht stroomt binnen, duurzaam, hard
als steen.
Je komt
zo onbeweeglijk, zo in jezelf gekeerd.
Het diepe.
In je enige bestaan,
je enige licht,
brand je voor altijd.

‘De gevoelens springen over de gedachten.’

ECKHART

José Angel Valente

****

Je bent daar
in je licht niet zichtbaar, niet verwekt,
enig, de enige.
Je blik legt zich
op de afwezigheid van jou of in het niet ontcijferbar,
onverhoedse binnenstromen van je vorm in je leegte
En daar laat je je stapspoor achter.

Ik liep achter je aan.
Geef me terug aan je ogen
die ik draag in mijn ingewanden gegrift.

José Angel Valente

****

Die zuurte streelt mijn hart
hoewel ik bijna sterf.

Open nog het raam waartegen de lucht
vogels werpt uit het gele bos
waar het licht nog klaart.

Klop op mijn deur.
Zeg me
wie je bent jij die nu komt
wanneer alles lijkt te eindigen.

De haardos van de tijd rukt nachten weg
als rivieren eindeloos
op weg naar vaarwel.

Vriendin, kom tot
het leven terug, jij kunt het nog.

Rechtop, op de andere oever, bewaart
je witte gedaante het enige zekere
getuigenis van mij.

José Angel Valente

****

Rouw om het jaar

Maanden, komt, brengt bloemen aan,
De lucht is bleek met de laatste maan, En het jaar, het jaar is dood!
Het jaar is een koud, dood man in huis,
En ik wil het begraven met zang en geruis
Van vallende bloemen…
Het jaar, ach ’t jaar is dood!…
Blijde maanden van ’t dode jaar,
Volgt zachter achter de baar
Dan toen gij volgde na elkaar,
Armvollen dragend van blijde bloemen…
Eerste en laatste maanden, treedt
Langs de baar met slepend kleed –
Uw preevlende lippen noemen
Spelend de naam van ’t jaar…
Ach, ’t schone jaar is dood!…
Maanden, die als maagden zijt,
Strooit rondóm hem bloemen en kruid, –
Hij was een schoon, groot man in zijn tijd,
Draagt hem met zangen en klagen uit!…
Bloemen liggen om ’t schone hoofd,
Bloemen over de baar –
Maar het licht, ach het licht is gedoofd

In de ogen van ’t dode jaar.
Gaat nog eenmaal rond de baar,
Komt dan weér…
Ziet nog eens naar ’t dode jaar,
Dan niet meer…
Zoete mei, die altijd lacht,
Ween niet meer met hangend haar –
Gij zijt de schoonste van ieder jaar,
Ween niet meer, maar wacht:
Wacht met uw zusters ter wederzij,
Hand in hand:
Ik hoor op mijn drempel gelach en gevlei:
’t Is het nieuwe jaar en de blijde mei
Wenkt het met bloemen naderbij –
De koude maand schuilt weg aan de wand:
’t Nieuwjaar gaat haar voorbij…

Albert Verwey

Uit de bundel: Persephone en andere gedichten

****

Ik heb bericht ontvangen

Ik heb bericht ontvangen de afstand tussen jou en mij hebben ze opgemeten – ik kan me daar en daar vervoegen tussen dan en dan, maar ik moet niet schrikken, schrijven ze, en als ik het niet met ze eens ben kan ik omvallen of anderszins in het ongerede raken – wat zal ik doen, wil ik het wel weten, en als hij onbruikbaar is, als ze zeggen meneer die afstand is immens, of juist verschrikkelijk klein, een afstandje van niets, zal ik dan omvallen of anderszins ten onder gaan? Wat moet ik doen waar moet ik rekening mee houden wat voor afstanden zijn er trouwens, lichtjaren, millimeters, en ook nog iets daar tussenin?

Toon Tellegen

(Uit: Een langzame val, opgenomen in: Daar zijn woorden voor, 2005)

****

De ploeger

Ik vraag geen oogst; ik heb geen schuren –
Ik sta in uwen dienst, zonder bezit –

Maar ik ben rijk in dit:
Dat ik de ploeg van uw woord mag besturen,
En dat gij mij hebt toegewezen
Dit afgelegen land en deze
Hooge landouwen, waar – als in het uur
Der schafte bij de paarden van mijn wil
Ik leun vermoeid en stil –
De zee mij zichtbaar is zoover ik tuur.
Ik vraag maar een ding: kracht
Te dulden dit besef, dat ik geboren ben
In 't najaar van een wereld
En daarin sterven moet –
Gij weet hoe, als de ritselende klacht
Van die voorbije schoonheid mij omdwerelt,
Weemoed mij talmen doet
Tot ik welhaast voor u verloren ben –
Ik zal de halmen niet meer zien
Noch binden ooit de volle schoven,
Maar doe mij in den oogst geloven
Waarvoor ik dien –
Opdat, nog in de laatste voor,
Ik weten mag dat mij uw doel verkoor
Te zijn een ernstige ploeger op de landen
Van een te worden schoonheid; eenzaam tegen
Der eigen liefde dalend avondrood, –
Die ziet beneden aan de sprong der wegen
De hoeve van zijn deemoed, en het branden
Der zachte lamp van een gelaten dood –

A. Roland Holst, Voorbij de wegen (1920).

****

KERKJE VAN FRANSUM

Bestaat nog god, kleine sarcofaag
van het geloof, even leeg
als de dorische tempels van Paestum:
hun zuilen een schuilplaats voor andere vogels
dan goden – als ik naar hem vraag?
Kleine mummie van steen
zonder hart, tabernakel,
zonder plaats voor een wijkaars, bescherm je
met jouw lichaam ons landschap
als bodem voor hemel? ik vraag maar.

Stille klankkast voor buiten, voor grutto's
in juni, het loeiende melkvee bij 't hek –
zo gesloten, een avond, ik zit in het gras
tussen jouw zerken, zo ben je het mooist: dicht,
van het uitblijvend antwoord de schrijn.

C.O. Jellema

****

De Tuinman en de dood

Een Perzisch Edelman:
Van morgen ijlt mijn tuinman, wit van schrik,
Mijn woning in: "Heer, Heer, één ogenblik!
 Ginds, in de rooshof, snoeide ik loot na loot.
Toen keek ik achter mij. Daar stond de Dood.
Ik schrok, en haastte mij langs de andere kant,
Maar zag nog juist de dreiging van zijn hand.
Meester, uw paard, en laat mij spoorslags gaan,
Voor de avond nog bereik ik Ispahaan!"
Van middag (lang reeds was hij heengespoed)
Heb ik in 't cederpark de Dood ontmoet.
"Waarom," zo vraag ik, want hij wacht en zwijgt,
Hebt gij van morgen vroeg mijn knecht gedreigd?"
Glimlachend antwoord' hij: "Geen dreiging was 't,
Waarvoor uw tuinman vlood. Ik was verrast,
Toen 'k 's morgens hier nog stil aan 't werk zag staan,
Die 'k 's avonds halen moest in Ispahaan."

P.N. van Eyck

****

ZONDAGMIDDAG

Het licht is op een baar
de kamer ingedragen
heel stijf en onnoemelijk zwaar
en veel engelen hebben geweend
hun tranen vormen beken langs het raam
die langzaam samenstromen in de oceaan
van deze grauwe middag

De winkels van je ogen staan
leeg en verlaten
de koopwaar is verzonken
de klanten zijn verdronken
diep in de grauwe oceaan
van deze middag

Zijn dat mijn handen die als zwammen aan
je lichaam groeien
is dat mijn stem die als een paraplu
omhoog staat .

O de leegte van deze grauwe middag
wie zal de bergen der gebaren beklimmen
wie brengt het lange wenen tot bedaren

Geen meesterhand zal ons meer redden
wij zijn twee logge waterbeesten
stom op elkander ingedreven
in deze grauwe oceaan
en met een eindeloze draaiïng van mijn romp
een vormeloze zwarte klomp

traag aan je vastgezogen.

P. Rodenko

****

Die schwersten Wege

Für R.H.

Die schwersten Wege
werden alleine gegangen,
die Enttäuschung, der Verlust,
das Opfer,
sind einsam.
Selbst der Tote der jedem Ruf antwortet
und sich keiner Bitte versagt
steht uns nicht bei
und sieht zu
ob wir es vermögen.
Die Hände der Lebenden die sich ausstrecken ohne uns zu erreichen

sind wie die Äste der Bäume im Winter.
Alle Vögel schweigen.
Man hört nur den eigenen Schritt
und den Schritt den der Fuß
noch nicht gegangen ist aber gehen wird. Stehenbleiben und sich Umdrehn hilft nicht. Es muss
gegangen sein.

Nimm eine Kerze in die Hand
wie in den Katakomben,
das kleine Licht atmet kaum.
Und doch, wenn du lange gegangen bist, bleibt das Wunder nicht aus,
weil das Wunder immer geschieht,
und weil wir ohne die Gnade
nicht leben können:
die Kerze wird hell vom freien Atem des Tags, du bläst sie lächelnd aus
wenn du in die Sonne trittst
und unter den blühenden Gärten
die Stadt vor dir liegt,
und in deinem Hause
dir der Tisch weiß gedeckt ist.
Und die verlierbaren Lebenden
und die unverlierbaren Toten
dir das Brot brechen und den Wein reichen - und du ihre Stimmen wieder hörst
ganz nahe
bei deinem Herzen.

Hilde Domin

******

De moeilijkste wegen

De moeilijkste wegen
worden alleen gegaan,
de teleurstelling, het verdriet,
het offer
zijn eenzaam.
Zelfs de dode die elk roepen beantwoordt
en geen verzoek verzaakt
staat ons niet bij
en ziet toe
of wij het redden.

De handen van de levenden die zich uitstrekken
zonder ons te bereiken
zijn als de takken van de bomen in de winter.
Alle vogels zwijgen.
Je hoort slechts je eigen voetstap
en de stap die je voet
nog niet is gegaan maar nog gaan zal.
Stil blijven staan en je omkeren
helpt niet. Er moet
worden gegaan.
Neem een kaars in je hand
als in de catacomben,
het vlammetje ademt nauwelijks.
En toch, als je lang bent gegaan,
blijft het wonder niet uit
omdat het wonder altijd geschiedt
en omdat wij zonder genade
niet kunnen leven:
de kaars vlamt op in de vrije adem van de dag,
je blaast hem lachend uit
als je de zon in treedt
en onder de bloeiende tuinen
de stad voor je ligt,
en de tafel in je huis
wit voor jou is gedekt.
En de verliesbare levenden
en de onverliesbare doden
het brood voor je breken en de wijn aanreiken
en jij hun stemmen weer hoort
heel dicht
bij je hart.

Uit het Duits vertaald door Kees Kok

****

Nereïden

Licht van onze dagen
geven je uit handen

Dat de waternimfen je onthalen op een teder feest
Dat zij je stil ontdoen van je omhulsel
De draden van degene die je bent geweest

langzaam afwikkelen

Licht van onze dagen
Wij geven je uit handen

Dat zij je daar beneden blijven aanzien
totdat je slaakt een eerste zucht
je ogen opent en verwonderd
in een nieuwe huid ontwaakt

Mariët Mesdag

****

Waterspiegel

Ben ik nog zichtbaar
Vraag ik aan het water
En neem een voorschot
Op het antwoord

Ik zie een tuimelende val
En zuig de toekomst naar me toe
Ze lijkt zo ongerept en roerloos
Af te wachten tot ik kom.

Voor elke lijn die nu verschijnt
Bedenk ik curven zekerheid
Als: toen en vroeger, weet je nog?
Voorbij mijn twijfels is een
Straks verborgen. Ergens.
Steeds en dichterbij.

Annette v.d. Bosch

****

Kringen in het water

Jouw dood maakt kringen
In het koude water,
Kringen waarin ook ik gevat ben
En die mij dragen
Als een web van liefde
Om de stil bloeiende lotus heen.

Eindeloos schijnt
de zon in het water.

****

Het doet je goed

Het doet je goed eens aan de dood te denken;
Je dagen worden er wat duidelijker van.
Je dient te weten dat geen mens voor je kan leven;
Maar ook dat niemand anders voor je sterven kan.
Ik spreek er s'avonds wel 'ns over met de kind'ren,
Of 'k maak 'n grapje met de dood, dat kan geen kwaad.
Als j'overpeinst waar je tenslotte komt te "liggen",
Dan weet je af en toe wat beter waar je "staat".

****

De grootmoeder

Zij draagt de herfst in haar
knieën terwijl ze de trappen op en af
loopt, op en af. De sprei aan zijn kant
ligt gladgestreken alsof nooit iemand slaapt.

Zij denkt aan thuiskomen, aan een
hart dat te traag tikt voor deze aarde.
Zij heeft een laatste wals ingezet,
haar rimpels ruimte gegeven.

De duizend dingen die we niet begrijpen
komen op die trap samen,
op en af, op en af;
maar nu gaat enkel één paar voeten

Met niets kan je dit vergelijken:
de hunkering van haar hart,
misschien het best met een
paar extra benen op haar trap.

Maarten Inghels

****

Montaignes mortuarium

In mijn dagen was er weinig zo onzalig
als sterven. Men deed het te jong
en te slordig, omringd door geweeklaag.

Ik heb mannen zien verwelken in bed,
verdronken in tranen van verwanten,
gesmoord in gekrakeel van familie.

Neem geen afscheid in een heksenketel.
Laatje niet verwurgen door de levenden.
Zij krijgen alle tijd nog om te rouwen

Aan je graf. Jij niet. Stik niet in andermans
verdriet. Laat waardig los als je moet gaan
en ga alleen. Zo heb ik ook gedaan.

Ingmar Heytze

****

Elegie

In de schaduw van de avond kwamen dan twee
die vertelden dat zijn vader op sterven lag; hij volgde
hen gedwee. Het licht was vreemd; een tere
groene schijn was in de hemel en stilte regeerde
boven twee die aangenaam verdoofd waren,
hun mededeling ver van hen gedragen en gelost –
en een in wie het stormde als in een versomberd bos.

Zo kwamen zij aan bij een wit gebouw;
de avond vluchtte door de witte deuren
witte gangen in waar het toch donker bleef
en schuin over een kamer stand een raam
waarin het buitenlicht steeds heller scheen
naarmate donkerte hem voorstroomde, hem lostrok
uit dat licht, die fluisterende kamer in.

Peter Ghyssaert

****

Tweede man

Als een man met een tweede man
in een trein gereisd heeft en die
tweede man sterft dan neemt de ander
de rest van zijn leven in ontvangst.

Hij stapt uit nadat de trein aangekomen
is en loopt met openhangende jas door
de koude nachtlucht naar de uiterste
en verboden zijkant van het station.

Van daaruit kijkt hij naar de rails
en de lichten en een lokomotief die
los op de rails geparkeerd staat.

Groot en ondoorzichtig. Een man die
met een andere man, die stierf, samen
gereisd heeft is hem dit schuldig.

Nachoem M Wijnberg

****

Zentralfriedhof 3

Op het Jodenkerkhof

liggen vele stenen omgegooid. Hun ligging
lijkt me niet lukraak, en ook hun val is zo
te zien niet door de zwaartekracht, maar door
een macht veroorzaakt die een reden heeft.

Zodat elke steen of zerk daar met een
doel – een ziel – ligt neergesmakt en op de
bühne van het kerkhofwacht totdat er
iemand die begrijpt uit de coulissen komt.

Maar wat doe ik dan hier? Niet een van deze
stenen lichamen beweegt, geen stem wordt
hoorbaar door hun grijze omtrek heen.
Altijd staan we als vreemden naast

elkaar. Van hen naar mij reikt geen gebaar
dat lang genoeg kan zijn.

Erik Spinoy

******

GEBURTSTAGE

1
Sie ist tot

heute ist ihr Geburtstag
das ist der Tag
an dem sie
in diesem Dreieck
zwischen den Beinen ihrer Mutter
herausgewürgt wurde
sie
die mich herausgewürgt hat
zwischen ihren Beinen

sie ist Asche

*

Immer denke ich
an die Geburt eines Rehs
wie es die Beine auf den Boden setzte

*

Ich habe niemand ins Licht gezwängt
nur Worte
Worte drehen nicht den Kopf
sie stehen auf
sofort
und gehn

Hilde Domin

******

Verjaardagen

ze is dood

vandaag is haar verjaardag

dat is de dag
waarop zij
in die driehoek
tussen de benen van haar moeder
naar buiten werd gewurgd
zij
die mij naar buiten heeft gewurgd
tussen haar benen

zij is as

*

Altijd moet ik denken
aan de geboorte van een ree
hoe het zijn poten op de grond zette

*

Ik heb niemand het licht in gedwongen
enkel woorden
woorden draaien hun hoofd niet om
ze staan op
meteen
en gaan

Vertaling Kees Kok

****

Was mij, wanneer ik dood ben, in het water van de wijnstok!
Mijn geest komt daarmee weer tot leven.
En balsem mij dan met de aarde van de wijngaard.
Besprenkel dan mijn doodskleed met
de welverzegelde gerijpte wijn.
Begraaf mij in een kroeg, vlak naast een wijnvat,
te midden van een legerkamp van vaten.

Bakr Ibn Cháridja

****

IN DE BEDE RAKKERS VAN SHIHAO

Ik overnachtte in het dorp Shihao,
Die avond hield men daar een razzia.
De oude boer ontkwam over de schutting,
Zijn oude vrouw deed open om te kijken.

Hoe woedend was het schreeuwen van de rakkers,
Hoe bitter was het schreien van de vrouw!
Ik hoorde hoe de vrouw aan hen verklaarde:
Ons drietal zonen was in dienst voor Xiangzhou.
Van een zoon hebben we een brief ontvangen

Dat zijn twee broers onlangs gesneuveld zijn.
Hijzelf is nu zijn leven nog niet zeker,
De doden zijn voor altijd van ons heen!

Er is nu verder niemand in dit huis
Behalve onze ongespeende kleinzoon.
Zijn moeder is vanwege hem nog niet vertrokken
Maar heeft geen hele rok meer aan het lijf.

Al ben ik ook een afgeleefde vrouw,
Laat mij dan maar vannacht met jullie meegaan.
Met man en macht verdedigt men Heyang-
Ik kan nog altijd ’s ochtends eten koken.

De nacht was laat, de stemmen braken af,
Met was alsof ik iemand hoorde snikken.
En toen ik ’s morgens vroeg mijn reis vervolgde
Was bij het afscheid slechts de oude man.

Du Fu

****

MIJN PEN ZAL MAKEN DAT JIJ OVERLEEFT

Zang 336

Ik zie haar steeds, want zij wordt nimmer meer
door Lethes water uit mijn geest verdreven,

als in haar bloeitijd door de glans omgeven
van Venus, net zoals de eerste keer.

Zij is, zoals in tijden van weleer,
mooi, eerzaam, in zichzelf gekeerd, verheven.
Ik roep: ‘Zij is het; zij is nog in leven!’
en smeek haar om een enkel woord, steeds weer.

Soms geeft zij antwoord, soms ook is zij stil;
en dan besef ik dat ik mij vergis,
als hij die dwaalt, maar inzicht heeft gekregen:

want in het eerste uur van zes april
in dertienhonderdachtenveertig is
haar reine ziel het aarden vat ontstegen.

Francesco Petrarca

****

HYPERIONS LIED VAN HET NOODLOT

Jullie wandelen hoog in het licht
op zachte bodem, zalige genieën !
De glanzende lucht van goden
Streelt jullie zacht,
als de vingers van de harpiste
heilige snaren.

Van geen noodlot bewust, als een slapende
zuigeling, ademt de hemelbewoner;
kuis bewaard
in een schuchtere knop,
bloeit eeuwig
in hem de geest,
en de zalige ogen
kijken in stille
eeuwige klaarte.

Maar ons lot is het
om nergens te rusten,
de lijdende mensen
verdwijnen en vallen
als blinden
van uur tot uur,

als water dat neerstort
van klip tot klipjaar najaar
omlaag in het ongewisse.

Friedrich Hölderlin

****

Geen blije Bloem lijkt ook
Maar enigszins verrast
Als Vorst haar spelend komt onthoofden
Met onverwachte kracht-
Daar stapt de blonde Moordenaar-
De Zon gaat onbewogen door
Met ’t meten van een nieuwe Dag
En God beaamt het maar.

Emily Dickinson

******

Tage der Heimsuchung

Wie man ein Kind zum Knieen zwingt
auf dem großen Reibeisen
und ihm einen Stein auf den Kopf legt
damit der Schmerz ganz nah sei
oder es an den Balken der Hütte bindet
und ein Feuer aus Maisblättern macht
und ihm die kleinen Füße versengt,
so strafst du mich grausam
als der Tisch schon
zum Feste gedeckt war. Und ich,
ein Genesender,
die Schuppen der Narben verlor.

Ach, ich möchte hinausgehen
und mich auf die Wiese legen
mit offenen Adern
und der Regen
stark wie ein Zug
soll über mich wegfahren
und mich so weiß machen
wie ein leeres Flußbett

oder die Anemonen
auf meiner Mutter Grab.

Hilde Domin

****

LAATSTE HOOP

Een kerkhof, en dat daar een boom
Zomaar in vrijheid groeien zou
Die niet geplant is voor de rouw;
Een zerk onder zijn bladerkroon.

Jaar in jaar uit zal in die boom een
Helder zingende vogel komen
hij zingt zijn trouw en treurig lied.
Die vogelen die boom zijn wij:

Jij vol van mijn afwezigheid,
Beoordeeld-allengs-door de tijd…
Ooit weer te leven! Kan het niet?

Weer aan jouw voeten, lief! Maar jij
Weet dat het Niets gewonnen heeft.
Van wie toch in jouw hart nog leeft?

Paul Verlaine

****

GEKKENLIED

Schreeuw maar tegen de aarde
Tot je mond de modder smaakt-
Geen van hen die zijn ontslapen
Die van dat misbaar ontwaakt.

Want ze zijn morsdood, de doden
Die het land vrucht hebben doen dragen.
De wereld is een knekelhuis; hun botten
Liggen alom tot in lengte van dagen
Te rotten.

In die tijd
Heerste het land over de stad.
Een geest van onderworpenheid
Kromde de rug voor de gegoeden.
Geen mens kon de ongeziene
Grijparmen van de machine
Achter de horizon vermoeden.

Schreeuw maar tegen de aarde
Tot je mond de modder smaakt-
Zij die voorheen waren ontslapen
Zijn nu morsdood en modder
In de aarde.

Emile Verhaeren

****

DE DOOD VAN DE GELIEFDE

Hij wist slechts van de dood wat allen weten:
dat hij ons neemt en ruw verstommen doet.
En toch, toen zij, niet van hem weggereten,
nee, zachtjes uit zijn ogen weggevloeid,

naar onbekende schimmen was vergleden,
en toen hij dacht hoe zij haar meisjeslach
bezaten, als een maan, en zelfs beneden

ervoer hoe zij hen daarvan troost voorzag:
toen werden hem de doden zo bekend
als was hij dank zij haar met elk van hen
verbroederd; wat de anderen ook zeiden,

hij liet ze maar; lag niet aan gene zijde
het welgelegen land, het eeuwig zoete? –
Hij tastte al de weg af voor haar voeten.

Rainer Maria Rilke

****

VOORJAAR

Jij, voorjaar waar ik niet van houd, ik wil wel

vertellen dat bij ’t omslaan van een straathoek
je voorteken mij als een dolk verwondde.
De schaduw, teer nog, van de naakte takken
op de nog naakte aarde doet mij beven
van angst dat ik zou kunnen en zou moeten
herleven.
De groeve lijkt onzeker
Nu jij weer naderbij komt, eeuwig voorjaar,
dat meer dan alle andere getijden
zo wreed nieuw leven wekt en het vermoordt.

Umberto Saba

****

FRAGMENT UIT ODYSSEE

Toen kwam de Dood en legde zich in volle lengte aan zijn zijde;
moe van het dwalen door de lange nacht, zijn ogen zwaar van slaap,
wilde ook hij een oogwenk rusten aan de oever van de rivier
en slapen naast zijn oude vriend in de schaduw van een wilgenboom;
zacht legt de Dood zijn knekelige armen over Odysseus’ borst;
zo vielen in elkanders armen de makkers in een diepe slaap.
En dromend in zijn slaap lijkt het de Dood dat er echt mensen leven,
dat huizen op d’aarde ook verrezen, paleizen, koninkrijken,
dat er tuinen al zijn ontstaan, waar onder lommerrijke bomen
vorstinnen rondflaneren en slavinnen liederen doen klinken.
Hij droomde dat de zon erop gaat en de maan er lichtend schijnt
en dat het is of ‘t rad der aarde wentelt en ieder jaar opnieuw
kruiden, bloemen, allerhande vruchten, koele regens brengt en sneeuw;
en dat het andermaal rondgaat wellicht en d’aarde zich vernieuwt.
Heimelijk lacht hij in zijn slaap, de Dood, wetend dat ’t slechts een droom is,
een veranderlijke wind, een fantasie van zijn vermoeide brein
en zorgeloos geeft hij zich over aan de prikkels van de boze droom.
Maar langzaamaan vatte het leven moed en kreeg het rad zijn vaart;
hongerig spert zich de aarde open, zon en regen drenken haar,
talloze vogels komen uit hun ei, d’aarde krioelt van wormen,
dichte drommen vogels, beesten, mensen en gedachten rukken op
en storten zich verslindend op de Dood, in diepe slaap verzonken.
Er nestelt zich een mensenpaar in de gewelven van zijn neus,
ontsteekt een vuur, gooit hout erop, zet pannetjes en potjes klaar en
hangt ’t wiegje van hun zoon te bengelen midden aan zijn zware lip.
Toen hij de kriebel aan zijn lippen voelde, ’t gekietel in zijn neus,
roerde zich eensklaps in zijn slaap de Dood en was de droom vervlogen;
heel even had de Dood geslapen, heel even van ’t leven gedroomd.

Nikos Kazantzakis

****

Dementie

Grootmoedertje lief, gezwind in kinderflanelletje,
zij lacht door haar plenzende verleden tijd heen.
Hoe herstelt men het kroondak van een regenwoud
herinneringen als daarin gaten gevallen
zijn? Hoe in de wereld is dat mogelijk?

Mark Van Tongele

****

De monniken van Senanque
zij stierven er snel en stil
en zonder overtollige reutel spoedden zij zich heen
van sterfplaats naar sterfplaats,
jaren ouder van jaren verlangen.

als zonderlinge geliefden woonden zij in het landschap,
aan alle wensen der weelde ontwend,
zachtmoedig als wat niet meer wordt gevreesd.
zij kenden geen verhuizen meer.

en wij, gekomen uit de oorden
van het roekeloos woekerend woord,
wisten tussen stof en steen en stilte
de ampere galm van hun stappen nog bewaard,

en zwegen, als voorgoed ontheemd,
in de leerzaamheid van zeldzame minnaars,
en van jaren verlangen
werden wij jaren en jaren ouder.

Luuk Gruwez

****

Liedje voor de pijn

Een mevrouw loopt door de gang

met in een zilveren kom haar plas.

Zij zingt in zich zelf
van de pijn van vannacht
zo waaiend verwoestend
dat zij zich moest krimpen
tot iets van niks, tot pluisje
drijvend op die wind.

Het woei niet weg
het woei mee mee
is niet verpletterd
maar bestaat nog steeds
ook nu de pijnwind licht.

Straks wordt zij zwaar
en bang voor nieuwe wind
voor splijten als een eik.

Maar hedenmorgen is zij
vederlicht. O bleef ik zo,
voor altijd zonder wil,

zingt de mevrouw op onze gang.
Haar zilveren kom spoelt zij nu om.

Willem Jan Otten

****

Mit leichtem Gepäck

Gewöhn dich nicht.
Du darfst dich nicht gewöhnen.
Eine Rose ist eine Rose.
Aber ein Heim
ist kein Heim.

Sag dem Schoßhund Gegenstand ab
der dich anwedelt
aus den Schaufenstern.
Er irrt. Du
riechst nicht nach Bleiben.

Ein Löffel ist besser als zwei.

Häng ihn dir um den Hals,
du darfst einen haben,
denn mit der Hand
schöpft sich das Heiße zu schwer.

Es liefe der Zucker dir durch die Finger,
wie der Trost,
wie der Wunsch,
an dem Tag
da er dein wird.

Du darfst einen Löffel haben,
eine Rose,
vielleicht ein Herz
und, vielleicht,
ein Grab.

Hilde Domin

*****

Het gerucht

ik weet niet hoe of dit komt
maar overal hoor ik het sterven

ik hoor hoe het behang vergeelt
hoe rimpels groeien op moeders gezicht

en hoe de warmte steeds langer en
droever gaat slapen in jouw blik

nog leg ik mijn oren te luisteren
en hoor het bos sterven in de bomen

op elk blad staat geschreven hoe
het groen sterft in het bruin

steeds verder spits ik de oren
maar van geboorte hoor ik slechts het sterven

ik weet niet hoe of dit alles komt
maar dit bekomt me niet zo best

want als elk geluid uitsterft
hoor ik het sterven van eigen oren

Daniël Billiet

****

Vadertje zoetwatergids

[2]
Mijn vader is van lieverlede nu
alles vergeten wat hij zojuist nog wist.

Zijn hersenen zijn vogels die voorbijvliegen.
Geen koeien die een afdruk maken in de grond.

Mijn vader hield van wolken,
maar wolken zijn vergeetachtige bergen

en maken geen afdruk in de lucht
en niemand zal de wolken dit verwijten.

Verwijten zal niet helpen trouwens want
wolken weten niet wat ze doen.

Frank Koenegracht

******

Angst

Geen duizend angsten, maar een vrees:
er is alleen jezelf als straks het leven
boven je hoofd zich gesloten heeft.

Geen andere handen dan de eigen twee.
Geen ander haar om zich aan op te trekken
dan eigen haar – dat plotseling ontbreekt.

Anton Korteweg

****

Dodenpark

We wandelden des avonds door de tuinen
Van het crematorium; achter heg en hazelaar
Stond laag de vroege maan; ik at wat kruimels
Van mijn vest en jij genoot van een sigaar.

Je dacht wellicht aan zeer bezwete negers
Op hete plantages in de weer. Ook aan
Je gezicht meende ik zoiets af te lezen.
Ik zelf keek door de heg naar de maan.

We spraken niet: wat viel er ook te zeggen?
We dachten maar aan een maan en aan zweet.
Oh, nergens heerste er ooit zo'n rust. Slechts
Af en toe klonk uit een urn een kreet.

Gerrit Komrij

****

De dierbare

De wil tot dood die uit de winter spreekt
wanneer het heden schaars belicht wordt
geeft goede moed.
Zo sliep rond huis en haard de plag
zijn roes van groeien uit
al laat in de middag, als dan de borstige moeder zich voorbereidt
op pap in de keuken die hoi klinkt
waar op tafel zeil ligt in het midden der ruimte.
Dan komt de zoon uit school
rood en blij thuis te zijn en zijn fiets stallend.
Hij werpt zijn tas weg en onthult zich
en blazend stampt zijn loop kou weg
het leerboek van de kunde drukt even niet.
Het donkert in de na-dag
de grond zakt weg
het raam kijkt niet naar buiten
Waar komt de flard vandaan dan ma
die niet de dood herroept van de dierbare
maar juist het teken is van de onherstelbaarheid
van over de akker
waar toch zijn vlees niet rust.
Maar drink je thee toch jongen en laat die late kraai
dat was verbeelding
het is de nacht die lonkt en flirt.

Kees Ouwens

****

De tijd verbrandt aldoor, nimmer houdt het op.
Tot as worden de uren.
Een kluwen van geluk en van verdriet
rolt stadig in de afgrond van het niets.
En ieder uur dat opbrandt is een traan,
en soms-heel zelden maar-een glimlach,
en altijd een bedreiging die ons volgt
en op de rand van ’t leven loert op ons.

Indien je later lijdt
als ’t Lot weer een illusie mocht verjagen,
bedenk dan-zegt de dichter je-bedenk
dat bij het snelle wentelen van de dagen
de bloem van het verleden voor jouw ogen
verwelkt en gaat vervagen
en niets meer resten zal
van al jouw vreugd en al jouw treurigheid
dan zwakke, kwijnende herinneringen
en een tot as geworden handvol tijd.

Alberto Ureta

****

Wie wenig nütze ich bin

Wie wenig nütze ich bin,
Ich heb den Finger und hinterlasse
Nicht den kleinsten Strich
In der Luft.

Die Zeit verwischt mein Gesicht,
Sie hat schon begonnen.
Hinter meinen Schritten im Staub
Wäscht Regen die Strasse blank
Wie eine Hausfrau.

Ich war hier.
Ich gehe vorüber
Ohne Spur.

Die Ulmen am Weg
Winken mir zu wie ich komme,
Grün blau goldener Gruss,
Und vergessen mich,
eh ich vorbei binn.

Ich gehe vorüber –
Aber ich lasse vielleicht
Den kleinen Ton meiner Stimme,
Mein Lachen und meine Tränen
Und auch den Gruss der Bäume im Abend
Auf einem Stückchen Papier.

Und im Vorbeigehen,
Ganz absichtslos,
Zünde ich die ein oder andere
Laterne an
In den Herzen am Wegrand.

Hilde Domin

******

Hoe weinig ik van nut ben

Hoe weinig ik van nut ben,
Ik hef mijn vinger en laat
Niet de kleinste streep achter
In de lucht.

De tijd doet mijn gezicht vervagen,
Ze is reeds begonnen.
Achter mijn voetstappen in het stof
Wast de regen de straten blank
Als een huisvrouw.

Ik was hier.
Ik ga voorbij
Zonder spoor.
De olmen langs de weg
Wenken me toe hoe ik nader,
Groen blauw gouden groet,
En vergeten mij,
Voordat ik voorbij ben.

Ik ga voorbij –
Maar misschien laat ik achter
De zachte klank van mijn stem,
Mijn lachen en mijn tranen
En ook de groet van de bomen in de avond
Op een stukje papier.
En in het voorbijgaan
Helemaal zonder bedoeling,
Steek ik de een of andere
Lantaarn aan
In de harten aan de rand van de weg.

Vertaling Kees Kok

******

HET GROTE GEZANG. DERTIENDE ZANG

Met de Chaluzim

1
Nu zwijgen als een graf over het sterven op de Milastraat
Vraag niet, herinner er niet aan hoe vol de straat wel was
Spookachtig: dan zo leeg. De honderdduizend joden daar
Bepakt met handbagage, ze sleepten, liepen krom
Met pakken onder de armen een rugzak of een zak, en daarin
Droegen velen een hemd, een handdoek of misschien een paar
Stukken brood, daarbij zo bleek als linnen een klein kind
En dat was uitgedroogd als oudbakken brood en stom als steen

2
Niets, helemaal niets heeft het geholpen, men vond de baby's toch
De meesten hebben ze eruit gevist, gevonden in de vuilnishoop
Betrapt in een of ander kastenhok, of opgespoord
In natte keldergaten, onder daken in verstofte rekken
De hele Milastraat was een groot wegsteek-labyrint
En wat bleef over? Weinig. Ons geween-hun gebrul
Ze knalden ons meteen neer of hebben ons weggevoerd
Langs een of andere barre weg naar de dood in dit tranendal

3
Een kleine groep van ons ging langs een kleine omweg naar de dood
Terug aan het werk in een werkplaats Nowolipie-straat, Leszno-Gass
Ik heb daar spoelraderen gedraaid; mijn zoon, de enige die ik nog had

Stand stem aan de machine. Elke nieuwe dag heeft ons getemd
O dit ellendig hok, waar zo onrein geofferd wordt, een bloedaltaar
En desondanks, twintigduizend allerlaatste joden deden dat
Ze werkten voor de vijand. Hij heeft het getto niet gekend
Wie dat niet zag en in die dagen niet als wij heeft rondgedoold

jizchak Katzenelson

****

PROGRAMMA VOOR NA MIJN DOOD

… dit andere leven aan deze zijde van het graf- Guimaraes Rosa
Wanneer ik, na mijn sterven, aankom in de andere wereld,
Zal ik eerst mijn vader en moeder willen kussen, mijn broers en zusjes,
mijn opa en oma, ooms en tantes, neefjes en nichtjes.
Daarna zal ik langdurig een paar vrienden omhelzen -Vasconcelos,
Ovalle, Mario…
Ook zou ik graag de heilige Franciscus van Assisi ontmoeten.
Maar wie ben ik?
Te veel eer.
Dit gedaan zijnd zal ik verzinken in de aanschouwing van God en zijn glorie,
Vergeten, voor altijd, alle heerlijkheden, pijnen en verbijsteringen
Van dit andere leven aan deze zijde van het graf.

Manuel Bandeira

****

WERELD VOL WAANZIN

Ik
Jij
Hij zij het
Wij jullie zij,
Een kerkhof,
Levende forellensaus overluid.
Ik Over jij
Overluid
Forellenkerkhof Over
Hij jij forellenvis
Levend stil
Jij!
Een kerkhof overstil
Wij leven
Wij

Forel leeft kerkhof
Levende forel speelt
Wij spelen leven
Ik speel jij,
Stil
Spelen wij?
Leven wij ?
Wij
Jullie
Zij

Kurt Schwitters

****

Een graf

De mens staart in de zee,
het uitzicht benemend aan hen die er evenveel recht op hebben als jij dat hebt, het ligt in de menselijke natuur om in het middelpunt van iets te staan, maar in dit midden kun je niet staan;
de zee heeft niets te bieden dan een deskundig gedolven graf.
De sparren staan op rij, elk met een smaragden kalkoenenvoet in top,
even gesloten als hun omtrekken, zander iets te zeggen;
onderdrukking echter is niet de meest opvallende eigenschap van de zee; de zee is een verzamelaar, snel in het beantwoorden van een roofzuchtige blik.
Er zijn behalve jij nog anderen die die blik hebben gedragen wier
expressie niet langer een protest is; de vissen onderzoeken hen niet langer want hun beenderen bestaan niet meer:
mannen laten hun netten zakken, onbewust van het feit dat zij grafschennis plegen, en roeien snel weg-de bladen der roeispanen
bewegen tezamen als de poten van waterspinnen, alsof er niet zo iets als de dood bestond.
De rimpels planten zich voort in een falanx-prachtig onder netwerken van schuim, en vervloeien ademloos terwijl de zee in en uit het zeewier ruist;
de vogels zwemmen op topsnelheid door de lucht joelend als vroeger onder hen in beweging schuurt het schild van de schildpad over de voet van de rotsen;
en de zee, onder de puls van vuurtorens en het rumoer van brulboeien,
komt als gewoonlijk nader en ziet eruit alsof ze niet die zee was waarin vallende dingen gedoemd zijn te zinken waarin
zij dobberen en draaien, met wil noch bewustzijn.

Marianne Moor

****

In een huis
hadden alle bewoners dezelfde droom.
Ze droomden
dat ze dagelijks kleiner zouden worden
en ten slotte zouden sterven.
Uit voorzorg vertimmerden zij daarom
hun doodkisten tot doodkistjes
en droegen die steeds
onder de arm.
Daar deden zij goed aan.
Ofschoon het kleiner worden eerst
niet de moeite waard was
en zo onregelmatig voortschreed,
ja, zelfs verscheidene malen stokte,
overtrof het plotseling iedere verwachting.
Op een mooie dag
ontwaakten de bewoners van het huis
waarin alien dezelfde droom gedroomd hadden
klein als poppen
en pasten precies in hun doodkistjes.

Hans Arp

****

JULLIE DIE TOEKEKEN

Onder wier ogen gedood werd.
Zoals men ook ogen in de rug voelt,
Zo voelen jullie aan den lijve
De blikken der doden.
hoeveel brekende ogen zullen je aankijken
Als jullie uit de schuilhoeken een viooltje plukken?
Hoeveel smekend geheven handen
In de op martelaarswijze gevlochten takken
Der oude eiken?
Hoeveel herinnering groeit er in het bloed
Van de avondzon?

O de niet gezongen wiegeliederen
In de nachtroep van de tortelduif-
Menigeen had sterren naar beneden kunnen halen,
Nu moet de oude put het voor hen doen!

Jullie die toekeken,
Jullie die geen moordenaarshanden hieven,
Maar die het stof niet van je verlangen
Veegden,
Jullie die bleven staan, daar, waar het in licht
Veranderd wordt.

Nelly Sachs

****

Denkend aan een niet te noemen,
Vreemd onvindbare fortuin,
Liep ik langs papaverbloemen-
En onthoofdde heel de tuin.

Zo zal eenmaal aan de rand
Van een dorre zomerwei
De dood met verstrooide hand
iemand het hoofd afslaan: mij.

Marina Tsvetajeva

****

DE MAAN

Alles wat dood is, is wonderbaar
En onuitsprekelijk:
een dood blad en een dode mens
en de schijf van de maan.
En alle bloemen kennen het geheim,
en het bos bewaart het,
dat de kringloop van de maan om de aarde
de baan van de dood is.
De maan spint haar wonderlijk web
Waar de bloemen van houden,
de maan spint haar feeërieke net
rond alles wat leeft.
De maansikkel maait de bloemen
in de nachten van het late najaar,
en alle bloemen wachten eindeloos verlangend
op de kus van de maan.

Edith Södergran

****

Von uns

Man wird in späteren Zeiten von uns lesen.

Nie wollte ich in späteren Zeiten
das Mitleid der Schulkinder erwecken.
Nie auf diese Art
in einem Schulheft stehn.

Wir, verurteilt
zu wissen
und nicht zu handeln.

Unser Staub
wird nie mehr Erde.

Hilde Domin

******

Over ons

In later tijden zal men over ons lezen.

Nooit heb ik gewild in later tijden
bij schoolkinderen meelij op te wekken.
Nooit op die manier
in een schoolschrift staan.

Wij, veroordeeld
tot weten
en niet tot handelen.

Onze stof
wordt nooit meer aarde.

Vertaling Kees Kok

******

DE ENGEL VAN AS

Nadat het licht was neergestort
door de afgronden van de hemel,
in het bootje van de nevel,
daalde jij neer, Asengel.

Om kettingen te breken
en de aarde op te stoken tegen de wind.

Uitzinnig, blind.

Om kettingen te breken
en de zeeën op te stoken tegen het vuur.

De wereld, hotsebotsend,
rolde, dood door het niets.
De mensen hebben het niet vernomen.
Alleen jij en ik, Asengel.

Rafael Albert!

******

‘O ALS IK DOOD ZAL, dood zal zijn
kom dan en fluister, fluister iets liefs,
mijn bleke ogen zal ik opslaan
en ik zal niet verwonderd zijn.

en ik zal niet verwonderd zijn:
in deze liefde zal de dood
een slapen, slapen gerust
een wachten op u, een wachten zijn.’

J.H. Leopold

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

TRES RECUERDOS DEL CIELO

Homenaje a Gustavo Adolfo Bécquer

PRÓLOGO

No habían cumplido años ni la rosa ni el arcángel.
Todo, anterior al balido y al llanto.
Cuando la luz ignoraba todavía
si el mar nacería niño o niña.
Cuando el viento soñaba melenas que peinar
y claveles el fuego que encender y mejillas
y el agua unos labios parados donde beber.
Todo, anterior al cuerpo, al nombre y al tiempo.

Entonces, yo recuerdo que, una vez, en el cielo…

PRIMER RECUERDO

…una azucena tronchada… (G. A. Bécquer)

Paseaba con un dejo de azucena que piensa,
casi de pájaro que sabe ha de nacer.
Mirándose sin verse a una luna que le hacía espejo el
sueño

y a un silencio de nieve, que le elevaba los pies.
A un silencio asomada.
Era anterior al arpa, a la lluvia y a las palabras.

No sabía.
Blanca alumna del aire,
temblaba con las estrellas, con la flor y los árboles.
Su tallo, su verde talle.

Con las estrellas mías
que, ignorantes de todo,
por cavar dos lagunas en sus ojos
la ahogaron en dos mares.

Y recuerdo…

Nada más: muerta, alejarse.

SEGUNDO RECUERDO

…rumor de besos y batir de alas… (G .A. Bécquer)

También antes,
mucho antes de la rebelión de las sombras,
de que al mundo cayeran plumas incendiadas
y un pájaro pudiera ser muerto por un lirio.
Antes, antes que tú me preguntaras
el número y el sitio de mi cuerpo.
Mucho antes del cuerpo.
En la época del alma.
Cuando tú abriste en la frente sin corona, del cielo,
la primera dinastía del sueño.
Cuando tú, al mirarme en la nada,
inventaste la primera palabra.

Entonces, nuestro encuentro

TERCER RECUERDO

…detrás del abanico de plumas y de oro … (G.A. Bécquer)

Aun los valses del cielo no habían desposado al jazmin y la nieve
ni los aires pensado en la posible musica de tus cabellos,
ni decretado el rey que la violeta se enterrara en un libro.
No.
Era la era en que la golondrina viajaba
sin nuestras iniciales en el pico.
En que las campanillas y las enredaderas
morian sin balcones que escalar y estrellas.
La era
en que al hombro deun ave no había flor que apoyara la cabeza

Entonces, detrás de tu abanico, ·nuestra luna primera.

Rafael Alberti

****

DRIE HERINNERINGEN AAN DE HEMEL

Hommage aan Gustavo Adolfo Bécquer

PROLOOG

Verjaard waren de roos noch de aartsengel.
Alles, vroeger dan het blaten en het klagen.
Toen het licht nog niet wist

of de zee een jongen of een meisje zou zijn.
Toen de wind ervan droomde haren te kammen
en anjers van het vuur aan te steken, en wangen,
en het water van stilstaande lippen om te drinken.
Alles, vroeger dan het lichaam, de naam en de tijd.

Dan, ik herinner mij dat, eens, aan de hemel…

EERSTE HERINNERING

… een geknakte lelie … (G.A. Bécquer)

Ze wandelde zwemend naar denkende lelie,
naar vogel haast die weet dat zijn geboorte nadert.
Ze keek maar zag zich niet in een maan die een spiegel
maakte van haar droom
en in een sneeuwen stilte, die haar voeten verhief.
In een stilte plotseling opgedaagd.
Ze kwam vroeger dan de harp, de regen en de woorden.

Ze wist het niet.
Witte leerlinge van de lucht
trilde ze met de sterren, met de bloem en de bomen.
Haar stengel, haar groene gestalte.

Met mijn sterren
die, zich van niets bewust,
twee strandmeren in haar ogen groeven
en haar zo in twee zeeën verdronken.

En ik herinner mij…

Niets méér: zij is dood, weggaan.

TWEEDE HERINNERING

…geluid van kussen en het slaan van vleugels …(G. A. Bécquer)

Ook vroeger,
veel vroeger dan de opstand van de schaduwen
dan toen over de wereld brandende veren vielen
en een vogel door een lelie dood had kunnen zijn.
Vroeger, vroeger dan jij mij vroeg naar
het getal en de plaats van mijn lichaam.
Veel vroeger dan het lichaam.

Ten tijde van de ziel.
Toen jij op het ongekroonde voorhoofd van de hemel
de eerste dynastie van de droom inluidde.
Toen jij— in het niets keek je naar mij —

het eerste woord uitvond.

Dan, onze ontmoeting.

DERDE HERINNERING

… achter de waaier van veren en goud … (G .A. Bécquer)

De hemelse walsen hadden de jasmijn en de sneeuw nog niet getrouwd,
en de sferen nog niet gedacht aan de mogelijke muziek van je haren,
en de koning had nog niet afgekondigd dat het viooltje in een boek zou worden begraven.

Nee.
In die tijd reisde de zwaluw
zonder onze initialen in zijn bek.
De klokjes en de slingerplanten
stierven zonder tegen balkons en sterren op te klimmen.
In die tijd
stond op de schouder van een vogel geen bloem om het hoofd te ondersteunen.

Dan, achter je waaier, onze eerste maan.

vertaling: Bart Vonck

uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam 2000 (Lannoo/Atlas)

******

ROZEN

voor je verjaardag koop ik 42 rozen
ik zet ze op mijn altaar neer ik geef ze water
en dan laat ik ze drinken en verwelken later
nog wacht ik tot de cirkel van verdorde loze

blaadjes bruin en knisperend is ik tel hun broze
stiltes dat weetje nietje viert het nietje gaat er-

van uit dat ik er niet meer ben de waarheid staat er
te lezen blad na rozenblad tijd die gekozen

is nu ga ik weg ga jij weg als ik dood kus ken
ik verlangen het blijft over in krullend rood en
geur het verwelkt nog niet het is ingehouden meer

van mij als alle stelen kaal zijn leg ik ze neer
in een vuilniszak in een krant voorzichtig dorens
niet scheuren ik mag vergeten ik ben geboren

Maria van Daalen

*****

SCHEIDEN

De rozen zijn niet overhaastig meer,
zij bloeien langzaam uit, daar aan de muur
Soms kijkt de zon er nog een keer op neer,
maar' t is terloops, een liefde zonder vuur,
vaag medelijden slechts, om wat de dood
gewijd, daar nog een dag of acht mag staan,
ontluisterd al en in 't verbleekte rood
gekleed, dat past bij welken en vergaan.
Het heeft geen zin, dat ik er droef om ben
en 't deert mij toch, gelijk al menig jaar,
om 's levens loop, waaraan ik niet gewen.
Dat komen om te scheiden weegt mij zwaar,
al zwaarder op het hart. 't Verlicht mij niet,
dat ik mijzelf voor dom en stom verslijt,
Je laatste vreugde, heet ze maar verdriet
heeft er een stem, die 't weet, in mij gezeid.

André Demedts

******

DIE BALLADE VOM JUDEN DER AUS DEM GRAU
INS BLAU GELANGT

Die graue Frühe steht barfuss im Hof

Und klopft beim ärmsten Fenster an.
Fährt aus dem Schlaf der arme Jud
Und zieht die grauen Kleider an.

Schultert den Bettelsack und nimmt
Den grauen Stecken in die Hand
Und lässt sich gehen mit gemächlichem Schritt
Mit der grauen Strasse selband.

Geht er und geht, und das Graue wird
Dichter und dichter, wie Blei so schwer.
Der arme graue Jude, wie traurig wird er,
Eine Träne schimmert im Auge rein.

Eine grosse Träne kollert still
Wangab in den grauen Bart hinein,
Nun erstrahlt des Juden grauer Bart
Von ihrem dünnen silbernen Schein.

Doch das Silber der Träne ist bald vorbei:
Es währt einen Augenblick oder zwei,
Steht der Jude unter dem grauen Bann
Und spricht ein Gebet mit lautem Bass:

«Herr der Welten! Lösche das Graue aus
Auf allen meinen Wegen! und lass
Mein Irren und Wandern durch die Welt
Licht sein von Stund an und aufgehellt»

Und nach dem Gebet wird der Weg ihm leicht.
Das Gebet, ein blauer Schmetterling,
Flattert vor ihm, ein Schimmer blau,
In der Landschaft von Grau in Grau.

Geht der arme Jude weiter und geht,
Und sieh, wo die Wege sich kreuzen, steht
Eine graue Schenke, und in der Tür
Eine blonde Frau im blauen Kleid.

Werden des Juden Augen durstig und gross,
Seine Augen schlürf en die Blaue aus,
Sagt die blaue Frau: «Helf Gott, Herr Jüd!
Ihr seid gewiss von den Wegen müd.

Kommt für eine Weile zu uns herein,

Wir haben Brot und haben Wein.»
Er öffnet die Tür mit müder Hand:
Eine Stube mit blau getünchter Wand.

Im Winkel sitzt der Hausherr, den Spross,
Den jüngsten, lauschend in seinem Schoss.
Er erzählt ihm vom blauen Königreich,
Umflossen von einem blauen Teich.

Es lauscht der Jud, und vom Blau übersprüht
Entschlummert er sanft, vom Gehen müd.
Spinnt der Traum einen Weg, und der Weg ist blau,
Und der Stecken ist blau und der Bettelsack blau.

Und der Vogel, der vorbeifliegt, ist blau,
Und das Feld und der Wald und der Fluss sind blau
Starrt der Schanker und starrt die Frau,
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau

Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus
Und in Bläue einhüllt das ganze Haus.
Wer weint? Hörst du? Draussen weint
Die graue Strasse, und weint wie ein Kind: «

Warum liess der Jude mich allein
Draussen verlassen mit dem Wind?»
Weckt der Schenker den Juden: «Trinkt Euren Wein,
Draussen wartet die Strasse auf Euch!»

Lächelt der Jude im Traum: Er steht
Am Tor vor dem blauen Königreich,
Und er öffnet und sieht im Morgenstrahl
Die ersten drei blauen Städte im Tal.

Starrt der Schenker und starrt die Frau
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau'
Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus
Und in Bläue einhüllt das ganze Haus.

Und die Bläue wird Murmeln und Stammeln und Stern
Und Geflüster und Rausch und Gesang von ganz fern,
Wird Blatt und Zweig und Stam und Baum,
Wolke und Wald und Traum über Traum.

Und die Bläue wird Wolke, Fluss und Meer,

Geahntes Geheimnis und Allmacht hehr,
Wird Trott und Taumel und Ton und Freud!
Wird Freud über Freud und Ewigkeit.

Wird Flimmern und Schimmern und Strahl und Licht,
Wird Schatten und Gestalt und Gesicht.
Starrt der Schenker und starrt die Frau,
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau

Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus
Und in Bläue einhüllt das ganze Haus
Und…

Itzik Manger

uit: Manger, Itzik, Der Prinz der jiddischen Ballade. Gedichte, Übertragen aus dem Jiddischen von Rose Ausländer, Alfred Margul-Sperber, Selma Meerbaum-Eisinger und Alfred Kittner. Herausgegeben und mit einem Essay von Helmut Braun, Aachen 2012, (Rimbaud), pag. 30-33

*****

BLOEI VAN SMART

In de vorm van een roos bloeit open de smart,
tienbladige kroon, heftig bewogen, van lichtgeel
tot lichtblauw, van felrood tot zachtroze,
door rouw -
elk blad is een persoon, twee dragen er een elfde:
zo kleurloos, als werd hij nimmer meer dezelfde,
lijkt hij uit de bloem gerukt, moedwillig, rauw,
in de doorns gedrukt, toen teruggelegd,
voor evenveel,
doorboord aan voeten, handen en het hart.

Of heeft hij nooit tot deze bloem behoord?
De anderen
brengt hij hoe dan ook met zijn dood aan de rand,
rond
om de leegste diepte. Dan houdt daar een van hen

een doek, verfrommeld, met bloed en tranen
in het midden.
Een windzucht waait het dode blad omhoog.
Het verwelken kan

beginnen, de leegte in een bottel veranderen
vanbinnen.

Huub Beurskens

*****

IL TEMPO È MUTO

Il tempo è muto fra canneti immoti…
Lungi d'approdi errava una canoa…
Stremato inerte il rematore … I cieli
Già decaduti a baratri di fumi…

Proteso invano all'orlo dei ricordi,
Cadere forse fu mercé…

non seppe

Ch'e la stessa illusione mondo e mente,
Che nel mistero delle proprie onde
Ogni terrena voce fa naufragio

Giuseppe Ungaretti

******

DE TIJD IS ZWIJGZAAM

De tijd is zwijgzaam in het onbewogen riet…

Ver van de aanlegplaats dwaalde een kano …
Krachteloos de roeier, uitgeput … De hemelen
Reeds weggevallen in de afgronden van nevel.. .

Vergeefs naar de zoom van de herinneringen reikend,

Vallen was wellicht een genade …

Hij wist niet

Dat wereld en geest een eendere illusie is,
Dat in de raadselachtigheid van het eigen zeilen
Elk aards roepen schipbreuk lijdt.

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

****

De un momento a otro (1937)

NOCTURNO

Cuando tanto se suf re sin sueño y por la sangre
se escucha que transita solamente la rabia,
que en los tuétanos tiembla despabilado el odio
y en las medulas arde continua la venganza,
las palabras entonces no sirven: son palabras.

Balas. Balas.

Manifiestos, artículos, comentarios, discursos,
humaredas perdidas, neblinas estampadas,
¡qué dolor de papeles que ha de barrer el viento,
qué tristeza de tinta que ha de borrar el agua!

Balas. Balas.

Ahora sufro lo pobre, lo mezquino, lo triste,
lo desgraciado y muerto que tiene una garganta
cuando desde el abismo de su idioma quisiera
gritar lo que no puede por imposible, y calla.

Balas. Balas.

Siento esta noche heridas de muerte las palabras.

Rafael Alberti

****

Van het ene ogenblik op het andere (1937)

NOCTURNE

Wanneer men zo vaak en veel slapeloos lijdt
en in het bloed hoort men alleen maar woede stromen,
in hart en nieren trilt klaarwakker de haat
en in het ruggenmerg brandt aanhoudend de wraak,

dan dienen de woorden tot niets: het zijn woorden.

Kogels. Kogels.

Manifesten, artikelen, commentaren, redevoeringen,
vergeefse rookwolken, nevels met opdruk,
wat een papieren pijn moet de wind wegblazen,
wat een inkten verdriet moet het water wegspoelen!

Kogels. Kogels.

Nu lijd ik aan het arme, het armetierige, het trieste,
het ongelukkige en gestorvene dat een keel heeft
wanneer het uit de afgrond van zijn taal zou willen
uitschreeuwen wat het niet kan want onmogelijk, en het zwijgt.

Kogels. Kogels.

Ik voel deze nacht de woorden dodelijk gewond.

vertaling: Bart vonck

uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam 2000 (Lannoo/Atlas)

******

Bij de rozen

‘Zij zijn voor sterven en vergaan geboren,’
Zo dacht ik vluchtig toen ik bij de rozen was.
Maar schrok, en hoorde dreunen in mijn oren:
Wat is u zelve, ijdel mens, beschoren,
Zo kort als gij hier wandelt bij de rozen op het gras?

Jan Engelman

*****

XXXIX.
Nach dem Mord

Amors, des Mörders, Körper genoss,
als er die tötete, die geliebt war
vom Licht, dessen Schein sich

durch den Türspalt ergoss.

In der Winternacht, da schmolz ein
Tropfen Schnee auf der Klinke. Er fragte
sich, soll er fallen, auf den Steinfussboden,
der unten rot leuchtete vom Blut

der Schuhe, von ihnen heim Laufen
verteilt in der Wohnung. Die Form
mancher Gegenstände umriss dann

der Morgen. Wie eine Träne der Wassertropfen
auf dem Ende der Klinke. Die erstarrte Berührung
der Schneeflocke, die fällt auf die Augen der Toten.

Szilárd Borbély

****

DECIMA MUERTE
a Ricardo de Alcázar

I

¡QUÉ prueba de la existencia
habrá mayor que la suerte
de estar viviendo sin verte
y muriendo en tu presencia!
Esta lúcida conciencia
de amar a lo nunca visto
y de esperar lo imprevisto;
este caer sin llegar
es la angustia de pensar
que puesto que muero existo.

II

Si en todas panes estás,
en el agua y en la tierra,
en el aire que me encierra
y en el incendio voraz;
y si a todas partes vas
conmigo en el pensamiento,
en el soplo de mi aliento
y en mi sangre confundida,

¿no serás, Muerte, en mi vida,
agua, fuego, polvo y viento?

III

Si tienes manos, que sean
de un tacto sutil y blando,
apenas sensible cuando
anestesiado me crean;
y que tus ojos me vean
sin mirarme, de tal suerte
que nada me desconcierte
ni tu vista ni tu roce,
para no sentir un goce
ni un dolor contigo, Muerte.

IV

Par caminos ignorados,
par hendiduras secretas,
por las misteriosas vetas
de troncos recién cortados,
te ven mis ojos cerrados
entrar en mi alcoba oscura
a convertir mi envoltura
opaca, febril, cambiante,
en materia de diamante
luminosa, eterna y pura.

V

No duermo para que al verte
llegar lenta y apagada,
para que al oír pausada
tu voz que silencios vierte,
para que al tocar la nada
que envuelve tu cuerpo yerto,
para que a tu olor desierto
pueda, sin sombra de sueño,
saber que de ti me adueño,
sentir que muero despierto.

VI

La aguja del instantero

recorrerá su cuadrante,
todo cabra en un instante
del espacio verdadero
que, ancho, profundo y señero,
será elástico a tu paso
de modo que el tiempo cierto
prolongará nuestro abrazo
y será posible, acaso,
vivir después de haber muerto.

VII

En el roce, en el contacto,
en la inefable delicia
de la suprema caricia
que desemboca en el acto,
hay un misterioso pacto
del espasmo delirante
en que un cielo alucinante
y un infierno de agonía
se funden cuando eres mía
y soy tuyo en un instante.

VIII

¡Hasta en la ausencia estas viva!
Porque te encuentro en el hueco
de una forma y en el eco
de una nota fugitiva;
porque en mi propia saliva
fundes tu sabor sombrío,
y a cambio de lo que es mío
me dejas sólo el temor
de hallar hasta en el sabor
la presencia del vacío.

IX

Si te llevo en mi prendida
y te acaricio y escondo;
si te alimento en el fondo
de mi más secreta herida;
si mi muerte te da vida
y goce mi frenesí,
(que será. Muerte, de ti

cuando al salir yo del mundo,
deshecho el nudo profundo,
tengas que salir de mí?

X

En vano amenazas, Muerte,
cerrar la boca a mi herida
y poner fin a mi vida
con una palabra inerte.
¡Que puedo pensar al verte,
si en mi angustia verdadera
tuve que violar la espera;
si en vista de tu tardanza
para llenar mi esperanza
no hay hora en que yo no muera!

Xavier Villaurrutia

****

DEZIME TOD

für Ricardo de Alcázar

I

WELCH größeren Beweis für das Dasein
kann es geben, als das Los
zu leben, ohne dich zu sehen,
und in deiner Gegenwart zu sterben!
Dieses hellsichtige Bewusstsein,
das nie Gesehene zu lieben
und das Unvorhergesehene zu erwarten;
dieses Fallen, ohne anzukommen,
ist die Angst zu denken,
daß, weil ich sterbe, ich lebe.

II

Wenn du überall da bist,
im Wasser und auf der Erde,
in der Luft, die mich umschließt,
und in der wütenden Feuersbrunst;
und wenn du in Gedanken

überall mit mir gehst,
im Hauch meines Atems
und in meinem wirren Blut,
bist du, Tod, dann in meinem Leben
nicht Wasser, Feuer, Staub und Wind?

III

Wenn du Hände hast, die feinsinnig
und sanft berühren und nur dann
kaum fühlbar sind
wenn sie mich in Narkose vermuten;
und daß deine Augen mich sehen,
ohne mich anzuschauen, so, daß
weder dein Blick noch deine Berührung,
einfach nichts, mich aus der Fassung bringt,
um weder Lust noch Schmerz
bei dir zu empfinden, Tod.

IV

Auf unbekannten Wegen,
durch geheime Klüfte,
durch geheimnisvolle Flöze
jüngst gefällter Baume
sehen meine geschlossenen Augen,
wie du meine dunkle Kammer betrittst
und meine undurchsichtige, fiebrige,
wechselhafte Hülle
in leuchtenden, ewigen und reinen
Diamantenstoff verwandelst.

V

Ich schlafe nicht, damit,
wenn ich dich langsam und gedampft nahen sehe,
wenn ich deine die Stille
ausstreuende, bedachtsame Stimme höre,
damit beim Berühren des Nichts,
das deinen erstarrten Körper umhüllt,
damit ich bei deinem verödeten Geruch
ohne den Schatten eines Traums
wissen kann, daß ich mich deiner bemächtige,
fühlen kann, daß ich wach sterbe.

VI

Der Zeiger der Sekunden
wird seinen Quadranten durchlaufen,
alles wird in einen Augenblick
des wahren Raums passen,
der Welt, tief und einzigartig
sich deinem Schritt anpassen wird,
so, daß die richtige Zeit
unsere Umarmung verlängern
und vielleicht das Leben ermöglichen wird,
nachdem man gestorben ist.

VII

Im Einanderstreifen, in der Berührung,
im unaussprechlichen Entzücken
der höchsten Liebkosung,
die im Akt mündet,
gibt es einen geheimnisvollen Pakt
der rauschhaften Zuckung,
in der ein betörender Himmel
und eine Hölle voll Todesschmerz
miteinander verschmelzen, wenn eine Sekunde lang
du mein bist und ich dein bin.

VIII

Sogar in der Abwesenheit bist du lebendig!
Denn ich begegne dir in der Höhlung
einer Form und im Echo
einer flüchtigen Note;
denn du verschmilzt deinen dunklen Geschmack
mit meinem eigenen Speichel,
und im Tausch gegen das, was mir gehört,
überlasst du mir nur die Furcht,
sogar im Geschmack
die Gegenwart der Leere zu finden.

IX

Wenn ich dich an mich geheftet trage
und dich liebkose und verstecke,
wenn ich dich in der Tiefe
meiner geheimsten Wunde nähre,

wenn mein Tod dir Leben schenkt
und meine Raserei Genuß,
was wird, Tod, aus dir,
wenn, sobald ich aus der Welt trete,
und der tiefe Knoten gelöst ist,
du aus mir heraustreten mußt?

X

Vergeblich drohst du, Tod,
den Mund meiner Wunde zu Schließen
und meinem Leben mit einem leblosen Wort
ein Ende zu setzen.
Was soll ich nur denken, sobald ich dich erschaue,
wenn ich in meiner wahren Bedrängnis, Not
das Warten überspannen mußte;
wenn in Anbetracht deines Säumens,
mein Hoffen zu erfüllen,
keine Stunde vergeht, in der ich nicht sterbe!

Xavier Villaurrutia

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

WOORDEN, ONTWAAK!

Nu ik zo zuiver thuis ben met mijzelf
zie ik de bodem van mijn zelfbesef.
Tijd en vertrek verdwijnen in
een ongevormd begin.
Woorden, ontwaak, ik ben uw naam,
ik ben uw enige bestaan.
Ik zie mij ongeboren aan.
o kern, hoe ben ik u nabij,
alleen de dood is tussen u en mij.

Gerrit Achterberg

uit: Achterberg, Gerrit, Verzamelde gedichten Amsterdam 1994 (Querido)

****

Letzte Dinge
Der Tod

Da war nichts, das mehr wäre gewesen
als der Kehricht der vergangenen Tage,
vom Wind im Hof zusammengetragen,
bis Tante Fány kam, um ihn wegzufegen,

und sie sagte noch in die Parterrewohnung:
»Guten Morgen! Was wird's zum Mittag geben?«
Dann schien die Sonne. Tauben segelten
auf die Dachrinne. Man sah, der Beton war uneben,

man sah es in alle Ewigkeit. Es war Frühling.
Die Rollos unten, die Läden geschlossen.
Und das Fenster, komisch, ein Spalt offen,
oder doch nicht. Dann kam jeder fragend,

warum es so seltsam roch. Es wurde wieder Abend,
dann Morgen. Dritter Tag. Doch aus dem Parterre
die Eheleute, da kam keiner fragend.
Die Ermittler gelangweilt, sie kann nichts mehr

erschüttern. Betrunken waren sie gekommen, hatten
am nahen Kiosk noch mehr gesoffen. Begraben
die Leichen schnell wegen Ostern. Ad acta gelegt
der Fall. Und nicht eingeschaltet der Dies irae.

Szilárd Borbély

*****

LIEBE

Schlanke Hirsche auf verschneiten Bergen,
ihr silbernes Geweih fängt den Mond,
und der Mond ist gut zu ihnen.

Meine Mutter hütet sie. Folgt ihnen auf dem Fuss.
Die Wölfe im Wald sollen nichts wittern,
verwischt sie die Spuren im Schnee.

Meine Mutter ist schon seit Jahren tot,
nur ihre Liebe geht im Raum umher
mit off enen Armen für den Wind.

Sie wiegt die Unruhe der Strassen ein,
beschwört das » gute Auge « für die kleinen Hasen
und das geringste Würmchen ruft sie » Kind«.

Die Liebe lässt sie im Grab nicht ruhn.

Da öffnet sie das Gebetbuch vor den Sternen
und spricht und spricht, auf dass Gott sie erhöre.
In meinem Traum leuchten ihre Tränen.

Itzik Manger

uit: Efrat Gal-Ed, Niemandssprache. Itzik Manger – ein europäischer Dichter, Berlin 2016, (Jüdischer Verlag im Suhrkamp Verlag), p. 361

****

MUERTE EN EL FRIO

CUANDO he perdido toda fe en el milagro,
cuando ya la esperanza dejó caer la última nota
y resuena un silencio sin fin, cóncavo y duro;

cuando el cielo de invierno no es más que la ceniza
de algo que ardió hace muchos, muchos siglos;
cuando me encuentro tan solo, tan solo,
que me busco en mi cuarto
cómo se busca, a veces, un objeto perdido,
una carta estrujada, en los rincones;

cuando cierro los ojos pensando inútilmente
que así estaré más lejos
de aquí, de mí, de todo
aquello que me acusa de no ser más que un muerto,

siento que estoy en el infierno frío,
en el invierno eterno
que congela la sangre en las arterias,
que seca las palabras amarillas,
que paraliza el sueño,

que pone una mordaza de hielo a nuestra boca
y dibuja las cosas con una línea dura.

Siento que estoy viviendo aquí mi muerte,
mi sola muerte presente,
mi muerte que no puedo compartir ni llorar,
mi muerte de que no me consolaré jamás.

Y comprendo de una vez para nunca
el clima del silencio
donde se nutre y perfecciona la muerte.
Y también la eficacia del frío
que preserva y purifica sin consumir como el fuego.

Y en el silencio escucho dentro de mí el trabajo
de un minucioso ejército de obreros que golpean
con diminutos martillos mi linfa y mi carne estremecidas;
siento cómo se besan
y juntan para siempre sus orillas
las islas que flotaban en mi cuerpo;

cómo el agua y la sangre
son otra vez la misma agua marina,
y cómo se hiela primero
y luego se vuelve cristal
y luego duro mármol,
hasta inmovilizarme en el tiempo más angustioso y lento,
con la vida secreta, muda e imperceptible
del mineral, del tronco, de la estatua.

Xavier Villaurrutia

****

TOD IN DER KALTE

WENN ich allen Glauben an das Wunder verloren habe,
wenn die Hoffnung bereits die letzte Note fallen ließ,
und endlose, gewölbte und harte Stille widerhallt;

wenn der Winterhimmel nur noch die Asche
von etwas ist, was vor vielen, vielen Jahrhunderten verbrannte;
wenn ich mich so allein vorfinde, so allein,
daß ich mich in meinem Zimmer suche,
wie man manchmal einen verlorenen Gegenstand sucht,

einen zerknüllten Brief in den Winkeln;

wenn ich die Augen schließe und dabei nutzlos denke,
daß ich so weiter weg bin
van hier, von mir, von all
dem, was mir vorwirft, nicht mehr zu sein als ein Toter,

fühle ich, daß ich in der kalten Holle bin,
im ewigen Winter,
der das Blut in den Adern gefriert,
der die gelben Worte austrocknet,
der den Traum lahmt,
der unseren Mund mit einem Eisknebel verriegelt
und die Dinge hartlinig zeichnet.

Ich fühle, daß ich hier meinen Tod erlebe,
meinen einzigen gegenwärtigen Tod,
meinen Tod, den ich weder teilen noch beweinen kann,
meinen Tod, über den ich mich nie trösten werde.

Ich begreife jetzt und allezeit
das Klima der Stille,
von dem sich der Tod nährt und vervollkommnet.
Und zugleich die Wirksamkeit der Kälte,
die bewahrt und reinigt, ohne wie das Feuer zu verzehren.

Und in der Stille höre ich in mir das Werk
eines gewissenhaften Heeres von Arbeitern, die meine
Lymphe und mein zitterndes Fleisch mit winzigen Hämmern bearbeiten;
ich fühle, wie die Inseln,
die in meinem Körper schwammen, sich küssen
und ihre Ufer für immer vereinigen;

wie Wasser und Blut
von neuem dasselbe Meerwasser ist
und wie es zuerst gefriert
und gleich darauf Kristall
und gleich darauf harter Marmor wird,
bis ich auf angstvollste und langsamste Art erstarre
im geheimen, stummen und unmerklichen Leben
des Minerals, des Baumstamms, des Standbilds.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

*****

LIED VOM LANGSAMEN TOD

jede angst vor diesem MUSS
jeder unterdrückte Mut
& im hirn das bisschen ruß

ach sei auf der hut
bedeutet ohnmacht allemal

jedes sich finden darin
immer nur opfer zu sein
jedes zugehaltene ohr

mein lieb sieh dich vor
Ich fürchte um dich

jedes nicht weinen, nicht schrein
(fast jede demut – sowieso)
Jedes gefühl einsam zu sein

Ich weiß, das klingt roh
Bedeutet ein kleines sterben zu zweien

Frank-Wolf Matthies

uit: Frank-Wolf Matthies, Morgen. Gedichte und Prosa, Reinbek bei Hamburg 1979, (Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH.)

****

MEER IN DINGEN DAN IN MENSEN

Omdat de dood in mensen huist
de buitenkant van dingen is
kan ik alleen in dingen leven zien

Hun stug en tegendraads bestaan
hun onverminderd staren in het zicht
van de mij toegemeten jaren

Daarom zie ik meer in dingen dan in mensen
die ene mens die in mij groeit
in richting en in zwijgen naar hen toe

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012
(Em. Querido's Uitgeverij BV)

******

ZURÜCKWANDERN in die
Stille des Todes.
Vielleicht lösen wir uns dort
auf in noch ungeborenes Hoffen.

Gegensätze werden dann sein:
Ruhlosigkeit, Sprachlosigkeit, Helligkeit.

Während alles aus weissem Kalk den
Berg umkreisen wird,
werde ich mich zurückziehen
in die Abgeschiedenheit der Gefühle.

Die Nachtgedanken werden in der Blindheit,
die wortlos in uns klafft,
gelöscht werden.

Meine, Steinzeitstimme
wird dort sicher verlorengehen.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998, pag. 85
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

******

TERUGLOPEN in de
stilte van de dood.

Misschien zullen we daar oplossen
in nog ongeboren hopen.

Tegenpolen zullen dan zijn:
Rusteloosheid, sprakeloosheid, helderheid.

Terwijl alles uit witte kalk
de berg zal omcirkelen,
zal ik me terugtrekken
in de afzondering van de gevoelens.

De nachtgedachten zullen in de blindheid,
die woordeloos in ons schuilt,
gedoofd worden.

Mijn stenentijdperkstem
zal daar zeker verloren gaan.

(vertaling J.Hacking)

****

STILTE

Ik boor,
Ik graaf

Ik boor
In de stilte
Of beter gezegd:
In stilte

Die ik maak
In mezelf.

En ik boor, ik graaf
Naar nog meer stilte,

Naar de grote,
Totale stilte van mijn leven

Waar zijn wereld, hoop ik,
Mij iets van mezelf zal openbaren.

Samuel Beckett

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133 werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

*****

EL ÁNGEL DEL MISTERIO

Un sueño sin faroles y una humedad de olvidos,
pisados por un nombre y una sombra.
No sé si por un nombre o muchos nombres,
si por una sombra o muchas sombras.
Reveládmelo.

Sé que habitan los pozos frías voces,
que son de un solo cuerpo o muchos cuerpos,
de un alma sola o muchas almas.
No sé.
Decídmelo.

Que un caballo sin nadie va estampando
a su amazona antigua por los muros.
Que en las almenas grita, muerto, alguien
que yo toqué, dormido, en un espejo,
que yo, mudo, le dije…
No sé.
Explicádmelo.

Rafael Alberti

****

DE ENGEL VAN HET MYSTERIE

Een droom zonder lichten en een klamheid van vergetelheid,
vertrapt door een naam en een schaduw.
Ik weet niet of het door één naam of door vele is.
Of het door één schaduw of door vele is.
Onthul het mij.

Ik weet dat in de putten kille stemmen wonen,
die toebehoren aan één lichaam of aan vele,
aan één ziel of aan vele.
Ik weet het niet.
Zeg het mij.

Dat een paard zonder ruiter zijn antieke
amazone op de muren afstempelt.

Dat op de torentinnen iemand roept, een dode,
die ik, slapend, in een spiegel heb aangeraakt,
tot wie ik, zonder stem, heb gesproken.
Ik weet het niet.
Leg het mij uit.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

****

ESTANCIAS NOCTURNAS

SONÁMBULO, dormido y despierto a la vez,
en silencio recorro la ciudad sumergida.
¡Y dudo! Y no me atrevo a preguntarme si es
el despertar de un sueño o es un sueño mi vida.

EN LA noche resuena, como en un mundo hueco,
el mido de mis pasos prolongados, distantes.
Siento miedo de que no sea sino el eco
de otros pasos ajenos, que pasaron mucho antes.

MIEDO de no ser nada más que un jirón del sueño
de alguien – ¿de Dios?- que sueña en este mundo amargo.
Miedo de que despierte ese alguien -¿Dios?-, el dueño
de un sueño cada vez más profundo y más largo.

ESTRELLA que te asomas, temblorosa y despierta,
tímida aparición en el cielo impasible,
tú, como yo -hace siglos-, estás helada y muerta,
mas por tu propia luz sigues siendo visible.

¡SERé polvo en el polvo y olvido en el olvido!
Pero alguien, en la angustia de una noche vacía,
sin saberlo él, ni yo, alguien que no ha nacido
dirá con mis palabras su nocturna agonía.

Xavier Villaurrutia

******

NÄCHTLICHE AUFENTHALTE

SCHLAFWANDLERISCH, schlafend und zugleich wach,

wandere ich stillschweigend durch die versunkene Stadt.
Und ich Zweifel! Und ich wage nicht, mich zu fragen, ob mein Leben
das Erwachen aus einem Traum oder ob es ein Traum ist.

IN DER Nacht hallt wie in einer hohlen Welt
das Geräusch meiner gedehnten, fernen Schritte wider.
Ich fühle Angst, es konnte nur das Echo
anderer fremder Schritte sein, die lange vorher vorbeigegangen sind.

ANGST, nicht mehr zu sein als ein Fetzen Traum
van irgendjemandem – van Gott? – der in dieser bitteren Welt träumt.
Angst, dieser jemand – Gott? – möchte erwachen, der Eigentümer
eines jedesmal tieferen und längeren Traums.

STERN, der du zitternd und wach aufgehst,
schüchterne Erscheinung im gleichmutigen Himmel,
du bist wie ich – seit Jahrhunderten – eiskalt und tot,
aber durch dem eigenes Licht bist du nach wie vor sichtbar.

ICH VERDE Staub im Staube sein und Vergessen im Vergessen!
Doch jemand wird in der Angst einer leeren Nacht,
ohne daß er, ich oder ein nicht Geborener es weiß,
mit meinen Worten seine nächtliche Todesangst aussprechen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

****

GEKNIELD

Ik ging naar de hemel kijken.
Het was een sterrenloze nacht,
schaduwtreden liepen door de lucht omhoog.
Alles was donker,
de stilte was van steen en riep me.
Ik liep erheen,
opende haar muren
en vond mijzelf in het licht geknield.

Claribel Alegría (Nicaragua 1924)

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133 werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

*****

ALS ICH SASS
auf dem Strand,
ah, Melancholie…
rudert im Kahn
ein Mann her zu mir.

Steigt nicht aus,
sagt: Ich
bin gestorben
vor langer Zeit.

Gestorben bin ich,
aber fahre,
fahre in der Zuversicht.

Komm mit
aufs Meer!

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn 2011 (Suhrkamp)

******

NOSTALGIA DE LA NIEVE

¡CAE LA noche sobre la nieve!

Todos hemos pensado alguna vez
o alguien -yo mismo- lo piensa ahora
por quienes no saben que un día lo pensaron ya,
que las sombras que forman la noche de todos los días
caen silenciosas, furtivas, escondiéndose
detrás de sí mismas, del cielo:
copos de sombra.
Porque la sombra es la nieve oscura,
la impensable callada nieve negra.

¡Cae la nieve sobre la noche!

¡Qué luz de atardecer increíble,
hecha del polvo más fino
llena de misteriosa tibieza,
anuncia la aparición de la nieve!
Luego, par hilos invisibles
y sueltos en el aire como una cabellera,
descienden
copos de pluma, copos de espuma.

Y algo de dulce sueño,
de sueno sin angustia,
infantil, tierno, leve
goce no recordado

tiene la milagrosa
forma en que por la noche
caen las silenciosas
sombras blancas de nieve.

Xavier Villaurrutia

******

SEHNSUCHT NACH DEM SCHNEE

DIE NACHT fällt auf den Schnee!

Wir alle haben einmal gedacht
oder jemand – ich selbst – denkt es jetzt
für die, welche nicht wissen,
daß sie eines Tages es schon gedacht haben,
daß die Schatten, welche die Nacht aller Tage bilden,
still vom Himmel sinken, heimlich
und sich hinter sich selbst versteckend:
Flocken aus Schatten.
Denn der Schatten ist der dunkle Schnee,
der undenkbare, stumme, schwarze Schnee.

Der Schnee fällt auf die Nacht!

Welch' unglaubliches Abendlicht,
geschaffen aus dem feinsten Staub,
voll geheimnisvoller Behaglichkeit,
verkündet das Erscheinen des Schnees!

Sodann, an unsichtbaren und wie Haar durch die
Luft schwebenden Fäden
sinken
Flocken aus Federn, Flocken aus Schaum.

Und etwas von einem süßen Traum,
von einem angstlosen Traum,
einem kindlichen, zarten, leichten,
nicht erinnerten Genuß
hat die wundersame
Form, in der nachts
die schweigsamen,
weißen Schatten aus Schnee fallen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

DE STILTE

Luister, mijn zoon, naar de stilte.
Het is een golvende stilte,
een stilte
waarin echo's en valleien glijden
en die voorhoofden buigen doet
naar de grond.

Federico García Lorca (Spanje 1898-1936)

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133 werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

****

WANNEER STILTE groot genoeg is
veranderen wij in anderen,
zijn wij witter dan zwart,
zijn wij licht genoeg,
spreken wij wel van liefde,
maar zijn onze stemmen harder

noch zachter, vragen niet de dood
waar hij of zij voor staat,
kunnen wij niet kennen
dan wat wij altijd zijn geweest
electrische engelen,
adem, vuur en geest.

Hans Andreus

uit: Andreus, Hans, Verzamelde gedichten, 2001 (Bert Bakker)

****

MEIN grenzenloses Ich
am Sonnensaum der Gefühle
ist meine Aussenwelt

Skizze meines Lebens,
lesbar an der Bruchstelle der Berührung
mit der Erde und als Spur
in den Gedanken gefangen, hat sich
erweitert hin zur. Erneuerung
der alltäglichen Rückkehr.

Wachheit ist jetzt spürbar.

Die Todesordnung ist so
der Zeit entglitten, denn
die Lebendigkeit deines Blicks hat
meinen Raum erweitert
über meine Daseinsgrenze hinaus.

Der Kreis ist jetzt mein Fenster.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998. pag. 31
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

****

DÍAS DE OTOÑO

Hoy almorzaré solo

Y por la noche me dormiré
Mirando el cielo raso de mi cuarto
Solo
Pues así lo ha querido el destino
Así lo ha deseado la suerte de estos días
Y luego partiré callado
Al día siguiente
Ya por la tarde
A una reunión
Donde celebraremos la muerte
Y en parte la vida
El amor y la paz
Entre el cielo y la tierra
Y sin embargo
Hay algo que no entiendo
Por qué encuentro tal melancólica felicidad
En el silencio solitario
Que ha venido a buscarme
Este día de otoño.

Luis Cruz-Villalobos

******

HERFSTDAGEN

Vandaag zal ik alleen lunchen
En ’s avonds zal ik inslapen
Starend naar het vlakke plafond van mijn kamer
Alleen
Want zo heeft het lot het bestemd
Zo heeft het toeval van deze dagen het gewenst
En daarna zal ik zwijgend vertrekken
Naar de volgende dag
In de namiddag
Naar een bijeenkomst
Waar we de dood zullen vieren
En gedeeltelijk het leven
De liefde en de vrede
Tussen de hemel en de aarde
En toch
Is er iets wat ik niet begrijp
Waarom ervaar ik zo’n melancholisch geluk
In de eenzame stilte
Die mij is komen opzoeken

Deze dag in de herfst.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 – Poetry Collection – Binarii Orbis – vertaling Germain Droogenbroodt

*****

HOE HELDER WAS

Hoe helder was voor kort nog mijn heelal.
Hoorde ik een bergbeek in de verte klaatren
Dan werd mijn ziel welluidend als die waatren
En als kristal dat klinkt tegen kristal.

Ik was met bloem en vogel enerlei;
Ik ruiste eender als de hoge bomen
En in hun harpgezangen opgenomen
Bezong ik hen en zij bezongen mij.

Hoe ben ik toen, o moedertje Natuur,
Uw schoot, die 't alles samenhield, ontvallen?
Heb ik gezondigd, ik, uw creatuur?
Want alles lijdt en is in barensnood
En uwe kinderen bij duizendtallen
Vinden in mij en ik in hen de dood.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

*****

LAS MAGNOLIAS me contaron
Que su vida era corta y veloz
Y que no tuviese miedo
De la muerte y su explosión
Pues ellas anhelaban
Verse estallar en el pasto
Después de la lluvia
Como homenaje al cielo
Disfrazadas de estrellas.

Luis Cruz-Villalobos

****

DE MAGNOLIA'S vertelden me
Dat hun leven kort en snel was
En dat ik niet bang hoefde te zijn
Voor de dood en zijn explosie
Want zij verlangden ernaar
Om zich na de regen
Te zien barsten in het gras
Als een eerbetoon aan de hemel
Als sterren vermomd.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 – Poetry Collection – Binarii Orbis – vertaling Germain Droogenbroodt

*****

El ángel ceniciento

Precipitadas las luces
por los derrumbos del cielo,
en la barca de las nieblas
bajaste tú, Ceniciento.

Para romper cadenas
y enfrentar a la tierra contra el viento.
Iracundo, ciego.

Para romper cadenas
y enfrentar a los mares contra el fuego.

Dando bandazos el mundo,
por la nada rodó, muerto.
No se enteraron los hombres.
Sólo tú y yo, Ceniciento.

Rafael Alberti

****

DE ENGEL VAN AS

Nadat het licht was neergestort
door de afgronden van de hemel,
in het bootje van de nevel,
daalde jij neer, Asengel.

Om kettingen te breken
en de aarde op te stoken tegen de wind.
Uitzinnig, blind.

Om kettingen te breken
en de zeeën op te stoken tegen het vuur .

De wereld, hotsebotsend,
rolde, dood, door het niets.
De mensen hebben het niet vernomen.
Alleen jij en ik, Asengel.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

******

CEMENTERIO EN LA NIEVE

A NADA puede compararse un cementerio en la nieve.
¿Qué nombre dar a la blancura sobre lo blanco?
El cielo ha dejado caer insensibles piedras de nieve
sobre las tumbas,
y ya no queda sino la nieve sobre la nieve
como la mano sobre sí misma eternamente posada.

Los pájaros prefieren atravesar el cielo,
herir los invisibles corredores del aire
para dejar sola la nieve,
que es como dejarla intacta,
que es como dejarla nieve.

Porque no basta decir que un cementerio en la nieve
es como un sueño sin sueños
ni como unos ojos en blanco.

Si algo tiene de un cuerpo insensible y dormido,

de la caída de un silencio sobre otro
y de la blanca persistencia del olvido,
¡a nada puede compararse un cementerio en la nieve!

Porque la nieve es sobre todo silenciosa,
más silenciosa aun sobre las losas exangües:
labios que ya no pueden decir una palabra

Xavier Villaurrutia

******

FRIEDHOF IM SCHNEE

MIT NICHTS läßt sich ein Friedhof im Schnee vergleichen.
Welchen Namen soll man der Weiße auf dem Weißen geben?
Der Himmel hat gefühllose Steine aus Schnee
auf die Graber fallen lassen,
und schon bleibt nur noch der Schnee auf dem Schnee
wie die auf sich selbst ewig ruhende Hand.

Die Vögel ziehen lieber durch den Himmel,
verletzen lieber die unsichtbaren Gänge der Luft,
um den Schnee allein zu lassen,
somit, ihn unversehrt zu lassen,
somit, ihn Schnee zu lassen.

Denn es genügt nicht zu sagen, ein Friedhof im Schnee
sei wie ein Traum ohne Traum
oder wie ein Augenpaar in Weiß.

Wenn er etwas von einem gefühllosen und schlafenden Körper hat,
vom Fall einer Stille auf eine andere
und vom weißen Beharren des Vergessens,
läßt sich ein Friedhof im Schnee mit nichts vergleichen!

Denn der Schnee ist vor allem schweigsam,
schweigsamer noch auf den blutleeren Steinplatten:
Lippen, die kein Wort mehr sagen können.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

RESPIRAR EN CUATRO TIEMPOS

Hemos de respirar en cuatro tiempos
Como cuatro son las estaciones

Entra el aire en primavera
Se detiene dentro en verano
Sale el aire en otoño
Y quedamos vaciados en invierno
Para luego repetir el ciclo
Como un deambular
Desde la resurrección a la muerte
Del vaciamiento a la plenitud
De la inspiración a la exhalación
Del silencio del vacío
Al silencio de la saciedad
O de la dicha del todo
A la dicha de la nada

Cada estación de nuestro pecho
Tiene su tiempo y lugar
En este peregrinar sosegado
Que es la vida consciente

Como cuatro son las estaciones
Hemos de respirar en cuatro tiempos.

Luis Cruz-Villalobos

******

ADEMEN IN VIER TIJDEN

We moeten ademen in vier tijden
Zoals er vier seizoenen zijn

De lucht komt binnen in de lente
Blijft staan in de zomer
Gaat weg in de herfst
Laat ons leeg achter in de winter
Om daarna de cyclus te herhalen
Zoals een zwerftocht

Vanaf de opstanding tot de dood
Van ledigheid tot volheid
Van inspiratie tot exhalatie
Van de stilte van de leegte
Naar de stilte van de verzadiging
Of van het volkomen geluk
Naar het geluk van het niets

Elk seizoen van onze borst
Heeft zijn tijd en zijn plaats
In deze stille pelgrimstocht
Die bewust leven is

Zoals er vier seizoenen zijn
Moeten we in vier tijden ademen.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 – Poetry Collection – Binarii Orbis – vertaling Germain Droogenbroodt

*****
SUMMA THEOLOGICA

La niñez es la prueba
de la existencia de Dios

La vejez es la prueba
de su inexistencia

La muerte mira nomás
y no dice nada

Óscar Hahn

*****

SUMMA THEOLOGICA

Die Kindheit ist der Beweis
der Existenz Gottes

Das Alter ist der Beweis

seiner Inexistenz

Der Tod schaut nur
und sagt nichts

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte, Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

******

Galope

Las tierras, las tierras, las tierras de España,
las grandes, las solas, desiertas llanuras.
Galopa, caballo cuatralbo,
jinete del pueblo,
al sol y a la luna.

¡A galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

A corazón suenan, resuenan, resuenan
las tierras de España, en las herraduras.
Galopa, jinete del pueblo,
caballo cuatralbo,
caballo de espuma.

¡A galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

Nadie, nadie, nadie, que enfrente no hay nadie;
que es nadie la muerte si va en tu montura.
Galopa, caballo cuatralbo,
jinete del pueblo,
que la tierra es tuya.

¡A galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

Rafael Alberti

*****

DRAVEN

De landen, de landen, de landen van Spanje,
de grote, verlaten, eenzame vlakten.
Draaf maar, paard met witte voeten,
ruiter van het volk,
onder de zon en de maan.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven!

Als een hart bonzen, bonzen en bonzen
de landen van Spanje in de hoefijzers.
Draaf maar, ruiter van het volk,
paard met witte voeten,
paard van schuim.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven !

Niemand, niemand, tegenover jou niemand;
want de dood is niemand als hij op je paard rijdt.
Draaf maar, paard met witte voeten,
ruiter van het volk,
want het land is van jou.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven!

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

****

NOCTURNO DE LA ALCOBA

LA MUERTE toma siempre la forma de la alcoba
que nos contiene.

Es cóncava y oscura y tibia y silenciosa,
se pliega en las cortinas en que anida la sombra,

es dura en el espejo y tensa y congelada,
profunda en las almohadas y, en las sábanas, blanca.

Los dos sabemos que la muerte toma
la forma de la alcoba, y que en la alcoba
es el espacio frío que levanta
entre los dos un muro, un cristal, un silencio.

Entonces sólo yo sé que la muerte
es el hueco que dejas en el lecho
cuando de pronto y sin razón alguna
te incorporas o te pones de pie.

Y es el ruido de hojas calcinadas
que hacen tus pies desnudos al hundirse en la alfombra.

Y es el sudor que moja nuestros muslos
que se abrazan y luchan y que, luego, se rinden.

Y es la frase que dejas caer, interrumpida.
Y la pregunta mía que no oyes,
que no comprendes o que no respondes.

Y el silencio que cae y te sepulta
cuando velo tu sueño y lo interrogo.

Y solo, sólo yo sé que la muerte
es tu palabra trunca, tus gemidos ajenos
y tus involuntarios movimientos oscuros
cuando en el sueño luchas con el ángel del sueño.

La muerte es todo esto y más que nos circunda,
y nos une y separa alternativamente,
que nos deja confuses, atónitos, suspensos,
con una herida que no mana sangre.

Entonces, sólo entonces, los dos solos, sabemos
que no el amor sino la oscura muerte
nos precipita a vernos cara a cara a los ojos,
y a unirnos y a estrecharnos, más que solos y
náufragos,
todavía más, y cada vez más, todavía.

Xavier Villaurrutia

****

NOKTURNE DES ALKOVENS

DER TOD nimmt stets die Form des Alkovens an,
der uns enthält.

Er ist gewölbt und dunkel und behaglich und still,
er faltet sich in die Vorhänge, in denen das Halbdunkel nistet,
er ist hart im Spiegel und prall und vereist,
tief in den Kissen und in den Leintüchern weiß.

Wir beide wissen, daß der Tod die Form des Alkovens
annimmt und dass er im Alkoven
der kalte Raum ist, der zwischen beiden eine Mauer
bildet, einen Kristall, ein Schweigen.

Erst dann weiß ich, daß der Tod
der Hohlraum ist, den du im Bett hinterlässt,
wenn du dich plötzlich und völlig grundlos
aufrichtest oder aufstehst.

Und er ist das Geräusch ausgeglühter Blatter,
die deine nackten Füße machen, wenn sie im Teppich versinken.

Und er ist der Schweiß, der unsere Schenkel nässt,
die sich umarmen und kämpfen und sich gleich darauf ergeben.

Und er ist der Satz, den du abgehackt fallen lässt.
Und meine Frage, die du nicht Horst,
die du nicht verstehst oder nicht beantwortest.

Und die Stille, die sinkt und dich begrabt,
während ich deinen Schlaf bewache und ihn befrage.

Und allein, allein nur ich weiß, daß der Tod
dein verstümmeltes Wort ist, deine fremden Seufzer
und deine unfreiwilligen dunklen Bewegungen,
wenn du im Traum mit dem Engel des Traums kämpfst.

Der Tod ist all’ das und mehr, was uns umgibt,
und uns vereint und abwechselnd trennt,
was uns wirr macht, bestürzt, stutzig,
mit einer Wunde, aus der kein Blut rinnt.

Dann, erst dann, wissen wir beide allein,
daß nicht die Liebe, sondern der dunkle Tod
uns dazu treibt, einander unvermittelt in die Augen zu sehen,
und uns zu vereinen und uns zu umarmen mehr als Einsame und Schiffbrüchige,
ja, noch mehr, und jedes Mal immer noch mehr.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

COMPACTGEDROOMD,
ademwit staan we
aan de sneeuwpoort.

Een staarboze erratische heilige
citeert uit het verschrevene
wat de staf over ons breekt.

We gaan trappen op en af
van onsterfelijkheid tot stof.

Jacques Hamelink

****

AUF DAS ENDE ZU SEHN

ach, sehende Torheit!
Den Leichnam nämlich, den
fasst du nicht.

Schnee.
Der ist schön, und es
geht auch der Winter
vorbei, aber
Niewiederkehr, die kehren
Sonne und Sonnen
nicht um; es ist
das Feuer herausgegangen aus
dem grünen Blut – grau

grau die über den Toten
die Gezeiten!

Es ist faul,
Götter zu denken und Gott
(dass die nicht stürben),
da die Wahrheit
der Himmel ist:
die Hohle, beraubend auch
die Liebe des Atems.

Von ihr allerdings
hat man gehört
auf Erden, van ihr,
die mehr ist als Schlaf,
der da herrscht.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn 2011 (Suhrkamp)

*****

DIE MAUER meiner Kindheit
ist eingestürzt.

Jetzt wohne ich in der gläsernen Zelle.

An den Wänden die offenen Augen
der täglichen Gesichter,
im Spiegel mein Bilderbuch.

Durchsichtig auch
das Verborgene in mir.
Schattenfrei sogar
die Weite der begrenzten Zeit.

Kein Nest mehr ist mir mein Kleid,
aufgetrennt selbst das Himmelsgesetz,
und nichtig auch
der Windschutz unter der Kastanienkrone.

Auch der Schlamm ist ausgetrocknet.

Das Vergraben in künftige Tage
ist mir jetzt schwer.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998, pag. 57
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

*****

YO NO ME ATREVO A RECORDAR

Así lo dijo
Así lo escuché
En mi imaginario dialogo
Con el poeta

No me atrevo a recordar
–Dijo
Casi llorando–
No me atrevo a mirar
Más allá de este instante
Pues podría quedar atrapado
En un pasado muerto
Y morir allí en ese tiempo
Que ya no es tiempo
En ese espacio
Que ya no es espacio
En esa vida
Que ya no es vida.

Luis Cruz-Villalobos

******

IK DURF ME NIET TE HERINNEREN

Zo zei hij het
Zo hoorde ik het
In mijn denkbeeldige dialoog
Met de dichter

Ik durfde me niet te herinneren
-Zei hij

Bijna in tranen
Ik durf niet te kijken
Verder dan dit moment
Want ik zou verstrikt kunnen raken
In een dood verleden
En daar sterven in deze tijd
Die geen tijd meer is
In die ruimte
Die geen ruimte meer is
In dit leven
Dat niet langer leven is.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 – Poetry Collection – Binarii Orbis – vertaling Germain Droogenbroodt

******

COMO EL MAR ABRAZA

No quiero escribir
Ninguna línea más
Que no termine en Ti

Ahora te escucho cantar
En cada cosa
Y te veo asomarte
En todo cuanto veo

Siempre habías estado
Palpitando junto a mi alma
Pero es en estos días
Cuando te contemplo
Con el corazón abierto y atento

Ya no estaré solo jamás
Ahora Tú me abrazas
Como el mar abraza a sus peces
Y me habitas como a los peces
Habita su mar

Siempre había sido así

Pero mis ojos estaban ciegos
Mi piel insensible a tu tacto
Y mi espíritu ignorante
De estar alzado sobre tu mano

Búscame si me olvido de Ti
Y caigo en una noche sin luna
Búscame y encuéntrame y bésame
Como la madre a su hijo perdido

No quiero ser nuevamente
Un solitario cantor
Que anuncia en silencio la muerte.

Luis Cruz-Villalobos

*****

AS THE SEA EMBRACES

I do not want to write
A single line more
That does not end in You
I hear you sing now
In everything
And I see you show up
In everything I see

You had always been
Palpitating next to my soul
But in these days
When I contemplate you
With an open and attentive heart

I will never again be alone
You embrace me now

As the sea embraces its fish
And you live in me like the fish
Live in their sea

It had always been that way
But my eyes were blind
My skin insensitive to your touch
And my spirit ignorant

Of being lifted in your hand
Search for me if I forget You
And fall into a moonless night
Search for me and kiss me
Like a mother for her lost son

I do not want to go back to being
A solitary cantor
Who announces death in silence.

Luis Cruz-Villalobos

Translated by Dr. Mark McGraw

uit: Luis Cruz-Villalobos, Of the New and Final Heart. Mystic Poetry [with Spanish original version] Independently Poetry, 2023
Lumen Collection – Waco, TX – Santiago de Chile – Mendoza

******

NOCTURNO EN QUE HABLA LA MUERTE

Si LA muerte hubiera venido aquí, a New Haven,
escondida en un hueco de mi ropa en la maleta,
en el bolsillo de uno de mis trajes,
entre las páginas de un libra
como la señal que ya no me recuerda nada;
si mi muerte particular estuviera esperando
una fecha, un instante que sólo ella conoce
para decirme: «Aquí estoy.
Te he seguido como la sombra
que no es posible dejar así nomás en casa;
como un poco de aire cálido e invisible
mezclado al aire duro y frío que respiras;
como el recuerdo de lo que más quieres;
como el olvido, sí, como el olvido
que has dejado caer sobre las cosas
que no quisieras recordar ahora.
Y es inútil que vuelvas la cabeza en mi busca:
estoy tan cerca que no puedes verme,
estoy fuera de ti y a un tiempo dentro.
Nada es el mar que como un dios quisiste
poner entre los dos;
nada es la tierra que los hombres miden
y por la que matan y mueren;

ni el sueño en que quisieras creer que vives
sin mí, cuando yo misma lo dibujo y lo borro;
ni los días que cuentas
una vez y otra vez a todas horas,
ni las horas que matas con orgullo
sin pensar que renacen fuera de ti.
Nada son estas cosas ni los innumerables
lazos que me tendiste,
ni las infantiles argucias con que has querido dejarme
engañada, olvidada.
Aquí estoy, ¿no me sientes?
Abre los ojos; ciérralos, si quieres.»

Y me pregunto ahora,
si nadie entró; en la pieza contigua,
¿quién cerró cautelosamente la puerta?
¿Qué misteriosa fuerza de gravedad
hizo caer la hoja de papel que estaba en la mesa?
¿Por qué se instala aquí, de pronto, y sin que yo la invite,
la voz de una mujer que habla en la calle?

Y al oprimir la pluma,
algo como la sangre late y circula en ella,
y siento que las letras desiguales
que escribo ahora,
más pequeñas, más trémulas, más débiles,
ya no son de mi mano solamente.

Xavier Villaurrutia

******

NOKTURNE, IN DEM DER TOD SPRICHT

WÄRE DER Tod hierher, nach New Haven, gekommen,
versteckt in einer Höhlung meiner Wäsche im Handkoffer,
in der Tasche einer meiner Anzüge,
zwischen den Seiten eines Buches
wie das Lesezeichen, das mich an nichts erinnert;
wenn mein persönlicher Tod auf ein Datum wartete,
auf einen Augenblick, den nur er kennt,
um mir zu sagen: «Hier bin ich.
Ich bin Dir gefolgt wie der Schatten,
den man nicht einfach zu Hause lassen kann;
wie ein bißchen warme und unsichtbare Luft,

vermischt mit der harten und kalten Luft, die Du atmest;
wie die Erinnerung an das, was Du am meisten magst;
wie das Vergessen, ja, wie das Vergessen,
das Du auf die Dinge fallen ließest,
an die Du Dich jetzt nicht erinnern willst.
Und es ist nutzlos, daß Du den Kopf suchend nach mir umwendest:
Ich bin Dir so nahe, daß Du mich nicht sehen kannst,
ich stehe außerhalb von Dir und zugleich in Dir.
Nichts ist das Meer, das Du wie ein Gott
zwischen uns beide stellen wolltest;
nichts ist die Erde, welche die Menschen vermessen
und für die sie töten und sterben;
noch der Traum, in dem du glauben möchtest, daß Du
ohne mich lebst, wenn ich selbst ihn zeichne und ausradiere;
noch die Tage, die Du ein um das andere Mal
allstündlich zahlst,
noch die Stunden, die Du stolz totschlägst,
ohne daran zu denken, dass sie außerhalb von Dir wiedererstehen.
Nichts sind diese Dinge, noch die unzählbaren
Fesseln, die Du mir anlegtest,
noch die kindischen Listen, mit denen Du mich
hintergehen, vergessen wolltest.

Hier bin ich, fühlst Du mich nicht?
Schlag die Augen auf, schließe sie, wenn Du willst.»
Und nun frage ich mich,
wenn niemand ins Nebenzimmer getreten ist,
wer hat die Tür behutsam geschlossen?
Welch' geheimnisvolle Schwerkraft
lleß das Blatt Papier fallen, das auf dem Tisch lag?
Warum schleicht sich hier plötzlich, und ohne daß ich sie einlade,
die Stimme einer Frau ein, die auf der Straße redet?

Und während ich die Schreibfeder halte,
pocht und kreist etwas wie Blut in ihr,
und ich fühle, daß die ungleichen Buchstaben,
die ich jetzt niederschreibe,
kleinere, zitterndere, schwächere,
nicht nur von meiner Hand stammen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

****

ES IST DER TOD

nicht Bruder des Gedankens.
Anders als groß, das
Heimweh zertritt er.

Du Erde, ein wie
Unsäglich Tatsächliches.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn 2011 (Suhrkamp)

******

CANCION 31

Canto, río, con tus aguas:

De piedra, los que no lloran.
De piedra, los que no lloran.
De piedra, los que no lloran.

Yo nunca seré de piedra.
Lloraré cuando haga falta.
Lloraré cuando haga falta.
Lloraré cuando haga falta.

Canto, río, con tus aguas.

De piedra, los que no gritan.
De piedra, los que no ríen.
De piedra, los que no cantan.

Yo nunca seré de piedra.
Gritaré cuando haga falta.
Reiré cuando haga falta.
Cantaré cuando haga falta.

Canto, río, con tus aguas.

Espada, como tú, río.
como tú también, espada.
También, como tú, yo, espada.

Espada, como tú, río,
blandiendo al son de tus aguas :

De piedra, los que no lloran.
De piedra, IbS que no gritan.
De piedra, los que no ríen.
De piedra, los que no cantan.

Rafael Alberti

*****

LIED 31

Ik zing, rivier, met je wateren:
Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet wenen.

Ik zal nooit van steen zijn.
Ik zal wenen als het moet.
Ik zal wenen als het moet.
Ik zal wenen als het moet.

Ik zing, rivier, met je wateren.

Van steen, zij die niet schreeuwen.
Van steen, zij die niet lachen.
Van steen, zij die niet zingen.

Ik zal nooit van steen zijn.
Ik zal schreeuwen als het moet.
Ik zal lachen als het moet .
Ik zal zingen als het moet.
Ik zing, rivier, met je wateren.

Een zwaard, net als jij, rivier .
Net als jij, ben ik een zwaard.
Ik ben, net als jij, een zwaard.
Een zwaard, net als jij, rivier,
zwaaiend op de klank van je wateren :

Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet schreeuwen.
Van steen, zij die niet lachen.
Van steen, zij die niet zingen.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

******

GRAFWAARTS IS DE WEG

Grafwaarts is de weg ons toegewezen,
Sinds de schoot zich opent voor de mens:
Uit een nietig zaad omhoog gerezen,
Gaan wij bloeien met de dood als grens.

Met de dood als spijs en drank der zinnen,
Met de dood als eindelijke vrucht,
Met in al ons haten en beminnen
Reeds een eerste zweem van stervenszucht.

Gieren, die de hemel hier bezetten
En versperren met hun trage nijd,
Spannen als in koorts hun zwarte netten,
Wapprend tussen tijd en eeuwigheid;
En hun snavels slaan, hun ogen blinken
Als wij stervende ter aarde zinken.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

******

PARADOJA DEL MIEDO

¡CÓMO pensar, un instante siquiera,
que el hombre mortal vive!
El hombre está muerto de miedo,
de miedo mortal a la muerte.

El miedo lo acompaña como la sombra al cuerpo.

le asalta en las tinieblas,
se revela en su sueño,
toma, a veces, la forma del valor.

Y sin embargo existe un miedo, miedo mayor,
mayor aún que el miedo a la muerte,
un miedo más miedo aún:
el miedo a la locura,
el miedo indescriptible
que dura la eternidad del espasmo
y que produce el mismo doloroso placer;
el miedo de dejar de ser uno mismo
ya para siempre,
ahogándose en un mundo
en que ya las palabras y los actos
no tengan el sentido que acostumbramos darles;
en un mundo en que nadie,
m nosotros mismos,
podamos reconocernos:
«¿Este soy yo?»
«¡Este no, no eres tú!»

O el miedo de llegar a ser uno mismo
tan directa y profundamente
que ni los anos, ni la consunción ni la lepra,
nada ni nadie
nos distraiga un instante
de nuestra perfecta atención a nosotros mismos,
haciéndonos sentir nuestra creciente,
irreversible parálisis.

¡Cuántas veces nos hemos sorprendido exclamando
desde el más recóndito pozo de nuestro ser
y par boca de nuestras heridas extrañas:
«¡Pero si no estoy loco!»
«¡Acaso crees que estoy muerto!»

Y no obstante ese miedo,
ese miedo mortal a la muerte,
lo hemos sentido todos,
una vez y otra vez,
atrayente como el vacío,
como el peligro, como el roce
que va derecho al espasmo,
al espasmo que es la sola muerte

que la bestia y el hombre conocen y persiguen.

¿Y qué vida sería la de un hombre
que no hubiera sentido, por una vez siquiera,
la sensación precisa de la muerte,
y luego su recuerdo,
y luego su nostalgia?

Si la sustancia durable del hombre
no es otra sino el miedo;
y si la vida es un inaplazable

mortal miedo a la muerte,
puesto que ya no puede sentir miedo,
puesto que ya no puede morir,
sólo un muerto, profunda y valerosamente,
puede disponerse a vivir.

Xavier Villaurrutia

******

WIDERSINN DER ANGST

WIE auch nur eine Sekunde denken,
dass der sterbliche Mensch lebt!
Der Mensch ist tot vor Angst,
aus tödlicher Angst vor dem Tod.

Die Angst begleitet ihn wie der Schatten den Körper,
sie überfallt ihn im Dunkeln,
enthüllt sich in seinem Traum,
gewinnt mitunter die Form des Muts.

Und trotzdem gibt es eine Angst, größere Angst,
größer als die Angst vor dem Tod,
eine noch angstvollere Angst:
die Angst vor dem Wahnsinn,
die unbeschreibliche Angst,
welche die Ewigkeit des Krampfs andauert
und die gleiche schmerzliche Lust erzeugt;
die Angst aufzuhören,
für immer ein und derselbe zu sein,
indem man in einer Welt ertrinkt,
in der die Worte und die Taten

nicht mehr den Sinn besitzen, den wir ihnen gewöhnlich geben;
in einer Welt, in der niemand,
nicht einmal wir selbst,
uns erkennen können:
«Bin ich dieser?»
«Dieser nicht, das bist du nicht!»

Oder die Angst, so unmittelbar und tief
selbst zu werden, daß
nicht einmal die Jahre, nicht die Schwindsucht oder der Aussatz,
nichts und niemand
uns eine Sekunde
von unserer vollkommenen Aufmerksamkeit auf uns selbst
ablenken kann und uns unsere zunehmende,
nicht umkehrbare Lähmung fühlen lässt.

Wie oft haben wir zu unserer Überraschung
aus dem verborgensten Brunnen unseres Seins
und durch den Mund unserer seltsamen Wunden ausgerufen:
«Aber ich bin doch nicht verrückt!»
«Du glaubst vielleicht, ich sei tot!»

Und dennoch haben wir diese Angst,
diese tödliche Angst vor dem Tod
alle gefühlt,
ein um das andere Mal,
anziehend wie die Leere,
wie die Gefahr, wie die Berührung,
die unmittelbar zum Zuckkrampf führt,
zum Krampf, der der einzige Tod ist,
den das Tier und der Mensch kennen und verfolgen.
Und was für ein Leben wäre das eines Menschen,
der nicht ein einziges Mal
das genaue Gefühl des Todes empfunden hatte,
und sodann seine Erinnerung daran,
und sodann seine Sehnsucht danach?

Wenn der dauerhafte Kern des Menschen
nichts anderes ist als Angst;
und wenn das Leben eine unaufschiebbare
tödliche Todesangst ist,
da er keine Angst mehr fühlen kann,
da er nicht mehr sterben kann,
kann nur ein Toter tief und mutig
sich aufs Leben einstellen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

*****

[MOLK se nagiba h koncu]

MOLK se nagiba h koncu,
iz skorje, ki je z menoj zaraščena,
se boči stavek, ki prepriča:
»To, kar je bilo razdvojeno
in že mrtvo, bo
z besedami spet oživelo.«

Moji hrbti rok, dokaz
in s skorjo primerljivi,
so samo neka ponovitev:
čutila so še zmeraj
plodovita dežela,
leta se gibljejo še s prsti,
prostori rastejo čez polja,
spomin vse združuje in
vrnitev se izniči.

Celota leži odprta,
izmerjena v času, pred menoj.

Samo dnevu še manjkajo
zadnje besede.

Gustav Januš

Aus: Sredi stavka / Mitten im Satz
Salzburg & Wien: Residenz Verlag, 1991

****

DAS SCHWEIGEN neigt sich dem Ende zu

DAS SCHWEIGEN neigt sich dem Ende zu.
Aus der Rinde, mit mir verwachsen,

wölbt sich ein Satz, der überzeugt:
“Was entzweit war und
schon tot, wird
mit den Wörtern wiederaufleben.”

Meine Handrücken, Beweis
und mit der Rinde vergleichbar,
sind nur eine Wiederholung:
die Sinne sind immer noch
ein fruchtbares Land,
die Jahre regen sich noch mit den Fingern,
die Räume wachsen über die Felder,
die Erinnerung eint alles, und
die Rückkehr wird zunichte.

Das Ganze liegt offen,
ausgemessen in der Zeit, vor mir.

Nur dem Tag fehlen noch
die letzten Worte.

Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

******

TOD

ist ein andres Gebiet.
Keines.
Und wäre es eines, so
flacher als
ein Schlafland
mit wasserlosem Fluss
ohne Bett.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn 2011 (Suhrkamp)

****

DE LAATSTE DINGEN

Er rest mij niets meer dan mijn lied te zingen,

In eenzaamheid, gelijk een blinde vink;
Een lied over de laatste, vreemde dingen,
Waar met mijn ziel ik zingend in verzink.

Een raden soms en soms een bijna weten,
Dat uit mijn diepste wezen opwaarts welt,
Dat wij vergeten worden en vergeten
Al wat ons op de wereld vergezelt.

Sterven is zijn herinnering verliezen
En ook door anderen vergeten worden,
En eindlijk niet meer weten wat te kiezen
En zich vervreemd voelen van tijd en orde;
Lang duurt de dood, zij duurt een leven lang
En wat wij doen wordt onze ondergang.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

****

EL MAR MUERTO

I

Mañanita fría.
¡Se habrá muerto el mar!

La nave que yo tenía
ya no podrá navegar .

-Mañanita fría,
¿lo amortajarán?

-Los pueblos de tu ribera
-naranjas del mediodía -,
entre laureles y olivas.

-Mañanita fría,
¿quién lo enterrará ?

-Marinero, tres estrellas
muy dulces: las Tres Marías.

II

No sabe que ha muerto el mar
las esquila de los tranvías
—tirintín —de la ciudad.

No los sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

Ni tú, verde cochecillo,
que hacia la verdulería
llevas tu tintinear .

No los sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

Ni tú, joven vaquerillo,
que llevas tus dos vaquitas
tan de mañana a ordeñar .

No lo sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

*

Si mi voz muriera
en tierra, llevadla al nivel del mar
y dejadla en la ribera.

Llevadla al nivel del mar
y nombradla capitana
de un blanco bajel de guerra.

¡Oh mi voz condecorada
con la insignia marinera:
sobre el corazón un ancla
y sobre el ancla una estrella
y sobre la estrella el viento
y sobre el viento la vela!

Rafael Alberti

****

DE DODE ZEE

I

Kille dageraad.
De zee zal dood zijn gegaan!

De boot die ik bezat
zal niet meer uit varen kunnen gaan.

-Kille dageraad,
zal men haar opbaren ?

-De dorpen langs je strand
-sinaasappels van het zuiden -,
tussen laurieren en olijven.

Kille dageraad,
wie zal haar begraven ?

-Zeeman, drie heel lieve
sterren: de Drie Maria's.

II

De bel van de stadstrams weet
niet- tingeling -dat de zee
dood is gegaan.

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

Ook jij niet, wagentje groen,
dat onderweg naar de groentewinkel
je getinkel laat klinken-

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

Ook jij niet, jonge koehoeder ,
die je twee koetjes zo vroeg
voortjaagt om ze te gaan melken.

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

*

Mocht mijn stem sterven aan land,
breng haar nabij de zee
en leg haar op het strand.

Breng haar nabij de zee
en zorg dat zij kapitein
van een wit fregat zal zijn.

Oh mijn stem, gedecoreerd
met het teken van de zee:
een anker boven het hart,
boven het anker een ster,
de wind daar bovenop
en de zeilen in top!

vertaling Willy Spillebeen
uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam 2000 (Lannoo/Atlas)

******

[ZA ČASOM razpada strah]

ZA ČASOM razpada strah.
Dnevna pota se krčijo,
izgubljajo smer
ter postajajo zemeljska.

Hrup večne rasti
pa polni praznoto.
»Tudi robidnice
izgubljajo že svoje bodice
in zorijo čez rob.«

Spodaj pa se peščenec kruši,
odpira očesno ožino,
rase do slike navzgor,
zapušča sledove pod kožo
ter prodre včasih celo do srca.

Dež pa potem izpere
rano do konca.

In tako postane dan
skoraj brezbeseden.

Gustav Januš

Aus: Sredi stavka / Mitten im Satz
Salzburg & Wien: Residenz Verlag, 1991

******

HINTER DER ZEIT zerfällt die Angst.

Die täglichen Wege schrumpfen,
verlieren die Richtung
und werden erdig.

Der Lärm des ewigen Wachsens
füllt die Leere.
“Auch die Brombeeren
verlieren schon ihre Stacheln
und reifen über den Rand.”

Unten bröckelt der Sandstein,
öffnet den Sehschlitz,
wächst bildwärts, hinauf,
hinterläßt Unterhautspuren
und dringt zeitweise vollends zum Herzen.

Der Regen wäscht dann
die Wunde bis auf den Grund.
Und so wird der Tag
beinahe wortlos.

Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

****

EN HET LAATSTE ANKER

En het laatste anker is verloren,
En de laatste kust is uit het zicht;
En nu ben ik weer opnieuw geboren
Als een luchtbel, als leeg morgenlicht.

Maar mijn ogen zijn niet meer de mijne,

En mijn mond is niet mijn eigen mond,
En ik zou voorgoed van de aard verdwijnen,
Als ik u niet om te zingen vond.

Geen ter wereld is zo onbekend
Met wat was, is, wezen zal. Niet een
Is de werklijkheid zozeer ontwend,
En mijn hoofd is leeg, mijn hart is heen.
Sla mij aan, ik ben uw instrument
En nog slechts van u en iedereen.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

****

WELTLICHES, DAS WIR
lieben, welches
du liebst, war
mächtig genug.
Darum hast du uns
zu Fremdlingen gemacht
der Liebe. Das ist
noch im Tod
die Wunde.

HALBWEGS
Mit Todeshand
Blättern
Im Buch herum.
Draußen
Liegt Laub.

Weshalb je
Schrieb ich Schrift?
Gabs Leben denn,
Tun der Hand?
Fasst mich nicht an.

MORGEN
ist das Gewesene.

Das Wahrste

ist der Verlust.

Im Weltraum
zeugenlos Schmerz.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn 2011 (Suhrkamp)

******

VOOR WIE DIT LEEST

Gedrukte letters laat ik U hier kijken,
maar met mijn warme mond kan ik niet spreken,
mijn hete hand uit dit papier niet steken;
wat kan ik doen? Ik kan U niet bereiken.

O, als ik troosten kon, dan kon ik wenen.
Kom, leg Uw hand op dit papier; mijn huid;
verzacht het vreemde door de druk verstenen
van het geschreven woord, of spreek het uit.

Menige verzen heb ik al geschreven,
ben menigeen een vreemdeling gebleven
en wien ik griefde weet ik niets te geven:
liefde is het enige.

Liefde is het meestal ook geweest
die mij het potlood in de hand bewoog
tot ik mij slapende vooroverboog
over de woorden die Gij wakker leest.

Ik zou wel onder deze bladzij willen zijn
en door de letters heen van dit gedicht
kijken naar uw lezende gezicht
en hunkeren naar het smelten van Uw pijn.

Doe deze woorden niet vergeefs ontwaken,
zij kunnen zich hun naaktheid niet vergeven;
en laat Uw blik hun innigste niet raken
tenzij Gij door de liefde zijt gedreven.

Lees dit dan als een lang verwachte brief,

en wees gerust, en vrees niet de gedachte
dat U door deze woorden werd gekust:
Ik heb je zo lief.

Leo Vroman

Uit: 262 Gedichten Querido, 1974

*****

EN LA TARDE QUE MUERE …

EN LA tarde que muere con lasciva agonía
entreabriendo su manto para regar de flores
la campiña serena, la amada de un día
rememoró al oído los pasados amores.

Y el crepúsculo rojo que a lo lejos moría
en su último rútilo al hundirse en lo arcano
iluminó mi rostro. Yo sentí que vivía
y la besé en la frente, y la besé en la mano.

Y desde aquella tarde tan muda y tan serena,
nuestra vida tornóse como antaño había sido
sin que aquella alegría la nublase la pena,
descorriendo al pasado el velo del olvido.

Xavier Villaurrutia

*****

AM ABEND DER STIRBT…

AN DEM Abend, der mit lüsternem Todesschmerz stirbt
und seinen Mantel lüftet, um die heitere Landschaft
mit Blumen zu besprengen, rief die Geliebte eines Tages
sich im Ohr die verflossenen Liebschaften zurück.

Und die rote Dämmerung, die in der Ferne erstarb,
erleuchtete, im Geheimnis versinkend, mit ihrem letzten Gold
mein Gesicht. Ich fühlte, daß ich lebte,
und küßte sie auf die Stirn und küßte sie auf die Hand.

Und seit jenem so stummen und so heiteren Abend
wurde unser Leben wie es einst gewesen war,

ohne daß das Leid jene Fröhlichkeit getrübt,
indem es den Schleier des Vergessens vom Vergangenen gelüftet hätte.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

MIJN WOORDEN

Mijn woorden breken uit mij als rivieren,
En soms als plotselinge bloesemgolven,
En soms als watervallen die, bedolven
Onder hun schuim, dondrende zegevieren.

Ik zwier in sterren uit over de nachten,
En ‘k zwenk over de hemel uit in vluchten,
‘k Doordrenk de ether oovral met mijn zuchten,
‘k Doorboor de aarde met mijn wanhoopsschachten

Ik ben het woord in zijn kortstondge weelde.
Ik ben de Farao, die voor zijn sterven
Al wat hij zag reeds in zijn graf laat beelden,
Opdat hij na zijn dood de wereld erve;
Maar ach, de woorden die dit doel beamen,
Die vallen met mijn eeuwig zwijgen samen.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

******

[**SLIKE dneva]**

SLIKE dneva
vzamem s seboj,
ko vstopim v svoj
zaprti očesni prostor.

Slikanica izven časa
je zdaj moje bivališče.

Čeprav tema
svojo popolnost hvali,
se je izogibam in
plešem kot svetlobni žarek
na steni še svojega
nenapisanega imena.

Tudi na svojem na luč
obešenem jazu
ugovarjam temi,
hvalim bel okenski križ,
sledim južnemu vetru
ter prisluškujem
dvogovoru brestov.

Onemeti mi je tako težko.

Gustav Januš

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998

*****

DIE BILDER des Tages

DIE BILDER des Tages
nehme ich mit,
wenn ich in mein
geschlossenes Blickfeld trete.

Eine außerzeitliche Bilderwelt
ist jetzt mein Wohnort

Obwohl das Dunkel
seine Fülle anpreist,
weiche ich ihm aus und
tanze als Lichtstrahl
auf der Wand meines noch
ungeschriebenen Namens.

Auch mit meinem ins Licht
getauchten Selbst
widerspreche ich dem Dunkel,

lobe das weiße Fensterkreuz,
folge dem Südwind
und horche auf die
Zwiesprache der Ulmen.

Das Stummwerden fällt mir so schwer.

Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

****

RIVIEREN

Onder verschillende namen heb ik alleen jullie geroemd, rivieren!
jullie zijn melk en honing en liefde en dood en de dans.
Bij de bron opwellend in geheime grotten tussen bemoste stenen,
waar een godin her levend water uit haar kruiken giet,
helder opkomend in weiden, waar ondergrondse stroompjes borrelen,
begint jullie en mijn loop, en de geestdrift en het voorbijgaan.

Ik hield mijn gezicht in de zon, naakt, af en toe bijsturend door de
riem onder water te dompelen.
En eiken, weiden, een naaldbos schoten voorbij,
en na elke bocht wachtte mij een land van belofte.
De rook van dorpjes, slaperige kudden, vluchten oeverzwaluwen,
steile zandoevers.

Langzaam, stap voor stap, trad ik in jullie wateren.
En de stroom greep zwijgend om mijn knieën,
tot ik me overgaf en hij me wegdroeg, en ik zwom
door de grote weerspiegelde hemel van de triomferende middag.
Ook stond ik aan jullie oevers wanneer de zomernacht begon,
wanneer de maan zich rondt en twee monden zich ritueel verbinden.

En net als toen hoor ik het gekabbel bij het boothuis in mij,
het roept, omhelst en lenigt.
Onder het gelui van alle klokken van verdronken steden gaan we
heen.

Vergeten begroeten ons gezanten van voorbije generaties.
Terwijl jullie drift niet aflaat, verder, verder draagt.
En is noch was. Alleen het eeuwig ogenblik duurt voort.

Berkeley, 1980

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003 (Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

******

EEN UITZICHT OP DE EEUWIGHEID

Ieder staat aan de kant van iets groots:
de rand van het leven en des doods.
Wij staren onze toekomst in
en zien geen eind en geen begin,

een uitzicht dat geen inzicht geeft,
een leven waar niets buiten leeft
binnen de korte warme poos
van onbewust naar bewusteloos.

Hoe vinden wij, het lijf ten spijt,
tijd voor een geloof in eeuwigheid?
Niets is immers voor altoos?
En bloemen, vlinders, aarde dan,
waarom genieten wij daarvan?
Wij raken immers alles kwijt?

Maar het vervallen van de roos,
het rode zwellen van de vrucht
dat niemand nog begrijpen kan
onder de dodeloze tijd
die elk jaar weer de dood herhaalt
en dan de zon die stijgt en daalt,
en altijd weer dat overdoen en
wederkeren der seizoenen…
wordt hier een les gerepeteerd?
Doen wij dus alles nog verkeerd?

En aldoor weer gedichten schrijven
om na mijn dood nog wat te blijven,
zoals onvruchtbaar rozenzaad
gelooft dat het eeuwig voortbestaat?
Dat kan geen wijsheid wezen, want
zoiets doet elke bloeise plant.

Leo Vroman

Uit De gebeurtenis en andere gedichten (Querido, 2001)

******

EL ALMA EN PENA

Ese alma en pena, sola,
ese alma en pena siempre perseguida
por un resplandor muerto.
Por un muerto.

Cerrojos, llaves, puertas
saltan a deshora
y cortinas heladas en la noche se alargan,
se estiran,
se incendian,
se prolongan.

Te conozco,
te recuerdo,
bujía inerte, livido halo, nimbo difunto,
te conozco aunque ataques diluido en el viento.

Párpados desvelados
vienen a tierra.
Sísmicos latigazos turnban sueños,
terremotos derriban las estrellas.
Catástrofes celestes tiran al mundo escombro,
alas rotas, laúdes, cuerdas de arpas,
restos de ángeles.

No hay entrada en el cielo para nadie.

En pena, siempre en pena,
alma perseguida.
A contraluz siempre,
nunca alcanzada, sola,
alma sola.

Aves contra barcos,
hombres contra rosas,
las perdidas batallas en los trigos,
la explosión de la sangre en las olas.
Y el fuego.

El fuego muerto,
el resplandor sin vida,
siempre vigilante en la sombra.

Alma en pena:
el resplandor sin vida,
tu derrota.

Rafael Alberti

****

DE ZIEL IN NOOD

Deze ziel in nood, alleen,
deze ziel in nood altijd achtervolgd
door een dode weerschijn.
Door een dode.

Grendels, sleutels, deuren
springen onverwachts open
en bevroren gordijnen verlengen zich in de nacht,
rekken uit,
vatten vlam,
worden langer.

Ik ken je,
ik herinner me jou,
zwakke kaars, vale halo, dood aureool,
ik ken je zelfs als je verzwakt aanvalt in de wind.

Slapeloze oogleden
komen op aarde.
Seismische zweepslagen vellen de dromen,
aardbevingen doen de sterren neerstorten.
Hemelse catastrofen strooien puin op de wereld,
gebroken vleugels, luiten, harpsnaren,
stoffelijke resten van engelen.

Toegang tot de hemel heeft niemand.

In nood, altijd in nood,
achtervolgde ziel.
In tegenlicht altijd,
nooit geraakt, alleen,

ziel alleen.

Vogels tegen boten,
mensen tegen rozen,
de verloren gevechten in het koren,
de explosie van het bloed in de golven.
En het vuur .
Het dode vuur,
het licht zonder leven,
altijd wakend in de schaduw.

Ziel in nood:
de weerschijn zonder leven,
jouw nederlaag.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

******

WOLKEN

O wolken, mijn angstwekkende wolken
wat bonkt het hart, wat een droefheid op aarde,
donkere wolken, wolken wit en zwijgend,
met tranen in de ogen zie ik jullie in de dageraad
en ik weet dat in mij hoogmoed en begeerte,
wreedheid en het zaad van de verachting
een leger voor mijn doodsslaap zullen vlechten
en dat mijn mooiste leugenkleur de waarheid ‘
al heeft afgedekt. Dan sla ik mijn ogen neer
en voel ik weer die storm door mij razen,
dor en brandend. O, jullie die mij angst aanjagen,
wachters van de wereld, wolken! Laat ik slapen,
laat de genade van de nacht mij met zich dragen.

Wilno, 1935

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003 (Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

******

JIDDISCHES SONETT

Die 24 Sonette für Regi und Charles Aukin

2

Wir, die wir schneller noch als unser Wort verblassen,
Und sind wir auch der Schöpfung Ziel und Sinn –
All unsre Fantasie kann wohl die Schöpfung fassen,
Doch nicht den letzten, unsern Urbeginn.

In jedem Worte atmest du das Leben kühl, gelassen,
Und siehst doch: auch die Sterne gehn dahin.
Von Liebe ist dein Geist beflügelt und vom Hassen,
Kannst doch nicht sagen so wie Gott: Ich bin.

Wir sind nur Spiegel seiner schweigenden Gestalt.
Durch uns will er das Leben mit dem Tod verbinden.
Wenn unser Leib in Staub zerfällt, alsbald

Sieht man ein neues Flämmlein sich entzünden.
So gehn wir auf in Wunden und – verschwinden
Und leben ewig heiß und sterben ewig kalt.

Lajser Ajchenrand

http://www.planetlyrik.de/gedichte/autoren/a/ajchenrand-lajzer/

******

IK DROOM NU ZELFS van de woorden.
Ik kan niet slapen door de woorden.
Ze geven me klopsignalen vanachter het decor,
subversieve personages
die zelfs het doek verscheuren
om het stuk altijd te wijzigen.

De woorden wachten niet.
Hoe lang zullen ze meegaan?
Het zijn net druppels bloed
die op de tekst vallen
en soms ook in de kantlijn.

Maar ze hebben niet genoeg aan de figuren van de dag,
het verlichte waken tussen leven en dood.

De tekst is oneindig
en de kantlijn eveneens.
Misschien zou de tekst in de kantlijn moeten staan.

De droom is een verlaten
of althans beschikbaar gebied
voor de noodzakelijke binnenkomst van het woord.

Roberto Juarroz

uit: Juarroz, Roberto, Vertikale poëzie. Een keuze uit verticale poëzie I t/m XIII. Vertaald door Mariolein Sabarte Belacortu, Amsterdam 2002 (Wagner & Van Santen)

******

DOCH DIE JAHRE VERGINGEN.

Am Abhang des Herzens weiden
Schwarz die Rosse der Stunden. Schon wuchsen verquer
Herbstlich Gehege, die die Wanderer vermeiden,
Fallt aus unerretteten Wäldern ein Schatten her.

Er überweht die Straße. Den staunenden Kindern
Hält er am dunklen Fluss die erschrockenen Augen zu.
Nur die Toten mit dem unbeweglichen Blick aus zwölf
Wintern
Liegen in Kies und Geröll in gelassener Ruh.

Im Schatten werden die Worte zurückgenommen,
Die die Redner ersannen. Die Blumen am Bajonett
Welkten dahin. Doch die Toten sind
weitergeschwommen
Von der Mahne der Wasser umwogt auf eiligem Brett.

Im Schatten gewogen ward keiner zu leicht befunden.
Unerkannt, unerkannt geht er hin, den jeder kennt.
Wir stöhnen im Traum, wenn böse in unseren Wunden
Von gestern das Heute wie ätzende Säure brennt.

In dieser Nacht werden sie sich nicht schliessen
Und übermorgen sollen sie offen stehn.
Ich hör auf die Zeichen, wenn die nächtigen Stunden
fliessen,
Ich seh auf die Zeichen, die zuzeiten geschehn.

Stephan Hermlin

uit: Stephan Hermlin, Gedichte und Nachdichtungen, Berlin und Weimar 199O, (Aufbau Verlag)

****

SNEEUW

I

Ergens zei iemand het sneeuwt
al en de dag is in een doodshemd
voorbijgelopen zonder op
of om te zien het laatste schip
met overwonnen dromen is zojuist
zonder bestemming vertrokken om
in een land zonder achterland
aan een zee zonder horizon
tegen de kademuren van een
gevreesd maar nog onuitgesproken
onbegrip roestend voor anker te gaan

het is te laat om nog iets te beginnen
door alle kieren wringt een grijze
compacte mist naar binnen ergens
zei iemand het sneeuwt al.

II

De morgen in witte gesteven
kleren een oosterse begrafenis
de partituur van de hemel is
maat voor maat in mineur geschreven

stoelen worden fossielen
de mensen zijn uitgestorven
de warenhuizen zomerlicht
staan uitverkocht of leeggestolen

de uren slaan in onverholen
doodsangst open en dicht.

Ellen Warmond

uit: Warmond, Ellen, Mens: een inventaris, Amsterdam 1969 (Querido)

*****

STERBEN IM WALDE

Im Himmel, Grün, Wind und Baumdunkel verfangen,
Von Farren und Gräsern umwachsen Glieder und Wangen
Bin ich im Walde melodisch zu Grunde gegangen.
Nun beginnt die süße Verwesung mich zu verzehren.
Ameisen und Raupen kriechen über meine Augen.

Und kein Wimperzucken will ihnen wehren.
Unten auf der Promenade spaziert ein internationales Publikum.
Entfernter Klang von Sand, Damenkleidern und Kinderstimmen.
Ich weiß: Viele elegante Leute gehen da herum.
Nadeln, Laub, Zweige und Tannenzapfen fallen auf mein Gesicht,
Und Fliegen, doch auch Bienen und Schmetterlinge verschmähen meine Lippen nicht.
Oh jetzt! Leise und dennoch mächtig angeschwellt,
Beginnt sich das unvergleichliche Rigolettoquartett auszubreiten.
Und meine Seele fällt ein:
Du bist auf der Welt!
Und verteilt sich jauchzend nach allen Seiten.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von Franz Werfel – 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

******

WOORDEN ZIJN KLEINE HEFBOMEN,
maar wij hebben hun steunpunt nog niet gevonden.

Wij laten ze op elkaar steunen
en het bouwwerk geeft mee.
Wij laten ze steunen op het gezicht van de gedachte
en zijn masker slokt ze op.
Wij laten ze steunen op de rivier van de liefde
en ze gaan ervandoor met de rivier.

En wij blijven hun som zoeken
op een enkele hefboom,

maar wij weten niet wat we willen optillen,
het leven of de dood,
de handeling van het spreken
of de gesloten cirkel van het mens-zijn.

Roberto Juarroz

uit: Juarroz, Roberto, Vertikale poëzie. Een keuze uit verticale poëzie I t/m XIII. Vertaald door Mariolein Sabarte Belacortu, Amsterdam 2002 (Wagner & Van Santen)

*****

CANCION DEL ANGEL SIN SUERTE

Tú eres lo que va:
agua que me lleva,
que me dejará.

Buscadme en la ola.

Lo que va y no vuelve:
viento que en la sombra
se apaga y se enciende.
Buscadme en la nieve.

Lo que nadie sabe:
tierra movediza
que no habla con nadie.

Buscadme en el aire.

Rafael Alberti

******

LIED VAN DE ONFORTUINLIJKE ENGEL

Jij bent wat weggaat:

water dat me meedraagt,
dat me zal achterlaten.

Ga me zoeken in de golf.

Wat weggaat en niet terugkeert:
wind die in de schaduw
uitdooft en weer opvlamt.
Ga me zoeken in de sneeuw.

Wat niemand weet:
wankelmoedige aarde
die met niemand spreekt.

Ga me zoeken in de lucht.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap. Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

******

IN MEMORIA

Locvizza il 30 settembre 1916

Si chiamava
Moammed Sceab

Discendente
di emiri di nomadi
suicida
perché non aveva più
Patria

Amà la Francia
e mutà nome

Fu Marcel
ma non era Francese
e non sapeva più
vivere
nella tenda dei suoi
dove si ascolta la cantilena
del Corano
gustando un caffè

E non sapeva
sciogliere
il canto
del suo abbandono

L’ho accompagnato
insieme alla padrona dell’ alber
dove abitavamo
a Parigi
dal numero 5 della rue des Carmes
appassito vicolo in discesa

Riposa
nel camposanto d’Ivry
sobborgo che pare
sempre
in una giornata
di una
decomposta fiera

E forse io solo
so ancora
che visse

Giuseppe Ungaretti

*****

IN MEMORIAM

Locvizza, 30 september 1916

Hij heette
Mohammed Sjeab

Afstammeling van nomadenemirs
pleegt zelfmoord
omdat hij geen Vaderland
meer had

Hij hield van Frankrijk
en veranderde van naam

Hij werd Marcel
maar hij was geen Fransman
en hij was niet meer in staat
om in de tent van de zijnen
te leven
waar je nippend aan een kopje koffie

naar de cantilene van de Koran
luistert

En hij was niet in staat
het lied
van zijn verlatenheid
aan te heffen

Ik heb hem begeleid
samen met de hospita van het hotel
waar we woonden
in Parijs
op het nummer 5 van de rue des Carmes
verlept steil steegje

Hij rust
op het kerkhof van Ivry
voorstad die altijd
doet denken
aan de dag
van een
afgebroken kermis

En wellicht weet
alleen ik nog
dat hij leefde

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

****

MAAI MIJ

Maai mij, vader Tijd, mijn veld is geel,
En mijn korrels zijn zo rijk en zwaar,
En mijn aren hangen aan de steel
Vol en onverdraaglijk op elkaar.

Dat de landman mij aan garven zet,
Dat de dorser mij van ’t stof ontdoet,
Dat de molenaar mij maalt en plet.
Stook de oven heet, ontsteek de gloed.

Dat het volk mij ete als zijn brood,

Want mijn levensdagen zijn geteld;
Ruim mij met uw sikkel van het veld,
Ik ben niets meer, maar de oogst is groot.
Rijp ben ik, al was ik nooit zo pover;
‘k Wil nog slechts als spijs in andren over.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

******

Als mich Dein Wandeln an den Tod verzückte
Als mich Dein Dasein tränenwärts entrückte
Und ich durch Dich ins Unermeßne schwärmte,
Erlebten diesen Tag nicht Abgehärmte,
Mühselig Millionen Unterdrückte?
Als mich Dein Wandeln an den Tod verzückte,
War Arbeit um uns und die Erde wärmte.
Und Leere gab es, gottlos Unerwärmte,
Es lebten und es starben Niebeglückte!
Da ich von Dir geschwellt war zum Entschweben,
So viele waren, die im Dumpfen stampften.
An Pulten schrumpften und vor Kesseln dampften.
Ihr Keuchenden auf Straßen und auf Flüssen!!
Gibt es ein Gleichgewicht in Welt und Leben,
Wie werd’ ich diese Schuld bezahlen müssen!?

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von Franz Werfel – 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

******

ENKEL IN MIJN DROMEN

Enkel in mijn dromen ben ‘k nog zwaar
En gekerkerd door de nacht, verduisterd,
Als een tweeheid, als een zwoegend paar:
Als twee slaven aan elkaar gekluisterd.

Maar de morgen werpt mijn celdeur open
En ik kijk verwonderd om mij heen,

Want hij laat mij ongehinderd lopen,
En ik word onmetelijk alleen.

En ik rijs gelijk de zon die rijst,
En ik bloei gelijk de akker bloeit,
En door al wat ik aanschouw gespijsd,
Voel ik hoe mijn ledig wezen groeit,
Met de ganse wereld synoniem,
Uit de korrel van mijn lege kiem.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten, Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

****

MATAR É FACIL

Assassinei (tão fäcil) corn a unha
am pequeno mosquito
que aterrou sem licença e sem brevet
na folha de papel

Era em tom invisível,
asa sem consistência de visão
e fez, morto na folha, um rasto
em quase nada

Mas era um rasto
em resto de magia, pretexto
de poema, e ardendo a sua linfa por um tempo menor
que o meu tempo de vida,
não deixava de ser um tempo vivo

Abatido sem lança, nem punhal, nem substância mortal
(urn digno cianeto ou estricnina),
morreu, vitima de unha,
e regressou ao pó:
uma curta farinha triturada

Mas há-de sustentar,
tal como os seus parentes,
qualquer coisa concreta,
será, daqui a menos de anos cem,

de uma substância igual

à que alimenta tíbia de poeta,
o rosto que se amou,
a pasta do papel onde aqui estou,
o mais mínimo ponto imperturbável
de cauda de comet

Ana Luisa Amaral

****(*

TÖTEN IST EINFACH

Ich ermordete (einfach so) mit dem Fingernagel
eine winzige Mücke,
die ohne Genehmigung and Brevet
auf dem Papier landete

Sie war unsichtbar, ohne Farbe,
Flügel nur, ohne Bestand vor dem Auge,
und hinterließ tot auf dem Papier eine Spur
von fast gar nichts

Doch es war eine Spur,
ein Rest von Magie, Anlass
für ein Gedicht, auch wenn ihr Lebenssaft weitaus kürzer verging
als meine eigene Lebenszeit,
war es doch eine Zeit Leben

Erlegt weder von Lanze noch Dolch, noch tödlicher Substanz
(würdiges Zyanid oder Strychnin),
starb sie, Opfer des Fingernagels,
und kehrte zum Staub zurück;
als Prise zermahlenen Pulvers

Doch sie trägt
wie all ihre Verwandten
eine konkrete Last,
wird in weniger als hundert Jahren
von genau der Substanz sein

aus der sich die Flöte des Dichters speist,
das einst geliebte Gesicht,
Papierfasern, auf denen ich hier bin,

als winzigster unverrückbarer Punkt
eines Kometenschweifs

Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe

uit: Ana Luisa Amaral, Was ist ein Name. Gedichte 1990-2020
Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe
Mit einem Nachwort von Piero Salabe -Carl Hanser Verlag, p. 12

******

VEGLIA

Cima Quattro il 23 dicembre 1915

Un’intera nottata
buttato vicino
a un compagno
massacrato
con la sua bocca
digrignata
volta al plenilunio
con la congestione
delle sue mani
penetrata
nel mio silenzio
ho scritto
lettere piene d’amore

Non sono mai stato
tanto
attaccato alla vita

Giuseppe Ungaretti

*****

WAKE

Cima Quattro, 23 december 1915

Een hele nacht lang
neergegooid naast
een af geslachte
kameraad

met zijn mond
van ontblote tanden
naar de volle maan gekeerd
met de bloedgezwellen
van zijn handen
die binnengedrongen zijn
in mijn zwijgen
heb ik brieven geschreven
vol van lief de

Nog nooit was ik
zozeer
aan het leven gehecht

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

*****

EEN HERDENKING

Een sneeuwstorm valt altijd in het niet bij de gedachte
aan een sneeuwstorm. Ja: koud. Ja: wind. Maar niet
de tijdloze ervaring van een blinde wereld, niet
het stilzetten van de maalstroom, geen stormoog
vol spierwitte gratie.

Toen stond opeens de zomer voor de deur.
De eerste hitte zonder jou. Rouwbleek een schokkerige
achtervolgingsscène in een duistere steeg
op een stralende dag. Hoe hier opeens in het donker
in de zon, waar ik je eindeloos misloop?

In het midden van een menigte die de huid afwerpt
om verder te zwermen krijg ik je terug. Eerst in flitsen,
dan gedachten aan jou zo compleet
als een rijzig recept, dwarrelen lang genoeg
om weer eens af te dwalen, als in de periferie
van een sneeuwstorm die iets goeds verwoestte.
Ik kom er niet uit. Je valt nooit in het niet.

Lieke Marsman

******

IN MEMORIAM

Met iedere mens van mijn jonge jaren
die uit het licht valt, sterf ik mee.
Mijn voorhoofd wordt door koude aangevaren
en in mijn ogen verzamelt zich sneeuw.

Blindelings tast ik naar de verloren
warmte en voel overal graniet.
Een stem die ik had willen horen,
waait ergens hoog over mij heen.

Voetsporen breken af. Een onbegaanbare
nawereld opent haar woestenij.
Sterren beginnen in mij te staren,
brandpunten van verlatenheid.

Geen schepsel sterft zo volstrekt als een mens.
Leven en dood gaan met hem te gronde.
Van alle windstreken afgewend,
hangt zijn herinnering in de ronde
ledigheid van het niet.
Waar ik mij keer,
adem ik duisternis, onbewogen
raadsels. Er bestaan geen woorden meer
om deze stilte te herhalen.

Maurits Mok

*****

DAS JENSEITS

Wir kommen wieder, wir kehren heim
In Dich, Du gute Mutter unser.
Schon hängt uns, hängt uns über die Stirn,
Mild über die Stirne des Todes Flieder.
Wo fahren die feurigen Wolken hin,
Wo tanzen die mutigen Flüsse her,
Was will der Meere Spiel,
Das Laub an der Wand des Himmels gerankt?
Nun kehren wir heim, nun kehren wir ein,
Mehr ist als Dasein — Gewesen sein,
Stark ist der Tod, doch siehe das Stärkste,
Stärker als Tod ist Musik.

In unsere Mutter kehren wir ein . . .
Gott fährt über uns, der gute Mann,
Da heben wir an, und heben uns auf,
Arien selige schweben wir hin,

Und hängen im Herzen der Sterblichen,
Und locken die ewigen Tränen.
Träne, klarer Planet! Hier leben wir,
Leben in Gnade, sind nichts als Lied.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von Franz Werfel – 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

*****

IN MIJN VADERLAND

In mijn vaderland, waar ik niet terugkeer,
is ergens een meer in een bos, reusachtig,
met weidse wolken, verscheurd en fantastisch;
wanneer ik achter me blik. dan zie ik ze weer.

En ondiep water in donkere schemer fluisterend,
een bodem waarop gras vol doornen groeit,
de roep van zwarte meeuwen, zonsondergangen
koud en rood, daarboven talingen fel fluitend.

’t Slaapt in mijn hemel, dat meer van doornen.
Ik buk en ontwaar op de bodem een lichtschijn,
mijn leven. En ook wat mij bang maakt is daar,
tot de dood voor eeuwig mijn vorm heeft voleind.

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003 (Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

******

TESTAMENT

Ich werde mit dem Flugzeug verreisen,
und die Höhenangst in mir

lasst mich Beruhigungstabletten nehmen
und schenkt mir wirre Träume

Falls ich sterbe,
will ich, dass meine Tochter mich nicht vergisst,
dass jemand ihr vorsingt, und sei es falsch,
and dass man ihr Fantasie bietet
eher noch als einen genauen Plan
oder ein sauber bezogenes Bett

Gebt ihr Liebe and
lasst sie zwischen die Dinge sehen,
von blauen Sonnen träumen, von strahlenden Himmeln,
anstatt sie das Rechnen zu lehren
oder Kartoffeln zu schälen

Bereitet meine Tochter vor
auf das Leben,
falls ich im Flugzeug umkomme
und losgelöst von meinem eigenen Körper
zum Atom werde dort frei im Himmel

Sie soll sich an mich erinnern,
meine Tochter
und später dann ihrer Tochter erzählen,
ich sei im Himmel geflogen
and habe von dort verzückt und begeistert gesehen,
wie sie zu Hause falsch rechnet, und die Kartoffeln im Beutel
unangetastet

Ana Luisa Amaral

uit: Ana Luisa Amaral, Was ist ein Name. Gedichte 1990-2020
Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe
Mit einem Nachwort von Piero Salabe -Carl Hanser Verlag

*****

OVER OUDE VROUWEN

Onzichtbaar, gekleed in voor mij te grote jurken,
wandel ik terwijl ik doe alsof mijn geest afwezig is.

Wat is dit voor land? Van rouwkransen, angst voor de herinnering
hoe het was, kruisen van verdienste die hun waarde verliezen.

Ik denk aan jullie, oude vrouwen, die zwijgend de dagen
van her leven tellen als de kralen van de rozenkrans.

jullie moesten volharden, verduren, je redden,
of er iets was om op te wachten of niet, het moest.

Ik hef een gebed voor jullie aan tot de Allerhoogste, bijgestaan
door jullie gezichten op foto's.

Moge de dag van jullie dood niet de dag van alle verlies zijn,
maar van vertrouwen in het licht dat door de aardse vormen breekt.

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003 (Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

*****

IK BEN (Canto General no.15)

Mijn lied zocht verbeten naar draden in het woud,
verborgen vezels, kostbare was,
snoeide takken en liet de eenzaamheid
geuren met lippen van hout.

Elk wezen had ik lief, elke druppel
purper of metaal, water en aren,
de dikke lagen, door ruimte en drijfzand bewaakt,
drong ik binnen
en als een dode zong ik met gebroken mond
in de druiven van de aarde.
Klei, slijk, wijn, alles overdekte me,
ik werd gek toen ik de heupen aanraakte
van de huid, haar bloem brandde
als vuur in mijn keel,
mijn zinnen dwaalden in de steen
en haalden gesloten littekens weer open.
Alles werd tederheid en bronnen.
er restte enkel nog nachtmuziek.

Ik hield niet van de dode goedheid in de straten.
Ik moest niets weten van haar stinkende water,
ik raakte haar besmette zee niet aan.

Ik groef het goede uit als een metaal, ik wroette
dieper dan de bijtende ogen
en tussen de littekens groeide
mijn hart dat op zwaarden geboren werd.
Ik ging mijn vijanden niet zoeken op het plein,
ik lag niet op de loer met gemaskerde hand,
ik groeide enkel mee met mijn wortels
en de bodem uitgestrekt onder mijn masten
ontcijferde de slapende aardwormen.

Ik schrijf voor het volk, ook al kan het
mijn poëzie niet lezen met zijn boerenogen.
Eens komt de dag dat een regel, de melodie
die mijn leven veranderde, ook hun oor bereikt,
dan zal de boer de ogen opslaan,
de mijnwerker zal glimlachend stenen houwen,
de arbeider veegt zijn voorhoofd af,
de visser zal beter zien hoe de vis schittert
die trillend in zijn handen brandt,
de schone, pas gewassen monteur die nog
geurt naar zeep zal mijn gedichten bekijken
en misschien zeggen ze dan: ‘Hij was een kameraad’.
Dat volstaat, ik wens geen andere kroon.
Ik wil dat bij de uitgang van mijnen en fabrieken
mijn poëzie aan de aarde kleeft,
aan de lucht, aan de overwinning
van de mishandelde mens.

Steeds weer ben ik herboren uit de diepten
van verwoeste sterren, ik nam de draad weer op
van de eeuwigheid die ik met eigen handen bevolkte,
en nu ga ik sterven, zonder meer, met aarde
op mijn lichaam, voorbestemd aarde te zijn.
Ik heb geen stukje hemel gekocht
van de priesters. Ik heb ook de duisternis niet aanvaard
die de metafysicus uitvond
voor de zorgeloze rijken.

In de dood wil ik bij de armen zijn
die geen tijd hadden erover na te denken,
terwijl ze geslagen werden door hen die
de hemel bezitten netjes verdeeld en geordend.
Ik laat de arbeiders uit de kopermijnen,
de delvers naar steenkool en salpeter,
mijnhuis bij de zee is van Isla Negra.

Ik wil dat het een rustplaats wordt
voor de mishandelde zonen
van mijn vaderland, geveld door bijlen en verraders.
in hun heilig bloed gesmoord,
verteerd in vulkanische lompen.

Bij de zuivere liefde die heerste in mijn gebied
wil ik dat de vermoeiden rusten,
de donkeren mogen zich om mijn tafel scharen,
de gewonden mogen slapen in mijn bed.
Broeder, dit is mijn huis, betreed de wereld
van zeebloemen en besterde steen
die ik schiep, vechtend in mijn armoede.
Hier in mijn raam ontstond de klank
als in een groeiende kinkhoren,
later kreeg die klank vastere vorm
in mijn verwarde aardrijkskunde.
Jij komt uit gloeiende gangen.
uit tunnels gebeten door de haat,
doorheen de zwavelsprong van de wind:
hier vind je de vrede die ik voor jou bewaarde.

Pablo Neruda

*****

FASE D'ORIENTE

Versa il 27 aprile 1916

Nel molle giro di un sorriso
ci sentiamo legare da un turbine
di germogli di desiderio

Ci vendemmia il sole

Chiudiamo gli occhi
per vedere nuotare in un lago
infinite promesse

Ci rinveniamo a marcare la terra
con questo corpo
che ora troppo ci pesa

Giuseppe Ungaretti

******

ÖRIËNTAALSE FAS

Versa, 27 april 1916

In het zachte verloop van een glimlach
voelen wij ons aanleggen uit een wervelwind
van scheuten van verlangen

De zon oogst ons

We sluiten de ogen
om oneindige beloften te zien zwemmen
in een meer

We komen weer bij om de aarde te merken
met dit lichaam
dat nu te zwaar is voor ons

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

*****

EERSTE TOCHT DE WINTER UIT

Van de winter was ik weer niet jong gestorven
en ik stond dus toen ik ’s morgens uitvoer
bij het eindelijk weer wijde in het krijt.
Het Randmeer mij openvouwde sluis tot sluis.

Er zijn daar staken met ertussen fuiken
wachtend op de man uit Spakenburg,
die ze eens licht en uitschudt in zijn bun.

Er is een onverschilligheid
die maakt dat ik mij opgewacht voel zijn.

Helder, wijde, helder dit niet op.
In het uitgestrekte wil ik opgeborgen zijn
als in het binnenste van een envelop.

Willem Jan Otten,

uit: Eindaugustuswind, Van Oorschot 1998

****

BALLADE VON WAHN UND TOD

Im großen Raum des Tags
Die Stadt ging hohl, Novembermeer, und schallte schwer,
Wie Sinai schallt. Vom Turm geballt
Die Wolke fiel. — Erstickten Schlags
Mein Ohr die Stunde traf,
Als ich gebeugt saß über mich zu sehr.
Und ich entfiel mir, rollte hin, und schwankte da auf einem Schlaf.
Wie deut' ich diesen Schlaf,
Wie noch kein Schlaf mich je trat an, da ich verrann
In Dunkelheit, so mich eine Zeit
In mein Herz traf?
Und als ich kam empor,
In Traum auftauchend Atemgang begann,
Trat ich in mein vergangnes Haus, in schwarzen Flur durchs winterliche Tor.
Nun höret, Freunde, es!
Als ich im schwarzen Tage stand, schlug mich eine leichte Hand.
Ich stand gebannt an kalter Wand.O schwarzes, schreckliches
Gedenken, da ich ihn nicht fand,
Den Leichten, der mich so ging an
Und mich im schwarzen Tag des Tors geschlagen leicht mit seiner leichten Hand.
Es fügte sich kein Schein,
Und selbst das kleine schnelle Licht, das sich in falsche Rosen flicht,
Und unterm Bild vergeht und schwillt,
Das kleine Licht ging ein.
Es trat kein schwarzer Engel vor,
Kein Schatten trat, kein Atem trat aus dem kalten Stein!
Doch hinter mir in meinem Traum, aufschluchzend kaum versank das Tor.
Und auch kein Wort erscholl.
Doch ganz mit meiner Stimme rief ein Wort in meinem Orkus tief.
Und wie am Eichenort ein Blatt war ich verdorrt.
Weh, trocken, leicht und toll

Fiel ich an mir herab und fuhr in Herbst und großem Stoß.
Mich nahm ein Wort und Wind mit fort,
Das Wort, das durch mich stieß, das Wort mit dreien Silben hieß, das Wort hieß: rettungslos.
O letzte Angst und Schmerz!

O Traum vom Flur, o Traum vom Haus, aus dem die Frau mich führte aus!
O Bett im Dunkel aufgestellt, auf dem sie mich entließ zur Welt.
Ich stand in schwarzem Erz,
Und hielt mein Herz und konnte nicht schrein,
Und sang ein — Rette mich — in mich ein.
Der Raum von Stein baute mich ein. Ich hörte schallen den Fluß und fallen, den Fluß: Allein
Und da es war also,
Tat sich mir kund mein letztes Los, und ich stieg auf aus allem Schoß.
Im schwarzen Traum vom Flur zerriß und klang die Schnur.
Und ich erkannte so,
Warum da leicht und fein die Hand mich schlug,
Die schwach an meine Stirne fuhr,
Und meinen Gang geheim bezwang, daß ich nicht wankte mehr, und kaum mich selber trug.

Und als ich ihn erkannt,
Den Augenblick, der mich trat an, da war ich selbst der andre Mann,
Und der mir hart gebot, ich selber war mein Tod.
Und nahm mir alles unverwandt,
Und wand es fort aus meiner Hand und hielts gepackt —
Genuß und Liebe, Macht und Ruhm und jammernd die Dichtkunst zuletzt.
Und stand entsetzt und ausgesetzt und ohne Wahn und aufgetan und völlig nackt.
O Tod, o Tod, ich sah
Zum erstenmal mich wahrhaft sein, mich ohne Willen, Wunsch und Schein,
Wie Trinker nächtlich spät sich gegenüber steht.
— — Er lacht und bleibt sich fern und nah — —
Ich stand erstarrt in erster Gegen-Wart allein zu zwein.
(Ach, was wir sagen lügt schon, weil es spricht)
Ich fand mich, ohne Wahn mich sein, und starb in mein Erwachen ein.
Im großen Raum des Tags
Hob ich mein Haupt auf aus dem Traum, und sah auf meinen Fensterbaum.
Die Stadt ging hohl, Novembermeer, und schallte schwer,
Der Himmel glühte noch kaum.
Ich aber ging hinab mit großem Haupt und Hut,
Und ging durch Straßen, rötliches Gebirg und Paß . . .
Mein Haupt vom Traum umlaubt noch. Ging mit dumpfem Blut.
Ich ging, wie Tote gehn,
Ein abgeschiedner Geist, verwaist und ungesehn.
Ich schwebte fern und kühl durch Heimkehr und Gewühl,
Sah Kinder rennen und sah Bettler stehn.
Ein Buckliger hielt sich den Bauch, und eine Greisin schwang den Stock und schrie,
Leicht eine Dame lächelte. Ein Mädchen küßte sich die Hand . . .

Und ich verstand, was sie verband, und schritt in großer Alchimie.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von Franz Werfel – 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

******

SONO UNA CREATURA

Valloncello di Cima Quattro il 5 agosto 1916

Come questa pietra
del S. Michele
così fredda
così dura
così prosciugata
così refrattaria
così totalmente
disanimata

Come questa pietra
è il mio pianto
che non si vede

La morte sis conta
vivendo

Giuseppe Ungaretti

******6

IK BEN EEN SCHEPSEL

Valloncello di Cima Quattro, 5 augustus 1916

Als deze steen
van de S. Michele
zo koud
zo hard
zo uitgedroogd
zo weerbarstig
zo geheel en al
onbezield

Als deze steen
is mijn gehuil
dat niet te zien is

De dood
betaal je
levend af

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

*****

HET LICHT

Het licht, Gods witte licht, breekt zich in kleuren:
Kleuren zijn daden van het licht dat breekt.
Het leven breekt zich in het bont gebeuren,
En mijn ziel breekt zich als ze woorden spreekt.

Slechts die zich sterven laat, kan ’t leven beuren:
O zie mijn bloed dat langs de spijkers leekt!
Mijn raam is open, open zijn mijn deuren –
Hier is mijn hart, hier is mijn lichaam: breekt!

De grond is zacht van lente. Door de boomen
Weeft zich een waas van groen, en menschen komen
Wandelen langs de vijvers in het gras –

Naakt aan een paal geslagen door de koorden,
Ziel, die zichzelve brak in liefde en woorden:
Dit zijn de daden waar ik mensch voor was.

Martinus Nijhoff

uit: Nijhoff, Martinus, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1975 (Bert Bakker)

****

KOM

Nergens bestaat nooit. Alleen hier en nu
lijkt het als twee druppels op geen idee waar.
De straten lopen vol, maar voelen bodemloos.

Dat kan, daar is maar een man voor nodig.

Die ontbreekt. In deze stad van iedereen,
in dit heelal van – o god – mogelijk niemand.
Zo weinig van wat zou kunnen gebeuren,
gebeurt, schreef een schilder eens.

Hoe doe je dat toch? Hoe haal je adem
uit dezelfde lucht waaruit op een ochtend
ook een geliefde werd gehaald? Werd gehold.
Is gehold.

Misschien gebeurt er veel meer dan wat kan.
Misschien vormt de tijd met z'n handen ooit
een kom, waarin alles past.

Stijn Vranken

(Bij de verdwijning van de Baskische Hodei Egiluz)
Stijn Vranken: Fiat lux (De Bezige Bij)
******

ZELFPORTRET IN ZWARTE LIJST

De verte lijkt vandaag zo vol
alsof alles van mij wijkt.
Alleen de zon blijft in zijn rol
en vult het veld met gouden rijp.

Daar zie ik al mijn doden
jou weer vorm en schaduw krijgen
al is zoiets mij vaak verboden –
men moet hier realistisch blijven.

Wat mis ik je toch, lieveling.
Als vijf jaar staat elk uurwerk stil
als een kapot en zinloos ding.
Soms hoor ik in de nacht gegil

en elke keer ben ik het zelf.
Dan sta ik op en zie het zwarte veld
en ruik het in de haard verkoolde hout.
En heb je lief, nog steeds, en heb het koud.

Pieter Boskma

Uit de bundel: Pieter Boskma, Zelf, Amsterdam 2014 (De Bezige Bij)

****

PRACHTIG

Beroemd maar dood vroeg hij: en
wat bleef er van mij over?

Ik wees op een losse regel
een uit zijn verband gerukt citaat
meestal toegeschreven aan een ander.

Voetafdruk op een verlaten strand
Vol lege, uitgewoonde schelpen.

Prachtig is de onsterfelijkheid
maar wat doen wij in de tussentijd?

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

****

Hinüber wall' ich,
Und jede Pein
Wird einst ein Stachel
Der Wollust sein.
Noch wenig Zeiten,
So bin ich los,
Und liege trunken
Der Lieb' im Schoß.
Unendliches Leben
Wogt mächtig in mir,
Ich schaue von oben
Herunter nach dir.
An jenem Hügel
Verlischt dein Glanz —
Ein Schatten bringet
Den kühlenden Kranz.
O! sauge, Geliebter,
Gewaltig mich an,

Daß ich entschlummern
Und lieben kann.
Ich fühle des Todes
Verjüngende Flut,
Zu Balsam und Äther
Verwandelt mein Blut —
Ich lebe bei Tage
Voll Glauben und Mut
Und sterbe die Nächte
In heiliger Glut.

Novalis

uit: NOVALIS – Hymnen an die Nacht

*****

PARIA SÉ

1925

Va la nave, sola
Nella quiete della sera.

Qualche luce appare
Di lontano, dalle case.

Nell' estrema notte
Va in fumo a fondo il mare.

Resta solo, pari a sé,
Uno scroscio che si perde …

Si rinnova …

Giuseppe Ungaretti

******

GELIJK AAN ZICHZELF

1925

Het schip vaart, alleen
In de stilte van de avond.

Een enkel licht verschijnt
Van ver, vanuit de huizen.

Aan het uiteinde van de nacht
Gaat de zee in rook op tot de grond.

Blijft alleen, gelijk aan zichzelf,

Het geklater dat zich verliest …
Zich vernieuwt …

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

*****

Gehoben ist der Stein —
Die Menschheit ist erstanden —
Wir alle bleiben dein
Und fühlen keine Banden.
Der herbste Kummer fleucht
Vor deiner goldnen Schale,
Wenn Erd' und Leben weicht,
Im letzten Abendmahle.
Zur Hochzeit ruft der Tod —
Die Lampen brennen helle —
Die Jungfraun sind zur Stelle —
Um Öl ist keine Not —
Erklänge doch die Ferne
Von deinem Zuge schon,
Und ruften uns die Sterne
Mit Menschenzung' und Ton.

Nach dir, Maria, heben
Schon tausend Herzen sich.
In diesem Schattenleben
Verlangten sie nur dich.
Sie hoffen zu genesen
Mit ahndungsvoller Lust —
Drückst du sie, heil'ges Wesen,
An deine treue Brust.

So manche, die sich glühend
In bittrer Qual verzehrt

Und dieser Welt entfliehend
Nach dir sich hingekehrt;
Die hilfreich uns erschienen
In mancher Not und Pein —
Wir kommen nun zu ihnen,
Um ewig da zu sein.

Nun weint an keinem Grabe,
Für Schmerz, wer liebend glaubt,
Der Liebe süße Habe
Wird keinem nicht geraubt —
Die Sehnsucht ihm zu lindern,
Begeistert ihn die Nacht —
Von treuen Himmelskindern
Wird ihm sein Herz bewacht.

Getrost, das Leben schreitet
Zum ew'gen Leben hin;
Von innrer Glut geweitet
Verklärt sich unser Sinn.
Die Sternwelt wird zerfließen
Zum goldnen Lebenswein,
Wir werden sie genießen
Und lichte Sterne sein.

Die Lieb' ist freigegeben,
Und keine Trennung mehr.
Es wogt das volle Leben
Wie ein unendlich Meer.
Nur eine Nacht der Wonne —
Ein ewiges Gedicht —
Und unser aller Sonne
Ist Gottes Angesicht.

Novalis

uit: NOVALIS – Hymnen an die Nacht

****

ANTICO INVERNO

Desiderio delle tue mani chiare
nella penombra della fiamma:
sapevano di rovere e di rose;

di morte. Antico inverno.

Cercavano il miglio gli uccelli
ed erano subito di neve;
cosi le parole.
Un po'di sole, una raggera d'angelo,
e poi la nebbia; e gli alberi,
e noi fatti d'aria al mattino.

Quasimodo

*****

OUDE WINTER

Verlangen naar jouw klare handen
in de schemer van de vlam:
ze smaakten naar eik en rozen;
naar dood. Oude winter.

Naar gierst speurden de vogels
en plots waren ze van sneeuw;
zo ook de woorden.
Een beetje zon, een stralenkrans van een engel,
en dan de mist; en de bomen
en wij, geheel uit lucht in de ochtend.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

SEHNSUCHT NACH DEM TODE

Hinunter in der Erde Schoß,

Weg aus des Lichtes Reichen,

Der Schmerzen Wut und wilder Stoß
Ist froher Abfahrt Zeichen.
Wir kommen in dem engen Kahn
Geschwind am Himmelsufer an.

Gelobt sei uns die ew'ge Nacht,
Gelobt der ew'ge Schlummer.
Wohl hat der Tag uns warm gemacht,
Und welk der lange Kummer.
Die Lust der Fremde ging uns aus,
Zum Vater wollen wir nach Haus.

Was sollen wir auf dieser Welt
Mit unsrer Lieb' und Treue.
Das Alte wird hintangestellt,
Was soll uns dann das Neue.
O! einsam steht und tiefbetrübt,
Wer heiß und fromm die Vorzeit liebt.

Die Vorzeit, wo die Sinne licht
In hohen Flammen brannten,
Des Vaters Hand und Angesicht
Die Menschen noch erkannten,
Und hohen Sinns, einfältiglich
Noch mancher seinem Urbild glich.

Die Vorzeit, wo noch blütenreich
Uralte Stämme prangten,
Und Kinder für das Himmelreich
Nach Qual und Tod verlangten.
Und wenn auch Lust und Leben sprach,
Doch manches Herz für Liebe brach.

Die Vorzeit, wo in Jugendglut
Gott selbst sich kundgegeben
Und frühem Tod in Liebesmut
Geweiht sein süßes Leben.
Und Angst und Schmerz nicht von sich trieb,
Damit er uns nur teuer blieb.

Mit banger Sehnsucht sehn wir sie
In dunkle Nacht gehüllet,
In dieser Zeitlichkeit wird nie
Der heiße Durst gestillet.
Wir müssen nach der Heimat gehn,
Um diese heil'ge Zeit zu sehn.

Was hält noch unsre Rückkehr auf,
Die Liebsten ruhn schon lange.

Ihr Grab schließt unsern Lebenslauf,
Nun wird uns weh und bange.
Zu suchen haben wir nichts mehr —
Das Herz ist satt — die Welt ist leer.

Unendlich und geheimnisvoll
Durchströmt uns süßer Schauer —
Mir deucht, aus tiefen Fernen scholl
Ein Echo unsrer Trauer
Die Lieben sehnen sich wohl auch
Und sandten uns der Sehnsucht Hauch.

Hinunter zu der süßen Braut,
Zu Jesus, dem Geliebten —
Getrost, die Abenddämmrung graut
Den Liebenden, Betrübten.
Ein Traum bricht unsre Banden los
Und senkt uns in des Vaters Schoß.

Novalis

uit: NOVALIS – Hymnen an die Nacht

*****

I RITORNI

Piazza Navona, a natte, sui sedili
stavo supino in cerca della quiete,
e gli occhi con rette evolute di spirali
univano le stelle,
le stesse che seguivo da bambino
disteso sui ciottoli del Plàtani
sillabando al buio le preghiere.

Sotto il capo incrociavo le mie mani
e ricordavo i ritorni:
odore di frutta che secca sui graticci,
di violaciocca, di zenzero, di spigo;
quando pensavo di leggerti, ma piano,
(io a te, mamma, in un angolo in penombra)
la parabola del prodigo,
che mi seguiva sempre nei silenzi
come un ritmo che s’apra ad ogni passo
senza volerlo.

Ma ai morti non è dato di tornare,
e non c' è tempo nemmeno per la madre
quando chiama la strada;
e ripartivo, chiuso nella notte
come uno che tema all'alba di restare.

E la strada mi dava le canzoni,
che sanno di Brano che gonfia nelle spighe,
del fiore che imbianca gli uliveti
tra l'azzurro del lino e le giunchiglie;
risonanze nei vortici di polvere,
cantilene d'uomini e cigolio di traini
con le lanterne che oscillano sparute
ed hanno appena il chiaro d'una lucciola.

Quasimodo

******

THUISKOMSTEN

Piazza Navona, 's nachts, op de bank
lag ik op mijn rug op zoek naar de rust,
en mijn ogen verbonden de sterren
met rechte lijnen en kronkelende spiralen,
de zelfde die ik als kind volgde
uitgestrekt op het kiezelbed van de Plàtani
terwijl ik in het duister mijn gebeden zei.

Onder mijn hoofd vouwde ik mijn handen
en ik dacht terug aan de thuiskomsten:
geur van fruit dat op roosters te drogen ligt,
van violier, gember, lavendel;
toen ik dacht je voor te lezen, maar zachtjes,
(ik aan jou, mama, in een hoekje in het halfduister)
de parabel van de verloren zoon,
die me in de stilten steevast volgde
als een ritme dat zich opent bij elke stap
zonder het te willen.

Maar het is de doden niet gegeven weer te keren,
en er is zelfs geen tijd voor je moeder
wanneer de weg roept;
en ik vertrok, opgesloten in de nacht

als iemand die bij het ochtendgloren bang is om te blijven.

En de weg schonk me liederen
die smaakten naar graan dat zwelt in de aren,
naar de bloesem die de olijfboomgaarden in het wit zet
tussen het hemelsblauw van het vlas en de wilde narcissen; weergalm in de draaikolken van stof,
geneurie van mannen en geknars van karren
in het karige en weifelende licht van de lantaarns
en hun schijnsel is amper dat van een glimworm.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

OP DE HOGE

Liep augustus op zijn einde,
sloot de badmeester de hokjes af,
fietste neuriënd september in.
Niemand was er dan ook bij
dat ik de plank betrad. Ik was
geblinddoekt als een deserteur.

Dit zijn de stappen bang bang bang.
In het Bosbad op de hoge
zweet men het peentje bangverlang.

De zon stond even laag als ik en stond
op punt van zakken in de grond.
Wie mij naar boven had gebracht?

Ach mijn lief. En ik wist: morgen
word ik wakker maar ontkomen
kan ik niet. Uit de schoonspringdroom

ontwaakt men met de schoonspringdroom.
Ik wist: ik maak ze nu dan dus.
De aanstalten. Ik sta precies

zo hoog als nodig om bevreesd te zijn.

Dit is de toegedachte afstand tot
het lussenwevend water doopselzacht.

Het heeft me altijd opgewacht –
maar waarom vrees ik dan ineens het bad
alsof het heel snel leeggelopen is?

Dat zo ik sprong – ik wil, ik wil –
ik vallen zou en niets mij ving?

Willem-Jan Otten

Uit: Op de hoge, G.A. van Oorschot, Amsterdam, 2003

******5

MARIKO

An elnter vint,
A veynendik kind,
In a farnakhtiker sho
Farblondzket hot do

Nor du, Mariko,
Du bist alts nishto.

S'hot vint mir gebrakht
In bloen farnakht
Dem shorkh fun dayn kleyd
In vint eyngeveyt

Nor du, Mariko,
Du bist alts nishto.

To zav mir a fravnt
Du vintele havnt,
Un tulye mikh tsu,
Kh'bin elnt vi du,

Nor du, Mariko,
Du bist alts nishto.

Av-lvu-lyu
S'vigt ayn mikh der vint
Ay-lyu-lyu

Zay ruik, mayn kind,
Av-lvu-lyu
Vigt vintl mikh ayn:

Ikh vel dayn,
Mariko, zayn!

******

MARIKO

Le vent solitaire,
Pleur d'un enfant,
A la tombe du jour
Est venu jusqu'ici.

Et toi, Mariko,
Toi, tu n'es pas l….

Le vent m'a donn,,
Dans l'ombre bleue du soir,
Le bruissement de ta robe
Port, par le vent.

Et toi, Mariko,
Toi, tu n'es pas l….

Toi, le vent, aide-moi!
Laisse-moi, laisse-moi
Me blottir contre toi.
Comme toi, je suis seul.

Et, toi, Mariko,
Toi, tu n'es pas l….

Le vent me berce doucement.
Calme-toi, mon enfant.
Me berce le vent doucement,

Attends, Mariko, attends.
Je suis l…, je suis … toi.

Texte interpreté
dans le Théatre du Ghetto de Vilno

*****

MARIKO

A lonely wind,
The twilight hour,
A crying child
Has lost its way.

But you, Mariko
You’re not here.

In the blue dusk,
I thought I heard
In the cry of the wind,
The rustle of your dress.

But you, Mariko,
You’re not here.

Oh, little wind,
Be my friend,
Hold me close
For I’m as lonely as you.

But you, Mariko,
You’re not here.

The wind rocks me to sleep,
Be quiet, my child,
Wind, rock me some more,
“Oh Mariko,
I will be yours!”

This text was performed
in the Theater of the Vilna Ghetto

******

VANDAAG BEGRAAF IK JOU IN MIJ

Vandaag begraaf ik jou in mij,
niet in de aarde, niet in die kist.
Niet bij die bomen in de ochtendmist,
daar ben jij niet.

Jij bent veilig in mij.
Vandaag begraaf ik jou in mij,

niet bij die steen daar, die lange rij.
Al die oude namen, daar hoor jij niet bij.
Nee vandaag begraaf ik jou in mij.

Dan kan ik met je praten en antwoord geven.
Dan blijf jij leven in mijn leven.
Hier neem mijn ogen en kijk met mij,
neem mijn voeten en loop met mij.
We gaan naar huis nu, wij allebei.
Vanaf vandaag leef jij in mij.
Vandaag begraaf ik jou in mij,

‘k zal je niet zoeken, waar je niet bent.
Blijf maar bij ons hier, waar je iedereen kent.
Jouw plaats aan tafel hou ik voor je vrij.
We zullen lachen en weer plannen maken.
‘k zal met je slapen en met jou ontwaken.
Hier neem mijn mond en lach met mij,
hier neem men handen en voel met mij.
Wat je nog doen wou, doe ik erbij.
Vanaf vandaag leef jij in mij.

Haal weg dat kruis en al die witte bloemen,
verscheur de krant waarin ze jouw naam noemen.
Hier neem mijn ogen en kijk met mij,
neem mijn hart en leef met mij.
Want jouw dood is nu voorbij.
Vanaf vandaag leef jij in mij.

‘k zal twee levens leven, met jou in mij.

Rob de Nijs

Songtekst

****

OVERNACHTEND IN EEN TEMPEL
DICHT BIJ HET GRAF VAN ZIJN VROUW

Zelden kom ik hier
waar wind deze nacht droef ruist

door de pijnbomen.
Zou zij onder het mos daar
steeds naar moeten luisteren?

FujiwaranoToshinari

******

ZANG 336

Ik zie haar steeds, want zij wordt nimmermeer
door Lethes water uit mijn geest verdreven,
als in haar bloeitijd door de glans omgeven
van Venus, net zoals de eerste keer.

Zij is, zoals in tijden van weleer,
mooi, eerzaam, in zichzelf gekeerd, verheven.
Ik roep: ‘Zij is het; zij is nog in leven!’
en smeek haar om een enkel woord, steeds weer.

Soms geeft zij antwoord, soms ook is zij stil;
en dan besef ik dat ik mij vergis,
als hij die dwaalt, maar inzicht heeft gekregen:

want in het eerste uur van zes april
in dertienhonderdachtenveertig is
haar reine ziel het aarden vat ontstegen.

Francesco Petrarca

******

PRIÈRE (Ton de Leeuw)

Seigneur,
Je suis le plus petit grain de sable du désert
que féconde la pluie de tes bien-faits.
Je ne mérite pas que tu discernes,
un jour, mes bonnes actions.
Je me suis trop souvent contenté de m’en remettre
à ton indulgence, à ta miséricorde.
Trop souvent je n’ai pas révéré ta puissance
en contemplant une feuille ou une forêt, la mer,
une aurore, un pétale de rose.
Trop souvent je n’ai pas écouté ce

que tu disais dans les grondements du tonnerre,
dans les chants des fontaines,
dans les plaintes des pauvres.

Seigneur,
Le silence de la nuit était pour moi ton silence,
lorsque je souffrais, je ne pensais pas
que d'autres souffraient plus que moi.
Je faisais le bien en pensant que
tu me voyais,
je faisais le mal en pensant
que tu me voyais pas.
Lorsque j'étais heureux,
je me croyais l'artisan de ma félicité.
Je me suis permis de te regarder,
je me suis permis de te parler.

Seigneur,
J'ai osé discuter sur le bien,
j'ai osé discuter sur le mal,
sur la vie, sur la mort.
J'ai osé interpréter tes paroles.
J'ai osé lever la tête dans l'ouragan de tes révélations.
Seigneur, qui fais germer les graines!
Seigneur, qui détruis les moissons!
Seigneur du soleil des batailles et de la lune paisible!
Seigneur de la colombe et du lion,
du brin d'herbe et du cèdre, de la mousse et du marbre.
Seigneur des oasis et des déserts!
Seigneur, qui as renversé les palais de Babylone.
Seigneur, qui procures une tente au nomade.
Seigneur, qui nous a donné le jour et la nuit,
l'eau et le pain, espoir et le sommeil!
Seigneur de la vie, de la mort,
de la résurrection,
je me prosterne devant ta majesté!
Je m'anéantis devant ta puissance.
Je ne sais plus que j'existe,
quand j'ai prononcé ton nom.

*****

GEBED (op muziek van Ton de Leeuw)

Heer,

Ik ben het kleinste zandkorreltje van de woestijn,
vruchtbaar gemaakt door uw zegen-regen.
Ik verdien het niet dat u eens
mijn goede daden zult beoordelen.
Ik heb mij te vaak in gemakzucht verlaten
op uw toegeeflijkheid, op uw genade.
Te vaak heb ik uw macht niet geëerbiedigd
bij het beschouwen van een blad of een woud,
de zee, een ochtendgloren, een rozenblaadje.
Te vaak heb ik niet geluisterd naar uw stem
in het rommelen van de donder,
in het zingen van de bronnen,
in het weeklagen der armen.

Heer,
De stilte van de nacht was voor mij uw stilte,
toen ik leed dacht ik er niet aan
dat anderen meer moesten lijden dan ik.
Ik deed het goede in de veronderstelling dat u mij zag,
ik deed het slechte ervan uitgaande dat u mij niet zag.
Toen ik gelukkig was,
dacht ik dat ik mijn eigen geluk gesmeed had.
Ik stond mijzelf toe u te zien,
ik stond mijzelf toe tot u te spreken.

Heer,
Ik heb het gewaagd om te twisten over het goede,
Ik heb het gewaagd om te twisten over het kwaad,
over het leven en over de dood.
Ik heb uw woord durven verklaren.
Ik heb mijn hoofd durven opheffen
in de orkaan van uw openbaringen.
Heer, die het graan doet kiemen!
Heer, die de oogsten verwoest!
Heer van de zon bij veldslagen en van de vredige maan!
Heer van de duif en van de leeuw,
van het grasprietje en van de ceder,
van het mos en van het marmer.
Heer van de oases en van de woestijnen!
Heer, die de paleizen van Babylon omver heeft geworpen.
Heer, die de nomade een tent verschaft.
Heer, die ons dag en nacht gegeven heeft,
water en brood, de hoop en de slaap!
Heer van het leven, van de dood, van de opstanding,
ik kniel neer voor uw verhevenheid!

Ik buig me in het stof voor uw macht.
Ik weet niets meer, dan dat ik besta,
als ik uw naam heb uitgesproken.

Vertaling Rein de Vries

******

HORLOGE

Ik zat op de huisbank van een Zuid-Afrikaan
toen jou alles afgenomen werd
verder was ik nooit van je vandaan

Terwijl mijn gastheer krakend koersen controleerde
en zijn dikke dochter zocht naar gave popmuziek
wat zag jij toen, in je laatste val?

Dit gedicht even duidelijk als de dood
een open boek, een afgesloten hoofdstuk
woorden weggevloeid in aarde, als water

Voor jou werd het nooit meer later
op je horloge dat ik nu verder draag
de tijd door die voor jou noch mij bestaat.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

******

JAAG ME NIET OP

Jaag me niet op met je tikkende klokken
zon sta stil geef me tijd.

En het geschiedde: waar ben je? Een stem
en het gebeurde: een zwijgen.

En het geschiedde: gebroken stemmen,
heldere, zachte: Hier ben ik.

Jaag me niet op met je tikkende klokken

dood sta stil geeft me tijd.

Huub Oosterhuis

Uit: Huub Oosterhuis, Verzameld Liedboek (2005) – nr 815

*****

“CON LA IGNORANCIA DE LA NIEVE”

Miro caer la nieve. Estoy en medio
de la nieve que cae iluminada
por una luz del otro mundo.

La nieve existe porque su descenso
deja su huella en mi, lo cubre todo
con su seda apagada.

Entre el aire de nieve me encamino
hacia la noche de Toronto, inmensa
llanura, lividez desamparada.

Abro otra puerta. No hay misterio: entiendo
que el mundo comenzó por ser de nieve.
En lo hondo de la nieve las estrellas
se dirían de nieve iluminada
y próxima a caer: apocalipsis
silencioso y voraz como la nieve.

José Emilio Pacheco

uit: Pacheco, José Emilio, Islas a la deriva. Poemas (1973-1978)
Mexico 2006, (Ediciones Era)

*****

UN SEPOLTO IN ME CANTA

M’esilio; si colma
ombra di mirti
e il sopito spazio m’adagia.

Né amore accosta
silvani accordi felici
nell’ora sola con me:

paradiso e palude
dormono in cuore ai morti.

E un sepolto in me canta
che la pietraia forza
come radice, e tenta segni
dell'opposto cammino.

Quasimodo

******

IN MIJ ZINGT EEN BEGRAVENE

Ik verban me; daar vult zich
schaduw van mirtestruiken
en de verstilde ruimte legt me zachtjes neer.

Evenmin brengt liefde
gelukkige woudakkoorden
in het eenzame uur met mij:
paradijs en moeras
slapen in het hart van de doden.

En een begravene zingt in mij
die de rotsbodem klieft
als wortel, en tekens aftast
van de omgekeerde weg.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

VIER GEBEDSRESTEN

1
U stond weer hoog.
U zei weer niets.
U wierp Uw plestik
vaatjes County Clare
Uw vloedlijn op.

U kromp ons in elkaar,
U onverschillige
gebedenmoordenaar.

2
De wind liet voor het dag werd los
en legde zich bij nacht nog neder
bij de altstem van het sparrenbos.

Eens breekt hij aan,
de windstilte immens.
Zo zal het gaan. Wakker
schiet je van geen wind.

Het klamboegaas zal open naar
verlaten daglicht staan.

Van Veld Een zullen de laatste gasten
gisteren op huis zijn aangegaan.
Het is in de binnentent nog nacht.

In het ebbend zwijgen
eindelijk te horen ware,
als de herinnering aan
een kind inslapend in
een tent die gisteren
nog naast je stond:
het zoogdier zee.
Het ademt uit.
Het ademt zich
van nu af uit

Dat één verdwijnen zou
was het schandaal.
Dat jij verdwijning denken wou
en leven kon daarna.

Achter alles vloekt een a
je aan tot ja, tot ja.

3
Het daalt tenslotte neer,
regel voor regel per gedicht,
naar eens en altijd al gekend

de zware stalen deur en die bent U.
Sinds U in Uw slot viel
bent U in Uw slot gaan vallen

ver beneden in mijn slaap,
als was mijn slaap de onuitputtelijke
schacht waar in gevallen moet,

als is daar onder onder in
terwijl ik vallend slaap
de deur, maar die besef ik pas

als hij gesloten wordt terwijl
ik droomde dat ik vallend sliep.
Dit alles speelt zich af, natuurlijk,

in Uw voortgeduurd verleden tijd.
De deur heb ik dus nooit gezien.
Ik viel en hoorde (maar het bleef

bladstil) hoe met een dreun
en door en door van staal
U werd gesloten, oftewel

U viel zich dreunend in
Uw slot en ik viel voort,
dwarrelend zowat, een vlok

ver van zijn sneeuw, en voort
val ik en schreeuw: te laat,
te laat, U bent nu dicht,

en daar ontwaak ik straks dus van,
en nooit ontloop ik nog de klank,
en niet zal ik bevatten dat ik mij,

voor mij, mijn diepstgelegen deur,
zal trachten nooit te sluiten,
zelfs al sloot U mij voor U.

Mijn dichtste deur, mij, zelf,
denk ik mij in, en door, en toe,
want langs Uw rand op tijd,

precies op Uw gezette tijd,

gleed U die voor ons uit
begonnen was Uw dwarrelval,
Uw door U aangestoten val.

4
Geneuried heb je het vandaag:
weent niet, ze is niet dood, ze slaapt.

Ze lag aan de voet van het duin
met haar handen gevouwen op haar maag
en over haar ogen een badhanddoek rood.

Kom je het eens te neuriën, ook jij,
je bent niet dood, ween niet, je slaapt?
Is dit per slot jouw grote geloof?

Hoor harder, pasgedoopte, hoor
wat in het boek geneuried staat,

het onvergeeflijk weerlegbaar feit:
ze is niet dood, ze slaapt, ze slaapt.

Willem Jan Otten

******

SPRING AND ALL: XIV [OF DEATH]

Of death
the barber
the barber
talked to me

cutting my
life with
sleep to trim
my hair —

It's just
a moment
he said, we die
every night —

And of
the newest

ways to grow
hair on

bald death –
I told him
of the quartz
lamp

and of old men
with third
sets of teeth
to the cue

of an old man
who said
at the door —
Sunshine today!

for which
death shaves
him twice
a week

William Carlos Williams

https://www.poetryfoundation.org/poets/william-carlos-williams

******

ERATO E APÓLLION (1936)
SILLABE A ERATO

A te piega il cuore in solitudine,
esilio d' oscuri sensi
in cui trasmuta ed ama
ciò che parve nostro ieri,
e ora è sepolto nella notte.

Semicerchi d' aria ti splendono
sul volto: ecco m'appari
nel tempo che prima ansia accora
e mi fai bianco, tarda la bocca
a luce di sorriso.

Per averti ti perdo,

e non mi dolgo: sei bella ancora,
ferma in posa dolce di sonno:
serenità di morte estrema gioia.

Quasimodo

******

ERATO EN APOLLYON (1936)
LETTERGREPEN AAN ERATO

Naar jou neigt het hart in eenzaamheid,
ballingschap van duistere zinnen
waarin zich omzet en bemint
wat gisteren nog van ons leek,
en nu begraven is in de nacht.

Halve cirkels van lucht schitteren
op je gelaat; kijk je verschijnt me
in de tijd dat eerste angst het hart bevangt
en je maakt me wit, de mond blijft achter
in licht van glimlach.

Om je te hebben verlies ik je,
en ik klaag niet: je bent nog mooi,
onbeweeglijk in houding zoet van slaap;
kalmte van dood opperste vreugde.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

SPRING AND ALL: XXV [SOMEBODY DIES EVERY FOUR MINUTES]

Somebody dies every four minutes
in New York State —

To hell with you and your poetry —
You will rot and be blown

through the next solar system
with the rest of the gases —

What the hell do you know about it ?

AXIOMS

Do not get killed

Careful Crossing Campaign

Cross Crossings Cautiously

THE HORSES black
&
PRANCED white

What's the use of sweating over
this sort of thing, Carl ; here
it is all set up —

Outings in New York City

Ho for the open country

Don't stay shut up in hot rooms
Go to one of the Great Parks
Pelham Bay for example

It's on Long Island sound
with bathing, boating
tennis, baseball, golf, etc.

Acres and acres of green grass
wonderful shade trees, rippling brooks

Take the Pelham Bay Park Branch
of the Lexington Ave. (East Side)
Line and you are there in a few
minutes

Interborough Rapid Transit Co.

William Carlos Williams

https://www.poetryfoundation.org/poets/william-carlos-williams

******

HET SNEEUWT

Sneeuw, het sneeuwt, sneeuwgordijn.
Bloeiende geraniums reiken
Naar de sterretjes die strijken
Langs het houten raamkozijn.

Sneeuw, ’t is een en al verwarring.
Alles wervelt op en gaat
Dan weer naar beneden, dwarrelt
Op de achtertrap, de straat.

’t Is of er geen vlokken vallen,
Maar alsof de hemelboog
In een opgelapte mantel
Neer komt dalen van omhoog.

Het is net alsof de hemel,
Als een zonderlinge vent
Die verstoppertje wil spelen,
Steels de zoldertrap afrent.

Het is zo voorbij, het leven.
Voor je ’t weet is Kerst al daar,
En dan duurt het nog maar even
Of het is alweer Nieuwjaar.

Sneeuw, de sneeuw valt dicht omlaag.
Zal de tijd ook met gelijke
Passen, in dit tempo, traag,
En vervolgens weer gejaagd,
Mogelijk voor ons verstrijken?

Gaan de jaren langs wellicht,
Net als woorden in ’n gedicht,
Of zoals het sneeuwgedwarrel?

Sneeuw, het sneeuwt, het sneeuwt almaar,
Sneeuw, ’t is een en al verwarring:
Een besneeuwde wandelaar,
’t Groen, verwonderd, in verstarring,

Sneeuw op kruising en trottoir.

1957

Boris Pasternak

vertaling: Magriet Berg en Marja Wiebes
uit: Pasternak, Boris, Gedichten, Amsterdam 2016, (Uitgeverij Van Oorschot)

******

PAARE

Zeichen, das sind Jade und Begehren, Läutern und Denken, rund und anfänglich,
Stütze und eines
Dazwischen nicht mal Ränke auf

demselben Tisch
unter der Inspektion einer Wolke
Zeichen, die liegen unter weißem Porzellan

Glocken im Regen armen Seelen
fehlt die Kraft, noch weiter zu gehen
Gedenken, das ist einmal sterben oder noch nicht

schlaflose Trompeten spielen

Weiße Baumrinde, das ist ein verkohlter Vogel
Drei Jahre schon Gedanken armer Seelen

Ein Licht kehrt um
entschwindet Mond der Mondfinsternis

Yang Lian

Aus dem Chinesischen von Wolfgang Kubin

****

ALLA MORTE

Se la morte fosse la mano gentile
ehe chiude gli occhi,
la coperta che avvolge un corpo

e lo protegge dal freddo,
un gesto rubato di assenso,
un sí lasciato cadere
a una muta domanda,
un patto privato, un passaggio
segreto, una tregua
rinnovata di anno in anno
fino a dimenticare l'esattore
distratto che non s'accorge
se convenga risvegliare la creatura
che gli si era affidata,
se la morte fosse una visita,
un viaggio, una vacanza
traditi da un'amnesia
delle parole per tomare a casa,
un passaporto scaduto,
un'autorità che non firma
permessi, né rinnova visti
per una rivoluzione che ha sospeso
la legge, se la morte non fosse
cattiva, se fosse buona,
la morte?

Roberto Pazzi

*****

AN DEN TOD

Wenn der Tod die sanfte Hand wäre,
die die Augen schließt,
die Decke, die den Körper einhüllt
und vor der Kälte schützt,
eine flüchtige Geste der Zustimmung,
ein Ja, das man fallen läßt
auf eine stumme Frage hin,
ein vertraulicher Pakt, ein geheimes
Überschreiten, ein Frieden,
der Jahr für Jahr erneuert wird,
bis man den zerstreuten Beamten vergißt,
der den Zeitpunkt verstreichen läßt,
wo er die Kreatur aufwecken müßte,
die man ihm anvertraut hat,
wenn der Tod ein Besuch wäre,
eine Reise, ein Urlaub,

wo ein Gedächtnisschwund einen die Worte
vergessen läßt, um nach Hause zurückzukehren,
ein Pass, der verfallen ist,
eine Macht, die keine Reiseerlaubnis
ausstellt und kein Visum erneuert,
aufgrund einer Revolution, die die Gesetze
aufhob, wenn der Tod nicht böse
wäre, wenn er gut wäre,
der Tod?

vertaling: Tobias Eisermann

uit: Pazzi Roberto, Die Schwere der Körper, Gedichte §1966-1998. Italienisch/Deutsch. 2001 (Tropen Verlag)

*****

ARTES INVISIBLES

Tú que cantas todas mis muertes.
Tú que cantas lo que no confías
al sueño del tiempo,
descríbeme la casa del vacío,
háblame de esas palabras vestidas de féretros
que habitan mi inocencia.

Con todas mis muertes
yo me entrego a mi muerte,
con puñados de infancia,
con deses ebrios
que no anduvieron bajo el sol,
y no hay una palabra madrugdora
que le dé la razón al la muerte,
y no hay und dios donde morir sin muecas.

Alejandra Pizarnik

******

UNSICHTBARE KÜNSTE

Du, die all meine Tode besingt.
Du, die singt, was du dem Traum
der Zeit nicht anvertraust,
beschreib mir von jenen Wörtern in Totenhemden,

die meine Unschuld bewohnen.

Mit all meinen Toden
ergebe ich mich meinem Tod,
mit Händen voller Kindheit,
mit trunkenen Wünschen,
die unter der Sonne nicht wandelten.
Und es gibt nicht ein Morgenwort,
das dem Tod zuspricht,
und nicht einen Gott, worin wir grimassenlos sterben.

Vertaling: Juana und Tobias Burghardt

uit: Pizarnik, Alejandra, Genizas Asche, Asche, 1956-1971, Zürich 2002 (Amman Verlag)

*****

INSISTENCIA

Una vez más hablemos de la nieve. Digamos:
su virtud cardinal es el silencio.
Sabe nacer con impecable suavidad en la noche
y al despertar la vemos adueñada
de la tierra y los árboles.

¿Adónde irá la nieve que hoy te rodea?
La nieve que interminablemente circunda
la casa y la ciudad volverá al aire,
será agua, nube y luego otra vez nieve.
Tú no tienes sus virtudes mutantes
y te irás, morirás, serás tierra.
Serás polvo en que baje a apagarse la nieve.

José Emilio Pacheco

uit: Pacheco, José Emilio, Islas a la deriva. Poemas (1973-1978) Mexico 2006, (Ediciones Era)

******

INSISTENCE

Let’s talk about snow once more let’s say
its cardinal virtue is that it’s quiet

It knows how to be born with impeccable smoothness in the night
and when we wake we see it has claimed
the earth and the trees

The snow is all around you today, where will it go?
The snow that spins interminably around the city
and the house
will take off into thin air
again be cloud and water

then snow once more

You don't have it's easy adaptable nature
You'll go on and die and be buried
You will be the clod of earth the snow settles on

uit: Pacheco, José Emilio. "Insistence." Trans. George McWhirter. Selected Poems. Eds. George McWhirter and José Emilio Pacheco. New York: New Directions, 1987. p. 129.

*****

BECAUSE I COULD NOT STOP FOR DEATH

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed Us –
The Dews drew quivering and Chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – ‘tis Centuries – and yet
Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses’ Heads
Were toward Eternity –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich’sche Verlagsbuchhandlung)

******

LIED VANDAAG NOG

Nu staan, in dun gewaad van groen,
alle bomen, hoog en laag.
Dit is het koude bloeiseizoen.

Daar staat, gehuld in laaiend rood,
rechtop naast de levensboom,
de blinde engel van de dood.

Hij flitst, nog sneller dan het licht,
over aardes aangezicht,
hij zal de bloem der bloemen slaan.

Hij zal in blinde vaart mij ook
vangen, wurgen, oog in oog –
mijn lichaam wordt een sliert je rook.

Niet beter dan ons voorgeslacht
zijn wij allen, een voor een
verdwijnend in de diepste nacht.

*

Laat mij vandaag nog leven blijven,
ik heb nog zoveel op te schrijven,
ik wil de liefde nog bedrijven.

Ik wou nog nieuwe kinderen baren,
en hoge zeeën overvaren –
ik leefde nog pas weinig jaren.

En laat nog eens de zomer komen, .
dat appels rijpen aan de bomen –
en dan september en oktober.

De akker leeg, natuur voldragen.
Het roestig blad, de dunne hagen.
De felle komst der winterdagen.

Maar rond de vuren die dan branden:
laat al mijn liefsten bij elkander,
de een nog liever dan de ander.

*

Zo bidden wij dan, groot en klein,
dat wij in vrede mogen zijn,
te midden van wat brood en wijn.

En dat niet één in onze buurt
van pijn en eenzaamheid verzuurt.
En dat de dood geen leven duurt.

En dat een nieuwe lente treedt
te voorschijn, licht en groen gekleed,
zoals ik nog van vroeger weet.

En als die blinde komt gesneld
met grote stappen over ’t veld,
dat dan alleen nog liefde telt.

Hoe zal het zijn wanneer ik ooit
als aarde-stof ben uitgestrooid?
Mijn liefde, jou vergeet ik nooit.

Huub Oosterhuis

oorspronkelijk: Lied van David
uit: Willem Vogel (1989). Tien bijbelliederen voor cantor, eenstemmig koor, gemeentezang en orgel. Teksten Huub Oosterhuis. Hilversum: Gooi en Sticht.

******

DAVANTI AL SIMULACRO D'ILARIA DEL CARRETTO

Sotto tenera luna già i tuoi colli,
lungo il Serchio fanciulle in vesti rosse
e turchine si muovono leggere.
Cosi al tuo dolce tempo, cara; e Sirio
perde colore, e ogni ara s'allontana,
e il gabbiano s'infuria sulle spiagge
derelitte. Gli amanti vanno lieti
nell'aria di settembre, i loro gesti
accompagnano ombre di parole
che conosci. Non hanno pietà; e tu
tenuta dalla terra, che lamenti?
Sei qui rimasta sola. Il mio sussulto
forse è il tuo, uguale d'ira e di spavento.
Remoti i morti e più ancora i vivi,
i miei compagni vili e taciturni.

Quasimodo

******

VOOR HET BEELD VAN ILARIA DEL CARRETTO

Onder een tedere maan reeds je heuvels,
langs de Serchio bewegen meisjes zich licht
in rode en turkooizen jurkjes.
Zo ook in jouw zoete tijd, liefste; en Sirius
verliest zijn kleur, en elk uur verwijdert zich,
en de meeuw wordt razend op de verlaten
stranden. De minnaars gaan opgewekt
door de lucht van september, hun gebaren
vergezellen schaduwen van woorden
die jij wel kent. Ze kennen geen genade; en jij,
door de aarde geborgen, wat klaag je?
Hier ben je gebleven, alleen. De schok die door mij vaart
is misschien ook de jouwe, dezelfde woede, dezelfde angst. Veraf zijn de
doden, en meer nog de levenden,
mijn laffe en zwijgzame metgezellen.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

DAT RIJMT

Nu ontmantelt de winter zijn doden
vissen komen naar boven, vlak onder het ijs
liggen hun witte buiken gebogen

Schuchter worden zij aangeboden
als een afscheidsgeschenk
van de wijkende vorst

Waarom zij niet mee kunnen smelten
zodat hun verstarring doorbroken en
zij weer zwemmen konden, keihard wegzwemmen
vraagt het kind aan mijn hand: kunnen ze dat?

Veel kan in de lente (vraag het de bomen)
maar nee zeg ik: dood is dood,
brood is brood echoot het kind, rood
is rood; dat rijmt. En ik knik.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

****

LA GRAVITÀ DEI CORPI

Le anime notturne pesano
d'una gravità di vino e sogno
liberate dalla parola
che sale e vince
la legge dei gravi.
Il bacio ehe apre la bocca
scarcera dalla memoria
e fuggono gli anni,
ridicola unità dell'infinito
dei corpi appesi

ad asciugare al tempo.

Roberto Pazzi

******

DIE SCHWERE DER KÖRPER

Die Seelen der Nacht wiegen
schwer an Wein und Traum,
befreit von der Sprache,
die aufsteigt und das Gesetz
der Schwerkraft besiegt.
Der Kuss, der den Mund öffnet,
befreit von der Erinnerung,
und die Jahre fliehen dahin,
lächerliche Einheit des Unendlichen,
der Reihe von Körpern, aufgehängt
zum Trocken an der Zeit.

vertaling: Tobias Eisermann

uit: Pazzi Roberto, Die Schwere der Körper, Gedichte §1966-1998. Italienisch/Deutsch. 2001 (Tropen Verlag)

****

NE ME QUITTE PAS

Ne me quitte pas
Il faut oublier
Tout peut s'oublier
Qui s'enfuit déjà
Oublier le temps
Des malentendus
Et le temps perdu
A savoir comment
Oublier ces heures
Qui tuaient parfois
A coups de pourquoi
Le coeur du bonheur
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Moi je t'offrirai
Des perles de pluie
Venues de pays
Où il ne pleut pas
Je creuserai la terre
Jusqu'après ma mort
Pour couvrir ton corps
D'or et de lumière
Je ferai un domaine
Où l'amour sera roi
Où l'amour sera loi
Où tu seras reine
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Je t'inventerai
Des mots insensés
Que tu comprendras
Je te parlerai
De ces amants-là
Qui ont vu deux fois
Leurs coeurs s'embraser
Je te raconterai
L'histoire de ce roi
Mort de n'avoir pas
Pu te rencontrer
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

On a vu souvent
Rejaillir le feu
D'un ancien volcan
Qu'on croyait trop vieux
Il est paraît-il
Des terres brûlées
Donnant plus de blé
Qu'un meilleur avril
Et quand vient le soir
Pour qu'un ciel flamboie

Le rouge et le noir
Ne s'épousent-ils pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Je ne vais plus pleurer
Je ne vais plus parler
Je me cacherai là
A te regarder
Danser et sourire
Et à t'écouter
Chanter et puis rire
Laisse-moi devenir
L'ombre de ton ombre
L'ombre de ta main
L'ombre de ton chien
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Jacques Brel

******

LAAT ME NIET ALLEEN

Laat me niet alleen
Toe, vergeet de strijd
Toe, vergeet de nijd
Laat me niet alleen
En die domme tijd
Vol van misverstand
Ach vergeet hem, want
het was verspilde tijd
Hoe vaak hebben wij
Met een snijdend woord
Ons geluk vermoord
Kom, dat is voorbij
Laat me niet allee
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Laat me niet alleen

Lief, ik zoek voor jou
In het stof van de wegen
De paarlen van regen
De paarlen van dauw
Ik zal heel mijn leven
Werken zonder rust
Om jou licht en lust,
goud en goed te geven
Ik sticht een gebied
Waar de liefde troont
Waar de liefde loont
Waar jouw wil geschiedt
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Ik bedenk voor jou
Woorden rood en blauw
Taal voor jou alleen
En met warme mond
Zeggen wij elkaar
Eens was er een paar
Dat zichzelf weer vond
Ook vertel ik jou
Van de koning
Die stierf van nostalgie
Hunkerend naar jou
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Want uit een vulkaan
Die was uitgeblust
Breekt zich na wat rust
Toch het vuur weer baan
En op oude grond
Ziet men vaak het graan
Heel wat hoger staan
Dan op verse grond
Het wit mint het zwart

Zwakheid mint de kracht
Daglicht mint de nacht
Mijn hart mint jouw hart
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Nee, ik huil niet meer
Nee, ik spreek niet meer
Want ik wil alleen
Horen hoe je praat
Kijken hoe je lacht
Weten hoe je zacht
Door de kamer gaat
Nee, ik vraag niet meer
Ik wil je schaduw zijn
Ik wil je voetstap zijn
Ik wil je adem zijn
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Vertaling Ernst van Altena

*****

NACH DEM TOD

Wir starben und hofften auf etwas noch –
In grosser Leere verging dieser Traum.
Wie dachte man nicht an das Lied mehr, den Saum
Des Himmels, die Zweige, den Vogelflaum –
Etwas Gewohntes war dieses Leben doch.

Von der lieben Welt keine Kunde mehr spricht,
Unser Fenster wird nicht gestreichelt von Winden.
In Nächte unsere Tage entschwinden,
Wir können nicht unsere Schatten mehr finden,
Wir spiegeln im strömenden Wasser uns nicht.

CAHIT SITKI TARANCI

uit: Nimm eine Rose und nenne sie Lieder. Poesie der islamischen Völker. Herausgegeben und übersetzt von Annemarie Schimmel, Frankfurt am Main/ Leipzig 1995 (Insel Verlag)

****

WENN SIE AM TAGE DES TODES

tief in die Erde mich senken,
Dass dann mein Herz noch auf Erden
weile, darfst du nicht denken!
Siehst meine Bahre du ziehen,
lass das Wort »Trennung« nicht hören:
Weil mir dann ewig ersehntes
Treffen und Finden gehören!
Klage nicht »Abschied, ach, Abschied!«,
wenn man ins Grab mich geleitet:
ist mir doch selige Ankunft
hinter dem Vorhang bereitet!
Hast du das Sinken gesehen,
sieh auch das Auferstehen!
Schadet es denn, wenn die Sonne,
Sterne und Mond untergehen?
Scheinen sie dir auch zu sinken,
ist es doch wahrhaft ein Aufgang;
Scheint dir ein Kerker das Grab auch,
ist’s doch zur Freiheit ein Ausgang.
Fiel je ein Korn in die Erde,
das sich nicht köstlich entfaltet?
Glaubst du denn, dass sich das Korn, das
die Menschen sind, anders gestaltet?
Jeglichen Eimer, der sinket,
hebst du gefüllt aus der Quelle:
Sieh, auch dem Joseph der Seele
strahlt in der Grube die Helle!
Schließe den Mund jetzt im Diesseits,
öffne im Jenseits ihn wieder,
Dass in der Welt, da kein Ort ist,
ewig ertönen die Lieder!

RUMI

uit: Nimm eine Rose und nenne sie Lieder. Poesie der islamischen Völker. Herausgegeben und übersetzt von Annemarie Schimmel, Frankfurt am Main/ Leipzig 1995 (Insel Verlag)

****

NADA

El viento muere en mi herida
La noche mendiga mi sangre

Alejandra Pizarnik

NICHTS

Der Wind stirbt in meiner Wunde.
Die Nacht erbettelt mein Blut.

Vertaling: Juana und Tobias Burghardt

uit: Pizarnik, Alejandra, Genizas Asche, Asche, 1956-1971, Zürich 2002 (Amman Verlag)

****

GIORNO DOPO GIORNO (1947)
ALLE FRONDE DEI SALICI

E come potevamo noi cantare
con il piede straniero sopra il cuore,
fra i morti abbandonati nelle piazze
sull'erba dura di ghiaccio, al lamento
d'agnello dei fanciulli, all'urlo nero
della madre che andava incontro al figlio
crocifisso sul palo del telegrafo?
Alle fronde dei salici, per voto,
anche le nostre cetre erano appese,
oscillavano lievi al triste vento.

Quasimodo

*****

DAG NA DAG (1947)
AAN DE WILGENTAKKEN

En hoe konden wij ook zingen
met de vreemde voet op ons hart,

tussen de doden, achtergelaten op de pleinen
op het vriesharde gras, onder
het klagend geblaat van de kinderen,
onder de donkere schreeuw van een moeder die haar zoon gekruisigd aan een telegraafpaal trof?
Aan de wilgentakken hingen,
door een gelofte, ook onze lieren,
ze wiegden lichtjes in de droeve wind.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

****

NAMEN

Ik draag ze als een doem.
Mijn stofnaam mens
Een mager woord, een woeker,
Een overschrijden van de grens.

Mijn eigen naam, die niemand kent
De som van al mijn trilling
Van mijn lot equivalent
Tegelijk mijn warmte en verkilling.

Plaatsnamen, zaaknamen. Liefdesnamen
Die nooit voorbij zouden gaan,
Waarvan sommige al vergeten zijn
Terwijl wij andere beramen.

Dat alles binnen de taal,
Keelklank, eeuwenoude kwaal:
Slechts een naam legt iets bloot
De eeuwenoude roepnaam Dood.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

******

AFTER GREAT PAIN, a formal feeling comes

After great pain, a formal feeling comes
The Nerves sit ceremonious, like Tombs –
The stiff Heart questions was it He, that bore,
And Yesterday, or Centuries before?

The Feet, mechanical, go round –
Of Ground, or Air, or Ought –
A Wooden way
Regardless grown,
A Quartz contentment, like a stone –

This is the Hour of Lead –
Remembered, if outlived,
As Freezing persons, recollect the Snow –
First – Chill – then Stupor – then the letting go –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung)

*****

LE PLAT PAYS
Avec la mer du Nord pour dernier terrain vague
Et des vagues de dunes pour arrêter les vagues
Et de vagues rochers que les marées dépassent
Et qui ont à jamais le coeur à marée basse
Avec infiniment de brumes à venir
Avec le vent de l'est écoutez-le tenir
Le plat pays qui est le mien

Avec des cathédrales pour uniques montagnes
Et de noirs clochers comme mâts de cocagne
Où des diables en pierre décrochent les nuages
Avec le fil des jours pour unique voyage
Et des chemins de pluies pour unique bonsoir
Avec le vent d'ouest écoutez-le vouloir
Le plat pays qui est le mien

Avec un ciel si bas qu'un canal s'est perdu
Avec un ciel si bas qu'il fait l'humilité

Avec un ciel si gris qu'un canal s'est pendu
Avec un ciel si gris qu'il faut lui pardonner
Avec le vent du nord qui vient s'écarteler
Avec le vent du nord écoutez-le craquer
Le plat pays qui est le mien

Avec de l'Italie qui descendrait l'Escaut
Avec Frida la blonde quand elle devient Margot
Quand les fils de novembre nous reviennent en mai
Quand la plaine est fumante et tremble sous juillet
Quand le vent est au rire quand le vent est au blé
Quand le vent est au sud écoutez-le chanter
Le plat pays qui est le mien.

Jacques Brel

******

MIJN VLAKKE LAND

Wanneer de Noordzee koppig breekt aan hoge duinen
En witte vlokken schuim uiteenslaan op de kruimen,
Wanneer de norse vloed beukt aan het zwart basalt
En over dijk en duin de grijze nevel valt
Wanneer bij eb het strand woest is als een woestijn
En natte westenwinden gieren van venijn,
Dan vecht mijn land…Mijn vlakke land…

Wanneer de regen daalt op straten, pleinen, perken,
Op dak en torenspits van hemelhoge kerken,
Die in dit vlakke land de enige bergen zijn,
Wanneer onder de wolken mensen dwergen zijn,
Wanneer de dagen gaan in domme regelmaat
En bolle oostenwind het land nog vlakker slaat,
Dan wacht mijn land…Mijn vlakke land…

Wanneer de lage lucht vlak over het water scheert,
Wanneer de lage lucht ons nederigheid leert,
Wanneer de lage lucht er grijs als leisteen is,
Wanneer de lage lucht er vaal als keileem is,
Wanneer de noordenwind de vlakte vierendeelt,
Wanneer de noordenwind er onze adem steelt,
Dan kraakt mijn land…Mijn vlakke land…

Wanneer de Schelde blinkt in zuidelijke zon

En elke Vlaamse vrouw flaneert in zon-japon
Wanneer de eerste spin z'n lentewebben weeft
Of dampende het veld in juli-zonlicht heeft,
Wanneer de zuidenwind er schatert door het graan,
wanneer de zuidenwind er jubelt langs de baan,
Dan juicht mijn land…Mijn vlakke land…

Vertaling Ernst van Altena

****

ELEGÍA ESPAÑOLA (II)

A Vicente Aleixandre

Ya la distancia entre los dos abierta
Se lleva el sufrimiento, como nube
Rota en lluvia olvidada, y la alegría,
Hermosa claridad desvanecida;
Nada altera entre tú, mi tierra, y yo,
Pobre palabra tuya, el invisible
Fluir de los recuerdos, sustentando
Almas con la verdad de tu alma pura.
Sin luchar contra ti ya asisto inerte
A la discordia estéril que te cubre,
Al viento de locura que te arrastra.
Tan sólo Dios vela sobre nosotros,

Árbitro inmemorial del odio eterno.

Tus pueblos han ardido y tus campos
Infecundos dan cosecha de hambre;
Rasga tu aire el ala de la muerte;
Tronchados como flores caen tus hombres
Hechos para el amor y la tarea;
Y aquellos que en la sombra suscitaron
La guerra, resguardados en la sombra,
Disfrutan su victoria. Tú en silencio,
Tierra, pasión única mía, lloras
Tu soledad, tu pena y tu vergüenza.

Fiel aún, extasiado como el pájaro
Que en primavera hacia su nido antiguo
Llegaba a ti y en ti dejaba el vuelo,
Con la atracción remota de un encanto

Ineludible, rosa del destino,
Mi espíritu se aleja de estas nieblas,
Canta su queja por tu cielo vasto,
Mientras el cuerpo queda vacilante,
Perdidos, lejos, entre sueño y vida,
Y oye el susurro lento de las horas.

Si nunca más pudieran estos ojos
Enamorados reflejar tu imagen.
Si nunca más pudiera por tus bosques,
El alma en paz caída en tu regazo,
Soñar el mundo aquel que yo pensaba
Cuando la triste juventud lo quiso.
Tú nada más, fuerte torre en ruinas,
Puedes poblar mi soledad humana,
Y esta ausencia de todo en ti se duerme.
Deja tu aire ir sobre mi frente,
Tu luz sobre mi pecho hasta la muerte,
Única gloria cierta que aún deseo.

Luis Cernuda

******

SPANISCHE ELEGIE (II)

Für Vicente Aleixandre

Schon schluckt die zwischen uns entstandene Kluft
das Leiden ganz wie eine Wolke, geborsten
in vergessenem Regen, und mit ihm die Freude,
die schöne, geschwundene Klarheit;
nichts trübt zwischen dir, mein Land, und mir,
dein armes Wort, das unsichtbare
Fliessen von Erinnerung, das andre Seelen
mit der Wahrheit deiner Seelenreinheit nährt.
Ich kämpfe nicht mehr, sehe reglos
diesen oden Zwist an, der dich überzieht,
den Wind des Wahnsinns, der dich fortreisst.
Einzig Gott wacht weiter über uns,
seit Urzeit Schiedsrichter ewigen Hasses.

Deine Dörfer brannten, und die Felder
geben, unfruchtbar, nur Hungerernten;
deine Luft zerreisst die Todesschwinge;

wie gebrochene Blumen fallen deine Menschen,
geschaffen für die Liebe und das Tagewerk;
und jene, die im Dunkeln ihren Krieg
entfachten, dort im Schutz des Dunkels
geniessen sie den Sieg. Und schweigend, Land,
für mich die einzige Passion, beweinst du
deine Einsamkeit, dein Leid und deine Schande.

Noch immer treu, verzückt, so wie der Vogel
im Frühling unterwegs zu seinem alten Nest
zu dir kam und zum Ende seines Fluges,
entfernt sich mit der leisen Zugkraft eines Zaubers
unausweichlich, Rose der Bestimmung,
mein Geist von diesen Nebeln,
singt in deinen weiten Himmel seine Klage,
und der Körper, schwankend, verloren,
hängt fern dort zwischen Traum und Leben,
im Ohr das langsame Flüstern der Stunden.

Könnten niemals mehr diese verliebten
Augen deinem Bild ein Spiegel sein.
Könnte ich nie mehr in deinen Wäldern,
die Seele friedlich dort in deinem Schoss,
jene Welt erträumen, die ich mir erdachte,
als die traurige Jugend es wollte.
Dann kannst nur du allein, starker Turm in Ruinen,
meine Menscheneinsamkeit beleben,
und diese Leere, allumfassend, findet Schlaf in dir.
Lass deinen Wind über meine Stirn streichen,
dein Licht über meine Brust bis hin zum Tod,
einzig sichere Seligkeit, nach der mich noch verlangt.

vertaling: Susanne Lange

uit: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp), pag. 86-89

*****

KLEINER WIND

Nicht weinen, kleiner
Wind, andre Augen
hat der Regen
nicht.

Friedrich Ani

uit: Friedrich Ani, Im Zimmer meines Vaters. Gedichte, Berlin 2017 (Suhrkamp), pag. 49

******

I HEARD A FLY BUZZ – when I died

I heard a Fly buzz – when I died –
The Stillness in the Room
Was like the Stillness in the Air
Between the Heaves of Storm –

The Eyes around – had wrung them dry –
And Breaths were gathering firm
For that last Onset – when the King
Be witnessed – in the Room –

I willed my Keepsakes – Signed away
What portion of me be
Assignable – and then it was
There interposed a Fly –

With Blue – uncertain stumbling Buzz –
Between the light – and me –
And then the Windows failed – and then
I could not see to see –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung)

*****

MANAS

Schnee sein, wind sein,
durch die Luft tropfen,
in den Boden sickern.
Wer hat den Tod erfunden?
Schmelzen, schwinden,

nicht zu wissen von gestern, morgen,
nicht zu wissen von mir,
nicht zu wissen, nicht zu wissen.

Alfred Döblin

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz? Jüdische Wurzeln – deutsche Gedichte. Eine alphabetische Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 240

******

19 GENNAIO 1944

Ti leggo dolci versi d'un antico,
e le parole nate fra le vigne,
le tende, in riva ai fiumi delle terre
dell'est, come ora ricadono lugubri
e desolate in questa profondissima
natte di guerra in cui nessuno corre
il cielo degli angeli di morte,
e s'ode il venta con rambo di crollo
se scuote le lamiere che qui in alto
dividono le logge, e la malinconia
sale dei cani che urlano dagli orti
ai colpi di moschetto delle ronde
per le vie deserte. Qualcuno vive.
Forse qualcuno vive. Ma noi, qui,
chiusi in ascolto dell' antica voce,
cerchiamo un segno che superi la vita,
l' oscuro sortilegio della terra
dove anche fra le tombe di macerie
l'erba maligna solleva il suo fiore.

Quasimodo

******

19 JANUARI 1944

Ik lees je zoete verzen van een antiek dichter voor,
en de woorden geboren tussen de wijngaarden,
de schermen, aan de oevers van de rivieren van de landen
in het oosten, zoals ze nu akelig
en troosteloos neervallen in deze pikdonkere

oorlogsnacht waarin niemand zich
door de hemel van de doodsengelen haast,
en je de wind hoort met het geraas van een instorting
wanneer hij de platen door elkaar schudt die hierboven
de loggia's van elkaar scheiden, en dan stijgt de melancholie van de honden
die uit de moestuinen huilen
bij de geweerschoten van de nachtwachten
door de verlaten straten. Iemand is in leven.
Misschien is iemand in leven. Maar wij, hier,
opgesloten luisterend naar de aloude stem,
zoeken een teken dat het leven overstijgt,
de donkere betovering van de aarde
waar ook tussen de graven van puin
het onkruid tot bloei komt.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

AIX-LA-CHAPELLE

Wie das Schneewasser im Tauwind
die alten Spuren geht
gehn meine Gedanken.

Wie der heilige Strom
den Weg sich gräbt durch Granit
frisst sich die Sehnsucht ihr Bett
und ist immer dieselbe.

Im Wind weht dein Haar
und auf der Düne stehst du
vor selig strahlendem Himmel
in ewigem Sommer
heute wie damals

und heute wie damals
wein ich und lach ich
dass nichts währt
und alles währt
denn nichts kehrt wieder

und nichts ist verloren.

Hans Eichner

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz? Jüdische Wurzeln – deutsche Gedichte. Eine alphabetische Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 259

****

SCHLAFLIED FÜR DANIEL

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.
Und es ist Nacht.
Die Scheiben klirren im Wind,
da sind die Toten erwacht

die Toten von Auschwitz, mein Sohn.
Du weisst es nicht
und träumst von Sternschnupp' und Mohn
und Sonn-und Mondgesicht.

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.
Und es ist Nacht.
Die Toten stöhnen im Wind: — — —
viel Menschen sind umgebracht.

Du darfst nicht schlafen, mein Sohn,
und träumen von seliger Pracht.
Sieh doch! Es leuchtet der Mohn
wie Blut so rot in der Nacht.

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.
Und es ist Nacht.
Die Toten klagen im Wind —
und niemand ist aufgewacht…

Siegfried Einstein

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz? Jüdische Wurzeln – deutsche Gedichte. Eine alphabetische Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 267

******

REQUIEM

Meine Mutter sitzt im Blütenschnee,
Vögel in ihren roten Haarbächen spielen Frühling.
Sie lässt sich kosen von Flügeln auf ihrem roten Meere.
Es fliesst um sie,
Schüttelt ihren winzigen Körper
Und füllt die alten Augen.
Du, mein rotes Blut im Schnee,
Ich kann nicht zu dir, Dir
nicht helfen aus deinen Lasten.
Du lachst so, Farbe —
Meine Mutter ertrank.
Blüten, küsst ihren Taubenleib,
Vögel, legt euch an sie heran,
Trinkt sie aus, deckt sie zu:
ihr werdet alle rot, schimmrig braun,
Liebeserde.

Henriette Hardenberg

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz? Jüdische Wurzeln – deutsche Gedichte. Eine alphabetische Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 408

****

OVER HET VERVAL

In dit onvoorspelbaar heelal dat ik noemde
maar nu, door uw afwezigheid, ontnaamd werd
en begrensd is geworden, zijn opklaringen
niet voorzien. Over inwendige vergezichten
trekt mist in stoeten van lange droefenis.

Een zoen van de dood, een witte weelde
die weldra langs steriele zuigers &
injexienaalden de warmte onder mijn vel
door in mijn arme &vermoeide aders
zal jagen langs hart en hortende nieren

die al lang door god zijn doorgrond
tot aan het ravijn waar alle dingen
eens in eindigen start ik in mezelf.
Zo kwetsbaar slechts kan ik overleven

tussen belagers en trawanten van de leugen.

En als dan alles weer voorbij is, geleden
lacht mijn ziel traag, bleek en pas ontwaakt
uit zijn zieke winterslaap waar eeuwigheid
uit bestaat: steeds proberen of de gespannen boog
ook werkelijk onbreekbaar zijn zal.

I'm afraid to follow my flesh over those narrow wide
hard soft female beds. but I do.
(Bob Kaufman. Jail Poems.)

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

******

EEN DOODSHOOFD

Mijn stilste en mijn trouwste vriend
getuige van het vele leed dat groeit
getuigenis ook van de verlossing
en hoe een & ander wordt verdiend.

Dat mijn doods hoofd mij eens
en voor altijd wordt ontroofd
door medemensen eerst omkleed
door wormen dan geheel gedoofd:

Somber, zult u zeggen, triest.
Toch rest mij nog de stille hoop
eens als schedel vriend te zijn
van anderen als wanhoop hen bevriest.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

****

BECAUSE I COULD NOT STOP FOR DEATH

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed Us –
The Dews drew quivering and Chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – ‘tis Centuries – and yet
Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses’ Heads
Were toward Eternity –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich’sche Verlagsbuchhandlung)

****

GESANG

Du Mund Atmen meines Todes
(Kind, süsse Wiege … Du)
Schlafgesang ewiger Zärtlichkeit.
O wir stürzen in Dich
In Dich
Schoss

In Dich
Gott
Immer zu Gott
Immer zu Dir
(Du lallendes Kind seliger Liebe …)
Lippe singt:
Mund Du. Laut Du.
Auf(f)lammen Du.
Du Gott
Gott Wir
Schoss Wir
O Sterben ewigen Lebens
Hörst Du:
Morgen graut ewige Sehnsucht
(Gott rüttelt an den Fenstern unseres
Sarges).

Karl Jakob Hirsch

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz? Jüdische Wurzeln – deutsche Gedichte. Eine alphabetische Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 467

****

GIORNO DOPO GIORNO

Giorno dopo giorno: parole maledette e il sangue
e l'oro. Vi riconosco, miei simili, mostri
della terra. Al vostro morso è caduta la pietà
e la croce gentile ci ha lasciati.
E più non posso tornare nel mio eliso.
Alzeremo tombe in riva al mare, sui campi dilaniati
ma non uno dei sarcofaghi che segnano gli eroi.
Con noi la morte ha più volte giocato:
s'udiva nell'aria un battere monotono di foglie
come nella brughiera se al vento di scirocco
la folaga palustre sale sul la nube.

Quasimodo

******

DAG NA DAG

Dag na dag: vervloekte woorden en zowel bloed
als goud. Ik herken u, mijn gelijken, monsters
van deze aarde. Bij jullie beet is medelijden gesneuveld
en het vriendelijke kruis heeft ons verlaten.
En ik kan niet langer terugkeren naar mijn Elysium.
We zullen grafstenen plaatsen aan de oever van de zee,
op de verscheurde velden
maar geen sarcofagen die helden gedenken.
Met ons heeft de dood meerdere malen gespeeld:
je hoorde in de lucht een eentonig ritselen van bladeren
als in de heivlakte wanneer in de felle zuidenwind
de meerkoet boven de wolk uitstijgt.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

****

SIN LLAVES Y A OSCURAS

Era uno de esos días en que todo sale bien.
Había limpiado la casa y escrito
dos o tres poemas que me gustaban.
No pedía más.
Entonces salí al pasillo para tirar la basura
y detrás de mí, por una correntada,
la puerta se cerró.
Quede sin llaves y a oscuras
sintiendo las voces de mis vecinos
a través de sus puertas.
Es transitorio, me dije;
pero así también podría ser la muerte:
un pasillo oscuro,
una puerta cerrada con la llave adentro
la basura en la mano.

Fabian Casas

****

ZONDER SLEUTELS EN IN HET DONKER

Het was een van die dagen waarop alles goed gaat
Ik had de woning schoongemaakt en twee of drie
gedichten geschreven die me wel bevielen.
Meer vroeg ik niet.
Ik liep de gang in om het vuil weg te gooien
toen door een plotselinge wind, de deur
achter mij dichtsloeg.
Daar stand ik, zonder sleutels in het donker
en hoorde stemmen van mijn buren
door hun deuren heen.
Het duurt maar even, hield ik mezelf voor:
maar ook de dood zou zo kunnen zijn:
een donkere gang,
een gesloten deur met de sleutel aan de binnenkant
en het vuilnis in mijn hand.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Droogenbroodt, Germain, De stem aan de andere kant. La voz del otro lado. Moderne Argentijnse poëzie. Selectie Rafal Carcelén. Vertaling Germain Droogenbroodt, Jean Schalekamp, z.p. 2021, (Point & Boekenplan)

******

EEUWIGE DROOMBLOEMEN

Juni 1966

aan het gekkenhuis aarde
wil een arme man ontkomen.
hij kan geen uitweg zien
heeft honger bovendien.
ja hij bezit helemaal niets
niets zichtbaars of onzichtbaars.

hij was er wel in geslaagd
via de achterdeur
van de zielsverhuizing
in de gedaante
van een kameel te kruipen.
maar nu lieten ze hem niet
via het oog van de naald
het hemelrijk binnen.

zijn laatste korreltje

viel onder de tafel.
zijn laatste stipje
viel onder de tafel
in de bodemloosheid
bij de zwarte roos.

hij huilt bij een voltooid ovaal
op het verschoten behang

hij blijft
maar dromen
van de aarde
dat apocalyptische
bloeiende
tuintje

vandaar af kan hij
goed alle wegen zien
die hij op zijn levensweg
had moeten nemen

in plaats van een hoofd
wenst hij
een ster.
in plaats van het hoofd
wenst hij
een boeket
van sterren.

dwazen
en
doden
blijven altijd
jong
zoals de
eeuwige
droombloemen

Hans Arp

bron: Arp, Hans, Zingend blauw. Uit het Duits vertaald door Ria van Hengel, 2017 (Uitgeverij Vleugels)

*****

DEATH IS THE SUPPLE SUITOR

Death is the supple Suitor
That wins at last –
It is a stealthy Wooing
Conducted first
By pallid innuendoes
And dim approach
But brave at last with Bugles
And a bisected Coach
It bears away in triumph
To Troth unknown
And Kindred as responsive
As Porcelain.

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung)

******

ALLERZIELEN

Opleven met de doden in november,
mist over weilanden van zelfbesef,
grazig en groen. Remember to remember.
Het landschap is. – En beiden leefden er

met hand en tand, en hadden we maar nooit
lopen geleerd en praten met elkander,
uitkijken naar de sneeuw, een rauwe einder,
gevoeligheid die langzaam wordt gelooid –

leer om mooi riemen uit te snijden,
tongriemen veel te los en te profaan.
Remember to remember al dit lijden
voor het bevrijdende: alleen te staan

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

******

A VICENT ANDRÉS ESTELLÉ

Junto a la mesa se ha quedado solo,
debajo de las vigas, en penumbra
los muros. Los naranjos arden fuera
de luz, y el mar de velas blancas, suben
encendidos los pinos por el monte.
En la madera del balcón las horas
se detienen, y el mundo se imagina
con el amor que quiere el pecho. Crece
la sala dentro, y el rumor del aire
llega hasta el corazón, como se queda
la soledad del polvo en una rama.
Inclina la cabeza, y en su gesto
nada adivinaría nadie; el
sabe que las tristezas son inútiles
y que es estéril la alegria. Vive
amando, como un loco que creyera
en la tristeza de hoy, o en la alegría
de mañana. La tarde entra en la casa
y apaga la madera del balcon,
su llama roja. Ay, se muere todo,
pasa la luz, la flor, los sentimientos
se marchitan, las fuerzas van perdiéndose.
Los ojos, sonadores, cuando avanzan
los días y envejecen, nada nuevo
quieren. Con lentitud baja aquel hombre,
sale a la puerta de la casa, mira
los campos, las alturas, los primeros
astros del cielo, reconoce el mundo.
Alguien llega del bosque, con su cesta
luminosa de grillos, sus, callados
fuegos de hierba seca. El conoce
quien es, toca la sombra del gigante,
le sonríe. Y enciende las ventanas,
deja la puerta abierta, le saluda
con dulce voz, y espera a que se aleje.

Francisco Brines

******

VOOR VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

Hij is aan tafel blijven zitten, alleen,

onder de balken, in het duister, de muren.
Buiten gloeien de sinaasappelbomen van licht,
de zee van witte zeilen, en vlammend
beklimmen de dennen de berg.
In het hout van het balkon vallen de uren stil,
en de wereld beeldt zich de liefde in waarnaar
het gemoed verlangt. Binnen groeit de kamer
en het gerucht van de lucht dringt door tot het
hart, zoals de eenzaamheid van het stof op een
tak achterblijft.
Hij neigt zijn hoofd, en in de uitdrukking van
zijn gelaat kan niemand iets vermoeden; hij
weet dat droefheid nutteloos en vreugde
onvruchtbaar is. Hij leeft minnend, als een
krankzinnige die in de droefheid van vandaag,
of in de vreugde van morgen gelooft. De
avond valt het huis binnen en dooft het hout
van het balkon, zijn rode vlam. Ach, alles sterft,
het licht gaat voorbij, de bloem, de gevoelens
verwelken, de krachten nemen af.
Als de dagen vorderen en ouder warden,
verlangen de dromerige ogen niets nieuws.
Traag gaat die man naar beneden, verschijnt
aan de deur van het huis, kijkt naar de velden,
naar de heuvels, naar de eerste sterren aan de
hemel, herkent de wereld.
Iemand komt uit het bos, zijn mandje lichtend
van krekels, zijn zwijgende vuren van droog
gras. Hij weet wie het is, betast de schaduw
van de reus, lacht hem toe. En ontsteekt de
ramen, laat de deur open, groet hem met .
zachte stem en wacht tot hij zich verwijdert.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

****

ELEGIE

Lieve grootmoeder die sterft in een witte bloempot
op eeuwige vensterbank van het ziekenhuis, glimlach
die samen met het laatste leven langs je valse tanden
in de nikkelen braakbak glijdt, de pijn

die zich in je ingewanden oprolde en stierf,
de witste handen ter wereld die je uitwasten
afdroogden en wegzetten.

De ene traan die achterwege bleef
De gouden armband die je nooit hebt gekregen,
Het geld dat je nooit hebt verspild
De kinderen die je nooit hebt gebaard
en die rond je hijgende bed staan
met grote angstogen naar de lakens starend.

Het oor, dat toesmelt en stolt
Het oog, dat in zijn kas zinkt
De handen, die zich sluiten willen, en openvallen.
Onze gemeenschappelijke adem die stokt
Onze miljarden handen die bonzen
tegen de wanden van hetzelfde hart.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

******

THE HISTORY OF TRUTH

In that ago when being was believing
Truth was the most of many credibles
More first, more always, than a bat-winged lion,
A fish-tailed dog or eagle-headed fish,
The least like mortals, doubted by their deaths.

Truth was their model as they strove to build
A world of lasting objects to believe in,
Without believing earthenware and legend,
Archway and song, were truthful or untruthful:
The Truth was there already to be true.

This while when, practical like paper dishes,
Truth is convertible to kilo-watts,
Our last to do by is an anti-model,
Some untruth anyone can give the lie to,
A nothing no one need believe is there.

W.H. Auden

Bron: Auden, W. H.: Collected Poems. London 2007, p. 608

******

STRÖMUNG

So weit im Leben und so nah am Tod,
dass ich mit niemand darum rechten kann,
reiss ich mir von der Erde meinen Teil;

dem stillen Ozean stoss ich den grünen Keil
mitten ins Herz und schwemm mich selber an.

Zinnvögel steigen auf und Zimtgeruch!
Mit meinem Mörder Zeit bin ich allein.
In Rausch und Bläue puppen wir uns ein.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999 (Piper)

*****

MILANO, AGOSTO 1943

Invano cerchi tra la polvere,
povera mano, la città è morta.
E' morta: s'è udito l'ultimo rombo
sul cuore del Naviglio. E l'usignolo
è caduto dall'antenna, alta sul convento,
dove cantava prima del tramonto.
Non scavate pozzi nei cortili:
i vivi non hanno più sete.
Non toccate i morti, cosi rossi, cosi gonfi:
lasciateli nella terra della loro case:
la città è morta, è morta.

Quasimodo

*****

MILAAN, AUGUSTUS 1943

Tevergeefs zoek je tussen het stof,
arme hand, de stad is dood.
Ze is dood: het laatste gedruis was te horen
boven het hart van de Naviglio. En de nachtegaal
is van de antenne gevallen, hoog boven het klooster,
waar ze voor de zonsondergang zong.
Graaf geen putten op de binnenkoeren:
de levenden hebben geen dorst meer.
Raak de doden, zo rood, zo gezwollen, niet aan:
laat hen in de aarde van hun huizen:
de stad is dood, is dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

****

EXIL

Ein toter bin ich der wandelt
gemeldet nirgends mehr
unbekannt im Reich des Präfekten
überzählig in den goldenen Städten
und im grünenden Land

abgetan lange schon
und mit nichts bedacht

Nur mit Wind mit Zeit und mit Klang

der ich unter Menschen nicht leben kann

Ich mit der deutschen Sprache
dieser Wolke urn mich
die ich halte als Haus
treibe durch alle Sprachen

O wie sie sich verfinstert
die dunklen die Regentöne
nur die wenigen fallen

In hellere Zonen trägt dann sie den Toten hinauf

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999 (Piper)

******

OVERWINTEREN

wakker: in een pijnbos in het noorden –
van de aarde dwingend getrommel
in de boomstam zonlicht als drank
die het ijs van het duister opzweept
terwijl het hart huilt tegen wolven

wat storm ontvreemdt is storm
met schulden van sneeuw is de winter
groter dan zijn beeldspraak
heimwee als heerser van een rijk ten onder
op zoek naar dwaling voor altijd

de zee treurt om de levenden
sterren verlichten om beurten de liefde
wie heeft alles zien gebeuren
rivier die reikhalst naar hoornspel
opstand in de boomgaard

hoor je dat? mijn geliefde
wil dat wij hand in hand oud worden
en samen met de woorden in winterslaap gaan
nieuw geweven tijd laat een doodknoop achter
of een onvoltooid gedicht

Bei Dao

Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi – Uitgever: Changjiang, Wuhan, China, 2008
Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

******

DE ROOS VAN DE TIJD

als de deurwacht diep in slaap is
keer je om met de storm
en wat oud wordt in omhelzing is

de roos van de tijd

als de weg van de vogel de hemel afbakent
kijk je terug naar de zon die zakt
en wat verschijnt in verdwijning is
de roos van de tijd

als het mes breekt in het water
vertrap je fluitspel op de brug
en wat het uitschreeuwt in complot is
de roos van de tijd

als de pen een einder tekent
schrik je wakker van de gong van het oosten
en wat opengaat in weerklank is
de roos van de tijd

in de spiegel is eeuwig dit ogenblik
dit ogenblik leidt naar de poort van nieuw leven
en die poort staat open naar zee
de roos van de tijd

Bei Dao

Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi – Uitgever: Changjiang, Wuhan, China, 2008
Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

****

WIND EN LICHT

Wind en licht beitelen bloemen
tot een kristalhelder bestaan
dat ieder uitzicht beneemt
op een diepgevroren dag.

Zo melkwit is het dodenrijk
waar de liefde haar voortgang neemt;
de tong kan niets meer benoemen,
maar het hart mist er geen slag

en iedere godheid mag
ons weer tot die dag verdoemen
ijsheilig te zijn met bloemen
over ons open graf…

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

******

HET ALLEREERSTE

dag en nacht nemen afscheid van boomtoppen
vleugels verzamelen het laatste licht
varen door golven beschutting van jeugd
de dood draait aan een kompas in het hart

buiten het montuur van de tijd luidt
de tiran van herinnering de klok – heimwee
de politie is op zoek naar de storm
en duizelig van de vingerafdrukken van het licht

de hemel likt zijn wonden in de vijver
sterren reserveren voor het nachttheater
een wees leidt blinde lofliederen
op de bergpas de maan tegemoet

het allereerste heeft geen naam
de rivier vernieuwt haar rooster
de zon steekt haar oogverblindend scherm op
brengt vreemdelingen weg

Bei Dao

Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi – Uitgever: Changjiang, Wuhan, China, 2008
Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

******

Klage

Er war mein Nord, mein Süd,
mein Ost und West,
Meine Arbeitswoche
und mein Sonntagsfest,
Mein Gespräch, mein Lied,
mein Tag, meine Nacht,
Ich dachte, Liebe währet ewig:

Falsch gedacht.

Die Sterne sind jetzt unerwünscht,
löscht jeden aus davon,
Verhüllt auch den Mon
und nieder reißt die Sonn',
Fegt die Wälder zusammen
und gießt aus den Ozean,
Weil nun nichts mehr
je wieder gut werden kann.«

Haltet alle Uhren an,
laßt das Telefon abstellen,
Hindert den Hund daran,
den saftigen Knochen anzubellen,
Klaviere sollen schweigen,
und mit gedämpftem Trommelschlag,
Laßt die Trauernden nun kommen,
tragt heraus den Sarg.

Laßt Flugzeuge kreisen,
klagend im Abendrot,
An den Himmel schreibend
die Botschaft. *Er ist tot*;
Laßt um die weißen Hälse der Tauben
Kreppschleifen schlagen
Und Verkehrspolizei schwarze
Baumwollhandschuh' tragen.

W.H. Auden

*****

Der Brunnen
Im verbrannten Hof
Steht noch der Brunnen
Voll Tränen
Wer weinte sie

Wer trinkt seinen Durst leer

Rose Ausländer

****

Todesfuge

Schwarze Milch der Frühe wir trinken sie abends
wir trinken sie mittags und morgens wir trinken sie nachts
wir trinken und trinken
wir schaufeln ein Grab in den Lüften da liegt man nicht eng
Ein Mann wohnt im Haus der spielt mit den Schlangen der schreibt
der schreibt wenn es dunkelt nach Deutschland dein goldenes Haar Margarete
er schreibt es und tritt vor das Haus und es blitzen die Sterne
er pfeift seine Rüden herbei
er pfeift seine Juden hervor läßt schaufeln ein Grab in der Erde
er befiehlt uns spielt auf nun zum Tanz

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
wir trinken dich morgens und mittags wir trinken dich abends
wir trinken und trinken
Ein Mann wohnt im Haus der spielt mit den Schlangen der schreibt
der schreibt wenn es dunkelt nach Deutschland dein goldenes Haar Margarete
Dein aschenes Haar Sulamith wir schaufeln ein Grab in den Lüften
da liegt man nicht eng

Er ruft stecht tiefer ins Erdreich ihr einen ihr andern singet und spielt
er greift nach dem Eisen im Gurt er schwingts seine Augen sind blau
stecht tiefer die Spaten ihr einen ihr andern spielt weiter zum Tanz auf

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
wir trinken dich mittags und morgens wir trinken dich abends
wir trinken und trinken
ein Mann wohnt im Haus dein goldenes Haar Margarete
dein aschenes Haar Sulamith er spielt mit den Schlangen

Er ruft spielt süßer den Tod der Tod ist ein Meister aus Deutschland
er ruft streicht dunkler die Geigen dann steigt ihr als Rauch in die Luft
dann habt ihr ein Grab in den Wolken da liegt man nicht eng

Schwarze Milch der Frühe wir trinken dich nachts
wir trinken dich mittags der Tod ist ein Meister aus Deutschland
wir trinken dich abends und morgens wir trinken und trinken
der Tod ist ein Meister aus Deutschland sein Auge ist blau
er trifft dich mit bleierner Kugel er trifft dich genau
ein Mann wohnt im Haus dein goldenes Haar Margarete
er hetzt seine Rüden auf uns er schenkt uns ein Grab in der Luft
er spielt mit den Schlangen und träumet der Tod ist ein Meister

aus Deutschland
dein goldenes Haar Margarete
dein aschenes Haar Sulamith

Paul Celan

*****

DE UITEINDELIJKE ROOS

1
Bladnerven in steen bewaard
uit aarde opgedolven en daarna
in vitrines neergevlijd;
kristallen, flinters, glittersplinters

Zo'n delver wilde ik wel worden
dwars door slijk te stoten op
de compactheid van wat gekit
tot residu werd, materie ingedikt

Versteende roos, te beademen
in te ademen
ten diepste
tot zij zich openbaart.

2
Daar wellen de gevoelens
en met hen alle symbolen!
De smachtende woorden
de uitgestrekte handen
de geloken of wijd open ogen

Niet meer dan een briesje
een windvlaag, bladgeritsel
en dan het trage, onaanzienlijke vallen

Tot alles in de grond ligt
veilig verpakt, opgeborgen
in de gesloten doos van de aarde

Daar begint het verteren
van de smachtende woorden
de uitgestrekte handen enz.

Als de dood eenmaal voor ogen staat
kan het zien beginnen, het delven
het gekras van een spijker in steen
het losbikken van de uiteindelijke roos.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

******

MOEDERS GRAF

Ach ja, moeder leefde nog steeds,
breedvoerig herscheppend de bomen
tot loffelijk schaduwen werpen voorzomer
noemde zij dat.
En wij liepen verder langs lanen
die zij voor ons uitdacht, rechtlijnig
en blij van een sierlijk geluid:
dat zijn de vogels zei moeder.
Ze leefde nog steeds in die lanen
waar het hooi zich in twijgen verwart.
Maar de nacht werd haar weldra de baas.
In het donker verdwaald en eenzelvig,
ieder spelend met eigen gedachten,
vond de morgen ons onverhoopt weer:
saamgekomen waar wij eens scheidden,
wezen wij het elkaar: Moeders graf.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

****

NOG NET ZO

Zoveel doden later
ligt het landschap er nog net zo bij
van iedere beschrijving vrij

Onder de aarde nog meer aarde
nog oudere doden tellen daar hun scherven

bij het licht van zwarte horloges

Je wordt helemaal grijs van dit werk
in één nacht of op de lange duur
warm je handen
kijk hoe takjes verspringen in het vuur

Het landschap ligt er nog net zo bij
trekt je, wil je bijzetten
van iedere beschrijving vrij.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze, Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

******

FRÜHLING DER SEELE

Aufschrei im Schlaf; durch schwarze Gassen stürzt der Wind,
Das Blau des Frühlings winkt durch brechendes Geäst,
Purpurner Nachttau und es erlöschen rings die Sterne.
Grünlich dämmert der Fluß, silbern die alten Alleen
Und die Türme der Stadt. O sanfte Trunkenheit
Im gleitenden Kahn und die dunklen Rufe der Amsel
In kindlichen Gärten. Schon lichtet sich der rosige Flor.

Feierlich rauschen die Wasser. O die feuchten Schatten der Au,
Das schreitende Tier; Grünendes, Blütengezweig
Rührt die kristallene Stirne; schimmernder Schaukelkahn.
Leise tönt die Sonne im Rosengewölk am Hügel.
Groß ist die Stille des Tannenwalds, die ernsten Schatten am Fluß.

Reinheit! Reinheit! Wo sind die furchtbaren Pfade des Todes,
Des grauen steinernen Schweigens, die Felsen der Nacht
Und die friedlosen Schatten? Strahlender Sonnenabgrund.

Schwester, da ich dich fand an einsamer Lichtung
Des Waldes und Mittag war und groß das Schweigen des Tiers;
Weiße unter wilder Eiche, und es blühte silbern der Dorn.
Gewaltiges Sterben und die singende Flamme im Herzen.

Dunkler umfließen die Wasser die schönen Spiele der Fische.
Stunde der Trauer, schweigender Anblick der Sonne;

Es ist die Seele ein Fremdes auf Erden. Geistlich dämmert
Bläue über dem verhauenen Wald und es läutet
Lange eine dunkle Glocke im Dorf; friedlich Geleit.
Stille blüht die Myrthe über den weißen Lidern des Toten.

Leise tönen die Wasser im sinkenden Nachmittag
Und es grünet dunkler die Wildnis am Ufer, Freude im rosigen Wind;
Der sanfte Gesang des Bruders am Abendhügel.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

******

CANTO PRIMERO

Definitivamente, cantaré para el hombre.
Algún día – después -, alguna noche,
me oirán. Hoy van – vamos – sin rumbo,
sordos de sed, famélicos de oscuro.

Yo os traigo un alba, hermanos. Surto un agua,
eterna no, parada ante la casa.
Salid a ver. Venid, bebed. Dejadme
que os unja de agua y luz, bajo la came.
De golpe han muerto veintitrés millones
de cuerpos. Sobre Dios saltan de golpe

-sorda, sola trinchera de la muerte –
con el alma en la mano, entre los dientes
el ansia. Sin saber por qué, mataban;
muerte son, sólo muerte. Entre alambradas
de infinito, sin sangre. Son hermanos
nuestros. ¡Vengadlos, sin piedad, vengadlos!

Solo está el hombre. ¿Es esto lo que os hace
gemir? Oh si supieseis que es bastante.
Si supieseis bastaros, ensamblaros.
Si supierais ser hombres, sólo humanos.

¿Os da miedo, verdad? Se que es más cómodo
esperar que otro – ¿quién? – cualquiera, otro,
os ayude a ser. Soy. Luego es bastante
ser, si procure ser quien soy. ¡Quién sabe

si hay más! En cambio, hay menos: sois sentinas
de hipocresía. ¡Oh, sed, salid al día!
No sigáis siendo bestias disfrazadas
de ansia de Dios. Con ser hombres os basta.

Ángel Fieramente humano 1950

Blas de Otero

*****

ERSTER GESANG

Es steht fest, mein Gesang gilt dem Menschen.
Eines Tages – danach – eines Nachts
werden sie mich hören. Heute treiben sie- treiben wir –
ziellos,
taub vor Durst, hungrig vor Dunkelheit.

Ich bring euch ein Morgenlicht, Brüder. Ich reich euch
ein Wasser,
kein ewiges, es staut sich vor dem Haus.
Geht raus und seht. Kommt, trinkt. Lasst mich
euch salben mit Wasser und Licht, unter dem Fleisch.

Auf einen Schlag sind dreiundzwanzig Millionen Leiber
gestorben. Sie fallen über Gott her, auf einen Schlag
-tauber, einziger Schützengraben des Todes-,
in der Hand die Seele, zwischen den Zähnen

das Sehnen. Ohne zu wissen warum, töteten sie;
Tod sind sie, nur mehr Tod. Zwischen Drahtverhauen
des Unendlichen verblutet. Es sind Brüder
von uns. Rächt sie erbarmungslos, rächt sie!

Der Mensch ist allein. Entringt euch das
ein Seufzen? O wüsstet ihr doch, dass dies genügt.
Könntet ihr euch selber genügen, euch zusammentun.
Könntet ihr Mensch sein, menschlich, sonst nichts.

Euch ist bange, nicht wahr? Ich weiss, es ist leichter
zu warten, bis ein anderer- wer? – irgendwer, ein
anderer,
euch helfe zu sein. Ich bin. Folglich ist es Sein

genug, wenn ich zu sein trachte, der ich bin. Wer weiss,

ob es mehr gibt! Weniger hingegen gibt es: ihr seid
Kloaken
der Heuchelei. O werdet doch ihr selbst, tretet ans Licht!
Bleibt nicht langer jene mit Gottessehnsucht
getarnten Schacher. Es reicht, wenn ihr Menschen seid.

Deutsch von Gustav Siebenmann

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch. Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav Siebenmann und José Mauel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

*****

IL TRAGHETTO

Di dove chiami? Fioca questa nebbia
di te risuona. Ancora dalle baite,
è tempo, i cani avidi si lanciano
verso il fiume sulle peste odorose:
luminosa di sangue all'altra riva
sghignazza la faina. E' traghetto
che conosco: là, sull' acqua risalgono
ciottoli neri; e quante barche passano
nella natte con fiaccole di zolfo.
Ora sei veramente già lontana
se la voce ha tono innumerevole
d'eco, e appena ne odo la cadenza.
Ma ti vedo: hai viole fra le mani ·
conserte, cost pallide, e lichene
vicino agli occhi. Dunque, tu sei morta.

Quasimodo

*****

DE OVERZET

Vanwaar roep je? Deze zwakke mist
weerklinkt van jou. Vanuit de berghutten,
het is tijd, schieten de honden gulzig
naar de rivier over de geurende sporen:
door het bloed van licht vervuld grijnslacht

op de andere oever de marter. Het is een overzet
die ik ken: ginds, op het water stijgen
zwarte kiezels naar boven; en hoeveel boten
passeren in de nacht met fakkels van zwavel.
Nu ben je echt ver weg
als je stem de ontelbare toon
van echo bezit, en ik hoor er nauwelijks het ritme van.
Maar ik zie je: je hebt viooltjes in je handen,
samengevouwen en zo bleek, en korstmos
vlakbij je ogen. Ja, dus, je bent dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

WAT HEB IK MET U TE DOEN?

Moeder, ik moet mijn leven niet langer
binnen u ophouden, want de wereld
eist meer dan dit ingekeerde
slaapwandelen bij Tiberias.

Danst nog de boot op uw ademhaling,
over de zomeravond valt schaduw:
van storm uit het
oosten en wie zal veilig,
wie zal het touw om de meerkop slaan.

Zo sprak ik toen. Maar moeder is dood.
ben ik tevreden, nu na de storm
in deze stilte tussen seizoenen
langzaam het water wegebt, de jeugd?

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

******

UIT DIT DODELIJK LAND

klein zwart schip ben ik
varend tussen de benen van
dag en nacht door en soms
een drenkeling vermalend

alsof dit traag gekraak
van broze stemmen
in de avondmist
het wier van mijn dijen haalt
ooit dat traag en stil de schroef
omwoelt

eens keer ik terug en zal verwonderen
jullie ogen en de haat
geankerd in het zwart paleis van jullie
angst om de haat geankerd
inmijn handen doorboord
door alle woorden alle kussen
alle spuiten alle pillen alle
mensen alle hoeken alle ogen
uit mijn kleine grijze verzameling

aangekomen in dit land nietwaar
was ik een bijzonder vreemde
vogel, mensen, versierd met geuren
en drager van een grote stilte

das kleine moeder je viel toen aan
mijn lemen voeten en fluisterde ontdaan
mijn namen en het grijze land erachter
nietwaar; aangekomen in dit nauwe land

na enige tijd begon je taal te groeien
in mijn stille zinnen en verdrong het
groene zwijgen zodat met de herfst ook
mijn jas, mijn woorden vielen en je lachte

opgesloten in dit land een trechter vol
vervreemd geluid en scherp gelach zal ik
één voor één mijn sombere pluimen laten
om naakt te blijven tonende de rode prikken
in mijn aders en de regenboog van
mijn verdriet

gevangen in dit grijze land dan

zal ik, zal ik niet anders durven
dan je steeds opnieuw te kussen
mijn nagels in je vel verankerd

want mijn vrienden zijn verdord
hun zaad gestold hun woorden afgerond
en beëindigd hun trage schimpscheuten
nu
groeien ze op alle plaatsen waar
wijfjes nestelen en ze zijn zwaar
aan zichzelf verslaafd en aan het bier
waarmee ze hun jaren aanlengen in een
bleke poging van verweer (nog steeds)

nu en dan moet men één van hen chirurgies
van zijn motorfiets verwijderen
hierbij zijn geslachtsorganen rakend
op sinterklaas beven ze even maar
vloeken de nieuwjaarsdagen door

ze herkauwen traag een gedachte
ééns per jaar, en masturberen meer
naarmate het winter wordt; ze
krijgen het koud.

inderdaad zoals u ziet mijn wonden
zijn geheeld tot grillige littekens
en mijn mond is niet langer meer verstard
maar wat onuitwisbaar is;
de wielen van mijn woorden
het bleke schimpen van
mijn linkerhand

vrees echter niet de redding
is steeds aanwezig onder de vorm
van enige eeuwige woorden
uit de coca-catalogus en ik
was dan de kiezels uit mijn hals
ik staar bedaard beschaduwd
want (nu komt het)

je ogen zijn een groen verhaal
van ronde woorden gevangen
tussen onzekere wallen je bent
niettemin sterfelijk

kwetsbaar en meestendeel zeer
ontrouw

soms ben je zorgvuldig samengesteld
uit valse wimpers glazen ogen
plastik borsten nylonhaar en veeg
je haast automatics het stof uit
je raderwerk

dan huil ik maar je blijft weg want
je raderwerk kan roesten en
wat dan?

zal ik dan verbaasd gebaren naar je
vergaan je afsterven tot nog minder stof
zal ik stotteren tot de raven en de meeuwen
die neerwaarts wervelen en mij beschermen
ik verlaten en geankerd in
dit dodelijke land

Jotie T'Hoof

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

****

IT WAS NOT DEATH, for I stood up

It was not Death, for I stood up,
And all the Dead, lie down—
It was not Night, for all the Bells
Put out their Tongues, for Noon.

It was not Frost, for on my Flesh
I felt Sirocos—crawl—
Nor Fire—for just my Marble feet
Could keep a Chancel, cool—

And yet, it tasted, like them all,
The Figures I have seen
Set orderly, for Burial,
Reminded me, of mine—

As if my life were shaven,

And fitted to a frame,
And could not breathe without a key,
And ‘twas like Midnight, some—

When everything that ticked—has stopped—
And Space stares all around—
Or Grisly frosts—first Autumn morns,
Repeal the Beating Ground—

But, most, like Chaos—Stopless—cool—
Without a Chance, or Spar—
Or even a Report of Land—
To justify—Despair.

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich’sche Verlagsbuchhandlung)

*****

SE POTESSI SCEGLIERE un gesto, un luogo e un ora,
l’ora sarebbe una sera d aria tesa
e il luogo sarebbe un luogo come tanti:
una baracca in curva,
una pausa appena accennata di qualcosa,
calda bassa e fumosa,
dove seduto a un tavolo, toccando
una spalla, una mano o un bicchiere,
prenderei tempo prima di alzarmi
a seguire qualche sconosciuto fuori.

Fabio Pusterla

******

KÖNNTE ICH EINE GEBÄRDE WÄHLEN, einen Ort, eine Zeit,
dann wäre die Zeit ein Abend, an dem die Luft stillsteht,
und der Ort wäre ein Ort wie so viele:
eine Holzbude an einer Strassenbiegung,
ein kaum angedeutetes Aussetzen van etwas,
heiß, niedrig, verraucht;
da säße ich an einem Tisch, berührte
eine Schulter, eine Hand oder ein Glas
und nähme mir Zeit, bis ich aufstünde,

um einem Unbekannten nach hinauszugehen.

uit: Pusterla, Fabio, Solange Zeit bleibt. Dum vacat. Gedichte Italienisch und Deutsch, Zürich 2002 (Limmat Verlag) – vertaling Hanno Helbling

****

DIALOGO

«At cantu commotae Erebi de sedibus imis
umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum.»

Siamo sporchi di guerra e Orfeo brulica
d'insetti, è bucato dai pidocchi,
e tu sei morta. L'inverno, quel peso
di ghiaccio l'acqua l'aria di tempesta
furono con te, e il tuono di eco in eco
nelle tue notti di terra. E ora so
che ti dovevo più forte consenso,
ma il nostro tempo è stato furia e sangue:
altri già affondavano nel fango,
avevano le mani, gli occhi disfatti,
urlavano misericordia e amore.
Ma come è sempre tardi per amare;
perdonami, dunque. Ora grido anch'io
il tuo nome in questa ora meridiana
pigra d'ali, di corde di cicale
tese dentro le scorze dei cipressi.
Più non sappiamo dov'è la tua sponda;
c'era un varco segnato dai poeti
presso fonti che fumano da frane
sull'altipiano. Ma in quel luogo io vidi
da ragazzo arbusti di bacche viola
cani da gregge e uccelli d'aria cupa
e cavalli, misteriosi animali
che vanno dietro l'uomo a testa alta.
I vivi hanno perduto per sempre
la strada dei morti e stanno in disparte.
Questo silenzio è ora più tremendo
di quello che divide la tua riva.
«Ombre venivano leggere.» E qui
l'Olona scorre tranquillo, non albero
si muove dal suo pozzo di radici.
O non eri Euridice? Non eri Euridice!
Euridice è viva. Euridice! Euridice!

E tu sporco ancora di guerra, Orfeo,
come il tuo cavallo, senza la sferza,
alza il capo, non trema più la terra:
urla d'amore, vinci, se vuoi, il mondo.

Quasimodo

****

DIALOOG

'At cantu commotae Erebi de sedibus imis
umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum.'

Wij zijn vuil van de oorlog en Orpheus wemelt
van de insecten, is lekgestoken door de luizen,
en jij bent dood. De winter, dat gewicht
van ijs het water de onweerslucht
waren met jou, en de donder van echo tot echo
in jouw nachten van aarde. En nu weet ik
dat jij krachtiger bevestiging nodig had,
maar onze tijd is van woede en bloed geweest:
anderen verzonken al in de modder,
hadden verslagen handen en ogen,
schreeuwden om medelijden en liefde.
Ach, altijd is het laat om lief te hebben;
vergeef me dus. Nu roep ik nog
jouw naam op dit middaguur
loom van vleugels, van de snaren van krekels
gespannen tussen de schors van de cipressen.
Niet langer weten wij waar jouw oever is;
er was een doorgang aangeduid door dichters
dichtbij bronnen die dampen door aardverschuivingen
op de hoogvlakte. Maar op die plaats zag ik
als kind struiken met paarse bessen
herdershonden en vogels van donkere lucht
en paarden, geheimzinnige dieren
die de mens volgen met opgeheven hoofd.
De levenden hebben voor altijd
de weg van de doden verloren en staan afgezonderd.
Nu is deze stilte nog verschrikkelijker
dan degene die jouw oever verdeelt.
'De ijle schaduwen kwamen.' En hier
stroomt rustig de Olona, geen boom

verlaat nu zijn put van wortels.
Of was jij niet Eurydice? Jij was niet Eurydice!
Eurydice leeft. Eurydice! Eurydice!

En jij, nog vuil van de oorlog, Orpheus,
zoals jouw paard, zonder de zweep,
kijk op, de aarde beeft niet meer:
schreeuw je liefde uit en overwin, als je wil, de wereld.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

******

E POI QUALCUNO VA, tutto è più vuoto.
Se ci ritroveremo, sarà per non conoscerci,
diversi nei millenni, nella storia
faticosa di tutti; e intanto arretrano
i ghiacciai, s'inghiotte il mare
lo stretto, ed il passaggio
è già troppo profondo, impronunciabile,
sepolto nel passato il tuo viaggio. Se ci ritroveremo
non ci sarà memoria per me, insetto,
per te, fatto farfalla tropicale.
D'altra parte, lo sai, non ci vedremo
più. Nessun colombo verrà, nessuna pista
a ricucire lo strappo, la deriva
di morte.

Fabio Pusterla

******

UND EINER GEHT DANN, alles ist leerer geworden.
Wenn wir uns wiedersehen, kennen wir uns nicht mehr,
verändert im Gang der Jahrtausende, in der schweren
Geschichte der Menschen; inzwischen
weichen die Gletscher zurück, die Meerengen werden
verschlungen, und schon ist der Durchgang
zu tief, nicht mehr auszusprechen,
deine Reise begraben in der Vergangenheit. Wenn wir uns wiedersehen,
gibt es für mich, das Insekt, kein Erinnern,

keines für dich, den tropischen Schmetterling.
Aber wir sehen uns, und du weißt es ja, nicht
mehr. Keine Taube wird kommen, kein Pfad
den Riss wieder zunähen, die
Todesdrift.

uit: Pusterla, Fabio, Solange Zeit bleibt. Dum vacat. Gedichte Italienisch und Deutsch, Zürich 2002 (Limmat Verlag) – vertaling Hanno Helbling

****

EEN STERFHUIS

(in memoriam Gerard T'Hooft)

Zo wordt, na zijn dood, de mens verdeeld.
In zijn huis waar de stilte dichter wordt
Bedrijven zelf Heiner wordende wezens
De laatste, de kortste rituelen.

Het elektries licht is er zwakker
En zwarte gaten in de muren mompelen
Al stiller en verbaasder over het verteren
Dat verdergaat. Over het doven.

Hij die ons uitspreekt hoort ons ook
Terwijl wij wandelen en ons vergissen:
Onder onze voeten legt hij lichamen stil
In de eindeloze omarming van aarde
Om uit te blazen van het vergapen.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

****

VADER

1
Nu ga je nooit meer mee
je weet ik ben bij jou
je roept me niet terug
Je ogen zien mijn rug

ik wuif nog naar je ramen
en aanvaard zonder tranen
je dodelijke kou
het stelt je niet teleur
dat ik niet blijven wou.

Ga nu maar rustig slapen
mijn hart klopt wel voor twee.

2
De doden blijven binnen
zij wandelen niet meer
maar gaan peripaterend
in ons bloed op en neer
vader is dat niet alles
wat ik je zeggen moet
ik leef je stap je handdruk
je glimlach en je groet.
Nee je bent geen ontheemde
al speelt je lichaam zo
aandoenlijk deze vreemde
pop van Madame Tussaud.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

****

Zonnig zal mijn graf zijn, stil
en vol van rijke gloed.
De oneindige ruimte waar stormen bedaren,
boven de klippen van thuis.

Ik zal niet verrijzen, waarom
ook zou ik beter leven dan ik al deed?
Wat mensen dood hebben genoemd
is voor mij de dood niet.

Ik zal mezelf in vele harten verspreiden,
en leven in menig leven.
Van hetgeen me nu donker lijkt,
zal alleen het mooie overleven.

Josip Pupačić

******

A LA INMENSA MAYORÍA

Aquí tenéis, en canto y alma, al hombre
aquel que amó, vivió, murió par dentro
y un buen día bajó a la calle: entonces
comprendió: y rompió todos sus versos.

Así es, así fue. Salió una noche
echando espuma par los ojos, ebrio
de amor, huyendo sin saber adonde:
adonde el aire no apestase a muerto.

Tiendas de paz, brizados pabellones,
eran sus brazos, como llama al viento;
olas de sangre contra el pecho, enormes
olas de odio, ved, por todo el cuerpo.

¡Aqui! ¡Llegad! ¡Ay! Ángeles atroces
en vuelo horizontal cruzan el cielo;
horribles peces de metal recorren
las espaldas del mar, de puerto a puerto.

Yo doy todos mis versos par un hombre
en paz. Aquí tenéis, en carne y hueso,
mi última voluntad. Bilbao, a once
de abril, cincuenta y tantos.
Pido la paz y la palabra, 1955

Blas de Otero

******

AN DIE GROSSE MEHRHEIT

Hier steht, mit Lied und Seele, jener Mensch,
der liebte, lebte, innerlich starb
und eines Tages auf die Strasse ging und endlich
begriff: und alle seine Verse zerriss.

So ist es, so geschah es. Es war Nacht,
und er stürzte hinaus, mit schäumenden Augen, rasend
vor Liebe, auf der Flucht irgendwohin:

wo die Luft nicht nach Leichen röche.

Friedenssonnensegel, van Wimpeln umwogt,
waren seine Arme, gleich Flammen im Wind;
Blut brandete gegen die Brust, gewaltige
Wogen van Hass, seht, über den ganzen Körper.

Hierher! Kommt! Weh! Schreckliche Engel
kreuzen in flacher Bahn den Himmel;
abscheuliche Fische aus Stahl gleiten
auf den Schultern des Meers, von Port zu Port.

All meine Verse geb ich hin für einen Menschen
in Frieden. Hier steht, in Fleisch und Blut,
mein letzter Wille. Bilbao, den elften April
der neunzehnhundertfünfziger Jahre.

Deutsch von Gustav Siebenmann
uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch. Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav Siebenmann und José Mauel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

******

Lamento per il sud

La luna rossa, il vento, il tuo colore
di donna del Nord, la distesa di neve…
Il mio cuore è ormai su queste praterie
In queste acque annuvolate dalle nebbie.
Ho dimenticato il mare, la grave
conchiglia soffiata dai pastori siciliani,
le cantilene dei carri lungo le strade
dove il carrubo trema nel fumo delle stoppie,
ho dimenticato il passo degli aironi e delle gru
nell'aria dei verdi altipiani
per le terre e i fiumi della Lombardia.
Ma l'uomo grida dovunque la sorte d'una patria
Più nessuno mi porterà nel Sud.

Oh il Sud è stanco di trascinare morti
in riva alle paludi di malaria,
è stanco di solitudine, stanco di catene,
è stanco nella sua bocca
delle bestemmie di tutte le razze

che hanno urlato morte con l'eco dei suoi pozzi
che hanno bevuto il sangue del suo cuore.
Per questo i suoi fanciulli tornano sui monti,
costringono i cavalli sotto coltri di stelle,
mangiano fiori d'acacia lungo le piste
nuovamente rosse, ancora rosse, ancora rosse.
Più nessuno mi porterà nel Sud.
E questa sera carica d'inverno
è ancora nostra, e qui ripeto a te
il mio assurdo contrappunto
di dolcezze e di furori,
un lamento d'amore, senza amore

Quasimodo

*****

Klacht om het zuiden

De rode maan, de wind, jouw kleur
van vrouw uit het Noorden, de vlakte met sneeuw…
Mijn hart is voortaan in deze velden,
In deze wateren door nevels omwolkt.
Ik ben de zee vergeten en de zware schelp,
waar de Siciliaanse herders op blazen,
het eentonige lied van de karren langs de wegen,
waar johannesbrood trilt in de rook van de stoppels,
ik ben de trek van de reigers en de kraanvogels
in de lucht van de groene hoogvlakten vergeten
Voor de velden en de rivieren van Lombardije.
Maar de mens lijdt overal om het lot van zijn vaderland.
Niemand meer zal mij naar het Zuiden brengen.

O, het Zuiden is moe zijn doden te slepen
over de oevers van moerassen met malaria,
het is moe van eenzaamheid, moe van zijn ketens,
het is moe, met zijn mond de vloeken
te zeggen van alle volken die de dood
hebben geschreeuwd bij de echo van zijn putten,
die het bloed van zijn hart hebben gedronken.
Daarom keren zijn jongens terug op de bergen,
bedwingen de paarden onder dekens met sterren,
eten bloesem van acacia langs de wegen,
die weer rood zijn, weer rood, weer rood.
Niemand meer zal mij naar het Zuiden brengen.

Maar deze avond met winter beladen
is nog van ons, en hier herhaal ik voor jou
mijn dwaas contrapunt
van vreugde en woede,
Een liefdesklacht zonder liefde.

Vertaling: Herman van den Bergh

La vita non è sogno (1949)

******

ALLE ZIELIGEN

Een oude zon schijnt in de vergeelde berken
Waar zwart geklede mensen lopen in het gras
Tussen de taxushaag en wat gebarsten zerken
Treurig zoekend naar iets dat hen eigen was.
Dat het dood is, en dat zij het niet merken…

Gevouwen handen en gevallen bladeren. Zand.
Modder op de bruine foto's in het marmer.
God, die beitelt met een vaste hand
En aan ons alien: slechts even zijn we warmer
Dan de kou die ons omringt, dan ons verstand

Dat zegevieren moet, maar dat alleen verzint.
s Anderendaags, de witte bloemen bruingevroren
In de ontstane stilte komt de dood, het oude kind
Hoofdschuddend wandelen langs zijn gemaaide koren.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

******

Aanvaarding

Toen ik jong was, bestond ik in vormen
Van het leven dat komen zou:
Een vervoerend de wereld doorstormen,
Een lied en een eindlijke vrouw.

Het is bij dromen gebleven;
Ik heb, wat een ander ontsteelt
Aan het immer weerbarstige leven,
Slechts als mogelijkheden verbeeld.

Want ik wist door een keuze verloren
Ieder ander verlokkend bestaan.
Ik heb dan ook niets verkoren,
Maar het leven is voortgegaan.

En het eind, dat ik wilde ontvluchten,
Is de aanvang gelijk, die het had:
Onder Hollandse regenluchten,
In een kleine Hollandse stad.

Ingelijfd bij de bedaarden
Wordt het hart, dat geen tegenstand bood.
Men begint met het leven te aanvaarden
En eindlijk aanvaardt men de dood.

J.C. Bloem

uit: Declamatorium der Nederlandse poëzie,
Teresa van der Meulen – van Marcke,
Standaard Uitgeverij 1967

******

IL MIO PAESE È L'ITALIA

Più i giorni s' allontanano dispersi
e più ritornano nel cuore dei poeti.
Là i campi di Polonia, la piana di Kutno
con le colline di cadaveri che bruciano
in nuvole di nafta, là i reticolati
per la quarantena d'Israele,
il sangue tra i rifiuti, l'esantema torrido,
le catene di poveri già morti da gran tempo
e fulminati sulle fosse aperte dalle loro mani,
là Buchenwald, la mite selva di f aggi,
i suoi forni maledetti; là Stalingrado,
e Minsk sugli acquitrini e la neve putrefatta.
I poeti non dimenticano. Oh la folla dei vili
dei vinti dei perdonati dalla misericordia!
Tutto si travolge ma i morti non si vendono.

Il mio paese è l'Italia, nemico più straniero,
e io canto il suo popolo e anche il pianto
coperto dal rumore del suo mare,
il limpido lutto delle madri, canto la sua vita.

Quasimodo

******

MIJN VADERLAND IS ITALIË

Hoe verder de dagen zich verstrooid verwijderen
hoe sterker ze terugkeren in het hart van de dichters.
Daar de velden van Polen, de vlakte van Kutno
met de heuvels van lijken die branden
in wolken van olie, daar de prikkeldraad
voor de quarantaine van Israël,
het bloed tussen het afval, de gloeiende huiduitslag.
De ketenen van arme stakkers die allang dood zijn
en neergeschoten boven eigenhandig gegraven greppels,
daar Buchenwald, het zachte woud van de beuken,
zijn verdoemde ovens; daar Stalingrad,
en Minsk op de moerassen en de rotte sneeuw.
De dichters vergeten niet. O de menigte van lafaards
van overwonnenen van wie uit barmhartigheid vergiffenis kreeg.
Alles wordt door elkaar geschud maar de doden zijn niet te koop.
Mijn vaderland is Italië, een vreemdere vijand,
en ik bezing zijn volk en ook zijn huilen,
overstemd door het geluid van zijn zee,
de heldere rouw van zijn moeders, ik bezing zijn leven.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

HET EINDE

Wat geeft het, of wij hier of elders sterven ?
Leven is altijd: naar de dood toe gaan.
De haardgebondenen en die ver zwerven
Vinden één graf aan 't eind van hun bestaan.

J.C. Bloem

uit: Bloem, J.C. Verzamelde gedichten, Amsterdam 2002 (Atheneum – Polak & Van Gennep)

*****

GERTRUD KOLMAR

Buche, blutig im Laub,
in rauchender Tiefe, bitter
die Schatten, droben das Tor
aus Elstergeschrei.

Dort ist eine gegangen,
Mädchen, mit glattem Haar,
die Ebene unter den Lidern
lugte herauf, in den Mooren
vertropfte der Schritt.

Ungestorben aber
die finstere Zeit, umher
geht meine Sprache und ist
rostig von Blut.

Wenn ich deiner gedächte:
Vor die Buche trat ich,
ich hab befohlen der Elster:
Schweig, es kommen, die hier
waren —wenn ich gedachte:
Wir werden nicht sterben, wir werden
mit Türmen gegürtet sein?

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017 (DVA)

******

ELSE LASKER-SCHÜLER

Windbruch
über die Erde
streu ich. Schwester. Jedes
ungestorbene Land

ist dein Grab.

Przemysl, Brzozów, wer
seine Stätte
aushob, ist
verscharrt. In Mielce das Haus
Gottes brennend, über die Flammen
hinauf die Stimme, eine
Stimme, aber
aus hundert Mündern, aus
der Erstickung. Wie sagt
man: im Feuerofen
erhob sich das Lob
Gottes —wie sagt
man?

Ich weiss
nicht mehr.
Über die Erde, Schwester,
Windbruch, ausgestreut. Wie
Bäume verkrallt
Gesehenes in
den Schatten mittags, in
die Dämmerung unter den Schwingen ,
der Vögel, in
das Eis, in
die Ödnis nachts.

Liebe
(du sprichst aus dem Grab)
Liebe tritt, eine weisse
Gestalt,
aus der Mitte des Grauens

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017 (DVA)

*****

NELLY SACHS

Die Tiere haben Höhlen und die Vögel
unter dem Himmel haben Nester

Höhlen, das Waldgetier
fährt hinab,
und der versengt und geschwemmt
war, der Holzpfahl Perun,
in die Erde auch
ist er gegangen, unter
den Dnjepr, so schreit noch aus
der Strom seine Rede: Kommt
von zerbrochnen Gehölzen, Tiere
kommt, das Getier hat Höhlen.

Der die Himmel trägt,
über Türmen
steht er des Lichts, für ihn
ist der Baum, seine Brut
unter den Flügeln, Schatten
nährt ihn und Regen, die Vögel,
die eiligen Herzen,
haben ein Nest.

(Hoch, ein Aufschein, der Adler
zog, in den Fängen
die schreiende Nachtigall, über
der Brandstatt riefen die Schwalben —
der Bewohner der Höhle
fiel auf die Erdwand, Sand
um die Schläfe strich er,
die Wurzeln frassen
Gesicht und Gehör.)

Wer har, dass er sein Haupt
lege, der wird
schlafen, hören aus Träumen
in einen Schrei, der die Ebenen
abfliegt, über Gewässern
fliegt -ein Licht kam, zwei Hügel
bogs auseinander, erkennbar
der Pfad, die Steine, Ufer,
grün vor Glanz -der Schrei
lautlos, «Löwenzahns Samen,

nur beflügelt mit Gebeten».

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017 (DVA)

****

VERFALL

Am Abend, wenn die Glocken Frieden läuten,
Folg ich der Vögel wundervollen Flügen,
Die lang geschart, gleich frommen Pilgerzügen,
Entschwinden in den herbstlich klaren Weiten.

Hinwandelnd durch den dämmervollen Garten
Traum ich nach ihren helleren Geschicken
Und fühl der Stunden Weiser kaum mehr rücken.
So folg ich über Wolken ihren Fahrten.

Da macht ein Hauch mich von Verfall erzittern.
Die Amsel klagt in den entlaubten Zweigen.
Es schwankt der rate Wein an rostigen Gittern,

Indes wie blasser Kinder Todesreigen
Um dunkle Brunnenränder, die verwittern,
Im Wind sich fröstelnd blaue Astern neigen.

Georg Trakl

*****

VERVAL

Wanneer de klokken ’s avonds vrede luiden,
volg ik de wondermooie vogelscharen,
die, lang als pelgrimsstoeten vroeger waren,
verdwijnen in het helder herfstgetijde.

Ik wandel door de tuin vol schemerkleuren,
volg dromend er hun schitterender wegen,
voel haast de urenwijzer niet bewegen,
kan boven wolken nog him tocht bespeuren.

Dan adem ik verval, begin te beven.
De merel klaagt in de ontloofde twijgen.
De wijn, aan roestig traliewerk geweven,

zwaait heen en weer. Als dans vol ijzig zwijgen

lijkt kinderdood rondom de put te zweven,
waar blauwe asters in de vrieswind nijgen.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

******

LETTERA ALLA MADRE

«Mater dulcissima, ora scendono le nebbie,
il Naviglio urta confusamente sulle dighe,
gli alberi si gonfiano d'acqua, bruciano di neve;
non sono triste nel Nord: non sono
in pace con me, ma non aspetto
perdono da nessuno, molti mi devono lacrime
da uomo a uomo. So che non stai bene, che vivi,
come tutte le madri dei poeti, povera
e giusta nella misura d 'amore
peri figli lontani. Oggi sono io
che ti scrivo.» — Finalmente, dirai, due parole
di quel ragazzo che fuggi di notte con un mantello corto
e alcuni versi in tasca. Povero, cosi pronto di cuore,
lo uccideranno un giorno in qualche luogo. —
«Certo, ricordo, fu da quel grigio scala
di treni lenti che portavano mandorle e arance
alla foce dell'Imera, il fiume pieno di gazze,
di sale, d'eucalyptus. Ma ora ti ringrazio,
questo voglio, dell'ironia che hai messo
sul mio labbro, mite come la tua.
Quel sorriso mi ha salvato da pianti e da dolori.
E non importa se ora ho qualche lacrima per te,
per tutti quelli che come te aspettano
e non sanno che cosa. Ah, gentile morte,
non toccare l' orologio in cucine che batte sopra il muro,
tutta la mia infanzia è passata sullo smalto
del suo quadrante, su quei fiori dipinti:
non toccare le mani, il cuore dei vecchi.
Ma forse qualcuno risponde? O morte di pietà,
morte di pudore. Addio, cara, addio, mia dulcissima mater.»

Quasimodo

****

BRIEF AAN MIJN MOEDER

‘Mater dulcissima, nu dalen de nevelen neer,
de Naviglio botst in verwarring tegen de dijken,
de bomen zwellen door het water, branden van de sneeuw;
ik ben niet droevig in het Noorden: ik heb
geen vrede met mezelf maar ik verwacht
van niemand vergiffenis; velen zijn me tranen verschuldigd
van man tot man. Ik weet dat het niet goed met je gaat,
dat je in armoede leeft, zoals alle moeders van dichters,
en rechtvaardig in het verdelen van liefde
onder je verre zonen. Vandaag ben ik het
die je schrijft.’ Eindelijk, zal je zeggen, een teken van leven
van een jongen die er ’s nachts vandoor ging met een korte mantel
en wat verzen op zak. Arm, en zo open van hart,
ze zullen hem op een dag wel eens ergens vermoorden. —
‘Zeker, ik herinner het me, het was geleden van het grijze rangeerstation
met zijn trage treinen die amandelen en sinaasappelen vervoerden
naar de monding van de Imera, de stroom vol eksters,
vol zout, vol eucalyptus. Maar nu bedank ik je,
dat wil ik beslist doen, voor de ironie, mild als de jouwe,
die je op mijn lippen hebt gelegd.
De glimlach die mij redding bracht in pijn en nood.
En het geeft niet dat ik nu wat tranen voor je heb,
voor iedereen die zoals jij wacht
en niet weet waarop. Ach, zoete dood,
raak niet aan de klok in de keuken, die slaat tegen de muur; heel mijn
kindertijd is voorbijgegaan op het email
van haar wijzerplaat, op haar geschilderde bloemen:
raak niet aan de handen, het hart van oude mensen.
Maar antwoordt er misschien iemand? O dood van genade, dood van
schaamte. Vaarwel, liefste, vaarwel, mijn dulcissima mater.’

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

DE PROFUNDIS

Es ist ein Stoppelfeld, in das ein schwarzer Regen fällt.
Es ist ein brauner Baum, der einsam dasteht.
Es ist ein Zischelwind, der leere Hütten umkreist –
Wie traurig dieser Abend.

Am Weiler vorbei
Sammelt die sanfte Waise noch spärliche Ähren ein.
Ihre Augen weiden rund und goldig in der Dämmerung
Und ihr Schoß harrt des himmlischen Bräutigams.

Bei ihrer Heimkehr
Fanden die Hirten den süßen Leib
Verwest im Dornenbusch.

Ein Schatten bin ich ferne finsteren Dörfern.
Gottes Schweigen
Trank ich aus dem Brunnen des Hains.

Auf meine Stirne tritt kaltes Metall.
Spinnen suchen mein Herz.
Es ist ein Licht, das meinen Mund erlöscht.

Nachts fand ich mich auf einer Heide,
Starrend von Unrat und Staub der Sterne.
Im Haselgebüsch
Klangen wieder kristallne Engel.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

****

STENEN VOOR BROOD

Bloedbeuk, geur van heiligheid
die het dier in ons laat slapen,
in de takken van uw najaar
nestelen nog kleine vogels
overbodig voor het oordeel
nu ze niet voor haar bestaan.

Toen we moeder hier begroeven
was het winter, stemmen meenden
wij te horen, voeten vluchtend

door het hakhout; in de sneeuw bleef
er geen spoor van. Zó verlaten
hieven we een hand tot groet.

Moeder woonde immers in het
graanveld, in het hars van sparren,
in huidrillingen van paarden.
Ach de zware geur van wierook
heeft het dier verdrongen naar zijn
diepste schuilplaats in ons bloed.

Toen we moeder hier begroeven
hebben we een huis verloren,
trokken meer nog in onszelf terug.
In de koude wintermorgen
reikte een vreemde ons het voedsel,
een gebed, stenen voor brood.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

****

DE PROFUNDIS

Die Totenkammer ist voll Nacht
mein Vater schläft, ich halte Wacht.

Des Toten hartes Angesicht
flimmert weiss im Kerzenlicht.

Die Blumen duften, die Fliege summt
mein Herz lauscht fühllos und verstummt.

Der Wind pocht leise an die Tür.
Die öffnet sich met hellem Geklirr.

Und draussen rausch ein Ährenfeld,
die Sonne knistert am Himmelszelt.

Von Früchten voll hängt Busch und Baum
und Vögel und Falter schwirren im Raum.

Im Acker mähen die Bauersleut’

im tiefen Schweigen der Mittagszeit.

Ich schlag' ein Kreuz auf den Toten hin
und lautlos verlierst sich mein Schrift im Grün.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

******

WIE DAN LEEFT

Wie dan leeft zal omkijken
en denken dat wij zonder zorgen waren,
maar wij zijn niet zonder zorgen,
dat wij ons druk maakten om een dode mus,
maar wij maken ons niet druk om een dode mus,
maar om een levende, een levensgevaarlijke, een
dodelijke mus
en dat wij gelukkig waren
en niet beseften
hoe dood wij spoedig zouden zijn.

Toon Tellegen

Uit: Wie A Zegt, Querido Amsterdam 2002.

*****

ALS JIJ DOODGAAT

Als jij doodgaat zal ik ook.
Als jij voor korte tijd bevroren
en dan leeg vat zonder geest
erin maar stil erboven zwevend
begraven bent, komt ik langs.

Ik zal vaak langskomen, en heb ik
geen kleed dat langs de halmen ruist
en dat je dan zou horen en weten
ik heb alleen mijn nerveuze, slepende
stap, als jij doodgaat zal ik ook.

Jotie T'Hooft

uit: T’Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy, Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

******

IV.

Rebbe Taub, der Heilige von Kalew,

lehrte vom Schabbes, dass er auch
vor der Schöpfung schon existiert hätte.
Damals war noch Herr des Nichts

der Name des Allmächtigen. Der
am Schabbat zwei Engel kommen
sah: der eine der Engel des Seins,
der andere der des Nichts. Gott

wusste nicht, welchem Engel
er glauben sollte. Der Engel
des Nichts sagte: »Herr des Nichts!
Du bist der Mächtigste, denn würde

etwas existieren, dann wärest du
dem Sein ausgeliefert.« Und er hielt Gott
die Ohren zu, damit der den Engel
des Seins nicht hören konnte. Dieser

aber begann auf seinen linken Flügel
zu schreiben: »Herr des Alls … « Und
als Gott diese Worte murmelnd las,
ward das All wie ein Gedanke.

Gott brach todmüde zusammen,
und fiel in den Engel des Nichts,
der die Schrift gerade tilgen wollte.
Doch der Heilige Schabbes verbot es.
Amen

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

******

AETERNITAS (1)

Die Ewigkeit ist kalt
wie die Klinge,
mit der man schnitzt
Jesu Antlitz.

Die Ewigkeit versinkt
wie der Stein,
schau auf das Wasser,
wie still kann es sein.

Die Ewigkeit springt
wie der Floh,
ehe du ihn erwischst,
bist du im Inferno.

Die Ewigkeit ist tief
wie des Geistes Gabe,
dem innewohnt
Christi Gnade.

Die Ewigkeit tickt wie
die Uhr jede Sekunde,
doch manchmal setzt sie aus,
etwa zur Morgenstunde.
Die Ewigkeit ist spurlos
wie der Stoff,
den der Tod
ins Blut dir tropft.

Die Ewigkeit ist kurz
wie das Leben,
bis du es erzählt hast,
ist es gewesen.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

******

HUYE DEL SOL el sol, y se deshace
La vida a manos de la propia vida ;
Del tiempo que, a sus partos homicida,
En mies de siglos las edades pace,

Nace la vida, u con la vida nace
Del cadáver la fábrica temida.
¿teme, pues, el hombre en la partida,
si vivo estriba en lo que muerto yace ?

Lo que pasó ya falta ; lo futuro
Aún no se vive ; lo que está presente
No está, porque es su esencia el movimiento.

Lo que si ignora es sólo lo seguro ;
Este mundo, república de viento
Que tiene por monarca un accidente.

Gabriel Bocángel

*****

DE ZON VLUCHT voor de zon, en leven doet
Niet anders dan het leven zelf ontbinden;
Vanuit de tijd, die eeuwig zijn gebroed
Geslachten na geslachten blijft verslinden,

Ontstaat het leven, en gelijk begint de
Ontluistering die ons karkas doorwroet.
Wat vreest de mens nog dat hij sterven moet,
Als hij slechts bij wat heen is steun kan vinden?

Wat is geweest, is weg; de toekomst is
Nog niet in leven, en wat nu bestaat,
Bestaat niet echt, omdat er niets beklijft.

Alleen wat wij niet weten is gewis;
De wereld, een op wind gestoelde staat
Waarin toevalligheid de wet voorschrijft.

Vertaling J.P Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

PSALM

Karl Kraus zugeeignet

Es ist ein Licht, das der Wind ausgelöscht hat.
Es ist ein Heidekrug, den am Nachmittag ein Betrunkener verläßt.

Es ist ein Weinberg, verbrannt und schwarz mit Löchern voll Spinnen.
Es ist ein Raum, den sie mit Milch getüncht haben.
Der Wahnsinnige ist gestorben. Es ist eine Insel der Südsee,
Den Sonnengott zu empfangen. Man rührt die Trommeln.
Die Männer führen kriegerische Tänze auf.
Die Frauen wiegen die Hüften in Schlinggewächsen und Feuerblumen,
Wenn das Meer singt. O unser verlorenes Paradies.

Die Nymphen haben die goldenen Wälder verlassen.
Man begräbt den Fremden. Dann hebt ein Flimmerregen an.
Der Sohn des Pan erscheint in Gestalt eines Erdarbeiters,
Der den Mittag am glühenden Asphalt verschläft.
Es sind kleine Mädchen in einem Hof in Kleidchen voll herzzerreißender Armut!
Es sind Zimmer, erfüllt von Akkorden und Sonaten.
Es sind Schatten, die sich vor einem erblindeten Spiegel umarmen.
An den Fenstern des Spitals wärmen sich Genesende.
Ein weißer Dampfer am Kanal trägt blutige Seuchen herauf.

Die fremde Schwester erscheint wieder in jemands bösen Träumen.
Ruhend im Haselgebüsch spielt sie mit seinen Sternen.
Der Student, vielleicht ein Doppelgänger, schaut ihr lange vom Fenster nach.
Hinter ihm steht sein toter Bruder, oder er geht die alte Wendeltreppe herab.
Im Dunkel brauner Kastanien verblaßt die Gestalt des jungen Novizen.
Der Garten ist im Abend. Im Kreuzgang flattern die Fledermäuse umher.
Die Kinder des Hausmeisters hören zu spielen auf und suchen das Gold des Himmels.
Endakkorde eines Quartetts. Die kleine Blinde läuft zitternd durch die Allee,
Und später tastet ihr Schatten an kalten Mauern hin, umgeben von Märchen und heiligen Legenden.

Es ist ein leeres Boot, das am Abend den schwarzen Kanal heruntertreibt.
In der Düsternis des alten Asyls verfallen menschliche Ruinen.
Die toten Waisen liegen an der Gartenmauer.
Aus grauen Zimmern treten Engel mit kotgefleckten Flügeln.
Würmer tropfen von ihren vergilbten Lidern.
Der Platz vor der Kirche ist finster und schweigsam, wie in den Tagen der

Kindheit.
Auf silbernen Sohlen gleiten frühere Leben vorbei
Und die Schatten der Verdammten steigen zu den seufzenden Wassern nieder.
In seinem Grab spielt der weiße Magier mit seinen Schlangen.

Schweigsam über der Schädelstätte öffnen sich Gottes goldene Augen.

Georg Trakl

*****

PSALM

Opgedragen aan Karl Kraus

Er is een licht dat de wind uitgedoofd heeft.
Er is een kroeg op de hei die een dronkaard 's middags verlaat.
Er is een wijnberg, verbrand en zwart met gaten vol spinnen.
Er is een ruimte die ze met melk hebben gewit.
De waanzinnige is gestorven. Er is een eiland in de Zuidzee,
Om de zonnegod te ontvangen. Men roert de trommels.
De mannen voeren oorlogsdansen uit.
De vrouwen wiegen de heupen in slingerplanten en vuurbloemen,
Als de zee zingt. O ons verloren paradijs.

De nimfen hebben de gouden bossen verlaten.
Men begraaft de vreemde. Dan begint een glinsterregen.
De zoon van Pan verschijnt in de gestalte van een grondwerker,
Die de middag op het gloeiende asfalt verslaapt.
Er zij n kleine meisjes op een erf in jurkjes vol hartverscheurende armoede!
Er zijn kamers, vol met akkoorden en sonates.
Er zijn schimmen die elkaar voor een geblindeerde spiegel omarmen.
Achter de ramen van het hospitaal verwarmen zich genezenden.
Een witte stoomboot op het kanaal voert bloedige plagen aan.

De vreemde zuster verschijnt weer in iemands kwade dromen.
Rustend in het hazelaarsbosje speelt zij met zijn sterren.
De student, misschien een dubbelganger, kijkt haar door het raam lang na.
Achter hem staat zijn dode broer, of hij loopt de oude wenteltrap af.
In het donker van bruine kastanjes verbleekt de gestalte van de

jonge novice.
De tuin ligt in de avond. In de kruisgang fladderen de vleermuizen rond.
De kinderen van de huismeester staken hun spel en zoeken het Goud van de hemel.
Slotakkoorden van een kwartet. De kleine blinde loopt bevend door de laan,
En later gaat haar schim op de tast langs koude muren, omgeven door sprookjes en heilige legenden.

Er is een lege boot die 's avonds het zwarte kanaal afdrijft.
In het duister van het oude asiel vervallen menselijke ruïnes.
De dode wezen liggen bij de tuinmuur.
Uit grijze kamers stappen engelen met bemodderde vleugels.
Wormen druppen van hun vergeelde oogleden.
Het plein voor de kerk is somber en zwijgzaam, als in de kinderdagen.
Op zilveren zolen glijden vroegere levens voorbij
En de schimmen der verdoemden dalen naar de zuchtende wateren af.
In zijn graf speelt de witte magiër met zijn slangen.

Zwijgzaam boven de schedelplaats openen zich Gods gouden ogen.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

****

IL FALSO E VEROVERDE (1954)
NEMICA DELLA MORT

a Rossana Sironi

Tu non dovevi, o cara,
strappare la tua immagine dal mondo,
toglierci una misura di bellezza.
Nemici della morte, che faremo
chini ai tuoi piedi rosa,
sul tuo costato viola?
Non hai lasciato foglia né parola
dell'ultimo tuo giorno o un no a ogni cosa
apparsa sulla terra, un no al monotono
diaria degli uomini. La triste, estiva

àncora di luna trascinò via
i tuoi sogni: colline alberi luce
notte acque; non confusi
pensieri, sogni veri
staccati dalla mente che decise
improvvisa per te
il tempo, la viltà futura. Ora
sei dietro dure porte,
nemica della morte. — Chi urla, chi urla?
Tu hai ucciso in un soffio la bellezza
l'hai colpita per sempre, l'hai straziata
senza un lamento per la sua folle
ombra che stende su noi. Non bastavi,
bellezza, solitudine disfatta.
Hai svolto un gesto nel buio, hai scritto
il tuo nome nell' aria o quel no a tutto
ciò che brulica qui e di là dal vento.
So che volevi nella veste nuova,
so la domanda che ritorna vuota.
Non c'è per noi, non c'è per te risposta,
o muschio e fiori, o cara
nemica della morte.

Quasimodo

****

HET VALSE EN HET ECHTE GROEN (1954)
VIJAND VAN DE DOOD

aan Rossana Sironi

Jij hoorde niet, liefste,
je beeld aan de wereld te ontrukken,
ons een maat van schoonheid te ontnemen.
Vijanden van de dood, wat moeten we nu,
gebogen aan jouw roze voeten,
op jouw paarse borst?
Je liet blad noch woord na
over je laatste dag of een neen aan elk ding
dat op aarde was verschenen, een neen aan de eentonige dagboeken van de mensen. Het trieste, zomerse
anker van de maan sleepte je dromen
weg: heuvels bomen licht
nacht watervlakten, geen verwarde

gedachten, ware dromen
los van de geest die, onverwacht,
voor jou besliste
over de tijd, de toekomstige lafheid. Nu
ben je achter harde deuren,
jij, vijand van de dood. — Wie schreeuwt, wie schreeuwt?
In een oogwenk heb je de schoonheid gedood,
je hebt ze onherstelbaar getroffen, ze verscheurd
zonder een klacht om die krankzinnige
schaduw die ze over ons werpt. Je volstond niet,
schoonheid, ontrafelde eenzaamheid.
Je stelde een gebaar in het donker, je hebt je naam
geschreven in de lucht of dat 'neen' tegen alles
wat wemelt, hier en aan gene zijde van de wind.
Ik weet wat je wilde in je nieuwe kleren,
ik ken de vraag die leeg terugkeert.
Niet voor ons, niet voor jou is er een antwoord,
of mos en bloemen, o liefste
vijand van de dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

****

SCHNEE FÄLLT!

Die Augen —vom Leben zugedrückt —
öffnen sich
um einen winzigen Spalt
sie schmerzen . . . der Schnee fallt!

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter. Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

*****

WEH MIR! Mitten im
weiten Wald lass ich die Augen
fernhin wandern

um sie wieder zu schliessen
und nicht mehr zu öffnen

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter. Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

*****

HIMMEL UND ERDE

das Herz der Welt liegt
entblösst vor Augen:
in seinem vollen Glanz
der hohe Fuji-Gipfel

Winter 1927

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter. Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

*****

IM GEWITTER DER ROSEN

Wohin wir uns wenden im Gewitter der Rosen,
ist die Nacht von Dornen erhellt, und der Donner
des Laubs, das so leise war in den Büschen,
folgt uns jetzt auf dem Fuss.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999 (Piper)

*****

SALZ UND BROT

Nun schickt der Wind die Schienenvoraus,
wir werden folgen in langsamen Zügen
und diese Inseln bewohnen,
Vertrauen gegen Vertrauen.

In die Hand meines ältesten Freunds leg ich
mein Amt zurück; es verwaltet der Regenmann
jetzt mein finsteres Haus und ergänzt
im Schuldbuch die Linien, die ich zog,
seit ich seltener blieb.

Du, im fieberweissen Ornat,
holst die Verbannten ein und reisst
aus dem Fleisch der Kakteen einen Stachel

das Zeichen der Ohnmacht,
dein wir uns willenlos beugen.

Wir wissen,
dass wir des Kontinentes Gefangene bleiben
und seinen Kränkungen wieder verfallen,
und die Gezeiten der Wahrheit
werden nicht seltener sein.

Schläft doch im Felsen
der wenig erleuchtete Schädel,
die Kralle hängt in der Kralle
im dunklen Gestein, und verheilt
sind die Stigmen am Violett des Vulkans.

Von den grossen Gewittern des Lichts
hat keines die Leben erreicht.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999 (Piper)

*****

INTERIEUR

In dit met boeken volgestouwd vertrek
Heb ik steeds minder anderen van node,
Met al mijn aan de dood ontstegen doden
Iedere nacht stilzwijgend in gesprek.

Bij wie is wat ik liefheb nog in trek?
Het meeste is al eeuwen uit de mode.
Van wat ik deed, uit nood of om den brode,

Rest enkel de grandeur van het echec.

Maar ook al bood het leven nog zoveel
Waar ik mijn tanden op heb stukgebeten,
Één regel , en de wereld raakt vergeten,

Één rijm, en het verscheurd heelal wordt heel:
Alleen achter mijn schrijftafel gezeten
Heb ik opnieuw aan heel de schepping deel.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

****

[EPILOG II.]

[i.]

Denn man erwartet von den Toten, dass sie den Weg
über dem Abgrund des Alltags kennen. Wenn sie
die Landstriche der Verzweiflung verlassen und in ein
fernes, unbekanntes Reich aufbrechen,
das wie Musik ist. Anschwellende, einsame
Erwartung, überall präsent. Diese Musik
bricht nicht durch Wände. Sie klopft leise.
Sickert durch die Ritzen. Lautlos schleicht sie herein
und knackt die tief in der Truhe versteckte Nuss.
Rollt die verloren geglaubte Glasmurmel hervor.
Spielt mit ihr. Plötzlich zerspringen in den Vitrinen
die geschliffenen Gläser aus Kristal!. Die Saite zerspringt.

[ii.]

Eine offene Kiste ist Gottes Sein, voller
Toter. Übereinandergeworfen
liegen sie darin und schauen
in die Ferne. Nicht einen Moment lang
schliessen sie die Augen. Gott hockt in einem
fernen Winkel und zittert. Krampfhaft presst
er die Augenlider zusammen. Weint
mit dünner, winselnder Stimme.

[iii.]

Eine offene Kiste ist Gottes Sein, voller
Spielzeug. Zuweilen sitzen Kinder um sie herum,
wühlen in ihr. Jedes Spiel ist ein
Rätsel. Gott sitzt unter ihnen und
beobachtet sie. Er ist selbst ein Kind, das
in ihr wühlt. Wenn er etwas findet,
freut er sich darüber. Er wendet es in seinen kleinen
Händen hin und her. Dann wirft er es zurück.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

*****

KLAGE

Schlaf und Tod, die düstern Adler
Umrauschen nachtlang dieses Haupt:
Des Menschen goldnes Bildnis
Verschlänge die eisige Woge
Der Ewigkeit. An schaurigen Riffen
Zerschellt der purpurne Leib
Und es klagt die dunkle Stimme
Über dem Meer.
Schwester stürmischer Schwermut
Sieh ein ängstlicher Kahn versinkt
Unter Sternen,
Dem schweigenden Antlitz der Nacht.

Georg Trakl

*****

KLACHT

Slaap en dood, de duistere adelaars
Omruisen nachtlang dit hoofd:
De gouden beeltenis van de mens
worde verslonden door de kille golf
Van de eeuwigheid. Op ijzige klippen
Slaat het purperen lichaam te pletter
En de donkere stem klaagt

Boven de zee.
Zuster van stormachtige melancholie
Zie een angstig bootje verzinkt
Onder sterren,
In het zwijgend gelaat van de nacht.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

*****

SEQUENZ DER LEERE

Beängstigend am Rand der Seiten Leere,
wie da der Satz zu Ende geht,
hinüberschwebt

aufs andre Blatt, umblätternd
zwischendurch, und nichts bewahrt
in sich

die Welt, sie geht verlorn,
gibst du nicht acht, die
Seele auch,

das Böse nur späht noch nach dir
im Spiegel, in der Pupille
lauernd

am Rand der Seite, Leere steigt auf,
der Satz aber, geschrieben, kann nicht
unvollendet bleiben,

denn die Schrift muss sich vollenden,
der Heilige muss kommen:
Maranatha!

Es komme Gnade,
und es vergehe diese Welt!
Amen!

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

*****

EL OTONO DE LAS ROSAS

Vives ya en la estación del tiempo rezagado:
lo has llamado el otoño de las rosas.
Aspíralas y enciéndete. Y escucha,
cuando el cielo se apague, el silencio del mundo.

Francisco Brines

*****

DE HERFST VAN DE ROZEN

Je leeft reeds in het jaargetijde van de
achtergebleven tijd:
je hebt het de herfst van de rozen genoemd.
Adem ze in en ontvlam. En luister,
als de hemel uitdooft, naar de stilte van de wereld.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

*****

ANIF

Erinnerung: Möven, gleitend über den dunklen Himmel
Männlicher Schwermut.
Stille wohnst du im Schatten der herbstlichen Esche,
Versunken in des Hügels gerechtes Maß;

Immer gehst du den grünen Fluß hinab,
Wenn es Abend geworden,
Tönende Liebe; friedlich begegnet das dunkle Wild,

Ein rosiger Mensch. Trunken von bläulicher Witterung
Rührt die Stirne das sterbende Laub
Und denkt das ernste Antlitz der Mutter;
O, wie alles ins Dunkel hinsinkt;

Die gestrengen Zimmer und das alte Gerät
Der Väter.
Dieses erschüttert die Brust des Fremdlings.
O, ihr Zeichen und Sterne.

Groß ist die Schuld des Geborenen. Weh, ihr goldenen Schauer
Des Todes,
Da die Seele kühlere Blüten träumt.

Immer schreit im kahlen Gezweig der nächtliche Vogel
Über des Mondenen Schritt,
Tönt ein eisiger Wind an den Mauern des Dorfs.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

*****

OPBRAAK

Straks moet je weg uit dit bouwvallig pand
waarin je zoveel blijvends zag verglijden.
De spiegel poogt je ogen te vermijden,
de woning wendt zich af van wand tot wand.

Je neemt de dingen nauwelijks ter hand
of iets van vroeger voegt zich tussenbeide:
verleden gaat een eigen leven leiden
en licht al wat er was uit zijn verband.

De oude beelden .worden allengs bleker,
en wat vertrouwd leek wordt weer onbekend;
in huis is alles zinloos en onzeker

wat niet heeft toegeleefd naar dit moment
waarom het werd gebouwd. Dan legt de breker
de hamer machtig aan het fundament.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

AI QUINDICI DI PIAZZALE LORETO

Esposito, Fiorani, Fogagnolo,
Casiraghi, chi siete? Voi nomi, ombre?
Soncini, Principato, spente epigrafi,
voi, Del Riccio, Temolo, Vertemati,
Gasparini? Foglie d'un albero
di sangue, Galimberti, Ragni, voi,
Bravin, Mastrodomenico, Poletti?
O caro sangue nostro che non sporca
la terra, sangue che inizia la terra
nell'ora dei moschetti. Sulle spalle
le vostre piaghe di piombo ei umiliano:
troppo tempo passò. Ricade morte
da bocche funebri, chiedono morte
le bandiere straniere sulle porte
ancora delle vostre case. Temono
da voi la morte, credendosi vivi.
La nostra non è guardia di tristezza,
non è veglia di lacrime alle tombe;
la morte non dà ombra quando è vita.

Quasimodo

*****

TOT DE VIJFTIEN VAN PIAZZALE LORETO

Esposito, Fiorani, Fogagnolo,
Casiraghi, wie zijn jullie? Jullie namen, schimmen?
Soncini, Principato, uitgedoofde grafschriften,
jullie, Del Riccio, Temolo, Vertemati,
Gasparini? Bladeren van een boom
van bloed, Galimberti, Ragni, jullie,
Bravin, Mastrodomenico, Poletti?
O ons dierbaar bloed dat de aarde
niet bevuilt, bloed dat de aarde inwijdt
in het uur van de musketten. De wonden
van lood op jullie schouders vernederen ons:
teveel tijd ging voorbij. Dood komt
uit lugubere monden, dood vragen
de vreemde vlaggen op de deuren
nog steeds van jullie huizen. Zij vrezen
van jullie de dood, terwijl ze geloven nog in leven te zijn.

De onze is geen schildwacht van droefheid,
is geen tranenwake bij de graven;
de dood werpt geen schaduw wanneer hij leven is.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

Tussen seizoenen

En kleur zijn ogen nu zij wind zijn,
het licht uit lucht gesneden.

Lang gras, nog levend hooi,
verminking waar oogst begint.
Ik groef in kleur waar vol de lucht,
in wind waar vol het gras van is,
in golvend gras, in slapend gras,
ik bracht zand aan het licht,
verpulverd weefsel, vacht om in te slapen.

Blad viel, sneeuw viel de bladeren achterna,
de sneeuw bracht regen, regen stuift op sneeuw.
Reeds schemeren de lichte tinten
van de zon, de golven, ribben van de zee.

*

Verf nat de doden, schilder ze op.
Als grote zachte bloemen in de regen
slapende bomen met sneeuw.
Ovale wind waait dag en nacht
langs knoppen, bijna bladeren, sluit zich
in een voortdurend onderdak verlenen
om ieder ding heen.

De druppel van gedooide rijp
draagt vuurkleur van de regenboog,
het diepste geel, haast groen koud blauw,
nieuw wit, water dat brandt.

*

Een waas van groen, een geheimzinnig
opeenvolgen van soorten, maand na maand
een ander gras strijkt bloeiverstikkend
stuifzand dicht – van fluitekruid
een sluier, ongerepte dovenetel,
kaarsen vol zaad, niemandsverdriet.
Aan hun verbazing komt geen eind, ze kennen
de winter niet.

Christiaan van Geel

uit: van Geel, Chr. J., Verzamelde gedichten, Amsterdam 1997 (Van Oorschot)

******

LA DESPEDIDA

Ya está, tras del recodo, la vejez,
como un árbol sin hojas. Parémonos
aquí, por un momento, bajo el cielo
que da el velo dorado a las palmeras
y pásame la mano par el hombro.
Respiremos la luz que se hace oscura
y alarga las distancias: un engaño,
que es la piedad de un dios. El favorece
la dura despedida con tu vida.
Tú habrás de regresar, y harás camino
nuevo par el mundo tan amado;
van contigo mi amor y mi silencio.
Mas espera a la noche todavía:
cuando aparezca arriba el primer astro
nos diremos adiós, y me iré sólo.”

Francisco Brines

******

HET AFSCHEID

Daar staat hij al, om de hoek, de ouderdom,
als een boom zonder bladeren. Laat ons
een ogenblik stilstaan, hier, onder de hemel,

die de palmbomen met goud omsluiert
en leg je hand op mijn schouder.
Laat ons het licht inademen dat verduistert
en de afstanden vergroot: een bedrog
dat het mededogen van een god is. Hij verguldt
het harde afscheid met je leven.
Je zal terug moeten keren, en opnieuw de weg
moeten gaan door de zo geliefde wereld;
mijn liefde en mijn stilte gaan met je mee.
Maar nóg wacht hij op de nacht:
als daarboven het eerste hemellicht verschijnt
zullen we afscheid nemen en zal ik gaan, alleen.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

*****

KLEINE ESCHATOLOGIE VAN HET LICHT

Het licht is bij gister gebleven.
liet heeft zich ineengevouwen
tot een slapend dier van vertrouwen
bij de dode haard van de nacht.

Steeds moet ik voor morgen al leven.
Ik had het wel willen omarmen
om zijn goed vertrouwen, zijn warme,
zijn witte, gewichtloze vacht.

Ik reken het licht naar mij toe.
Op de som zou het urenlang schelen
in donker met vuur te spelen,
maar het licht heeft geen liefde van node,

het weet immers toch niet van hoe!
Het lacht al zo laatst en zo lang.
het streelt ’s morgens vluchtig mijn wang.
Ik sta opgeschreven ten dode.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

******

UITZICHT

Hoe dikwijls ik dit eendere traject
heb afgelegd in de vergane jaren,
steeds voel ik de vervoering in mij varen
wanneer de trein bij avondval vertrekt.

Het land ligt met zijn voren en zijn aren
windstil tot aan de einder uitgestrekt;
ik wilde dat ik alles zo perfect,
zo roerloos tot het· eind toe kon bewaren.

Maar niets van wat met goddelijk geduld
op het bestaan bevochten werd hield stand
in alle jaren die mij zijn ontvlogen.

En dit? Nog even, dan wordt ook dit land,
als alles wat volmaakt was in mijn ogen,
in nevel en in duisternis gehuld

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

LETZTE DINGE

Die Ewigkeit
Dunst quillt in der Winterlandschaft auf,
der leichte Rauch im Kesselhaus.
Am Berghang blendet im Sonnenschein
ein orthodoxer Friedhof wie der Stein,

der glühte, wie geschmolzenes Erz
im Of en in dem Feuer gärt.
So begann der Nachmittag zu fallen,
wie mancher Engel vor der Bahnhofshalle

wartete, den Kopf über die Pfütze gesenkt,
auf ein leichtes Mädchen, ein Gratisgetränk.
Während in den Bezirken am äussersten Ring
ein für alle Mal die Zeit verging,

denn dort hielt man das Jüngste Gericht,
es kämpf te dabei Christ gegen Christ.
Die Heiden tranken einfach Cola light
in einer Kneipe namens: Ewigkeit.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

*****

RESERVE

Het is mij dikwijls wonderlijk te moede
als ik mijn oude moedertje aanschouw;
hoe woest de wind door zoveel jaren woedde,
ik blijf het kind ontwaren in de vrouw.

Meer dan een halve eeuw mijn vader trouw
keerde zij waar zij kon het kwaad ten goede,
en als het even in haar macht lag zou
zij hem ook voor het heengaan nog behoeden.

Al klaagt ze soms (vindt zich opeens te dik
en poogt verwoed haar snoeplust in te tomen):
zij put uit raadselachtige reserve.

Misschien dat zelfs mijn moeder ooit zal sterven,
maar in haar blauwe ogen blijft die blik
alsof het allermooiste nog moet komen.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

******

STERN DES TRÄNENMEERS

Hirten kommen durch die Nacht.
Mit gesenktem Kopfe wach,
hungrig im Waggon für Vieh,
Jesus unter ihnen.

Sterne auf jeder Stirne dort,
Sterne auf jeder Brost.
Sterne oben am Himmelszelt,
an der Gesetze Ort.

Am Himmel stinken Engelein,
und Mörder sind die Hirten.
Ein Meer von Sternen oben scheint,
erstarrte Tränen auf dem Leib.

Maria in der Nacht allein
schaut durch die Gitterstäbe.
In ihrem Arm das Jesulein
nur noch ein Spielzeugpüpplein.

»Gute Nacht! Gute Nacht!«
Des toten Echos Klang erwacht.
»Du falsche Welt, dir gute Nacht!«
Bringt keine frohe Botschaft.

»Die Menschen all' sind wesensgleich
wie Christus und der Geist.
Und Leben ist auch der Biss der Laus,
die winzig auf uns haust … «

Die Hirten haben Waffen bei sich.
Stiefelschritte knallen.
Die Augen leer. Sie diskutieren nicht.
Tot ist Mirjam alsbald.

»Oh, ihr Hirten, Grausame!«
In den Schnee spritzt Blut.
»Tötet mich mit meinem Sohn!«
Sie spucken auf den Juden.

In der Nacht des Echos Klang
wünscht Psyche »Gute Nacht!«
Im Schnee unten ein Wurm sich spannt.
»Ihr Hirten! Gute Nacht!«

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019 (Suhrkamp)

*****

AUSCHWITZ

Laggiù, ad Auschwitz, lontano dalla Vistol
amore, lungo la pianura nordica,
in un campo di morte: fredda, funebre,
la pioggia sulla ruggine dei pali
e i grovigli di ferro dei recinti:
e non albero o uccelli nell'aria grigia
o su dal nostro pensiero, ma inerzia
e dolore che la memoria lascia
al suo silenzio senza ironia o ira.

Tu non vuoi elegie, idilli: solo
ragioni della nostra sorte, qui,
tu, tenera ai contrasti della mente,
incerta a una presenza
chiara della vita. E la vita è qui,
in ogni no che pare una certezza:
qui udremo piangere l' angelo il mostro
le nostre ore future
battere l'al di là, che è qui, in eterno
e in movimento, non in un immagine
di sogni, di possibile pietà.
E qui le metamorf osi, qui i miti.
Senza nome di simboli o d'un dio,
sono cronaca, luoghi della terra,
sono Auschwitz, amore. Come subito
si mutò in fumo d'ombra
il caro corpo d'Alfeo e d'Aretusa!

Da quell'inferno aperto da una scritta
bianca: "Il lavoro vi renderà liberi»
usci continuo il fumo
di migliaia di donne spinte fuori
all' alba dai canili contra il muro
del tiro a segno o soffocate urlando
misericordia all'acqua con la bocca
di scheletro sotto le docce a Bas.
Le troverai tu, soldato, nella tua
storia in f arme di fiumi, d 'animali,
o sei tu pure cenere d'Auschwitz,
medaglia di silenzio?

Restano lunghe trecce chiuse in urne
di vetro ancora strette da amuleti
e ombre in.finite di piccole scarpe
e di sciarpe d' ebrei: sono reliquie
d'un tempo di saggezza, di sapienza
dell'uomo che si fa misura d'armi,
sono i miti, le nostre metamorfosi.

Sulle distese dove amore e pianto
marcirono e pietà, sotto la pioggia,
laggiù, batteva un no dentro di noi,
un no alla morte, morta ad Auschwitz,
per non ripetere, da quella buca
di cenere, la morte.

Quasimodo

*****

AUSCHWITZ

Ginds beneden, in Auschwitz, ver van de Weichsel
mijn lief, langs de noordelijke vlakte,
in een veld van dood: koud, somber,
de regen op het roest van de palen
en de ijzerkluwens van de afsluitingen:
en geen boom of vogels in de grijze lucht
of boven uit onze gedachten, maar ledigheid
en pijn die de herinnering achterlaat
voor een stilte ontdaan van woede of ironie.

Jij wil geen klaagliederen of idylles: slechts
verklaringen voor ons lot, hier,
jij, teder bij de twisten van het verstand,
onzeker bij een heldere
aanwezigheid van het leven. En het leven is hier,
in elk 'neen' dat een zekerheid lijkt:
hier zullen we de engel het monster horen wenen
onze toekomstige uren
het hiernamaals horen slaan, dat zich hier bevindt, eeuwig
in beweging, niet in een beeld
van dromen, van mogelijk mededogen.
En hier de metamorfosen, hier de mythen.
Zonder naam van symbolen of van een god,
zijn het slechts feiten, plaatsen op aarde,

zijn ze Auschwitz, mijn lief. Hoe snel
veranderde het dierbare lichaam van Alpheüs en Arethusa
in schimmenrook!

Uit deze hel, geopend door een wit
opschrift: ‘Arbeid maakt vrij’
steeg voortdurend de rook op
van duizenden vrouwen, ’s ochtends
uit de hokken gedreven tegen de muur
van de schietstand of verstikt terwijl
ze naar het water om erbarmen schreeuwden
met hun skeletmond onder de douches van gas.
Jij zal ze vinden, soldaat, in jouw
verhaal in de vorm van rivieren, dieren,
of ben jij ook as van Auschwitz,
gedenkpenning van stilte?
Resten nog lange vlechten opgesloten in glazen
urnen nog met amuletten samengebonden
en oneindige schaduwen van kleine schoentjes
en sjaaltjes van joden: relikwieën
van een tijd van wijsheid, van inzicht
van de mens die de wapens tot maatstaf neemt
het zijn de mythes, onze metamorfoses.

Op de uitgestrekte vlakten waar lief de en gehuil
wegrotten en erbarmen, onder de regen,
ginds beneden, een neen sloeg binnenin ons,
een neen tegen de dood, gestorven in Auschwitz,
om door dat gat van as niet
de dood zelf te herhalen.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

VII

De dood is nu geen mogelijkheid
meer, maar eigenschap; geen
misschien, maar straks. De tijd,
ongeldig haast, ligt over alles heen

als stuifmeel van oud goud,
geluk van weemoed, avondvuur
tegen verre wolken. Nog houd
ik, leunend aan de wingerdmuur,
het zichtbare voor waar, doch
ver achter mijn ogen achterhaalt
mijn hart zijn lange zelfbedrog,
vergeet waarnaar het heeft getaald
en kiest een verder licht: kuis
als straks het witte winterland
en levend veilig als het klokhuis
van de goudreinet in mijn hand.

Gabriël Smit

uit: Smit Gabriël, Ternauwernood. Verzen, Utrecht Brussel 1952 (Het Spectrum)

*****

DIT WETEN EN TOCH SAMENZIJN

Dit weten en toch samenzijn, liggen onze
handen zo niet levender in elkaar? Is geluk
op zoveel ander in belijden gewonnen
niet het enige, sprekend onuitsprekelijk?

Soms moeten wij dit vermoeden, worden
wij overstelpt door pijn van blijdschap, rukt
vrijheid ons het sterven voorbij, heeft bonzend
ons hart de dood bekend en alle schuld.

Liefde en dood, altijd zijn ze samen. Laatst
las ik een Engels gedicht: ‘Dit is een voorjaar
als waarin een man wil sterven in een vrouw’.

Als mij ooit, in aller wereld pijn, deze
waarheid in vergeving wordt gegeven,
een lente zo vol van geboorte, sterk ik in jou

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, Op mijn woord, Utrecht 1968 (Ambo)

*****

JÜDISCHER FRIEDHOF IN NIKOLSBURG

Die letzten toten liegen weit entfernt
denen aber
die glück hatten
wird es hier leicht

Jemand pflanzte am zaun einen aprikosenbaum
und niemand kommt ihn im sommer abzuernten
Die menschen scheuen sich
den toten die goldenen äpfel wegzuessen

Die ernte ist uberreif und fällt ab
Unzählige kleine sonnen rollen durchs gras
beim grab von Simon und Rebekka
Mit spinnenschrift
trug sich die zeit hier ein in die steine

(Die kugeln der schneebeere
knallen unter den füssen wie die schüsse
im galizischen Kirlibaba)

Lang ist alles her
Nur diese unpassende süsse
ist voller wespen
und entsinnt sich ihrer selbst

Kirlibaba, Konzentrationslager für judische Häftlinge in Galizien

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa Rothmeier, Götingen 2018, (Wallstein Verlag)

****

HERÁCLITO

El segundo crepúsculo.
La noche que se ahonda en el sueno.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo.

La mañana que ha sido el alba.
El día que fue la mañana.
El día numeroso que será la tarde gastada.
El segundo crepúsculo.
Ese otro hábito del tiempo, la noche.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo …
El alba sigilosa yen el alba
la zozobra del griego.
¿Qué trama es ésta
del será, del es y del fue?
¿Qué río es este
por el cual corre el Ganges?
¿Qué rio es éste cuya fuente es inconcebible?
¿Qué río es este
que arrastra mitologias y espadas?
Es inútil que duerma.
Corre en el sueño, en el desierto, en un sótano.
El rio me arrebata y soy ese rio.
De una materia deleznable fui hecho, de misterioso tiempo.
Acaso el manantial está en mí.
Acaso de mi sombra
surgen, fatales e ilusorios, los dias.

Jorge Luis Borges

*****

HERACLITUS

De tweede schemering.
De nacht die dieper wordt wanneer je slaapt.
De loutering en de vergetelheid.
De eerste schemering.
De ochtend die eerst dageraad was.
De dag die ochtend was.
De drukbevolkte dag die de versleten avond wordt.
De tweede schemering.
Die andere gewoonte van de tijd, de nacht.
De loutering en de vergetelheid.
De eerste schemering …
De stille dageraad en in de dageraad
de hoofdbrekens van de Griek.
Wat is dit voor verband
tussen zal zijn en is en is geweest?

Wat is dit voor rivier
waardoor de Ganges stroomt?
Wat is dit voor rivier waarvan de bron niet te bevatten is?
Wat is dit voor rivier
die zwaarden meesleurt en mythologieën?
Het is zinloos dat hij slaapt.
Hij stroomt in onze slaap, in de woestijn en in een kelder.
De rivier sleurt mij mee en ik ben die rivier.
Ik ben gemaakt van broze stof, van raadselachtige tijd.
Misschien bestaat de bron in mij.
Misschien ontspringen uit mijn schaduw,
noodlottig en bedrieglijk, de dagen.

uit: Borges, Jorge Luis, Alle gedichten. Vertaling Barber van de Pol & Maarten Steenmeijer. Amsterdam 2011, (De Bezige Bij) 542-543

****

OCHTEND, OPGESTAAN

Ochtend, opgestaan, het niet meer geloven.
Wat is mijn woord dan, wat is wat ik zeg?
Wat hart, bloed, wereld, doodsnood, wanhopen?
Heb ik weer geschreven wat ik niet ben?

De dag in de kamer is nog voorzichtig,
leert mij lopen naar vroegere dingen heen,
maar het blijft pijn doen, want er liggen
doden in mij die niet willen dat ik leef.

Gebroken ogen, gebroken licht, de regen
van vannacht nu korter, weifelende wind,
mijn adem bang, van zichzelf niet zeker.

Met lange tanden begin ik te eten.
Leven moet ik, en de doden niet vergeten
die ik zwijgend aan mijn tafel vind.

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, Op mijn woord, Utrecht 1968 (Ambo)

*****

AL PADRE

Dove sull'acque viola
era Messina, fra fili spezzati
e macerie tu vai lungo binari
e scambi col tuo berretto di gallo
isolano. Il terremoto ribolle
da tre giorni, è dicembre d'uragani
e mare avvelenato. Le nostre notti cadono
nei carri merci e noi bestiame infantile
contiamo sogni polverosi con i morti
sfondati dai ferri, mordendo mandorle
e mele disseccate a ghirlanda. La scienza
del dolore mise verità e lame
nei giochi dei bassopiani di malaria
gialla e terzana gonfia di fango.
La tua pazienza
triste, delicata, ei rubò la paura,
fu lezione di giorni uniti alla morte
tradita, al vilipendio dei ladroni
presi fra i rottami e giustiziati al buio
dalla fucileria degli sbarchi, un conto
di numeri bassi che tornava esatto,
concentrico, un bilancio di vita futura.

Il tuo berretto di sole andava su e giù
nel poco spazio che sempre ti hanno dato.
Anche a me misurarono ogni cosa,
e ho portato il tuo nome
un po' più in là dell'odio e dell'invidia.

Quel rosso sul tuo capo era una mitria,
una corona con le ali d'aquila.
E ora nell'aquila dei tuoi novant'anni
ho voluta parlare con te, cai tuoi segnali
di partenza colorati dalla lanterna
notturna, e qui da una ruota
imperfetta del mondo,
su una piena di muri serrati,
lontano dai gelsomini d'Arabia
dove ancora tu sei, per dirti
ciò che non potevo un tempo — difficile affinità
di pensieri — per dirti, e non ei ascoltano solo
cicale del Biviere, agavi, lentischi,
come il campiere dice al suo padrone:

«Baciamu li mani.» Questo, non altro.
Oscuramente forte è la vita.

Quasimodo

*****

AAN DE VADER

Waar op de paarse wateren
Messina lag, ga jij tussen gebroken draden
en puinhopen langs de sporen
en wissels met je kepi van rusteloze
trekvogel. De aardbeving borrelt
sinds drie dagen weer op, het is een december
van stormen en vergiftigde zee. Onze nachten vallen
in de goederenwagens en wij kindervee
tellen stoffige dromen met de doden
door het ijzer doorboord, terwijl we knabbelen op amandelnoten
en appels gedroogd in een slinger. De wetenschap
van de pijn stopte waarheid en vlijmscherpe mesjes
in het spel van de laagvlakten van gele
en derdendaagse koorts gezwollen van modder.

Jouw droeve, delicate
geduld ontfutselde ons onze angst,
het was een les van dagen, samen met
de verraden dood, de belediging van de straatrovers
gevat tussen de brokstukken en in het duister
terechtgesteld door het vuur van de ontschepingen, een rekening
met lage cijfers die bleek te kloppen,
concentrisch, een balans van toekomstig leven.

Je pet van zon ging op en af
in de weinige ruimte die ze je steeds gegeven hebben.
Ook voor mij werd alles afgemeten,
en ik heb jouw naam gedragen,
een beetje voorbij haat en nijd. Dat
Dat rode ding op jouw hoofd was een mijter,
een kroon met arendsvleugels.
En nu, in de arend van jouw negentig jaren
heb ik met jou willen praten, met je vertrekseinen,
ingekleurd door de nachtelijke
lantaarn, en hier vanaf een onvolmaakt
rad van de wereld,

op een vloedgolf van gedrongen muren,
ver van de jasmijnen van Arabië
waar jij nog steeds vertoeft, om je te zeggen
wat ik vroeger niet kon zeggen -moeilijke verwantschap
der gedachten -om je te zeggen, en niet slechts
krekels van het Moeras, agaven en mastiekbomen luisteren naar ons,
zoals de landarbeider zegt tot zijn baas:
'Laten we elkaar de handen kussen.' Dit, meer niet. Ondoorgrondelijk sterk is het leven.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

DOOD

Dood. Er is maar één dood, moeder,
die van u. De mijne? Het zal een zelfde
zijn, maar die ken ik niet. Alleen
de uwe weet ik: een vreemd, donker
ding, een met zwart laken bedekte
kist in een groezelige kamer, te hoog,
want zonder op een stoel te staan
kon ik niets zien. Een oud, zwartig
doek, mijn vader wazig in een hoek
van schaduw, ik op de wankele stoel
met bevend in mijn armen bloemen,
onwezenlijk gebloei dat ik op
het zwart moet neerleggen en waarbij
ik zeggen moet: 'Moeder, dit
hebt u van ons'. Wat het betekent
weet ik niet, ook nu nog niet. Wat
geef je aan zwart doek als je vier
jaar bent? Wat weet een kind van
wat daaronder ligt aan onbegonnen
leven, aan pijn alleen, aan verlangen
nog te mogen blijven? Wat
weet het van de strak gevouwen
handen die vergeefs onzichtbaar
rukken om nog open te liggen
op zijn dichte hoofd, zijn rode ogen

nog licht te zijn? Mijn hele leven
heb ik gedacht, dat u nog bij
mij wilde blijven, onder het doek
nog iets had willen zeggen, dat
ik die afschuwelijke witte bloemen
gelegd heb op uw mond, uw laatste
adem, het ene woord dat mij altijd
onder mijn eigen laatste groet
verzwegen bleef.

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, Op mijn woord, Utrecht 1968 (Ambo)

*****

I

Zwischenzeit,
die Trauer
unbeschrieben,
und ungelöst
im Herz
der dunkle Gott –

Sicher nur:
Nicht länger
hier geblieben,
lichthin, aus
der Ode fort –

II

Und immer schon
im Steigen
ganz geborgen

Geht das Sein
ganz still
von Gott zu Gott:

So sind wir einzig
auf den schweren
Wegen.

III

Vom Schattenreich beständig
will das Eine
unentwegt
zum Licht empor

Lichthin will' s,
ein Schein im Scheinen

Lichthin geht 's
aus sich hervor –

IV

Gehn ins Vergessen:

Vom Nichts zum Nichts
führt Dich
die reine Brücke –

Die Asche leis verweht
über dem Weltraum
des Herzens –

So dann:
Ein neuer
Anfang

V

Das grosse Werden
steht nicht
in Verfügung

Frei nur
will es werden:

Einst frei
in freier Zeit –

VI

Vergänglich stehn, der Blütenduft
von allen Rosen

Dem Quell geneigt, heisst’ s doch
im Fahrtwind gehn:

Lange Wege, endlich erst
geborgen
Gesenkt in Eins, wird es
im Gehn bestehn.

VII

Draussen sein,
in Gottes Weite
Still, den ganzen
Umkreis gehn

Offen stehn,
hinaus ins Weite,
unscheinbar
aufs Ganze sehn

Wie ein Einhauch
fernes Land –
Still – : Wir sind
in Gottes Hand.

Thomas Krämer

uit: Thomas Krämer, Eisen Wind Die Weite, Späte Gedichte, Bonn 2018, (Bouvier), pag. 75-78

*****

TIJD BRENGT…

Tijd brengt geen troost – het was een leugen
te beweren dat de tijd mijn wonden helen zou!
Ik mis hem, als het snikken klinkt van regen;
ik smacht naar hem bij ’t krimpen van het tij.
De oude sneeuw smelt weg van iedere helling,
in alle lanen is verbrand het afgevallen blad,
maar bittere, voorbije liefde blijft op ’t hart
loodzware last, van onverzachte oude kwelling.
Er zijn zovele plekken die ik mijden moet;
waar alles vol is van herinnering aan hem.
En als ik opgelucht een stille plek betreed

die hem niet kent, die van zijn glans niet weet,
dan zeg ik: ‘Niets wat aan hem nu denken doet!’
en sta verslagen, door herinn’ring weer beklemd.

Edna St. Vincent Millay

vertaling: Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene gedichten 1987-2015,Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

******

OHNE HOCHMUT

Unter Sterblichen bin ich gegangen,
der Stern war mein Stern,
ein Blümchen
mein Blümchen,
auch wenn es im fremden Garten wuchs.
Feinden ging ich aus dem Weg
und hab am Gras
mein Leben gemessen,
dem es gleicht
nach des Psalmes Weisheit.
Ich heb mein Glas
in viel Richtungen winkend,
den Freunden zum Gruss.
Wenn noch einer meinen Namen kennt .
so ist es Güte.
Solches hab ich zu sagen
ohne Hochmut.

Johannes Kühn

uit: Johannes Kühn, Und hab am Gras mein Leben gemessen. Gedichte, München 2014, (Carl Hanser Verlag)

******

DARE E AVERE

Nulla mi dài, non dài nulla
tu che mi ascolti. Il sangue
delle guerre s’ è asciugato,

il disprezzo è un desiderio puro
e non provoca un gesto
da un pensiero umano,
fuori dall' ora della pietà.
Dare e avere. Nella mia voce
c'è almeno un segno
di geometria viva,
nella tua, una conchiglia
morta con lamenti funebri.

Quasimodo

*****

GEVEN EN NEMEN

Niets geef je mij, je geeft niets,
jij die naar me luistert. Het bloed
van de oorlogen is opgedroogd,
de minachting is een zuiver verlangen
en roept buiten het uur van erbarmen
geen reactie meer op
van een menselijk denken.
Geven en nemen. In mijn stem
zit minstens een teken
van levende geometrie,
in de jouwe een dode
schelp met rouwklachten.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke
uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

*****

WINTER

Is geluk blijvend:
wij staan al zolang stil
bij wat komt aangevlogen –

landschap, vogels, broden.
Raken onze ogen dan nooit vol,
rollen wij niet bergaf, een zon

die zich begraaft in dikke
wolken sneeuw, bezegeling
eeuwig vallend voor ons?

Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene gedichten 1987-2015,Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

*****

WARNSBORN

Kan ik ter wereld zijn gekomen
in deze zee van bomen? Een raam
tussen de takken, pannendak
rijst onpeilbaar hoog ten hemel,
omkruind. Geen tuin – bos
kruipt waar ik niet gaan kan.

Laat me verdwijnen. Maak alles
tot het eerst geziene: zon door blad,
op muren, het lonkend pad dat blijft
omzwerven de vensters zonder inzicht,
overwoekerd geboortegraf.

Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene gedichten 1987-2015,Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

*****

I HAVE LOVED FLOWERS THAT FADE
XIII

I have loved flowers that fade,
Within whose magic tents
Rich hues have marriage made
With sweet unmemoried scents:
A honeymoon delight, -
A joy of love at sight,
That ages in an hour: -
My song be like a flower!

I have loved airs that die
Before their charm is writ

Along a liquid sky
Trembling to welcome it.
Notes, that with pulse of fire
Proclaim the spirit's desire,
Then die, and are nowhere: -

My song be like an air!
Die, song, die like a breath,
And wither as a bloom:
Fear not a flowery death,
Dread not an empty tomb!

Fly with delight, fly hence!
'T was thine love's tender sense
To feast, now on thy bier
Beauty shall shed a tear.

Robert Bridges

****

IK HIELD VAN BLOEMEN DIE VERSCHIETEN
XIII

Ik hield van bloemen die verschieten,
en in wier magisch bloemenrijk
zoete geuren een huwelijk genieten
met kleuren
rijkdom zonder gelijk:

een wittebroodsgenot,
gelukkig liefdeslot,
heeft slechts een uur bestaan:
mocht mijn lied als een bloem vergaan!
Ik hield van wijsjes die vervlogen,

vóór hun tover werd geschreven,
langs kristallijne hemelbogen
die een trillend welkom geven.

Noten die vol vuur pulseren
en de geestdrift doen vibreren,

dan vervliegen, nergens zijn:
ware mijn lied als een wijsje zo fijn!
Ga heen, lied, als een ademstoot,
en sterf als een bloesem af:
wees niet bang voor bloemendood,
vrees niet voor een ledig graf!

Vlieg vol vreugde, onbevreesd!
Uw liefde maakte menig feest.
Nu zal schoonheid op uw baar
een traan plengen, uw taak is klaar.

uit: Seven poems of Robert Bridges (Finzi)
Zeven gedichten van Bridges uit verschillende bundels, op muziek gezet door Gerald Finzi.

*****

TRAUERN

Drei grosse trauern gibt's auf dieser welt
drei trauern gross und niemand weiss
wie diesen grossen trauern aus dem weg gehen

Die erste trauer Ich weiss nicht wo ich sterben werde
Die zweite trauer Ich weiss nicht wann das sein wird
Und die letzte Ich weiss nicht wo ich mich in jener welt
befinden werde

So hörte ich's im lied Lassen wir es so
lassen wir es wie das lied es singt Haben wir den Mut
nach der angst zu fassen wie nach einer klinke und
einzutreten.

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa Rothmeier, Götingen 2018, (Wallstein Verlag)

*****

DEJECTION

Wherefore to-night so full of care,
My soul, revolving hopeless strife,
Pointing at hindrance, and the bare
Painful escapes of fitful life?

Shaping the doom that may befall
By precedent of terror past:
By love dishonoured, and the call
Of friendship slighted at the last?

By treasured names, the little store
That memory out of wreck could save
Of loving hearts, that gone before
Call their old comrade to the grave?

O soul, be patient: thou shalt find
A little matter mend all this;
Some strain of music to thy mind,
Some praise for skill not spent amiss.

Again shall pleasure overflow
Thy cup with sweetness, thou shalt taste
Nothing but sweetness, and shalt grow
Half sad for sweetness run to waste.

O happy life! I hear thee sing,
O rare delight of mortal stuff!
I praise my days for all they bring,
Yet are they only not enough.

Robert Bridges

*****

BEDROEFDHEID

Waarom, mijn gemoed, zo onrustig vannacht,
verwikkeld in een hopeloze strijd,
gefocust op hinder en tegenkracht,
en de pijnlijk ontlopen onbestendigheid?

Het onheil scheppend dat me overkomt
voorspeld door schand uit het verleden:
versmade liefde, en de roep verstomd
van vriendschap met voeten getreden?

Door dierbare namen, de enkelingen
die de herinnering van de ondergang prijsgaf,
geliefden die al eerder gingen
roepen hun oude kameraad naar ’t graf?

Ach mijn gemoed, geduld: het zijn
de kleine dingen die dit alles helen;
een melodietje nog zo klein
een compliment dat men zal delen.

Dan zal geluk weer overstromen
uw zoete lot, en u zult smaken
niets dan zoetheid, u zult schromen
voor zoetigheden die verloren raken.

O heerlijk leven! Ik hoor u zingen,
o zeldzaam geluk van sterfelijkheid!
Ik prijs mijn dagen voor alle dingen,
al is er nooit voldoende tijd.

uit: Seven poems of Robert Bridges (Finzi)
Zeven gedichten van Bridges uit verschillende bundels, op muziek gezet door Gerald Finzi.

*****

EL BALCON DA AL JARDÍN.

Las tapias bajas y gratas. Entornada la gran verja.
Entra un hombre sin luz y va pisando
los matorrales de jazmín, le gimen
los pies, no mira nada. Qué septiembre
cubre la tierra, lentos nardos suben,
y suben las palomas con las alas
el aire, el sol, y el mar descansa cerca.
El viento ya no quema. Riegan lentos
los pasos que da el agua, las celindas
todas se entregan. Los insectos se alzan
a vivir por las hojas. En el pecho
le descansan las barbas, sigue andando
sin luz. Todo lo deja muerto, negras
aves del cielo, caedizas hojas,
y cortada en el hielo queda el agua.
El jardín está mísero, y habita

ya la ausencia como si se tratase
de un corazón, y era una tierra verde.
Cruza la diminuta puerta. Llegan
del campo aullidos, y una sombra frfa
penetra en el balcón y es un aliento
de muerte poderoso. Es la casa
que se empieza a caer, húmeda y sola.

Franciso Brines

*****

HET BALKON ZIET UIT OP DE TUIN

Lieflijk de lage muurtjes. Het grote hek staat op een kier.
Een man komt binnen zander licht, vertrapt de
jasmijnstruiken, zijn voeten knerpen. Hij kijkt
naar niets. September bedekt de aarde, trage
nardussen ontluiken, met hun vleugels duwen
de duiven de lucht, de zon omhoog, en
dichtbij rust de zee. De wind verschroeit niet
meer. Traag bevloeien de geulen die het water
graaft, alle jasmijnen geven zich over. De
insecten kruipen omhoog om op het gebladerte
te leven. Zijn baard rust op zijn borst, hij gaat
verder zander licht. Hij laat alles dood achter,
zwarte vogels van de hemel, afgevallen
bladeren, en in het ijs schift het water.
De tuin is erbarmelijk, de afwezigheid woont er
alsof het een hart was, en eertijds was het
groen land. Hij gaat door het nietige poortje.
Van het veld komt gehuil, een kille schaduw
dringt door tot het balkon, het is de ademtocht
van de machtige dood. Het huis begint in te
storten, vochtig en alleen.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

******

BITTGEDANKE, DIR ZU FÜSSEN

Stirb früher als ich, um ein weniges

früher

Damit nicht du
den weg zum haus

allein zurück
gehn mußt

Reiner Kunze

*****

SMEEKGEDACHTE, VOOR JOU NEERGEKNIELD

Sterf vroeger dan ik,
een heel klein beetje
vroeger

Opdat niet jij
de weg naar huis
alleen terug moet gaan

uit:
POINT nr 32

****

RAPIDACIÓN
Versnelling
Stroomversnelling
Het water komt niet meer tot rust
Niets krijgt de tijd om te bezinken
naar de bodem
geen helderheid
alles diffuus
alles mee en meegesleurd
tot op het eindpunt, ver van de bron.
Wat wacht ons daar
met welke armen ontvangt de oceaan
al het water
het meegesleurde, het niet verwerkte
niet bezonnene, het niet bezonkene

de grens aan de snelheid
de versnelling
sneller dan het licht
WRAP-snelheid
De ruimte is niet meer dezelfde
we verlaten de ruimte

J. Hacking

*****

Un soir de neige

1. De grandes cuilliers de neige

De grandes cuilliers de neige
Ramassent nos pieds glacés
Et d'une dure parole
Nous heurtons l'hiver têtu
Chaque arbre a sa place en l'air
Chaque roc son poids sur terre
Chaque ruisseau son eau vive
Nous avons pas de feu.

2. La bonne neige

La bonne neige le ciel noir
Les branches mortes la détresse
De la forêt pleine de pièges
Honte à la bête pourchassée
La fuite en flêche dans le coeur

Les traces d'une proie atroce
Hardi au loup et c'est toujours
Le plus beau loup et c'est toujours
Le dernier vivant que menace
La masse absolue de la mort

3. Bois meurtri

Bois meurtri bois perdu d'un voyage en hiver
Navire où la neige prend pied

Bois d'asile bois mort où sans espoir je rêve
De la mer aux miroirs crevés
Un grand moment d'eau froide a saisi les noyés
La foule de mon corps en souffre
Je m'affaiblis je me disperse
J'avoue ma vie j'avoue ma mort j'avoue autrui.

4. La nuit le froid la solitude

La nuit le froid la solitude
On m'enferma soigneusement
Mais les branches cherchaient leur voie dans la prison
Autour de moi l'herbe trouva le ciel
On verrouilla le ciel
Ma prison s'écroula
Le froid vivant le froid brûlant l'eut bien en main.

Paul Eluard
*****

TENDIDOS

Llueve, y amo.
Jadean, en extendida sombra,
dos sombras vivas, hozan la nada,
y en ella se alimentan.
Son jirones de luz,
y a su luz se ven ojos, muslos, cabellos,
mientras la sombra se extingue hacia más sombra.
y el reposo en las sábanas
de las furias del cuerpo
es el agradecimiento de quien ha de morir.
y sin pedir la vida, la vida le desborda
hasta negar la muerte miserable,
la herrumbre de los cuerpos aún vivos
y las sombras ya huecas de los muertos.

Francisco Brines

*****

LIGGEND

Het regent, en ik bemin.
In de uitgespreide duisternis hijgen

twee levende schimmen, ze doorwoelen
en koesteren zich in het niets.
Het zijn flarden licht,
en in hun licht ziet men ogen, dijen, haar,
terwijl het duister naar groter duisternis toe uitdooft,
en het tussen de lakens uitrusten
van de lichamelijke razernij
is de dankbaarheid van wie sterven moet,
en zonder om het leven te vragen, overspoelt
het leven hem, verloochent zelfs de ellendige dood,
de aantasting van de nog levende lichamen
en de reeds holle schaduwen der doden.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

******

[17] SELBSTMORD

Wilde Fratzen schneidet der Mond in den Sumpf
Es kreisen alle Welten dumpf;
Hätt ich erst diese überstanden!
Mein Herz, ein Skarabäenstein;
Blüht bunter Mai aus meinem Gebein
Und Meere rauschen durch Guirlanden.
Ich wollt, ich wär eine Katz geworden;
Der Kater schleicht sie lustzumorden
Im vollmondblutenden Abendschein.
Wie die Nacht voll grausamer Sehnsucht keimt –
Sie hat in mir oft zart geträumt
Und ist entstellt zur Fratze.
Der Tod selbst fürchtet sich zu zwein
Und kriecht in seinen Erdenschrein,
–Aber ich pack ihn mit meiner Tatze.

Else Lasker-Schüler

uit: Die Kuppel – Von Else Lasker-Schüler -Der Gedichte – zweiter Teil – Mit einer Einbandzeichnung der Verfasserin Verlegt bei Paul Cassirer in Berlin 1920 https://www.kj-skrodzki.de/Dokumente/Text_091.htm

******

[18] MEIN STILLES LIED

Mein Herz ist eine traurige Zeit,
Die tonlos tickt.
Meine Mutter hatte goldene Flügel,
Die keine Welt fanden.
Horcht, mich sucht meine Mutter,
Lichte sind ihre Finger und ihre Füße wandernde Träume.
Und süße Wetter mit blauen Wehen
Wärmen meine Schlummer
Immer in den Nächten,
Deren Tage meiner Mutter Krone tragen.
Und ich trinke aus dem Monde stillen Wein,
Wenn die Nacht einsam kommt.
Meine Lieder trugen des Sommers Bläue
Und kehrten düster heim.
–Ihr verhöhntet meine Lippe
Und redet mit ihr. –
Doch ich griff nach euren Händen,
Denn meine Liebe ist ein Kind und wollte spielen.
[19] Und ich artete mich nach euch,
Weil ich mich nach dem Menschen sehnte.
Arm bin ich geworden
An eurer bettelnden Wohltat.
Und das Meer wird es wehklagen
Gott.
Ich bin der Hieroglyph,
Der unter der Schöpfung steht
Und mein Auge
Ist der Gipfel der Zeit;
Sein Leuchten küßt Gottes Saum.

Else Lasker-Schüler

uit: Die Kuppel – Von Else Lasker-Schüler -Der Gedichte – zweiter Teil – Mit einer Einbandzeichnung der Verfasserin Verlegt bei Paul Cassirer in Berlin 1920 https://www.kj-skrodzki.de/Dokumente/Text_091.htm

******

ELCA Y MONTGÓ

A Angelika Becker

La tenebrosa muerte de los naranjos

ciegos mis ojos;
anaranjada y seca, sale la luna
detrás de un mar de plomo.
Lejana, la montaña respira aire
azul, la moja el mar,
en él descansa. Y así la sombra cae,
siglos, sobre el dolor de su dureza.
los párpados las casas,
se enciende la ladera, tembloroso
añora el corazón seres que desconoce:
y al recuerdo regresan otros seres.

Invisible, un aire de jazmín
Penetra en mi camisa, de mi came separa
sudor; y este polvo soplado
se ha perdido en la noche,
sorda sepulturera de mi tiempo.
Fue el día piadoso,
y a la tierra gastada, agradecido,
miro con buen amor,
por la delicadeza con que hoy muero.

Francisco Brines

*****

ELCA EN MONTGÓ

voor Angelika Becker

De duistere dood van de sinaasappelbomen
verblindt mijn ogen;
oranje en droog komt de maan op
achter een zee van lood.
In de verte, ademt de berg een blauwe
lucht; de zee maakt hem vochtig,
rust erop uit. Zo valt sinds eeuwen
de schaduw op de pijn van zijn hardheid.
De huizen openen hun ogen,
de helling van de berg licht op, trillend
hunkert het hart naar wezens die het niet kent;
en de herinnering roept andere wezens terug.

Onzichtbaar doordringt een geur van jasmijn
mijn hemd, verwijdert wat zweet van mijn huid;

en dit aangewaaid stof
is verdwenen in de nacht,
dove doodgraver van mijn tijd.
De dag was meedogend,
en de uitgeputte aarde dankbaar,
liefdevol bescherm ik de tederheid
waarmee ik heden sterf.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

******

SUEÑO PODEROSO

¿Cuál es la gloria de la vida, ahora
que no hay gloria ninguna,
sino la empobrecida realidad?
¿Acaso conocer que el desengaño
no te ha arrancado ese deseo hondo
de vivir más?

La gloria de la vida fue creer
que existía lo eterno;
o, acaso, fue la gloria de la vida
aquel poder sencillo
de crear, con el. claro pensamiento,
fiel eternidad.
La gloria de la vida, y su fracaso.

Francisco Brines

*****

MACHTIGE DROOM

Wat is de luister van het leven, nu er
helemaal geen luister is,
maar slechts verarmde werkelijkheid.
Misschien het weten dat de desillusie
je niet dat diepe verlangen heeft ontnomen
om nog langer te leven?

De luister van het leven was te geloven

dat het eeuwige bestond;
of, misschien, was de luister van het leven
die simpele kracht
om met heldere gedachte,
de eeuwige trouw te scheppen.
De luister van het leven, en zijn afgang.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

******

SCHLAFLIED

Dann lehnte er sich an den durst an
und bat
dieser möge nicht aufhören
Er bangte um dieses wenige
Er fürchtete sich wie ein kind
Sehr fürchtete er sich

Und mir nichts dir nichts schlurfte
in händen einen tonkrug
frischen wassers
alterchen tod heran

Und er trank
Von den lippen spülte er
die asche der tage
all die pein
wusch er weg mit diesem schluck
und nichts
nichts liess er für sich selbst

Nicht einmal mehr den durst

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa Rothmeier, Götingen 2018, (Wallstein Verlag)

******

DER LEHRER DES ZWEITEN TODES

Auf der langen bank entlang der vier geweissten wände
sassen die kinder die unlängst erst
starben
Nun warteten sie
auf ihren zweiten tod

Sie sassen artig da die händchen im schoss
still und ganz reglos
so dass man durch die fenster die kleinen ketten
der herbstkarussells hörte

Mit dem zarten nacken lehnten sie sich an die wand
und warteten auf den lehrer
sie warteten geduldig
wie zu lebzeiten nie

Da ertönten schritte auf dem gang
der lehrer trat ein kam herein ohne gesicht
als gab's keine schwelle
und die kinder grüssten schweigend
Und da der tod schon einmal hinter ihnen lag
erbebte keines vor fürcht
Sie alle wussten
dass einmal wenig ist

Als er dann aufzurufen begann nach dem alphabet
erhob sich eines nach dem anderen
und verliess sich leicht verneigend
(die köpfe kaum van flaum bedeckt)
mit winzigen schritten die klasse

Klein waren sie Alles schulanfänger

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa Rothmeier, Götingen 2018, (Wallstein Verlag)

******

DI MORTE CERTO.

Di morte certo, ma non già dell' ora;
la vita è breve, e poco me n'avanza;
diletta al senso è non però la stanza
a l'alma, che mi priega pur ch' i' mora.

Il mondo è cieco, e 'l tristo esempio ancora
vince e sommerge ogni prefetta usanza;
spent' è la luce, e seco ogni baldanza;
trionfa il falso, e 'l ver non surge fora.

Deh quando fie, Signor, quel che s'aspetta
per chi ti crede? Ch' ogni troppo indugio
tronca la speme, el' alma fa mortale.

Che val che tanto lume altrui prometta,
s' anzi vien morte, e senz' alcun refugio
ferma per sempre in che stato altri assale?

Michelangelo Buonarroti

******

MY DEATH MUST COME;

but when, I do not know:
Life's short, and little life remains for me:
Fain would my flesh abide; my soul would flee
for still she calls on me to go.

Blind is the world; and evil here below
O'erwhelms and triumphs over honesty:
The light is quenched; quenched too is bravery:
Lies reign, and truth hath ceased her face to show.

When will that day dawn, Lord, for which he waits
Who trusts in Thee? Lo, this prolonged delay
Destroys all hope and robs the soul of life.

Why streams the light from those celestial gates,
If death prevent the day of grace, and stay
Our souls for ever in the toils of strife?

uit: https://youtu.be/ReoY_vFKpKw

****

NARRAZIONI,
bivacchi,
indugi,
che non tollero più,
droga da bimbi che rifiuto,
voglio una droga più forte,
voglio la muta bevanda
di uno sguardo che intende chi sono
un nido sconosciuto
introvabile dalla morte.

Anna Maria Carpi

*****

ERZÄHLUNGEN,
Biwaks,
Verzögerungen,
ich ertrage sie nicht mehr,
Drogen für Kinder, fern von mir,
ich will eine stärkere Droge,
will das stumme Getränk
eines Blickes, der mich begreift –
ein unbekanntes Nest,
das der Tod nicht findet.

uit: Carpi, Anna Maria. Entweder bin ich unsterblich. Zweisprachige Ausgabe. Aus dem Italienischen von Piero Salabè. Mit ein Nachwort van Durs Grünbein, München 2015, (Carl Hanser Verlag)

*****

DE ZWEMMERS

De hemel wachtte
Als een goddelijke ziekte
Met een goud bootje
Vol verlangen, langzaam
Langzaam zwemmend
Maar de reddende rand
Van de oever. Paleizen

Schilderen de horizon
In laat licht

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996 (Querido)

*****

ALLEEN DE SNEEUW

Ik denk aan God en niet zozeer
aan sneeuw. Dat is niet waar.
God denkt aan mij en hij vreet mij op.
Niemand denkt aan om het even wie.
Een kleine kar gaat door de straat.
Sneeuw valt als hij valt.
God is een volkomen vreemde, door niets geplant.
Ik zou mijzelf willen planten als een wilg.
Ik zou mijzelf willen planten als het gras.
Om dan daarop neer te vallen als de sneeuw, zacht.
Het zou inslapen en ik zou Gods deken onthullen, mijn
Huid, en zou verdwijnen over straat, in de nacht.
Gisteren kwam ik langs een deur.
Een klapdeurtje, van knie tot borst.
Ik wilde weten of er een engel was daarbinnen.
Het was alleen een oude man met een sombrero.
Met donkere huid en nog donkerder ogen.
Ik schonk mijn tequila te vol.
Ik sloeg hem achterover.
Het geluid was anders dan
Dat van water uit een kraan.
Ik moet tequila drinken.
Ik moet een boom zijn, geplant in de aarde, en stoot de deur open.
Ik moet de engel tegemoet gaan.

Tomaž Šalamun

uit: Uit: Zo'n gelukkige dag – Dichters voor Amnesty International (samenst. Daan Bronkhorst), Breda, De Geus, 2007 – vert. Willem Campschreur.

*****

TOTENSCHAU

Lasst ihm den Schlaf und zieht ihm Zaune
aus Stille stört nicht seinen Schlummer
dass wie ein Stein er schläft für immer
ein Schlafbetrunkener und Stummer

Lasst ihn er hat darum gebeten
und schlaft sich dorthin wo er findet
das was am Anfang war das Schweigen
van welchem niemals etwas schwindet

Vergebt ihm wo er euch verletzte
es waren Worte und gelitten
hat er für sie noch sind die Hände
ihm knochentief davon zerschnitten

Schlaf will er Schlaf wie Winterbäume
und namenlos die weisse Schwere
der Stille tragen so wie einer
der nimmer ausser Atem wäre

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa Rothmeier, Götingen 2018, (Wallstein Verlag)

*****

SE TU QUESTO non hai,
questo muori e diventi,
sei un ospi te oscuro su questa terra oscura.
Goethe. Due secoli. E se ne andò fra i lampi
nei freddi siderali.

Noi quaggiù nella notte,
coperti, occhi serrati,
a resistere. Fino a quando e perché?
E fosse gioia. No – è solo paura.
Questo mediocre morire ogni istante
e la sorda tortura
di ciò che avremmo
dovuto essere per non dover morire.

Anna Maria Carpi

*****

SOLANGE DU DAS nicht hast,
dieses Stirb-und-werde,
bist du nur ein trüber Gast auf der dunklen Erde.
Goethe. Zwei Jahrhunderte. Und er ging unter Blitzen
in die Sternenkälte.

Wir hier unten in der Nacht,
zugedeckt, mit verschlossenen Augen,
ausharrend. Wie lange noch und warum?
War es bloss Freude. Nein – nur Angst.
Dieses mittelmäßige Sterben jeden Augenblick
ist die stumme Folter
für das, was wir hätten
sein sollen, um nicht zu sterben.

uit: Carpi, Anna Maria. Entweder bin ich unsterblich. Zweisprachige Ausgabe. Aus dem Italienischen von Piero Salabè. Mit ein Nachwort van Durs Grünbein, München 2015, (Carl Hanser Verlag)

*****

HET WATER
in de rose hemel
en in de geweldige stilte
hoorde hij een stem
een gevoelige stem van
geel riet die hem toeriep
in de rose hemel
hem toeriep
en in de geweldige stilte

er stond een man
aan de overzijde van het water
die hem toewuifde
in de rose hemel
een man tussen het gele riet

hij wachtte heel lang
en antwoordde niet
op de gevoelige stem
van geel riet die hem toeriep
in de rose hemel

en in de geweldige stilte

hij antwoordde niet
en wachtte

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996 (Querido)

*****

KEERPUNT

De vele veranderingen in het verleden,

ons zuchten tijdens het afscheid;

tien jaar lang wist geen enkel bericht

onze werelden opnieuw te binden
gouden schalen op een altaar van sandelhout
–is alles goed met jou?

een stenen hut, een meditatiekussen
–precies het juiste voor mij
het warme licht van de lentezon

moet de sneeuw op mijn slapen nog smelten;

pas als het droomspel verbroken wordt

ontvouwt zich in mij zijn heldere zin
vaak was jij daarin aanwezig

en bemoedigde mij op mijn droomtocht,

maar wanneer ik nu achter me kijk:

is daar iemand, op die Weidse Vlakten?

Baochi Jizang (17e eeuwse vrouwelijke Zen-meester)

Bron: Grant, Beata: Eminent nuns; women Chan masters of seventeenth-century China. Honolulu 2008, p. 139)

*****

EEN DONKERE WOLK hangt boven de wereld
Het geweer brengt geen troost

J. Hacking

*****

ESTOY CANSAD
Estar cansado tiene plumas,
Tiene plumas graciosas como un loro,
Plumas que desde luego nunca vuelan,
Mas balbucean igual que loro.

Estoy cansado de las casas,
Prontamente en ruinas sin un gesto;
Estoy cansado de las cosas,
Con un latir de seda vueltas luego de espaldas.

Estoy cansado de estar vivo,
Aunque más cansado sería el estar muerto;
Estoy cansado del estar cansado
Entre plumas ligeras sagazmente,
Plumas del loro aquel tan familiar o triste,
El loro aquel del siempre estar cansado.

Luis Cernuda

*****

MÜDE BIN ICH

Müdesein ist voller Federn,
voll reizender Federn wie ein Papagei,
Federn, die natürlich niemals fliegen,
sondern stottern wie der Papagei.

Müde bin ich der Gebäude,
im Nu in Ruinen ohne einen Wink;
müde bin ich all der Dinge,
die sich abwenden mit seidenem Pochen.

Müde bin ich, lebendig zu sein,
doch müder wäre ich, tot zu sein;

müde bin ich, müde zu sein
zwischen Federn listiger Leichtigkeit,
Federn des so vertrauten, traurigen Papageis,
des Papageis des ewigen Müdeseins.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp)

****

LACK

Das Schicksal brütet mich aus. Manchmal wie ein Ei. Manchmal
prügelt es mich
mit Pfoten über den Hügel. Ich schreie. Ich wehre mich.
Setze meinen ganzen Saft ein. Ich darf das nicht tun.
Das Schicksal kann mich auslöschen, das hab ich schon zu spüren
bekommen. Wenn

das Schicksal nicht versucht, uns zu überreden, erstarren wir im Nu.
Ich habe meine Tage in der schrecklichen Angst verbracht, die Sonne
würde nie wieder aufgehen. Dass dies mein letzter Tag sei.
Ich fühlte, wie mir das Licht aus den Händen glitt, und hätte ich

nicht genug Vierteldollars in der Tasche gehabt und wäre
Metkas Stimme nicht sanft und freundlich und konkret und sachlich
genug gewesen, meine Seele wäre dem Körper entwichen, wie

sie es einmal auch tun wird. Zum Tod muss man freundlich sein.
Alles gemeinsam in einem nassen Knödel. Zuhause ist, wo wir sind.
Wir sind nur einen Augenblick am Leben. Solange der Lack trocknet.

Tomaž Šalamun

uit: Šalamun, Tomaž, Steine aus dem Himmel. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt und aus dem Slowenischen übertragen von Mathias Göritz, Liza Linde und Monika Rinck, Berlin 2023, (Suhrkamp Verlag)

****

GEDICHT

Null

Entschwinden macht drei
Zeichen
Drei Herbste durchqueren ein Land
Fern
Dreimal die Vögel in den lichten, heilsamen Schatten
Verlassen
Dante wurde vom Schlüssel abgelehnt
Sich
Entschwinden ist Denken
Selbst
Alles Unwiederbringliche setzt heimlich zum nächsten Vers über
Von
Die lehmige Farbe des Chores ist richtig
Vorüber
Halten Die Wege der Heimat, die starben, werden von Gleisen gewiesen
Vorbei
Drei Abschnitte drei sehr ferne Wolken
Bestätigen
Absonderung
Sicher
Fallende Blätter sind rote Nägel tausendfach
Dieser
Zerkratzt die Noten das Sein hat keine Untergrenze
Moment
Das Entschwinden dringt in das Geliebte
Gedicht
Nach dem Tod die schöne Fabel
Ist

Yang Lian

Aus dem Chinesischen
von Wolfgang Kubin

Nachbemerkung des Übersetzers: Die vorangehenden Texte sind im Grunde genommen unübersetzbar. Der Autor spricht von mit dem Hauptthema .

****

DAT WAAR WIJ DIE ONDANKS SPIEGELS LEVEN
dat waar wij die ondanks spiegels leven
(zijn gestorven na de klok) wij, van onszelf

meer deel uitmakend (minder wie gewaar is)

dan van mijn boeken zelfs jouw planken zouden kunnen
(dat waar wij voor sterven; niet wanneer of tenzij
indien of als bewijs, gebrekkig of vanwege
maar via spontane vaardige louter gruwelen

door sterren wellicht niet bemerkt; terwijl rozen huiveren)
dat waar wij voor sterven leeft (eindeloos wellicht dit
zicht met zachte waakzame onverwoestbare ogen
op elk exact slachtoffer, hoe hij zich niet verroert)

O lief, mijn lief! ziel geboeid en hart gewekt
en de geest springt (en dat waarvoor wij sterven leeft
even volledig als dat waarvoor wij leven sterft)

Cummings, E.E.

Complete Poems, 1904-1962. New York 2016, p. 412

*****

So EINSAM ist der Mensch
sucht gen Osten
wo die Melancholia im Dämmerungsgesicht erscheint

Rot ist der Osten vom Hähnekrähen

O höre mich –

In der Löwensucht
und im peitschenden Blitz des Äquators
zu vergehn

O höre mich –

Mit den Kindergesichtern der Cherubim zu verwelken
am Abend

O höre mich –

Im blauen Norden der Windrose
wachend zur Nacht
schon eine Knospe Tod auf den Lidern

so weiter zur Quelle –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

DE BOMEN treuren na het onweer
De bomen treuren na het onweer
En zinnelijk staan ze in de hemel
Die als het toneel is voor een tragedie:
Vol vreugde, praal en statigheid.

De wereld is als een park
De ark van Noach druipt van regen
En een eenzaam insekt kruipt
Met slappe vleugels tegen de ruit

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996 (Querido)

*****

SI DESDE QUE NACÍ cuanto he pensado,
Cuanto he solicitado y pretendido,
Ha sido vanidad y sombre ha sido,
De locas esperanzas engañado,

Si no tengo de todo lo pasado
Presente más que el tiempo que el perdido,
Vanamente he cansodo mi sentido
Y torres en el viento fabricado.

Cuán engañada el alma presumía
Que su capacidad pudiera hartarse
Con lo que el bien mortal le pormetía :

Era su esfea Dios para quietarse,
Y como fuera dél lo pretendía,
No pudo hasta tenerle sosegarse.

Lope de Vega (1562-1635)

*****

WAAR AL WAT IK GEDACHT heb in mijn leven,
Al wat ik heb gewild en nagestreefd,
Slechts luchtkastelen opgeleverd heeft,
Door ijdele verwachting ingegeven,

En waar van alles wat ik heb beleefd
Alleen de tijd die weg is is gebleven,
Blijkt iedere gedachte om het even,
En waan wat mij voor ogen heeft gezweefd.

De dwaze ziel die zich door aardse pracht
En sterfelijke schoonheid liet verblinden
En daar voldoening in te vinden dacht,

Versmacht naar God, en wat zij verder in de
Ontreddering ook naar een rustpunt tracht,
Zij zal haar rust tot zij Hem heeft niet vinden.

Vertaling.: J.P.Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

WALT GOTT!

Gestern stürmt’s noch, und am Morgen
Blühet schon das ganze Land –
Will auch nicht für morgen sorgen,
Alles steht in Gottes Hand.

Putz dich nur in Gold und Seiden:
In dem Felde über Nacht
Engel Gotts die Lilien kleiden,
Schöner als du’s je gedacht.

Sonn dich auf des Lebens Gipfeln:
Über deinem stolzen Haus
Singt der Vogel in den Wipfeln,
Schwingt sich über dich hinaus!

Vögel nicht, noch Blumen sorgen,
Hat doch jedes sein Gewand
Wie so fröhlich rauscht der Morgen!
Alles steht in Gottes Hand.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

*****

PADRE, QUESTO VISO SEPOLTO,
la tua immagine piegata alla morte
dentro il bianco letto non illude più nulla.
Ho chiuso la porte dietro noi
e come ritagliati dal profondo,
fermi al centro della stanza i nostri cuori.
Uno morto, uno vivo.

Ora tu pensi che io non ti veda,
ma io so in questo momento,
mentri ti stai togliendo l'abito di dosso
come un bagaglio di un viaggio finito,
di già mi vengono i ricordi.
La misera infanzia e la semplice vita
che le tue umili parole non chiedevano oltre,
se solo ti avessi incontrato di più e baciato.

Ma è tardi im questa morte
e benché aliti in me il desiderio di seguiriti,
anch'io ti consegno
e in paziente pianto rimango.
Nel resto del tempo, nei fitti pensieri,
ritornami padre in silenzio.

Roberta Dapunt

*****

VATER, DIESES ANTLITZ BEGRABEN,
dein bild geneigt zum Tod
drinnen im weissen laken lässt nichts mehr zu.
Die tür hab ich hinter uns geschlossen
und wie ausgestanzt aus tiefe,
mitten im zimmer stehen unsere herzen still.
Eines tot, eines lebt.

Jetzt denkst du ich sehe dich nicht,

aber ich weiss in diesem augenblick,
wenn du das gewand ablegst
wie ein gepäck einer geendeten reise,
schon kommen mir die erinnerungen.
Die arme kindheit und das einfache leben
dass deine bescheidenen worte mehr nicht erbaten,
hätte ich dich nur öfter getroffen und geküsst.

Aber es ist spät in diesem Tod
und auch wenn du mir den wunsch einhauchst dir zu folgen,
übergebe auch ich dich
und in geduldigen weinen bleib ich.
Im rest der zeit, in dichten gedanken,
kehr mir zurück vater in ruhe.

uit: Dapunt, Roberta, dies mehr als Paradies, la terra piu del pardiso, Bozen 2016 (Folio Verlag Wien), übersetzt von Versatorium

****

VADER, DIT GEZICHT BEGRAVEN,
je beeld geneigd naar de dood
in het witte bed misleidt niet meer.
Ik sloot de deur achter ons
en als gesneden uit de diepte,
staan onze harten stil in het midden van de kamer.
Eén dood, één levend.

Nu denk je dat ik je niet zie,
maar ik weet nu in dit ogenblik,
terwijl je mantel aflegt
als bagage van een voltooide reis,
de herinneringen komen al naar me toe.
Een ellendige jeugd en eenvoudig leven
dat je nederige woorden niet om meer hebben gevraagd,
Had ik jou maar vaker ontmoet en gekust.

Maar het is laat in deze dood
en hoewel je me het verlangen inademt om je te volgen,
geef ook ik jou over
en blijf achter in geduldig huilen.
In de rest van de tijd, in diepe gedachten,
keer terug naar mij vader in stilte.

vertaling: J. Hacking

****

SUCHE

Zukunft, einer Partikel gleich in Knochen geritzt
Man braucht nur, ein Gedicht von der Wirklichkeit abzuziehen

Unsere sechs Heere gehorchen nicht
Das gerüstete Pferd mit anmutiger Last galoppiert ins
Wortfeld Schneesturm

Die Äpfel halten in vollen Bäumen
selbst wenn es die Archäologie verbietet, der Kaiser
trinkt Tee, das weiße Papier altert ein wenig
ganz gleich wie

wie ist abends Zahlen sind Gefilde in der Begegnung
Der alte Jeep der Sterne wird einmal mehr zum Hüpfen gebracht
Die Kunst der Subtraktion kreiert einen großen Kristall unter den Bäumen
subtrahiert bis noch mehr

Rundes Dunkelheit
Null gebrochener Nacken
auf und davon Kinder
Hoffnung oder Entzündung dieselbe Klingel ertönt im Hörsaal des Fleisches
Das Land oder der Winterschlaf in der Flasche, beide unter braunem Sand
Die Zunge reckt sich zwischen zwei Verben
bewegungslos zerstört ist immer nur einer
der wiederkommt

Yang Lian

Aus dem Chinesischen von Wolfgang Kubin

*****

HET VLEES IS WOORD GEWORDEN

nu komen ook de kooien van de poëzie
weer open voor het gedierte van miró
een vlo een lekkerkerker en een julikever
raken met hun tentakels in de taal

oh droomkadaster gevoelig vatikaan

nu dwalen de devoten veel in uw terrarium
en kikkerstar ademend op avondrnis
een aeralang – duister als bankgebouwen
onder de onweerlucht – ruisend van inflatiegerucht

maar snachts ontwaken de kanonnen hunner tongen
en kwakend gaan de granaten van hun kreten
over het ijskoude woud
kinderen op hun ogen koud
en schamel hurken om de stulpen van hun lippen
daar knettert het geraamte van de kerststal al
er is een heiland in met door zijn lijf
vijf kogeltrechters voor een nagelval

de tranen van de dood
de maden van kristal

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)
(inclusief varianten en dokumentatie)

****

WAS TUT ihr mir
die mit euch einen Augenwink
da ist im Weltall
Zieht meine Zeit
aus der Lebenden Gesicht
unterjochend die Nacht
und wie Eisen gebogen in flammendes Dasein
Träume aus Wunden

Und der Tag
wo die Sonne eine Blume mir zeichnete
oder einen Stern aus Schnee
Vogelfänger überall
umlauernd Gesang

Aber es ist ja Tod für uns alle bestimmt
Wartet den Atemzug aus
er singt auch für euch

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

DIE STILLE

Es weiß und rät es doch keiner,
Wie mir so wohl ist, so wohl!
Ach, wüßt es nur Einer, nur Einer,
Kein Mensch es sonst wissen soll!

So still ist's nicht draußen im Schnee,
So stumm und verschwiegen sind
Die Sterne nicht in der Höhe,
Als meine Gedanken sind.

Ich wünscht, es wäre schon Morgen,
Da fliegen zwei Lerchen auf,
Die überfliegen einander,
Mein Herze folgt ihrem Lauf.

Ich wünscht, ich wäre ein Vöglein
Und zöge über das Meer,
Wohl über das Meer und weiter,
Bis daß ich im Himmel wär!

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

******

WER RUFT?

Die eigene Stimme!
Wer antwortet?
Tod!
Geht die Freundschaft unter
im Heerlager des Schlafes?
Ja!
Warum kräht kein Hahn?
Er wartet bis der Rosmarinkuß
auf dem Wasser schwimmt!

Was ist das?
Der Augenblick Verlassenheit
aus dem die Zeit fortfiel
getötet von Ewigkeit!

Was ist das?

Schlaf und Sterben sind eigenschaftslos

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

V. TOTENOPFER

Gewalt'ges Morgenrot,
Weit unermeßlich – du verzehrst die Erde!
Und in dem Schweigen nur der Flug der Seelen,
Die säuselnd heimziehn durch die stille Luft. –

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

*****

NOCH FEIERT DER TOD
das Leben in dir
Närrin in der Spirale der Eile
jeder Schritt weiter entfernt von den kindlichen Uhren
und naher und naher gefaßt vom Wind
dem Räuber der Sehnsucht –
Vor Ehrfurcht erheben sich Stuhle und Betten
denn die Unruhe ist meerhaft geworden

und Türen –
der Schlüssel auf Abwehr gestellt
ändert die Richtung mit Einlaß nach draußen –

Die weißen Schwestern sterngebadet
vom Berühren der Zeichen aus Fremde
von ihm der die Adern hier speist

aus seiner unterirdischen Quelle des Durstes
daran die Visionen sich satt trinken müssen –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)
******

DIE WELT TREIBT FORT IHR WESEN

Die Welt treibt fort ihr Wesen,
Die Leute kommen und gehn,
Als wärst du nie gewesen,
Als wäre nichts geschehn.

Wie sehn ich mich aufs neue
Hinaus in Wald und Flur!
Ob ich mich gräm, mich freue,
Du bleibst mir treu, Natur.

Da klagt vor tiefem Sehnen
Schluchzend die Nachtigall,
Es schimmern rings von Tränen
Die Blumen überall.

Und über alle Gipfel
Und Blütentäler zieht
Durch stillen Waldes Wipfel
Ein heimlich Klagelied.

Da spür ich's recht im Herzen,
Daß du's, Herr, draußen bist –
Du weißt's, wie mir von Schmerzen
Mein Herz zerrissen ist!

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

*****

MEMENTO MORI

Schnapp Austern, Dukaten,

Mußt dennoch sterben!
Dann tafeln die Maden
Und lachen die Erben.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

*****

WIJ ZIJN GEZICHTEN

wij hebben het licht gestolen
van de hoogbrandende ogen
of gestolen van de rode bodem

ik ben
veel vuur
veel golven van vuur
vissen die stil zijn als het gezicht dat
alleen is
ik ben
veel van steen en vaag als
vissen in watervallen
ik ben alleen alleen beenlicht en
steendood

wij zijn gezichten
open en rood zijn wij
licht
zijn wij
open
wij zijn
ontplofbaar

ik weet niet wat
steen werd
ik weet wel wat

dood is
dood is ik word
ik word recht weer
ik word geroofd en ben weer
echt licht

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)
(inclusief varianten en dokumentatie)

******

TODESLUST

Bevor er in die blaue Flut gesunken,
Träumt noch der Schwan und singet todestrunken;
Die sommermüde Erde im Verblühen
Läßt all ihr Feuer in den Trauben glühen;
Die Sonne, Funken sprühend, im Versinken,
Gibt noch einmal der Erde Glut zu trinken,
Bis, Stern auf Stern, die Trunkne zu umfangen,
Die wunderbare Nacht ist aufgegangen.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

*****

VADEMECUM

Der Tote ist unser sichrer Verlass.
Er sitz in uns
in sich gerollt
wie ein geschmeidiges Knäuel
oder ein Embryo,
oder so wie ein kleines Tier,
das man in eine Büchse
mit Luftlöchern
in eine Tasche steckt,
nur viel bequemer.
Er verdrängt keinen Raum
und kostet keine Fahrkarte
und kein Extragepäck
in den transkontinentallen Flügen.
Er ist immer da.
Er beantwortet alle Fragen
und fragt nicht

er sieht uns an, wenn wir hinsehen,
und dreht sich um, wenn wir wegsehen,
er verlangt nichts,
er enttäuscht nicht,
und er beklagt sich kaum,
wenn wir ihn einen Tag
oder eine Woche vergessen.
Und wenn wir einsam sind
und ihn anstrahlen,
leuchtet er Wärme zurück
wie ein Radiator aus Nickel.
Der Tote lügt nicht
und wird nicht belogen
und nimmt nicht teil
an den Kompromissen.
Er ist nicht Verkäufer
noch Ware
in der Ausverkäufen der Angst.
Bist du die Hand,
bist du der Arm,
bist du das Herz
eines andern Lebenden,
stirb schnell.
Dem Toten ist Ganzheit erlaubt.
Beeile dich ein Toter zu sein,
dem Toten
wird das Versprechen gehalten.

Hilde Domin

uit: Domin, Hilde, Gesammelte Gedichte, Frankfurt am Main 1987 (Fischer)

****

Vademecum

Op de dode kun je je veilig verlaten.
Hij zit in ons
opgerold in zichzelf
als een lenige kluwen
of een embryo
of als een diertje
dat je in een doosje
met luchtgaatjes
in je zak steekt,

maar dan veel gemakkelijker.
Hij neemt geen plaats in
en kost geen ticket
en geen extra bagage
op transcontinentale vluchten.
Hij is er altijd.
Hij beantwoordt alle vragen
en stelt er geen.
Hij kijkt ons aan
als wij hem aanzien
en draait zich om als wij wegkijken,
hij verlangt niets,
hij stelt niet teleur,
en hij beklaagt zich zelden
als wij hem een dag
of een week vergeten.
En als we eenzaam zijn
en hem stralend aankijken,
kaatst hij warmte terug
als een nikkelen radiator.
De dode liegt niet
en wordt niet belogen
en doet niet aan compromissen.
Hij is verkoper
noch koopwaar
in de uitverkoop van de angst.
Ben jij de hand,
ben jij de arm,
ben jij het hart
van een andere levende,
sterf snel.
Aan de dode is volledigheid toegestaan.
Haast je een dode te zijn,
aan de dode
worden beloften gehouden.

Vertaling Kees kok

******

WUNDER der Begegnungen
zweier Geister in der Unterhaltung
über die Leiber hinweg
die trauern wie Waisen

bis in die Zehenspitzen hinein
vor Verlassenheit.

Waschen und Kleiden
sind Gebetanfänge des großen Sterberituals
im zugigen Durchgang der Ahnungen
die Nacht mit dem Fallobst der Träume
und dem Speicher des Vergessens noch blitzen läßt
aus dem gelobten Lande der äußersten Vision.

Aber wenn auch Heimweh auszog
und der Leib auf dem Laken liegt

zusammengerollte Fahne der die Freiheit entstieg –
so ist noch nicht der Grad der Finsternis
erreicht wo die Dimension der Auferstehungen beginnt
und die Musik der Sterne abgebrochen wird
von einem Schweigen
das sich im Leben einmal Tod genannt.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

NOTHINGNESS

waking from a world of nothingness
it could be that I don't even know
that I'm already dead

squirming maggots inside my body twist to form a double-helix endowing it with the will of atoms
and consuming the memory of a lifetime

and so I commence the next phase of evolution
just as I once walked amongst the vast ranks of the living .
I now walk with the

indescribable
and yet apparently familiar ranks of the dead
to continue a journey that goes beyond knowledge

indeed

you cannot treat me with the knowledge
of living alone because you know
nothing at all about nothingness

indeed, nothingness is lighter than shadow
harder than concepts stranger than light
simpler than death or life

but there in the ranks I sense your shining non-existence
regret at your absence becomes a baffling summons
which finally allows me to brush past

nothingness and amidst all the upset
to incarnate onze more the infant of desire…

(1997)

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press, Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap

*****

MIT LEICHTEM GEPÄCK

Gewöhn dich nicht.
Du darfst dich nicht gewöhnen.
Eine Rose ist eine Rose.
Aber ein Heim
ist kein Heim.
Sag dem Schoßhund Gegenstand ab
der dich anwedelt
aus den Schaufenstern.
Er irrt. Du
riechst nicht nach Bleiben.
Ein Löffel ist besser als zwei.
Häng ihn dir um den Hals,
du darfst einen haben,
denn mit der Hand
schöpft sich das Heiße zu schwer.
Es liefe der Zucker dir durch die Finger,
wie der Trost,
wie der Wunsch,
an dem Tag

da er dein wird.
Du darfst einen Löffel haben,
eine Rose,
vielleicht ein Herz
und, vielleicht,
ein Grab.

Hilde Domin

uit: Domin, Hilde, Gesammelte Gedichte, Frankfurt am Main 1987 (Fischer)

*****

N'AIE PAS PEUR

Le tonnerre n'est que le rire de joie du géant.
Et dans ta vie si pleine, enfant, ne ris-tu pas
Souvent? Et d'un rire si sonore? –
N'aie pas peur!

L'averse n' est que les larmes du géant
jaillis de son trop-plein d'émotion.
Lorsque tu te réveilles sous ma main caressante,
Ou que tu caresses toi-même, enfant,
une pomme parfumée à toi offerte,
N'as-tu pas aussi les yeux emplis de larmes,
Non point larmes de douleur, mais de reconnaissance?
N'aie pas peur!

Le vent sème ses pas confus de bonheur,
L' éclair agite ses bras dansants de gaieté.
Et toi, enfant, n'as-tu pasta danse à toi,
Lorsque, voulant attraper un duvet de saule
ou un reflet de la ronde lune
Ou que simplement mû par un besoin de ton corps
Tu t' élances à pas rythmés ou précipités?
N'aie pas peur!

N'aie pas peur,
Tu restes encore dans mes bras calmes et fiables.
Je n'ai pas peur, car je suis passé par les orages et les déserts;
Je n'ai pas peur, car tu dois passer par les déserts et les orages!

(1946)

I Men (1907-1967)

vertaling: François Cheng

uit: Cheng, Francois, Entre source et nuage – voix de poètes dans la Chine d'hier Et d'aujourd'hui, Paris 2002, (Albin Michel), p. 208

*****

CHRISTROSE
im schnee
jetzt blüht
dein herz

so leicht
so weiss
so winterhart

im schnee
wie christrose
blüht es

aus dunkler erde
in die wir
es legten

vor dem schnee

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

*****

DE DROEFHEID VAN DE SNEEUW

Een zekere droevigheid kleurt
de aarde langzaam wit
de kleur verdwijnt en enkel zwart
contrasteert met wat er nog over is

waarom de weemoed neerdaalt
als het sneeuwt
blijft een vraag

de lente lang verwacht aarzelt
nog en binnen trekt men een nieuw blik
hopen op morgen open

het wordt pasen, een tijd van rood en groen
maar nu nog is het wachten
op wat komen zal – wat weerman of vrouw melden
doet.

J. Hacking

******

SIN & MERIBA

jezus lag te lachen
omdat hij geen eten meer had
leeg was de aarde en zwart
maar jezus lag te lachen

dood was het dagelijks brood
en dood het gedienstige dier
dood de gewillige schoot
de gespierde wil een vampier

geen pijn en geen angst geen licht
de vensters helder en kuis
de nacht met een stalen gezicht
sloeg een gezuiverd gezwel aan het kruis

de haan daarenboven driemaal
in de droom van de routineur
in het voorhang een veilige scheur
en weer wakker vrij van verhaal

dit was hel en woestijn
dit de grimmige rots
en daar moest het lachen zijn
om gods brood en de wateren gods

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)
(inclusief varianten en dokumentatie)

*****

UND IMMER
die Wahrsager des Himmels
hinter angelehnten Türen
oder
Sternenrückwärts gewachsen
wie Spiegelschrift –

Und die salzigen Flügel
duftend vom Meer
abgelegt an der Schwelle
und Fischernetze
immer zum Trocknen aufgehängt –

Und die blitzweißen Adern der Erleuchtung
längst in Daniels Traume eingegangen –

Fächelt etwas
wie Wind am Haar unserer Unwissenheit?
Löffelt Tod den Stein fort
bis in den Staub?

Meer
hingekniet singt Prophetia
in gemuscheltes Ohr

vorausgesagte Sterngeometrie
in der Honigwabe
damit Sonne süß werde?

Zyklen der Liebe wachsend
transparent wie Kristall
über Schlafgrenzen hinaus?

Asche
nur Verband für den Schmerz des Lichtes
auf Erden?

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

VERÄNDERTE LANDSCHAFT

Die Schwermut kommt von Suden,
dass wir die Schneefelder sehen
und die Waldblössen,
die Stellen im Herzen,
die vergessen sind,
Baumgruppen des Zweifels,
die geschwungenen Wege der Zuversicht
und die Zäune der Armut.

Ob die Toten den Föhn spüren,
zeigen die Brachfelder an.
(Es ist verschieden
wie die Schneereste verschieden sind.)
Die Nachricht der Maulwurfshügel
wird noch weitergegeben,
aber nicht mehr gültig sind
die Namen der Dörfer.

Günter Eich

uit: Günter Eich, Gedichte, Frankfurt am Main 1973, (Suhrkamp)

****

Ziehende Landschaft

Man muss weggehen können
Und doch sein wie ein Baum:
Als bliebe die Wurzel im Boden,
Als zöge die Landschaft und wir ständen fest.
Man muss den Atem anhalten,
Bis der Wind nachlässt
Und die fremde Luft um uns zu kreisen beginnt,
Bis das Spiel von licht und Schatten,
Von Grün und Blau,
Die alten Muster zeigt
Und wir zuhause sind,
Wo es auch sei,
Und niedersitzen können und uns anlehnen,
Als sei es an das Grab
Unserer Mutter.

Hilde Domin

*****

Voorbijtrekkend landschap

Men zou moeten kunnen weggaan
En toch zijn als een boom:
Alsof de wortel in de bodem bleef
Als trok het landschap voorbij en wij stonden vast.
Men moet de adem inhouden,
Tot de wind nalaat
En de vreemde lucht om ons heen begint te draaien,
Tot het spel van licht en schaduw,
Van groen en blauw,
De oude vormen toont,
En wij thuis zijn,
Waar dat ook is,
En kunnen neerzitten en aanleunen.
als was het aan het graf
van onze moeder

*****

Gaand landschap

Een mens moet kunnen gaan
en toch zijn als een boom:
geworteld in de grond,
alsof het landschap gaat en wij vaststaan.
Je moet je adem inhouden
totdat de wind gaat liggen
en de vreemde lucht zijn draai om ons gevonden heeft,
totdat het spel van licht en schaduw,
van groen en blauw
de oude patronen vertoont
en wij thuis zijn,
waar dan ook,
en kunnen gaan zitten
en achterover leunen
als tegen het graf
van onze moeder.

vertaling Kees Kok

*****

BERNSTEINKETTE
die eingefangene
rollende zeit
das vergangene
blut blatt blühen
leuchtet
tiefe
stille
legt sich
um meinen hals
ein schöner
würgeengel
sagt mit
wie jung
wie vergänglich
ich bin

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

*****

THUISREIS

steeds stillere tred van zijn stem
als achter gespitste oren aan en
boven het avondrood een trage maan zijn mond
ook sloop het water nader en de winden
lome zwaarmoedige knapen waren
aan duistere sterren gehecht

immer open de afgrond en bedroefd
gebogen de bomen daaronder afgerond
door droge wijn het lachen van de late vogels
oh vrienden vrolijk vervagen de vleugels

soms aan koele oevers nog buigen
in vlammende mantels luchtige mannen
naar verre explosies moeiteloos over
torens schroeiende: scheve regens

gifgele schaduw verlaten de wolken
maar der gewonden onvermoeibaar roepen

zie zijn uiteindelijk gezicht
hoe langzaam gaan zijn namen naar hun voornaam
als minnaars martelaren haast
maar minder waakzaam doch dromend
dromen der verdoofden zo verlamd
door dood en pijn verlicht
door dood en pijn

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)
(inclusief varianten en dokumentatie)

******

SICHER
das tief wird weiterziehen
ein anderer härterer wird
die tränen stocken

die schwarzentblössten
werden milchbärte tragen
engel gläserne herzen

der himmel ist leergefegt
hier unten kein mensch
sicher

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

******

XVIII

naar stad en land van geluk
zullen wij samen gaan
niet hier en naast elkaar
maar hier en daar
en ieder afzonderlijk

op vuil water vederen voetstappen
zijn onze handelingen
en onze vrolijkheid is
de gevangenis aanvang & omvang

maar ver van elkaar in de ruimte
is de ruimte een tweesnijdend mens
haar rechterdaad is sterven
zijn linkerdaad is de dood

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)
(inclusief varianten en dokumentatie)

******

FORTSETZUNG DES GESPRÄCHS

1
Des Toten gedenken

Ich bemerkte,
dass Erinnerung eine Form von Vergessen ist.

Es hieß:
die Flammen aus der Asche suchen,
Geologie betreiben in den verworfenen
Ablagerungen des Augenblicks,
die Abfolge Zeit wiederherstellen
aus der unlöslichen Chemie.
Es hieß:
die Kritik des Vogelflugs trennen
von den Vormittagseinkaufen
und der Erwartung der Liebe.
Dorthin gehen,
wo die Parallelen sich schneiden.
Die Forderungen der Logik
durch Traume erfüllen.
Die Versteinerungen aus den Vitrinen nehmen,
sie auftauen mit der Warme des Blutes.
Das Zeichen suchen
statt der Metapher
und also den einzigen Ort,

wo du immer bist.
Ich mache mich auf den Weg,
die Ameisenhügel zu übersetzen,
den Tee zu kosten mit geschlossenem Munde,
die Tomaten zu schneiden
unter dem Salz der Verse.

2
Ihn zu sich bitten

Die Scham, dass der Überlebende recht hat,
enthoben der Entscheidung
und mit dem Hochmut des Urteils!

Wer leugnet,
dass das Grüne grün ist?
Das gibt unserm Wort
die schone Sicherheit,
die Bedeutsamkeit des festen Grundes.
Aber die Stilisierung,
die ein Herz sich auferlegt,
behalt seine Motive
wie der Ammonit,
den der Tote betrachtet.
Er mochte Fühler ausstrecken,
das Weinlaub verwandeln in Farnspiralen,
Irrtümer zum Blühen bringen,
den Herbst hören als Schneegeruch.
Vergiss aber die Hauser nicht,
in denen du mit uns wohnst.
Der Liegestuhl im Garten
wird dir recht sein
oder durchs Fenster die Baumansicht,
dass du die Ellbogen auf die Knie stützt.
Komm herein aus dem Regen und rede!

3
Mit ihm ins Gespräch kommen

Hier begann es nicht und begann es,
hier wird es fortgeführt
in einem Geräusch aus dem Nebenzimmer,
im Klicken des Schalters,
in ausgezogenen Schuhen hinter der Tür.
Ungültig wird die Blasse deines Gesichtes,

die die Farben verwischt.
Sätze kommen aus Gewohnheiten,
die kaum bemerkt wurden.
Die Art, die Krawatte zu binden,
ist ein entscheidender Einwurf,
die Fähigkeit schnell einzuschlafen
ein Beweis gegen eigene Auslegungen,
die Vorliebe für Tee
ordnet das Dasein der Tiere ein.

4
Sein Thema finden

Vertauschbar
das Klopfen an der Tür,
mit dem das Gespräch begann,
und das Winken,
als die Straßenbahn klingelte,
der Name auf dem Grabkreuz
und der Name an der Gartenpforte,
herangewachsene Kinder
und Kartengrüße aus Ragusa.

Worte als Schwingungen der Luft,
der Orgelton aus den Bälgen,
die Entscheidung,
das Lied zu hören
oder das Lied zu sein, –
windschiefe Geraden
zur Fallinie des Phosphors,
wenn das Thema beginnt.

Keine Variation geduldet,
nicht die Ausflüchte der Macht
und die Beruhigungen der Wahrheit,
mit List
die Fragen aufspüren
hinter dem breiten Rücken der Antwort.

5
Sein Buch und seinen Tod lesen

Figuren angesiedelt
in den stillgelegten Schachten van Zinnwald
hinter der Dämonie

von Mittelgebirge und Jahreszeit,
während der Vordergrund
von Schlägern besetzt wird,
die unsere Stunde unter sich teilen.

Pirna im Gleichgewicht mit den Pyramiden,
die Freiheit der Fernschnellzüge
van Blockwaltern in kleiner Münze kassiert,
Familie ethisch begründet,
Verachtung der Nomaden und Einzelgänger.

Als eifernde Adjektiva

kehren aber die Einwande
in die Sätze zurück,
ein Zug von Termiten,
der sie aushöhlt
zu einer dünnen Haut
von schwarzen Buchstaben.

Der Stil ist das Sterben,
der Schuss in den Unterleib,
weiße Rose im Morphiumtraum,
die Scherze vor dem Leben gemeint,
Salven ins Schneegestöber.

6
Zuversicht aus seinem Leben gewinnen

Während du teilhast an den Gedanken,
das Gespräch lenkst durch deinen Tod,
mitschreibend an Gedichten,
die Birnen aufliest
und neue Landschaften betrachtest
(- der Gartenarbeit aber
widerstand ich endgültig -)
währenddessen
erstarrte Simona zur Steinfigur,
ihre erdachte Wärme
unter der Kalte der Tränen.

Sie erwartet das Moos,
die Verletzungen durch den Regen,
Ranken und Vogelkot.
Verwittert wird sie erwärmt sein

zu einem Leben, das wir teilen wollen,
Geduld!

Günter Eich

uit: Günter Eich, Gedichte, Frankfurt am Main 1973, (Suhrkamp)

*****

Es kommen keine nach uns

Es kommen keine nach uns,
die es erzählen werden,
keine, die was wir
ungetan liessen,
in die Hand nehmen und zu Ende tun.

Wir stehen auf einem Stück Land,
das schon abgetrennt ist.
Unsere Schatten fallen
ins Leere.
Kein Spiegel ist aufgestellt,
der unser Bild bewahrt,
keine Folge von Spiegeln mehr,
wenn wir gegangen sind.
Die Bilder
derer, die vor uns waren
und die Luft in unserer Lunge sind,
die mit unserem Munde gelacht,
die mit unseren Augen geweint haben,
sie werden Staub
mit uns.

So wie wir dahingehn
sind wenige dahingegangen.
Es ist gleichgültig
was wir schreiben oder sagen,
ausser für dich oder für mich.
Nichts was wir tun
ist eine Saat die nach uns aufgeht.
Wir sind ganz für den Tag gemacht,
nur für diesen, den unsern.

Die kommenden Tage,
die Tage hinter dem Horizont,

gehören Menschen die anders sein werden.
Unser Frühling ist dieser Frühling,
unser Sommer ist dieser Sommer,
und unser Herbst dieser Herbst.

Wenn wir uns umdrehn
und sehen, dass wir die Letzten sind,
die Kinder und Kindeskinder derer die waren,
die Väter und Mütter
von niemand,
dass wir am Rande stehn,
auf einer Scholle fast,
die bald treiben wird,

Dann müssen wir
mehr als die andern
den Boden unter den Füssen fühlen
während wir gehen,
diesen kurzen Boden
von Morgen zu Abend.
Wir müssen dünne Sohlen tragen
oder barfuss gehen.
Was wir berühren,
mit leichtem Finger berühren,
mit wachen Fingerspitzen.
Nichts achtlos.
Jedes Mal ist das letzte
oder könnte es sein.
Wir tun es für alle, die vor uns waren,
und für alle, die nach uns
es nicht tun
oder ganz anders.

Wir wollen nichts liegen lassen,
halbgetan,
und die Gläser nicht halbgeleert
auf unserm Tisch den Gespenstern lassen.
Wir müssen genau sein
in der Minute des Flügelschlags.
Unser Gesicht nackt
ohne den Firnis
derer, die Zeit haben
sich zu gewöhnen und zu entwöhnen.
Wenn um unsre Balkone das Wasser steigt,
Spitzen der Bäume

noch sichtbar unter den Sternen,
wenn unsre Häuser auf den Bergen,
in denen noch Licht ist,
sich bewegen
und davon fahrn
als seien es Archen,
dann müssen wir bereit sein -
-wie einer der aus dem Fenster springt -
die grosse Frage zu fragen
und die grosse Antwort zu hören.

Hilde Domin

*****

SEELE
schwarzledern
der engel
in reisestiefeln
im staubmantel
als sie den irdischen
mund beschlief
jetzt schmeckt
mein fleisch
erde
jetzt sehnt es sich
und übt
an jedem abgrund
fliegen

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

*****

Gleichgewicht

Wir gehen
Jeder für sich
Den schmalen Weg
über den Köpfen der Toten
- fast ohne Angst –

im Takt unsres Herzens,
als seien wir beschützt,
solange die Liebe
nicht aussetzt.

So gehen wir
Zwischen Schmetterlingen und Vögeln
In staunendem Gleichgewicht
Zu einem Morgen von Baumwipfeln
- grün, gold, un blau –
und zu dem Erwachen
der geliebten Augen.

Hilde Domin

*****

Evenwicht

Wij gaan
ieder voor zich
de smalle weg
over de hoofden van de doden
-bijna zonder angst -
op de maat van ons hart
alsof wij veilig zijn
zolang de liefde
niet aflaat.

Zo gaan wij
tussen vlinders en vogels
in verbazingwekkend evenwicht
naar een morgen van boomtoppen
-groen, goud en blauw -
en naar het ontwaken
van beminde ogen.

Vertaling Kees Kok

*****

SIEGER
so werden wir
aufeinander zugehen

mit ausgebreiteten armen
lachend
bis zum anschlag
so werden wir nie wieder
klein zaghaft ängstlich
zu tode so werden wir sein
mit kalter haut

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

*****

DE TOEBEDEELDE TIJD

Een minuut, een minuut van hoop, niet meer,
En ’t einde komt. En reeds is elke zekerheid
In botten opgegaan. Slechts rest het teer
Besluit tussen de dood en onaandoenlijkheid.

De tijd vermoeit, dus een minuut, niet meer,
En nimmer overwint liefdes scherpzinnigheid
Deze doren, deze naald die, fijne speer,
Ons op ’t onmetelijke strand in stukken splijt.

Nog slechts één minuut, en die komt laat.
Nog slechts van jou iets, die onbuigzaam bent,
Terwijl, lafaard, ik door mijzelf mij duwen laat.

Een minuut, en ’t eind is daar. Klok ongeremd,
Vaag zichtbaar visioen in troebel zwerk,
Zij een minuut genoeg, mij en mijn werk.

Carlos Drummond de Andrade

uit: Drummond de Andrada, C., Gedichten. Keuze, vertaling en nawoord van August Willemsen, Amsterdam 1992 (De Arbeiderspers)

*****

Haus ohne Fenster

Der Schmerz sargt uns ein

In einem Haus ohne Fenster.
DieSonne, die die Blumen öffnet,
Zeigt seine Kanten
Nur deutlicher.
Es ist ein Würfel aus Schweigen
In de Nacht.

Der Trost,
Der keine Fenster findet und keine Türen
Und hinein will,
Trägt erbittert das Reisig zusammen.
Er will ein Wunder erzwingen
Und zündet es an,
Das Haus aus Schmerz.

Hilde Domin

*****

DAS WAR SCHON
alles
kann sein
das war am ende
liebe
weiss der himmel
wie bald
aus luft tränen
schnee wird

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

*****

ORIAZONE DELLA MENTE

Proteggimi dal dimenticare, proteggimi dal non sapere,
dal non aver sentito, ascoltato, visto, guardato.
Favorisci in me il pensiero, non sia mai ferito.
Possa lo spazio che ho dentro la testa essere scontento,
perché troppo vuoto anche nell'ultimo giorno.

Proteggimi dalle camere buie, dall'ordine perfetto nella mente,
niente passi oltre queste mie pareti, tutto m'irrompa.
Siano gli occhi e le orecchie il varco tra me e l'esterno,
rimangano le infelici domande e le risposte.
La volontà mi sia stendardo.

Riparami dal nulla, difendimi dal non essere,
meglio la morte. Meglio la morte.

Roberta Dapunt

*****

ORATIO DE MENTE

Schirme mich vor dem vergessen, schirme mich vor dem nicht wissen,
dem nicht gehört, gelauscht, gesehen, geschaut haben.
Begünstige in mir das denken, niemals sei es verletzt.
Es dürfe der raum den ich drinnen babe im kopf unzufrieden sein,
weil viel zu leer noch am allerletzten tag.

Schirme mich vor finsteren kammern, strenger ordnung im erinnern,
nichts verlasse diese meine wände, alles brech' in mich ein.
Es seien die augen und ohren schwelle zwischen mir und dem aussen,
es bleiben die unglücklichen fragen und die antworten.
Der wille sei mir banner.
Bewahre mich vor dem nichts, verteidige mich vor dem nicht sein,
besser das sterben. Besser das sterben.

uit: Roberta Dapunt, Die krankheit wunder, le beatitudini della malattia,
Bozen 2020, (folio Verlag Wien), Übersetzung Versatorium

*****

DE DOOD IS EEN ONTROERING
zeeën van tijd
landtong door overgave
rivier met smart
eiland vol hoop
weg door het water
dood als aanraking
ontroering

gaven en schalen
messen en stenen

spoor en vuur
wolken drijven
verder
geen stem
geen ingrijpen

de horizon
wijkt niet
einde is nabij
stilstand
als beweging
overgave
nederlaag
witte vlag….

J. Hacking

******

PAPIER IS HET. Hun blik. Bekrast met beelden.
Buitenste binnen. Blinde witte vlek.
Ik heb geen keus. Van ieder gezicht trek
ik het af. Als kalenderbladen. Heel de

dorpsstraat waar straks die zwarte stoet door trekt
bedek ik met de blanco onderzij de
van dagen, maanden, tijd. De nieuwe tijden
liggen als veld wit om te oogsten uitgestrekt.

Sneeuwveld onder mijn raam. Dwars er doorheen
geworpen word ik waarheid, rond. De steen
vliegt, is het vlies gescheurd, als vogel verder

de achterruimte in, blauwer, besterder,
beeldloos. Oorsprong is het. Is alles. Hoor:
onder mijn val komt de dood niet meer voor.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

*****

ACH DASS MAN SO Wenig begreift
solange die Augen nur Abend wissen.

Fenster und Türen öffnen sich wie entgleist
vor dem Aufbruchbereiten.

Unruhe flammt
Verstecke für Falter
die Heimat zu beten beginnen.

Bis endlich dein Herz
die schreckliche Angelwunde
in ihre Heilung gerissen wurde
Himmel und Erde
als Asche sich küßten in deinem Blick

O Seele – verzeih
daß ich zurück dich führen gewollt
an so viele Herde der Ruhe
Ruhe
die doch nur ein totes Oasenwort ist –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

IK LIG IN EEN KIST

Ik lig in een kist –
als in een mantel van hout,
ik lig.
Laat het een schip zijn
op woelige baren,
laat het een wieg zijn.

En hier,
waar het lichaam van tijd
afscheid neemt,
roep ik je, zusje,
stem uit de verte.

Hoe kan in een doodskist
een lijf plotseling rillen?
Jij komt.
Ik herken je pupillen,

je adem,
je licht.
Zo is dus de richtlijn:
Heden hier,
Morgens ginds,
En nu – in een kist
Als een mantel van hout,
Mijn woord blijft zingen.

Abraham Sutzkever

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril, Amsterdam 2007
(Meulenhof)

*****

4

DE KAMER DIE JE MOEDER HEET is groen;
zwanger van draperie, nissen, alkoven,
waarbinnen je de warmte wilt geloven
opbloeiend als een lichaam uit een schoen,

Een lang gedrag ene. Maar die hem droeg
is dood. Voor moederbeeltenis in plooien
verkend. En vee] te laat ben jij het mooie
kind dat de dingen naar een moeder vroeg.

Afwezigheid tot volte opgespaard
daalt neer als stof in de aäronskelken.
Zij staart vanaf de wand, haast levensgroot.

Maar als je naast me ligt draag ik de dood
in ’t hart: zo buiten jou te zijn, dat elke
verschuiving schrijnt. Als had ik jou gebaard.

Ik heb mijn broertje dood. De bakker, wit
van meel, wilde een offer voor het brood
des levens. Want kinderen moeten groot.
Ik niet. Ik had mijn broertje nog en dit

levend verlangen – een woord lang – is dood;
mijn broertje ging, de handen in gebed.
Moest eigenlijk in zijn plaats, wilde het,

maar werd toen wakker, en het woog als lood.

De afgrond in, de diepste bakkerstrog.
Wie kneedt het meel tot deeg? Wie eet met tranen
van broeders brood? De bakker wist het nog:

wat meel tot deeg doet rijzen heet verdriet.
Zuurdesem. Broederdood. Maar alle granen
sterven voor wortel. Dat wilde ik niet.

‘Je broertje ging. Je kon hem niet vasthouden,
opeten als ooit een palmpasenhaan,
het oog een krent, voor ’t laatst bewaard. Daaraan
leerde je afstand zien. Niets nieuws: zelf ouder

dan je herinnering blijf jij. Verkouden
werd wel je ziel ervan, niest in het maanlicht
en ziet hem ’s nachts telkens gaan.
Hoever mag je van iemand blijvend houden?

Want in jou werd hij broer, meer nog,jouw wezen,
en voor watje nooit zijn kon ingeruild.
Dubbel verlies nu. Maar je gaat genezen

aan wat zijn gang moet gaan. Een ding verschuilt
zich in verbeelding. Jij niet. Kijk: de haan
bleek van droog brood, de krent liet nooit een traan.’

Gekozen voor het oog. Kijken voorgoed.
Is het zo gek, eerst kijken dan geloven?
Betastbaarheid gaat het verstand te boven,
met vingers kijken, zoals een kind doet.

Waren wij kind? Jij kwam en streek erover.
Wonder werd wonde. Ging niet dicht. Het bloedt.
Zo blijf ik open, mijn bestaan behoed
omdat het gezien heeft. – Blikpunt verschoven:

ik droom, ik zie je gaan, je kijkt niet om;
het doel ligt opgerold en ongeboren,
je bent je eigen schoot, sterft om wat wil

beeld worden, ogen open, mond weer stom.
Wie kijkt begrijpt, maar gaat niet zelf verloren.
Tweeling of twijfelaar maakt geen verschil.

Dit is ons brood. Die dood. Daarvan bestaan.
Neem. Eet. Van dag tot dag. Wat ik vergat
wanneer je naast me lag. Beeldspraak is dat.
Ik droeg je immers en je blijft voortaan

als ik het gras opschrijf, schaduw bewaar
voor lettergrepen. Ieder ding bevat
een woord voor taal. Je ging wel maar ik had
verdwijning al tot voorraad opgespaard:

herinnering, je bent er weer, een late
namiddag en de zon schijnt, het is zomer,
de blaren leggen schaduw op het gras –

ik slaap nog net niet, denk, er vallen gaten dan
lichaamloos door beelden weggenomen:
die eeuwigheid duurt voort in wat ooit was.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

*****

IK ZAG EEN ZWALUW

Ik zag een zwaluw in zijn vlucht
en dacht, zij zal daar altijd zweven.
Een roos zag ik, in volle pracht
en meende zij :zal eeuwig leven.

Ik zag in het veld een boom
en dacht, hij zal daar altijd staan.
Eens spon ik mij een droom
en dacht, mijn droom zal niet vergaan.

Ik ben die zwaluw, aangeschoten,
De boom, door stormen neergebogen,
de bloem, ruw van de struik gebroken,
de droom met uitgebluste ogen.

Diep in mijn hart weeklaagt de wind
met zeven jammerende stemmen,
maar ik ben hoopvol als een kind

bereid om alles, alles lief te hebben.

Dora Teitelbaum

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril, Amsterdam 2007
(Meulenhof)

******

1

WIE WIJ ZIJN WORDT ZICHTBAAR in het gedachte
beeld dat de zon beschijnt. Een boerderijprofiel.
Nanachtvorst heeft de schapewei
gewit. Geboortevlies besluit de grachten
te dun om wat er in het water overnachten

wou: de wil om weer te worden als zij
die ons voorgingen. Zo voorbarig vrij
zijn wij besloten in het hier verwachte:

kijken beherbergt ons, wij zijn het beeld.
Eindelijk samenvallen met de vroege
morgen. Bevroren dauw. Een taal die zwijgt.

Geborgen in een bomenrij, geneigd
tot luisteren naar wind. En die ons droegen:
portretten aan de wand. Gelijst. Vergeeld.

Beschrijving neemt in geboortetabellen
-jakob, rachel (maar geertruid heette zij),
jou noem ik niet, als laatste van een rij
zal mijn woord jou totterdood vergezellen –

landwinning aan, ontginning van herstelde
oervaderveiligheden. In de klei
zijn wij begravenen, ademend wij
opstandelingen. Zie: witter de velden.

Is dood er niet? Beelden die jij bestaarde,
kind, zittend op de dijk: het licht tilt, tilt
op wat ons denken in begrip verzwaarde,

laatste inspanning, willoos op tot waar de

aar oogst wordt – en jij hebt nooit meer gewild
dan dat jouw oogopslag dit zo bewaarde.

Staren is uit de dingen stilte drinken.
Je kunt niet verder, want het licht bepaalt
de grenzen waarbinnen je ademhaalt:
jij, hier. Alleen gedacht kun je verzinken

in een materie die de glans afstraalt
van het bewegingloze: spiegelblinken
aan oppervlaktes die geluidloos klinken –

zoals een geur herinnering vertaalt.
Je droomt de nacht niet, zeg je. Waarom dan
te slapen als geen droom je bakert in
de windselen van watje stilaan wordt?

waaruit je bent gemaakt – materie van
spiegeling, geur, een stiller denkgewin:
dit kleine leven door een slaap omgord.

Is dit de ruimte die wij sterven om
te zijn, de glinstering op een gewas
in wording, langlippig, lijkend op gras,
gelijk het gras kortstondig, sprekend stom,

verborgen in een taal, geworpen pas
als zaad ontkiemend in de zon oorsprong?
Waar heel het leven later ons toe dwong:
te zien. Zullende zijn. Niet wie je was.

Vanaf de horizon breder de voren.
Je denkt vooruit, maar kijkt in ’t omgewende
van wat je zien wilt: dat iets ooit begon

en ophoudt. Denk je. Je ziet horizon.
Wat het verst af schijnt van het jou bekende
komt naderbij. Gewas. Een winterkoren.

Is de zon ook een oog, de maan de weer-
glans van ons kijken? Licht te schenken.
Alsof zij dorst hebben de dingen drenken
in vloeibaarheid. Gedacht geen grenzen meer

tussen wat is en wat wij zijnde denken,

gezien nooit dan in ’t avondlijk verweer
tegen de lijn, belijning, grensverkeer
tussen overkanten die elkaar wenken.

Maar wat het raam waarvoor je zit omsluit:
een perspectief dwars door de velden heen
waarop een huis rust, vierkant tussen bomen,

neem dit voor wat het lijkt en je rust uit.
o zarte Sehnsucht. Wat de maan bescheen
wordt, overdacht als afscheid, onderkomen.

Wat het oog opsloeg wordt niet meebegraven.
Winterlicht maakt de dingen lichaamloos,
tot bij de horizon verdund tot broos
blauw dat in lucht overgaat – overgave

van vormen aan hun kleur, het licht: zichtbare
verandering binnen het kijkend oog.
Zoals dit licht de dingen overtoog

zal ’t onzichtbare jou hierna bewaren
in wat je zag: een distel als een ster
gespreid op aarde, en van dauw betogen.
Bijna evenwicht. Kijkend zag ik jou.

Mijn oog zal jou bewaren tot over
de vorm die jij nu bent. En zwart voor ogen:
denk dan de distel en de druppels dauw.

Ben je alleen in mij? Zijn al die dingen,
de kamer, het kristal, houtvuur, de hond

delen van jou -, in mijn geest afgerond
tot louter ruimte van herinneringen?

Wat is dat buiten dat wij binnengingen,
waarin ik spoorzoekend de sporen vond
van jou alsof je voordien al bestond
daarin – spiegelbeeld jij, of wij tweelingen?

In mij alleen besta je uit die beelden:
zoals je loopt, glimlacht – wat je verzweeg
van hoe je was, hoe voor mij bent geweest.

Neem zo mij in die volte op als heel de
vervulling: dat ben jij. Of vrees je leeg,
los voor die leegte mij in, wees mijn' geest.

Denkbeeld. Niet jij. En de herinneringen
aan hoe je liep, lachte op een moment.
De rest wordt ingevuld, zoals je bent,
met mijn eigen behoeften, verwachtingen.

Wat telt: de sindsdien weer gevoelde dingen,
kinderlijk waar en hoe, veranderend
in hun verband en blijvend omgewend.
Zoals die tuin bleef toen wij er weggingen:

herfstavond, maan, wolken, die bomenrij.
En naast me jouw donkere silhouet.
Niet van tevoren zo bedacht bleef het

daar achter, een beeld, op zijn plaats gezet.
Wij konden weg. – Moment. Je voelt nog net:
zo moet het zijn. Het is pas als voorbij.

Meer niet dan aarde, voedsel voor een plant,
de kracht tot bloei, vruchtvorming en weer zaad?
Waarom gedacht, als denken overgaat,
jou zien, maar in jouw zijn geen overkant

ontwaren? Uitzicht in de ruimte van
jouw ogen op wat dit te boven gaat,
dit tegenover van jouw, mijn gelaat.
Wat ogen zoeken. Wat men denken kan.

Dit denken onze bloei die weer verwelkt?
Lichaam aarde die geeft en neemt? Is elk
kijken een eindeloos vergeefs verdwijn-

punt? Denken leidt tot kijken naar jezelf:
alsof ik denk. Alsof ik ben. Bedelf
mij in jouw lichaam. Want ik wil er zijn.

Beeldwoord. Nu schrijf ik het. God. Stil.
Het zwijgen van de taal is luider dan
wat winterwind in kale bomen kan
veroorzaken: het minste takgetril

breekt wat beweging niet verlangt. De wil
om dit te lezen als symbool, daarvan
bevrijd te zijn, gedacht systeem, als planbeeld
of bedoeling maakt toch geen verschil?

Beijzeling. Het licht, gefilterd in de
vitrages, tekent letterlijk de lindeboomtoppen
tussen hier en ginds. Daarin

grammatica en de syntaxis vinden.
In de slaap geeft hij het aan zijn beminden:
beelden. Wie waakt ontwaakt in woordbegin.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

******

NO SÉ QUÉ NOMBRE DARLE EN MIS SUEÑOS

Ante mi forma encontré aquella forma
En tiempo de crepúsculo,
Cuando las desapariciones
Confunden los colores a los ojos,
Cuando el último amor
Busca el cuerpo postrero.

Una angustia sin fondo aullaba entre las piedras;
Hacia el aire, hombres sordos,
La cabeza olvidada,
Pasaban a lo lejos como libres o muertos;
Vergonzoso cortejo de fantasmas
Con las cadenas rotas colgando de las manos.

La vida puso entonces una lámpara
Sobre muros sangrientos;
El día ya cansado secaba tristemente
Las futuras auroras, remendadas
Como harapos de rey.

La lampara eras tú,
Mis labios, mi sonrisa,
Forma que hallan mis manos en todo lo que alcanzan.

Si mis ojos se cierran es para hallarte en sueños,
Detrás de la cabeza,
Detrás del mundo esclavizado,
En ese país perdido
Que un día abandonamos sin saberlo.

Luis Cernuda

****

ICH WEISS NICHT, WIE IHN NENNEN IM TRAUM

Vor meiner Gestalt erschien mir jene andere
zur Zeit der Dämmerung,
wenn all das Schwinden
die Farbe der Augen verwischt,
wenn die letzte Liebe
den letzten Körper sucht.

Bodenlose Angst heulte auf zwischen Steinen;
in der Ferne strebten taube Menschen,
die ihren Kopf vergaßen,
der Luft entgegen wie Befreite oder Tote;
ein schändlicher Zug von Gespenstern,
an den Händen geborstene Ketten.

Dann stellte das Leben eine Lampe
auf blutige Mauern;
der schon müde Tag trocknete traurig
zukünftige Morgenroten, geflickt
wie die Lumpen eines Königs.

Die Lampe warst du,
meine Lippen, mein Lächeln
Gestalt, die meine Hände in allem finden, was sie fassen.

Meine Augen schließen sich, um dich im Traum zu finden.
Hinter dem Kopf,
hinter der versklavten Welt,
in diesem verlorenen Land,
das ein jeder verlässt, ohne es zu wissen.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt und mit einem

Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp)

******

WALKING

once we moved in an age of ideas and signs
debate's lexicon gouging at truth

we then entered a world of instruments and logic
trudging through wastes beyond hypotheses and equations

before soaring into a universe of introspection and dream
unfocussed consciousness like the 3000 layers of an onion of
worlds-within-worlds

these days, we walk in an age of replication and chatter
this limited life forging away specially for the sake of futility

new dilemmas hatch from outdated language
as fertile as ant nests

"love is universal but we are universally unable to love"
light goes in straight lines but it also curves

time is delusion, space illusion
no birth no death no filth no purity no increase no decline

must we go on walking whereverwards or will
wherever come walking towards us next?

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press, Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap

******

NOTE SIBÉRIENNE

La neige n'accourait plus dans les mains des enfants. Elle
s'amassait et enfantait sur notre nordique visage des confins.
Dans cette nuit de plus en plus exiguë nous ne distinguions pas qui
naissait.

Pourquoi alors cette répétition: nous sommes une étincelle a
l'origine inconnue qui incendions toujours plus avant. Ce feu,
nous l'entendons râler et crier, à l'instant d'être consumés? Rien,
sinon que nous étions souffrants, au point que le vaste silence, en
son centre, se brisait.

René Char

*****

SIBIRISCHE ANMERKUNG

Der Schnee lief nicht mehr zusammen in den Händen der
Kinder. Er wuchs an und kam nieder auf unserem Nordgesicht,
Nacht vermochten wir nicht zu erkennen, wer da geboren
wurde.
Warum also diese Wiederholung: Wir sind ein Funke unbekannter
Herkunft, und legen von Mal zu Mal früher den Brand.
Dieses Feuer: Hören wir es röcheln und schreien, im Augenblick,
da wir verzehrt werden? Nichts da, es sei denn, wir litten,
in einem Masse, dass der gewaltige Schweigeraum mittendurch
bräche.

bron: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

******

SCHON
mit der Mähne des Haares
Fernen entzündend
schon
mit den ausgesetzten
den Fingerspitzen
den Zehen
im Offenen pirschenden
das Weite suchend –

Der Ozeane Salzruf
an der Uferlinie des Leibes

Gräber
verstoßen in Vergessenheit
wenn auch Heilkraut für Atemwunden

An unseren Hautgrenzen
tastend die Toten
im Schauer der Geburten
Auferstehung feiernd

Wortlos gerufen
schifft sich Göttliches ein –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

******

NO HACE AL MUERTO la herida,
Hace tan sólo un cuerpo inerte;
Como el hachazo al tronco,
Despojado de sones y caricias,
Todo triste abandono al pie de cualquier senda.

Bien tangible es la muerte;
Mentira, amor, placer no son la muerte.
La mentira no mata,
Aunque su file clave como puñal alguno;
El amor no envenena,
Aunque como un escorpión deje los besos;
El placer no es naufragio,
Aunque vuelto fantasma ahuyente todo olvido.

Pero tronco y hachazo,
Placer, amor, mentira,
Beso, puñal, naufragio,
A la luz del recuerdo son heridas
De labios siempre ávidos;

Un deseo que no cesas,
Un grito que se pierde
Y clama al mundo sordo su verdad implacable.

Voces al fin ahogadas con la voz de la vida,
Por las heridas mismas,
Igual que un río, escapando;
Un triste no cuyo fluir se lleva
Las antiguas caricias,
El antiguo candor, la fe puesta en un cuerpo.

No creas nunca, no creas sino en la muerte de todo;
Contempla bien ese tronco que muere,
Hecho el muerto más muerto,
Como tus ojos, como tus deseos, como tu amor;
Ruina y miseria que un día se anegan en inmenso olvido,
Dejando, burla suprema, una fecha vacía,
Huella inútil que la luz deserta.

Luis Cernuda

*****

NICHT DIE WUNDE macht den Toten,
sie macht nur den steifen Körper;
wie der Axthieb den Stamm,
beraubt der Klänge und Zärtlichkeiten,
ganz traurige Verlassenheit am Wegesrand.

So greifbar ist der Tod;
Lüge, Liebe, Lust sind nicht der Tod.
Die Luge tötet nicht,
sticht auch ihre Schneide wie ein Dolch;
die Liebe vergiftet nicht,
verteilt sie auch Küsse eines Skorpions;
die Lust ist kein Schiffbruch,
verjagt sie auch, Gespenst geworden, das Vergessen.

Doch Stamm und Axthieb,
Lust, Liebe, Lüge,
Kuss, Dolch, Schiffbruch,
im Licht der Erinnerung sind sie wie Wunden
von ewig gierigen Lippen;
Ein Verlangen, das nicht endet,
ein Schrei, der sich verliert
und der tauben Welt seine unerbittliche Wahrheit zuschreit.

Stimmen, bald erstickt von der Stimme des Lebens,
von den Wunden selbst,
so wie ein Fluss entrinnend;
ein trauriger Fluss, in dessen Strom
frühere Zärtlichkeiten entschwinden,
frühere Einfalt, der Glaube an einen Körper.

Glaube niemals, glaube nur an den Tod van allem;

schau dir gut diesen Stamm an, der stirbt,
zum totesten Toten geworden,
wie deine Augen, wie dein Verlangen, wie deine Liebe;
Verfall und Elend, bald ertrunken im gewaltigen Vergessen,
und zurück lassen sie als höchsten Spott die leeren Lebensdaten,
unnütze Spur, die das Licht flieht.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp)

******

I

ME, I BORROWED HIS BODY

and that segment of the flow of time

my coming into this world was like a surrealist painting
and from that moment—awesome—there was grief/joy

desire, and ambition—these I understand
although I'm only borrowing

but suddenly I clean forgot the full story
including the fact that I too was originally once a universe

and because of this, I have
elaborated games

with that being and the whole of this egg-shaped life
turning day and night into one another's dreamworlds

when I wake in another dream
I find that I've

unwittingly inscribed a poem
entitled "I"

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press, Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap

*****

JOIE

Comme tendrement rit la terre quand la neige s'éveille sur elle!
Jour sur jour, gisante embrassée, elle pleure et rit. Le feu qui la
fuyait l'épouse, à peine a disparu la neige.

René Char

*****

FREUDE

Welch zartes Lachen der Erde, sowie auf ihr der Schnee munter
wird! Tag und Nacht weint sie und lacht, umschlungene
Liegende. Wurde vom Feuer verstoßen, kaum dass der Schnee
verschwunden war.

bron: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

*****

WINTERLANDSCHAP

Berijpte takken en de lucht zo blauw.
Een lijster, landend, laat het plaatselijk
sneeuwen. Mooi. Maar moet ik ooit,
kijkend naar sneeuw, van heel dichtbij
aan doodgaan denken? Troost
schoonheid dan? Kraakheldere hemel
of witte vijvers met gesteven boorden?
Misschien helpt mij een jeugdfoto van jou,
bevroren ogenblik dat voor mijn ogen
ontdooit: lachend om kou, een sneeuwbal,
voor een moment gemikt, maar in
geen eeuwigheid gegooid, naast je gezicht.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

****

KOUROS VAN MILOS

Hij loopt – is dat zijn laatste stap
al eeuwen uitgesteld? Beschroomd,
verbaasd ook, met een glimp van pijn,
ziet hij van wie hij heeft gedroomd,
de broer, de vriend, die in een schoot
ooit achterbleef, zijn ogen, mond,
en ziet hem levensgroot.
Een valstrik waar hij niet intrapt?
En durft, nu hij er eindelijk is, niet blij te zijn
met wie als beeld altijd in hem bestond.
Maar heel zijn lichaam glimlacht om de dood.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

******

TOD

Meergesang
spülend um meinen Leib
salzige Traube
durstlockende in meinem Mund –

Aufschlägst du die Saiten meiner Adern
bis sie singend springen
knospend aus den Wunden
die Musik meiner Liebe zu spielen –

Deine entfächerten Horizonte
mit der Zackenkrone aus Sterben
schon um den Hals gelegt
das Ritual des Aufbruchs
mit dem gurgelnden Laut der Atemzüge
begonnen
verließest du nach Verführerart
vor der Hochzeit das bezauberte Opfer
entkleidet schon fast bis auf den Sand
verstoßen
aus zwei Königreichen
nur noch Seufzer

zwischen Nacht und Nacht –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

A UN POETA MUERTO

(F.G.L.)

Así como en la roca nunca vemos
La clara flor abrirse,
Entre un pueblo hosco y duro
No brilla hermosamente
El fresco y alto ornato de la vida.
Por esto te mataron, porque eras
Verdor en nuestra tierra árida
Y azul en nuestro oscuro aire.

Leve es la parte de la vida
Que como dioses rescatan los poetas.
El odio y destrucción perduran siempre
Sordamente en la entraña
Toda hiel sempiterna del español terrible,
Que acecha lo cimero
Con su piedra en la mano.

Triste sino nacer
Con algún don ilustre
Aquí, donde los hombres
En su miseria sólo saben
El insulto, la mofa, el recelo profundo
Ante aquel que ilumina las palabras opacas
Por el oculto fuego originario.

La sal de nuestro mundo eras,
Vivo estabas como un rayo de sol,
Y ya es tan sólo tu recuerdo
Quien yerra y pasa, acariciando
El muro de los cuerpos
Con el dejo de las adormideras
Que nuestros predecesores ingirieron
A orillas del olvido.

Si tu ángel acude a la memoria
Sombras son estos hombres
Que aún palpitan tras las malezas de la tierra;
La muerte se diría
Mas viva que la vida
Porque tú estás con ella,
Pasado el arco de su vasto imperio,
Poblándola de pájaros y hojas
Con tu gracia y tu juventud incomparables.

Aquí la primavera luce ahora.
Mira los radiantes mancebos
Que vivo tanto amaste
Efímeros pasar juntos al fulgor del mar.
Desnudos cuerpos bellos que se llevan
Tras de sí los deseos
Con su exquisita forma, y sólo encierran
Amargo zumo, que no alberga su espíritu
Un destello de amor ni de alto pensamiento.

Igual todo prosigue,
Como entonces, tan mágico,
Que parece imposible
La sombra en que has caído.
Mas un inmenso afán oculto advierte
Que su ignoto aguijón tan solo puede
Aplacarse en nosotros con la muerte,
Como el afán del agua,
A quien no basta esculpirse en las olas,
Sino perderse anónima
En los limbos del mar.

Pero antes no sabias
La realidad más honda de este mundo:
El odio, el triste odio de los hombres,
Que en ti señalar quiso
Por el acero horrible de su victoria,
Con tu angustia postrera
Bajo la luz tranquila de Granada
Distante entre cipreses y laureles,
Y entre tus propias gentes
Y por las mismas manos
Que un día servilmente te halagaran.

Para el poeta la muerte es la victoria;
Un viento demoníaco le impulsa por la vida,
Y si una fuerza ciega
Sin comprensión de amor
Transforma por un crimen
A ti, cantor, en héroe,
Contempla en cambio, hermano,
Como entre la tristeza y el desdén
Un poder más magnánimo permite a tus amigos
En un rincón pudrirse libremente.

Tenga tu sombra paz,
Busque otros valles,
Un río donde el viento
Se lleve los sonidos entre juncos
Y lirios y el encanto
Tan viejo de las aguas elocuentes,
En donde el eco como la gloria humana ruede,
Como ella de remote,
Ajeno como ella y tan estéril.

Halle tu gran afán enajenado
El puro amor de un dios adolescente
Entre el verdor de las rosas eternas;
Porque este ansia divina, perdida aquí en la tierra,
Tras de tanto dolor y dejamiento,
Con su propia grandeza nos advierte
De alguna mente creadora inmensa,
Que concibe al poeta cual lengua de su gloria
Y luego le consuela a través de la muerte.

Luis Cernuda

******

AN EINEN TOTEN DICHTER

(F.G.L.)

So wie wir auf dem Fels niemals
die helle Blüte sehen, die sich öffnet,
zeigt sich in finsterem, hartem Volk
niemals in seinem schönen Glanz
die frische, edle Zier des Lebens.
So brachten sie dich um, denn du warst

ein Grün auf unsrem dürren Land,
ein Blau in unsrer düsteren Luft.

Gering ist das Stück Leben,
das wie Götter die Dichter erretten.
Stets überdauern Hass und Zerstörung
so dumpf in den Eingeweiden
voll der ewigen Galle des schrecklichen Spaniers,
der dem Herausragenden auflauert,
mit dem Stein in der Hand.

Wie traurig, bekam man bei der Geburt
keine glänzende Gabe,
hier, wo die Menschen
in ihrem Elend nichts kennen
als Schmähung, Hohn, tiefen Argwohn
vor jenem, der die finsteren Worte
erhellt im verborgenen Urfeuer.

Das Salz unserer Welt warst du,
warst lebendig wie ein Sonnenstrahl,
nun zieht nur noch deine Erinnerung
irrend hier vorbei, ein Streicheln
an der Mauer der Körper,
mit einem Hauch des Schlafmohns,
den unsere Vorfahren einnahmen,
an den Ufern des Vergessens.

Sucht dein Engel mein Erinnern heim,
so sind sie Schatten, diese Menschen,
die noch atmen im Dickicht der Erde;
man könnte meinen, der Tod
sei lebendiger als das Leben,
denn du bist bei ihm,
hinter dir der Torbogen seines weiten Reichs,
das du mit Vögeln und Blattern bevölkerst,
mit deiner einzigen Anmut und Jugend.

Hier leuchtet nun der Frühling.
Sieh die strahlenden Jünglinge,
die du im Leben so liebtest,
wie sie flüchtig wandern, entlang am Meeresglanz.
Nackte, schöne Körper, sie ziehen
nach sich das Verlangen
mit ihrer herrlichen Gestalt, and sie umfassen

nur bitteren Saft, ist ihr Geist nicht Wohnstatt
von einem Blitz der Liebe oder hohem Gedanken.

Alles nimmt seinen Lauf
wie damals, so magisch,
daß man nicht glauben kann,
in welches Dunkel du fielst.
Doch mahnt ein großer, verborgener Drang,
daß sein unbekannter Stachel einzig
in uns sanfter wird im Tod,
wie der Drang des Wassers,
dem es nicht reicht, sich in Wellen zu meißeln,
das sich verlieren muss, namenlos,
im Limbus des Meers.

Doch vorher kanntest du noch nicht
die tiefste Wirklichkeit der Welt:
den Hass, den traurigen Hass der Menschen,
der sich an dir offenbaren wollte
durch das schreckliche Schwert seines Sieges,
und deine letzte Angst
unter dem stillen Licht von Granada,
fern zwischen Zypressen und Lorbeerbäumen,
inmitten deines eigenen Volks
und durch die gleichen Hände,
die dir dereinst wohl unterwürfig schmeicheln.

Für den Dichter ist der Tod ein Sieg;
ein dämonischer Wind treibt ihn durchs Leben,
und macht eine blinde Kraft
ohne liebendes Verständnis
durch ein Verbrechen dich,
den Sänger, zum Helden,
schau dir dagegen an, mein Bruder,
wie inmitten von Trauer und Verachtung
dank einer großmütigeren Macht deine Freunde
unbehelligt in einem Winkel verfaulen.

Friede deinem Schatten,
er suche andere Täler,
einen Fluss, wo der Wind
die Klänge mit sich nimmt zwischen Binsen
und Seerosen und dem Zauber,
dem alten Zauber der beredten Wasser,
in denen das Echo rollt wie Menschenruhm,

wie dieser so fern,
so fremd wie er und so unfruchtbar.

Es finde dein großer, unbändiger Drang
die reine Liebe eines jungen Gottes
im Grün der ewigen Rosen;
denn diese göttliche Sehnsucht, verloren hier auf Erden
nach so viel Schmerz und Verzicht,
möge uns durch ihre eigene Große gemahnen
an einen großen Schöpfergeist,
der den Dichter ersinnt als Sprache seines Ruhms
und ihm dann Trost schenkt im Tod.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp)

******

PONTONNIERS
Il faut deux rivages à la vérité: l'un pour notre aller, l'autre
pour son retour. Des chemins qui boivent leurs brouillards. Qui
gardent intacts nos rires heureux. Qui, brisés, soient encore salvateurs
pour nos cadets nageant en eaux glacées.

René Char

*****

BRÜCKENBAUER

Die Wahrheit erfordert zwei Ufer: das eine für unseren Hinweg,
das andere für ihre Rückkehr. Passagen, die ihre Nebelschwaden
aufsaugen. Die unser Glücksgelächter unangetastet
lassen. Die, abgebrochen, unseren im Eiswasser schwimmenden
Nachgeborenen noch heilsam seien!

uit: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

****

WELCHE FINSTERNISSE
hinterm Augenlid

angeglänzt
von der explodierenden Abendsonne
des Heimwehs

Strandgut
mit dem Seezeichen
königlich
schlafbewachsen

Schiffbruch
Hände aus den Wellen
fliehende Versuche
Gott zu fangen

Bußweg
umarmend
Meilensteine aus Meer

O keine Ankunft:
ohne Tod –

Nelly Sachs
uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

A LARRA CON UNAS VIOLETA

(1837-1937)

Aún se queja su alma vagamente,
El oscuro vacío de su vida.
Mas no pueden pesar sobre esa sombra
Algunas violetas,
Y es grata así dejarlas,
Frescas entre la niebla,
Con la alegría de una menuda cosa pura
Que rescatara aquel dolor antiguo.

Quien habla ya a los muertos,
Mudo le hallan los que viven.
Y en este otro silencio, donde el miedo impera,
Recoger esas flores una a una
Breve consuelo ha sido entre los días
Cuya huella sangrienta llevan las espaldas

Por el odio cargadas con una piedra inútil.

Si la muerte apacigua
Tu boca amarga de Dios insatisfecha,
Acepta un don tan leve, sombra sentimental,
En esa paz que bajo tierra te esperaba,
Brotando en hierba, viento y luz silvestres
El fiel y último encanto de estar solo.

Curado de la vida, por una vez sonríe,
Pálido rostro de pasión y de hastío.
Mira las calles viejas por donde fuiste errante,
El farol azulado que te guiara, carne yerta,
Al regresar del baile o del sucio periódico,
Y las fuentes de mármol entre palmas:
Aguas y hojas, bálsamo del triste.

La tierra ha sido medida por los hombres,
Con sus casas estrechas y matrimonios sórdidos,
Su venenosa opinión pública y sus revoluciones
Más crueles e injustas que las leyes,
Como inmenso bostezo demoníaco;
No hay sitio en ella para el hombre solo,
Hijo desnudo y deslumbrante del divino pensamiento.

Y nuestra gran madrastra, mírala hoy deshecha,
Miserable y aún bella entre las tumbas grises
De los que como tú, nacidos en su estepa,
Vieron mientras vivían morirse la esperanza,
Y gritaron entonces, sumidos por tinieblas,
A hermanos irrisorios que jamás escucharon.

Escribir en España no es llorar, es morir,
Porque muere la inspiración envuelta en humo,
Cuando no va su llama libre en pos del aire.
Así, cuando el amor, el tierno monstruo rubio,
Volvió contra ti mismo tantas ternuras vanas,
Tu mano abrió de un tiro, roja y vasta, la muerte.

Libre y tranquilo quedaste en fin un día,
Aunque tu voz sin ti abrió un dejo indeleble.
Es breve la palabra como el canto de un pájaro,
Mas un claro jirón puede prenderse en ella
De embriaguez, pasión, belleza fugitivas,
Y subir, ángel vigía que atestigua del hombre,

Allá hasta la región celeste e impasible.

Luis Cernuda

****

FÜR LARRA MIT EINEM STRAUSS VEILCHEN

(1837-1937)

Noch beklagt seine Seele schemenhaft
die dunkle Leere seines Lebens.
Doch keine Last ist diesem Schatten
ein Strauß Veilchen,
es tut gut, ihn dort niederzulegen,
so frisch in der Nebelluft,
mit der Freude eines winzigen reinen Etwas,
das ihm gerecht würde, dem uralten Schmerz.

Spricht man schon mit den Toten,
ist man stumm für die Lebenden.
Und in dem anderen Schweigen, das die Angst regiert,
diese Blumen pflücken, eine nach der andern,
ein kurzer Trost war es in unsrem Alltag,
dessen blutige Spur die Schultern tragen,
die der Hass belud mit einem nutzlosen Stein.

Besänftigt der Tod
deinen bitteren Mund, enttäuscht von Gott,
nimm eine so geringe Gabe an, empfindsamer Schatten,
im Frieden dort, der dich unter der Erde empfing,
wo als mildes Licht, Gras, Wind
die treue, letzte Wonne wachst, allein zu sein.

Vom Leben geheilt, so lächle endlich,
bleiches Gesicht voll Leidenschaft und Überdruss.
Schau dir die alten Straßen an, durch die du irrtest,
die bläuliche Laterne, die dich leitete, erstarrtes Fleisch,
auf dem Rückweg vom Tanz oder der schmutzigen Zeitung,
und unter den Palmen die Marmorbrunnen:
Wasser und Blätter, Balsam für den Traurigen.

Die Erde wurde vermessen van den Menschen
mit ihren engen Häusern und schäbigen Ehen,
ihrer giftigen Meinung und ihren Revolutionen,

grausamer und ungerechter als die Gesetze,
wie ein gewaltiges Teufelsgähnen;
auf ihr ist kein Platz für den einsamen Menschen,
den blendend nackten Sohn des göttlichen Gedankens.

Und unsere große Stiefmutter, sieh sie heut am Boden,
elend, doch schon zwischen den grauen Gräbern
derer, die wie du in ihrer Steppe geboren,
während sie lebten, die Hoffnung sterben sahen
und damals, in Finsternis versunken,
lachhafte Brüder anriefen, die niemals hörten.

In Spanien zu schreiben ist kein Klagen, es ist Sterben,
denn es stirbt die Inspiration in Rauch gehüllt,
reckt sich ihre Flamme nicht frei in die Luft.
Und als die Liebe, dies zarte, blonde Ungeheuer,
all die unnützen Zärtlichkeiten gegen dich wandte,
da öffnete deine Hand mit einem Schuss rot und gewaltig den Tod.

Frei und friedlich warst du endlich eines Tages,
doch ohne dich flog deine Stimme auf zu bleibendem Nachklang.
Vergänglich ist das Wort wie der Gesang des Vogels,
aber ein helles Banner kann sich daran heften,
aus flüchtiger Wonne, Leidenschaft, Schönheit,
und hinaufsteigen, wachender Engel, der vom Menschen zeugt,
dort hinauf ins himmlische, gleichmütige Reich.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte. Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt am Main 2022, (Suhrkamp)

*****

MUTILATEURS
Il eut suffi d’un non lumineux pour indéfiniment allonger et
élever nos doigts sur l’étendue et sur les choses. La pierre milliaire
où se dépensait devant les ajoncs toute source à saisir est maintenant
mutilée. Le Temps aux reins cassés, nous en prenons soin, en
un lieu à nous.

René Char

****

BESCHÄDIGER
Ein helles Nein hätte genügt, unsere Finger ins Unendliche zu verlängern und emporzuheben in die Weite und zu den Dingen. Der Meilenstein, wo, vor dem Stechginster, sich jedwede zu fassende Quelle ergoss, ist nun beschädigt. Der Zeitgott mit dem gebrochenen Kreuz: wir tragen Sorge um ihn, an einem uns eigenen Ort.

uit: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

*****

VIAJANDO CONMIGO

A donde quiera que vaya
a donde quiera que me mueva
nada va a pasar
nada va a cambiar
porque me llevo a mí conmigo
No me quedo allá atrás
no me alejo de mí:
me traigo a cuestas
Otra casa otro cielo otro tiempo
darán lo mismo: son lo mismo
La vida no está en otra parte
la vida está donde uno está

Cargar conmigo por el mundo
no es cosa fácil
Tampoco deshacerme de mí
O dejarme tirado en algún sitio
Yo no soy el bañista de Heráclito
Yo me baño siempre en el mismo río
Y si ese río va a dar a la mar
que es el morir
allá me voy con el
Porque yo soy el río
pero también el mar

Óscar Hahn

******

AUF REISEN MIT MIR

Wohin ich auch immer gehe
wohin ich mich auch immer bewege
nichts wird geschehen
nichts wird sich ändern
denn ich nehme mich mit
Ich bleibe nicht dort zurück
ich entferne mich nicht von mir:
ich trage mich selbst auf dem Rücken
Ein anderes Haus ein anderer Himmel eine andere Zeit
ändern nichts: sie sind das Gleiche
Das Leben ist nicht irgendwo anders
das Leben ist da wo man selbst ist

Mit mir als Last durch die Welt zu gehen
ist eine leichte Sache nicht
Ebensowenig mich von mir zu befreien
oder mich an irgendeinem Ort liegen zu lassen
Ich bin nicht der Badende von Heraklit
Ich bade immer im selben Fluss
Und wenn dieser Fluss ins Meer mündet
welches das Sterben ist
gehe ich mit ihm dorthin
Denn ich bin der Fluss
aber auch das Meer

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte, Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

****

LINIE WIE
lebendiges Haar
gezogen
todnachtgedunkelt
von dir
zu mir.

Gegängelt
außerhalb
bin ich hinübergeneigt
durstend
das Ende der Fernen zu küssen.

Der Abend

wirft das Sprungbrett
der Nacht über das Rot
verlängert deine Landzunge
und ich setze meinen Fuß zagend
auf die zitternde Saite
des schon begonnenen Todes

Aber so ist die Liebe –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

******

HERFST

Slakkensporen op
een tafel nat van dauw
Blauw de kleur van
melancholie
zo vangt de herfst aan
en de treurigheid
van wat was wordt bruin
in het avondlicht.
Aardappeleters en Rembrandt
zweren erbij en het hout
weet niet beter.
De worm knaagt.

6 sept 2016

J. Hacking

******

6
EL CEMENTERIO está cerca
de donde tú y yo dormimos,
entre nopales azules,
pitas azules y nines
que gritan vívidamente
si un muerto nubla el camino.

De aquí al cementerio, todo

es azul, dorado, límpido.
Cuatro pasos, y los muertos.
Cuatro pasos, y los vivos.

Límpido, azul y dorado,
se hace allí remote el hijo

Miguel Hernández

******

6
DE BEGRAAFPLAATS is dichtbij
de plaats waar jij en ik sliepen,
tussen blauwe nopalen,
blauwe agaven en kinderen
die luidkeels schreeuwen
als een dode de weg overschaduwt.

Van hier naar de begraafplaats
is alles blauw, verguld, zuiver.
Vier passen, de doden.
Vier passen, de levenden.

Zuiver, blauw en verguld, ginds
steeds verder verwijderd, het kind

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen. Poesía – poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point 30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

*****

WEHMUT

Ich irr in Tal und Hainen
Bei kühler Abendstund,
Ach, weinen möcht ich, weinen
So recht aus Herzensgrund.

Und alter Zeiten Grüßen
Kam da, im Tal erwacht,
Gleich wie von fernen Flüssen

Das Rauschen durch die Nacht.

Die Sonne ging hinunter,
Da säuselt' kaum die Welt,
Ich blieb noch lange munter
Allein im stillen Feld.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen, Frankfurt am Main 2001, (Insel)

******

OHNE KOMPASS

Taumelkelch im Meer
und
die Windrose des Blutes tanzend
im Streit mit allen Himmelslichtern
so der Jüngling –

Versucht seine Jugend
mit dem Gegenwind im Haar
weiß noch nichts von der Vorsicht
des Schattens in blendender Sonne.

Auf seinem Lärmgott
durchschneidet er
des sinkenden Abends flehende Hände
und pfeift die Bettelei des Alters
in den Wind.

Die Nacht
entgürtet er der Sterne
wirft
diese abgedufteten Lavendellieder
der Urmutter
zwischen die Leinewand.

Doch steigt er gerne die Treppe
zum Himmel hinauf
die Aussicht zu erweitern
denn er ist gespannt von Tod
wie ein Blitz

ohne Wiederkehr.

Von den Schaukelstühlen
heimisch gewordener Geschlechter
stößt er sich ab

außer sich geraten
mit dem Feuerhelm
verwundet er die Nacht.

Abereinmal fällt Stille ein
diese Insel
gelagert schon
an letzter Atemspitze des Lebens
und
aus zeitverfallendem Stern
tönt Musik
nicht fürs Ohr –
Er aber
hört das Samenkorn flüstern

im Tod –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

****

MUERTES

un día vi pasar a la muerte / no iba a caballo / chillaba
como las golondrinas alrededor de santa maria maggiore / es
triste una muerte así / lo digo en serio y por las dudas
que alguien no sepa que una muerte así es triste

esa muerte chillaba como un condenado / no la favorecían
el bello estío las fuentes las mujeres que ella dejaba transitar
como calor fuego o piedad / la muerte esa
no valía un centavo en ningún lugar del mundo

por empezar no era necesaria / no tenia aventura ni corajes / no
cantaba / no era capaz de hacer cantar / no usaba medias azules /
sus ojos
chillaban como golondrinas cortando la tarde alrededor

de santa maria maggiore / lo digo yo que la vi / daba

lástima o pena esa muerte a cocheros caballos
suaves en la mitad del dia / muerte sin gusto / sola / infeliz / muerte vieja / sin
volar / sin hilo en los piecitos / chillando
en la mitad de la plaza
cuando terminó de pasar tuve miedo
no quiero ver nunca más a esa muerte
de todo corazón no quiero veda nunca más
especialmente el dia de mi muerte

Juan Gelman

******

TODE

eines Tages kam der Tod vorbei / nicht auf dem Pferd / er kreischte
wie die Schwalben rund um Santa Maria Maggiore / so
ein Tod ist traurig / ich meine es im Ernst und falls
jemand nicht wissen sollte, dass so ein Tod traurig ist

jener Tod schrie wie am Spieß / zu ihm passten nicht
der schöne Sommer, die Springbrunnen, die Frauen, die er laufen ließ
wie Wärme, Feuer oder Gnade / jener Tod da
war keinen Pfifferling wert, nirgendwo auf der Welt

erstens war er nicht nötig / er hatte keinen Mumm in den Knochen / er
sang nicht / er konnte nicht zum Singen bringen / er trug keine blauen Strümpfe / seine Augen
kreischten wie Schwalben und durchkreuzten den Nachmittag rund um
Santa Maria Maggiore / ich sags, weil ich ihn sah / jener Tod

tat den Kutschern leid oder weh, den sanften
Pferden mitten am Tag / fahler Tod / einsamer / unglücklicher / alter Tod / ohne
Flug / ohne Faden an den Füßchen / kreischend
mitten auf der Piazza

als er weiterging, hatte ich Angst
ich will jenen Tod nie mehr sehen

ich will ihn von ganzem Herzen nie mehr sehen
vor allem nicht am Tage meines Todes

uit: Juan Gelman, Huelas en el agua Poemas – Spuren im Wasser Gedichte – Ausgewählt, eingeführt und aus dem argentinischen Spanisch von Juana & Tobias Burghardt Gedichte, Zürich 2003 (teamart Verlag)

****

CUANDO

cuando la Muerte te haga prisionero /
tu casa / ¿de qué te servirá? /
aunque esté hecha de ladrillos /
¿de qué te servirá? /
tus dos / tus hermanos / tu mujer /
¿de qué te servirán? /
morirás / ellos
te ofrecerán un cántaro (rajado) / una esterilla (rota) / el sudario /
te dejarán en el campo crematorio /
y habrás muerto / sus lágrimas
pronto se secarán /
no perderán el apetito /
no lo olvides cuando estés allá abajo
contestando al notario de la Muerte /
¿hablarás / ya desnudo? /
ni bienes ni parientes te servirán /
ellos
no te acompañarán /
¿a quién pertenecés? / o sea / ¿quién te pertenece? /
cuando te fundas con la última pureza
tampoco lo sabrás /
corazón obstinado: te hacés el que no entiende /
aunque mil veces perseguiste
las huellas del poema en el agua /

Ramprasad (1718-1775 / kumarhatta -calcutta – kumarhatta)

Juan Gelman

*****

WENN

wenn der Tod dich gefangen nimmt /

dein Haus / wozu wird es dir nutzen? /
obwohl es aus Ziegelsteinen gebaut ist /
wozu wird es dir nutzen? /
deine Onkel / deine Brüder / deine Frau /
wozu werden sie dir nutzen? /
du wirst sterben / sie
werden dir einen (gesprungenen) Krug anbieten /
eine (zerrissene) Borte / das Schweißtuch /
sie werden dich auf dem Einäscherungsgelände zurücklassen /
und du wirst gestorben sein / ihre Tränen
werden bald trocken sein /
sie werden den Appetit nicht verlieren /
vergiss es nicht wenn du dort unten
dem Notar Rede und Antwort stehst /
wirst du dann sprechen / schon nackt? /
weder Güter noch Verwandte werden dir nutzen /
sie
werden dich nicht begleiten /
wem gehörst du? / also / wer gehört dir? /
wenn du mit der letzten Reinheit verschmilzt /
wirst du es auch nicht wissen /
verstocktes Herz: du tust so als verstündest du nicht /
obwohl du sie tausendmal verfolgt hast
die Spuren des Gedichtes im Wasser /

Ramprasad (1718-1775/ Kumarhatta -Kalkutta – Kumarhatta)

uit: Juan Gelman, Huelas en el agua Poemas – Spuren im Wasser Gedichte – Ausgewählt, eingeführt und aus dem argentinischen Spanisch von Juana & Tobias Burghardt Gedichte, Zürich 2003 (teamart Verlag)

*****

REFLEXIONES DE UN SOBREVIVIENTE

Ahora que Nietzsche ha decretado la muerte de Dios
y que Dios ha proclamado la muerte de Nietzsche

qué nos queda a nosotros
a los que no somos ni dioses ni profetas

qué nos queda
a los que no anunciamos la muerte de nadie
y nos conformamos con vivir la vida

El ocaso de los dioses o el ocaso de los profetas
nos tiene sin cuidado

Lo que nos preocupa es la noche que nos rodea

Óscar Hahn

******

GEDANKEN EINES ÜBERLEBENDEN

Jetzt da Nietzsche den Tod von Gott verfügt hat
und Gott den Tod von Nietzsche verkündet hat

was bleibt da noch für uns
die wir weder Götter noch Propheten sind

was bleibt uns noch
die wir den Tod von niemandem ankündigen
und uns damit begnügen das Leben zu leben

Die Götterdämmerung oder die Prophetendämmerung
ist uns vollkommen egal

Was uns Sorgen macht ist die Nacht die uns umgibt

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte, Aachen 2013 (Rimbaud) – übersetzt von Walter Eckel

*****

LOS SENTIDOS DE LOS MUERTOS

Los muertos están mudos
No quieren revelarnos lo que saben

Los muertos están sordos
No quieren escuchar nuestros clamores

Los muertos están ciegos

No tienen ojos pero pueden ver
eso que solamente ven los muertos

No tienen oídos pero atentos oyen

la música sin fin del universo

No tienen boca pero entre ellos hablan
del gran secreto que no pueden contarno

Óscar Hahn

*****

DIE SINNE DER TOTEN

Die Toten sind stumm
Sie wollen uns nicht verraten was sie wissen

Die Toten sind taub
Sie wollen unser Klagen nicht hören

Die Toten sind blind

Sie haben keine Augen aber können sehen
was nur die Toten sehen

Sie haben kein Gehör aber hören aufmerksam
die unendliche Musik des Universums

Sie haben keinen Mund aber sprechen unter sich
über das große Geheimnis das sie uns nicht erzählen können

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte, Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

****

In Flanders Fields

In Flanders Fields staan de papavers rood
onder het zwart gelid der houten kruisen.
De leeuwerik vliegt tegen vuur en dood
gevederd in de hemel van Diksmuide
en zaait zijn lied tussen schrapnels en schroot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden
nog levenden die liefhadden en streden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij alleen in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

In Flanders Fields staan de papavers rood
tegen de grijze schilden van de zerken.
De wind waait als een boom boven het groot
landschap tussen Langemark en Klerken
dat zich beschermt gelijk een moederschoot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden
nog levenden met leuzen en gebeden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij voorgoed in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

In Flanders Fields staan de papavers rood
als roest gespat over verminkte graven.
De blauwvoet met zijn zuivere vleugels stoot
tegen de hiërogliefen van de namen,
de regen leest de zwarte letters bloot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden
nog levenden almachtig aangetreden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij doodstil in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

Anton Van Wilderode

naar John Mc Crae
uit: zachtjes, mijn zoon ligt hier, Facet 1988

****6

AAN HET EIND

Ik ben een knook jij bent een knook
Waarom heb je me verslonden
Ik kan mezelf niet meer zien

Wat is er met jou aan de hand
Jij hebt mij juist verslonden
Ik kan mezelf ook niet zien

Waar ben ik nu

Niemand weet nu nog
Wie wie is of waar

Alles een nare droom over stof
Kun je me horen

Ik kan jou en mezelf horen
Er is een ranonkel aan het spruiten uit ons

Vasko Popa

vertaling: Norman Fischer (https://gedel.nl/vertalingen/popa/)
Vasko Popa: Complete poems 1953-1987. London 2011

****

OM DE GRAVEN GESCHAARD

Op 4 mei

Die toen zijn doodgegaan
Zwijgen een gat in de aarde,

daar staan wij dan
om de graven geschaard

met het woord god als een hoge
hoed in de hand

of het woord vaderland
of het woord moed.

Die toen zijn voorgegaan
Zwijgen voorgoed.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

*****

DE DOOD

De Dood wees mij op kleine, interessante dingen:
dit is een spijker-zei de Dood-en dit een touw.
Ik zie hem aan, een kind. Hij is mijn meester
omdat ik hem bewonder en vertrouw,

de Dood.

Hij wees mij alles: dranken, pillen,
pistolen, gaskraan, steile daken,
een bad, een scheermes, een wit laken
‘zomaar’ -voor als ik eens zou willen
de dood.

En vóór hij ging, gaf hij me nog een klein portretje …
‘Ik weet niet, of je ’t al vergeten was,
het komt misschien nog wel te pas
voor als je eens niet meer zou willen
sterven,
maar wie let je?’
zei de Dood. –

Vasalis

uit: Vasalis, M., Parken en woestijnen. De vogel Phoenix. Vergezichten en gezichten, Amsterdam 1997 (Querido)

******

ANGST

IS

de dans van de geworden dingen naar het

Ontworden

Paul van Ostaijen

uit: van Ostaijen, Paul, Music-hall. een programma vol charlestons, grotesken polonaises en dressuurnummers van Paul van Ostaijen samengesteld en ingeleid door Gerrit Borgers, Den Haag Antwerpen 1957 (Bert Bakker)

****

MÉMOIRE

Mein Schwanenwächter,
in Silber gegossen, stehst
du auf der eichenen

Fläche,
mon refuge,
mein Schreibareal,
mein Liebes-

nest: für sieben Jahre
und länger das Herz
auf der Zunge,
einander
zu Füssen, was sonst
noch, ist mir entfallen,

dein Name verlor
sich nachts, zwischen
flackernden Atem-
zügen, die Daunen
legten sich schaukelnd
der Form deines Körpers
nach.

Christine Hansmann

uit: Christine Hansmann, Des Lichtes und der Schönheit halber. Gedichte, Weimar 2017 (Wartburg Verlag)

*****

UNEINNEHMBAR
ist eure nur aus Segen errichtete
Festung
ihr Toten.
Nicht mit meinem Munde
der
Erde
Sonne
Frühling
Schweigen
auf der Zunge wachsen läßt
weiß ich das Licht
eures entschwundenen Alphabetes
zu entzünden.
Auch nicht
mit meinen Augen
darin Schöpfung einzieht

wie Schnittblumen
die von magischer Wurzel
alle Weissagung vergaßen.

So muß ich denn aufstehen
und diesen Felsen durchschmerzen
bis ich Staubgeworfene
bräutlich Verschleierte
den Seeleneingang fand
wo das immer knospende Samenkorn
die erste Wunde
ins Geheimnis schlägt.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

******

KLAAS, NA EEN JAAR

Klaas is dood,
Een jaar geleden stierf zijn hart,
dus is hij dood. Op zijn stem na,
die langzaam sterft. Maar zijn bloed
is dood en zijn handen,
zijn ogen en zijn haar,
wat allemaal Klaas was
om zijn stem heen,
wat lachte en troostte, dat is weg
en de stem zegt
geen nieuwe dingen meer,
dat is nog het doodste.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

*****

ONDER DE GROND

Weefsel van donkerte weefsel van vlees
Het is alles eender

Wat nu dan
We roepen de tijdloze knoken
We bestijgen de zon

En dan
Dan worden we zuiver
Blijven we groeien naar believen

En daarna dan
Niets we zullen overal gaan

We zullen eeuwige knookwezens zijn
Wacht maar tot de aarde gaapt

Vasko Popa

vertaling: Norman Fischer (https://gedel.nl/vertalingen/popa/)
Vasko Popa: Complete poems 1953-1987. London 2011

****

ELEGIA

(En Orihuela, su pueblo y el mío,
se me ha muerto coma del rayo,
Ramón Sijé, con quien tanto quería).

Yo quiero ser llorando el hortelano
de la tierra que ocupas y estercolas,
compañero del alma, tan temprano .

Alimentando lluvias, caracolas
y órganos mi dolor sin instrumento
a las desalentadas amapolas

daré tu corazón por alimento.
Tanto dolor se agrupa en mi costado,
que por doler me duele hasta el aliento.

Un manotazo duro, un golpe helado,
un hachazo invisible y homicida,
un empujón brutal te ha derribado.

No hay extensión más grande que mi herida,

lloro mi desventura y sus conjuntos
y siento más tu muerte que mi vida .

Ando sobre rastrojos de difuntos,
y sin calor de nadie y sin consuelo
voy de mi corazón a mis asuntos.

Temprano levantó la muerte el vuelo,
temprano madrugó la madrugada,
temprano estás rodando por el suelo

No perdono a la muerte enamorada,
no perdono a la vida desatenta,
no perdono a la tierra ni a la nada

En mis manos levanto una tormenta
de piedras, rayos y hachas estridentes
sedienta de catástrofes y hambrienta.

Quiero escarbar la tierra con los dientes,
quiero apartar la tierra parte a parte
a dentelladas secas y calientes.

Quiero minar la tierra hasta encontrarte
y besarte la noble calavera
y desamordazarte y regresarte.

Volverás a mi huerto y a mi higuera:
por los altos andamios de las flores
pajareará tu alma colmenera

de angelicales eer as y labores.
Volverás al arrullo de las rejas
de los enamorados labradores.

Alegrarás la sombra de mis cejas,
y tu sangre se irán a cada lado
disputando tu novia y las abejas.

Tu corazón, ya terciopelo ajado,
llama a un campo de almendras espumosas
mi avariciosa voz de enamorado.

A las aladas almas de las rosas
del almendro de nata te requiero,

que tenemos que hablar de muchas cosas,
compañero del alma, compañero.

Miguel Hernández

*****

ELEGIE

(In Orihuela, ons dorp, is mij ontvallen,
als door de bliksem neergeslagen,
Ramón Sijé, die mij zo dierbaar was).

Ik wil de wenende tuinman zijn
van de aarde die jij, mijn zielsgeliefde,
inneemt en bemest, veel te vroeg.

Regens, slakken en organismen
voedt mijn klankloos leed,
en aan de moedeloze klaprozen

zal ik je hart als voedsel geven.
Zoveel droefheid hoopt zich in mij op
dat door het leed zelfs ademhalen pijn doet.

Een harde vuistslag, een ijzige klap,
een onzichtbare, dodelijke bijlslag,
een brutale stoot, heeft je neergehaald.

Er is niets groter, niets dieper dan mijn wonde,
ik ween om mijn rampspoed en zijn gevolg
en voel jouw dood heviger dan mijn leven.

Ik loop over de stoppels van overledenen,
en zonder warmte of menselijke troost,
laat ik mijn hart voor mijn werk.

Te vroeg begon de dood zijn vlucht,
te vroeg ontwaakte de dageraad,
te vroeg dwaal je rond bij de grond.

Ik vergeef de verliefde dood niet,
ik vergeef het achteloze leven niet,
ik vergeef de aarde, noch het niets.

In mijn handen doe ik een storm ontstaan
van stenen, bliksems en suizende bijlen
hongerig en naar onheil dorstend.

Ik wil met mijn tanden in de aarde wroeten,
ik wil de aarde uiteenrukken
met warme, droge beten.

Ik wil in de aarde woelen tot ik je vind
en je nobel doodshoofd kussen,
je van je banden ontdoen en je weer doen keren.

Je zal wederkeren, naar mijn tuin
en mijn vijgeboom: je ziel zal boven
het hoge steigerwerk der. bloemen fladderen

imker van hemelse honing en was.
Je zal wederkeren naar het gekir van de ploeg
der verliefde landarbeiders.

Je zal de schaduw van mijn wenkbrauwen lichten
en je verloofde en de bijen, ieder aan een kant,
zullen kibbelen om je bloed.

Met de hebzuchtige stem van de verliefde,
roep ik in een boomgaard schuimende amandelbomen
op je reeds verkleurd fluweel geworden hart.

Onder de gevleugelde zielen der rozen
van de roomkleurige amandelbloesems roep ik je toe,
dat wij elkaar nog zoveel te vertellen hebben
mijn makker, mijn zielsgeliefde vriend.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen. Poesía – poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point 30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

*****

KIND

Kind
im Orkan des Abschieds

stoßend mit der Zehen weißflammendem Gischt
gegen den brennenden Horizontenring
suchend den geheimen Ausweg des Todes.
Schon ohne Stimme – ausatmend Rauch –

Liegend wie das Meer
nur mit Tiefe darunter
reißend an der Vertauung
mit den Springwogen der Sehnsucht –

Kind
Kind
mit der Grablegung deines Hauptes
der Träume Samenkapsel
schwer geworden
in endlicher Ergebung
bereit anderes Land zu besäen.

Mit Augen
umgedreht zum Muttergrund –

Du
in der Kerbe des Jahrhunderts gewiegt
wo Zeit mit gesträubten Flügeln
fassungslos ertrinkt
in der Überschwemmung
deines maßlosen Untergangs.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

CANCION PRIMERA

Se ha retirado el campo
al ver abalanzarse
crispadamente al hombre.

¡Que abismo entre el olivo
y el hombre se descubre!

El animal que canta:
el animal que puede

llorar y echar raíces,
rememoró sus garras.

Garras que revestía
de suavidad y flores,
pero que, al fin, desnuda
en toda su crueldad.

Crepitan en mis manos.
Aparta de ellas, hijo.
Estoy dispuesto a hundirlas,
dispuesto a proyectarlas
sobre tu carne leve.

He regresado al tigre.
Aparta, o te destrozo.

Hoy el amor es muerte,
y el hombre acecha al hombre.

Miguel Hernández

*****

EERSTE LIED

Het veld heeft zich teruggetrokken
toen het zich bestormd zag
door de dol geworden mens.

Welk een kloof wordt zichtbaar
tussen olijfboom en mens!

Het dier dat zingt:
het dier dat wenen
en zich voorplanten kan
herinnerde zich zijn klauwen.

Klauwen die het met bloemen
en bevalligheid bekleedde,
maar die ze tenslotte in al
hun wreedheid ontbloot.

Ze knisteren in mijn handen.
Ga er van weg, mijn zoon.

Ik ben in staat ermee uit te halen,
ik ben in staat om ze
in je zachte vlees te slaan.

Ik ben weer tijger geworden.
Ga weg, of ik vernietig je.

Vandaag is liefde de dood,
en de mens beloert de mens.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen. Poesía – poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point 30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

*****

EEN UITVAART OP HET OUDE LAND

Verscheidene hanen
Kraaien oproer, doch
Tevergeefs.

Alles was goed geordend,
de zon zeer bescheiden
boven ooghoogte

en het gras buigzaam,
ofschoon onverschillig.

Er stond een gat gereed
dat viel toen de klok
niet langer luidde.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

*****

HEILIGE MINUTE

erfüllt vom Abschied

vom Geliebtesten
Minute
darin das Weltall
seine unlesbaren Wurzeln schlägt
vereint
mit der Vögel blindfliegender Geometrie
der Würmer Pentagramma
die nachtangrabenden

mit dem Widder
der auf seinem Echobild weidet
und der Fische Auferstehung
nach Mittwinter.

Einäugig zwinkert
und Herz verbrennend
die Sonne
mit der Löwentatze in der Spindel
zieht sie das Netz um die
Leidenden
dichter und dichter
denn nicht darf man wecken eines
wenn die Seele aushäusig ist
und seefahrend
vor Sehnsucht
sonst stirbt der Leib
verlassen
in der Winde verlorenem Gesicht

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

****

CANCION ÚLTIMA

Pintada, no vacía:
pintada está mi casa
del color de las grandes
pasiones y desgracias.

Regresará del llanto
adonde fue llevada
con su desierta mesa,

con su ruinosa cama.

Florecerán los besos
sobre las almohadas.

Y en torno de los cuerpos
elevara la sábana
su intensa enredadera
nocturna, perfumada.

El odio se amortigua
detrás de la ventana.

Será la garra suave.
Dejadme la esperanza.

Miguel Hernández

*****

LAATSTE LIED

Geschilderd, niet leeg:
mijn huis is geschilderd
met de kleur van grote
passies en tegenspoed.

Het zal terugkeren uit het tranendal
waarheen het werd gevoerd
met zijn verlaten tafel,
met zijn vervallen bed.

De kussen zullen
op de kussens bloeien.

En het laken
zal haar intens geurende,
nachtelijke winde rond
de lichamen wentelen.

De haat
zal achter het raam bedaren.

De klauw zal zachtaardig worden.
Laat mij de hoop.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen. Poesía – poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point 30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

******

DER WINTER

Der blaue Schnee liegt auf dem ebenen Land,
Das Winter dehnt. Und die Wegweiser zeigen
Einander mit der ausgestreckten Hand
Der Horizonte violettes Schweigen.

Hier treffen sich auf ihrem Weg ins Leere
Vier Straßen an. Die niedren Bäume stehen
Wie Bettler kahl. Das Rot der Vogelbeere
Glänzt wie ihr Auge trübe. Die Chausseen

Verweilen kurz und sprechen aus den Ästen.
Dann ziehn sie weiter in die Einsamkeit
Gen Nord und Süden und nach Ost und Westen,
Wo bleicht der niedere Tag der Winterzeit.

Ein hoher Korb mit rissigem Geflecht
Blieb von der Ernte noch im Ackerfeld.
Weißbärtig, ein Soldat, der nach Gefecht
Und heißem Tag der Toten Wache hält.

Der Schnee wird bleicher, und der Tag vergeht.
Der Sonne Atem dampft am Firmament,
Davon das Eis, das in den Lachen steht
Hinab die Straße rot wie Feuer brennt

Georg Heym, 1887-1912

****

DICHT BIJ DE DOOD

Dit is een plek waar niet veel mensen komen,
hier hoor je enkel stilte stromen
uit een verborgen bron.

Zacht blinkend als de morgenzon
komt God hier aan het licht,
zo teder als ik dit gedicht
nooit schrijven kon.

Wim Jansen

****6

ROUWEN

Doe er niets aan af.
Poets het niet weg.
Strijk het niet glad.
Verdring het niet.
Zij is je zuster.
Laat haar binnen.
Zie haar aan.
Omarm haar.
Rouwen is liefhebben.

Wim Jansen

*****

ABER VIELLEICHT
haben wir
vor Irrtum Rauchende
doch ein wanderndes Weltall geschaffen
mit der Sprache des Atems?

Immer wieder die Fanfare
des Anfangs geblasen
das Sandkorn in Windeseile geprägt
bevor es wieder Licht ward
über der Geburtenknospe
des Embryos?

Und sind immer wieder
eingekreist
in deinen Bezirken
auch wenn wir nicht der Nacht gedenken
und der Tiefe des Meeres
mit Zähnen abbeißen
der Worte Sterngeäder.

Und bestellen doch deinen Acker
hinter dem Rücken des Todes.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965, (Suhrkamp)

*****

IN HET LICHT VAN DE DOOD

Ging ik een grens over?
Ben ik een lichtkring dieper?
Dichter bij jou,
mijn moeder dood?
Jij bent mijn witte,
zachte zon.
Diep schijnt jouw licht
mijn leven in.
En zie, het was
voornamelijk
dwaas.

Wim Jansen

****

ONTMOETING MET DE DOOD
Niet bleek en vaal was je gezicht,
niet koud en hard stonden je ogen,
veeleer bedeesd, als morgenlicht,
glanzend maar ingetogen
volvoerde je aan mij een zacht gericht
van mededogen.

Wim Jansen

uit: Jansen, Wim, Zingen aan de Styx, Vught 2016, (Skandalon)

*****

EINES TAGES
werde ich ein verwitterter Totenschädel sein,
der auf einem Graspolster ruht

Und dem ein oder zwei verirrte Vögel
ein Ständchen darbringen.
Könige und gewöhnliche Leute
enden auf die gleiche Weise,
Vergehen
wie der Traum der letzten Nacht.

Meister Ryōkan

*****

WIR BEGEGNEN EINANDER,
nur um uns zu trennen,
Wir kommen und gehen,

wie die weißen Wolken,
Wir hinterlassen Spuren,

die sind so schwach,
Kaum eine Menschenseele
bemerkt sie.

Meister Ryōkan

uit: Meister Ryōkan, Alle Dinge sind im Herzen. Poetische Zenweisheiten, Aus dem Japanischen ins Englische übersetzt von John Stevens. Vom Englischen ins Deutsche übertragen und mit einer Einführung von Munisch B. Schiekel. Mit einem Vorwort von David Stendl-Rast, Freiburg im Breisgau 2018 (Verlag Herder GmbH)

******

IDENTITEIT

Wat weet ik van je:
je hebt veel slaap nodig
en koffie verdraag je slecht;

dat je houdt van je hond
en ten dele waarom;

dat je gelukkig bent
of verdriet hebt kan ik zien
en horen, met eigen ogen,
met eigen oren;

en je houdt van mij.

Maar welke droom heeft je veranderd
in zwarte panter, witte raaf,
hoeveel gezichten heb je willen kussen
of slaan, het waarom niet gedaan.

Wat ik niet weet: hoe zou je zonder mij
geweest zijn, waar, met welke mensen,
wie in mijn plaats – ik weet het niet.

Noch hoe je dood zult gaan,
noch ook de dag waarop.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

*****

AAN HET WOORD

1
Overlevenden uit
de eeuw van de stilte

herkennen soms een enkel woord
in de snavel van hanen,

een enkel gebaar
in de hoeven van een paard
en doen er het zwijgen toe

2
Het verhaal van de vissen
maakt water verlegen,

bij de klacht van het gras
verstomt een boom

de blozende aarde
doet mensen verbleken,
de stenen verbreken het zwijgen,

de nederigen krijgen

eindelijk het woord.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

****

WINTERPSALM

Dein Name
ist gefallen
Dein Name
fällt
und ist kein
anderer Name
auf den sich mein
weggeschnittener
Atem reimt
Und er heisst
Wunderbar Rat
Stecken und Stab
Begehbarer Weg
Eis
über meinem Bodensee
Geheiligt werde
dein zugefrorenrer Name

Eva Zeller

uit: Paul Konrad Kurz, (Hrsg.), Psalmen vom Expressionismus bis zur Gegenwart, Freiburg Basel Wien 1978 (Herder Verlag), p. 252

*****

CONTACT

Iemand belt mij telkens op, zegt niets,
vaag hoor ik een ademhaling zweven,
het kan de mijne zijn, maar ook die
van de ander, die hardnekkig zwijgt.
Ik leg weer op. Ben nu een man
die vreemde telefoontjes krijgt.

De display toont een nummer
met de code van een land dat ik niet ken.
Ik toets dat nummer, een voice mail klinkt.
‘Hallo met God, Ik ben er niet.

Laat naam noch boodschap achter,
Ik bel nooit terug. Leef rustig verder,
wacht desnoods tot piep, maar zwijg.’

Prompt word ik door de beller toch teruggebeld.
Weer hoor ik niets, hooguit die vage adem.
Ik ben de man die stil zijn hartslag telt.

Ooit bel ik Hem terug en zeg dan
wél iets na de piep. Dat doe ik niet meteen.
Ik wacht tot ik een geheim nummer krijg.

Die dag is nu, het contact is hier. Ik toets
Zijn nummer in. Krijg geen gehoor. Hij was me
voor.
Hij heeft mijn nummer ingesteld.

Joost Zwagerman (2015)

uit de bundel Wakend over God

*****

OOIT

Ooit liep ik eens dwalend over de weg,
mijn schaduwbeeld, een dorre boom in de woestijn gelijk.
Ooit staarde ik met angst in het donker,
mijn hulpgeroep, onderdrukt door de loodzware nacht,
wolken en mist versluierden maan en sterren
en een kille wind scheerde over de gure verlatenheid.
Ooit hoorde ik de nachtegaal zingen in de nacht,
het leek een gezang van wolken hoog in de lucht
neerdalend als een vijver waterlelies in bloei
zuiver-witte bloemblaadjes verdreven de schaduwen van de nacht.
Ik zocht jou ooit in de dichte mist—
Zou er mij een groter geluk kunnen overkomen
dan je weer te ontmoeten op in een lentenacht?

ZHAO LIHONG

Vertaling Xu Qin – Germain Droogenbroodt
Uit: “A Boat to Heaven”, Southwordeditions

*****

BRIEF VAN EEN LEZER

Te veel over de dood,
over schimmen.
Schrijf over het leven,
een doordeweekse dag,
het verlangen naar orde.

De schoolbel
kan model
staan voor matiging,
zelfs voor eruditie.

Te veel dood,
te veel
zwarte bekoring.

Kijk eens,
in benauwde stadions
zingen opeengepakte volkeren
hymnen van haat.
Te veel muziek,
te weinig harmonie, rust,
verstand.

Schrijf over de ogenblikken
waarop de loopbruggen
van de vriendschap duurzamer blijken
dan de wanhoop.

Schrijf over de liefde,
lange avonden,
de ochtend,
de bomen,
over het eindeloze geduld van het licht.

Adam Zagajewksi

uit: Ziemia ognista (Vuurland) 1994
Zagajewski, Adam, Tracht de verwonde wereld te bezingen. Gedichten, ingeleid, gekozen en vertaald door René Smeets en Kris van Heuckelom, 2013 (uitgeverij P)

******

VOOR DAG EN DAUW

in memoriam patris 1961

Wat dood is leeft en wat nog levend is
zal sterven in dit uur. Er is een steen
die zichzelf opheft en gaat zweven;
zoals er sterren zijn die zweven en dan vallen
zo zweeft de steen, het brandend oog
van een gestorvene; waarop het valt
verschroeit, maar zonder vlammen
geruisloos in de nacht. Je zult nooit weten
wat of het was; alleen dat het er was
en nu niet meer, weet je, zoals je soms
mist watje nimmer hebt bezeten,
een hunkering die aan zichzelf verteert, een angst
voor angst, een blindheid die je niet
kunt openscheuren en je sterft aan iets
dat leven wilde, maar geen adem halen kon.
Er is een hand die plotseling
ontbladert en een schilfer maan schijnt door
de naakte takken die als beendren kraken.
Onraad, alarm van hoeven die de grond
dreunende openbreken in hun vlucht,
een kreet van wat te zwak is om nog
mee te kunnen en achtergelaten wordt.
De aarde opende haar mond en dronk
het bloed der schuldelozen, maar de hemel
bleef dicht. – Dan zingt de eerste vogel,
zo luid, zo dringend en bezwerend,
dat nu het licht wel komen moet, maar ook
zo schaamteloos dat er geen mens is die
op straat zo in zijn eentje durft te zingen.
Het licht blijft weg. Een vreemde stilte.
En ook de vogel zwijgt. Je zult nooit weten
Of het een treurwilg was waarin hij zong;
en het is goed, het niet te weten, het is goed,
dat alles wat leefde en doodging in dit uur

begraven wordt. Je ziet hen niet die stil
hun opdracht uitvoeren, je hoort de spade niet,
hun stemmen niet, zo zij al spreken kunnen;
je weet niet wie zij zijn, of zij gestorven
of niet geboren zijn nog, enkel dat
er handelingen met een donkere haast
plaatsvinden, weet je, maar niet waar
en hoe.
Gedachten rijzen tot gedaanten.
Is dit begin van een nieuw leven?
Nu is er hijgen van een worsteling,
iets dat wij opstaan en zich wil bewegen,
en dat met het gezicht wordt neergedrukt
in het klamme zand. Een dof geluid
waarmee voorgoed een eind gemaakt wordt aan
een hoop, een waan, een diep verlangen.
Of was het de ontploffing van het licht?
Want eensklaps overal, onder de aarde
en in de bomen bijna tot de hemel
zingen de vogels en nu komt de zon.
Nog net op tijd verdwijnt met laatste
nachtschaduwen de uil, met in zijn klauwen
een prooi ternauwernood nog aan de dag
onttrokken, stervend, weerloos als wat leeft
en nu ontwaakt. Een haas
rent kreupel over het veld, verrast
omdat hij aan de dood ontkwam, maar schuw
voor wat het licht aan handen heeft
die naar hem reiken. En zo wordt
het dag, met tranen van vergeving op
het gras, een koele windstoot als
een laatste adem of de eerste diepe zucht.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

*****

GOD, DE ZIJNE

Toch is God hooguit een
vage kennis. Hij is niet eens
een verre facebookvriend.
Mijn vriend de nog-niet-dode

dichter Rogi kent Hem beter.
Worstelende intimi, die twee.
Mijn vriend de nog-niet-dode
dichter Rogi schreef dat God in
de Hel aan de wereld heeft
gewerkt. Rogi zegt, de hel
is in alles neergelegd. Mijn vriend

is nog niet dood, al wil hij wel.
En niet. Of wel. Ik word verhoord,
monddode kroongetuige. Door-
heen het sprakeloos verwarde
nee probeert een ik heel dun
of het nog tijdig kan gezegd.
In herhaling wat mijn nog

-niet-
dode vriend over het helse
van de goede niet-zo-goede God
beweerde. Ik probeer, mijn
vriend hij gaat niet dood. Rogi
komt in een gedicht terecht.

Joost Zwagerman, Haarlem, 20 juni 2015

uit: In de kring van menselijke warmte. Hommage aan Rogi Wieg

*****

LIEDEREN UIT MIJN DAGBOEK: 1974

Wie zal blijven, wat zal blijven? Blijven zullen winden,
blijven zal de blindheid van een blinde.
Blijven zal het handschrift van de zee -een regel schuim slechts,
Blijven zal een wolkje, dat zich in een boomtop heeft gehecht.

Wie zal blijven, wat zal blijven? Eén lettergreep volstaat
om weer te groenen als het gras van den beginne.
Blijven zal een fiedelroos om haar zelfs wille
en zeven van het gras zullen haar verstaan.
Meer dan alle sterren de hemelpolen
Blijft de ster die in een traan wil wonen.
Ook een druppel wijn zal blijven kleven in een kroes.
Wie zal blijven? God zal blijven. Is dat niet genoeg?

Abraham Sutzkever

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie. Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril, Amsterdam 2007 (Meulenhof)

******

KINDEREN PRATEN OVER DOOD

Kinderen praten lachend
over dood
als over een ver land
zo praten kinderen over dood
met een bloempje in de hand.

Nu sta ik bij de klare poort
van mijn jaren
en koester aan mijn oor
iedere glimlach
die ik verloor.

Nu sta ik bij de klare poort
van dat verre land
en zoek het bloempje
in mijn hand.

Rivke Basman

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie. Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril, Amsterdam 2007 (Meulenhof)

******

GRONINGS GRAF

Over zijn doodzijn heen
zeebodem gebleven, schollen,
glanzend en hard,
als golfslag krullend,
klei.
Klei, onbehouwener
dan steen, onwelvoeglijker
dan zand.

Hard in de zomer van droogte,
hard in de winter van vorst.
Daartussen het doorweekte sentiment
van herfst: zarte sehnsucht.
Hij.

En sloeg met ogen aan gewas gewend
mij gade: niet te pas
lag in zijn blinde vlek
mijn wezen kansloos uitgeteld
tot op de laatste harde cent.

Meer dan zijn naam, in brons gespeld,
het wapenveld
met leeuwen wildeman beladen.

Ik heb hem niet gekend, ik
laat hem niet meer los tenzij.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

*****

SPRAKELOOS WATER

De zee
trok een rib
uit zijn zijde
en zei:
Ga!
Leg je neer
als een teken
van mijn grootheid
en macht.
Ga
en wees mij een teken.

Ligt het kanaal bij mijn venster
en zwijgt.

Wat is nog desolater
dan sprakeloos
water.

Malke Cheifets-Tuzman

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie. Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril, Amsterdam 2007 (Meulenhof)

******

IN DIESEM AMETHYST
sind die Zeitalter der Nacht gelagert
und eine frühe Lichtintelligenz
zündete die Schwermut an
die war noch flüssig
und weinte

Immer noch glänzt dein Sterben
hartes Veilchen

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

*****

TE WIT OM DOOR TE GAAN

Het sneeuwt. Het is bevroren water,
het is verloren tijd, het is

andersomtaal, een zwijgzaam praten,
licht vallend uit de duisternis.

Het sneeuwt, het heeft met dood te maken
en met de klokken van voorbij,

er ligt vergeving op de daken
er is een toekomst buiten mij.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

*****

THE WILD IRIS

At the end of my suffering

there was a door.

Hear me out: that which you call death
remember.

Overhead, noises, branches of the pine shifting.

Then nothing. The weak sun
flickered over the dry surface.
It is terrible to survive
as consciousness

buried in the dark earth.

Then it was over: that which you fear, being
a soul and unable

to speak, ending abruptly, the stiff earth
bending a little.

And what I took to be
birds darting in low shrubs.

You who do not remember

passage from the other world

I tell you I could speak again: whatever

returns from oblivion returns

to find a voice:
from the center of my life came
a great fountain, deep blue

shadows on azure seawater.

Louise Glück

*****

DE WILDE IRIS

Aan het eind van mijn lijden
was een poort.

Hoort: wat jullie dood noemen
herinner ik mij.

Geluiden, boven me, schurende dennentakken.
Daarna niets. De zwakke zon
fladderde over de droge grond.

Het is vreselijk te overleven
als bewustzijn
begraven in de donkere aarde.

Toen was het voorbij: dat wat jullie vrezen, bezield
te zijn en niet in staat
tot spreken, eindigde abrupt, de stugge aarde
gaf een beetje mee. En wat ik hield
voor vogels schoot lage heesters in.

Jullie die je de overgang
uit de andere wereld niet herinneren
ik zeg jullie ik kon weer spreken: wat er ook
terugkeert uit vergetelheid keert terug
om stem te vinden:

uit het hart van mijn leven spoot
een grote fontein, diepblauwe
schaduwen op een azuren zee.

vertaling: Erik Menkveld
*****

AUF DEM GRÄBERFELD

Wenn die Erinnerung dir deinen Weg
auf das alte Gräberfeld bahnt
bete fromm das heilige Geheimnis
unserer dunklen Zukunft an.
Richte auf den Herrn dein Innerstes.
Vor dir
findet sich des endlosen Schlafs engste Lagerstätte

in Jesu Erbarmen.
Unsere geliebte Religion stellt die Gräber
den Tod vor uns bescheiden dar.
Die Geschenke der Heiden
die Opfer die Prozessionen
sind ihr fremd.
Ohne dumme Opfergaben
aus Gold
findet sich des endlosen Schlafs engste Lagerstätte
in Jesu Erbarmen.

Konstantinos Kavavis

uit: Kavavis, Konstantínos, Im Verborgenen, Berlin 2015 Edition ReVers #01(Verlagshaus Berlin) – vertaling: Jorgos Kartakis & Jan Kuhlbrodt

******

NOCH VOR EINER STUNDE verhiess der Morgennebel
nicht diese Klarheit, diesen riesigen Himmel
und das Überlaufen der Fische im erwärmten Wasser des Teichs;
die Freude, wenn die zum Plug abhebenden Wildenten
eine deutliche Spur hinterlassen auf der gekräuselten Oberfläche
des Augusttages,
lange den immer ruhigeren Blick auf sich ziehend.
Die Schüsseln der rostigen Gärten füllen sich,
Ähren rieseln.
Und du wirst still, seltsam unschuldig. Rein:

die sanften Hügel stehen in prächtigem Licht,
in den Gräsern, unten, bettet sich der Tod

Marzanna Kielar

uit: Marzanna Kielar, Lass uns die Nacht. Gedichte. Aus dem Polnischen und mit einem Nachwort von Renate Schmidgall, München 2020, (Carl Hanser Verlag)

******

VOR DER NACHT

Der Tag nimmt sich zuerst den Körper.
Die Schmetterlingsflügel des Wachzustands, die Spur der Bisswunde.
Er verlässt die eigenen Schatten, die Städte -Findlinge. Der Tag

nimmt sich

die Augen, in denen Krähen kreisen über dem Hang des gepflügten Hügels
und der See wie ein Opferaltar ist, schwer, blutig. Er nimmt sich die Lippen
und die Zunge, Kalligraphie der Dauer -Worte wie schwarzgelbe Raupen

auf dem lebendigen Kokon. Worte, die mit Wurzeln die Erde verstärken,
Worte, knochenweiss
Noch geht er am Ufer des eigenen Daseins

wie am Ufer des Meeres entlang —als wäre er schon Illusion, die sich bewusst
auflöst. Der Propeller des Windes mäht im Tiefflug
über die dämmernden Vororte. Achtsam, immer präsenter der Tag,

obwohl ein Stück des westlichen Himmels blutet,
lässt er die Wolken hinter sich, die sich an die im Wasser gespiegelten Weidenzweige klammern. Und obwohl er sich die Wärme der Wesen nimmt und die Straffheit des Schilfes,

das erst die Schneewehen brechen. Er zerschneidet den Strom der Stunden,
bevor er in eine Ritze Schlaf fällt und den Schwarm der Bilder fortreisst.

Der Tag hört auf Plotin, der auf die Frage, wie man Gott erkenne, erwiderte: “Lass ab von allem!”
Dann verdichtet sich die Finsternis
und bricht auf —

Marzanna Kielar

uit: Marzanna Kielar, Lass uns die Nacht. Gedichte. Aus dem Polnischen und mit einem Nachwort von Renate Schmidgall, München 2020, (Carl Hanser Verlag)

****

Schneelied

Mit dem Schnee

will ich trauern.
Schmelzen wird er
und deine Schritte
vergessen.
Hier
bist du gegangen.

Kehr zurück.
Lass dich bitten
mit dem erwachten
Fluss,
dem wieder
gefundenen Land.

Jetzt,
nach dem Frost,
tauen in meinen Briefen
die Sätze
und holen dich,
ohne Gedächtnis,
ein.
Kehr zurück.
Und sei
wie vor dem Schnee.

Peter Härling

*****

IN MEMORIAM MATRIS

I

Als ik vanavond thuiskom ben je weg.
Ik zal de tuin inlopen rokend en verdrietig
om al het liefs dat ik je wilde zeggen.
Je zwarte stoel staat in het erwtenbed.
Je zat er vaak tussen twee beurten in
nog met je handen aan de groene lussen
een uur vol gras en vogels uit te rusten,
de druppels zweet al haastig weggewist.
Een fijne sluier zand ligt op je stoel.
Ik zal hem in spiraaltjes openblazen.
Want je bent weg, ik moet mij nooit meer haasten.

Voor hoeveel jaren is dat nu voorgoed.

II

Ik keek door het venster maar je was er niet.
De kamer schijnt eensklaps te groot geworden
met weggeschoven stoelen, lege borden.
Je bril ligt in je boek, vergeet hem niet.
Van ergens dringt je stem nog tot mij door.
Ik weet het al, je bent waarschijnlijk boven,
ik zal het kraken van de treden horen,
je woorden zijn je altijd even voor.
De deur staat op een kier, je komt terug
je was alleen maar weg om iets te halen.
Het duurt wel lang, mijn ogen staan vol tranen,
een onverdacht verdriet achter je rug.

Anton van Wilderode

uit: De dag van Eden. Hasselt: Heideland 1964

*****

NACHT

Auch wenn ich schon das große Schloss
der Nacht betrete,
schlagt noch mein Herz,
dass ich noch bete,
es möge eines Tages friedlich stille stehen.
Noch kann ich’s nicht,
doch lass mich, wenn es Zeit ist,
friedlich gehen.

Uwe Kolbe

uit: Uwe Kolbe, Psalmen, Frankfurt am Main 2017 (Fischer)

******

ÁNGELUS

Sentado en el columpio
el ángelus dormita
Enmudecen los astros y los frutos

Y los hombres heridos
pasean sus surtidores
como delfines líricos

Otros más agobiados
con los ríos al hombro
peregrinan sin llamar en las posadas

La vida es un único verso interminable
Nadie llegó a su fin

Nadie sabe que el cielo es un jardín

Olvido
El ángelus ha fallecido
Con la guadaña ensangrentada

un segador cantando se alejaba

Gerardo Diego

Imagen (1918-21), 1922

*****

ANGELUS

Rittlings auf der Schaukel
döst der Angelus

Es verstummen die Sterne und die Früchte
Und die verletzen Menschen
führen ihren Springquell spazieren
wie lyrische Delphine

Ander schwerer bedrückte
mit den Flüssen im Schlepp
pilgern und pochen an keiner Herberge

Das Leben ist ein einziger endloser Vers

Niemand kam je an sein Ziel

Niemand weiss dass der Himmel ein Blumenspiel

Vergessen
Der Angelus ist verstorben

Mit der Sense blutig rot
zog ein Schnitter singend davon

Deutsch von Gustav Siebenmann

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch. Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav Siebenmann und José Mauel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

******

GEDICHT VOOR DE KOMENDE OORLOG

met griefpython van tong avonden slapen
en staren naar soldaten do!
waarvan het huis vol is

is ik?
zal ik sissen in stilte
wanneer de dood mij met koper slaat
met kogels slaat van uit kameraden lopen
en ik als overgrootouderenkan onder stof
beslagen lig in de gang en gedeukt?

ja, ja, de duif draagt ruisende mijn huig
en de zwaluw draagt de papil
en korenaren mijn adem zwaaien
kikkers wild klakken mijn tong
en koestpoezen spinnen en wiegen in mijn zitsel

oh, alle trilharen van de gevaarlijke mens
maken een woud van geblakerd au-hout

waar pijn kuilen in de huid blaast
en ik mijn handen erin als angstige kalfren
en mijn maag zwaar als in handen een hoofd
komt dan een schoolvriend misschien
of een meisje van de overkant
langzaam klapwiekend uit de gemeente-boom
snipperen mijn ogen

mijn ogen slapen als een verscheurde lichtdruk

van de vrolijke foto van de voltooide buurman
die over de snippers glimlacht en ze schikt

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)

******

SO TIEF BIN ICH hinabgefahren
über meine Geburt hinaus
bis ich den früheren Tod traf
der mich wieder verstieß
in diese singende Pyramide
um auszumessen das entzündete
Schweigereich
und ich sehne mich weiß nach dir
Tod – sei mir kein Stiefvater mehr –

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

******

ICH WEISS ES

Plage steht am Wege, den ich schreiten will,
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,

Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Klage liegt am Wege, den ich schreiten will.
Und Zungen hat jeder Meilenstein,
Und alle die kleinen Kiesel schrein,

Schrein Weh – wo ein Mädchen röchelnd sank,
Flüchtig, verlassen, müd und krank.
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,

Und ich schreit ihn doch!
Törichte Mädchen in Schmach und Pein:

Tausend gingen vor mir.
Tausend kommen nach mir.

Ich werde die Tausendhunderste sein.
Meine Lippen auf fremdem Mund:

Und sterben ein Weib wie ein räudiger Hund –
Schreckt's Dich nicht? Nein.

Meines Herzens Schlag an fremder Brust:
Lache, mein Aug, eh du weinen musst!

Und du weinst ja nicht allein!
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Kummer und Klage, graue Plage:

Ich weiß es – und schreit ihn doch!

Gertrude Kolmar

uit: Gertrud Kolmar, Gedichte, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)

*****

RIJK

zie je spiegel wordt blind
je gezicht zo klein als een kind
je gezicht een nietige ster
tussen de storm en de wind

de weg die je ging was zo oud
als de hand die hangt uit de wolk
en de vlam die je vroeg zo koud
als de driftige sikkel de sluipende dolk

maar nog nimmer zo rijk
als bij stenen voor brood
bouw je je troon in het slijk
met de bronstige troffel de dood

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)

******

JACHTSNEEUW

weg naar een begrafenis
Ik moest naar Vorden toe. Een
Een lange reis naar Vorden.

Uit de trein zie ik hoe
wit het geworden
is, hoe afschuwelijk rein
heel de Veluwe
uitgewist, opgedoekt.

Ik zie het laatste schuwe
licht over de kop slaan.

Een overlevende,
zo zit ik hier,
aan het raamvizier,
het lood van de nacht
al onder de leden,

in de jachtsneeuw op weg
naar een reeds dode,
diens koude vrede

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

******

CHOR DER STEINE
WIR STEINE

Wenn einer uns hebt
Hebt er Urzeiten empor –
Wenn einer uns hebt
Hebt er den Garten Eden empor –
Wenn einer uns hebt
Hebt er Adam und Evas Erkenntnis empor
Und der Schlange staubessende Verführung.

Wenn einer uns hebt
Hebt er Billionen Erinnerungen in seiner Hand
Die sich nicht auflösen im Blute
Wie der Abend.
Denn Gedenksteine sind wir
Alles Sterben umfassend.

Ein Ranzen voll gelebten Lebens sind wir.
Wer uns hebt, hebt die hartgewordenen Gräber der Erde.
Ihr Jakobshäupter,
Die Wurzeln der Träume halten wir versteckt für euch,
Lassen die luftigen Engelsleitern
Wie Ranken eines Windenbeetes sprießen.

Wenn einer uns anrührt
Rührt er eine Klagemauer an.
Wie der Diamant zerschneidet eure Klage unsere Härte
Bis sie zerfallt und weiches Herz wird –
Wahrend ihr versteint.
Wenn einer uns anrührt
Rührt er die Wegscheiden der Mitternacht an
Klingend von Geburt und Tod.

Wenn einer uns wirft –
Wirft er den Garten Eden –
Den Wein der Sterne –
Die Augen der Liebenden und allen Verrat –

Wenn einer uns wirft im Zorne
So wirft er Äonen gebrochener Herzen
Und seidener Schmetterlinge.

Hütet euch, hütet euch
Zu werfen im Zorne mit einem Stein –
Unser Gemisch ist ein vom Odem Durchblasenes.
Es erstarrte im Geheimnis
Aber kann erwachen an einem Kuß.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

*****

DER BRIEF

Ein Fetzen Weh, vom Wind daher gefegt,
Das war er nun.

Ich hab ihn still ins heil'ge Buch gelegt,
Zu ruhn – zu ruhn…
Und die vergilbten Blätter schlossen ihn

So linde ein,
Die Totenhülle, weißer denn Jasmin,

Der braune Schrein.
So fern der Unrast, die da draußen tost,
Hat er geruht.

Und war der Klage voll und gab mir Trost -
Er war so gut…

Gertrude Kolmar

Uit: Gertrud Kolmar, Gedichte, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)
Gertrud Käthe Chodziesner (1894-1943), bekannt als Gertrud Kolmar

*****

NONNEN

ik bemin de nonnen
die op varkens jagen
met ronde haren

in de onrust der nonnen
denkt de dichter liefde
onschuldig vliegend

naar het kruis op de berg
goed voor een onderdak
boven het diepzinnige brood

dat iedereen eet
dat iedereen liefheeft
dag & nacht

wees vroom vrouwen scherpzinnig
deel het lichaam met de dood

zo leeft ook de dichter de liefde

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij)

****

DEL TRASCURSO

Miro hacia atrás, hacia los años, lejos.
Y se me ahonda tanta perspectiva
Que del confín apenas sigue viva
La vaga imagen sobre mis espejos.

Aun vuelan, sin embargo, los vencejos
En tomo de unas torres, y allá arriba
Persiste mi niñez contemplativa.
Ya son buen vino mis viñedos viejos.

Fortuna adversa o próspera no auguro.
Por ahora me ahínco en mi presente,
Y aunque sé lo que sé, mi afán no taso.

Ante los ojos, mientras, el futuro
Se me adelgaza delicadamente,
Más difícil, más frágil, más escaso.

Manuel Machado

uit: Clamor …. Que van a dar en la mar, 1960

*****

VOM LAUF DER ZEIT

Ich schau zurück, auf Jahre, fern,
und so viel Perspektive wird mir tief,
dass kaum lebendig bleibt in meinen Spiegeln
das matte Bild der Grenzen.

Noch immer fliegen dennoch Mauerschwalben
um alte Türme, und dort oben
bleibt meine Kindheit träumerisch lebendig.
Die alten Trauben sind schon guter Wein.

Ich sage nichts voraus von Glück und Unglück.
Für heut verlass ich mich auf meine Gegenwart,
und geb nicht auf – trotz allem, was ich weiss.

Die Zukunft wird indes vor meinen Augen
auf zarte Weise immer dünner,
wird schwieriger, gebrechlich, selten.

Deutsch van Hildegard Baumgart

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch. Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav Siebenmann und José Mauel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

*****

BANGNIS

Im welken Walde ist ein Vogelruf,
Der sinnlos scheint in diesem welken Walde.
Und dennoch ruht der runde Vogelruf
In dieser Weile, die ihn schuf,
Breit wie ein Himmel auf dem welken Walde.
Gefügig räumt sich alles in den Schrei.
Das ganze Land scheint lautlos drin zu liegen,
Der große Wind scheint sich hineinzuschmiegen,
Und die Minute, welche weiter will,
Ist bleich und still, als ob sie Dinge wüßte,
An denen jeder sterben müßte,
Aus ihm herausgestiegen.

Rainer Maria Rilke

uit: Rilke, Rainer Maria, Gesammelte Werke, Stuttgart 2015 (Reclam)

*****

VREES

In ’t dorre bos weerklinkt een vogelroep,
die in dit dorre bos verloren lijkt.
En toch heeft zich die ronde vogelroep
in de seconde die hem worden deed

uitspanselbreed op ’t dorre bos gevlijd.
Volgzaam trekt alles samen in die kreet:
Heel ’t land lijkt er geruisloos in aanwezig;
’t is of de stormwind er naar binnen glijdt,
en de minuut, die toch eens verder moet,
is bleek en stil, alsof ze dingen weet,
waaraan een ieder sterven moet,
ontstegen aan die kreet.

Rainer Maria Rilke

Vertaling Peter Verstegen

https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/
_twe007198201_01_0124.php

*****

UNTER DEREN BLICK getötet wurde.
Wie man auch einen Blick im Rücken fühlt,
So Fühlt ihr an euerm Leibe
Die Blicke der Toten.

Wieviel brechende Augen werden euch ansehn
Wenn ihr aus den Verstecken ein Veilchen pflückt?
Wieviel flehend erhobene Hände
In dem märtyrerhaft geschlungenen Gezweige
Der alten Eichen?
Wieviel Erinnerung wächst im Blute
Der Abendsonne?

O die ungesungenen Wiegenlieder
In der Turteltaube Nachtruf –
Manch einer hätte Sterne herunterholen können,
nun muss es der alte Brunnen für ihn tun!

Ihr Zuschauenden,
Die ihr keine Mörderhand erhobt,
Aber die ihr den Staub nicht von eurer Sehnsucht
Schüttelt,
Die ihr stehenbliebt, dort, wo er zu Licht
Verwandelt wird.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

*****

WIT OP WIT

Langzaam ongeduldig
valt de sneeuw

het is de sneeuw van vorig jaar,
het is de sneeuw van volgend jaar,

langzaam ongeduldig
schrijft de sneeuw
de bladzij van dit jaar
weer open.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

****

VOM TODE

Worpsweder Skizzen I-V

I.

Wohin ich geh… ich möchte einen fragen,
warum ich fortging aus dem Haus, darin
die alten Uhren mir die Stunden sagen
mit einer Stimme, der ich dankbar bin.

Es ist zu stille, wo ich heute geh.
Der Pfad erträgt mich stumm wie einen Regen;
der Wind geht eine andere Allee,
in welcher welk die Äste sich bewegen.

Durch schwarzes Moorland wachsen Wassergassen,
an denen bang der Boden schwingt und schwankt,
und wenn ein Arm aus einer Weide langt:
ich bin ein Ding und muß mich fassen lassen…

II.

…Er geht vor mir. Ich kann ihn immer sehn
und bin doch bange, ihn zu überholen.
Von seinen Schritten biegen sich die Bohlen,
und seine Schultern schließen die Alleen.

Er weiß den Weg, als wär das Land sein Eigen;
die Kreuzwegpfähle mit den langen Händen
scheinen sich von den Orten fortzuwenden
und heimlich hinter ihm auf ihn zu zeigen…

III.

In der dunkeln Diele weiß man oft nicht:
Wie viele sind da ?
Hebt da einer sein Angesicht,
den noch keiner sah.

Aber ein andrer senkt das Haupt,
der sonst immer sprach, –
und wird weit in der Welt, geglaubt,
Keiner forscht nach.

IV.

Die Mühle geht. Und ihre Arme schwingen
im hohen Winde, den sie nachts erbat.
Die Schatten ihrer schwarzen Achsen springen
in lichte Wiesen aus dem raschen Rad.

Es ist als rissen sie die Dinge mit
in eine Flucht, der keiner sich erwehrt,
vor einem, der in eine Hütte tritt
von allem Lande abgekehrt…

V.

Ganz in den Abend geht der Wasserlauf.
Das Land liegt flach. Aber an seinem Saum
steht immer wieder irgendetwas auf,
wird einfach, still und reimt sich in den Raum:
ein Haus, ein Baum…

Und ganz am Rande einer, der noch schafft.

Einsam ein Mann inmitten von Morästen;
an seinen Armen, wie an schwarzen Ästen,
hängt seine hin und her bewegte Kraft.

Man kann nicht sagen: gräbt er in die Gründe?
Denn seine Hände sind so fremd geführt,
als ob er wehrlos in dem Winde stünde,
der rings die Dinge nicht berührt…

Worpswede, Herbst 1900

Rainer Maria Rilke

uit: Rilke, Rainer Maria, Gesammelte Werke, Stuttgart 2015 (Reclam)

****

ZO'N DAG

Aan wie ik ook maar dacht vandaag was dood,
terwijl de landerijen en de steden
gestaag langs het beslagen treinraam gleden
en het om beurten miezerde en goot.

Al menig lief is langer overleden
dan dat ze mij verdriet of vreugde bood.
Ik reis alleen en mis mijn reisgenoot,
met wie ik elke winstreek heb doorsneden.

Zo'n dag. Ik deed het niet met opzet, maar
ik zag zelfs het gezicht van vaag bekenden,
wier naam mij bij hun leven reeds ontschoot.

Ik zag mijn vader in elk handgebaar.
Het regende. Waar ik mij keerde of wendde,
aan wie ook maar ik dacht vandaag was dood.

Jean Pierre Rawie

******

KRZYS MICHALSKI IST GESTORBEN

Krzyś Michalski ist überraschend gestorben.
Eben er, unter meinen zahlreichen Bekannten,

konnte als ein wenig unsterblich gelten.
Streitlustig, dominant. Außergewöhnlich intelligent.
Er hat so viel Gutes getan. Wenn man an ihn dachte,
ragte das Wort Erfolg aus der Höhle heraus, in der
es in der Regel vegetiert. Erfolg, wirklicher Erfolg.
Und kein Requiem und andere rührende Antiquitäten.
Er ist anscheinend ausschließlich Businessclass geflogen
und in den besten Hotels abgestiegen.
Er war mit dem Papst und mit Präsidenten befreundet,
und doch hörte er nicht auf, Philosoph zu sein, das heißt,
ein unsichtbarer Mensch, jemand, der aufmerksam zuhört.
Jemand, der manchmal in einer Gedankenhöhle verschwindet.
Das ist eine schwierige, unmögliche Verbindung.
Aber nur was unmöglich ist, kann großartig sein.
Im gut geschnittenen schwarzen Jackett, schlank,
gekleidet wie ein Reisender, der sich vorbereitet
auf eine Expedition und niemandem verraten will
wohin.

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl Hanser Verlag)

******

IM MORGENGRAUEN,

Wenn ein vogel des Erwachen übt –
Beginnt die Sehnsuchtsstunde allen Staubes
Den der Tod verliess

O Stunde der Geburten,
Kreissend in Qualen, darin sich die erste Rippe
Eines neuen Menschen bildet.

Geliebter, die Sehnsucht deines Staubes
Zieht brausend durch mein Herz.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

******

ZONDAGMIDDAG

Het licht is op een baar
de kamer ingedragen
heel stijf en onnoemelijk zwaar
en veel engelen hebben geweend
hun tranen vormen beken langs het raam
die langzaam samenstromen in de oceaan
van deze grauwe middag
De winkels van je ogen staan
leeg en verlaten
de koopwaar is verzonken
de klanten zijn verdronken
diep in de grauwe oceaan
van deze middag

Zijn dat mijn handen die als zwammen aan
je lichaam groeien
is dat mijn stem die als een paraplu
omhoog staat .

O de leegte van deze grauwe middag
wie zal de bergen der gebaren
beklimmen
wie brengt het lange wenen tot bedaren

Geen meesterhand zal ons meer redden
wij zijn twee logge waterbeesten
stom op elkander ingedreven
in deze grauwe oceaan
ik heb mij zachtjesaan
en met een eindeloze draaiïng van mijn romp
een vormeloze zwarte klomp

traag aan je vastgezogen.

Paul Rodenko

uit: Rodenko, Paul, Orensnijder tulpensnijder. Verzamelde gedichten, Amsterdam 1975 (De Harmonie)

*****

SCHIJN

Ik zie met nauwelijks bedwongen schrik
steeds schrijnender de waarheid onder ogen,
de jaren die mij zomaar zijn ontvlogen,
de schijngestalten van mijn eigen ik.

De tijd waarover ik misschien beschik
tegen de tijd die weg is afgewogen,
doordringt mij enkel van mijn onvermogen;
het einde schuilt in ieder ogenblik.

De afgelegde wegen overziende,
al wat er was aan vrouwen en aan vrienden
en al waarmee lichtvaardig werd gespeeld,

wat bleef er over van de stoutste dromen,
dan dat ik tot het inzicht ben gekomen
dat ik mij veel verlangen heb verbeeld?

Jean Pierre Rawie

****

TRAUER NACH DEM VERLUST
EINES FREUNDES

Mein Freund ist nicht tot, mein Freund lebt
Aber ich kann ihn nicht treffen, kann ihn nicht sehen
Wir dürfen nicht miteinander sprechen
Mein Freund versteckt sich vor mir
Der tiefe Strom der Politik hat ihn erfasst
Mein Freund weiß jetzt die Antwort auf alle Fragen
Und für jede Antwort kann er eine Quelle finden
Mein Freund findet, ich sei
frivol, verloren, leichtsinnig,
hoffnungslos verirrt in den Fluten
unverantwortlicher Epitheta
im gefährlichen Dickicht des Unausgesprochenen
Mein Freund weiß, was der Anker unseres Lebens ist
was eine überflüssige Hyperbel oder nur eine Litotes
Mein Freund geht abends nicht aus
dem Haus, sogar im Mai, wenn alle
Hauser singen und die Schwalben für lange im Himmel
verschwinden und fröhlich van dort zurückkehren
ohne Sorgen, wie neu geboren
Mein Freund liebt jetzt das Volk

und das Volk ist seriös und geht nicht spazieren
nicht einmal im Mai, sondern es ist auf der Hut, mein Freund
hat keine Zeit für Metaphern und pars pro toto
Mein Freund versteckt sich vor mir
Mein Freund lebt

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl Hanser Verlag)

******

PRATEN TEGEN LANGZAAM WATER

Praten zoals regenwater
praat tegen langzamer water,

transfiguratie van drift:
een minende mond, een beminde,

samenzijn, namen verbinden
met namen, in spiegelschrift

weten hoe anderen heten,
gaan tot de wieg van het licht.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

*****

HERFST

Er vallen, met afwerende gebaren,
en als van ver – of in de hemel verre
tuinen verwelken, zo vallen er blaren.

En in de nachten valt de zware aarde
de eenzaamheid in vanuit al die sterren.

We vallen allen. Deze hand hier valt.

En zie de andere: het geldt voor alle.

Toch is er Een, Een is er die dit vallen
oneindig zacht in bei zijn handen vat

Rainer Maria Rilke

vertaling Peter Verstegen

https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/
_twe007198201_01_0124.php

*****

NAJAAR

Dit is de herfst, dit zijn de mooiste maanden,
maar ze ontgaan ons zoals ieder jaar,
want wij zijn blinden in een wereld waar
het blijvende niet geldt, alleen het gaande.

Wij tastten in het duister naar elkaar,
een oogwenk dat wij ons onsterflijk waanden,
en zijn niet dan elkanders nabestaanden;
het bed is ons niet nader dan de baar.

Geen troost valt aan het najaar te ontlenen,
de bladeren verworden in de goot
en alles is voor je het weet verdwenen.

Misschien is ons vergund pas metterdood,
door vreemde hemellichamen beschenen,
iets lief te hebben dat ons niet verstoot.

Jean Pierre Rawie

*****

Katakomben

1
De zon die mij bepoedert doet mij dromen.
Ik loop aandachtig door een helder Rome
als jaren hér, weg uit mijn donker land,

aan een langdurig heimwee ontkomen.

2
Fel bovengronds woekert de tijm van pasen,
beneden waait met aanhijgen en blazen
de nachtwind uit de katakombe mij voorbij
met zulke zekerheid, in pace, pace!

3
Zijn naam en leeftijd spoorloos weggewist
werd hij een niemand zonder aangezicht,
een handvol as in de amfoor gebleven
die omgevallen in de muurnis ligt.

Anton van Wilderode

uit: Volledig dichtwerk,
Lannoo 1999

*****

STILTE MIJN TOEVLUCHT

Stilte mijn toevlucht van oudsher
Die de vorm van een lacune
Aannam, verloren bestaan,

Uit een graf ben ik geboren,
Op Uzelf ben ik ontgonnen,
Groot neen dat zich alles ontzegt,

Dat zich een wereld getroosten
Wou, het ontvouwt zich, een leegte
Blijft dicht, maar dit onbenoembaar

Vrijgevige doet zich open
Moederlijk tot machteloos toe.
Stilte mijn toekomst van oudsher.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

******

MORITURA TE SALUTAT

Dit zijn U w e wegen,
Ook de mijne? ‘k weet het niet, mijn God,
Al mijn wenschen en begeerten zwegen,
Toen Gij tot mij spraakt, ik sprak met tegen,
Ik aanvaardde Uw gebod.

Of mijn hart dit wilde?
‘k Heb niet naar het schreien van mijn hart gevraagd.
Toen Uw glimlach mijne ziel doortrilde
En mijn glimlach gloren deed, verstilde
’t Al in mij, dat schreit of klaagt.

Dit zijn Uw gedachten,
Ave, Heer, U groet die sterven gaat.
Dat het ja van hare stille nachten
En het amen harer dagen door geen klachte
Worde ontheiligd en geschaad.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

****

TODESPFORTE

im Andenken an Henryk Bereska

als ich anfing Gedichte zu schreiben
lebten noch „alle“
dann gingen sie nach und nach

das Schwierigste ist
ohne Beistand des Engels
durch die Todespforte zu gehen

der Gläubige durchschreitet
die Todespforte
mit geschlossenen Augen
auf der anderen Seite
hat er ein Lächeln auf den Lippen

ich habe einen Weg hinter mir
der länger wird
Stunde um Stunde
vor mir habe ich einen Weg
der immer kürzer wird

an etwas glauben das existiert
ist nicht Glaube sondern Wissen
an etwas glauben das nicht existiert
ist wahrer Glaube

wer glaubt dass Gott existiert
braucht keine Wunder
der Glaube ist das Wunder

wer Weiß dass die Liebe existiert
muss sie beschreiben
und anderen ihr Bild zeigen
Die Todespforte
Das Geheimnis ihrer Konstruktion
liegt darin dass es diese Pforte nicht gibt
sie aber trotzdem
allen weit offen steht.

Sie ist so eng
Dass der Mensch sich hindurchzwängt
im Schweiße seines Angesichts
in blutiger Mühe
jahrelang pfeifend
oder schreiend vor Angst

Glücklich wer stirbt
Im Schlaf
an der Hand gehalten
von Euridike
die sterblich ist
und weint weil sie allein
weiterleben muss

Wroclaw 2005

Tadeusz Rósewicz

uit: Rózewicz, Tadeusz, Und sei' s auch nur im Traum. Gedichte 1998-2008, Passau 2012,, (Verlag Karl Stutz)

*****

VERTRIEBENE
aus Wohnungen
Windgepeitschte
mit der Sterbeader hinter dem Ohr
die Sonne erschlagend –

Aus verlorenen Sitten geworfen
dem Gang der Gewässer folgend
dem weinenden Geländer des Todes
halten oft noch in der Höhle
des Mundes
ein Wort versteckt
aus Angst vor Dieben

sagen:Rosmarin
und kauen eine Wurzel
aus dem Acker gezogen
oder
schmecken nächtelang: Abschied
sagen:
Die Zeit ist um
wenn eine neue Wunde aufbrach
im Fuss.

Reissend wird ihr Leib
im Salz des Marter fortgefressen.

Hautlos
augenlos
hat Hiob Gott gebildet.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

****

VON MEINER MUTTER

Von meiner Mutter wusste ich nichts zu erzählen

wie sie immer sagte, das wirst du noch bereuen,
wenn ich nicht mehr da bin, und wie ich ihr nicht glaubte,
weder das »nicht mehr« noch das »da bin«,
wie ich gerne zusah, wenn sie einen neumodischen Roman las
und sofort ins letzte Kapitel schaute,
wie sie in der Küche, überzeugt, das sei für sie
nicht der richtige Platz, den Sonntagskaffee machte,
oder, noch schlimmer, Filets vom Dorsch,
wie sie auf die Gäste wartete und in den Spiegel sah,
wobei sie ein Gesicht machte, das sie davor bewahrte,
sich wirklich zu sehen (was ich anscheinend
von ihr geerbt habe, wie auch ein paar andere Schwachen),
wie sie sich dann ungezwungen über Dinge ausließ,
in denen sie nicht forte war, und wie ich töricht
stichelte, so wie damals, als sie
sich mit Beethoven verglich, dem taub werdenden,
und ich so grausam war zu sagen, aber weißt du, er
hatte Talent, und wie sie mir alles verzieh,
und wie ich mich daran erinnere, und wie ich van Houston
zu ihrer Beerdigung flog und im Flugzeug
eine Komödie lief, und wie ich weinte vor Lachen
und vor Schmerz, und wie ich nichts sagen konnte
und es immer noch nicht kann.

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl Hanser Verlag)
*****

ILLUSION

Flow, flow the waves hated,
Accursed, adored,
The waves of mutation;
No anchorage is.
Sleep is not, death is not;
Who seem to die live.
House you were born in,
Friends of your spring-time,
Old man and young maid,
Day's toil and its guerdon,
They are all vanishing,
Fleeing to fables,
Cannot be moored.

See the stars through them,
Through treacherous marbles.
Know the stars yonder,
The stars everlasting,
Are fugitive also,
And emulate, vaulted,
The lambent heat lightning
And fire-fly's flight.

When thou dost return
On the wave's circulation,
Behold the shimmer,
The wild dissipation,
And, out of endeavor
To change and to flow,
The gas become solid,
And phantoms and nothings
Return to be things,
And endless imbroglio
Is law and the world,—
Then first shalt thou know,
That in the wild turmoil,
Horsed on the Proteus,
Thou ridest to power,
And to endurance.

Ralph Waldo Emerson

uit: POEMS By Ralph Waldo Emerson, HOUSEHOLD EDITION 1911

*****

AFSCHEID

Een oogenblik voor het voorbije leven
Als voor 't bewogen spiegelvlak te staan
Van rimplend water, dat met stadig beven,
Het beeld, eer het tot stand komt, doet vergaan,
Den vorm te zien, die in het water drijft,
Onzuiver zoo van kleuren als contouren,
Die, vluchtig bij het allerlichtst beroeren,
Geen wezen heeft, dat in zichzelf beklijft…

En heen te gaan-en niets dat achterblijft
Dan dingen, die wij meenden te bezitten,

En niet ons eigen waren, die als klitten
Nog hechten in de plooien van ons kleed,
Maar die wij van ons doen, zooals we leed
En bitterheid en zorgen van ons deden,
Als niet van ons, als dingen van 't verleden…

Een oogwenk voor het vlottend watervlak te staan
En naar 't verwarde spiegelbeeld te staren
Dat nog de trekken draagt, die de onze waren,
En stil en eenzaam heen te gaan.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

******

WIE VIELE HEIMATLÄNDER
spielen Karten in den Lüften
wenn der Flüchtling durch Geheimnis geht

wie viel schlafende Musik
im Gehölz der Zweige
wo der Wind einsam
den Geburtenhelfer spielt.

Blitzgeöffnet

sät
Buchstaben-Springwurzelwald
in verschlingende Empfängnis
Gottes erstes Wort

Schicksal zuckt
in den Blutbefahrenen Meridianen einer Hand –

Alles endlos ist
und an Strahlen
einer Ferne aufgehängt –

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

*****

EN LA TARDE QUE MUERE …

EN LA tarde que muere con lasciva agonía
entreabriendo su manto para regar de flores
la campiña serena, la amada de un día
rememoró al oído los pasados amores.

Y el crepúsculo rojo que a lo lejos moría
en su último rútilo al hundirse en lo arcano
iluminó mi rostro. Yo sentí que vivía
y la besé en la frente, y la besé en la mano.

Y desde aquella tarde tan muda y tan serena,
nuestra vida tornóse como antaño había sido
sin que aquella alegría la nublase la pena,
descorriendo al pasado el velo del olvido.

Xavier Villaurrutia

******

AM ABEND DER STIRBT…

AN DEM Abend, der mit lüsternem Todesschmerz stirbt
und seinen Mantel lüftet, um die heitere Landschaft
mit Blumen zu besprengen, rief die Geliebte eines Tages
sich im Ohr die verflossenen Liebschaften zurück.

Und die rote Dämmerung, die in der Ferne erstarb,
erleuchtete, im Geheimnis versinkend, mit ihrem letzten Gold
mein Gesicht. Ich fühlte, daß ich lebte,
und küßte sie auf die Stirn und küßte sie auf die Hand.

Und seit jenem so stummen und so heiteren Abend
wurde unser Leben wie es einst gewesen war,
ohne daß das Leid jene Fröhlichkeit getrübt,
indem es den Schleier des Vergessens vom Vergangenen gelüftet hätte.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

WIEGE

Erde
Wiege voll asche

Voll gräber
Wie eine honigwabe
Grab an grab
Die flach
Begrabenen

Vom leben getrennt
Wie ein mund

Tadeusz Rósewicz

uit: Rósewicz, Tadeusz, – Decedisu K. (Hrsg.), Tadeusz Rósewicz. Gedichte. Stücke, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)

******

KERKHOF

Het hek hangt scheef in het scharnier.
De struiken groeien door het schroot.
Het stilstaand water in de sloot
symboliseert de doodsrivier.

Wat dreef ons om te zien wat hier
van zoveel leven overschoot?
Bizarre wortels liggen bloot
onder een weggezakt plankier.

Wij gaan tussen de graven door,
zonder te vragen naar de zin
van wat als vraag zijn zin verloor.

Er is geen eind en geen begin.
Wat is geweest ligt op ons voor,

wat komt loopt langzaam op ons in.

Jean Pierre Rawie

******

SONETE

Afară-i toamnă, frunză-inprăştiată,
Iar vîntul zvîrle-n geamuri grele picuri;
Şi tu citeşti scrisori din roase plicuri
Şi într-un ceas gîndeşti la viaţa toată.

Pierzîndu-ţi timpul tău cu dulci nimicuri,
N-ai vrea ca nime-n uşa ta să bată;
Dar şi mai bine-i, eind afară-i zloată,
Să stai visînd la foc, de somn să picuri.

Şi eu astfel mă uit din jeţ pe gînduri,
Visez la basmul vechi al zînei Dochii;
În juru-mi ceaţa creşte rînduri-rînduri;

Deodat-aud foşnirea unei rochii,
Un moale pas abia atins de scinduri…
Iar mîni subţiri şi reci mi-acopăr ochii.

Mihai Eminescu (1850-1889)

uit: https://www.gutenberg.org/cache/epub/35323/pg35323-images.html

*****

HET LOOF VALT AF, de herfst is ingetreden,
weer tikken aan de vensters dikke droppen;
in brieven uit vergeelde enveloppen
herlees je in een uur heel je verleden.

Je tijd verdoend met lieve kleinigheden
wou je dat niemand aan de deur kwam kloppen
je kunt je met zulk weer maar best verstoppen,
bij haardvuur peinzend, half in slaap gegleden.

Zo in mijn stoel verlies ik mij in dromen
van sprookjes uit de jaren die vervlogen,

terwijl de nevels het vertrek doorstromen;

dan hoor ik rokken, door de wind bewogen,
en zachte stappen in de kamer komen…
Weer voel ik koele handen op mijn ogen.

vertaling J.P. Rawie

****

DECEMBER

Hoe je, als ik bijna moet huilen, zegt:
er zit sneeuw in de lucht. Maar de wolkenvelden
zijn blauw en in mij zit een grijsgedraaid
verdriet: De winter is zo wit dat alles uit vacht

bestaat, alsof er een grote hond uitgestrekt in
de straat ligt. Ik leerde dat als mijn boosheid
een sneeuwvlok in april is en als ik weer iemand
ter aarde bestel, dat ik mij dan puntgaaf

presenteer. Zie mij de lak van mijn tanden
glimlachen, mij dansen als een prooidier in
het vizier van de jager, ach, kom, dans,
laat me zwieren in mijn dodemanswals.

En toch, zodra ik alleen ben tuur ik de
boze lucht af, verdraai ik mijn stem tot wat
kraaiengezucht en denk: hoeveel zwarte
sneeuw kan een mens zien vliegen?

Marieke Lucas Rijneveld

*****

DOODS NADERING 1

Is dit, o Heer, dit oppervlakkigheid,
Dat ik mijn uren en mijn dagen
Zoo onbezorgd en zonder veel te vragen
Zoo ongeveer als vroeger slijt?
Alleen wat machteloozer en wat zwakker
En zonder levenstaak en levensstrijd —

Des morgens word ik zonder plichten wakker
En hul mij aanstonds in mijn eenzaamheid.
Dan komen vrienden die mij wat verwennen
En meren aan mijn oever hunne boot,
Wij spreken van het leven, dat wij kennen
Met luider stemme en zachter van den dood.
Dan gaan zij heen en eenzaam blijf ik achter …
Ik weet niet, is dit oppervlakkigheid,
Dat niet mijn stem nog stiller werd en zachter
En sprak van U en Uwe heerlijkheid?

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

******

DOODS NADERING 2

Mijn uren gaan voorbij gelijk het zand,
Dat langzaam door de dichte vingers vliet
En wegvloeit uit de vastgesloten hand;
Als water, dat ik dronk, maar proefde ’t niet.
Ik weet niet of zij bitter zijn of zoet,
Ik weet niet, of het zachtkens in mij schreit,
Of in mij lacht – het zingen van mijn bloed,
Het klinkt zoo stil, en ’t ver geruisch zoo zoet
Heer, van Uw eeuwigheid.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

****

DOODS NADERING 3

Wij mogen U niet eigenmachtig beelden,
Gij Scheemrende, waaraan de dag ontsteeg.
We ontleenen aan dezelfde kleurenweelde,
Waarmede men Uw beeld vanouds penseelde,
Den glans, waarmee de heilige U verzweeg.
Wij bouwen beelden van U op als wanden,

Zoodat reeds duizend muren om U staan,
Want U verhullen onze vrome handen,
Zoodra U onze harten opengaan.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

*****

DOODS NADERING 4

Ik vroeg: Is dit lichtzinnigheid in mij,
Dat ik niet angstig of bedroefd kan wezen
Vanwege mijne zonde, noch met vreeze
Tot U, o Heer, om schuldvergeving schrei?
Ik kende vroeger nog besef van schuld
En schreide vaak tot U om schuldvergeving,
Hoe is het, dat de dood dan niet met beving,
Doch met zijn groote stilte mij vervult?
Toen lachte God en sprak: Toen Gij daareven
Al wat ik nam, vrijwillig hebt gegeven,
Toen gaaft gij in de gulheid van uw bod
Mij ook uw smarten, ook uw levenswonden …
In ’t leven is de zonde o n z e zonde
Maar in den dood is ze U w e zaak, mijn God.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

*****

BIJ AVONDSCHEMER IS HIJ UITGEDRAGEN…

Bij avondschemer is hij uitgedragen
haastig en stil als werd hij weggeroofd;
de zachtste klok snikte driemaal gedoofd
alsof driemaal een deur dichtviel met doffe slagen.
Achter zijn uitvaart staan de zuivere dagen
des zomers puilende van groen gereed
om met zacht gras, traag als het menselijk leed,
de plek te dempen die zijn naam zal dragen.

Anton van Wilderode

uit: “zachtjes, mijn zoon ligt hier”, facet, 1988

*****

DIN NOAPTEA…

Din noaptea vecinicei uitări
in care toate curg,
a vieţii noastre desmierdări
şi raze din amurg,

de unde nu mai străbătu
nimic din ce-au apus –
aş vrea odată-n viaţă tu
să te înalţi în sus.

Şi dacă ochii ce-am iubit
n-or fi de raze plini,
tu mă priveşte liniştit
cu stinsele lumini.

Şi dacă glasul adorat
n-o spune un cuvînt,
tot înţeleg că m-ai chemat
dincolo de mormînt.

Mihai Eminescu (1850-1889)

uit: https://www.gutenberg.org/cache/epub/35323/pg35323-images.html

****

VANUIT DE NACHT waar ieder ding
voor eeuwig in verdween,
al wat ons hier ter harte ging
dat schemerlicht bescheen,

waaruit wat weg is nimmermeer
de weg is teruggegaan –
wou ik dat jij nog slechts één keer
ten leven op zou staan.

En zijn je lieve ogen niet
meer stralende verlicht,.
ik wil dat jij me stil beziet
met uitgedoofd gezicht.

En ook al spreekt de stem die mij
zo dierbaar was geen woord,
toch heb ik van de overzij
dat je mij riep gehoord

vertaling J.P. Rawie

*****

ANNUNCIATIE

Ik hoorde uw voetstap naadren op het pad,
Ik wachtte, en zag u na een korte pooze.
– Hoe geurden 't dennenboschje en de rozen! –
Toen gij mijn open woning binnentradt.

Gij waart dien avond, toen gij tot mij kwaamt,
O Dood, niet overmoedig, niet vermetel,
En toen gij plaats naamt in mijn zachten zetel,
Gelijk een knaap zoo schuchter en beschaamd.
"Ik kom misschien wat laat en ongelegen?
Maar God heeft mij gezonden met een last.
Ik sprak: "Wie tot mij komt van Zijnentwege
Is mij ten allen tijde een lieve gast."
Ik bood u spijze, ik dronk met u den wijn.
Toen spraakt gij vragend, en uw oogen zagen
De mijne niet, naar de uwe opgeslagen,
Maar staarden peinzend in den avondschijn
"Ik weet, dat ge u een woning hebt gebouwd,
Die gij zoo juist van plan waart te betrekken?…
Dat gij de taak, door God u toevertrouwd
Ten laatste aan uzelve woudt ontdekken,
Als gij uw eigen leven leven zoudt?"…
Maar met een glimlach sprak ik snel en stil:
"Kwaamt gij, o Dood, mij van mijn plannen spreken?
Spreek en verkondig mij des Meesters wil."
Toen stondt gij op, toen gaaft gij mij het teeken,
Waarmede gij de uwen wijdt, o Dood.-

Ik deed u even later uitgeleide,

Ik zag u duister in het avondrood
Verdwijnen in de duisternis der heide.
En keerde huiswaarts langs het kiezelpad,
Ik sprak niet “goede Dood”, ik sprak niet “booze”
Maar ’t dennenboschje geurde, en de rozen
En ‘k had het leven nooit zoo lief gehad.

J. van der Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

*****

SINDSDIEN

Hij is mij toch nog ongemerkt ontgleden.
Hij keerde in, en ademde zo diep
dat het weer leek of hij alleen maar sliep.
Ik liep de trap af, de vertrouwde treden,

en voelde reeds dat hij was overleden,
nog voor ik hoorde hoe mijn moeder riep.
Of hij tot slot aanschouwde wie hem schiep
nam hij als laatste raadsel met zich mede.

Zo heeft zich op het eind mijn vaders dood
gevoegd bij de voldongen misverstanden,
als iets waar ik alsnog te kort in schoot.

Maar sinds hij mij ontviel, ontwaar ik hem
steeds vaker in gebaren mijner handen,
en hoor hem spreken door mijn eigen stem.

Jean Pierre Rawie

*****

DANS L’INTERMINABLE
Ennui de la plaine
La neige incertaine
Luit comme du sable.

Le ciel est de cuivre
Sans lueur aucune.

On croirait voir vivre
Et mourir la lune.

Comme des nuées
Flottent gris les chênes
Des forêts prochaines
Parmi les buées.

Le ciel est de cuivre
Sans lueur aucune.
On croirait voir vivre
Et mourir la lune.

Corneille poussive
Et vous, les loups maigres,
Par ces bises aigres
Quoi donc vous arrive?

Dans l'interminable
Ennui de la plaine
La neige incertaine
Luit comme du sable.

Paul Verlaine

*****

IMMENSE VERVELING

Van dit vlakke land!
De sneeuw valt onzeker
En glinstert als zand.

De lucht is van koper,
Geen licht dient zich aan;
De maanschijf hierboven
Lijkt dood en vergaan.

Ginds in het bos is 't,
Als drijven de eiken,
Die in grijze mist
Op wolken gelijken.

De lucht is van koper
Geen licht dient zich aan,

De maanschijf hierboven
Lijkt dood en vergaan.

Amechtige kraaien
En magere wolf,
Wat is van dit waaien
Voor jullie ’t gevolg?

Immense verveling
Van dit vlakke land!
De sneeuw valt onzeker
En glinstert als zand.

vertaling Peter Verstegen

uit: Verlaine, Paul, Een droom vreemd en indringend. Een leven in gedichten, Amsterdam 2002 (van Oorschot)

******

HET IS MIJ OF IK EEN LANDVERHUIZER BEN

die waakt in zijn dekens gewikkeld,
rustig op de grond. Misschien sterf ik aldoor
maar ik hoor graag de woorden van ’t leven,
die ik nooit heb begrepen, ik blijf staan

bij lange hypothesen. Stellig kan ik niet
ontvluchten !

Ik zal trouw zijn aan het leven en aan de
dood
met mijn lichaam en mijn geest, in elke
richting

die men kan voorzien en waarnemen.
Bij tussentijden zegeviert over mij
iets dat licht is, een tijd van geduld
het besef hoe dwaas het is -
verschil te maken, tussen de dood
en de illusie van ’t hart dat klopt.

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR – 48ste deel, blz. 55/166 – Uitgeverij Heideland Hasselt, 1964.

******

STILSTAAND WATER

Gesloten water, slaap van de moerassen
die in brede blikkerende strepen vergiften kweekt,
nu eens blank, dan weer groen in de lichtflitsen
gij zijt als mijn hart.

De populier grijst rondom en de steeneik
de bladeren in de eikels komen erin tot rust
en ieder vormt uit één middelpunt zijn kringen
met rafelige rand door de somber suizende zuidenwind.

Zó als ’t water de herinnering
zijn kringen vergroot, aldus mijn hart
het beweegt zich uit één punt en daarna sterft het :
zo is het zuster van u, stilstaand water.

(Uit: “Acque e Terre)

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR – 48ste deel, blz. 55/166 – Uitgeverij Heideland Hasselt, 1964.

*****

NIEMAND

Ik ben misschien een jongen
die bang is voor de doden
maar die de dood aanroept
opdat die hem losmaakt van al wat leeft :
kinderen, bomen, insecten ;
van al wat droefheid draagt in ’t hart.

Want hij kan niets geven
en de wegen zijn duister
en er is niemand meer

die hem kan doen schreien

dicht bij U, o, Heer.

(Uit: “Acque e Terre”)

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR – 48ste deel, blz. 55/166 – Uitgeverij Heideland Hasselt, 1964.

******

Het land der mensen

Ik lig in een landschap van heuvels alleen
met bloemen en water en gras;
de tijd liet me los en liep ijlings heen,
nu ben ik een mosbed, een zwervende steen
of een vlijmscherpe splinter van glas.

Het water beneden maalt binnen zijn boord,
de bloem legt haar bloemenhart bloot;
als de wind herbegint is het grasvlak gestoord
met een snelle golf die vloeit blinkende voort
als de voorgolf, ineens, van de dood.

Met de laatste mens is het laatste gesprek
op het zwijgen der dingen gestrand;
natuur graaft zich onder herfstelijk dek,
de bomen staan naakt met een twijgenhek
voor een zeekim van zilver en zand.

Ik lig in de schoot van de heuvels alleen
en het licht van de zomer verdooft;
het water spoelt koud op zijn bodem van steen
en mijn hart, als van hoorn of elpenbeen,
stuwt zijn laatste bloed naar mijn hoofd.

Anton van Wilderode

uit: Het land der mensen,
Antwerpen: De Nederlandsche Boekhandel 1952

*****

AULA

Eén van de heetste zomerdagen
stonden wij rond zijn kist geschaard
waar men, opdat wij hem nog zagen,
een ruitje in had uitgespaard.

Hij lag in zijn te groot geworden
en voor dit weer te warme pak
met de verweerde ridderorde
die altijd in zijn knoopsgat stak,

en leek zo opgebaard nog kleiner
dan in de dagen voor zijn dood.
(Indien Gij zijt, ontferm U zijner,
want zijn zachtmoedigheid was groot.)

Men sprak, maar geen herinneringen
deden dit vreemde leven recht:
de onuitsprekelijke dingen
bleven ook nu weer ongezegd.

En het verliep zoals het hoorde;
na ‘lijdensweg’ en ‘droeve plicht’
zei ik als zoon wat laatste woorden.
Toen ging de voorhang langzaam dicht

en voelde· ik de lichten doven,
en met een plotselinge pijn
het tussen hem en mij geschoven,
nooit meer te openen gordijn.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

ONBEREIKBAAR NABIJ

They are all gone into the world of light
Henry Vaughan

O dark, dark dark. They all go into the dark
T.S.Eliot

*

O verduisterd gelaat
aan de andere oever,

hoever, hoever
van mij vandaan?

Vlakbij, te ver om te gaan.

*

Ze woont in de stilte, ze schrijft mij
brieven van vroeger, dan vraag ik
Hoe gaat het. Goed, antwoordt zij
in de lang verleden tijd.

*

Als een kind dat een poos
slaapt en dan wordt gewekt

en verder slaapt in de arm
van moeders droefenis,

dat is de hoe de liefde is
warm en meedogenloos.

*

Die mijn kinderen droeg tot aan
de drempel van het licht, die mijn
hand vroeg om over het grote
duister heen mij te redden, waar

was ik, je blijft naar mij uitzien,
voorgoed onbereikbaar nabij.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten 1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de Prom)

******

WOORDEN

Ik wantrouw het woord, een mensch, dat praat,
Het weet van alles het hoe en waarom;
Daar is op aarde geen heiligdom,
Waar niet het woord naar binnen gaat.

En dit heet “huis” en dat heet “hond”
En dit heet “God” en dat “gebed”,
En noemt men iets, dan weet men het,
En nergens is meer heilige grond.

Der menschen woord raakt alles aan.
-En dan verstomt der dingen lied,-
Hun tuin grenst vlak aan Gods gebied….
Ik waarschuw: blijf van verre staan,

En nader niet met een naam, met een woord,
De juiste term, de gave zin,
Het doode lichaam ligt er in
Der dingen, die men heeft vermoord.

Naar Rainer Maria Rilke

J. van der Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen 1994 (De Groot Goudriaan)

******

NOCTURNE EN QUE NADA SE OYE

EN MEDIO de un silencio desierto como la calle antes del crimen
sin respirar siquiera para que nada turbe mi muerte
en esta soledad sin paredes
al tiempo que huyeron los ángulos
en la tumba del lecho dejo mi estatua sin sangre
para salir en un momento tan lento
en un interminable descenso
sin brazos que tender
sin dedos para alcanzar la escala que cae de un piano invisible

sin más que una mirada y una voz
que no recuerdan haber salido de ojos y labios
¿qué son labios? ¿qué son miradas que son labios?
y mi voz ya no es mía
dentro del agua que no moja
dentro del aire de vidrio
dentro del fuego lívido que corta como el grito.
Y en el juego angustioso de un espejo frente a otro
cae mi voz
y mi voz que madura
y mi voz quemadura
y mi bosque madura
y mi voz quema dura
como el hielo de vidrio
como el grito de hielo
aquí en el caracal de la oreja
el latido de un mar en el que no sé nada
en el que no se nada
porque he dejado pies y brazos en la orilla
siento caer fuera de mí la red de mis nervios
mas huye todo como el pez que se da cuenta
hasta ciento en el pulso de mis sienes
muda telegrafía a la que nadie responde
porque el sueño y la muerte nada tienen ya que decirse.

Xavier Villaurrutia

*****

NOKTURNE, IN DEM MAN NICHTS HÖRT

MITTEN IN einer verlassenen Stille, wie die Straße vor dem Verbrechen,
sogar ohne zu atmen, damit nichts meinen Tod stört,
in dieser Einsamkeit ohne Wände,
zur Zeit, wenn die Ecken geflüchtet sind,
hinterlasse ich im Grab des Bettes mein blutloses Standbild,
um in einem so langsamen Augenblick aufzubrechen
in einen nicht endenwollenden Abstieg,
ohne Arme zum Ausstrecken,
ohne Finger, um die Tonleiter zu erreichen, die von einem unsichtbaren Klavier herabfällt,
ohne mehr als einen Blick und eine Stimme,
die sich nicht erinnern, aus Augen und Lippen getreten zu sein,
was sind Lippen? Was sind Blicke, die Lippen sind?
Und meine Stimme ist schon nicht mehr meine

im Wasser, das nicht nässt,
in der Luft aus Glas,
im fahlen Feuer, das schneidet wie der Schrei.
Und im angstvollen Spiel eines Spiegels vor einem zweiten
sinkt meine Stimme,
und meine Stimme, die reift,
und meine Stimme brennreif,
und mein Wald reift,
und meine Stimme brennt reif
wie das Eis aus Glas,
wie der Schrei aus Eis,
hier in der Muschel des Ohrs
der Wellenschlag eines Meeres, in dem ich van nichts weiß,
in dem man nicht schwimmt,
weil ich Füße und Arme am Strand ließ,
fühle ich außerhalb meines Ichs das Netz meiner Nerven fallen,
aber alles flieht wie der Fisch, der
bis zu hundert im Pulsschlag meiner Schlafen
stumme Telegraphie gewahrt, auf die niemand antwortet,
weil der Traum und der Tod sich nichts mehr zu sagen haben.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

******

IK BEDENK DE WERELD

Ik bedenk de wereld, tweede uitgave,
tweede verbeterde uitgave
voor de dwazen om te lachen,de tobbers om te tobben,
de kalen om te kammen,
de katten om te klagen.

Hier is het hoofdstuk
‘De taal van plant en dier’,
met voor elke soort
de relevante woordenschat.
Alleen al door een gewone groet,
uitgewisseld met een vis,
zullen jij, de vis en iedereen
sterker in het leven staan.

Je hebt het lang voorvoeld:
het bos begint te spreken,
plots zijn de woorden wakker.
Wat een epiek van uilen!
Wat een aforismen van de egel!
Hij bedacht ze zelf,
terwijl wij zeker wisten: hij doet niets,
hij ligt gewoon te slapen.

De tijd (hoofdstuk twee)
mag zich overal mee bemoeien,
met goed en kwaad, maakt niet uit.
Maar -de tijd die zeeën verplaatst,
die bergen verplettert en sterren
laat draaien, heeft: geen enkele macht
over geliefden, want zij zijn te naakt,
te innig omhelsd, ziel opgeschrikt,
als een mus op hun schouder.

De ouderdom is alleen de moraal
die hoort bij een misdadig leven.
Aha, dus allen blijven jong!
Het lijden (hoofdstuk drie)
maakt het lichaam niet te schande.
De dood komt als je slaapt.

Dan zul je dromen
dat ademhalen niet meer hoeft,
dat stilte zonder adem
heel aardige muziek is.
Als een vonk zo klein
Doof je in de maat.

Zo is de dood. Het deed meer pijn
toen een roos in je vinger prikte.
Je onderging een grotere schrik
toen je een blaadje vallen zag.

Zo is de wereld gewoon. En zo
leef je. En doodgaan is niet meer.
Al het andere is als Bach,
die eventjes gespeeld wordt
op een zaag.

W. Szymborska

uit: Szymborska, W., Einde en begin. Gedichten 1957-1997, Amsterdam 1999 (Meulenhoff)

*****

ANCHE GLI ALBERI UN TEMPO ERANO CROCI

Anche gli alberi un tempo erano croci
Appesi ai rami d‘ombra agonizzavano
i miei fratelli, il sole dentro gli occhi.

Perduta era dell’anima l’effigie
umana, sconosciuta ogni parola
d’amore era tra i simili, scomparso
tutto dell’uomo il seme e la misura.

Tutto passò in dilirio: la memoria,
torbido lago ove affluisce il cuore,
sarà specchio d’immagini e di nomi.

Torno a scoprire i morti ad uno ad uno,
incustodite ceneri, a ridire
il nome dei compagni come in una
segreta antologia.

Elio Filippo Accrocca

****

OOK DE BOMEN WAREN EENS KRUISEN

Ook de bomen waren eens kruisen.
Aan de schaduwtakken hangend,
waren mijn broers stervend, de zon in de ogen.
Verloren was de menselijke beeltenis van de ziel,
onbekend elk woord
van liefde tussen naasten, verdwenen heel
de mens het zaad en de maat.

Alles ging in waan voorbij: de herinnering,
troebel meer waar het hart stroomt,
het zal een spiegel zijn van beelden en namen.

Ik ga terug om de doden één voor één te ontdekken,
onbeheerde as, om te klagen
de naam van de metgezellen als in
één geheime bloemlezing.

*****

AUCH DIE BÄUME WAREN EINMAL KREUZE

Auch die Bäume waren einmal Kreuze.
An den Schattenzweigen
hängend, waren meine Brüder am Sterben,
die Sonne in den Augen.

Verloren war der Seele menschliches Ebenbild,
unbekannt war jedes Liebeswort
zwischen den Nächsten, verschwunden
ganz des Menschen Same und Maß.

Alles ging vorüber im Wahn:
das Gedächtnis, ein trüber See, wo
das Herz hinströmt, wird Spiegel
von Bildern und Namen sein.

Ich kehre zurück und entdecke die Toten
einen um den andern, unbewachte Asche,
und sage die Namen der Genossen
auf wie eine geheime Anthologie.

Vertaling Franco de Faveri/Regine Wanknecht

******

EPICURUS

Dood, om maar iemand te noemen,
hoeft ons geen angst aan te jagen:

zijn wij er, hij kan er niet zijn dan,
is hij er, ontbreekt het aan ons.
We sluiten elkaar prachtig uit.

Dit is, E. te A.,
slim bedacht
en het helpt – tot op heden – nog ook

om de angst voor het eigen weg moeten
in eigen hoofd te houden.
Er is dus al heel wat gewonnen.

Maar ook liefsten zijn sterveling;
niet zelden neemt Dood hun plaats in.
Heb je daar ook al wat op gevonden,
hoe ik dat geen ramp hoef te vinden?

Want je weet, doodgaan is pas echt erg
voor wie juist met z'n drieën nog was:
Dood, Wie-er-mee-moet en Blijver.

Voor Dood is het maar zichzelf.
Voor Wie-mee-moet is het maar doodgaan.

Maar Blijver is lang heel erg leeg.
Zijn wij er, Dood is er niet.
Is Dood er, ontbreekt het aan ons.

(Vrij naar Epicurus)

Anton Korteweg

*****

DE KUNST VAN DOODGAAN

Als het zover is -zal ik dan eindelijk
weten wat dat is, doodgaan
jezelf verlaten en weten
dat je nooit terugkeert

soms wanneer ik het koraal hoor
Nun komm' der Heiden Heiland
doorstroomt mij een vermoeden van
onontkoombaar verlies —
maar wat geeft het

bij het zien van een uitzicht over bergen
een verte die verdwijnt in zichzelf
kan ik worden bevangen door een huiver
voor de eenzaamheid die mij wacht —
maar wat geeft het

er is wel eens zo'n avond dat over het gras
in de tuin het mooiste licht strijkt
dat er is: laat laag licht
en dat ik denk: dit was het dus
en het komt nooit meer terug —
maar wat geeft het

ik hoop dat dit het is want ik ben bang
dat het anders zal zijn

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

LANDSCHAP

De stadjes, de rivieren en
de zinderende landerijen,
al het bij voorbaat al voorbije
waarmee ik zo verbonden ben.

Dit is het landschap van weleer
dat zich in mijn verlangen etste;
nu zie ik het ten langen leste
vertrouwd als nooit tevoren weer.

Moest alles eerst verloren zijn
voor ik er iets van kon genieten?
Onachterhaalbare verschieten
vanuit het venster van de trein.

Ik kijk in het voorbijgaan om
naar een voorbijgegaan verleden;
de naam van deze kleine steden
klinkt nimmer door de intercom.

Het leven volgt een bitter spoor
langs onverbiddelijke lijnen,
en wat ik aanzag voor het mijne
was niet van mij en ging teloor.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

*****

TUKÂ-RÂM

Nu je mijn ziel hebt,
heb ik mijn ik verloren.
Leven is nu geen last,
nu ik zelf in jouw geboren.

Ik ben dood.
Jij hebt hier jouw plek opgericht
eeuwige God,
nu ik van mijn ik afstand doe.

Nun du meine Seele hast,
habe ich mein Ich verloren.
Leben ist nun nicht mehr Last,
da ich mich in dir geboren.

Ich bin tot.
Du hast hier deine Stätte aufgerichtet,
ew'ger Gott,
nun ich auf mein Ich verzichtet.

Aus dem altindischen von Peter Paul Althaus

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

*****

DRIE WINTERGEDICHTEN

I
Door godvergeten vermotregend land
van gehucht naar gehucht, hand
in koude hand, dat gevoel hoop ik
met niemand meer te delen. Als
het niet hoeft.

Maar als ik haar nu vond
in het natte gras, of ergens
in het geploegde land, wat
zou ik doen, wat zou ik.

Ik weet wel dat iedereen dood
moet gaan, maar toch zou ik
haar koude mond weer zoenen,
haar lichaam toedekken, haar
haar strelen en weer bang zijn
dat zij wakker werd.

II
Ik had met je door de weiden willen gaan
langs de sloten de bruine pluimen van het riet
maar een dunne zon daalde al over boomkruinen
en boerderijen en ik wist dat ik niet kon
verdragen dat onze schaduwen lang en eenzaam
over de weiden zouden gaan.
Ik ben bang zei je.

Ik had met je door de dorpen willen gaan
door de verlaten middag in de tuinen de straten
naar een café waar de zon voor ons zou spelen
in de vitrage maar ik wist dat ik niet kon
verdragen dat de stilte lang en eenzaam
tussen ons mee zou gaan.
Ik ben bang zei je.

Ik had met je willen slapen, willen gaan
met mijn ogen mijn handen mijn mond als de zon
over het vreemde landschap van je lijf
maar ik wist dat ik niet kon verdragen
dat we een leven lang eenzaam
op zouden staan.
Ik ben bang zei je.

III
Met jou kwam een nog vreemd
verdriet waarop ik een leven
lang gewacht heb.

Het kwam uit je ogen in de mijne
uitje handen onder mijn jas
het kwam en ik liet het.

Eindelijk zag ik dat alles voorbij
zou gaan als deze dag boven
land dat ik liefheb.

Ik zeg niet dat dat erg is
ik zeg alleen wat ik dacht
te zien

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

ICH WEISS

(1943)
Ich weiß, daß ich bald sterben muß
Es leuchten doch alle Bäume
Nach langersehntem Julikuß –

Fahl werden meine Träume –
Nie dichtete ich einen trüberen Schluß
In den Büchern meiner Reime.

Eine Blume brichst du mir zum Gruß –
Ich liebte sie schon im Keime.
Doch ich weiß, daß ich bald sterben muß.

Mein Odem schwebt über Gottes Fluß –
Ich setze leise meinen Fuß
Auf den Pfad zum ewigen Heime.

Else Lasker-Schüler

*****

GOTT HAT VERBORGEN SEIN GESICHT

Alle Wege haben geführt zum Tod,
alle Wege.
Alle Winde haben geatmet den Verrat,
alle Winde.

Auf allen Schwellen haben böse Hunde gebellt,
auf allen Schwellen.
Alle Wasser haben uns ausgelacht,
alle Wasser.
Alle Nächte sind fett geworden von unseren Schrecken,
alle Nächte.
Und die Himmel waren nackt und leer,
alle Himmel.
Gott hat verborgen sein Gesicht.

Rajzel Zychlinki

Aus dem Jiddischen von Hubert Witt

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

******

SUR UNE MORTE

Elle était belle, si la Nuit
Qui dort dans la sombre chapelle
Où Michel-Ange a fait son lit,
Immobile, peut être belle.

Elle était bonne, s'il suffit
Qu'en passant la main s'ouvre et donne,
Sans que Dieu n'ait rien vu, rien dit,
Si l'or sans pitié fait l'aumône.

Elle pensait, si le vain bruit
D'une voix douce et cadencée,
Comme le ruisseau qui gémit.
Peut faire croire à la pensée.

Elle priait, si deux beaux yeux,
Tantôt s'attachant à la terre,
Tantôt se levant vers les cieux,
Peuvent s'appeler la priére.

Elle aurait souri, si la fleur
Qui ne s'est point épanouie

Alfred de Musset

******

AUF EINE TODTE

Ja, sie war schön, wenn man die Nacht
Schön nennen kann in der Kapelle,
Zu deren kalter Marmorpracht
Nie dringen kann des Tages Helle,

Ja, sie war gut, wenn es genügt,
Almosen im Vorübereilen,
Wie es der Zufall eben fügt,
Und ohne Mitleid auszutheilen.

Sie dachte, – wenn wir bei dem Schall,
Der einer weichen Stimm entquollen
Eintönig wie des Bächleins Fall,
Schon an Gedanken glauben sollen.

Sie betete, wenn Beten heißt:
Daß sich zwei schöne Augensterne
Bald niedersenken wie verwaist,
Bald heben zu der Himmelsferne.

Gelächelt hätte sie – wenn Duft
Aus Blumen, die sich nie erschlossen.

Nachdichtung: Otto Baisch

*****

DRIE VOORJAARS GEDICHTEN

I
Deze lente gaat het toch weer
Over jou hoewel ik er langzaamaan
wel moe van ben

moe van regen, wind, flarden
bedrieglijk blauw in de lucht,
vage beloften van het einde
van de kou.

Ik weet wel dat ik toch weer
van je hou, maar moeizaam soms,
met dat doelloze

van vogels die er van lijken
te houden in regen en wind
te blijven rondhangen
boven het land.

II
Ik had het wel eens gezien
zo'n vliezig en zielig kaal
vogeltje, maar wat
weet je er van.

Buiten was het eindelijk lente,
misschien te hevig, misschien had
ik te veel gewild, maar wat
wist ik er van.

Voordat je gezicht zo breekbaar
was dat ik het kon breken
kon ik niet dichterbij zijn
dan ik was.

Het was al onbegrijpelijk dood
en voorbij.

III
Je hebt het vredige landschap verstoord,
het gehucht lag te slapen, je liep er door
en het werd wakker. Meewarige witte gezichten
achter vitrages hebben me stap voor stap
gevolgd, argeloze kinderen me woord voor
woord uitgelachen, hofhonden braken los
in uitzinnig geblaf, vee dat dieper leek
te slapen dan de dood verrees in zwart
lakense pakken en snoof van woede en
de rivier reikte gretig over zijn oevers
naar de dijk waarop ik liep.

Ik had je tegen willen houden
willen schreeuwen blijf blijf
kom terug, maar toen ik riep
was het een groet, toen ik je greep

was het een gebaar van afscheid,
toen ik je gezicht zocht waren
mijn ogen vochtig en kon ik
een onbeduidend detail aan
de horizon niet loslaten.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

MEIN TAG WAR HEITER, glücklich meine Nacht.
Mir jauchzte stets mein Volk, wenn ich die Leier
Der Dichtkunst schlug. Mein Lied war Lust und Feuer,
Hat manche schone Gluten angefacht.

Noch blüht mein Sommer, dennoch eingebracht
Hab ich die Ernte schon in meine Scheuer-
Und jetzt soll ich verlassen, was so teuer,

So lieb und teuer mir die Welt gemacht!
Der Hand entsinkt das Saitenspiel. In Scherben
Zerbricht das Glas, das ich so fröhlich eben
An meine übermut'gen Lippen presste.

O Gott! wie hässlich bitter ist das Sterben!
O Gott! wie süß und traulich lasst sich leben
In diesem traulich süßen Erdenneste!

Heinrich Heine

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

******

LETZTE WACHE

Wie dunkel sind deine Schläfen
Und deine Hände so schwer,
Bist du schon weit von dannen
Und hörst mich nicht mehr?

Unter dem flackernden Lichte
Bist du so traurig und alt,
Und deine Lippen sind grausam
In ewiger Starre gekrallt.

Morgen schon ist hier das Schweigen,
Und vielleicht in der Luft
Noch das Rascheln der Kränze
Und ein verwesender Duft.

Aber die Nächte werden
Leerer nun, Jahr um Jahr,
Hier, wo dein Haupt lag und leise
Immer dein Atem war.

Georg Heym

*****

NATZWEILER

I
En daar, buiten het prikkeldraad, het uitzicht,
zeer liefelijk landschap, even vredig
als toen.

Het zou hen aan niets ontbreken, ze zouden
worden neergelegd in dat grazige gras,
worden gevoerd aan die rivier van rust,

daar in de verte. Het zou.

II
Ik speur de vensters af van barakken,
wachttorens, gaskamer.

Alleen de zwarte spiegeling van verte
in de ramen, van vredig landschap,

en daarachter, niemand.

III
De doden zijn zo hevig afwezig, alsof
niet alleen ik, maar ook zij

hier staan

en het landschap hun onzichtbare armen
om mijn schouders slaat.

Ons ontbreekt het aan niets zeggen zij,
wij zijn deze wereld vergeten,

maar het zijn geen armen,
het is landschap.

IV
De vergeelde foto's in de vitrines,
hun door hun schedels aangetaste
gezichten, hun zwarte ogen,

wat zien ze, wat zien ze?
Ik zie hen aan, maar waarom.

Hun gezichten zijn tot de wereld
gaan horen, de wereld
die zwijgt.

V
Dit is het dus, verlatenheid, hier,
verweg in de bergen is de plek
van het afscheid.

Het Lager is pas geverfd, in dat zachte
grijs-groen, die zachte kleur
van de oorlog,

als nieuw is het, alsof er nog niets
is gebeurd, alsof het
nog moet.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

WIE KANN ich die Tote, die Frau nun noch loben?
Sie steht dort in Fremdheit, ist Macht …

Ins Grab, in ein warmes, gewaltsam gezogen
Von seltener Liebe und Kraft.

Gerundete Brauen, beharrlich: zwei Schwalben –
Die flogen vom Sarg her zu mir:
Zu lang schon hätt man sie dort oben gehalten
Im kalten Stockholmer Quartier.

Die Geige der Väter: der Stolz deiner Sippe –
Ihr Hals gab sein Schönsein dir hin,
Du öffnetest lachend die zierlichen Lippen,
Italisches, russisches Kind.

Dein lastendes Bild will ich immer bewahren,
Du Bärenkind, Wildling, Mignon –
Doch Mühlen im Schnee werden Winter erfahren,
Vereist ist dein Horn, Postillion.

Ossip Mandelstam

Übertragung: Ralph Dutli

*****

ANREDE

Ich bin nur Flamme, Durst und Schrei und Brand.
Durch meiner Seele enge Mulden schießt die Zeit
Wie dunkles Wasser, heftig, rasch und unerkannt.
Auf meinem Leibe brennt das Mal: Vergänglichkeit.

Du aber bist der Spiegel, über dessen Rund
Die großen Bache alles Lebens geh'n,
Und hinter dessen quellend gold'nem Grund
Die toten Dinge schimmernd aufersteh'n.

Mein Bestes glüht und lischt – ein irrer Stern,
Der in den Abgrund blauer Sommernachte fallt
Doch deiner Tage Bild ist hoch und fern,
Ewiges Zeichen, schützend um dein Schicksal hergestellt.

Ernst Stadler

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

******

SEGEN DER NACHT

Ich bin, Geliebte, Gottes schmaler Spiegel,
In den er blickt, eh' er zur Ruhe geht.
Mein Herz ist seines Ringes rotes Siegel,
Das er dem Abend aufprägt, eh' er ganz verweht.
Ich bin, Geliebte, Gottes Silberschale,
Aus der er oft des Schlummers Rotwein trinkt,
Von deren tiefem Grunde wie aus einem Tale
Des bleichen Monds das Lied der Schwermut klingt.
Ich war, Geliebte, Gottes stummer Spiegel.
Nun sing ich in der Ferne leise Lieder
Zur Laute dir, wenn rings die Sterne steigen.
Mein Herz war Gottes abendrotes Siegel.
Nun spricht er zu mir aus der Sterne Schweigen:
»In meinem Garten sehet ihr euch wieder…«
In Theresienstadt geschrieben

Georg Kafka

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

******

BIJ DE DOOD VAN MIJN VADER

I J'S DOOD

voor mijn moeder
Toen vader J door moeder A
reeds vrijwel dood in bed gevonden
was en zij zijn overschot
niet meer had kunnen wekken
o god o god o god
laat ons niet alleen, wij waren
ziende blind, horende doof
voor uw woord, stof

zijn wij, zie J.

o nachten in Steenwijk
koeien loeien bij gunstige wind
straten van stille klinkers
om kleine grijze tuinen
bolwerken en grachten al
eeuwen rustend in vrede
o god o god o god
in de torentransen huist de satan
spelend met de wijzers van
de grote klok, tijdelijk
zijn wij, zie J.

Toen zaten wij,J's kinderen als toen
met A aan tafel, wij aten
zijn brood, dronken zijn 'drank
vermengd met tranen'
o god o god o god
want A las uit psalm 102:
'ik gelijk een eenzame vogel op
het dak' en verder 'ik verdor
als gras', zie J.

o groene grazige weiden om Steenwijk
er lijkt zo droevig weinig gebeurd
onder de zon als wij als hij
door het landschap rijden
o god o god o god
'op haar legerstede des nachts
zocht A haar zielsbeminde
zocht hem, maar vond
hem niet'.

II IN HUIS VERLOREN

Onze verwekker heeft zijn nageslacht
voorgoed verlaten, mijn broeders H en
J en ik korten de nacht in de zware
fauteuils voor de visite, in de duistere
suite zijner gedachtenis.

Maar god zij dank liet hij een kist
sigaren achter in zijn huis,
de kelder staat vol drank,

wij krijgen kracht naar kruis.

Ik kwam hem, zeg ik, tegen
deze avond, niet echt maar heviger
en vriendelijker dan vroeger, hij
groette haastig, ging zijn eigen
weg, kamers in en uit als wilde
hij nog eenmaal door zijn huis
voor hij het afsloot tegen
de naderende nacht.

Zo leeft en vergaat in woorden, rook
en glas een vader, tastbaar als de as
op onze uitstekende costuums maar
evenzeer verloren onherhaalbaar
is de kindertijd. Here zegen
onze vergetelheid.

III ZIJN JAS

Mijn vader J was nog maar net
gestorven toen mijn moeder A
zijn nieuwe regenjas voorzichtig
van de kapstok nam. Pas eens,
zei ze, hij was er zo trots op.

Daar stond ik dan en voelde
aan de mouwen en bij het sluiten
van de knopen hoe dood hij was
en hoe ver weg mijn jeugd. Oud
en zwak zou ik worden, in deze
plooien zou mijn huid gaan hangen
om mijn knoken.

IV EEN LANGE WANDELING

Wandelend met B en R mijn kinderen
wordt het weer winter, word ik langzaam
weer ingesponnen in altijd dezelfde
nevelige bosranden, modderige wegen,
het kille schreeuwen van fazanten,
de grond dreunt onder een drietal
fjorden-paarden, melancholie van
licht bevroren boerenkool alom.

Alles verandert maar keert onveranderd
terug. Neem de heiligen van deze maanden.
Een kind weet dat Sint Maarten met een
halve mantel vertrekt, hij komt met een
nieuwe terug. Sint Nicolaas is altijd
onder ons, al zien wij dat meestal niet.
Maria loopt met een nieuwe Jezus toch
weer in haar laatste dagen. Onze wereld
blijkt gesloten.

Zo komen wij dan ook bij altijd dezelfde
bomen, waarin mijn dochters altijd dezelfde
takken beklimmen en zwaaiend in de toppen
zingen: zie ginds komt de stoomboot, kijk
eens hoe hoog wij zijn. En inderdaad zij
zijn buiten bereik, als zij vielen,
ik zou hen moeten laten vallen.

Wandelend door de schemer terug naar huis
bespreken wij de maan en opa's dood.
Ze hebben een heel klein beetje te doen
met mij, omdat opa mijn vader was. (Hij
was het die destijds in gordijnen gehuld,
een baard van geplozen touw tot op de
knieën, een wiegelende mijter op het hoofd
voor mij door het maanlicht sloop)

Wandelend in het duister voel ik
hun koude handen, moet ik
hun dorre bloemen dragen,
hun neuzen snuiten,
hun knopen sluiten,
hun vader zijn.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

*****

LEBEN EINES MANNES

Gestern fuhr ich Fische fangen,
Heut bin ich zum Wein gegangen,

-Morgen bin ich tot –
Grüne, goldgeschuppte Fische,
Rote Pfützen auf dem Tische,
Rings um weißes Brot.

Gestern ist es Mai gewesen,
Heute wolln wir Verse lesen,
Morgen wolln wir Schweine stechen,
Wurste machen, Apfel brechen,
Pfundweis alle Bettler stopfen
Und auf pralle Bauche klopfen,
-Morgen bin ich tot –
Rosen setzen, Ulmen pflanzen,
Schlittenfahren. Fastnachtstanzen,
Netze flicken, Lauten rühren,
Hauser bauen, Kriege führen,
Frauen nehmen, Kinder zeugen,
Übermorgen Knien beugen,
Übermorgen Knechte lohnen,
Übermorgen Gott versöhnen –
Morgen bin ich tot.

Werner Bergengruen

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

*****

LETZTE WORTE

Geliebte, wenn mein Geist geschieden,
so weint mir keine Träne nach;
denn, wo ich weile, dort ist Frieden,
dort leuchtet mir ein ew'ger Tag!

Wo aller Erdengram verschwunden,
soll euer Bild mir nicht vergehn,
und Linderung für eure Wunden,
für euern Schmerz will ich erflehn.

Weht nächtlich seine Seraphsflügel
der Friede übers. Weltenreich,
so denkt nicht mehr an meinen Hügel,

denn von den Sternen grüß ich euch!

Annette von Droste-Hülshoff

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

******

GROEN UITGESLAGEN

Ze zijn er een beetje bij blijven
liggen, die duizenden gedichten over
de oude, beschimmelde dingen. Maar

vanuit de trein weer zulke ontroerende
moestuinen gezien, met peulen, bietjes,
de piepers voor de winterdag, alles in
een groeizaam regent je, het fietsenschuur~
en waar vader achter tegen plast.

Grootmoeder weer begraven. Het mistte
vaag en de zon scheen vaag en er was
niets meer aan te doen, alles was
betaald. Eenmaal gaan we allemaal
werd er gezegd. Om te huilen zo mooi.

In een rivier deze zomer heel grote
gladde groen uitgeslagen rotsblokken
gezien en bevoeld met net zulke prachtige
details als bij jou,
wel van steen natuurlijk.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

ALLES WEL

Laatste woorden van ds Carel Hendrik de Smidt
‘en zij zeide: Het is wel.’ 2Kon. IV.26

Alles wel, was ’t laatste woord
Van zijn stervensspond gehoord.
Moeder, zusters, die daar treuren,
Dat men, om u op te beuren,
U dit woord van hem vertel:
‘God zij lof, ’t is alles wel.’

Alles wel. Dus sprak in rouw
Sunems zwaar beproefde vrouw.
Alles wel, in stervenssmarte,
Sprak ’t geloof ook in zijn harte.
Zij de koortsbrand nog zo fel,
In de ziel is ’t alles wel.

Alles wel. De zondenschuld
Die ons nog met. angst vervult,
Nog aan onze vreê komt knagen,
Wist hij voor zich weggedragen.
Wie ook ’t schuldgevoel beknel,
Rustig sprak hij: Alles wel.

Alles wel. Schoon in de bloei
Van de eerste lentegroei,
Als een veldbloem afgesneden;
Zonder omzien naar ’t verleden,
Willig op zijns Gods bevel,
Lijdzaam sprak hij: Alles wel.

Alles wel. En ’t arbeidsveld,
Waar Gods hand hem had gesteld,
Zag hij aan zijn oog ontzinken:
Maar een beter zag hij blinken,
Én bij ’t heilrijk Godsbestel,
Sprak hij dankend: Alles wel.

Alles wel. Ja, waar het licht
Van des Heilands aangezicht
Vriendelijk in de ziel mag schijnen,
Mag de wereld vrij verdwijnen,
Mag men, bij het laatst vaarwel,
Troostrijk roepen: Alles wel.

Door het somber dodendal,
Waar Gods staf haar steunen zal,

Gaat de ziel de hemel binnen.
Eeuwge vreugd gaat dáár beginnen.
Dat zij dan daarhenen snel,
Blijde zingend: Alles wel.

Alles wel. Geen lijden meer.
Eeuwig bij zijn God en Heer.
In der Englen reine koren,
Doet zijn stem zich juichend horen
Met het hemels citerspel.
Nu voor eeuwig: Alles wel.

Alles wel, was ’t laatste woord
Van zijn stervensspond’ gehoord.
Moeder, zusters, die daar treuren,
Dat men, om u op te beuren,
U nog eens dit woord vertel:
‘Alles,’ sprak hij, ‘alles wel.’

P. Huet (1827-1895)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

ZO GAAT DE WERELD

Toen zij begraven werd,
Toen was ’t als zou zijn hert ,
van smarte breken.
Hij knielde bij het graf
En wilde er niet van af
Daar hielp geen smeken.

En daaglijks keerde hij
Naar ’t kerkhof, weende bij
De groene zode,
Waar hij met eigene hand
Een kruis had op geplant
Ter eer der dode.

Een jaar verliep, en nu —
O wis die traan, die u

In de ogen perelt —
Mint hij ene andere vrouw,
en zweert haar eeuwige trouw…
Zo gaat de wereld!

Frans de Cort (1834-1878)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

FLAMINGANTEN-BEGRAFENIS

Zó zullen ze ook mijn lijk begeleiden
naar Het verre kerkhof; zwijgend en ernstig, als
De omstandigheid vereist, geschaard om
De opene groeve, de onverschilligen

Grafmaker aanzien, welke de nommerplaat
Vlug op de kist vasthamert, en naar de vriend
Dan luistren, die, de stem in tranen
Zwemmend, hetzij in gewiekte dichtvorm

Of keurig proze, aan superlatieven rijk,
Des nu voor eeuwig slapenden lof verkondt.
Dan zullen ze, een voor een, een spa vol
Aarde, van mensengebeent doormengeld,

De enge kuil inwerpen —en telkens zal
dat alleraakligst dreunen op 't harde hout…
En eindlijk 't veld des doods verlatend,
Zullen ze zich naar de naaste herberg

Heenspoeden waar bij 't schuimend vocht allengs
De strakke weemoedsplooi van hun aangezicht
Zal weggetoverd worden door een
puntig gezegde op de verzenslijper —

Ex-pedagoog … misschien door een geestig woord
Mijzelve eens toevallig ontsnapt, of wel
Een juist me naar de mond gezongen
Vrolijk refrein uit mijn eigen liedboek.

Zó is het goed ook. Tranen verlang ik niet.
Ik heb altijd graag medegelachen, nooit
Moedwillig enig stuk gedicht, waar
Iedere strofe ene verse zakdoek

Vereist; en zou ik, dood, u bewegen tot
Smartwaterstorting, ik, die bij leven liefst
Beoogde om uwe mond de glimlach
Weder te roepen of vast te kluisteren?

En zoudt ge zelfs, o vrienden, me heel en gans
Vergeten, mijns u nimmer gedenken, bij
't Aanheffen mijner simpele deunties
Spijts de belofte der fraaie grafreé, —

Alweder goed. Waar haalden we, moesten wij
Verwijlen steeds met onze gepeinzen in
Der doden rijk de moed vandaan, om
't Vluchtige levensgenot te smaken?

Frans de Cort

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

DE SCHADUW VAN DE DOOD

Wij zaten neer in 't heidekruid; daar vloog
Een wolk vóór 't zonlicht en een zwarte stip
Streek langs het bos, als waar 't een floers van krip,
De schaduw van een ziel, die henentoog;
Verschrikt schoot ginds een vogel wild omhoog
Van uit de lage kant, een schuwe snip,
Terwijl de donkre schim, als met een tip,
Het heiveld scherend, snel zich voortbewoog;—
Maar hand in hand, toen met zijn schaduwkleed
De brede vorm nabij sloop; zaten wij,
Gedachtig aan het spook, dat hard en wreed
Vaak mensen scheidt, hoe groot hun liefde zij;
Daar vlood het schijnsel heen; het was als gleed.
De schaduw van de Dood langs ons voorbij.

F.L. Hemkes (1854-1887)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

OP HET KERKHOF

Zij liggen rij aan rij de grijze zerken,
omwonden met een band van dorrend lover;
Gevangen in des winters doffe tover
Slapen de wilgen. en de bleke berken.
En op de koude wind is het als stoof er
Hij mij voorbij met zijn getakte vlerken,
En zoekend waart hij om die droeve merken,
Tellend hun tal, de. strenge Levens-rover.
De dode blâren stuiven om de zode,
Waar bloemen groeiden eens en donzen klaver,
Geboren op een graf en daar gestorven. —
Een spade dragend, het gelaat doorkorven
Van rimpels, stqapt een stille dodengraver,
Teken van leven, door de hof der doden.

Jac. van Looy (1855-1930)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

[DOODSLIEDJE] V

Straks zong ik trotse dingen
Van mensen-pracht en -gloed,
Nu kan ik niets meer zingen
Dan dat ik sterven moet.

O, éénmaal nog te wenen!
Als men gestorven is,

Willem Kloos (1859-1938)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

DOOD-GAAN

De bomen dorren in het laat seizoen,
En wachten roerloos de nabije winter.
Wat is dat alles stil, doodstil…ik vind er
Mijn eigen leven in, dat heen gaat spoên.

Ach, 'k had zo graag heel, héél veel willen doen,
Wat verzen en wat Liefde, — want wie mint er
Te sterven zonder dees? Maar wie er ook wint er
Ter wereld iets door klagen of door woên?

Ik ga dan stil, tevreden en gedwee,
En neem geen ding uit al dat leven mee
Dan dees gedachte, gonzende in mij om:

Men moet niet van het lieve Dood-zijn ijzen.
De dode bloemen keren niet weerom,
Maar Ik zal heerlijk in mijn Vers herrijzen.

Willem Kloos

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

VAN DE DOOD

Ouderwetse bakerpraatjes,
Alles wat men van de dood ons
Wijs wil maken! Onlangs liep ik
Over 't Damplein en ik zag hem.

't Was een heer van middelbare
Leeftijd en van middelgrootte,
Met een open, gladgeschoren,
Niet volstrekt onfraai gelaat.

Niets dus van ontvleesde ribben,
Zwarte, gapende ogenkassen
Rammelende knekelbenen,
Of getande klapperkaken.

Zijn toilet was uiterst keurig,
Naar de laatste franse mode;
Nergens zag men valse plooien,
’t Zat hem als aan t lijf geschilderd.

Glimmender dan zijn cilinder
Glom geen tweede. Zijn manchetten
Dekten halverweeg zijn handen,
En zijn boordje was een staand.

Op zijn fattrig zijden dasje
Blonk een fattrig gouden speldje;
Op zijn fraaigepoetste schoenen
Kon geen stofje blijven liggen.

En in plaats der scherpe zeise,
Waar de faam hem mee laat maaien,
Droeg hij in de hand een rotting,
Met een knop die was vernikkeld.

En het uurglas? Ook een sprookje!
Als gewone stervelingen,
Zag hij soms op een horloge,
Mooglijk wel een Waltham Mass.

Niemand zag ik op hem letten,
Doch te scherper hem op velen;
Wie hij ongemerkt kon naadren,
Kreeg een tikje met zijn rotting.

Maaien, dacht ik, of wel tikken,
’t Heeft vermoedlijk d’eigen werking;
‘k Bleef dus op eerbiedige afstand,
Hij bemerkte het —en lachte.

Zijn gedachte kon ik raden:
‘Blijf zoveel ge wilt maar, vriendje,
Uit mijn weg, ik tref ten laatste
Toch u in een steeg, die doodloopt.’

Daar sloop hij opeens een oude
Dikke dame van mijn kennis
Achterna, ik wil roepen,
Maar bedacht toen, dat zij doof was.

Dra verloor ik in de volte
Uit het oog hen; —later hoorde ik,
Dat de dame d'eigen nacht reeds
Stierf, aan koude in 't linkerneusgat.

Bastiaan van Heyningen (1865-1889)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

BIJ EEN DODE

Lief, ik kan niet om hem wenen
Waar hij stil en eenzaam ligt
In het schoon doorzichtig stenen
Masker van zijn aangezicht.
Dat de dingen er om henen
Met zijn bleke toorts belicht.

Lief, ik kan geen tranen vinden
Als mijn hart hem elders peist,
Waar zijn ziel met de beminde
Sterren van de avond rijst
En ons, dagelijks verblinden,
Hoger wegen wijst.

Naar de heemlen van de lage zoden
Stijg' de gouden offervlam!
Wie kan wenen naar de vroeg vergoden
Die de dood ons halen kwam? —.
Tranen, lief, zijn enkel voor de doden
Die het leven nam.

P.C. Boutens (1870-1943)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DOODSSLAAP

Toen rond de snijbaar alles effen pleinde
vóór 't onbegin de laatste reis begon,
stond heel de wereld in een stofje zon
te dansen naar het Onbegonnen einde.

En wijl het lichtje meer en meer verkleinde
met alles wat mijn leven eens ontspon
in lief en leed, vergrootte steeds de bron
van zaligheid die mijne ziel verreinde.

Kom, doodsslaap, vlecht de roodomvlamde kolen
van uw papaverkroon mij om het hoofd,
en dat geen droom mij langer houdt gevangen!

Zoon der vergetelheid, 'k ben God bevolen,
hoe zalig is 't, van alle geest beroofd,
te liggen zonder liefde noch verlangen!

Willem Gijsels (1875-1945)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

UIT: IK

Mijn rechter oog ziet blank; mijn linker zwart.
Ik sta: een toren tussen bei mijne ogen.

Een bloem springt open. En de dag springt open.
Ik-zelf? Verwondring. Doch: geen enkle knal.

Uur: vlerk die verschiet, bliksem. En … ene roze ·
die naar den avond geurt, o eindelijke dood.

Neen, ik ben blind gelijk een bloed'ge roos
Die lichtend wordt ten avond.

Karel van de Woestijne (1878-1929)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

HET DOODSBED VAN EEN KIND

De aarde is niet uit haar baan gedreven
toen uw hartje stil bleef staan,
de sterren zijn niet uitgegaan
en 't huis is overeind gebleven.

Maar al 't geklaag en dof gesnik,
zelfs onder 't troostend koffiedrinken,
het kon uw stem niet op doen klinken,
noch licht ontstekèn in uw blik.

Gij zult wel nimmermeer ontwaken,
want gij bleef roerloos toen de trap
zo kraakte bij de-stille stap
des mans, die kwam om toe te maken.

Ziet, lieve mensen, 't is volbracht,
Wat gaan wij doen? Wij konden bidden,
dan blijf ik nog wat in uw midden,
gij krijgt toch wel geen slaap vannacht.

En heeft een uwer een ervaren
en hooggeleèrd en vruchtbaar brein:
hij zegge mij of 't waar kan zijn
dat haar de wormen zullen sparen.

Willem Elsschot (1882-1960)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

IK BEN U NA UW STERVEN GAAN BEMINNEN

Gij waart zo ver en schijnt nu zo nabij,
Uw stem ‘klinkt van een heldere overzij
En zonder moeite laat uw hart zich winnen.

Van niets vervreemd dan van mijn moede zinnen
Verrijst gij peinzend, ofwel licht en blij,
Alnaar u raakt het vloeiend aards getij;
Haast tastbaar komt uw beeld mijn wereld binnen.

Het water dat ons scheidt is niet meer diep,
In ’t morgenlicht kunt ge de bodem zien,
En ‘k droom dat gij het spoedig zult doorwaden,
Want mijn voet volgt te langzaam wie mij riep;
Maar als ‘k u naadren hoor: o dan misschien
Ben ik al stervend door te veel genade.

H.W.J.M. Keuls (1883-1968)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE POPULIER

Hij staat in een tuin in de stad,
alleen en verloren en groot,
met wuivende kruin, en ’t geruis
der winden door twijg en in blad,
dit lied van verlangen en nood,
is hoorbaar tot diep in het huis.

Ik zie hem des morgens door ’t raam
der keuken, bij ’t haastig ontbijt.
Zoals men zijn vrouw en zijn kind
begroet, noem ik hem bij zijn naam.
Hij wuift dan als waar’ hij verblijd,
die makker, mijn vennoot en vriend.

Nooit merkte ik dat hij was gegroeid,
ik zag hem altijd zoals nu:

eenvoudige boom, die, gezond,
slechts ééns, in het jaar, als hij bloeit,
zo gek doet als koning Ubu
en jong wordt en vriendelijk en blond.

Ik zal eerder doodgaan dan hij
En als ik op ’t bed lig en snak
naar licht en naar lucht en — naar wat?
zal hij, onverschillig en blij,
het lied dat de dood in mij brak
nog voortzingen over de stad.

Jan van Nijlen (1884-1965)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

GRAFSCHRIFT

Een naamloze in de drom der namelozen,
Aan de gelijken schijnbaar zeer gelijk,
Door geen vervoering stralend uitverkozen
Tot heersen in een onaantastbaar rijk.

Wie van die hem vergaten of verdroegen
Ontwaarden uit hun veilige bestek
De schaduw van twee vleugels, die hem joegen,
De felle klauw in zijn gebogen nek?

En nu, na het begeerde, het ontbeerde,
Na de onrust en het levenslang geduld:
Een steen, door ’t groen gebarsten, en verweerde
Letters en cijfers, die de regen vult.

J.C. Bloem (1887-1966)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

IN MEMORIAM PATRIS

Ik stond op een witte heuvel
in een ijskoude wind;
op het besneeuwde kerkhof
ligt er een die de rust niet vindt.
Uit een leven droefgeestig en doelloos
en een sterven zonder troost
is die ziel heengevaren
verschrikt en hopeloos.
Het lichaam is gebleven
verstard in zijne nood,
afkerig van het leven
en niet gereed ten dood;
geminacht door eigen vrezen
wrevelig heengegaan,
van leven niet genezen
en de dood niet toegedaan.
En de ziel uit haar slaap van jaren
opgejaagd en verstoord
vliegt als een blinde vogel
onder witte hemelen voort,
woest en armzalig, omgeven
van schrik en duisternis,
te zoeken waar het leven
en het lijf gebleven is.
De wind in barre vlagen
steekt op en giert langs mij;
de witte hemelen jagen
rakelings voorbij.
En ik herken, aan mijn ogen
deze wind, en aan mijn mond.
En het lichaam wordt, trots en verheven
dat hier de dood hervond.
In de levende aderen het bloed
huivert fier en vrede wordt groot
want wij herkennen ons goed,
dit ben ik; dit de dood.
Een onmetelijk rijk is ontsloten
en een stilte wel bekend,
de vrede en de aanwezigheid
die de ziel in haar zwerven kent.
Ik sta op witte bergen
in deze strenge wind
waar in de verheven eenzaamheid

de ziel haar vriendschap vindt.
Wees gegroet, met gesloten ogen,
nu ik weer met u verblijf,
Gij, die dit leven beëindigd hebt
en gebroken dit ander lijf.
En deze is mijn vader geweest.
Hoe is het dan dat deze mens
van mijn eigen, gelijke stam
dit angstige· einde vindt?
De dood nam wie steeds heeft gevreesd
en wie hem kende zij liet.
Vogelen trekken voorbij
en dit is het einde niet.
Ach, allen tezamen wij
sterven, maar leven niet.
Eens helpt de een de ander,
maar in dit leven niet.
Vreemd gaan wij langs.elkander.
Vergeef het: vergeet het niet.

J.W.F. Werumeus Buning (1891-1958)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

STERFHUIZEN

Er zijn ook kamers waarin mensen sterven
en huizen die nog slechts bestaan
tot d'allerlaatste baas is heengegaan,
stil, door de achterdeur, en zonder erven

tot zolang blijven de gordijnen dicht
tot op een kier —daar kwijnt die man
tot hij van al die stemmen niet meer leven kan
en voor de aandrang van zijn woning zwicht

dan gaan de ramen open voor één keer
en waaien de gordijnen als een vaan
tot ze met heel de rest tot stof vergaan.
Het is volbracht en het komt nimmer weer.

Joh. C.P. Alberts (1893-1967)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE JONGGESTORVENE

Gij moest zo vroeg van deze wereld scheiden
Die gij bemindet schoon haar smaad u sloeg,
Van al de dromen die uw jong verblijden.
Nog ongerept en woordloos-in zich droeg.

En toch toen dood u 't koele bed kwam spreiden
Spraakt gij geen woord dat om een troostwoord vroeg, —
Bereid als een-die lang en schoon mocht strijden.
Zeidet gij zacht: 'Weent niet, hèt was genoeg.'

Gij wist: — wij zwerven door dit vreemde leven
Bij vreugdes dag, bij droefheids duistre nacht,
Zoekend het woud waar liefdes klanken beven;

Maar eens vermoeid van aller dingen pracht
Vinden wij wat ons streven is gebléven:
Stiltes vallei daar 't vredig is en zacht.

J.G. Danser (1893-1920)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

GEMIS

Sinds ik je milde ogen missen moet,
hangt om de leegten en de hoeken van
dit huis de stilte van oud linnengoed.
Des avonds dwarlen uit het grijs behang
de bloemen die allengs zijn uitgebloeid
om mijn vergelende herinneringen
en dingen die met jou zijn opgegroeid …

Ik hoor de waterketel droever zingen.
De terriër die met je heeft gespeeld,
stelt mij zijn onbeantwoordbare vragen,
want hij, nog meer dan ik voelt zich misdeeld.
Hij heeft je muilen in zijn mand gedragen.

Nes Tergast (1896-1974)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

IN MEMORIAM MIJZELF

Door vijanden omringd,
door vrienden in de nood
Geschuwd als aas dat stinkt,
Houd ik mij lachend groot,
Al is mijn ziel verminkt,
Mijn lijf voor driekwart dood.

In 't leven was geen dag
Ooit zonder tegenspoed.
Ik leed kwaad en deed goed;
Dat is een hard gelag.
Nu, in verloren slag,
Strijd ik met starre moed.

Bedekt met sneeuw en ijs,
Getooid door menig lijk
an wie de dwaze reis
Deed naar mijn innerlijk,
Eens vroeg licht als Parijs,
Nu 't poolgebied gelijk.

Ik laat geen gaven na,
Verniel wat ik volbracht;
Ik vraag om geen gena,
Vloek voor-en nageslacht;
Zij liggen waar ik sta,
Lachend de dood verwacht.

Ik deins niet voor de grens,

Nam afscheid van geen mens,
Toch heb ik nog een wens,
Dat men mij na zal geven:
‘Het goede ‘deed hij slecht,
Beleed het kwaad oprecht,
Hij stierf in het gevecht,
Hij leidde recht en slecht
Een onverdraagzaam leven.’

J. Slauerhoff (1898-1936)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

UITERSTE SECONDE.

Voor Ans

Doodgaan is de kunst om levende beelden
Met evenveel gelatenheid te dulden
Als toen zij nog hu rol in ’t leven speelden,
Ons soms verveelden, en nochtans vervulden.

Hier stond ons huis; hier liep zij met de honden;
Hier ·maakte zij de bruine halsband los;
Hier hebben wij de stinkzwammen gevonden,
Op een beschutte plek in ’t sparrenbos.

Doodgaan is niet de aangrijpende gedachte,
Dat zij voortaan alleen die paden gaat, —
want niemand is alleen die af kan wachten,
En niemand treurt die wandelt langs de straat, —

Maar dat dit alles wás een werk’lijkheid,
Die duren zal tot de uiterste seconde;
Dit is de ware wedloop met de tijd:
De halsband los, en zij met de twee honden.

S. Vestdijk (1898-1971)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE OVERTOCHT

De eenzame zwarte boot
vaart in het holst van de nacht
door een duisternis, woest en groot,
de dood, de dood tegemoet.

ik lig diep in het kreunende ruim,
koud en beangst en alleen
en ik ween om het heldere land,
dat achter de einder verdween
en ik ween om het duistere land,
dat flauw aan de einder verscheen.

die door lief de getroffen is
en door het bloed overmand
die ervoer nog het donkerste niet,
diens leven verging niet voorgoed;
want de uiterste nederlaag
lijdt het hart in de strijd met de dood.

o ! de tocht naar het eèuwige land
door een duisternis somber en groot
in de nooit aflatende angst
dat de dood het einde niet is.

H. Marsman (1899-1940)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

[DE HOLLE MAN]

Ik, kleine slaaf van poëzie en taal,
mij was ter borst de eerste melk al schraal.
Zó droef, zó dun klonk 't moedermonds verhaal,

waar het kanon in doorklonk van Transvaal,
en zó vol tranen was het kleine lied
van bruut verraad en simpel boers verdriet,
dat, wat mij voedde, wood en melk en brood,
dit ál doortrokken was van dood en dood.

Gerard den Brabander (1900-1968

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

WEERZIEN

Ik zie u aan en kán het niet geloven:
Nog zijn uw ogen scheemrig van de dood.
Ook dit is nieuw: uw glimlach en het dove
Gebaar, nu, van uw handen in uw schoot.

Warm komt het middaglicht naar binnen stralen.
Als vroeger zitten wij hier weer tezaêm .
Als vroeger hoor 'k uw stille stem verhalen,
De oude seringengeur waait door het open raam

Alleen —waarom wordt het onstuimig wilde
Slaan van mijn hart zo vreemd beklemd en bang?
Gij ziet mij aan —uw blik is ver gebleven,
En als van een die al naar ander leven
Op weg was en, hier terug, nu in de milde
Lucht van deze aarde niet meer aadmen kan.

Jo Landheer (1900-1986)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

IN DEN BÜCHERN STERBEN

Name, Vorname
Klammer auf

Das Geburtsjahr, Strich, das Todesjahr, aus
Klammer zu.

Nun ist er in den Büchern ein Name, ein Vorname
In Klammern sein Geburts- und Todesjahr.

Gegen Ende der Seite oder etwas weiter unten
Seine Werke, Erscheinungsjahre
Eine kurze, lange Liste.
Wie Vögel im Todeskampf die Buchtitel in euren Händen.

Der Strich zwischen den beiden Klammern
Er bedeutet alles
Seine Hoffnung, seine Angst, seine Tränen, seine Freude
Er bedeutet alles.

Nun ist er in den Büchern
Gefangen durch einen Strich;
Lebt er noch: er kann sich nicht wehren,
Sie können ihn töten.

Çet Necatigil

(Übertragung: Yüksel Pazarka)

*****

VADER, IK ZIE je gezicht weer, jaren
na je dood- bijna een schaduw
in deze ruimte, een schaduw
wit van de hitte – eenzame
steen in de hemel, de zee.
Een romeins veldherenhoofd, kapot
geslagen neus, opengereten mond,
lege oogkassen omhoog naar
de zon, in een woestijn.
Bijna een schreeuw nog om
deze dood.

Vader, je gezicht daar, zo'n
eiland waar nooit iemand
heeft gewoond, waar
nooit iemand komt.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

*****

DAS ZEICHEN

Freunde, dass der Mandelzweig
wieder blüht und treibt,
ist das nicht ein Fingerzeig,
dass die Liebe bleibt.

Dass das Leben nicht verging,
soviel Blut auch schreit,
achtet dieses nicht gering
in der trübsten Zeit.

Tausende zerstampft der Krieg,
eine Welt vergeht.
Doch des Lebens Blütensieg
Leicht im Winde weht.

Freunde, dass der Mandelzweig
sich in Blüten wiegt,
bleibe uns ein Fingerzeig,
wie das Leben siegt.

Schalom Ben-Chorin

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

*****

DE GESTORVENE

Zeven maal om de aarde te gaan,
als het zou moeten op handen en voeten;
zeven maal, om die éne te groeten
die daar lachend te wachten zou staan.
Zeven maal om de aarde te gaan.

Zeven maal over de zeeën te gaan,

schraal in de kleren, wat zou het mij deren,
kon uit de dood ik die éne doen keren.
Zeven maal over de zeeën te gaan,
zeven maal, om met zijn tweeën te staan.

Ida Gerhardt (1905-1997)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE BREUK

Zwerfstenen uit de nacht van welke bruid
wat had ik met hun wet gemeen
hun gevels grendels en gepoetste tronies?
Wat, dan de schelven pijn en schijven wanhoop
Op 't veld dat 's ochtends had gebloeid…
Het klaar houweel van mijn besluit

Voorbij de valse zomers van de dood
juwelen spoelden op mijn morgen aan
geritsel van onsterfelijke vrouwen

waar ik mij nachtwaarts wendde
woei 't donker goud der toekomst
huiverend en van arenden bevrucht.

De schaduw der geboorte
Mijn eenzaamheid als een gevelde vlam.

Pol le Roy (1905-1983)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

EEN DAG ALS ALLE ANDERE

Ontluisterd ligt mijn dageraad
met stapels ruwasfalt van woorden

wat wordt mijn uitgestalde dag?

van mist en moer en mager bos
een zwijgen met asbest behageld
één heldere waterplas misschien
men kan toch zonder spiegel niet
al weet men tot wanhopens toe
dat men in ’t oeverriet van nergens
werd uitgewezen in zijn eigen rijk
maar met de jaren duistert dat verdriet

langs de trottoirrand loopt
een ritselend boomblad met me mee
als een kind met de eerste de beste

de weg der engelen is de mijne niet.

Pol le Roy (1905-1983)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

VOORGEVOEL

Als jij er niet meer wezen zal
zullen mijn handen roerloos rusten
en voor mij liggen, slap en smal,
ontzet, ontdaan van alle lusten —
daar jij er niet meer wezen zal.

Als jij er niet meer wezen zal
zullen mijn ogen stuurloos staren
en doven in der leden val.
Ternauwernood een beeld bewaren —
daar jij er niet meer wezen zal.

Als jij er niet meer wezen zal…
De trage gang zal mij weer vangen
der dagen, zonder nut en tal;
en niets en nies om te verlangen,
daar jij er niet meer wezen zal.

Clara Eggink (1906-1991)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DOOD WATER

Mijn vader die opstaat.
Schaduw beweegt met hem mee.
Het lamplicht blijft achter.
De kamerdeur snijdt zijn verdwijnen af.

Ik voel de winternacht rondom
zijn lichaam sluiten. Daarna loopt
hij tegen stilstaand water in.

Ik volg hem nog als hij al lang
in het onzichtbare is opgelost
en moeder eindelijk de koudgeworden schalen
op het dienblad zet.

Ik vouw het tafellaken, een bevlekte vlag,
en leg het weg. Nooit meer zal deze
avond er zijn. Nooit meer zal ik
dood water zo dicht om een mens zien staan.

Maurits Mok (1907-1989)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

WIJ KOMEN TER WERELD

voor F.

Wij komen ter wereld, met rouw, uit de graven;
met rouw, die gepast is, omdat wij nog dood zijn.
Ons lichaam ontstond uit de grond en uit de planten,
om eens te bereiken een veilige haven.

Een veilige haven: de schoot ener moeder,
waar ’t woelig verleden, geleidlijk en langzaam,
eindlijk tot rust komt; ik dwaal in mijn vader.
In scheidende stromen voltrekt zich het leven.

Maar keren wij terug tot de plechtige rouwstoet:
De lijkwagen voert, met spannende riemen,
de paarden, rustig, tot vlak voor het sterfhuis.
De vrienden verspreiden zich, achterwaarts lopend.

Het sterfhuis? neen -laat het lééfhuis zijn naam zijn,
want, zij het met smarten, de dode ontwaakt hier,
geneest van zijn kwalen en vindt er zijn krachten,
aanvaardt er in ernst en in wijsheid de toekomst.

De daaglijkse taken, zij eisen hun deel op:
het breken van bruggen, het slopen der steden,
het maken van levende dieren, van vruchten,
en ’t werk van penselen en blankmakend schrijfstift.

Verkwikkend is veelal de arbeid en sterkend.
Tóch nuttig, zoals het opvullen van mijnen:
het plaatsen van kolen en stinkende olie
waar ze behoren, diep in de aarde.

Maar ’t édelste streven maakt moe en maakt hongrig.
En wat zou er edeler zijn dan het scheppen
van schone gewassen, uit vormloze stoffen,
van runderen, reeën en kleurige· hoenders,

van vogels en honderden soorten van vissen;
en honderden soorten van planten en wezens,
die dan op hun beurt de natuur weer verrijken:
de stamloze wortels en stompen van halmen.

Gezeten aan tafel, met helder wit linnen,
baart onze mond, met stijgend genoegen,
vruchten, radijzen, volmaakt reeds van vormen;
maar soms moet het koelende vuur nog van dienst zijn.

De helende kogel, gezocht door geweren,
het trekkende mes, dat wel nimmer gefaald heeft,
verbindt lijf en leven; geen wetenschap is er
die ooit dit geheim een verklaring kon bieden.

Zo vullen de jaren zich met veel voortreflijks,
—en ook met veel lelijks, ik laat dit nu rusten. Gaandeweg .worden wij
steeds meer harmonisch,
wanneer wij bereiken de tijd die men jeugd noemt.

De tijd van de jeugd, de tijd van de schoonheid.
Heldere stemmen, die openlijk roepen.
Blauwe ogen, of donkere ogen.
De tijd van de jeugd, wie zal haar beschrijven.

Voor ’t leren vergéten, zorgen de scholen.
Zij brengen de blanke, rustige, plaatsen
in onze gedachten, zij leren ons lachen,
en eenzame spelen, eenvoudig bedreven.

Wij worden steeds kleiner,
wij varen henen,
Achter ons blijft een verlaten vlakte.

Jan Hanlo (1912-1969)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DOOD

Ik bevond mij in een zaal
waarvan de muren
steeds verder wegweken
tot ze onzichtbaar werden.
Hoog uit de hemel
daalde een figuur halfweg
naar mij af.
Hij riep iets dat ik niet kon verstaan.
Zeker de here Jezus, dacht ik,
ik ben dood.
Dode familieleden kwamen me feliciteren.
Verveling was alom.
Het was een vreselijke geschiedenis.

Eli Scheen (1914-1982)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

THANATOPSIS

—Blik in de Dood—

Aan hem die; in de liefde der Natuur,
haar innig wezen binnendringt, hem spreekt ze e
en tale menigvoud. Is hij verheugd,
een stem heeft zij vol blijdschap, en een glimlach
welsprekend in diens heerlijkheid; en in
zijn vale mijmeringen glijdt ze met
een milde en helende meewarigheid,
die, onbespeurd, al 't zuur ervan hem wegstreelt.

Wen op uw geest als meeldauw de gedachte
van 't laatste bitter uur zinkt, en het schrikbeeld
des kouden doodstrijds en der lijkwâ -'t beeld
van 't ademloze donkere in de grafkuil
u huivren doet en 't stijvend harte vastklampt,
ga heen dan in het open veld —en luister
naar 'tgeen Natuur u preekt: uit alles stijgt
—uit aarde en water, uit het diep der lucht—
haar stem. Een weinig dagen nog, en dan
zal de allesziende zon u niet meer zien
in heuren loop. Noch in de koele grond,
waar men uw koude hulsel wenend neerleî,
in zee noch lucht zijt ge als persoon te vinden;
en de aarde, die u voedde, zal uw groei —
opdat gij weer tot aarde keeret, vergen;
en, vrij dan van personelijk bestaan,
zal uw zelfstandigheid voor eeuwig zijn
in de eeuwige elementen opgeslorpt.
Gij zult een broeder zijn der dode rots
en van de kleiklomp, door de ploeg doorsneên
des op u gaanden landmans. De eikenboom
zal met zijn wortelen uw lijk doorboren.

Alléén doch niet zult ge u verwijdren
tot uwe eeuwge rustplaats, —en geen grootser bed

ware u te vinden. Neder zult gij liggen
met patriarchen uit de voortijd, —vorsten
en machtigen der aarde, -wijze, goede
een eedle denkers uit vervlogene eeuwen,
verzameld alle in ’t zelf de heerlijk graf.
De rotsgeribde, aloude heuvelen,
de peinzend-stil terneergestrekte dalen,
de eerwaarde wouden en de stromen, statig
heenwandelend, de beken klagend in
de groengelaafde weide, —en rond dat alles
des ouden oceanes dromende
woestijn, —ziedaar de sierselen der tombe
des mensen. En de zon en de planeten,
met heel ’t ontelbaar hemelleger, schouwen ··
terneer op ’t vreedzaam rijk der Dood doorheen
de stille loop der eeuwen.
Wat de aardbol
betreedt, is maar een handvol bij de hoop
die sluimert in zijn boezem. Grijp de vlerken
des winds en vlieg naar de Afrikaanse zanden,
of dwaal door de eindeloze wouden van
de Oregon, die nimmer klank hoort dan
zijn eigen golfgebruis, —dáár heerst de Dood.
Miljoenen legden in die woestenijen,
van als de vlucht der tijden aanvang nam,
zich neer ten laatsten slaap: —dáár heerst de Dood.

Zó rust ook gij eens. Dan, wat scheelt het u
of bij uw heengaan u geen levend mens
bemerkt, geen vriend u mist zelfs? Al wat aâmt
zal delen in uw lot. Wel, zijt gij heen,
zal nog de vreugde lachen, zal de kommer
gebogen henenstrompelen, en elk
zijn lieve schimmen achtervolgen, —elk
toch werpt eens van zijn schoudren lust en last,
en maakt zijn bed bij ’t uwe. In ’t henenglijden
des langen sleeps der eeuwen, zullen één
voor één de kinderen der mensen —deze
in ’s levens groene lente en gene in ’t goud
des zomers, moeder, maagd en kind en grijsaard,
zal één voor één gelegd zijn aan uw zijde
door hen, die volgen zullen op hun beurt.

Leef zó dat, als gij, opgeroepen
om u bij de grote karavaan te voegen

die heentijgt naar ’t heimzinnig rijk waar elk
zijn plaats neemt in de stille hal der Dood,
gij als de slaaf niet wezet, die men ’s avonds
naar zijne kerker zweept, -maar ondersteund,
gesterkt door vast betrouwen, daal ten grave
gelijk een pelgrim die zich wikklend in
zijn mantel, sluimrend zinkt in lieve dromen.

Eugeen van Oye (1840-1926)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

BALLADE VAN DE ZEVEN DODEN

Zeven hengelaars met een auto verdronken bij Purmerend
De dood als een otter wild heeft er zeven de moord gebeten
Die te vissen waren gegaan in de streek van Purmerend.
Geen mens kent zijn lot en zijn end;
Zij vloekten hun mond vol water en stierven onbekend.
Zeven vissers van liefhebberij, uit Amsterdam kwamen zij,
Toen men woensdagnacht ging dreggen
Kwam men dra de waarheid te weten,
Een hand stak door het gebroken raam,
Die had nog voor zeven te zeggen:
Een mens kan de dood vergeten
Maar hij staat achter ieder raam,
Klaar voor u!

Er was geen van de zeven die dacht
Dat die nacht was zijn laatste nacht,
Zeven hengels staken de treeplank af,
Om vis te vangen, dat werd hun graf,
De dood, die grote hengelaar,
Ving er zeven achter elkaar.
God vergeve mij, maar ik wil zeggen,
De Dood, die weet in te leggen. _
Aan de kade te Purmerend
Zat hij die niemand kent,
Zonder.snoer en dobber en aas,
Klaar voor u!

Een vis die sterft slaat zijn staart,
Zij sloegen elkaar met de vuist
En zij stierven door elkaar
Als een zak met een zoodje baars
Zo zag men die zeven vissers
Toen zij werden opgehaald,
Dat zag menigeen daar nog juist:
Dan de dood is niets gewissers,
Een wagen met levend aas
Zo smeet hij hen te water.
God alleen heeft solaas,
Klaar voor u! ‘

En toen zij werden begraven
Was de dag heet en dor als geen.
Rondom hun diepe graven
kwamen drieduizend mensen bijeen;
Met rode ogen en tranen
stonden zij in het mul zand
om de doden af te wachten,
met een zakdoek in hun hand.
Maar van iedere zeven tranen
waren er zes voor hun eigen lot,
Want bij ieder graf denkt een mens aan God,
Klaar voor u!

De lijken stonken door de kist,
Want de dood is hard en wreed.
God geve dat geen van de drieduizend
deze zeven doden vergeet.
De dood is een visser van geweld;
dat heeft hij weer zeven maal verteld;
Maar wat is een mens in zijn graf?
Een niets, als hij niet een nieuw zaad is
in drieduizend harde harten.
Waarom klopten die daar zolang saam?
De dood staat achter ieder raam,
Klaar voor u!

Heer Christus, het raam van een oude Buick
is maar een dun glas, en daarachter zit ik
en ik zie de weg naar de dood.
Daar staan zoveel bomen, en iedere sloot
en ieder water is diep genoeg om te maken
dat ik stik.

Het leven is maar een vinger lang
en wie te vissen gaat
Weet voortaan weer dat op iedere bocht
De dood te vissen staat.
En ik vraag geen tijd of geen medelij,
maar ik vraag een dood dichter bij u dan zij,
Klaar voor mij!

J.W.F. Werumeus Buning (1891-1958)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

WAS DANN?

(ca. 1930)

Wo wird es bleiben,
Was mit dem letzten Hauch entweicht?
Wie Winde werden wir treiben –
Vielleicht!

Werden wir reinigend wehen?
Und kennen jedes Menschen Gesicht.
Und jeder darf durch uns gehen,
Erkennt aber uns nicht.

Wir werden drohen und mahnen
Als Sturm,
Und lenken die Wetterfahnen
Auf jedem Turm.

Ach, sehen wir die dann wieder,
Die vor uns gestorben sind?
Wir, dann ungreifbarer Wind?
Richten wir auf und nieder
Die andern, die nach uns leben?

Wie weit wohl Gottes Gnade reicht.
Uns alles zu vergeben?
Vielleicht? Vielleicht!

Joachim Ringelnatz

*****

WEER IS HET NACHT

Weer is het nacht, verzonken klokken luiden,
een gore wolk hangt om de scherpe maan.
Het kerkhof droomt, waar oleanders staan,
en zerken om de graven aan te duiden.

De spanning stijgt. De wijzerplaten slaan.
De klokken durven niet meer goed te luiden.
Er stroomt een grote luwte door het Zuiden,
het is het uur dat graven open gaan.

De deksels klappen van de stenen kisten.
De doden stappen er ontredderd uit.
Ze hebben mos en huislook op hun schedels.

Iets onnavolgbaar droefs en ook iets edels
spreekt mee uit de afwezigheid van huid.
Hun blikken missen iets, waar wij van wisten.

Max de Jong (1917-1951)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

IK ZAG MIJN VADER

Ik zag mijn vader dood toen ik al dertig jaar
geworden was, toch gaf het mij een harde schok:
wij waren altijd goede vrienden van elkaar,
maar toen hij daar zo lag en met zijn lippen trok

alsof hij snauwen ging —iets.wat hij haast nooit deed
terwijl hij leefde —leek hij op een dode hond
die, voor hij stierf, nog grimmig in het leven beet,
vertwijfelend omdat hij daarna niets meer vond.

Hij had iets onvoltooids, doordat men zijn gebit

had weggenomen toen hij langzaam lag te stikken:
meer embryo dan hond, zo lag mijn vader dood. ,

Soms denk ik, als ik droom of vaag te staren zit,
dat ik moet schrijven hoe zijn aanblik mij deed schrikken,
maar dat gelukt maar half: ik geef mij niet graag bloot.

Marja (1917-1964)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

RECREATIE

Twee keer per jaar
reden wij naar het kerkhof;
op het 4e graf, 3e rij links van de ingang
mocht ik bloemen zetten
in een groene zinken vaas
terwijl mijn vader knielde op een bankje
waar hij eerst zijn zakdoek overheen had gelegd

de wandeling tussen de graven
duurde vaak meer dan een uur,
mijn vader bracht bezoeken
aan oude kennissen
en besprak met de tuinbaas
de verdere verfraaiing van het graf,
de een voelde meer voor een treurwilg
de ander voor een rozenboom

in het café tegenover het kerkhof
(er stonden houten spuwbakken
vol nat zand, uitgekauwde
pruimen en sigarepeuken)
gingen wij daarna iets drinken
—koud bruin bier uit kruikjes —
en ook dat duurde meestal een uur
want de dood maakt dorstig.

Bert Voeten (1918-1992)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

AFSCHEID

Het bos dat ik niet meer zie
is het bos dat ik in de aarde
van mijn geheugen bewaarde
met varens tot aan de knie.

Ik blijf wel de schoolknaap die
in schuilhoeken van geblaarte
onmetelijk moed vergaarde
en longen vol poëzie.

Ik ben om het even wie
maar ik adem mijn eigen aarde.

Anton van Wilderode (1918-1998)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

DERTIG SECONDEN VOOR JE HART STILVIEL

Sprak je, dacht je, en waar sterf je nu;
Waar zwerft
Het onomschrijfbare dat je nu bent?

Welke agonie leeft nu stom
In je dode tong en long en lip?
Je wil ons horen,
Je wil ons zièn.

Ik neem je bijna koude hand.
Als je me voelt, ben ik ijs
Tegen het ijs van je eenzaamheid.

Ben Cami (1920)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE DOOD VAN DE GIRAFFEN

1
Er zijn hier drie giraffen tegelijk gestorven.
Zij stonden in een betrekkelijk klein, maar zeer hoog hok.
Opeens begonnen hun benen te trillen.
De draden van staal erbinnen waren aangevreten
door roest en de subtiele gewrichten van de knieën kraakten.
De draden zoemden verschrikkelijk,
(de rompen zakten omver.
Op hun zij liggend
hoopten zij nog dat alles een vergissing was
en probeerden zij hun benen op te lichten,
maar hun hoeven kletterden machteloos neer.
Toen trok het op naar hun hijgende, weerloze buiken.
De huid van hun rompen voelde al aan als leer
terwijl het roest steeg naar hun gezichten.
Zij zagen het met grote bange ogen
in de nekken van de anderen hoger komen
en voelden —onder en boven elkaar gelegen —
de dood van die vrienden.
Het was vergeefs dat zij aan de anderen dachten.
Hun koppen werden achter elkaar nog eenmaal opgericht.
Zij gaven bij het vallen een doffe dreun: een, twee, drie.
Het was stil.
De tien barokke engelen, met een glimlach van was
als getuigen aanwezig,
bewogen zich niet.

2
De dode giraffen zongen in koor:
Zie, wij zijn het doodgaan vergeten.
Als een grote, ronde, gele maan zetelde het in onze benen,
het steeg lucide, werd bleker en scheen
verblindend binnen onze ogen.
Onze kinderen dromen en wij zijn dood,
de dood is een eeuwig waken.
Wij zouden zo gaarne te ruste gaan,

zo gaarne slapen.

3
De doden leven nog in ons.
Wij horen de dode honden in ons blaffen, de dode insekten gonzen, de dode vogels zingen.
Nu leven de dode giraffen in ons hun hooghartig bestaan·
ingekeerd verder.
Wij voelen ze bewegen; hun fragiele poten en hun lieve nekken,
en het deert ons niet. Zij zijn welkom, wij hebben plaats genoeg,
wij ontvangen ze graag, die zachte, trotse personen.
Maar de levenden sterven met de stervenden,
zij sterven in talloze bedden,
en het is bijna ondragelijk om dood te zijn in dat ontzaglijk 'doodzijn,
om te verrotten in dat subtiele vlees,
om te zijn uitgewist in die tedere ogen,
om te zijn weggeruimd in dat drievoudig graf.

Alfred Kossman (1922-1998)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

ICH BEGINNE ZU SPRECHEN VOM TOD
(1922)

1
Ich beginne zu sprechen vom Tod
Viele Irrglauben sind verbreitet
Aber wenn man den Wunsch von der Furcht abscheidet
Kommt uns die erste Ahnung von dem, was uns droht
Die Welt gewinnt, wer das vergißt:
Daß der Tod ein halber Atemzug ist

2
Denn das ist kein Atemzug
Den zu tun noch uns dann verbleibt
Und das ist nicht das Genug
Sondern es ist das Zuwenig, was uns den Angstschweiß austreibt
Weise ist, wer darin irrt
Und meint, daß er sterbend fertig wird

3
Die Dinge sind, wie sie sind
Ein Gaumen ist immer ein Gaumen, ein Daumen ein Daumen
Aber deinem japsenden Gaumen
Langt nicht ein Wirbelwind
Dein Hals ist angesägt und leck
Dein Atem pfeift aus dem Spalt hinweg

4
Dieses wächserne Grubenlicht
Diese steifen Finger auf deinen Leinen
Die Esser um dich mit dem kalten Weinen
Glaub nicht, du merkst sie nicht
Was da um dich steht und da so weint
Das war der Mensch, das war dein Feind

5
Du kannst ihn nicht fressen mehr
Deine Zähne sind lang wie Rechen
Aber die werden die Nacht noch brechen
Also bleibt dir von nun an der Magen leer

Bertold Brecht

*****

BLAUW VERS

Ik schrijf een vers in ’t felste avondblauw,
Met enkel ogen, die verwijtend kijken,
Om met een liefde harten te verrijken,
De blauwste ogen van de bleekste vrouw.

De maan, toerist in een verbleekte rouw,
Is wachter van tienduizend kinderlijken.
Hij telt zijn kind’ren in de buitenwijken
En neemt mij en passant in ogenschouw.

Hoe kan ik dromen in een dodensluimer?
Want als ik dood ben lig ik buiten naakt
En heeft de ziel het, lang gekluisterd, ruimer.

En als de winter dan de velden raakt;
Komt op ’t verborgen graf een sneeuwopruimer.
Die bij de zerk één wintermorgen waakt.

H.P.G. de Wringer (1924-1987)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

MEIN STERBELIED:

„Bin welk und mürbe –
Mir ist, als ob ich stürbe –
Ja, gestorben bin."

Entblättert ist mein Sinn –
Das Licht meiner Augen trübe.

Der Himmel meiner Liebe
Sank in die Grube,
In mein steiles Kinn.

Es blühen in meiner Stube
Deine Lieblingsblumen zwischen Immergrün
Und meinem Rosmarin.

Doch alle beglückenden Farben
Seit meines Lebens Anbeginn
Aus meinem Leben entfliehn,

Die mich ganz bunt umwarben –
Starben…

Um mit dem Wolkenbild
In die Himmlischkeit zu ziehn.

Else Lasker-Schüler

******

VOOR WAT HOORT WAT

Een kind vraagt nooit
waarom, waartoe het toch
op aarde werd geworpen.

Daarom en niet omdat
het hulpeloos zou zijn
verzorgen wij het trouw,

vereren het als god.
Tot het de dood ontdekt
en een der onzen wordt.

J. Eijkelboom (1926)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

NON OMNIS MORIA

Soms, als een distel door dik asfalt,
barst er een regel poëzie
de taal van alle mensen in.

Zo werd de Dapperstraat een plek
van hoge adel en duurt de Mei
al meer dan honderd jaar.

Zo wijs ik soms mijn kleine zoon
des avonds op een fonkelend verschijnsel
en roep: O Venus, felle star.

Hij corrigeert mij wel, maar geeft
het later toch misschien weer door.
Het lijkt zo'n magere troost,

te bedenken dat lang na je dood
een jonge vrouw een woord van jou
nog op de tong kan nemen.

Het is ook wel een weelderig genoegen,
niet geheel dood te hoeven.

J. Eijkelboom (1926)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

EN DE MOLM?

Ook in de molm zit nu de molm, ook
in de aarde, ook
in het water, ook
in de lucht.
(Geluidloos de malende molens van de molm.)
Daarom: stoor de slachtoffers niet, staar hen niet
zo aan. Zo blijven ze dodelijk
gespaard van alle vragen en wordt hun hoogste
verlangen, vredig te mogen ontslapen,
vervuld.
Zwoeler waren de lelies nooit,
koeler waren de banden nooit,
van ik tot voorwerp mens
van jij tot voorwerp ik.
Daarom schrijf ik een onbekend woord, gericht
aan niemand in dat onbeschreven boek,
en zie: het boek klapt dicht
en radbraakt het woord.
Zo wordt ook ons lot gevierendeeld,
ons sterven voorgekauwd.

Marcel van Maele (1931)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

IK ZOCHT DE UITERSTEN, EN VAN HET VERDRIET

Ik zocht de uitersten, en van het verdriet
En van een korte naam geschreven op vuile ruiten
Van vele huizen sloot ik de verrotte luiken, nu, vandaag
En vanaf hun vergeten beloften en iedere judaskus
Waarmede ik verkocht werd. Alles verging, voor haar
Voor mij. Niet onze spijt, niet ons gevoel.

Niet het naderend gezoem van de bijen.
De twijfel drukte, maar dwars door de tijd
Zal ergens, iemand zich iemand herinneren.

Terwijl zij achterblijft en onherkenbaar achter glas
Jarenlang de wanhoop aan de wandelaars onttrekt
En het verleden aan vele vrome vrouwen.
Mijn woord zal worden, mijn woord zal zijn:
Pijn in de vertekening van de pijn, en onrust
In ons ongeloof, ons onontkoombaar oponthoud.
Eenmalig, maar misschien even eenzaam als voordien
Stervend, terwijl ik me als een vreemde beweeg
In een wereld die eens de mijne was,
Stervend, zoals tekens telkens vervagen
Zal ook ik de tijd bestaren en tussen de plooien
Van het laatste laken, met aflijvige handen voelen
Hoe de herinneringen krimpen, uiteindelijk en fataal.
Van alle dingen zal ik het verval vergeten, langzamerhand Toegevend aan al de nachtelijke namen
Die ik ooit verzon voor mijn achterdocht en mijn liefde.

Hugues C. Pernath (1931-1975)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

DE OUDE VADER

Nog houdt hij het landschap stevig vast,
hoewel zijn hand reeds lichtjes beeft
van schaamte voor de naderende dood
en voor al die stilte die erop volgt.
Wie stelt er paal en perk aan zoveel gras?

Zijn beeld vloeit open in de spiegel.
Alles wat ooit gelogen was,
een logboek vol, wordt langzaam wit.
Hij morst nog een beetje waarheid
over de rand van zijn aarzelen.

Zijn gedachten zinken verder weg,
zo verdiept hij zich in duisternis,

een verdwaalde wandelaar in de tijd.
Hij loopt voorbij de begraafplaats
en denkt verstrooid: de aarde gaapt.

Willem M. Roggeman (1935)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

IN MEMORIAM

Ik droomde dat je naast me lag vannacht.
Je was al ziek. Je zei: tot in mijn merg
ben ik van dood. Vind je het erg
dat je niet in me kunt? Hou me maar zacht

tegen je aan. Ik zei: je was zo wit
en moe toen ik je zag en dan onzicht-
baar in een kist waar ik het pad af ging,
de regen en het dorp in. Wachtend gras

lag naast de kuil in zoden opgetast.
Hoe ben je dan weer hier. Je zei: ik wou
nog doen wat ik waarom had nagelaten:
praten met je in bed hoe levens praten
Maar wat ik nu ben heeft geen taal bij jou.

Er was geen lamp. Hoe ik je dan toch zag.
'k Viel in de droom in slaap. Je hield me vast.
Koud bleef de kamer tot ver in de dag.

Willem van Toorn (1935)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

KLAGE

Uns ist kein Sein vergönnt. Wir sind nur Strom,

Wir fließen willig allen Formen ein:
Dem Tag, der Nacht, der Höhle und dem Dom,
Wir gehn hindurch, uns treibt der Durst nach Sein.

So füllen Form um Form wir ohne Rast,
Und keine wird zur Heimat uns, zum Glück, zur Not,
Stets sind wir unterwegs, stets sind wir Gast,
Uns ruft nicht Feld noch Pflug, uns wächst kein Brot.

Wir wissen nicht, wie Gott es mit uns meint,
Er spielt mit uns, dem Ton in seiner Hand,
Der stumm und bildsam ist, nicht lacht noch weint,
Der wohl geknetet wird, doch nie gebrannt.

Einmal zu Stein erstarren! Einmal dauern!
Danach ist unsre Sehnsucht ewig rege,
Und bleibt doch ewig nur ein banges Schauern,
Und wird doch nie zur Rast auf unsrem Wege.

Hermann Hesse

******

BLOEMETJES LATER

Mooie bloemen, mooie dood
gesneden bloemen, nog even
leven, nog even langdurig
geduldig gedragen verkleuren.

Altijd, dat is wat ze altijd
zegt. Ze denkt daar bij aan
niets bijzonders, niet aan
afscheid, iets vers of nabijs.

Nee, morgen liggen de weiden
misschien met omgevallen
gras, misschien met bloemen
bedekt. Zo is het altijd:

anders. En ze heeft het
geweten, steeds beter, steeds
vaker, hoe alles hetzelfde
zal blijven, later.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

LANDSCHAP MET DODE MUIS

Zo'n dood gebeurt —neem onvergetelijke
zonsondergangen in het dunste blauw
van winter, voor een ogenblik aanschouw
hun roden, violetten, die bezwijken

als uit geboomte duisternis, een uil
zichtbaar onhoorbaar neerglijdt en zich spreiden
vleugels tot vrees waaraan een prooi zal lijden:
noem onverzettelijk mooi klauw en kuil.

Een dood geschiedt, geschiedenis wil sterven;
geeft dat ons zijn afzienbaar is een zin?—
onvoorzien derven van de lust te leven,

zonder besef van schoonheid, weet van scherven
zonder geluk gerust: een dier gaat in
vertrouwen heen, het sterft, hier ergens, even.

C.O. Jellema (1936-2003)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

GEDICHT VOOR X.V.

Ik spreek eveneens van de dood
alsof een engel elke nacht
mijn hartslag telt en een patience legt,

alsof de ochtendkus van de geliefde
niet in leven uitmondt
maar mijn lippen als terloops
de dood aanzegt,

alsof het leven soms geen opzien
baart, zich niet herneemt, verkwikt
door geuren, klanken, beelden
die mij wenken op een wandeling
langs opgeschoren hagen in een uitgestorven straat —
alsof er soms geen lijsters zijn
die de onthutste katten
krijsend uit de groenvoorziening jagen.

Ik spreek eveneens van de dood
alsof er iemand is die mij
het beeldloos niets, het zwart van mijn verdwijning
levensgroot voor ogen houdt,

alsof ik niet besluiten moet te leven —
tegen beter weten in
dat gras, die bloem, dat laatste bed
radijzen toch maar in te zaaien
en de boom te snoeien die zijn bladeren
volgens plan ontvouwt;
alsof er ooit een zeis komt
die geen sterveling zal maaien.

Ik spreek eveneens van de dood
alsof mijn zinnen erbij winnen zouden
als de levensgeesten wijken,

alsof de dood een compagnon is voor het leven
die ons pas ontvalt
zodra we sprekend op hem lijken.

H.C. Ten Berge (1938)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

HET KERKHOF

Ik zoek de rust
van een kist,
van een lange, houten kist,

in een hoekje van een kerkhof
waar geen tuinman komt,
waar m’n botten stil verrotten
en de tijd verstomt;
zonder drank en sigaretten
met wat maden en een mol,
zonder werk om op te letten,
‘k maak m’n eigen kist wel vol.
En jij, kom nooit langs m’n zerk,
want m’n vlees was zwak,
maar m’n botten zijn vast sterk.
En de kans bestaat,
dat dan het deksel opengaat,
en dan zal ik weer vergeten,
dat ik rust zocht in een kist.

Ik zoek de rust
van een kist,
van een dorre, houten kist,
waar ik stil kan overdenken
wat ik hier niet kan,
met een paar ogen die verdrogen
in m’n hersen pan;
zonder ooit te hoeven eten,
zonder lach en zonder traan
en gerust te kunnen wezen,
‘k hou dit nachthemd altijd aan.

En jij, kom nooit langs m’n graf,
want zonder dat je ’t weet,
word je m’n grootste straf,
want dan kan het heel goed,
dat ik gewoon naar boven moet,
en dan zal ik weer vergeten,
dat ik rust zocht in een kist.

Ik zoek de rust
van een kist
van een sob’re, houten kist,
onder een spotvogel die in een treurwilg
feuilles mortes zingt,
z’n neus gesloten met z’n poten,
omdat het lijk nog stinkt;
zonder oorlog, zonder vrede,
zonder moraal, zonder moreel,

met m’n. afgevallen leden
en m’n tanden in m’n keel.

En jij, kom jij ooit in nood,
dan heb je me nog altijd,
ook al ben ik dood,
want omdat jij het bent,
staat in m’n testament,
dat je de rotzooi mag verkopen
aan een medische student.

Jaap Fischer (1938)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

****

BEGRAFENIS

Ik mag vandaag niet vloeken en dat valt mij
zwaar. Ook het binnenhouden van de tranen.
Wat staan mijn ogen raar. Welke kleren trek
ik aan? De hemelsblauwe blouse, de zwarte rok?

Sneeuwstorm verwacht. Heerlijk: laat het jagen.
In de aarde sneeuwt het niet. Ik zal vragen
niet te lachen als ik huil. Mijn moeder hoor ik
roepen in de kist: god heeft zich goed vergist.

Marieke Jonkman (1939)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij’s Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

LA MORT DES ARTISTES

Combien faut-il de fois secouer mes grelots
Et baiser ton front bas, morne Caricature?
Pour piquer dans le but, de mystique nature,
Combien, ô mon carquois, perdre javelots?

Nons userons notre âme en de subtils complots,
Et nons démolirons mainte lourde armature,
Avant de contempler la grande Créature
Dont l'infernal désir nous remplit de sanglots

Il en est qui jamais n'ont connu leur Idole,
Et ces sculpteurs damnés et marqués d'un affront,
Qui vont se martelant la poitrine et le front,

N'ont qu'un espoir, étrange et sombre Capitole!
C'est que la Mort, planant comme un soleil nouveau,
Fera s'épanouir les fleurs de leur cerveau!

Charles Baudelaire

*****

DER TOD DER KÜNSTLER

Wie lange werd ich fröstelnd beben müssen
Und, spottgestalt! die flache stirn dir küssen,
Wie viele pfeile fliehn aus meinen köchern
Die mystisch ferne scheibe zu durchlöchern?

Wir zehren unsre kraft in spitzen plänen,
Wir werden manche harte wehr zerhauen
Eh wir die große kreatur beschauen –
Ihr höllisches gelüst erzwingt uns tränen.

So manche fanden niemals ihr Idol,
verwünschte bildner die die schande geißelt
Und deren hand dir haupt und busen meißelt

Mit einer hoffnung, düstres kapitol,
Daß einst der Tod, ein neues tag-gestirn,
Die blumen sprießen läßt in ihrem hirn.

Übertragung: Stefan George

******

STILLEVEN

Welke hand heeft de dingen neergezet.

De boeken dicht. Het konijn al lang dood
als je afgaat op wat de schedel zegt.
Vanwaar de druiven. Oester open en bloot.
Flessen zonder teken of etiket.

Wat lag hierachter, dat een strenge wet
moest verdonkeremanen voor een oog
op zoek naar wat mogelijk nog bewoog
voordat het beeld werd ingevuld, daarnet?

Landschap. Het waait. Gras golft onder je voet.
Water laat zich niet stilhouden. De. bomen
buigen zich naar hun schaduwen. Dwars over
het dansend licht beweeg je naar mij toe.

Willem van Toorn (1935)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

HET WAS EEN GRAUWE

Het was een grauwe en een gure,
een dag waarop ik sterfelijk
moet zijn geweest als nooit tevoren,
maar ik had geen last van de gedachte
aan de dood —en een gedachte,
dat was alles wat het was, de dood.

Ik herinner me nog goed hoeveel beter
ik me voelde opgewassen
tegen de verliederlijking
die zeker in een zanger of een dichter
aan een half woord al genoeg heeft;
het bederf dat ons in stand houdt.

Je wordt gauw te oud geacht
om volwassen te worden,
nu de geest al generaties plaatsmaakt
voor zoveel gezond verstand,
dat een mens, een wonder zijns ondanks,
van de no-nonsense aan het malen slaat.

Hans Verhagen (1939)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

******

MENSCHLICHES ELENDE

Was sind wir Menschen doch! Ein Wohnhaus grimmer Schmerzen,
Ein Ball des falschen Glücks, ein Irrlicht dieser Zeit,
Ein Schauplatz herber Angst, besetzt mit scharfem Leid,
Ein bald verschmelzter Schnee und abgebrannte Kerzen.

Dies Leben fleucht davon wie ein Geschwätz und Scherzen.
Die vor uns abgelegt des schwachen Leibes Kleid
Und in das Totenbuch der großen Sterblichkeit
Längst eingeschrieben sind, sind uns aus Sinn und Herzen.

Gleich wie ein eitel Traum leicht aus der Acht hinfällt
Und wie ein Strom verscheußt, den keine Macht aufhält,
So muß auch unser Nam, Lob, Ehr und Ruhm verschwinden.

Was itzund Atem holt, muß mit der Luft entfliehn,
Was nach uns kommen wird, wird uns ins Grab nachziehn.
Was sag ich? Wir vergehn wie Rauch vor starken Winden.

Andreas Gryphius

*****

DOOD

Dood. Heb geen angst. Talm niet
voor mijn deur. Kom binnen.
Lees mijn boeken. In negen van de tien
kom je voor. Je bent geen onbekende.

Hou mij niet voor de gek met kwalen
waarvan niemand de namen durft te noemen.
Leg mij niet in een bed tussen kwijlende
kinderen die van ouderdom niet weten wat ze zeggen.
Klop mij geen geld uit de zak

voor nutteloze uren in chique klinieken.
Veeg je voeten en wees welkom .

Eddy van Vliet (1942-2002)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

INSCHRIFT AUF EINEM NICHT ABGEHOLTEN GRABSTEIN

(ca. 1927)

Wandrer, wenn du vorbeikommst
Wisse:
Ich war glücklich
Meine Unternehmungen waren fruchtbar
Meine Freunde treu
Meine Gedanken angenehm
Was ich tat, war besonnen
Am Ende habe ich nicht widerrufen
Wegen einer Kleinigkeit
Habe ich nie mein Urteil geändert.
Da ich noch nicht tot bin
Wage ich nichts zu sagen als:
Mein Leben war schwer, aber
Ich klage nicht
Auch habe ich etwas aufzuweisen
Was mein Leben rentiert hat
Sorge dich nicht um mich, ich selber
Verachte die Unglücklichen
Aber schon, als ich schrieb
Was du hier liest
Gab es nichts mehr, was mich noch treffen konnte.

Bertold Brecht

*****

IN MEMORIAM

ik zie hem voor mijn ogen staan
alsof hij nooit is weggeweest

ik zie hem voor mij in de geest
alsof hij nooit is weggegaan

wanneer zal ik weer bij je zijn
zoals we ooit samen zaten
alles om ons heen vergaten
in regen en in zonneschijn

zullen we weer samenkomen
om het lot het lot te laten
onverstoorbaar verder praten
en in rijkdom eeuwig dromen

Arie Visser (1944-1997)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

A MEMORY OF WHITENESS

Lief lichaam, het leeft niet
het is niet dood, het ruikt
naar eau de cologne, zoiets
als jenever maar onschuldig.

We zijn weer bevroren van-
nacht, we hadden geen kans
om warm te worden. Sneeuw
huilt weer.

Hulpeloos stap voor stap
Witte, nooit snijdende sporen
van een sleetje, van ooit
een beetje bij elkaar horen.

The memory of whiteness.
Daar moet ik het ergst
om lachen, om de hoop
iets te zullen vergeten.
'no whiteness (lost) is so white as the memory of whiteness'

(W.C. Williams, The Descent)

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

*****

KLEIN STERBELIED

So still ich bin,
All Blut rinnt hin.

Wie weich umher.
Nichts weiß ich mehr.

Mein Herz noch klein;
Starb leis an Pein.

War blau und fromm!
O Himmel, komm.

Ein tiefer Schall –
Nacht überall.

Else Lasker-Schüler

*****

INEENS

Ineens was ik het vermogen
om warmte vast te houden
verloren. Nu de kinderen
het huis uit zijn, snoof ik,
ja ja. Ik kroop onder steeds
meer dekens. De kachel
loeide. De warmste van ons
tweeën kon mij niet meer
verhitten. Ik rilde en
huiverde alsof ik oog
in oog stond met de dood.

Wat ook zo was. De dood

en ik stonden op een dijk.
Tussen ons was niets dan
een aanzienlijke afstand.

Anna Enquist (1945)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

AN SICH SELBST

Mir grauet vor mir selbst; mir zittern alle Glieder,
Wenn ich die Lipp und Nas und beider Augen Kluft,
Die blind vom Wachen sind, des Atems schwere Luft
Betracht und die nun schon erstorbnen Augen-Lider.

Die Zunge, schwarz vom Brand, fällt mit den Worten nieder
Und lallt ich weiß nicht was; die müde Seele ruft
Dem großen Tröster zu; das Fleisch ruft nach der Gruft;
Die Ärzte lassen mich; die Schmerzen kommen wieder.

Mein Körper ist nicht mehr als Adern, Fell und Bein.
Das Sitzen ist mein Tod, das Liegen meine Pein.
Die Schenkel haben selbst nun Träger wohl vonnöten.

Was ist der hohe Ruhm, und Jugend, Ehr und Kunst?
Wenn diese Stunde kommt, wird alles Rauch und Dunst,
Und eine Not muß uns mit allem Vorsatz töten.

Andreas Gryphius

*****

BIJ HET STERFBED VAN MIJN OVERGROOTVADER

Mijn overgrootvader is dood; ik ben tien;
moet langs een laan met bomen naar hem toe,
na het eten, laat nog, ik ben zo moe
dat ik om heel verkeerde redenen grien.

Mijn janken wordt voor heus verdriet versleten
en even later is het ook wel echt,

als ik de oude zie, al afgelegd,
weet ik wat ik liever niet had geweten.

Dat hij mijlenver van zee moest doodgaan
onder bomen, komt mij nog als het ergste voor;
zo kan ik hem niet laten gaan.

Ik weet haar liggen, groot en wit als ivoor,
in de kast naast het bed, links achteraan:
heel voorzichtig houd ik de schelp aan zijn oor

Bart Plouvier (1951)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

L'ÉPITAPHE

J'ai vécu dans ces temps et depuis mille années
Je suis mort
. Je vivais, non déchu mais traqué.
Toute noblesse humaine étant emprisonnée
J'étais libre parmi les esclaves masqués.

J'ai vécu dans ces temps et pourtant j'étais libre.
Je regardais le fleuve et la terre et le ciel
Tourner autour de moi, garder leur équilibre
Et les saisons fournir leurs oiseaux et leur miel.

Vous qui vivez qu'avez-vous fait de ces fortunes?
Regrettez-vous les temps où je me débattais?
Avez-vous cultivé pour des moissons communes?
Avez-vous enrichi la ville où j'habitais?

Vivants, ne craignez rien de moi, car je suis mort.
Rien ne survit de mon esprit ni de mon corps.

Robert Desnos

****

EPITAPH

Ich bin der Tote, der durch jene Zeiten schritt.
Vor tausend Jahren. Aufrecht und gejagt.
Das Menschliche, von Mauern war‘s umragt.
Vermummte Sklaven rings – ich lebte mit.

In jenen Zeiten lebt ich – lebt ich frei.
Mein Auge sah die Erde, es sah zum Himmel auf,
ich sah, wie alles kreiste, ich sah den Wasserlauf.
Die Blüte gab den Honig, der Vogel zog vorbei.

Mit alledem, ihr Menschen, was fingt ihr damit an?
Die Zeit, in der ich’s schwer hatt’, tragt ihr sie noch im Sinn?
Sät ihr die Saat gemeinsam und erntet jedermann?
Ist sie durch euch jetzt schöner, die Stadt, aus der ich bin?

Ihr Lebenden, ich leb nicht, ihr braucht nicht bang zu sein.
Mein Leib, er lebt nicht weiter, mein Geist nicht, nichts, was mein.

Übertragung: Paul Celan

******

MAAK MIJN MOEDER

Maak van mijn moeder een sneeuwende tuin om te
planten.
Witte jasmijn en de theeroos wordt wit.
Voller geluid komt vanuit binnenkanten,
Zoals de vrucht in de pit.

Maak van mijn moeder twee kameleons zonder ogen:
Groen gokte hij en hij streelde haar buik,.
Die zij dieprood naar hem toe had gebogen,
Waarna iets mooiers .ontluikt.

Maak van mijn moeder een lichtkathedraal in een kistje.
Open het elleke ochtend en hoor
Hoe zich daarbinnen een meerstemmig misje
Opent om wat het verloor.

Maakvan mijn moeder hetzelfde maar ijzeren meisje.
Breng haar met krachtige vuistslagen groot;
Breng haar wat troost of een slim toverwijsje,
Want in dit lijf gaat zij dood.

Ramsey Nasr (1974)

uit: Komrij, Gerrit, – Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

*****

PORTRET

I

Hoe langer het duurt, hoe langer
je liefhebt, maar wat heb je
lief, het verandert
steeds meer in steeds meer
zichzelf, zozeer in zichzelf
dat het sterft.

Zo alleen zul je worden met liefde
als met een landschap
dat langzaam verwintert,
steeds meer in steeds meer
die ene ets.

In je gezicht nog het gezicht
dat voelt hoe warm adem is
voor het afkoelt tot mist.

In je hand nog de hand die vertelt
dat je er bent, tot hij zich
terugtrekt in je hand

II

Nu het daar ligt, zo in zichzelf
gekeerd, zo zichtbaar,
ik weet wel, je bent dat niet mee
maar wat moet ik,
het ligt daar en
ik heb het lief,

lief nu, als een landschap in de winter
als het zich eindelijk laat zien

in die laatste ets
van zichzelf, wat weg moest
is weg.

In je gezicht geen gezicht meer, het is
wit als gras ergens daar buiten
ingeslapen en bevroren met mist.

En de hand die vertelde dat je er was
is verdwenen in de hand die daar
ligt, en dat niet meer is

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

******

DE L'ÉLECTION DE SON SEPULCHRE

Antres, & vous fontaines
De ces roches hautaines
Qui tombez contre-bas
D'vn glissant pas:

Et vous forests & ondes
Par ces prez vagabondes,
Et vous riues & bois
Oyez ma vois.

Quand le ciel & mon heure
Iugeront que ie meure,
Rauy du beau seiour
Du commun iour,

Je defens qu'on ne rompe
Le marbre pour la pompe
De vouloir mon tombeau
Bastir plus beau:

Mais bien ie veux qu'vn arbre
M'ombrage en lieu d'vn marbre,
Arbre qui soit couuert
Tousiours de vert.

Pierre de Ronsard

*****

WIE ICH MIR MEIN GRAB WÜNSCHE

Ihr Grotten, Quellen ihr,
Die aus dem Felsrevier
Hinstürzet unverwandt,
Ein gleitend Band,

Ihr Wälder, Bachgerinn
Durch grüne Wiesen hin,
Ihr Ufer, Haine dort,
Vernehmt mein Wort.

Will es die Schicksalsstund,
Daß ich nun geh zugrund,
Und wird genommen mir
Was schön war hier,

Soll nimmermehr es sein,
Daß man aus Marmorstein
Voll übertriebner Pracht
Ein Grab nur macht.

Ein Baum soll mich allein
Beschatten statt dem Stein,
Mit seiner Blätter Kleid,
Grün alle Zeit.

Übertragung: Max Rieple

******

BALLADE IN DER STUNDE DER ENTMUTIGUNG
(1920)

I
Meine Jahre sind um und um.
Habe nichts gelernt, bin dumm.
Muß jetzt sterben, habe keine Religion
Bruder, gib mir Schnaps oder hilf mir davon?

2
Wasch dir dein Gesicht, wenn dir die Hand befleckt!
Mußt halt bitten, daß Moder und Kalk es verdeckt!
Es wird alles verbraucht und abgenutzt allhie
Aber meine blatternhäutige Seele, wie versteck ich sie?

3
So mich einer sieht in meinem Leichenhemd
Den bitte ich heut, daß er mir die Haare in die Augen kämmt
Er kann sich ja bekreuzen, doch wenn er erbleicht vor mir
So kann er erbleichen vor einem jeden Tier.

Bertold Brecht

******

STAMMBUCHBLATT FÜR EINEN UNBEKANNTEN

Es erschreckt uns,
Unser Retter, der Tod. Sanft kommt er
Leis im Gewölke des Schlafs,

Aber er bleibt fürchterlich, und wir sehen nur
Nieder ins Grab, ob er gleich uns zur Vollendung
Führt aus Hüllen der Nacht hinüber
In der Erkenntnisse Land.

Friedrich Hölderlin

*****

DE DOOD

Hij verschrikt ons,
onze redder, de dood. Zacht komt hij,
stil in de wolken van de slaap.

Maar verschrikkelijk blijft hij en wij kunnen niets
neerzien in het graf of hij ons snel ter voleinding
uit de diepten van de nacht geleidt
naar het land der bevestiging.

vertaling Gabriël Smit

uit: Smit Gabriël, Ternauwernood. Verzen, Utrecht Brussel 1952 (Het Spectrum)

******

NACH DEM TOD

Wir starben und erwarteten vom Tod einiges.
In einer großen Leere wurde das Geheimnis gelöst.
Unmöglich, sich an dieses Lied nicht zu erinnern,
Ein Stück Himmel, das Zweigbündel, die Vogelfeder,
Das Leben war etwas Vertrautes für uns.

Nun keine Nachricht mehr aus dieser Welt;
Keiner mehr sucht und fragt nach uns.
So finster ist unsere Nacht,
Daß es einerlei ist, ob wir ein Fenster haben oder nicht;
Kein Spiegelbild mehr haben wir im Flußwasser.

Hit Sitki Taranci

(Übertragung: Yüksel Pazarkya)

******

AAN HET GRENSLAND

I

Je kijkt over het land de ontelbaarste keer
in je leven naar waar het ophoudt

je zegt tegen ons dit is het grensland
het laatst van de aarde hier om ons heen

je zou willen weten wat voorbij daar is
voorbij het steeds maar weer zichtbare zelfde

je zoekt in de schimmige einder naar iets als
een gezicht maar van wat of van waar

je denkt aan je jeugd aan 1 Korintiërs 13
nu kijken we nog in een wazige spiegel

maar straks staan we oog in oog

II

Je kijkt in je hoofd en daar ligt het land
waar je vandaan komt en nooit meer naar terugkeert

je ziet de psalm uit je jeugd met de weiden
de waatren het vee – ja dit is het grensland

daarachter moet zijn wat er was voor je er zelf was
het onzichtbaarste het vroeger dan vroegste

je verlangt naar een wat naar een waar
iets misschiens iets dat je nooit hebt begrepen

je leest bij Pessoa: het is vreemder dan alles
wat vreemd is dat de dingen werkelijk zijn

wat ze lijken te zijn en dat er niets
valt te begrijpen

III

Je kijkt over het land en je noemt het
het grensland maar dit land heeft geen naam

je denkt dat het land daar voor jou bedoeld is
maar je weet het is voor niemand bedoeld

je wilt dat dit land er altijd al was
er altijd zal zijn maar er is geen altijd

je weet het toeval heeft je gemaakt en breekt je
ergens weer af waar en wanneer in dit land

je leest: dit uitzicht is het geval
en: het geheim van de wereld is het zichtbare

niet het onzichtbare

Rutger Kopland

Noten:

Citaat 1 Korintiërs 13: nieuwe bijbelvertaling 2004.

Citaat Pessoa: Alberto Caeiro, De hoeder van Kudden, gedicht XXXIX. In Fernando Pessoa, Gedichten, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1978.

‘dit uitzicht is het geval’: Tonnus Oosterhoff. Uit: ‘Ook de schapen dachten na’, De Bezige Bij, Amsterdam, 2000.

‘het geheim van de wereld is het zichtbare, niet het onzichtbare’: mijn vertaling van The mystery of the world is the visible, not the invisible. Oscar Wilde.

Deze gedichten zijn opgedragen aan Gwij en Agnes Mandelinck

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007 (Uitgeverij G.A. van Oorschot)

*****

V La Brière

It turns out, what we thought of as the soul
is mostly sound;
not song, but like a memory of birds
or running water,
the churn of a paddle, the flicker and dip
of an oar,
narrow boats butting the land
on their quiet tethers,

so death will be a slower, surer fade
than any we imagine;
no mere extinction, like the evening’s hush
before the ducks come, dipping to the marsh
in threes and fours, to find the darker ground,
no moment’s pause, but absolute decay
where absence is a form
of generation.

Out in the dark, tonight,
our voices drift and sway
like hunting bees,
nothing to those who are going, but the place
they started from:
a given name, a word, a subtle variance

from what endures, the bright unspeakable,
not sky, not earth or flesh,
but finer still,
a call across the lake you half-believe

is nothing, though it happens all the time,
end and beginning,
footfall, leaf-fall, silence.

From: Four Quartets

John Burnside

******

V La Brière

Wie sich gezeigt hat, ist das, was wir als Seele betrachten,
größtenteils Klang;
nicht Gesang, sondern wie eine Erinnerung an Vogel
oder an fließendes Wasser,
die Rührschläge eines Paddels, das flimmernde
Eintauchen eines Ruders,
schmale Boote an Fangleinen, die leise
gegen den Steg stoßen,

so wird der Tod ein ausgedehnteres, entschiedeneres Verklingen sein
als wir uns vorstellen können;
kein bloßes Abschwellen, wie jene Stille des Abends,
ehe die Enten in Dreier- oder Vierergruppen
auf die Marsch einfallen und die dunkelsten Stellen aufsuchen,
kein flüchtiges Aussetzen, sondern vollständige Verwesung,
wo Fehlen eine Form
von Werden ist.

Unsere Stimmen ziehen draußen
im Dunkeln umher, wiegen sich in der Brise
wie hungrige Bienen,
für die, die fortgehen, nur noch
der Ort, an dem ihre Reise begann:
ein Rufname, ein Wort, eine subtile Abweichung
von dem, was bleibt, das Leuchtend-Unsagbare,
nicht Himmel, nicht Erde oder Fleisch,
sondern viel feiner,
vom anderen Seeufer ein Ruf, an den du

nicht ganz glaubst, obschon es nicht selten vorkommt,
Ende und Anfang,
Schritte, Blätterfall, Schweigen.

Burnside, John, Anweisungen für eine Himmelbestattung, Ausgewählte Gedichte Englisch – Deutsch, Aus dem Englischen übersetzt und mit einem Nachwort von Iain Galbraith München 2016 (Carl Hanser)

****

Gedichten rond de dood 8

VAN DE DOOD II

In de nachten vreet de made;
blauwe schimmel vreet in ’t brood,
en, slaan wij ons zelve gade,
in de liefde vreet de dood.

Korter, korter worden de uren
mij geleend alvoor ik sterf;
droeve spelen die niet duren,
in het hart zit het bederf.

Hel en hemel blind vergeten,
bij al de aardse vreugde, plots,
op de steen van het geweten
krast de vinger Gods.

Hubert Van Herreweghen

*****

VOOR HET VERDRONKEN MEISJE

Verdrinken dat is water ademhalen,
verdrinken dat is met het hele lichaam drinken,
niet tong en longen. Voorhoofd, lymfkanalen,
de open ogen, alles drinkt zich eindlijk zat.
Verdrinken is behoedzaam naar beneden zinken,
een dalend stofje in de zonlichtbaan gelijken
en de fluwelen bodem nooit bereiken
maar vlak daarboven blijven zweven;
je haar wuift zachtjes op de onderstromen:
daar vaart de veerboot over van half zeven,

het uur waarop je thuis had moeten komen.
Verdronken zijn is na drie dagen en drie nachten
weer op te stijgen dank zij nijvre rottingsgassen:
zij doen hun best het lichaam door het flesgroen licht
omhoog te tillen tot ten laatste het gezicht
de spiegel breekt; de zon streelt het meteen:
« Waar ben jij deze dagen toch geweest ? »
Verdrinken is God in zijn huis begroeten
terwijl het leven maar een moeitevol bestaan is.
Verdronken zijn is binnen stenen mogen kijken
en weten hoe het paard gemaakt is en de maanvis,
is eindelijk weer durven te ontmoeten
die men vernield heeft in dit leven.
Verdrinken is vergeten worden en vergeven
het is een oud, zeer heimwee overwinnen
en het zolang gezochte einddoel vinden
waar ook de afvaart was, op de oude warme kust.
Verdrinken is een aangenaam ontbinden;
dag lief dood meisje, glimlach maar gerust.

J.B. Charles

*****

Vindt soms op stille ziekbedden, waaraan
De laatste hand hij leggen zal, een kind
Dat hem herkent en glimlachend bemint
En hem verzoent met heel zijn doodsbestaan.

Hij neemt het kind, en ’t kind hangt aan zijn lippen.
Ziet dan de glimlach dralend ingetekend
Rond de eigen lippen als hij verderschrijdt.

Zo wordt zijn baan naar kinderen berekend:
Zachte oasen tussen zand en klippen
Der menselijke onverschilligheid.

Simon Vestdijk

******

HET UITSTEL

Ontsteek uw fakkel, marm’ren Dood, niet met
Dit razend vonkensproeisel: onze angst;

Gij zijt een god die door geduld het langst
De heerschappij voert over ons verzet.

Wees als een visscher die zijn mensenvangst
De schijn vrijlaat in ’t eng besloten net;
Bedenk, eer gij ons ’t ademen belet:
Van alle creatuur zijn wij het bangst.

Benader ons heel traag; spiegel u aan
Uw broeder Slaap, die niet bij ’t bed komt staan
Eer wij verijld zijn tusschen slaap en waken.

Breng, Dood, toch nimmermeer de dood ter sprake,
Gij met uw bleeke lippen, die bij ’t duist’ren
Van ’t levenslicht pas ’t maanwoord mogen fluist’ren.

Simon Vestdijk

uit Thanatos aan Banden.
Geplaatst 6-5-2002.

******

Geen wonde is zoo diep als gij,—
Maar ’t peilen gaat maar tot de rozen
Die voor één zomer uitgekozen
Hun wanhoop lozen zij aan zij.

Bezit ‘k haar dan in mijmerij?
Eén daad’loos uur. — welk bleek verpoozen!
En weer de krenkingen der rozen,
Hun roode kreuken: zoo zijt gij.

Vergank’lijkheid leeft nooit alleen,
Gepaard vergaat men traag, en geen
Bevel zal zoo als ’t háre duren.

Zoodat ik, met haar lot begaan,
Den meimaand opsla van haar naam
en haar bezit in schemeruren.

Simon Vestdijk

(nagelaten gedichten, 1986)

******

DE HUURDER

Al wat mij gisteren werd gegeven
Om even
Mede te leven
Wordt mij heden
Of morgen
Zonder reden
Afgenomen :
Mijn zorgen
Mijn horloge (Antoine frères Besançon)
Mijn groene wollen huisjapon,
Mijn dromen
Mijn ogen, neus en oren
Schilderijen, beelden en amphoren
Regenjassen
Dassen
Wandelstokken
Het frisse groen voor oude bokken
Mijn complete Henry James
En, geheel in zijn geheel, tussen Schelde en Eems
Het lieflijk plekje grond
Waar eens mijn wieg op stond.

Al wat ik bloedig heb betaald
Wordt weggehaald
En het goed der buren ook
Bezit gaat op in rook.
Zelfs waar wij trots op waren
De befaamde zielesnaren
Strak gespannen naar den aard
En beslist de moeite waard,
Wierp een schooier in de vaart.
Al mijn meubels en organen
Al mijn lachen en mijn tranen
Deze stad en de natuur
Heb ik, duur,
Alleen in huur.
Binnen korte tijd
Komt Hein hier
Als koetsier
Met een zweep en hoge hoed
En zegt tegen onze meid

Die opendoet :
‘Het is voor de oude man
Voor Jan,
Hij weet er van.
Bagage en kleren overbodig
Hij heeft geen tandenborstel zeys meer nodig

Daar gaan we dan !

Jan Greshoff

******

TWEEDE GRAFSCHRIFT

Gij hebt uw maat gehad, gij hebt genoeg.
die overbodigheid in ’t bloeien koos,
en uw verwildering kwam niet te vroeg.

Uw violet en geel, uw groen en bruin,
uw tere en strenge gratie van Degas,
uw bont borduursel op de weefstoella
zijn in uw stilte stil als in een tuin

de bloemen en de vogels rond den nacht.
Wat wij verwachten hebt gij reeds volbracht.

Christine D’haen

****

Demain, dès l’Aube

Demain, dès l’aube, à l’heure où blanchit la campagne,
Je partirai. Vois-tu, je sais que tu m’attends.
J’irai par la forêt, j’irai par la montagne.
Je ne puis demeurer loin de toi plus longtemps.

Je marcherai les yeux fixés sur mes pensées,
Sans rien voir au dehors, sans entendre aucun bruit,
Seul, inconnu, le dos courbé, les mains croisées,
Triste, et le jour pour moi sera comme la nuit.

Je ne regarderai ni l’or du soir qui tombe,

Ni les voiles au loin descendant vers Harfleur,
Et, quand j'arriverai, je mettrai sur ta tombe
Un bouquet de houx vert et de bruyère en fleur.

Victor Hugo

Les Contemplations, 1856

******

Als morgenvroeg de zon de velden gaat beschijnen,
Ga ik hier weg, naar jou, want jij wacht daar op mij.
Dan trek ik door het bos en langs diepe ravijnen.
Hier blijven kan ik niet, want te ver weg ben jij.

Mijn blik is strak vooruit, verzonken in gedachten.
Kijk ik niet op of om, en rond mij is het stil.
Vergeten en alleen, de dagen en de nachten,
Ze lijken op elkaar, ik zie niet het verschil.

Het goud dat 's avonds valt, leidt niet mijn ogen af,
En ook de zeilen niet die naar Harfleur toe glijden,
En ben ik eenmaal daar, dan leg ik op je graf
Een bosje groene hulst, vermengd met paarse heide.

Vertaling Arie van der Krogt

******

O DUISTER DAT MIJ KOMT VERFRISSEN

Morgen, zodra het gloort

Ik weet dat jij daar op mij wacht. Dus zal ik gaan,
Morgen, zodra het gloort, zodra de velden lichten.
Hier blijven kan ik niet, zo ver bij jou vandaan.
Door 't bos, over de berg, zal ik mijn schreden richten.

Ik zie niets om mij heen, ik hoor ook geen gedruis,
Ik loop maar en heb enkeloog voor mijn gedachten,
Triest en gekromd, de handen op de rug gekruist,
Alleen, geen die mij kent, mijn dagen zijn als nachten.

Ik zie het avondgoud dat neerdaalt zelfs niet meer,
Ook niet de zeilen ginds die op Harfleur afglijden-

En als ik bij haar graf kom, leg ik voor haar neer
Een tuiltje groene hulst met wat bloeiende heide.

Victor Hugo

****

Morgen, bij dageraad

Morgen, bij dageraad, als de velden wit worden,
Vertrek ik. Zie je, ik weet dat je op me wacht.
Ik ga door het bos, ik ga door de bergen.
Ik kan niet langer zo ver van je wegblijven.

Ik zal lopen met mijn blik gericht op mijn gedachten,
Zonder iets daarbuiten te zien, zonder enig geluid te horen,
Alleen, onbekend, met gebogen rug en gekruiste handen,
Bedroefd, en de dag zal voor mij als de nacht zijn.

Ik zal niet kijken naar de gouden gloed van de vallende avond,
Noch de zeilen in de verte die afdalen naar Harfleur,
En als ik aankom, zal ik op je graf
Een boeket van groene hulst en bloeiende heide leggen.

Vertaling Jules Grandgagnage

*****

Demain, dès l’aube Poem

Tomorrow, at dawn, when the countryside turns white,
I leave. You see, I know you are waiting for me.
I will go through the forest, I will go across the mountains.
I cannot stay away from you any longer.

I will walk with my eyes fixed on my thoughts,
Without seeing anything outside, without hearing any noise,
Alone, unknown, back bent, hands crossed,
Sad, and the day for me will be like night.

I will not watch the gold of the falling evening,
Nor the sails in the distance descending towards Harfleur,
And when I arrive, I’ll put on your grave
A bouquet of green holly and flowering heather.

Victor Hugo

****

Tod

Eis geht un welken Brand.
Geknickte Flamme biegt sich aus verbrauchtem Docht.
Hohles Schauern greift die Seele, die düster pocht,
Lüstern nach letzer Letzung, und verraucht im Sand.

Auf Rädernm angefahren grell und gell
wirblen in Hast Erinnerung und Erlebnis.
Die Welt steht werbend, sehnsüchtig und hell,
zu Häupten beugt sich das fremde, äusserste Begebnis.

Davon sind die Umgebenden seltsam behaucht,
als stürben sie für den so tief Entfernten.
Sein Schlaf ist einsam und erlaucht,
der Atem fällt von dem Entkernten.

Albert Drach

*****

De wolken waarnaar wij kijken,
de acacia's in de laan,
zij zijn het die achterblijven
en wij die weg moeten gaan.

Ik ga straks. Al wat aan beelden
op mijn netvlies ooit kwam te staan
zal ik weten mee te nemen
in een laatste, koele traan.

En zeelucht, zacht praten van mensen,
de huid van een kinderhand,
het zal lang bij mijn middenrif wonen
als een dierbare woekerplant.

*

Bespaar mij uw zwarte jassen,
graag asters maar geen geween.
Er valt slechts dit te bedenken
als gij ooit staat voor mijn steen:

ieder blijft eenmaal steken
in een leven dat gist en geurt.
Gewoon. Om geen enkele reden.
Om niets. Omdat het gebeurt.

Han G. Hoekstra

****

Dood is mijn buurvrouw

Ze woont op de derde verdieping
Even verhuisde ze naar Lviv
Maar ze kwam terug
Vlak voor de vloed
„Jouw raket zal je vinden in Kyiv”
zei ze.
Dat hoor je in Cherson vaak.
Ze heeft houten kozijnen
Kan door muren zien
Ze kijkt hoe ik de deur uit stap
Kijkt als ik naar het bankje kijk
Om de oude Pavlo te bezoeken
Hij zit daar
Rokend
Altijd
Vandaag niet
Misschien is hij dood
Een dronkenlap zit op het bankje
Slapend
Zijn hond kijkt toe
Ik sla de hoek om

Spring over het gat
Van een inslag
Misschien vorige week
Misschien vorig jaar
Gebroken glas
Snerpt onder mijn schoenen
Hier lag een dode vrouw
Op de hoek
Ik zie haar hoed nog naast haar hoofd liggen
Naast haar lichaam
Ik loop verder
Zoek naar helikopterzaadjes
(anti-personeelsmijnen)
Die vallen hier uit de lucht
Ik film
Dood kijkt toe
De zwarte ogen
Inzoomend vanuit de lucht
Zoemend, zoemend, zoemend,
Dood zoemt
„Ze sturen vallende sterren over de rivier”
zei een vrouw gister.
We wonen in een riviermonster
Zijn darmen knorren
Het geluid klinkt door de stad
Het monster heeft honger

Misschien interview ik Dood vandaag
Ik ben geaccrediteerd
Haar zwarte ogen hebben wallen

Van de slapeloze nachten op de overloop
(tussen twee muren)
Ze is aangekomen
Eet van de stress
Artillerie, drones
Ze werkt te hard, krijgt te weinig betaald.
Wie niet
Ik richt mijn telefoon
Op haar
Focus
En vraag:
Hoe is het om te wonen in Cherson?
Hoe lang blijf je nog?
Moet je niet evacueren?
Het wordt hier zo gevaarlijk
Maar mijn telefoon heeft geen geheugen meer
En ik geen woorden
Dood zwijgt

Vertaald door Simone Peek

Zarina Zabrisky
is schrijver en journalist in de Oekraïense frontstad Cherson. Ze maakte de documentaire

Rond dood en verdriet

Rouw en verdriet verzameld in de periode 23-09-2025 - 21-01-2026

VERDRIET

In één enkele nacht is uit mijn borst
ontkiemd, omhooggeschoten, groot
gegroeid de boom verdriet.
Mijn botten heeft hij opzij geduwd,
mijn vlees verscheurd, tot mijn hoofd toe
is zijn hoogste loot gestegen.

Over mijn schouders, over mijn rug
heeft hij lover en takken geschoten.
Binnen drie dagen was ik bedolven,
vervulde hij mij als mijn bloed.
Waar voelen ze nu aan mij om?
Waar heb ik een arm om te reiken
die niet een arm van verdriet is?

Ik ben, als de wolken rook,
geen vlam meer, geen gloeiende kolen.
Deze spiraal, dat ben ik, deze liane,
deze warreling dichte rook.

De mensen die bij mij komen,
zij noemen me nog bij mijn naam,
zij zien nog wel mijn gezicht,
maar ik, verdrinkend, ik zie mijzelf
als een boom verteerd en rokend,
nachtdonker, uitgebrande kolen,
dichte jeneverboom, leugencypres,
voor de ogen vast, aan de vingers vervlogen.

In één, één nacht heeft mijn verdriet
het labyrint van mijn lichaam vervuld,
ben ik in walm bedolven,
nacht en rook, verdriet genaamd,
die mij omwikkelt, die mij blind maakt.

Mijn laatste boom staat niet in de aarde,
geen boom uit zaad, van hout is hij.
niet geplant, niet besproeid met water.
Ikzelf ben mijn cipres,

mijn schaduw en mijn omtrek,
mijn lijkwa zonder naden,
mijn slaap, langs de wegen gaande,
boom van rook, en de ogen open.

In de tijd van één nacht
is mijn zon verzonken, verlopen mijn dag,
is mijn vlees een rookwolk geworden
waar een kind met de hand doorheensnijdt.

De kleur verschoot uit mijn kleren,
het wit, het blauw vluchtten heen,
ik vond mijzelf in de ochtend
als een pijnboom van smeulwalm weer.

Een pijnboom van rook zien de mensen lopen,
ze horen mij praten achter mijn rook
en zwaar zal het hun gaan worden
mij lief te hebben,
te eten, te wonen
beneden die duistere driehoek,
die een drogbeeld is, aan het kruis geslagen,
die geen hars meer geeft,
die wortels meer heeft noch knoppen.
Eén kleur door alle seizoenen,
één enkele flank van rook,
en nooit meer een pijnappeltros
om het vuur te stoken
om het maal te bereiden en het geluk.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

NA ZOVEEL BLINDELINGS verspilde tijd,
zoveel in duisternis doorwaakte nachten;
na zoveel steeds dezelfde jammerklachten
en zoveel zuchten van zwaarmoedigheid;

na zoveel dat niet was wat ik verwachtte,
zoveel verdriet en zoveel zelfverwijt;
na zoveel tranen, vruchteloos geschreid,

en zoveel tochten die mij nergens brachten,

heb ik ten langen leste niets in handen
dan dat ik het -goedkoop bedrog doorschouw
waar elk verlangen op is doodgelopen.

Nu zie ik hoe door schade en door schande
de ziel van dag tot dag met diep berouw
de vreugde dezer wereld moet bekopen.

Francisco de Quevedo

Vertaling J.P. Rawie

*****

HET TWEEDE DOOPSEL

De sneeuwstorm heeft mijn deur geopend,
zodat de kou het huis beving,
en ik in een nieuw sneeuwen doopvont
het tweede doopsel onderging.

En in een nieuwe wereld leerde.
ik mensen, dingen te verstaan,
en dat gemeenlijk de verkeerden
de brede weg ten hemel gaan.

De liefde moe leef ik verbitterd
in dit steeds kouder. wordend land.
Op mijn bevroren voorhoofd schittert
een sneeuwvlok als een diamant.

De trots van een opnieuw gèdoopte
veranderde mijn hart in ijs.
Waar wou je nog dat ik op hoopte?
Wat maak je mij voor lente wijs?

Kijk toch hoe blij ik ben van binnen,
sinds sneeuw de hemel voor mij sloot!
Geen lente hoeft meer te beginnen:
het derde doopsel is de dood.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

******

La Lune offensée

O Lune qu'adoraient discrètement nos pères,
Du haut des pays bleus où, radieux sérail,
Les astres vont te suivre en pimpant attirail,
Ma vieille Cynthia, lampe de nos repaires,

Vois-tu les amoureux, sur leurs grabats prospères,
De leur bouche en dormant montrer le frais émail?
Le poëte buter du front sur son travail?
Ou sous les gazons secs s'accoupler les vipères?

Sous ton domino jaune, et d'un pied clandestin,
Vas-tu, comme jadis, du soir jusqu'au matin,
Baiser d'Endymion les grâces surannées?

»– Je vois ta mère, enfant de ce siècle appauvri,
Qui vers son miroir penche un lourd amas d’années,
Et plâtre artistement le sein qui t'a nourri!«

Charles Baudelaire

*****

Die Kränkung der Luna

O Luna deren Dienst nun Tote wahren
Kannst du von droben wo bei steifen Feiern
Die Sterne mit dir ziehn in Strahlenschleiern
Betagte du mit der wir munter waren

Auf ihrer Streu die Liebenden gewahren
Wenn schlummernd sie den reinen Mund entschleiern
Und wie des Dichters Haupt von Mühen bleiern
Und wie im trocknen Gras sich Vipern paaren?

Bliebst du in deinem gelben Domino
Endymions verbuhlter Anmut froh
Bei der du dich bis in den Tag verpaßt?

– »Jüngst wies als deine Mutter ich bestrahlte

Ihr Spiegel wie sie die bejahrte Last
Des Busens der dich nährte sorgsam malte.«

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

******

De stramme winter liet de teugels vieren,
het jaar bloeit op in nieuwe levenskracht,
de dorre tak herkrijgt zijn bladerpracht
terwijl de jonge bloemen welig tieren.

Van vorst verlost bezingen de rivieren
om strijd de vrijheid die hun is gebracht;
de aarde kleedt zich weer als in smaragd,
de hemel tooit zich weer als met saffieren.

Zo volgen de seizoenen en de jaren
elkander één na één en om en om,
en geen weet 's zomers hoe de winters waren.

Maar komt de winter van de ouderdom
voor ons, met trage tred, besneeuwde haren,
dan keert de mei van vroeger nooit weerom.

Bernardo Morando

Vertaling J.P. Rawie

******

DERNIER ESPOIR

Sonnet.

Il est un arbre au cimetière
Poussant en pleine liberté,
Non planté par un deuil dicté, -
Qui flotte au long d'une humble pierre.

Sur cet arbre, été comme hiver,
Un oiseau vient qui chante clair
Sa chanson tristement fidèle.

Cet arbre et cet oiseau c'est nous :

Toi le souvenir, moi l’absence
Que le temps - qui passe - recense…
Ah, vivre encore à tes genoux !

Ah, vivre encor ! Mais quoi, ma belle,
Le néant est mon froid vainqueur…
Du moins, dis, je vis dans ton coeur ?

Paul Verlaine

******

HET GESPREK

Na de eerste weken heb ik niet geklaagd,
Want uit dat donkere verlies van dood
Is mij een overwacht bezit gedaagd:
De stilling van mijn langste, diepste nood.

Wat gij, zolang gij hier waart, niet kondt zijn,
Zijt gij mij nu: de onmisbre middelaar,
Die blik noch vinger raken kan, maar mijn
Meer dan ooit vroeger, en voor altijd daar.

Een goddelijke figuur van God, een licht
Uit licht, een vorm en zichtbaarheid van geest,
Een mens, op wiens verheerlijkt aangezicht
Mijn hart de waarborg van zijn opgang leest.

Gij komt tot mij en maakt mij vol van u,
Uzelf en Die in u verschijnt, die heer
Van mens en aarde en sterren is en nu
Oorsprong en doel van ons geluksverkeer.

Zo, in de droom-besloten lichternis
En stilte van dit woordeloos gesprek,
Dat sinds uw dood mijn dagelijks wonder is,
Wies dank uit klacht, en rijkdom uit gebrek.

P.N. van Eyck

******

Totenreue

Wenn du entschlafen bist o Haupt voll Gram
Ausruhest unterm Stein von schwarzem Glimmer
Zum Bette dir verblieb und schmalen Zimmer
Die Gruft um die nur Regenrauschen kam

Beschwert der Stein den Busen voller Scham
Den matten Schoß in der Vergängnis Schimmer
Des Herzens Schlag und Drang verwehrt auf immer
Um Abenteuer ward dein Jagen lahm

Dann spricht das Grab aus meinem tiefen Leid
(Denn Dichtersprache sprechen Grabesgründe)
In langer Nächte schlummerloser Zeit

Was soll nun scheue Priesterin der Sünde
Daß du nicht wußtest um der Toten Klagen
Wie Reue wird der Wurm dein Herz benagen

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

*****

Steeds als gij deze tempel binnenschrijdt
en al uw lieflijkheid aanschouwen laat,
waar, Lidia, met opgemaakt gelaat
gij pralend van uw prille luister zijt,

herinnert mij de menselijke staat
aan de uws ondanks naderende tijd
waarop gij, liefde en natuur ten spijt,
hier weer, maar niet als vroeger, binnengaat.

Die kwade dag - ik roer het bevend aan -
zult gij hier weer, wanneer de dood u met
zijn grafpraal schamper opmaakt, binnengaan.

Schamele mensheid, wat voor zin heeft het,
oneindig schoon zijn, goddelijk in waan,\
En sterven naar onsterfelijke wet?

Tommaso Guadiosi

Vertaling J.P. Rawie

*****

Wat men verlangt, verandert met de tijd,
hoezeer vertrouwd, verandert ieder ding;
de wereld wentelt rond verandering,
en wisselt telkens van hoedanigheid. ·

Steeds zien wij ons gesteld voor een nieuw feit
dat al waarop gehoopt werd onderving;
verdriet schrijnt voort in 'de herinnering,
geluk, indien al, was slechts grond voor spijt.

Een groen kleed ligt over de velden heen,
die ooit in koude sneeuw waren gehuld,
en eens bezong ik wat ik thans beween.

Maar daarvan afgezien, word ik door één
verandering het meest' van vrees vervuld: .
dat niets meer zo verandert als voorheen.

Luís de Camões

Vertaling J.P. Rawie

*****

LAS UVAS DEL TIEMPO

Madre: esta noche se nos muere un año.
En esta ciudad grande, todos están de fiesta;
zambombas, serenatas, gritos, ¡ah, cómo gritan!;
claro, como todos tienen su madre cerca…
¡Yo estoy tan solo, madre,
tan solo!; pero miento, que ojalá lo estuviera;
estoy con tu recuerdo, y el recuerdo es un año
pasado que se queda.

Si vieras, si escucharas esta alboroto: hay hombres
vestidos de locura, con cacerolas viejas,
tambores de sartenes,
cencerros y cornetas;
el hálito canalla

de las mujeres ebrias;
el diablo, con diez latas prendidas en el rabo,
anda por esas calles inventando piruetas,
y por esta balumba en que da brincos
la gran ciudad histérica,
mi soledad y tu recuerdo, madre,
marchan como dos penas.

Esta es la noche en que todos se pone
en los ojos la venda,
para olvidar que hay alguien cerrando un libro,
para no ver la periódica liquidación de cuentas,
donde van las partidas al Haber de la Muerte,
por lo que viene y por lo que se queda,
porque no lo sufrimos se ha perdido
y lo gozado ayer es una perdida.

Aquí es de la tradición que en esta noche,
cuando el reloj anuncia que el Año Nuevo llega,
todos los hombres coman, al compas de las horas,
las doce uvas de la Noche Vieja.
Pero aquí no se abrazan ni gritan: «¡Feliz año!»,
como en los pueblos de mi tierra;
en este gozo hay menos caridad; la alegría
de cada cual va sola, y la tristeza
del que está al margen del tumulto acusa
lo inevitable de la casa ajena.

¡Oh nuestras plazas, donde van las gentes,
sin conocerse, con la buena nueva!
Las manos que se buscan con la efusión unánime
de ser hormigas de la misma cueva;
y al hombre que está solo, bajo un árbol,
le dicen cosas de honda fortaleza:
«¡Venid compadre, que las horas pasan;
pero aprendamos a pasar con ellas!»
Y el cañonazo en la Planicie,
y el himno nacional desde la iglesia,
y el amigo que viene a saludarnos:
«feliz año, señores», y los criados que llegan
a recibir en nuestros brazos
el amor de la casa buena.

Y el beso familiar a medianoche:
«La bendición, mi madre»

«Que el Señor la proteja…»
Y después, en el claro comedor, la familia
congregada para la cena,
con dos amigos íntimos, y tú, madre, a mi lado,
y mi padre, algo triste, presidiendo la mesa.
¡Madre, cómo son ácidas
las uvas de la ausencia!

¡Mi casona oriental! Aquella casa
con claustros coloniales, portón y enredaderas,
el molino de viento y los granados,
los grandes libros de la biblioteca
—mis libros preferidos: tres tomos con imágenes
que hablaban de los reinos de la Naturaleza—.
Al lado, el gran corral, donde parece
que hay dinero enterrado desde la Independencia;
el corral con guayabos y almendros,
el corral con peonías y cerezas
y el gran parral que daba todo el año
uvas más dulces que la miel de las abejas.

Bajo el parral hay un estanque;
un baño en ese estanque sabe a Grecia;
del verde artesonado, las uvas en racimos,
tan bajas, que del agua se podría cogerlas,
y mientras en los labios se desangra la uva,
los pies hacen saltar el agua fresca.

Cuando llegaba la sazón tenía
cada racimo un capuchón de tela,
para salvarlo de la gula
de las avispas negras,
y tenían entonces
una gracia invernal las uvas nuestras,
arrebujadas en sus talas blancas,
sordas a la canción de las abejas...

Y ahora, madre, que tan sólo tengo
las doce uvas de la Noche Vieja,
hoy que exprimo las uvas de los meses
sobre el recuerdo de la viña seca,
siento que toda la acidez del mundo
se está metiendo en ella,
porque tienen el ácido de lo que fue dulzura
las uvas de la ausencia.

Y ahora me pregunto:
¿Por qué razón estoy yo aquí? ¿Qué fuerza pudo
más que tu amor, que me llevaba
a la dulce aninomia de tu puerta?
¡Oh miserable vara que nos mides!
¡El Renombre, la Gloria..., pobre cosa pequeña!
¡Cuando dejé mi casa para buscar la Gloria,
cómo olvidé la Gloria que me dejaba en ella!

Y esta es la lucha ante los hombres malos
y ante las almas buenas;
yo soy un hombre a solas en busca de un camino.
¿Dónde hallaré camino mejor que la vereda
que a ti me lleva, madre; la verdad que corta
por los campos frutales, pintada de hojas secas,
siempre recién llovida,
con pájaros del trópico, con muchachas de la aldea,
hombres que dicen: «Buenos días, niño»,
y el queso que me guardas siempre para merienda?
Esa es la Gloria, madre, para un hombre
que se llamó fray Luis y era poeta.

¡Oh mi casa sin cítricos, mi casa donde puede
mi poesía andar como una reina!
¿Qué sabes tú de formas y doctrinas,
de metros y de escuela?
Tú eres mi madre, que me dices siempre
que son hermosos todos mis poemas;
para ti, soy grande; cuando dices mis versos,
yo no sé si los dices o los rezas…
¡Y mientras exprimimos en las uvas del Tiempo
toda una vida absurda, la promesa
de vernos otra vez se va alargando,
y el momento de irnos está cerca,
y no pensamos que se pierde todo!
¡Por eso en esta noche, mientras pasa la fiesta
y en la última uva libo la última gota
del año que se aleja,
pienso en que tienes todavía, madre,
retazos de carbón en la cabeza,
y ojos tan bellos que por mí regaron
su clara pleamar en tus ojeras,
y manos pulcras, y esbeltez de talle,
donde hay la gracia de la espiga nueva;

que eres hermosa, madre, todavía,
y yo estoy loco por estar de vuelta,
porque tú eres la Gloria de mis años
y no quiero volver cuando estés vieja!...

Uvas del Tiempo que mi ser escancia
en el recuerdo de la viña seca,
¡cómo me pierdo, madre, en los caminos
hacia la devoción de tu vereda!
Y en esta algarabía de la ciudad borracha,
donde va mi emoción sin compañera,
mientras los hombres comen las uvas de los meses,
yo me acojo al recuerdo como un niño a una puerta.
Mi labio está bebiendo de tu seno,
que es el racimo de la parra buena,
el buen racimo que exprimí en el día
sin hora y sin reloj de mi inconsciencia.

Madre, esta noche se nos muere un año;
todos estos señores tienen su madre cerca,
y al lado mío mi tristeza muda
tiene el dolor de una muchacha muerta…
Y vino toda la acidez del mundo
a destilar sus doce gotas trémulas,
cuando cayeron sobre mi silencio
las doce uvas de la Noche Vieja.

Madrid, medianoche del 31 de diciembre de 1923.

Andrés Eloy Blanco

******

DE DRUIVEN VAN DE TIJD

Moeder: Vanavond sterft er een jaar.
In deze grote stad viert iedereen feest;
tamboerijnen, serenades, geschreeuw, oh, wat schreeuwen ze!;
natuurlijk, want iedereen heeft zijn moeder in de buurt...
Ik ben zo alleen, Moeder,
zo alleen!; maar ik lieg, ik wou dat ik dat was;
Ik ben bij jouw herinnering, en de herinnering is een jaar
dat voorbij is en blijft.

Als je kon zien, als je deze commotie kon horen: er zijn mannen

gekleed in waanzin, met oude potten,
trommels gemaakt van pannen,
koebellen en bugels;
de verdorven adem
van dronken vrouwen;
de duivel, met tien brandende blikken aan zijn staart,
loopt door deze straten en verzint pirouettes,
en door dit tumult waarin de grote hysterische stad springt,
marcheren mijn eenzaamheid en jouw herinnering, Moeder,
als twee smarten.

Dit is de nacht waarop iedereen een blinddoek omdoet,
om te vergeten dat iemand een boek sluit,
om de periodieke afrekening te vermijden,
waar de boekingen naar de Doodskrediet gaan,
voor wat komen gaat en voor wat overblijft,
want wat we niet lijden is verloren,
en wat we gisteren genoten hebben is een verlies.

Hier is het traditie dat op deze nacht,
wanneer de klok de komst van het nieuwe jaar aankondigt,
alle mannen, op het ritme van de uren,
de twaalf druiven van oudejaarsavond eten.
Maar hier omhelzen ze elkaar niet en
roepen ze niet "Gelukkig Nieuwjaar!",
zoals in de dorpen van mijn geboorteland;
in deze vreugde is minder naastenliefde;
ieders geluk is eenzaam, en de droefheid
van hen die aan de zijlijn van de drukte staan, onthult
de onvermijdelijkheid van het huis van de ander.

O, onze dorpspleinen, waar mensen heengaan,
zonder elkaar te kennen, met het goede nieuws!
De handen die zich uitstrekken met de eensgezinde uitstorting
van mieren uit dezelfde grot;
en tegen de man die alleen onder een boom staat,
zeggen ze dingen van diepe kracht:
"Kom, vriend, want de uren gaan voorbij;
maar laten we leren ermee mee te gaan!"
En het kanonschot op de vlakte,
en het volkslied uit de kerk,
en de vriend die ons komt begroeten:
"Gelukkig Nieuwjaar, heren," en de bedienden die komen
om in onze armen te ontvangen
de liefde van een goed thuis.

En de familiekus om middernacht:
"Zegen, Moeder"
"Moge de Heer u beschermen..."
En dan, in de lichte eetkamer, het gezin
verzameld voor het avondeten,
met twee goede vrienden, en jij, Moeder, aan mijn zijde,
en mijn vader, enigszins bedroefd, aan tafel.
Moeder, wat zijn de druiven van afwezigheid toch zuur!

Mijn oosterse landhuis! Dat huis
met zijn koloniale kloostergangen, poort en wijnranken,
de windmolen en de granaatappelbomen,
de grote boeken in de bibliotheek –
mijn favoriete boeken: drie delen met illustraties
die spraken over de rijken der natuur.
Ernaast de grote omheining, waar het lijkt alsof
er sinds de onafhankelijkheid geld begraven ligt;
de omheining met guave- en amandelbomen,
de omheining met pioenrozen en kersen,
en de grote wijnrank die het hele jaar door druiven droeg,
zoeter dan honing.

Onder de wijnranken ligt een vijver;
een duik in die vijver smaakt naar Griekenland;
van het groene cassetteplafond hangen de druiventrossen,
zo laag dat je ze zo uit het water kunt plukken,
en terwijl de druif op je lippen bloedt,
spatten de koele druppels water op je voeten.

Toen het seizoen aanbrak,
had elke tros een stoffen kapje,
om hem te beschermen tegen de vraatzucht
van de zwarte wespen,
en toen hadden onze druiven
een winterse gratie,
gehuld in hun witte schillen,
doof voor het gezang van de bijen...

En nu, Moeder, nu ik alleen nog maar
de twaalf druiven van oudejaarsavond heb,
terwijl ik vandaag de druiven van de maanden uitknijp
op de herinnering aan de droge wijngaard,
voel ik alle zuurheid van de wereld
erin sijpelen,

want de druiven van afwezigheid dragen
de zuurheid in zich van wat ooit zoet was.
En nu vraag ik me af:

Waarom ben ik hier? Welke kracht zou kunnen zegevieren
over jouw liefde, die mij
naar de zoete anonimiteit van jouw deur trok?
O ellendige roede die ons meet!
Roem, glorie... wat een armzalig klein ding!
Toen ik mijn huis verliet om glorie te zoeken,
hoe vergat ik de glorie die ik achterliet!

En dit is de strijd tegen slechte mensen
en tegen goede zielen;
Ik ben een man alleen, zoekend naar een pad.
Waar vind ik een beter pad dan het pad
dat me naar jou leidt, Moeder; de waarheid die dwars door
de boomgaarden snijdt, geschilderd met droge bladeren,
altijd vers beregend,met tropische vogels, met dorpsmeisjes,
mannen die zeggen: "Goedemorgen, kind,"
en de kaas die je altijd voor me bewaart als tussendoortje?
Dat is glorie, Moeder, voor een man
die Fray Luis heette en een dichter was.

O, mijn huis zonder citrusbomen, mijn huis waar
mijn poëzie als een koningin kan ronddwalen!
Wat weet jij van vormen en doctrines,
van metrische vormen en scholen?
Jij bent mijn moeder, die me altijd vertelt
dat al mijn gedichten mooi zijn;
voor jou ben ik groot; Als je mijn verzen reciteert,
weet ik niet of je ze reciteert of bidt...
En terwijl we een absurd leven uit de druiven van de Tijd persen,
wordt de belofte
elkaar weer te zien steeds langer,
en nadert het moment van ons vertrek,
en denken we niet dat alles verloren is!
Daarom denk ik vanavond, terwijl het feest voorbijgaat
en ik de laatste druppel
van het voorbijgaande jaar uit de laatste druif drink,
dat je nog steeds, Moeder,
stukjes kool in je haar hebt,
en ogen zo mooi dat ze voor mij
hun heldere, hoge vloed in je donkere kringen stortten,
en nette handen, en een slanke taille,

waar de gratie van de nieuwe korenaar te zien is;
Je bent nog steeds prachtig, Moeder,
en ik verlang ernaar terug te keren,
want jij bent de glorie van mijn jaren
en ik wil niet terugkeren als je oud bent!...

Druiven van de tijd die mijn wezen uitstort
in de herinnering aan de dorre wijngaard,
hoe verlies ik mezelf, Moeder, op de paden
naar de toewijding van jouw weg!
En in dit rumoer van de dronken stad,
waar mijn emotie zonder gezelschap ronddwaalt,
terwijl de mensen de druiven van de maanden eten,
klamp ik me vast aan de herinnering als een kind aan een deur.
Mijn lippen drinken uit jouw borst, die de tros is van de goede wijnstok,
de goede tros die ik perste op de dag
zonder uur en zonder klok van mijn onderbewustzijn.

Moeder, vanavond sterft er een jaar voor ons;
Al deze heren hebben hun moeders in de buurt,
en naast me draagt mijn stille verdriet
de pijn van een dood meisje...
En alle bitterheid van de wereld kwam
om zijn twaalf trillende druppels te distilleren,
toen de twaalf druiven van oudejaarsavond op mijn stilte vielen.

Madrid, middernacht, 31 december 1923.

Andrés Eloy Blanco

"Snoeien: Gedichten 1921/1928" (1934)

******

Steffi huilt

Het geeft niet Poes
het geeft niet dat we
sterven
Want weet je Poes
dood is het landgoed dat
we bij geboorte erven
Het geeft niet Poes ook al
is het om te huilen
Het is ons slot: leven opent het

en wij sluiten.

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

*****

Wie de top van het geluk bereikt
stuit op iets zachts

de bodem van verdriet is
het en onbegrijpelijk als een
zwart gat

net als het licht stroomt het
geluk naar een oord
waar alles verdwijnt
er is geen weg terug voor wie
helemaal gelukkig
is
(geweest).

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

*****

DE BEENDEREN VAN DIE GESTORVEN ZIJN

De beenderen van die gestorven zijn
doen ijs op de monden regenen
van hen die hebben lietgehad,
zij kunnen geen kussen meer geven.

De beenderen van die gestorven zijn,
zij blijven hun bleek wit werpen
met scheppen vol op de levensvlam,
de vuurgloed moet ervan sterven.

De beenderen van die gestorven zijn
zijn sterker dan 't vlees der levenden:
verbrokkelend smeden ze boeien nog
waarmee ze als slaven ons ketenen.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

Mijn gedachten zijn zwaar
sneller dan licht gaan ze naar doelen
die ik bedenk
nog voor ik uitspreek dat ik
het wil lig je naast me in bed
ik wil zeggen
ik begeer je zo maar je
hebt het reeds vernomen
zo gaat het bericht van mijn dood
ook voor me uit
het omsingelt je met gedachten
aan mij een soort slapeloosheid die rede-
loos maakt

sneller dan licht kom je en
verwekt me opnieuw

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

*****

Herbstgesang
I
Bald werden wir in kalte Nebel fahren
Schon hör ich überall in dumpfen Scharen
Die Scheiter in die breiten Höfe fallen

Ganz wird der Winter meinen Sinn bedecken
Mit Haß und Schauder Zorn und arger Not
Und wie die Sonne in der Pole Schrecken
Erstarrt mein Herz zum Block von eisigem Rot

Mit Frösteln hör ich fallen jeden Ast
Nicht dumpfer tönt die Richtstatt die man baut
Mein Geist fällt wie der Wartturm vor der Last
Des Widderstoßes der ihn täglich haut

Mir aber ist gewiegt wie im Geläute
Man nagelt einen Sarg im Erdenschoß
Für wen? War gestern Sommer Herbst ist heute
Dies trübe Raunen klingt wie Aufbruch groß.

II
Wie ist deiner Augen grünlicher Schimmer mir wert
Sanfte Schöne, doch heute brennt alles mich sehr
Und deine Liebe nicht, nicht Gemach oder Herd
Kommen der Sonne mir gleich wenn sie strahlt auf das Meer.

Dennoch sei du mir Mutter, mein Wesen, sei gut
Bleib es dem Undankbaren, ja bleib es dem Bösen;
Schwesterlich oder entbrannt, sei die flüchtige Glut

In die Herbst und sinkende Sonne sich lösen.
Nicht auf lange! Das Grab steht wartend bereit
Nimm meine Stirn, überlaß mich zu deinen Füßen
Trauervoll denkend der weißen der sengenden Zeit
Nun dem Strahle des Spätjahrs, dem gelben und süßen!

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

****

Reisverhaal

Clary, daar waren eens twee erg-jonge mannen:
de een was eerder klein, de ander eerder groot;
de ander sprak dikwijls over de dood,
de een bleef onbewust wat eeuwigheid verlangen.

Niet zo heel lang geleden waren zij hier:
zij kwamen met een boemeltreintje uit Toscane;
het is moeilijk te zeggen waarom zij juist hier kwamen,
laat ons zeggen: het was hun goed-plezier.

De ander, die dikwijls sprak over de dood,
roemde de natuur, doorzocht alle hoeken,
en ademde diep; de een las in boeken
gedachten van derden, zijn dagelijks brood.

En schreef ook wel brieven, maar sommige uren
van de dag liep hij toch met de ander langs het meer.
Het is moeilijk dit verhaal nog langer te doen duren,
want, alles welbeschouwd, zij deden niet veel méér.

De zon was bleek en koud, het water hard en strak;
zo wil 't de waarheid, dus: je mag mij niets verwijten.
Je vroeg mij een verhaal, je weet, het vlees is zwak.
De zon is rijp en geel en stroomt door al de ruiten.

Arona, Lago Maggiore

E. du Perron (1899-1940)

*****

ANIMA MEA

Plots stond de Dood in volle lengte daar,
ja, als een slang, pal voor mijn aangezicht,
die sliep en zich opeens heeft opgericht
vlak voor de voeten van een wandelaar.

Of een bacchant zijn grafsteen had gelicht!
Woest zijn gelaat, vergramd zijn ogenpaar!
Ik vroeg: 'Verwatene, waar haak je naar,
ontheemde wolf, wiens vraatzucht nimmer zwicht?'

'Vrees niet,' sprak hij (een spottende grimas
vertrok zijn mond, meedogenloos en kil,
wat een nog méer bloedstollend schouwspel bood).

je lijf begeer ik niet ... Zo'n inzet was
zelfs mij te hoog ... Je ziel is wat ik wil.'
Ik antwoordde: 'Mijn ziel - die is al dood!'

Antero de Quental

Vertaling J.P. Rawie

*****

De weg staat niemand meer voor ogen
geboren in een doffe tijd.
Wij - Ruslands wreedste eeuw onttogen

wij kennen geen vergetelheid.·

De jaren die tot as vergaan zijn!
In waanzin soms, in hoop verdaan?
Een bloedrood schijnsel kleeft ons aanschijn
sinds oorlog en bevrijding aan.

Wij zijn verstomd- een noodsirene
snoert allen met geloei de mond.
Waar elke geestdrift is verdwenen
ligt leegte slechts op 's harten grond.

En gaan ook·krijsend zwermen kauwen
boven ons doods bed straks tekeer, -
Uw Rijk, Heer, mogen zij aanschouwen
die waardiger dan wij zijn, Heer.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

******

Ik wil niet worden als een pop van was
ten prooi aan schimmel, wormen en verwording,
ik wil niet dat ik met het zodengras
tussen de zerken uit het donker doordring.

Op een wit kerkhof bloeit de wilde vlier,
op een wit kerkhof viel de koele avond,
en ik blijf roerloos, als men zegt: 'Ziehier
de groeve waar Ivanov ligt begraven ... '

En wanneer jij - weer iets wat ik niet wil -
met rozen hiernaartoe komt mijnentwege,
en tranen stort - weet ik al geen verschil
meer tussen woorden, tranen, wind en regen.

Georgi Ivanov

Vertaling J.P. Rawie

****

Frohsinn des Toten

In fettem Erdreich das voll Schnecken steckt
Will ich mir selbst die tiefe Gruft bestellen
Wo ich den Schlaf der meine Knochen streckt
Im Nichtsein schlummre wie ein Hai in Wellen.

Ich hab nicht Grab noch Erbschrift im Respekt;
Eh ich besorgte daß mir Tränen quellen
Lud ich noch heute wenn ich einst verreckt
Die Raben meinem Aas sich zu gesellen.

O Würmer! augenlose schwarze Freunde ihr
Euch naht ein Toter leicht und froh in mir;
Bedachte Schlemmer, Söhne der Zersetzung

Durchquert mein Haus von Skrupeln unbedroht
Und sagt mir ob noch fernerhin Verletzung
An den Kadaver rührt der nun mit Toten tot.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

******

Die Zerstörung

Ohn Ruh noch Rast der Dämon mich berennt
Er schwimmt um mich gleich leerem Hauch abgründig
Ich saug ihn ein der meine Lungen brennt
Füllt sie mit Sehnen ewiglich und sündig

Bisweilen wählt kund großer Lieb zur Kunst
Er die verführerischste Form der Frauen
Und unter Sprüchen liebt scheinheilger Gunst
Gemeine Tränke meinem Mund zu brauen

Er führt mich so weitab vom Aug des Herrn
Den Stöhnenden vom Schlaf Zerbrochnen fern
Zum Anger Langerweil öd und geheim

Und wirft in meine Augen voll Betörung
Befleckt Gewande offner Wunden Schleim
Und blutenden den Schemen der Zerstörung.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

******

HET KIND

Voor Alfonsina Storni

I

Een kind ! Een kind! Een kind! Een kind van jou en mij
heb ik gewenst, toen, in die dagen van vervoering,
toen zelfs nog mijn gebeente beefde van jouw stem
en wijd een lichtkrans groeide om mijn voorhoofd

Een kind! Ik zei 't, zoals een boom, doorschokt van lente,
zijn nieuwe twijgen hoger naar de hemel heft.
Een kind met grote ogen, ogen als van Christus,
een voorhoofd vol verbazing, lippen vol verlangen,

Zijn armen als een bloemkrans om mijn hals gelegd,
mijn leven een rivier die vruchtbaar tot hem daalde,
mijn moederhart een reukwerk dat, waar hij zou lopen,
de heuvels van de wereld heerlijk zalven zou.

Als wij, met onze liefde gaande door 't gewoel,
een zwangere vrouw passeerden, keken wij haar aan
met onze lippen trillend, vragend onze ogen.
't Zacht kijken van een kind liet ons als blinden achter.

's Nachts lag ik wakker, van gezichten en geluk,
maar niet de wellust daalde laaiend op mijn bed;
naar 't kind dat komen ging, in liederen gekleed,
stak ik mijn arm uit, boog ik aan mijn borst een holte.

De zon leek mij niet warm genoeg om hem te baden;
als 'k naar mezelf keek, haatte ik mijn grove knieën;
mijn hart was bang, onthutst van 't weergaloos geschenk,
de tranen van de deemoed liepen langs mijn wangen.

En 'k duchtte niet de schunnige ontbinder, dood:
het kind zou met zijn ogen jou van 't niets bevrijden,
en naar de morgenluister of 't onzeker licht

zou ik, beschenen door die blik, geschreden zijn ...

II

Nu ben ik dertig. Langs mijn slapen heeft voortijdig
de dood zijn as gesprenkeld. Op mijn dagen drupt
- zoals de eeuwige regen in het poolgebied -
de zilte, kille bitterheid met trage tranen.

Terwijl de pijnhoutblokken vlammen en bedaren,
peins ik, mijn hart beziende, wat een zoon van mij
geweest zou zijn, een kind met mijn vermoeide mond,
mijn bitter hart, mijn stem die klinkt naar nederlaag.

En met jouw hart, zo diep vergeven van venijn,
jouw lippen, die opnieuw verloochend zouden hebben:
geen veertig manen had hij aan mijn borst gerust
zonder - zijn vaders zoon - mij in de steek te laten.

In welke bloementuin, aan welke lentestromen
had hij mijn martelpijn gewassen uit zijn bloed,
mijn triestheid in verlaten en in milde landen?
Geen schone avond, of ik had in hem gesproken!

En dan die gruwel dat hij eens, hittig van wrok
zijn mond, mij 't zelfde zeggen zou als ik mijn vader:
Waarom is jouw mistroostig vlees vruchtbaar geweest
en zijn de borsten van mijn moeder volgestroomd?'

Ik voel een wrange vreugd dat jij nu daarbeneden
slaapt in je aarden bed, en dat geen zoon mijn hand
kan wiegelen: ik mag ook gaan slapen, zonder leed
of wroeging, wilde bramenstruiken boven mij.

Want 'k zou mijn ogen daar niet dichtdoen, 'k zou verwilderd
luisteren door de dood heen, rijzen overeind
op mijn ontkrachte knieën, met mijn scheve mond,
als 'k hem zag langsgaan, met mijn koorts op zijn gezicht.

Godsvrede zou nooit over mij zijn neergedaald:
de bozen zouden in 't onschuldig vlees mij wonden
en eeuwig zouden ze mijn bloed doen stromen over
mijn kinderen met hun verrukte aangezichten.

Gezegend zij mijn borst, grafkuil van mijn geslacht !

Gezegend zij mijn schoot waarin de mijnen sterven!
Mijn moeders aanschijn zal niet meer de wereld doorgaan,
geen wind draagt meer het Miserere van haar stem.

Het woud, tot as verbrand, zal honderdmaal herrijzen
en honderdmaal, volgroeid, weer vallen voor de bijl.
Ik zal in 't oogsttij vallen om niet op te staan:
met mij gaan al de mijnen de nacht in, voorgoed.

Alsof ik afbetaal de schuld van heel een stam,
doorsteekt een bijenzwerm van pijnen mij de borst.
In elk uur dat voorbijgaat leef ik een heel leven,
als een rivier naar zee gaat bitter-brak mijn bloed.

Mijn arme doden zien de zon, de avondluchten,
met diepe pijn: ze zijn in mij al blind aan 't worden.
Mijn lippen worden mat van 't vurig bidden dat zij,
voordat ik ga verstommen, in mijn liedren doen.

Niet voor mijn eigen schuur heb ik gezaaid, les gevend
geen arm gezocht die mij in 't eind zou troosten,
wanneer mijn vege hals mij niet meer dragen kan
en over 't beddelaken tastende mijn hand schuift.

Andermans kindren heb 'k geweid, hun schuur heb ik
met hemelgraan gevuld. Mijn hoop zijt gij alleen nu,
Vader die in de hemel zijt. Omvat mijn hoofd
mijn bedelarme hoofd, wanneer ik sterf vannacht.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

FOLTERING

Al twintig jaar zit in mijn vlees gestoken
-en de dolk is heet -
een mateloos groot vers, een vers met golven
als hoge zee.

Vernederd huisvest ik 't, mijn ingewanden
murw van zijn majesteit:
met deze povere mond die heeft gelogen

wil dàt gezongen zijn?

De afgeleefde woorden van ons mensen
missen de brand
van zijn vuurtongen, 't levende vibreren
van die klank.

Gelijk een kind houdt het zichzelf in leven
met wrongel van mijn bloed
Geen kind heeft uit een vrouw meer bloed gedronken
dan dit vers doet.

Gruwlijke gave! Grote schroeiwond! Schreeuwen
moet ik van pijn!
Hij die het in mijn lichaam heeft genageld
moge genadig zijn!

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

*****

ZIJN GLIMLACH

Romsey. Zondag-namiddag. Uit de poort
Statige kerk-muziek. Buiten wat groen,
Fletsig, maar overal, mild, op groen en steen,
't Ontroerend licht van late najaarsdag.
Daar, op 't reliëf van de gekruisigde,
Grijs in de buitenmuur van 't ruig transept,
Zag ik de glimlach, - nooit vergeten sinds,
Tot hij mijn beeld der heilsbelofte werd,
Van zijn, en aller blijdschap. Beeld, dat nu,
Een voorjaarsdag, en morgen, licht gefloerst,
Mij, die het zie en lang reeds heb doorpeinsd,
Tot dichten dringt, -dit ingetogen vers
Van eerbied, lief de, trouw en zekerheid,
Waar, hoop ik, ook een ander 'tin zal zien,
Zo, als mijn hart deed, in doorpeinzen kan.

P.N. van Eyck

*****

MYSTERIUM GOLGOTHANUM

Toen hij reeds lang aan 't kruis hing, dicht nabij
Het negende uur al, duisternis rondom

Het schandehout, de berg, 't kaal, bultig land,
Donker hij zelf voor hen, die om hem heen
In de eindeloze desolatie van die dag,
De plaats, hun hart stonden en, zwaar en stom,
Verslagen wachtten op 't geschuwde slot,
Zag één, vlak onder 't kruis, een jonge man,
Een ónverslagene, met vaste blik
(Hel door de lichtkracht van zijn hoge ziel,
Die 't alom machtig duister overwon)
Gespannen naar dat zacht en sterk gezicht,
't Groot-bleke, dat hij liefhad, -altijd door
In de oren 't woord over de blijdschap nog,
Die hij van hém had, en die blijven zou
Omdat dit woord gesproken was, Ja zelfs,
Maar enkel door onwankelbare trouw,
Als eigen blijdschap eens vervuld zou zijn.
De uren van angst, smart, smaad, verbijstering dóor,
Na al de ellende van 't gerecht, het kruis,
Geen vraag in hem, of aan dat schrikkelijk hout
Werkelijk de zelf de meester hing, uit wie
Gister, tijdens het maal, 't bevrijdend woord
Van liefde klonk. Geen vraag, maar zekerheid,
Ook nu, nu 't haast verwrongen smart-gelaat
Een raadselig masker scheen van smart, die méer
Dan aardse smart was, maar, achter die smart,
Ofschoon aldoor bevroed, zijn peilend oog
Niets zien kon van de blijdschap, die zijn ziel
Trillen deed, toen dat woord de boodschap sprak.
Zekerheid, nog, toen kort daarna, alsof
Iédere smart, mensen-smart, wereld-smart,
Onduldbaar saam trok in 't verengd besef
Van 't lijdend ik aan 't kruis, 't gemarteld lijf
Zó veel niet droeg en, met één schrille kreet,
Die elks gemoed doorsneed, de eenzaamste man,
Die ooit op aarde heeft geleefd, zijn wee
Tot Hém uitklaagde, die 't had opgelegd.
Zelfs toen niet schemerde de helle blik
Naar 't smart-gelaat, dat niemand zag dan hij,
Horend, zijn weten hecht in 't vrije hart,
Doorhéen de ontzetting van die kreet alreeds

Nieuwe geboorte, van geluk, en licht,
Die aanstonds ook 't geschonden hoofd doorscheen.
Want, toen de kreet geslaakt was, en zwart-stil
De zware lucht rondom weer, wijl 't gelaat
Plotseling, in de doodskramp, met een ruk
Aardewaarts neeg, zag hij, een ogenblik,
Een glimlach op dat stervend aangezicht,
Waar alle smart in was verglansd, waarvoor,
Eén enkele en ondeelbare oogwenk ook,
De wereld staan bleef: stille licht-triomf
Der zekerheid in 't sterke, hoge hart,
Dat, heel de dag door, zonder één moment
Van twijfel, op de glimlach had gewacht.
Zo stierf de man aan 't kruis. Hij, Jan, alleen,
Heeft het gezien, - hij alleen niet geweend.

P.N. van Eyck

******

NACHT

Een laatst en stilst verwachten fluistert,
Ik heb maar één geluk ontbeerd;
Te zijn, in 't avondrood dat duistert,
De vreemdeling die huiswaarts keert.

Een schip dat schemerend huiswaarts glede,
Door drift van wind en golf verweerd,
Straks in de sterdoorschenen rede,
Dood, in uw vrede vastgemeerd.

P.N. van Eyck

******

EL FUTURO

Y sé muy bien que no estarás.
No estarás en la Cali, en el murmullo que brota de noche
de los postes de alumbrado, ni en el gesto
de elegir el menú, ni en la sonrisa
que alivia los completos de los subtes,
ni en los libros prestados ni en el hasta mañana.

No estarás en mis sueños,
en el destino original de mis palabras,
ni en una cifra telefónica estarás
o en el color de un par de guantes o una blusa.
Me enojaré amor mío, sin que sea por ti,
y compraré bombones pero no para ti,
me pararé en la esquina a la que no vendrás,
y diré las palabras que se dicen
y comeré las cosas que se comen
y soñaré las cosas que se sueñan
y sé muy bien que no estarás,
ni aquí adentro, la cárcel donde aún te retengo,
ni allí fuera, este río de calles y de puentes.
No estarás para nada, no serás ni recuerdo,
y cuando piense en ti pensaré un pensamiento
que oscuramente trata de acordarse de ti.

Julio Cortázar

*****

DE TOEKOMST

En ik weet heel goed dat je er niet zult zijn.
Je zult niet op straat zijn, in het gemurmel dat 's nachts opstijgt
van de lantaarnpalen, noch in het gebaar
van het kiezen van de menukaart, noch in de glimlach
die de drukte in de metro verlicht,
noch in de geleende boeken, noch in het "tot morgen".

Je zult niet in mijn dromen voorkomen,
niet in de oorspronkelijke bestemming van mijn woorden,
noch in een telefoonnummer,
of in de kleur van een paar handschoenen of een blouse.
Ik zal boos worden, mijn liefste, maar niet vanwege jou,
en ik zal chocolaatjes kopen, maar niet voor jou,
Ik zal op de hoek staan waar jij niet komt,
en ik zal de woorden zeggen die gezegd worden,
en ik zal eten wat gegeten wordt,
en ik zal dromen wat gedroomd wordt,
en ik weet heel goed dat jij er niet zult zijn,
noch hier binnen, de gevangenis waar ik je nog steeds gevangen houd,
noch daarbuiten, deze rivier van straten en bruggen.
Je zult er helemaal niet zijn, je zult zelfs geen herinnering meer zijn,
en wanneer ik aan je denk, zal ik een gedachte hebben

die vaag probeert je te herinneren.

Julio Cortázar

*****

Bij klare hemel zag ik regen vallen,
en helderheid die uit het duister kwam,
en laaiend vuur gestold tot ijskristallen,
en koude sneeuw opeens in vuur en vlam,

en zoetigheden die de smaak vergallen,
en gal die plots een zoete smaak aannam,
en vijanden eendrachtig als vazallen,
en tussen vrienden louter wrok en gram.

Maar dit is niets bij Liefde vergeleken:
zij wondt mij, en geneest mij door mijn wonden;
zij dooft het vuur dat mij.verteert met vuur.

Zij geeft mij leven in mijn stervensuur,
zij doet mijn as opnieuw in vuur ontsteken;
zij laat mij los, en houdt mij vastgebonden

Giacome da Lentini

Vertaling J.P. Rawie

******

DE TOREN Waar van mijn gouden twaalf paleizen geen voldoet,
geen dag mijn koninklijk gemoed nog kan bekoren,
heb op een avond ik mijn marmren troon voorgoed
doen plaatsen op het hoogste van mijn hoogste toren.

En daar; onttogen aan de mens en het gedrang,
leef ik alleen in 't stil azuur, en onbewogen
aanschouw ik hoe zonsopgang en zonsondergang
zich spieglen in.’t verlaten·water van mijn ogen.

Ik leef verbleekt, de smaak van sterven in mijn mond.
Onder mijn voeten slaapt de Aarde als een hond,
terwijl mijn handen ’s nachts tussen de sterren waren.

Niets heeft mijn eeuwig starende ogen afgeleid;

niets heeft mijn lege hart vervuld, waar wijd en zijd
slechts dromen op de ·zee van mijn verveling varen;

de Leegte heeft mijn ziel doen worden als de hare.

Albert Samain

Vertaling J.P. Rawie

*****

Ik moet hier weg, ik wil mij niet meer horen:
mijn stemgeluid weergalmt in elk geluid,
verzoening blijft wanneer ik zondig uit,
berouw komt geen vertrouweling ter ore.

Ik vind niets menselijks dat mij kon schoren
buiten mijzelf waar ik op niets meer stuit;
als zich tot slot mijn kerker niet ontsluit
ga ik in dit luchtledige verloren.

Je meent dat je de medemens omgeeft
en blijkt je tussen spiegels te bewegen,
in bittere vereenzaming, ontheemd.

Na zoveel sterven van mijzelf vervreemd
kom ik mij slechts in spiegelbeelden tegen,
beseffend dat ik nimmer heb geleefd.

Miguel de Unamuno

Vertaling J.P. Rawie

*****

DE DENKER VAN RODIN

Voor Laura Rodig

De kin omlaaggezonken in de harde hand,
beseft de denker dat hij vlees is voor de grafkuil,
gedoemd vlees dat het noodlot naakt te woord moet staan,
vlees dat de dood haat, en dat heeft gebeefd om schoonheid

en heeft gebeefd om liefde, heel zijn laaiend voorjaar,

en thans, bij herfst, verdrinkt in waarheid en in treurnis.
Het vonnis 'Sterven moeten wij' vaart langs zijn voorhoofd,
in scherp gebeiteld brons, nu dat de nacht begint.

In die beklemming scheuren, diep gekweld, zijn spieren,
lopen de voren van zijn vlees vol wilde angst.
Hij breekt, zoals het herfstblad, voor de Heer vol macht,

die in het brons hem roept. Geen boom vindt gij, geteisterd
door zongloed op de vlakte, geen gewonde leeuw,
zó krom gekrampt als deze mens die aan de dood denkt.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

*****

Der Tod der Liebenden

Es werden tief im Dufte stehn die Betten
Divane wo wir wie in Gräbern wohnen
Und seltne Blumen auf erhöhten Stätten
Für uns erschlossne unter schönen Zonen

Zur Lust verleuchtend ihre Glut die letzte
Zwei Herzen werden große Feuer sein
In deren Glut gedoppelt sich benetzte
Der Zwillingsspiegel Geist im Widerschein

Ein Abend Rosa baut und heimlich Blauen
Wir werden tauschen jenes helle Schauen
Wie letztes Schluchzen das den Abschied beut

Später ein Engel in der Türen Spalten
Eintreten wird belebt treu und erfreut
Spiegel so blind und Flammen die erkalten.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

******

Jij bleef gelijk, door al die jaren:

streng, schoon en stralend als voorheen;
een beetje gladder slechts je haren,
en soms glanst er wat grijs doorheen.

Maar· ik werd oud, en zit gebogen
over een boek dat voor me ligt;
met het onvatbare voor ogen
zie ik de rust van je gezicht.

Wij leven voort, zoals we deden.
De tijd heeft ons niet aangetast;
het fabelachtige verleden,
wij hielden het, gedenkend, vast.

De as bleef in de urn behouden.
Een blauwe mist omvangt de geest.
Steeds wonderbaarlijker, steeds blauwer
herdenken wij wat is geweest.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

*****

MAAR DAN - WANT NOOIT KAN STERVEN, WAT EENS DIEP,
Diep uit tijdeloze afgrond van mijn Wezen
Naar 't golvend vlak van 't schijn-Ik is gerezen,
Maar 't zinkt naar de oorsprong, waar het heilig sliep;,

Tot verre herinnering het wakker riep
Naar schomm'lende balans van hoop en vrezen:
Dus vind ik 't, als 'k van 't leven ben genezen .
Dat wereldschijn uit smart en sterren schiep.

Zoals 'k me vaak door 't Zelfbesef verlaten
Om lege werklijkheid van drukke straten
Met stille Poolster troost, al zie 'k hem niet,

Zo voel 'k na dood van liefde en moeder beiden .
Van heel ver in mijn denken binnenglijden
De rust van Mahler's Kindertotenlied.

Johan Dèr Mouw

*****

Alles op aarde - moeder, jeugd-moet sterven,
je vrouw bedriegt je; je verliest je vriend.
Maar zoek een nieuwe zoetheid te verwerven,
het koude poolgebied rondom beziend.

Ga scheep, richt naar de verre pool de steven
langs wand na·wand uit ijs - en stil, vergeet
wat ginds in haat én hartstocht is gebleven ...
Vergeet het oude land van lief en leed.

En leer in huivering en trage koude·
je uitgeputte ziel hoe op het eind
hier niets.is wat haar vàst zal kunnen houden,
wanneer het licht van gene· zijde schijnt.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

******

TERESA PRATS DE SARRATEA

Zij is niet hier meer. En bij zoveel zon en lente
ben ik in waarheid armer dan een bedelvrouw.
Al staan in februari hoog met graan de velden,
De zon is minder zon, de aren minder glans.

Zij was zo zacht, zo zwijgzaam en zo weggedoken,
en van ons vlees droeg zij de zichtbaarheid alleen,
maar als zij sprak, dan maakte zij het leven dieper;
't bestaan werd schoon voor wie haar in de wereld wist.

Enorme ogen had zij, die het hart onthutsten,
tragische bressen van 't oneindige. Ik denk
dat die daarboven onverwonderd opengingen:
alles was hun vertrouwd, van 't klein tot 't mateloos.

Dieper vermoeid was zij dan een die dertig eeuwen
de steppe onder barre zon was doorgegaan.
Een - en - al bron was zij, en zij heeft dorst geleden;
zij was de bron en toch was zij een stervende.

Ik vraag nu niet: is zij tot lamp of as geworden?
Ik weet: zij is verheerlijkt. Snikkend loof ik haar,
maar dat ik schrei, 't is om mijzelf, zo arm, zo willoos,
besmeurd wanneer ik val en wanklend waar ik ga.

Haar graf geeft zoeter geur dan deze felle lente.
Zij heeft het klaar gelaat van een die eindlijk ziet.
Ik weet: keert zij 't mij toe, dan wordt mijn ziel gezuiverd;
slaat zij haar ogen op, dan brengt ze mij tot Christus.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

CLAUDE LORRAIN

Verkoren geest, door de natuur gewijd
tot priester om als avondofferande
met reine hand de wierookhars te branden
wanneer de zon al naar de einder glijdt.

Wat raakte je niet in het leven kwijt
tot je, ontkomen aan de noodlotsbanden,
met nimfen bij de bosrand samenspande
en lieflijke godinnen van de tijd.

Vandaar het diep verlangen dat wij voelen
naar kalm geluk, als je de blik geleidt
voorbij aan hoge, altijdgroene eiken,

paleis en tempel bouwt, en lommerrijke
landouwen openvouwt, en wijd dat zoele
namiddagwaas over het water spreidt.

Jacob Burckhardt

Vertaling J.P. Rawie

*****

Vandaag, vriend, is het vijftien jaar geleden
sinds die gezegende, fatale dag
waarop zij mij haar hartstocht heeft beleden

en heel haar wezen voor mij openlag.

En al een jaar, zonder verwijt of klagen,
draag ik mijn lot, al nam het alles af:
eenzaam tot-aan het einde.mijner dagen,
zo eenzaam als ik·zijn zal in het graf .. .

Fjodor Tjoettsjev

Vertaling J.P. Rawie

*****

Onmetelijker nog is mijn verdriet
dan ik je ooit zou kunnen openbaren.
Een diepe onrust is in mij gevaren,
en waar ik aarden moet, ik weet het niet.

Ontheemd slijt ik mijn trieste levensjaren,
en·zoek mijn heil-alleen in het verschièt;
daar waar ik niet ben; ligt het mooist gebied;
de lucht· die ik niet adem is de ware.

Zelfs als ik op iets zuiver lieflijks stuit;
een bloeiend heuvelland; een bron, een weide,
put ik er sombere gedachten uit.

Jij bent niet bij ·me: alles wat mij kwelt
valt tot die ene kwelling te herleiden,
en wordt je door mijn tranen slechts verteld.

Vittorio Alfieri

Vertaling J.P. Rawie

*****

Dezelfde boeken, waar ik steeds uit leer,
die ik verslind, de Lethestroom ten spijt,
verslinden anderen na dezen weer
in hún gevecht tegen vergetelheid.

In deze woning, waar ik keer op keer
een toevlucht vind die mij van zorg bevrijdt,
strijken straks anderen op hun beurt neer,

zolang getij nog na getij verglijdt.

En in dit bed, waar ik ter leniging
's nachts iets van rust zoek voor mijn moe gemoed,
rust na verloop van tijd een vreemdeling.

Evenveel kwelling die mijn hart doorwroet,
bij de gedachte dat een zielloos ding
mag voortbestaan, terwijl ik sterven moet!

Federico Meninni

Vertaling J.P. Rawie

*****

DOODSALLEGORIE

Op zijn gemak zag ik de Dood eens gaan
dwars door een massa die hem niet aanschouwde.
Zich nergens van bewust strompelden ouden
van dagen links en rechts tegen hem aan.

De jongeren, die op hun jeugd vertrouwden,
vreesden geen Dood ·en zagen hem niet staan.
Als blind gaf geen van allen hem ruim baan;
hij bleef ze allen in zijn blikveld houden.

Dan heeft hij, zonder kijken, aangelegd:
hij schoot maar raak. Ik zag zijn ondoordachte
gedrag en schreeuwde: 'Laat dat, moordenaar!'

Hij wendde zich: 'Wat wou je: een gevecht
waar jullie mij geen oogwenk waardig achten,
en ik wél. mijn ·omzichtigheid bewaar?'

Francisco Manuel de Melo

Vertaling J.P. Rawie

******

DE DORPSONDERWIJZERES

Voor Federico de Onís

De onderwijzeres was kuis. De hoveniers
-zo was haar woord - van deze tuin, die Jezus' tuin is,
moeten hun ogen en hun handen zuiver houden,
hun olie helder, om een helder licht te geven.

De onderwijzeres was arm. Haar koninkrijk is
geen mensenrijk (Israëls droeve zaaier lijkt zij).
Grauwgrijze jurken droeg zij, aan haar hand had zij
geen sieraad, maar haar ziel was één enorm juweel.

En vrolijk was ze. Arme, diepgewonde vrouw!
Haar glimlach was een soort zacht schreien van haar goedheid;
boven de stukkende sandaal met rode vlekken
droeg zij die glimlach: edele bloem van heiligheid.

Lieftallig wezen! Aan haar volle stroom van honing
hebben de tijgers van 't verdriet rijkuit gedronken.
De zwaarden die haar edelmoedig hart doorstieten
braken in haar de kloven van de liefde breder.

Jouw zoontje, boer, heeft van haar lippen afgeluisterd
zijn lied en zijn gebed, maar jij zag nooit de glans
van de gevangen ster, die in haar lichaam brandde;
zonder een kus ging jij haar bloeiend hart voorbij.

En jij, boerin, weet jij nog, hoe je soms haar naam
met domme of gemene roddelpraat beklad hebt?
Honderd keer keek je naar haar, nooit werd kijken zien.
En toch, je zoon is grond die meer van haar dan jou bergt.

Zij heeft die akker met haar fijne ploeg doorsneden,
de voren blootgewoeld voor't zaad van de volmaaktheid.
De blanke sneeuw van deugden die hij stilaan draagt,
het is haar werk. En jij vraagt geen vergiffenis?

Schaduw voor heel een woud gaf haar gescheurde eik,
die dag dat haar de dood kwam roepen om te gaan.
Zij dacht aan hoe haar moeder op haar wachtte, slapend:
willig gaf zij zich over aan de Diepe Ogen.

En in haar God sliep zij toen in, de maan haar peluw,
en met haar slapen aan een sterrenbeeld gevlijd.
De Vader zingt zijn wiegeliedjes nu voor haar,
en viede valt in rijke regen op haar hart.

Gelijk een volle vaas heeft zij haar ziel gedragen,
die ambrozijn moest geven heel de eeuwigheid
Haar mensenleven was een van die brede bressen
die vaak de Vader voor zich breekt om licht te werpen.

En daarom voedt het stof van haar gebeente steeds nog
purperen rozelaars met felle vlammengloed,
en doet de tuinman van het kerkhof mij verhalen
van voeten die, haar graf voorbijgaand, geurig worden.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

OP DE DOOD VAN NICEA

Wreed troffen mij uit laffe hinderlagen
de pijlen van de liefde en de dood;
maar ook al is mijn leed onmeetbaar groot,
in stomme smart slijt ik mijn levensdagen.

Waar elke ongelukkige zijn nood
luidkeels en tegen iedereen kan klagen,
moet ik in het verborgene verdragen
wat mij tot in mijn diepste ziel verdroot.

En als ik dan tenminste aan het graf
waarin haar lieve leden zijn gelegd
mijn tranen vrijelijk kon laten stromen; -

maar zelfs die ene troost wordt mij ontzegd:
Al wat ik liefheb heeft het lot genomen,
en ook de klacht neemt mij het lot nog af.

Ciro di Pers

Vertaling J.P. Rawie

*****

Ik klaag mijzelf in mijn beklemd gemoed
wegens de overvloed van zonden aan,

die ik met ieder zintuig heb begaan,
en met mijn hartenbloed betalen moet,

nu het berouw in mijn geweten wroet
over het vele dat ik heb misdaan;
verzoening schoof ik op de lange baan
en heb mijn schuld beleden noch geboet.

Nu keer ik weer tot u, waarachtig Heer
die alles hebt geschapen wat bestaat,
en leg mij neer bij mijn gerechte straf;

maar ook al griefden u mijn zonden zeer,
geef dat mijn ziel niet mee te gronde gaat,
wanneer dit lichaam wegzinkt in het graf.

Pieraccio Tedaldi

Vertaling J.P. Rawie

*****

NU SLAAPT ZE IN BRAHMAN, VEILIG VOOR ALTIJD;
En 'kweet dat, blij, haar mijn terugkomst vindt,
Als eens de dood, Bronwaarts stormende wind,
Mijn ziel, een droppel God, voor goed bevrijdt

Van zweven tussen aarde en eeuwigheid,
Als 't Wezen schijn van splitsing overwint,
En 'k voor altoos ·ben bij mijn sprookjeskind,
Tot zalig één aan 't hart van God gevlijd.

Nu zwerft de weemoed van mijn mens'lijk zelf,
Zilv'ren herinn'ring, door 't verleden rond,

En zoekt, angst' ge komeet in zwart gewelf,
De sterrewoorden van haar sprookjesmond,

En 'k tracht te vinden in oudheilig boek,
Wat eens door haar ik had; en 'k zoek - ik zoek -

Johan Dèr Mouw

******

Heer Juan, het bloed raakt enkel nog verhit
wanneer de koorts erin wordt opgedreven;
je voelt het door verkalkte aders beven,
omdat je haast geen hartslag meer bezit;

de eens zo wilde haren zijn sneeuwwit,
het zwakke zicht blijkt in de nacht gebleven,
je krachten gaan het één voor één begeven,
de loop der, jaren plundert je gebit;

leef dus maar toe naar je begrafenis
en koester kuil en tombe die' je wachten,
waar levend sterven hoogste wijsheid is.

Het grootste deel des doods zijn waangedachten
en holle vreugden zonder heugenis,
en slechts over het kleinste hoort men klachten.

Francisco de Quevedo

Vertaling J.P. Rawie

*****

RONDEDANS VAN DE ECUATORIAANSE CEIBA

Voor Emma Ortiz

In de wereld is het licht,
in het licht, daar staat de ceiba,
in de ceiba brandt de groene
laaivlam van Amerika!

Ea, ceiba, ea, ea!

Boom-ceiba is niet geboren
en wij zien haar aan voor eeuwig,
niet geplant door Quito-indios,
niet besproeid door waterstromen.

Kronklend rekt zij naar de hemel
twintig echte cobraslangen;
als de winden haar doorwaaien
zingt ze liederen als Debora.

Ea, ceiba, ea, ea!

't Grazend vee kan haar niet krijgen
en de pijl kan haar niet raken.
Viees bevangt de bijl voor haar en
laaiend vuur doet haar geen letsel.

In haar takken raakt zij eensklaps
in verrukking, bloedrood wordt zij,
en in slierten en in vlokken
valt haar heilige melk dan neerwaarts.

Ea, ceiba, ea, ea!

Onder haar reuzinneschaduw
Komen alle meisjes dansen,
en de moeders die al dood zijn
dalen neer om mee te dansen.

Ea, ceiba, ea, ea!

En elkanders handen vattend,
levende en dode vrouwen,
draaien wij nu rond en draaien,
wij de vrouwen en de ceiba's ...

In de wereld is het licht,
in het licht, daar staat de ceiba,
in de ceiba brandt de groene
laaivlam van de Aarde!

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

*****

Trauriges Madrigal

I
Was kann mir gelten deine Heiterkeit
Schön und betrübt sei du den Wangen
Sind zarte Tränen ein Geschmeid
So wie ein Strom dem Lande breit
Nach Wettern sieht man Blumen prangen

Ich liebe dich will Heiterkeit verhauchen
Auf deiner Stirne die zur Qual erlesen
Dein Herz sich ewig in Entsetzen tauchen
Und über deine Gegenwart sich bauchen
Die grause Wolke des »Gewesen«

Ich liebe dich wenn nie der Strom versiegt
Aus deinem großen Auge heiß wie Blut
Und wie auch meine Hand dich wiegt
Die schwere Bängnis dir obsiegt
Aufstöhnt wie Todeswut

Ich schlürfe wie gewaltige Lüste
Dich große Hymne die erfreut
Die Seufzer alle deiner Brüste
Weiß daß dein Herz erstrahlen müßte
Von Perlen die dein Auge streut

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

*****

DE VREEMDE

Voor Francis de Miomandre

'Haar praten smaakt nog naar wildvreemde zeeën
met 'k weet niet wat voor wieren, wat voor zand.
De God tot wie zij bidt heeft vorm noch zwaarte,
en oud is zij, alsof ze zó ging sterven.
De tuin hier heeft ze vreemd voor ons gemaakt
door er steekgras en cactus in te planten.
Haar ademtocht is wind van de woestijn,
en liefgehad, zij heeft het met die hartstocht
die wit zengt; nooit praat zij er ons over,
maar praatte zij erover, 't zou voor ons
iets als de landkaart van een andere ster zijn.
Tachtig jaar zal ze wonen in ons midden
en altijd nog als pas aankomend zijn,
pratende in een taal die hijgt en kermt
en die alleen door dieren wordt verstaan.
En in ons midden zal zij nog eens doodgaan

- een nacht dat zij het diepste leed doorstaan zal -
met als hoofdkussen enkel maar haar lot,
en 't zal een stille dood zijn en een vreemde.'

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

TOT EEN LIJK

Gij ligt verstard, ocharm, ik lig verstard,
u heeft de dood, de liefde mij bevangen;
lijkbleek gelijk de mijne zijn uw wangen,
gelijk de fakkels óm u gloeit mijn hart.

Uw doodsbed is met rouwsluiers omhangen,
mijn ziel omvángt het allerdiepste zwart;
de windselen waardoor gij wordt benard
zijn als de wrede ketens die mij prangen.

Gij echter zwijgt, ik kan van smart niet zwijgen
en wenend laat ik weten wat mij deert.
Mijn geest verzengt, gij zijt niet warm te krijgen

En waar gij straks tot stof en as verkeert,
ben ik, bij zoveel vlammen die mij dreigen,
een eeuwig vuur dat nooit zichzelf verteert.

Giovan Battista Marino

Vertaling J.P. Rawie

*****

Wat zit je daar, Matthijs, voor je plezier
gelijk de ouden in klassieke maat
gezangen vorm te geven? En wat baat
je al dat waken boven het papier?

Roem is maar een gerucht dat komt en gaat.
Een luchtbel in een vluchtige rivier
is de gelogen eer die ons de lier
belooft, een gaaf die zich niet geven laat.

Toch mijmer je in zoete dwaling voort.
Geloof je dat je tijd en dood ontvliedt
door middel van het dichterlijke woord?

Het is een dwaze droom die je bekoort:
niet voor een pralend en gekunsteld lied,
voor goede werken wijkt de Hemelpoort.

Maffeo Barberini (Urbanus VIII)

Vertaling J.P. Rawie

****

NU ZÁL ER STILTE ZIJN, MIJN LEVEN LANG;
De tijd zal, voorzichtig, zijn vlucht vertragen,
Dat niet zijn ijlste suizen mocht verjagen,
Wat dwaas ik koos boven haar sprookjeszang:

Stilte, als toen moeder dood was weggedragen
Met vreemd geschuifel door eind'loze gang,
En door het huis mijn halfbewuste drang
Rondliep om haar te zoeken, hele dagen.

Als in een winkel zag 'k de meubels staan,
En boven één stoel, pijnlijk zichtbaar, hing

Leegte, waarin mijn blik gestadig viel,
Nog niet gedragen door herinnering.

Zo k.ijkt, als uit een boek, mij~ denken me aan,
En 'k voel me een vreemd'ling in mijn eigen ziel.

Johan Dèr Mouw

*****

DE RAMPZALIGE

Verbijsterd uitbrekend in wild geklaag,
Wierp hij zich neer over moeders grafsteen.
En uit echo's op de nachtwind klonk, snijdend,
Haar antwoord aan 't schril misbaar:
Vráag geen antwoord, -die dood zijn, zwijgen.

P.N. van Eyck

****

ZINGENDE OPVAART

Zijn sterfdag. Wist hij 't? Wist hij 't niet? Hij was,
Die ganse morgen, helder, onbezwaard,
En met zijn geest alleen. HtJ dacht, en las,
'De Vogels', zeldzaam vredig en verklaard.

Slechts na de noen de lichte ontstemming, toen,
Bij 't spel der vreemde, dromerig aangehoord,
Want hij was moe van zwakte en 't vroeg seizoen,
Eén valse toon de saamklank had verstoord.

Een gril van 't lot, en dra voorbij geweest,
Maar hem, de man, die 't Zijn vereerd had, tot,
Door 't staag verdiepen van zijn rijke geest,
Hij 'tin zijn grijsheid kende als zichtbre god:

De zuivere lichtgestalte van 't Heelal,
En oorsprong van die koele, heilige gloed,
Die, als zijn orde ons ooit regeren zal,
Ook staat en enkeling doordringen moet;

Hem, die dit droomde, en hoorde in wat hij zag
Van 't allerkleinste tot de hoogste sfeer,
De eeuwige vormen-heil, die 't horen mag' —
Saam-klinken tot een hymne, 't Zijn ter eer:

Wetend die goddelijke harmonie
Waar álle dingen van doorzongen zijn,
Het kostbaarste in elks eigen melodie —
Deed iedere inbreuk op haar schoonheid pijn.

Doch later, toen de dag naar de avond neeg,
't Vertrek vol schaduw reeds, zijn geest weer licht,
Dacht hij-de merel in 't plataanloof zweeg—
Nog eens aan dat verrukkelijk droomgezicht:

Hoe, naar de gulle wek-roep van de hop,
't Lied van de gaal (schoonheid, die eeuwig leeft!)
In hunkerende opvlucht naar de hemeltop,

Phoibos' vervoerend antwoord tegenstreeft.

Toen, plotseling, voelde hij, dat de oude kooi
Naar boven openging, en driftig-snel,
Wit blinkend in zijn zuivere lentetooi,
Een sterke vogel opvloog, juichend fel

Naar 't licht, dat in zijn flonkerende ogen scheen,
En glinsterend op zijn vlugge vleugels lag,
Wijl snel hij, door de dunne dampkring heen,
Steeg, of hij ginds de jonge god al zag:

Zingend, in 't stijgen zó onstuimig luid,
Dat voor die zangdrift zelfs de vogel-vaart
Te langzaam was en, vrij, zijn vlucht vooruit,
't Lied recht omhoog schoot, - haastend, hemelwaart,

Naar hem toe, die 't van ver al had gehoord
En, de eigen rijke schijn om 't blonde haar,
De hoge goden-jongeling, hel bekoord,
Zingend zijn citer sloeg, dat stem en snaar

Saamklonken tot muziek die neerwaarts vloog,
Lijnrecht dat andere zingen tegemoet,
't Aardse, dat steeds nog, pijl-snel, steil omhoog,
Steeg, gretig, door de heldere ether-gloed,

Tot de eerste heerlijkheid van 't goden-lied
't Omtrilde, en sneller repte 't, de ether dóor,
Zijn goddelijke oorsprong in: - reeds wist het niet,
Hoe 'ter mee één werd, in 't geluk teloor. —

Roerloos de wijze. 't Einde van de dag
Ruiste in 't verdonkerd lommer der plataan:
Waar straks, door de schaduw heen, nog zonlicht lag,
Schemerde vaag wat schijn der lentemaan. ,

P.N. van Eyck

*****

GRAFSTEEN VAN EEN DOCHTER VOOR HAAR MOEDER

Dicht gedrukt aan de droge spleet
van de grafnis wou ik dit tot u zeggen:

Lieve borsten, die mij hebt gezoogd
met melk zo levend als geen andere,
gedoofde ogen die mij hebt bezien
met blikken die mij zacht omvingen,
en brede schoot, die warmte afstoof
uit ovenvuur dat nooit verkilde,
en kleine hand die mij hebt aangeraakt
en rakende mij weg doen smelten -
herrijst uit de dood, herrijst uit de dood
als het uur is gekomen, de dag vaststaat :
dat Christus u dan herkennen zal
en gij een ander land moogt gaan verblijden !
Dan zal mijn Aartsengel* u weerbetalen
gestalte, bloed en melk, aan mij gegeven.
En in het eind zult gij dan opgenomen worden
in het grote, heilige koor
der oude moeders: de Makkabese,
Anna, Elizabeth, Lea en Rachel!

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

******

DE TAAK

Dag neigde. Ik talmde, stil
Met neergewend gezicht
En zonder droom noch wil,
In 't donkerend middaglicht.

Ik faalde. Ik wist mijn nood.
Toen kwaamt ge en zaagt mij aan.
Eerst na, ja dóor uw dood
Heb ik u gans verstaan.

Die dood - u maakt hij vrij
Meester, geeft mij mijn taak:
Een zware schat in mij,
Waar 'k slechts beschroomd aan raak:

Eén uur nog van beraad, —
Ik peil zijn diepste zin.
Straks, vóor het nacht is, gaat

Mijn nieuwe leven in.

P.N. van Eyck

*****

EEN GESTORVENE

Daar scheen een licht als de aarde niet kon geven,
't Was bijna hemels, zo verklaard en rein.
Wij gingen, zij en ik, langs vreemde dreven,
Zwijgend en peinzend door die ijle schijn.

Toen hield ik stil en toef de, 't hart in beven:
'Wat is dit? en wie zijt gij?' vroeg ik, klein.
'De schoonheid ben ik van uw aardse leven,
Ik voer uw pleit voor 'tvorstelijk baldakijn.'

'Uw liefelijkheid uit mijn aards lot geweven, —
Arm lot, doorwoeld van wrangheid, zonde en pijn?'
'Smartelijk gelaat! de glans van edeler streven
Blonk uit de groef van leeds wreed-scherp burijn.'

'Te laat! Waartoe niet eer u zo beschreven?
Gij bleeft, ónvindbaar, in uw ver domein!'
'Toch kwam mijn roep soms naar u overzweven:
Dan wist gij niet, hoe 'tu zó goed kon zijn.'

''t Verklonk, helaas, maar heugenissen bleven,
Helende troost voor mijn gekwelde brein.'—
Toen, de ogen had ik tot haar opgeheven,
Zag zij mij aan, en werd haar schoonheid mijn.

Daar scheen een licht, als de aarde niet kon geven,
Ja, bijna hemels, zo verklaard en rein.
Zij ging, ik volgde, door die vreemde dreven,
Naar dieper licht, achter deze ijle schijn.

P.N. van Eyck

****

'K WEET DAT VLAK BIJ ME, IN 'T HART VAN GOD GEDOKEN

De grote liefden van mijn leven wonen:

Daar staan ze, veilig, stil als anemonen,
Door geen orkaan van 't oppervlak gebroken.

Ik weet dat liefdewoorden, ongesproken,
Het wonder van de Godheid rijker tonen,
Dan perken van· bliksemende Orionen,
Tot tijdelozen uit Zijn, kiem ontloken.

Voor mij, wiens twijfel wegdacht, wat 'k bezat,
Was 't diepste van de wereld veel te heilig;

Maar 'k weet: daar, waar mijn hart is,· is mijn schat;
In Brahman is mijn hart: mijn schat is veilig.·

In dromen ben 'k mijn rijkdom mij bewust;
'K zie, stil, mijn anemonen. - Ik heb rust.

Johan Dèr Mouw

****

'K ZIE NU AL HOE ’K, ALS JIJ GESTORVEN BENT;
Zal zitten, kijkend naar je stil gezicht;
Wel vol verleden, toch pijnlijk verlicht,
Dat jij ten minste geen verdriet meer kent.

Mijn handen zullen, vroeger lang gewend,
Van zelf aaien je haar, waar levend ligt,
Als vroeger, nog het diep glanzende licht,
Dat uit de dood mij jouw vergeving zendt.

'T is alles tevergeefs: nu weet ik al,
Dat 'k dan, mijn hartje, niet begrijpen zal,
Hoe 'k jou geen liefde gaf, mijzelf geen rust;

Zelfkwellend zal 'k je, herrezen, zien staan,
Jong, als toen ik 't geluk voorbij liet gaan,
Die ene nacht, toen 'k je niet heb gekust.

Johan Dèr Mouw

******

ER ZIT EEN SCHIM, WANNEER WE ALS VROEGER PRATEN.
Hij ziet ons aan; wij doen, als zien we hem niet;

En de een kijkt steels naar de and're, of hij hem ziet,
En de ander antwoordt met niet-merken-laten;

We horen 't, als hij zwijgt hoe w'e eenmaal zaten,
Net zo, maar anders; en verwond'ring schiet
IJl door ons heen, hoe mensen ooit 't verdriet
Om dood van liefde eerst, dan van smart vergaten.

En daarom praten we, afwezig en druk:
We zien en horen hem slechts, laatst geluk
Vol zelfverwijt, en nooit hardop beleden;

En als we dood zijn, zal hij met ons gaan
Naar hemel of naar hel, en zien ons aan,
En zwijgen, heilig diep, van 't oµd verleden.

Johan Dèr Mouw

******

IK WEET, HOE LATER, ALS IK DOOD ZAL ZIJN,
Jij onze meubelties goed onderhoudt.
… weert de worm uit 't hout,
De mot uit :vloerkleed en gordijn.
Dan is 't, als ga je in je verleden rond.
Je denkt: toen kreeg 'k die stoel - en toen die kast,
En aan elk ding zit een herinnering vast,
Of heel je leven in-de kamer stond.
En niet heel vlug gaat dan 't vertrouwde werk,
Want iedre kamer spreekt zijn eigen taal,
En iedre kamer doet ie zijn verhaal,
En iedre kamer is een andre kerk.
Een lang
verleden is niet gauw doordacht.

Johan Dèr Mouw

*****

Himno a los voluntarios de la República

Voluntario de España, miliciano
de huesos fidedignos, cuando marcha a morir tu corazón,
cuando marcha a matar con su agonía
mundial, no sé verdaderamente

qué hacer, dónde ponerme; corro, escribo aplaudo,
lloro, atisbo, destrozo, apagan, digo
a mi pecho que acabe, al bien, que venga,
y quiero desgraciarme;
descúbrome la frente impersonal hasta tocar
el vaso de la sangre, me detengo,
detienen mi tamaño esas famosas caídas de arquitecto
con las que se honra el animal que me honra;
refluyen mis instintos a sus sogas,
humea ante mi tumba la alegría
y , otra vez, sin saber qué hacer, sin nada, déjame,
desde mi piedra en blanco, déjame,
solo,
cuadrumano, más acá, mucho más lejos,
al no caber entre mis manos tu largo rato extático,
quiebro contra tu rapidez de doble filo
mi pequeñez en traje de grandeza !

Un día diurno, claro, atento, fértil
¡oh bienio, el de los lóbregos semestres suplicantes,
por el que iba la pólvora mordiéndose los codos!
¡Oh dura pena y más duros pedernales!
¡Oh frenos los tascados por e l pueblo !
Un día prendió el pueblo su fósforo cautivo, oró de cólera
y soberanamente pleno, circular,
cerró su natalicio con manos electivas;
arrastraban candado y a los déspotas
y en el candado, sus bacterias muertas...
¿Batallas? ¡No! ¡Pasiones! Y pasiones precedidas
de dolores con rejas de esperanzas,
¡de dolores de pueblo con esperanzas de hombres!
¡Muerte y pasión de paz, las populares!
¡Muerte y pasión guerreras entre olivos, entendámonos!
Tal en tu aliento cambian de agujas atmosféricas los vientos
y de llave las tumbas en tu pecho,
tu frontal elevándose a primera potencia de martirio.

El mundo exclama: « ¡Cosas d e españoles! » Yes
verdad. Consideremos,
durante una balanza a quema ropa,
a Calderón, dormido sobre la cola de un anfibio muerto,
o a Cervantes, diciendo: « Mi reino es de este mundo, pero
también del otro » : ¡punta y filo en dos papeles!
Contemplemos a Goya, de hinojos y rezando ante un espejo,
a Coll, el paladín en cuyo asalto cartesiano

tuvo un sudor de nube el paso llano,
o a Quevedo, ese abuelo instantáneo de los dinamiteros,
o a Cajal, devorado por su pequeño infinito o, todavía
a Teresa, mujer, que muere porque no muere,
o a Lina Odena, e n pugna en más de un punto con Teresa…

(Todo acto o voz genial viene del pueblo
y va hacia él, de frente o trasmitidos
por incesantes briznas, por el humo rosado
de amargas contraseñas sin fortuna).
Así tu criatura, miliciano, así tu exangüe criatura,
agitada por una piedra inmóvil,
se sacrifica, apártase;
decae para arriba y por su llama incombustible sube,
sube hasta los débiles,
distribuyendo españas a los toros,
toros a las palomas...

Proletario que mueres de universo, ¡en qué frenética armonía
acabará tu grandeza, tu miseria, tu vorágine impelente,
tu violencia metódica, tu caos teórico y práctico, tu gana
dantesca, españolísima, de amar, aunque sea a traición,
    a tu enemigo!
Liberador ceñido de grilletes,
sin cuyo esfuerzo hasta hoy continuaría sin asas la extensión,
vagarían acéfalos los clavos,
antiguo, lento, colorado, el día,
¡nuestros amados cascos, insepultos!

Campesino caído con tu verde follaje por el hombre,
con la inflexión social de tu meñique,
con tu buey que s e queda, con tu física,
también con tu palabra atada a un palo
y tu cielo arrendado
y con l a arcilla inserta en tu cansancio
y l a que estaba en tu uña, caminando!
Constructores
agrícolas, civiles y guerreros,
de la activa, hormigueante eternidad: estaba escrito
que vosotros haríais la luz entornando
con la muerte vuestros ojos;
que, a la caída cruel de vuestras bocas,
vendrá en siete bandejas la abundancia, todo
en el mundo será de oro súbito
y el oro,

fabulosos mendigos de vuestra propia secreción de sangre,
y el oro mismo será entonces de oro!

Se amarán todos los hombres
y comerán tomados de las puntas de vuestros pañuelos tristes
y beberán en nombre
de vuestras gargantas infaustas!
Descansarán andando al pie de esta carrera,
sollozarán pensando en vuestras órbitas, venturosos
serán y al son
de vuestro atroz retorno, florecido, innato,
ajustarán mañana sus quehaceres, sus figuras soñadas
    y cantadas!

Unos mismos zapatos irán bien al que asciende
sin vías a su cuerpo
y al que baja hasta la forma de su alma!
Entrelazándose hablarán los mudos, los tullidos andarán!
Verán, ya de regreso, los ciegos
y palpitando escucharán los sordos!

Sabrán los ignorantes, ignorarán los sabios!
Serán dados los besos que no pudísteis dar!
Sólo la muerte morirá! La hormiga
traerá pedacitos de pan al elefante encadenado
a su brutal delicadeza; volverán
los niños abortados a nacer perfectos, espaciales,
y trabajarán todos los hombres,
engendrarán todos los hombres,
comprenderán todos los hombres!

Obrero, salvador, redentor nuestro,
¡perdónanos, hermano, nuestras deudas!
Como dice un tambor a l redoblar, en sus adagios:
¡qué jamás tan efímero, tu espalda!
¡qué siempre tan cambiante, tu perfil!

oluntario italiano, entre cuyos animales de batalla
un león abisinio va cojeando!
Voluntario soviético, marchando a la cabeza de tu pecho
universal!
Voluntarios del sur, del norte, del oriente
y tú, el occidental, cerrando el canto fúnebre del alba!
Soldado conocido, cuyo nombre desfila en el sonido
de un abrazo!

Combatiente que la tierra criara, armándote
de polvo,
calzándote de imanes positivos,
vigentes tus creencias personales,
distinto de carácter, íntima tu férula,
el cutis inmediato,
andándote tu idioma por los hombres
y el alma coronada de guijarros!

Voluntario fajado de tu zona fría,
templada o tórrida,
héroes a la redonda,
victima en columna de vencedores:
en España, en Madrid, están llamando
a matar, voluntarios de la vida!

Porque en España matan, otros matan
al niño, a su juguete que se para,
a la madre Rosenda esplendorosa,
al vicjo Adán que hablaba en alta voz con su caballo
y al perro que dormía en la escalera.
Matan al libro, tiran a sus verbos auxiliares,
a su indefensa página primera!

Matan el caso exacto de la estatua,
a l sabio, a su bastón, a su colega,
al barbero de al lado - me cortó posiblemente,
pero buen hombre y, luego, infortunado;
a l mendigo que ayer cantaba enfrente,
a la enfermera que hoy pasó llorando,
al sacerdote a cuestas con la altura tenaz de sus rodillas...

Voluntarios,
por la vida, por los buenos matad
a la muerte, matad a los malos!
Hacedlo por la libertad de todos,
del explotado y del explotador,
por la paz indolora - la sospecho
cuando duermo al pie de mi frente
y más cuando circulo dando voces
y hacedlo, voy diciendo,
por el analfabeto a quien escribo,
por el genio descalzo y su cordero,
por los camaradas caídos,
sus cenizas abrazadas a l cadáver de un camino!

Para que vosotros,
voluntarios de España y del mundo, viniérais,
soñé que cra yo bueno, y era para ver
vuestra sangre, voluntarios...
De esto hace mucho pecho, muchas ansias,
muchos camellos en edad de orar.
Marcha hoy de vuestra parte el bien ardiendo,
os siguen con cariño los reptiles de pestaña imanente
y, a dos pasos, a uno,
la dirección del agua que corre a ver su límite antes que arda.

César Vallejo

******

HYMNE AAN DE VRIJWILLIGERS VAN DE REPUBLIEK

Vrijwilliger van Spanje, milicien
met geloofwaardige beenderen, als je hart opstapt om te sterven,
als het opstapt om te moorden met zijn mundiale
doodsstrijd, weet ik echt niet
wat te doen, waar te gaan staan; ik loop, schrijf, applaudiseer, ween,
bespied, verscheur, ze doven, ik zeg
tot mijn borst dat het moet ophouden, tot het goede, dat het moet komen,
en ik wil mijzelf schade toebrengen;
ik ontdek mijn onpersoonlijke voorhoofd totdat ik het bloedvat
aanraak, ik houd mij tegen,
tegengehouden wordt mijn grootte door deze fameuze architectevallen
waarmee het dier" zich eert dat mij eert;
mijn instincten vloeien terug naar hun koorden,
de vreugde walmt voor mijn graf
en, andermaal, zonder te weten wat gedaan, zonder iets, laat mij,
vanop mijn onbeschreven steen, laat mij,
alleen,
vierhandig, dichterbij, veel verder,
want je ruime extatische ogenblik past niet tussen mijn handen,
tegen jouw snelheid met dubbele snede breek ik
mijn kleinheid in groot ornaat!
Op een dagelijkse, heldere, waakzame, vruchtbare dag
Och tweejaarlijkse tijd, die van de naargeestige smekende semesters,
waarlangs het kruit ging bijtend op zijn ellebogen!
Och harde inspanning en hardere vuurstenen!
och de door het volk afgeknaagde remmen!
Opeen dag ontstak het volk zijn gevangen lucifer, het bad van woede

en soeverein volwaardig, cirkelvormig besloot het zijn
geboortedag met verkiezingshanden";
de despoten sleepten reeds het hangslot mee
en in het hangslot, hun dode bacterieën...

Veldslagen? Neen! Passies. En passies voorafgegaan
door pijnen met hoop betralied,
door pijnen van volkeren met hoop van mensen!
Dood en passie voor vrede, die van het volk!
Dood en passie krijgshaftig tussen olijfbomen, laten we elkaar begrijpen!
Zo veranderen in je adem de winden van atmosferische naalden
en van sleutel de graven in je borst,
terwijl je voorhoofd zich opricht tot de eerste martelaarsmacht.
De wereld roept uit: 'Een zaak voor Spanjaarden!' En het is waar. Laten we kijken,
een balanstijd lang, op korte afstand,
naar Calderón, ingeslapen op de staart van een dode amfibie
of Cervantes, zeggend: Mijn rijk is van deze wereld, maar
ook van de andere: punt en snede in twee rollen!
Laten we Goya bekijken, geknield en biddend voor een spiegel,
Coll", de paladijn in wiens Cartesiaanse aanval
de egale tred een zweet van wolk bezat
of Quevedo, deze ogenblikkelijke grootvader van de dynamiteurs
of Cajal, verteerd door zijn kleine oneindigheid, of nog steeds
Teresa, vrouw, die sterft omdat ze niet sterft,
of Lina Odena", op meer dan een punt in strijd met Teres.
(Elke daad of geniale stem komt uit het volk
en gaat naar hem, rechtstreeks of overgedragen
door onophoudelijke vezels, door de roze rook
van bittere onfortuinlijke wachtwoorden.)
Zo je schepsel, milicien, zo offert je bloedeloze schepsel,
opgezweept door een onbeweeglijke steen,
zich op, neemt afstand,
takelt af naar boven en stijgt langs zijn onbrandbare vlam, stijgt tot de zwakken,
deelt Spanjes uit aan de stieren,
stieren aan de duiven...

Proletariër die sterft aan universum, in welke frenetieke harmonie
zal je grootheid eindigen, je ellende, je stuwende kolking
je methodisch geweld, je theoretische en praktische chaos,
je Danteske, zeer Spaans verlangen, om, zelfs met verraad, je vijand te beminnen!
Bevrijder omgord door kettingringen,

zonder wiens inspanning de extensie tot op vandaag hengselloos zou voortduren,
de spijkers koploos zouden ronddolen,
oud, traag, roodkleurig, de dag,
onze geliefde helmen, onbegraven!
Boer met je groene gebladerte voor de mens gevallen,
met de sociale buiging van je pink,
met je os die blijft, met je fysiek,
ook met je woord gebonden aan een paal
en je verpachte hemel
en met de klei in je vermoeidheid opgenomen
en met die onder je nagel, stappend!
Bouwers
van de landbouw, burgerlijke en oorlogvoerende bouwers,
van de actieve, wriemelende eeuwigheid: het stond geschreven
dat Jullie het licht zouden maken, jullie ogen
half sluitend met de dood;
dat, naar de wrede val van jullie monden,
op zeven dienbladen de overvloed zal komen, alles
op de wereld zal van plots goud zijn
en het goud,
fabelachtige bedelaars van jullie eigen bloedafscheiding,
en het goud zelf zal dan van goud zijn!

Alle mensen zullen elkaar liefhebben
en ze zullen eten zich vasthoudend aan de punten van jullie droevige zakdoeken
en ze zullen drinken in naam
van jullie rampzalige kelen!
Ze zullen uitrusten stappend aan de voet van deze weg,
ze zullen zuchten denkend aan jullie banen, gelukkig
zullen ze zijn en op de klank
van jullie gruwelijke terugkeer, in bloei, aangeboren,
zullen ze morgen hun taken afwerken, hun gedroomde en gezongen figuren!
Dezelfde schoenen zullen passen voor wie opklimt
zonder wegen naar zijn lichaam
en voor wie afdaalt naar de vorm van zijn ziel!
Zich in elkaar verstrengelend zullen de doven spreken, de kreupelen zullen lopen!"
De blinden, op de terugweg, zullen zien
en tastend zullen de doven horen!"
De onwetenden zullen weten, onwetend zullen de wijzen zijn! ?
De kussen die jullie niet konden geven zullen gegeven worden!
Alleen de dood zal sterven! De mier
zal stukjes brood brengen naar de olifant geketend

aan zijn brutale teerheid; de geaborteerde
kinderen zullen perfect herboren worden, ruimtelijk
en alle mensen zullen werken,
alle mensen zullen verwekken,
alle mensen zullen begrijpen!

Arbeider, redder, onze verlosser,
vergeef ons, broeder, onze schulden!
Zoals een trom zegt als zij roffelt, in haar adagio's:
wat een kortstondig nooit, je rug.
wat een veranderlijk altijd, je profiel!

Italiaanse vrijwilliger, tussen wiens strijddieren
een Abessijnse leeuw kreupelt!
Sovjetvrijwilliger, stappend aan het hoofd van je universele borst!
Vrijwilligers uit het zuiden, het noorden, het oosten
en jij, de westerling, sluitend de dodenzang van d e dageraad!
Bekende soldaat, wiens naam
defileert in het geluid van een omhelzing!
Strijder die de aarde zal voortbrengen, je wapenend
met stof,
je schoeiend met positieve magneten,
krachtdadig je persoonlijke overtuigingen,
verschillend van karakter, intiem je roede,
onmiddellijk de huid van je gezicht,
je taal op de schouders dragend
en de ziel gekroond met kiezels!
Vrijwilliger omgord met je koude, lauwe
of hete zone,
helden in het rond,
slachtoffer in overwinnaarscolonne:
in Spanje, in Madrid, roepen ze op
om te moorden, vrijwilligers van het leven!

Want in Spanje moorden ze, anderen vermoorden
het kind, zijn speelgoed dat stilgelegd wordt,
de stralende moeder Rosenda,
de oude Adam die met luide stem tot zijn paard sprak
en de hond die op de trap lag te slapen.
Ze vermoorden het boek, schieten op zijn hulpwerkwoorden,
op zijn weerloze eerste bladzijde!
Ze vermoorden het juiste geval van het standbeeld,
de wijze, zijn stok, zijn collega,
de kapper van hiernaast - mogelijk knipte hij me,
maar een goede man, en, dan, ongelukkige;

de bedelaar die gisteren hier tegenover zong,
de verpleegster die vandaag wenend voorbijkwam,
de priester ruggelings onder de taaie hoogte van zijn knieën...
Vrijwilligers,
voor het leven, voor de goeden, vermoord
de dood, vermoord de slechten!
Doe het voor de vrijheid van allen,
van de uitgebuite en de uitbuiter,
voor de pijnloze vrede - ik vermoed haar
als ik slaap aan de voet van mijn voorhoofd
en meer nog als ik schreeuwend rondloop-
en doe het, blijf ik zeggen,
voor de analfabeet die ik aanschrijf,
voor het blootvoetse genie en zijn lam,
voor de gevallen kameraden,
hun as omhelzend het lijk van een weg!

Opdat jullie,
vrijwilligers van Spanje en van de wereld, zouden komen,
ik droomde dat ik goed was, en het was om jullie bloed
te zien, vrijwilligers...
Daaruit komt veel moed, veel beklemmingen,
veel kamelen op bidleeftijd.
Aan jullie kant stapt vandaag het brandend goede op,
de reptielen met immanente wimpers volgen jullie met liefde
en, op twee stappen, op een,
de richting van het water dat stroomt om zijn grens te zien voordat het brandt.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

*****

Hymne auf die Freiwilligen der Republik

Freiwiliger Spaniens, Milizsoldat
mit glaubwürdigen Knochen, wenn dein Herz sich auf den Weg
macht, um zu sterben,
wenn es aufbricht, zu töten mit seiner welthaften Agonie,
ich weiß wahrhaftig nicht,
was tun, wohin mich stellen; ich laufe umher, ich schreibe,
zolle Beifall,
heule, späh umher, ich vernichte, sie schalten das Licht ab,

ich sage zu meiner Brust, daß sie Schluß machen soll, zum Guten,
daß es komme,
und ich will mich umbringen;
ich entblöße meine unpersönliche Stirn, bis ich die Schlagader
des Blutes berühre, ich zaudere,
meine Größe halten diese berühmten, wie vom Architekten
gemachten Stürze zurück,
mit denen man das Tier rühmt, das mich rühmt;
zurückfließen meine Instinkte an ihren Zügeln,
vor meinem Grab dampft die Freude
und, nochmals, ohne zu wissen, was tun, ohne alles, laß mich
in Ruh,
von meinem weißen Stein her, laß mich in Ruh,
allein,
Vierhänder, herwärts, viel weiter entfernt,
da dein großer ekstatischer Zeitraum nicht in meine Hände paßt,
zerbreche ich an deiner Schnelligkeit mit doppelter Schneide
meine Kleinheit im Kleid der Größe!

Einen alltäglichen Tag, hell, achtsam, fruchtbar,
o zweijähriger Zeitraum, der der düstren flehenden Halbjahre,
auf dem, in die Ellbogen sich beißend, das Pulver marschiert!
O harte Pein und noch härtere Kiesel!
O Zaumgebiß, auf das das Volk beißt!
Eines Tages entzündete das Volk seinen gefesselten Phosphor,
betete vor Zorn
und, ganz Machtvollkommenheit, vollkommen wie ein Kreis,
es verbot seinen Geburtstag mit wählenden Händen;
die Despoten hatten das Hängeschloß bereits fortgeschleppt
Und im Hängeschloß ihre toten Bakterien ...
Feldschlachten? Nein! Leidenschaften! Und leidenschaften, denen
Schmerzen mit Gittern der Hoffnung vorangegangen,
Schmerzen des Volkes mit großer menschlicher Hoffnung!
Tod und Friedenssehnsucht, beide des Volkes!
Tod und Kriegerleidenschaft unter Oliven, das ist alles!
Also wechseln in deinem Atem mit atmosphärischen Kompaßnadeln
die Winde
Und mit dem Schlüssel die Grüfte in deiner Brust,
dein Stirnband erhebt sich zur ersten Macht des Martyriums.

Die Welt meint: „Typisch für die Spanier!" Und das stimmt.
denken wir doch in einer schnellen Bilanz
an Calderon, der auf dem Schwanz einer toten Amphibie schläft,
oder an Cervantes, der sagt: „Mein Reich ist von dieser Welt, aber
auch von der andern": Spitze und Schneide in zwei Rollen!

Schauen wir Goya an, auf den Knien und im Gebet vor einem
Spiegel.
Coll, den Paladin, in dessen carthesianischen Angriff
eine Wolke aus Schweiß freien Durchgang hatte,
oder Quevedo, diesen augenblicklichen Vorfahr der Dynamiteros,
oder Cajal, verschlungen von seinem kleinen Unendlichen, oder
immer wieder Therese, weibliches Wesen, das stirbt, weil es stirbt,
oder Lina Odena, im Streit in mehr als einem Punkt mit
Santa Teresa….

Jedes Werk, jede geniale Stimme kommt aus dem Volk
und zielt auf es, direkt oder übermittelt
durch unablässige Splitter, durch den rosigen Rauch
bitterer unzufälliger geheimer Kennzeichen.)
So du Geschöpf, Miliziano, so du entkräftetes Geschöpf,
von einem unbewegten Stein bewegt,
es opfert sich, es zieht sich zurück;
es fällt nach obenzu, und durch seine unverzehrbare Flamme
steigt es,
steigt es auf bis zu den Schwachen,
Schlachtrufe an die Stiere verteilend,
Stiere an die Tauben ...

Prolet, der du stirbst aus Begierde zum All, in welch toller
Harmonie
wird deine Größe enden, dein Elend, dein antreibender Schlund,
dein planmäßiges Ungestüm, dein theoretisches und praktisches
Chaos, deine danteske
höchst spanische Lust, deinen Feind, und sei es hinterrücks, zu lieben!
Befreier, an Fußketten gebunden,
ohne dessen tapferes Bemühen würde bis heute ohne Handhabe die
Ausdehnung dauern,
würden die Nägel kopflos herumirren,
uralt, langsam, geschminkt der Tag,
unsre geliebten Schädel unbegraben!

Bauer, der du fielst mit deinem grünen Laub für den Menschen,
mit der sozialen Verkrümmung deines kleinen Fingers,
mit deinem Ochsen, der zurückbleibt, mit deinem Naturell,
auch mit deinem an einen Pfahl gebundenen Wort
und deinem gepachteten Himmel
und mit dem in deine Müdigkeit eingefügten Lehm,
und dem, der beim Gehen unter deinem Fußnagel war!
Ihr Erbauer,
bäuerliche, bürgerliche und soldatische,

der tätigen allseits bewegten Ewigkeit: geschrieben stand,
daß ihr erbauen würdet das Licht, indem ihr eure Augen
etwas auftun würdet im Tode;
dass, beim grausamen Sturz eurer Münder,
kommen wird auf sieben Kredenztellern die Fülle, alles
in der Welt sein wird aus jähem Gold
und auch Gold,
märchenhafte Bettler, die ihr bittet um euer eigenes Blut,
und das Gold selber dann wird sein von Gold!

Lieben werden sich alle Menschen,
und werden essen, verknüpft durch die Ecken eurer traurigen
Tücher,
Und sie werden trinken im Namen
euer unglücklichen Kehlen!
sie werden ausruhn beim Gehen anseiten dieser Landstraße,
sie werden schluchzen, wenn an eure Aughöhlen sie denken,
Glückliche werden sie sein, und beim Schall
euer schrecklichen blühenden ein-geborenen Rückkehr
werden sie morgen aufeinander abstimmen ihre Verrichtungen,
ihre geträumten und besungenen Gestalten!

Ein und dieselben Schuhe werden wohl hingehen zu dem,
der weglos aufsteigt zu seinem Leib,
und dem, der niedersteigt bis zur Gestalt seiner Seele!
Einander umschlingend, die Stummen werden reden, die
Gelähmten gehen!
Es werden, bereits zurückgekehrt, die Blinden sehen,
Und unter Herzklopfen werden zuhören, die taub sind

Die Unwissenden werden wissen, und nicht wissen die
Weisen !
Die Küsse, die ihr nicht geben konntet, sie werden gegeben!
Sterben wird allein der Tod! Die Ameise
wird dem an seine wilde Zartheit gefesselten Elefanten
kleine Brotstückchen bringen, zurückkehren werden,
um vollkommen geboren zu werden, ohne Fehl, die abge-
triebenen Kinder,
und arbeiten werden alle Menschen,
zeugen werden alle Menschen,
voll Verständnis werden alle Menschen sein!

Arbeiter, du Retter, Erlöser unser,
vergib uns, Bruder, unsre Schuld!
Wie sagt eine Trommel doch beim Wirbelschlagen mit ihren

nie mehr sei so vergänglich deine Schulter! [Refrains:
immer sei so wandelbar dein Profil!

Freiwilliger Italiens, zwischen jenen Tieren der Schlacht
hinkt ein abessinischer Löwe!
Freiwilliger der Sowjetunion, du marschierst an der Spitze
deiner Weltenbrust!
Freiwillige aus dem Süden, dem Norden, dem Orient
und du des Westens, einsperrst du den Trauergesang der
Frühe!
Bekannter Soldat, dein Name zieht vorbei in Reih und Glied
beim Laut einer Umarmung!
Krieger, den die Erde hervorbringen wird, bewaffne dich
bewehre deinen Fuß mit positiven Magneten. [mit Pulver,
setze deine persönlichen Anschauungen in Kraft,
unterschiedlich im Charakter, verinnerliche deine Grundsätze,
die unmittelbare menschliche Haut,
lass deine Sprache durch die Menschen gehen
und die kieselgekrönte Seele!

Freiwilliger, der du umgürtet bist von deinem kalten,
deinem milden oder glutheißem Erdstrich,
ihr Helden ringsum,
Opfer du in der Sieger Kolonne:
in Spanien, in Madrid, rufen sie auf
zu töten, Freiwillige des Lebens!

Weil in Spanien man tötet, töten andere
das Kind, sein Spielzeug, das stillhält,
die herrliche Mutter Rosenda,
den alten Adam, der mit erhobener Stimme mit seinem
Pferde sprach,
und den Hund, der auf der Treppe schlief.

Sie töten das Buch, zielen auf seine Hilfsverben,
auf seine wehrlose erste Seite!
Sie töten die Genauigkeit der Bildsäule,
den Weisen, seinen Spazierstock, seinen Kollegen,
den Friseur von nebenan - womöglich schnitt er mich einmal,
aber ein guter Kerl, und dann unglückselig;
den Bettler, der hier gegenüber gestern gesungen hatte,
die Krankenschwester, die heute weinend vorbeiging,
den Priester, z u seiner Last die stete Höhe seiner Knie ...

Freiwillige,

für das Leben, für die Guten tötet ihr
den Tod, tötet ihr die Bösen!
Macht es für die Freiheit aller,
des Ausgebeuteten wie des Ausbeuters,
für den leidlosen Frieden - ihn ahne ich,
wenn ich schlafe neben meiner Stirn
und mehr noch, wenn ich um Hilfe rufend umherlaufe,
und macht es, sage ich,

für den Analphabeten, dem ich schreibe,
für den barfüßigen klugen Mann und sein Schaf,
für die gefallenen Kameraden,
ihre Aschen umarmen den Staubgewordenen eines Weges!

Auf daß ihr,
Freiwillige Spaniens und der Welt, kommt,
träumte ich, daß ich gut war, und es war,
um euer Blut zu sehen, Freiwillige ...
Das war lange vor vielen Leben, vielen Sehnsüchten,
vielen Kamelen im Gebetsalter.
Heute schreitet in eurem Namen das Gute voran, glühend,
euch folgen in Liebe die Reptilien mit immeroffner Wimper,
und zwei Schritte zurück, oder einen,
die Richtung des Wassers, das fließt, um seine Grenze
zu sehen, bevor es brennen würde.

César Vallejo

Vertaling Erich Arendt

*****

Masa

Al fin de la batalla,
y muerto el combatiente, vino hacia él un hombre
y le dijo: «¡No mueras; te amo tanto! »
Pero el cadáver jay! siguió muriendo.

Se le acercaron dos y repitiéronle:
« ¡No nos dejes! ¡Valor! ¡Vuelve a la vida!»
Pero el cadáver jay! siguió muriendo.

Acudieron a él veinte, cien, mil, quinientos mil,
clamando: «¡Tanto amor, y no poder nada contra l a muerte!»

Pero el cadáver lay! siguió muriendo.

Le rodearon millones d e individuos,
con un ruego común: «Quédate hermano!»
Pero el cadáver jay! siguió muriendo.

Entonces, todos los hombres de la tierra
le rodearon; les vio el cadáver triste, emocionado:
incorporóse lentamente,
abrazó al primer hombre; echóse a andar…

César Vallejo

*****

XII

MASSA

Aan het einde van de slag
en dood de strijder, kwam een mens naar hem toe
en zei hem: 'Sterf niet, ik heb je zo lief?'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Twee kwamen bij hem staan en herhaalden:
'Verlaat ons niet! Moed! Keer tot het leven terug!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Twintig, honderd, duizend, vijfhonderdduizend liepen op hem toe,
smekend: Zoveel liefde en niets tegen de dood kunnen doen!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Miljoenen individuen verenigden zich rond hem,
met een gemeenschappelijk verzoek: 'Blijf, broeder!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Toen verenigden alle mensen van d e wereld zich rond hem;
verdrietig, aangedaan zag het lijk hen aan;
langzaam kwam het overeind,
omhelsde de eerste mens; het begon te stappen...

10 nov. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

******

Die Vielen

Am Ende der Schlacht,
und der Krieger war tot, trat ein Mann auf ihn zu
und sagte zu ihm: „Stirb nicht; denn du bist mir lieb!"
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwei Männer herbei und sprachen ihm zu:
„Verlaß uns nicht! Schöpf Mut! Kehr zu uns zurück!"
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwanzig, hundert, tausend zu Hilfe,
fünfhunderttausend
und riefen: „Soviel Liebe, und sie vermag nichts gegen
den Tod!"
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es umgaben ihn viele Millionen
und es baten ihn alle: „Bleib, Bruder, bleib !"
Ach, der Leichnam starb weiter.

Endlich umringten ihn alle Menschen der Erde;
der traurige Leichnam sah es und war bewegt;
richtete sich sehr langsam auf,
umarmte den ersten besten, stand auf und ging...

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

*****

Wie zijn lijden eeuwige noodzaak heeft bevonden
Vraagt geen heul voor zijn gekneusde menselijkheid,
Kan niet klagen om de smart der onverbonden,
Zonder deernis in zijn ziel geslagen wonden,
Aan wier scherpe pijn zijn deel der wereld lijdt.

Lijdt het lijden dat hem eigen is gegeven
Stil volhardend, zonder opstand, tot de dood,
Want hij weet zich zelf uit dit bewogen leven

Tot die broederschap van vrede in leed geheven,
Die het hart doorgrondt in 't diepste van zijn nood.

En wie eenmaal tot dit weten is gekomen,
Kent geduld in leed zijn menselijke plicht.
Als hij nóg verlangt om van geluk te drómen,
Gaat hij heen tot waar de wijde wateren stromen,
Naar het eenzaam sterven van 't ontzaglijk licht,

Als de zon sterft, in de dood der hoge gloeden,
Leert hij sterk en groot te wezen zonder loon;
Roerloos uitziend over spiegelende vloeden,
Voelt hij stil het wereldhart in zich verbloeden
En berustend prijst hij 't zwáre leven schoon

P.N. van Eyck

*****

O dood, geheime nachtegaal
Die in de donkere hagen zingt
Uw nooit ontraadselbaar verhaal
Dat tot in 't diepst der harten dringt,

En lokt ons beiderzijds van 't pad
Over het dompe dove mos
Voort van de wemellichte stad
Naar 't ver en stil en duister bos, -

Ik volg u, dood, zing gij mij voor,
Ik zal niet talmen aan de zoom,
Dat ik de laatste sterregloor
Ontvinge voor mijn laatste droom.

Wat is herinnering van licht?
Ik ben tot duisternis bereid.
Onhoorbaar sluit de nacht zich dicht. ..
Mijn ziel wordt vol van eeuwigheid.

P.N. van Eyck

******

Gras hooi

Ach mijn zachte
van je woorden
zijn de gedachte
zo goed als gehoorde
als ongehoorde
als ongedachte

dat ik je wil
en nog kan kussen
ach daar tussen
is ook geen verschil
want door te leven
zijn onze lijven
zo samengewreven
dat zij de dood
plat zullen wrijven
plat als papier
dun als dit schrijven

Ik geloof voortaan
niet meer in tijd
maar eeuwig aan
de eeuwigheid
van ons bestaan

en dat gelieven
uiteengescheiden
tot vage lijken
nog samen praten
elkaar bereiken
in veel te late
te uitgebreide
vergeelde brieven

en dat wij beiden
minder weten
dan het oerbeest dat
wij samen vormen
geest zonder gat
om in te eten
voor de wormen

dat wie nog leeft
of levend is
en wie ontleedt

of doodslaap heeft
daar geen gemis
of winst van weet

dat er niets waar is
dan gevoel
want ik bedoel
dit alles maar
ik weet het niet
ben nooit een echter
mens geweest
dan voor de rechter
die dit leest

maar de geur van hooi
is dood zo mooi
als dorrend vel
of groeiend gras
vroeger was
dat weet ik wel

Brooklyn, 5 october 1968

Leo Vroman (1915-2014)

****

DE LAAN IN, UIT WESTLIJKE WOLKENSLUIS,
Stuwt-op 't oranje licht; 't gewelf van toppen
Lijkt, vastgeklonken met fel kop'ren knoppen,
Geelgroene naad van z'acht hellende buis.

Ik freewheel over licht; langwerp' ge droppen
Trillen op 't stuur; en 'k luister naar 't geruis
Achter me in 't dorre blad, en naar 't gedruis
Bij sprong of droog geknap van beukedoppen.

Tot streep smelt saam 't versneld metaalgetikkel.
Hard gonst de nobel-koele wind. Op 't nikkel
Schittert een dubbelster, oranjerood"

Aan 't einde van de laan, om me op te vangen,
Staat, groot, de zon. Voort vlieg 'k, in vreemd verlangen
Naar iets - onzegbaar, tijdloos: liefde-en-dood

Johan Dèr Mouw

*****

I

Wit hing en stil de dauw over de weiden. -
Onwereldlijk, onwezenlijk, een schim,
Stond, hoog, in 't west wit licht boven'de kim. -
Niets werk'lijks was er meer, niets dan wij beiden.

En op die heuvel, op die bank van ons,
Boven de dauw, zaten we als op een eiland;
En 't wit doorschijnend licht, het witte weiland
Leek stilte; en de stilte was als dons.

Boven de wereld zaten we; en we schrokken,
Als om ons in besliste vaart een tor
Een kromme draad trok van donker gesnor,
Wegbuigend in dempende nevelvlokken.

Jouw haar, rood in de schem'ring, aaide ik glad: ·
Mijn ziel was in mijn lippen en mijn handen,
En deed mijn handen en mijn lippen branden .
Op jou, die ik het diepst heb liefgehad.

***

II

Je haar was vochtig: toen je door de weiden,
Verlangend, mijn verlangen stillen kwam,
Had 't nevelvolk - nachtvlinders om een vlam -
Van 't roodstralende blond niet kunnen scheiden:

En kleine dropjes lagen, wit en koel,
Over je haar, net dunne zilv'ren koordjes:
'T rood lichtte erdoor, zoals door kleine woordjes
Heen licht 't vergeefs verborgen groot gevoel.

En 'kaaide 't met mijn handen en mijn lippen
Tot gouden spiegel, en mijn dromend oog
Zag een wit lichtplekje, als ik 't hoofd bewoog,
Net als een duif langs zonnig koornveld glippen.

En 't scheen, als~f in 't schimmig westen hing .
Een geest, die stil keek over vroegere aarde;
En 't scheen, ik was al oud, heel oud, en staarde
Terug naar dit - heiligste herinnering.

***

III

En 't scheen,· ik was aan 't einde van mijn leven,
En jij was dood;· mijn liefde,. lang lang dood.
En 'k dacht: Dat zachte haar,- hoe is 't zo rood
In schemering van dag en tijd gebleven?

En 't wit werd grijs; en 't grijs zonk naar de kim. -
De werk'lijkheid hield op, toen~ voor ons beiden: ,
Je ging. - Wegnev'len zag 'k je over de weiden,
Onwereldlijk, onwezenlijk, een schim.

Johan Dèr Mouw

*****

EN AAN DIE MAN, DIE DOOD OP DE OEVER GLEED,
Dood, dood náást 't ijs - terwijl de veerman sprak -
In stervend oor klepelend hoefgeklak,
In dichte keel vergeefs gewilde kreet,

Denkt vaak, wie langzaam oud werd in veel leed:
Zijn leven ziend, begrijpt hij niet, dat 't strak, .
gespannen, door de smart ge bonsde vlak
Van 't breekbaar denken ·niet tot waanzin spleet.

Hij luistert, weerloos: oude herinnering
Mummelt van· Toen, en Toen. En 't is, als viel

Over zijn Ik late angst en duizeling
Om wat er loerde in de afgrond van zijn ziel.

Hij luistert; en zijn hand, weifelend, strijkt
Over zijn voorhoofd. En hij zit; en kijkt.

Johan Dèr Mouw

*****

En suma, no poseo

En suma, no poseo, para expresar mi vida sino
mi muerte. Y después de todo, al cabo de la esca-
lonada naturaleza y del gorrión en bloque, me
duermo mano a mano con mi sombra.

Y, al descender del acto venerable y del otro ge-
mido, me reposo pensando en la marcha imper-
térrita del tiempo.

Por qué la cuerda, entonces, si el aire es tan sen-
cillo? Para qué la cadena, si existe el hierro por
sí solo?

César Vallejo, el acento con que amas, el verbo
con que escribes, el vientecillo con que oyes
sólo saben de ti por t u garganta.

César Vallejo, póstrate, por eso, con indistinoto
orgullo, con tálamo de ornamentales áspid y
exagonales ecos.

Restitúyete al corpóreo panal, a la beldad; aroma
los florecidos corchos, cierra ambas grutas al sa-
ñudo antropoide; repara, en fin, tu antipático
venado; tente pena.
¡Que no hay cosa más densa que el odio en voz
pasiva, ni más misera ubre que el amor!
¡Que ya no puedo andar, sino en dos has
¡Que ya no me conoces, sino porque te sigo ins-
trumental, prolijamente !
¡Que ya no doy gusanos, sino breves!
¡Que ya te implico tanto, que medio que te afilas!
¡Que ya llevo unas timidas legumbres y otras
bravas!

Pues el afecto que quiébrase de noche en mis
bronquios, lo trajeron de día ocultos deanes y,
si amanezco pálido, es por mi obra; y si anochez-
co rojo, por mi obrero. Ello explica, igualmente,
estos cansancios míos y estos despojos, mis famo-
sos tíos. Ello explica, en fin, esta lágrima que

brindo por la dicha de los hombres.

¡César Vallejo, parece
mentira que así tarden tus parientes,
sabiendo que ando cautivo,
sabiendo que yaces libre!
¡Vistosa y perra suerte!
¡César Vallejo, te odio con ternura!

César Vallejo

*****

ALLES BIJ ELKAAR,
BEZIT IK OM MIJN LEVEN UIT TE DRUKKEN NIETS'

Alles bij elkaar, bezit ik om mijn leven uit te drukken niets
dan mijn dood.

En, uiteindelijk, aan het eind van de trapsgewijze natuur en
van de bloksgewijze mus, val ik in slaap, hand in hand, met
mijn schaduw.

En, bij het voortkomen uit de eerbiedwaardige daad en uit
het andere gekreun, rust ik uit denkend aan het koelbloedige
verloop van de tijd

Waarom dan de koord, als de lucht zo eenvoudig is?
Waartoe de ketting, als het ijzer enkel voor zich bestaat?

César Vallejo, het accent waarmee je bemint, het woord waar-
mee je schrijft, het briesje waarmee je hoort, slechts door je
keel hebben zij weet van jou.

César Vallejo, werp je ter aarde, daarom, met onverschillige
hoogmoed, met een huwelijksbed van ornamentele adders en
zeshoekige echo's.

Keer terug naar de stoffelijke honingraat, naar de schoonheid;
parfumeer de bloeiende kurken, sluit beide grotten voor de
haatdragende antropoïde; herstel, uiteindelijk, je antipathie-
ke hert; doe je leed.

Want er is niets compacter dan de haat in lijdende vorm,
noch is er vrekkiger uier dan de liefde!

Want ik kan niet meer gaan, tenzij op twee harpen!

Want jij kent me niet meer, tenzij omdat ik je instrumentaal, omstandig volg!

Want ik geef geen wormen meer, tenzij korte!

Want ik betrek je zoveel, dat je je slechts half voorbereidt!
Want reeds draag ik enkele schuchtere groenten en andere woedende!
Want de emotie die's nachts in mijn bronchiën breekt, werd overdag door donkere dekens gebracht en, als ik lijkbleek ontwaak, komt het door mijn werk; en, als ik rood word als de avond valt, door mijn arbeider. Dit verklaart, evenzo, die vermoeidheden van mij en die stoffelijke overschotten, mijn fameuze ooms. Dit verklaart, uiteindelijk, die traan die ik uitbreng op het geluk van de mensen.

César Vallejo, het lijkt
gelogen dat je bloedverwanten zo lang uitblijven,
wetend dat ik gevangen ga,
wetend dat jij vrij rust in het graf!
Opzichtig en honds lot!
César Vallejo, ik haat je teder!

25 nov. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonk

******

Mit einem Wort

Mit einem Wort, ich habe, mein Leben auszudrücken, nichts als meinen Tod. Wenn es vorbei ist, am Ende der abgestuften Natur und des Sperlings im Block, schlaf ich ein Hand in Hand mit meinem Schatten.

Kaum entsprungen dem ehrwürdigen Akt und dem anderen, gestöhnten, setz ich mich hin und denk nach über den unerschrockenen Gang der Zeit.

Wozu den Strick, wenn die Luft so dünn ist? Wozu die Kette, wenn auch das Eisen für sich allein besteht?

César Vallejo, der Nachdruck deiner Liebe, das Wort, mit dem du schreibst, der kleine lebhafte Wind, mit dem du hörst, kennen dich nur, weil du eine Kehle hast.

César Vallejo, in die Knie mit dir, in den unentschiedenen Stolz, ins Brautbett geschmückter Nattern und sechseckiger Echos!

Nimm dich zurück, gib dich der wahrhaftigen Honigwabe, der Schönheit; gib den abgeblühten Korkhölzern Duft, verschließe beide Höhlen vor dem rasenden Anthropoiden; erschafte neu zuletzt dein widerspenstiges peruanisches Wild; kenne die Pein!

Nichts ist verschloßner als der Haß in einer gleichgültigen Stimme, Nichts eine elendere Zitze als die Liebe.

Ich kann nicht mehr gehen, oder mit zwei Harfen!

Du kennst mich nicht mehr, es sei denn, ich folge dir mit Musik und andauernd !

Ich geb keine Erdenwürmer mehr, sondern Breviere!

Ich zieh dich schon so sehr ins Spiel, daß ich abmessen kann, wie sehr du dich schärfst!

Ich trag jetzt bei mir etwas zaghaftes Grün und auch wenige frühe Feigen.

Die Zuneigung, die nachts in meinen Bronchien zerbricht, wird mir am Tage von geheimen Dechanten gebracht, und erwache ich und bin blaß, so ist es meines Werkes wegen. Schlafe ich ein und bin rot, so ist es wegen des Arbeiters im Weinberg des Herrn. Das erklärt doch diese Müdigkeiten und meine Verlassenschaften, meine berühmten Oheime. Das erklärt doch am Ende diese Träne, die ich dem Glück der Menschen weihe.

César Vallejo, es ist nicht zu fassen,
daß deine Verwandtschaft noch zögert,
wo sie doch weiß, daß ich gefangen bin,
wo sie doch weiß, daß du frei in der Tiefe liegst!
Inniges und hündisches Glück!
César Vallejo, ich hasse dich zärtlich!

César Vallejo

Vertaling Fritz Rudolf Fries

******

Kurz, um mein Leben auszudrücken, habe ich nur meinen Tod

Kurz, um mein Leben auszudrücken, habe ich nur meinen Tod.
Und schließlich, am Ende der abgestuften Natur und des Sperlings im Block schlafe ich ein, Hand in Hand mit meinem Schatten.

Und abgestiegen vom ehrwürdigen Akt und vom anderen Stöhnen, ruhe ich aus im Gedanken an den unerschütterlichen Lauf der Zeit.
Wozu der Strick, wenn die Luft so einfach ist? Wozu die Kette, wenn das Eisen für sich allein da ist?

César Vallejo, der Nachdruck, mit dem du liebst, das Wort, mit dem du schreibst, das Windchen, mit dem du hörst, wissen von dir nur durch deine Kehle.

César Vallejo, sinke drum mit unbestimmtem Stolz in die Knie, mit einem Brautbett aus Ziernattern und sechseckigem Echo.
Kehre zurück zur körperlichen Honigwabe, zur Schönheit; durchdufte die blühenden Korken, verschließe dem erzürnten Menschenaffen beide Grotten; bessere endlich deinen unsympathischen Hirsch aus; schäme dich.

Gibt es doch nichts Dumpferes als Haß mit untätiger Stimme, auch kein armseligeres Euter als die Liebe!
Kann ich doch nur noch auf zwei Harfen gehen!
Kennst du mich doch nur, weil ich dir instrumentalisch, weitläufig folge!
Gebe ich doch nicht mehr Würmer, sondern nur noch kurze Silben von mir!

Ich schließe dich bereits so stark ein, daß du fast Schärfe gewinnst!
Schleppe ich doch bereits schüchternes Gemüse und anderes wildes!
Denn die Zuneigung, die sich nachts in meinen Bronchien bricht, wurde mir tags von versteckten Dechanten gebracht, und wenn ich bleich erwache, so wegen meiner Arbeit, und wenn ich rot zu Bett gehe, so wegen meines Arbeiters. Das erklärt gleichfalls meine Müdigkeiten und diese Plünderungen, meine berühmten Onkel. Das erklärt schließlich diese Träne, die ich als Trunkspruch auf das Glück des Menschen ausbringe.

César Vallejo, es scheint

kaum glaublich, daß deine Verwandten so lange säumen,
wissend, daß ich gefangen bin,
wissend, daß du frei ruhst!
Welch strahlendes und hündisches Glück!
César Vallejo, ich hasse dich mit Zärtlichkeit!

25. November 1937

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

Quand l'ombre menaça …

Quand l'ombre menaça de la fatale loi
Tel vieux Rêve, désir et mal de mes vertèbres,
Affligé de périr sous les plafonds funèbres
Il a ployé son aile indubitable en moi.

Luxe, ô salle d'ébène où, pour séduire un roi
Se tordent dans leur mort des guirlandes célèbres,
Vous n'êtes qu'un orgueil menti par les ténèbres
Aux yeux du solitaire ébloui de sa foi.

Oui, je sais qu'au lointain de cette nuit, la Terre
Jette d'un grand éclat l'insolite mystère,
Sous les siècles hideux qui l'obscurcissent moins.

L'espace à soi pareil qu'il s'accroisse ou se nie
Roule dans cet ennui des feux vils pour témoins
Que s'est d'un astre en fête allumé le génie

Stephane Mallarmé

****

SONNET: ‘QUAND L’OMBRE MENAÇA…’

When the shadow with fatal law menaced me
A certain old dream, sick desire of my spine,
Beneath funereal ceilings afflicted by dying
Folded its indubitable wing there within me.

Luxury, O ebony hall, where to tempt a king
Famous garlands are writhing in death,
You are only pride, shadows' lying breath
For the eyes of a recluse dazed by believing.

Yes, I know that Earth in the depths of this night,
Casts a strange mystery with vast brilliant light
Beneath hideous centuries that darken it the less.

Space, like itself, whether denied or expanded
Revolves in this boredom, vile flames as witness
That a festive star's genius has been enkindled.

Vertaling A.S. Kline

******

Victorieusement fui …

Victorieusement fui le suicide beau
Tison de gloire, sang par écume, or, tempête !
Ô rire si là-bas une pourpre s'apprête
A ne tendre royal que mon absent tombeau.

Quoi ! de tout cet éclat pas même le lambeau
S'attarde, il est minuit, à l'ombre qui nous fête
Excepté qu'un trésor présomptueux de tête
Verse son caressé nonchaloir sans flambeau,

La tienne si toujours le délice ! la tienne
Oui seule qui du ciel évanoui retienne
Un peu de puéril triomphe en t'en coiffant

Avec clarté quand sur les coussins tu la poses
Comme un casque guerrier d'impératrice enfant
Dont pour te figurer il tomberait des roses.

Stephane Mallarmé

******

SONNET: 'VICTORIEUSEMENT FUI LE SUICIDE…'

Victoriously the grand suicide fled
Foaming blood, brand of glory, gold, tempest!

O laughter if only to royally invest
My absent tomb purple, down there, is spread.

What! Not even a fragment of all that brightness
Remains, it is midnight, in the shade that fetes us,
Except, from the head, there's a treasure, presumptuous,
That pours without light its spoiled languidness,

Yours, always such a delight! Yours, yes,
Retaining alone of the vanished sky, this
Trace of childish triumph as you spread each tress,

Gleaming as you show it against the pillows,
Like the helmet of war of a child-empress
From which, to denote you, would pour down roses.

Vertaling A.S. Kline

******

L'Azur

De l'éternel Azur la sereine ironie
Accable, belle indolemment comme les fleurs,
Le poète impuissant qui maudit son génie
À travers un désert stérile de Douleurs.

Fuyant, les yeux fermés, je le sens qui regarde
Avec l'intensité d'un remords atterrant,
Mon âme vide. Où fuir ? Et quelle nuit hagarde
Jeter, lambeaux, jeter sur ce mépris navrant ?

Brouillards, montez ! versez vos cendres monotones
Avec de longs haillons de brume dans les cieux
Que noiera le marais livide des automnes,
Et bâtissez un grand plafond silencieux !

Et toi, sors des étangs léthéens et ramasse
En t'en venant la vase et les pâles roseaux,
Cher Ennui, pour boucher d'une main jamais lasse
Les grands trous bleus que font méchamment les oiseaux.

Encor! que sans répit les tristes cheminées
Fument, et que de suie une errante prison
Éteigne dans l'horreur de ses noires traînées

Le soleil se mourant jaunâtre à l'horizon !

—Le Ciel est mort. — Vers toi, j'accours ! donne, ô matière,
L'oubli de l'Idéal cruel et du Péché
À ce martyr qui vient partager la litière
Où le bétail heureux des hommes est couché,

Car j'y veux, puisque enfin ma cervelle, vidée
Comme le pot de fard gisant au pied d'un mur,
N'a plus l'art d'attifer la sanglotante idée,
Lugubrement bâiller vers un trépas obscur...

En vain ! l'Azur triomphe, et je l'entends qui chante
Dans les cloches. Mon âme, il se fait voix pour plus
Nous faire peur avec sa victoire méchante,
Et du métal vivant sort en bleus angelus !

Il roule par la brume, ancien et traverse
Ta native agonie ainsi qu'un glaive sûr ;
Où fuir dans la révolte inutile et perverse ?
Je suis hanté. L'Azur ! l'Azur ! l'Azur ! l'Azur !

Stephane Mallarmé

******

Het azuur

Schoon als de eenzelvige, onverschillig-schone bloemen
kwelt van het eeuw'ge azuur sereen de spotternij
den machtelozen dichter, zijn genie verdoemend
doorheen de dorheid van een smartenwoestenij.

Vluchtend, met de ogen toe, voel 'k hoe met eendre krachten
als een neervellende wroeging het staag beloert
mijn leed'ge ziel. Waar vlucht 'k? En welke waanzinsnachten,
lompen, werpen op die verachting die mij roert?

Neev'len, stijgt op! en strooit uw doods-eentonige asse
met lange lompen mist over de heemlen uit,
om te versmoren de loodbleke herfstmoerassen
en welft een zoldring wijd en wars van elk geluid...

En gij, lieve Verveling, rijs uit lethe-grauwe
poelen, met lijkwit riet en slib verward geraakt,

en stop met nooit vermoeide hand de grote blauwe
gaten kwaadaardig door de vogelen gemaakt.

Voorts, dat ononderbroken de schoorstenen smoken
en dat een dolende gevangenis van roet
dove in de afschuwlijkheid van zwarte, sliert'ge roken
de zon ter kim zieltogend in een gele gloed.

-Dood is de hemel - 'k Spoed tot u, stof, stort het wrede
Ideaal en de Zonde in de vergetelheid
voor mij, den martelaar, die komt ter legerstede
waar zich 't gelukkig vee der mensen nedervlijt.

Want 'k wil er, daar ten laatst mijn brein, het leeggesmeerde,
als de blanketseldoos neerliggend langs een muur,
den opsmuk van de snikkendë idee verleerde,
naargeestig geeuwen naar een duister stervensuur.

Vergeefs! De zege is aan 't azuur en in de klokken
hoor ik zijn zang; mijn ziel, het stolt tot stem van staal,
om met zijn boze zege ons meer nog te doorschokken,
en luidt, blauwe angelus, uit 't levende metaal.

Het rolt doorheen de mist, aloud, uw aangeboren
doodsangst doorklievend als steeds treffend zwaard van vuur;
waar in 't onnut verderf, de opstandigheid, mij smoren?
Het spookt in mij! Azuur! Azuur! Azuur! Azuur!

Vertaling Bert Decorte

*****

DER AZUR

Des ewigen azur gelassne ironie
Bedrückt wie blumen schön und ungerührt und kalt
Den müden dichter der dem eigenen genie
Aus trockner wüste flucht wo ihn der Schmerz umkrallt.

Ich flieh geschlossnen augs und fühle seine blicke
In leerer seele wie der reue wilde kraft
Und übermacht. Wohin? Welch nächtliche geschicke
Verhüllen diesen hohn der mir verzweiflung schafft?

Ihr nebel steigt empor! Giegt eure träge trauer

In langen schwaden aus und hüllt die himmel ein
Ertränkt sie in dem sumpf der herbstlich feuchten schauer
Erbaut ein riesen-dach aus ewgem stillesein!

Und du mein Schmerz tauch aus dem lethe-teiche
Bring deinen schlamm herauf bring schilfgewächse mit!
Mit nimmermüder hand verstopf die blauen reiche
Die böser vögel heer in raschem flug zerschnitt.

Noch mehr! es sollen die kamine traurig rauchen
Des russes irrendes gefängnis lösch sie aus
Mag sie am horizont für immer untertauchen:
Die sonne ster be gelb in schwarzer schleier graus !

-Nun ist der Himmel tot. -Ich komme staub! gewähre
Dass mir das Ideal dag mir die Sünde fremd
Dass ich als dulder mit dem menschenvieh entbehre:
Auf kargem lager schläft sichs froh und ungehemmt

Denn dort wird endlich nun mein hirn so leer und trocken
Wie nur ein farbentopf bei frisch getünchter wand
Das keine kunst mehr kennt ideen anzulocken
Vor trübsinn gähnen bis es finstren frieden fand ...

Umsonst! der Azur siegt ... ich lausche seinem singen.
Die glocken läuten. Lausch o seele diesem schall ·
Sein sieg ist schlimm und wird mich in die kniee zwingen:
Ein angelus tönt blau aus lebendem metall!

Durch wolken rollt das lied · durch alte nebeldämpfe ·
Und wie ein schwert teilt es die tödliche natur ·
Wohin entfliehn? Umsonst die sinnlos eitlen kämpfe:
Ich bin ein Narr! Azur! Azur! Azur! Azur!

Vertaling Carl Fischer

*****

Y si después de tantas palabras

¡Y si después de tantas palabras,
no sobrevive la palabra!
¡Si después de las alas de los pájaros,
no sobrevive el pájaro parado!
¡Más valdría, en verdad,

que se lo coman todo y acabemos!

¡Haber nacido para vivir de nuestra muerte!
¡Levantarse del cielo hacia la tierra
por sus propios desastres
y espiar el momento de apagar con su sombra su
tiniebla!

¡Más valdría, francamente,
que se lo coman todo y qué más da ...!

¡Y si después de tanta historia, sucumbimos,
no ya de eternidad,
sino de esas cosas sencillas, como estar
en la casa o ponerse a cavilar!
¡Y si luego encontramos,
de buenas a primeras, que vivimos,
a juzgar por la altura de los astros,
por el peine y las manchas del pañuelo!
¡Más valdría, en verdad,
que se lo coman todo, desde luego!

Se dirá que tenemos
en uno de los ojos mucha pena
y también en el otro, mucha pena
y en los dos, cuando miran, mucha pena ...
Entonces .. ¡Claro!... Entonces... ¡ni palabra!

César Vallejo

******

Und wenn nach so vielen Worten

Und wenn nach so vielen Worten
das Wort nicht überlebt!
Wenn nach den Schwingen der Vögel
der stillstehende Vogel nicht überlebt!
Da wäre es wahrhaft besser,
daß alles verschlungen wird und damit Schluß!

Geboren zu werden, um von unserem Tod zu leben!
Sich vom Himmel zur Erde erheben
durch die eigenen Verhängnisse
und auf den Augenblick zu lauern, wo man mit seinem Schatten

seine Finsternis löscht!

Offen gestanden, es wäre besser,
daß alles verschlungen wird, und wenn schon ...!

Und wenn wir nach soviel Geschichte erliegen,
nicht etwa an der Ewigkeit,
sondern an diesen einfachen Dingen, wie
zu Hause zu sein oder nachzugrübeln!
Und wenn wir gleich darauf
ganz plötzlich entdecken, daß wir leben,
nach der Höhe der Sterne zu schließen,
nach dem Kamm und den Flecken im Taschentuch!
Dann wäre es wahrlich besser,
daß alles verschlungen wird, selbstverständlich!

Man wird sagen, wir haben
in einem der Augen viel Kummer
und auch im anderen viel Kummer,
und in beiden, wenn sie schauen, viel Kummer ...
Dann ...! Klar!... Dann ... Kein Wort mehr!

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

Sur les bois oubliés quand passe l'hiver

(Pour votre chère morte, son ami.)

— « Sur les bois oubliés quand passe l'hiver sombre,
Tu te plains, ô captif solitaire du seuil,
Que ce sépulcre à deux qui fera notre orgueil
Hélas ! du manque seul des lourds bouquets s'encombre.

Sans écouter Minuit qui jeta son vain nombre,
Une veille t'exalte à ne pas fermer l'œil
Avant que dans les bras de l'ancien fauteuil
Le suprême tison n'ait éclairé mon Ombre.

Qui veut souvent avoir la Visite ne doit
Par trop de fleurs charger la pierre que mon doigt
Soulève avec l'ennui d'une force défunte.

Âme au si clair foyer tremblante de m'asseoir,
Pour revivre il suffit qu'à tes lèvres j'emprunte
Le souffle de mon nom murmuré tout un soir.

Le 2 novembre 1877.

Stephane Mallarmé

****

SONNET: ‘POUR VOTRE CHERE MORTE, SON AMI…’

(For your dear departed wife, his friend) 2 November 1877

– ‘Over the lost woods when dark winter lowers
You moan, O solitary captive of the threshold,
That this double tomb which our pride should hold’s
Cluttered, alas, only with absent weight of flowers.

Unheard Midnight counts out his empty number,
Wakefulness urges you never to close an eye,
Before in the ancient armchair’s embrace my
Shade is illuminated by the dying embers.

Who wishes to receive visitations often,
Mustn’t load with too many flowers the stone
My finger raises with a dead power’s boredom.

A soul trembling to sit by a hearth so bright,
To exist again, it’s enough if I borrow from
Your lips the breath of my name you murmur all night.’

Vertaling A.S. Kline

*****

Le tombeau d'Edgar Poe

Tel qu'en Lui-même enfin l'éternité le change,
Le Poète suscite avec un glaive nu
Son siècle épouvanté de n'avoir pas connu
Que la mort triomphait dans cette voix étrange !

Eux, comme un vil sursaut d'hydre oyant jadis l'ange

Donner un sens plus pur aux mots de la tribu
Proclamèrent très haut le sortilège bu
Dans le flot sans honneur de quelque noir mélange.

Du sol et de la nue hostiles, ô grief !
Si notre idée avec ne sculpte un bas-relief
Dont la tombe de Poe éblouissante s'orne

Calme bloc ici-bas chu d'un désastre obscur
Que ce granit du moins montre à jamais sa borne
Aux noirs vols du Blasphème épars dans le futur.

Stephane Mallarmé

*****

Grafsteen van Edgar Poe

Zoals hem in Zichzelf de eeuwigheid verkeerde,
Laat de Poeet tenslotte met getrokken zwaard
Zijn tijdperk sidderen daar het niet heeft ontwaard
Dat in die vreemde stem de dood steeds triomfeerde!

Stuiptrekkend als de draak die van de engel leerde
Hoe men de woorden van de stam het puurst bewaart
Zo hebben zij met luider stem geopenbaard
Met welk zwart toverbrouwsel hij zichzelf onteerde.

Hoe gruwelijk de vijandschap van grond en zwerk!
Als onze geest geen halfverheven beeldhouwwerk
Ermee schept om verblindend op Poe's graf te pralen,

Kalm blok omlaag gestort uit duister ongeval,
Laat dit graniet althans voorgoed de grens bepalen
Waarover geen zwart Lasterwoord nog vlerken zal.

Vertaling Paul Claes

******

THE TOMB OF EDGAR ALLAN POE

Such as eternity at last transforms into Himself,
The Poet rouses with two-edged naked sword,
His century terrified at having ignored

Death triumphant in so strange a voice!

They, like a spasm of the Hydra, hearing the angel
Once grant a purer sense to the words of the tribe,
Loudly proclaimed it a magic potion, imbibed
From some tidal brew black, and dishonourable.

If our imagination can carve no bas-relief
From hostile soil and cloud, O grief,
With which to deck Poe's dazzling sepulchre,

Let your granite at least mark a boundary forever,
Calm block fallen here from some dark disaster,
To dark flights of Blasphemy scattered through the future.

Vertaling a.S. Kline

******

Das Grab von Edgar Poe

So wie die Ewigkeit ihn in sich selbst verwies
Steht nackten Schwertes nun der Dichter da,
Aufstörend seine Zeit, die schrickt, dass sie nicht sah,
Wie diese Stimme schon der Tod sein eigen hiess.

Sie, eitlen Wahnes, dass nur eine Hydra zischt,
Wenn sich der Engel müht ums Wort, dem Volk zu Danke,
Verschrien sich laut, es sei ein Zauber in dem Tranke,
Den er hinabgestürzt mit Schande, trübgemischt

Aus Boden bös, der Wolke Hass. O Schmerzgewalten!
Will der Gedanke uns daraus kein Bild gestalten,
Womit das Grabmal Poes zu seinem Ruhm sich schmücke,

Granit, herabgestürzt aus dunklem Sternengrund,
Dann stelle dieser Stein für immer doch sein Rund
Dem schwarzen Flügelschlag entgegen künftiger Tücke.

Vertaling: Fritz Unsinger

*****

Le tombeau de Verlaine

Le noir roc courroucé que la bise le roule
Ne s'arrêtera ni sous de pieuses mains
Tâtant sa ressemblance avec les maux humains
Comme pour en bénir quelque funeste moule.

Ici presque toujours si le ramier roucoule
Cet immatériel deuil opprime de maints
Nubiles plis l'astre mûri des lendemains
Dont un scintillement argentera la foule.

Qui cherche, parcourant le solitaire bond
Tantôt extérieur de notre vagabond —
Verlaine ? Il est caché parmi l'herbe, Verlaine

À ne surprendre que naïvement d'accord
La lèvre sans y boire ou tarir son haleine
Un peu profond ruisseau calomnié la mort.

Stephane Mallarmé

******

Jaargetijde - januari 1897

Grafsteen

Zwart rolt het rotsblok in de vrieswind zo vol toorn
Dat het zelfs onder vrome handen niet stil staat
Die tasten naar gelijkenis met menselijk kwaad
Alsof dit jammerlijk model hen kon bekoren.

Haast altijd als de ringduif haar gekir laat horen
Drukt die onstoffelijke rouw een bruidsgewaad
Op 't rijp gesternte van de nieuwe dageraad
Dat zilverig de menigte zal overgloren.

Wie zoekt, de sprong volgend van onze vagebond
Die eenzaam en uitwendig was voor deze stond -
Verlaine? Hij ligt in het gras verstopt, Verlaine

Om te verrassen slechts als argeloos deelgenoot
De lip zonder eraan te drinken of te kwijnen
Een heel ondiepe beek die wordt gehoond de dood.

Vertaling Paul Claes

*****

TOMB (OF VERLAINE)

Anniversary – January 1897

The black rock enraged that the north wind rolls it on
Will not halt itself, even under pious hands, still
Testing its resemblance to human ill,
As if to bless some fatal cast of bronze.

Here nearly always if the ring-dove coos
This immaterial grief with many a fold of cloud
Crushes the ripe star of tomorrows, whose crowd
Will be silvered by its scintillations. Who

Following the solitary leap
External once of our vagabond – seeks
Verlaine? He's hidden in the grass, Verlaine

Only to catch, naïvely, not drying with his breath
And without his lip drinking there, at peace again,
A shallow stream that's slandered, and named Death.

Vertaling A.S. Kline

******

Das Grabmal

Der schwarze Block im Zorn, das Wind ihn rolle,
hält sich nicht auf, selbst unter frommer Hand,
die tastend Menschenleid ihn ähnlich fand,
als oh sie arge Gussform segnen solle.

Hier immer fast heim Gurrn des Taubers drückt
dies Trauern ohne Stoff mit manchem Falt
der Mannbarkeit den reifen Stern von bald,
des Schimmer einst die Menge silbern schmückt.

Wer sucht, den einsam er im Sprung gefunden,
im grad noch äussern, unsern Vagabunden -
Verlaine? Er ist im Gras versteckt, Verlaine,

um zu erspähn, verständigt, wie sichs bot,
am Mund, dem atemlos nicht trinkenden,
kaum tiefen Bach, verleumdeten, den Tod.

Vertaling Rainer Maria Rilke

******

Dobla el dos de Noviembre

Estas sillas son buenas acogidas.
La rama del presentimiento
va, viene, sube, ondea sudorosa,
fatigada en esta sala.
Dobla triste el dos de Noviembre.

Difuntos, qué bajo cortan vuestros dientes
abolidos, repasando ciegos nervios,
sin recordar la dura fibra
que cantores obreros redondos remiendan
con cáñamo inacabable, de innumerables nudos
latientes de encrucijada.

Vosotros, difuntos, de las nítidas rodillas
puras a fuerza de entregaros,
cómo aserráis el otro corazón
con vuestras blancas coronas, ralas
de cordialidad. Sí. Vosotros, difuntos.

Dobla triste el dos de Noviembre.
Y la rama del presentimiento
se la muerde un carro que simplemente
rueda por la calle.

César Vallejo

*****

LXVI

Het luidt twee november.

Deze stoelen bieden goed onthaal.
De tak van het voorgevoel
gaat, komt, stijgt, golft klam,

vermoeid in deze kamer.
Droevig luidt het twee november.

Overledenen, hoe laag snijden jullie afgedane
tanden, blinde zenuwen opwrijvend,
zonder te denken aan de harde vezel
die zingende ronde arbeiders oplappen
met eindeloze hennepdraad, met ontelbare knopen
bonzend van kruispunt.

Jullie, overledenen, met de scherpe knieën
zuiver van jullie over te geven,
hoe zagen jullie het andere hart
met jullie witte kronen, ijl
van hartelijkheid. Ja. Jullie, gestorvenen.

Droevig luidt het twee november.
En de tak van het voorgevoel
wordt gebeten door een kar die gewoon
door de straat rijdt.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

******

Zu Grabe läutet der zweite November

Diese Stühle sind eine gute Zuflucht.
Der Zweig der Vorahnung weht,
geht, kommt, schwankt schweißbedeckt,
ermattet durch dieses Zimmer.
Traurig läutet der zweite November zu Grab.

Ihr Toten, wie tief grabt ihr euer Gebiß ein,
das ausgelöschte, bis es den blinden Nerv berührt,
ohne an das harte Gewebe zu denken,
das die runden Arbeiter flicken, singend,
flicken mit endlosem Hanf, Knoten
schlagen und zuckende Kreuzstiche ohne Zahl.

Ihr Toten mit den schimmernden Knien,
durch Ergebung geläutert,
wie schneidet ihr in das andere Herz

mit euren weißen Kränzen. Euch fehlts
an Herzlichkeit. Ja, ihr Toten.

Traurig läutet der zweite November zu Grab.
Und in den Zweig der Vorahnung
verbeißt sich ein Karren, der einfach
die Straße heraufgerollt kommt.

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

****

LXVI

Es läutet der zweite November.

Diese Stühle sind eine gute Zuflucht.
Der Zweig der Vorahnung
geht, kommt, steigt, wellt schwitzend,
ermüdet in diesem Raum.
Traurig läutet der zweite November.

Tote, wie tief schneiden eure abgeschafften
Zähne und prüfen blinde Nerven,
ohne an die harte Faser zu denken,
die runde Arbeitersänger
mit endlosem Hanf flicken und zahllosen
von Kreuzstichen zuckenden Knoten.

Ihr Toten mit leuchtenden
und kraft eurer Hingabe reinen Knien,
wie zersägt ihr das andere Herz
mit euren weilen, vor Herzlichkeit
schütteren Kränzen. Ja. Ihr Toten.

Traurig läutet der zweite November.
Und in den Zweig der Vorahnung
verbeißt sich ein Karren, der
einfach durch die Straße rollt.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

*****

Le tombeau de Charles Baudelaire

Le temple enseveli divulgue par la bouche
Sépulchrale d'égout bavant boue et rubis
Abominablement quelque idole Anubis
Tout le museau flambé comme un aboi farouche

Ou que le gaz récent torde la mèche louche
Essuyeuse on le sait des opprobres subis
Il allume hagard un immortel pubis
Dont le vol selon le réverbère découche

Quel feuillage séché dans les cités sans soir
Votif pourra bénir comme elle se rasseoir
Contre le marbre vainement de Baudelaire

Au voile qui la ceint absente avec frissons
Celle son Ombre même un poison tutélaire
Toujours à respirer si nous en périssons.

Stephane Mallarmé

******

Grafsteen van Charles Baudelaire

De in de grond verborgen tempel spreidt robijnen
en modder uit de grafmond kwijlend van riool
vol gruwel heel de muil van enigwelk idool
Anubis waaromheen woest blaffend vlammen deinen

of dat nieuw gaslicht de verloenste koordlont twijne
uitvaagster welbekend van schandedracht frivool
jaagt brand het in een schaam waarin geen sterven school
welks vlucht lantaarngewijs de slaap zoekt buiten 't zijne

welk loof in steden zonder de beloofde nacht
gedroogd zal kunnen zegenen als zij weer zacht
neerzitten aan het marmer loos van Baudelaire

ten sluier bevend in afwezig Haar omslaan
Diegeen wier Schaduw zelf een gifstof ten verwere

steeds in te ademen al sterven wij eraan.

Vertaling Petrus Hoosemans

******

Grafsteen van Charles Baudelaire

De diep bedolven tempel laat de grafmond gapen
Van een riool dat modder en robijnen braakt
Waar gruwelijk een god Anubis uit ontwaakt
Om zijn laaiende bek met woest geblaf te schrapen

Of heeft het nieuwe gas de loense dot herschapen
Die om gij weet het welke schandvlek wordt gewraakt
Tot een schel licht waarin een eeuwig schaambeen blaakt
Waarvan de vlucht met de lantaarn mee vreemd gaat slape

Welk loof verdroogd in avondloze steden bidt
Zo vroom voor zijn gedachtenis als zij er zit
Tegen het marmer tevergeefs van Baudelaire

AfWezig uit de sluier huiverend om haar
Deze zijn Schaduw zelf een gift te zijner ere
Altijd door ons te ademen zelfs met lijfsgevaar.

Vertaling Paul Claes

****

THE TOMB OF CHARLES BAUDELAIRE

The buried shrine shows at its sewer-mouth’s
Sepulchral slobber of mud and rubies
Some abominable statue of Anubis,
The muzzle lit like a ferocious snout

Or as when a dubious wick twists in the new gas,
Wiping out, as we know, the insults suffered
Haggardly lighting an immortal pubis,
Whose flight roosts according to the lamp

What votive leaves, dried in cities without evening
Could bless, as she can, vainly sitting
Against the marble of Baudelaire

Shudderingly absent from the veil that clothes her
She, his Shade, a protective poisonous air
Always to be breathed, although we die of her.

Vertaling A.S. Kline

******

DAS GRAB VON CHARLES BAUDELAIRE

Versunkner tempel einst aus dessen grabesmunde
Erbrochner auswurf von rubin und unrat bleckt
Entsetzliches idol · Anubis · hingestreckt
Die lefze flammend rot wie eine wilde wunde

Und heut das gaslicht das mit züngeln in der runde
Die ausgegossne schmach beflissen trockenleckt
Und dann mit trübem schein die schande neu bedeckt
Die sich zum flug erhebt um die laternenstunde

Stadt ohne abend · ach wie blass ist doch der glanz
Der eitlen huldigung · der trockne blätterkranz
Auf Baudelaire's grab auf kahlen marmorplatten

Wo tiefverschleiert steht in geisterhaftem wehn
Schutzengel sie und gift · sie selbst · sein eigner Schatten•
Den stets wir atmen auch wenn wir zugrunde gehn.

Vertaling Carl Fischer

******

A Loud Death

If I die, I want a loud death. I don’t want to be just
breaking news, or a number in a group, I want a death
that the world will hear, an impact that will remain
through time, and a timeless image that cannot be
buried by time or place.
—Fatima Hassouna, Gaza photo journalist,
on April 15, before her death on April 16, 2025
Like the sound waves in space that tear
the remnants of supernovas, and twist the paths
of light

so maybe this is why some spiral galaxies
like Messier 77 resemble ears.
But also when
sunset splinters its light over the ridgeline and
the fireflies in this ravine cry desperately to save it,

or when the embers from last night's crackling
campfire tremble,
or when our dog begins to fear
the sounds we do not hear,
then we know those waves
have touched us too.
For it is the silence after
the plane's screech or the missile's strike,
a kind of voiceless scream
that her photos captured
even as she stood among the rubble looking up
as if those waves could also signal a moment's
desperate hope.
There is so much we do not hear—
the rumble of shifting sand dunes, the purr and drum
of the wolf spider, the echoes of bats, the explosions
on the sun, the warning cry of the treehopper, but

it's the cry of those buried alive we so often refuse
to hear as too distant or beyond our reach to help,

yet even an elephant's infrasound, which can be
detected by herd members as far as 115 miles
brings them to safety,
which tells us, well,
tells us what?
It was Jesus (Luke 19:40)
who said if these keep silent, then the very stones
will cry out.
Here, the news moves on to the next
loudest story,
or some chat on the phone blares
the latest scandal, score or personal interest.
In Gaza,
one journalist warned, a press vest makes you a target.

In one photo a hand reaches through the rubble is if
it were reaching to speak, 16 April 2025, from Al-Touffah.

In the end, it was the sound of her home collapsing.
In the end, we are all targets in our silences.
In the end, we know her absence the way each syllable
shouts its lament, pleading from inside each of these words.

Richard Jackson

*****

L’amour

Pour le fleuve et la terre
Et la nuit la plus claire
Pour la paix et la guerre
L’amour

Pour les temps à changer
Le boire et le manger
Pour les mains en danger
L’amour

Pour la mer et le ciel
Et le sang et le fiel
Pour la lie et le miel
L’amour

Pour bâbord et tribord
Et l’espoir le plus fort
Pour la vie et la mort
L’amour

(Pierre Seghers)

*****

Toast funèbre

Ô de notre bonheur, toi, le fatal emblème !

Salut de la démence et libation blême,
Ne crois pas qu'au magique espoir du corridor
J'offre ma coupe vide où souffre un monstre d'or !
Ton apparition ne va pas me suffire :
Car je t'ai mis, moi-même, en un lieu de porphyre.
Le rite est pour les mains d'éteindre le flambeau

Contre le fer épais des portes du tombeau
Très simple de chanter l'absence du poëte,
Que ce beau monument l'enferme tout entier :
Si ce n'est que la gloire ardente du métier,
Jusqu'à l'heure commune et vile de la cendre,
Par le carreau qu'allume un soir fier d'y descendre,
Retourne vers les feux du pur soleil mortel !

Magnifique, total et solitaire, tel
Tremble de s'exhaler le faux orgueil des hommes.
Cette foule hagarde ! elle annonce : Nous sommes
La triste opacité de nos spectres futurs.
Mais le blason des deuils épars sur de vains murs,
J'ai méprisé l'horreur lucide d'une larme,
Quand, sourd même à mon vers sacré qui ne l'alarme,
Quelqu'un de ces passants, fier, aveugle et muet,
Hôte de son linceul vague, se transmuait
En le vierge héros de l'attente posthume.
Vaste gouffre apporté dans l'amas de la brume
Par l'irascible vent des mots qu'il n'a pas dits,
Le néant à cet Homme aboli de jadis :
"Souvenir d'horizons, qu'est-ce, ô toi, que la Terre ?"
Hurle ce songe; et, voix dont la clarté s'altère,
L'espace a pour jouet le cri : "Je ne sais pas !"

Le Maître, par un oeil profond, a, sur ses pas,
Apaisé de l'éden l'inquiète merveille
Dont le frisson final, dans sa voix seule, éveille
Pour la Rose et le Lys le mystère d'un nom.
Est-il de ce destin rien qui demeure, non ?
Le splendide génie éternel n'a pas d'ombre.
Moi, de votre désir soucieux, je veux voir,

Idéal que nous font les jardins de cet astre,
Survivre pour l'honneur du tranquille désastre
Une agitation solennelle par l'air
De paroles, pourpre ivre et grand calice clair,
Que, pluie et diamant, le regard diaphane
Resté là sur ces fleurs dont nulle ne se fane,
Isole parmi l'heure et le rayon du jour !

C'est de nos vrais bosquets déjà tout le séjour,
Où le poëte pur a pour geste humble et large
De l'interdire au rêve, ennemi de sa charge :
Afin que le matin de son repos altier,

Quand la mort ancienne est comme pour Gautier
De n'ouvrir pas les yeux sacrés et de se taire,

Surgisse, de l'allée ornement tributaire,
Le sépulcre solide où gît tout ce qui nuit,
Et l'avare silence et la massive nuit.

Stéphane Mallarmé, Le tombeau de Théophile Gautier, 1873

******

FUNERAL LIBATION (AT GAUTIER'S TOMB)

To you, gone emblem of our happiness!

Greetings, in pale libation and madness,
Don't think to some hope of magic corridors I offer
My empty cup, where a monster of gold suffers!
Your apparition cannot satisfy me:
Since I myself entombed you in porphyry.
The rite decrees our hands must quench the torch
Against the iron mass of your tomb's porch:
None at this simple ceremony should forget,
Those chosen to sing the absence of the poet,
That this monument encloses him entire.
Were it not that his art's glory, full of fire
Till the dark communal moment all of ash,
Returns as proud evening's glow lights the glass,
To the fires of the pure mortal sun!

Marvellous, total, solitary, so that one
Trembles to breathe with man's false pride.
This haggard crowd! 'We are', it cries,
'Our future ghosts, their sad opacity.'
But with walls blazoned, mourning, empty,
I've scorned the lucid horror of a tear,
When, deaf to the sacred verse he does not fear,
One of those passers-by, mute, blind, proud,
Transmutes himself, a guest in his vague shroud,
Into the virgin hero of posthumous waiting.
A vast void carried through the fog's drifting,
By the angry wind of words he did not say,
Nothing, to this Man abolished yesterday:
'What is Earth, O you, memories of horizons?'
Shrieks the dream: and, a voice whose clarity lessens,

Space, has for its toy this cry: ‘I do not know!’

The Master, with eye profound, as he goes,
Pacified the restless miracle of Eden,
Who alone woke, in his voice’s final frisson,
The mystery of a name for the Lily and the Rose.
Is there anything of this destiny left, or no?
O, all of you, forget your darkened faith.
Glorious, eternal genius has no shade.
I, moved by your desire, wish to see
for Him who vanished yesterday, in the Ideal
Work that for us the garden of this star creates,
As a solemn agitation in the air, that stays
Honouring this quiet disaster, a stir
Of words, a drunken red, calyx, clear,
That, rain and diamonds, the crystal gaze
Fixed on these flowers of which none fade,
Isolates in the hour and the light of day!

That’s all that’s left already of our true play,
Where the pure poet’s gesture, humble, vast
Must deny the dream, the enemy of his trust:
So that on the morning of his exalted stay,
When ancient death is for him as for Gautier,
The un-opening of sacred eyes, the being-still,
The solid tomb may rise, ornament this hill,
The sepulchre where lies the power to blight,
And miserly silence and the massive night.

Vertaling A.S. Kline

****

Wanting to Die

Since you ask, most days I cannot remember.
I walk in my clothing, unmarked by that voyage.
Then the almost unnameable lust returns.

Even then I have nothing against life.
I know well the grass blades you mention,
the furniture you have placed under the sun.

But suicides have a special language.
Like carpenters they want to knowwhich tools.

They never askwhy build.

Twice I have so simply declared myself,
have possessed the enemy, eaten the enemy,
have taken on his craft, his magic.

In this way, heavy and thoughtful,
warmer than oil or water,
I have rested, drooling at the mouth-hole.

I did not think of my body at needle point.
Even the cornea and the leftover urine were gone.
Suicides have already betrayed the body.

Still-born, they don't always die,
but dazzled, they can't forget a drug so sweet
that even children would look on and smile.

To thrust all that life under your tongue!—
that, all by itself, becomes a passion.
Death's a sad Bone; bruised, you'd say,

and yet she waits for me, year after year,
to so delicately undo an old wound,
to empty my breath from its bad prison.

Balanced there, suicides sometimes meet,
raging at the fruit, a pumped-up moon,
leaving the bread they mistook for a kiss,

leaving the page of the book carelessly open,
something unsaid, the phone off the hook
and the love, whatever it was, an infection.

Anne Sexton
1928 –1974

*****

A Hymn To God The Father

Wilt thou forgive that sin where I begun,
Which was my sin, though it were done before?
Wilt thou forgive that sin, through which I run,
And do run still, though still I do deplore?

When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

Wilt thou forgive that sin which I have won
Others to sin, and made my sin their door?
Wilt thou forgive that sin which I did shun
A year or two, but wallow'd in, a score?
When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

I have a sin of fear, that when I have spun
My last thread, I shall perish on the shore;
But swear by thyself, that at my death thy Son
Shall shine as he shines now, and heretofore;
And, having done that, thou hast done;
I fear no more.

John Donne

******

A Valediction: Forbidding Mourning

As virtuous men pass mildly away,
And whisper to their souls, to go,
Whilst some of their sad friends do say,
"The breath goes now," and some say, “No:"

So let us melt, and make no noise,
No tear-floods, nor sigh-tempests move;
'Twere profanation of our joys
To tell the laity our love.

Moving of th' earth brings harms and fears;
Men reckon what it did, and meant;
But trepidation of the spheres,
Though greater far, is innocent.

Dull sublunary lovers' love
(Whose soul is sense) cannot admit
Absence, because it doth remove
Those things which elemented it.

But we by a love so much refin’d,
That ourselves know not what it is,

Inter-assured of the mind,
Care less, eyes, lips, and hands to miss.

Our two souls therefore, which are one,
Though I must go, endure not yet
A breach, but an expansion,
Like gold to airy thinness beat.

If they be two, they are two so
As stiff twin compasses are two;
Thy soul, the fix'd foot, makes no show
To move, but doth, if the' other do.

And though it in the centre sit,
Yet when the other far doth roam,
It leans, and hearkens after it,
And grows erect, as that comes home.

Such wilt thou be to me, who must
Like th' other foot, obliquely run;
Thy firmness makes my circle just,
And makes me end, where I begun.

John Donne

*****

A Coast-Nightmare

I have a friend in ghostland—
  Early found, ah me, how early lost!—
Blood-red seaweeds drip along that coastland
  By the strong sea wrenched and tossed.
In every creek there slopes a dead man’s islet,
  And such an one in every bay;
All unripened in the unended twilight:
  For there comes neither night nor day.

Unripe harvest there hath none to reap it
  From the watery misty place;
Unripe vineyard there hath none to keep it
  In unprofitable space.
Living flocks and herds are nowhere found there;
  Only ghosts in flocks and shoals:
Indistinguished hazy ghosts surround there

Meteors whirling on their poles;
Indistinguished hazy ghosts abound there;
Troops, yea swarms, of dead men's souls.—

Have they towns to live in?—
They have towers and towns from sea to sea;
Of each town the gates are seven;
Of one of these each ghost is free.
Civilians, soldiers, seamen,
Of one town each ghost is free:
They are ghastly men those ghostly freemen:
Such a sight may you not see.—

How know you that your lover
Of death's tideless waters stoops to drink?—
Me by night doth mouldy darkness cover,
It makes me quake to think:
All night long I feel his presence hover
Thro' the darkness black as ink.

Without a voice he tells me
The wordless secrets of death's deep:
If I sleep, his trumpet voice compels me
To stalk forth in my sleep:
If I wake, he hunts me like a nightmare;
I feel my hair stand up, my body creep:
Without light I see a blasting sight there,
See a secret I must keep.

Christina Rossetti
1830 –1894

*****

VII

At the round earths imagin'd corners, blow
Your trumpets, Angells, and arise, arise
From death, you numberlesse infinities
Of soules, and to your scattred bodies goe,
All whom the flood did, and fire shall o'erthrow,
All whom warre, death, age, agues, tyrannies,
Despaire, law, chance, hath slaine, and you whose eyes,
Shall behold God, and never tast deaths woe.
But let them sleepe, Lord, and mee mourne a space,

For, if above all these, my sinnes abound,
'Tis late to aske abundance of thy grace,
When wee are there; here on this lowly ground,
Teach mee how to repent; for that's as good
As if thou'hadst seal'd my pardon, with thy blood

John Donne

*****

VII **Aan de verbeelde…**

Aan de verbeelde uiteinden dezer aarde
Blaast, Englen, uw bazuinen. En rijst heen
Op uit de dood, ontelbre oneindigheên
Van zielen, naar uw lijven die rondwaarden
Verspreid; al die vloed zwolg, die vuur zal branden,
Die krijg sloeg, nood, kwaal, pijn, geweld, dwangwet, lot,
En wie nooit doods smart proeve', en zien zal God.
Maar laat hén slape', en míj, Heer, in dees landen
Een wijl nog rouwen: zo mijn zonde' al gaan
Boven die van hen allen, 't is te laat
Te vrage' uw gena's volheid mij te laven
Als we daar zijn; waar hier we in laagte staan,
Leer mij hoe ik berouw: dat 's eendre baat
Als zou uw bloed mijn schuldkwijtschelding staven.

John Donne

vertaling Victor E. van Vriesland

******

On Death

Then Almitra spoke, saying, We would ask now of Death.
And he said:
You would know the secret of death.
But how shall you find it unless you seek it in the heart of life?
The owl whose night-bound eyes are blind unto the day cannot unveil the mystery of light.
If you would indeed behold the spirit of death, open your heart wide unto the body of life.
For life and death are one, even as the river and the sea are one.

In the depth of your hopes and desires lies your silent knowledge of the beyond;
And like seeds dreaming beneath the snow your heart dreams of spring.
Trust the dreams, for in them is hidden the gate to eternity.
Your fear of death is but the trembling of the shepherd when he stands before the king whose hand is to be laid upon him in honour.
Is the shepherd not joyful beneath his trembling, that he shall wear the mark of the king?
Yet is he not more mindful of his trembling?

For what is it to die but to stand naked in the wind and to melt into the sun?
And what is it to cease breathing, but to free the breath from its restless tides, that it may rise and expand and seek God unencumbered?

Only when you drink from the river of silence shall you indeed sing.
And when you have reached the mountain top, then you shall begin to climb.
And when the earth shall claim your limbs, then shall you truly dance.

Kahlil Gibran
1883 –1931

*****

X **Death Be Not Proud**

Death be not proud, though some have called thee
Mighty and dreadfull, for, thou art not soe,
For, those, whom thou think'st, thou dost overthrow,
Die not, poore death, nor yet canst thou kill mee.
From rest and sleepe, which but thy pictures bee,
Much pleasure, then from thee, much more must flow,
And soonest our best men with thee doe goe,
Rest of their bones, and soules deliverie.
Thou art slave to Fate, Chance, kings, and desperate men,
And dost with poyson, warre, and sicknesse dwell,
And poppie, or charmes can make us sleepe as well,
And better then thy stroake; why swell'st thou then?
One short sleepe past, wee wake eternally,
And death shall be no more; death, thou shalt die.

John Donne

*****

X **Dood, wees niet...**

Dood, wees niet trots, al noemden veler woorden
Machtig en vreeslijk u, gij zijt zo niet,
Want die gij denkt te storten in het niet,
Sterven niet, dood, noch kunt gij míj vermoorden.
Rust en slaap, beelden slechts van wat gij zijt,
Schenken genot, veel meer dan gíj kunt geven,
De besten eindigen het eerst hun leven:
Rust voor hun stof, en hun zielen bevrijd.
Slaaf van 't lot, koningen en die zich verdoemen,
Werkt gij met gif, ziekten en oorlogsbloed;
Door lied en maanzaad slapen we even goed,
En beter dan door u; waarop dan roemen?
Na korte slaap wij 't eeuwige waken erven,
En dood bestaat niet meer; dood, gij zult sterven.

John Donne

vertaling Victor E. van Vriesland

*****

And ask ye why these sad tears stream?'

'Te somnia nostra reducunt.'
OVID.

And ask ye why these sad tears stream?
Why these wan eyes are dim with weeping?
I had a dream–a lovely dream,
Of her that in the grave is sleeping.

I saw her as 'twas yesterday,
The bloom upon her cheek still glowing;
And round her play'd a golden ray,
And on her brows were gay flowers blowing.

With angel-hand she swept a lyre,
A garland red with roses bound it;
Its strings were wreath'd with lambent fire
And amaranth was woven round it.

I saw her mid the realms of light,

In everlasting radiance gleaming;
Co-equal with the seraphs bright,
Mid thousand thousand angels beaming.

I strove to reach her, when, behold,
Those fairy forms of bliss Elysian,
And all that rich scene wrapt in gold,
Faded in air–a lovely vision!

And I awoke, but oh! to me
That waking hour was doubly weary;
And yet I could not envy thee,
Although so blest, and I so dreary.

Alfred Tennyson

*****

Kom niet...

Kom niet, als ik ben doodgegaan,
Dwaas schreiend aan mijn grafstee staan.

Treed niet de grond rondom mijn hoofd,
Jij die mij eens was toebeloofd.

Verstoor de rust niet van het koud
Arm stof dat jij niet redden woudt.

Dat men de wind en de pluvier slechts hoor'.
Maar jij, - loop door!

Of't wandaad was, kind, of je waan,
Deert mij niet langer: 't moest zo gaan.

Kus wie je wilt in zaligheid
Maar ik ben zat en ziek van Tijd.

Ik vraag slechts rust, laat mij alleen.
Toef niet, zwak hart, ga heen.

Alfred Tennyson

Vertaling Viktor E. van Vriesland

******

A mi hermano Miguel

In memoriam

Hermano, hoy estoy en el poyo de la casa,
donde nos haces una falta sin fondo!
Me acuerdo que jugábamos esta hora, y que mamá
nos acariciaba: «Pero, hijos... »

Ahora yo me escondo,
como antes, todas estas oraciones
vespertinas, y espero que tú no des conmigo.
Por la sala, el zaguán, los corredores.
Después, te ocultas tú, y yo no doy contigo.
Me acuerdo que nos hacíamos llorar,
hermano, en aquel juego.

Miguel, tú te escondiste
una noche de agosto, al alborear;
pero, en vez de ocultarte riendo, estabas triste...
Y tu gemelo corazón de esas tardes
extintas se ha aburrido de no encontrarte. Y ya
cae sombra en el alma.

Oye, hermano, no tardes
en salir. Bueno? Puede inquietarse mamá.

César Vallejo

******

An meinen Bruder Miguel

In memoriam

Bruder, heute sitze ich auf der Steinbank vor dem Haus,
wo du uns zutiefst fehlst!
Ich erinnere mich, daß wir zu dieser Stunde spielten
und daß Mama uns streichelte: «Aber Jungens...»

Jetzt verstecke ich mich
wie früher, all die abendlichen
Gebete hindurch, und hoffe, daß du mich nicht findest.

Im Wohnzimmer, in der Diele, in den Hausgängen.
Dann verbirgst du dich, und ich finde dich nicht.
Ich erinnere mich, Bruder, daß uns dieses Spiel
zum Weinen brachte.

Miguel, du versteckte dich
in einer Augustnacht, gegen Morgen;
aber statt dich lachend zu verbergen, warst du traurig...
Und dein Zwillingsherz jener erloschenen Nachmittage
war es leid, dich nicht zu finden. Und schon
sinkt Schatten in die Seele.

Hör zu, Bruder, mach,
daß du rauskommst. Einverstanden? Mama könnte sich Sorgen machen.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

To My Brother Miguel In Memoriam

Brother, today I sit on the brick bench of the house,
where you make a bottomless emptiness.
I remember we used to play at this hour, and mama
caressed us: "But, sons…"

Now I go hide
as before, from all evening
lectures, and I trust you not to give me away.
Through the parlor, the vestibule, the corridors.
Later, you hide, and I do not give you away.
I remember we made ourselves cry,
brother, from so much laughing.

Miguel, you went into hiding
one night in August, toward dawn,
but, instead of chuckling, you were sad.
And the twin heart of those dead evenings
grew annoyed at not finding you. And now
a shadow falls on my soul.

Listen, brother, don't be late
coming out. All right? Mama might worry.

César Vallejo

translated by James Wright

******

Verses in the Wind

i.
nacimos y morimos
we are born & we die
es el ciclo de la vida
moving mountains of moments
we begin again
falling drops of starlight
we wash away the empire's sins
the year
that marked us but we cannot
wash away
the wind

ii. for
our people who touch the land
work the soil / with determined
backs bent / eyes to the sky
reclaim our heritage
my urban mind a gray winter blizzard
washed in blue tones / here in my homeland
remember a forever summer in my blood
my hips move in the reclaiming of the rhythm of a
shovel that swings / this urban
jibara heart beat / beats strong here
where i belong / home is soil beneath my fingernails
pebbles unearthed / pushed by my sweaty arms
& in the palms of my hands where i hold
a full cup of faith

iii.
when I die
let me leave more
than these verses in the wind
say / my breath / before it is vapor / forgotten
left something in the breeze / in the moonlight
that eased someone else's sorrow

when my skin blows away
& my bones are one with the red clay
of my homeland, please say / i did something more
than write words

Mariposa Fernández

*****

ALL THINGS WILL DIE

Clearly the blue river chimes in its flowing
    Under my eye;
Warmly and broadly the south winds are blowing
    Over the sky.

One after another the white clouds are fleeting;
Every heart this May morning in joyance is beating
    Full merrily;
  Yet all things must die.

The stream will cease to flow;
The wind will cease to blow;
The clouds will cease to fleet;
The heart will cease to beat;
  For all things must die.
    All things must die.
Spring will come never more.
    O, vanity!

Death waits at the door.
See! our friends are all forsaking
The wine and the merrymaking.
We are call'd–we must go.
Laid low, very low,
In the dark we must lie.
The merry glees are still;
The voice of the bird
Shall no more be heard,
Nor the wind on the hill.
    O, misery!

Hark! death is calling
While I speak to ye,
The jaw is falling,

The red cheek paling,
The strong limbs failing;
Ice with the warm blood mixing;
The eyeballs fixing.
Nine times goes the passing bell:
Ye merry souls, farewell.
    The old earth
    Had a birth,
    As all men know,
    Long ago.

And the old earth must die.
So let the warm winds range,
And the blue wave beat the shore;
For even and morn
Ye will never see
Thro' eternity.
All things were born.
Ye will come never more,
For all things must die.

Alfred Tennyson

*****

The Ballad of Oriana

My heart is wasted with my woe,
    Oriana.
There is no rest for me below,
    Oriana.
When the long dun wolds are ribb'd with snow,
And loud the Norland whirlwinds blow,

    Oriana,
Alone I wander to and fro,
    Oriana.
Ere the light on dark was growing,
    Oriana,
At midnight the cock was crowing,
    Oriana;

Winds were blowing, waters flowing,
We heard the steeds to battle going,

Oriana,
Aloud the hollow bugle blowing,
Oriana.
In the yew-wood black as night,
Oriana,
Ere I rode into the fight,
Oriana,

While blissful tears blinded my sight
By star-shine and by moonlight,
Oriana,
I to thee my troth did plight,
Oriana.
She stood upon the castle wall,
Oriana;
She watch'd my crest among them all,
Oriana;

She saw me fight, she heard me call,
When forth there stept a foeman tall,
Oriana,
Atween me and the castle wall,
Oriana.
The bitter arrow went aside,
Oriana:
The false, false arrow went aside,
Oriana;

The damned arrow glanced aside,
And pierced thy heart, my love, my bride,
Oriana!
Thy heart, my life, my love, my bride,
Oriana!
O, narrow, narrow was the space,
Oriana!
Loud, loud rung out the bugle's brays,
Oriana.

O, deathful stabs were dealt apace,
The battle deepen'd in its place,
Oriana;
But I was down upon my face,
Oriana.
They should have stabb'd me where I lay,
Oriana!

How could I rise and come away,
Oriana?

How could I look upon the day?
They should have stabb'd me where I lay,
Oriana–
They should have trod me into clay,
Oriana.
O breaking heart that will not break,
Oriana!
O pale, pale face so sweet and meek,
Oriana!

Thou smilest, but thou dost not speak,
And then the tears run down my cheek,
Oriana.
What wantest thou? whom dost thou seek,
Oriana?
I cry aloud; none hear my cries,
Oriana.
Thou comest atween me and the skies,
Oriana.

I feel the tears of blood arise
Up from my heart unto my eyes,
Oriana.
Within thy heart my arrow lies,
Oriana.
O cursed hand! O cursed blow!
Oriana!
O happy thou that liest low,
Oriana!
All night the silence seems to flow
Beside me in my utter woe,
Oriana.
A weary, weary way I go,
Oriana!
When Norland winds pipe down the sea,
Oriana,
I walk, I dare not think of thee,
Oriana.

Thou liest beneath the greenwood tree,
I dare not die and come to thee,
Oriana.

I hear the roaring of the sea,
      Oriana.

Alfred Tennyson

****

In Memoriam W. G. Ward

Farewell, whose like on earth I shall not find,
    Whose Faith and Work were bells of full accord,
My friend, the most unworldly of mankind,
    Most generous of all Ultramontanes, Ward
How subtle at tierce and quart of mind with mind,
How loyal in the following of thy Lord

Alfred Tennyson

******

Aan jou dit...

Aan jou dit vers, opdat, wanneer mijn naam soms vindt
Op goed geluk zijn weg naar veel latere jaren
En eens 's avonds een droom in de mensgeest doet varen,
Als een schip aangewaaid op machtige stormwind,

De herinnering aan jou, gelijk de onzeekre sagen,
De lezer zo vermoeit als wien een tredwiel bindt,
En zich met broederlijk mystische keten windt
Aan mijn hooghartig rijm dat haar blijft mededragen;

Vervloekt wezen, aan wie van diepen afgronds schrik
Tot hoogste hemel anders niets beantwoordt dan ik!
- O jij, schim die zich hier een vluchtig spoor slechts baande,

Die lichtvoetig vertrapt, met onbewogen blik,
De stompe stervlingen die je zo bitter waanden,
Beeld met je gitten oog, engel onsterfelijk!

Charles Baudelaire

Vertaling Viktor E. van Vriesland

******

In droom voor…

In droom voor 's hemels poort ik trad,
Waar 'k jou, mijn lief, ontmoette.
Daar vloeide een bron, waar jij bij zat,
Daarin wies je je voeten.

Je wies hun witte blinkegloed
Rustloos, zonder bezinnen;
Steeds weer opnieuw, met vreemde spoed,
Zag 'k je dit werk beginnen.

Ik vroeg: wat spoel je hier toch af,
Met wangen traanbedropen?
Je zeide: ik heb met jou in 't stof,
Zo diep in 't stof gelopen.

Conrad Ferdinand Meyer

Vertaling Viktor E. van Vriesland

******

De tuin van Proserpina

Hier, waar de wereld traag en
Alle onrust is teniet
Als uitgewoede vlagen
Waar droom in droom verschiet,
Zie ik 't gewas gedijen
Voor 't plukken en het snijen,
Voor maai- en oogstgetijen, -
Een slaapzwaar stroomgebied.

Moe ben 'k van trane' en lachen
En van wie lacht en schreit,
Van wat, wie zaait, kan wachten
In de komende oogsttijd;
Moe ben 'k van ure' en dagen,
Bloeme' op wind weggedragen,
Dromen, krachten en vragen,
En al wat 't waken lijdt.

Leve' en dood zijn hier buren

En, buiten menslijk zicht,
Golfgrauw en winden sturen
Zwak schip en geesten licht;
Zij drijven los - vanwaar? - en

Geen weet waarheen ze varen:
Ons komt zo'n wind niet waren
Noch groeit zo iets in 't licht.
Geen veen of kreupelbossen.
Heide noch wingerd bloost,
Slechts kale maanzaadknoppen:
Haar groene druivenooft;
Biesstengels, bleek ontloken,
Van bloem noch blad doorbroken
Dan waaruit zij zal stoken
Voor doden wijn des doods.

Bleek, zonder tal of namen
Op akkers zonder vrucht,
Wiegen ze in sluimring samen
Nachtlang. Dan klaart de lucht:
En als vertraagd, te laat en
In hemel en hel verlaten,
Door neevlen losgelaten
Daagraad uit duister vlucht.

Wie sterk was als de leeuwen
Woont ook eens bij de doôn.
Hem wekt geen englenhemel,
Hij krijgt geen hel tot woon.
Wie schoon was als de dagen
Ziet eens zijn schoon vervagen;
Kwam hem ook liefde schragen,

Bij 't einde is zij gevloôn.
Bleek, achter hal en wanden,
Met loof gekroond, staat zij
Wier koude onsterflijke handen
Al 't sterflijke verbei'n.
Liefde vreest haar te groeten
Wier lome mond is zoeter
Voor wie haar kome' ontmoeten
Uit vele lande' en tij'n.

Al wie ooit werd geboren

Wacht ze, haar moeder de aard',
't Leven van most en koren
Vergeten. Lente en zaad
En zwaluw glippen heimlijk
Achter haar aan, waar pijnlijk
't Zomerlied onwaarschijnlijk
Lijkt en de bloem versmaad;

Waar liefd', nu dor en zwaar, en
Vermoeid van wiek en oud,
Heen wijkt, en dode jaren
En al wat rampspoed bouwt,
Verzaakter dagen dode
Dromen, door sneeuw bevrozen
Knoppen, verwaaide rode
Blaadren uit voorjaarswoud.

Geen smart van 't grootste derven,
Geen vreugd staat voor ons vast;
't Heden zal morgen sterven:
Tijd stopt op niemands last;
En liefde, zwak en wreed, en
Met mond die 't half maar leed, en
Ogen die reeds vergeten,
Zucht: liefde is kort slechts gast.

Van te veel hang naar 't leven,
Van hoop en vrees bevrijd,
Danken we in korte bede,
Wat ook gij goden zijt,
Dat levens niet steeds voortgaan,
Dat doden nimmer opstaan,
Dat zelfs de traagste stroom aan
't Eind veilig zeewaarts glijdt.

Dan zal geen ster ontwaken,
Noch zon met gloed bevracht;
Gerucht als golven maken
Noch klank of beeldenpracht;
Winters noch lentlijk lover,
Noch iets van dag of tover; -
Slechts de eeuwge slaap is over
In een eeuwige nacht

Algernon Charles Swinburne

Vertaling Victor E. van Vriesland

******

Grafschrift van Hippias van Thera, zoon van Lakoon

Verheugt u, die dit leest. Dees heilige aard' dekt licht
Een zuivre jongling, reeds met twintig jaar verscheiden.
Zie op zijn grafzuil twee maal Eroos opgericht:
De een geeft, de ander ontneemt de stervlingen het licht,
Maar beiden zijn ze schoon, en zij glimlachen beiden.

Anatole France

Vertaling Victor E. van Vriesland

*****

Requiem

Onder het wijde sterrenmeer
Delf mijn graf en leg mij neer.
Ik leefde en stierf naar mijn begeer,
Naar dit eind heb ik gesmacht;

Geef mij dit vers op mijn grafzerk mee:
Hier ligt hij waar hij wilde in vree;
Thuis is de zeeman, thuis van zee,
En de jager thuis van de jacht.

Robert Louis Stevenson:

Vertaling Victor E. van Vriesland

******

Al waar 'k...

Al waar 'k op wachtte, als toevlucht voor mijn ziel,
Al wat ik niet kreeg, al wat mij ontviel -
Er is één woord waarin ik 't nederleg;
Ik mag 't niet spreken: geen, wie ik het zeg.
'k Vel eenzaam vonnis en ik werp het weg.

Ik ruk 't mijn borst uit waar 't geklonken had,
'k Laat leed en lust, gelijk een dorrend blad
Wegwaaien waar de wind het henen droeg
Over de wereld die naar mij niet vroeg.
Dan wil ik slapen, want het is genoeg.

Hermann Sudermann

Vertaling Victor E. van Vriesland

******

Ballade van haat

Kort leven wens 'k de man die 'k haat!
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Wacht en zie en wacht hoe 't gaat,
Eens boet hij alles, groot en klein,
Nu of later, vroeg of laat,
(Staal of lood of henneptouw,
Zijn ziel zal voor de duivel zijn!)

Zwart is de weg in de nacht zo laat,
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Maar een duidelijk doel is het maanbleek gelaat,
Eén strik voor een mol of een man die viel,
En een man is dood als hij stinken gaat.
(Staal of lood of henneptouw,
Naar de duivel met zijn ziel!)

Hij krijgt geen gezangen, hij krijgt geen kist.
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Geen doodsklok luidt hem uit ten lest,
Voor een man het graf, voor een beest de vaalt,
Stof tot stof, en mest tot mest!
(Staal of lood of henneptouw,
En zijn ziel de duivel haalt!)

Alfred Douglas

Vertaling Victor E. van Vriesland

*****

L'honneur de souffrir X

Geen bed, geen kamer, geen verblijf
Vermindren ooit mijn angst en rouw
Dat jij stierf en ik leven blijf.

- In de aarde, zwart en koud en nauw,
Daar heb ik een afspraak met jou!

Anna de Noailles

Vertaling Victor E. van Vriesland

******

L'honneur de souffrir CVII

De sneeuw blijft gelijkmatig komen
Vannacht, en smelt en valt zo wijd.
In deze vriesschemer moet 'k dromen
Van je dieper bevrorenheid.

Ik droom, o warmte mij verloren,
Van je koude die zich ontbond.
Geen andre droom kan 'k meer behoren
Dan nog alleen van uit de grond.

En 'k lijk luchtig en licht degenen
Voor wie ik hier mijn liedren zing,
Ik die, nu 'k niet met je ging henen,
Voor altijd ben een vreemdeling.

Anna de Noailles

Vertaling Victor E. van Vriesland

******

De soldaat

Als 'k sterven zou, denk enkel dit van mij:
Dat ergens is een hoekje in een vreemd land,
Dat eeuwig England blijft: daar is beland
In edele aarde een eedler stof dan zij;
Een stof die England vorm en ziel zou lenen,
Zijn bloemen lief deed hebben, langs zijn grassen

Deed zwerven, aadmend Englands lucht, gewassen
Door 't beekje thuis, door zon van thuis beschenen.

Denk dat dit hart, gaat alle nood wegglijden,
Als eindlijk deel van de oneindige geest
Ergens teruggeeft Englands klankgewemel,
Gedachten, dromen als zijn dagen blijde,
Gelach met makkers saam, vriendschap geweest
Vredig in harten onder Englands hemel.

Rupert Brooke

Vertaling Victor E. van Vriesland

*****

The Burial of Love

His eyes in eclipse,
Pale-cold his lips,
The light of his hopes unfed,
Mute his tongue,
His bow unstrung
With the tears he hath shed,
Backward drooping his graceful head,
Love is dead:
His last arrow is sped;
He hath not another dart;
Go–carry him to his dark deathbed;
Bury him in the cold, cold heart–
Love is dead.

O truest love! art thou forlorn,
And unrevenged? thy pleasant wiles
Forgotten, and thine innocent joy?
Shall hollow-hearted apathy,
The cruellest form of perfect scorn,
With languor of most hateful smiles,
For ever write,
In the withered light
Of the tearless eye,
And epitaph that all may spy?
No! sooner she herself shall die.

For her the showers shall not fall,

Nor the round sun shine that shineth to all;
  Her light shall into darkness change;
For her the green grass shall not spring,
Nor the rivers flow, nor the sweet birds sing,
  Till Love have his full revenge.

Alfred Tennyson

****

The Tears Of Heaven

   Heaven weeps above the earth all night till morn,
In darkness weeps as all ashamed to weep,
Because the earth hath made her state forlorn
With self-wrought evil of unnumbered years,
And doth the fruit of her dishonor reap.
And all the day heaven gathers back her tears
Into her own blue eyes so clear and deep,
And showering down the glory of lightsome day,
Smiles on the earth's worn brow to win her if she may.

Alfred Tennyson

*****

MARIANA

      'Mariana in the moated grange.'
      Measure for Measure.
With blackest moss the flower-plots
  Were thickly crusted, one and all:
The rusted nails fell from the knots
  That held the pear to the gable-wall.
The broken sheds look'd sad and strange:
  Unlifted was the clinking latch;
  Weeded and worn the ancient thatch
Upon the lonely moated grange.
    She only said, 'My life is dreary,
      He cometh not,' she said;
    She said, 'I am aweary, aweary,
      I would that I were dead!'

Her tears fell with the dews at even;
  Her tears fell ere the dews were dried;

She could not look on the sweet heaven,
  Either at morn or eventide.
After the flitting of the bats,
  When thickest dark did trance the sky,
  She drew her casement-curtain by,
And glanced athwart the glooming flats.
    She only said, ‘The night is dreary,
      He cometh not,’ she said;
    She said, ‘I am aweary, aweary,
      I would that I were dead!’

Upon the middle of the night,
  Waking she heard the night-fowl crow:
The cock sung out an hour ere light:
  From the dark fen the oxen’s low
Came to her: without hope of change,
  In sleep she seem’d to walk forlorn,
  Till cold winds woke the gray-eyed morn
About the lonely moated grange.
    She only said, ‘The day is dreary,
      He cometh not,’ she said;
    She said, ‘I am aweary, aweary,
      I would that I were dead!’

About a stone-cast from the wall
  A sluice with blacken’d waters slept,
And o’er it many, round and small,
  The cluster’d marish-mosses crept.
Hard by a poplar shook alway,
  All silver-green with gnarled bark:
  For leagues no other tree did mark
The level waste, the rounding gray.
    She only said, ‘My life is dreary,
      He cometh not,’ she said;
    She said, ‘I am aweary, aweary,
      I would that I were dead!’

And ever when the moon was low,
  And the shrill winds were up and away,
In the white curtain, to and fro,
  She saw the gusty shadow sway.
But when the moon was very low,
  And wild winds bound within their cell,
  The shadow of the poplar fell
Upon her bed, across her brow.

She only said, ‘The night is dreary,
He cometh not,’ she said;
She said, ‘I am aweary, aweary,
I would that I were dead!’

All day within the dreamy house,
The doors upon their hinges creak’d;
The blue fly sung in the pane; the mouse
Behind the mouldering wainscot shriek’d,
Or from the crevice peer’d about.
Old faces glimmer’d thro’ the doors,
Old footsteps trod the upper floors,
Old voices called her from without.
She only said, ‘My life is dreary,
He cometh not,’ she said;
She said, ‘I am aweary, aweary,
I would that I were dead!’

The sparrow’s chirrup on the roof,
The slow clock ticking, and the sound
Which to the wooing wind aloof
The poplar made, did all confound
Her sense; but most she loathed the hour
When the thick-moted sunbeam lay
Athwart the chambers, and the day
Was sloping toward his western bower.
Then, said she, ‘I am very dreary,
He will not come,’ she said;
She wept, ‘I am aweary, aweary,
Oh God, that I were dead!’

Alfred Tennyson

****

Love and Death

What time the mighty moon was gathering light
Love paced the thymy plots of Paradise,
And all about him roll’d his lustrous eyes;
When, turning round a cassia, full in view,
Death, walking all alone beneath a yew,
And talking to himself, first met his sight.
‘You must begone,’ said Death, ‘these walks are mine.’

Love wept and spread his sheeny vans for flight;
Yet ere he parted said, ‘This hour is thine:
Thou art the shadow of life, and as the tree
Stands in the sun and shadows all beneath,
So in the light of great eternity
Life eminent creates the shade of death.
The shadow passeth when the tree shall fall,
But I shall reign for ever over all.’

Alfred Tennyson

****

Love

I.
Thou, from the first, unborn, undying Love,
Albeit we gaze not on thy glories near,
Before the face of God didst breathe and move,
Though night and pain and rain and death reign here.
Thou foldest, like a golden atmosphere,
The very throne of the eternal God;
Passing through thee the edicts of his fear
Are mellowed into music, borne abroad
By the loud winds, though they uprend the sea,
Even from its central deeps: thine empery
Is over all; thou wilt not brook eclipse;
Thou goest and returnest to His leeps
Like lightning: thou dost ever brood above
The silence of all hearts, unutterable Love.

II.
To know thee is all wisdom, and old age
Is but to know thee: dimly we behold thee
Athwart the veils of evils which infold thee.
We beat upon our aching hearts in rage;
We cry for thee; we deem the world thy tomb.
As dwellers in lone planets look upon
The mighty disk of their majestic sun,
Hollowed in awful chasms of wheeling gloom,
Making their day dim, so we gaze on thee.
Come, thou of many crowns, white-robéd Love,
Oh! rend the veil in twain: all men adore thee;
Heaven crieth after thee; earth waiteth for thee;

Breathe on thy wingéd throne, and it shall move
In music and in light o’er land and sea.

III.
And now–methinks I gaze upon thee now,
As on a serpent in his agonies
Awe-stricken Indians; what time laid low
And crushing the thick fragrant reeds he lies,
When the new year warm-breathéd on the Earth,
Waiting to light him with her purple skies,
Calls to him by the fountain to uprise.
Already with the pangs of a new birth
Strain the hot spheres of his convulséd eyes,
And in his writhings awful hues begin
To wander down his sable-sheeny sides,
Like light on troubled waters: from within
Anon he rusheth forth with merry din,
And in him light and joy and strength abides;
And from his brows a crown of living light
Looks through the thick-stemmed woods by day and night.

Alfred Tennyson

****

XXIV

Al borde de un sepulcro florecido
transcurren dos marías llorando,
llorando a mares.

El ñandú desplumado del recuerdo
alarga su postrera pluma,
y con ella la mano negativa de Pedro
graba en un domingo de ramos
resonancias de exequias y de piedras.

Del borde de un sepulcro removido
se alejan dos marías cantando.

Lunes.

César Vallejo

*****

XIV

Aan de rand van een graf vol bloemen
gaan twee marias voorbij, ze wenen,
wenen overvloedig.

De gepluimde nandoe van de herinnering
schuift zijn laatste veer uit,
en daarmee grift de negatieve hand van Petrus
echo's van begrafenissen en van stenen
in een palmzondag.

Van de rand van een opengebroken graf
verwijderen zich twee marias, ze zingen.

Maandag.

Vertaling Bart Vonck

******

XXIV

Am Rande eines blühenden Grabmals
gehen zwei Marias weinend vorüber,
Meere weinend

Der gerupfte Nandú-Vogel der Erinnerung
streckt seine letzte Feder,
und mit ihr ritzt Petrus negative Hand
an einem Palmsonntag
Nachklänge von Leichenbegängnissen und Steinen.

Vom Rand eines fortgeräumten Grabmals
entfernen sich zwei Marias singend.

Montag.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

NOTHING WILL DIE

When will the stream be aweary of flowing
Under my eye?
When will the wind be aweary of blowing

Over the sky?
When will the clouds be aweary of fleeting?
When will the heart be aweary of beating?

And nature die?
Never, O, never, nothing will die;

The stream flows,
The wind blows,
The cloud fleets,
The heart beats,
Nothing will die.

Nothing will die;
All things will change
Thro' eternity.
'Tis the world's winter;
Autumn and summer
Are gone long ago;
Earth is dry to the centre,
But spring, a new comer,
A spring rich and strange,
Shall make the winds blow
Round and round,
Thro' and thro',
Here and there,
Till the air
And the ground
Shall be fill'd with life anew.

The world was never made;
It will change, but it will not fade.
So let the wind range;
For even and morn
Ever will be
Thro' eternity.

Nothing was born;
Nothing will die;

All things will change.

Alfred Tennyson

****

Invocatie

Vannacht regent je naam van al de sterren af.
Dwars door mijn bloed suizelt het goud van je gedenken,
En vindt, gekeerd in 't siddrend zelf, zijn doodstil graf.

Ik voel je handen mij als blauwe vlammen wenken;
Zo wenkt mijn ziel de ziel die zij zich zelve gaf:
De glorie van elk zijn wil zich in niet-zijn drenken

En iedre wil neemt, willende, zijn koele straf:
De stilte zich van witte willoosheid te schenken. -
Vannacht regent je naam van al de sterren af.

Viktor E. van Vriesland

******

De verborgen verlatenheid

I
De tijd wordt rijp; de wereld breekt, en bloed
Bloeit uit haar wonden naar het zonlicht open.
Wrangste vertwijfeling en machtigst hopen
Vallen tot pulver in de starre gloed.

II
Dit zijn de steile gure duizeldiepe wachten
Van eenzaamheids verloren fonkeling.
Het hart klopt fel en bang en ongelijk
En priemt het warme bloed de leden door,
Het taaie sterke leven, dat zich nog verzet
Tegen de dood, in ongelijke strijd,
Een korte tijd.

III
Angst is het weten van het bloed, het leven,
De vlam die dood gaat naar de zwarte nacht

In ons en buiten ons. Angst is de kracht
Die leven is en onverwoestbaar streven
Naar eenzaamheid en van daar naar de dood.

IV
De zeernis van het schrijnend morgenlicht
Wringt door mijn ogen heen mijn leven binnen,
Het zelfzaam donker onbewegelijk
Leven achter mijn ogen waar God woont,
Slapend, een korte tijd. Het zere licht
Zal Gods slaap kwellen tot de dood hem brengt
Droomloze rust voor goed.

V
O een daad alleen om de daad,
O eindlijk een dag om de dag.

VI
Weer zijn mijn dromen drachtig van gezichten
Van schoner dreven en een beter leven.

VII
De wereld tussen nacht en wind
Is wijd geworden als lang geleden;
Vreemd dat nu alles is weggegleden
Om dit donker hart waar de nacht begint.
Waar vindt nu het hart nog een licht en een huis?
Weg en voorgoed verloren
De laatste stee, en de bomen horen
Alleen hun eigen eenlijk geruis...
En de lamp en het boek voor het open raam
Worden vreemd en ver -
En de nacht is zwart van wind en een ster
Flakkert eenzaam.
En een stem komt
Van achter de wereld,
Die klinkt als de zee
Zingt.
O mijn laatste weten
Is vergeten.
En voor nu en altijd
Geeft het heftige hart aan de nacht zich.

VIII
Maar de nacht als een vlam aan mijn zij

Breekt, zoals golven breken
Kapot,
En, een apokaluptisch teken,
Breekt hij neer en verrot.
Wijd
En alleen is de wereld, is God
Naar wie ik nu op groei tot
Deze glanzende eenzaamheid,
Onze oneindige eenzaamheid...

IX
Tot de tijd dat God en een mens
Samengroeien tot één
Levend lijf; en de tijd
Stilstaat, voorgoed bereid.

Victor E. van Vriesland

*****

Absinth

Een doffe drang naar de eeuwigheid.
En waar de nachten gesluierd staan
In onbewegelijke slaap,
Verzonkenheid die geen grenzen kent
En buiten duur en buiten plaats...
Tot zwakke rimpeling de tijd
Weer doet ontstaan.
Maar nog en nog en altijd door
Zuigt hem het leven uit de dood,
Het leven dat nog niemand kent
Uit dood allang gewend.

Victor E. van Vriesland

*****

Resumerend

Een lief gezicht. - Wat maakt mij zo vermoeid?
O die daar staat, en gaat aan poorten kloppen -
Keer maar naar uw nederig dorp terug,
En rust, en zie de grasjes aan uw voet,
In lentezon of flonkerende zwijging

Van maan in voornacht, groeien en tevree
Sterven. En zoek geen nieuwe grote poorten
Meer om uw vuisten op stuk te rameien;
Vrienden: mijn oren zijn er moede van.
Een lief gezicht is zuiverder dan al
Wat luide roept. Wees rustig, en ga dood
Hartelijk en tevreden in het gras
Van een klein tuintje, op een voorjaarsmorgen.

Victor E. van Vriesland

******

Ontvreemde dag

Hoe kwam hierheen verzeild
Uit nacht van stilte en niet
Leven van nu en hier?
Pijn van gekwelde dier?
Onrust van lach en verdriet?

Als fijne rook verijlt
En bloesem verwaait op wind,
Verbleekt en vertrilt en vergaat
Wat dagelijks weten laat
Over van wonder en kind.

Alleen en enig verwijlt
Besef van verdwaald te zijn:
Achter het denken om
Treuzelt het bang en stom,
Dof en hardnekkig en klein.

Van waar deze felle jacht,
Vreemd aan de rust die blijft
Rondom het wilde lot?
Hoe kwam verdwaalde God
Tot ons leven ingelijfd?

Dit heeft het wel gebracht:
Oud vermoeden groeit en pal
Staat zekerheid dieper dan dood.
Wat stuwt dan nog dwaas dit groot
Dwars damp-blauw water zijn val?

Onwezenlijk onverwacht
Afgestort van zijn bron
Ontkernd viel Zijn als een vraag,
Zwevend, wenkend: dat vandaag
Is een vonk tussen zon en zon;

Is een afglimp voorgoed voorbij
Van toekomst; hij keert niet weer;
Nooit zelf, nooit wezend, nooit ik,
Nooit eigenlijk...; ogenblik
Van onder tijds wimper neer.

Tijd! weef er uw web met zij -
Het is toch maar een vod van rag...
Toen donker oerlicht uiteen
Brak tot seizoen en geween
Kwam hier en nu deze dag.

Victor E. van Vriesland

*****

Portret

Gesperd het licht der ogen waar verdroefd
Het zielement in siddert, dat behoeft
Gemeenzaamheids gewin: een eindelijk
Begin.

Hoe leeft ze? Als uit verstolen schuilhoek spiedend,
Roerloos eerst, of haar niemand komt benaadren,
Dralend, in afweer en verlangen beide;
En dan, snel hert, edel op linkse pootjes, vliedend.
Wat doet haar lijden?
O schaamte, schaamte om 't alleen eigene.
Trillend gespannen is haar tegenweren
Van aanraken der binnenste donkere
Geborgene beslotenheden, flonkerende.
En tederheid zou wel bezeren
Haar binnenst zwijgen,

Spiegelend stilte. Daar huivert hunkerend door
Het beeld van een ander: hij is reeds teloor
Voordat hij gekomen was. Zij wil zelf wel een ander zijn,
Ver weg van zichzelf,

Ver.

Is dit haar leven? Is dit haar lijden?
Kan niets haar bevrijden?
Zij slaapt. Zij slaapwandelt naar
Zichzelf overgegeven
Of het andere zal komen.
Zij slaapwandelt van de dood te dromen.

Bewegend op hoge benen, met lange armen,
Recht en soepel en sterk en onbeholpen
Draagt ze haar romp gelijk een slanke jongen,
Maar alles is fijner.

Lange magere polsen en enkels dun,
En, hoog aangezet, de kleine borsten als van
Een meisje van vijftien jaar, maar anders.
Twee kleine vogels dicht bijelkander geborgen
Samen op één tak wiegend. En angstig, angstig.

Om het bleke gezicht
Hangen de haren glansloos,
Vaal en zonder licht;
Geurend naar een zwaarmoedige herinnering, zo welbekend.

Ogen rusteloos, ze knipperen als gekwetst
En van daglicht gedeerd. Ogen ijl betogen,
Duldzaam en hulpeloos. Ogen naar binnen gebroken,
Oud porselein.

Haar gezicht verstrakt soms, dan lijken scheef gesneden
Als bij mongools ver en wreed ras de ogen
Omlaaggetrokken aan de hoek. En zwaar
Neerhangend rusten de oogleden erop.

Haar mond bleekrood is warm en week; hij beeft onzeker
En spreekt maar schaarse woorden, tastend en klein. Haar mond
Is warm bleekrood.

Hoog rechtop draagt zij het hoofd.
Hoog en blank is het voorhoofd. Twee groefjes
Van leed, nauw zichtbaar, als met fijne naaldjes erin gekrast.
De neus is smal en aan de vleugels iets breder.

Zij glimlacht zelden. Uit een versloten gebied

Breekt haar glimlach open. Haar glimlach maakt het bloed
Donker en kloppend.

Hoe al te bewust van ontoereikendheid
-Die niet gelooft wat zij wilde geloven -
Verzwakt van treurnis beven van mond naar kin
Tot trillen gerede vaak zij- en neerwaartse trekken.
Dikwijls jaagt een wild gloeiende brand het gezicht in,
De stof der wangen lijkt dan bros en giftig
Als het dik snottig bloemvlees van hyacinten
Of van begonia's.

Leven stroef geremd in zijn gang,
Schromend,
Dromend.

O droom die roodgrijs naar binnen
- Een donkere plant daarbinnen -
Opzuigt haar ongeweten aandacht:
Niemand kent haar naam noch gedaante.
In het duister groeit zij,
Nimmer bloeit zij.

O dit uiterst verloren en verlaten
En al van tevoren ontgoocheld wachten.
Wachten waarop? Op leven vóór de dood.
O dit alleen tenietgaan, bitter en klachtloos...
-Laat ik uw kreet, laat ik uw tranen geweest zijn,
De stem van uw zwijgen. U groeten, u groeten mijn tranen.

Ziel! - Eenzaam eiland
Klein aan de rand
Van leven.
Niet te bereiken.
Uw wenkende wijken-
de verte.

Victor E. van Vriesland

*****

De overtocht

Stormwolken schuiven naar een geheim.
  Bruisend stroomt het leven naar de dood,

Barstend,
Stroomt groot teloor, en al wat vast en
Stellig nog is stroomt mede groot
Teloor naar stroomloos opgeheven zijn.

Waar was het jagend licht grenslozer uitgestort
Dan nu? wanneer feller dan hier? Bomen nijgen mij toe
Waar ik
Schrijd langs hen, overgaand in een vervaarlijk
Uitwijken naar doodvreemd en bloed-
eigen gebied: vloerloze hal, van stolpig huiflicht fort.

Hier rust het middelpunt van wat ik was,
Maar ondoorzichtig als een nevelsluier,
Vochtig
Te ademen; en niet te horen noch te
Zien. Ik weet dat in die ronde ruimte
Eind en begin voorgoed tezamenvalt.

Wij zijn maar enkelen die tot hier geraken;-
Zelfs van ons zelf is veel achtergebleven.
Ontgrensd
Vlieten wij restloos samen tot een kern
Van weerkeer. Heel die achterwereld brekend
Worden wij alles wat wij altijd waren.

Victor E. van Vriesland

*****

Zesde samenspraak

Laat mij slapen deze nacht, o vrouw,
Aan uw levend lijf bij u in bed:
Eenzaamheid en angst en rouw
Hebben hun ijskoude klauw
In mijn krimpend hart gezet.
Laat mij één nacht veilig bij u rusten,
Ik ben moede, vrouw, en vrees de dood.

Neen, gij zult mijn teder lijf niet schenden
Met uw schaamteloze lusten;
Zoek een andre bedgenoot.

'k Zal mij dan tot Neeltje Goedbloed wenden:

Mijne strelingen bekoren haar...

Neen, o neen, dat nimmer! kom dan maar .

Victor E. van Vriesland

******

Epitaaf

Uitgeheven
Boven sterflijke
Transen,
Boven verderflijke
Kansen;

Blind gegeven
Naar doods open geheimenis
Waar alle hopen ten
Einde is.

Hem heeft leven
Wel gebroken uitzonderlijk
Maar sterven verhoogd verwonderlijk.

Victor E. van Vriesland

*****

Het twee-enig einde

De wereld die ik, maar een hartklop lang,
Beeld van mijn wezen maakte en maatgezang
Van mijn ademen, zal met mij verzinken,
Wankel als ik, ongeloofwaardig blinken
Van tijdelijke zon. Nu komt de nacht
En wordt haar schijn ten snelle dood gebracht.
Vaarwel, leeg spinsel dat mij eens omhing:
Wij sterven samen, uit de schemering
Zal van ons beiden geen andere dag
Meer opkomen. Reeds seint de zwarte vlag
Des nachts dat alles er niet is geweest.
Stemloos gekeeld als een gebonden beest
Val ik, en jij, mijn wereld, valt met mij.
Wij waren één; één Niets neemt nu ons bei.

Victor E. van Vriesland

*****

Uitgeleide

Ik denk aan jou.
Waar bleef mijn weerstand? argeloos gevoegd
Binnen de grenzen, nauw
Van een verminderd ondervinden.
Uit het gesproken woord keer weer!
Beklemmend in de
Steedlijke vroegt'
Luid schennend schalt door ochtendlijk verkeer
Wat niet meer fluistren kan met een geheim verweer:
Glanzende en wonderlijke en nauw verstane
Prevelen van weleer.

Eens gingen toch mijn wegen
Door deze zelfde stad (en ik was jong)
Je wachten tegen
In eendre banen.
Maar tot dit laat cortège werd ik thans genood
Dat mij kwam halen:
Van 's morgens dwalen
Totdat fel dansrumoer deze angst wegzong
In de taverne waar de nacht
Me eenlijk te vinden placht -
En jij bent dood.

Victor E. van Vriesland

*****

Hypothese

Voor wie doodgaan ten volle kon beseffen
Ware alleenzijn wat dan het diepste dreigt.
Terwijl nog 't lijf reutelend naar adem hijgt
Komt eenzaamheid ondenkbaar 't denken treffen.

De liefste, naaste, zal troostend opheffen
Ons weerloos hoofd, ze wist het zweet en nijgt
Vergeefse goedheid naar 't klam bed - toch zwijgt

Al-om verlatenheid bleekzwart en effen:

Zwijgender dan te kennen voor ons vragen,
Groter dan enig mensehart kan dragen,
Verslindend, hardnekkig en onweerstaanbaar.

In 't laatste rochelen, niet meer verstaanbaar,
Smoort geen wanhoop om 's levens eeuwig heen zijn,
Maar angst, angst, angst om 't mateloos alleenzijn.

Victor E. van Vriesland

*****

Dit kind

Dit kind stierf toen het jong was: zeven jaar.
Het was zo vol vertrouwen in het leven
Dat het zijn doodgaan niet begrepen heeft.
Het was vertrouwd met zich en met de dieren;
De mensen onverschillig niet maar vreemd.
Toen het op zijn klein bed gestorven lag
Waren zijn wangen bruin nog van de zon.

Victor E. van Vriesland

*****

Avondlijk tweegesprek tussen de dichter en de harmonika

Uitgezweken, weggebleekt
En tot vaalheid afgeslonken
Is de late dag verzonken
In een giftig niets dat breekt.

Neergedaan tot schandlijk grauw
Bukt het vaag plantsoen te loeren,
Achter stoffige contouren
Kermt het als een zieke vrouw.

Dat is de harmonika
Die schijnt dreinend na te pleiten
En hardnekkig slaagt mij bij te
Blijven als ik verder ga.

‘Doe niet zo pathetisch, zwijg!
Ik ben heus nog niets vergeten
Die hier thans met afgemeten
Stappen langs u henen tijg:

Zij was jong en ik een kind
Levend van gedroomde daden.
Tot haar minnespel beraden
Vond ik wat ik nooit meer vind.

't Was die kermis in Chalon
-O, de geur der hippodromen! -
Toen voor 't eerst zij is gekomen
In haar witte nachtjapon...

Manen dreven traag voorbij
Millioener sterren tochten.
Saam op mythische gedrochten
Door het nachtruim reden wij.

't Is geweest en afgedaan
En elkaar allang vergeven,
En daartussen ligt een leven
En het is voorgoed vergaan.

Weg dan met die weke wijs!
Ben ik niet een daagjen ouder,
Harder, rustiger en kouder?
Word ik niet al aardig grijs?

Wat geweest is, is geweest.
'k Wil hieraan nu niet meer denken.
Ik laat mij niet door u wenken
Tot dit temerige feest.

't Schrijnt nog maar ter nauwer nood.
Laat mijn rust mij, om te trachten
Onverschillig af te wachten
Die engros kleptomaan Dood.’

‘- Altijd, altijd kom ik weer.
Altijd heb 'k u iets te vragen.
Gij vindt, vluchtend, toch behagen
In die stage wederkeer.

Loop maar: mij ontkomt ge niet.
Veel gewonnen, meer verloren!
Waarom wilt ge uzelf niet horen
In het drenzen van mijn lied?

Was zij jong? Waart gij een kind?
Waarlijk! laat ons haar betreuren:
Sterrengruis en kermisgeuren
Vlagen met de zomerwind.

Hoor mijn langgerekt akkoord...
n die heugnis, leer ervaren,
Eeuwig leeft wat even maar een
Grond van u heeft aangeboord.'

Uit een duister niets dat breekt
Vaag uit de plantsoen-contouren
Kermend en bezwerend roeren
Klanken zich, vervaald, verbleekt;

Volgen mij hardnekkig na,
Vragen, dringen, roepen, zeuren;
Vals deunt blijheid door dit treuren.
-Speelt niet meer, harmonika!

Victor E. van Vriesland

*****

Mon Repos

I De rentenier spreekt

Waar vlak voor 't kruispunt met de Koningstraat
De Boschlei afbuigt, daar, in 't puntig lijstje
Platanen aan 't gazon verscholen, staat
Mijn klein, barok, paars porselein paleisje.

Mijn nicht van zestig woont met mij. Een meisje
Kon ze nooit houden, doch 't huishouden gaat
Geregeld zo zijn gang: de knecht, ons Gijsje,
Zorgt voor was, schoonmaak, groenten en gebraad.

'k Woon hier al dertig jaar en mag niet klagen;
Brussel heeft iets gezelligs. Maar de dagen

Lijken als droppels water op elkaar.

Nicht is wel lief, maar saai. Als ik ga jagen
Of naar de Club ga, zegt ze niets, 't is waar;
Toch zou 'k me op straat niet graag met Zizi wagen.

II De nicht spreekt

Dicht bij de dood, maar nog vol vurig leven
Wanneer ik denk aan wat had kunnen zijn,
Slijt ik mijn dagen in vreedzame schijn
Met Neef. Toch doet mij soms zijn zelfzucht beven

Van weerzin: zijn sigaren en zijn wijn
Zijn meer voor hem dan wat ik hem kan geven.
Aan dit moderne Babylon ontheven
Houd ik mijzelf naar ziel en lichaam rein.

'k Vertrouw hem niet: 'k moest elke meid wegsturen.
En Gijs wordt dovig. Dikwijls lig ik uren
Des nachts te luistren wijl de kaarsvlam geelt.

Komt hij dan thuis en laat de badkraan stromen,
Dan slaap ik eindlijk in. Maar in mijn dromen
Zie 'k zijn maîtresse. En ik blijf ongestreeld.

III Gijsje spreekt

Al dertig jaar ging 'k opendoen als 't belde
Aan zijn voordeur. Nu belt haast niemand meer.
Ik bleef alleen met Juffrouw en Mijnheer
Die dertig jaar zijn flessen wijn natelde

En zijn sigaren - smaad die ik negeer.
Ik doe al 't werk. Als jicht mij niet zo kwelde
Wilde ik wel weg. Maar ik heb noch de gelden
Noch de gezondheid. Dus dat kan niet meer.

Hij 's dwaas, zij erger. Zij kijkt me soms aan,
Zo ijzig, dat 'k mijn hart niet meer voel slaan.
Hoe ik me ook ging aan huis en keuken hechten,

Als 'k aan mijn vrije jeugd denk, en de slechte
Jaren hier, toen mijn oom was doodgegaan,
Zou 'k tot ze ook dood zijn met hen kunnen vechten.

IV Zizi spreekt

Eens in de veertien dagen komt een oud,
Gepommadeerd en fattrig heertje, haren
Geverfd en snor geverfd, al zeven jaren
Op 't zelfde uur hierheen, warmt aan mij zijn koud,

Mager karkas, en raadt mij aan, te sparen
Al wat hij meebrengt van zilver of goud.
Dan, na een uurtje vrijen, gaat hij gauw 't
Achterpoortje uit. 'k Moet zijn sloffen bewaren.

Zeven jaar, zeven jaar al... En veel praten
Deed hij nog nimmer, of zich ooit verlaten.
Hij is mij vreemd; ik ken hem eiglijk niet.

Ook niet zijn echte naam. Hij is niet kwaad, en
Royaal genoeg. Ik wil hem ook niet haten -
Maar kon hem worgen van louter verdriet.

V Mon Repos spreekt

Ik ben het huis. In mijn schaduwvertrekken
Bleekt 's ochtends schemer en des avonds daalt
Gedempt licht uit kristal-lustres en draalt
Tot nacht komt, krakend, met houtwormen wekken

Mijn oud-eiken betimmering. Hier rekken
Drie mensen samen hun dof tobben. Dwaalt
Tussen hen om een haat die bindt? Bepaalt
Hun denken de angst, zich in doods slaap te strekken?

Niet eens. Want deze levens zijn al dood
Nog eer ik ze, over een paar jaar, vergeten
Stof, wegspuug uit mijn glimmend paarse wangen.

Dan zijn mijn kamers stiller nog. Een groot
Zwijgen nestelt voorgoed in lege gangen:
't Is, als had niemand ooit van hen geweten.

Victor E. van Vriesland

*****

Ne iteretur

‘Wat in de kinderjaren
Het harte boeit en tooit,’
Daar lig ik naar te staren
Nu de oorlogskerstmis dooit.

O lieve Lovelingen,
Virginie, Rosalie,
Konden wij samen zingen
Van die melancholie!

Maar dat is uitgesloten;
De tijd is anders nu:
Ik loop in zeven sloten
Wanneer ik denk aan u.

Wat in mijn kinderjaren
Ik domweg heb veracht,
Heeft mij nu in gevaren
En haast ter dood gebracht.

En nooit, o Lovelingen,
Vergeet ik liefde of haat -
Maar daarvan kan 'k niet zingen,
Want beter nooit dan laat.

Victor E. van Vriesland

*****

De drievoudige dood

Car , hélas, nous mourons trois fois: la première, dans notre chair; la seconde, dans le coeur de ceux qui nous survivent, et la troisième, dans leur mémoire, qui est notre dernier tombeau, et le plus glacial. Sur ce thème, il fit un sonnet...

Julien Green

Eerst sterven we in het vlees. Onder de grond
Valt ons lichaam langzaam uiteen. 't Moet in de
Aarde allengs zich tot aarde weer ontbinden
Die zonder teken men niet wedervond.

Dan sterven we in het hart van wie ons minden.

Lang leefden we daar nog, maar als een wond.
't Geneest, en eindlijk is het weer gezond:
Ook in dat hart zijn wij niet meer te vinden.

Ten slotte sterven wij in hun herdenken:
Het derde, laatste, koudste graf sluit dicht.
Soms, bij een afscheid, blijft nog even wenken
Een witte hand. Ver weg. Dan uit 't gezicht.
Men ziet niet wat achter de wegbocht ligt -
Zo deinzen we uit hun blinde, lege denken.

Victor E. van Vriesland

*****

The rest is silence

Ik zie voor 't laatst terug mijn heel verleden.
'k Zie de gezichten, 'k hoor de stemmen spreken
Van wie het liefst mij waren; 'k tast het teken
Van wat haat, eenzaamheid en strijd mij deden.

Dan valt het alles weg, en slechts de wrede
Angst voor de dood komt door 't bewustzijn breken.
Hoe vaak heb 'k hem voorzien en uitgekeken
Naar zijn komst. Nu verbijstert hij mijn rede.

Als kind reeds torste ik de onnoembre last,
Dit moment te voorvoelen als beschikking:
Erger dan dood is doodgaan in die kilte.

'k Grijp als een drenkling zinkend naar houvast -
Maar 't ijzig Niets gaapt me aan met zijn verschrikking.
Vaarwel, wereld, vaarwel!... De rest is stilte

Victor E. van Vriesland

*****

Abdicatie

Doe afstand in gelatenheid,
O hart dat nimmer kwam tot rust.
Welhaast wenkt u de laatste kust
En valt gij weg uit deze tijd.

Doe afstand en houd u bereid:
Nooit heeft u kouder mond gekust
Dan die welhaast uw tranen sust
Met een oud lied voor al wie schreit.

Een slaaplied dat zo lang bestaat
Als mensen zwerven in hun nood,
En wie het hoort, die wordt zo stil:

‘Doe afstand van uw eigen wil
En verhul zwijgend uw gelaat -
Ik ben de vredestichter Dood.’

Victor E. van Vriesland

*****

De nageblevene

Nu zij dood is en met vergaan gelaat
Gekuild waar niemand ooit haar stem meer hoort,
Is het mij of ik zelf haar had vermoord
En haat ik mij met redeloze haat.

Zij was van liefde en leven onverzaad
En zwierf maar, want ik had haar niet verhoord.
Zij stierf - en ik leef verder ongestoord
En lach tot elke vrouw die langs mij gaat.

Vloek mij, trouwloze die geen rust kon schenken
Aan haar. Eenzaam nu waart en ongewroken
Haar schim door 't duinland waar wij samen wandelden.

Ik kan niet slapen omdat ik moet denken
Hoe jong haar kwetsbare ogen zijn gebroken
Die altijd keken of men haar mishandelde.

Victor E. van Vriesland

*****

Het onafwendbare

O smart die mij doordringt en komt bewonen,

O dood die mij bespiedt tot in mijn dromen.

Huiver van pijn die aan dit oud hart knaagt,
Huiver van vrees die deze geest verlaagt.

Een lang en trouw bestaan tot rook verdampt
Terwijl onwezenlijk een noodklok tampt.

En dit verslindend leed: zijn nauw te horen
Vergeefse kreet sterft weg en gaat verloren.

Victor E. van Vriesland

*****

A morte ac vita

...but this death was mixed with all my life,
Mine end with my beginning...

Algernon Charles Swinburne

Ik die aan het geluk nooit heb geloofd
En krimp van angst voor mijn toekomstig lijden,
Voordat de tijd mijn laatste adem rooft
Smeek ik je, uit mijn lot mij te bevrijden.
Rakel nog ééns het vuur op eer het dooft,
Wil één keer nog me een kort respijt bereiden
En leg je jonge hand op mijn oud hoofd,
Dan red je mij van dood en leven beide.

Alleen als 'k in je wezen ga te loor
Vergeet mijn hart zichzelf en al zijn pijn;
Gezwachteld in je stilte, zal het voor
Der wereld wreedheid daar beveiligd zijn;
Eeuwig geborgen in die donkre gronden,
Ben ik in jou vergaan, in jou hervonden.

Victor E. van Vriesland

*****

Nachtlied

Laat de nacht niet weten
Hoe ik van je houd -

Eens spreekt in je dromen
Die je hebt vergeten;
Eer je 't hebt vernomen
Ben ik dood en koud.

Laat mij zwijgend dulden
Dat je me versmaadt -
In de nacht geboren
Gaat een onverhulde
Maan op, die verloren
Aan de hemel staat.

Zo, van ijs en licht een
Kunstig eenzaam vuur,
Levend maar gestorven,
Schijnen mijn gedichten
Als een laat verworven
Nutteloos paruur.

Laat de nacht niet horen
Dat ik om je klaag -
Ik zal je nog vinden
In het blauw bevroren
Licht dat ik tot in de
Koudzwarte ether draag.

Victor E. van Vriesland

*****

Rechtvaardiging

I
Een god versmoort mijn stem die klinken wil,
Een god verstikt mijn keel die drinken wil.
Is er geen god om die god te overwinnen?
Alleen mijn ziel die niet verzinken wil.

II
Mijn volk vergaat in 's werelds herfstgetijde,
En ook mijn tijd is om en gaat me ontglijden.
Toch maakt één kracht ons tegen dood bestand:
Het woord dat blijft, vol van ons bloed en lijden.

III

O smaad mij niet om wat mijn jaren misten,
Vergeef hetgeen mijn zwakheid mij betwistte:
Van niets en eeuwigheid was 'k zozeer slaaf
Dat 'k mijn bestek in nacht en duister giste.

Victor E. van Vriesland

*****

In aetatem LX

Klakkeloos en onbekwamer
Dan 'k, voor al die jaren, was
Weggestoten uit de kamer
Waar ik leefde als een gewas,
Groeit in mij een wederkeren
Naar een kamer, weer bereid
Tot een zelfde niet te deren
Donkere beslotenheid,
Kouder echter, en waar 't groeien
Uit mijzelf zal overgaan
In het andere en vervloeien
Wat gevormd was tot bestaan.
En 'k vertel mij aan de tijd
Maar ik kan het niet vertellen.
Bijkans, van meewarigheid,
Voel ik lauwe tranen wellen
Telkens als ik hoor mijn lieven
Alreeds, tegen wil en dank,
Om mijn geestkracht niet te ontrieven
Afdempen een afscheidsklank
Die doordringt al wat zij zeggen.
(Wees nog eens, nog eens gekust,
Maar waar zullen wij hem leggen
Als hij welhaast gaat te rust?
Laat ons hem nog wat verwennen
Want wie weet, of, morgen al,
Hij ons nimmermeer zal kennen
Uit zijn aardedonkre dal.)
Angst zal mij m'n adem snoeren
Als ik mij niet overgeef
Aan wat mij van mij zal voeren
Naar een niets waarvoor ik beef.

Maar waar enkel leed mijn deel was

Kan 'k van leed geen afstand doen;
Waar ik vaak mijzelf teveel was
Kan 'k mij niet van mij ontdoen.
‘Lief, ik kan’ slechts ‘tranen vinden
Als mijn ziel’ mij ‘elders peist’
Terwijl gij zonder beminde
Dagelijks bedroefd verrijst...
Sterren sneeuwen, meeuwen zeilen,
Door de krotten strijkt scheef licht.
Hoor! de stad dreunt! en de veilen
Razen machtloos naar hun plicht.
Zieken kermen, wringend onder
Hellepijn, van wonden rood -
Maar zij hopen op een wonder
Want zij sidderen voor de dood.
Telkens als ik adem, sterven
Overal mensen als ik:
Na de smarten van het derven
't Gruwbre van hun laatste snik...
Ach, ik leg mij lachend neder
En wil wel gestorven zijn.
Leef ik waarlijk? laat mij weder
In mijn jonge moeder zijn.
Leven, leven, dwaasweg leven,
Dronken roes en zinneloos
Moorden, zoeken, lijden, geven -
Het is kort maar eindeloos.
Wie zich in ontembaar willen
Aan dit korte leven gaf,
Iets van hem zal nooit verstillen,
Hij is sterker dan het graf.
Wat ik schrijf kan tijd niet temmen:
't Leeft na duizend jaar nog voort
In wie nooit mijn naam, mijn stem en
Nooit mijn liedren heeft gehoord.

Deze drift schiet uit zichzelve
Leven, mens en dood voorbij,
Dieper dan een geest kan delven,
Hoger dan te voelen zij.
En wat blijft is enkel meer een
Weten van het ogenblik,
Moeheid om terug te keren,
Vóór de eerste angst en de eerste schrik,
Naar de jonge moeder, naar de

Kluis in duisternis gehuld,
Meenemend in de oude aarde
Wat het leven heeft vervuld:
Eeuwigheid! - Begin en einde
En al wat daar tussen ligt
Zijn geworde' een eender zijnde
Voor mijn schemerend gezicht.

Victor E. van Vriesland

*****

Acht korte doodsaria's

Cohabitatio

't Verbond dat ons tezamenbindt
Is niet van hier.
Wij liggen aan elkaar versmeten;
Ik woon bij jou gelijk een dier -
Totdat het leven is vergeten
En slapend zijn vergelding vindt.

Cour

De zomer lijkt zo koud.
Geen vogel hier. De binnenplaats
Stierf duizend doden.
Omheind en zonder licht en oud
Is deze haven waaraan 't leven is ontvloden -
Dat vaart met volle zeilen buitengaats.

Ter herinnering aan Chaïm Weizmann

Gericht en vast door al die jaren
En toch zoveel tekort gekomen.
Al wat hij gaf om zijn volk te vergaren:
Liefde, moed, kracht en aandacht en geduld -
Het werd daartoe door hem zichzelf ontnomen.
In door lijden verwoeste trekken is 't gehuld,
Als in een oude lege schrijn, welks glans is weggenomen.

Ontwaken

De dag breekt aan, het licht breekt uit

En fluit
Uit vele kelen in de bomen.
Moe nog en dof van dove nacht,
Gewekt uit duistre dromen,
Ben ik naar hier teruggebracht
Waar pijn opnieuw begint,
Maar mij een helderheid herwint:
Weer voort te moeten leven
Met mensen; en dan even
Nog zijn het zevenjarig kind
Dat zich in mij en in mijn kinderen voortzet -
En in de mensen allen, als ik lig op 't laatste bed.

Quo usque

Ik voel het snelle naadren
Van 't onontkoombaar schrikbewind.
Een rij zwijgende moeders en voorvaadren
Wacht mij tot ook mijn tijd begint
(En eindigt) en ik val met andre dorre blaadren.

Onvoldongen feit

Even ontwaard, en door geen wolk te stuiten,
Een stortbad van scheef licht: de aloude Amstel glijdt
Zwaar, breed en vonkend langs de ruiten.
Een vogel tuit. Dan heeft het grijs zich alweer uitgebreid.

Spelevaart

Laatst ging ik spelevaren
Al op de blauwe doodsrivier.
Daar zag ik scheepjes varen,
Die brachten veel vertier.
Zij hadden witte kielen
En rompen, witte zeilen op;
Tot zij voor anker vielen
Een witte vlag in top.
Zij losten en ontvingen
En dobberden de stroom weer af
(Het waren speelgoeddingen)
Naar zee, dat was hun graf.
Ook ik ging spelevaren
En ben op de rivier geweest;
Al waren er gevaren,

Toch was ik niet bevreesd.
Maar duizelzwaar en dronken
Vond ik op de oever mij terug.
Het water zag ik vonklen,
De wind floot door het tuig.
't Scheepje zag ik verdwijnen
Tot een streepje aan de horizon.
Eens zal het weer verschijnen
En heengaan met de noorderzon,
Mij halen en verleiden
Dat ik op 't witte dek
Mijn moede leden strek -
Dan zeewaarts langs de blauwe stroom
Zo vredig en zo loom
Wegzeilen en verglijden.

Aan mijn kinderen

Als ik nu heenga zul je mij nooit kennen
Anders dan als vaag beeld, vluchtig voorbijgezweefd;
Maar als ik twintig jaar nog had geleefd
Had je je twintig jaren aan mijn sterven moeten wennen.

Victor E. van Vriesland

*****

De ander

Zo doodlijk bedroefd en geschokt
En vervreemd van het leven -
Waarom dit opgekregen
Om te verwerken als lot?
Waarom dit toebedeeld
Als onontkoombaar geworden?
Maar onscheidbaar saamgeklonken
Met diep onduldbaar leed -
Met de slopende pijnen
Van het leed van ons beiden -
Is het wilde geluk
Dat leeft zo diep in de geest
Dat het niet meer ademen laat,
Verstikkend van hartelust.
Zo is het bestaan
Een eender krijgen en derven,

En het zien van verre
Van wat is onwerklijk geweest.
Ja was het niet een ander
Die ‘ik’ zei en te leven dacht?
Hoe spoedig kwam zijn val.
En het nu is niet op te vangen
Maar tuimelt met mij in het lege;
Dat is nu eenmaal het leven.
De demon van hard verweer
Keert tegen zichzelf zich het zeerst.
Oud stug verdriet
Teistert zin en ziel.
Het uitzicht wordt donker en vol
Schaduw. Dat ik van je houd
Maakt nog de lucht niet blauw.
Van de regen kom ik in de drop
Als ik tot mezelve kom.
Gaf ik niet sinds jaar en dag
Meelij, samenheid, voor elkaar zijn
In mensen en maatschappij
Waarvoor ik vocht als een man?
Uitzichtloos, lichteloos
Is het eind van de droom,
En toch licht, vol ijl en teder
Geluk en hoge vrede
Door ons onlosmakelijk één
Zijn in onzegbare liefde
Waar woorden te kort voor schieten.
Dat is dit zijn geweest,
Welhaast met het al alleen,
Welhaast met het al weer één,
Onpersoonlijk en algemeen.
Maar wat blijft ervan? angst en walg.
Maar wat blijft ervan? walg en angst.
Maar wat blijft ervan? zie mij; vermoeid,
Weifelend, twijfelend, niets
Gelovend, en vol verdriet,
Zo geschokt en ten dode bedroefd.

Victor E. van Vriesland

*****

All Souls' Day

Be careful, then, and be gentle about death.
For it is hard to die,
it is difficult to go through the door,
even when it opens.

And the poor dead, when they have left
the walled and silvery city
of the now hopeless body
where are they to go, Oh where are they to go?

They linger in the shadow of the earth.
The earth's long conical shadow is full of souls
that cannot find the way across the sea of change.

Be kind, Oh be kind to your dead
and give them a little encouragement
and help them to build their little ship of death
for the soul has a long, long journey after death
to the sweet home of pure oblivion.
Each needs a little ship, a little ship
and the proper store of meal for the longest journey.
Oh, from out of your heart
provide your dead once more, equip them
like departing mariners, lovingly.

D. H. Lawrence

****

Allerzielen

Wees dus voorzichtig en ga zachtjes om met de dood.
Want het is moeilijk om te sterven,
het is moeilijk om door de deur te gaan,
zelfs als die opengaat.

En de arme doden, als ze eenmaal
de ommuurde en zilveren stad
van het nu hopeloze lichaam hebben verlaten,
waar moeten ze dan heen, o waar moeten ze heen?

Ze blijven hangen in de schaduw van de aarde.
De lange kegelvormige schaduw van de aarde is vol met zielen
die de weg over de zee van verandering niet kunnen vinden.

Wees vriendelijk, o wees vriendelijk voor uw doden
en geef ze een beetje aanmoediging
en help ze hun kleine schip van de dood te bouwen
want de ziel heeft een lange, lange reis na de dood
naar het zoete huis van pure vergetelheid.
Ieder heeft een klein schip nodig, een klein schip
en de juiste voorraad voedsel voor de langste reis.
O, vanuit je hart
voorzie je doden nogmaals, rust ze uit
als vertrekkende zeelieden, liefdevol.

******

Het ruimen van het graf

In memoriam matris (1 november 1990)

Dat uw gebeente werd verzameld,
uw bekken dat mijn slaapplaats was,

het hoofd dat zong en heeft gestameld
dat ik uw allerliefste kindje was.

Uw armen waarin ik woonde,
uw schouderblad waarop ik sliep,

uw vingers die de wereld toonden,
uw stem waarop ik angstig riep.

Dat uit uw dodenwieg geschud,
gij in de aarde moet verdwalen.

Verschuil u dan in mij en stut
mijn woorden in al uw moedertalen.

gmt

*****

Ein Brief kam bei mir an aus meiner litauischen Heimatstadt
von einer, deren Jugendanmut stets noch ihren Zauber hat.
Hineingelegt hat sie, was ihre Liebe, ihre Trauer war:
einen Grashalm aus Ponar.

Der Grashalm, der umwölkt vom Zittern ist, vom Ringen mit dem Tod,

entflammte eins ums andere ein Alphabet Gesichter, feuerrot.
Und überm Murmeln aus der Aschenglut der Alphabetgesichterschar:
der Grashalm aus Ponar.

Der Grashalm ist jetzt meine Welt, der Heimat winzigkleines Bild,
wo Kinder eine Zeile Flammen sind, die Geige spielt.
Sie spielen Geige, und ihr Dirigent, der ist Legende gar:
der Grashalm aus Ponar.

Ich will nicht, dass ich je vom Grashalm aus der Heimat scheide,
denn Platz macht meine lang ersehnte gute Erde für uns beide.
Und steh ich vor dem Herrn, bring ich ihm eine Gabe dar:
den Grashalm aus Ponar.

Abraham Sutzkever

1981

Übersetzung Peter Comans

*****

EEN GRASHALM UIT PONAR

Ik heb een brief uit mijn thuisstad in Litouwen,
van iemand die de charme van haar jeugd nog heeft bewaard.
Ingesloten heeft zij al haar liefde en haar rouwen:
een grashalm uit Ponar.

De grashalm met een zieltogende glans,
belichtte de gezichtjes van elk letterpaar.
En boven die gezichten, in fluisterende as:
de grashalm uit Ponar.

Die grashalm is mijn wereld nu, mijn huis in miniatuur,
kinderen spelen er viool op een regeltje van vuur.
Zij spelen er viool, de dirigent is legendaar:
de grashalm uit Ponar.

Nimmer zal ik van die grashalm uit mijn thuisstad scheiden,
de langverbeide goede aarde heeft een plekje voor ons beiden.
Dan heb ik voor de Opperheer een klein cadeautje bij me:
de grashalm uit Ponar.

Abraham Sutzkever

vertaald uit het jiddisch door Willy Bril

*****

1981

A letter arrived from the town of my birth
from one still sustained by the grace of her youth.
Enclosed between torment and fondness she pressed
a blade of grass from Ponar.

This grass and moribund cloud with its flicker
once kindled the alphabet, letter by letter.
And on the face of the letters, in murmuring ash,
the blade of grass from Ponar.

The grass is my doll's house, my snug little world
where children play fiddles in rows as they burn.
The maestro's a legend, they lift up their bows
for the blade of grass from Ponar.

I won't part with this stemlet that yields up my home.
The good earth I long for makes room for us both.
And I'll bring to the Lord my oblation at last:
the blade of grass from Ponar.

Abraham Sutzkever

*****

The Blade of Grass from Ponar

I kept a letter from my hometown in Lithuania, from one
who still holds a dominion somewhere with her youthful charm.
In it she placed her sorrow and her affection:
A blade of grass from Ponar.

This blade of grass with a flickering puff of dying cloud
ignited, letter by letter, the faces of the letters.
And over letter-faces in murmuring smolder:
The blade of grass from Ponar.

This blade of grass is now my world, my miniature home,
where children play the fiddle in a line on fire.

They play the fiddle and legendary is their conductor:
The blade of grass from Ponar.

I will not separate from my hometown's blade of grass.
My good, longed-for earth will make room for both.
And then I will bring a gift to the Lord:
The blade of grass from Ponar.

ABRAHAM SUTZKEVER

vertaling Maia Evrona Translated from the Yiddish

****

KLAAGZANG VAN EEN JONGE WEDUWE

Sinds jij niet in mijn armen bent heb ik geen sterren nodig,
leef ik op de vreugdeloze wereld met twee zielen.

Ons kind kreeg niet de kans om uit te zingen: mama -
gebleven is het half in jou en half in mij. Voor immer!
Liefste, evenals de zon in zee
verkleinde zich de wereld, slechts mijn liefde
wordt in die verkleining stadig groter.

Men zegt: 'k ben mooi. Als jij zou zeggen: lelijk
zou dat liever zijn geweest dan mooi.
Wanneer ik maïs eet lijkt het
of ik je lippen proef.
Je herken ik
in de stormig rode os.
In het brullen van de leeuw
voel ik je machtige begeerte.
Sinds jij niet in armen bent heb ik geen sterren nodig.

Abraham Sutzkever

vertaald uit het jiddisch door Willy Bril

****

Wer wird bleiben, was wird bleiben? Bleiben wird ein Wind,
bleiben wird die Blindheit, wenn des Blinden Zeit verrinnt.
Bleiben wird ein Zeichen nur vom Meer: ein Bändchen Schaum,
bleiben wird ein Wölkchen bloss, verheddert hoch im Baum.

Wer wird bleiben, was wird bleiben? Bleiben wird ein Wort,
dass es - wie das Gras » Im Anfang« - keimt an jedem Ort.
Bleiben wird die Fiedelrose, für sich selber blühn,
sieben Gräser von den Gräsern werden sie verstehn.

Aus der Sterne weit gen Norden ausgespanntem Zelt
bleiben wird der Stern für immer, der in eine Träne fällt.
Bleiben wird noch stets ein Tropfen Wein in seinem Krug.
Wer wird bleiben? Gott wird bleiben. Ist das nicht genug?

Abraham Sutzkever

1974

Übersetzung Peter Comans

******

Who Will Remain, What Will Remain?

Who will remain, what will remain? A wind will remain behind,
there will remain the blindness of the disappearing blind.
There will remain a string of foam: a sign of the sea,
there will remain a puff of cloud hooked upon a tree.

Who will remain, what will remain? A syllable will remain behind,
primeval, to cultivate its creation again in time.
There will remain a fiddlerose in honor of itself alone,
to be understood by seven blades of all grass that grows.

More than all the stars there are from north to here,
there will remain the star that falls in a true tear.
A drop of wine will always remain in a pitcher too.
Who will remain? God will remain, isn't that enough for you?

Abraham Sutzkever

*****

Klänge von Violoncellos

Nein, wir beide kommen an kein Ende,
heimisch ist uns noch der Anfang, kaum vorbei.
Diesen Weg zu uns nur werden wir vollenden,
und ein neuer Horizont wird frei.

Du und ich, wir werden uns begegnen
dort im Spiegel: Hinter ihm im Gras
wird es Klänge von Violoncellos regnen,
und es wird kein Spiegel sein aus Glas.

Statt aus Glas aus einer Art Gewebe,
offensichtlich und zum Greifen wahr:
Hinter ihm - ein neu gefundenes Erleben,
hängen wird der Tod an einem Haar.

Ist es möglich, dass wir nur ein Irrtum sind,
nichts als Zufall unsre schönste Stunde,
und es frisst ein Wurm einst diese Stunde, blind,
dass nichts bleibt als Scherben auf dem Grunde?

Nein, wir werden uns dereinst begegnen
wie sich Reime schenken, stets zu zweit.
Klänge von Violoncellos wird es regnen
über weisse Wälder aus Unendlichkeit.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

aus: Rauch von jüdischen Kindern

3
Nur Rauch, nur Rauch, sie schweben nur im Rauch,
die toten Kinder leben nur im Rauch.

Sie rufen Mama, Mama! aus dem Rauch,
so weit das Auge schauen kann, nur Rauch.

Die Puppen und das Brot sind nur aus Rauch.
Und über ihnen Vögel - nichts als Rauch.

Die toten Kinder hüllen sich in Rauch,
die toten Kinder spielen nur im Rauch.

Abraham Sutzkever

1957

Übersetzung Peter Comans

*****

Alleen maar rook

fragment uit ‘Rojchn foen jidisje kinder’

Alleen maar rook, rook, zwevende rook,
de dode kinderen - levende rook.

Ze roepen; mamma, mamma! vanuit de rook,
waar je ook kijkt is rook.

De popjes, de broodjes zijn rook.
En boven hen zijn de vogels rook.

De dode kinderen hullen zich in rook,
de dode kinderen spelen in rook.

Abraham Sutzkever

(Uit het Jiddisch vertaald door Chanah Milner en Peter Berger)

*****

Smoke Of Jewish Children

Only smoke, smoke, hovering smoke,
Dead children — puffs of living smoke.

They call: Mama, mama! from the smoke,
The whole panorama is in smoke.

The dolls and their worlds are smoke.
And over them the birds are smoke.

The dead children wrap themselves in smoke.
The dead children trap their play in smoke.

1957

Abraham Sutzkever

******

Spielzeuge

Deine Spielzeuge, Kind, halt sie teuer,
sie sind klein, sind noch kleiner als du.
Und wenn schlafen geht abends das Feuer,
deck mit Sternen vom Baume sie zu.

Lass das goldene Pferdchen nur naschen
all die wolkige Süsse von Heu.
Und dem Jungen zieh an die Gamaschen,
wenn der Adler bläst Seewind herbei.

Gib der Puppe ein Hütchen aus Stroh,
und ein Glöckchen leg ihr in die Hand.
Denn die Mutter, die fehlt ihnen so,
und sie weinen zu Gott bei der Wand.

Du musst deine Prinzessinnen lieben.
Nie vergess ich den Tag_ Weh und Wind-,
voller Puppen die Gassen, die sieben:
In der Stadt war kein einziges Kind.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Speelgoed

Je speelgoed, mijn kind, pas er goed op,
je speelgoed nog kleiner dan jij.
En 's nachts, als het vuur gaat slapen -
met sterren uit de boom dek het toe.

En je gouden paardje, laat het grazen
van het droge zoetige gras,
en doe het jongetje zijn kousjes aan
als de adelaar blaast uit zee.

En zet je pop een hoedje op,
geef haar een belletje in de hand.
Want geen van hen heeft meer een moedertje

en ze huilen bij de muur tot God.

Hou van hen, van je kleine prinsesjes.
Ik herinner mij zo'n dag, ach en wee.
Zeven straatjes, en overal popjes
en in de stad was geen kind meer, niet één.

Abraham Sutzkever

(Uit het Jiddisch vertaald door Chanah Milner en Peter Berger)

****

Uit **Tien verrijst een Volk**

De herfstzon met spinneweb-stralen die huizen
met vlammen aaneenspon - staat die je nog bij?
De mensen bij dageraad, morsig als kuikens
die bijna gekeeld zijn - staan die je nog bij?
De smeltkroes van jodenmoord, daarin smolt samen
een zilveren luchter, een schoorsteen, een goot,
geblakerde balken, versplinterde ramen,
het sjoelplein, het slachthuis, de woede zo groot,
de uitkijkpost met het kanon en een wiegje
met kind - alles zonk in een vlak als een spiegel.

Een mengsel, een smeltkroes, daartussen mijn lichaam,
totdat in mijn hoofd opeens duisternis was.
Kwam dat doordat regen mij striemde met bliksems,
besloten in iedere druppel van glas?
Of was het een droombeeld, dat mij wilde dwingen:
je moet door verschillende lagen heen breken,
dan krijg je de waarheid te zien. En verschrikking
verblindend, heb ik in de ogen gekeken.
Met haar als door glazen glimwormen doorregen
zocht ik toen mijn weg door een reeks oude stegen.

Tweebenige doem, wie deed jou het verzoek
om godlijke bode en voorman te spelen?
Terwijl ik dit vraag, hoor ik schreden, een voetstap,
die ritselt als stormen die dor blad bespelen.
Dan doemt er een vrouw op, ze snijdt mij de pas af,
jong leven draagt zij in een wiegende arm.
Terwijl zij mij toespreekt, reikt zij mij de andere:
Ik ben u niet vreemd, even rijk, even arm.

Kom mee, stel geen vragen, want dit is het pad
dat leidt naar 't geheim van een duistere stad.

Ontsnapt aan de vlammen was ik, en aan stolling
tot klei - dus wat heb je dan nog te verliezen?
Zijn straten geblakerde kooien geworden
- wat heb je als laatste dan nog te verliezen?
De lucht die nazindert, door vonken versplinterd,

door kogels gerafeld, is dodelijk verwond.
Voorop loopt de vrouw, een bejaarde, al hinkend,
en licht dan een roestrooster op uit de grond.
En toen, door het zonlicht niet langer bestraald,
zijn wij naar de diepe riolen gedaald.

Dat hier, waar de stinkende wateren klotsen,
wij eens zouden schuilen, wie had dat geloofd?
Had iemand zoiets in 't verleden verkondigd
dan dacht je: Die man is niet goed bij zijn hoofd.
Ik zwem met de moed van de wanhoop door stank en
door kleverig duister. Waarheen en hoe ver?
Hier, onder gewelven zo smal als de gangen
van muizen, vraag ik: Is er ergens een ster?
Sta stil, en een waterval plenst op je neer
en giechelt muisachtig: Ik min je zozeer.

Ik zou niet meer weten hoe lang ik moest zwemmen
door allerlei buizen, heel nauwe en wijde:
een uur of een jaar? Ons doel bleek een soort kelder,
hij lag afgezonderd, een beetje terzijde.
Het was een oud compartiment van het stelsel
riolen dat vrij bleef van water, al jaren.
En daar in die holte, gedempt door hun stemmen,
kan ik nu mist-grauwe gedaanten ontwaren,
als schaduwen achter een nevel verborgen.
Mijn leidsvrouw begroet hen, zij zegt: ‘Goedemorgen!’

Pupilzwarte wezens besnuffelen mijn lichaam
als dieren dat doen met hun jong, pasgeboren.
Zij graaien en grijpen met schimmige vingers,
als was ik een dierbare die zij verloren.
‘Zijn wij met z'n tienen de laatsten der joden?
zo wenen zij. ‘Zijn er nog joden in leven?’
(Ik zie een flard hemel, heel hoog, door een rooster,
waarlangs een vlucht zonnige duiven komt zweven.)

Een adem, een blauwige, kringelende wolk
bezweert ons: ‘Uit tien verrijst ooit weer een volk.’

Het licht uit het rooster, een streep maar, zo smal,
het was als een dief in het donker verzwonden.
Hier zag ik een davidsster geel op een jas,
en daar tefilien op het voorhoofd gebonden.
Een kreet in het duister, gehuil van een kind
kwam ergens uit kleren en lappen naar boven,
gevolgd door een echo zo klaaglijk en kil.
Een kind hier bij ons! Het was niet te geloven.
Mijn leidsvrouw verklaarde: ‘Ik hoorde een stem,
het wurm klonk zo triest. In een put vond ik hem.’

Het kind had geschreeuwd en de echo had schielijk
zijn heil in een andere wereld gezocht.
‘Hoe goed zijn, o Jakob, uw tenten,’ sprak iemand.
‘Hoe mooi Israël, waar u ooit wonen mocht!’
Wat vangen we aan met het kind? Uit bedeesdheid
bracht vooralsnog niemand die kwestie ter sprake.
Toen daalde van kosmische kusten een hand neer
om iedereen tot een legende te maken.
De waarheid was ondergronds tot mij gekomen.
Ik heb van mijn dodenstad afscheid genomen.

Abraham Sutzkever

Vertaling Willy Brill en Jos Versteegen

*****

voetnoot

Abraham Sutzkever werd geboren in 1913 in Smorgon, een stad in de omgeving van Wilna, het huidige Vilnius. In 1922 kwam het gezin terecht in Wilna en Abraham werd er spoedig opgenomen in de dichterskring ‘Joeng Wilna’. Gedurende de Tweede Wereldoorlog vocht hij mee in het getto, en sloot zich daarna aan bij het partizanenleger. De gebeurtenissen uit deze perioden hebben een grote invloed gehad op zijn hele poëtische oeuvre. Na de bevrijding vestigde hij zich in Israël, waar hij nu nog woont. Het gekozen gedicht ‘Uit Tien verrijst een Volk’ maakt deel uit van de cyclus ‘Geheimsjtot’ (‘Geheime stad’), bestaande uit vierenveertig lange verzen, die geheel gewijd zijn aan de partizanenstrijd en het ondergrondse leven gedurende de oorlog.

****

Jephta's dochter

Yehoash

Yehoash, pseudoniem van Solomon Bloemgarten, werd in 1870 geboren in de provincie Suwalk, Rusland. In 1890 emigreerde hij naar Amerika. Hij vertaalde de gehele Tenach in het Jiddisch. Yehoash stierf in Chicago in 1927.

Er is een bergtop, hoog en kaal,
een plaats vermaledijd:
hier is geen vogel die nog zingt,
geen grasspriet wijd en zijd.

Slechts koude rotsen staan er stom,
als reuzen zonder taal,
jaar in, jaar uit, bij wind en sneeuw,
onweer en bliksemstraal.

Op die verlaten, kale berg,
door iedereen berouwd,
ziet men een graf, veel jaren her
heeft men het daar gebouwd.

En in die grafstee slaapt het kind,
Israëls schoonste bloem,
die werd geofferd aan haar land
en aan haar vaders roem.

't Is Jephta's dochter, verre van
's mensen activiteit;
maar op vier dagen in het jaar
stoort men haar eenzaamheid.

Gileads dochters komen dan
en zingen hun triest lied;
en alle rotsen echoën
er van hun dof verdriet.

Ze klagen luid, ze klagen lang,
en leggen er een krans;
ze dansen op die kale berg
hun droeve dodendans.

Onder het zingen lijkt het hun
of iemand naast hen gaat,
alsof de dode danst met hen,
onzichtbaar in de maat.

Abraham Sutzkever

Vertaling Willy Brill en Peter Verstegen

*****

Tsum Tate

Tate, nochn shlitn mit dajn orn
nochgelofn bin ich dir, kedej
ontsujogn ergets dajn zikorn
mit a tojb in buzem wajs wi shnej.
Wen es hot a chuter dir a najem
ojsgehakt a hartsklapiker lom,
un farshlungen hot dich bald a thom
wu du finklst unter ajz adajem -
hob ich dort arajnfaln gewolt!
Nor majn tojb iz demolt grod farflojgn,
owntzun bakrejnt mit wajsn gold,
un arojf tsum lebn mich getsojgn ...

Abraham Sutzkever

*****

Zum Vater

Vater, als der Schlitten fuhr mit deinem Sarg darauf,
bin ich dir noch nachgerannt, um irgendwie
zu erjagen die Erinnerung an dich im Lauf,
eine Taube an der Brust, weiss wie der Schnee.
Als dir eine Hütte, eine neue,
ausgemeisselt, pochend wie ein Herz, ein Eisenstab,
und die Tiefe schlang dich bald danach hinab,
wo du funkelst unter Eis bis heute,
hab ich dort hineinfallen gewollt.
Da jedoch ist meine Taube aufgeflogen,
Abendsonne wie gekrönt mit weissem Gold,
und sie hat hinauf zum Leben mich gezogen ...

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

aus: **Gesichter im Morast**

1
... und ergraut sind über Nacht uns die Gedanken,
das Licht hat Salz, hat Gift gesät in frische Wunden,
und weisse Tauben wandelten sich unversehens, wurden Eulen,
die unsres Traumes spotten, der im Rauch verschwunden.

Du zitterst, meine Erde? Wirst du auch, wie wir, gespalten,
oder sollte deine Nase den Geruch von Opfern ahnen?
Verschling uns! Denn in Sicherheit gewogen, waren wir verflucht,
verschling uns samt den Kindern, samt den Fahnen.

Bist du durstig, werden wir wie Pumpen unter Seufzen
mit unsrer Leiber Gold dir füllen deine Gruben,
und weiterspinnen wird sich das Gespinst: Gesichter im Morast,
Gesichter im Morast weithin bis über Sonnenuntergang und Stuben ...

3
Ich wärme Tee mit deinen Briefen -
mit meinem einzigen Vermögen.
Es bleiben dünne Blättchen Asche
mit Glühwürmchen besprenkelt,
und ich alleine kann sie lesen,
und ich alleine schick sie ihrer Wege ...

Es soll der Wind noch stummer als ein Grabstein sein,
mein Atemhauch soll still nur, still sich regen ...
Ein Luftzug bloss und alle deine Schönheit, heilsam stark,
ruft Eifersucht hervor auf allen Wegen.

Wie lieb bist du mir doch
in diesen Blättchen Asche,
wie leuchtend du vergehst
in diesen Blättchen Asche,
und ich alleine kann sie lesen,
und ich alleine schick sie ihrer Wege ...

5

Bald wird es geschehen!
Die schwarzen Ringe
ziehn sich eng und enger um den Halls!
Unpersönlich, wie ein tem im Pflaster,
werd ich liegenbleiben unter Hufen,
aus der Welt erlöst.
Doch in mir tief
werden wandern, ruhelos, drei Ameisen:
Eine,
unterm Lorbeer meiner Kindheit,
heimkehren wird sie zum Zauberwald.
Eine zweite,
unterm Panzer meines Traumes,
heimkehren wird sie zum Traumland.
Und die dritte,
die mein Wort trägt,
wird einen Weg nicht haben,
denn verpestet
ist das Land von blindgläubigen Wörtern.
Wachen wird im Tal der Schatten
sie, allein und einsam,
über mein Gebein.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

***

Bemerkung, Die neun Gedichte »Gesichter im Morast« schrieb ich während der ersten zehn Tage, nachdem die Pest in Wilna einmarschiert war. Ungefähr vom 25. Juni bis zum 5. Juli. Ich schrieb sie im Liegen, versteckt in einem zerstörten Kamin in meiner alten Wohnung in der Wilkomirer Strasse 14. Auf diese Weise verbarg ich mich vor den Häschern, die alle Männer verschleppten, die sie fanden, Juden, versteht sich. Meine Frau trug die Gedichte bei sich durch alle Gräuel und Unglücke. Sie begleiteten sie bei der ersten Provokation und bluteten mit im Gefängnis unter der Knute von Schweinenberg. Durch ein Wunder entkam meine Frau mit ihnen zurück ins Ghetto, wo ich mich allerdings schon nicht mehr aufhielt - ich war geflohen während der Nacht der gelben Scheine. Als ich wieder zurückkam, fand ich meine Frau im Krankenhaus, wo sie ein Kind zur Welt brachte und, während sie in Wehen lag, diese Gedichte in ihrer Hand umklammert hielt.

A.S.16.5.1942

****

zum Kind

Ob vor Hunger,
ob aus lauter Liebe
-als Zeugin war nur deine Mutter da-,
verschlingen wollt ich dich, mein Kind,
fühlend, wie dein kleiner Leib erkaltete
in meinen Fingern,
als hielte ich in ihnen fest umschlossen
ein warmes Glas mit Tee
und fühlte dessen Übergang zu Kälte.

Denn du bist nicht bloss Fremdling, nicht bloss Gast,
in unsrer Welt gebiert man niemals jemand anderen-,
sich selbst gebiert man, gleichsam einen Ring,
und diese Ringe schliessen sich zu Ketten.

Kind meines,
der du heisst, in Worten, Liebe,
und ohne Worte bist du diese selbst,
du - die Mitte eines jeden meiner Träume,
verborgner Dritter,
der du von den Enden dieser Erde
im Wunder eines unsichtbaren Sturmes
zusammenführtest und zusammengossest zwei,
auf dass sie Schöpfung dir und Freude schenken:

Warum hast du verdunkelt diese Schöpfung,
indem du deine Augen zugemacht
und mich zurückgelassen, bettelarm, hier draussen,
mit einer Welt zusammen, einer eingeschneiten,
die du verworfen hast, zurückgeworfen?

Niemals hat eine Wiege Freude dir bereitet,
die immer, wenn sie sich bewegt,
in sich verborgen trägt den Rhythmus der Gestirne.
Die Sonne mag in Stücke brechen, so wie Glas,
denn niemals hast du ihren hellen Glanz erblickt.
Ein Tropfen Gift hat deinen Glauben ausgebrannt,
geglaubt hast du:
Es ist warm-süsse Milch.
— — — — —
Verschlingen wollt ich dich, mein Kind.

Um so zu fühlen den Geschmack
von meiner Hoffnung Zukunft.
Vielleicht wirst blühen du dereinst
in meinem Blut.

Doch bin ich es nicht wert, dein Grab zu sein.
So will ich dich verschenken
an den Schnee, der ruft,
an den Schnee, der mir der erste Festtag war,
und du wirst sinken
wie ein Splitter Sonnenuntergang
in seine stillen Tiefen
und überbringen einen Gruss von mir
den erfrornen Gräsern — — —

Wilnaer Ghetto
18. Januar 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Ein Augenblick

Ein Augenblick fiel nieder wie ein Stern.
Mit meinen Zähnen fing ich ihn sogleich,
und als sie aufgebissen seinen Kern,
da traf ein Spritzer mich: ein Tränenkönigreich.

Und jeder Tropfen hat herausgespiegelt
ein andres Traumbild, einen andren Sinn:
Da - ein Weg, mit tausend Händen wie beflügelt,
da - ein Steg, zu einem Traume führt er hin.

Und da - mein Grossvater, am Haupt die Schlange,
und da - mein Kind, zerschmettert auf dem Stein.
Da suchte ich nach einem freien Tropfen lange
und schloss mich schliesslich selber darin ein.

Wilnaer Ghetto
7. April 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Verbrannte Perlen

Nicht deshalb, weil sich meine Wörter werfen
wie Hände, die man ringt, nach Rettung,
nicht deshalb, weil sie sich wie Zähne schärfen
an einem Leib in Finsternis, nach Sättigung,
bläst du die Kohlen meines Zornes an zum Glimmen,
geschriebnes Wort, du Stellvertreter meiner Welt,
nein, deshalb nur, weil deine Klänge schimmern,
wie verbrannte Perlen,
nachdem ein Scheiterhaufen ausgelodert ist und kalt,
und keiner mehr, auch ich nicht, den die Zeit zerrieben,
die Frau erkennt, in einem Flammenmeer gewaschen,
für die von allen ihren Freuden sind geblieben
nur grau-verbrannte Perlen in der Asche ...

Wilnaer Ghetto
28. Juli 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Mit dreissig Jahren

Meinem Vater sprang das Herz entzwei, mit dreissig Jahren,
während er die Melodie
des Rabbi Levi Jitschok auf der Fiedel spielte gegen Abend.
Die Fiedel zitterte auf seiner Schulter wie ein Kind,
und ihre Sprache,
ein Magnet aus hellem Licht,
zog die weite Welt
hinein in eine Hütte voller Schatten,
wo ich, ein Träumer, sieben Jahre alt,
die väterlichen Knie
umschloss.

Es war im hellen Licht Sibiriens.

Es war.
Es war.
Ein Flecken Sonne
oder die heisse Zunge
eines Wolfs im Winterfrost
leckte Schnee ab von der Fensterscheibe
und konnte ihn nicht ganz zum Schmelzen bringen.
Sein Licht jedoch
beleuchtete die Klänge,
die sich von der Fiedel lösten,
und seine Funken zogen Streifen durch mein feuchtes Auge.
Plötzlich fasste sich ans Herz
der bleiche Vater,
zuckte,
schwankte
mit einem ausgestreckten Arm,
und auf meine kleinen Hände
fiel sein Leib
zusammen mit der Fiedel
wie ein schwerer Ast hinunterfällt
auf eine leichte Welle
und die Welle trägt ihn.

Oben schwebte eine Melodie.
Unten auf dem Boden
atmete der Vater schon nicht mehr.
Und entweder suche ich mir einzureden,
oder was ich sage, ist die Wahrheit:
Liegend und auf ewig schon in einem kalten Schweigen
vertrauten seine Lippen dies mir an:
»So, mein Kind,
erprobe auf den Händen du die Last des Lebens,
damit du dich daran gewöhnst,
sie später zu ertragen.«

In jenem Augenblick
ward in mir geboren der Poet.
Ich spürte:
Es träumt in meinem Körper irgendwo ein Kern,
der trägt in seinen Eingeweiden
eine ganz bestimmte Sendung.
Mir kam es vor: Ich werde Herr
über Wälder,
Menschen,
Dinge,

und alles, was ich irgend seh,
ist mein verkörpertes Verlangen.
Seit damals geht mir nach
des Vaters lauteres Vermächtnis:
»So, mein Kind,
erprobe auf den Händen du die Last des Lebens,
damit du dich daran gewöhnst, sie später zu ertragen.”

Und jetzt
hab ich selber eingeholt des Vaters Alter.
Eingeholt -
und keinen Weg gibt es zurück
und nicht nach vorn.
Und wenn ich mein Gesicht betrachte
in einem Spiegel,
strömt aus seinen Wellen mir entgegen
der ferne Vater.
Und bin ich vielleicht er, und meine Jahre
sind nichts als Glieder einer Kette
her von seinem abgetrennten Leben?
Ein Gesicht wie seines,
das an Schnee auf Fensterscheiben denken lässt;
und ein Herz wie seines,
das im nächsten Augenblick zerspringen will,
und auch eine rote Fiedel
nenne ich mein eigen wie der Vater:
Seht, ich reiss die Adern an
und spiel auf ihnen meine Melodie!

Nur - da ist niemand,
um die Knie mir zu umschliessen
und mein Leben abzuwägen,
um davonzutragen
wie ein Wind
meine Sehnsucht-Wolken auf ein klares Ziel -
dorthin,
wo alle Wörter einst zur Ruhe kommen;
wo Tage zueinanderfinden,
von denen keiner je begegnete
dem anderen.

Wie einen Stein umschliess ich mit der Faust
die dreissig Jahre
und ich schleudre sie hinunter in die Tiefe
des kalten Spiegels.

Wilnaer Ghetto August

1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Auferstehung der Toten

Ich suchte den Schofar zum Kommen des Messias
in Büscheln Gras, in ausgebrannten Städten,
um Freunde aufzuwecken. Doch es sprach
gebeinumschlossen meine Seele:
Sieh, hier glüh ich
in dir selbst,
was suchst du mich dort draussen?

Ich riss in grossem,
eingeschmiedet heissem Zorn
aus dem Leib heraus mir meinen Geist
als wär's ein spitzes Horn
von einem lebenden Getier,
und ich begann zu blasen:
Tekija,
Scheworim.
Erwacht zum Leben, frei ist jetzt die Welt.
Lasst euer Nichtsein in den Gräbern liegen
und springt heraus, gesegnet.
Seht, wie rein
sich die Sterne euretwegen wiegen!

Fort schwamm wie ein Fluss
die Erde, Gras und Stein mit ihr,
und Menschenrede drang zu mir:
»Wir wollen nicht, geh fort, denn deine Erde, die ist unrein!«
»Von der Strafe des Geborenseins hat man uns ein für allemal befreit!«
»Uns fehlt nicht deine Zeit,
die blinde, lahme,
fehlen nicht die Sterne,
unser Unlicht schimmert mehr als sie!«
»Die Wirklichkeit sind wir,

du fluchbeladner Traum, vergeh!
Verspielt und ausgespielt ist er, dein Krieg.«

Einer nur, mit einer Stimme, einer nie gehörten,
wie das Blühen eines Waldes, hat
voll Sehnsucht mich gerufen: Rette mich, Bescherter .. .

»Wer bist du, dass ich hören soll auf dein Gebot?«

Und Gräsersprache gab mir Antwort: Gott.
Ich lebte einst in deinen Wörtern.

Moskau
1945

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Schwarze Dornen

Es wachsen Dornen
auf dem Hause meiner Mutter -
des Gestern wahnsinnige, stechend spitze Blicke.
Und ich -
auf ihrem Stechen hab ich mein Zuhause,
ich suche Linderung
in diesen schwarzen Dornen.

Meiner Mutter Geist
hängt noch auf ihnen, fühlen kann ich ihn.
Die schwarzen Dornen sind jetzt meine Psalmen.
Und gegen Abend,
wenn nur der Tau alleine nichts von Tränen weiss,
klettre ich hinauf zu ihnen,
füge mir absichtlich Schmerzen zu,
und meine Lippen, Wolken über Worten,
plappern einen langvertrauten Mond.

Denjenigen,
der diese schwarzen Dornen pflanzte,
bitte ich:
Pflanz mich ein, genau wie sie,

ich will hier leben,
mir ist gut hier, gut.

Ich zieh mich aus.
Beginn zu tanzen,
tanzen,
tanzen,
bis die Dornen blühn von meinem Blut.

Ich will hier leben,
mir ist gut hier, gut.

Wilna
Mai 1945

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

****

Feuerwagen

(In fajer-wogn, 1952)

Hätt ich mich dir nicht zugewandt,
hätt ich geatmet nicht das Glück, die Not,
hätt ich hier nicht gebrannt zusammen mit dem Land,
vulkanisch Land, das sich in Wehen quält,
wär ich, ein Isaak, bestimmt zum Opfertod,
nicht neu geboren worden mit dem Land,
wo jeder Stein zu meinen Vätern zählt -
gesättigt hätt mich nicht das Brot,
mir Wasser nicht den Durst genommen,
bis ich geendet hätte irgendwann, ver'goj't,
und nichts als meine Sehnsucht wäre angekommen ...

1947

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Auf Kains Grab

Es blüht ein Oleander auf Kaïns Grab -
sein Schauderzeichen steht in Blut heim Garten Eden.
Kamele bringen Menschen her auf Pilgerschaft,
und diese schütten all ihr Leid hier aus und beten.

Ich habe mich versteckt im Schatten der Kamele,
und heftig pocht mein Herz, fragt immer wieder:
Warum verneigt die Menge sich vor einem Sünder,
warum sagt man zu Kain Gebete und kniet nieder?

Und wo das Grab des Abel ist, weiss keiner,
Kamele gibt es nicht, die ihre Dienste böten.
Und wüsste man den Ort, man würfe Steine:
»Nichts als ein Feigling war er, liess sich töten.«

1951

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

****

Mein Vater

Mein Vater ist das Treibeis, das auf Flüssen in Sibirien schwimmt,
meine Mutter ist der Scheiterhaufen, der am Ufer der Wilija brennt,
doch beide sind sie hier in mir,
der Scheiterhaufen und das Treibeis.

Mein Kind, hier werden sie noch sein, in mir,
hinter Augenlidern, die mir schon geschlossen sind -
der Scheiterhaufen und das Treibeis.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Das Lächeln von Maidanek

1

Nicht fester als das Häutchen überm Auge -
die Türe meines Nachbarn.
Nicht fester als die glänzend goldene Taverne,
wo eintritt, wo sich fallen lässt ein müder Tau zum Nächtigen.
Nicht fester als ein Schatten,
der vom Fleisch herabgeschunden -
Warum gelingt es mir kein einzig Mal die Tür zu öffnen,
wo die Tür doch ohnehin von keinem je verschlossen war?

Und er, der mir wie irgend möglich nah,
wie Gift so nah,
warum kann er nicht durch dieselbe Tür hinein zum Nachbarn
und ihm ganz einfach »Guten Morgen!« sagen?
Die Tür ist durchsichtig wie Angst,
die Tür ist nicht verschlossen.

2
Wie weit entfernt ist eine abgelaufene Sekunde?
Um eine einzige Sekunde weiter weg
als jedes Heute oder Morgen.
Mein Nachbar selbst ist eine solche abgelaufene Sekunde,
verdeckt von einer Maske,
dass die Wunde
im Verborgnen bleibt.

3
Es klopft mein Nachbar an die Tür,
als wollt er sagen:
Gesprungen wie ein leerer Kübel auf dem Speicher ist die Erde,
und kaum stösst du sie an ein kleines bisschen fester,
zerfällt sie unter dir zu Staub und Asche
und alle Meere pendeln sich zurück bis in den Himmel
und löschen aus die Scheiterhaufen, die man Sterne nennt.
Kannst du vielleicht mir Flügel leihen,
um fortzufliegen hin zu einem besser abgesicherten Planeten?
Ohne nachzudenken fliehe ich von hier.
Ein Gotterbarmen auf die Erdgeborenen.
Sind denn die Äpfel schuld, dass ich solch einen Höcker trage?

4
Auf dem Schornstein eines Krematoriums im Lande Polen,
barfuss,
mit den Beinen baumelnd
wie zur Kinderzeit,
als er Fische fing im Palmenwedelwasser,

sitzt mein Nachbar.
Hat einen Traum:
Der Haken seiner Angel
hat ihn selbst geködert
mit dem Funkeln eines Wurmes.

Er ist selbst sein eigner Fänger
an der langen
dünnen Angel.
Er ist selber seine eigene Legende.

5
Was tut er denn zum Beispiel auf dem Schornstein,
hat jener doch schon längst aus seinem roten Bauch herausgespieen
meines Nachbarn pergamentne Stadt mit Juden?
Seine Hand hält einen kleinen Spiegel
und spiegelt
wie zur Kinderzeit
einen Sonnenfleck auf seines Grossvaters Gesicht -
ein grünes Lächeln, und auf Alt und Jung zeichnet es Panik,
und lässt nicht träumen und nicht schweigen und nicht reden:
Er spiegelt aus, und spiegelt ein, das Lächeln von Maidanek.

6
Das Lächeln von Maidanek fällt
auf Hochzeiten und auf Beschneidungen.
Auf Opern.
Und Theater.
Hinter die Kulissen.
In die Falten deines Brotes, Salzes,
des gesalzenen Gewissens.

Das grüne Lächeln fällt
auf deine Elegie, deine Ballade,
und auf jedes
Zittern eines Klanges, eines jeden einzelnen.

Das Lächeln fällt
mit keuchendheissem Feuer
in den besten Wein,
oh Burgunder,
oh Tokajer.

Es fällt auf Bahnstationen,
kaum kartierte, und geduckt wie Pilze.

Und auf das gewaltige Gebäude der Nationen,
der Vereinten,
und höher - auf den silberhellen Wanderer
zu den leeren Räumen.

7
Und keiner weiss es, dass in Sommernächten,
in gesalbten,
hochgewölbten,
und in schneeigen, in regnerischen Räumen,
barfuss,
mit den Beinen baumelnd wie zur Kinderzeit,
mein Nachbar sitzt, in Polen und auf einem Schornstein,
die schöne Wirklichkeit betrachtet, die nicht wirklich ist,
und was mein Nachbar tut, ist stets das gleiche:
Seine Hand hält einen kleinen Spiegel. Weiter nichts.

1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Die dritte Stille

Zwei Schalen einer Waage habe ich vor Augen.
Auf einer: Meeresstille. Auf der zweiten:
die Wüstenstille. Jemand muss sie wiegen.
Ihr Urgewein wird immer mich begleiten.

Die Zunge geht noch hin und her. Und ungewiss
die Frage: Welche Stille mag wohl schwerer sein?
Lauf nicht davon, mein Herz, bleib einen Augenblick.
Es gibt noch eine dritte Stille. Horch hinein.

Geboren hat sie alles Leben. Ist unsterblich.
Es gibt kein Sandkorn ohne ihren Samen.
Die Scherbenjäger küssen ihre Scherben,
nennen sie Tod, doch das ist nicht ihr Namen.

In Nächten, wenn die Schalen silbern schimmern
von Meer- und Wüstenstille, schläft die Mitte,
die Zunge, ohne Klang und Stimme, und

die dritte Stille spricht im Schlaf. Die dritte.

Eilat, Juni 1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Zweig mit letzten Kirschen

Dort, wo meine Heimat nicht mehr ist, nicht meine Mutter,
dort ist meine blaue Heimat, dort ist meine Mutter.

Lebt vielleicht noch jemand, der an meiner Mutter Antlitz denkt?
Vielleicht.
Zwischen Kupferskorpionen will ich gehen und ihn suchen.

Elijahu will ich jenen nennen. Elijahu.
Jenen Auserwählten, der noch an das Antlitz meiner Mutter denkt.

Küssen will ich seine Fülle und ihn bitten: Elijahu,
hier, um meiner Wunden willen, atme aus ihr Antlitz.

Nur für eine Welle. Ist's zu lang - nur eine halbe Weile.
Mit dem Rest von meinen Jahren will ich gerne zahlen.

Wie zu einem Zweig mit letzten Kirschen, eingehüllt in Nebel,
will ich nähertreten und- aus Furcht - nicht näher.

Fragen will ich in der halben Weile: Sag mir, Mutter,
konnte er dir in die Augen sehn, der Schöpfer?

1968

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Beim ersten Regen

Was tun nur mit so viel Erinnerung,

wo sie verbergen,
veradern,
auf dass sie ein Enkel einst findet ... ?
Im Erdball, in seinen Gedärmen?

Regen, Regen,
schneid dir die Adern nicht auf mit der Sonne,
dass nicht vor Schrecken entfliehen die Trauben im Weinberg.

Vielleicht sie hineinlegen in einen Spiegel?
Vielleicht helfen Vögel sie retten?
Vögel, aufstiebende Buchstaben,
nehmt!
Meine Erinnerung - hier, sie ist euer.

Kann sein, dass ein gütiger Vogel
sie irgendwann in eine Hütte hineinsingt
und jemand den Segen dort spricht über singendem Feuer.

1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Fragment

Oh Litauen, mein Heimatland, du bist ein Schlangenbiss im Herzen,
gewölbt ist mein Erinnern über deine schwarzen Wälder,
Störche, ähnlich kabbalistischen Symbolen, zieren Uferränder golden
dort, wo deine Tannen rauschen am Wilja-Ufer.
Die Leichenbrenner, sie sind deine feuerhellen Zeugen.

Die Leichenbrenner. Ihre losen Ketten rasseln Tag und Nacht
in meinen Knochen und sie fordern: Schaff uns Recht.
Mit dem Kettenklang zusammen sind auch meine Wörter
eingeschmiedet in ein Kupferlabyrinth von Traum
und sie besitzen nichts an Wahrheit mehr - zum Träumen und Gedeihen.
Erneut erstanden sind in mir die Leichenbrenner aus Ponar.
Gebacken ist mein Brot aus Asche, jeder Laib ein Antlitz.
Die Sonne ist ein Totenlicht für sie und keiner weiss es.
Und während ich spazieren geheim Jerusalemer Regen
erkenne ich in seinem Diamantenspiegel ihre Seelen,

gefärbt in Wunden: Der du lebst, oh Bruder, schaff uns Recht.

Und also bete ich jetzt zum Papier: Sei kalt und felsenhart,
ein Wunder lass geschehen, dass dich meine glühendheissen Silben,
indem sie auf dir wandern, nicht verbrennen.

1950

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

****

Elegisch

Die Toten leben nur in einer andren Gegend,
und ich bin ihre Zeit. Ich sag: Es regnet. Und es regnet.
Ich sage: Schnee. Und fein wie Saiten schneit er.
Sie hören gerne meine Verse, und so les ich weiter.

Ich sage: Tod - den gibt es nicht. Sie klagen. Und ich hör:
Der Tod ist unser Leben, gibt es denn kein Leben mehr?
Ich sage: Wir sind eins, sind unzertrennliche Begleiter.
Sie hören gerne meine Verse, und so les ich weiter.

1978

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Bei Tag ein Begräbnis, bei Nacht ein Konzert,
zu beiden zu gehen, das ist mir beschert.

Beschert ist ein Joch mir auf meinem Genick:
Zwei randvolle Eimer mit Unglück und Glück.

Dass leer ist ein Eimer, das kann durchaus sein,
doch dann will der zweite nicht voll sein allein.

Das Salz, das sich selbst nicht schmeckt, schal wurde, alt,
für sieben Gramm Salz hätt es Schätze bezahlt.

Das Licht auch, es wäre ganz faltig und krank,
wär da nicht ein Schatten mitunter als Trank.

Bei Tag ein Begräbnis, bei Nacht ein Konzert,
zu beiden zu gehen, das ist mir beschert.

Zu fühlen die Ehe von Erd und Musik:
die randvollen Eimer mit Unglück und Glück.

Zusammen, zusammen, aus beiden ein Bund,
so lenkt sich ein Lichtstrahl und taucht bis zum Grund.

Genauso sind Sense und Ähre vermählt,
genauso der Klang mit dem Geiger, der spielt.

Genauso sind Jetzt und Gewesen verbrüdert,
genau wie die Frau und der Mann sind vergliedert.

1975

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Der Lehm der Zeit ist weich geworden. Schon geht auf der Teig
aus Sonnenuntergang um Sonnenuntergang. Schon bald im Traum
zerspaltet sich ein Sandkorn, um ein Rätsel zu entwirren,
und nur die Eule wehklagt hinter silbrigem Gespinst.

Die Toten sind längst auferstanden! Sie sind schleunigst
der andren Welt entronnen, ihrer Buckellast,
und treiben Joga, spielen Schach, sind frei und ungezwungen,
sie drängen in die Oper und ergattern Karten.

Denkt jemand noch daran, wer ihm den Leib in Stücke riss?
Zu wackelig und schwach die Zähne, so etwas zu kauen.
Die Toten lieben die abstrakte Kunst und Wortgeplänkel,
statt eines Kainsmals trägt Kains Stirn ein Abelmal.

Und nur ein blinder Seher, bis zum Rand des Abgrundes geschunden,
Prophet seit Urbeginn, der keinen Tod je starb,
-und keiner weiss: rollt er die Finsternis, ist etwa er die Sonne? -

sucht Tiefen ah und Tiefen, um der Opfer Lächeln zu erlösen.

1975-76

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

(Di jidlrojz, I974)

Die Fiedelrose

Aus Tote erweckendem, wärmendem Regen
beginnt sie allmählich zu blüben und sich zu bewegen
(mit der Kindheit zugleich, die mein altes Gedächtnis mir barg),
die Fiedelrose in ihrem schwarzerdigen Sarg.

Die Fiedelrose, die längst ohne Fiedler besteht,
hat niemanden mehr, der sie lobt, der sie schmäht.
Sie spielt ohne Spieler aus Glauben und Freude
zu Ehren der wiedergeborenen Saite.

Der Saite zu Ehren, zu Ehren dem klangvollen Zittern,
einer Biene zu Ehren mitsamt ihrem Honig, dem bittern,
doch süss ist ihr Stich, ist ein Blühen und Gären
dem wiedergefundenen Schmerze zu Ehren.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Der Erbe des Regens

(Der jojresh fan regn, 1992)

Wildgänse

Stets weniger werden die Toten. Geblieben
ist eine bloss, kohlschwarz verbrannt. Aber sie
ist auch keine Tote. Es schillert ihr Lächeln
(Ein Pinsel, getaucht in den Lichttau der Sonne

frühmorgens, malt so im Geäst einen Apfel:)
lebendig und jung. Mir begegnet, so trifft es,
ein Antlitz, und ungläubig bin ich: Gehört es
doch jener, der kohlschwarz Verbrannten. Wahrscheinlich
war sie es nicht, die da verbrannt, nur die Zeit,
war sie es nicht, die da verbrannt, nur ihr Name.

Es trifft, wo ich wandre, schwebt eine Gestalt.
Da will meine Hand, so als ob eine Hand sie
vom Strudel aus zöge, nicht selber sich retten,
nur die, die nicht da ist. Und während ich wandre,
so trifft es, da schwebt eine zweite Gestalt
als sei sie gefangen im kosmischen Spiegel.
Ich glaub meinen Augen und ruf sie heim Namen.
Sie wendet sich um: ist es wirklich kein Irrtum?
Es trifft, dieser Name ist wirklich der ihre,
und was, wie ich wünsche, geschehn soll, geschieht:

Die kohlschwarz Verbrannte erkennt mich, sie wundert
sich nur, denn auch ich bin verbrannt und ich lebe.
Wir trinken den Wein des Erinnerns - und trinken:
Bald baden wir beide uns in einem Teich, und
es pflügt durch die Wolken ein Zug wilder Gänse.
Und dann, als die Wolken noch aufgepflügt werden:
Ein Regen entflammt Kandelaber im Wasser,
ein Regen entflammt Kandelaber im Blut.
Es rauschen die Wälder darin, keine grünen,
es rauscht vonder Eifersucht Farben in ihnen.

1988

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Zu des Vaters Jahrzeit

Schneelicht feldein und feldaus bis zum Vater,
sonnige Tränen, sie tropfen in Schnee bis zum Vater.
Sieben Jahrzehnte, die ich schon durchschreite das Schneelicht,
ankommen soll ich heim Vater beizeiten.

Weint da die Stille im Schnee? Oder spielt, mich zu leiten,

mitten im Schneelicht der Vater auf rötlicher Geige?
Solch eine Fügung, im Schnee zu erspüren:
Näher rückt, näher und näher, die Weite.

Soll ich dem Vater erzählen, woher ich
lebenden Atem mir trage auf Händen? Und werde
Wörter ich finden, um dann seine Stille zu wecken,
dass die erfrorenen Augen er öffnet?

Schneelicht feldein und feldaus. Nicht versäumen
darf ich zu sagen: Dein Sohn ist dein Abbild.
Möglich ist auch, dass mein Vater nicht dort ist:
Aufgewacht lang schon, erweckt von den Toten ...

28. Tishre 5750 / 17. Oktober 1990

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

aus: **Epitaphe**

Meinem Bruder Mojshe zugeeignet

1
Ihr eingeritzten Lettern auf den Wanden
von Totenhäusern, Ghettos und Verliesen,
in allen Sprachen und von tausend Händen,
in allen Farben, die in Menschentränen fliessen,
ich habe meinen Namen zwischen euch erkannt
und werd wie eine Melodie euch ewig hören.

Löscht aus die Sterne! Selber flammt und brennt
hoch oben über dieser Welt, statt Sternen!

3
Ein andres Leben hab ich nie versucht,
ob mir sein Grauen lieber wäre.
Und andre Weisheit hab ich nie gesucht,
als selber Pflugschar sein und selber Erde
und aufzupflügen jene Kraft, die einst gewollt,
dass ich nicht ungeboren sei für alle Zeit.
Dank dir, dass du geschenkt mir eine Welt,

dass du mich kennst, ein Gras in deiner Ewigkeit.

7
Ihr Menschen!

Der diese Zeilen eingekratzt,
heisst Ariel Blank,
ein Musikant.

Dort, vergraben
nah der Wand,
liegt versteckt im Futteral der Violine
ein Geschöpf der Welt -
mein Kind.

Ihr Menschen!
Greift zum Spaten,
findet.

Übergebt den Schatz als ein Geschenk
an einen neuen Paganini -
ihm werden die Gebeine meines Kindes
eine Violine sein, eine Zaubervioline.

8
So steht geschrieben auf einem Waggonbrett:

Wer sie später einmal findet, Perlen,
aufgefädelt auf ein blutigrotes Schnürchen Seide,
und auf den Hals zulaufend immer dünner,
wie der Weg des Lebens,
bis sie übergehn in einen Nebel,
nicht mehr wahrzunehmen -,
wer diese Perlen einmal findet,
wissen soll er: Kühl beleuchtet haben sie
das Herz, kaum achtzehnjährig, ungeduldig,
der Pariser Tänzerin Marie.

Jetzt bringt man mich, ich weiss nicht wo, durch Polen,
da werf ich meine Perlen durch das Gitter.

Findet später sie ein junger Mann -
zieren sollen diese Perlen seine Liebste.
Findet später sie ein Mädchen -
tragen soll es sie, denn sie gehören ihm.

Findet später sie ein Greis -
sprechen soll er für die Perlen ein Gebet.

13
Heut oder morgen, -
schon bald kommt der Friede,
vor Sternen und Wein
werden tanzen die Schänken.

Wer denkt dann wohl noch
an den letzten Zigeuner,
an mich, den gefesselten Adler
Alecko?

Denn tot ist mein Mädchen,
mein Pferd ist gefangen,
sein goldenes Eisen,
das hat man gestohlen.
Und niemand kann wissen,
dass du auch, mein Messer,
zerbrochen noch steckst
in den Rippen des Feindes.

Wilnaer Ghetto - Moskau - Lodz
1943-1946

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

from **Epitaphs**

Written on a slat of a railway car:

If some time someone should find pearls
threaded on a blood-red string of silk
which, near the throat, runs all the thinner
like life's own path until it's gone
somewhere in a fog and can't be seen—

If someone should find these pearls
let him know how—cool, aloof—they lit up
the eighteen-year-old, impatient heart

of the Paris dancing girl, Marie.

Now, dragged through unknown Poland—
I'm throwing my pearls through the grate.

If they're found by a young man—
let these pearls adorn his girlfriend.
If they're found by a girl—
let her wear them; they belong to her.
And if they're found by an old man—
let him, for these pearls, recite a prayer.

ABRAHAM SUTZKEVE

vertaling Jacqueline Osherow

*****

What Will Stay Behind

Who will stay behind, and what? A wind.
Blindness from the blind man disappearing.
A token of the sea: a strand of foam.
A cloud stuck in a tree.

Who will stay behind, and what? A single sound
as genesis regrasses its creation.
Like the violin rose that honors just itself.
Seven grasses of that grass do understand.

More than all the stars hence and northward,
that star will stay that sinks into a tear.
Forever in its jug, a drop of wine remains.
What will be left here? God. Not enough for you?

ABRAHAM SUTZKEVER

vertaling Zackary Sholem Berger

https://www.poetryfoundation.org/poets/abraham-sutzkever#tab-poems

****

Poem from a Diary (1974)

Who will last?
And what will last?
A breeze,
a blindman's blindness when he's passed,
sea-sign,
strand of foam,
a cloud caught up on its way home.

Who will last?
And what will last?
A single sound,
creation-grassed,
greening and unbound.
A fiddle rose stands tall.
Seven grasses of the grasses
will understand it all.

More than all the stars
North-strewn down to here,
a star will last
that falls into nothing but a tear.
In its jug a drop of wine stands true.
Who will last?
God will last.
Not enough for you?

Abraham Sutzkever

Translated by Michael Steinlauf (2009)

http://www.yiddishpoetry.org/postwar/Lid fun togbukh 1974.pdf

******

ז

כ׳געפֿין אַנשטאָט דיך אַ צעריסנס דיין העמד,

נעם איך צום האַרצן און דריק עס פֿאַרשעמ.

עס ווערן די לעכער פֿון העמד מיינע טעג

און דער זוים פֿונעם העמד ווערט אין האַרץ מיר אַ זעג
.

צערײַס איך פֿון לײַב מײַנע קליידער ואן קריך

אין דײַן אָפּענעם נאַקעטן העמד ווי אין זיך.

ס׳איז מער ניט קיין העמד, ס׳איז דײַן ליכטיקע הויט,

ס׳איז דײַן קאַלטער, דײַן איבערגעבליענער טויט
.

ח

רעדסטו צו מיר

אַזוי וואָרהאַפֿטיק עכט:

– ניטע, מײַן קינד,

ס׳איז אַ זינד, ס׳איז אַ זינד,

און אונדזער צעטיילונג

נעם אָן פֿאַר גערעכט
.
אַז דו ביסט פֿאַראַן,

בין איך דאָ סײַ־ווי־סײַ,

ווי דער יאָדער אין פֿלוים

פֿאַרמאָגט שוין דעם בוים

און די נעסט און דעם פֿויגל

און אַלץ וואָס דערבײַ
.

ווילנער געטאָ, אָקטאָבער 1942

Abraham Sutzkever

***

VII.
Instead of you, I find your torn coat
I press it to my heart, bashful and raw.
The holes of your shirt become my days
And the seam of your shirt in my heart like a saw.
I rip the clothes off my body and creep
Into your naked shirt as into myself.
No longer a shirt—your shining skin,
Your cold, your everlasting death.

VIII.
You are talking to me
So palpably bright:
—Don't, my child,
It's a sin, it's a sin!
This is our parting—
Accept it as right.
If you are still here,
Then I exist too,
As the pit in a plum
Bears in it the tree
And the nest and the bird
And everything else too.

Vilna Ghetto, October 1942

Abraham Sutzkever

Vertaling Saul Noam Zaritt

****

Erfrorene Juden

Hast du gesehen auf Feldern verschneit
erfrorene Juden, gereiht Seit an Seit?

Kein Atemzug. Bläue von Marmorgestein.
Und doch will kein Tod in den Leibern dort sein.

Denn irgendwo funkelt erfroren der Geist,
wie ein goldener Fisch, in der Welle vereist.

Sie reden nicht, schweigen nicht. Denken wie eh.
Auch die Sonne liegt nächtens erfroren im Schnee.

Es liegt auf den rosigen Lippen im Frieren
ein Lächeln, und dennoch, es kann sich nicht rühren.

Ein hungriges Kind bei der Mutter ganz dicht.
Nur seltsam: Zu stillen vermag sie es nicht.

Entblösst liegt, erstarrt seine Fäuste, der Greis
und kann seine Kraft nicht befreien vom Eis.

Zu zahllos ist Tod mir begegnet bisher,
und keinerlei Arten verwundern mich mehr.

Doch mitten im Juli, der Hitze der Gassen,
packt Frost mich als würde mich Irrsinn erfassen.

Die bläulichen Leichen, wo immer ich geh,
erfrorene Juden auf Feldern voll Schnee.

Schon deckt meine Haut eine marmorne Schicht,
allmählich verlöschen das Wort und das Licht.

Und meine Bewegung erfriert wie heim Greis,
der all seine Kraft nicht befrein kann vom Eis.

Moskau
10. Juli 1944

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

****

Frozen Jews

Did you ever see in fields of snow
Frozen Jews, in row upon row?

Breathless they lie, marbled and blue.
Of death in their bodies, no hint and no clue.

Somewhere their spirit is frozen and saved

Like a golden fish in a frozen wave.

Not speaking. Not silent. Just thinking bright.
The sun too lies frozen in snow at night.

On a rosy lip, in the freeze, still glows
A smile — will not move, not budge since it froze.

Near his mother, a baby starving, at rest.
How strange: she cannot give him her breast.

The fist of a naked old man in surprise:
He cannot release his force from the ice.

So far, I have tasted all kinds of death,
None will surprise me, will catch my breath.

But now, overcome in the mid-July heat
By a frost, like madness, right in the street:

They come toward me, blue bones in a row —
Frozen Jews over plains of snow.

My skin is covered with a marble veil.
My words slow down, my light that is frail.

My motions freeze, like the old man's surprise,
Who cannot release his force from the ice.

Moscow, July 10, 1944

Abraham Sutzkever

*****

Ein Wagen Schuhe

Die Räder jagen, jagen,
was tragen sie mir zu.
Es wimmelt auf dem Wagen
von einer Ladung Schuh.

Als käm ein Hochzeitsbaldachin
im abendlichen Glanz,
so rollt der Karren Schuh dahin

wie Menschen, froh heim Tanz.

Ist wirklich Hochzeit heute?
Was täuscht nur meinen Bliek?
Das Schuhwerk ruft vertraute
Gestalten mir zurück.

Ich hör die Absätz klappern:
Wohin, wohin, wohin?
Aus alten Wilner Gassen
treibt man uns nach Berlin.

Wer wohl die Schuh getragen ...
Mir läuft durchs Herz ein Riss.
Ihr Schuh, ihr müsst mir sagen:
Wo sind sie, eure Füss?

Die Füss zu den Pantoffeln
mit Knöpfen hell wie Tau.
Mein Blick sucht ohne Hoffen
den Säugling, sucht die Frau.

Und Schühchen, winzig kleine,
warum seh ich kein Kind?
Zieht keine Braut sich, keine,
die Brautschuh an geschwind?

Ich find bei all dem Leder
der Mutter Schuh, die besten,
die trug sie hin und wieder
an Sabbat nur und Festen.

Und wie die Absätz klappern:
Wohin, wohin, wohin?
Aus alten
Wilner Gassen
treibt man uns nach Berlin.

Wilnaer Ghett
1 Januar 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

A wagon of shoes

The wheels they drag and drag on,
What do they bring, and whose?
They bring along a wagon
Filled with throbbing shoes.

The wagon like a khupa
In evening glow, enchants:
The shoes piled up and heaped up,
Like people in a dance.

A holiday, a wedding?
As dazzling as a ball!
The shoes — familiar, spreading,
I recognize them all.

The heels tap with no malice:
Where do they pull us in?
From ancient Vilna alleys,
They drive us to Berlin.

I must not ask you whose,
My heart, it skips a beat:
Tell me the truth, oh, shoes,
Where disappeared the feet?

The feet of pumps so shoddy,
With buttondrops like dew —
Where is the little body?
Where is the woman too?

All children's shoes — but where
Are all the children's feet?
Why does the bride not wear
Her shoes so bright and neat?

'Mid clogs and children's sandals,
My Mama's shoes I see!
On Sabbath, like the candles,
She'd put them on in glee.

The heels tap with no malice:

Where do they pull us in?
From ancient Vilna alleys,
They drive us to Berlin.

Abraham Sutzkever

*****

My every breath is a curse.
Every moment I am more an orphan.
I myself create my orphanhood
With fingers, I shudder to see them
Even in dark of night.

Once, through a cobblestone ghetto street
Clattered a wagon of shoes, still warm from recent feet,
A terrifying
Gift from the exterminators…
And among them, I recognized
My Mama's twisted shoe
With blood-stained lips on its gaping mouth.

— Mama, I run after them, Mama,
Let me be a hostage to your love,
Let me fall on my knees and kiss
The dust on your holy throbbing shoe
And put it on, a tfillin on my head,
When I call out your name!

But then all shoes, woven in my tears,
Looked the same as Mama's.
My stretched-out arm dropped back
As when you want to catch a dream.

Ever since that hour, my mind is a twisted shoe.
And as once upon a time to God, I wail to it
My sick prayer and wait
For new torments.
This poem too is but a howl,
A fever ripped out of its alien body.
No one to listen.
I am alone.
Alone with my thirty years.
In their pit they rot —
Those who once were called

Papa.
Mama.
Child.

Vilna Ghetto, July 30, 1943

Abraham Sutzkever

****

Execution

Digging a pit as one must, as they say.
I seek in the earth a solace today.

A thrust and a cut — and a worm gives a start:
It trembles below me, breaking my heart.

My spade cuts him through — and a miracle, see:
The worm divided — becomes two, becomes three.

I'm cutting again: they are four, they are five —
Was it I who created all of those lives?

Then the sun breaks through my darkest mood
And new hope makes me proud and firm:

If a worm will never succumb to the cut,

Can you say you are less than a worm?

May 22, 1942

Abraham Sutzkever

****

XLI

La Muerte de rodillas mana
su sangre blanca que no es sangre.
Se huele a garantía.
Pero y a me quiero reír.

Murmúrase algo por allí. Callan.

Alguien silba valor de lado,
y hasta se contaría en par
veintitrés costillas que se echan d e menos
entre sí, a ambos costados; se contaría
en par también, toda l a fila
de trapecios escoltas.

En tanto, el redoblante policial
(otra vez me quiero reír)
se desquita y nos tunde a palos,
dale y dale,
de membrana a membrana,
tas
con
tas.

César Vallejo

*****

XLI

Geknield doet de Dood vloeien
haar witte bloed dat geen bloed is.
Het ruikt naar vertrouwde zekerheid.
Maar ik wil al lachen.

Daar wordt iets gefluisterd. Ze zwijgen.
Iemand hiernaast fluit zich moed in,
en zelfs zouden als even worden geteld
drieëntwintig ribben die elkaar missen
onder elkaar, langs beide zijden; ook zou
als even worden geteld heel de rij
trapezelijke bewakers.

Ondertussen, de trommelaar van politie
(nog eens wil ik lachen)
neemt wraak en ranselt ons duchtig af,
sla maar e n sla maar,
huid op huid,
aambeeld
tegen
aambeeld.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

*****

XLI

Der Tod verströmt auf Knien
sein weißes Blut, das kein Blut ist.
Es riecht nach Garantie.
Aber schon will ich herauslachen.

Dort wird etwas geflüstert. Sie verstummen.
Jemand pfeift sich Mut nebenan,
und man würde sogar paarweise
dreiundzwanzig Rippen zählen, die sich gegenseitig
vermissen, auf jeder Seite,
paarweise auch die ganze Reihe
von geleitenden Rückenmuskeln zählen.

Währenddessen entschädigt sich
(wieder will ich lachen)
der trommelnde Polizist und verprügelt uns,
Hieb auf Hieb,
von Membrane zu Membrane,
Zas
gegen
Zas.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

****

Die Lehrerin Mira

In Lumpen gekleidete, elende Massen -
an treibt uns ins Ghetto, durch drangvolle Gassen.
Die Häuser verlassen, ein Abschied auf immer,
Gesichter versteinert, was kommt, das ist schlimmer.

Gekrönt mit Gebetsriemen schreiten die Alten,
sein Kalb fest am Strick will ein Dorfjude halten.
Kaum kann diese Frau einen Sterbenden tragen,

ein andrer zieht Holzscheite auf einem Wagen.

Inmitten von all dem: die Lehrerin Mira,
ein Kind auf dem Arm - eine goldene Lyra.
Ein Kind auf dem Arm, reicht die Hand sie dem zweiten,
begleiten will sie ihre Schüler, begleiten.

Das jüdische Viertel versperrt jetzt ein Tor,
ganz frisch erst gezimmert, noch warm kommt es vor.
Ein Strom sind die Kinder, ins Stauwehr gezwungen -
das Tor tut sich auf, und sie werden verschlungen.

Sie hasten durch Trümmer, in Kälte und Not,
doch Bleistift und Buch sind jetzt Wärme und Brot.
Die Kinder versammeln sich in den Ruinen,
die Lehrerin Mira lernt weiter mit ihnen.

Aus Sholem Alejchem liest sie ihrer Schar, sie strahlen,
die Kinder, und lachen sogar.
Sie flicht blaue Bänder mit ein in die Zöpfe
und zählt: hundertdreissig gesegnete Köpfe.

Die Lehrerin Mira ist früh auf den Beinen
und wartet, und wilt sie begrüssen, die Kleinen.
Sie kommen. Sie zählt. Ach, nicht zählen wär besser!
Die Nacht verriet zwanzig von ihnen ans Messer.

In Miras Gesicht stehen Abendrotflecken,
doch nichts davon dürfen die Kinder entdecken.
Sie beisst sich die Lippe, zeigt Stärke und Glut,
erzählt von Hirsch Leckert, und macht ihnen Mut.

Die Nacht hinterliess nur ein Grau in den Höfen,
und grau wird der Lehrerin Haar Anden Schläfen.
lm Keiler sucht sie nach der Mutter, der blinden -
sie, und siebzehn Kinder, wird niemand mehr finden.

Kaum trocknet das Blut in der Sonne, da stehn
bei Mira die Wände geschmückt voller Grün.
»Es kommt Lehrer Gerstejn zu Gast. Lasst uns singen,
der Chor soll bis über die Tore erklingen.«

‘Schon nahet der Frühling’ erklingt. Mittlerweile
verheeren den Grund Bajonette und Beile.
Man zerrt an den Haaren aus Grube und Keller.

‘Schon nahet der Frühling’, erklingt's um so heller.

Für sechzig, verwaist wie sie sind und allein,
muss Mira die Schwester, die Mutter jetzt sein.
»Ein Festtag ist bald, meine Kinder, mein Leben,
wir wollen dazu eine Vorstellung geben!«

Noch vierzig erleben die festliche Stunde,
gekleidet in weiss, eine leuchtende Runde.
Die Bühne ist frisch: eine Sonne, ein Garten,
ein Floss scheint auf jemand, der badet, zu Warten.

Aus Perets, vom »dritten Geschenk« liest man vor,
da brechen die Häscher herein durch das Tor.
Sie treiben zusammen. Am Morgen geblieben
von einhundertdreissig sind Mira und sieben. .

Eh Äxte nicht spalten den Geist ihr, den kühnen,
Ist Mira die Blume, die Kinder sind Bienen.
Ergraut ist die Blume, verwelkt ihre Glieder,
im Morgenrau öffnet die Blüte sich Wieder.

Wilnaer Ghetto
28. Mai 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Teacher Mira

With patches on our bodies, striped and parching,
They chase us in the ghetto, streets are marching,
Our buildings say farewell eternally,
Stone faces walk with us at each decree.

Old people wearing tfillin like black crowns,
A calf walks with a village Jew in tow,
A woman drags a person by the nails,
Another pulls a bunch of wood on rails.

Among them walks a woman, Teacher Mira.
A child is in her arms — a golden lyre.

She clasps another child by his frail hand,
The students walk around her — trusting band.

And as they get to Jew Street, there's a gate,
The wood still warm and raw, they huddle, wait.
And like a sluice for torrents of a flood,
It opens up and swallows in its blood.

They chase us over ruins, no bread, no light,
Bread is a book, a pencil shines so bright.
She gathers all her children on the floor,
Teacher Mira goes on teaching as before.

She reads Sholem Aleichem's tale aloud,
A sparkle in their eyes, they laugh so proud.
She ties blue ribbons in the girls' braids
And counts her treasures: hundred thirty heads.

And Teacher Mira, like the sun, at dawn
Awakes, waits for her children to go on.
They come. She counts. Oh, better not to count!
For overnight, some twenty were cut down.

Her skin, a windowpane in stains of dusk,
Mira must not reveal the darkness thus.
She bites her lip, of courage she will tell:
About Hirsh Lekert, how he fought and fell.

And overnight, gray covered all the town,
And Teacher Mira's hair, her silver crown.
She seeks in cellars for her mother blind,
And seventeen more children she can't find.

When sun dried up the blood, with branches green
She trimmed the orphaned room, so neat and clean:
— Gershteyn the teacher came and we shall sing,
Over the walls, our children's choir will ring.

They sing: 'Not far is spring.' But in the street,
Axes and bayonets smash, crush, and beat.
They drag from cellars, hidings, but the choir
Sings on 'Not far is spring,' sings higher, higher.

They are but sixty, with no sister, mother,
Now Teacher Mira is one and the other.

A holiday approaches, little doves,
We shall prepare a play, a play she loves.

The fête — and only forty children left.
But each in a white shirt, each child bereft.
The stage is fresh, a garden in the sun,
A river you can swim in, you can run.

When Peretz's third gift took all the bows,
The peril has cut down the rickety house.
People were caught by snatchers! Save us, Heaven!
Of a hundred thirty, Mira remains with seven.

Till axes split her mind, she on her knees,
A flower, and her children — buzzing bees.
Gray is the flower, and the time is awesome.
Tomorrow in the dew, again she'll blossom.

Vilna Ghetto, May 10, 1943

Abraham Sutzkever

******

Ähren

Zwei Jahre hab ich mich gesehnt nach Ähren,
Ähren, still auf einem heimatlichen Feld,
als ich mich widersetzte in den Zangen,
die mich gefangen
und verstellt
den Weg,
den grünen Weg zu jenen Ähren -
doch nicht die Ähren selber auf dem Feld.

Und als mein Atem aufgeschmolzen jene Zangen -
da hat ein Wind durch meine Adern
gepfiffen und gerufen:
»Steh auf, Sohn Adams, reif sind schon die Ahren.
Einer Ähre gleich ist schon dein Leib.«
Und ich bin, wie das Schicksal geht, gegangen
durch verbrannte Städte
hin zu jenem Rufen.

Als ich aber, ein vom Untergang der Sonne Müder,

angekommen bin bei meinem langersehnten Feld -
sieh, da liegen an dem Orte meine Brüder
hingemordet übers ganze Feld.
Und die Ähren, ihre glühendheissen Spitzen,
sind hindurchgewachsen Schicht um Schicht
durch Schädel, Rippen,
und sie steigen höher, höher, höher,
zu der Sonne, die zusammensucht ihr Licht,
als oh die eine Ähre so in Hast die zweite
in ihrem Wuchs zu übertreffen sucht.
Und eine Ähre
hat zu wandern angefangen
durch einen Mund, der seine Zähne bleckt.
Und Ähren, zwei, die kriechend durch ein Schulterblatt gelangen.
Und diese Ähre sucht nach einem Weg, allein,
und einer Hand ist sie vergleichbar, die sich aus der Erde reckt.
Und eine Kornblume aus einem Auge - wie Gewein ...

Und jetzt, was seh ich, ein im Abendschein erglühter?
Ich seh ein Feld mit Ähren, blutig rot.
Eilends näher zu mir kommt ein Schnitter
und schneidet für die Nachkriegszeit das Brot.

Narotscher Wälder September 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Stalks

Two years I longed for stalks,
Silent stalks in a familiar field.
When I struggled in the vise
That caught me
And blocked
The road,
The green road to those stalks —
But not the stalks in the familiar field.

And when my breath melted the vise —
A wind in my veins
Whistled and called:

— 'Get up, son of man, the stalks are ripe.
Now your own body is like a stalk.'
And as fate walks, so walked I
Through burned cities
To that call.

But when I came, weary, through the sunset,
I reached my longed-for field —
They lay there, my brothers,
Killed over the field.
And the stalks with glowing spears,
Layer upon layer, grew through
The skulls, the ribs,

And climbed higher, higher, higher,
o the sun that gathers back its light,
As if each stalk rushed to overtake
The others.
One stalk
Went wandering
Through a mouth with clenched teeth!
Two stalks crept through shoulders.
And there, a stalk searching for a way —
A hand reaching out of the earth.
And a cornflower through an eye, weeping —

What do I see now in the evening light?
I see a field with stalks, blood red.
And rushing to me closer, comes a mower
And mows the afterwar fresh bread.

Narocz Forest, September 1943

Abraham Sutzkever

*****

The Sewers

We were just ten of us in underground,
Each of the shadows' dreams cut us asunder.
The darkness slashed me with an ancient sword,
With copper vaults, with dark medieval wonder.
Little by little, in each moving shadow
I smelled myself — the part of me I lack.

I tasted of his mind, kneaded myself in him,
My world did not so gloomily wail back.
And as I yearned for Vega and for Sirius —
They flashed before my eyes, bright and mysterious.

And like the pupil of my eye, growing familiar
With all the dark, has nimbly turned it into
White light that window-covered our black lair,
Where the reflections of a thousand splinter
Rivulets waved — so an outlandish force
Has wrestled with the dreadful stench, abhorring,
And finally exchanged it, as forever,
For scent of fresh mown hay on a cool morning,
For scent of Friday nights, of rolls with cream,
That each of us still savored in his dream.

The sewers, channels, pipes are different,
Like highways, roads, and lanes in forests deep.
(We shall discuss it clearly in its place.)
Most times the water is subdued, you creep
Out for a 'stroll.' In raintime, it will rise
With shrieks and whistles like a witch's song,
Flow over through oblique cracks, slits, and holes
Into the 'storm canal,' neck-slim and long,
Roaring under the broadest street, it goes.
Galloping like a horde of buffalos

And thundering down into another stream,
Runs into the Viliya. Brotherly
Accompanied by various side pipes, branching
From under narrow streets that suddenly
Contribute to the flood in time of rain.
The flow brings from all backstreet yards
Eternal filth like an infernal fire,

Strikes on your swooning brow — hard, stinking shards.
At night a smaller stream, mute, barely born,
The pipes — they gurgle soft like organs torn.

And in a pipe where 'Springs of Vingree Street'
Flow all together, sweeping their discards,
And branch out underground as stammering strings,
There in a pipe not wide, three-quarter yards,
Above the junction — hollowed out a moon,
A hole in metal ceiling. Through the hole

You can creep in, without the slightest danger,
Into a cavern, walk erect and bold.
This is our own, dug out and safe Malina.
We dwell here under wings of the Shekhina.

Who are the 'we' that secretly inhabit
The water palaces that may astound?
I'll modestly describe here all the figures.
I'll tell the truth as witnessed underground:
Elul, five thousand seven hundred three.
No Jews in Vilna. The last transports left
Not to return, to sounds of autumn wailing.
The Teacher Gdalye jumped out through a cleft,
Searched for a hiding, slid down to this trench.
Slid down — and fraternized with all the stench.

Next morning — he encountered someone, Folye,
With him his mother, the leaseholder Esther,
And plaited close his further lot with theirs.
The mama, used to dark holes that would nest her,
Crept out of swampy night into the air
And gathered among ruins, empty houses,
Trampled potatoes scattered in the mud
And peas. Her generosity arouses
Our praise for all the presents that she shares.
There is a lot to tell of all her cares.

Meanwhile, there came Arona, refugee
From Hamburg, does not like our Yiddish speech,
He sees the language as the greatest danger,
Caresses his own fate in cotton. Each
A character. The water roared and thundered
(A sign that in the city rain is falling),
And brought, as on a swaying motorcycle
Of waves, a guy out of the blue came calling.
He leaps down from the saddle, like hot news:
'I'm Doctor Lippman! You don't know me, Jews?'

And then they found in a calm, far-off corner,
Where only moon-mice splash and moon-bats hover,
A man enshrouded in his tfillin bands,
His countenance — the face of a cadaver.
His locks slathered with lime. Instead of clothes —
His body wrapped in parchment. The hermit Nathan.
Perhaps an angel pointed out the secret

Where Jews hide in the earth, to show his faith in
His fate. The parchment letters worn outside,
Their meaning is unknown here, far and wide.

Meanwhile did Esther, 'hunting' for some food,
Bring from outside a shining ray of fate,
A girl, chased in a free-for-all domain.
Her name is Debby. Then, under a grate,
Did Deborah discover a blind man.
And later came to our retreat, in fear,
A pregnant woman, escaped from a mass grave
With snow-white hair. We call her Kreyne here,
Her story will be told, but where and when?
And I was number ten. A group of ten.

The city sank. The world is topsy-turvy.
A dozen buried characters remained
Where just a moldy demon lurks in wait.
But right before our lips, hope moved unchained,
An unseen rose … incessantly it called,
Winking and beckoning with mystery of hues,
Opened a morn in morning. But before you could
Touch with your fingers her delicate dews —
The rose has vanished. It glimmers from afar,
On the far side of death, a shining star.

Abraham Sutzkever

****

LXXV

Estáis muertos.
Qué extraña manera de estarse muertos. Quien quiera diría
no lo estáis. Pero, en verdad, estáis muertos.

Flotáis nadamente detrás de aquesa membrana que, péndu-
la del zenit al nadir, viene y va de crepúsculo a crepúsculo, vi-
brando ante la sonora caja de una herida que a vosotros no os
duele. Os digo, pues, que la vida está en el espejo, y que vo-
sotros sois el original, la muerte.

Mientras la onda va, mientras la onda viene, cuán impune-
mente se está uno muerto. Sólo cuando las aguas se quebran-
tan en los bordes enfrentados y se doblan y doblan, entonces

os transfiguráis y creyendo morir, percibís la sexta cuerda que ya no es vuestra.

Estáis muertos, no habiendo antes vivido jamás. Quienquiera diría que, no siendo ahora, en otro tiempo fuisteis. Pero, en verdad, vosotros sois los cadáveres de una vida que nunca fue. Triste destino. El no haber sido sino muertos siempre. El ser hoja seca, sin haber sido verde jamás. Orfandad de orfandades.

Y sin embargo, los muertos no son, no pueden ser cadáveRes de una vida que todavia no han vivido.
Ellos murieron siempre de vida.

Estáis muertos.

César Vallejo

******

XXV

Jullie zijn dood.
Wat een vreemde manier van dood zijn. Iedereen zou zeggen dat jullie het niet zijn. Maar, waarlijk, jullie zijn dood.

Jullie drijven nietsgewijs achter dit vlies dat, slinger van het zenit naar het nadir, komt en gaat van schemering naar schemering, trillend voor de klankkast van een wonde die jullie geen pijn doet. Ik zeg jullie, dus, dat het leven in de spiegel is, en dat jullie het origineel zijn, de dood.

Zolang de golf gaat, zolang de golf komt, hoe straffeloos blijft men dood. Alleen wanneer de wateren breken op de randen lijnrecht tegenover elkaar en verdubbelen en omslaan, dan veranderen jullie van gedaante en denken te sterven, bemerken jullie de zesde snaar die al niet meer van jullie is.

Jullie zijn dood, voorheen nooit geleefd hebbend. Iedereen zou zeggen dat jullie, vandaag niet zijnde, in een andere tijd waren. Maar, waarlijk, jullie zijn de lijken van een leven da nooit was. Droevig lot. Het niet geweest zijn dan dood altijd Het droog blad zijn, zonder ooit groen te zijn geweest. Wees heid van weesheden.

En toch, de doden zijn niet, kunnen geen lijken zijn van een
leven dat ze nog niet hebben geleefd.
Zij stierven altijd van leven.

Jullie zijn dood.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

******

LXXV

Ihr seid tot.
Welch seltsame Art, tot zu sein. Jeder würde sagen,
ihr seid es nicht. Doch in Wahrheit seid ihr tot.

Ihr treibt nur hinter dieser Membrane, die zwischen Zenit und Nadir schwankt, geht und kommt von Dämmerung zu Dämmerung, bebend vor dem tönenden Gehäuse einer Wunde, die euch nicht schmerzt. Ich sage euch daher, daß das Leben im Spiegel ist und daß ihr das Original seid, der Tod.

Während die Welle geht, während die Welle kommt, wie straflos ist man da tot? Nur wenn die Gewässer sich an den gegenüberliegenden Ufern brechen und sich biegen und biegen, verklärt ihr euch und, zu sterben wähnend, gewahrt ihr die sechste Saite, die euch schon nicht mehr gehört.

Ihr seid tot, ohne vorher je gelebt zu haben. Jeder, wer auch immer, würde sagen, daß, da ihr nicht jetzt seid, ihr in einer anderen Zeit gewesen seid. Doch in Wahrheit seid ihr die Leichnahme eines Lebens, das nie gewesen ist. Trauriges Schicksal. Jenes, immer nur Tote gewesen zu sein. Jenes, ein trockenes Blatt zu sein, ohne je grün gewesen zu sein. Verwaisung von Verwaisungen.

Und dennoch sind die Toten nicht, können nicht, Leichname
eines Lebens sein, das sie noch nicht gelebt haben.
Sie starben immer am Leben.

Ihr seid tot.

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

****

Tsofn-shtern

Tsofn-shtern, shpanst mit mir in ejnem,
ch'bin dajn shnejmentsh in a klejd fun hojt.
Far majn kelt tselojfn zich di shchejnim,
blojz berjozes blajbn lebn plojt.
Tsofn-shtern, bizn tojt getrajer,
wifl mildkejt wekstu un dermonst!
Ale zumer shnejt ojf mir a fajer,
ale winter glinstu mir un glanst.
Zol di nit-fargangene dermonung,
tsu dajn bloen shmejchl zajn gewendt.
Zoln ot di klangen, zol di monung,
blajbn iber mir a monument.

1936

Abraham Sutzkever

******

Nordstern

Nordstern, gehst im gleichen Schritt mit mir,
ich bin dein Schneemann im Gewand aus Haut.
Meine Kälte fliehen alle ringsumher,
nur die Birken stehen noch am Zaune aufgereiht.
Nordstern, du bis in den Tod getreuer,
wie viel Sanftheit du in mir erwecken kannst!
Jeden Sommer schneit auf mich ein Feuer,
jeden Winter glüht auf mich dein Glanz.
Bleibe die Erinnerung, die nie vergangen,
deinem blauen Lächeln zugewandt.
Habe dieses Klingen hier und dies Gemahnen
über mir als Monument Bestand.

1936

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

******

Die Ghetto-Tore

1
Eine lange Hand aus Feuer hat
die Ghetto-Tore aufgerissen.

Der Tag, ein blinder Bettler, steht
beim Eck
der alten Mauer,
in seinen Fäusten weinen ein paar Groschen.

Einen Stoss versetzen möchte er da,
erschüttern diese alten Tore,
wie Samson in Gefangenschaft
die Marmorkolonnaden,
und fallen dort, zusammen mit dem Ghetto.

(Oh ihrTore - jammervolle Monde,
über welche nun Gedankenfinger streichen!)

Dies ist das Messer Wahrheit.
Von grünen Dächern
fliegen Sterne auf
-Kinder, heimatlos -
und hören,
wie lautlos fiebert eine Generation,
eine aus Kämpfern, Sängern und Verbrechern.

Dies ist das Messer Wahrheit.
In zerbrochnen Fensterscheiben
sieht die Sonne rot aus wie ein Fliegenpilz.
Ein Blatt im Herbst ist jedes Antlitz,
wie Ketten jeder Klang,
und die Unruh windet sich hinauf wie eine Schlange
über
Haus,
und Tor,
-und
hoch empor.

2

Ein Leierkastendreher, wie ein Purim-Narr,
lärmt auf seinem siechen Instrument,
und ein scheeler gelber Papagei
hüpft auf seiner Knochenhand.
Der Mann ist auch noch Sänger,
und lässt unablässig tönen
die Art Gesang, die wie ein Blitz trifft in das Ohr:
»Sieben Brüder hat man totgeschlagen im Pogrom,
der achte fiel beim Tor.«
Kleine Kinder rühren
den verstaubten Leierkasten an,
und jener, der die Melodien dreht,
und die Kinder, blau und nackt,
zusammen mit dem Papagei
und einem kleinen Wasserträger,
der sein Gebet trägt in dem lecken Kübel,
sie allesamt verknüpfen sich
zu einem Rund,
und jeder ist des andren Spiegel.

3
Doch manchmal geschieht es: Im Ghetto, im ganzen,
beginnen die Fenster im Spätlicht zu tanzen.

Als sei dort ein Bächlein zu Goldstaub verklungen,
durchströmen die Gassen blauäugige Jungen.

In Hemdsärmeln, Fäuste geballt, die Getreuen:
»Wir wollen das Volk aus dem Ghetto befreien!«

Es donnert ihr Echo auf Hausdächer nieder,
die Stadttore mustern sich, wieder und wieder.

Ein Blitz und ein Blenden. Es heben sich Blicke,
es wölben sich Klänge als leuchtende Brücke.

Die Gassen, geduckt, wo nur Grau sich an Grau reiht,
erschauen das Blut vonder Liebe und Freiheit.

Ein Blitz und ein Blenden. Und fort sind die Jungen.
Die goldne Vision, sie ist wieder verschwunden.

4
Abend. Blau dämmernd das Ghetto.
Der Tagesglut Farben zerflirren.

Es zeigt sich im Shulhojf der Gaon,
er tritt vor die kupfernen Türen.

Ein Mädchen liest, sitzt auf der Schwelle
und atmet die Schrift aus dem Buch ein
und träumt von der vornehmsten Freude,
von Brot, einem Kleid und von Schuhen.

Jetzt werden die Schatten noch tiefer.
Die Sonne fliegt fort wie ein Pfau.
Ein Junge zückt plötzlich ein Messer,
es blitzt aus dem Stiefelschaft auf.

Jetzt käme recht passend der Mond auch.
Ah, schau nur, da lugt er hervor.
Gleich einer zerschossenen Fahne
erhebt er sich hinter dem Tor. juni

1936

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Krieg

Dieselbe Asche wird uns alles überdecken:
die Tulpe - dieses Wachslicht, das im Winde flackert,
die Schwalbe hoch im Plug und krank von zu viel Wolken,
das Kind, das seinen Ball wirft in die Ewigkeit.

Und bleiben wird nur einer, ein Poet,
ein wilder Shakespeare, der voll Kraft und Eigensinn Gesang ertönen lässt:
»Mein Geist, mein Ariel, bring mir das neue Schicksal, das mein
Blut verlangt,
und spei sie aus, zurück, de toten Städte!”

1939

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

War

The same ashes will cover all of us:
The tulip — a wax candle flickering in the wind,
The swallow in its flight, sick of too many clouds,
The child who throws his ball into eternity —

And only one will remain, a poet —
A mad Shakespeare, who will sing a song, where might and wit is:
— My spirit Ariel, bring here the new fate,
And spit back the dead cities!

1939

Abraham Sutzkever

******

LA VIOLENCIA DE LAS HORAS

Todos han muerto.

Murió doña Antonia, la ronca, que hacía pan barato en el burgo.

Murió el cura Santiago, a quien placía le saludasen los jóvenes y las mozas, respondiéndoles a todos, indistintamente: «Buenos días, José! Buenos días, María!»

Murió aquella joven rubia, Carlota, dejando un hijito de meses, que luego también murió a los ocho días de la madre.

Murió mi tía Albina, que solía cantar tiempos y modos de heredad, en tanto cosía en los corredores, para Isidora, la criada de oficio, la honrosísima mujer.

Murió un viejo tuerto, su nombre no recuerdo, pero dormía al sol de la mañana, sentado ante la puerta del hojalatero de la esquina.

Murió Rayo, el perro de mi altura, herido de un balazo de no se sabe quién.

Murió Lucas, mi cuñado en la paz de las cinturas, de quien me acuerdo cuando llueve y no hay nadie en mi experiencia.

Murió en mi revólver mi madre, en mi puño mi hermana y mi hermano en mi víscera sangrienta, los tres ligados por un género triste de tristeza, en el mes de agosto de años sucesivos.

Murió el músico Méndez, alto y muy borracho, que solfeaba en su clarinete tocatas melancólicas, a cuyo articulado se dormían las gallinas de mi barrio, mucho antes de que el sol se fuese.

Murió mi eternidad y estoy velándola.

César Vallejo

******

Die Gewalt der Stunden

Alle sind gestorben.

Es starb Doña Antonia, die heisere, die im Dorf billiges Brot buk.

Es starb der Priester Santiago, der sich gerne von den jungen Männern und jungen Mädchen begrüßen ließ und allen unterschiedlos antwortete: «Guten Tag, José! Guten Tag, María!»

Es starb jene junge Blondine, Carlota, die ein Söhnchen von wenigen Monaten hinterließ, das auch gleich darauf, acht Tage nach der Mutter, starb.

Es starb meine Tante Albina, die immer von alten Zeiten und Sitten sang, während sie in den Hausfluren für Isidora nähte, das langjährige Hausmädchen, die ehrenwerte Person.

Es starb ein einäugiger Alter, an seinen Namen erinnere ich mich nicht, aber e r schlief in der Morgensonne, während er vor der Tür des Blechschmieds an der Ecke saß.

Es starb Rayo, der Hund, so groß wie ich, von einem Blindgänger getroffen.

Es starb Lucas, mein Schwager, im Frieden der Lenden, an den ich mich erinnere, wenn e s regnet und niemand ist in meiner Erfahrung.

Es starb in meinem Revolver meine Mutter, in meiner Faust

meine Schwester und mein Bruder in meinen blutigen Eingeweiden, die drei vereint in einer traurigen Art der Traurigkeit, im Monat August nachfolgender Jahre.

Es starb der Musiker Méndez, hochgewachsen und schwer trunksüchtig, der auf seiner Klarinette schwermütige Tokkaten übte, von deren Wohlklang die Hühner meines Stadtviertels einschliefen, lange bevor die Sonne unterging.

Es starb meine Ewigkeit, und ich halte Totenwache über sie.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

Das graue Feuer

Wer erschafft das Grau in deinem Haar?
Du weisst es nicht, mein Bruder?
Zwischen Erd und Himmel hängt ein Spinnrad,
auf dem Spinnrad hängt das graue Feuer,
neben ihm, auf einer Wolke,
sitzt dein eigenes Skelett,
dem ist nur dein Sterben teuer,
und das spinnt dir für dein Haar
das graue Feuer.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

The Silver Key

The footsteps on the stars, above our attic,
You think they're human?
An unearthly creature from the stars
Seeks us, human berries in an attic forest.
Strike a match and you'll see:
Over there, it devoured a whole shingle…

My neighbor in the attic strikes a match —

Tshhh, tshhh —
A yellow spot reveals the fog.
Goes out, the wood untouched by fire —
No more oxygen,
No life.

Armored in spiderweb, the child who had
Brought life to yellow darkness
With his crying —
Succumbed
To long fingers on his throat,
Fingers of all of us, all of us,
And more than all of us, of God Himself.
With a piece of glass, the young mother caresses her veins.
A moon-dwarf forged in glass —
Slaughtered.

The man who struck a match
Coos like a dove:
—No death outside.
Death has snuck in inside, among us,
Let us leave him behind in the attic
And flee!

And he runs first to a corner,
Opens a rooftile and, raving, falls back:
—Jews, we're on fire!
Hide your hair in your pockets!
Hide your hearts, the attic is on fire!!!

A column of purple soot breathes through the crack,
Stains the attic-faces, feathery as owls,
Won't let them flee.
The end.

Only the sly spider, like a centipede diamond,
Swings on a column of soot
Undisturbed,
Shakes his head in farewell —
Disappears.

A little Jew unfolds seven rags,
Pulls out a herring
And draws it like a knife across his throat.
Someone sings:

—Let us all, all together
Greet our fiery guest!
A boy, Tsalke, cries:
I've never kissed a girl in my life.

Suddenly, from out of the bodies, a girl unfolds
Blooming like a cherry tree in spring,
Her voice — Goldsound
Of a bird meeting its mother:
—Jews, I have a key
To save us all — — —

Madness like a shadow
Separates from brains.
Eyes — oozing poison —
Blue amazement reigns.
The dead child too,
By curiosity inspired,
Senses the wonderful tidings
Of the girl messiah.

And the shining figure says:
—Yes, yes, I have a key
Of silver. A white clad old man
Gave it to me and said:
Gather the Jews in the attic and flee —
Fast, faster, to Castle Mountain,
To the palace built ages ago
By Prince Gediminas.
The key is to the palace,
And no one, no one
Will find you in its bowels.

The crowd is excited:
—Holy girl!
They kiss each other.
Like a fox, Tsalke
Cuddles up to her knees:
—My dear, who are you?
And the little Jew who just now slaughtered himself
With a herring,
If it's a holiday, let's have a holiday!
But the man who lit the match
Breaks the spell:
—Could you be so kind as to show us the key?

The girl trembles:
—Yes, of course,
Right away, just a moment — — —
Seeks it in her garment,
Near her heart,
In her stockings.

—Mamele,
Just now the old man gave it to me!

—What old man?
What was his name? How did he seem?

—Oh dear, the key remained
In his hand,
In my dream — — —

1949

Abraham Sutzkever

****

LA BELLA MUERTE

¿Y si la muerte no fuera tan fría,
ni tan negra la eternidad?
Si más bien fuera un nuevo día
con una tibia claridad.

Si fuera cosa de la vida,
la difícil oscuridad.
¿Y si la sombra redimida,
fuera la luz del más allá?

Si el temor de la muerte fuera
una incapacidad de amor,
creyendo que nuestra frontera
es el cese del corazón.

Y si las manos que deshacen
nuestra atadura corporal,
nos dieran venturoso pase
hacia un sedante despertar.

Julio Barrenechea

******

DE MOOIE DOOD

Wat als de dood niet zo koud was,
noch de eeuwigheid zo zwart?
Wat als het in plaats daarvan een nieuwe dag was
met een warme helderheid?

Wat als het een deel van het leven was,
de moeilijke duisternis?
Wat als de verloste schaduw
het licht van het hiernamaals was?

Wat als de angst voor de dood
een onvermogen tot liefde was,
in de overtuiging dat onze grens
de beëindiging van het hart is?

Wat als de handen die
onze lichamelijke banden losmaken ons een gelukkige overgang
naar een rustgevend ontwaken schonken?

Julio Barrenechea

****

A LA MUERTA

Vienes y vas ligero como el mar,
cuerpo nunca dichoso,
sombra feliz que escapas como el aire
que sostiene a los pájaros casi entero de pluma.

Dichoso corazón encendido en esta noche de invierno,
en este generoso alto espacio en el que tienes alas,
en el que labios largos casi tocan opuestos horizontes
como larga sonrisa o súbita ave inmensa.

Vienes y vas como el manto sutil,
como el recuerdo de la noche que escapa,
como el rumor del día que ahora nace

aquí entre mis dos labios o en mis dientes.

Tu generoso cuerpo, agua rugiente,
agua que cae como cascada joven,
agua que es tan sencillo beber de madrugada
cuando en las manos vivas se sienten todas las estrellas.

Peinar así la espuma o la sombra,
peinar —no— la gozosa presencia,
el margen de delirio en el alba,
el rumor de tu vida que respira.

Amar, amar, ¿quién no ama si ha nacido?,
¿quién ignora que el corazón tiene bordes,
tiene forma, es tangible a las manos,
a los besos recónditos cuando nunca se llora?

Tu generoso cuerpo que me enlaza,
liana joven o luz creciente,
aguda teñida del naciente confín,
beso que llega con su nombre de beso.

Tu generoso cuerpo que no huye,
que permanece quieto tendido como la sombra,
como esa mirada humilde de una carne
que casi toda es párpado vencido.

Todo es alfombra o césped, o el amor o el castigo.
Amarte así como el suelo casi verde
que dulcemente curva un viento cálido,
viento con forma de este pecho
que sobre ti respira cuando lloro.

Vicente Aleixandre

******

AAN DE DOOD

Je komt en gaat, licht als de zee,
een lichaam nooit gelukkig,
een gelukkige schaduw die ontsnapt als de lucht
die vogels bijna volledig in veren draagt.

Gezegend hart in vuur en vlam op deze winternacht,

in deze royale, hoge ruimte waar je vleugels hebt,
waar lange lippen bijna de horizonten raken
als een lange glimlach of een plotselinge, immense vogel.

Je komt en gaat als de subtiele mantel,
als de herinnering aan de nacht die ontsnapt,
als het gemurmel van de dag dat nu geboren wordt
hier tussen mijn twee lippen of in mijn tanden.

Je royale lichaam, brullend water,
water dat valt als een jonge waterval,
water dat zo gemakkelijk te drinken is bij zonsopgang
wanneer alle sterren in levende handen worden gevoeld.

Zo het schuim of de schaduw kammen,
nee, de vreugdevolle aanwezigheid kammen,
de rand van delirium bij zonsopgang,
het gemurmel van je leven dat ademt.

Liefhebben, liefhebben, wie houdt er niet van als ze geboren zijn?
Wie weet niet dat het hart randen heeft,
een vorm heeft, tastbaar is voor de handen,
voor verborgen kussen wanneer er nooit tranen vloeien?

Je genereuze lichaam dat me omstrengelt,
jonge wijnstok of groeiend licht,
scherp getint met de ontluikende horizon,
een kus die arriveert met zijn naam kus.

Je genereuze lichaam dat niet vlucht,
dat stil blijft, uitgestrekt als een schaduw,
als die nederige blik van vlees
die bijna volledig een verslagen ooglid is.

Alles is tapijt of gras, liefde of straf.

Om van je te houden als de bijna groene grond
die een warme wind zachtjes buigt,
een wind gevormd als deze borst
die op je ademt wanneer ik huil.

Vicente Aleixandre

******

A LA MUERTE

A Alfonsina Storni

I

Muerte,
fatal término, ausencia por siempre.
Sólo el campo yermo que nos recibe,
de su tierra, nuevo abono.

Nunca más la fragancia de la brizna de hierba
ni el arder de encendidos leños;
tampoco la fina llovizna de la ola rompiente
en el rostro de frescura ávido.

II

«Era nuestra madre», dirán después los hijos
con ternura en los ojos.
El dolor de la ausencia, olvidados objetos
mañana joyas auténticas.
«Ella decía...», repetirán las frases
antes molestas
a causa de desgano
o ansias de silencio
o sueños de libertad.
Sílabas musicales enhebrarán palabras en recuerdos imperiosos,
desesperación de volver a vivir en el tiempo…
Tarda respuesta a un canto de amor.
«¿Recuerdas aquel gesto?
»¿Y su sonrisa triste?
»¿Y su pensamiento fijo en nosotros?
»¿Sus manos, suavidad de alas rozando nuestros rostros?
»¿El paso quedo junto a nuestro lecho en la alta noche
y el murmullo de plegaria para encomendarnos a Dios?»

III

Poco a poco el ausente
más lejos cada vez en el recuerdo
—que alguien siempre lo reemplaza—;
sus cosas van perdiendo la fragancia que de él se desprendía,
impregnándolas;
la manera de inclinarlas no es la misma

y en el tiempo
va cambiándoselas de sitio.
Cada día su nombre acude menos al labio.
Las lágrimas en manantial ya no brotan;
tan sólo de a una
que se enjuga furtiva.
Hasta que todas secan
agotada la fuente de dolor.
Un velo cubre entonces la imagen en la retina,
la maleza oculta la antes nítida figura en todo paisaje,
visten los ambientes colores de seres distintos
que distraen,
va el alma tras vivencias nuevas.
Y un día
se llora el olvido.

(Tú, Muerte tan temida,
sólo eres un pretexto:
el olvido es más cruel que tu guadaña).

Marilina Rébora

******

AAN DE DOOD

Aan Alfonsina Storni

I

Dood,
fataal einde, eeuwige afwezigheid.

Alleen het dorre veld dat ons ontvangt,
uit zijn aarde, nieuwe meststof.

Nooit meer de geur van een grasprietje
noch het branden van gloeiende houtblokken;

noch de fijne mist van de brekende golf
op het gezicht dat verlangt naar frisheid.

II

"Zij was onze moeder," zullen de kinderen later zeggen

met tederheid in hun ogen.
De pijn van afwezigheid, vergeten voorwerpen,
morgen authentieke juwelen.
"Ze zei altijd..." zullen ze de zinnen herhalen
ooit hinderlijk
vanwege vermoeidheid
of verlangen naar stilte
of dromen van vrijheid.

Muzikale lettergrepen zullen woorden aaneenrijgen tot gebiedende herinneringen,
wanhoop aan het herbeleven van die tijd...
Een laat antwoord op een liefdeslied.

Herinner je je dat gebaar nog?
En zijn droevige glimlach?
En zijn gedachten die op ons gericht waren?
Zijn handen, zacht als vleugels, die onze gezichten streelden?
Zijn stille voetstappen naast ons bed in het holst van de nacht
en het gemompel van een gebed om ons aan God toe te vertrouwen?

III

Langzaam maar zeker vervaagt de afwezige
steeds verder in de herinnering
—want er komt altijd wel iemand in zijn plaats—;
zijn bezittingen verliezen de geur die ooit van hem uitging en
ze doordrong;
de manier waarop hij ze neerlegt is niet meer hetzelfde
en na verloop van tijd
verplaatst hij ze.

Elke dag komt zijn naam minder aan mijn lippen.
De tranen stromen niet meer als een bron;
slechts één enkele
wordt heimelijk weggeveegd.

Tot ze allemaal opdrogen, de bron van verdriet uitgeput.

Een sluier bedekt dan het beeld op het netvlies,
het struikgewas verbergt de ooit heldere figuur in elk landschap,
de omgeving is gekleed in de kleuren van verschillende wezens
die afleiden,
de ziel gaat op zoek naar nieuwe ervaringen.

En op een dag
huilt men om de vergetelheid.
(Jij, zo gevreesde Dood,
jij bent slechts een voorwendsel:
de vergetelheid is wreder dan je zeis).

Marilina Rébora

******

A LA MUERTE

En vano, cruda muerte,
En mí tu zaña apuras:
Si están mis manos puras
¿Qué mal podré temer?

La llama que a mi mente
Dio un día el alto cielo
No esperes en el suelo
Tirana oscurecer.

El présago sonido
Que exhalas de tu boca
Espante al que provoca
La lid de maldición.

Espante al que su patria
Sujeta a vil coyunda,
Y en crímenes se inunda
De atroz recordación.

Espante al que seduce
La cándida belleza,
Y en llanto e impureza
La mira sin horror.

Espante al que a su hermano
Conduce en cautiverio,
O lleva el adulterio
Al lecho del amor.

Si yo de paz proclamo
Las leyes a porfía,
Si odié la tiranía

Y al hombre desleal:

Si miro un nuevo hermano
De Dios en cada hechura:
Si en mí la desventura
Consuelo halló vital.

¿Por qué, sangrienta muerte,
Tu zaña me persigue?
¿El que inocente vive
Qué mal podrá temer?

La llama que a mi mente
Dio un día el alto cielo
No esperes en el suelo
Tirana oscurecer.

Marzo de 1840.

Adolfo Berro

******

TOT DE DOOD

Vergeefs, wrede dood,
U brengt uw wreedheid over mij:
Als mijn handen zuiver zijn,
Welk kwaad kan ik vrezen?

De vlam die de hoge hemelen ooit aan mijn geest gaven,
Verwacht niet dat hij op aarde gedoofd zal worden,
Tiran.

Het onheilspellende geluid dat u uit uw mond blaast,
Maak hem bang die
de strijd der vloeken uitlokt.

Maak hem bang die zijn vaderland onderwerpt
aan verachtelijke slavernij,
en overspoeld wordt met misdaden
van een gruwelijke herinnering.

Maak hem bang die verleid wordt door
oprechte schoonheid,

en er in tranen en onreinheid zonder afschuw naar kijkt.

Maak hem bang die zijn broeder
in gevangenschap leidt,
of overspel
naar het bed van de liefde brengt.

Als ik vrede verkondig,
de wetten met strijd,
als ik tirannie haatte
en de ontrouwe mens:

als ik een nieuwe broeder
van God zie in elke schepping:
als in mij het ongeluk
levendige troost vond.

Waarom, bloedige dood,
achtervolgt jouw wrok mij?
Hij die onschuldig leeft,
welk kwaad kan hij vrezen?

De vlam die de hoge hemel
ooit aan mijn geest gaf,
verwacht niet dat hij op aarde
tiranniek wordt gedoofd.

Maart 1840.

Adolfo Berro

*****

A LA MUERTE

Seres queridos te miré sañuda
arrebatarme, y te juzgué implacable
como la desventura, inexorable
como el dolor y cruel como la duda…

Mas hoy que a mí te acercas, fría, muda,
sin odio y sin amor, ni hosca ni afable,
en ti la majestad de lo insondable
y lo eterno mi espíritu saluda.

Y yo, sin la impaciencia del suicida,
ni el pavor del feliz, ni el miedo inerte
del criminal, aguardo tu venida;

que igual a la de todos es mi suerte:
cuando nada se espera de la vida,
algo debe esperarse de la muerte.

Guillermo Blest Gana

*****

AAN DE DODEN

Mijn geliefden, ik zag jullie wreed
me wegrukken, en ik oordeelde jullie onverbiddelijk
als ongeluk, onverbiddelijk
als pijn, en wreed als twijfel…

Maar vandaag, terwijl jullie mij naderen, koud, stil,
zonder haat of liefde, noch nors noch zachtmoedig,
begroet mijn geest in jullie de majesteit van het onpeilbare
en het eeuwige.

En ik, zonder het ongeduld van de suïcidale,
noch de angst van de gelukkige, noch de inerte angst
van de misdadiger, wacht op jullie komst;

want mijn lot is hetzelfde als dat van iedereen:
wanneer er niets van het leven verwacht wordt,
moet er iets van de dood verwacht worden.

Guillermo Blest Gana

****

Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant
Mayne verter zaynen trern
viln ruen in dayn hant
Ze, es tunklt zeyer finkl
In mayn kelerdikn blik
Un ikh hob gornit kayn vinkl
Zey tsu shenken dir tsurik

Un ikh vil dokh, got getrayer
Dir fartroyen mayn farmg
Vayl es mogt in mir a fayer
Un in fayer mayne teg
Nor in kelern un lekher
Veynt di merderishe ru
Loyf ikh hekher, iber dekher
Un ikh zukh, vu bistu, vu?

Nemen yogn mikh meshune
Trep un hoyfn mit gevoy
Heng ikh a geplatste strune
Un ikh zing tsu dir azoy
Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant
Mayne verter zaynen trern
viln ruen in dayn hant
Ze, es tunklt zeyer finkl
In mayn kelerdikn blik
Un ikh hob gornit kayn vinkl
Zey tsu shenken dir tsurik

Abraham Sutzkever

*****

Unter deinen weissen Sternen

Unter deinen weissen Sternen
reich mir deine weisse Hand.
Meine Wörter sind wie Tränen,
wollen ruhn in deiner Hand.

Sieh, schon matter wird ihr Funkeln
mir in meinem Kellerblick.
Bliebe mir auch nur ein Winkel,
schenkte ich sie dir zurück.

Dir was mein ist, Gott getreuer,
will ich anvertraun im Leid,
denn es mahnt in mir ein Feuer
und im Feuer - meine Zeit.

Doch in Kellern und in Löchern
weint die mörderische Ruh.

Und ich lauf hoch über Dächern,
ruf »Wo bist du?«, immerzu.

Hetzen mich, verwirrt im Heute,
Treppen, Höfe, voll mit Klagen,
häng ich als zerrissne Saite
und sing dennoch ohne Zagen:

Unter deinen weissen Sternen
reich mir deine weisse Hand.
Meine Wörter sind wie Tränen,
wollen ruhn in deiner Hand.

Wilnaer Ghetto
1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

*****

Under your white stars
give me your white hand
my words turn into tears,
receive them in your hand.
When it becomes night
let the stars light up the dept of my glance
so I find quiet in the darkness,
allow you to weep again.

Only you hear what I ask,
only you know my pain.
Look at this fire, this I carry
and it burns in my heart.
In the cellars, in the dungeons
the freedom is in the death.
On the houses, on the roofs
I shout: "Where are You, God?"

Restless I look for You,
chased by death.
Only for this song I allow me a pause,
and I sing for You, oh God.
Under your white stars

give me your white hand
my words turn into tears,
receive them in your hand.
When it becomes night
let the stars light up the dept of my glance
so I find quiet in the darkness,
allow you to weep again.

Abraham Sutzkever

******

Am I the last poet left singing in Europe?
Am I making song now for corpses and crows?
I'm drowning in fire, in gunk, in the swamps,
Imprisoned by yellow patched hours as they close.

I bite at my hours with the teeth of a beast
By a mother's tear strengthened. Through teardrops I see
The heart of a million rise forth from the bones
Of long-buried brothers in gallop toward me.

And I am that heart of a million, one chosen
To guard the songs they left behind as they fell,
And God, whose estates Man has put to the torch,
Goes hidden in me as the sun in a well.

Be open, my heart! Know that your hallowed hours
Shall bloom in posterity's mind. Check their fear,
And lend all your strength unto their mighty will.
Become in your sorrow their herald, their seer.

Make song from down under, make song from the swamps
As long as a mother's tear lives, let the breeze
Bear your voice to the ear of your bone-buried brethren
To the ghetto in flames, to your folk overseas.

Written in the Vilnius Ghetto, June 1943

Abraham Sutzkever

Translated by A.Z. Foreman

*****

Ever Since My Pious Mother Ate Earth on Yom Kippur…

Ever since my pious mother ate earth on Yom Kippur,
ate dark earth on Yom Kippur, mixed with fire,
I, a living man, must eat dark earth on Yom Kippur,
and be, myself, a memorial candle made of her fire.

The masts sink mercilessly down from the sun as it sets,
like a bird, a star skips over to a second distant star,
but since my mother eats earth on Yom Kippur and does not fast,
ever since I must eat earth on Yom Kippur, year after year.

A swarm of locusts has allowed no more on my lips
than two stalks of syllables from a singular word: mother.
My lips swim separated from my life-and-limb
to the kingdom where once my pious mother used to fast.

The silence between us grows ever stiller. Silent all the way down.
And she who eats earth on Yom Kippur hears her son's thoughts
and says a prayer, that her prayer should shield him
when the memorial candle begins to flicker out.

Abraham Sutzkever

Vertaling Maia Evrona

******

Pequeño responso a un héroe de la República

Un libro quedó al borde de su cintura muerta,
un libro retoñaba de su cadáver muerto.
Se llevaron al héroe,
y corpórea y aciaga entró su boca en nuestro aliento;
sudamos todos, el ombligo a cuestas;
caminantes las lunas nos seguían;
también sudaba de tristeza el muerto.

Y un libro, en la batalla de Toledo,
un libro, atrás un libro, arriba un libro, retoñaba
del cadáver.

Poesía del pómulo morado, entre el decirlo
y el callarlo,
poesía en la carta moral que acompañara

a su corazón.
Quedóse el libro y nada más, que no hay
insectos en la tumba,
y quedó al borde de su manga el aire remojándose
y haciéndose gaseoso, infinito.

Todos sudamos, el ombligo a cuestas,
también sudaba de tristeza el muerto
y un libro, yo lo vi sentidamente,
un libro, atrás un libro, arriba un libro
retoñó del cadáver exabrupto.

César Vallejo

****

IX

KORTE RESPONSORIE VOOR EEN HELD VAN DE REPUBLIEK

Een boek bleef achter op de rand van zijn dode middel,
een boek sproot uit zijn dode lijk.
Ze droegen de held weg,
en stoffelijk en onheilspellend drong zijn mond in onze adem;
wij zweetten allen, de navel op de rug";
lopend volgden ons de manen;
ook de dode zweette van verdriet.
En een boek, in de slag van Toledo",
een boek, erachter een boek, erboven een boek, sproot uit het lijk.

Poëzie van het paarse jukbeen, tussen het uit te spreken
en het te verzwijgen,
poëzie in de morele brief die zijn hart
zou begeleiden.
Het boek bleef achter en verder niets, want in het graf
zijn geen insecten,
en op de rand van zijn mouw bleef achter de lucht die vochtig werd en
gasachtig, oneindig

Allen zweetten wij, de navel op de rug,
ook de dode zweette van verdriet
en een boek, ontroerd zag ik het,
een boek, erachter een boek, erboven een boek
sproot uit het lijk ex abrupto.

10 sept. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

*****

Kleines Responsorium für einen Helden der Republik

Ein Buch blieb liegen am Rand seines toten Gürtels,
ein Buch trieb Zweige aus seinem toten Leichnam.
Sie trugen den Helden fort,
und leiblich und unheilschwanger ging sein Mund ein in
unsern Atem;
wir schwitzten alle, auf dem Rücken den Nabel;
die wandernden Monde liefen uns nach;
auch der Tote schwitzte, vor Trauer.

Und ein Buch, in der Schlacht von Toledo,
ein Buch, ein Buch hinten, ein Buch oben trieb aus dem
Leichnam Zweige.

Poesie des maulbeerblauen Jochbeins, zwischen Sagen
und Schweigen,
Poesie im moralischen Brief, der lag
seinem Herzen bei.
Das Buch blieb liegen, sonst nichts, denn im Grab
gibt es keine Insekten,
und es blieb am Rand seines Ärmels die Luft und sog sich voll
und verdunstete ohne Ende.

Wir schwitzten alle, auf dem Rücken den Nabel,
auch der Tote schwitzte, vor Trauer;
und ein Buch, ich hab es empfindlich gesehen,
ein Buch hinten, ein Buch oben, ein Buch
hat aus dem jähen Leichnam Zweige getrieben…

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

*****

IMMER NOCH BIST du vom Meer

und hast dessen rauhe Stimme,
hast du vom lebendigen Wasser
zwischen den Brombeersträuchern
geheimniserfüllte Augen
und eine niedrige Stirn
wie ein von Wolken niedriger Himmel.
Jedes Mal lebst du von neuem,
wie etwas Altes und Ungezähmtes,
das dein Herz schon kannte, und es verschliesst sich.

Jedes Mal ist es ein Riss,
jedes Mal ist es der Tod.
Immer haben wir gekämpft.
Wer sich zum Kampf entschliesst,
hat den Tod schon gekostet
und trägt ihn im Blut.
So wie gute Feinde,
die sich nicht mehr hassen,
haben wir eine
Stimme, eine Qual,
und leben Aug' in Aug'
unter armseligem Himmel.
Zwischen uns keine Hinterlist,
nichts Unnötiges-
wir werden immer kämpfen.
Wir werden weiterkämpfen,
wir werden immer kämpfen,
weil wir den Todesschlaf suchen,
nebeneinander,
und wir haben eine rauhe Stimme,
eine niedrige und ungezähmte Stirn
und denselben Himmel.
Dafür wurden wir erschaffen.
Wenn einer von uns dem Stoss nachgibt,

folgt eine lange Nacht,
die weder Friede und Stillstand ist,
noch wirklicher Tod.
Du bist nicht mehr. Die Hände
ringen vergeblich.

Solange das Herz uns zittert.
Deinen Namen haben sie genannt.
Der Tod beginnt immer wieder.
Du, Unbekanntes und Ungezähmtes,

bist aus dem Meer wiedergeboren.

Cesar Pavese

*****

You, wind of March

Sei la vita e la morte.
Sei venuta di marzo
sulla terra nuda —
il tuo brivido dura.
Sangue di primavera
- anemone o nube -
il tuo passo leggero
ha violato la terra.
Ricomincia il dolore.

Il tuo passo leggero
ha riaperto il dolore.
Era fredda la terra
sotto povero cielo,
era immobile e chiusa
in un torpido sogno,
come chi piú non soffre.
Anche il gelo era dolce
dentro il cuore profondo.
Tra la vita e la morte
la speranza taceva.

Ora ha una voce e un sangue
ogni cosa che vive.
Ora la terra e il cielo
sono un brivido forte,
la speranza li torce,
li sconvolge il mattino,
li sommerge il tuo passo,
il tuo fiato d'aurora.
Sangue di primavera,
tutta la terra trema
di un antico tremore.

Hai riaperto il dolore.
Sei la vita e la morte.
Sopra la terra nuda

sei passata leggera
come rondine o nube,
e il torrente del cuore
si è ridestato e irrompe
e si specchia nel cielo
e rispecchia le cose —
e le cose, nel cielo e nel cuore
soffrono e si contorcono
nell'attesa di te.
E il mattino, è l'aurora,
sangue di primavera,
tu hai violato la terra.

La speranza si torce,
e ti attende ti chiama.
Sei la vita e la morte.
Il tuo passo è leggero.

Cesar Pavese

*****

You, wind of March

Du bist das Leben und der Tod.
Du bist gekommen im März
auf die nackte Erde -
und das Erschauern hält an.
Frühlingsblut -
Anemone du, Wolke -
dein leichter Schritt
hat die Erde verletzt.
Und e s kehrt wieder der Schmerz.
Dein leichter Schritt
hat wiederaufgerissen den Schmerz.

Kalt war die Erde
unter kargem Himmel,
unbewegt war sie, vermummt
in einen starren Traum,
als ob sie nicht mehr litte
Auch der Frost
tief im Herzen war sanft.
Zwischen Leben und Tod
schwieg die Hoffnung still.

Jetzt hat alles, was lebt,
eine Stimme, ein Blut.
Jetzt sind Erde und Himmel
ein wildes Erschauern,
sie krümmen sich vor Hoffnung,
sie überkommt sie am Morgen,
dein Schritt ertränkt sie,
dein Hauch von Frührot.
Frühlingsblut,
die ganze Erde bebt
unter einem uralten Beben.

Wiederaufgerissen hast du den Schmerz.
Das Leben bist du und der Tod.
Du gingst leichten Schritts
über die nackte Erde,
wie eine Schwalbe, eine Wolke,
und wiedererwacht ist, hereinbricht
der Sturzbach des Herzens,
und, im Himmel sich spiegelnd,
spiegelt er die Dinge -
und die Dinge, im Himmel und im Herzen,
leiden und zerquälen sich
im Warten auf dich.
Es ist Morgen, Frührot,
Frühlingsblur,
du hast die Erde verletzt.

Die Hoffnung zerquält sich,
sie erwartet und ruft dich.
Du bist das Leben und der Tod.
Leicht ist dein Schritt.

Cesar Pavese

****

You, wind of March

Du bist das Leben, der Tod.
Du bist im März
auf die nackte Erde gekommen -
dein Erschauern hält an.
Blut des Frühlings

- Wolke, Anemone-
dein leichter Schritt
hat die Erde verletzt.
Von neuem der Schmerz.

Dein leichter Schritt
hat aufgerissen den Schmerz.
Die Erde war kalt
unter armem Himmel,
unbeweglich, verschlossen
in dumpfem Traum
wie am Ende der Leiden.
Sanft war auch das Eis
im tiefsten Herzen.
Die Hoffnung schwieg
zwischen Leben und Tod.

Blut und Stimme hat jetzt
jedes lebende Ding,
Erde und Himmel sind
ein starkes Erschauern,
von Hoffnung gequält,
vom Morgen aufgewühlt
dein Schritt geht darüber,
dein Atem aus Morgenröte.
Blut des Frühlings,
die Erde bewegt
von uraltem Zittern.

Du hast den Schmerz
wieder aufgerissen.
Du bist das Leben, der Tod.
Leicht bist du über
die nackte Erde gegangen
wie die Wolke, die Schwalbe,
der Sturzbach des Herzens
ist wieder erwacht, bricht los
und spiegelt sich im Himmel,
widerspiegelt die Dinge-
und die Dinge des Himmels, des Herzens
leidend gebeutelt
im Warten auf dich.
Morgen, Morgenröte,
Blut des Frühlings,
du hast die Erde verletzt.

Die Hoffnung, gequält,
erwartet und ruft dich.
Du bist das Leben, der Tod.
Dein Schritt ist leicht.

Cesar Pavese

******

Rivolta

Quello morto è stravolto e non guarda le stelle:
ha i capelli incollati al selciato. La notte è piú fredda.
Quelli vivi ritornano a casa, tremandoci sopra.
È difficile andare con loro; si sbandano tutti
e chi sale una scala, chi scende in cantina.
C'è qualcuno che va fino all'alba e si butta in un prato
sotto il sole. Domani qualcuno sogghigna
disperato, al lavoro. Poi, passa anche questa.

Quando dormono, sembrano il morto: se c'è anche una donna,
è piú greve il sentore, ma paiono morti.
Ogni corpo si stringe stravolto a l suo letto
come al rosso selciato: la lunga fatica
fin dall'alba, val bene una breve agonia.
Su ogni corpo coagula un sudicio buio.
Solamente, quel morto è disteso alle stelle.

Pare morto anche il mucchio di cenci, che il sole
scalda forte, appoggiato al muretto. Dormire
per la strada dimostra fiducia nel mondo.
C'è una barba tra i cenci e vi corrono mosche
che han da fare; i passanti si muovono in strada
come mosche; il pezzente è una parte di strada.
La miseria ricopre di barba i sogghigni
come un'erba, e dà un'aria pacata. Sto vecchio
che poteva morire stravolto, nel sangue,
pare invece una cosa e d è vivo. Cosí,
tranne il sangue, ogni cosa è una parte di strada.
Pure, in strada le stelle hanno visto del sangue.

Cesar Pavese

******

Aufruhr

Er schaut nicht die Sterne, der Tote. Er liegt da völlig verkrampft.
Sein Haar ist verklebt mit dem Pflaster. Kälter wird nun die Nacht.
Die Lebenden hasten heimwärts, zitternd vor Kälte und Angst.
Man kann ihnen kaum folgen, sie laufen auseinander
in Keller oder aufs Dach. So mancher irrt bis zum Morgen
und wirft sich ins sonnige Gras. Manch andrer grient
höhnisch verzweifelt tagsüber am Arbeitsplatz. Und dann
vergeht auch das.

Die Schlafenden ähneln dem Toten, und ist eine Frau dabei,
so ist der Geruch nur herber. Tot scheinen sie alle zu sein.
Jeder Leib liegt verklammert dem Bette, wie auf
blutigem Pflaster, verkrampft. Ach lange Fron am Tage,
nachts kurze Agonie. E s hüllt alle schlafenden Leiber
schmutzige Dämmerung ein. Nur einer liegt
unter den Sternen, der Tote ganz allein.

Tot scheint auch das Lumpenbündel, dort a n die Mauer gelehnt,
in der Sonnenglut. Es zeugt wohl von Vertrauen, wenn man
im Freien schläft. Zwischen Lumpen schimmert
ein Bart durch, es tummeln sich Fliegen darin.
Es krabbeln Passanten wie Fliegen
über die Straße hin. Der Bettler ist Bestand der Straße.
Sein Grinsen wird durch das Bartgras des Elends zugedeckt.
Das gibt ihm ein friedliches Aussehen. Den Alten hätte
treffen können ein gewaltsam-blutiger Tod. Er lebt,
ist Bestand der Straße. So ist, außer dem Blut,
alles Bestandteil der Straße.
Doch haben auf der Straße die Sterne das Blut erblickt.

Cesar Pavese

****

Verrà la morte e avrà i tuoi occhi —
questa morte che ci accompagna
dal mattino alla sera, insonne,
sorda, come un vecchio rimorso
o un vizio assurdo. I tuoi occhi
saranno una vana parola,
un grido taciuto, un silenzio.
Cosí li vedi ogni mattina

quando su te sola ti pieghi
nello specchio. O cara speranza,
quel giorno sapremo anche noi
che sei la vita e sei il nulla.

Per tutti l a morte ha uno sguardo.
Verrà la morte e avrà i tuoi occhi.
Sarà come smettere un vizio,
come vedere nello specchio
riemergere un viso morto,
come ascoltare un labbro chiuso.
Scenderemo nel gorgo muti.

Cesar Pavese

*****

Der Tod wird kommen und deine Augen haben,
dieser Tod, der uns begleitet
von morgens bis abends, schlaflos,
dumpf, wie ein alter Gewissensbiß
oder ein törichtes Laster. Und deine Augen
werden ein leeres Wort sein,
ein verschwiegener Schrei, ein Schweigen.
So siehst du sie jeden Morgen,
wenn du dich über dich neigst, mit dir allein
im Spiegel. O teuere Hoffnung,
an jenem Tage werden auch wir es wissen,
daß du das Leben bist und das Nichts.

Für alle hat der Tod einen Blick.
Der Tod wird kommen und deine Augen haben.
Das wird sein wie das Ablegen eines Lasters,
wie wenn man ein totes Gesicht
wieder auftauchen sieht im Spiegel,
oder auf eine verschlossene Lippe horcht.
Wir werden stumm in den Strudel steigen.

Cesar Pavese

******

Sei la terra e la morte.
La tua stagione è il buio
e il silenzio. Non vive

cosa che piú di te
sia remota dall'alba.

Quando sembri destarti
sei soltanto dolore,
l'hai negli occhi e nel sangue
m a tu non senti. Vivi
come vive una pietra,
come la terra dura.
E ti vestono sogni
movimenti singulti
che tu ignori. Il dolore
come l'acqua di un lago
trepida e ti circonda.
Sono cerchi sull'acqua.
Tu li lasci svanire.
Sei la terra e la morte.

Cesar Pavese

*****

Du bist die Erde und der Tod.
Deine Zeit ist das Dunkel
und die Stille. Nichts lebt
ferner der Morgenröte
denn du.

Scheinst du zu erwachen,
so bist du ganz. Schmerz;
in den Augen, im Blut
trägst du ihn, fühllos. Du
lebst wie ein Stein lebt,
wie die harte Erde.
Dich kleiden Träume,
ein Schluchzen, Regungen,
die du nicht kennst. Der Schmerz
bebt und umschließt dich
wie das Wasser eines Sees.
Auf dem Wasser sind Kreise.
Du läßt sie dahingehen.
Du bist die Erde und der Tod.

Cesar Pavese

******

DIE ERDE BIST DU und der Tod.
Deine Jahrzeit ist das Dunkel
und die Stille. Ferner lebt
nichts der Morgenröte.

Willst du erwachen,
bist du ganz Schmerz;
in den Augen, im Blut
trägst du ihn, fühllos,
lebst wie ein Stein,
wie die harte Erde.
Träume kleiden dich,
schluchzende, unbewusste.
Der Schmerz
bebt und umschliesst dich
wie Wasser eines Sees.
Alle lässt du dahingehn,
bist die Erde und der Tod.

Cesar Pavese

******

IN MEMORIAM

Amado Nervo, suave perfil, labio sonriente;
Amado Nervo, estrofa y corazón en paz:
mientras te escribo, tienes losa sobre la frente,
baja en la nieve tu mortaja inmensamente
y la tremenda albura cayó sobre tu faz.

Me escribías: «Soy triste como los solitarios,
pero he vestido de sosiego mi temblor,
mi atroz angustia de la mortaja y el osario
y el ansia viva de Jesucristo, mi Señor».

¡Pensar que no hay colmena que entregue tu dulzura;
que entre las lenguas de odio eras lengua de paz;
que se va el canto mecedor de la amargura,
que habrá tribulación y no responderás!

De donde tú cantabas se me levantó el día.
Cien noches con tu verso yo me he dormido en paz.

Aun era heroica y fuerte, porque aún te tenía;
sobre la confusión tu resplandor caía.
¡Y ahora tú callas, y tienes polvo, y no eres más!

No te vi nunca. No te veré. Mi Dios lo ha hecho.
¿Quién te juntó las manos? ¿Quién dio, rota la voz,
la oración de los muertos al borde de tu lecho?
¿Quién te alcanzó en los ojos el estupor de Dios?

Aún me quedan jornadas bajo los soles. ¿Cuándo
verte, dónde encontrarte y darte mi aflicción,
sobre la Cruz del Sur que me mira temblando,
o más allá, donde los vientos van callando,
y, por impuro, no alcanzará mi corazón?

Acuérdate de mí —lodo y ceniza triste—
cuando estés en tu reino de extasiado zafir.
A la sombra de Dios, grita lo que supiste:
que somos huérfanos, que vamos solos, que tú nos viste.
¡que toda carne con angustia pide morir!

Gabriela Mistral

*****

IN MEMORIAM

Geliefde Nervo, zacht profiel, lachende lip;
Geliefde Nervo, strofe en hart in vrede:
terwijl ik je schrijf, heb je een plaat op je voorhoofd,
laat je lijkwade enorm in de sneeuw zakken
en het enorme spinthout viel op je gezicht.

Je schreef mij: «Ik ben verdrietig zoals de eenzamen
maar ik heb mijn beven in vrede gekleed
mijn gruwelijke angst voor de lijkwade en het knekelhuis
en het levende verlangen van Jezus Christus, mijn Heer».

Te bedenken dat er geen bijenkorf is die je zoetheid levert;
dat u onder de tongen van haat een taal van vrede was;
het rockende nummer van bitterheid is verdwenen
dat er verdrukking zal zijn en dat je niet zult reageren!

Van waar je mijn dag zong, steeg op.
Honderd nachten met uw vers ben ik in vrede in slaap gevallen.

Ze was nog steeds heldhaftig en sterk, omdat ze je nog steeds had;
bij verwarring viel je uitstraling.
En nu zwijg je, en heb je stof, en ben je niet meer!

Ik heb je nooit gezien. Ik zal je niet zien. Mijn God heeft het gedaan.
Wie heeft je handen ineengeslagen? Wie gaf, stem gebroken,
het gebed van de doden aan de rand van je bed?
Wie heeft u bereikt in de ogen van de verdoving van God?

Ik heb nog dagen onder de zonnen. Wanneer
tot kijk, waar je je kunt vinden en je mijn ellende kunt geven,
op het Zuiderkruis dat mij bevend aankijkt,
of verder, waar de wind stil is,
en zal hij, omdat hij onrein is, mijn hart niet bereiken?

Onthoud mij —droevige modder en as—
als je in je koninkrijk van extatische saffier bent.
Roep in de schaduw van God wat je wist
dat we wezen zijn, dat we alleen gaan, dat je ons hebt gezien.
dat alle vlees van angst vraagt om te sterven!

Gabriela Mistral

*****

LXV

Madre, me voy mañana a Santiago,
a mojarme en tu bendición y en tu llanto.
Acomodando estoy mis desengaños y el rosado
de llaga de mis falsos trajines.

Me esperará tu arco de asombro,
las tonsuradas columnas de tus ansias
que se acaban la vida. Me esperará el patio,
el corredor de abajo con sus tondos y repulgos
d e fiesta. Me esperará mi sillón ayo,
aquel buen quijarudo trasto de dinástico
cuero, que pára no más rezongando a las nalgas
tataranietas, de correa a correhuela.

Estoy cribando mis cariños más puros.
Estoy ejeando ¿no oyes jadear la sonda?
¿no oyes tascar dianas?
estoy plasmando tu fórmula de amor

para todos los huecos de este suelo.
Oh si se dispusieran los tácitos volantes
para todas las cintas más distantes,
para todas las citas más distintas.

Así, muerta inmortal. Así.
Bajo los dobles arcos de tu sangre, por donde
hay que pasar tan de puntillas, que hasta mi padre
para ir por allí,
humildóse hasta menos de la mitad del hombre
hasta ser el primer pequeño que tuviste.

sí, muerta inmortal.
Entre la columnata de tus huesos
que no puede caer ni a lloros
y a cuyo lado ni el Destino pudo entrometer
ni un solo dedo suyo.

Así, muerta inmortal.
Así.

César Vallejo

****

LXV

Moeder, ik ga morgen naar Santiago,
om mij te drenken in je zegening en in je tranen.
Ik ben mijn teleurstellingen aan het bijstellen en de roze
wonde van mijn onechte beslommeringen.

Mij zal verwachten de boog van je verbazing,
de getonsureerde zuilen van je hunkeringen
waarvoor leven tekort is. Mij zal verwachten de patio,
de gang onderaan met zijn versierde rondingen en wanden
feestelijk. Mij zal verwachten mijn gouverneurszetel,
dat goeie oude meubel met stevige kaken van dynastiek
leder, dat stilstaat en niet meer moppert over de kont
van achterachterkleindochters, van riem tot lederen riem.

Ik ben mijn zuiverste liefdes aan het schiften.
Ik ben aan het assen, hoor je de sonde niet hijgen?
hoor je geen reveilles zwingelen?
ik ben jouw liefdesrecept aan het opstellen

voor alle holtes in deze bodem.
Och konden de zwijgzame sierstroken zich klaarmaken
voor alle meest losverre linten
voor alle meest verschillende afspraken.

Zo, onsterfelijke gestorvene. Zo.
Onder de dubbele bogen van je bloed, waarlangs
je zo op de toppen van je tenen moet passeren, dat zelfs mijn vader
om daarlangs te gaan,
zich verootmoedigde tot minder dan de helft van de man,
tot hij de eerste kleine was die jij baarde.
o, onsterfelijke gestorvene.
Tussen de zuilenrij van je beenderen
die zelfs niet door tranen kan instorten
en tussen wiens zijde zelfs het Lot geen enkele
van zijn vingers kon steken.

Zo, onsterfelijke gestorvene.
Zo.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

******

LXV

Mutter, ich fahre morgen nach Santiago,
um mich mit deinem Segen und deinen Tränen zu benetzen.
Ich ordne meine Enttäuschungen und die gerötete
Wunde meiner falschen Laufereien.

Dein Bogen des Staunens wird mich erwarten,
die tonsurierten Säulen deiner Angste,
die das Leben verzehren. Der Innenhof wird mich erwarten,
der untere Hausgang mit seinem festlichen Zierat und Friesen.
Mein Hauslehrersessel wird mich erwarten,
das gute, kinnbackenstarke Möbel aus dynastischem
Leder, das nur beim Gesäß der Ururenkelinen aufhört,
von Riemen zu Riemen zu knarren.

Ich siebe meine reinsten Zuneigungen.
Ich ächze, hörst du nicht die Sonde keuchen?
Hörst du nicht den Weckruf knirschen

Ich bilde deine Formel der Liebe
für alle Löcher dieses Erdbodens.
Ach, wenn die verschwiegenen Flugblätter
all den fernsten Bändern,
all den verschiedensten Treffen zur Verfügung stünden.

So, unsterbliche Tote. So.
Unter den Doppelbögen deines Blutes, unter denen
man nur auf Zehenspitzen hindurchgeht, und wofür
sogar mein Vater
sich zu weniger als einer Manneshälfte erniedrigte,
bis er der erste Kleine war, den du hattest.

So, unsterbliche Tote.
Zwischen der Kolonnade deiner Knochen,
die nicht einmal durch Tränenströme zusammenbricht,
und an deren Seite nicht einmal das Schicksal
sich mit einem einzigen Finger einmischen konnte.

So, unsterbliche Tote.
So.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

COSAS

A Max Daireaux

1
Amo las cosas que nunca tuve
con las otras que ya no tengo.

Yo toco un agua silenciosa,
parada en pastos friolentos,
que sin un viento tiritaba
en el huerto que era mi huerto.

La miro como la miraba;
me da un extraño pensamieto,
y juego, lenta, con esa agua
como con pez o con misterio.

2
Pienso en umbral donde dejé
pasos alegres que ya no llevo,
y en el umbral veo una llaga
llena de musgo y de silencio.

3
Me busco un verso que he perdido,
que a los siete años me dijeron.
Fue una mujer haciendo el pan
y yo su santa boca veo.

4
Viene un aroma roto en ráfagas;
soy muy dichosa si lo siento;
de tan delgado no es aroma,
siendo el olor de los almendros.

Me vuelve niños los sentidos;
le busco un nombre y no lo acierto,
y huelo el aire y los lugares
buscando almendros que no encuentro...

5
Un río suena siempre cerca.
Ha cuarenta años que lo siento.
Es canturía de mi sangre
o bien un ritmo que me dieron.

O el río Elqui de mi infancia
que me repecho y me vadeo.
Nunca lo pierdo; pecho a pecho,
como dos niños, nos tenemos.

6
Cuando sueño la Cordillera,
camino por desfiladeros,
y voy oyéndoles, sin tregua,
un silbo casi juramento.

7
Veo al remate del Pacífico
amoratado mi archipiélago
y de una isla me ha quedado

un olor acre de alción muerto...

8
Un dorso, un dorso grave y dulce,
remata el sueño que yo sueño.
Es el final de mi camino
y me descanso cuando llego.

Es tronco muerto o es mi padre
el vago dorso ceniciento.
Yo no pregunto, no lo turbo.
Me tiendo junto, callo y duermo.

9
Amo una piedra de Oaxaca
o Guatemala, a que me acerco,
roja y fija como mi cara
y cuya grieta da un aliento.

Al dormirme queda desnuda;
no sé por qué yo la volteo.
Y tal vez nunca la he tenido
y es mi sepulcro lo que veo...

Gabriela Mistral

******

Dinge

1
Ich liebe Dinge, die ich niemals hatte,
und andere, die ich nicht mehr habe.

Ich berühre ein stilles Wasser
inmitten fröstelnder Gräser,
Wasser, das ohne Wind zittert,
im Garten, der mein Garten war.

Ich sehe es, wie ich es früher sah;
es bringt mich auf eine seltsame Idee,
zögernd spiele ich mit diesem Wasser,
als wäre es ein Fisch oder ein Geheimnis.

2

Ich denke an die Schwelle, die ich hinter mir ließ,
so fröhlich sind meine Schritte nicht mehr,
und auf der Schwelle ist eine Wunde,
eine Wunde voll Moos und Stille.

3
Ich suche ein Gedicht, das mir entschwand,
man erzählte es mir mit sieben,
da war eine Frau, sie buk Brot,
und ich kenne ihren heiligen Mund.

4
Es kommt ein Duft, verweht im Wind;
wenn ich ihn spüre, dann bin ich glücklich;
kein Hauch gleicht an Zartheit
dem Duft der Mandelbäume.

In meinen Gefühlen werde ich zum Kind;
ich suche einen Namen, er fällt mir nicht ein,
und ich rieche die Luft und das Land,
suche Mandelbäume, kann sie nicht finden…

5
Da rauscht ein Fluß in der Nähe.
Ich höre ihn seit vierzig Jahren.
Es ist ein Singen in meinem Blut,
oder ein Rhythmus, den man mir mitgab.

Oder der Elqui, Fluß meiner Kindheit,
ich wate gegen den Strom.
Das wird mir bleiben: Brust an Brust
halten wir uns wie zwei Kinder.

6
Wenn ich die Anden erträume,
dann wandere ich durch Schluchten.
Wandere und höre immerzu
ein Pfeifen, fast eine Beschwörung.

7
Weit draußen auf dem Pazifik
liegen schwarzblau meine Inseln,
und von einer blieb mir
der herbe Geruch nach toter Koralle…

8
Ein Rücken, ein sanfter und schwerer Rücken
beschließt den Traum, den ich träume.
Mein Weg ist zu Ende,
bin ich am Ziel, dann werde ich ruhen.

Es ist ein toter Stamm, vielleicht mein Vater,
der düstere, aschgraue Rücken.
Ich frage nicht mehr und störe ihn nicht.
Lege mich dazu, schweige und schlafe.

9
Ich mag einen Stein aus Guatemala
oder Oaxaca und gewinne ihn lieb;
er ist rot und fest wie mein Gesicht,
und er atmet durch einen Riß.

Schlafe ich ein, dann bleibt er nackt;
Ich weiß nicht, warum ich ihn mitnahm.
Und vielleicht gehörte er nie zu mir,
und was ich da sehe, das ist mein Grab…

Gabriela Mistral

Vertaling Rudolf Sittner

*****

Sermón sobre la muerte

Y, en fin, pasando luego al dominio de la muerte,
que actúa en escuadrón, previo corchete,
párrafo y llave, mano grande y diéresis,
¿a qué el pupitre asirio? ta qué el cristiano púlpito,
el intenso jalón del mueble vándalo
o, todavía menos, este esdrújulo retiro?

¿Es para terminar,
mañana en prototipo del alarde fálico,
en diabetis y en blanca bacinica,
en rostro geométrico, en difunto,
que se hacen menester sermón y almendras,
que sobran literalmente patatas
y este espectro fluvial en que arde el oro

y en que se quema el precio de la nieve?
¿Es para eso, que morimos tanto?
Para sólo morir,
tenemos que morir a cada instante?
¿Y el párrafo que escribo?
¿Y el corchete deísta que enarbolo?
¿Y el escuadrón en que falló mi casco?
¿Y lall ave que va a todas las puertas?
¿Y la forense diéresis, la mano,
mi patata y mi carne y mi contradicción
bajo la sábana?

¡Loco de mí, lobo de mí, cordero
de mí, sensato, caballísimo de mi!
¡Pupitre, sí, toda la vida;
púlpito, también, toda la muerte!
Sermón de la barbarie: estos papeles;
esdrújulo retiro: este pellejo.

De esta suerte, cogitabundo, aurífero, brazudo,
defenderé mi presa en dos momentos,
con la voz y también con la laringe,
y del olfato físico con que oro
y del instinto de inmovilidad con que ando,
me honraré mientras viva - hay que decirlo;
se enorgullecerán mis moscardones,
porque, al centro, estoy yo, y a la derecha,
también, y, a la izquierda, de igual modo.

8 Dic. 1937

César Vallejo

*****

PREEK OVER DE DOOD

En, uiteindelijk, overgaand dan tot de heerschappij van de dood,
die in eskadron optreedt, voorafgaand haakje,
paragraaf en sleutel, grote hand en klinkerscheiding,
waartoe de Assyrische lessenaar? Waartoe de christelijke kansel,
de intense ruk van het vandalistisch meubel
of, nog minder, deze toevlucht tot de klemtoon op de voorlaatste
lettergreep?

Is het om te eindigen,
morgen in prototype van het fallisch vertoon,
in diabetes en in witte nachtpo,
in geometrisch gelaat, in overledene,
dat men nood heeft aan preek en amandelen,
dat er letterlijk aardappels te over zijn
en dit rivierspectrum waarin het goud brandt
en waarin opbrandt de prijs van d e sneeuw?
Is het daarom, dat we zoveel sterven?
Slechts om te sterven,
dat we op elk ogenblik moeten sterven?
En de paragraaf die ik schrijf?
En het deïstische haakje dat ik omhoog steek?
En het eskader waarin mijn helm het begeeft?
En de sleutel die op alle deuren past?
En de gerechtelijke klinkerscheiding, de hand,
mijn aardappel en mijn vlees en mijn contradictie onder het laken?

Gek van mij, wolf van mij, lam
van mij, verstandig, precies juist van mij!
Lessenaar, ja, heel het leven; kansel,

ook, heel de dood!
Preek van de barbarij: deze paperassen;
toevlucht tot de klemtoon op de voorlaatste lettergreep: deze huid.

In dit geval, peinzend, goudhoudend, armkrachtig,
zal ik mijn prooi verdedigen op twee momenten,
met de stem en ook met het strottehoofd,
en op de fysieke reuk waarmee ik bid
en op het instinct van onbeweeglijkheid waarmee ik stap,
zal ik trots zijn zolang ik leef - het moet gezegd;
mijn horzels zullen zich beroemen,
omdat, in het midden, ík sta, en rechts,
ook, en, links, eveneens.

8 dec. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

******

Predigt über den Tod

Und da wir endlich in das Reich des Todes eingehen,
der als Schwadron auftritt, nach vorheriger Einklammerung,
Paragraph und Schlüssel, grosse Hand und Trema,
wozu der assyrische Schreibtisch, wozu die christliche Kanzel,
der heftige Ruck des vandalischen Möbelstücks
oder, noch weniger, dieser proparoxytonische Schlupfwinkel?

Ist es, um morgen
als Prototyp der phallischen Prahlerei zu enden,
als Zuckerkranker und als weisses Nachtgeschirr,
als geometrisches Gesicht, als Verblichener,
dass Predigten und Mandeln notwendig werden,
dass buchstäblich Kartoffeln übrigbleiben
und dieses Flussgespenst, auf dem das Gold glüht
und in dem der Preis des Schnees verbrennt?
Sterben wir dafür soviel?
Müssen wir, nur um zu sterben,
jeden Augenblick sterben?
Und der Abschnitt, den ich schreibe?
Und die gottgläubige Einklammerung, die ich hochhalte?
Und die Schwadron, in der mein Helm versagte?
Und der Schlüssel, der in alle Türen passt?
Und das forensische Trema, die Hand,
meine Kartoffel und mein Fleisch und mein Widerspruch
unter dem Bettlaken?

Welch' Narr bin ich, welche Wolfshaut, welch' Lamm,
welch Vernünftiger, welch Ross!
Pult, ja, das ganze Leben über,
Kanzel, auch den ganzen Tod über!
Predigt der Barbarei, diese Papiere;
proparoxytonischer Schlupfwinkel, diese Haut.

Auf diese Weise, nachdenklich, goldglänzend, dickarmig,
werde ich meine Beute in zwei Augenblicken verteidigen,
mit der Stimme und auch mit dem Kehlkopf,
und auf den Körpergeruch, mit dem ich bete,
und auf den Unbeweglichkeitsinstinkt, mit dem ich gehe,
werde ich zeit meines Lebens stolz sein - das muss gesagt werden;
meine Pferdefliegen werden stolz sein,
denn im Mittelpunkt stehe ich und ebenso rechts
und ebenso links, gleichermassen.

8.Dezember 1937

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

****

LOS SONETOS DE LA MUERTE

I

Del nicho helado en que los hombres te pusieron,
te bajaré a la tierra humilde y soleada.
Que he de dormirme en ella los hombres no supieron,
y que hemos de soñar sobre la misma almohada.

Te acostaré en la tierra soleada con una
dulcedumbre de madre para el hijo dormido,
y la tierra ha de hacerse suavidades de cuna
al recibir tu cuerpo de niño dolorido.

Luego iré espolvoreando tierra y polvo de rosas,
y en la azulada y leve polvareda de luna,
los despojos livianos irán quedando presos.

Me alejaré cantando mis venganzas hermosas,
¡porque a ese hondor recóndito la mano de ninguna
bajará a disputarme tu puñado de huesos!

II

Este largo cansancio se hará mayor un día,
y el alma dirá al cuerpo que no quiere seguir
arrastrando su masa por la rosada vía,
por donde van los hombres, contentos de vivir...

Sentirás que a tu lado cavan briosamente,
que otra dormida llega a la quieta ciudad.
Esperaré que me hayan cubierto totalmente…
¡y después hablaremos por una eternidad!

Sólo entonces sabrás el por qué no madura,
para las hondas huesas tu carne todavía,
tuviste que bajar, sin fatiga, a dormir.
Se hará luz en la zona de los sinos, oscura;

sabrás que en nuestra alianza signo de astros había
y, roto el pacto enorme, tenías que morir...

III

Malas manos tomaron tu vida desde el día
en que, a una señal de astros, dejara su plantel
nevado de azucenas. En gozo florecía.
Malas manos entraron trágicamente en él...

Y yo dije al Señor: —«Por las sendas mortales
le llevan. ¡Sombra amada que no saben guiar!
¡Arráncalo, Señor, a esas manos fatales
o le hundes en el largo sueño que sabes dar!

»¡No le puedo gritar, no le puedo seguir!
Su barca empuja un negro viento de tempestad.
Retórnalo a mis brazos o le siegas en flor».

Se detuvo la barca rosa de su vivir…
¿Que no sé del amor, que no tuve piedad?
¡Tú que vas a juzgarme, lo comprendes, Señor!

Gabriela Mistral

*****

DE SONNETTEN VAN DE DOOD

I

Uit de ijzige nis waar mensen je neerlegden,
zal ik je neerlaten op de nederige, zonovergoten aarde.
Dat ik daar zal slapen, wisten mensen niet,
en dat we op hetzelfde kussen zullen dromen.

Ik zal je neerleggen op de zonovergoten aarde met de tederheid van een moeder voor haar slapende kind,
en de aarde zal de zachtheid van een wieg worden
terwijl ze je lichaam ontvangt, een kind in pijn.

Dan zal ik aarde en rozenblaadjes gaan strooien,
en in het blauwachtige, lichte laagje maanlicht,
zal het resterende licht gevangen worden gehouden.

Ik zal weggaan en mijn prachtige wraak zingen,
want naar die verborgen diepte zal geen hand
afdalen om je handvol botten van me af te pakken!

II

Deze lange vermoeidheid zal op een dag toenemen,
en de ziel zal het lichaam vertellen dat het niet langer
zijn massa wil
slepen over het rozenpad,
waar mensen gaan, tevreden om te leven...

Je zult voelen hoe ze snel naast je graven,
dat er weer een slaper aankomt in de stille stad.
Ik zal wachten tot ze me volledig bedekt hebben...
en dan zullen we een eeuwigheid spreken!

Pas dan zul je weten waarom je vlees niet rijpt,
voor de diepe botten,
moest je, zonder vermoeidheid, afdalen om te slapen.
Het licht zal dagen in het duistere rijk van het lot;
je zult weten dat er in onze alliantie een teken van de sterren was,
en, het enorme pact verbroken, moest je sterven...

III

Boze handen namen je leven vanaf de dag
dat je, op een teken van de sterren, je tuin
besneeuwd met lelies verliet. In vreugde bloeide hij.
Kwade handen kwamen tragisch in zijn leven...

En ik zei tegen de Heer: —“Ze leiden hem langs sterfelijke paden.
Geliefde schaduw, ze weten niet hoe ze hem moeten leiden!
Ruk hem, Heer, uit die noodlottige handen,
of dompel hem in de lange slaap die U wel weet te schenken!

“Ik kan niet tot hem roepen, ik kan hem niet volgen!
Een zwarte, stormachtige wind stuwt zijn boot voort.
Breng hem terug in mijn armen, of hak hem neer in zijn bloei.”

De roze boot van zijn leven kwam tot stilstand...
Dat ik niets van liefde weet, dat ik geen medelijden had?
U die over mij gaat oordelen, begrijpt U, Heer!

Gabriela Mistral

*****

Death Sonnet I

From the icy niche where men placed you
I lower your body to the sunny, poor earth.
They didn't know I too must sleep in it
and dream on the same pillow.

I place you in the sunny ground, with a
mother's sweet care for her napping child,
and the earth will be a soft cradle
when it receives your hurt childlike body.

I scatter bits of earth and rose dust,
and in the moon's airy and blue powder
what is left of you is a prisoner.

I leave singing my lovely revenge.
No hand will reach into the obscure depth
to argue with me over your handful of bones.

Gabriela Mistral

******

Canción de la Muerte

La vieja Empadronadora,
la mañosa Muerte,
cuando vaya de camino,
mi niño no encuentre.

La que huele a los nacidos
y husmea su leche,
encuentre sales y harinas,
mi leche no encuentre.

La Contra-Madre del Mundo,
la Convida-gentes,
por las playas y las rutas
no halle al inocente.

El nombre de su bautismo

--la flor con que crece —
lo olvide la memoriosa,
lo pierda, la Muerte.

De vientos, de sal y arenas
se vuelve demente,
y trueque, la desvariada,
el Oeste, y el Este.

Niño y madre los confunda
los mismo que peces,
y en el día y en la hora
a mí sola encuentre.

Gabriela Mistral

******

Lied van de Dood

De oude Volksteller,
de sluwe Dood,
moge zij, wanneer zij haar werk doet,
mijn kind niet vinden.

Zij die naar pasgeborenen ruikt
en hun melk opsnuift,
moge zij zout en meel vinden,
moge zij mijn melk niet vinden.

De Tegenmoeder van de Wereld,
de Uitnodiger van Mensen,
moge zij langs de stranden en de wegen
de onschuldige niet vinden.

De naam van zijn doop – de bloem waarmee hij groeit –
moge degene met de herinnering die vergeten,
moge de Dood die verliezen.

Van winden, van zout en zand
wordt zij krankzinnig,
en de ijlende verwisselt
West en Oost.

Moge zij kind en moeder verwarren

als vissen,
en overdag en op elk uur
moge zij mij alleen vinden.

Gabriela Mistral

******

Song Of Death

Old Woman Census-taker,
Death the Trickster,
when you're going along,
don't you meet my baby.

Sniffing at newborns,
smelling for the milk,
find salt, find cornmeal,
don't find my milk.

Anti-Mother of the world,
People-Collector -
on the beaches and byways,
don't meet that child.

The name he was baptized,
that flower he grows with,
forget it, Rememberer.
Lose it, Death.

Let wind and salt and sand
drive you crazy, mix you up
so you can't tell
East from West,

or mother from child,
like fish in the sea.
And on the day, at the hour,
find only me.

Gabriela Mistral

Vertaling Le Guin, Ursula K.

****

Pero antes que se acabe

Pero antes que se acabe
toda esta dicha, piérdela atajándola,
tómale la medida, por si rebasa tu ademán; rebásala,
ve si cabe tendida en tu extensión.

Bien la sé por su llave,
aunque no sepa, a veces, si esta dicha
anda sola, apoyada en tu infortunio
o tañida, por sólo darte gusto, en tus falanjas.
Bien la sé única, sola,
de una sabiduría solitaria.

En tu oreja el cartílago está hermoso
y te escribo por eso, te medito:
No olvides en tu sueño de pensar que eres feliz,
que la dicha es un hecho profundo, cuando acaba,
pero al llegar, asume
un caótico aroma de asta muerta.

Silbando a tu muerte,
sombrero a la pedrada,
blanco, ladeas a ganar tu batalla de escaleras,
soldado del tallo, filósofo del grano, mecánico del sueño
(¿Me percibes, animal?
¿me dejo comparar como tamaño?
No respondes y callado me miras
a través de la edad de tu palabra).

Ladeando así tu dicha, volverá
a clamarla tu lengua, a despedirla,
dicha tan desgrc aciada de durar.
Antes, se acabará violentamente,
dentada, pedernalina estampa,
y entonces oirás cómo medito
y entonces tocarás cómo tu sombra es ésta mía desvestida
y entonces olerás cómo he sufrido.

César Vallejo

****

Doch bevor dieses ganze Glück endet

Doch bevor dieses ganze Glück endet,
verlier es, indem du es abschneidest,
nimm sein Maß, falls es deine Handbewegung übertrifft, übertreffe es,
sich zu, ob es gestreckt in deine Länge paßt.

Ich kenne es gut nach seinem Schlüssel,
obgleich ich manchmal nicht weiß, ob dieses Glück
allein geht, auf dein Unglück gestützt oder
nur, um dir einen Gefallen zu tun, auf deine Fingerknochen trommelt.
Ich weiß wohl, es ist einzig, einmalig,
von einer einsamen Weisheit.

In deinem Ohr schaut der Knorpel schön aus,
und drum schreibe ich dir, denke über dich nach:
Vergil in deinem Traum nicht, daran zu denken, daß du glücklich bist,
daß das Glück ein tiefer Tatbestand ist, wenn es endet,
aber bei seiner Ankunft
das chaotische Aroma eines toten Geweihs erwirbt.

Deinen Tod anpfeifend,
breitbandiger weißer Hut,
schwankst du beim Gewinnen der Treppenschlacht,
Soldat des Sprosses, Philosoph des Samenkorns, Mechaniker des Traums.
(Nimmst du mich wahr, Tier?
Bin ich mit deiner Statur vergleichbar?
Du antwortest nicht und musterst mich schweigsam
durch das Alter deines Wortes.)

Dein Glück solcherart wiegend, wird deine Zunge
wieder nach ihm rufen, es verabschieden,
ein Glück, so unglückselig zu dauern.
Statt dessen wird es gewalttätig enden,
gezackt, steinernes Bild,
und dann wirst du hören, wie ich nachdenke,
und dann wirst du berühren, wie dein Schatten mein eigener entkleideter ist,
und dann wirst du riechen, wie ich gelitten habe.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

******

LA LLUVIA LENTA

Esta agua medrosa y triste,
como un niño que padece,
antes de tocar la tierra
desfallece.

Quieto el árbol, quieto el viento,
¡y en el silencio estupendo,
este fino llanto amargo
cayendo!

El cielo es como un inmenso
corazón que se abre, amargo.
No llueve: es un sangrar lento
y largo.

Dentro del hogar, los hombres
no sienten esta amargura,
este envío de agua triste
de la altura.

Este largo y fatigante
descender de aguas vencidas,
hacia la Tierra yacente
y transida.

Llueve... y como un chacal trágico
la noche acecha en la sierra.
¿Qué va a surgir, en la sombra,
de la Tierra?

¿Dormiréis, mientras afuera
cae, sufriendo, esta agua inerte,
esta agua letal, hermana
de la Muerte?

Gabriela Mistral

****

X

INVIERNO EN LA BATALLA DE TERUEL

¡Cae agua de revólveres lavados!

Precisamente,
es la gracia metálica del agua,
en la tarde nocturna en Aragón,
no obstante las construidas yerbas,
las legumbres ardientes, las plantas industriales.

Precisamente,
es la rama serena de la química,
la rama de explosivos en un pelo,
la rama de automóviles en frecuencias y adioses.

Así responde el hombre, así, a la muerte,
así mira de frente y escucha de costado,
así el agua, al contrario de la sangre, es de agua,
así el fuego, al revés de la ceniza, alisa sus rumiantes ateridos.
¿Quién va, bajo la nieve? ¿Están matando? No.
Precisamente,
va la vida coleando, con su segunda soga.

¡Y horrísima es la guerra, solivianta,
lo pone a uno largo, ojoso;
da tumba la guerra, da caer,
da dar un salto extraño de antropoide!
Tú lo hueles, compañero, perfectamente,
al pisar
por distracción tu brazo entre cadáveres;
tú lo ves, pues, tocaste tus testículos, poniéndote rojísimo;
tú lo oyes en tu boca de soldado natural.

Vamos, pues, compañero;
nos espera tu sombra apercibida,
nos espera tu sombra acuartelada,
mediodía capitán, noche soldado raso…
Por eso, al referirme a esta agonía,
aléjome de mí gritando fuerte:
¡Abajo mi cadáver! ... Y sollozo.

César Vallejo

*****

X

WINTER TIJDENS DE SLAG OM TERUEL

Er druipt water van gewassen revolvers!
Precies,
dat is de metalen genade van het water,
in de nachtelijke avond van Aragón,
ondanks de aangelegde grassen,
de blinkende groenten, de industriële planten.

Precies,
dat is de serene tak van de chemie,
de tak van explosieven op een haar,
de tak van auto's bij geregeld komen en adieus.

Zo antwoordt de mens, zo, op de dood,
zo kijkt hij recht voor zich uit en luistert hij zijdelings,
zo bestaat het water, omgekeerd dan het bloed, uit water,
zo polijst het vuur, in tegenstelling tot de as, zijn verkleumde herkauwers.

Wie gaat, onder de sneeuw? Zijn ze aan het moorden? Nee.
Precies,
gaat het leven kwispelstaartend, met zijn tweede touw.

En door merg en been oorverdovend is de oorlog, ruit op,
languit legt hij iemand, hologig;
de oorlog graaft graf, velt verval,
doet springen een bizarre sprong van antropoïde!
Jij ruikt het, kameraad, perfect,
als je arm
per ongeluk tussen lijken trapt;
jij ziet het, want je raakte je testikels aan, zeer rood aanlopend;
jij hoort het in je mond van natuurlijke soldaat.

Laten we dan gaan, kameraad;
je gewaarschuwde schaduw wacht op ons,
je ingekwartierde schaduw wacht op ons,
's middags kapitein,'s nachts gewoon soldaat...
Daarom, bij het verwijzen naar die doodsstrijd,
verwijder ik mij van mij luid schreeuwend:
Weg met mijn lijk!... En ik snik.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

****

A Ribeiro Couto

País de la ausencia,
extraño país,
más ligero que ángel
y seña sutil,
color de alga muerta,
color de neblí,
con edad de siempre,
sin edad feliz.

No echa granada,
no cría jazmín,
y no tiene cielos
ni mares de añil.
Nombre suyo, nombre,
nunca se lo oí,
y en país sin nombre
me voy a morir.

Ni puente ni barca
me trajo hasta aquí.
No me lo contaron
por isla o país.
Yo no lo buscaba
ni lo descubrí.
Parece una fábula
que yo me aprendí,
sueño de tomar
y de desasir.
Y es mi patria donde
vivir y morir.

Me nació de cosas
que no son país:
de patrias y patrias
que tuve y perdí;
de las criaturas
que yo vi morir;
de lo que era mío
y se fue de mí.

Perdí cordilleras
en donde dormí;
perdí huertos de oro

dulces de vivir,
perdí yo las islas
de caña y añil,
y las sombras de ellos
me las vi ceñir
y juntas y amantes
hacerse país.

Guedejas de nieblas
sin dorso y cerviz,
alientos dormidos
me los vi seguir,
y en años errantes
volverse país.
Y en país sin nombre
me voy a morir.

Gabriela Mistral

****

Aan Ribeiro Couto

Land van afwezigheid,
vreemd land,
lichter dan een engel
en een subtiel teken,
de kleur van dood zeewier,
de kleur van een maretak,
met de leeftijd van de eeuwigheid,
zonder een gelukkige leeftijd.

Het draagt geen granaatappel,
het groeit geen jasmijn,
en het heeft geen luchten
noch indigo zeeën.
Zijn naam, zijn naam,
ik heb hem nooit gehoord,
en in een land zonder naam
zal ik sterven.

Noch brug noch boot
bracht me hier.
Het werd me niet verteld
als een eiland of een land.

Ik heb het niet gezocht
noch ontdekt.
Het lijkt een fabel
die ik heb geleerd,
een droom van grijpen
en loslaten.

En het is mijn thuisland waar
ik zal leven en sterven.
Het werd voor mij geboren uit dingen
die geen land zijn:
uit thuislanden en thuislanden
die ik had en verloor;
van de wezens
die ik zag sterven;van wat van mij was
en me verliet.

Ik verloor bergketens
waar ik sliep;
Ik verloor boomgaarden van goud
zoet om in te leven,
ik verloor de eilanden
van suikerriet en indigo,
en ik zag hun schaduwen
om me heen cirkelen
en samen, liefhebbend,
een land worden.

Mistbochten
zonder rug of nek,
slapende ademtochten
ik zag ze volgen,
en in zwervende jaren
een land worden.
En in een naamloos land
zal ik sterven.

Gabriela Mistral

****

DOS ÁNGELES

No tengo sólo un Ángel
con ala estremecida:

me mecen como al mar
mecen las dos orillas
el Ángel que da el gozo
y el que da la agonía,
el de alas tremolantes
y el de las alas fijas.

Yo sé, cuando amanece,
cuál va a regirme el día,
si el de color de llama
o el color de ceniza,
y me les doy como alga
a la ola, contrita.

Sólo una vez volaron
con las alas unidas:
el día del amor,
el de la Epifanía.

¡Se juntaron en una
sus alas enemigas
y anudaron el nudo
de la muerte y la vida!

Gabriela Mistral

******

TWEE ENGELEN

Ik heb niet één engel
met trillende vleugels:
Ik word gewiegd als de zee,
beide oevers wiegen me,
de engel die vreugde schenkt
en degene die doodsangst schenkt,
de engel met fladderende vleugels
en degene met vaste vleugels.

Ik weet, wanneer de dageraad aanbreekt,
welke mijn dag zal beheersen,
of die de kleur van vlammen heeft
of de kleur van as,
en ik geef me aan hen over als zeewier
aan de golf, berouwvol.

Slechts één keer vlogen ze
met gevouwen vleugels:
op de dag van de liefde,
op Driekoningen.

De vleugels van hun vijand
voegden zich samen en legden de knoop
van dood en leven!

Gabriela Mistral

******

Rouw en verdriet - afscheid - sterven
Vanaf 14 feb 2026 - 23 mrt 2026

18

Wandelaar, wandelaar, hoor je ons nog?
Blauw zijn de bergen, een kamerscherm,
hier lopen twee mannen met daartussen vier
eeuwen, ze hebben het over de ziel, hoe

moeilijk die het vindt het lichaam alleen te laten
als het sterft, dat zo zorgvuldige huis met een maag
en met hersens een bouwval, een geval voor
de sloper, en de ziel, waar naartoe?

Je hoort die twee stemmen, frans, italiaans,
in de wind op de landweg, je hoort de maat
van je stappen, het gedicht van de twijfel
of het bewustzijn bestaat, en wanneer het dan

sterft zonder meer.

Cees Nooteboom

******

Der Sieger Tod

Der Ruhm des Siegers, blutig groß,
Ist Schatten nur, hat kein' Gewalt;
Kein Panzer schützt ihn vor dem Los:
Des Todes Hand ist eisig kalt.

Zepter und Kron'
Reißt er davon
Und macht sie Axt und Sichel gleich,
Zu Rost und Staub im dunkeln Reich.

Manch einer sichelt mit dem Schwert
Und pflanzt sich Lorbeer, blutgedüngt;
Zum Schluß ist keiner, der sich wehrt,
Wenn ihn der Tod zur Ruhe bringt.
Früh oder spät,
Jeglicher geht
Und beugt sich in der letzten Not,

Schwer röchelnd, bleich, dem Sieger Tod.

Es welkt der Kranz in deinem Haar,
Drum, hoher Held, tu ab die Pracht;
Dein Sieg, dein Ruhm, so groß er war,
Was einer hab',
Muß in sein Grab;
Nur was er Gutes tat, lebt fort,
Blüht noch im Staube unverdorrt.

James Shirley • 1596-1666 • England

Vertaling Richard Flatter

******

Tienduizend gedichten

Ze zijn er weer een beetje bij blijven
liggen die tienduizend gedichten over
de oude en al bijna beschimmelde weemoed.
Ach ach wat ben ik gelukkig denk je
zo vaak per ongeluk en dan
hoeft het ook niet meer.

Vanuit de trein weer zulke ontroerende
moestuinen gezien, peulen, bietjes,
de piepers voor de winterdag, alles
in een groeizaam regentje, het fietsen-
schuurtje waar vader achter tegen plast.
Het mooiste in dit leven is het slapste.

Grootmoeder weer begraven. Het mistte
vaag en de zon scheen vaag en er was
niets meer aan te doen, alles was
betaald. Eenmaal gaan we allemaal,
zei iemand tevreden. Zo'n troost
valt bij mij altijd wel lekker.

In een rivier deze zomer hele grote
gladde rotsblokken gezien met net
zulke prachtige details als van moeder
de vrouw, maar ja, wel van steen
natuurlijk.

Om kort te gaan, tienduizend dode
vlinders gevangen.

Rutger Kopland (1934-2012)

*****

Niets

Het leven
je zou het je moeten kunnen
herinneren
als een buitenlandse reis

en er met vrienden of vriendinnen
over na moeten praten
en zeggen

het was toch wel aardig,
het leven,
en flarden zien van vrouwen, geheimen
en landschappen

en dan tevreden achteroverleunen
maar doden kunnen niet achteroverleunen.

En ook verder kunnen ze niets.

Cees Nooteboom

uit: Gemaakte gedichten 1970

******

Der Held und der Reitknecht

Ein Held, der sich durch manche Schlacht,
Durch manch verheertes Land des Lorbeers wert gemacht,
Floh einstens nach verlorner Schlacht
Verwundet in den Wald, den Feinden zu entkommen,
Traf einen Eremiten an
Und ward von diesem frommen Mann
Nebst seinem Reitknecht aufgenommen;
Doch beider Tod war nah.

«Ach!» fing der Reitknecht an,
«Werd ich denn auch in Himmel kommen?
Ich habe leider nichts getan,
als meines Herrn sein Vieh getreu in acht genommen.
Ich armer und unwürd'ger Mann!
Allein, mein Herr, der muß in Himmel kommen;
Denn er, ach, er hat viel getan!
Er hat drei Könige bekrieget,
In sieben Schlachten stets gesieget
Und Sachen ausgeführt, die man kaum glauben kann.»

Der Eremit sah drauf den Helden kläglich an:
«Warum habt Ihr denn alles dies getan?» -
«Warum? Zu meines Namens Ehren,
Um meine Länder zu vermehren,
Um, was ich bin, ein Held zu sein.» -
«Oh», fiel der Eremit ihm ein,
«Deswegen mußtet Ihr so vieles Blut vergießen?
Ich bitt Euch, laßt's Euch nicht verdrießen,
Ich sag es Euch auf mein Gewissen:
Der Reitknecht als ein schlichter Mann
Hat wirklich mehr als Ihr getan.»

Christian Fürchtegott Gellert

****

Op de langste weg …

Op de langste weg liep ik, de weg
die nergens heen gaat. Spelonken, een leeg landschap
met kleuren van zand en stro. Anderen liepen
met mij mee, vrienden, broers, geliefden

en steeds namen zij afscheid, sloegen linksaf
of rechtsaf, verdwenen als schimmen,
elk voor zich eenzaam. Ze keken niet om, ze
kenden hun doel, ze trokken rechte lijnen

in de leegte. Ik zag ze gaan, de mensen
van mijn leven, ze liepen langzaam uit mijn
en hun eigen bestaan. Ik bedacht ze zo lang
ik ze nog zag, hoorde van ver hun stemmen,

geluiden van lucht.

Cees Nooteboom (1933-2026)

uit: Afscheid (2020)

****

Satirische Elegie auf den Tod eines berühmten Generals

Was! Euer Gnaden tot! Und ach,
sogar im Bett, da alt und schwach.
Und so ein großer Krieger fiel
so ganz unrühmlich und senil!
Jeh nun, da ihn die Erde los,
weck ihn ein laut Trompetenstoß:
Und, glaubt mir, wenn der Lärm anschwillt,
wär er zu schlafen gern gewillt.
Konnte so alt er wirklich sein,
wie alle Zeitungsbuben schrein?
Ich denke, sechzig Jahre langt;
's war Zeit, daß nun er abgedankt.
Belastung war er für die Welt;
in trüben Wassern fischt' der Held;
und wo er herrschte unbedingt,
dacht mancher Bürger: Pfui, es stinkt.
O seht, der Leichenzug erscheint!
Die Witwen, Waisen - keiner weint -,
die mit erbarmungswerten Mienen
in solchem Zuge sonst erschienen.
Was tut's! Laßt seine Freunde sagen:
Die Ehr ward ihm in andern Tagen.
Wahr ist's, daß er den Ruhm erwarb,
daß alle weinten, eh er starb.

Herbei, ihr hohlen Dinge all,
des Königs Wort, nur leerer Schall,
die, hochgeschwemmt durch die Gezeiten,
kommt her, ihr könnt es nicht bestreiten,
daß falscher Stolz hierdurch erfährt,
wie wenig doch ein Herzog wert;
von Ehr, die er zu Unrecht nahm,
wird er zum Dreck, aus dem er kam.

Jonathan Swift

Vertaling Erika Geissler

******

Zoals regen...

zoals regen zoekt een natuurlijk versmelten
en planten hun aarde ten zeerste bevroeden
zo drijvend op een lange zijden zeewind
blies jij in mijn gebied je oevers, mistiger,
heb jij verdriet voortdurend op mij ingesproken

zoals ook regen steeds zoekt een natuurlijk versmelten.
en groeit nu dit bitter stromen rustiger, zijns ondanks, en
opgesierd met vreemde dingen van het maanspel -
het blijft mijn grondwater van dagelijks versterven
en jij en ik is dood en verder machteloos.

Cees Nooteboom

*****

Der Tod eines Planeten

Für Benoit Malon, Mitglied der Commune
Am tiefen Himmel, wo die Sterne schwimmen,
Auch unser Auge mit den Sternen schwimmt.
Zuweilen doch geschieht es, daß die Stimmen
Der Ewigkeit des Geistes Ohr vernimmt.
Du Himmel voll Gestirne zeigst uns wieder,
Daß du beseelt und fühlend bist. Denn seht,
Die Liebe einigt alle Flammenbrüder.
Ihr Sonnen, weint, denn ein Planet vergeht!

Er drehte sich im stolzen Gleichgewichte,
Und kein Geschöpf an Hunger je verkam.
Der Mensch, der frei war, konnte seine Früchte
Im Überfluß genießen, ohne Scham.
Doch stahl ein Diebsgeschlecht uns Frucht und Kerne
Und ließ verfaulen, was die Welt gesät.
Sein Wahnsinn aber stinkt bis an die Sterne.
Ihr Sonnen, weint, denn ein Planet vergeht!

Mit Strömen Bluts müßt ihr den Krieg bezahlen.
Mit noch mehr Blut bezahlt ihr die Idee.

Wie Menschenfleisch ernährt den Kannibalen,
So nährt vom Menschenfleisch sich der Bankier.
Das ist der Henker, der in blut'gen Händen
Die arme Erdenkugel wägt und dreht,
Um seinem finstren Gott sie zu verschwenden.
Ihr Sonnen, weint, denn ein Planet vergeht!

Und doch - die alten Träume uns erfüllen.
Wer wollte aus der Lust am Dasein fort!
Es braust aus dem Gewühl der Menschenwillen
Der Leidenschaften göttlicher Akkord.
Vergebens, arme Seele! Sie gebrauchen
Das Henkerbeil als christliches Gerät.
Prometheus darf nur noch auf Stümpfen krauchen.
Ihr Sonnen, weint, denn ein Planet vergeht!

Ein Schluchzen schallt durch alle Himmelreiche
Als letzter Schrei am Tage des Gerichts.
Die Ewigkeit zerstäubt die Riesenleiche
Und bläst die Hülse in das leere Nichts.
Leer wird das Weltall sein nach den Gewittern,
Und letzter Wirbelrauch der Welt verweht.
Plejadenhimmel, voll von Knochensplittern!
Ihr Sonnen, weint, denn ein Planet vergeht!

Eugène Pottier

Erich Weinert

******

Romantische herfst

schimmig vanavond jaagt die mist de velden
de maan sluipt terug in dodelijke bomen
nu is de grote rafelaar gekomen
een herfst een doodgaan een gekwelde smeekstem

hoor... ademend beweegt de aarde van heimwee
om mensen te bezetten met een adem van verdriet
om koeien zwaar en zwijgend in zich vast te zetten
als schepen, vastgegroeid aan het lichaam van de zee
of de dood, levend aan het gezicht van de mensen,
mééademend, méésprekend.

uit: Doden zoeken een huis,
Querido, Amsterdam 1956

Cees Nooteboom

*****

Krieg

Wenn mir ein Mund erbleichend schreit
vom Krieg, von seinen blutigen Schrecken, -
mir tut der Freund, das Weib nicht leid
und nicht die heldenhaften Recken ...
Den Freund vergißt der beste Freund,
das Weib verschmerzt den toten Gatten,
doch eine Seele ewig weint
und ist des Toten treuer Schatten ...

Ich sah geheuchelt manches Leid,
ich lernte falschen Kummer kennen, -
wahr sind in ihrer Heiligkeit
der Mütter leidgeborne Tränen,
die nur der tiefste Schmerz ersann.
Stets sind sie in des Toten Bann,
vergrämt und stumm in ihrem Leide,
so, wie die düstre Trauerweide
die Zweige nie erheben kann ...

Nikolai Alexejewitsch Nekrassow

Vertaling K. Roellinghoff

*****

Fluch des Krieges

Im Schnee des Tien-schan grast das dürre Roß.
Drei Heere sanken vor dem wilden Troß.

Die gelbe Wüste liegt von weißen Knochen voll.
Der Pferde Schrei wie schrille Flöte scholl.

Es schlingen Eingeweide sich von Baum zu Baum in Schnüren,
Die Raben krächzend auf die Zweige führen.

Soldaten liegen tot auf des Palastes Stufen.
Es mag der tote General die Toten rufen.

So sei verflucht der Krieg! Verflucht das Werk der Waffen!
Es hat der Weise nichts mit ihrem Wahn zu schaffen.

Er wird die Waffe nur als letzte Rettung schwingen,
Um durch den Tod der Welt das Leben zu erzwingen.

Li Tai-bai • 701-762 • China

Vertaling Klabund

*****

De soldaat van twintig jaar

Gelegenheidsgedicht, ter herinnering aan een
vergeten en overbodige periode.

Geen van de ongeborenen zal de Vrijheid ooit beseffen
schreef Bloem. De soldaat waar ik het over heb was toen
vier jaar.
Toen hij vertrok was hij twintig, en twintig was hij
toen hij stierf in de oorlog die geen oorlog was.

Maar hij is dood.
In Nederland was het een zonnig weekend,
Ajax en Blauw Wit wonnen ieder hun wedstrijd,
alleen de twintigjarige soldaat verloor de zijne
in de oorlog die geen oorlog was.

Maar hij is dood
Hij zal het niet meemaken, de eerste mens op de maan.
Hij zal het niet meemaken, de grote revoluties.
Het vaderland heeft zijn tijd van hem afgenomen, hij
heeft geen tijd meer.

Hij ligt in een graf in Nieuw-Guinea, en hij is er niet.
Ik weet het wel: dit soort gedichten is uit de tijd,
samen met te kleine vaderlanden en de liefde daarvoor.
Alleen, de oude machines werken nog steeds en maken
een oorlog, een oorlog.

Daar moet in gesneuveld worden.

De achterblijvers sturen radio's naar het oerwoud.
Maar het leven kan niemand sturen, dat is duur.
Daarom komt hij niet meer terug, de soldaat van twintig jaar
naar het land waar hij niet mocht stemmen
over waarvoor hij stierf.

In de prehistorie van Nederlands Nieuw-Guinea
waar de zon op de dag jaagt, en op mensen
rust een man wat wij voor het gemak vrede noemen.
Maar hij stierf in een oorlog die geen oorlog was.

En hij is dood.

Cees Nooteboom

uit: Declamatorium de Nederlandse poëzie, Teresa van der Meulen - van Marcke, Standaard Uitgeverij 1967

*****

Bruder

Brich nieder, Gott, aus den befleckten Tempeln
und neige dich in der Kasernen Stank,
wo sie dein Ebenbild zum Viehe stempeln,
und folge ihm bis auf die Metzgerbank!
Dein Todesweg, der vierzehnmal durchbrochen,
ob er dir dann nicht gnädig kurz erscheint?
Dein Leib am Kreuz, zergeißelt und gestochen,
ob er sich nicht auf linden Rosen meint?

Tritt hin zum Tor, wo sie der feiste Webel
mit dem Papier aus ihrem Leben nimmt!
Steh auf dem Feld, wo der bestirnte Säbel
sich über kleinstes Ungeschick ergrimmt!
Oh, sei bei ihnen in der Scheidestunde,
wo jeder Bahnhof Schädelstätte ist!
In Graben, Feuer, Sturm und Todeswunde,
o sei bei ihnen, Herr!
Wofern du - bist!

Franz Theodor Csokor

*****

Gesloten gedichten

I

Bladeren, water, ogen, tanden,
de vergelijkingen.
Niet meer de gaten voor schulden en deugden
de graven en de genaamde stenen daarop.

Alleen nog een gesloten taal in nesten
die niets verraadt dan de stem die haar zegt,
gesloten gezegdes.
In een onzichtbare toekomst
geen behoefte aan duidelijkheid.
Iemand anders rekent.

Wentelend als een druide tussen de hoge stenen
en genietend van die rol
neemt hij, tot een oertijd behorend,
stenen en ingewanden op, kijkt, raadt,
en voorspelt. Naam, maan,
rampen en spreuken van hem in de bereikbare lucht.

II

Liever het been dan het vel, liever
het oog dan de tranen, liever ik
dan de anderen, liever geheimen,
het geslotene, liever de dichter.

Laten de anderen de heldere stelsels openen
en er in sterven.
Ik sluit de geheimen, en als enige,
sterf zelf.

III

De kapitein heeft zich op zijn basis teruggetrokken
en celebreert het geziene.

Daarna wordt hij van al het andere gescheiden,
de ontdekking, het weten.

Soldaten betasten de as en de lak

van zijn woorden.

Tussen de grassen
vervagen de schaduwen met de nagels.
Zij vragen wat het betekent,
hij zegt de formules.

Bij zijn vertrek laat hij een koker achter
naar zijn beeld en gelijkenis.

Zij blijven achter in een lange winter
van godsdienst. Beelden en beelden,

as en as.

Cees Nooteboom

*****

Das Unabwendbare

Die Brunnen des Todes sind aufgebrochen,
der Würger hat seine Fesseln gesprengt,
die große Verwünschung ist ausgesprochen:
nun wird geplündert, gewüstet, gesengt.

Verdammnis dröhnen die Stürme, die Meere,
die Fahnen flattern, in Blut getaucht,
und hinter dem Zuge der heidnischen Heere
der Brand der geschändeten Städte raucht.

Der Himmel spiegelt die höllischen Gluten,
in die wir hilflos starren, gebannt:
bald haben die wildflammenden Fluten
den Wall auch um unser Versteck überrannt.

Ich warte und weiß doch: ich kann nicht entrinnen,
schon morgen ist mir das Letzte geraubt.
Die Hoffnung, ich dürfte noch einmal beginnen -
im Grunde hab ich sie niemals geglaubt.

……..

Ein Lied ist erwürgt, ein Herz ist gebrochen.
In Trümmern liegt ein gastliches Haus.

Die große Verwünschung wurde gesprochen.
Das Licht geht aus.

Max Herrmann-Neiße

*****

De vechtenden

1

Verbaasd is hij zelf over deze ontmoetingen.
Op witte paden, het regent niet, ziet hij mij,
hun schimmen bijten naar hem.

Losjes, zijn bespikkelde handen aan de tralies
gewikkeld in de jassen van mijn latere ziekte
staart hij naar hem, staart.

Hij kent hem, al die kronen en hoofden die hij op en af zet
en achter mijn losse ogen de ontmantelde straten
waarin hij denkt, aan hem.

2

Het blijft een langzaam gevecht voor twee mannen,
dezelfden.
Het vuur aarzelt. Draderige stilte
kleeft aan hun slagen.

Steeds nadert hij hem, met zijn tanden,
om mij te verstoten.
Dan herkent hij hem, schrikt,
en wijkt.

Hij verscheurt mijn foto
en begint te bloeden.

3

Hij doodt zich
en verwisselt de namen.

Gedood en gerafeld
ziet hij zijn sporen.

Ik meet ze, hij schrijft nog,
nu met zijn poten

en klaagt mij aan, hij klaagt hem aan.

Wij zullen elkaar weer ontmoeten
en elkaar nogmaals in de spiegels drijven.

Hij staat daar, lachend
en wachtend. Hij staat daar, bloedend,
en wacht.

Ik sta daar, wachtend
en lachend. Ik bloed
en ik wacht.

Cees Nooteboom

*****

Der Krieg

Aufgestanden ist er, welcher lange schlief,
aufgestanden unten aus Gewölben tief.
In der Dämm'rung steht er, groß und unbekannt,
und den Mond zerdrückt er in der schwarzen Hand.

In den Abendlärm der Städte fällt es weit,
Frost und Schatten einer fremden Dunkelheit.
Und der Märkte runder Wirbel stockt zu Eis.
Es wird still. Sie sehn sich um. Und keiner weiß.

In den Gassen faßt es ihre Schulter leicht.
Eine Frage. Keine Antwort. Ein Gesicht erbleicht.
In der Ferne zittert ein Geläute dünn,
und die Bärte zittern um ihr spitzes Kinn.

Auf den Bergen hebt er schon zu tanzen an,
und er schreit: Ihr Krieger alle, auf und an!
Und es schallet, wenn das schwarze Haupt er schwenkt,
drum von tausend Schädeln laute Kette hängt.

Einem Turm gleich tritt er aus die letzte Glut,
wo der Tag flieht, sind die Ströme schon voll Blut.
Zahllos sind die Leichen schon im Schilf gestreckt,

von des Todes starken Vögeln weiß bedeckt.

In die Nacht er jagt das Feuer querfeldein,
einen roten Hund mit wilder Mäuler Schrein.
Aus dem Dunkel springt der Nächte schwarze Welt,
von Vulkanen furchtbar ist ihr Rand erhellt.

Und mit tausend hohen Zipfelmützen weit
sind die finstren Ebnen flackernd überstreut,
und was unten auf den Straßen wimmelnd flieht,
stößt er in die Feuerwälder, wo die Flamme brausend zieht.

Und die Flammen fressen brennend Wald um Wald,
gelbe Fledermäuse, zackig in das Laub gekrallt,
seine Stange haut er wie ein Köhlerknecht
in die Bäume, daß das Feuer brause recht.

Eine große Stadt versank in gelbem Rauch,
warf sich lautlos in des Abgrunds Bauch.
Aber riesig über glühnden Trümmern steht,
der in wilde Himmel dreimal seine Fackel dreht

über sturmzerfetzter Wolken Widerschein,
in des toten Dunkels kalten Wüstenein,
daß er mit dem Brande weit die Nacht verdorr,
Pech und Feuer träufet unten auf Gomorrh.

Georg Heym

******

Kouw indachtig

Oorlog toen je pas kwam kijken,
oorlog nu je bijna ervantussen gaat.

‘Al die oorlogen tussen twee eeuwige vredes’
schreef vriend Kouw nu vijf decennia geleden.

Dat een heldere dag een duistere wereld
niet verdonkeremaande, maar de willekeur

van wie moet sterven of er nog mag wezen
onweersprekelijk voor ons openbaarde.

Nu het duister alweer oprukt
wil je nog wel eenmaal lopen

langs de vloedlijn, in een straffe bries
van zee, de branding schuimend —

door de lanen van het dorp waar je ooit woonde
en verbeten hartzeer het geluk fileerde —

in de straten van de stad waar je levenslessen
in de wind sloeg of al gauw vergat —

naar die eettent in oud-zuid waar de wijn, het brood,
de hazenpeper smullend en uitbundig werd geprezen —

op de landweg achter het huis waar wilde ganzen groene
kak verspreiden, boeren kwistig gieren in een stikstofveld —

en dan wachten op raketten, slimme drones
met bommen vol metalen scherven;

op de schriele of vervette potentaat, omringd door
barse koppen, hoge petten en beroepsbarbaren die

met stramme pas vooropgaan in een *marche macabre*
naar de bronnen van destructie en geweld

terwijl de aarde al verkommert, dit leven
je steeds vaker tegenstaat.

H.C ten Berghe

******

Grodek

Am Abend tönen die herbstlichen Wälder
Von tödlichen Waffen, die goldnen Ebenen
Und blauen Seen, darüber die Sonne
Düstrer hinrollt; umfängt die Nacht
Sterbende Krieger, die wilde Klage
Ihrer zerbrochenen Münder.
Doch stille sammelt im Weidengrund
Rotes Gewölk, darin ein zürnender Gott wohnt,
Das vergoßne Blut sich, mondne Kühle;

Alle Straßen münden in schwarze Verwesung.
Unter goldnem Gezweig der Nacht und Sternen
Es schwankt der Schwester Schatten durch den schweigenden Hain,
Zu grüßen die Geister der Helden, die blutenden Häupter;
Und leise tönen im Rohr die dunklen Flöten des Herbstes.
O stolzere Trauer! ihr ehernen Altäre,
Die heiße Flamme des Geistes nährt heute ein gewaltiger Schmerz,
Die ungebornen Enkel.

Georg Trakl

*****

De eentonige klok

Een blanke man met blauwe voeten
ligt in de heldere kamer eenzaam op zijn bed
zoals de maan, door geen wolken gehinderd,
haar weg slijt zonder vertedering.

De man let niet op de maan.
Hij heeft de symbolen van zon en maan,
goud, zilver, as verbrand in zijn lichaam.
angstig teruggekeerd uit een wildernis
spint hij een nieuw metaal uit de helderheid van zijn denken.

Is hij compleet zonder angst?
Is hij levend zonder de wraak van de tegenspraak,
zonder sterven?

De eentonige klok van de zee.

De eentonige klok van de zee.

Zijn gedachten worden hard,
en duidelijk.

De man met de blauwe voeten ligt in de ruimte van zijn kamer.
En lijkt voor het eerst op zichzelf.

Cees Nooteboom

uit: 'Gesloten gedichten', 1964.

****

Lazarus, schläfst du?

Nerven-Krieg
Erden-
Stände-
Rassen-
Ruinen-
Eisen-
Bedienten-
Kokarden-
Wind-
Wind-
Wind-Krieg
Luft-Spuren-, Meer-Spuren-, Sensen-Spuren-Krieg
Fronten-Krieg und Jammer-Krieg die sich verwickeln
die uns verwickeln
unter dem Krach, unter der Verachtung
unter Gestern, unter den Scherben des gefallenen Standbilds
unter ungeheuren Veto-Tafeln
Gefangene im Misthaufen
unter Morgen gebrochenes Kreuz, unter Morgen
unter Morgen
während Millionen und Millionen Menschen
fortgehn, in den Tod eintreten
sogar ohne einen eigenen Schrei
Millionen und Millionen
das Thermometer friert wie ein Bein
aber eine Stimme gellt aufs äußerste...
und Millionen und Millionen kommandiert vom Norden bis zum Süden
gehen fort und treten ein in den Tod.

Lazarus, du schläfst? wie?.

Sie sterben, Lazarus
sie sterben
und kein Leichentuch
weder Martha noch Maria
oft kaum mehr der Kadaver
Wie ein Narr, der eine Auster schält, lacht
schreie ich
schrei ich
schreie ich stumpfsinnig zu dir
wenn du irgend etwas verstanden hast
an dir ist jetzt die Reihe

an dir ist die Reihe, Lazarus!

Henri Michaux

Vertaling Max Hölzer

******

En vannacht in de stenen stilte

En vannacht, in de stenen stilte
van mijn kamer, het huis op het eiland,
onder het web van sterren, de palmen roerloos,
kwamen die andere stemmen, Auden en Frost
en Elisabeth Bishop, Pound en Cummings
en Sylvia Plath, woorden op mijn schouders,
in mijn haren, tegen de ramen,
dichters, gedichten,
droombeeld, verhaal, getijden
van toen, ooit, nu,
naast me, achter me, op de maat
van de mot tegen het licht, zinnen,
ooit hardop gesproken in een andere ruimte,
nu bij mij binnengelopen
als de omarming van vrienden, de monden
van al deze doden in het middelste
nachtuur,
de adem waarvan ik leef,
en jij.

Cees Nooteboom

uit: 'Over en weer. Gedichten als brieven', 2004.

******

LIED IV

Eis und Schnee.
Schwarzes Kleid.
Fluss und See.
Zum Tode bereit!

Komm Wind!
Schmerzen scheut:

Fröhliches Kind.
Zum Leben erneut!

Robert Wolfgang Schnell

*****

Polyphem
1917

DREI Jahre schon leben wir
In deiner Höhle,
Höhle des Dunkels, des Grauens und böser Erwartung,
Polyphem,
Du ewig hungriger, menschenfressender Riese,
Dessen Auge
Starr, stählern und wimpernlos
Die selige Träne nicht kennt.

Tag für Tag
Greift deine harte haarige Hand
In unsere Reihen,
Fühlt, betastet und wägt unsre schauernden Glieder,
Reißt
Freunde von Freunden,
Bruder von Brüdern,
Schlägt
Schädel und Hirne, gefüllt mit Liebe und warmen Gedanken,
Körper und Stirnen, durchglüht von Samen und Süße des Lebens,
Gegen die Felsen des Schicksals,
Und gierig schlürft
Dein breites, wulstiges tierisches Maul
Das heilige Fleisch
Göttlicher Menschen.
Wie Tiere gedrängt
Schauernd im Dunkel
Der blutigen Höhle
Sitzen wir nachts und fragen uns an mit sklavischen Augen:
Wann du? Wann ich? Wann der letzte
Göttlicher Menschen
In den Wanst,
Den ewig sich weitenden,
Dieses aufgeblähten sinnlosen Tiers?
Unsere Wangen
Sind mürb

Von vergossenen Tränen,
Unsere Augen
Verdunkelt vom täglichen Anblick der Schmach,
Ein eiserner Ring
Erdrückt unsere Kehle,
Die einstens lobsang die Schönheit der Welt.
Wir können nicht reden,
Wir können nur stöhnen.
Wie die Vögel im Sturm
Gesträubten Gefieders
Niedergeduckt
Wärmen wir uns
Einer am andern,
Aber wir ballen die Fäuste,
Daß das Blut uns rot aus den Nägeln springt.

Er aber,
Trunken von Blut,
Frech von der Mast
Heiliger Menschen,
Räkelt sich breit
Auf der ewigen Erde,
Von Morgen bis Mittag
Liegt er hingestreckt,
Zermalmend die Äcker,
Zerberstend die Wälder,
Zerdrückend die Städte,
Der Menschenschlinger,
Und lacht
Mit dem kalten Auge, dem tränenlosen,
In die Himmel,
Wo die Götter, die schläfrigen, schlafen und schlafen.

Aber hüte dich, Polyphem!
Es brennen heimlich
Die Feuer der Rache
In unseren Seelen.
Der Atem der Toten facht sie zur Glut.
Schon schmieden
Wir nächtlich den Pfahl,
Den Pfahl für dein Auge,
Das harte, das kalte, das tränenlose!
Hüte dich, hüte dich, Polyphem,
Schon schärfen wir
Die Spitze im Feuer!

Friß nur, saufe, mäste dich an,
Polyphem,
Doch wenn du dann träumst vom ewigen Fraße,
Stoßen wir dir die Nacht in die Stirn,
Und aus der Höhle des Bluts und des Grauens
Schreiten
Wir, Brüder der Völker, Brüder der Zeiten,
Über deine stinkende Leiche
In die ewigen Himmel der Welt.

Stefan Zweig

*****

Black dog

Ik die geen leerlingen heb
en geen bediendes,
ik die mijn kaas alleen eet
en de verkeerde mensen
in de verkeerde steden zie
ik ruik bloemen op het ijs,
en zie de dood op een schommel.

Ik die ook wel weet
dat een woord maar een vertaling is,
een armzalige code
van iemand voor niemand,
ik die zelf woorden
gekocht en geërfd heb
uit het groot bordeel
waar de wereld op uitmondt.

Ik die geleerd heb
dat de toekomst een motor is
die nog nooit heeft gelopen
dat alle talen hetzelfde
verzwijgen
en dat veel unieke dromen
op film te zien zijn.

Ik

en ook dat niet lang meer.

Cees Nooteboom

******

Die Augen der Toten

Hier seh ich noch
das Schlachtfeld bei Reims, zerwühlt bis auf den Kalk.
Der zerstörte Panzer sondert Rost ab,
das Eisen blutet.
Aus der Ferne, von der Luft hergetragen,
starren mich die verdrehten Augäpfel der Erde an.
Es ist so still,
als schriebe ich mit der ersten, zarten Grasfeder.

Jene tote Weite
schloß die Augen.
Nur die Ferne starrt
durchdringend.
Und hier auf dem Feld hat man
einen frischen Hügel aufgeschüttet.
Über ihm erhob der Raum, von der Schlacht unversehrt,
in Verzweiflung
aus der unverschlossenen Erde
seinen einzigen weißen Arm: Die Birke.

Julian Przyboś

Vertaling Henryk Bereska

******

Het bewaren van een mens

het begon toen je stierf
de pauw was je mond
nog niet ontvlucht
of ik balsemde je lichaam
zette het te kijk achter glas
dat ik elke ochtend schoonwreef
met mijn haren schild en
een verloren veer uit je staart

het bezitten van een man
was toen nog mogelijk

daarna viel je langzaam
in stukken alsof je twijfelde
over dit noodzakelijk verval

uit je botten bouwde ik
twee nieuwe lichamen
profeten van een oud geloof
een tweeling die bestond
uit goed en kwaad

jullie gingen terug achter glas

soms beeld ik me in
dat één van jullie naar me lacht
wanneer de bezoekers de zaal verlaten
ze lopen achterwaarts
alsof ze afscheid nemen
van oude koningen

Elise Vos (1984)

uit: Van alles de laatste (Uitgeverij P, 2025)

******

Elegie für einen toten Soldaten

I
Ein weißes Tuch am Heck des LKW
Wird zum Altar; zwei kleine Leuchter stehen
Und sprühen beiderseits dem Kruzifix,
Umlegt von Blumen heller als das Blut,
Apokalyptisch rot ist dieses Rot.
Hibiscus, wie man auf dem Marsch ihn pflückt,
Um ihn an Knarre oder Helm zu stecken,
Und große blaue Winden gleichwie Lippen,
Die nie mehr schmecken, küssen, fluchen werden.
Der Wind beginnt sanft das Magnificat,
Der Pfarrer schwatzt, die Palmen schütteln sich,
Im Schlamm vereint sich der Kolonnen Marsch.

II
Auch wir sind Asche, indem unser Ohr
Den Psalm aufnimmt, den Schmerz, das schlichte Lob

Von einem, der sich schönere Tage hoffte,
Genau wie wir, und der nun ganz kaputt ist.
Die Taten seiner Jugend sind gelöscht,
Sein Traum, im Schuß zerstoben, schwindet nun.
Nur Staunen fühlen wir vor dem Verlust,
Der auf nichts weist als auf den Zweifel hin
Und Zuversicht im Graben landen läßt.
Der du bei diesem Graben Paulus liest:
Sollen wir den Augen glauben oder schöner Mär
Von Glanz und Auferstehung nach dem Nichts?
Denn der Kamrad ist tot, er fiel im Krieg,
Einer von vielen, die noch leben sollten,
Einer, von allem abgeschnitten, was der Krieg

III
Auch schenkt: von Selbstbefreiung, friedlich freiem Wandern.
Wer trauert hier in dieser kühlen Menge,
Wer hat den Schlag nicht schon gefühlt, bevor
Die Kugel traf? Dies wackre Fleisch,
Dies Kind in einem Sarge ausgelegt -
Wer hat sich nicht schon in dies Tuch gehüllt,
Der Erde Fall gehört, noch frisch die Wunden,
Die Augen zugefühlt, und dann den Knall
Der letzten Menschheitssalve fern gehört?

IV
Zufällig sah ich, wie er starb, am Boden,
Den Arm gehoben, um Konservenblut
Von einem andern einzuführen. Ich stand
Bei seinem letzten Phantasieren, das
Für einen Augenblick noch Einsicht hält,
Und dann Erwürgen, dann der letzte Ton.
Der Schluß kam plötzlich, wie ein dummes Stück,
Absurd die Katastrophe, halb begründet,
Und das Entscheidende unausgesagt.
So gingen wir, grimmig und ungewandelt,
Und übel war uns von dem stummen Tadel.

V
Statistiken von Toten nützen nichts,
Denn nichts Politisches vermindert
Hier diesen Toten oder all die andern,
Vermißte und Genesene, Verschlagne,
Gezählt sind Hunderttausend, fast Millionen.
Mehr als ein Zufall, weniger als gewollt

Ist jeder Fall, und dieser wie der Rest.
Wie auch die andern sich den Preis errechnen,
Die Abschlußsumme ist für uns nur eine,
Mit einem Namen, himmelwärts versetzt;
Wenn auch ein andrer seine Waffe aufnimmt,
Wir können einfach beide nicht addieren.

VI
Ich spräche nicht für den, der schweigen muß,
Wär meine Angst nicht wahr: man tat ihm Recht,
Er kannte die Entscheidung, die ihm eigen,
Doch ließ sie selber wählen, an Instinkt
Gereift, nicht Opfer war er und nicht freien Willens,
So folgte er, und seine Führer konnten
Nichts jenseits der Geführten suchen. Vieles
Davon hat er gewußt. Die Reise war
Ein Umweg, der zum Lincoln Highway führte
Von einem Land, das hemmungslos gepflegt,
Erregt und neu war - eben was er wünschte.
Er wollte ja verdienen, weiterkommen.
Er und die Welt hatten sich zugenickt ...

VII
Geschichte trog ihn nicht, denn wenig wußt er
Von Zeiten und von Heeren, die nicht sein;
Er ahnte nicht, daß Frieden nur geliehn ist,
Und stellte niemals den Gewinn in Frage.
Jenseits der Überschriften sah er manchmal,
Wie sich die Macht bei wenigen versammelt,
Doch ohne sie zu kennen. Seine Stimme
Gab er mißtrauisch ab, er traute nur dem Recht.
Den Sozialismus fand er komisch; on mourrait
pour les industriels? Er gab sein Hemd,
Nicht brüderlich, doch für die Löhnung hin.

VIII
Das Salbungsvolle ekelt' ihn am meisten,
Schlagworte und Reklame. Nicht dem Parlament
Zuliebe zahlt' er seine Rechnung
Bei Bunker Hill. Nur wenig Ideale
Kannt' er, und keine bloß zum schwatzen.
Obwohl ein Glied der Kirche, sprach er nie
Von Gott. Die Taufe hielt er ein, den Christbaum,
Das Osterei, und ließ den Pfarrer auf der Kanzel gelten,
Und kannte kein «gesetzt daß» oder «sintemal».

Weichheit hatt' er und Stunden und auch Nächte
Zum Denken, Anziehn, Tanzen nach dem Jazz.
Echt war sein Lachen, home made sein Verhalten.

IX
Am wenigsten von allen Menschen war er arm;
Der Armen, Abgerißnen schämt' er sich,
Mißachtet Bettler wie den bösen Zweifel,
Und sah die Arbeitslosen an als vage Masse
Zu Hunger oder Aufstand gleich unfähig.
Die andern Rassen - südlich, östlich - haßt' er,
Verdrängte sie zum Rande seines Denkens.
Ans Faustrecht konnte er sich wohl erinnern,
An Bandenkrieg sich wie an Spiel erfreun.
Fern irgendwo verblieben seine Ahnen,
Vererbten nichts ihm als den Eigennamen.
Bei offnen Türen kannt' er keine Klassen.

X
Welch Erbe hätten seine Kinder einst gehabt,
Recht oder unrecht, allen Glanz der Welt,
Des Wissens und der Künste volles Maß
Im Füllhorn, und aus diesem ausgeschüttet,
Ein Volk in Honig badend, hier Paris,
Und Wien mit höchstem Lohne herversetzt,
Die ganze Welt in Phoenix, Jacksonville
Zu haben. Kapitol der Welt, ein neu
Byzanz. Des Menschen Reich - wer weiß? Ob hohl,
Ob fest, kein Mensch kann prophezein eh' nicht
Aus unserm Tod ein unentdeckter Keimd
Von Duldsamkeit und Frieden rein entspringt.

XI
Die kurze Trauerzeit ziemt dem Soldaten recht,
Wir tun die Fahne fort und falten sie,
Entblösst der Sarg mit dem geschriebnen Schild,
Machieren ab. Dahinter warten vier,
Den Sarg zu heben, schwerste aller Lasten.
Der dumpfe Nachmittag betäubt, bedrängt
Die Sinne uns und unterdrückt Gespräch.
Wir wissen dass auf andren Tageswegen
Noch andre fallen werden, ich, der Nebenmann,
Bedroht sind alle, die die Welt begehn:
Und könnten wir das Grab des Toten schmücken,
So schrieben wir zu Nam' und Datum dies:

Epitaph

Hier unter diesem Holzkreuz liegt ein Christ,
Er fiel im Kampf. Du, der du dieses liest,
Bedenke wohl, der Fremdling starb voll Pein;
Und gehst du fort, und ist der Glaube dein,
Der Menschen Glaube an den Frieden,
So wisse: diesem Tod war Sinn beschieden.

Karl Shapiro

Vertaling Herta Elisabeth und Walther Killy

*****

Dromen

De maan is het vaandel van de vernietiging
vannacht. Ik word door geesten bezeten.

De ene dode die ik niet gekend heb
kust mijn hand. Zijn mond is van schillen.
Hij boort zijn vreselijke vingers
in mijn ogen.

Vuur, water, tekens, het dorre gras in brand,
water geworpen over de nog levende vissen, tekens
gevraagd aan de hemel. Goden met uw gouden nagels,
krab mijn ogen uit!

Ik word door geesten bezeten.
Lichtzinnig, bespat met dorens en het grove haar
van wild dans ik door de brandende weide,
en spreek mijn genezing tegen.
Ik kan mijn schuld niet meer zien.

De doden zingen metten in hun graven.
De doden die ik gekend heb strelen mijn haar.
Ik word door geesten bezeten.

Cees Nooteboom

******

Ihr, die ihr überlebtet in gestorbenen Städten,
Habt doch nun endlich mit euch selbst Erbarmen!
Zieht nun in neue Kriege nicht, ihr Armen,
Als ob die alten nicht gelanget hätten:
Ich bitt euch, habet mit euch selbst Erbarmen!

Ihr Männer, greift zur Kelle, nicht zum Messer!
Ihr säßet unter Dächern schließlich jetzt,
Hättet ihr auf das Messer nicht gesetzt,
Und unter Dächern sitzt es sich doch besser.
Ich bitt euch, greift zur Kelle, nicht zum Messer!

Ihr Kinder, daß sie euch mit Krieg verschonen,
Müßt ihr um Einsicht eure Eltern bitten.
Sagt laut, ihr wollt nicht in Ruinen wohnen
Und nicht das leiden, was sie selber litten:
Ihr Kinder, daß sie euch mit Krieg verschonen!

Ihr Mütter, da es euch anheimgegeben,
Den Krieg zu dulden oder nicht zu dulden,
Ich bitt euch, lasset eure Kinder leben!
Daß sie euch die Geburt und nicht den Tod dann schulden;
Ihr Mütter, lasset eure Kinder leben!

Bertolt Brecht

******

Golden Fiction

Kijk! De vuren gaan open!
De heidenen vechten om een handvol as.
Morgen vertrek ik weer met mijn schip.

Zij zijn begraven, de helden.
Onder de bomen bloeit hun lichaam verder.
Hun ziel is veel bladeren,
en waait.

Ik hang mijn gezicht in de wind,
en verwonder mij. Waarom ben ik zo treurig
als ik niets méér verwacht dan het kijken naar vuren
en het vertrek van een schip?

De bedrieger zit in zijn kamer en schrijft het op.

Uit welke levens schrijft hij? Uit welke tijd?
Zal ooit het werkelijke leven bij hem komen,
hem meenemen?

Nee, het werkelijke leven zal hem nooit meenemen.
De bedrieger zit in zijn kamer en schrijft
wat de stemmen hem zeggen.

Cees Nooteboom

****

Beziers

Es läßt die Sanduhr Korn an Korn verrinnen,
Und fällt das letzte, ist die Stund von hinnen;
Also mit jedem Augenblicke fällt
Ein Toter in Beziers zum blutgen Grunde;
Ein Dämon hat die Leichenuhr bestellt,
Daran zu messen eine Menschenstunde.
Das wilde Kreuzesheer ist eingedrungen,
Und alles Leben wird hinabgerungen.

Simon voran, der harte Todesdegen,
Und fallen muß, wer sich ihm wagt entgegen.
Nicht rühmt das Lied den Tapfern nach Gebühren,
Weil es vom Wirbel bis zur Ferse nieder
Ihn haßt und jedes Zücken seiner Glieder
Und Schild und Speer und alles, was sie führen.

Abt Arnald ruft ins Fechten, wo es stockt:
«Haut ein! Der Ablaß und die Beute lockt!»
Den Priester reitet Simon an, zu fragen:
«Herr, sollen wir auch Katholiken schlagen?
Der Unsern viele sind in diesen Mauern,
Ist hier gestattet Mitleid und Bedauern?»

Der Abt entgegnet: «Dessen ist nicht not,
Schlagt Ketzer, Katholiken, alle tot!
Wenn sie gemengt auch durcheinanderliegen,
Gott weiß die Seinen schon herauszukriegen.»

Wenn still und lautlos ginge dies Zerstören,
Man müßte aus den Wunden hier das Blut
Gleich einem Bach im Walde rauschen hören,

Doch wie ein Meer im Sturme schreit die Wut;
Es brennt die Stadt, die Flamme hilft den Waffen;
Wenn Tiger nach Beziers herzögen lüstern,
Den Rauch des Blutes in den heißen Nüstern,
Sie würden müßig hier, bewundernd gaffen.

Dort flüchten Tausende zur Kathedrale,
Nachjauchzt der Mord mit hochgeschwungnem Stahle;
In allen Gassen, Häusern und Gemächern,
In jedem Sparrenwinkel unter Dächern,
In jedem tiefen dunklen Kellerbogen
Wird nachgesucht und wilden Mords gepflogen.

Vom Giebel wird ein Ketzer dort geschleift,
Wie sonst ins Taubennest der Marder greift;
Hier pocht der Scherge an des Fasses Dauben,
Und tönt es dumpf, so wird es aufgebrochen,
ob nicht ein Ketzer sich hineinverkrochen,
Sein Blut gilt werter als das Blut der Trauben.

«Komm, heilger Geist!» die Priester alle singen.
Kein Greuel kann wie der das Herz empören;
Der Opfer viele in die Flammen springen,
Um nur die Mörder singen nicht zu hören.
Doch Tausende sind jener auch gefallen,
Für welche süß der Lobsang würde schallen.
Die Stund ist aus, nichts gibt es mehr zu morden,
Noch brennt die Stadt, und weiter ziehn die Horden.

Nikolaus Lenau

******

Ich hab erdacht im Sinn mir einen Orden

Ich hab erdacht im Sinn mir einen Orden,
Den nicht Geburt und nicht das Schwert verleiht,
Und Friedensritter soll die Schar mir heißen.
Die wähl ich aus den Besten aller Länder,
Aus Männern, die nicht dienstbar ihrem Selbst,
Nein, ihrer Brüder Not und bitterm Leiden;
Auf daß sie, weithin durch die Welt zerstreut,
Entgegentreten fernher jedem Zwist,
Den Ländergier und, was sie nennen: Ehre
Durch alle Staaten sät der Christenheit,

Ein heimliches Gericht des offnen Rechts.

Franz Grillparzer

******

DER TOD MEINER FRAU

Mich ließ niemand spielen,
mich kannte kein Intendant
und kein Theaterzettel nannte meinen Namen.
Ich, der akademische Schauspieler Hempel,
ging gleich von der Schauspielschule zum Arbeitsamt.

Nachdem sich meine Frau mit Leuchtgas vergiftet hatte,
weil sie seit ihrem Kinderfilm nie wieder spielte
und nun ein zweites Paar Schuhe haben wollte,
traf ich einen früheren Mitschüler.
Wenn es so schlimm mit dir steht, sagte er,
werde ich mit unserem Regisseur sprechen,
der hat ein Herz und liebt Experimente;
der Dorval in Goldoni's »Rabbelkopf« ist noch frei.

Nun stand ich auf der Bühne,
das war möglich, weil die geschiedene Frau meines Vaters
für die kleine Renate kocht.
Der Regisseur sagte, ich sei ein guter Schauspieler
und könnte eine Kanone werden,
»Ich habe was Neues für Sie,
Ihre Frau war sehr voreilig mit dem Schritt -
Oder ein bisschen hysterisch, was?
Na, wie manchmal die Frauen so sind«, sagte er.

Vielleicht gibt es
nur nicht genügend Theater in dieser Stadt?
Nur eins.

Robert Wolfgang Schnell

*****

GESANG FÜR ALLE FREUNDE

Wie uralt, Vater, Vater der Menschheit,
ach, wie von Muscheln und Kalk so weiß

schaut dein Haupt aus den grünen Wassern,
wo Welle und Schiff wogt ewig lebendig,
Verwesung wittert im schlaffen Segel
verlassener Schiffe. Heben nicht nachts nur
scheu aus dem Fluss der Ratte Krallen
sich aufs verlorene Land, wenn in der
Finsternis der Fische Spiel erstarrt ist?
Dort wohnen am hohen Ufer gebrechlich und kalt,
gierig wie wilde Tiere, Geschlechter der Menschen.
Der trunkene Giebel der früheren Brüder
wendete sich schon längst: wie eine riesige Insel
trocken blieb noch im kargen Strome der Schmerz.
Noch manchmal zittert die Luft
vom falben Abklang der Zeit, da,
wie auf Vogelflügeln leicht umherflog
Geheimnis; die schwebende, köstliche Botschaft
der friedlichen Herzen.

O! Alle heimlichen Stätten des Volkes
brechen: wie der getroffene Adler hinabstürzt
ins graue Gestein, Wort um Wort erkalten
im Hasse so die Wellen der Zwiesprache!

Schlafe! Dein Haupt lege ans Meer, in
die Gräser des Strandes und mit erwachendem
Ohr empfange das Brausen der Wogen,
die Wäralichen Schreie der Möwen; dünn
lebt ein Laut im aufgeschreckten Gras:
greifet nicht alles die Einfalt des tätigen Herzens,
blicket dich nun nicht alles erfüllter an?
In runder Bewegung rollen die Wasser,
zerschellen im Staub, um schnell ihren Brüdern
ein nämliches Spiel zu gönnen. Faltet
Ihr nicht und wirket dann rastlos,
so vom Bilde erregt,
altes Werk an ein neues an? Knüpfet
Ihr nicht erlösend, ewig, wie zum Teppich,
frisches Tun an alte Tat?

An der mit Schimmel behangenen Schiffswand
klettert der alte Wassergeist einmal ans Land,
aus den Lüften schweben hinab
Engel und Hexen, viel Doppelgestalten und Heilige
und was dem Innen entsteigt: sie fassen es,
zur Mitte schreibend. Alles kreiset im Wirbelsturme

des Vaters: um die Menschenerde rasend
das Feuer; strudelnd bewegt die Wasser,
er rufet die Lüfte zur Jagd, voll Ruhe
schwelgt in seiner Hand die Harmonie der Elemente.
Und nun, der Euch ergriffen
mit so Lebendigem Leben,
wachset nun, beginnet zu blühen!
Zittert nicht!
Wisset, der schaffende Urgrund:
jede Sünde vergibt er bei einer neuen Geburt.

Wenn ich nun, Freunde, diesen Gesang,
diesen Gesang meiner Freuden und Leiden
des Lebens verachtetes Hochgefühl, das sich abwendet
von Sprache und aller Erklärung und Leibhaftig
da erscheint, wo Zwietracht vergessen, wo Liebe
geboren, wenn ich diesen Gesang richte an Euch,
neiget ein Ohr mir zu!
Verachtet, was nicht von Leben quillt!

Der von viel verhaltenen Lauten umklungen,
den Hort der Erfüllung, von Tränen umspült,
nehmt ihn auf, den Tod, da, wo er erstrahlt
im Lichte des Lebens;
tränket die ganze Wanderung durchs All
mit seinen vielen Gesichten.
Wo im Besiegen deutlich ein Gott wird,
strauchelt kein Fuß,
nimmt er alle Kinder mit sich hinab.
An seinem vielfach durchbohrten Herzen
ruhet dann keiner
der sich nicht nährt
vom süßen Blute aller Welten.

Robert Wolfgang Schnell

****

GESÄNGE AN ANNA-MARIE KERN

1.
Die du hingingst über alle Gewässer des Zorns mit mir,
wo bleibt Dein Herz in diesem Frieden?
Schau rings um Dich her!
Siehst Du nicht wie tausend Blumenhände nach Dir greifen,

wie ihr Duft sich mischt mit den Fällen unseres Lachens
über die winzige Brüstung des Gartens?
Alles gäret für Dich nur und die Früchte
werden rosig um Deinen Augen köstlich zu sein.
Äste neigen sich über die Wegfluchten,
um Deinen Fuß zu beschatten in der Pracht.
Und nun in der Stunde willst Du mich verlassen,
in der die Welt aufsteht und die Gestirne, uns zu grüssen?
Lausche vor dem Abschied und prüfe die Flügel
der seligen Stunden unsrer Zusammenkunft!

2.
Sanft war ihr Rauschen am Anfang, mehr noch ein Tasten
und Verführung war schwach nur in der Frühe.
Lächelnder Wind trieb selten ein Wölkchen.
Die Höhen waren immer hingelagert im Abglanz
des schüchternen Mondes. Die drohenden Täler
vergaßen ihre Wildheit in fahlem, steigendem Dunst.
Keine Nacht war eine Nacht in der die Tiefen
gebären konnten. Keine Stunde war genug
in Abgrund gebettet für die Freiheit der Herzen
und kein Gewitter stand auf, uns zu retten!
Keine Wiese war so in Schmelz gelagert,
dass ihre Gräser unsere Tänze getragen hätten.
Wir waren zu schwach die Weisheit der Nächte
zu fassen in unsere geknechtete Demut.
Darum fanden wir die Tränen nicht
und die traurigen Lieder nicht,
die in den Lüften erstanden für uns.

3.
Tiefer will die Welt gefasst sein
und mit erhobenen Armen empfangen!
Nicht genügt: sie zu kennen und zu lieben!
Und wer will alle Stimmen kennen
und die Lüsternen lieben, die an Ecken
uns in brünstiger Wollust erwarten?
Leichte und spielende Winde genügen nicht
und Schmetterlingsflügel und nicht der Vogelflug!
Viel Leid zerschmilzt vor glühender Sonne!
Viel Lust vergeht in peitschender Finsternis!
Warum sind wir müde geworden zu warten?

4.

Wie gerecht straften die Wälder die Müden:
dass das Laub fortflog und die Tritte
immer nur den harten Boden schlugen
und brachen unter Lasten und Qual!
Immer nur um uns müde zu peitschen!
Selbst der Mond verging und das Gestirn.
Kein Orion-Sänger sang süß mehr in unsre Ohren.
Wir aber konnten noch nicht zerbrechen.
Vom Herzen die Brücke zur Welt war schwer geworden
wie Blei - aber sie trug noch den klanglosen Fuß
und führte uns langsam zu den Tälern des Trugs.
Qualen scheuchten vor der Lust - aber das Herz
es jauchzte nur Sekunden und ward müde
in der Endlichkeit: mit dem Tod der Genüsse!

5.
Und da! - Der regere Wind gab uns den Auftrieb
gerade auf der Schneide des Messers!
Wir sangen die ersten schüchternden Töne
in den sinkenden Sommer und empfingen
mit hungergeöffneten Augen den schwanken Herbstkahn.
Mit den Füssen noch watend im heißen Hass,
wurde das Herz der Liebe zum ersten Mal kundig!
Ein braunes Blatt aber fiel zugleich auf
die wächserne Stirn Dir vom sterbenden Baum,
tropfte Tränen in unsere Seligkeit.
Aber der Tanz ward getan in den flüchtenden Tag
und ein Stück noch gerettet in das kommende Jahr.
Die Gräser waren stark unter den schwebenden Füssen,
Ewigkeit schwang in ihnen und heute noch grünt die W
Wüssten wir sie zu finden in unserer Verhängnis!

6.
Und nun!
  Die Du hingingst über alle Gewässer des Zorns mit mir
wo bleibt Dein Herz in diesem Frieden?
  Schau rings um Dich her!
Nun in der Stunde willst Du mich verlassen,
in der die Welt aufsteht und die Gestirne, uns zu grüssen?!
Noch sind die Täler nicht hell! - Ich weiß es!
Auch ich sehe in den neugekommenen Blumen den Tod lauern
und sehe die Blätter am Stamme ersterben.
Und Du willst mich verlassen? - Keiner kann
allein die Erde ertragen und zwei Pfeiler
braucht der Himmel zu seiner Stütze,

wenn er aufstehen will über reißende Bäche.
Und glaube nicht, dass die Glut Dir vergeht
in der Schwäche und Ohnmacht!
Nicht müssten die Winterträumenden Gärten
den Frühling noch in die Länder kommen sehen,
wenn der Atem verging! - Das Herz wird kühl,
wenn Dich der Morgen verloren empfängt
und Du stirbst hin und stürzt in das eigene Eis!

Robert Wolfgang Schnell

******

MORD (VARIANTE II)

Tot ist das aufgestoßene Tor.
Stallgeborene Ziege weiß nicht,
was Nacht bedeutet.
Draußen liegt kein Stroh.
Auf dem Dach wartet die Katze,
die ohne Licht steht.

Der Karren kreischt
unter Fledermäusen davon.
Bleibt der Getötete zurück,
mit aufgerissenen Augen,
Zuschauer, vor dem niemand spielt.

Vögel stehlen die Augen:
Warum sehnten sie sich soweit fort?
Wenn jetzt der Stuhl wüsste
wozu er neben zerschlagener Stirn steht,
brauchten wir keine Gedanken
und der Tod des Grauens hätte
seine eigene Geburt überflügelt.

Robert Wolfgang Schnell

*****

MORD (VARIANTE III)

Tot ist das aufgestoßene Tor.
Stallgeborene Ziege weiß nicht,
was Nacht bedeutet.

Draußen liegt kein Stroh.
Wartend sitzt auf dem Dach die Katze
ohne Licht sehend.

Der Karren kreischt
unter Fledermäusen davon.
Bleibt der Getötete
aufgerissenen Auges ruhen.
Zuschauer, vor dem niemand spielt.

Stehlen Vögel die Augen,
sie sehnten sich zu weit fort.
Wenn jetzt der Stuhl wüsste
wozu er steht neben zerschlagener Stirn,
brauchten wir keine Gedanken
und des Grauens Tod hätte seine Angst beflügelt.

Robert Wolfgang Schnell

******

WIND, WOLKE, TOD

Ich weiß nicht, Wind,
bist du in mir zu Hause?
Mein ganzes Innen zittert wie ein Kind.

Ich weiß nicht, Wolke,
hüllst du mich ein?
um mich sind Schwärme von flüchtigen Wolken.

Ich weiß nicht, Tod,
hast du mich schon gefangen?
Meine Augen sehen wie Blut so rot,
ich trage nicht mehr Lust, und nicht Verlangen.

Robert Wolfgang Schnell

******

Genug!

Gib uns, wonach die Erde lechzt,
Sonst wird die Schale voll und voller,
Nicht nach dem Ruhm der Hohenzoller,

Der Friede ist's, wonach sie ächzt.
Den wir allein bis heute kennen,
Laß uns, den Ruhm der Menschlichkeit;
Er wird zu Rauch, wo Städte brennen,
Zu Sünde, wo der Hunger schreit.

Und du, mein Land, gibst für den Wahn
Dahin des Ideales Kränze?
Soll dich der Völker Haß als Grenze
Umschlingen wie ein Ozean?
Verderben zeuget nur Verderben,
Den Tod ruft, wer auf Leichen tritt;
Kein Volk noch sah allein ich sterben,
Am Siege stirbt der Sieger mit.

Moritz Hartmann

****

Na Jaren

Als ik na jaren weer zal komen
uit mijn overgroeide graf,
zal ik dan nog de verzen horen
die ik bij mijn leven gaf?...

Zal er dan nog een enkele wezen
die ze niet vergeten heeft,
zal er nog één de bladen lezen
waar 'k mijn ziel heb uitgeleefd?...

Laat ik niet hopen, laat ik niet denken,
dichters komen, dichters gaan,
zoals ik had, zo moest ik schenken
en mijn lief heeft mij verstaan.

François Pauwels (1888-1966)

****

Senacherib

Wie Wölfe in die Hürde, brach Achurs Macht herein,
Und es prangten seine Scharen in Gold und Purpurschein;

Wie auf dem Meere die Sterne, war seiner Speere Glanz,
Wenn nachts die Wellen zahllos sich heben in kräuselndem Tanz.

Wie Waldeslaub im Sommer, wenn grün die Bäume stehn,
War noch mit seinen Bannern am Abend das Heer zu sehn,
Wie Waldeslaub im Herbste, wenn kalt der Wind gebeut,
Lag dieses Heer am Morgen verwelkt dahingestreut.

Denn hehr auf Sturmesschwingen der Todesengel flog
Und hauchte dem Feind ins Antlitz, als er vorüberzog.
Da wurde nachts das Auge der Schläfer stier und weit,
Und es hob sich ihr Herz noch einmal und schwieg auf Ewigkeit.

Mit weitgeöffneter Nüster lag da das Schlachtroß gut,
Doch ihm entschallet nimmer sein Schnauben in stolzem Mut.
Der Schaum seines Todeskampfes glänzt rings am Rasen umher,
Weiß, kalt, weithin wie Spritzschaum, den aufwirft das stürmische Meer:

Bleich liegt mit verzerrten Zügen der Reiter ausgestreckt,
Und es deckt der Tau die Stirne, und der Rost die Rüstung deckt.
Und rings die Zelte schweigen, das Banner einsam steht,
Unerhoben bleibt die Lanze, ungeblasen die Drommed. -

Und Achurs Witwen weinen und klagen laut zumal,
Und es stürzen alle Götter im Tempel ein des Baal.
Die gewalt'ge Macht der Heiden ist sonder kampf ud Streit
Dem Schnee gleich hingeschmolzen vor Gottes Herrlichkeit.

Lord George Gordon Byron

Vertaling Emil Neubürger

*****

Het papier op de lelie

Het papier ligt op de lelie,
en op de bladeren van de lelie.
De kamer is van spiegels.

En hij, hij zit aanstellerig op de rand van zijn graf
en luistert naar het slikken van de tijd
in het gedicht tegenover hem,
het ongrijpbare.

Het papier ligt op de lelie,
en op de bladeren van de lelie.
De kamer is van spiegels.

Ik ben in alle spiegels.

Cees Nooteboom

******

O Schreckenszeit

O Schreckenszeit, o Schreckenszeit!
Und immer mehr wächst Graun und Leid.
Wahrscheinlich hat
des Himmels Rat
bestimmt, uns zu verderben.
Mit Wunden sind wir ganz bedeckt,
die Welt hat sich das Ziel gesteckt,
daß durch das Schwert wir sterben.

Von außen bringt der Krieg uns Not;
doch Böseres im Innern droht;
Die grause Pest
gibt uns den Rest.
Hart über dich ergehen
des Schicksals Schläge, Vaterland;
an deinen Grenzen immer stand
der Tod, bereit zum Mähen.

Heißt's sterben bis zum letzten Mann?
Und wird sich jemand finden dann,
der dieses Bild,
so schaurig wild,
der Nachwelt einst beschriebe?
Und kann auch einer all das Graun
wohl schildern, wie es wär zu schaun,
wenn er am Leben bliebe?

Erzählt er alles, wie es war
und wie es uns ward offenbar,
gibt's einen dann,
ler's glauben kann,
laß all dies ist geschehen?
Greift er nicht zweifelnd an die Stirn

ind meint, daß solches nur im Hirn
on Narren kann entstehen?

Sándor Petófi

Vertaling Lorenz Landgraf

****

7

Iedereen kom ik hier tegen, duivels uit andere
levens, dieren uit een vergeten blazoen,
vrouwen in leeuwengedaante, eenhoorns,
gemaskerde varkens, ik val uit mijn schilderij

en kijk om naar de schilder, hij heeft mijn
hand nog niet af, er loopt een mier door de verf,
de pianist in de bunker speelt een lied
uit de oorlog. Zo krijg ik alles weer terug,

de dode piloot in de boom, de stem van mijn
vader die lopend kon eten, ik hoor zijn
geluid maar geen woorden, ik weet het,
hij wil naar zijn graf maar ik kan hem niet helpen.

Hij heeft er geen.

Cees Nooteboom

*****

Die Friedenspfeife

Nach Longfellow

Doch Manitu, des Lebens Fürst, stieg wieder,
Der Mächtige, ins grüne Grasland nieder,
Ins Grasland weit und felsenberggekrönt;
Und dort am Klippenfirst des Roten Schroffen,
Dem Raum gebietend und vom Licht getroffen,
Reckt er sich auf und seine Hoheit dröhnt.

Nun rief der Stämme Unzahl er zum Thinge,
So reich an Volk, daß Gras und Sand verginge.

Mit seiner Riesenhand brach er ein Riff
Vom Fels, aus dem er eine Pfeife machte,
Zu der das Rohr er sich am Strome sachte
Aus einer mächtigen Garbe Schilfes griff.

Um sie zu stopfen nahm er Weidenrinde,
Und, der die Kraft erschuf, stand frei im Winde
Und brannte wie ein göttliches Fanal
Die Friedenspfeife an. Noch auf dem Schroffen
Sog er den Rauch und ward vom Licht getroffen.
Doch für die Völker war es das Signal.

Und langsam hebt der Rauch sich in den Lüften
Des sanften Morgens, wellig, schwer von Düften.
Zunächst scheint er ein düstrer Nebelstreif,
Dann wird der Qualm zu grauem Dampf und dichter,
Dann bleicht er, schwillt und steigt und endlich bricht er
Sich an der Himmel hartem Kronenreif.

Und ferne von des Felsgebirges Wällen,
Der Seen des Nordens lauten Wasserfällen,
Von Tawashenta, Tal, dem keines gleicht,
Bis Tuscaloosa, Wald von süßen Düften,
Sehn alle das Signal, das in den Lüften
Des Scharlachmorgens auf im Frieden steigt.

Die Deuter sprechen: «Seht ihr dieses Schwelen,
Den Qualm, der, so wie Hände im Befehlen,
Dort schwingt und dunkel vor der Sonne dräut?
's ist Manitu, des Lebens Fürst, der nieder
Ins weite Grasland stieg und nunmehr wieder
Die Krieger all zu seinem Thinge beut.»

Da kommen auf den Strömen, auf den Wegen,
Wo immer her der Winde Atem fegen,
Die Krieger aller Stämme, allzumal
Vom Qualme, der zum Himmel stieg, betroffen,
Gehorsam zu dem Thing am Großen Schroffen,
Zu dem sie Gitsche Manitu befahl.

Die Krieger halten in der grünen Weite
In Wehr und Waffen und gestählt zum Streite,
So bunt gefärbt wie Laub zum Herbst im Wald;
Und Haß, der allen Wesen Kampf verkündet,
Der Haß, der ihrer Ahnen Aug entzündet,

Auch aus dem ihren Todesgluten strahlt.

Und es ist voll von altererbtem Hassen.
Doch Manitu, der Erde Herr, gelassen
Erbarmensblicke auf sie alle tut,
Gleich einem der Verkehrung feinden Weisen,
Der sieht wie seine Söhne sich zerbeißen!
Denn jedes Volk hält Manitu in Hut.

Er breitet über sie die starke Rechte,
Daß er ihr Herz und ihre Enge knechte,
Ihr Fieber kühl' im Schatten seiner Hand.
Dann spricht er hoheitsvoll und mit der Stimme
Der Wasserflut im Aufruhr, die im Grimme
Des Falls ein übermenschlich Tönen fand:

«Nachkommenschaft, beklagenswert und teuer!
O Söhne mein, hört Himmelsweisheit an,
Denn Manitu, des Lebens Herr und Steuer,
Spricht nun zu euch, derselbe, der in euer
Gefild den Büffel, Bär und Elch getan.

Ich gab euch reiche Jagd und Fang hienieden;
Was ward im Jäger denn der Mörder wach?
Ich ließ euch Vögel nisten in den Rieden;
Was seid ihr Frechen denn noch nicht zufrieden?
Was stellt der Mensch denn seinem Nachbarn nach?

Ich bin gar müd des Kriegs! In eurem Munde
Wird Sünde noch Gebet und Weihewort!
Weil ihr in Zwietracht lebt, geht ihr zugrunde,
Und eure Kraft liegt doch im Bruderbunde.
Seid Brüder denn und lebt im Frieden fort!

Bald schenkt euch meine Milde den Propheten,
Der, euch zu lehren, mitzuleiden kommt.
Das Leben wird zum Fest durch des Beredten
Verkündet Wort; doch schmähet ihr sein Beten
In Fluch Verstrickte - dann im Nichts verkommt!

Wascht ab der Blutgier Farben in den Fluten!
Hier habt ihr Fels, dort Schilf, was jeder braucht
Zu seiner Pfeife. Keiner soll mehr bluten
Und morden mehr! In brüderlichen Gluten
Vereint zum Bund die Friedenspfeife raucht!»

Sie werfen jäh die Waffen auf die Brache,
Die Kriegsbemalung löschen sie im Bache,
Die stolz auf ihren wilden Stirnen gleißt.
Ein jeder höhlt den Pfeifenkopf und schneidet
Am Strand ein Rohr, das er sich zubereitet.
Und seinen Kindern lächelt zu der Geist!

Und alle ziehen heim; es sind die Geister
Beglückt und still. Doch Manitu, der Meister
Des Lebens, geht durchs offne Himmelstor.
- Durch einer Wolke glanzerhellte Dünste
Schwebt der Allmächtige, froh seiner Künste,
In Hoheit, Duft und Licht gehüllt empor.

Charles Baudelaire

Vertaling Karl Schmid

*****

Nelly Sachs an Ingeborg Bachmann, (Stockholm], 9. Februar 1961

Sie tanzt -
aber mit einem schweren Gewicht -
Warum tanzt sie mit einem schweren Gewicht?
Sie will untröstlich sein -

Ächzend zieht sie ihren Geliebten
am Gelock des Weltmeeres aus der Tiefe

Atem der Unruhe bläst
auf das rettende Gebälk ihrer Arme
Ein leidender Fisch zappelt sprachlos
an ihrer Liebe

Aber plötzlich
am Genick
Schlaf beugt sie hinüber
Freigelassene
sind Leben -
sind Tod -

Nelly Sachs

*****

Verjaardag 1-5

Verjaardag 1

Naakt op de rots is zij voor hem een raadsel
zoals de schil op het bord de vrucht is en toch niet,
zoals hij blijft kijken en haar toch niet ziet,
twee onbekenden die elkaar goed kenden,
verrieden, roofden, troostten en verrieden.

Want wast de zee de rotsen?
Of wassen de rotsen de zee?

2

Zij is een huls van vlees die stilligt op een steen,
een vlinder met een vlinder om zich heen,
en hij is iets dat wegdrijft en weer terugkeert,
liegt, breekt en streelt, liegt, wegdrijft en weer terugkeert.

Open als een schelp,
dicht als een steen.

3

Zij herkennen elkaar op de foto's
twee toeristen met rugzak en zonnebrillen
rondtrekkend in elkanders leven:
Dracula de beminde met zijn maagdelijke non.

Maar niemand stierf aan de tanden.
En niemand stierf aan het licht.

4

Zo vergaat weer een zomer in het huis van de stilte.
Hitte, stenen en sterren boetseren hun gedachten.
Ze berekenen het seizoen, de vrienden, de kansen,
en praten over gedichten en geld.

In de verte slaapt de zee aan zijn ketting
en past op het huis.

Nu, meer dan ooit, tellen de uren:
de mot vliegt verblind uit de schaduw,
de hagedis wacht tegen de muur,
de slak eet de plant, de spin eet de vlieg,
de mieren de kever,
de uil zit versteend in zijn sneeuwwitte masker
en iedereen wacht,
iedereen eet en wacht, iedereen wacht
tot de avond voorbijgaat als een leven
en de nacht als een dood

tot het leven voorbijgaat als een avond
en de dood er op volgt als een nacht.

Cees Nooteboom

Uit: Vuurtijd, Ijstijd, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1984

******

Ablösung

Ach! Die Apfelbäume in Blüte!
Ich lege Blüten in meine Briefe.
Ich werde lesen in einer Wiese.
Ich werde beim Waschen zum Fluß gehn.

Er, der vor mir im Glied marschiert,
Flötet ein Lied, das sein Nebenmann singt;
Ein Lied, das weit entfernt ist vom Krieg:
Ich summe es mit und schmecke es nach.
Und doch: die Gefallnen von Gestern!

Aber der Mensch, der gestrauchelt ist
Zwischen den Beinen des Todes,
Der dann sich wieder erhebt und atmet,
Kann nur noch lachen und schluchzen:
Die Seele hat keinen Platz für Trauer.

Das Licht ist zu berauschend für den,
Der an diesem Morgen noch lebt;
Er ist schwach und ist voller Staunen,
Daß er ohne Hast seinen Weg geht.

Und wenn er träumt, dann wohl von dem Glück,
Die Stiefel auszuziehn, um zu schlafen,
In Neuvilly, in einem Stall.

Charles Vildrac

Vertaling Wollgang G.Deppe

*****

Weihnachten 1960

Wortlos spielt sie mit einem Aquamarin
aus dem Treugelöbnis ihrer Vorzeit -
dieser blaue Himmel ist von einem Kuß ihres Geliebten be-
wohnt
mit einer Omega-Umarmung gibt sie ihm Ort - Dasein - und
Grabstätte.
Ihr Adernetz umfasst die Liebe
ihr Leben ist gerettet.
Wortlos liebt sie die Tonleiter entlang -
sie ist die Sanftmut im irrlichternden Haus

Verlassenwerden heißt für sie
für Zwei nun weiterlieben
von Treulosigkeit ins Himmelreich zu springen -

Nicht geht sie auf Wanderschaft
mit ihrem rieselnden Staub
sie ißt die süße Sonntagsspeise
und küßt den Stein
und horcht auf seine blaue Sprache
der Lichterjahre im Millionenfunkeln

Aber Meere sind schon aufgelöste Liebende
im leisen Seeligwerden ihres Blutes -

Nelly Sachs

Für Ingeborg!
aus dem Zyklus: »Noch feiert Tod das Leben.«

Nach tiefer Dunkelheit im Krankenhaus Beckomberga im

November 1960 geschrieben

*****

Vijf koude gedichten

telkens en toch weer proberen
een bloeien te slaan in de woorden
totdat ze zullen verraden
een geheim van de andere kant

vanwaar al de warmte gevlucht is openlijk
en gebleven alleen nog maar woordeloos gras
dat vermindert

waar de bomen zich wonden bijten
om een laatste drinkplaats te vinden
maar vreselijk zijn ze bevroren,
gestorven zichzelf niet meer

zodat hij die dit alles draagt
een drager moet zijn van woestijnen
een gebieder alleen maar van droogte
een tropische weelde van koude

***

maar de kou is zo onbewogen
zal mijn stem ook niet verder dragen
want zelfs als het praten nog doorloopt
zal de adem al lang zijn gestorven

en hier en aards en onwetend
verblijven op krimpend gebied
in het luisteren vol verdorring

nee, niets en niets neem ik mee,
niets blijf ik over
niets wat gedaan of gesproken
vindt ergens een eindige haven.

***

want elke troost

en prater van troost
wendt zich af
bij gebrek aan een regen

en als het er dan om gaat
in hitte te verschroeien
of in kou te verstenen
wie is dan een waker
zo pijnlijk alleen blijvend
en ontbreken
van binnen de kou ingroeien als een gewas,
een fijnzinnig gewas op een landschap
voor niemand
die het zal plukken.

***

en gegeten niet worden
alleen blijven als een
steen
gegroeid in een regenloos tijdperk

daar maar staan
zo koud, zo koud,
niet eens meer om aan te raken

daar is toch wel een lied voor
zoals voor elke verschrikking
zo sterven draagt toch wel namen
zoeter dan allerlei bloemen?

beweging wordt nu een schennis
praten een roekeloos gebaar, dat
de dood zou vermurwen

maar nu al zijn er geen praters meer,
hoe jeugdig is de woestijn
en vol overmoed van zwijgen -
zelfs het geraas van het mos,
het bulderen van de druppels

het is hier genadig onhoorbaar.

***

daarom, ik geloof
het is beter te zeggen
dag hart dag ogen van
waanzin nu al vervuld
omdat nergens een koelte
en nergens troost

zelfs de avondnevel
verbergt zijn rozen
en de keel van de zee
is droog, zonder tranen
nee, beter is het
de dood te verdrinken
midden in het lichaam
en voorgoed en voorgoed
het ellendige leven
besmetten.

Cees Nooteboom

*****

Für eine Nacht nur

Schickt ins Feld sie alle nur für eine Nacht,
Die von Parteien schwatzen und Helden, wenn wir halten Wacht,
Für eine Nacht nur.
Die es frech verkünden: «wir können nicht vergessen»
Und die Todesinstrumente unterdessen
Musizieren über uns, die Nebel tragen

Verkohlten Samen und Bleivögel mordlustig über uns jagen.
Schickt ins Feld sie alle nur für eine Nacht,
Die aus dem Balken einen Splitter stets gemacht,
Für eine Nacht nur:
Wenn mit Getös zu dröhnen beginnen die Granaten,
Blutige Erde weint um die geknickten Saaten,
Arglistig blitzen die Kugeln, lechzend nach Menschenblut,
Aus den Ufern tritt der Weichsel blutrote Flut.

Schickt ins Feld sie alle nur für eine Nacht,
Wucherer, Knicker und Feiglinge, elende Niedertracht,
Für eine Nacht nur.
Wenn auf dem Vulkane der Granaten früh und spal
Sich der Mann verwundet wie ein Baumblatt dreht,

Und der schöne rote Held zu Boden sinkt entleibt,
Nur ein schwarzer Leichnam von ihm übrigbleibt.

Schickt ins Feld sie alle nur für eine Nacht,
Geldverdiener und Gottlose, die uns verlacht,
Für eine Nacht nur.
Wenn der lodernde Höllenschlund sich öffnet im glühenden Raum,
Menschenblut fließt am Boden und tropft von jedem Baum,
Wenn das zerfetzte Zelt leis wimmert in Wetter und Wind
Und der sterbende Krieger seufzt: Mein Weib, mein Kind.

Schickt ins Feld sie alle nur für eine Nacht,
Die Hurra-Helden, die alles erdacht und besser gemacht,
Für eine Nacht nur.
Wenn am hellen Himmel erglänzt der Sterne schimmerndes Licht,
Möge im San ein jeder erblicken sein eigen Gesicht,
Sehen, wie die Flut das dampfende Blut wälzt ins Meer,
Auf daß sie weinend Alle jammern: Nicht weiter, o Herr!

Schickt sie ins Feld, sie alle nur für eine Nacht,
Dort denken sie dran, daß die Mutter in Schmerzen zur Welt sie gebracht.
Für eine Nacht nur.
Dort wollten sie aneinander sich schlingen und Buße tun,
Doch ließe ihr böses Gewissen keinen von ihnen ruhn,
Sie rissen die Kleider sich vom Leibe, verfluchten ihr Joch
Und heulten aus heiserer Kehle: Christus, was willst du noch?

Christus, was willst du noch? Sagt, Brüder, was soll ich euch geben,
Um mein Blut zu bezahlen, ich will ja nur weiterleben?
Wie wollten sie alle, alle schwören.
Hoffärtige, die den Glauben verhöhnten mit ödem Spott,
Wie wollten sie Christus jetzt rufen und den allmächtigen Gott!
«Gegen mein Blut nie wieder Kampf um keine Erdenmacht!»
… Schickt ins Feld sie nur für eine Nacht.

Géza Gyóni

Vertaling Lajos Brájjer

*****

Ihr liebt uns

Ihr liebt uns, wenn wir Helden auf Urlaub sind,
oder verletzt an einem erwähnbaren Ort.

Ihr verehrt Orden; denn euer Credo beginnt:
Kühnheit wischt die Schande des Krieges fort.

Granaten dreht ihr für uns, ihr lauscht entzückt
gruselnd Geschichten von Gefahr und Kot.
Von euch wird unser ferner Kampf geschmückt,
und euer Lorbeer feiert unsern Tod.

Ihr könnt nicht glauben, daß britische Truppen «weichen»:
zermürbt von Höllen rennen sie davon
und zertrampeln blind vom Blut die gräßlichen Leichen.

O deutsche Mutter, du träumst im Feuerschein?
während du Socken strickst für deinen Sohn,
tritt man ihn tiefer in den Schlamm hinein.

Siegfried Sassoon

Vertaling Erich Fried

*****

So einsam ist der Mensch
sucht gen Osten
wo die Melancholia im Dämmerungsgesicht erscheint
rot ist der Osten vom Hähnekrähen
O höre mich
In der Löwensucht
und im peitschenden Blitz des Äquators
zu vergehn
O höre mich -
Mit den Kindergesichtern der Cherubim zu verwelken
am Abend
O höre mich -
Im blauen Norden der Windrose
wachend zur Nacht
schon eine Knospe Tod auf den Lidern
so weiter zur Quelle -

Nelly Sachs

*****

Hoor de muziek maar de woorden niet,
dansbeweging, maar met niemand erbij.

Gedicht, maar zonder een lezer.
Tijd, maar zonder de cijfers.

Hoeveel raadsels kun je verdragen?
De vriend die stierf maar niet meer kon praten,
de andere vriend die in zijn laatste bed
een cirkel tekende met zijn handen,

en daarmee reizen bedoelde. Dat was
een afscheid, en ik begreep het, ik moest
nog reizen en verder, cirkels over de wereld

tot ik weer bij hem zou zijn,

of hij bij mij, een vergeefse belofte.

Cees Nooteboom

******

Mörder

Ich singe euch zu,
Sanft wie ein Mensch zu einem toten Kinde spricht,
Hart, wie ein Mann in Handschellen,
In denen er sich nicht rühren kann.

Unter der Sonne sind sechzehn Millionen Menschen
Ausgewählt für ihre glänzenden Zähne,
Scharfen Augen, starken Schenkeln
Und warmem, jungem Blut in den Adern.

Und roter Saft rinnt über Gras,
Und roten Saft trinkt die dunkle Erde,
Und die sechzehn Millionen morden ... und morden ... und morden.

Ich vergesse sie weder am Tag noch zur Nacht.
sie hämmern Erinnerung an meine die Stirn;
sie drücken mein Herz, und ich schreie ihnen zu,
Ihren Heimen und Frauen, Träumen und Spielen.
Nachtwachend, riech ich die Schützengräben,
Hör das leise Geräusch der Linienschläfer -
Sechzehn Millionen Schläfer und Wacher im Dunkel,
Einige unter ihnen Schläfer auf immer.

Andere stürzen in den morgigen Todesschlaf.
Gekettet an den Rechen dieser herzbrechenden Welt,
Essend und und trinkend, sich abmühend ...
An der Akkordarbeit des Mords.

Sechzehn Millionen.

Carl August Sandburg

Vertaling Claire Goll

******

Als je geen regen bent, mijn liefste
één en al vruchtbaarheid...
Wees een boom
En als je geen boom bent, mijn liefste
wees dan een steen
doortrokken van dauw... Wees een steen
En als je geen steen bent, mijn liefste
wees dan een maan
in de dromen van je geliefde... Wees een maan
[Zo sprak een vrouw
tegen haar zoon op zijn begrafenis]

Mahmoud Darwish (1942-2008)

*****

Die Mörder sitzen in der Oper

Der Zug entgleist. Zwanzig Kinder krepieren.
Die Fliegerbomben töten Menschen und Tier.
Darüber ist kein Wort zu verlieren.
Die Mörder sitzen im «Rosenkavalier».

Die Soldaten verachtet durch die Straßen ziehen.
Generale prangen im Ordensstern,
Deserteure, die vor dem Angriff fliehen,
Erschießt man im Namen des obersten Herrn.

Auf, Dirigent, von deinem Orchesterstuhle!
Du hast Menschen getötet. Wie war dir zumut?
Waren es viel? Die Mörder machen Schule.
Was dachtest du beim ersten spritzenden Blut?

Der Mensch ist billig und das Brot wird teuer.
Die Offiziere schreiten auf und ab.
Zwei große Städte sind verkohlt im Feuer.
Ich werde langsam wach im Massengrab ...

Ein gelber Leutnant brüllt an meiner Seite:
«Sei still, du Schwein!» Ich gehe stramm vorbei,
Im Schein der ungeheuren Todesweite
Vor Kälte grau in alter Leichen Brei.

Das Feld der Ehre hat mich ausgespien;
Ich trete in die Königsloge ein.
Schreiende Schwäne nackter Vögel ziehen
Durch goldene Tore ins Foyer hinein.

Sie halten blutige Därme in den Krallen,
Entrissen einem armen Grenadier.
Zweitausend sind in dieser Nacht gefallen!
Die Mörder sitzen im «Rosenkavalier».

Verlauste Krüppel sehen aus den Fenstern.
Der Mob schreit: «Sieg!» Die Betten sind verwaist.
Stabsärzte halten Musterung bei Gespenstern;
Der dicke König ist zur Front gereist.

«Hier, Majestät, fand statt das große Ringen!»
Es naht der Feldmarschall mit Eichenlaub.
Die Tafel klirrt, Champagnergläser klingen.
Ein silbernes Tablett ist Kirchenraub.

Noch strafen Kriegsgerichte das Verbrechen
Und hängen den Gerechten in der Welt.
Geh hin, mein Freund, du kannst dich an mir rächen!
Ich bin der Feind. Wer mich verrät, kriegt Geld.

Der Unteroffizier mit Herrscherfratze
Steigt aus geschundenem Fleisch ins Morgenrot.
Noch immer ruft Karl Liebknecht auf dem Platze:
«Nieder der Krieg!» Sie hungern ihn zu Tod.

Wir alle hungern hinter Zuchthaussteinen,
Indes die Oper tönt im Kriegsgewinn.
Mißhandelte Gefangene stehn und weinen
Am Gittertor der ewigen Knechtschaft hin.

Die Länder sind verteilt. Die Knochen bleichen.
Der Geist spinnt Hanf und leistet Zwangsarbeit.
Ein Denkmal steht im Meilenfeld der Leichen
Und macht Reklame für die Ewigkeit.

Man rührt die Trommel. Sie zerspringt im Klange.
Brot wird Ersatz und Blut wird Bier.
Mein Vaterland, mir ist nicht bange!
Die Mörder sitzen im «Rosenkavalier».

Walter Hasenclever

******

Gestorben - für wen?

Wenn heute an meine vier Neffen ich denk,
  von meinen drei Schwestern die Söhne,
Und wenn ich ins Los mich der Meinen versenk,
So frag ich mich, sind es die drei, sind's die vier,
Für die ich ein größeres Mitleid verspür!
  Um wen fließt mir heißer die Träne?
Der deine gefallen bei Krasnik! Fortab
  Hast Ruhe dem Schmerz du geboten.
Der Junge der zweiten ist nahe dem Grab,
Er siecht an den Wunden des Kriegs im Spital.
Die dritte, die sucht ihre beiden voll Qual
  Schon lang in den Listen der Toten.

Die Armen! Ich sehe sie spielen im Sand ...
  Wie rasch sie der Kindheit entgleiten!
Wie blühn die Gesichter, so sonnenverbrannt!
Wie jauchzen zum Hause sie hin von den Höhn!
Und vor meinem geistigen Auge erstehn
  Die Bilder vergangener Zeiten.

Ich seh im Getümmel des Krieges sie jetzt,
  Im feuerumbrandeten Raume!
Sie stehen, krümmen sich, fallen zuletzt,
Die Schauer des Todes verziehn ihr Gesicht,
Doch glänzt auf den bleichenden Wangen ein Licht,
  Wie manchmal dem Schläfer im Traume.

Ich fühle kein Leid mehr um sie. Mein Gemüt

Ist ruhig, gestillt ist das Bluten.
Und wie seine Lieben im Traume man sieht,
So stehn sie vor mir, und mich schmerzt nicht ihr Los.
Mir ist es, als trüge im Schlaf mich ein Floß
Dahin über spiegelnde Fluten.

Mag sein, daß die Toten Gespräche geführt
Und daß sie geraunt mir die Kunde;
Mag sein, daß ein Zweifel den Geist mir berührt:
Rumänen seh ich! ... Ein gespenstiges Heer!
Sie greifen, und haben doch Hände nicht mehr,
Sie schrein mit zerschmettertem Munde!

Sie fallen! Ich schaudre! Auf wessen Gebot?
Wer fordert von ihnen das Leben?
Für uns ist ja traurig und sinnlos ihr Tod!
Ich stell mir mit Schrecken die Frage: Für wen?
Ich suche und forsche und kann's nicht verstehn,
Und keiner kann Antwort mir geben!

George Coşbuc

Vertaling Rudolf Lichtendorf

******

Stimmen

Als die Männer zurückkehrten aus dem Krieg,
dessen Schlachtfelder brüllende Leerheit
gewesen waren, da fanden sie daheim genau
dasselbe, kanonengleich brüllend die Leere
der Technik, und wie auf den Schlachtfeldern
hatte das Menschenleid sich in die Winkel der
Vakuumräume zu verkriechen, umwittert von
deren Schreckensheiserkeit, mitleidlos umwitter
rohen Nichts.
Da war es den Männern, als hätten sie nicht
zu sterben aufgehört,
und sie fragten, was alle Sterbenden
fragen: wohin, ach, wohin haben wir
unser Leben vertan? Was hat uns in
solche Leerheit hineingestellt und
dem Nichts anheimgegeben? Ist das
wirklich des Menschen Bestimmung und

sein Los? Soll unser Leben wirklich
keinen anderen Sinn als diesen Nicht-Sinn
gehabt haben?
Indes, die Antworten auf die Fragen waren
selbsterteilte, und demzufolge waren sie
wieder nur leere Meinungen, wieder nur das
leere Nichts,
eingebettet im Nichts, geformt vom Nichts
und daher vorbestimmt, wiederum abzugleiten
zur Wirrnis der Überzeugungen, die den
Menschen zwingen, aufs neue sich aufzuopfern,
aufs neue wie im Kriege,
aufs neue in unheilig-hohler Heldischkeit,
aufs neue in einem Tod ohne Märtyrertum,
aufs neue im leeren Opfer, das nimmermehr
über sich hinauswächst.
Wehe über eine Zeit der hohlen Überzeugungen
und hohlen Opfer!

Hermann Broch

******

Drei Minuten Gehör!

Drei Minuten Gehör will ich von euch, die ihr arbeitet!
Von euch, die ihr den Hammer schwingt,
von euch, die ihr auf Krücken hinkt,
von euch, die ihr die Feder führt,
von euch, die ihr die Kessel schürt,
von euch, die mit den treuen Händen
dem Manne ihre Liebe spenden -
von euch, den Jungen und den Alten:
Ihr sollt drei Minuten innehalten.
Wir sind ja nicht unter Kriegsgewinnern.
Wir wollen uns einmal erinnern.

Die erste Minute gehöre dem Mann.
Wer trat vor Jahren in Feldgrau an?
Zu Hause die Kinder - zu Hause weint Mutter ...
Ihr: feldgraues Kanonenfutter!
Ihr zogt in den lehmigen Ackergraben.
Da saht ihr keinen Fürstenknaben:
der soff sich einen in der Etappe.
und ging mit den Damen in die Klappe.

Ihr wurdet geschliffen. Ihr wurdet gedrillt.
Wart ihr noch Gottes Ebenbild?

In der Kaserne - im Schilderhaus
wart ihr niedriger als die schmutzigste Laus.
Der Offizier war eine Perle,
aber ihr wart nur «Kerle»!
Ein elender Schieß- und Grüßautomat.
«Sie Schwein! Hände an die Hosennaht!»
Verwundete mochten sich krümmen und biegen:
kam ein Prinz, dann hattet ihr strammzuliegen.
Und noch im Massengrab wart ihr Schweine:
Die Offiziere lagen alleine!
Ihr wart des Todes billige Ware ...
So ging das vier lange blutige Jahre.
Erinnert ihr euch?

Die zweite Minute gehöre der Frau.
Wem wurden zu Haus die Haare grau?
Wer schreckte, wenn der Tag vorbei,
in den Nächten auf mit einem Schrei?
Wer ist es vier Jahre hindurch gewesen,
der anstand in langen Polonäsen,
indessen Prinzessinnen und ihre Gatten
alles, alles, alles hatten?
Wem schrieben sie einen kurzen Brief,
daß wieder einer in Flandern schlief?
Dazu ein Formular mit zwei Zetteln ...
wer mußte hier um die Renten betteln?
Tränen und Krämpfe und wildes Schrein.
Er hatte Ruhe. Ihr wart allein.
Oder sie schickten ihn, hinkend am Knüppel,
euch in die Arme zurück als Krüppel.
So sah sie aus, die wunderbare
große Zeit - vier lange Jahre ...
Erinnert ihr euch?

Die dritte Minute gehört den Jungen!
Euch haben sie nicht in die Jacken gezwungen!
Ihr wart noch frei! Ihr seid heute frei!
Sorgt dafür, daß es immer so sei!
An euch hängt die Hoffnung. An euch das Vertraun
von Millionen deutschen Männern und Fraun.
Ihr sollt nicht strammstehn. Ihr sollt nicht dienen!
Ihr sollt frei sein! Zeigt es ihnen!

Und wenn sie euch kommen und drohn mit Pistolen:
Geht nicht! Sie sollen euch erst mal holen!
Keine Wehrpflicht! Keine Soldaten!
Keine Monokel-Potentaten!
Keine Orden! Keine Spaliere!
eine Reserveoffiziere!
ihr seid die Zukunft!
Euer das Land!
schüttelt es ab, das Knechtschaftsband!
wenn ihr nur wollt, seid ihr alle frei!
Euer Wille geschehe! Seid nicht mehr dabei!
Wenn ihr nur wollt: bei euch steht der Sieg!
Nie wieder Krieg!

Kurt Tucholsky

*****

Ballade des Vergessens

In den Lüften schreien die Geier schon,
Ach Lüstern nneuem Aase.
Es hebt so mancher die Leier schon
Eim freibiergefüllten Glase,
Zu schlagen siegreich den alt bösen Feind,
Tät er den Humpen pressen ...
Habt ihr die Tränen, die ihr geweint,
Vergessen, vergessen, vergessen?

Habt ihr vergessen, was man euch tat,
Des Mordens Dengeln und Mähen?
Es lässt sich bei Gott der Geschichte Rad
Beim Teufel nicht rückwärts drehen.
Der Feldherr, der Krieg und Nerven verlor,
Er trägt noch immer die Tressen.
Seine Niederlage erstrahlt in Glor
Und ?Glanz: ihr habt sie vergessen.

Vergaßt ihr die gute alte Zeit,
Die schlechteste je im Lande?
Euer Herrscher hieß Narr, seine Tochter Leid,
Die Hofherren Feigheit und Schande.
Er führte euch in den Untergang
Mit heiteren Mienen, mit kessen,
Längst habt ihr's bei Wein, Weib und Gesang

Vergessen, vergessen, vergessen.

Wir haben Gott und Vaterland
Mit geifernden Mäulern geschändet.
Wir haben mit unsrer dreckigen Hand
Hemd und Meinung gewendet.
Es galt kein Wort mehr ehrlich und klar,
Nur Lügen unermessen ...
Wir hatten die Wahrheit so ganz und gar
Vergessen, vergessen, vergessen.

Millionen krepierten in diesem Krieg,
Den nur ein paar Dutzend gewannen.
Sie schlichen nach ihrem teuflischen Sieg
Mit vollen Säcken von dannen.
Im Hauptquartier bei Wein und Sekt
Tat mancher sein Liebchen pressen.
An der Front lag der Kerl, verlaust und verdreckt
Und vergessen, vergessen, vergessen.

Es blühte noch nach dem Kriege der Mord,
Es war eine Lust, zu knallen.
Es zeigte in diesem traurigen Sport
Sich Deutschland über allen.
Ein jeder Schurke hielt Gericht,
Die Erde mit Blut zu nässen.
Deutschland, du sollst die Ermordeten nicht
Und nicht die Mörder vergessen!

O Mutter, du opferst deinen Sohn
Armeebefehlen und Ordern.
Er wird dich einst an Gottes Thron
Stürmisch zur Rechenschaft fordern.
Dein Sohn, der im Graben, im Grabe schrie
Nach dir, von Würmern zerfressen ...
Mutter, Mutter, du solltest es nie
Vergessen, vergessen, vergessen!

Ihr heult von Kriegs- und Friedensschluß - hei:
Der andern - ihr wollt euch rächen:
Habt ihr den frechen Mut, euch frei
Von Schuld und Sühne zu sprechen?
Sieh deine Fratze im Spiegel hier
von Haß und Raffgier besessen:
Du hast, war je eine Seele in dir,

Sie vergessen, vergessen, vergessen.

Einst war der Krieg noch ritterlich,
Als Friedrich die Seinen führte,
In der Faust die Fahne - nach Schweden nicht schlich
Und nicht nach Holland 'chappierte.
Einst galt noch im Kampfe Kopf gegen Kopf
Und Mann gegen Mann - indessen
Heut drückt der Chemiker auf den Knopf,
Und der Held ist vergessen, vergessen.

Der neue Krieg kommt anders daher,
Als ihr ihn euch geträumt noch.
Er kommt nicht mit Säbel und Gewehr,
Zu heldischer Geste gebäumt noch:
Er kommt mit Gift und Gasen geballt,
Gebraut in des Teufels Essen.
Ihr werdet, ihr werdet ihn nicht so bald
Vergessen, vergessen, vergessen.

Ihr Trommler, trommelt, Trompeter blast:
Keine Parteien gibt's mehr, nur noch Leichen!
Berlin, Paris und München vergast,
Darüber die Geier streichen.
Und wer die Lanze zum Himmel streckt,
Sich mit wehenden Winden zu messen -
Der ist in einer Stunde verreckt
Und vergessen, vergessen, vergessen.

Es fiel kein Schuß. Steif sitzen und tot
Kanoniere auf der Lafette.
Es liegen die Weiber im Morgenrot,
Die Kinder krepiert im Bette.
Am Potsdamer Platz Gesang und Applaus:
Freiwillige Bayern und Hessen ...
Ein gelber Wind - das Lied ist aus
Und auf ewige Zeiten vergessen.

Ihr kämpft mit Dämonen, die keiner sieht,
Vor Bazillen gelten nicht Helden,
Es wird kein Nibelungenlied
Von eurem Untergang melden.
Zu spät ist's dann, von der Erde zu fliehn
Mit etwa himmlischen Pässen.
Gott hat euch aus seinem Munde gespien

Und vergessen, vergessen, vergessen.

Ihr hetzt zum Krieg, zum frischfröhlichen Krieg.
Und treibt die Toren zu Paaren.
Ihr werdet nur einen einzigen Sieg:
Den Sieg des Todes gewahren.
Die euch gerufen zur Vernunft,
Sie schmachten in den Verlässen:
Christ wird sie bei seiner Wiederkunft
Nicht vergessen, vergessen, vergessen.

Klabund

******

Vogesenballade

Ein Sommer führte uns durch die Vogesen.
Dort war der letzte Krieg noch nicht begraben.
Um einen Wald verkohlter Rutenbesen
zog sich ein Zaun aus Kreuzen toter Knaben.

Oft sahn wir Mütter, die die Erde küßten,
sie streichelten, ihr schmeichelnd Namen gaben,
als ob die Gräber, die die Toten haben,
besänftigt werden und sich öffnen müßten.

Der mit mir ging, der blieb vor jeder stehn
und fragte sie: Wie ließest du's geschehn?
Und als sie schwiegen, fragte er: Für wen? ...
Mit Hungerschrei nach Beute auszuspähn,
krächzten vom Hartmannsweilerkopf die Raben ...
Für wen? Für wen?

Louis Fürnberg • 1909-1957 • DDR

*****

Romanze von der spanischen Guardia Civil

Schwarze Pferde. Schwarze Eisen.
Auf den Capas glänzen Flecken,
die von Tinte sind und Wachs.
Ihre Schädel sind aus Blei,
Darum weinen sie auch niemals.

Ihre Seelen sind aus Lack -
damit kommen auf der Straße
über Land sie hergeritten.
Bucklig sind sie, nächt'ge Mahre,
ordnen, wo sie auch erscheinen,
Schweigen an aus dunklem Gummi
Ängste ganz aus feinem Sand.
Ziehn vorüber, wenn sie wollen,
und verbergen tief im Kopf
eine vage Sternenkunde
unersichtlicher Pistolen.

Stadt, o Stadt du der Zigeuner!
Fahnen an den Straßenecken.
Mond am Himmel, Kalabasse
mit den eingemachten Kirschen.
Stadt, o Stadt du der Zigeuner!
Schmerzgetränkte, moschusvolle
Stadt mit deinen zimtnen Türmen.

Pfeile schmiedeten und Sonnen
die Zigeuner in den Schmieden,
als die Nacht sich niedersenkte,
diese Nacht, die Nacht der Nächte.
Und ein Pferd, zu Tod verwundet,
klopfte laut an alle Türen.
Ob Jerez de la Frontera
krähten Hähne, die aus Glas.
Um der Überraschung Ecke
huscht der nackte Wind herum
In der Nacht, der Silbernacht,
In der Nacht, der Nacht der Nächte.

Heilge Jungfrau und Sankt Josef
haben ihre Kastagnetten
in des Zugs Gedräng verloren
Und sie gehn zu den Zigeunern
Um zu sehn, ob sie sich finden.
Einer Bürgermeistrin Festkleid
-Schokoladeglanzpapier -
trägt die Jungfrau; und am Hals
hängen Kettchen ihr aus Mandeln.
San José bewegt die Arme
unter einer seidnen Capa.
Mit drei Perserfürsten geht

hinterher Pedro Domecq.
Und von einer Storchekstase
träumte es dem halben Mond.
Flattrnde Standarten, Lämpchen
überfluten die Altane.
In den hohen Spiegeln schluchzen
Tänzerinnen ohne Hüften.
Wasser, schatten, Schatten, Wasser
Durch Jerez de la Frontera.

•Stadt, o Stadt der Zigeuner!
Fahnen an den Strassenecken.
Lösche deine grünen Lichter,
denn die Guardia civil kommt.
Stadt, o Stadt du der Zigeuner!
Wer wohl deine nicht gedächte,
der dich je gesehen hat.
Laßt weit fort sie nur vom Meer,
kämmt nicht ihr gescheitelt Haar.

Nacheinander und zu zweit
rücken sie zur Feststadt vor.
Die Patronentaschen füllt
ein Geraun von Immortellen.
Und sie rücken vor zu zweit.
Zweifaches Gespinstnotturno.
Himmel ist für sie nur eine
Schauvitrine voller Sporen.

Doch die Stadt war ohne Furcht
und vervielfacht ihre Tore.
Vierzig Guardias Civiles
dringen durch sie ein und plündern.
Stehen blieben da die Uhren,
und, um nicht Verdacht zu wecken,
hat der Cognac in den Flaschen
rasch maskiert sich als November.
Hufe stampfen Brisen nieder,
die durchschnitten sind von Säbeln.
Durch der Straßen halbes Dunkel
fliehen die Zigeunerinnen,
die ganz alten, mit den Pferden
-müd und schläfrig - und mit ihren
Einmachtöpfen voller Münzen.
Durch die steilen, engen Straßen

flattern auf die Unheilcapas;
hinter ihrem Rücken lassen
flücht'ge Wirbel sie von Scheren.

Unterm Tor von Bethlehem
sammeln sich nun die Zigeuner.
San José, bedeckt mit Wunden,
hüllt sein totes Mägdlein ein.
Störrische Gewehre gellen
hart die ganze Nacht hindurch.
Und mit feinem Sternenspeichel
heilt die Heil'ge Jungfrau Kinder.
Aber die Gardisten rücken
vor und säen Scheiterhaufen,
drauf die Imagination,
jung und nackend, bald verbrannt wird.
Rosa, die von den Camborios,
hockt in ihrer Tür und ächzt -
beide Brüste, abgeschnitten,
hingelegt auf eine Schale.
Andre Mädchen wieder rannten
-und verfolgt von ihren Zöpfen -
hin in eine Luft, wo Rosen
auf aus schwarzem Pulver bersten.
Als dann aller Häuser Dächer
Furchen in der Erde waren,
wiegt' das Morgengraun in langem
steinernem Profil die Schultern.

Stadt, o Stadt du der Zigeuner!
Die Zivilgardisten reiten
Fort durch einen Schweigetunnel,
während Flammen dich umzüngeln.

Stadt, o Stadt du der Zigeuner!
Wer wohl deiner nicht gedächte,
Der dich je gesehen hat?
Suchet sie auf meiner Stirn.
Spiel des Mondes und des Sands.

Federico García Lorca

Vertaling Enrique Beck

*****

An die Jugend

1936

Umringt von Feinden, geh
hinein in deine Zeit!
Unter blutigem Sturm -
stell dich zum Streit!

Fragst du voll Angst
wehrlos und offen:
Womit soll ich kämpfen,
welche Waffe läßt hoffen?

Hier ist die Waffe gegen Gewalt,
hier ist dein Schwert:
Glaub an das Leben,
an des Menschen Wert.

für all unsre Zukunft
bergt es und hört es,
sterbt, wenn es sein muß - doch:
stärkt es und mehrt es!

Still geht der Granaten
gleitendes Band.
wehrt ihrem Todeszug,
wehrt mit Verstand!

Krieg achtet kein Leben.
Friede nur schafft.
Der Tod muß verlieren:
deine Kraft!

Allem grossen, das war,
gib Liebe und Traumhort!
Geh Neuhem entgegen,
entreisst ihm die Antwort.

Schaffe das Kraftwerk,
schöpfe Gestirne,
erschaff sie Verschonter,
kühn mit dem Hirne!

Die Erde ist reich,
der Mensch ist gut!
Not herrscht nur und Hunger,
weil Trug noch nicht ruht.

Brich ihn! Fürs Leben
muß Unrecht hier fallen.
Sonnenschein, Brot und Geist
gehören uns allen.

Dann sinken die Waffen
machtlos hienieden!
Schaffen wir Menschenwert,
schaffen wir Frieden.

Wer eine Bürde trägt
in seinen Händen,
unwiederbringlich,
kann mordend nicht enden.

Stimmt Bruder zu Bruder
zum Schwure mit ein:
Der Erde der Menschen
laßt gut uns stets sein.

Wir wollen bewahren
was schön ist; so warm,
als trügen ein Kind wir
behutsam im Arm!

Nordahl Grieg

Vertaling Horst Bien und Helmut Stelzig

*****

Mein Gedicht für die im spanischen Krieg ermordeten Kinder

Als ob alle Sterne verfault abfallen würden,
als ob abscheuliche Insekten alle Blumen entblätterten,
als ob zottige Hände die Kehlen aller Vögel erwürgten,
als ob alle Ameisen zermalmt wären
und die Augen allen Puppen herausgerissen.

Als ob alle Bienen ohne Flügel blieben,

als ob alle Fische vertilgt wären,
als ob alle Schnecken in Stücke zertreten,
als ob wilde Holzfäller alle Bäume niederschlügen
und alle Lieder verlöschten
und die Welt bliebe stumm.

Als ob in absurden Almanachen die Weihnachtsfeste ausradiert waren,
als ob man alle Weihnachtsbäumchen verbrennen sollte
und Sankt Nikolaus verlorenginge
und alle Kinderschuhchen allein blieben,
jammervoll allein unter leeren Wiegen.

Oh, zwischen Erdklumpen und Aschen und stinkendem Rauch,
da liegen sie!
ohne Milchflaschen, ohne Honig, ohne Zuckerwerk.
Kein Bilderbuch, kein Würfelspiel, weder Bälle noch blaue Ballons,
kein unzusammenhängendes Wörtchen - wie sie dennoch
zusammenhingen!
ohne Geigen zum Weinen und Lachen:
aber zwischen Pferdchen mit zerrissenen Bäuchen,
verstümmelten Puppen und verzweifelten Müttern,
die ihren Schmerzensschrei dem erschrockenen Winde ausschütten.
Ein Stück Nacht soll in unseren Augen gerinnen,
schwere Vorhänge unseren Blick verhüllen,
bleierne Riesentüren hinter uns zuschlagen,
Watte des Todes unser Gehör verstopfen,
um nicht zu sehen, nicht zu hören dieses Zerbrechen
unerhörter Flügel,
diesen Fall von Engeln
unter bestürzten Himmeln und schmerzgekrümmten
entsetzten Monden.

Nein, mein Gott! Laß uns nicht die Gesichter schaun,
von Skorpionen und Fledermäusen gezeichnet,
Gesichter der Knochenzermalmer,
die mit krummen, wilden Nägeln
die dürre Erde aufreißen, die in ihre blutunterlaufenen
Augen springt,
die mit verzweifelten Kinnbacken knirschen
und mit vollen Backen Eiseskälte über die Erde blasen.

O nein, mein Gott! Laß uns weit, weit von ihnen bleiben
mit diesem eisigen Wind auf der Brust
und diesem Stein in unserer Kehle,
um zu weinen über die verlorene Milde der Sprachen,

zu weinen über die ausgerissenen Veilchen,
zu weinen über so viele zerrissene Saiten,
um zu weinen über alles Zerbrochene, unwiderbringlich Zerbrochene!
Laß uns in der Tiefe bleiben der Pinienwälder,
um ihnen unsere Hymnen zu sagen
unter bescheidenen Sternen.

José Ramon Heredia

Vertaling Erich Arendt

******

Lied von Frankreich

Frühling 1940

Nie wieder gehn wir in den Wald
Der Lorbeer und die Brücken schon
Die Regenbögen: abgetrennt
Sogar der Pont von Avignon

Jeanne d'Arc sterbliche Statue
Aus Bronze etwas blutbeschmiert
In diesem stummen Frankreich hat
Dein Herz zu singen aufgehört

Und Jeanne in ihrer Kutte sitzt
Unter den Himbeersträuchern hier
Bereitet Konfitüre sich
Aus Blut von einem Kürassier

Das schwarze Huhn der Wolken legt
Vom Tod verfaulte Eier Dann
Kündet vom Wind des Nordens mir
Vom Dorfe ein gerupfter Hahn

Mit Blei im Flügel kommt der Tag
Die Sonne als Schrapnell zersprengt
die Zitadellen und versengt
Die Veilchen auf den Böschungen

Der Himmel Frankreichs ist geschwärzt
Von Adlern Krähen und Lemurn
Nicht wissend daß sie Helden sind

Im Roggen die Soldaten ruhn

In Chartres Brügge und Rouen
Reicht nicht der Türme Engel Zahl
Die Sintflut zu bekämpfen und
Der Geier ungeheure Schar

Verjagt von seinem Weideplatz
Aus seiner Väter Ruh verliert
Vor all dem Purpurrot der Schmach
Sein Blut am hellen Tag der Stier

Wie aus Fontänen springt sein Blut
Aus seinen Venen er verliert
Durch Aisne und Oise sein Blut
Aus seinen Nüstern Wasser sprüht

Und ihrer Flüsse Schwestern zwölf
Sie lösen mit gekrümmtem Arm
Die Schlingen ihrer Fesseln sich
Zu werfen in den Ozean

Trinkt trinkt betrunkene Soldaten
Mit angstgegornem Wein das Wohl
Verwandelt hat sich Burgunds Blut
In bittren Elendsalkohol

Das bettelarme Bier der Maas
Der platinfarbne Wein des Rheins
Die heilgen Quellen von Chartreuse
Und die Absinthe allen Leids

Die Tränen die aus jeder Tür
Sich übers Land ergießen weit
Das Wasser Leben spendend Tod
Des bleichen Weines Trunkenheit

wieder gehn wir in den Wald
Der Lorbeer und die Brücken schon
Die Regenbögen: abgetrennt
Sogar der Pont von Avignon

Iwan Goll

Vertaling Heinz Czechowski

*****

Frage

Warum bin ich? Ich bin geblieben.
Es war ein anderer, der fiel.
Und den sie an die Mauer trieben,
als spielten sie ein Kinderspiel.

Es wurden zwanzig aus dem Keller
getragen. Ich lag nebenan.
Für mich blieb stets ein Rest im Teller
von irgendeinem Nebenmann.

Ein Träumer war ich an Kanonen.
Dem Trauermantel sah ich nach,
dem Schmetterling, der Todeszonen
mit einem Flügelschlag durchbrach.

Ich dachte ich und weiter keinen.
Und irgendwo sah einer still
auf seiner Henkersreise einen
Zitronenfalter im April.

Gefallen. Umgebracht. Erfroren.
Geschlagen wie ein Räudetier.
Wann bin ich eigentlich geboren?
Ich lebe noch. Ich bin noch hier.

Gottfried Unterdörfer

******

Altstadt

Ik nam de trein naar Altstadt om een vrouw te zien.
Ik zag de vrouw. En toen zag ik dat kind daarbij.
Had ik gehoopt dat schoonheid mij beroeren kon,

de vrouw zag mij. Met in haar blik het heilig water
van verdriet en dan die spijkerzwarte mist van angst.
Had ik gehoopt dat goedheid mij vervoeren kon,

het kind zag mij. Twee ogen als een schreeuw, zo broos,

bevangen door de toon van krijtend hout in brand.
Nog voor ik goed die wonderzieke wolken zag,

zag mij die zwarte rook — een visioen van hoop
met in zijn blik de dood. Hel klinken de cimbalen.
Ik wankelde en nam de trein naar Babylon.

Anton Minne (1987)

*****

Bericht des Pfarrers vom Untergang seiner Gemeinde

Da Christus brennend sank vom Kreuz - o Todesgrauen!
Es schrien die erzenen Trompeten
Der Engel, fliegend im Feuersturm.
Ziegel wie rote Blätter wehten.
Und heulend riß im wankenden Turm
Und Quadern schleudernd das Gemäuer,
Als berste des Erdballs Eisenkern.
O Stadt in Feuer!
O heller Mittag, in Schreie eingeschlossen -
Wie glimmendes Heu stob Haar der Frauen.
Und wo sie im Tiefflug auf Fliehende schossen,
Nackt und blutig lag die Erde wie der Leib des Herrn.
Nicht war es der Hölle Sturz:
Knochen und Schädel wie gesteinigt
In großer Wut, da Staub noch schmolz
Und mit dem erschrockenen Licht vereinigt
Brach Christi Haupt vom Holz.
Es schwenkten donnernd die Geschwader.
Durch roten Himmel flogen sie ab,
Als schnitten sie des Mittags Ader.
Ich sah es schwelen, fressen, brennen -
Und aufgewühlt war noch das Grab.
Hier war kein Gesetz! Mein Tag war zu kurz,
Um Gott zu erkennen.
Aus kalten Himmeln feurige Schlacke.
Hier war kein Gesetz. Denn immer wieder warf die Nacht
Und Volk und Vieh auf enger Schneise.
Und Wind und Qualm. Und Dörfer wie Meiler angefacht.
Und morgens die Toten der Typhusbaracke,
Die ich begrub, von Grauen erfaßt -
Hier war kein Gesetz. Es schrieb das Leid
Mit aschiger Schrift: Wer kann bestehn?

Denn nahe war die Zeit.
O öde Stadt, wie war es spät,
Es gingen die Kinder, die Greise
Auf staubigen Füßen durch mein Gebet.
Die löchrigen Straßen sah ich sie gehn.
Und wenn sie schwankten unter der Last
Und stürzten mit gefrorener Träne,
Nie kam im Nebel der langen Winterchausseen
Ein Simon von Kyrene.

Peter Huchel

******

Der Nibelunge Not

Zu Blöcken, schwarzen und roten,
geschichtet, und Schnee darauf:
Verfallend, verfaulend, die Toten,
hier liegen sie zuhauf,
ein ungeheures Verwesen,
von Krähen überschrien;
die ihr Fleisch wähnten auserlesen,
mit dem Schnee nun schmelzen sie hin.

Wo liegen ihre Lande?
Ihre Lande sind fern.
Was war es, das sie sandte?
Sie folgten ihrem Herrn,
dem Fürsten, der führte, verschworen
ward ihnen Lehn und Lohn:
Zu Worms am Rheine geboren
und verwest am Don.

Hinter ihnen: Die Brücken zerschlagen,
getilgt das Grün aus der Flur,
Galgen und Kreuze, die ragen,
zeichnen ihre Spur,
verweht im Wind sind die Worte
von Ehre, Treue, Ruhm.
Was blieb? Um den Hort ihre Morde,
ihr Heldentum.

Ach Worte, Worte, geheuchelt,
alle Lager der Lüge erschöpft;

doch die Taten: Den Freund gemeuchel
des Gastgebers Kindlein geköpft,
denen, die mit ihnen wachten,
in den Rücken gehauen den Stahl -:
So begannen sie ihr Schlachten
im Namen von Kreuz und Walhall.

Wie ein Brand in das Land eingedrun
nun, in Nässen, zergehen sie,
die Täter, die Nibelungen,
die Töterdynastie
der Helden lobebaeren:
Getilgt und ausgebucht!
Aus den Mythen, aus den Mären,
die Mörder seien verflucht.

Die versehrte Flur grünt wieder,
was zerklafft war, schließt sich san
die Ufer hoch duftet Flieder,
das Blut ist weggedampft.
Die Völker atmen und bleiben,
die Mörder löscht der Tod.
Nur als Fluch durch die Zeiten zu
Das ist der Nibelunge Not.

Franz Fühmann

*****

Der fliegende Tod

Hörst du die Luft dumpf zittern
Wie von fernen Gewittern?
Die Diele bebt, und es wankt der Schlot.
Das sind keine Wogen,
Die da rollen und jagen,
Das ist der fliegende Tod.

Er reitet auf eisernen Rossen,
Er wirft dich mit glühenden Geschossen,
Haucht dich an mit zersprengendem Hauch.
Er verbrennt dich mit Feuer,
Begräbt dich im Gemäuer,
Erstickt dich mit giftigem Rauch.

Hörst du's pfeifen und zischen?
Ein Schrei gellt dazwischen,
Dann ein Krach, als zerberste die Welt.
Du kannst ihm nicht entrinnen,
Er ist draußen, er ist drinnen,
Unter Bäumen, auf der Wiese, im Feld.

Er sieht dich ohne Augen,
Kein Gewölbe mag taugen
Zum Schutz vor des Mörders Begier.
Er greift dich um die Hüfte,
Er wirft dich in die Lüfte
Wie im Traume der wütende Stier.

Er zerreißt dich in Fetzen,
Schon spürst du mit Entsetzen
Am Hals seine würgende Hand.
Da löst sich die Klammer,
Und mit pochendem Hammer
Jagt er weiter ins schaudernde Land.

Ricarda Huch

******

Die letzte Epiphanie

Ic h hatte dies Land in mein Herz genommen.
Ich habe ihm Boten um Boten gesandt.
In vielen Gestalten bin ich gekommen.
Ihr aber habt mich in keiner erkannt.

Ich klopfte bei Nacht, ein bleicher Hebräer,
ein Flüchtling, gejagt, mit zerrissenen Schuhn.
Ihr riefet dem Schergen, ihr winktet dem Späher
und meintet noch Gott einen Dienst zu tun.

Ich kam als zitternde geistgeschwächte
Greisin mit stummem Angstgeschrei.
Ihr aber spracht vom Zukunftsgeschlechte,
und nur meine Asche gabt ihr frei.

Verwaister Knabe auf östlichen Flächen,
ich fiel euch zu Füßen und flehte um Brot.
Ihr aber scheutet ein künftiges Rächen,

ihr zucktet die Achseln und gabt mir den Tod.

Ich kam als Gefangner, als Tagelöhner,
verschleppt und verkauft, von der Peitsche zerfetzt.
Ihr wandtet den Blick von dem struppigen Fröner.
Nun komm ich als Richter. Erkennt ihr mich jetzt?

Werner Bergengruen

*****

I

WHAT god will choose me from this labouring nation
To worship him afar, with inward gladness,
At sunset and at sunrise, in some Persian
Garden of roses;

Or under the full moon, in rapturous silence,
Charmed by the trickling fountain, and the moaning
Of the death-hallowed cypress, and the myrtle
Hallowed by Venus?

O for a chamber in an eastern tower,
Spacious and empty, roofed in odorous cedar,
A silken soft divan, a woven car pet
Rich, many-coloured;

A jug that, poised on her firm head, a negress
Fetched from the well a window to the ocean,
Lest of the stormy world too deep seclusion
Make me forgetful!

Thence I might watch the vessel-bearing waters
Beat the slow pulses of the life eternal,
Bringing of nature's universal travail
Infinite echoes

And there at even I might stand and listen
To thrum of distant lutes and dying voices
Chanting the ditty an Arabian captive
Sang to Darius.

So would I dream awhile, and ease a little
The soul long stifled and the straitened spirit,

Tasting new pleasures in a far-off country
Sacred to beauty.

Georg Santyana

*****

Zwei Heere

Tief in die Winterlandschaft graben
Zwei Heere Kriegsgerät, sich zu vernichten.
Sie leiden Frost und Hunger. Urlaubssperre
An beiden Fronten. Tote nur und Kranke,
Die haben Urlaub; frische Truppen harren
Indes, den Frieden durch Gewalt zu bringen.

Sie alle sind nervös und kalt geworden,
Daß jeder die Sache und ferne Worte haßt,
Die ihn herführten, haßt sie mehr als Kugeln.
Einst summte ein Junge ein altes Marschlied,
Einst hob sich die Hand eines Neulings zum Gruß;
Die Stimme erstickte, die erhobene Hand fiel,
Durchs Gelenk geschossen von den eigenen Kameraden.

Sie würden ihre starre Ernte fliehen,
Wenn eisern eingedrillte Zucht sie nicht
Fest vor die Mündung des Revolvers hielte.
Doch wenn sie schlafen, reiten Heimatbilder
Der Sehnsucht flüchtige Rosse, die
In stummem Massengedicht die Ebne erfüllen.

Zuletzt hassen sie nicht mehr: wenn auch der Haß
Vom Himmel birst und die Erde mit Hagel peitscht,
Oder sie zu grotesken Fontänen emportreibt,
Wenn auch Hunderte fallen, wer sieht noch eine Beziehung
Vom unerschöpflichen Zorn der Geschütze
Zu der stummen Geduld jener gequälten Tiere?

Nachts fällt reine Stille, wenn nur ein Steinwurf
Die schlafenden Heere trennt, ein jedes
In Leintuch gemummt, das ferne Hände gewebt.
Sind die Maschinen gestillt, weißt die gemeinsame
Qual mit Atem die Luft, beide verschmelzend,
Als lägen die Feinde sich, schlafend, einander im Arm.

Nur der helle Freund der Bombenschützen,
Der glänzende Pilot Mond, starrt nieder
Auf dieses Land und malt einen leuchtenden Knochen,
Gekreuzt vom Schatten vieler tausend Knochen.
Wo Bernsteinwolken im Niemandsland sich breiten,
Betrachtet er, wie Tod und Zeit mit wildem
Gerede und mit Eisen Vernichtung schleudern.

Stephen Spender

Vertaling Herbert Schönherr

****

Die Hand, die unterschrieb

Die Hand, die unterschrieb, hat eine Stadt gefällt:
fünf königliche Finger brachten den Atem in Not,
halbierten ein Land, machten doppelt die Toten der Welt;
diese fünf Könige gaben einem König den Tod.

Von fallenden Schultern kommen so mächtige Hände
und ihre Fingergelenke sind knotig von Gicht.
Ein Gänsekiel machte dem Morden ein Ende,
das hatte dem Gespräch ein Ende gemacht.

Die Hand, die unterschrieb, brachte ein Fieber,
und Hunger wuchs, Heuschrecken kamen.
Groß ist die Hand, die Herrschaft ausübt über
Menschen durch einen hingeklecksten Namen.

Die fünf Könige zählen die Toten, doch ohne die Stirnen
zu streicheln, ohne die krustigen Wunden zu schließen.
Eine Hand gebietet dem Mitleid wie eine Hand den Sternen.
Hände haben keine Tränen zu vergießen.

Dylan Thomas

Vertaling Erich Fried

*****

Die jungen toten Soldaten

Die jungen toten Soldaten sprechen nicht.

Aber man hört sie in stillen Häusern:
wer hat sie nicht gehört?
Sie haben ein Schweigen, das spricht für sie,
nachts, wenn die Uhr schlägt.
Sie sagen: Wir waren jung. Wir sind gestorben.
Denkt an uns.
Sie sagen: Wir haben getan, was wir konnten,
Aber bevor es vorbei ist, ist es nicht getan.
Sie sagen: Wir haben unser Leben gegeben, aber bevor es vorbei ist,
Kann keiner wissen, was unsere Leben gaben.
Sie sagen: unser Tod ist nicht unser. Er ist teuer;
Es wird bedeuten, was ihr daraus macht.
Sie sagen: unser Leben und Tod für Frieden war,
Und für neue Hoffnung, oder für nichts,
Können wir nicht sagen, denn ihr müßt es sagen.
Sie sagen: wir lassen euch unsere Tode.
Gebt ihnen Sinn.
wir waren jung, sagen sie. Wir sind gestorben.
Denkt an uns

Archibald MacLeish

Vertaling Erich Fried

*****

Hier spricht der Krieg

Intermezzo aus der Tragödie «Numancia» von Cervantes

Ein Abendrot, als wäre nichts geschehen.
Im Äther geistert heitere Musik.
Erheb dich, laufe! Halt! Zu spät! Bleib stehen!

Ich bin schon vor dem Stadttor, ich, der Krieg!
Ich bin als Legationsrat und Spion,
als Chiffre-Wort im Zeitungsfeuilleton
herangeschlurft auf samtgedämpften Tatzen,
um unter euch geräuschvoll zu zerplatzen.

Ihr kennt mich nicht, wißt nicht, was ich euch vorsang.
Ich tarnte mich als Moorbrand im Gesträuch,
schürt' selbst mein Feuer, hielt den schweren Vorhang
des mörderischen Rauches über euch,

damit ihr Furcht verspürt und mich begreift,
sobald mein Feuer eure Stirnen streift.

Seht: wie geschmeidig ist mein roter Strahl!
Wie wunderbar des Todes Arsenal!

Wie stolz der Bombenflieger erdwärts blickt,
bevor er auf den Knopf des Grauens drückt!

Die Hand im weißen Handschuh zittert nicht,
wenn er das Werk, das ihr erbaut, zerbricht.

Es bäumt sich tief im Schlaf der Metropole
die Hölle auf. Sie brüllt, speit Glut und Kohle.
Ihr taucht empor aus diesem Meer von Flammen
und stoßt mit Panzern vor, den Feind zu rammen,
nachdem ihr sie mit schweren Giften füllt
und euch von Kopf bis Fuß in Nebel hüllt.

Es splittern unter Panzern die Gerippe
gastrunkner Lacher von der Friedhofssippe.
Wie herrlich ihre Todeslegion!
Man röchelt in den letzten Zügen schon
und lacht und lacht. Die beste der Ideen
ist, in des Lachens Feuer zu vergehen.

Wie wundert sich das sachliche Gemüt
des Kochs, der einen Flammenwerfer sieht!
Sein Fach ist, fetter Gänse Fleisch zu braten,
hier brät man aber Bürger und Soldaten!

Sirenenläufe schlagen Doppelhaken -
man nennt das treffend «psychische Attacken».
Dem eingeschüchterten Phantasten scheint,
er sei umringt vom durchgebrochnen Feind.
Mit glasigen Blicken rennt das Volk umher,
indes die Angst der Opfer Zahl vermehrt.

Und wenn das Grün- und Gelbkreuz spukt, erlahmen
die grellsten Wirkungen der Bühnendramen.
Dann sieht man Menschen, die sich plötzlich röten,
mit Pocken sich bedecken, dick wie Kröten,
Gespenster, die der Starkstrom heiß durchdringt,
verkohlter Leichen Wald, der niedersinkt,
Blindäugige, die bitter weinend irrn.

Der Schmerz verläßt das Herz und steigt zum Hirn.

Sobald die flüssige Luft der ersten Minen
zu dröhnen anhebt, stürzen in Lawinen
von Kalk und Farbe, Staub und Ziegelstein
wie Kartenhäuser eure Heime ein.
Und wenn der Staub sich legt, dann hat man Muße,
geköpfte Leichen, lahme Omnibusse,
die die Geschosse jäh zur Strecke brachten,
im schwelenden Gerümpel zu betrachten.
Die Bombenlast durchrast die halbe Welt,
dem Kind zu zeigen, wie der Vater fällt.

Im heißen Zweikampf mit dem Phosphorbrand
ist machtlos selbst des stärksten Menschen Hand.
Die Straßen lodern wie Ameisenhaufen,
der Rauch wird rot wie Steinwurz kurz vorm Schnee,
und Menschen, die verstört im Kreise laufen,
beschießen Himmelsreiter mit MG.
Vergeßt nicht, ihr, auf deren Ruf ich eile:
Ich bin nicht einfach Glut und Feuersäule,
die eurem Wunsch, wenn ihr nach Schätzen schürft,
sich einseitig und willig unterwirft.
O nein, des Krieges finsteres Gebot
gibt jedermann das Recht auf Schmerz und Tod:
Wer Gas gebraucht, bekommt es selbst zu schlucken,
wer Bomben wirft, hört einmal auch zu Haus
die fremden Flieger sich zu Häupten spuken.
Des Todes Schritt, die Angst vor dem Garaus
wird auch sein Haar in einer Nacht entfärben,
und er erblickt der fremden Panzer Spur
auf heimatlichen Fluren, auf den Scherben
und Trümmern seiner eigenen Kultur,
und kommt vor seines Volkes Schiedsgericht,
wenn er im Amoklauf zusammenbricht.

Nikolai Tichonow

Vertaling Alfred E.Thoß

******

TO W. P.

I

CALM was the sea to which your course you kept,
Oh, how much calmer than all southern seas!
Many your nameless mates, whom the keen breeze
Wafted from mothers that of old have wept.
All souls of children taken as they slept
Are your companions, partners of your ease,
And the green souls of all these autumn trees
Are with you through the silent spaces swept.
Your virgin body gave its gentle breath
Untainted to the gods. Why should we grieve,
But that we merit not your holy death?
We shall not loiter long, your friends and I;
Living you made it goodlier to live,
Dead you will make it easier to die.

II

WITH you a part of me hath passed away;
For in the peopled forest of my mind
A tree made leafless by this wintry wind
Shall never don again its green array.
Chapel and fireside, country road and bay,
Have something of their friendliness resigned;
Another, if I would, I could not find,
And I am grown much older in a day.
But yet I treasure in my memory
Your gift of charity, and young heart's ease,
And the dear honour of your amity;
For these once mine, my life is rich with these.
And I scarce know which part may greater be, —
What I keep of you, or you rob from me.

III

YOUR ship lies anchored in the peaceful bight
Until a kinder wind unfurl her sail;
Your docile spirit, winged by this gale,
Hath at the dawning fled in to the light.
And I half know why heaven deemed it right
Your youth, and this my joy in youth, should fail;
God hath them still, for ever they avail,
Eternity hath borrowed that delight.
For long ago I taught my thoughts to run

Where all the great things live that lived of yore,
And in eternal quiet float and soar;
There all my loves are gathered in to one,
Where change is not, nor parting any more,
Nor revolution of the moon and sun.

IV

IN my deep heart these chimes would still have rung
To toll your passing, had you not been dead;
For time as adder mask than death may spread
Over the face that ever should be young.
The bough that falls with all its trophies hung
Fall's not too soon, but lays its flower-crowned head
Most royal in the dust, with no leaf shed
Unhallowed or unchiselled or unsung.
And though the after world will never hear
The happy name of one so gently true,
Nor chronicles write large this fatal year,
Yet we who loved you, though we be but few,
Keep you in whatsoe'er is good, and rear
In our weak virtues monuments to you.

Georg Santayana

****

Schreckliches Märchen

Es wird sich alles ändern rings,
neu wird die Hauptstadt blühen.
Die Kinderangst, vom Schlaf noch blind,
jedoch wird nie verziehen.

Vergessen nie des Schreckens Mal,
das tief sich eingegraben.
Die Feinde werden hundertmal
dafür zu büßen haben.

Vergessen die Beschießung nie,
die grause Zeit des Todes,
als er im Lande hauste wie
zu Bethlehem Herodes.

Die neue, beßre Zeit beginnt.

Wenn auch die Zeugen schwinden -
die Qualen jedes Krüppelkinds
wird keiner je verwinden.

Boris Pasternak

vertaling Günther Deicke

****

Wart auf mich

Wart auf mich, ich komm zurück,
aber warte sehr.
Warte, wenn der Regen fällt,
grau und trüb und schwer.
Warte, wenn der Schneesturm tobt,
wenn der Sommer glüht.
Warte, wenn die andern längst,
längst des Wartens müd.
Warte, wenn vom fernen Ort
dich kein Brief erreicht.
Warte - bis auf Erden nichts
deinem Warten gleicht.

Wart auf mich, ich komm zurück.
Stolz und kalt hör zu,
wenn der Besserwisser lehrt:
«Zwecklos wartest du!»
Wenn die Freunde, Wartens müd,
mich betrauern schon,
trauernd sich ans Fenster setzt
Mutter, Bruder, Sohn.
Wenn sie, mein gedenkend, dann
trinken herben Wein.
Du nur trink nicht - warte noch
mutig - stark - allein.

Wart auf mich, ich komm' zurück,
ja, zum Trotz dem Tod,
der mich hundert-, tausendfach
Tag und Nacht bedroht.
Für die Freiheit meines Lands,
rings umdröhnt, umblitzt,

kämpfend, fühl ich, wie im Kampf
mich dein Warten schützt.
Was am Leben mich erhält,
weißt nur du und ich:
Daß du, so wie niemand sonst,
warten kannst auf mich.

Konstantin Simonow

Vertaling Clara Blum

****

Darum sind wir die Weinenden

Immer noch weinen wir: in der unendlichen Frage
Verbunden mit der das Ganze bestimmenden Antwort
Und wissen nicht ein und nicht aus
Und sind da und sind einsam.

Warum wurden Kinder ermordet, lachende, fröhlich vertrauende,
Warum unsere Brüder - das Gute im Herzen
Und die Hoffnung auf eine menschlich gerichtete Zukunft -
Unsere Brüder, die sich um Wahrheit bemühten
Und Gerechtigkeit, Freiheit erkennend umgrenzten,
Und Frauen - Mütter kommender Menschen -
Warum sind sie alle ermordet?
Gefoltert, vergast, verbrannt, gehenkt und erschossen
Von einer frechen versteinerten Bande,
Die heute noch da ist und Geld hat
Und brüllend sich rühmt, daß sie da ist? -
Warum sind sie alle ermordet?
Sag an, du Mensch, der du da bist: Weißt du die Antwort?
Auch wir sind noch da: Klagende, Fragende,
Hin- und Hergetriebene - treibendes Treibholz -
Da und dort noch Vorhandene, unwissend Wissende,
Flüchtlinge: immer noch fliehend
Vor einem lauernden, schwelenden Mord-Wahn,
Auch wir sind noch da!
Wenn wir uns einsam bestimmen zu diesem uns prägenden Tode,
Der in uns umgeht und wandert
Wie ein vergessener Traum, den wir eben noch wußten,
Der an der Grenze zerfließend die Welt überschwemmt und vergiftet,
So sind wir die immer noch Weinenden, treu unserer Sendung:
Einmal die Antwort zu heben aus fressender Finsternis,

Einmal die Antwort zu wissen, die wir eben noch wußten,
Die Antwort, deutlich bestimmende, richtige, richtende Antwort
Auf die unendlich blutende Wunde, -

Darum sind wir die Weinenden,
Darum sind wir noch da und sind einsam.

David Luschnat

*****

Herbst der toten Soldaten

Die Blätter fallen,
und auch wir sind gefallen in jenem Herbst
unter die schwarzen Blätter der Geschichte.
Für den Ruhm des einen oder anderen Vaterlands
legten wir uns ohne Zögern todwund hin.

Wanderer, bleibe nicht stehen. Hier ruhen
die erfüllten Pflichten ohne Namen,
die gelösten Leben ohne Treueschwüre.
Wanderer, nein, kein Gedenken und auch kein Lösegeld
für unseren Tod, doch rühre niemals
in letzter Verzweiflung an unserem Staub:
Über uns, sieh,

Wachsen die Gräser,
aus uns sprießt kein Samen
für eine Wurzel mehr,
und wenn irgendwo ein Vaterland ist,
wir können nicht mehr dafür sterben.

Kajetan Kovič

Vertaling Manfred Jähnichen

******

An die Herren der Kriege

Kommt her, ihr Herren der Kriege
Ihr Kanonenfabrikanten
Ihr Flugzeugfabrikanten
Ihr Bombenfabrikanten

Hinter den dicken Mauern
Hinter den großen Schreibtischen
Ich kenn euch, ihr Herren
Ich reiß euch die Maske runter!

Natürlich, ihr seid's nie gewesen
Ihr habt nie etwas getan
Ihr baut nur auf, um zu zerstören
Ihr spielt mit meiner Welt
Als wär's ein Spielzeug, das nur euch gehört
Ihr zwingt mich, das Gewehr zu nehmen
Und haut dann schneller ab
Als jede Kugel fliegen kann.

Wie Judas damals
Lügt und betrügt ihr
Wollt mir weismachen
Der nächste Krieg sei zu gewinnen
In euern Augen aber steht Verrat
Und ich durchschaue, was ihr denkt
Wie ich durchs faule Wasser blicken kann
Eh ich es wegkipp.

Ihr baut Auslöser
Bereitet sie vor
Andere drücken sie ab
Dann macht ihr's euch bequem
Währenddessen steigen Börsenkurs und Todesrate
Ihr sitzt in euren Villen
Während die Jungs verheizt werden
Und ihr Blut sich mischt mit Dreck und Schlamm.

Ihr habt die schlimmste Angst gebracht
Die jemals jemand hat erdacht
Die Angst, in diese Welt
Noch Kinder auszusetzen
Und ihr bedroht bereits mein Kind
Das namenlos und ungeboren
Ihr seid nicht wert, daß Blut
Durch eure Adern fließt.

Weiß ich genug, damit ich
Reden kann vom Ändern?
Ihr sagt, ich bin zu jung
Und hätte keine Ahnung

Eins aber weiß ich ganz genau:
Jesus Christus, allen alles vergebend
Euch vergibt Mister Jesus Christus nicht.

Ich frage euch:
Ist der Dollar euer Gott?
Glaubt ihr, ihr könntet Mister Jesus Christus mit Schmiergeld bestechen?
Ich aber sage euch:
Wenn ihr in die Grube fahren müßt
Nehmt eine andere Währung!

Bob Dylan

Vertaling Ulf Miehe

******

Brief an Joliot-Curie

Joliot, ich weiß: meine Verse
sind ungeschickt, stammelnd ...
Mein Lied zieht dahin, grob beschuht,
benagelt gegen die Steine
des Wegs, den es zieht, unaufhörlich, entgegen
dem Tod für die Freiheit, den Frieden.

Hier sind wir, Joliot, mit anderen Brüdern,
im gleichen Elend trafen wir sie,
einen Bissen Brot kauend, vor dem zerstörten Haus.
Im Rucksack ihr Kind und Patronen,
kämpfend für den Frieden
und in der Asche des Brandes suchend
das Schloß ihrer Tür und die Spur ihres Lebens.
Drum schämt sich auch nicht mein Lied,
mit plumpem Schuh in Euern Reihen zu ziehen,
Euch kindlich mein Herz zu bringen
wie ein helles Lamm, das der Bauer
der Freiheit und dem Frieden in die Schürze legt.

Hast Du, Joliot, von Großmutter Vajitsa gehört,
als man sie mitnahm, um sie zu töten?
Sie wusch sich, zog sich das Schönste an,
sie putzte auch ihre Schuhe.
Quer übers Faltengesicht ging ihr ein Lächeln breit
der Sonne ähnlich, die hinter den Dorfzypressen entschwindet.

Aus dem Mieder zog sie den schwarzen Schal,
und sie tanzte im Hof des Gefängnisses.
Sahst Du sie nie, Joliot, Großmutter Vajitsa?
Du mußt sie gesehen haben, ganz gewiß ...
Hand in Hand tanzend mit der Freiheit, dem Frieden.
Schön ist die Welt, Joliot,
wenn Großmutter Vajitsa ihren schwarzen Schal flattern läßt,
dem Tod vor der Nase.
So schön ist die Welt,
daß wir sterben können,
den schwarzen Schal Großmutter Vajitsas haltend,
im Tanz mit ihr
für die Freiheit und den Frieden.

Joliot, sag unsern Brüdern,
sag Ehrenburg, Aragon, Neruda,
sag Eluard und Picasso und all den anderen,
sag ihnen, daß wir hier dreitausend sind,
die nichts weiter begangen haben,
als die Freiheit, den Frieden zu lieben, wie Ihr.
Sag ihnen, daß auch wir unsere Unterschriften
für die Freiheit, für den Frieden schicken,
damit es keine Deportierten mehr gebe
und kein Lager von Makronissos,
keine Nacht mehr an der Seite des Todes,
keine niedergebrannten Häuser,
daß man endlich auf der Welt ein schönes, mit Kalk
geweißtes Haus für uns aufrichte.
Mit Betten, die ganz weiß bezogen sind
und die man jeden Morgen aufschüttelt
für unsre Mutter Freiheit und ihre Tochter Frieden.

Konzentrationslager Ais Stratis,
im November 1950

Jannis Ritsos

Vertaling Stephan Hermlin

******

ON THE DEATH OF A METAPHYSICIAN

UNHAPPY dreamer, who outwinged in flight
The pleasant region of the things I love,

And soared beyond the sunshine, and above
The golden cornfields and the dear and bright
Warmth of the hearth,
—blasphemer of delight,
Was your proud bosom not at peace with Jove,
That you sought, thankless for his guarded grove,
The empty horror of abysmal night?
Ah, the thin air is cold above the moon!
I stood and saw you fall, befooled in death,
As, in your numbèd Spirit's fatal swoon,
You cried you were a god, or were to be
I heard with feeble moan your boastful breath
Bubble from depths of the Icarian sea.

Georg Santayana

*****

Befriedigung

Unmenschen vergessen schnell
Sie sind gekommen, das Gift in der Hand
Den Tod unter dem Arm
Den unwirklichen Schlaf
Sie haben uns gegen die Mauern gestoßen
Sie haben uns mit Feuer geblendet
Sie haben uns unter dem Eisen zerbrochen
Sie haben überall Tränen verbreitet
Sie haben das Leichentuch der Ebene mit Blut befleckt
Sie haben unsere Wohnungen geplündert
Sie haben an die Unwissenheit geglaubt
Sie waren überzeugt von ihrem Unsinn

Henri Krea

Vertaling Werner Plum

*****

Ansprache an einen toten Soldaten des Marschalls Tschiang Kai-Schek

Der Marsch in die vier Windrichtungen
Ist für dich zu Ende. Jetzt liegst du
Zwischen vier Fichtenbrettern.

Durch die sehr große Großmut deines Korporals
Trägst du noch immer
Deine sehr dünne Uniform.

Der Korporal nahm einen langen Spaten.
Der Feldwebel griff nach der Waffe.
Vier Kameraden hoben dich auf.

Ihre Gesichter sind mürrisch
Obwohl du doch leicht bist:
Haut und Knochen.

Wenn der Zug vor der Stadt ist
Ladet der Feldwebel sein Gewehr
Und der Korporal reicht den Trägern den Spaten.

Und der Korporal, er setzt sich an den Abhang.
Ans Verhökern ihrer Reisrationen denkt er.
Das wird Fleisch und Branntwein für ihn geben.
Und der Feldwebel, überm Abhang
Sein Gewehr hält er im Anschlag.

Doch die Viere graben schwitzend
Ein Erdloch so lang wie du groß bist.
Und sie loben sich den vom siebten Zug
Den man kurzerhand in den Fluß warf
Daß er von alleine wegtrieb, ohne Hilfe.

Und so liegst du, rechts und links die Kameraden
Kameraden unter dir und Kameraden
Bald auch über dir. Und in paar Wochen

Graben Wind und Regen eure Knochen aus, und die ihr
Auf die Freiheit wartetet ein kurzes Leben
Die ihr hier nicht liegen wolltet, liebe Freunde
Kommen werden dann die wilden Hunde, welche
Weg von hier euch tragen werden.

Kuan Chao

Vertaling Bertolt Brecht

******

Requiem für die unbekannten Toten

Gedenken sollt ihr, ewiglich gedenken
der unbekannten Toten von Hiroshima:
des gramgebeugten Fischers, der ein neues Netz
sich knüpfte, ganz aus Sonnenlicht die Maschen,
durch die
des Ozeans Blütenwasser schimmerten
wie Veilchen voller Duft;
des Manns in Sielen, der vor seinem Hause hinsank,
als er noch eben lächelnd seine Kinder
ein Tier - ein seltsames - bestaunen ließ,
407
ein altes Fahrrad, das er sich erworben,
und sagte: «Das fahr ich noch hundert Jahre»;
gedenkt der Mütter, an den Wiegen hingemordet,
und derer, die's am Arbeitsplatze traf;
des Mädchens, das nur eine Viertelstunde später
den Bräutigam gesehen hätte, der vier Jahre
schon an der Front war und verwundet heimkam;
gedenkt der Unglücklichen, die in Tempeln,
kühl schattend wie ein Quellgrund, beteten;
gedenkt der Kinder auch, die von der Schule
nicht mehr nach Hause kamen; ihre Schürzchen,
verwaist im Winde flatternd, sind
ein Anblick, trauriger als selbst der Tod ...

Gedenken sollt ihr, ewiglich gedenken
der unbekannten Toten von Hiroshima ...

Und nie vergessen sollt ihr ihre Mörder.

Eugen Jebeleanu

Vertaling Georg Maurer

*****

ATHLETIC ODE

I HEAR a rumour and a shout,
A louder heart-throb pulses in the air.
Fling, Muse, thy lattice open, and beware
To keep the morning out.
Beckon into the chamber of thy care

The bird of healing wing
That trilleth there,
Blithe happy passion of the strong and fair.
Their wild heart singeth. Do thou also sing.
How vain, how vain
The feeble croaking of a reasoning tongue
That heals no pain
And prompts no bright deed worthy to be sung!
Too soon cold earth
Refuses flowers. Oh, greet their lovely birth!
Too soon dull death
Quiets the heaving of our doubtful breath.
Deem not its worth
Too high for honouring mirth;
Sing while the lyre is strung,
And let the heart beat, while the heart is young.
The early cover, didst mod never pass
Some balmy noon from field to sunny field
And press thy feet against the tufted grass?
So hadst thou seen
A spring palaestra on the tender green.
Here a tall stripling, with a woman's face,
Draws the spiked sandal on his upturned heel,
Sure-footed for the race;
An other hurls the quoit of heavy steel
And glories to be strong;
While yet another, lightest of the throng,
Crouching on tiptoe for the sudden bound,
Flies o’er the level race-course, like the hound,
And soon is lost afar;
Another jumps the bar,
For some god taught him easily to spring,
The legs drawn under, as a bird takes wing,
Till, tempting fortune farther than is meet,
At las the fails, and fails, and vainly tries,
And blushing, and ashamed to lift his eyes,
Shakes the light earth from his feet.
Him friendly plaudits greet
And pleasing to the unaccustomed ear.
Come then afield, come with the sporting year
And watch the youth at play,
For gentle is the strengthening sun, and sweet
The soul of boyhood and the breath of May.

Of the deeming sun, when sky and shore,

In purple drest and misty silver-grey,
Hang curtains round the day,
Come list the beating of the plashing oar,
For grief in rhythmic labour glides away.
The glancing blades make circles where they dip,—
Now flash and drip
Cool wind-blown drops into the glassy river,
Now sink and cleave,
While the lithe rowers heave
And feel the boat beneath them leap and quiver.
The supple oars in time,
Shattering the mirror of the rippled water,
Fly, fly as poets climb,
Borne by the pliant promise of their rhyme,
Or as bewitched by Nereus' loveliest daughter
The painted dolphins, following along,
Leap to the measure of her liquid song.

But the blasts of late October,
Tempering summer's paling grief
With a russet glow and sober,
Bring of these sports the latest and the chief.
Then bursts the flame from many a smouldering ember,
And many an ardent boy
Woos harsher pleasures sweeter to remember,
Hugged with a sterner and a tenser joy.
Look where the rivals come:
Strains for the sudden shock, and an around
The multitude is dumb.
Come, watch the stubborn fight
And doubtful, in the sight
Of wide-eyed beauty and unstinted love,
Ay, the wise gods above,
Attentive to this hot and generous fray,
Smile on its fortunes and its end prepare,
For play is also life, and far from care
Their own glad life is play.

Ye nymphs and fauns, to Bacchus dear,
That woke Cithæron with your midnight rout,
Arise, arise and shout!
Your day returns, your haunt is here.
Shake off dull sleep and long despair;
There is intoxication in this air,
And frenzy in this yelping cheer.

How oft of old the enraptured Muses sung
Olympian victors' praise.
Lo! even in these days
The world is young.
Life like a torrent flung
For ever down
For ever wears a rainbow for a crown.
O idle sigh for loveliness outworn,
When the red flush of each unfailing morn
Floods every field and grove,
O wasted tear,
A new soul wakes with each awakened year.
Beneath these rags, these blood-clots on the face,
The valiant soul is still the same, the same
The strength, the art, the inevitable grace,
The thirst unquenched for fame
Quenching base passion, the high will severe,
The long obedience, and the knightly flame
Of loyalty to honour and a name.

Give o'er, ye chords, your music ere ye tire,
Be sweetly mute, O lyre.
Words soon are cold, and life is warm for ever.
One half of honour is the strong endeavour,
Success the other, but when both conspire
Youth has her perfect crown, and age her old desire.

Georg Santayana

****

A TOAST

SEE this bowl of purple wine,
Life-blood of the lusty vine!
All the warmth of summer suns
In the vintage liquid runs,
All the glow of winter nights
Plays about its jewel lights,
Thoughts of time when love was young
Lurk its ruby drops among,
And its deepest depths are dyed
With delight of friendship tried.
Worthy offering, I ween,
For a god or for a queen,

Is the draught I pour to thee,—
Comfort of all misery,
Single friend of the forlorn,
Haven of all beings born,
Hope when trouble wakes at night,
And when naught delights, delight.
Holy Death, I drink to thee
Do not part my friends and me.
Take this gift, which for a night
Puts dull leaden care to flight,
Thou who takest grief away
For a night and for a day.

Georg Santyana

******

Hiroshima

Der den Tod auf Hiroshima warf
Ging ins Kloster, läutet dort die Glocken.
Der den Tod auf Hiroshima warf
Sprang vom Stuhl in die Schlinge, erwürgte sich.
Der den Tod auf Hiroshima warf
Fiel in Wahnsinn, wehrt Gespenster ab
Hunderttausend, die ihn angehn nächtlich
Auferstandene aus Staub für ihn.
Nichts von alledem ist wahr.
Erst vor kurzem sah ich ihn
Im Garten seines Hauses vor der Stadt.
Die Hecken waren noch jung und die Rosenbüsche zierlich.
Das wächst nicht so schnell, daß sich einer verbergen könnte
Im Wald des Vergessens. Gut zu sehen war
Das nackte Vorstadthaus, die junge Frau
Die neben ihm stand im Blumenkleid
Das kleine Mädchen an ihrer Hand
Der Knabe, der auf seinem Rücken saß
Und über seinem Kopf die Peitsche schwang.
Sehr gut erkennbar war er selbst
Vierbeinig auf dem Grasplatz, das Gesicht
Verzerrt von Lachen, weil der Photograph
Hinter der Hecke stand, das Auge der Welt.

Marie Luise Kaschnitz

*****

Vietnam

Von Rom aus ertönt mein Ruf:
Hinaus, hinaus!
Hinaus mit den Gewehren und Kanonen,
hinaus mit den Raketen, mit den Fluggeräten;
hinaus diese Fahnen des Todes!

Hinaus mit dem, der den Frieden benutzt,
um Unrecht zu tun;
hinaus mit dem, der zur Verteidigung des Friedens
andre Länder überfällt
und vorgibt, seine Fahne für den Frieden zu hissen,
um das Schicksal der Welt zu bestimmen!

Trauriger Friede, der du hin- und
hergezerrt wirst;
traurige Taube, die du erdolcht wurdest,
denn auch Tauben können sterben!

Ich fordere den einzig möglichen Frieden,
den echten Frieden,
den Frieden mit dem einen Gesicht.
Ehe der Friede stirbt,
ertönt aus Rom mein Ruf:
Ich will Frieden!

Rafael Alberti

****

Aus der Tiefe meiner afrikanischen Wälder

Aus der Tiefe meiner afrikanischen Wälder rief ich,
erlöst mich!
Von den weißen Zauberern, den Menschenverschlingern,
erlöst mich!
Von eurer Zivilisation des Feuers, des Eisens und des Blutes
erlöst mich!
Von eurer Gerechtigkeit, die mich verschlingt,
erlöst mich!
Von eurem Frieden, der nur das Gewehr kennt,
erlöst mich!

Von eurer Brüderlichkeit, die Manigolo heißt,
erlöst mich!
Von eurer Gleichheit, die meinen Schweiß verzehrt,
erlöst mich!
Von eurem Gott, der nur Unterwürfigkeit kennt,
erlöst mich!
Von eurer Religion, die den Toten dient,
erlöst mich!
Von euren Priestern, die Demut predigen,
erlöst mich!
Von eurer Knechtschaft, die den Menschen entwürdigt,
erlöst mich!
Daß endlich alle Menschen schlechten Willens
verschwinden
und Frieden auf Erden für alle wird,
die guten Willens sind.
Aus der Tiefe meiner afrikanischen Wälder
verkünde ich meine Gewißheit:
alle Menschen guten Willens
werden sich erheben, vereint!
Und wahrer Frieden wird den Tod besiegen,
Brüderlichkeit wird den Haß ausroden!
Erst dann
wird es nur Menschen geben,
einige Menschen
im Chor der glücklichen Völker,
im Tanz der Verbrüderung!
Nur Menschen wird es geben,
nur Brüder,
die ihre Hautfarbe vergessen,
begeistert in einem Wollen,
im Chor der vereinten Völker,
im Chor der jubelnden Völker,
trunken in Glück, in Friede und Liebe!

Louis Akin

Vertaling Paul Schlicht

*****

L

THOUGH utter death should swallow up my hope
And Choke with dust the mouth of my desire,

Though no dawn burst, and no aurorean choir
Sing GLORIA DEO when the heavens ope,
Yet have I light of love, nor need to grope
Lost, wholly lost, without an inward fire;
The flame that quickeneth the world entire
Leaps in my breast, with cruel death to cope.
Hath not the night- environed earth her flowers?
Hath not my grief the blessed joy of thee?
Is not the comfort of these singing hours,
Full of thy perfectness, enough for me?
They are not evil, then, those hidden powers
One love sufficeth an eternity.

Georg Santayana

******

OSTERN I

1.
(1943. Den Haag)
Glühende Sonne und Meerwind
strahlende Frauen in hellen Kleidern
und singende Kinder.
Man vergisst bei des Himmels Anblick
und mit den tiefen Atemzügen
Feindschaft und Fremdheit unter den Menschen.
Aber zwischen den Weißgekleideten
auf den heißen Strassen sehen wir plötzlich
Männer mit schwarzen Kleidern und Totenköpfen.
Auf die friedlichen Familienväter
stürzen sie sich und schlagen diese nieder
und nehmen sie mit.

Am Tage, da sie seit frühem Morgen
im Glück der Auferstehung gedachten,
schluchzten nun die Kinder,
klammerten sich an verlassenen Weiber
mit leeren Händen, ihre Mütter.
Schaudernd angelehnt an eine Hauswand,
hörte ich aus dem Munde derer,
die da mordend kamen
mit dem blechernen Totenkopf an der Stirn
meine Sprache, die ich so liebte,
in der ich schon in frühen Tagen

von Frühling und Liebe und Freiheit sang.

2.
(1944. Soldat)
Die Brücke, von der ich im Winter das Spiel
der roten Füchse auf den verschneiten Wiesen gesehen,
lag im Glück der Sonne und ich lehnte
an den goldig gefärbten Eisenträgern.
Da nahm mich ein Kind mit in seiner Eltern Holzhaus,
welches duftete von den großen Blechen mit Kuchen,
weiß von Weizen und mit richtigem Zimt bestreut.
Bunte Eier und Narzissen! O irdische Erinnerung
an jenen ferne Auferstehung des Menschenfreundes!
Das Kind wiegte sich auf den Knien
des fremden Soldaten, begeistert
von den silbernen Köpfen. Die aber
machten ihn kenntlich als Henkersknecht.

3.
(1945. Dem Ende nah)
Nun ist wieder Ostern.
Das große Sterben geht seinem Ende zu.
Bang fragen die Wissenden,
ob es diesem Volk gelingt, aufzuerstehen?
Ob es den Tag im Herzen trägt,
an dem über Leichen und Steinen
freie Völker einem freien Volk
die Hände schütteln wollen?

4.
(1946. Was wird?)
Vor den Läden
stehen die Frauen wartend.
Immer noch
suchen die Kinder nicht Eier zwischen den Sträuchern.
Holzstücke sammeln sie.
Die Öfen sind kalt.

5.
(1948. An Kleists Grab)
Die Repetierpistole lag nicht mehr da,
aber das ganze graue Elend der Welt
war um diesen eckigen Stein,
den kein Schmetterling umspielte.
Auch das Eisgewächs war noch blütenlos.

Penthesileas Blutströme sprudeln
nicht mehr über die Ufer des kleinen Wannsees.
Der schäumende Geist, den Leidenschaft
und Pflicht zerriss, ist nicht mehr gegenwärtig
im Ruderclub zu seines Grabes Füssen.

Eine Minute stand ich gebeugt, Kleist,
an der Stätte, da du verwest.
Im Wind lagen viele Schicksale,
alle grauenvoll grau.
Sprengten die Geburt tieferer Träume.

Alles Heutige wächst über uns hin,
aber wer deinen vergangenen Kampf noch spürt
in der furchtbaren Frucht unserer Tage,
weiß Wege: langsam zu heilen
das tobende Weh der Kinder der Zeit.

6.
(1949. Erwartend)
Wenn sie an Ostern denken,
denken die Mütter bang voraus,
ob die Kuchen werden sollen
und ob ein Ei die Kinderhände füllen wird.

Aber keine schwarzen Totenköpfe
wandeln mehr in den Strassen
und frei ist das Gedenken an die,
die dem Schrecken Widerstand leisteten:
neue Auferstehung vorzubereiten.

Wir können sie feiern, unsere heiß geliebte Klasse,
Die proletarische!
Und die Tische werden gedeckt sein,
wenn sie auferstanden ist,
von den schaffenden Armen.

Robert Wolfgang Schnell

******

XLVIII

OF Helen's brothers, one was born to die

And one immortal, who, the fable saith,
Gave to the other that was nigh to death
One half his widowed immortality.
They would have lived and died alternately,
Breathing each other’s warm transmuted breath,
Had not high Zeus, who justly ordereth,
Made them twin stars to shine eternally.
My heart was dying when thy flame of youth
Flooded its chambers through my gazing eyes.
My life is now thy beauty and thy truth.
Thou wouldst come down, forsaking paradise
To be my comfort, but by Heaven's ruth
I go to burn beside thee in the skies.

Georg Santayana

******

TRAUM I

Zahnlose Mäuler
mahlen jammernd die Lügen,
die sich balgen und stechen,
denen nackte Kiefer genügen.

Aus dem Absud
steigen vielbeinige Käfer,
fressen Lider und Haare
der schnarchenden Schläfer.

Die stehen und trinken,
die Hände brechen ab,
die Knie brechen,
sie sitzen im Grab.

Ja, sagt der Wurm,
das schmeckt mir nicht.
Und auch die Geier
hacken das nicht.

Sie sitzen da:
Ahasvers der Leichen.
Die letzten Tropfen Blut
wollen nicht weichen.

Das ist auch der liebe Gott
in Glanz und Gloria!
Sie baten um Brot,
er hatte nichts da.

Da wurden sie wieder
lebendig und schwach,
schlugen in den Büchern
der Traumdeuter nach.

Fanden da nichts
mit Sinn und Verstand.
Pfiffen aus Prophet und Gott,
gaben sich einfach die Hand.

Robert Wolfgang Schnell

****

TRAUM III

Aus den Wolken
beugt sich ein Krug,
gießt Wasser
und gleißenden Trug.

Mein zahnloses Maul
mahlt jammernd die Lügen,
die sich balgen und stechen,
denen nackte Kiefer genügen.

Aus dem Absud
steigen vielbeinige Käfer,
fressen Lider und Haare
der schnarchenden Schläfer.

Ich stehe und trinke,
aber die Hand bricht ab,
die Knie brechen,
ich sitze im Grab.

Ja sagt der Wurm,
du schmeckst mir nicht.
und auch die Geier
hacken mich nicht.

Ich saß da:
Ahasver der Leichen.
Die letzten Tropfen Blut
wollten nicht weichen.

Robert Wolfgang Schnell

*****

XXXVIII

OH, not for me, for thee, dear God, her head
Shines with this perfect golden aureole,
For thee this sweetness doth possess her soul,
And to thy chambers are her footsteps led.
The light will live that on my path she shed,
While any pilgrim yet hath any goal,
And heavenly musicians from their scroll
Will sing all her sweet words, when I am dead.
In her unspotted heart is steadfast faith
Fed on high thoughts, and in her beauteous face
The fountain of the love that conquers death;
And as I see her in her kneeling-place,
A Gabriel comes, and with inaudible breath
Whispers within me Hail, thou full of grace.

Georg Santayana

*****

UNGLÜCK ÜBER UNGLÜCK

Über die Brücke wird ein Sarg getragen.
Ein schwarzes Weib liegt in der Flut.
Die noch ein bisschen von dem Leben wagen,
bedecken ihren Kopf mit dem Zylinderhut.

Sie beugen sich hinab, die Toten zu begrüßen.
Was nützt es? Es hält beim Menschenfang
der eine noch den andern auf den Füßen.
Es muss gestorben sein. Dem Angler wird kein Warten lang.

Robert Wolfgang Schnell

*****

VERBINDUNG

Es kann ein Toter sein,
der uns am Abend grüßt,
ein längst verblichner Knecht,
dessen Erdenleben Liebe einst gesüßt.

Er kann uns heute grüßen
wie ein alter Freund von gestern.
Was Traum ihm und Gedanke war,
umknickst ihn nun wie heilige Schwestern.

In jedem aller Leben,
dieselbe Quelle uns zu Brüdern schlägt.
Von Kind zu Kindern weben
Fäden die Brücke, die uns sicher trägt.

Robert Wolfgang Schnell

*****

XXXII

LET not thy bosom, to my foes allied,
Insult my sorrow with this coat of mail,
When for thy strong defence, if love as sail,
Thou hast the world, thy Virtue, and my pride.
But if thine own dear eyes I see beside
Sharpened against me, then my strength will fail,
Abandoning sail and rudder to the gale
For thy sweet sake alone so long defied.
If I am poor, in death how rich and brave
Will seem my spirit with the love it gave;
If I am sad, I shall seem happy then.
Be mine, be mine in God and in the grave,
Since naught but chance and the insensate wave
Divides us, and the wagging tongue of men.

Georg Santayana

*****

Schwarzer Mann, Lasttier jahrhundertelang

Schwarzer Mann: Lasttier jahrhundertelang
deine Asche gestreut in alle vier Winde
während in riesigen Grabmälern, die du erbautest
deine Mörder den letzten Schlaf schlafen. Du wurdest
gejagt, gestellt, aus deiner Hütte vertrieben
mit brutaler Gewalt in Schlachten geschlagen -
jahrhundertelang: Barbarei! Blutbad! Schändung!
Dir blieb die Wahl: Tod oder Sklaverei.

Du gingst auf der Flucht in die Tiefen der Wälder
und andre Tode lauerten dir auf: brennendes Fieber
Kälte, die Rache wilder Tiere, Schlangen
teuflische Ringe, die dich langsam zerdrückten ...
Dann kam der weiße Mann: Klüger, verschlagener, grausamer
er tauschte für wertlosen Plunder dein Gold
schändete deine Frauen, machte deine Krieger betrunken
pferchte in Schiffe deine Söhne und Töchter.

Die Tam-Tams dröhnten durch alle Dörfer
weit ausbreitend die Trauer, den wilden Schmerz
die Nachricht vom Leid des Exils
in einem weit, weit entfernten Land
wo die Baumwolle Gott ist, der Dollar König
verdammt zu Sklavenarbeit, Lasttier
von früh bis spät unter brennender Sonne
damit du vergißt, daß du ein Mensch bist.

Sie lehrten dich singen zum Lob ihres Gottes
und die Hosiannas stimmten zu deinem Elend
gaben dir Hoffnung auf eine bessere Welt
jenseits - aber dein diesseitiges Herz
verlangte das Recht zu leben, deinen Anteil Glück.
Neben dem Feuer lagst du, in deinen Augen
spiegelten sich Leiden und Träume
du sangst die Kirchengesänge, sie gaben

deiner Traurigkeit Stimme und auch
deiner Freude, wenn in den Bäumen der Saft
aufstieg. Dann tanztest du
wild tanztest du im Dunst des Abends und
es sprang hervor: lebendig und männlich
Glocke von Erz, durchklungen von deiner Qual
Jazz, mächtiger Klang, jetzt geliebt, bewundert

in aller Welt, Achtung dem Weißen abzwingend

und in klaren und lauten Tönen verkündend:
von Stund an gehört dieses Land
ihm nicht mehr. So ließest du deine Brüder
ihre Häupter erheben und klar vor sich sehen
die befreite glückliche Zukunft.
Die Ufer des großen Stroms, hoffnungsblühend
sind von Stund an dein, die Erde und
all ihr Reichtum ist von Stund an dein.

Die flammende Sonne im lichtweißen Himmel
schmilzt unser Elend in mächtiger Wärme.
Für immer werden ihre brennenden Strahlen
die Tränenflut unserer Ahnen trocknen, der
Märtyrer unter der Tyrannei unzähliger Herrn.
Und auf dieser Erde, der deine Liebe gehört
machst du Kongo zu einer Nation: frei, glücklich
mitten im Herzen des unendlichen schwarzen Afrika.

Patrice Lumumba

Vertaling B.K. Tragelehn

*****

Die Vielen

Am Ende der Schlacht,
und der Krieger war tot, trat ein Mann auf ihn zu
und sagte zu ihm: «Stirb nicht; denn du bist mir lieb!»
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwei Männer herbei und sprachen ihm zu:
«Verlaß uns nicht! Schöpf Mut! Kehr zu uns zurück!»
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwanzig, hundert, tausend zu Hilfe, fünfhunderttausend
und riefen: «Soviel Liebe, und sie vermag nichts gegen den Tod!»
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es umgaben ihn viele Millionen
und es baten ihn alle: «Bleib, Bruder, bleib!»
Ach, der Leichnam starb weiter.

Endlich umringten ihn alle Menschen der Erde;
der Leichnam sah es und war bewegt;
richtete sich sehr langsam auf,
umarmte den ersten besten, stand auf und ging .•.

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

****

SYBARIS

LAP, ripple, lap, Icarian wave, the sand
Along the ruins of this piteous land;
Murmur the praises of a lost delight,
And soothe the aching of my starved sight
With sheen of mirrored beauties, caught aright.

Here stood enchanted palaces of old,
All veinèd porphyry and burnished gold;
Here matrons and slight maidens sat aloof
Beneath cool porches, rich with Tyrian woof
Hung from the carven rafters of the roof.

Here in a mart a swarthy turbaned brave
Showed the wrought blade or praised the naked slave.
"Touch with your finger-tips this edge of steel,"
Quoth he, " and see this lad, from head to heel
Like a bronze Cupid. Feel, my masters, feel."

Here Aphrodite filled with frenzied love
The dark recesses of her murmurous grove.
The doves that haunted it, the winds that sighed,
And hopes of heroes stewed her garden wide.

Under her shades a narrow brazen gate
Led to the courts of Ares and of Fate.
Who entered breathed the unutterable prayer
Of cruel hearts, and death was worshipped there,
And men went thence enfranchised by despair.

Here the proud athlete in the baths delayed,
While a cool fountain on his shoulders played,
Then in fine linen swathed his breast and thighs,

And silent, myrtle crowned, with serious eyes,
Stepped forth to list the wranglings of the wise.

A sage stalked by, his ragged mantle bound
About his brows; his eyes perused the ground ;
He conned the number of the cube and square
Of the moon's orb; his horny feet and bare
Trampled the lilies carpeting the stair.

A jasper terrace hung above the sea
Where the King supped with his beloved three:
The Libyan chanted of her native land
In raucous melody, the Indian fanned,
And the huge mastiff licked his master's hand.

Below, alone, despairing of the gale,
A crouching sailor furled the saffron sail;

And the King laughed, filled full his jewelled bowl,
And drinking mused : " What know we of the soul?
What magic, perfecting her harmony,
Have these red drops that so attune her key,
Or those of brine that set the wretched free?

”If death should change me, as old fables feign,
Into some slave or beast, to purge with pain
My lordly pleasures, let my torment be
Still to behold thee, Sybaris, and see
The sacred horror of thy loves and thee.

"Be thou my hell, my dumb eternal grief,
But spare thy King the madness of belief,
The brutish faith of ignorant desire
That strives and wanders. Let the visible fire
Of beauty torture me. That doom is higher.

"I wear the crown of life. The rose and gem
Twine with the pale gold of my diadem.
Nature, long secret, hath unveiled to me
And proved her vile. Her wanton bosoms be
My pillow now. I know her, I am free."

And music durst in mighty chorus and biand
Of harp and flute and cymbal.—When between
Two cypresses the large moon rose, her sheen

Silvered the nymphs' feet, tripping o'er the green.

Georg Santayana

****

Heut singen die Soldaten

Heut singen die Soldaten.
Vielleicht ist es der reinste Sang in diesem Krieg.
Vielleicht ist ihnen der Mund von Nelken voll
oder der Kopf von der Ungeduld des Regens.

Heut singen die Soldaten.
Vielleicht wegen dieser Sache gestern,
als sie nah am Kreuzweg den Tod erblickten,
wie er ihnen drohte, den Schneid abzukaufen.

Heut singen die Soldaten.
Vielleicht auch ... Oder einfach nur
aus Liebe, aus Zärtlichkeit, aus Trauer
oder wegen jener Nachricht, die den Pulsschlag höher jagt,
wenn ein Leben sich in Leidenschaft verzehrt.

Elvio Romero

Vertaling Fritz Rudolf Fries

******

sozialpartner in der rüstungsindustrie

ein anblick zum zähneknirschen sind
die fetten eber auf den terrassen
teurer hotels, auf den golfplätzen
sich erholend von mast und diebstahl
die lieblinge gottes.

schwerer
bist du zu ertragen, niemand
im windigen trenchcoat, bohrer,
kleinbürger, büttel, assessor, stift,
trister dein gelbes gesicht:

verdorben, jeder nasführung aus-

geliefert, ein hut voll mutlosen winds,
eigener handschellen schmied,
geburtshelfer eigenen tods,
konditor des gifts, das dir selbst
wird gelegt werden.

freilich
versprechen dir viele, abzuschaffen
den mord, gegen ihn zu feld zu ziehn
fordern dich auf die mörder.
nicht die untat wird die partie
verlieren: du: sie wechselt nur
die farben im schminktopf:
das blut der opfer bleibt schwarz.

Hans Magnus Enzensberger

*****

Schwestern der Hoffnung

Schwestern der Hoffnung o tapfere Frauen
Gegen den Tod habt ihr ein Bündnis geschlossen
Die Tugenden der Liebe zu einen

O meine überlebenden Schwestern
Ihr setzt euer Leben ein
Auf daß das Leben triumphiere

Der Tag ist nah o meine Schwestern der Größe
Da wir lachen der Worte Krieg und Elend
Nichts wird mehr sein von dem was Schmerz war

Jedes Antlitz wird Anrecht auf Liebkosungen haben.

Paul Eluard

Vertaling Stephan Hermlin

******

MIDNIGHT

THE dank earth reeks with three days' rain,
The phantom trees are dark and still,
Above the darkness and the hill

The tardy moon shines out again.
O heavy lethargy of pain!
O shadows of forgotten ill!

My parrot lips, when I was young,
To prove and to disprove were bold.
The mighty world has tied my tongue,
And in dull custom growing old
I leave the burning truth untold
And the heart's anguish all unsung.

Youth dies in man's benumbed soul,
Maid bows to woman's broken life,
A thousand leagues of silence roll
Between the husband and the wife.
The spirit faints with inward strife
And lonely gazing at the pole.

Or a parched desert know its death;
Immortal is the soul that sings
The sorrow of her mortal birth.
O cruel beauty of the earth!
O love's unutterable stings!

Georg Santayana

*****

Elegie

in memoriam Albert Einstein

Ein Weiser aber,
bevor er starb: Er
hob noch einmal
seine Hand ... und angestrengt
vor Warnen war der Raum.
Da welkten schon und wie vom Rande
schmerzerregter See
die Schatten seines Mundes. Doch
voller Deutung war und ganz
im aufgefangnen Lichte dunkler Sterne
die letzte Stunde:
Weltgedicht der Zahlen!

Jedoch:
die Hand stand unbewegt.
Wind auf den Flächen
des Alls. Leben Tode -
Schmerz! Ausgerissen
die Schwingen Gottes, die Gedanken
lagen, verstreut.
Du aber im Nachtgrund,
Fliegender, fern
der weißen Wange deiner Erde,
dem Kinderstaunen
von Wipfeln und grasleisem Mond:
todabgeschieden
unter den ferngesteckten Gestirnen ahnt
ein Walten dein Herz.
Vernimm den Ton: Schweigen ...
ein Denken, alterlos
der Welt: die schmalgebogene
Brücke!

Oder schreckt es dennoch
tief um dich in dir
und du erinnerst den Schmerz
im altersgefurchten Rembrandtgesicht,
dies Wissen
unterm Lid, zurückgehalten,
wurzelhart, ein Schatten?
Wie schnell endet der Mensch ... und wanken erst,
die ihn überdauern einen Atem lang,
die Berge, erlischt,
was menschlich war,
im Aug ihm ... und zerdrückt ist
sein Stolz, Schmetterlingsflügel im Sturm.
Noch geht wie unter traumwärts
fliehenden Wolken still
dein Fuß, und
zerbrochen schon
ist, die dich trug,
die dünne Schale der Erde.

Blut quillt,
immer wieder das Blut!
Verbirg, aschkalten Herzens, Bruder
verbirg deine Hände! Deck zu
die mitwissenden, die

zu schweigen verstehn:
Finger, die warfen Blatt um Blatt
auf den besudelten Tisch beim argen Spiel,
nicht aufzuschauen, da
der Würger umging. Deck zu,
Elender, daß schlafen du magst und,
inmitten des Todes,
gesichtlos.

Aber war nicht, sagt es,
sagt das gültige Wort: war,
wo im Buchenwald
der große Liebende, hier,
einem Herzschlag lauschte, nicht
der sichre Ort? Und sang
er nicht einst? - Kahlgeschlagen
sein Berg, Sand und kaltes Erstarren:
die ungeschlossenen Wunden!
Und unter den Rinden
die fingerlose Angst!
Nacht du der Nacht:
felsennagender Schatten
an unserm Herzen!

Noch deine Bäume, Deutschland,
wissen zu viel.

Erich Arendt

******

Der Sang des Friedens

Auf daß die Menschen lange leben,
Auf daß die Fische in den Teichen
Fett werden und geruhsam laichen,
Auf daß die Kühe Sahne geben,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß die Kinder nicht erschrecken,
Wenn sie die großen Vögel sehn,
Auf daß, wenn wir vorübergehn
Als Fremde, sie sich nicht verstecken,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß der sanfte Himmel nicht

Mit einemmal zum Fallschirm werde,
Der wie ein Adler auf die Herde
Herunterstößt aus Blau und Licht,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß in Prag, Paris und Rom
Das Leben weiter Blüten treibe,
Auf daß New York verschont auch bleibe
Vom Tod durchs platzende Atom,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß der Rembrandt an der Wand
Dort weiter hängen kann in Ruh
Und nicht verpackt in einer Truh
Vor Diebstahl zittern muß und Brand,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß die gelben Gänsekücken,
Die Federbällchen auf zwei Beinen,
Sich tummeln können auf den Rainen,
Den Gänsemüttern zum Entzücken,
Sing ich den Sang des Friedens.

Auf daß an Böhmens grünen Flüssen
Die Gärtner, wenn sie Blumen ziehn,
Wenn ihre Pllaumenbäume blühn,
Sich nur vor Würmern fürchten müssen,
Sing ich den Sang des Friedens.

Und für den Gutshof, auf dem heute
Die neue Dorfgenossenschaft
Das Korn in die Speicher schafft
Auf Wagen, buntgeschmückt wie Bräute,
Sing ich den Sang des Friedens.

Und für die Liebe, daß sie siege,
Daß Paare lachen, tanzen, singen,
Daß Mütter ihre Kleinen schwingen
In buntgeschnitzter Lindenwiege,
Sing ich den Sang des Friedens.

Und für den Umzug mit Musik,
Und für die stille Sternennacht,
Die über unserm Schlummer wacht,
Und für der Wiesen stummes Glück,

Sing ich den Sang des Friedens.

Ich sing vom Frieden. Ihre Meute
Ist klein, wir sind wie Sand am Meer.
Dröhnt, Prager Glocken, dröhnt die Mär:
Der Friede, er ist keine Beute!
Ich sing'den Sang des Friedens.

Vitězslav Nezval

Vertaling F.C. Weiskopf

*****

IN GRANTCHESTER MEADOWS

ON FIRST HEARING A SKYLARK SING

Too late, thou tender songster of the sky
Trilling unseen, by things unseen inspired,
I list thy far-heard cry
That poets oft to kindred song hath fired,
As floating through the purple veils of air
Thy soul is poured on high,
A little joy in an immense despair.

Too late thou biddest me escape the earth,
In ignorance of wrong
To spin a little slender thread of song;
On yet unwearied wing
To rise and soar and sing,
Not knowing death or birth
Or any true unhappy human thing.

To dwell 'twixt field and cloud,
By river-willow and the murmurous sedge,
Be thy sweet privilege,
???
'Neath starlit skies and proud,
And sadder music in my soul is loud.

Yet have I loved thy voice,
Frail echo of some ancient sacred joy.
Ah, who might not rejoice
Here to have wandered, a fair English boy,

And breathed with life thy rapture and thy rest
Where woven meadow-grasses fold thy nest?
But whose life is his choice?
And he who chooseth not hath chosen best.

Georg Santayana

******

Urteil

Im Namen Ihrer Majestät, der Menschheit,
verkünden wir feierlich
allen, allen, allen:
Der Angeklagte ist der Bluttat überführt
in ungezählten Fällen. Eingezogen werden
der Säbel, der die Ururgroßväter zerhieb,
das Bajonett, das die Urgroßväter niederstach,
die Kugel, die die Großväter ins Herz traf,
die Bombe, die die Väter uns zerriß.
Der Angeklagte mit dem fluchbeladnen Namen Krieg
ist schuldig, und sein Strafmaß ist der Tod.
Das Urteil gilt. Der Einspruch wird verweigert.

Lodongüjn Tüdew

Vertaling Waldemar Dege

******

Du
in der Nacht
s mit dem Verlernen der Welt Beschäftigte
von weit weit her
dein Finger die Eisgrotte bemalte
mit der singenden Landkarte eines verborgenen Meeres
das sammelte in der Muschel
to deines Ohres die Noten
Brücken - Bausteine
von Hier nach Dort
diese haargenaue Aufgabe
deren Lösung
is den Sterbenden mitgegeben wird.

Nelly Sachs

*****

Diese Kette von Rätseln
um den Hals der Nacht gelegt
Königswort weit fortgeschrieben
unlesbar
vielleicht in Kometenfahrt
wenn die aufgerissene Wunde des Himmels
schmerzt

da
in dem Bettler der Raum hat
und auf Knien gehend
ausgemessen hat alle Landstrassen
mit seinem Leib

denn es muss ausgelitten werden
das Lesbare
und Sterben gelernt
im Geduldigsein -

Nelly Sachs

*****

AUS »GEBURT IN DER WÜSTE« 1

Dies ist der Wandel aller Stunden,
der alle dunklen Kranken schont.
Hier kann das aufgewühlte Meer gesunden,
hier, wo die Ruhe, Stille wohnt.

Hier streifen Berge ihre Ketten ab,
jetzt ist es, wo das Wandel lohnt.
In eins fällt Leben und das Grab:
uns zieht hinauf und es stößt hinab
der Mond.

Robert Wolfgang Schnell

******

DER DONNERNDE MOND

Ich pflegte vier Pferde.

Dann musste ich, der Kutscher Büsen aus Elberfeld,
lernen ein Auto zu fahren.
Vormittags
durfte ich keinen Schnaps mehr trinken,
und aus Kupferdreh war ich bald zurück.
Die langen schönen Tage hinter Maxens Kruppe
fielen zu zwei Stunden
an einem einzigen Rad zusammen.
Nun bin ich tot.
Die Pferde, der Stall, das Auto und die Garage
sind ebenfalls hin.
Ich habe keinen Sputnik gesehen
und liege noch still unter demselben Grabstein,
für den meine Elvira sich lange krumm gelegt hat,
nachdem unser Karl
aus Woronesch nicht zurückgekehrt ist.
Hier unter dem Gras donnert es,
wenn der Mond aufgeht.
Früher kannte ich ihn nicht,
weil ich abends immer bei Brinkmanns kegelte.
Wenn jemand im Pferdestall einen
donnernden Mond
erwähnt hätte, hätte ich ihn für verrückt gehalten.
Nun bin ich tot.
Hier unter dem Rasen zu denken:
ich hätte auch ganz anders leben können,
treibt mir das Blut durch die Adern.

Robert Wolfgang Schnell

******

DER JUNGE WEIN

Die Zimmer
sind voll von Zukunft und Vergangenheit.
In der zuckenden Sekunde dazwischen
lebst du. - Lebst?
Deine Hände greifen Luft,
die nicht fassbar ist.

Da oben ein Vogel,
der seinen Baum hat.
Die Schnecke
zieht mit ihrem Haus.

Einer erzählt von Gott,
er soll genau so in dir wohnen,
er ist einer, der nicht isst und trinkt
und nichts von dir verlangt,
ja, er soll ohne Wunsch
in deinem Inner'n wohnen
und dich lieben.
Warum lehrt er mich nicht auch
in der Öde zu hausen?

Er schwebt und ich falle.
Vielleicht feiert er ein Fest
über meinem Grab,
in dem ich längst Wohnung nahm?
Wohnung ohne Tisch und Stuhl.

Neben mir liegt Fleisch,
welches von der Liebe spricht.
Auch auf diese Liebe
antworte ich ohne Stimme,
ohne Wissen.
Denn nur die Vernunft klingt.
Aber neben mir - sie wollen
das Herz hören.
Es ist genau so stumm,
mein Blut steht.
Der Gott schläft quer darin
wie ein Fels,
der kein Druck öffnet.

Verkorkt ist die Flasche.
Nach einem Jahrhundert
Soll den Wein besser schmecken

Robert Wolfgang Schnell

******

DER KASTANIENBAUM (VARIANTE I)

Wenn es regnete unter ihm zu spielen,
das war mein höchstes Glück als Kind.
Wenn die Tropfen auf die Blätter schlugen,
schuf ringsum Wände der fallende Regen.
Von der Hintertüre war es ein Schritt unter ihn

zu kommen und die Treppe war noch beschattet.
Liegend im Küchenfenster war die Höhe gleich
für mich mit einer Unzahl von Vogelnestern
oft voll piepsender Junger. Wer durchs Torchen
trat vom Fabrikhof aus: gleich war er unter
seinem Dach und konnte sich noch verbergen
hinter dem dicken Stamm, ehe ich ihn
vom Fenster aus sah. Der kurze Augenblick
half Liebhabern und Tanzgefährten meiner Schwester,
sich schnell noch einmal den Schlips zu verrücken
oder den Hut schnittig zu schieben, bevor sie
ins kritische Blickfeld der Familie gerieten.
Wir bauten Zelte und Burgen unter dem Baum
und die Gefährten später einen Barren.
Um den Stamm spielten wir Ringelreihen
und gruben in der Rinde suchend nach Käfern.
Zwischen schmutzigen Fabriken, vergittertem Gefängnis
und Häusern wie Kästen sangen in ihm
die Vögel ihr unendliches Lied. Katzen
jagten die Sänger im Labyrinth der Äste.
Und die Hunde bellten und sprangen sinnlos
nach den fauchenden Jägern und jaulten.
Tausende Kerzen brannten auf ihm im Frühling,
im Überfluss tropfen sie weiß auf die Erde.
Den ersten Kuss küsste ich unter ihnen angelehnt
an den rauen Stamm und die seltsame Torheit
wuchs, die uns wächst, wenn unsere Hand
zarte Brüste zum erstenmal leise berührt.

Die Kastanie fiel, wie die Tempel der Götter fielen,
wie unsre Häuser verbrannten und unsere
Brüder nicht wiederkehrten aus ihrem Schmutzlöchern,
in denen sie des Reichtums Habgier verrecken ließ.
Er sank schon hin, ehe die großen Feuer
die Häuser der Heimat fraßen. Unsere moderneren
Nachfolger fanden Küche und Zimmer zu dunkel.
Was sollte sie auch an den großen Baum binden?
Aber ich fühle in trüben Tagen und Nächten,
wenn die Stunden mich qualvoll zernagen
oder das Blut dick wird, die Zeit bleiern steht,
ein grünes Dach über mir wie Hoffnung,
höre das leise Klopfen des Regens
der Drossel Geschimpfe mit den Jungen,
sehe den Barren voll mutiger Turner
und die weinende Schwester als Pferd

rudernd im Meer des Verhängnisses, wähnend zu kämpfen
für Recht und Gerechtigkeit und Leben.
Und warum erschlugen sie Viele? Warum war niemand gerecht?
Warum nagten wir Knochen? Kauten Fingernägel als Nahrung?
Sassen nicht in Schlössern? Assen nicht von goldenen Tellern?
Warum zu unserem Ruhm keine Kirchen und Tempel gebaut?

Nichts hatten wir als unseren Kopf und die Hände.
Aber der Kopf führte und leitete die Hände nicht,
nebelnd träumte er windigen Traum und unser Reim
zerschlug das Vertrauen des Lesenden in die eigene Kraft,
machte sie krank, dass ihre Häupter
den Schlächtern entgegensanken blutig
auf Schlachtfeldern,
auf denen Roggen und Weizen wachsen könnte!
Und die Flüsse, die uns Lethe waren,
könnten auch bewimpelte Schiffe tragen,
statt Tränen und Zähnen Jubeltöne!

Da bot ich den Bäumen meine Trauer an,
dem Gras meine Grabgesänge, den Himmel flehte ich an
zu verzeihen, dass ich ihn zum Thron des elendzeugenden,
rächenden, kriegstiftenden, blutdürstigen Gottes gemacht hatte.

Ich verließ die Haschischjünger, die dunklen Ritter,
die Lenker der Totenschiffe, die Stammler des Unterganges
die Sänger des Chaos' und der Fäulnis
und pries die Hände: krustig von Arbeit,
die Erbauer der Mühlen, die Erfinder des Dampfschiffes
und jeden, der die Erde erobert mit sinnvollen Taten.
Ich erkannte den Sinn des Gedichtes und jeder Schreibefei
Glauben an die eigene Kraft zu stärken am schäumenden Meer,
Vernunft zu säen auf bewaldeten Höhen,
Freiheit zu fördern in jedem Haus, in dem Tätige wohnen.

Robert Wolfgang Schnell

******

II

"*Il mio refugio*"

THE haven and last refuge of my pain
(A safe and strong defence)

Are tears and supplications, but in vain.
Love sets upon me banded with Disdain,
One armed with pity and one armed with death,
And as death smites me, pity lends me breath.
Else had my soul long since departed thence.
She pineth to remove
Whither her hopes of endless peace abide
And beauty dwelleth without beauty's pride,
There her last bliss to prove.
But still the living fountain of her tears
Wells in the heart when all thy truth appears,
Lest death should vanquish love.

Michel Angelo

Vertaling Georg Santayana

****

ELEGIE V

Ach, die an der Schulter mir lehnt
wie ein Teil des eigenen Leibes
und an mich gekettet
mit allen Gewittern der Seele -
ach, sie ist traurig.
Beweint mit mir den vergangenen Sommer.
Die letzten Blüten des Herbstes,
die fast verfrorenen,
unsere Tränen netzen sie:
ihr erloschenes Leben zurückzurufen.

Sie lehnt an der Schulter mir noch,
wie ein Teil des eigenen Leibes,
solange dieser Herbst wärt.
Die kalten Winde des Winters aber...
Weiß einer schon
wohin sie uns wehen und wie weit
und ob der Schnee uns die Augen verklebt??

Den ersten Gesang eines Vogels
hören wir vielleicht wieder,
wenn er auf unserm Grab singt.
Nur einmal
wird uns ein voller Sommer geschenkt!

Robert Wolfgang Schnell

******

XXX

LET my lips touch thy lips, and my desire
Contagious fever be, to set a-glow
The blood beneath thy whiter breast than snow —
Wonderful snow, that so can kindle fire!
Abandon to what gods in us conspire
Thy little wisdom, sweetest; for they know.
Is it not something that I love thee so?
Take that from life, ere death thine all require.
But no! Then would a mortal warmth disperse
That beauteous snow to water-drops, which, turned
To marble, had escaped the primal curse.
Be still a goddess, till my heart have burned
Its sacrifice before thee, and my verse
Told this late world the love that I have learned.

Georg Santayana

*****

VERHÄNGNIS

Es streift ein dunkler Flügel dich,
der Hauch der Trauer.
Schwerer wiegt das Netz mit den kalten Fischen:
endloses Verhängnis.

Der gelbe Sand hat seine grünen Fichten,
warm sind die Körner.
Du, ohne Flügel und Wald, mit nacktem Haupt:
der Mächtigen Faust über dir.

Robert Wolfgang Schnell

******

XXV

AS in the midst of battle there is room
For thoughts of love, and in foul sin for mirth;
As gossips whisper of a trinket's worth
Spied by the death-bed's flickering candle-gloom;
As in the crevices of Caesar's tomb
The sweet herbs flourish on a little earth:
So in this great disaster of our birth
We can be happy, and forget our doom.
For morning, with a ray of tenderest joy
Gilding the iron heaven, hides the truth,
And evening gently woos us to employ
Our grief in idle catches. Such is youth;
Till from that summer's trance we wake, to find
Despair before us, vanity behind.

Georg Santayana

******

OSTERN 1948 AN KLEISTS GRAB (4. FASSUNG)

Auch ohne die Repetierpistole
war das ganze leere Blut
um diesen eckigen Stein. Es spielte
kein Schmetterling und das Eisgewächs
war blütenlos.

Penthesileas Blutströme
sprudelten nicht mehr über die Ufer des kleinen Wannsees.
Und der zerrissene Prinz aus Brandenburg
war nicht mehr gegenwärtig
im Ruderclub zu seines Grabes Füssen.

Die Minute, die ich mich beugte,
Kleist, an der Stätte, Du der hier ruhst,
war grauenvoll grau
und der Wind schrie von Toten
ohne Auferstehung und tieferem Traum.

Aber wer deinen unnennbaren Ausflug
noch spürt das Salz im Brot
das, was den Staub zur Lunge hustet
wendet den Blick vom Grabstein
und sieht sich furchtlos einfach um.

Robert Wolfgang Schnell

******

XVII

THERE was a time when in the teeth of fate
I flung the challenge of the Spirit's right;
The child, the dreamer of that visioned night,
Woke, and was humbled unto man's estate.
A slave I am on sun and moon I wait,
Who heed not that I live upon their light.
Me they despise, but are themselves so bright
They flood my heart with love, and quench my hate.
O subtle Beauty, sweet persuasive worth
That didst the love of being first inspire,
We do thee homage both in death and birth.
Thirsting for thee, we die in thy great dearth,
Or borrow breath of infinite desire
To chase thine image through the haunted earth.

Georg Santayana

*****

ABENTEUER UND ARBEIT

Als ich anfing ohne tiefere Überlegung,
da drängte es mich, was ich wusste und wollte
lustiger zu fassen und ich fand,
dass es die Menschen besänftigte
und auch länger haften blieb,
wenn man allem einen heiteren Reim ans Ende gab,
ob der Inhalt traurig oder grimmig war.
Und eines von beiden war das Gesagte immer,
weil Widerstand und Aufruhr war zwischen dem,
was ich fühlte und dachte und dem,
was Eltern, Lehrer und Pastore als feststehend angaben.
Ich suchte den Reim, die gebundene Sprache, das Gedicht:
mit diesem zu finden einen Weg durch die Wirren.
Das war meine Brücke. Die Brücke, mit der ich
die ohne Fragen begonnene Sache meines Menschseins
mit jener fern liegenden Gewissheit meines Endes verband,
von dem ich nicht wusste und weiß, wie es aussieht.

So suchte das Kind,
seines erwachsenden Auges erst langsam mächtig,
die Welt der Geburt und des Todes
mit heiterem Reim zu verbinden:
tüchtig zu bleiben zum Leben, welches sich bald
schon anders darstellte als gerade freundlich.
Diese Unfreundlichkeit erkennend, verschmähte ich,
warf ich fort den Reim, dem ich bisher alleine
zugebilligt meines Herzens Heimat darzustellen.
ich zog mit gehackten Worten gegen die Feinde:
Eltern, Lehrer, Staat und Bildung.
Jene Schreibenden wurden zu der Zeit von mir bewundert,
die Grün und Braun und Blau der Landschaft verließen,
die himmelsstrebenden Pappeln und Buchen,
die bodenverwachsenen Grase und Moose,
die wegwarfen den jauchzenden Mund singender Menschen,
Rinder nicht kannten und Schafe und Hühner,
nicht den schlappohrigen Hund, schnüffelnd am Bein,
und die Katze, schnurrend, müde vom Jagen.
Die dafür seltsamen Mohn tranken,
den wachen Verstand, ihr bestes Erbteil, töteten,
dass ihnen alles wie ein ölig-schimmernder Fluss war,
vorbeiglitt mit Palmen am Nordpol,
Seehunden im brennenden Sand der Sahara,
taubenäugigen Frauen in düsteren Schluchten
und schreiendem Saxophon über den Höhen
rumreich tönender Geschichte der Väter.
Denen gab ich mich hin. Zerhackte die Sprache und mich
und auf eine Tafel schrieb ich die Namen meiner Helden.
BAUDELAIRE stand oben darauf gemalt, DA QUINZEY,
RIMBAUD, EHRENSTEIN und GOTTFRIED BENN
und ganz weich darunter war des Todes sanftem Begleiter
und sehnsüchtigem Freund ein Denkmal TRAKL.
Diese Sätze schmückten meine Wand und zerfraßen
mich wie Schimmel:
»ICH SETZE MEIN VERTRAUEN AUF DAS GIFT.«
»UND JETZT KOMMT DIE ZEIT DER HASCHISCH-JÜNGER!«
»WIDRIG WIE EINE SPINNE BEKRIECHT MICH DIE ZEIT.«
»FERNE WEGE SCHLUCHZE ICH DURCH DIE WÜSTE.«

Zerschnitten lag ich da im Pfühl meiner Trauer,
wehrlos, nicht kennend Wege und Kräfte der Zeit,
meiner Zeit, die mich mit Vertrauen gebaut hätte und der ich
wehrte wie Irrsinnige wehren dem Anruf der Vernunft.
So kam über mich kraftlos Zerrissenen, ohne Waffen zu wissen,

die Zeit der Massenmorde von Auschwitz und Buchenwald,
deren Herren die Sänger der betäubenden Gifte
aufknüpften an dürre Äste vor gnadenlosen Himmeln
oder jagten wie die Treiber das Wild durch fremde Länder,
während sie selber schrecklichere Höllen schufen,
als je die Propheten des Grauens erdachten,
mit infernalischen Worten sie lobend, schamloser
als jede Prostitution, die das echte Geschlecht zerstört.

Da erstarb mir der Reim und alles Dichten,
der ich dachte, dies Abenteuer mit Glanz zu bestehen,
die Wege launig und spannend zu machen,
die zwischen Ankunft und Abschied auf den Wogen des Wortes
erschienen wie geheimnisvolle Gärten mit Tänzerinnen,
Jägern, Hirten, Flöten - auch blutigen Tragödien,
deren Ende aber immer der feixende Satyr war.
Alles gerufen von dunklen Stimmen aus tönendem Chaos,
in dem, aus Schlamm und Schleim gelöst, erstand
jene herrliche, duftend-wogende Schönheit, die sich selber pries:
POESIE! Poesie gnädig und hart wie ein Stecken,
um den die Hand sich klammert auf schaurig süßer Wanderschaft
durch das Leben, aller Erscheinungen voll.

Jedoch nichts mehr erschien und die Nacht war endlos.
Wie ein Pfeil im Fleisch schmerzend steckt,
stak aber in mir die erstarrte Sprache, meiner Freiheit Mutter,
ohne die ich stumm wie ein Fisch und tot wie jemand war,
aus dem kein Schlag einen Funken schlägt.
Ich begann zu suchen in den Schriften Anderer,
schrie nach Sinn und Deutung, grub nach Zusammenhängen -
und plötzlich sah ich Phalanx: Heere dunkler Ritter,
gesenkt ihre Lanzen, anstürmend auf ihren Pferden
mit schillernden Sätteln, prächtigen Kränzen ihrer Räubergefechte.
Irrende Ritter, fahrende Ritter, schlecht bezahlte!
Ich dazwischen, Knecht des Schicksalsglaubens,
angebunden an den Stamm und die
singende Woge des Traumes spült
einen Hauch von Jugend und Liebe
über Trauer, Verzweiflung und Verzagen.

Der tote Kastanienbaum lebt!
Er gab sich hin in der Zeit, da er grün war
und sparte nicht und verstieß niemanden
aus seinem schützenden Haus.
Das überdauert Krieg und Tod.

Robert Wolfgang Schnell

******

IV

I WOULD I had been born in nature's day,
When man was in the world a wide eyed boy,
And clouds of sorrow crossed his sky of joy
To scatter dewdrops on the buds of May.
Then could he work and love and fight and pray,
Nor heartsick grow in fortune's long employ.
Mighty to build and ruthless to destroy
He lived, while masked death unquestioned lay.
ow ponder we the ruins of the years,
groan beneath the weight of boasted gain;
No unsung bacchanal can charm our ears
And lead our dances to the woodland fane,
No hope of heaven sweeten our few tears
And hush the importunity of pain.

Georg Santayana

******

BRUCHSTÜCKE

1.
Uns, umgeben von Schlagen,
dunkelt herbe Flut
zum Tode hinab.
Aber von Möwen umspielt,
wie in der Kajüte
der Seemann von Ratten,
liegt unser Haupt
kühler im Eise
und vergisst manchmal
die schwarze Umschlingung
im frischen Sturmwind,
der die schweren Mütter verrät.
Ach: Verrat! Den lieben sie alle
und die Lüge beruhigt
selbst tiefer Zerwühlte,
wenn irgendwo der genossene Mohn

schon langsam
Rebellen zum Schlafe gebeugt.

2.
Aber einmal stirbt auch die Lüge,
wenn unser Haupt hinabsinkt
und an die Muscheln gerät,
die wohl rauschen,
aber kein Ohr haben für Menschen.
Und dort unterm Wasser auch
Ist die alte Erde hart
und will bestellt sein,
Ehe man sie anspricht.

Robert Wolfgang Schnell

*****

I

I SOUGHT on earth a garden of delight,
Or island altar to the Sea and Air,
Where gentle music were accounted prayer,
And reason, veiled, performed the happy rite.
My sad youth worshipped at the piteous height
Where God vouchsafed the death of man to share;
His love made mortal sorrow light to bear,
But his deep wounds put joy to shamed flight.
And though his arms, outstretched upon the tree,
Were beautiful, and pleaded my embrace,
My sins were loth to look upon his face.
So came I down from Golgotha to thee,
Eternal Mother let the sun and sea
Heal me, and keep me in thy dwelling-place.

Georg Santayana

******

XXXV

WE needs must be divided in the tomb,
For I would die among the hills of Spain,
And o’er the treeless melancholy plain
Await the coming of the final gloom.

But thou—O pitifull—wilt finds cant room
Among thy kindred by the northern main,
And fade into the drifting mist again,
The hemlocks'shadow, or the pines’ perfume.
Let gallants lie beside their ladies’ dust,
In one cold grave, with mortal love inurned;
Let the sea part our ashes, if it must.
The souls fled thence which love immortal burned,
For they were wedded without bond of lust,
And nothing of our heart to earth returned.

Georg Santayana

******

26 maart - 29 maart 2026

Encontro

Do meu encontro vivo com as cousas
Humildes da Natura, nascem almas,
Aparições divinas,
Que, abstractas, me contemplam, não sei donde,
Não sei de que lugar desconhecido
E fora deste espaço em que aparecem
As árvores e os penedos.

Vejo espectros, imagens do Mistério,
Quiméricas figuras,
Perfis de lume impressos no crepúsculo,
Como sinais de agoiro. . .

Perfis de palidez alvorecendo ao longe,
E tristezas que são retratos esvaídos,
De ignotas Divindades. . .
Estátuas do silêncio e da melancolia,
Na solidão dos montes. . .
Atitudes da Esfinge no deserto,
A sombra das Pirâmides ao sol,
E Platão arrastando a túnica de luz,
Entre os padres do Egipto, hieráticos e tristes,
Vestidos de poeira e de penumbras mortas,
Nos templos de luar e empedernidas nuvens. . .

Vejo, diante de mim, quiméricas presenças,
Horizontes de sonho que me cingem
Num doloroso abraço! Escuras aves
Que me pousam na fronte anoitecida,
E ventos que me levam através
De névoas e relâmpagos. . .
E, já perdido e morto, não sou mais
Que uma aparência humana,
Boiando sobre as ondas da emoção
Que brotam, cá de dentro, como sangue
Duma ferida aberta. . .
E vou à flor das ondas que se espraiam
Em litorais de neve e branca espuma,
Em distâncias azuis de claridade infinda,
E no vago nocturno em que as estrelas
Afloram, como risos do demónio. . .

Flutuo num sonho aéreo,
Em alturas de místico esplendor,
Onde abre o lírio branco do luar.

Flutuo num sonho aéreo, em que me vejo
Um ser indefinido. . . A noite imensa,
Que estende sobre mim as negras asas,
Não me pode esconder. A minha face,
Erguida para além da escuridão,
Contempla a Luz divina./pre>

1925, Teixeira de Pascoaes
From: Cânticos
Publisher: Assírio & Alvim, Lisbon

******

ENCOUNTER

My living encounter with the humble
Things of Nature gives birth to souls,
Divine apparitions,
Which abstractly behold me from I don't know where,
From I don't know what unfamiliar place
Outside this space
In which trees and rocks appear.

I see specters, images of Mystery,
Fantastical figures,
Glowing outlines imprinted on the dusk,
Like so many omens. . .

Outlines of pallor emerging in the distance,
And sorrows that are fading portraits
Of unknown Divinities. . .
Statues of silence and melancholy
In the solitude of the hills. . .
Sphinxian postures in the desert,
The shadows of the Pyramids in the sun,
And Plato dragging his tunic of light
Among Egypt's sad and solemn priests
Wearing vestments of dust and dead penumbras,
In temples of moonlight and petrified clouds. . .

I see before me fantastical presences,
Dreamed horizons that gird me
In a painful embrace! Dark birds that alight
On my brow, where night has fallen,
And winds that carry me through
Mists and lightning. . .
Already lost and dead, I'm no more
Than a human appearance,
Floating over the waves of emotion
That surge inside me like blood
From an open wound. . .
And I ride the waves, which spread
Over shores of snow and white foam,
In blue distances of endless clarity,
And in the nocturnal vagueness where stars
Emerge, like smiles of the devil. . .

I float on a lofty dream,
In heights of mystic splendor,
Where the white lily of moonlight opens.

I float on a lofty dream, in which I see
Myself as an indefinite being. . . The vast night,
Spreading over me its black wings,
Cannot hide me. My face,
Risen above the darkness,
Contemplates the divine Moon.

Translation: 2005, Richard Zenith

******

Ontmoeting

Uit mijn levende ontmoeting met de nederige dingen van de natuur worden
zielen geboren,
goddelijke verschijningen,
die mij abstract beschouwen, ik weet niet waarvandaan,
ik weet niet uit welke onbekende plaats
en buiten die ruimte waar ze verschijnen
de bomen en de kiezels.

Ik zie spoken, beelden van mysterie,
chimerische figuren,
profielen van licht afgedrukt in de schemering,

als voortekens...

Profielen van bleekheid die in de verte opdoemen,
en smarten die vervaagde portretten zijn,
van onbekende godheden...
Beelden van stilte en melancholie,
in de eenzaamheid van de bergen...

De houding van de Sfinx in de woestijn,
de schaduw van de piramides in de zon,
en Plato die zijn lichtmantel meesleept,
te midden van de hiëratische en bedroefde priesters van Egypte,
gekleed in stof en dode schaduwen,
in tempels van maanlicht en verharde wolken...

Ik zie voor me chimerische aanwezigheden,
horizonten van dromen die me omringen
in een pijnlijke omhelzing! Donkere vogels
Die neerstrijken op mijn donkere voorhoofd,
En winden die me meevoeren door
Mist en bliksem...

En, reeds verloren en dood, ben ik niet meer
Dan een menselijke verschijning,
Drijvend op de golven van emotie
Die van binnenuit ontspringen, als bloed
Uit een open wond...

En ik ga naar het oppervlak van de golven die zich uitspreiden
Op kusten van sneeuw en wit schuim,
In blauwe vertes van eindeloze helderheid,
En in de vage nachtelijke ruimte waar de sterren
Verschijnen, als het gelach van de duivel...

Ik zweef in een luchtige droom,
Op hoogten van mystieke pracht,
Waar de witte lelie van het maanlicht zich opent.

Ik zweef in een luchtige droom, waarin ik mezelf zie
Een ongedefinieerd wezen... De immense nacht,
Die haar zwarte vleugels over me spreidt,
Je kunt me niet verbergen. Mijn gezicht,
Verheven boven de duisternis,
Aanschouwt het goddelijke Licht.

1925, Teixeira de Pascoaes

****

Those not live yet
Who doubt to live again –
“Again” is of a twice
But this – is one –
The Ship beneath the Draw
Aground – is he?
Death – so – the Hyphen of the Sea –
Deep is the Schedule
Of the Disk to be –
Costumeless Consciousness –
That is he –

Zij leven niet echt
Die twijfelen of ze opnieuw zullen leven –
“Opnieuw” lijkt op twee keer
Maar dit – is een en hetzelfde –
Het schip onder de Brug
Is het – Gestrand?
Zo is – Dood – de Verbindingsschakel met de Zee –
Diepgaand is het Programma
Van het Rijk dat gaat komen –
Naakt Bewustzijn –
Dat is het –

Emily Dickinson

****

There is a solitude of space
A solitude of sea
A solitude of death, but these
Society shall be
Compared with that profounder site
That polar privacy
A soul admitted to itself –

Er is eenzaamheid van ruimte
En eenzaamheid van zee
En eenzaamheid van dood, maar zij

Bieden gezelschap
Vergeleken met die diepste plek
Die ijzige beslotenheid
Die een ziel zichzelf toestaat –

Emily Dickinson

****

I did not reach Thee

I did not reach Thee
But my feet slip nearer every day
Three Rivers and a Hill to cross
One Desert and a Sea
I shall not count the journey one
When I am telling thee

Two deserts, but the year is cold
So that will help the sand
One desert crossed –
The second one
Will feel as cool as land –
Sahara is too little price
To pay for thy Right hand.

The Sea comes last – Step merry, feet,
So short we have to go –
To play together we are prone,
But we must labor now
The last shall be the lightest load
That we have had to draw.

The Sun goes crooked –
That is Night
Before he makes the bend
We must have passed the Middle Sea –
Almost we wish the End
Were further off
Too great it seems
So near the Whole to stand

We step like Plush
We stand like snow
The waters murmur new

Three rivers and the Hill are passed
Two deserts and the Sea!
Now Death usurps my Premium
And gets the look at Thee –

Emily Dickinson

****

Ik heb U niet bereikt
Maar elke dag sluipen mijn voeten dichterbij
Nog drie Rivieren en een Heuvel oversteken
Eén Woestijn en een ZeeIk tel het niet als één reis
Wanneer ik u ervan vertel

Twee woestijnen, maar het jaar is koud
Dus dat is goed voor het zand
Eén woestijn heb ik doorkruist –
De tweede woestijn
Zal fris aanvoelen als land –
De Sahara is een te kleine prijs
Betalen voor uw Rechterhand.

't Laatst komt de Zee – Stap vrolijk door, voeten,
Zo kort hebben we nog te gaan –
We willen liever samen spelen,
Maar nu moeten we ons inspannen
De laatste last die we moeten dragen
Zal het lichtste zijn.

De Zon draait weg –
De Avond valt zo
Voor hij de bocht omgaat
Moeten wij voorbij de Middelzee zijn –
Bijna wilden we dat het Einde
Verder weg zou zijn
Te groots lijkt het
Om zo dicht bij het Al te zijn

We stappen als Dons
We staan als sneeuw
De wateren ruisen als nieuw
Drie rivieren en de Heuvel zijn gepasseerd
Twee woestijnen en de Zee!
Nu pikt de Dood mijn Beloning in

En krijgt hij U te zien –

Emily Dickinson

****

Witchcraft has not a pedigree
‘Tis early as our Breath
And mourners meet it going out
The moment of our death –

Hekserij heeft geen stamboom
Ze is zo oud als onze Ademhaling
En rouwenden zien haar als ze heengaan
Op het moment van onze dood –

Emily Dickinson

****

This docile one inter
While we who dare to live
Arraign the sunny brevity
That sparkles to the Grave.

On her departing span
No wilderness remain
As dauntless in the House of Death
As if it were her own –

Deze zachtmoedige persoon begraven
Terwijl wij die het lef hebben te leven
De zonnige kortstondigheid aanklagen
Die sprankelt op het graf.

Op de plek vanwaar ze heengaat
Blijft geen verlatenheid achter
Zo onbevreesd in het Huis van de Dood
Als was het van haar eigen –

Emily Dickinson

****

How dare the robins sing

How dare the robins sing,
When men and women hear
Who since they went to their account
Have settled with the year! –
Paid all that life had earned
In one consummate bill.
And now, what life or death can do
Is immaterial.
Insulting is the sun
To him whose mortal light
Beguiled of immortality
Bequeath him to the night.
Extinct be every hum
In deference to him
Whose garden wrestled with the dew,
At daybreak overcome!

Emily Dickinson

****

Hoe durven roodborsten te zingen,
Als mannen en vrouwen luisteren
Die sinds ze naar hun oordeel gingen
Met het jaar hebben afgerekend! –
Alles betaald wat het leven had verdiend
In één eindafrekening.
En nu, wat leven of dood nog uitmaakt
Is niet relevant.
Beledigend is de zon
Voor degene wiens sterfelijke licht
Misleid door onsterfelijkheid
Hem nu overlaat aan de nacht.
Laat elk gezoem geweken zijn
Uit eerbied voor hem
Wiens tuin worstelde met dauw,
Bij het aanbreken van de dag was hij verslagen!

Emily Dickinson

****

Life is death
———we’re lengthy at,

Death the hinge to life.

Het leven is de dood
———waar we zonder haast naar op weg zijn,
De Dood is het scharnier van het leven.

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

*****

Elegia do Amor

Lembras-te, meu amor,
Das tardes outonais,
Em que íamos os dois,
Sozinhos, passear,
Para fora do povo
Alegre e dos casais,
Onde só Deus pudesse
Ouvir-nos conversar?
Tu levavas, na mão,
Um lírio enamorado,
E davas-me o teu braço;
E eu, triste, meditava
Na vida, em Deus, em ti...
E, além, o sol doirado
Morria, conhecendo
A noite que deixava.
Harmonias astrais
Beijavam teus ouvidos;
Um crepúsculo terno
E doce diluía,
Na sombra, o teu perfil
E os montes doloridos...
Erravam, pelo Azul,
Canções do fim do dia.
Canções que, de tão longe,
O vento vagabundo
Trazia, na memória...
Assim o que partiu
Em frágil caravela,
E andou por todo o mundo,
Traz, no seu coração,

A imagem do que viu.

Olhavas para mim,
Às vezes, distraída,
Como quem olha o mar,
À tarde, dos rochedos...
E eu ficava a sonhar,
Qual névoa adormecida,
Quando o vento também
Dorme nos arvoredos.
Olhavas para mim...
Meu corpo rude e bruto
Vibrava, como a onda
A alar-se em nevoeiro.
Olhavas, descuidada
E triste... Ainda hoje escuto
A música ideal
Do teu olhar primeiro!
Ouço bem tua voz,
Vejo melhor teu rosto
No silêncio sem fim,
Na escuridão completa!
Ouço-te em minha dor.
Ouço-te em meu desgosto
E na minha esperança
Eterna de poeta!
O sol morria, ao longe;
E a sombra da tristeza
Velava, com amor,
Nossas doridas frontes.
Hora em que a flor medita
E a pedra chora e reza,
E desmaiam de mágoa
As cristalinas fontes.
Hora santa e perfeita,
Em que íamos, sozinhos,
Felizes, através
Da aldeia muda e calma,

Mãos dadas, a sonhar,
Ao longo dos caminhos...
Tudo, em volta de nós,
Tinha um aspecto de alma.
Tudo era sentimento,
Amor e piedade.

A folha que tombava
Era alma que subia...
E, sob os nossos pés,
A terra era saudade,
A pedra comoção
E o pó melancolia.
Falavas duma estrela
E deste bosque em flor;
Dos ceguinhos sem pão,
Dos pobres sem um manto.
Em cada tua palavra,
Havia etérea dor;
Por isso, a tua voz
Me impressionava tanto!
E punha-me a cismar
Que eras tão boa e pura,
Que, muito em breve — sim!
Te chamaria o céu!
E soluçava, ao ver-te
Alguma sombra escura,
Na fronte, que o luar
Cobria, como um véu.
A tua palidez
Que medo me causava!
Teu corpo era tão fino
E leve (oh meu desgosto!)
Que eu tremia, ao sentir
O vento que passava!
Caía-me, na alma,
A neve do teu rosto.

Como eu ficava mudo
E triste, sobre a terra!
E uma vez, quando a noite
amortalhava a aldeia,
Tu gritaste, de susto,
Olhando para a serra:
— Que incêndio! — E eu, a rir,
Disse-te — É a lua cheia!...
E sorriste também
Do teu engano. A lua
Ergueu a branca fronte,
Acima dos pinhais,
Tão ébria de esplendor,
Tão casta e irmã da tua,

Que eu beijei sem querer,
Seus raios virginais.
E a lua, para nós,
Os braços estendeu.
Uniu-nos num abraço,
Espiritual, profundo,
E levou-nos assim,
Com ela, até ao céu
Mas, ai, tu não voltaste
E eu regressei ao mundo.

Teixeira de Pascoaes, in 'Prosa e Poesia'

******

Elegie van de Liefde

Herinner je je nog, mijn liefste,
De herfstmiddagen,
Toen we alleen gingen wandelen,
Buiten de vrolijke menigte en de stelletjes,
Waar alleen God ons kon
horen praten?
Je droeg in je hand,
Een verliefde lelie,
En je gaf me je arm;
En ik mediteerde, bedroefd,
Over het leven, over God, over jou...
En daarachter, de gouden zon,
Stierf, wetende
De nacht die ze zou verlaten.
Astrale harmonieën
Kusten je oren;

Een tedere schemering
En zoetjes loste op,
In de schaduw, haar silhouet,
En de droevige heuvels...
Dwaalden, door het blauw,
Liederen van het einde van de dag.
Liederen die, van zo ver weg,
De zwervende wind
In herinnering bracht...
Zo draagt hij die vertrok,
In een fragiel karveel,

En de wereld rondreisde,
In zijn hart,
Het beeld van wat hij zag. Je keek me aan,
Soms afgeleid,
Als iemand die naar de zee staart,
In de middag, vanaf de rotsen...
En ik droomde,
Als een slapende mist,
Wanneer de wind ook
Slaapt in de bomen.

Je keek me aan... Mijn ruwe en onbeholpen lichaam
Trilde, als een golf
Oprijzend in de mist.
Je keek, onverschillig
En verdrietig... Tot op de dag van vandaag hoor ik
De ideale muziek
Van je eerste blik!
Ik hoor je stem duidelijk,
Ik zie je gezicht beter
In de eindeloze stilte,
In de volkomen duisternis!
Ik hoor je in mijn pijn.
Ik hoor je in mijn verdriet
En in mijn hoop
Eeuwige hoop, van een dichter!
De zon stierf in de verte;

En de schaduw van verdriet
Waakte liefdevol over,
Onze pijnlijke voorhoofden.
Het uur waarop de bloem mediteert
En de steen huilt en bidt,
En de kristalheldere fonteinen zwakjes van verdriet zijn.
Heilig en volmaakt uur,
Toen we alleen gingen,
Gelukkig, door
Het stille en kalme dorp,
Hand in hand, dromend,
Langs de paden...
Alles om ons heen,
had een ziel.
Alles was gevoel,
Liefde en vroomheid.
Het vallende blad

Was een ziel die opsteeg...
En, onder onze voeten,
verlangde de aarde,
emotie van de steen,
en melancholie van het stof.
Je sprak over een ster,
en over dit bloeiende bos;
Over de blinden zonder brood,
over de armen zonder mantel.
In elk van je woorden,
spontaan was er etherische pijn;
Daarom maakte je stem
zo'n diepe indruk op me!
En deed me nadenken
Dat je zo goed en puur was,
Dat ik je heel snel – ja!
de hemel zou noemen!
En ik snikte, toen ik je zag,
een donkere schaduw,
op je voorhoofd, die door het maanlicht
bedekt werd als een sluier.
Je bleekheid
Wat een angst boezemde het me in!
Je lichaam was zo dun
En licht (oh, mijn verdriet!)
Dat ik beefde, voelend
De voorbijtrekkende wind!
De sneeuw van je gezicht viel op mijn ziel.
Hoe stom en bedroefd werd ik, op aarde!

En eens, toen de nacht
het dorp omhulde,
riep je angstig uit,
Kijkend naar de bergen:
—Wat een vuur! — En ik, lachend,
zei tegen je: — Het is volle maan!...
En jij glimlachte ook
Om je vergissing. De maan
Hefde haar witte voorhoofd op,
Boven de dennenbomen,
Zo dronken van pracht,
Zo kuis en zuster van de jouwe,
Dat ik onbedoeld haar maagdelijke stralen kuste.
En de maan, voor ons,
Strekte haar armen uit.

Verbond ons in een omhelzing,
Geestelijk, diep,
En droeg ons zo mee,
naar de hemel.
Maar helaas, je keerde niet terug.
En ik keerde terug naar de wereld.

Teixeira de Pascoaes

******

Tristêza

O sol do outomno, as folhas a cair,
A minha voz baixinho soluçando,
Os meus olhos, em lagrimas, beijando
A terra, e o meu espirito a sorrir...

Eis como a minha vida vae passando
Em frente ao seu Phantasma... E fico a ouvir
Silencios da minh'alma e o resurgir
De mortos que me fôram sepultando...

E fico mudo, extatico, parado
E quasi sem sentidos, mergulhando
Na minha viva e funda intimidade...

Só a longinqua estrela em mim actua...
Sou rocha harmoniosa á luz da lua,
Petreficada esphinge de saudade...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

Verdriet

De herfstzon, de vallende bladeren,
Mijn stem die zachtjes snikt,
Mijn ogen, in tranen, kussend
De aarde, en mijn geest die glimlacht...

Zo gaat mijn leven voorbij
Voor zijn spook... En ik luister naar
De stilte van mijn ziel en de herrijzenis

Van de doden die mij begraven hebben...

En ik blijf stom, extatisch, stil
En bijna gevoelloos, ondergedompeld
In mijn levende en diepe intimiteit...

Alleen de verre ster werkt in mij...
Ik ben een harmonieuze rots in het maanlicht,
Een versteende sfinx van verlangen...

Teixeira de Pascoaes

*****

Because that you are going

Because that you are going
And never coming back
And I, however absolute,
May overlook your Track –

Because that Death is final,
However first it be
This instant be suspended
Above Mortality

Significance that each has lived
The other to detect
Discovery not God himself
Could now annihilate

Eternity, Presumption
The instant I perceive
That you, who were Existence
Yourself forgot to live –

The “Life that is” will then have been
A thing I never knew –
As Paradise fictitious
Until the Realm of you –

The “Life that is to be,” to me,
A Residence too plain
Unless in my Redeemer’s Face

I recognize your own.

Of Immortality who doubts
He may exchange with me
Curtailed by your obscuring Face
Of everything but He –

Of Heaven and Hell I also yield
The Right to reprehend
To whoso would commute this Face
For his less priceless Friend.

If “God is Love” as he admits
We think that he must be
Because he is a “jealous God”
He tells us certainly

If “All is possible with” him
As he besides concedes
He will refund us finally
Our confiscated Gods –

Emily Dickinson

****

Omdat jij weggaat
En nooit meer terugkomt
En ik, hoe volhardend ik ook ben,
Jouw Spoor kan verliezen –

Omdat die Dood definitief is,
Hoe snel hij ook komt –
Moet dit moment verdaagd worden
Over de Sterfelijkheid heen

Belangrijk dat ieder leefde
Om de ander te vinden –
Helder dat zelfs God niet
Het nu ongedaan kon maken –

De Eeuwigheid, neem ik aan,
Het moment dat ik besef
Dat jij, die het Bestaan was
Zelf vergat te leven –

Zal het “Leven hier” dan iets geweest zijn
Wat ik nooit gekend heb –
Even verzonnen als het Paradijs,
Totdat het Koninkrijk van jou komt.

Het “Leven dat gaat gebeuren”, is voor mij,
Een Woning te middelmatig
Tenzij ik in het Gelaat van mijn Verlosser
Het jouwe zal herkennen

Wie twijfelt aan Onsterfelijkheid
Mag met mij ruilen –
Door jouw vervagende Gezicht
Ben ik van alles afgesneden behalve Dit –

Aan Hemel en Hel verleen ik ook
Het Recht om degene te veroordelen
Die dit Gezicht wil omwisselen
Voor zijn minder kostbare Vriend –

Als “God Liefde is” zoals hij toegeeft
Denken wij dat hij dat wel moet zijn
Omdat hij een “jaloerse God” is
Zegt hij ons vast en zeker

Als “Alles mogelijk is met” hem
Zoals hij daarbij nog aangeeft
Gaat hij ons uiteindelijk terugbetalen
Voor onze geconfisqueerde Goden –

Emily Dickinson

****

Go slow, my soul to feed thyself
Opon his rare approach –
Go rapid, lest competing death
Prevail opon the coach,
Go timid, lest his testing eye
Determine thee amiss
Go boldly for thou paid’st his price
Redemption for a kiss

Ga bedaard, mijn ziel, en voed jezelf
Met zijn spaarzame toenadering –
Ga snel, dat de concurrerende dood
Het niet van de koets wint,
Ga bescheiden, opdat zijn onderzoekende blik
Jou niet verkeerd beoordeelt
Ga moedig want je hebt zijn prijs betaald
Verlossing voor een kus

Emily Dickinson

****

That short – potential stir
That each can make but once –
That Bustle so illustrious
‘Tis almost Consequence –

Is the eclat of Death –
Oh – thou unknown Renown
That not a Beggar would accept
Had he the power to spurn –

Die korte – mogelijke opwinding
Die ieder maar eenmaal meemaakt –
Die zo illustere Hectiek
Dat het bijna Belangrijk lijkt –

Zijn de pracht en praal van de Dood –
Och – jij, ongekende Roem
Die geen Bedelaar zou accepteren
Had hij de kracht haar af te wijzen –

Emily Dickinson

****

Lay this Laurel on the one
Triumphed – and remained unknown –
Laurel – fell your futile tree –
Such a Victor could not be –

Lay this Laurel on the one –
Too intrinsic for Renown –
Laurel – vail your deathless Tree –

Him you chasten – That is he –

Leg deze Lauwerkrans op wie
Zegevierde – en onbekend bleef –
Laurier – kap je nutteloze boom om –
Zo'n Overwinnaar is er nog niet geweest –

Leg deze Lauwerkrans op wie –
Niets om Roem geeft –
Laurier – haal je onsterfelijke Boom neer –
Wie je straft – is hij –

Emily Dickinson

****

I have no Life but this –
To lead it here –
Nor any Death – but lest
Dispelled from there –

Nor tie to Earths to come –
Nor Action new –
Except through this Extent –
The Realm of you –

Ik heb geen ander Leven dan dit –
Om het hier te leiden –
Ook geen andere Dood – dan
Van daar weggenomen te worden –

Noch binding met toekomstige Werelden –
Of Activiteiten straks –
Behalve via deze Wijdheid –
Het Rijk van jou –

Emily Dickinson

*****

I have no life to live
But lead it here
Nor any Death but lest
Abased from there –

Nor Plea for Worlds to come
Nor Wisdoms new
Except through this extent
The loving you –

Ik heb geen ander leven te leven
Dan het hier te leiden
Ook geen andere Dood dan
Van daar onder te gaan –

Noch een Bede voor een toekomstige Wereld
Noch Hemelse Wijsheden
Behalve via deze Wijdheid
Jou lief te hebben –

Emily Dickinson

****

One Joy of so much anguish

One Joy of so much anguish
Sweet Nature has for me –
I shun it as I do Despair
Or dear iniquity –
Why Birds, a Summer morning
Before the Quick of Day
Should stab my ravished Spirit
With Dirks of Melody
Is part of an inquiry
That will receive reply
When Flesh and Spirit sunder
In Death's immediately –

Emily Dickinson

****

Eén Vreugde, zo schrikbarend
Heeft de lieve Natuur mij te bieden –
Die mijd ik als Wanhoop
Of een zware zonde –
Waarom de Vogels, op een Zomerochtend
Vóór het Aanbreken van de Dag
Mijn verrukkelijke Geest moeten pikken

Met Dolkstoten van Muziek
Maakt deel uit van een onderzoek
Dat pas antwoord zal krijgen
Wanneer Lichaam en Geest zich scheiden
In de onmiddellijkheid van de Dood –

Emily Dickinson

****

Encantamento

Quantas vezes, ficava a olhar, a olhar
A tua dôce e angelica Figura,
Esquecido, embebido num luar,
Num enlêvo perfeito e graça pura!

E á força de sorrir, de me encantar,
Deante de ti, mimosa Creatura,
Suavemente sentia-me apagar...
E eu era sombra apenas e ternura.

Que inocencia! que aurora! que alegria!
Tua figura de Anjo radiava!
Sob os teus pés a terra florescia,

E até meu proprio espirito cantava!
Nessas horas divinas, quem diria
A sorte que já Deus te destinava!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

****

Betovering

Hoe vaak betrapte ik mezelf erop dat ik staarde, staarde
Naar jouw lieve en engelachtige gestalte,
Vergeten, ondergedompeld in maanlicht,
In volmaakte extase en pure gratie!

En door te glimlachen, door betoverd te zijn,
Voor jou, teer schepsel,
voelde ik mezelf langzaam vervagen...
En ik was slechts schaduw en tederheid.

Wat een onschuld! Wat een dageraad! Wat een vreugde!
Jouw engelachtige gestalte straalde!
Onder jouw voeten bloeide de aarde,

En zelfs mijn eigen geest zong!
Wie had in die goddelijke uren kunnen vermoeden
Welk lot God al voor jou had voorbestemd!

Teixeira de Pascoaes

*****

O Que Eu Sou

Nocturna e dubia luz
Meu sêr esboça e tudo quanto existe...
Sou, num alto de monte, negra cruz,
Onde bate o luar em noite triste...

Sou o espirito triste que murmura
Neste silencio lúgubre das Cousas...
Eu é que sou o Espectro, a Sombra escura
De falecidas formas mentirosas.

E tu, Sombra infantil do meu Amôr,
És o Sêr vivo, o Sêr Espiritual,
A Presença radiosa...
Eu sou a Dôr,
Sou a tragica Ausencia glacial...

Pois tu vives, em mim, a vida nova,
E eu já não vivo em ti...
Mas quem morreu?
Fôste tu que baixaste á fria cova?
Oh, não! Fui eu! Fui eu!

Horrivel cataclismo e negra sorte!
Tu fôste um mundo ideal que se desfez
E onde sonhei viver apoz a morte!
Vendo teus lindos olhos, quanta vez,
Dizia para mim: eis o logar
Da minha espiritual, futura imagem...
E viverei á luz daquele olhar,
Divino sol de mistica Paisagem.

Era minha ambição primordial
Legar-lhe a minha imagem de saudade;
Mas um vento cruel de temporal,
Vento de eternidade,
Arrebatou meu sonho! E fugitiva
Deste mundo se fez minha alegria;
Mais morta do que viva,
Partiu comtigo, Amôr, á luz do dia
Que doirou de tristêsa o teu caixão...
Partiu comtigo, ao pé de ti murmura;
É maguada voz na solidão,
Dôce alvor de luar na noite escura...
E beija o teu sepulcro pequenino;
Sobre ele vôa e erra,
Porque o teu Sêr amado é já divino
E o teu sepulcro, abrindo-se na terra,
Penetrou-a de luz e santidade...
E para mim a terra é um grande templo
E, dentro dele, a Imagem da Saudade...
E reso de joelhos, e contemplo
Meu triste coração, saudoso altar
Alumiado de sombra, escura luz...
Nele deitado estás como a sonhar,
Meu pequenino e mistico Jesus...
Lagrimas dos meus olhos são as flôres
Que a teus pés eu deponho...
Enfeitam tua Imagem minhas dôres,
E alumia-te, ás noites, o meu sonho.

Todo me dou em sacrificio á tua
Imagem que eu adoro.
Sou branco incenso á triste luz da lua:
Eu sou, em nevoa, as lagrimas que choro...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

******

Wat ik ben

Nachtelijk en ambigu licht
Mijn wezen schetst alles wat bestaat...
Ik ben, op een bergtop, een zwart kruis,
Waar het maanlicht op een droevige nacht schijnt...

Ik ben de droevige geest die fluistert
In die sombere stilte der dingen...
Ik ben het spook, de donkere schaduw
Van overleden, liggende vormen.

En jij, kinderlijke schaduw van mijn liefde,
Jij bent het levende wezen, het spirituele wezen,
De stralende aanwezigheid...
Ik ben pijn,
Ik ben de tragische, ijzige afwezigheid...

Want jij leeft, in mij, het nieuwe leven,
En ik woon niet langer in jou...

Maar wie is er gestorven?
Was jij het die afdaalde in het koude graf?
O nee! Ik was het! Ik was het!
Verschrikkelijke catastrofe en zwart lot!

Jij was een ideale wereld die instortte
En waar ik droomde van leven na de dood!

Toen ik je prachtige ogen zag,
zei ik tegen mezelf: dit is de plek
Van mijn spirituele, toekomstige beeld...
En ik zal leven in het licht van die blik,
Goddelijke zon van een mystiek landschap.

Het was mijn voornaamste ambitie
Om jou mijn beeld van verlangen na te laten;
Maar een wrede stormwind,
Wind van de eeuwigheid,
Die mijn droom wegvaagde! En vluchteling
werd mijn vreugde uit deze wereld;
Meer dood dan levend,
Vertrok zij met jou, Liefde, in het daglicht
Dat je kist vergulde met verdriet...
Zij vertrok met jou, mompelend aan je voeten;
Het is een gewonde stem in de eenzaamheid,
Zoet maanlicht in de donkere nacht...
En het kust je kleine graf;

Het vliegt en dwaalt erboven,
Want uw geliefde Wezen is reeds goddelijk

En uw graf, dat zich in de aarde opent,
Heeft Hij doordrongen met licht en heiligheid...
En voor mij is de aarde een grote tempel
En daarin het Beeld van Verlangen...
En ik bid op mijn knieën en overdenk
Mijn bedroefde hart, een altaar van verlangen
Verlicht door schaduw, donker licht...
Daar ligt u, alsof u droomt,
Mijn kleine en mystieke Jezus...
Tranen uit mijn ogen zijn de bloemen
Die ik aan uw voeten leg...
Mijn verdriet siert uw Beeld,
En mijn dromen verlichten u 's nachts.

Ik geef mezelf volledig in offer aan uw
Beeld dat ik liefheb.
Ik ben witte wierook in het droevige maanlicht:
Ik ben, in de mist, de tranen die ik huil...

Teixeira de Pascoaes

******

Trágica Recordação

Meu Deus! meu Deus! quando me lembro agora
De o ver brincar, e avisto novamente
Seu pequenino Vulto transcendente,
Mas tão perfeito e vivo como outrora!

Julgo que ele ainda vive; e que, lá fóra,
Fala em voz alta e brinca alegremente,
E volve os olhos verdes para a gente,
Dois berços de embalar a luz da aurora!

Julgo que ele ainda vive, mas já perto
Da Morte: sombra escura, abysmo aberto...
Pesadêlo de treva e nevoeiro!

Ó visão da Creança ao pé da Morte!
E a da Mãe, tendo ao lado a negra sorte
A calcular-lhe o golpe traiçoeiro!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

*****

Tragische Herinnering

Mijn God! Mijn God! Als ik me nu herinner
Hem te zien spelen, en ik zie weer
Zijn kleine, verheven gestalte,
Maar even volmaakt en levend als voorheen!

Ik denk dat hij nog leeft; en dat hij daarbuiten
hardop spreekt en vrolijk speelt,
En zijn groene ogen naar ons richt,
Twee wiegjes om het ochtendlicht in slaap te sussen!

Ik denk dat hij nog leeft, maar al nabij
De Dood: donkere schaduw, open afgrond...
Nachtmerrie van duisternis en mist!

O, het visioen van het Kind aan de voet van de Dood!
En dat van de Moeder, met een duister lot naast zich,
Haar verraderlijke slag berekenend!

Teixeira de Pascoaes

****

Sang from the Heart, Sire

Sang from the Heart, Sire,
Dipped my Beak in it,
If the Tune drip too much
Have a tint too Red

Pardon the Cochineal –
Suffer the Vermillion –
Death is the Wealth
Of the Poorest Bird.

Bear with the Ballad –
Awkward – faltering –
Death twists the strings –
‘Twasn’t my blame –

Pause in your Liturgies –
Wait your Chorals –

While I repeat your
Hallowed name –

Emily Dickinson

****

Zong uit het Hart, Heer,
Doopte mijn Snavel erin,
Als het Liedje te veel druipt
Een te Rode kleur heeft

Vergeef dan het Karmijn –
Gedoog het Vermiljoen –
Dood is de Luxe
Van de Armste Vogel.

Heb geduld met de Ballade –
Knullig – haperend –
De dood forceert de snaren –
Het lag niet aan mij –

Onderbreek uw Liturgieën –
Wacht met uw Koorzangen –
Ondertussen herhaal ik
Uw Gewijde Naam –

Emily Dickinson

****

I’ve dropped my Brain – My Soul is numb

I’ve dropped my Brain – My Soul is numb –
The Veins that used to run
Stop palsied – ’tis Paralysis
Done perfecter on stone –

Vitality is Carved and cool –
My nerve in Marble lies –
A Breathing Woman
Yesterday – Endowed with Paradise.

Not dumb – I had a sort that moved –
A Sense that smote and stirred –

Instincts for Dance – a caper part –
An Aptitude for Bird –

Who wrought Carrara in me
And chiselled all my tune
Were it a Witchcraft – were it Death –
I've still a chance to strain

To Being, somewhere – Motion – Breath –
Though Centuries beyond,
And every limit a Decade –
I'll shiver, satisfied.

Emily Dickinson

****

Mijn Geest heb ik uitgezet – Mijn Ziel gevoelloos –
Aderen gewend om te stromen
Stoppen verstijfd – 't is Verlamming
Perfecter in steen uitgevoerd –

Vitaliteit is in Steen gehouwen en koud –
Mijn zenuwen zijn een stuk Marmer –
Een Vrouw in leven
Gister nog – Begiftigd met het Paradijs.

Geen sufferd – ik was speels van aard –
Aanstekelijk en uitdagend –
Met gevoel voor Dans – dwaze capriolen –
Voor Vogels een Talent –

Wie mij in Carrara-marmer bewerkte
En al mijn zingen heeft gebeiteld
Of het nu Hekserij was – of de Dood –
Nog heb ik een kans om me uit te rekken

Te bestaan, ergens – Bewegen – Ademen –
Ook al duurt het nog Eeuwen,
En kost elk obstakel me tien jaar –
Ik zal het met genoegen kapotslaan.

Emily Dickinson

****

There is a finished feeling

There is a finished feeling
Experienced at Graves –
A leisure of the Future –
A Wilderness of Size.

By Death's bold Exhibition
Preciser what we are
And the Eternal function
Enabled to infer.

Er wordt een gevoel van afsluiten
Ervaren bij Graven –
Een vrijaf van de Toekomst –
Een Leegte van Formaat.

Door de stoere Vertoning van de Dood
Wordt duidelijker wat we zijn
En valt het Proces van de Eeuwigheid
Mogelijk te begrijpen.

Emily Dickinson

****

The Bustle in a House
The Morning after Death
Is solemnest of industries
Enacted upon Earth –

The Sweeping up the Heart,
And putting Love away
We shall not want to use again
Until Eternity.

De Commotie in Huis
De Ochtend na een Overlijden
Is de meeste plechtige bedrijvigheid
Uitgevoerd op Aarde –

Het opvegen van het Hart
En Liefde opbergen

Die zullen we pas weer gebruiken
In de Eeuwigheid.

Emily Dickinson

****

Pain has but one Acquaintance
And that is Death –
Each one unto the other
Society enough –

Pain is the Junior Party
By just a Second's right –
Death tenderly assists Him
And then absconds from Sight.

Pijn heeft maar één Vriend
En dat is de Dood –
De een biedt de ander
Genoeg Gezelschap –

Pijn is de Jongste van de Twee
Rechtens slechts één Seconde –
Dood staat Hem teder bij
En verdwijnt dan uit het Zicht.

Emily Dickinson

****

His Bill is clasped – his Eye forsook –
His Feathers wilted low –
The Claws that clung, like lifeless Gloves
Indifferent hanging now –
The Joy that in his happy Throat
Was waiting to be poured
Gored through and through with Death, to be
Assassin of a Bird
Resembles to my outraged mind
The firing in Heaven,
On Angels – squandering for you
Their Miracles of Tune –

Zijn Snavel zit vastgeklemd – zijn Oog doods –
Zijn Veren helemaal uitgedroogd –
De Klauwen die konden grijpen, hangen nu
Ongevoelig als levenloze Handschoenen –
De Vrolijkheid die in zijn blije Keel
Stond te wachten om uitgestort te worden
Totaal doorboord met de Dood, om
De Moordenaar te zijn van een Vogel heeft
Voor mijn verontwaardigde geest veel weg
Van het schieten op Engelen
In de Hemel – ze verkwisten voor jou
Hun Wonderen van Muziek –

Emily Dickinson

****

None who saw it ever
———told it
'Tis as hid as Death
Had for that specific treasure
A departing breath –
Surfaces may be invested
Did the Diamond grow
General as the Dandelion
Would you seek it so?

Niemand die het ooit heeft gezien,
———zei er iets over
Zo verstopt is het alsof de Dood
Voor die specifieke schat
Een laatste adem had –
In de Buitenkant mag geïnvesteerd worden
Groeide een Diamant
Gewoon als een Paardenbloem
Zou je die dan vereren?

Emily Dickinson

****

Soul, take thy risk.
With Death to be
Were better than be not

With thee

Ziel, ga het waagstuk aan.
Met de Dood vertrouwd zijn
Is beter dan niet vertrouwd
Met jou te zijn

Emily Dickinson

****

Tell as a Marksman – were forgotten

Tell as a Marksman – were forgotten
Tell – this Day endures
Ruddy as that coeval Apple
The Tradition bears –

Fresh as Mankind that humble story
Though a statelier Tale
Grown in the Repetition hoary
Scarcely would prevail –

Tell had a son – The ones that knew it
Need not linger here –
Those who did not to Human Nature
Will subscribe a Tear –

Tell would not bare his Head
In Presence
Of the Ducal Hat –
Threatened for that with Death – by Gessler –
Tyranny bethought

Make of his only Boy a Target
That surpasses Death –
Stolid to Love's supreme entreaty
Not forsook of Faith –

Mercy of the Almighty begging –
Tell his Arrow sent –
God it is said replies in Person
When the cry is meant –

Emily Dickinson

****

Willem Tell zou als Schutter – vergeten zijn
Tell – blijft tot op Vandaag
Rossig als die even oude Appel
Die de Traditie voortbrengt –

Fris als de Mensheid dat bescheiden verhaal
Al zou een deftiger Vertelling
Grijs geworden van het Herhalen
Nauwelijks meer betekenen –

Tell had een zoon – Wie dat weet
Moet hier niet stoppen met lezen –
Voor wie niet, gaat de Aard van de Mens
Zich nu intekenen voor een Traan –

Tell wilde zijn Muts niet afdoen
Tegenover De Hertogelijke Hoed –
Hiervoor met de Dood bedreigd – door Gessler –
Had de Tirannie bedacht

Om van zijn enige Zoon
een Doelwit te maken
Wat de Dood te boven gaat –
Doof voor het hoogste Verzoek van de Liefde
Gaf hij zijn Geloof niet op –

Smeekte de Almachtige om Genade –
En Tell stuurde zijn Pijl weg –
Men zegt dat God Persoonlijk antwoord geeft
Als de schreeuw gemeend is.

Emily Dickinson

****

Step lightly on this narrow spot –
The broadest Land that grows
Is not so ample as the Breast
These Emerald Seams enclose.

Step lofty,

———for this name be told
As far as Cannon dwell
Or Flag subsist or Fame export
Her deathless syllable.

Stap luchtig op dit smalle plekje –
Het ruimste Land dat er bestaat
Is nog niet zo riant als de Borst
Die deze Smaragdgroene Zomen omsluiten.

Stap waardig,
———want deze naam moet genoemd worden
Zo ver als Kanonnen huizen
Vlaggen reiken of Roem
Zijn onsterfelijke lettergreep uitdraagt.

Emily Dickinson

****

To disappear enhance

To disappear enhances –
The Man that runs away
Is tinctured for an instant
With Immortality

But yesterday a Vagrant
Today, in Memory lain
With superstitious value –
We tamper with again

But Never – far as Honor
Removes the paltry Thing
And impotent to cherish
We hasten to adorn –

Of Death the sternest function
That just as we discern
The Excellence defies us –
Securest gathered then

The Fruit perverse to plucking
But leaning to the Sight

With the extatic limit
Of unobtained Delight.

Emily Dickinson

****

Verdwijnen maakt mooier –
De Mens die heengaat
Wordt meteen verguld
Met Onsterfelijkheid

Gisteren nog een Vagebond
Vandaag, in het Geheugen begraven
Vol bijgelovige egards –
We foefelen er weer mee

Maar Nooit – zo erg als Eerbetoon
De arme Sloeber verwijdert
En machteloos om voor hem te zorgen,
Haasten wij ons hem te flatteren –

De wreedste functie van de Dood is
Dat juist als we bemerken
Hoe de Verhevenheid ons tegenstaat –
Dan heel veilig bij elkaar zitten

Om de perverse Vrucht te plukken
Maar voorzichtig Uitzien
Naar de extatische verte
Van onbereikbare Vreugde.

Emily Dickinson

****

So I pull my Stockings off
Wading in the Water
For the Disobedience' Sake
Boy that lived for "Ought to"

Went to Heaven perhaps at Death
And perhaps he did'nt
Moses was'nt fairly used –
Ananias was'nt –

Dus trek ik mijn Kousen uit
En waad door het Water
Om ongehoorzaam te zijn
Kind dat leefde voor “dat Hoort zo”

Ging bij de Dood naar de Hemel misschien
En misschien ook niet
Mozes werd niet eerlijk behandeld –
Ananias ook al niet –

Emily Dickinson

****

Nas Trevas

Como estou só no mundo! Como tudo
É lagrima e silencio!

Ó tristêsa das Cousas, quando é noite
Na terra e em nosso espirito!... Tristêsa
Que se anuncia em vultos de arvoredos,
Em rochas diluidas na penumbra
E soluços de vento perpassando
Na tenebrosa lividez do céu...

Ó tristêsa das Cousas! Noite morta!
Pavor! Desolação! Escura noite!
Phantastica Paisagem,
Desde o soturno espaço á fria terra
Toda vestida em sombra de amargura!

Êrma noite fechada! Nem um leve
Riso vago de estrela se adivinha...
Sómente as grossas lagrimas da chuva
Escorrem pela face do Silencio...

Piedade, noite negra! Não me beijes
Com esses labios mortos de Phantasma!

Ó Sol, vem alumiar a minha dôr
Que, perdida na sombra, se dilata
E mais profundamente se enraiza

Nesta carne a sangrar que é a minha alma!

Ilumina-te, ó Noite! Ó Vento, cála-te!
Negras nuvens do sul, limpae os olhos,
Desanuviae a bronzea face morta!

Oh, mas que noite amarga, toda cheia
Do teu Phantasma angelico e divino;
Espirito que, um dia, em minha irmã,
Tomou corpo infantil, figura de Anjo...
E para que, meu Deus? Para partir,
Com seis annos apenas, no primeiro
Riso da vida, em lagrimas, levando
Toda a luz de esperança que floria
Este êrmo, este remoto em que divago...

Como estou só no mundo! Como é triste
A solidão que faz a tua Ausencia,
E o terrivel e tragico silencio
Da tua alegre Voz emudecida!

Ó noite, ó noite triste! Ó minha alma!
Tu, que o viste e beijaste tantas vezes,
Tu, que sentiste bem o que ele tinha
De angelica Creança sobrehumana,
Não vês as proprias cousas como soffrem,
E como as grandes arvores agitam
As ramagens de lagrimas e sombras?

Repára bem na lugubre tristêsa
Da nossa velha casa abandonada
Da divina Presença da Creança!

Ah, como as portas gemem e o beiraes
Têm soluços de vento...

Lá fóra, no terreiro onde brincavas,
A noite escura chora...

Ó minha alma,
Embebe-te na dôr das Cousas êrmas;
Chora tambem, consome-te, soluça,
Junto á Mãe dolorosa, de joelhos...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

*****

In de duisternis

Hoe alleen ik ben in de wereld! Hoe alles
tranen en stilte is!

O, droefheid der dingen, wanneer het nacht is
Op aarde en in onze geest!... Droefheid
Die zich aankondigt in de schaduwen van bomen,
In rotsen vervaagd in de schemering
En snikken van de wind die door de
donkere bleekheid van de hemel waait...

O, droefheid der dingen! Dode nacht!
Terreur! Verlatenheid! Donkere nacht!
Fantastisch landschap,
Van de sombere ruimte tot de koude aarde
Alles gehuld in de schaduw van bitterheid!

Verlaten, gesloten nacht! Zelfs geen vaag
lachje van een ster te bespeuren...
Alleen de dikke tranen van de regen
Struipen over het gezicht van de Stilte...

Heb medelijden, zwarte nacht! Kus me niet
Met die dode lippen van een spook!

O Zon, kom en verlicht mijn pijn
Die, verloren in de schaduw, zich uitbreidt
En dieper wortel schiet
In dit bloedende vlees dat mijn ziel is!

Schijn, o Nacht! O Wind, wees stil!
Donkere wolken uit het zuiden, reinig mijn ogen,
Verhelder mijn bronzen, dode gelaat!

O, wat een bittere nacht, vol
van jouw engelachtige en goddelijke Fantoom;
Geest die op een dag in mijn zus,
een kinderlichaam aannam, de gedaante van een Engel...
En waarvoor, mijn God? Om te vertrekken,
op slechts zesjarige leeftijd, in de eerste
lach van haar leven, in tranen, en met zich mee te nemen

al het licht van de hoop dat bloeide
op deze verlaten plek, deze afgelegen plek waar ik ronddwaal...

Hoe alleen ben ik in de wereld! Hoe droevig is
de eenzaamheid die jouw afwezigheid brengt,
en de verschrikkelijke en tragische stilte
van jouw vreugdevolle stem die verstomd is!

O nacht, o droevige nacht! O mijn ziel!
Jij, die hem zo vaak zag en kuste,
Jij, die zo goed voelde wat hij had
aan engelachtige, bovenmenselijke kindertijd,
Zie je niet hoe de dingen zelf lijden,
En hoe de grote bomen schudden
Hun takken met tranen en schaduwen?

Kijk goed naar de droevige droefheid
Van ons oude, verlaten huis
Van de goddelijke Aanwezigheid van de Kindertijd!

Ach, hoe de deuren kreunen en de dakranden
Het gehuil van de wind...

Daar buiten, in de tuin waar je vroeger speelde,
huilt de donkere nacht...

O mijn ziel,
Dompel jezelf onder in de pijn van verlaten dingen;

Huil ook, verteer jezelf, snik,
Knielend naast je bedroefde Moeder...

Teixeira de Pascoaes, in 'Elegieën'

******

De Noite

Quando me deito ao pé da minha dôr,
Minha Noiva-phantasma; e em derredor
Do meu leito, a penumbra se condensa,
E já não vejo mais que a noite imensa,
Ante os meus olhos intimos, acêsos,
Extaticos, surprêsos,
Aparece-me o Reino Espiritual...

E ali, despido o habito carnal,
Tu brincas e passeias; não comigo,
Mas com a minha dôr... o amôr antigo.

A minha dôr está comtigo ali,
Como, outrora, eu estava ao pé de ti...
Se fôsse a minha dôr, com que alegria,
De novo, a tua face beijaria!

Mas eu não sou a dôr, a dôr etérea...
Sou a Carne que soffre; esta miseria
Que no silencio clama!

A Sombra, o Corpo doloroso, o Drama...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

's Nachts

Als ik naast mijn verdriet ga liggen,
Mijn spookbruid; En rondom
Mijn bed wordt de schemering dichter,
En ik zie niets dan de immense nacht,
Voor mijn intieme, brandende ogen,
Extatisch, verrast,
verschijnt het Geestelijke Koninkrijk aan mij...

En daar, ontdaan van je vleselijke gewoonte,
Speel en wandel je; niet met mij,
Maar met mijn verdriet... de oeroude liefde.

Mijn verdriet is daar bij jou,
Zoals ik ooit naast je was...
Als het mijn verdriet was, met wat voor vreugde,
zou ik je gezicht weer kussen!

Maar ik ben geen pijn, etherische pijn...
Ik ben het lijdende Vlees; deze ellende
Die in stilte schreeuwt!

De Schaduw, het bedroefde Lichaam, het Drama...

Teixeira de Pascoaes

******

Her final Summer was it

Her final Summer was it –
And yet We guessed it not –
If tenderer industriousness
Pervaded Her, We thought

A further force of life
Developed from within –
When Death lit all the shortness up
It made the hurry plain –

We wondered at our blindness
When nothing was to see
But Her Carrara Guide post –
At Our Stupidity –

When duller than our dullness
The Busy Darling lay –
So busy was she – finishing –
So leisurely – were We –

Emily Dickinson

****

Haar laatste Zomer was het –
En toch hadden We er geen idee van –
Waar haar vlijtig werk met meer liefde
Vervuld werd, dachten Wij aan

Een extra levensenergie
Ontwikkeld van binnenuit –
Toen de Dood de korte duur ophelderde
Maakte het de haast duidelijk –

We verbaasden ons over onze blindheid
Toen er niets meer te zien was
Dan haar Marmeren Wegwijzer –
Naar Onze Dommigheid –

Toen zij gevoellozer dan onze ongevoeligheid
Daar lag, de Drukke Schat –
Zo druk zij was – met eindigen –
Zo kalm – waren Wij –

Emily Dickinson

****

Despair's advantage is achieved
By suffering – Despair –
To be assisted of Reverse
One must Reverse have bore –

The Worthiness of Suffering like
The Worthiness of Death
Is ascertained by tasting –
As can no other Mouth

Of Savors – make us conscious –
As did ourselves partake –
Affliction feels impalpable
Until Ourselves are struck –

Het voordeel van Wanhoop wordt verkregen
Door Wanhoop – te ondergaan –
Om gesterkt te worden door Tegenslag
Moet je Tegenslag hebben meegemaakt –

De Waarde van het Lijden evenals
De Waarde van de Dood
Wordt vastgesteld door het te proeven –
Net zoals geen andere Mond

Ons de Smaak – kan bijbrengen –
Van wat we zelf tot ons namen –
Ramspoed is pas invoelbaar
Als We zelf getroffen worden –

Emily Dickinson

****

I meant to find Her when I came –
Death – had the same design –

But the Success – was His – it seems –
And the Surrender – Mine –

I meant to tell Her how I longed
For just this single time –
But Death had told Her so the first –
And she had past, with Him –

To wander – now – is my Repose –
To rest – To rest would be
A privilege of Hurricane
To Memory – and Me.

Ik wilde Haar aantreffen bij mijn komst –
Dood – had hetzelfde plan –
Maar Hij – had Succes – zo lijkt het –
En het Echec – voor Mij –

Ik wilde Haar zeggen hoe ik had uitgezien
Alleen al naar dit ene moment –
Maar de Dood had het Haar eerder gezegd –
En dus was ze heen, met Hem –

Dwalen is – nu – mijn Onderkomen –
Rusten – Rusten zou
Een Onstuimig voorrecht zijn
Voor het Geheugen – en ook voor Mij.

Emily Dickinson

****

The Overtakelessness of Those
Who have accomplished Death –
Majestic is to me beyond
The Majesties of Earth –
The Soul her “Not at Home”
Inscribes upon the Flesh,
And takes a fine aerial gait
Beyond the Writ of Touch.

Dat je Ze niet kunt Inhalen
Die de Dood hebben bereikt –

Doet voor mij majestueuzer aan
Dan Aardse Pracht –
Haar “Niet Thuis” schrijft
De Ziel op het Vlees,
En zet een mooie, luchtige gang in
Voorbij het Recht op Contact.

Emily Dickinson

****

‘Twas awkward, but it fitted me

‘Twas awkward, but it fitted me –
An Ancient fashioned Heart –
Its only lore – its Steadfastness –
In Change – unerudite –

It only moved as do the Suns –
For merit of Return –
Or Birds – confirmed perpetual
By Alternating Zone –

I only have it not Tonight
In its established place –
For technicality of Death –
Omitted in the Lease –

Emily Dickinson

****

Het was lastig, maar paste wel bij mij –
Een Hart van Ouderwetse stempel –
Enkel bewust – van zijn Onwrikbaarheid –
Van Verandering – geen benul –

Bewoog slechts zoals een Zon doet –
Omdat het de waarde van Terugkeren kent –
Of zoals Vogels – altijd zeker van de richting –
Als ze van Streek Wisselen –

Alleen Vanavond heb ik het niet
Op zijn vaste plek –
Door een vormfoutje van een Sterfgeval –

Weggelaten in het Contract –

Emily Dickinson

****

Those who have been in the Grave the longest –
Those who begin Today –
Equally perish from our Practise –
Death is the other way –

Foot of the Bold did least attempt it –
It – is the White Exploit –
Once to achieve, annuls the power
Once to communicate –

Zij die al het langst in het Graf liggen –
En Zij die Vandaag eraan beginnen
Verdwijnen evenzeer uit ons Dagelijks Leven.
De Dood is de andere kant op –

Dapperen durfden daar amper een stap te zetten
Daar – is het Hemelse Avontuur –
Eenmaal ondernomen, doet zij de kracht om nog
Eenmaal te communiceren teniet –

Emily Dickinson

****

How far is it to Heaven?
As far as Death this way –
Of River or of Ridge beyond
Was no discovery.

How far is it to Hell?
As far as Death this way –
How far left hand the Sepulchre
Defies Topography.

Hoe ver is het naar de Hemel?
Zover als de Dood langs hier –
Voorbij het Water of achter de Heuvels

Viel er niets van te ontdekken.

Hoe ver is het naar de Hel?
Zover als de Dood langs hier –
Hoe ver naar links van het Graf
Tart elke Topografie.

Emily Dickinson

****

Love is – anterior to Life –
Posterior – to Death –
Initial of Creation, and
The Exponent of Earth –

Liefde – gaat vooraf aan het Leven –
En voorbij – aan de Dood –
Is het Begin van de Schepping, en
De Kracht van de Aarde –

Emily Dickinson

****

I am afraid to own a Body –
I am afraid to own a Soul –
Profound – precarious Property –
Possession, not optional –

Double Estate –
———entailed at pleasure
Upon an unsuspecting Heir –
Duke in a moment of Deathlessness
And God, for a Frontier.

Ik schrik ervan een Lichaam te hebben –
Ik schrik ervan een Ziel te hebben –
Een enorm – precair Eigendom –
Bezit, waarvoor niet te kiezen valt –

Tweeledige Nalatenschap –
———naar believen bestemd
Voor een nietsvermoedende Erfgenaam –

Hertog in een moment van Onsterfelijkheid
En God, voor Begrenzing.

Emily Dickinson
****

This Chasm, Sweet, opon my life

This Chasm, Sweet, opon my life
I mention it to you,
When Sunrise through a fissure drop
The Day must follow too.

If we demur, its gaping sides
Disclose as 'twere a Tomb
Ourself am lying straight wherein
The Favorite of Doom.

When it has just contained a Life
Then, Darling, it will close
And yet so bolder every Day
So turbulent it grows

I'm tempted half to stitch it up
With a remaining Breath
I should not miss in yielding, though
To Him, it would be Death –

And so I bear it big about
My Burial – before
A Life quite ready to depart
Can harass me no more –

Emily Dickinson

****

Deze Kloof, Liefje, in mijn leven
Ik wijs je erop dat,
Als het eerste Zonlicht door een spleet valt
Ook de Dag moet volgen.

Als we aarzelen, openen
Haar gapende kanten zich als een Graf
Waarin Wijzelf languit liggen:

De Lieveling van het Noodlot.

Zodra het een Leven bevat
Dan, Schat, zal ze sluiten
Maar elke Dag zo steiler
Zo heftiger wordt ze dat

Ik bijna in de verleiding kom haar dicht te naaien.
Met mijn laatste Adem
Ik zou het niet missen die te geven, hoewel
Voor Hem, zou het de Dood zijn –

Daarom draag ik haar groots mee tot bij
Mijn Begrafenis – voor
Een Leven dat helemaal klaar is om heen te gaan
Mij niet langer kan lastigvallen –

Emily Dickinson

****

Crisis is a Hair

Crisis is a Hair
Toward which forces creep
Past which – forces retrograde
If it come in sleep

To suspend the Breath
Is the most we can
Ignorant is it Life or Death
Nicely balancing –

Let an instant push
Or an Atom press
Or a Circle hesitate
In Circumference

It may jolt the Hand
That adjusts the Hair
That secures Eternity
From presenting – Here –

Emily Dickinson

****

Crisis is als een Haar
Krachten sluipen er naar toe
Waarna – de krachten zich terugtrekken
Als het in slaap komt

De Adem inhouden
Is het beste wat we kunnen doen
Niet wetend of het Leven of Dood wordt
Mooi in balans –

Als wij er even tegen duwen
Of een heel klein Beetje tegen drukken
Of een Krul proberen
Door het Rond te draaien

Het kan de Hand doen trillen
Die het Haar goed doet
Wat voorkomt dat de Eeuwigheid
Zich – Hier – aankondigt

Emily Dickinson

****

As plan for Noon and plan for Night

As plan for Noon and plan for Night
So differ Life and Death
In positive Prospective –
The Foot upon the Earth

At Distance, and Achievement, strains,
The Foot upon the Grave
Makes effort at Conclusion
Assisted faint, of Love –

Als Voornemen voor de Middag en voor de Nacht
Verschillen Leven en Dood
Duidelijk qua Perspectief –
De Voet op de Aarde

Spant zich in bij Afstanden, en Prestaties,
De Voet in het Graf

Doet moeite om Af te ronden
Een beetje bijgestaan, door Liefde –

Emily Dickinson

****

No Crepusculo

Nasce a luz do luar dos derradeiros,
Êrmos, soturnos pincaros sósinhos...
Andam sombras no ar e murmurinhos
E vagidos de luz... e os Pegureiros
Descem, cantando, a encosta dos outeiros...

Tangendo amenas frautas amorosas,
Seus vultos, no crepusculo, desmaiam
E assim como os seus canticos, se espraiam
Em ondas de emoção. As fragarosas
Quebradas que o luar beija, misteriosas
Furnas, boccas de terra, murmurantes,
Arvoredos extaticos orando,
Rochedos, na penumbra, meditando,
Desfeitos em ternura, esvoaçantes,
Pairam tambem no espaço comovido,
Das primeiras estrelas já ferido,
Todo em luar e sombra amortalhado...

E eu choro sobre um monte abandonado...

E o Phantasma divino da Creança,
Sombra de Anjinho em flor,
Nos longes dos meus olhos aparece,
Como se, por ventura, ele nascesse
Da minha incerta e trémula esperança,
E não da minha firme e eterna dôr!

E choro; e alem das lagrimas, eu vejo
Aquele dôce Vulto pequenino,
Em seu leito de morte e soffrimento;
Jesus martirisado, inda Menino...
E é como cinza morte o meu desejo
E como extinta luz meu pensamento!

Depois, a sua Imagem soffredôra

Regressa á Vida, veste-se de aurora;
Os seus labios sorriem para mim...
E aquelles verdes olhos cristalinos
Abrem-se radiosos e divinos,
E vejo-o então brincar no meu jardim!

Vejo-o como ele foi, como ele existe
No coração da Mãe por toda a vida!
Anjinho tutelar da nossa casa!
A divina Esperança florescida,
Brilhando além de tudo quanto é triste...
Longinquo Alivio, protectora Asa!

Mas de que serve? Eu choro sem descanço,
No meio da tristêsa indiferente
Das Cousas que têm a alma sempre ausente...

Só eu na minha dôr nunca me canço.

Ó brutêsa das Cousas! No infinito
E gélido silencio, eu ouço um grito!
Na funda solidão que me rodeia,
Um sêr apenas, tétrico, vagueia...

Quem grita? O meu espirito. E que importa?
É ele a errar no mundo solitario,
Sem principio nem fim, sem pae nem mãe!

Ó céu indiferente! Ó terra morta!
Ó grito de Jesus sobre o Calvario,
A subir no Infinito, cada vez
Mais cercado de tragica mudez,
Mas afflicto, mais alto, mais além!...

Cousas que já fizestes companhia
A este espirito meu que, em vós, se via,
Porque me abandonastes? Êrmo Vento,
Insonia do ar correndo o Firmamento,
Só vejo, em ti, loucura inanimada,
Revolta inconsciencia destruidora!

Alta estrela, na noite, incendiada,
Passarinhos do céu, cantos da aurora,
Já não palpita em vós meu coração...
Sois o silencio, a treva, a solidão.

Além de mim já nada avisto. As cousas,
Arvores, nuvens, serras pedregosas,
São penumbras que á luz do meu olhar
Se dissipam, de subito, no ar.

De tal forma meu sêr se concentrou
Na visão da Creança, que além d'ela,
Não vejo flôr ou ave ou luz de estrela,
Limpido céu azul, verde paisagem!
Dir-se-á que o seu Espectro reencarnou
Em mim, - que não sou mais que a sua Imagem!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

In de schemering

Het maanlicht van de laatste dagen wordt geboren,
Verlaten, sombere, eenzame bergtoppen...
Schaduwen dwalen door de lucht en gefluister
En kreten van licht... en de herders
Dalen zingend de hellingen af...

Zachtjes spelend op fluiten,
Vervagen hun gestalten in de schemering
En net als hun liederen verspreiden ze zich
In golven van emotie. De verraderlijke
Ravijnen gekust door het maanlicht, mysterieuze
Grotten, monden van aarde, murmelend,
Extatische bossen biddend,
Rotsen in de schemering, mediterend,
Opgelost in tederheid, fladderend,
Ook zweven ze in de bewogen ruimte,
Reeds verwond door de eerste sterren,
Alles gehuld in maanlicht en schaduw...

En ik huil op een verlaten heuvel...

En het goddelijke spook van het Kind,
Schaduw van een kleine engel in bloei,
Verschijnt in de verte voor mijn ogen,
Alsof het misschien geboren is
Uit mijn onzekere en bevende hoop,

En niet uit mijn vaste en eeuwige pijn!

En ik huil; en voorbij de tranen zie ik
Dat lieve kleine figuurtje,
Op zijn bed van dood en lijden;

Jezus, gemarteld, nog steeds een kind...
En mijn verlangen is als as,
En mijn gedachte als gedoofd licht!

Dan keert Zijn lijdende Beeld
terug tot leven, gehuld in de dageraad;

Zijn lippen glimlachen naar mij...
En die groene, kristalheldere ogen
Openen zich stralend en goddelijk,
En ik zie Hem dan spelen in mijn tuin!

Ik zie Hem zoals Hij was, zoals Hij bestaat
In het hart van de Moeder voor al het leven!
Beschermengel van ons huis!
Goddelijke Hoop die bloeit,
Schijnend voorbij al het verdriet...
Verre Verlossing, beschermende Vleugel!

Maar wat baat het? Ik huil zonder ophouden,
Temidden van de onverschillige droefheid
Van dingen die de ziel altijd afwezig houden...

Alleen ik, in mijn pijn, word nooit moe.
O, wreedheid der dingen! In de oneindige
En ijzige stilte hoor ik een kreet!

In de diepe eenzaamheid die mij omringt,
Een enkel wezen, somber, dwalend...
Wie huilt? Mijn geest. En wat maakt het uit?

Het is dwalen in een eenzame wereld,
Zonder begin of einde, zonder vader of moeder!
O onverschillige hemel! O dode aarde!

O kreet van Jezus op Golgotha,
Opstijgend naar het Oneindige, steeds meer
Omsloten door tragische stilte,
Maar gekweld, hoger, verder weg!...

Dingen die ooit gezelschap hielden
Met deze geest van mij die zichzelf in jou zag,
Waarom heb je me verlaten? Verlaten wind,
Slapeloosheid van de lucht die door het firmament raast,
Ik zie in jou alleen maar levenloze waanzin,
Opstand, destructief onbewustzijn!

Hoge ster, in de nacht, vlammend,
Kleine vogels van de hemel, liederen van de dageraad,
Mijn hart klopt niet langer in jou...
Jij bent stilte, duisternis, eenzaamheid.

Voorbij mezelf zie ik niets. Dingen,
Bomen, wolken, rotsachtige bergen,
Zijn schaduwen die, in het licht van mijn blik,
Plotseling in de lucht verdwijnen.

Mijn wezen is zo geconcentreerd
in de visie van het Kind, dat ik buiten haar
geen bloem, vogel of sterrenlicht zie,
geen helderblauwe hemel, geen groen landschap!

Er zal gezegd worden dat haar spectrum gereïncarneerd is
in mij, - die niets meer ben dan haar Beeld!

Teixeira de Pascoaes

******

A Mãe e o Filho

Teu sêr tragicamente enternecido,
Em desespero de alma transformado,
Vae através do espaço escurecido
E pousa no seu tumulo sagrado.

E ele acorda, sentindo-o; e, comovido,
Chora ao vêr teu espirito adorado,
Assim tão só na noite e arrefecido
E todo de êrmas lagrimas molhado!

E eis que ele diz: "Ó Mãe, não chores mais!
Em vez dos teus suspiros, dos teus ais,
Quero que venha a mim tua alegria!"

E só nas horas em que a Mãe descança,
É que ele inclina a fronte de creança
E dorme ao pé de ti, Virgem Maria!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

******

De Moeder en de Zoon

Uw wezen, tragisch bewogen,
Veranderd in zielsverdriet,
Gaat door de duistere ruimte
En rust op uw heilige graf.

En hij ontwaakt, dit aanvoelend; en, ontroerd,
Huilt bij het zien van uw aanbeden geest,
Zo alleen in de nacht en verkleumd
En helemaal nat van eenzame tranen!

En zie, hij zegt: "O Moeder, huil niet meer!
In plaats van uw zuchten, uw kreten,
wil ik uw vreugde tot mij laten komen!"

En alleen in de uren dat de Moeder rust,
Neunt hij zijn kinderlijke voorhoofd
En slaapt aan uw voeten, Maagd Maria!

Teixeira de Pascoaes

******

I cross till I am weary

I cross till I am weary
A Mountain – in my mind –
More Mountains – then a Sea –
More Seas – And then
A Desert – find –

And My Horizon blocks
With steady – drifting – Grains
Of unconjectured quantity –
As Asiatic Rains –

Nor this – defeat my Pace –
It hinder from the West
But as an Enemy's Salute
One hurrying to Rest –

What merit had the Goal –
Except there intervene
Faint Doubt – and far Competitor –
To jeopardize the Gain?

At last – the Grace in sight –
I shout unto my feet –
I offer them the Whole of Heaven
The instant that we meet –

They strive – and yet delay –
They perish – Do we die –
Or is this Death's Experiment –
Reversed – in Victory?

Emily Dickinson

****

Ik doorkruis tot ik moe word
Een Berg – in mijn gedachten –
Nog meer Bergen – dan een Zee –
Nog meer Zeeën – en dan
Tref ik – een Woestijn –

Waarop Mijn Horizon zich verstopt
Achter een stevige – storm – Gruis –
Van een onschatbare hoeveelheid –
Gelijk Moessons in Azië –

Zelfs dit – vertraagt mijn Tempo niet –
Het houdt me niet meer van het Westen af
Als een Groet van de Vijand
Voor wie zich haast Rust te vinden –

Wat voor waarde had het Bereiken –
Als er geen vage Twijfel –
En verre Concurrent – in de weg staan
Die de Verovering in gevaar brengen?

Eindelijk – Genade in zicht –
Schreeuw ik uit tegen mijn voeten –
Ik bied ze de hele hemel aan
Op het moment dat we daar geraken –

Ze doen hun best – en toch vertragen ze –
Ze geven het op – Gaan we dood –
Of is dit Experiment van de Dood –
Omgeslagen – in een Overwinning?

Emily Dickinson

****

Triumph – may be of several kinds

Triumph – may be of several kinds –
There's Triumph in the Room
When that Old Imperator – Death –
By Faith – be overcome –

There's Triumph of the finer mind
When Truth – affronted long –
Advance unmoved –
———to Her Supreme –
Her God – Her only Throng –

A Triumph – when Temptation's Bribe
Be slowly handed back –
One eye upon the Heaven renounced –
And One – upon the Rack –

Severer Triumph – by Himself
Experienced – who pass
Acquitted – from that Naked Bar –
Jehovah's Countenance –

Emily Dickinson

****

Triomf – kent velerlei vormen –
Er heerst Triomf in de Kamer
Wanneer die Oude Dictator – de Dood –

Door Geloof – wordt overwonnen –

Er is Triomf voor de knapste geest
Wanneer de Waarheid – lang beledigd –
Onverstoorbaar voortgaat –
— — —naar Haar Superieur –
Haar God – Haar enige Verzamelde Volk –

En Triomf – als het Smeergeld van de Bekoring
Langzaam teruggegeven wordt –
Afgezworen met één oog op de Hemel –
En het Andere – op de Pijnbank –

De grootste Triomf – wordt Vanbinnen
Gevoeld – door wie
Vrijgesproken – voor dat Naakte Tribunaal –
Langs Gods Aanschijn gaat –

Emily Dickinson

****

Sweet – safe – Houses

Sweet – safe – Houses –
Glad – gay – Houses –
Sealed so stately tight –
Lids of Steel – on Lids of Marble –
Locking Barefeet out –

Brooks of Plush – in Banks of Satin
Not so softly fall
As the laughter – and the whisper –
From their People Pearl –

No Bald Death – affront their Parlors –
No Bold Sickness come
To deface their stately Treasures –
Anguish – and the Tomb –

Hum by – in muffled Coaches –
Lest they –
— — —wonder Why –
Any – for the Press of Smiling –
Interrupt – to die –

Emily Dickinson

****

Schattige – veilige – Huizen –
Blije – vrolijke – Huizen –
Zo statig en stevig verzegeld met –
Stalen Deksels – boven Marmeren Zerken –
Die Blote Voeten buitensluiten –

Pluche Stoffen – over Satijnen Kussens
Strijken niet zo zachtjes neer
Als het gelach – en het geroezemoes –
Van hun Paarlen Mensen –

Geen Brute Dood – schoffeert hun Salons –
Geen Brutale Ziekte komt
Hun statige Schatten ontsieren –
Lijden – en Dood –

Zoemen voorbij – in geblindeerde Koetsen –
Dat zij zich maar niet –
———hoeven afvragen Waarom –
Sommigen – met hun Geforceerde Lachen –
Stoppen – om te sterven –

Emily Dickinson

****

I live with Him – I see His face

I live with Him – I see His face –
I go no more away
For Visitor – or Sundown –
Death's single privacy

The Only One – forestalling Mine –
And that – by Right that He
Presents a Claim invisible –
No wedlock – granted Me –

I live with Him – I hear His Voice –
I stand alive – Today –

To witness to the Certainty
Of Immortality –

Taught Me – by Time – the lower Way –
Conviction – every day –
That Life like This – is stopless –
Be Judgment – what it may –

Emily Dickinson

****

Ik leef met Hem – ik zie Zijn gezicht –
Ik ga niet meer van hem weg
Voor Bezoek – of de Zonsondergang
De intieme privacy van de Dood

De Enige – die vóór de Mijne komt –
En dat – vanwege het Recht dat Hij
Een onzichtbare Claim aanbiedt –
Die geen huwelijk – aan Mij heeft verleend –

Ik leef met Hem – ik hoor Zijn Stem –
Ik sta hier springlevend – Vandaag –
Om te getuigen van de Zekerheid
Dat Onsterfelijkheid bestaat –

De Tijd – leerde Mij – op bescheiden Wijze –
Elke dag – de Overtuiging –
Dat een Leven als Dit – zonder einde is –
Wat het Laatste Oordeel – ook mag zijn –

Emily Dickinson

****

My Portion is Defeat – today

My Portion is Defeat – today –
A paler luck than Victory –
Less Paeans – fewer Bells –
The Drums don't follow Me – with tunes –
Defeat – a somewhat slower – means –
More Arduous than Balls –

‘Tis populous with Bone and stain –
And Men too straight to stoop again –,
And Piles of solid Moan –
And Chips of Blank – in Boyish Eyes –
And scraps of Prayer –
And Death’s surprise,
Stamped visible – in Stone –

There’s somewhat prouder, over there –
The Trumpets tell it to the Air –
How different Victory
To Him who has it – and the One
Who to have had it, would have been
Contenteder – to die –

Emily Dickinson

****

Verliezen is mijn Deel – vandaag –
Een fletser geluk dan Winnen –
Niet zo veel Triomfzang – minder Klokgelui –
Geen Trommels die Mij volgen – met marsen –
Verliezen – gaat – wat trager –
Veel Moeilijker dan Feestgedruis –

Het zit vol Botten en vuiligheid –
Mensen te stijf om nog te buigen –
Hopen van zwaar Gekreun –
Splinters Leegte – in Kinderogen –
Flarden van Gebed –
En de overrompeling van de Dood
Zichtbaar – in Steen – gegraveerd –

Er is iets meer trots, aan de andere kant –
Trompetten vertellen het aan de Lucht –
Hoe anders is de Overwinning
Voor Wie haar behaalt – dan voor Degene
Die, als hij haar behaald had
Gelukkiger zou zijn – gestorven –

Emily Dickinson

****

I cannot live with You

I cannot live with You –
It would be Life –
And Life is over there –
Behind the Shelf

The Sexton keeps the Key to –
Putting up
Our Life – His Porcelain –
Like a Cup –

Discarded of the Housewife –
Quaint – or Broke –
A newer Sevres pleases –
Old Ones crack –

I could not die – with You –
For One must wait
To shut the Other's Gaze down –
You – could not –

And I – Could I stand by
And see You – freeze –
Without my Right of Frost –
Death's privilege?

Nor could I rise – with You –
Because Your Face
Would put out Jesus' –
That New Grace

Glow plain – and foreign
On my homesick Eye –
Except that You than He
Shone closer by –

They'd judge Us – How –
For You – served Heaven – You know,
Or sought to –
I could not –

Because You saturated Sight –
And I had no more Eyes
For sordid excellence

As Paradise

And were You lost, I would be –
Though My Name
Rang loudest
On the Heavenly fame –

And were You – saved –
And I – condemned to be
Where You were not –
That self – were Hell to Me –

So We must meet apart –
You there – I – here –
With just the Door ajar
That Oceans are – and Prayer –
And that White Sustenance –
Despair –

Emily Dickinson

****

Ik kan niet leven met Jou –
Dat zou echt Leven zijn –
En het Leven gebeurt daarginds –
Achterin de Kast

De Koster heeft er de Sleutel van –
Hij bergt er
Ons Leven op – als Zijn Servies –
Gelijk een Kopje –

Afgedankt door de Huisvrouw –
Uit de mode – of Gebroken –
Een nieuw van Sèvres porselein is leuker –
De Oudjes krijgen barsten –

Ik kon niet sterven – met Jou –
Want de Een moet wachten om
De Starende Ogen van de Ander te sluiten –
Jij – zou dat niet kunnen –

En ik – kon ik jou bijstaan
En aanzien dat Jij – bevriest –

Zonder mijn Recht op Vorst –
Het Voorrecht van de Dood?

Ook kon ik niet herrijzen – met Jou –
Omdat Jouw Gezicht
Dat van Jezus zou verbleken –
Die Nieuwe Gratie
Helder oplichten – en vreemd
Aan mijn Ogen vol verlangen –

Alleen dat Jij van nog meer nabij
Straalde dan Hij –

Hoe – konden ze Ons veroordelen –
Want Jij – diende de Hemel – dacht Je,
Althans je probeerde dat –
Ik kon het niet –
Omdat Jij het Zicht volledig vulde –
En ik geen Oog meer had
Voor dubieuze kwaliteit
Als het hemels Paradijs

En werd Jij verdoemd, dan ik ook –
Al klonk Mijn Naam
Het luidste
In de Hemelse roem –
En werd Jij – gered –
En ik – gedoemd daar te zijn
Waar Jij niet was –
Dat – zou dan de Hel voor Mij zijn –

Dus moeten We elkaar op afstand zien –
Jij daar – Ik – hier –
Met de Deur net op een kier
Van Oceanen breed – van Gebeden –
En dat Witte Voedsel –
Wanhoop –

Emily Dickinson

****

They put Us far apart

They put Us far apart –

As separate as Sea
And Her unsown Peninsula –
We signified “These see” –

They took away our Eyes –
They thwarted Us with Guns –
“I see Thee” Each responded straight
Through Telegraphic Signs –

With Dungeons – They devised –
But through their thickest skill –
And their opaquest Adamant –
Our Souls saw – just as well –

They summoned Us to die –
With sweet alacrity
We stood upon our stapled feet –
Condemned – but just – to see –

Permission to recant –
Permission to forget –
We turned our backs upon the Sun
For perjury of that –

Not Either – noticed Death –
Of Paradise – aware –
Each other’s Face – was all the Disc
Each other’s setting – saw –

Emily Dickinson

****

Zij zetten Ons ver uit elkaar –
Gescheiden als de Zee
Van Haar onontgonnen Schiereiland –
Wij maakten bekend “Wij zien elkaar” –

Zij namen onze Ogen weg –
Zij hielden Ons tegen met Geweren –
“Ik zie Je nog” antwoordde Elk meteen
Via Telegrafische boodschappen –

In Kerkers – hadden Zij bedacht –
Maar doorheen hun dikste werk –

En hun ondoordringbare Adamant –
Zagen onze Zielen – net zo goed –

Ze riepen Ons op om te sterven –
Met zoetig enthousiasme
We stonden, onze voeten vastgenageld –
Veroordeeld – alleen maar – voor het zien –

Toegestaan was het om te ontkennen –
Toegestaan was het om te vergeten –
We keerden de Zon de rug toe
Voor zo'n meineed –

Geen van Beiden – sloeg acht op de Dood ¬–
Bewust – van de Hemel –
Elkaars Gezicht – was het enige Beeld dat
Ze van elkaar – zagen –

Emily Dickinson

****

Life – is what we make it

Life – is what we make it –
Death – We do not know –
Christ's acquaintance with Him
Justify Him – though –

He – would trust no stranger –
Other – could betray –
Just His own endorsement –
That – sufficeth Me –

All the other Distance
He hath traversed first –
No new mile remaineth –
Far as Paradise –

His sure foot preceding –
Tender Pioneer –
Base must be the Coward
Dare not venture – now –

Emily Dickinson

****

Leven – is wat we ervan maken –
Van de Dood – weten We dat niet –
Christus' vertrouwdheid met Hem
Pleit voor Hem – tóch –

Hij – zou geen vreemde vertrouwen –
Iemand Anders – kon verraad plegen –
Alleen de Aanbeveling van Hem –
Die – volstaat voor Mij –

Alle overige Afstand
Heeft Hij als eerst overbrugd –
Geen mijl blijft nog over –
Tot aan het Paradijs –

Zijn zekere stap gaat ons voor –
De tedere Pionier –
Armzalig moet de Lafaard zijn die
Het waagstuk – nu – niet aandurft –

Emily Dickinson

****

You've seen Balloons set – Hav'nt You?

You've seen Balloons set – Hav'nt You?
So stately they ascend –
It is as Swans – discarded You,
For Duties Diamond –

Their Liquid Feet go softly out
Upon a Sea of Blonde –
They spurn the Air, as 'twere too mean
For Creatures so renowned –

Their Ribbons just beyond the eye –
They struggle – some – for Breath –
And yet the Crowd applaud, below –
They would not encore – Death –

The Gilded Creature strains – and spins –

Trips frantic in a Tree –
Tears open her imperial Veins –
And tumbles in the Sea –

The Crowd – retire with an Oath –
The Dust in Streets – go down –
And Clerks in Counting Rooms
Observe – "'Twas only a Balloon" –

Emily Dickinson

****

Je hebt Ballonnen zien oplaten – Toch?
Ze stijgen zo statig op –
Het zijn net Zwanen – ze negeren Je
Op hun Diamanten Missie –

Hun Kabels gaan voorzichtig los
Op een Zee van Geel –
Ze verachten de Lucht, te gewoontjes
Voor zulke befaamde Wezens –

Hun Linten net uit het zicht –
Ze vechten – sommigen – om Adem –
Toch applaudisseert de Menigte, beneden –
De Dood – willen ze niet als toegift –

Het Vergulde Wezen trekt strak – en tolt –
Tuimelt driest in een Boom –
Scheurt haar keizerlijke Aderen open –
En stort in de Zee –

De Menigte – trekt zich Vloekend terug –
Het Stof in de Straten – gaat liggen –
En Ambtenaren in Kantoren
Merken op – "'t Was maar een Ballon" –

Emily Dickinson

****

Behind Me – dips Eternity

Behind Me – dips Eternity –
Before Me – Immortality –
Myself – the Term between –
Death but the Drift of Eastern Gray,
Dissolving into Dawn away,
Before the West begin –

‘Tis Kingdoms – afterward – they say –
In perfect – pauseless Monarchy –
Whose Prince – is Son of none –
Himself – His Dateless Dynasty –
Himself – Himself diversify –
In Duplicate divine –

‘Tis Miracle before Me – then –
‘Tis Miracle behind – between –
A Crescent in the Sea –
With Midnight to the North of Her –
And Midnight to the South of Her –
And Maelstrom – in the Sky –

Emily Dickinson

****

Achter mij – zinkt de Eeuwigheid weg –
Vóór mij – de Onsterfelijkheid –
Ik – de Levensjaren daartussen –
Dood is enkel de Grijze Veeg in het Oosten,
Die oplost in de Dageraad,
Voordat het Westen verschijnt –

Er is een Koninkrijk – naderhand – zeggen ze –
Met een volmaakte – eindeloze Monarchie –
Wiens Vorst – de Zoon van niemand is –
Voor Hem – is zijn Dynastie tijdloos –
Hijzelf – verandert Zich van gedaante –
In een goddelijk Duplicaat –

Het is een Wonder vóór Mij – dan –
Het is Wonder achter mij – en daartussen –
Een Wassende Maan in de Zee –
Met Middernacht Noord van Haar –
En Middernacht Zuid van Haar –
En de Maalstroom – in de Lucht –

Emily Dickinson

****

Promise This – When You be Dying

Promise This – When You be Dying –
Some shall summon Me –
Mine belong Your latest Sighing –
Mine – to Belt Your Eye –

Not with Coins – though they be Minted
From an Emperor's Hand –
Be my lips – the only Buckle
Your low Eyes – demand –

Mine to stay – when all have wandered –
To devise once more
If the Life be too surrendered –
Life of Mine – restore –

Poured like this – My Whole Libation –
Just that You should see
Bliss of Death –
———-Life's Bliss extol thro'
Imitating You –

Mine – to guard Your Narrow Precinct –
To seduce the Sun
Longest on Your South, to linger,
Largest Dews of Morn

To demand, in Your low favor –
Lest the Jealous Grass
Greener lean – Or fonder cluster
Round some other face –

Mine to supplicate Madonna –
If Madonna be
Could behold so far a Creature –
Christ – omitted – Me –

Just to follow Your dear feature –
Ne'er so far behind –

For My Heaven –
Had I not been
Most enough – denied?

Emily Dickinson

****

Beloof me – dat wanneer Je gaat Sterven –
Iemand Mij moet roepen –
Aan Mij behoort Jouw laatste Zucht –
Aan Mij – is het om Je Ogen te sluiten –

Niet met Munten – al zijn ze Geslagen
Op Keizerlijk Bevel –
Maar laat mijn lippen – de enige Sluiting zijn
Waar jouw doffe Ogen – naar verlangen –

Aan Mij om te blijven – als ieder vertrekt –
Om opnieuw te bedenken
Als het Leven helemaal opgegeven is –
Hoe het Leven van Mij – te herstellen –

Zo Uitgestort – Mijn Totale Toewijding –
Opdat Jij zou inzien dat
De Zegen van de Dood –
———-de Zegen van het Leven verheft
In navolging van Jou –

Aan Mij – om jouw Smalle Grens te bewaken –
De Zon te verleiden om
Boven Jouw Zuiden het langst
De Sterkste Ochtenddauw te laten hangen

Om te vragen, in Jouw bescheiden naam –
Dat het Gras niet Jaloers zal zijn
En er Groener bij ligt – Of liefdevoller aansluit
Rond ‘n ander gezicht –

Aan Mij om Maria aan te roepen –
Als Maria bestaat
Moge een Schepsel van zo ver zien dat –
Christus – Mij – in de steek heeft gelaten –

Alleen om Jouw dierbare gestalte te volgen –

Nooit achterop te raken –
Want Mijn Hemel –
Was ik niet
Al genoeg – afgewezen?

Emily Dickinson

****

You taught me Waiting with Myself –
Appointment strictly kept –
You taught Me fortitude of Fate –
This – also – I have learnt –

An Altitude of Death, that could
No bitterer debar
Than Life – had done – before it –
Yet – there is a Science more –

The Heaven you know – to understand
That you be not ashamed
Of Me – in Christ's bright Audience
Opon the further Hand –

Jij leerde mij bij Mezelf te Blijven –
Afspraak strikt nageleefd –
Jij leerde Mij de kracht mijn Lot te dragen –
Ook – dit – heb ik geleerd –

Een Hoogte van de Dood die
Even verbitterd kon buitensluiten
Als het Leven – daarvoor – had gedaan –
Maar – het vraagt meer Kennis –

Om de Hemel die jij kent – te begrijpen
Zodat jij je niet voor Mij hoeft te schamen –
Onder de blijde Gemeente van Christus
Aan de andere Hand –

Emily Dickinson

****

This Consciousness that is aware

This Consciousness that is aware
Of Neighbors and the Sun
Will be the one aware of Death
And that itself alone

Is traversing the interval
Experience between
And most profound experiment
Appointed unto Men –

How adequate unto itself
It's properties shall be
Itself unto itself and None
Shall make discovery –

Adventure most unto itself
The Soul condemned to be –
Attended by a single Hound
It's own identity.

Emily Dickinson

****

Bewustzijn dat besef heeft
Van Buren en van de Zon
Zal zich bewust zijn van de Dood
En dat het alleen zelf

De afstand kan oversteken
Tussen het aardse leven
En de meest ingrijpende ervaring
Mensen voorbestemd –

Hoe toereikend voor hem
Zijn eigenschappen zullen zijn
Is alleen aan hem en Geen Ander
Die het ontdekken kan –

Tot een waagstuk met name voor haarzelf
Is de Ziel gedoemd –
Bijgestaan door maar één Jachthond
Haar eigen identiteit.

Emily Dickinson

****

Color – Caste – Denomination

Color – Caste – Denomination –
These – are Time's Affair –
Death's diviner Classifying
Does not know they are –

As in sleep – All Hue forgotten –
Tenets – put behind –
Death's large – Democratic fingers
Rub away the Brand –

If Circassian – He is careless –
If He put away
Chrysalis of Blonde – or Umber –
Equal Butterfly –

They emerge from His Obscuring –
What Death – knows so well –
Our minuter intuitions –
Deem unplausible –

Emily Dickinson

****

Kleur – Kaste – Godsdienst –
Daar – maakt de Tijd zich druk om –
De meer hemelse Indeling van de Dood
Kent hun bestaan niet –

Net als in de slaap – Alle Nuance vergeten is –
Dogma's – afgelegd –
Wissen de grote – Democratische vingers
Van de Dood het Brandmerk weg –

Of het 'n Beauty is – kan Hem niet schelen –
Of Hij nu opruimt
Een Blonde – of Bruine Cocon –
Evenals een Vlinder –

Ze rijzen op uit Zijn Verduistering –
Wat de Dood – zo goed weet –
Die onbenulliger intuïties van ons –
Worden ongeloofwaardig gevonden –

Emily Dickinson

******

Ausencia

Lúgubre solidão! Ó noite triste!
Como sinto que falta a tua Imagem
A tudo quanto para mim existe!

Tua bemdita e efémera passagem
No mundo, deu ao mundo em que viveste,
Á nossa bôa e maternal Paisagem,

Um espirito novo mais celeste;
Nova Forma a abraçou e nova Côr
Beijou, sorrindo, o seu perfil agreste!

E ei-la agora tão triste e sem verdor!
Depois da tua morte, regressou
Ao seu velhinho estado anterior.

E esta saudosa casa, onde brilhou
Tua voz num instante sempiterno,
Em negra, intima noite se occultou.

Quando chego á janela, vejo o inverno;
E, á luz da lua, as sombras do arvoredo
Lembram as sombras pálidas do Inferno.

Dos recantos escuros, em segredo,
Nascem Visões saudosas, diluidos
Traços da tua Imagem, arremêdo

Que a Sombra faz, em gestos doloridos,
Do teu Vulto de sol a amanhecer...
A Sombra quer mostrar-se aos meus sentidos...

Mas eu que vejo? A luz escurecer;
O imperfeito, o indeciso que, em nós, deixa

A amargura de olhar e de não vêr...

A voz da minha dôr, da minha queixa,
Em vão, por ti, na fria noite clama!
Dir-se-á que o céu e a terra, tudo fecha

Os ouvidos de pedra! Mas quem ama,
Embora no silencio mais profundo,
Grita por seu amor: é voz de chama!

E eu grito! E encontro apenas sobre o mundo,
Para onde quer que eu olhe, aqui, além,
A tua Ausencia tragica! E no fundo

De mim proprio que vejo? Acaso alguem?
Só vejo a tua Ausencia, a Desventura
Que fez da noite a imagem de tua Mãe!

A tua Ausencia é tudo o que murmura,
E mostra a face triste á luz da aurora,
E se espraia na terra em sombra escura...

Quem traz o outomno ao meu jardim agora?
Quem muda em cinza o fogo do meu lar?
E quem soluça em mim? Quem é que chora?

É a tua Ausencia, Amôr, que vem turbar
Esta alegria etérea, nuvem, asa
De Anjo que, ás vezes, passa em nosso olhar!

O Sol é a tua Ausencia que se abrasa,
A Lua é tua Ausencia enfraquecida...
Da tua Ausencia é feita a minha vida
E os meus versos tambem e a minha casa.

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

Afwezigheid

Somber eenzaamheid! O, droevige nacht!
Wat mis ik jouw beeltenis toch!
In alles wat voor mij bestaat!

Jouw gezegende en vluchtige reis
In de wereld, gaf je aan de wereld waarin je leefde,
Aan ons goede en moederlijke landschap,

Een nieuwe, meer hemelse geest;
Een nieuwe vorm omarmde het en een nieuwe kleur
Kuste, glimlachend, zijn ruwe profiel!

En zie het nu, zo droevig en zonder groen!
Na jouw dood keerde het terug
Naar zijn vroegere staat.

En dit nostalgische huis, waar jouw stem in een eeuwig moment klonk,
In een donkere, intieme nacht is het verborgen.

Als ik bij het raam kom, zie ik de winter;
En in het maanlicht herinneren de schaduwen van de bomen
me aan de bleke schaduwen van de hel.

Uit de donkere hoeken, in het geheim,
worden nostalgische visioenen geboren, verwaterde
Sporen van jouw beeld, een loutere imitatie

Die de Schaduw maakt, in pijnlijke gebaren,
Van jouw zonsopgangsvorm...
De Schaduw wil zich aan mijn zintuigen tonen...

Maar wat zie ik? Het licht dat verduistert;
De onvolmaaktheid, de besluiteloosheid die in ons achterblijft
De bitterheid van kijken en niet zien...

De stem van mijn pijn, van mijn klacht,
Tevergeefs, schreeuwt om jou in de koude nacht!
Men zal zeggen dat hemel en aarde, alles sluit

Oren van steen! Maar wie liefheeft,
Zelfs in de diepste stilte,
Schreeuwt om zijn liefde: het is een stem van vuur!

En ik schreeuw! En ik vind alleen maar in de wereld,
Waar ik ook kijk, hier, daarbuiten,
Jouw tragische afwezigheid! En in de diepten

van mezelf, wat zie ik? Is er iemand hier?
Ik zie alleen jouw Afwezigheid, Ongeluk

Dat de nacht tot het beeld van jouw Moeder maakte!

Jouw Afwezigheid is alles wat fluistert,
En toont haar droevige gezicht aan het licht van de dageraad,
En spreidt zich uit over de aarde in een donkere schaduw...

Wie brengt nu de herfst naar mijn tuin?
Wie verandert het vuur van mijn huis in as?
En wie snikt er in mij? Wie is het die huilt?

Het is jouw Afwezigheid, Liefde, die komt om te verstoren
Deze etherische vreugde, wolk, vleugel
Van een Engel die soms voorbijgaat in onze blik!

De Zon is jouw Afwezigheid die brandt,
De Maan is jouw verzwakte Afwezigheid...
Mijn leven is gemaakt van jouw Afwezigheid
En mijn verzen ook, en mijn huis.

Teixeira de Pascoaes

******

Noites em Claro

Passas em claro as noites a chorar;
Dia a dia, teu rosto empalidece...
Faze tu, pobre Mãe, por serenar,
Santa Resignação sobre ela desce!

Rochedo que a penumbra desvanece,
Tu, por acaso, não lhe podes dar
Um pouco d'esse frio que entorpece
O coração e o deixa descançar?...

Jamais! Não ha remedio! Nem as horas
Que passam! Toda a fria noite choras;
Tua sombra, no chão, é mais escura.

Soffres! E sinto bem que a tua dôr,
Como se fôra um beijo, acêso amôr,
Vae-lhe aquecer, ao longe, a sepultura.

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

*****

Slapeloze Nachten

Je brengt slapeloze nachten huilend door;
Dag na dag wordt je gezicht bleker...
Arme Moeder, probeer haar te troosten,
Laat heilige berusting over haar neerdalen!

Scherp waar de schemering vervaagt,
Kun je haar misschien niet
Een beetje van die kou geven die verdooft
Het hart en het rust geeft?...

Nooit! Er is geen remedie! Zelfs niet de uren
Die voorbijgaan! Elke koude nacht huil je;
Je schaduw op de grond wordt donkerder.

Je lijdt! En ik voel goed dat jouw pijn,
Als een kus, brandende liefde,
Haar graf van verre zal verwarmen.

Teixeira de Pascoaes

****

A Minha Dôr

Tua morte feriu-me no mais fundo,
Remoto da minh'alma que eu julgava
Já fóra desta vida e deste mundo!

E vejo agora quanto me enganava,
Imaginando possuir em mim
Alma que fôsse livre e não escrava!

Meu espirito é treva e dôr sem fim.
Todo eu sou dôr e morte. Sou franquêsa.
Sou o enviado da Sombra. Ao mundo vim

Prégar a noite, a lagrima, a incertêsa,
A luz que, para sempre, anoiteceu...
Esta envolvente, essencial tristêsa,

Tristêsa original donde nasceu

O sol caindo em lagrimas de luz,
Chôro de oiro inundando terra e céu!

Sou o enviado da Sombra. Em negra cruz,
Meu ilusorio sêr crucificado
Lembra um morto phantasma de Jesus...

E aos pés da minha cruz, no chão maguado,
A tua Ausencia é a Virgem Dolorosa,
Com tenebroso olhar no meu pregado.

Ah! quanto a minha vida religiosa,
Depois que te perdeste no sol-pôsto,
Se fez incerta, fragil e enganosa!

Em meu sêr desenhou-se um novo rôsto.
Sou outro agora; e vejo com pavor
Minha máscara interna de desgôsto.

Vejo sombras á luz da minha dôr...
Sombras talvez de eternas Creaturas
Que vivem na alegria do Senhor...

E quem sabe se os Mortos, nas Alturas,
Vivem na paz de Deus, em sitios êrmos,
Entre flôres, sorrisos e venturas?...

E quem sabe se as dôres que soffremos
E nosso corpo e alma, não são mais
Que as suas vagas sombras irreaes?...

Ah, nós sômos ainda o que perdemos...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

****

Mijn verdriet

Jouw dood heeft me diep in mijn ziel verwond,
ik dacht dat ik dit leven en deze wereld al had verlaten!

En nu zie ik hoe erg ik me vergist heb,
door me in te beelden dat ik in mezelf
een vrije ziel bezat, niet geknecht!

Mijn geest is duisternis en eindeloze pijn.
Alles wat ik ben is pijn en dood. Ik ben eerlijk.
Ik ben de gezant van de Schaduw. Ik ben in de wereld gekomen

om de nacht te verkondigen, de traan, de onzekerheid,
het licht dat voor altijd verduisterd is...
die omhullende, essentiële droefheid,

oorspronkelijke droefheid waaruit geboren werd
de zon die in tranen van licht valt,
gouden tranen die aarde en hemel overspoelen!

Ik ben de gezant van de Schaduw. Aan een zwart kruis,
Mijn illusoire gekruisigde zelf
Lijkt op een spookachtige, dode Jezus...

En aan de voet van mijn kruis, op de gewonde grond,
Is Uw Afwezigheid de Bedroefde Maagd,
Met een duistere blik op mijn genagelde wond.

Ach! Hoe mijn religieuze leven,
Nadat U in de ondergaande zon was verdwenen,
Onzeker, fragiel en bedrieglijk werd!

Een nieuw gezicht is in mijn wezen getekend.
Ik ben nu een ander; en ik zie met afschuw
Mijn innerlijke masker van walging.

Ik zie schaduwen in het licht van mijn pijn...
Schaduwen misschien van eeuwige Schepsels
Die leven in de vreugde van de Heer...

En wie weet of de Doden, in de Hemelen,
Leven in de vrede van God, op verlaten plekken,
Te midden van bloemen, glimlachen en gelukzaligheid?...

En wie weet of de pijnen die wij lijden,
En ons lichaam en onze ziel, niet meer zijn
Dan hun vage, onwerkelijke schaduwen?...

Ach, wij zijn nog steeds wat we verloren hebben...

Teixeira de Pascoaes

****

‘Tis so appalling – it exhilarates

‘Tis so appalling – it exhilarates –
So over Horror, it half captivates –
The Soul stares after it, secure –
To know the worst, leaves no dread more –

To scan a Ghost, is faint –
But grappling, conquers it –
How easy, Torment, now –
Suspense kept sawing so –

The Truth, is Bald – and Cold –
But that will hold –
If any are not sure –
We show them – prayer –
But we, who know,
Stop hoping, now –

Looking at Death, is Dying –
Just let go the Breath –
And not the pillow at your Cheek
So slumbereth –

Others, can wrestle –
Your’s, is done –
And so of Wo,
———bleak dreaded – come,
It sets the Fright at liberty –
And Terror’s free –
Gay, Ghastly, Holiday!

Emily Dickinson

****

Het is zo eng – dat het opwindend wordt –
Zo over gruwelijk, het bekoort bijna –
Veilig, staart de Ziel er naar –
Wie ’t ergste kent, hoeft niet meer te vrezen –

Een Geest zien, blijft schimmig –

Maar ga je het gevecht aan, win je het –
Hoe licht, is de Kwelling, nu –
Onzekerheid bleef zo snijdend –

De Waarheid, is Naakt – en Koud –
Maar het geeft houvast –
Voor wie niet zeker zijn –
We wijzen hen – het gebed –
Maar wij, die de waarheid weten,
Houden op te hopen, nu–

De Dood aanzien, is Doodgaan –
Laat gewoon de Adem gaan –
En zelfs geen kussen sluimert
Dan tegen je Wang –

Anderen, gaan nog de strijd aan –
De jouwe, is gedaan –
Dus laat toch die troosteloze, gevreesde Pijn –
———komen
Het laat de Angst los
En de Paniek vrij –
Vrolijk, Griezelig, Feest!

Emily Dickinson

****

Afraid! Of whom am I afraid?

Afraid! Of whom am I afraid?
Not Death – for who is He?
The Porter of my Father's Lodge
As much abasheth me!

Of Life? 'Twere odd I fear a thing
That comprehendeth me
In one or two existences –
Just as the case may be –

Of Resurrection? Is the East
Afraid to trust the Morn
With her fastidious forehead?
As soon impeach my Crown!

Emily Dickinson

****

Bang! Voor wie zou ik bang zijn?
Niet voor de Dood – want wie mag Hij zijn?
De Portier van mijn Vaders Huis
Intimideert mij net zo erg!

Voor het leven? Vreemd om bang te zijn
Voor iets waar ik deel van ben
In één of twee levens –
Afhankelijk van wat het mag zijn –

Voor de Verrijzenis? Is het Oosten
Bang om de Ochtend te vertrouwen
Met haar sierlijke voorhoofd?
Dan liever mijn Kroon afzetten!

Emily Dickinson

****

I know that He exists

I know that He exists.
Somewhere – in silence –
He has hid his rare life
From our gross eyes.

‘Tis an instant’s play –
‘Tis a fond Ambush –
Just to make Bliss
Earn her own surprise!

But – should the play
Prove piercing earnest –
Should the glee – glaze –
In Death’s – stiff – stare –

Would not the fun
Look too expensive!
Would not the jest –
Have crawled too far!

Emily Dickinson

****

Dat Hij bestaat, weet ik.
Ergens – in stilte –
Hij verborg zijn kostelijk leven
Voor onze lompe ogen.

Het is het spel van een tel –
Het liefdevolle Verstoppertje –
Gewoon om te zorgen dat Geluk
Zijn eigen verrassing verdient!

Maar – blijkt het spel
Pijnlijke ernst te zijn –
Dan zal de vreugde – bevriezen –
Bij de stijve – aanblik – van de Dood –

Zou de grap niet
Een te hoge prijs hebben!
Zou de scherts niet –
Te ver zijn gegaan!

Emily Dickinson

****

Those fair – fictitious People

Those fair – fictitious People –
The Women – plucked away
From our familiar Lifetime –
The Men of Ivory –

Those Boys and Girls, in Canvas –
Who stay upon the Wall
In Everlasting Keepsake –
Can Anybody tell?

We trust – in places perfecter –
Inheriting Delight
Beyond our faint Conjecture –
Our dizzy Estimate –

Remembering ourselves, we trust –
Yet Blesseder – than We –
Through Knowing – where We only hope –
Receiving – where we – pray –

Of Expectation – also –
Anticipating us
With transport, that would be a pain
Except for Holiness –

Esteeming us – as Exile –
Themself – admitted Home –
Through gentle Miracle of Death –
The Way ourself, must come –

Emily Dickinson

****

Die mooie – fictieve Mensen –
De Vrouwen – geplukt
Uit ons vertrouwde Leven –
De Mensen van Ivoor –

Die Jongens en Meisjes, op het Linnen –
Die aan de Muur blijven
Als een Eeuwig Aandenken –
Weet Iemand daarvan?

We geloven – in een volmaakter plek –
Een Vreugde te zullen erven
Voorbij onze vage Vermoedens –
Onze malle Inschattingen –

Ze blijven aan ons denken, geloven we –
Maar meer Gezegend – dan wij –
Want zij weten – waar Wij slechts hopen –
Zij ontvangen – waar wij – bidden –

In Afwachting – ook –
Zijn ze ons voorgegaan
In vreugde, die een pijn zou zijn
Waren het geen Heiligen –

Ze beschouwen ons – als Ballingen –

Zelf – zijn ze al Thuis toegelaten –
Door het zachte Wonder van de Dood –
Onze Weg, moet nog komen –

Emily Dickinson

****

Do People moulder equally

Do People moulder equally,
They bury, in the Grave?
I do believe a Species
As positively live

As I, who testify it
Deny that I – am dead –
And fill my Lungs, for Witness –
From Tanks – above my Head –

I say to you, said Jesus –
That there be standing here –
A Sort, that shall not taste of Death –
If Jesus was sincere –

I need no further Argue –
That statement of the Lord
Is not a controvertible –
He told me, Death was dead –

Emily Dickinson

****

Vergaan alle Mensen hetzelfde tot stof,
Die men in het Graf, begraaft?
Ik geloof echt dat er een Soort
Even zeker blijft leven

Als ik, die hiervan getuigt,
Ontken dat ik – dood ben –
En als Bewijs, mijn Longen vul –
Uit Reservoirs – boven mijn Hoofd –

Ik zeg jullie, zei Jezus –

Er zijn er hier onder ons,
Een Soort, die de Dood niet zal smaken –
Als Jezus oprecht was –

Heb ik niet meer Argumenten nodig –
Die verklaring van de Heer
Is onweerlegbaar –
Hij zei me, dat de Dood dood was –

Emily Dickinson

****

A Toad, can die of Light –
Death is the Common Right
Of Toads and Men –
Of Earl and Midge
The privilege –
Why swagger, then?
The Gnat's supremacy
———is large as Thine –

Life – is a different Thing –
So measure Wine –
Naked of Flask – Naked of Cask –
Bare Rhine –
Which Ruby's mine?

Een Pad, kan sterven aan Licht –
De Dood kent Gelijke Rechten
Voor Padden en Mensen –
Voor Graaf of Mug
Eenzelfde voorrecht –
Waarom schep je dan zo op?
De Suprematie van de Mug
———is even groot als die van Jou –

Leven – is Iets Anders –
Dus beoordeel Wijn –
Ontbloot van de Fles – Ontbloot van het Vat –
Rijnwijn zonder iets –
Welke Rode is de mijne?

Emily Dickinson

****

Give little Anguish,
Lives will fret –
Give Avalanches,
And they'll slant –

Straighten – look cautious for their breath –
But make no syllable, like Death –
Who only shows his Granite face –
Sublimer thing – than Speech –

Geef een beetje Angst,
En het Leven gaat tobben –
Geef een Lawine,
En het loopt scheef –

Sta recht – zoek behoedzaam naar adem –
Maar zeg geen woord, net als de Dood –
Die alleen zijn Granieten gezicht laat zien –
Iets subliemer – dan Spreken –

Emily Dickinson

****

If I may have it, when it's dead

If I may have it, when it's dead,
I'll be contented – so –
If just as soon as Breath is out
It shall belong to me –

Until they lock it in the Grave,
'Tis Bliss I cannot weigh –
For tho' they lock Thee in the Grave,
Myself – can own the key –

Think of it Lover! I and Thee
Permitted – face to face to be –
After a Life – a Death – We'll say –
For Death was That –
And this – is Thee –

I'll tell Thee All – how Bald it grew –
How Midnight felt, at first –
———to me –
How all the Clocks stopped in the World –
And Sunshine pinched me – 'Twas so cold –

Then how the Grief got sleepy – some –
As if my Soul were deaf and dumb –
Just making signs – across – to Thee –
That this way – thou could'st notice me –

I'll tell you how I tried to keep
A smile, to show you,
———when this Deep
All Waded –
———We look back for Play,

At those Old Times – in Calvary.

Forgive me, if the Grave come slow –
For Coveting to look at Thee –
Forgive me, if to stroke thy frost
Outvisions Paradise!

Emily Dickinson

******

Als ik haar mag hebben, als ze dood is,
Zal ik – zo – blij zijn –
Als meteen na de laatste Ademtocht
Ze aan mij zal behoren –

Tot ze haar opsluiten in het Graf,
Kan mijn Geluk niet op –
Want al sluiten zij Jou op in het Graf,
Ik – de sleutel maar kan hebben –

Denk daaraan, Geliefde! Jij en Ik
Vergund – oog in oog te staan –
Na een Leven – zeg maar – een Dood –
Want Dood was Dat –
En dit – ben Jij –

Ik ga Je Alles zeggen – hoe Kaal het werd –
Hoe Middernacht in ’t begin aanvoelde –
———voor mij –
Hoe alle Klokken op Aarde stil stonden –
En Zonlicht me verkleumde – ‘t Was zo koud –

Hoe daarna het Verdriet – wat – wegdoezelde –
Alsof mijn Ziel doofstom werd –
En alleen gebaren maakte – tegen – Jou –
Op zo’n manier – dat jij me kon herkennen –

Ik zeg je dat ik probeerde te blijven
Glimlachen, om jou te laten zien,
———voor als deze Diepte
Helemaal doorwaad was –
———dat We luchthartig terugkijken
Op die Oude Tijd – van Golgotha.

Vergeef me, als het Graf op zich laat wachten –
Want ik verlang zo naar Jou te kijken –
Vergeef me, als het strelen van jouw koude
Het Paradijs in de schaduw stelt!

Emily Dickinson

****

I read my sentence – steadily –

I read my sentence – steadily –
Reviewed it with my eyes,
To see that I made no mistake
In its extremest clause –
The Date, and manner, of the shame –
And then the Pious Form
That “God have mercy” on the Soul
The Jury voted Him –
I made my soul familiar – with her extremity –
That at the last,
———it should not be a novel Agony –
But she, and Death, acquainted –
Meet tranquilly, as friends –
Salute, and pass, without a Hint –
And there, the Matter ends –

Emily Dickinson

****

Ik las mijn veroordeling – zorgvuldig –
Bekeek het nog eens met mijn ogen,
Om zeker te zijn dat ik geen fout maakte
In haar slotbepaling –
De Datum, en de aard, van de schande –
En dan de Vrome Formule
Dat “God” de Ziel “genadig zij”
De Jury koos voor Hem –
Ik maakte mijn ziel vertrouwd – met haar einde –
Dat er op het laatst, geen nieuwe Lijdensweg
———bij moest komen –
Maar zij, en de Dood, elkaar vertrouwd zijn –
En vredig tegenkomen, als vrienden –
Groeten, en stilzwijgend vertrekken –
En daarmee, sluit de Zaak –

Emily Dickinson

****

In falling Timbers buried

In falling Timbers buried –
There breathed a Man –
Outside – the spades – were plying –
The Lungs – within –

Could He – know – they sought Him –
Could They – know – He breathed –
Horrid Sand Partition –
Neither – could be heard –

Never slacked the Diggers –
But when Spades had done –
Oh, Reward of Anguish,
It was dying – Then –

Many Things – are fruitless –
‘Tis a Baffling Earth –
But there is no Gratitude
Like the Grace – of Death –

Emily Dickinson

****

Onder vallend Hout bedolven –
Ademde een Man –
Van buiten – zwoegden – de schoppen –
De Longen – van binnen –

Had Hij – geweten – dat ze Hem zochten –
Hadden Zij – geweten – dat Hij ademde –
Afschuwelijk Gescheiden door Zand –
Werd geen van beiden – gehoord –

Nooit verslapten de Gravers –
Maar toen de Schoppen klaar waren –
Oh, Het loon van de Angst,
Toen – was hij stervende –

Veel Dingen – leveren niets op –
Het is een verbijsterende Aarde –
Maar er is geen groter Dank
Dan de Genade – van de Dood –

Emily Dickinson

****

like those Who've nought to lose

He fought like those Who've nought to lose –
Bestowed Himself to Balls
As One who for a further Life
Had not a further Use –

Invited Death – with bold attempt –
But Death was Coy of Him
As Other Men, were Coy of Death –
To Him – to live – was Doom –

His Comrades, shifted like the Flakes
When Gusts reverse the Snow –
But He – was left alive Because

Of Greediness to die –

Emily Dickinson

****

Hij vocht als Wie niets te verliezen hebben –
Gaf Zichzelf aan de Kogels over
Als Iemand die voor de rest van zijn Leven
Verder geen Doel had –

Verzocht de Dood – in roekeloze zucht –
Maar de Dood was Bedeesd voor Hem
Waar Anderen Bedeesd waren voor de Dood –
Voor Hem – was leven – Doem –

Zijn Makkers, dwarrelden als Sneeuwvlokken
Wanneer Wind de Sneeuw omwentelt –
Maar Hij – werd levend achtergelaten Omdat
Hij Gretig wilde sterven –

Emily Dickinson

****

The Whole of it came not at once

The Whole of it came not at once –
'Twas Murder by degrees –
A Thrust – and then for Life a chance –
The Bliss to cauterize –

The Cat reprieves the Mouse
She eases from her teeth
Just long enough for Hope to tease –
Then mashes it to death –

'Tis Life's award – to die –
Contenteder if once –
Than dying half – then rallying
For consciouser Eclipse –

Emily Dickinson

****

Het kwam niet Allemaal tegelijk –
Het was Moord in fasen –
Een Uithaal – dan een kans om te Leven –
De Blijdschap het dicht te branden –

De Kat geeft de Muis respijt
Ze laat haar tanden los
Net lang genoeg dat Hoop gaat plagen –
Dan vermorzelt hij haar dood –

De beloning van het Leven is – sterven –
In één keer geeft meer voldoening –
Dan half sterven – en weer opstaan
Voor een gewisser Dood –

Emily Dickinson

****

One and One – are One –
Two – be finished using –
Well enough for Schools –
But for minor Choosing –

Life – just – Or Death –
Or the Everlasting –
More – would be too vast
For the Soul's Comprising –

Een plus Een – is Een –
Twee – doen we niet meer –
Goed genoeg voor op School –
Maar voor wie minder Kiest –

Alleen maar – Leven – Of Dood –
Of de Eeuwigheid –
Zou Meer – te omvangrijk zijn
Om te Begrijpen voor de Ziel –

Emily Dickinson

****

It always felt to me – a wrong

It always felt to me – a wrong
To that Old Moses – done –
To let him see – the Canaan –
Without the entering –

And tho' in soberer moments –
No Moses there can be
I'm satisfied – the Romance
In point of injury –

Surpasses sharper stated –
Of Stephen – or of Paul –
For these – were only put to death –
While God's adroiter will

On Moses – seemed to fasten
With tantalizing Play
As Boy – should deal with lesser Boy –
To prove ability –

The fault – was doubtless Israel's –
Myself – had banned the Tribes –
And ushered Grand Old Moses
In Pentateuchal Robes

Upon the Broad Possession
'Twas little – He should see –
Old Man on Nebo! Late as this –
My justice bleeds – for Thee!

Emily Dickinson

****

Het leek mij altijd – een onrecht –
Wat die Oude Mozes – was aangedaan –
Om hem Kanaän – te laten zien –
Zonder hem binnen te laten –

En al weet ik op een helder moment –
Dat er geen Mozes kan bestaan
Ik ben overtuigd – dat dit Verhaal
Waar het om onrecht gaat –

De grovere berichten overtreft –
Over Stefanus – of over Paulus –
Want deze –
werden alleen ter dood gebracht –
Terwijl Gods ingenieuzer plan

Zich op Mozes – scheen te concentreren
Met speelse Pesterijen
Zoals een Kind – doet met een kleiner kind –
Om te bewijzen waartoe hij in staat is –

De schuld – lag stellig bij Israël –
Ikzelf – had de Stammen verbannen –
En de Grote Oude Mozes binnengehaald
In Bijbelse Gewaden

Van het Uitgestrekte Bezit
Kreeg Hij maar weinig – te zien –
Oudje op de Nebo! Nog zoveel later –
Bloedt mijn rechtsgevoel – voor U!

Emily Dickinson

****

I measure every Grief I meet

I measure every Grief I meet
With narrow, probing, Eyes –
I wonder if It weighs like Mine –
Or has an Easier size.

I wonder if They bore it long –
Or did it just begin –
I could not tell the Date of Mine –
It feels so old a pain –

I wonder if it hurts to live –
And if They have to try –
And whether – could They choose between –
It would not be – to die –

I note that Some – gone patient long –
At length, renew their smile –

An imitation of a Light
That has so little Oil –

I wonder if when Years have piled –
Some Thousands – on the Harm –
That hurt them early – such a lapse
Could give them any Balm –

Or would they go on aching still
Through Centuries of Nerve –
Enlightened to a larger Pain –
In Contrast with the Love –

The Grieved – are many – I am told –
There is the various Cause –
Death – is but one – and comes but once –
And only nails the eyes –

There's Grief of Want – and Grief of Cold –
A sort they call "Despair" –
There's Banishment from native Eyes –
In sight of Native Air –

And though I may not guess the kind –
Correctly – yet to me
A piercing Comfort it affords
In passing Calvary –

To note the fashions – of the Cross –
And how they're mostly worn –
Still fascinated to presume
That Some – are like My Own –

Emily Dickinson

****

Ik neem de maat van elk Leed dat ik tegenkom
Met scherpe, indringende Ogen –
Ik vraag me af of het even zwaar is als het Mijne –
Of van een Lichter kaliber.

Ik vraag me af of Ze het lang moesten dragen –
Of is het nog maar net begonnen –
Van de Mijne ken ik de Datum niet –

Het voelt zo oud, die pijn –

Ik vraag me af of leven pijn doet –
Of het Hun moeite kost –
En – Als Ze mochten kiezen –
Ze niet liever zouden – sterven –

Ik merk dat Sommigen – met chronische pijn –
Op den duur, weer een glimlach tonen –
Het lijkt op een Lamp
Die bijna geen Olie heeft –

Ik vraag me af of in oplopende Jaren –
Een paar Duizend – zo'n periode –
Op het Kwaad – dat hen jong trof –
Wat Balsem zou kunnen schenken –

Of zouden ze nog steeds lijden
Aan voortdurende Zenuwpijn –
Gehard voor een grotere Pijn –
Zo'n schril Contrast met de Liefde –

Treurenden – zijn er velen – is me verteld –
Om allerhande Redenen –
Dood – is er één – en komt maar eens –
En spijkert alleen de ogen dicht –

Gebrek Lijden is er – en Kou Lijden –
Van het soort dat ze "Wanhoop" noemen –
Het Buitensluiten van Bekende Gezichten –
In de eigen Omgeving –

En al heb ik geen idee welke soort
Het precies is – toch biedt het mij
Een indringende Troost
Om langs de Kruisweg te gaan –

De diversiteit – van het Kruis te zien –
En hoe die veelal gedragen wordt –
Nog altijd nieuwsgierig te weten
Of er Een – gelijk aan die van Mij zal zijn –

Emily Dickinson

****

I tried to think a lonelier Thing

I tried to think a lonelier Thing
Than any I had seen –
Some Polar Expiation –
———An Omen in the Bone
Of Death's tremendous nearness –

I probed Retrieveless things
My Duplicate – to borrow –
A Haggard Comfort springs

From the belief that Somewhere –
Within the Clutch of Thought –
There dwells one other Creature
Of Heavenly Love – forgot –

I plucked at our Partition
As One should pry the Walls –
Between Himself – and Horror's Twin –
Within Opposing Cells –

I almost strove to clasp his Hand,
Such Luxury – it grew –
That as Myself – could pity Him –
Perhaps he – pitied me –

Emily Dickinson

****

Ik probeerde Iets voor te stellen
Nog eenzamer dan ik ooit had gezien –
Een nogal IJskoude Verzoening –
———een Voorteken tot op het Bot
Dat de Dood verschrikkelijk nabij is –

Ik graaf in dingen die ik totaal kwijt ben
Om mijn Spiegelbeeld – te gebruiken –
Het geeft een Schrale Troost

Te geloven dat Ergens –
Binnen het Bereik van het Denken –
Er nog een ander Wezen woont

Van Hemelse Liefde – verstoken –

Ik rukte aan onze Scheidingswand
Zoals Je de Muren moet afbreken –
Tussen Jezelf – en de Horrortweeling –
In de Cel aan de andere kant –

Ik wou bijna zijn Hand grijpen,
Wat een Weelde – ontstond er –
Dat als Ik – met Hem te doen had –
Hij misschien – medelijden had met mij –

Emily Dickinson

****

I watched the Moon around the House

I watched the Moon around the House
Until upon a Pane –
She stopped – a Traveller's privilege – for Rest –
And there opon

I gazed – as at a stranger –
The Lady in the Town
Doth think no incivility
To lift her Glass – opon –

But never Stranger justified
The Curiosity
Like Mine – for not a Foot – nor Hand –
Nor Formula – had she –

But like a Head – a Guillotine
Slid carelessly away –
Did independent, Amber –
Sustain her in the sky –

Or like a Stemless Flower –
Upheld in rolling Air
By finer Gravitations –
Than bind Philosopher –

No Hunger – had she – nor an Inn –
Her Toilette – to suffice –

Nor Avocation – nor Concern
For little Mysteries

As harass us – like Life – and Death –
And Afterwards – or Nay –
But seemed engrossed to Absolute –
With Shining – and the Sky –

The privilege to scrutinize
Was scarce upon my Eyes
When, with a Silver practise –
She vaulted out of Gaze –

And next – I met her on a Cloud –
Myself too far below
To follow her superior Road –
Or its advantage – Blue –

Emily Dickinson

****

Ik volgde de Maan rond het Huis
Tot Ze op een Ruit –
Bleef rusten – dat voorrecht heeft een Reizigster –
En ik staarde ernaar

Als naar een vreemdeling –
Waarvoor een Stadse Dame
Zonder enige gêne te voelen
Haar Lorgnet zou optillen –

Maar nooit heeft een Vreemdeling
De Nieuwsgierigheid zo gerechtvaardigd
Als die van Mij – want ze had –
Geen Voet – Hand – of bepaald Formaat –

Maar zoals een Hoofd – dat een Guillotine
Achteloos wegschoof –
Hield Amber, haar vrij
In de lucht –

Of als een Bloem zonder Steel –
In de golvende Lucht gehouden
Door fijnere Zwaartekrachten –

Dan waar Filosofen aan gebonden zijn –

Geen Honger – had ze – noch Logement –
Dat volstond – om zich op te maken –
Ook geen Roeping – of Interesse
Voor kleine Mysteries

Die ons kwellen – zoals Leven – en Dood –
En wat er Daarna komt – of Niet –
Maar ze leek verzonken in het Absolute –
Met Maanlicht – en de Lucht –

Het Voorrecht haar precies te bekijken
Duurde maar even voor mijn Ogen
Waarna ze, met een Zilveren uitvoering
Uit het Zicht sprong –

Daarna – vond ik haar op een Wolk –
Zelf te ver beneden
Om haar Superieure Weg te volgen –
Of haar Voorsprong – van Blauw –

Emily Dickinson

****

Me prove it now – Whoever doubt

Me prove it now – Whoever doubt
Me stop to prove it – now –
Make haste – the Scruple! Death be scant
For Opportunity –

The River reaches to my feet –
As yet – My Heart be dry –
Oh Lover – Life could not convince –
Might Death – enable Thee –

The River reaches to My Breast –
Still – still –
———My Hands above
Proclaim with their remaining Might –
Dost recognize the Love?

The River reaches to my Mouth –

Remember – when the Sea
Swept by my searching eyes – the last –
Themselves were quick – with Thee!

Emily Dickinson

****

Aan mij om het nu te bewijzen – Wie ook twijfelt
Houd mij tegen het te bewijzen – nu –
Schiet op – Twijfelaar! De Dood is karig
Met Kansen –

De Rivier reikt tot aan mijn voeten –
Tot nu toe – is Mijn Hart droog –
O Geliefde – Het leven was niet overtuigend –
Moge de Dood – Jou dat wel lukken –

De Rivier reikt tot aan Mijn Borst –
Nog steeds – nog steeds –
———Mijn Handen erbovenuit
Verkondigen met hun laatste macht –
Onderken je de Liefde?

De rivier reikt tot aan mijn Lippen –
Onthoud – dat toen de Zee
Over mijn zoekende ogen stroomde – Ze
Op het laatst – levendig bleven – met Jou!

Emily Dickinson

****

Had I presumed to hope

Had I presumed to hope –
The loss had been to Me
A Value – for the Greatness' Sake –
As Giants – gone away –

Had I presumed to gain
A Favor so remote –
The failure
———but confirm the Grace
In further Infinite –

‘Tis failure – not of Hope –
But Confident Despair –
Advancing on Celestial Lists –
With faint – Terrestial power –

‘Tis Honor – though I die –
For That no Man obtain
Till He be justified by Death –
This – is the Second Gain –

Emily Dickinson

****

Had ik gedacht te kunnen geloven –
Had het verlies voor Mij
Een waarde – van zo’n Omvang –
Als verdwenen – Reuzen –

Had ik gedacht te kunnen verdienen
Een Gunst van zo ver weg –
Bevestigt het tekortschieten
———alleen maar de Genade
In een nog verdere oneindigheid –

Het gaat niet om een tekort – aan Geloof –
Maar Vastberaden Ongeloof –
Om hoger te komen op Hemelse Lijsten –
Met zwakke – Aardse kracht –

Het gaat om Eer – ook al sterf ik –
Want dat vergaart geen mens
Tot hij gerechtvaardigd wordt door de dood –
Dit – is de Tweede Winst –

Emily Dickinson

****

Endow the Living – with the Tears –
You squander on the Dead,
And They were Men and Women – now,
Around Your Fireside –

Instead of Passive Creatures,
Denied the Cherishing
Till They – the Cherishing deny –
With Death's Ethereal Scorn –

Schenk Levenden – de Tranen –
Die je aan de Doden verspilt,
En Zij waren – nu – de Mannen en Vrouwen
Rond Jouw Haardvuur –

In plaats van de Lijdzame Wezens
Aan wie Liefde werd ontzegd
Tot Ze zelf – Liefde weigerden –
Met een Etherische Grijns van de Dood –

Emily Dickinson

****

The Province of the Saved
Should be the Art – To save –
Through Skill obtained in Themselves –
The Science of the Grave

No Man can understand
But He that hath endured
The Dissolution – in Himself –
That Man – be qualified

To qualify Despair
To Those who failing new –
Mistake Defeat for Death – Each time –
Till acclimated – to –

De Competentie van wie Gered zijn
Moet de Kunst zijn – Om jezelf te redden –
Door Ervaring die je Zelf hebt opgedaan –
De Wetenschap van het Graf

Kan Niemand anders begrijpen
Dan Degene die – de ontreddering –
In Zichzelf – heeft verdragen –
Zo Iemand – zij gekwalificeerd

De Wanhoop te verzachten
Bij Wie opnieuw instorten –
En Steeds – Verlies met de Dood verwarren –
Tot ze eraan – gewend raken –

Emily Dickinson

******

Idílio

Sinto que, ás vezes, choras, minha Irmã,
No teu sombrio quarto recolhida...
É que ele vem rompendo a sombra vã
Da Morte, e lhe aparece á luz da vida!

E afflicta, como choras, minha Irmã...
Teu chôro é tua voz emudecida,
Ante a imagem do Filho, essa Manhã
Em profunda saudade amanhecida.

Silencio! Não palpites, coração;
Nem canto de ave ou mistica oração
Um tal idilio venham perturbar!

Deixae o Filho amado e a Mãe saudosa:
O Filho a rir, de face carinhosa,
E a Mãe, tão triste e pálida, a chorar...

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

Idylle

Ik voel dat je soms huilt, mijn zuster,
in je donkere, afgezonderde kamer...
Het is omdat Hij doorbreekt door de ijdele schaduw
van de dood en aan je verschijnt in het licht van het leven!

En hoe bedroefd huil je, mijn zuster...
Je gehuil is je verstomde stem,
voor het beeld van de Zoon, vanmorgen
ontwaakt in diep verlangen.

Stilte! Laat het hart niet kloppen;
noch het gezang van een vogel of mystiek gebed
zo'n idylle verstoren!

Laat de geliefde Zoon en de verlangende Moeder met rust:
de Zoon lachend, met een liefdevol gezicht,
en de Moeder, zo bedroefd en bleek, huilend...

Teixeira de Pascoaes

******

Remorsos

Onde comtigo, um dia, me zanguei,
É hoje um sitio escuro que aborreço;
E sempre que ali passo, eu anoiteço!...
Ah, foi um crime, sim, que pratiquei!

Quantas negras torturas eu padeço
Pelo pequeno mal que te causei!
Se, ao menos, presentisse o que hoje sei?
Mas não; fui mau; fui bruto; reconheço!

E sôffro mais, por isso, a tua morte,
E dou mais chôro amargo ao vento norte,
Mais trevas se acumulam no meu rôsto...

Ó vós que n'este mundo amaes alguem,
Seja linda creança ou pae ou mãe,
Não lhe causeis nem sombra de desgôsto!

Teixeira de Pascoaes, in 'Elegias'

******

Spijt

Waar ik ooit ruzie met je had,
is nu een donkere plek die ik verafschuw;
En elke keer als ik erlangs loop, voel ik duisternis!...
Ach, het was een misdaad, ja, die ik beging!

Hoeveel duistere kwellingen lijd ik

Voor het kleine onrecht dat ik je aandeed!

Had ik maar kunnen voorzien wat ik nu weet?
Maar nee; ik was slecht; ik was wreed; ik erken het!

En daarom lijd ik nog meer onder jouw dood,
En geef ik nog meer bittere tranen aan de noordenwind,
Meer duisternis verzamelt zich op mijn gezicht...

O jullie die in deze wereld iemand liefhebben,
Of het nu een mooi kind, een vader of een moeder is,
Bezorg hen geen schaduw van verdriet!

Teixeira de Pascoaes

******

Olhar Eterno

Aquele olhar tão triste,
Onde ia, feito em lagrima, o que eu sou,
Isto é, tudo o que existe,
No instante em que pousou,
Relampago do Além,
Sobre ti, meu querido e pobre Anjinho,
Já deitado na cama e tão doentinho,
Cercado da afflicção de tua Mãe;
Esse olhar fez-se eterno,
Em meus olhos ficou: é luz do inferno
Que tudo me alumia...

Parece a luz do dia!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

*****

Eeuwige blik

Die droevige blik,
Waar ik heen ging, gemaakt van tranen, wat ik ben,
Dat wil zeggen, alles wat bestaat,
Op het moment dat hij insloeg,
Bliksem van Geneefse,
Op jou, mijn lieve en arme kleine engel,

Al liggend in bed en zo ziek,
Omringd door het verdriet van je moeder;
Die blik werd eeuwig,
Hij bleef in mijn ogen: het is het licht van de hel
Dat alles voor mij verlicht...

Het lijkt wel het daglicht!

Teixeira de Pascoaes

******

A throe opon the features –
A hurry in the breath –
An exstasy of parting
Denominated “Death” –

An anguish at the mention
Which when to patience grown –
I’ve known permission given
To rejoin its own.

Een stuiptrekking in het gelaat –
Een versnelling van de ademhaling –
Een extase van afscheid
Aangeduid als “Dood” –

Bij het noemen een intense angst
Die, als ze tot berusting uitgroeit –
Weet ik dat instemming is gegeven
Om zich weer met zichzelf te verenigen.

Emily Dickinson

****

Besides the Autumn poets sing

Besides the Autumn poets sing
A few prosaic days
A little this side of the snow
And that side of the Haze –

A few incisive Mornings –
A few Ascetic Eves –
Gone – Mr. Bryant's "Golden Rod" –
And Mr. Thomson's "sheaves."

Still, is the bustle in the Brook –
Sealed are the spicy valves –
Mesmeric fingers softly touch
The Eyes of many Elves –

Perhaps a squirrel may remain –
My sentiments to share –
Grant me, Oh Lord, a sunny mind –
Thy windy will to bear!

Emily Dickinson

****

De Herfst voorbij bezingen dichters
Prozaïsch enige dagen
Een paar nog voor de sneeuw komt
En vlak na de Nevelmaand –

Een paar bijtende Ochtenden –
Een paar rigide Avonden –
Weg is – hr. Bryant's "Gulden Roede" –
En hr. Thomson's "schoven."

Verstild, de drukte in de Beek –
Verzegeld zijn de geurige kelken –
Hypnotiserende vingers raken zacht
De Ogen van veel Elfen –

Misschien blijft er een eekhoorn achter –
Waarmee ik mijn gevoelens kan delen –
Schenk mij, O Heer, een zonnige geest –
Om uw winderige wil te dragen!

Emily Dickinson

****

Dust is the only Secret

Dust is the only Secret,
Death, the only One
You cannot find out all about
In his “native town.”

Nobody know “his Father” –
Never was a Boy –
Hadn’t any playmates,
Or “Early history” –

Industrious! Laconic!
Punctual! Sedate!
Bold as a Brigand!
Stiller than a Fleet!

Builds, like a Bird, too!
Christ robs the Nest –
Robin after Robin
Smuggled to Rest!

Emily Dickinson

****

Stof is het enige Geheim,
Dood, het enige Wezen
Waar je niet alles over te weten komt
In zijn “geboorteplaats.”

Niemand kent “zijn Vader” –
Nooit was hij een Kind –
Had geen speelkameraadjes,
Of “Voorgeschiedenis” –

IJverig! Doodkalm!
Altijd op tijd! Onverstoorbaar!
Brutaal als een Bandiet!
Stiller dan een Vloot!

Bouwt ook een Nest, als een Vogel!
Christus rooft het –
Roodborst na Roodborst
Worden naar de eeuwige Rust gesmokkeld!

Emily Dickinson

****

‘T is so much joy! ‘T is so much joy!

‘Tis so much joy! ‘Tis so much joy!
If I should fail, what poverty!
And yet, as poor as I
Have ventured upon a throw!
Have gained! Yes! Hesitated so –
This side the victory!

Life is but life! And Death but Death!
Bliss is but Bliss and Breath but Breath!
And if indeed I fail,
At least, to know the worst, is sweet!
Defeat means nothing but defeat,
No drearier can befall!

And if I gain! Oh Gun at sea,
Oh Bells, that in the steeples be!
At first, repeat it slow!
For Heaven is a different thing,
Conjectured, and waked sudden in –
And might extinguish me!

Emily Dickinson

****

Wat een vreugde! Wat een vreugde!
Mocht ik falen, wat een ellende!
En toch, met het weinige wat ik heb
Heb ik alles op het spel gezet in één worp!
Heb gewonnen! Ja! Zo geaarzeld –
De overwinning aan mijn kant!

Leven is maar leven! Dood is maar Dood!
Geluk is maar Geluk en Adem is maar Adem!
En als ik werkelijk faal,
Is het tenminste zoet om het ergste te kennen!
Verlies betekent gewoon verlies,
Niets triesters kan er gebeuren!

Als ik win! O Kanon op zee,
O Klokken, die in de torens hangen!
Herhaal het eerst nog eens langzaam!
Want de Hemel is heel wat anders,
Verondersteld, dat ik daar plots ontwaakte –
Het zou me kapot maken!

Emily Dickinson

****

If I could bribe them by a Rose

If I could bribe them by a Rose
I'd bring them every flower that grows
From Amherst to Cashmere!
I would not stop for night, or storm –
Or frost, or death, or anyone –
My business were so dear!

If they would linger for a Bird
My Tambourin were soonest heard
Among the April Woods!
Unwearied, all the summer long,
Only to break in wilder song
When Winter shook the boughs!

What if they hear me!
Who shall say
That such an importunity
May not at last avail?

That, weary of this Beggar's face –
They may not finally say, Yes –
To drive her from the Hall?

Emily Dickinson

****

Kon ik ze omkopen met een Roos
Ik zou ze elke bloem brengen die groeit
Van Amherst tot Kasjmir!
Nacht, of storm zou me niet tegenhouden –
Noch vorst, of dood, of wie dan ook –

Zo dierbaar zou mijn taak zijn!

Zouden ze wachten op een Vogel
Ik liet mijn Tamboerijn heel vroeg horen
Tussen de Bossen van April.
Onvermoeibaar, de hele zomer lang,
Alleen om uit te barsten in wilder gezang
Wanneer de Winter de takken schudt!

Wat als ze me horen!
Wie zal zeggen
Dat zo'n opdringerigheid
Uiteindelijk niet kan helpen?

Dat ze, het gezicht van deze Bedelares beu –
Niet ten langen leste Ja zeggen –
Om haar uit de Hal te verdrijven?

Emily Dickinson

****

A Wounded Deer – leaps highest –
I've heard the Hunter tell –
'T is but the ecstasy of death –
And then the Brake is still!

The smitten Rock that gushes!
The trampled Steel that springs!
A Cheek is always redder
Just where the Hectic stings!

Mirth is the mail of Anguish –
In which it cautions Arm,
Lest Anybody spy the blood
And "You're hurt" exclaim!

Een Gewond Hert – springt het hoogst –
Heb Ik Jagers horen zeggen –
Het is gewoon de extase van de dood –
En dan is het Struikgewas stil!

De geslagen Rots die sproeit!
Het betrapte Staal dat dichtklapt!

Een Wang is altijd roder
Precies waar de Koorts prikt!

Hilariteit is het pantser van de Angst –
Waarmee hij zich waakzaam bewapent
Opdat Niemand het bloed bespeurt
En roept “Je bent gewond”!

Emily Dickinson

****

On this long storm the Rainbow rose –
On this late morn – the sun –
The Clouds – like listless Elephants –
Horizons – straggled down –

The Birds rose smiling in their nests –
The gales – indeed – were done –
Alas, how heedless were the eyes –
On whom the summer shone!

The quiet nonchalance of death –
No daybreak – can bestir –
The slow – Archangel’s syllables
Must awaken her!

Op deze lange storm rees de Regenboog op –
Op deze late ochtend – de zon –
De Wolken – als slome Olifanten –
De Horizon – slenterde naar beneden –

In hun nesten stonden vogels lachend op –
Voorwaar – de rukwinden – waren voorbij –
Helaas, hoe stekeblind waren de ogen –
Op wie de zomer scheen!

De stille onverschilligheid van de dood –
Geen dageraad – kan haar wekken –
De trage – woorden van de Aartsengel
Moeten haar tot leven wekken!

Emily Dickinson

****

Dying! Dying in the night!
Won't somebody bring the light
So I can see which way to go
Into the everlasting snow?

And "Jesus"! Where is Jesus gone?
They said that Jesus – always came –
Perhaps he doesn't know the House –
This way, Jesus, Let him pass!

Somebody run to the great gate
And see if Dollie's coming! Wait!
I hear her feet upon the stair!
Death won't hurt – now Dollie's here!

Doodgaan! Doodgaan in de nacht!
Brengt dan niemand licht
Zodat ik kan zien welke kant ik op moet
In de eeuwige sneeuw?

En "Jezus"! Waar is Jezus gebleven?
Ze zeiden dat Jezus – altijd kwam –
Misschien kent hij het huis niet ¬–
Deze kant op, Jezus, Laat hem door!

Iemand moet naar de grote poort rennen
En zien of Dollie komt! Wacht!
Ik hoor haar voeten op de trap!
De Dood deert niet – nu Dollie er is!

Emily Dickinson

****

Two swimmers wrestled on the spar –
Until the morning sun –
When One – turned smiling to the land –
O God! the Other One!
The stray ships – passing
Spied a face –
Opon the waters borne –
With eyes in death –

———still begging raised –
And hands – beseeching – thrown!

Twee zwemmers worstelden om de mast –
Tot aan het ochtendgloren –
Toen de Een – glimlachend aan land kwam –
O God! die Andere!
Schepen die toevallig – voorbijvaarden
Ontwaarden een gezicht
Op water gedragen –
Met de dood in de ogen –
———wijdopen, nog altijd vragend –
En handen – smekend – uitgestrekt!

Emily Dickinson

****

For this – accepted Breath

For this – accepted Breath –
Through it – compete with Death –
The fellow cannot touch this Crown –
By it – my title take –
Ah, what a royal sake
To my necessity – stooped down!

No Wilderness – can be
Where this attendeth me –
No Desert Noon –
No fear of frost to come
Haunt the perennial bloom –
But Certain June!

Get Gabriel – to tell –
———the royal syllable –
Get Saints – with new – unsteady tongue –
To say what trance below
Most like their glory show –
Fittest the Crown!

Emily Dickinson

****

Hiervoor – heb ik Adem aangenomen –
Hierdoor – wedijver ik met de Dood –
De kerel kan niet tippen aan deze Kroon –
Hieraan – ontleen ik mijn titel –
Ach, wat een koninklijke bestemming
Boog zich – over mijn armoedig bestaan!

Geen Woestijn – kan er bestaan
Waar dit mij vergezelt –
Geen Eenzame Middag –
Geen angst voor vorst die
De meerjarige bloei komt verstoren –
Maar Juni verzekerd!

Haal Gabriël – om het koninklijke woord –
———uit te spreken –
Haal Heiligen – met nieuwe – onzekere stem –
Om te zeggen welke extase van beneden
Het meest op hun glorie lijken –
Het beste de Kroon past!

Emily Dickinson

****

That after Horror – that 'twas us

That after Horror – that 'twas us –
That passed the mouldering Pier –
Just as the Granite Crumb let go –
Our Savior, by a Hair –

A second more, had dropped too deep
For Fisherman to plumb –
The very profile of the Thought
Puts Recollection numb –

The possibility – to pass
Without a Moment's Bell –
Into Conjecture's presence –
Is like a Face of Steel –
That suddenly looks into ours
With a metallic grin –
The Cordiality of Death –
Who drills his Welcome in –

Emily Dickinson

****

De Ontzetting achteraf – dat wij het waren –
Die de vervallen Pier overliepen –
Net toen het Granieten Brok losliet –
Onze Verlosser, op een haar na –

Een tel meer, en we waren te diep gevallen
Voor het peillood van een Visser –
Alleen al de Gedachte aan het beeld
Doet de Herinnering verstijven –

De mogelijkheid – om heen te gaan
Zonder Enig Klokgelui –
Naar de aanwezigheid waarop we Hopen –
Is als een Gezicht van Staal –
Dat plots in het onze kijkt
Met een metalen grijns –
De Hartelijkheid van de Dood –
Die zijn Welkom in ons boort –

Emily Dickinson

****

You're right – "the way is narrow" –
And "difficult the Gate" –
And "few there be" – Correct again –
That "enter in – thereat" –

'Tis Costly – So are purples!
'Tis just the price of Breath –
With but the "Discount" of the Grave –
Termed by the Brokers – "Death"!

And after that – there's Heaven –
The Good Man's – "Dividend" –
And Bad Men – "go to Jail" –
I guess –

Je hebt gelijk – "de weg is smal" –

En “moeilijk de Poort” –
En “weinigen zijn er” – alweer Correct –
Die “daar – binnengaan” –

Het Kost wat – net als purper!
Het is gewoon de prijs van Adem –
Met slechts de “Korting” van het Graf –
Door de Makelaars – “Dood” genoemd!

En daarna – komt de Hemel –
Het “Dividend” – voor Goede Mensen –
En Slechte Mensen – “naar de Gevangenis” –
Vermoed ik –

Emily Dickinson

****

Would you like Summer? Taste of ours –
Spices? Buy – here!
Ill! We have Berries, for the parching!
Weary! Furloughs of Down!
Perplexed! Estates of Violet –
———Trouble ne’er looked on!
Captive! We bring Reprieve of Roses!
Fainting! Flasks of Air!
Even for Death – a Fairy medicine –
But, which is it – Sir?

Zin in de Zomer? Proef de onze –
Kruiden? Koop ze – hier!
Ziek! We hebben Bessen, tegen uitdroging!
Moe! Donzen Verlofdagen!
Gestresst! Violette Buitenhuizen –
———waar nooit een Zorg is gezien!
Gevangen! Wij schenken Gratie van Rozen!

Zwakjes! Flessen Lucht!

Zelfs voor de Dood – een Tovermiddel –
En, wat zal het zijn – Mijnheer?

Emily Dickinson

****

Perhaps you think Me stooping
I'm not ashamed of that
Christ – stooped until He touched the Grave –
Do those at Sacrament

Commemorate Dishonor
Or love annealed of love
Until it bend as low as Death
Redignified, above?

Misschien denk je dat Ik me verneder
Ik schaam me daar niet voor
Christus – vernederde zich tot in het Graf –
Wie bij het Sacrament buigen

Gedenken zij de Schande
Of de liefde, nog versterkt met liefde
Die zich zo diep verlaagde tot de Dood
En boven, verheerlijkt?

Emily Dickinson

****

While "it" is alive –
Until Death – touches it –
While "it" and I – lap one – Air –
Dwell in one Blood –
Under one Firmament –
Show me Division –
———could split – or pare!
"Faith" – is like – life –
Only, the longer –
Faith – is like Death –
During – the Grave –
Faith – is the Fellow of the Resurrection,
Scooping up the Dust –
And chanting – Live!

Zolang "zij" leeft –
Tot de dood – haar raakt –

Zolang “zij” en ik – dezelfde Lucht – inademen –
In hetzelfde Bloed wonen –
Onder dezelfde Sterrenhemel –
Laat me dan Zien wat Scheiden –
———kan splijten – of afknippen!
“Geloof” – is als – leven –
Alleen, duurt het langer –
Geloof – gaat als de Dood –
Verder – in het Graf –
Geloof – is de Vriend van de Opstanding,
Die het Stof opschept –
En zingt – Leef!

Emily Dickinson

****

While it is alive
Until Death touches it
While it and I lap one Air
Dwell in one Blood
Under one Sacrament
Show me Division
———can split or pare –

Love is like Life – merely longer
Love is like Death, during the Grave
Love is the Fellow of the Resurrection
Scooping up the Dust and chanting “Live”!

Zolang zij leeft
Tot de Dood haar raakt
Zolang zij en ik dezelfde Lucht inademen
In hetzelfde Bloed wonen
Onder hetzelfde Sacrament
Laat me dan zien wat Scheiden
———kan splijten – of afknippen!

Liefde is als het Leven – duurt alleen langer
Liefde gaat als de Dood, verder in het Graf
Liefde is de Vriend van de Opstanding
Die het Stof opschept en zingt “Leef”!

Emily Dickinson

******

There’s a certain Slant of light

There’s a certain Slant of light,
Winter Afternoons –
That oppresses, like the Heft
Of Cathedral Tunes –

Heavenly Hurt, it gives us –
We can find no scar,
But internal difference
Where the Meanings, are –

None may teach it – Any –
‘T is the Seal Despair –
An imperial affliction
Sent us of the Air –

When it comes, the Landscape listens –
Shadows – hold their breath –
When it goes, ’tis like the Distance
On the look of Death –

Emily Dickinson

****

Er is een bepaalde Lichtinval
Op de Middag, in de Winter –
Die ons bedrukt, als de Zwaarte
Van Gezangen in de Kerk –

Hemelse Pijn, geeft het ons –
Een litteken laat het niet achter bij ons,
Wel een verandering vanbinnen
Waar de Zingeving is –

Geen kan het ons leren – Niemand –
Het is het Zegel Wanhoop –
Een overweldiging van verdriet
Vanuit de Lucht naar ons gestuurd –

Als het komt, luistert het Landschap –

Schaduwen – houden hun adem in –
Als het wegtrekt, is het als de Verte
In de blik van de Dood –

Emily Dickinson

****

I like a look of Agony,
Because I know it's true –
Men do not sham Convulsion,
Nor simulate, a Throe –

The Eyes glaze once – and that is Death –
Impossible to feign
The Beads upon the Forehead
By homely Anguish strung.

Ik hou van Doodsangst in de ogen,
Omdat ik besef dat het echt is –
Stuiptrekkingen speel je niet,
Je kunt geen Doodsstrijd nabootsen –

Ogen worden een keer glazig – dat is Dood –
Onmogelijk te veinzen
De Zweetkraaltjes op het Voorhoofd
Aaneengeregen door dagelijkse Angst.

Emily Dickinson

******

Minha Alegria

Minha alegria foi no teu caixão;
Deitou-se ao pé de ti, na sepultura,
A fim de acalentar teu coração
E tornar-te mais branda a terra dura.

Por isso, é para mim consolação
Esta sombria dôr que me tortura!
E ponho-me a cantar na solidão,
Meu cantico esculpido em noite escura!

Consola-me saber minha alegria
Longe de mim, perto de ti, na fria
Cova a que tu baixaste apoz a morte.

Fôste tu que m'a deste, meu amôr;
Agora, dou-t'a eu: é a minha flôr;
Eu quero que ela soffra a tua sorte.

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

*****

Mijn vreugde

Mijn vreugde lag in jouw kist;
Ze lag naast je, in het graf,
om je hart te troosten
en de harde aarde voor je te verzachten.

Daarom is het een troost voor mij
deze sombere pijn die mij kwelt!
En ik begin in eenzaamheid te zingen,
mijn lied gebeiteld in de donkere nacht!

Moge het mij troosten te weten dat mijn vreugde
ver van mij, dicht bij jou is, in het koude
graf waar je na de dood in bent afgedaald.

Jij hebt haar mij gegeven, mijn liefste;
Nu geef ik haar aan jou: het is mijn bloem;
Ik wil dat ze haar lot ondergaat.

Teixeira de Pascoaes

****

I rose – because He sank

I rose – because He sank –
I thought it would be opposite –
But when his power dropped –
My Soul grew straight.

I cheered my fainting Prince –
I sang firm – even – Chants –

I helped his Film – with Hymn –

And when the Dews drew off
That held his Forehead stiff –
I met him –
Balm to Balm –

I told him Best – must pass
Through this low Arch of Flesh –
No Casque so brave
It spurn the Grave –

I told him Worlds I knew
Where Emperors grew –
Who recollected us
If we were true –

And so with Thews of Hymn –
And Sinew from within –
And ways I knew not
———that I knew – till then –
I lifted Him –

Emily Dickinson

****

Ik rees omhoog – omdat Hij inzakte –
Ik had het andersom gedacht –
Maar toen zijn kracht wegviel –
Kwam mijn Ziel rechtovereind.

Ik vrolijkte mijn flauwgevallen Prins op –
Ik zong luid – zelfs – Kerkliederen –
Ik hielp hem in zijn Waas – met Psalmen –

En toen de Dauw wegtrok
Die zijn Voorhoofd had verstijfd –
Voegde ik me bij hem –
Balsem tot Balsem –

Ik zei hem dat de Beste – door deze
Nauwe Poort van het Lichaam moet gaan –
Geen Helm zo dapper dat
Hij het Graf ontloopt –

Ik sprak hem van Werelden mij bekend
Waar Vorsten opkwamen –
Die ons niet vergaten
Als wij trouw bleven –

Dus met de Kracht van Hymnen –
Spierkracht van binnenuit –
En manieren waarvan ik niet wist
———dat ik ze kende – tot dan toe –
Tilde ik Hem op –

Emily Dickinson

******

Sobresalto

Quantas horas passava contemplando
Seu pequenino Vulto. Era um Anjinho
Dentro de nossa casa, abençoando...
Era uma Flôr, um Astro, um Amorzinho.

Um dia, em que ele, ao pé de mim, sósinho
Brincava, estes meus olhos inundando
De graça, de inocencia e de carinho,
De tudo o que é celeste, alegre e brando,

Vi tremer sua Imagem, de repente,
No ar, como se fôra Aparição.
E para mim eu disse tristemente:

"Pertences a outro mundo, a um céu mais alto;
Partirás dentro em breve." E desde então
Eu fiquei num constante sobresalto!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias'

******

Een schrikreactie

Hoeveel uren bracht je door met het overpeinzen van
Je kleine gestalte? Het was een engeltje
In ons huis, dat ons zegende...

Het was een bloem, een ster, een lieveling.

Op een dag, toen hij, alleen naast me,
speelde, mijn ogen vol
van gratie, onschuld en genegenheid,
van alles wat hemels, vreugdevol en zachtaardig is,

zag ik zijn beeld plotseling trillen,
in de lucht, alsof het een verschijning was.
En ik zei verdrietig tegen mezelf:

"Jij hoort bij een andere wereld, bij een hogere hemel;
je zult spoedig vertrekken." En sindsdien
ben ik voortdurend in een staat van schrikreactie!

*****

Delirio

Não posso crêr na morte do Menino!
E julgo ouvi-lo e vê-lo, a cada passo...
É ele? Não. Sou eu que desatino;
É a minha dôr soffrida, o meu cansaço.

Delirio que me prendes num abraço,
Emendarás a obra do Destino?
Vê-lo-ei sorrir, de novo, no regaço
Da mãe? Verei seu rosto pequenino?

Misterio! Sombra imensa! Alto segredo!
Jamais! jamais! Quem sabe? Tenho mêdo!
Que vejo em mim? A treva? a luz futura?

Ah, que a dôr infinita de o perder
Seja a alegria de o tornar a ver,
Meu Deus, embora noutra creatura!

Teixeira de Pascoaes, in ‘Elegias’

*****

Delirium

Ik kan niet geloven dat het Kind is gestorven!
En ik denk dat ik hem hoor en zie, bij elke stap...

Is hij het? Nee. Ik ben het die in een delirium verkeert;
Het is mijn lijden, mijn vermoeidheid.

Delirium dat me in een omhelzing houdt,
Zult u het werk van het Lot herstellen?
Zal ik hem weer zien glimlachen, op de schoot van zijn moeder? Zal ik zijn kleine gezichtje zien?

Mysterie! Onmetelijke schaduw! Hoog geheim!
Nooit! Nooit! Wie weet? Ik ben bang!
Wat zie ik in mezelf? Duisternis? Toekomstig licht?

Ach, moge de oneindige pijn van het verlies van hem
De vreugde zijn van het weerzien met hem,
Mijn God, al is het in een ander wezen!

Teixeira de Pascoaes

*****

Death is like the insect
Menacing the tree,
Competent to kill it,
But decoyed may be.

Bait it with the balsam,
Seek it with the saw,
Baffle, if it cost you
Everything you are.

Then, if it have burrowed
Out of reach of skill –
Wring the tree and leave it,
‘Tis the vermin’s will.

De dood lijkt op het insect
Dat de boom bedreigt,
En In staat is hem te doden,
Maar het kan verleid worden.

Lok het met zalf,
Zoek het op met de zaag,
Tart het, al kost het jou

Alles wat je bent.

Dan, als het zich heeft ingegraven
Buiten bereik van de techniek –
Ring de boom en laat hem staan,
Is de wil van het ongedierte.

Emily Dickinson

****

I died for Beauty – but was scarce
Adjusted in the Tomb
When One who died for Truth, was lain
In an adjoining Room –

He questioned softly “Why I failed”?
“For beauty”, I replied –
“And I – for Truth – Themselves are One –
We Brethren, are”, He said –

And so, as Kinsmen, met a Night –
We talked between the rooms –
Until the Moss had reached our lips,
covered up – Our names

Ik stierf voor Schoonheid – maar was amper
In het Graf bijgezet,
Toen Iemand die voor Waarheid stierf
In een aangrenzend Vertrek werd gelegd –

Zachtjes vroeg Hij “Waarom ik stierf?”
“Om Schoonheid.” antwoordde ik –
“En Ik – om Waarheid – Zij zijn Een –
Makkers, zijn wij.” zei Hij –

En zo, als Verwanten, ’s Nachts bijeen –
Spraken wij tussen onze vertrekken –
Tot het Mos ons aan de lippen stond
En Onze namen – had bedekt –

Emily Dickinson

****

Awake ye muses nine, sing me a strain divine

Awake ye muses nine,
———sing me a strain divine,
unwind the solemn twine,
———and tie my Valentine!
———————– – –
Oh the Earth was made for lovers,
———for damsel, and hopeless swain,
for sighing, and gentle whispering,
———and unity made of twain,
all things do go a courting,
———in earth, or sea, or air,
God hath made nothing single
———but thee in His world so fair!
The bride, and then the bridegroom,
———the two, and then the one,
Adam, and Eve, his consort,
———the moon, and then the sun;
the life doth prove the precept,
———who obey shall happy be,
who will not serve the sovereign,
———be hanged on fatal tree.
The high do seek the lowly,
———the great do seek the small,
none cannot find who seeketh,
———on this terrestrial ball;
The bee doth court the flower,
———the flower his suit receives,
and they make merry wedding,
———whose guests are hundred leaves;
the wind doth woo the branches,
———the branches they are won,
and the father fond
———demandeth the maiden for his son.
The storm doth walk the seashore
———humming a mournful tune,
the wave with eye so pensive,
———looketh to see the moon,
their spirits meet together,
———they make their solemn vows,
no more he singeth mournful,
———her sadness she doth lose.
The worm doth woo the mortal,
———death claims a living bride,

night unto day is married,
———morn unto eventide;
Earth is a merry damsel,
———and Heaven a knight so true,
and Earth is quite coquettish,
———and he seemeth in vain to sue.
Now to the application,
———to the reading of the roll,
to bringing thee to justice,
———and marshalling thy soul;
thou art a human solo,
———a being cold, and lone,
wilt have no kind companion,
———thou reap'st what thou hast sown.
Hast never silent hours,
———and minutes all too long,
And a deal of sad reflection,
———and wailing instead of song?
There's Sarah, and Eliza,
———and Emeline so fair,
and Harriet, and Susan,
———and she with curling hair!
Thine eyes are sadly blinded,
———but yet thou mayest see
six true, and comely maidens
———sitting opon the tree;
Approach that tree with caution,
———then up it boldly climb,
And seize the one thou lovest,
———nor care for space, or time!
Then bear her to the Greenwood,
———and build for her a bower,
And give her what she asketh,
———jewel, or bird, or flower;
And bring the fife, and trumpet,
———and beat upon the drum –
And bid the world Goodmorrow,
———and go to glory home!

Emily Dickinson

****

Ontwaakt, gij negen muzen,
———zing mij een goddelijke zang,

maak het serieuze lint los,
———en bind mijn Valentijn vast!
———————–––
O, de Aarde is gemaakt voor minnaars,
———jonge meiden en wanhopige vrijers,
voor zuchten, zacht gefluister,
———en een stel van twee,
alles maakt elkaar het hof,
———op aarde, zee, of in de lucht,
God heeft niemand vrijgezel gemaakt,
———behalve jij in Zijn zo prachtige wereld!
De bruid, evenals de bruidegom,
———twee, en dan één,
Adam, en Eva, zijn wederhelft,
———de maan evenals de zon;
het leven bewijst de norm:
———wie gehoorzaamt zal gelukkig zijn,
wie de vorst niet wil dienen,
———moet hangen aan een fatale boom.
De hogere stand zoekt toch de lagere,
———de groten de kleinen,
wie zoekt zal vinden,
———op deze aardbol;
De bij maakt de bloem het hof,
———de bloem neemt zijn aanzoek aan,
en ze maken er een vrolijke bruiloft van,
———met honderd bladeren als gast;
de wind verleidt de takken,
———de takken geven zich gewonnen,
en de liefhebbende vader
———vraagt het meisje voor zijn zoon.
De storm flaneert langs de zeekust
———en neuriet een triest deuntje,
de golf met bedenkelijke blik,
———kijkt of hij de maan ziet,
hun geesten vinden elkaar,
———leggen plechtige geloften af,
hij zal niet meer zo triest zingen,
———zij zal haar verdriet laten varen.
De worm vrijt met de dode,
———de dood eist een levende bruid,
de nacht is getrouwd met het daglicht,
———het ochtendgloren met de schemer;
de Aarde is een vrolijke jonkvrouw,
———de Hemel zo’n echte ridder,

en de Aarde is nogal koket,
———en hij zit vergeefs achter haar aan.
Nu de praktische toepassing,
———voor de lezer van deze lijst,
om u op het rechte pad te brengen,
———en uw ziel op orde te brengen;
bent u een mens alleen,
———een koud, eenzaam wezen,
u zult geen lieve metgezel hebben,
———u oogst wat u gezaaid hebt.
Hebt u nooit vrije tijd,
———en duren minuten al te lang,
Een hoop trieste gedachten,
———en gejammer in plaats van zang?
Dan zijn daar Sarah, en Eliza,
———en mooie Emeline,
en Harriet, Susan,
———en zij met het krullend haar!
Uw ogen zijn helaas verblind,
———maar toch kunt u ze zien
zes echte, knappe meiden
———zitten daar in de boom;
Nader die boom voorzichtig,
———klim er dan dapper in,
En grijp dan die je liefhebt,
———stoor u niet aan tijd, of plaats!
Draag haar naar het houtgewas,
———bouw een prieel voor haar,
Geef haar wat ze vraagt,
———juwelen, vogels, of bloemen;
Breng de fluit, en de trompet,
———en sla op de trom –
Zeg Goedemorgen tegen de wereld,
———en ga triomfantelijk naar huis!

Emily Dickinson

****

The feet of people walking home

The feet of people walking home
With gayer sandals go –
The crocus – till she rises –
The vassal of the snow –

The lips at Hallelujah
Long years of practise bore –
Till bye and bye, these Bargemen
Walked – singing – on the shore.

Pearls are the Diver's farthings
Extorted form the sea –
Pinions – the Seraph's wagon –
Pedestrian once – as we –
Night is the morning's canvas
Larceny – legacy –
Death – but our rapt attention
To immortality.

My figures fail to tell me
How far the village lies –
Whose peasants are the angels –
Whose cantons dot the skies –
My Classics vail their faces –
My faith that Dark adores –
Which from it's solemn abbeys
Such resurrection pours!

Emily Dickinson

****

De voeten van wie huiswaarts gaan
Stappen met vrolijkere sandalen –
De krokus – tot ze opkomt –
Is de vazal van de sneeuw –
De lippen voor het Halleluja
Verdroegen jarenlange oefening –
Tot uiteindelijk, deze Schippers
Zingend – aan wal – liepen.

Parels zijn kleingeld voor de Duiker,
Afgetroggeld van de zee –
Vleugels – het rijtuig van de Engel –
Ooit waren ze voetgangers – als wij –
De nacht is het doek voor de morgen
Roof – erfenis –
Dood – slechts onze fascinatie
Voor onsterfelijkheid.

Mijn cijfers vertellen me niet
Hoe ver het dorp ligt –
Waarvan de boeren engelen zijn –
Waarvan de velden de hemel bezaaien –
Mijn Klassieken verhullen hun gezichten –
Mijn geloof aanbidt dat Duister –
Dat uit zijn statige abdijen
Zo'n opstanding uitstort!

Emily Dickinson

****

If I should cease to bring a Rose
Upon a festal day,
'Twill be because beyond the Rose
I have been called away –

If I should cease to take the names
My buds commemorate –
'Twill be because Death's finger
Claps my murmuring lip!

Als ik zou stoppen een Roos te dragen
Op een feestdag,
Dan zal het zijn omdat ik voorbij de Roos
Ben heen geroepen –

Als ik zou stoppen de namen te noemen
Die mijn knoppen herdenken –
Dan zal het zijn omdat de vinger van de Dood
Mijn mompelende lippen dichtklapt!

Emily Dickinson

****

I keep my pledge.
I was not called –
Death did not notice me.
I bring my Rose –
I plight again,
By every sainted Bee –
By Daisy called from hillside –

By Bobolink from lane –
Blossom and I –
Her oath, and mine –
Will surely come again.

Ik houd me aan mijn gelofte.
Ik werd niet geroepen –
De Dood zag mij niet staan.
Ik draag mijn Roos –
Hernieuw mijn belofte,
Aan elke heilig verklaarde Bij –
Aan het Madeliefje dat riep vanaf de Heuvel –
Aan de Troepiaal vanaf de dreef –
De Bloesem en ik –
Haar eed, en de mijne –
Zullen zeker weer terugkomen –

Emily Dickinson

****

Delayed till she had ceased to know

Delayed till she had ceased to know –
Delayed till in it's vest of snow
Her loving bosom lay –
An hour behind the fleeting breath –
Later by just an hour than Death –
Oh lagging Yesterday!

Could she have guessed that it w'd be –
Could but a crier of the joy
Have climbed the distant hill –

Had not the bliss so slow a pace
Who knows but this surrendered face
Were undefeated still?

Oh if there may departing be
Any forgot by Victory
In her imperial round –
Show them this meek appareled thing
That could not stop to be a king –
Doubtful if it be crowned!

Emily Dickinson

****

Vertraagd, ze was al niet meer bij kennis –
Vertraagd, in haar hemd van sneeuw –
Lag haar liefdevolle boezem al –
Een uur na de vluchtige ademhaling –
Slechts een uur later dan de Dood –
Och, het getreuzel van Gisteren!

Had ze kunnen raden dat het ging gebeuren –
Had maar een vreugdebode –
De verre heuvel beklommen –
Had de zaligheid niet zo'n traag tempo
Wie weet of dit gezicht dat zich overgaf
Dan niet zo verslagen zou zijn?

Och, als er een stervende is
Die zich vergeten weet door de Victorie
Op haar vorstelijke reis –
Laat ze dit bescheiden geklede wezen zien
Dat niet ophield koninklijk te zijn –
Vol twijfels of het gekroond zou worden!

Emily Dickinson

******

NO SEU TÚMULO

Sobre o seu fundo berço sepulcral
Meu espírito reza, ajoelhado.
E sente-se mais belo e virginal,
Na sua dor divina concentrado.

Caí, gotas de orvalho matinal!
Astros, caí do céu todo estrelado!
Secas folhas do zéfiro outonal,
Vinde enfeitar-lhe o túmulo sagrado!

Ó luar da meia-noite, encantamento
Da sombra, vem cobri-lo! Ó doido vento,
Não grites, baixa a voz lamuriosa!

Silêncio, árvores noturnas do arvoredo!
Porque ele é pequenino e há-de ter medo.
Lá nos seios da terra tenebrosa.

Teixeira de Pascoaes | Elegias

*****

BIJ ZIJN GRAF

Op zijn diepe grafbed
Bidt mijn geest, knielend.
En hij voelt zich mooier en maagdelijker,
Geconcentreerd in zijn goddelijke pijn.

Ik viel, druppels ochtenddauw!
Sterren, ik viel uit de sterrenhemel!
Droge bladeren van de herfstzefier,
Kom en versier zijn heilige graf!

O middernachtmaanlicht, betovering
Van de schaduw, kom en bedek hem! O waanzinnige wind,
Schreeuw niet, verlaag je treurige stem!

Stil, nachtelijke bomen van het bos!
Want hij is klein en zal bang zijn.
Daar in de schoot van de duistere aarde.

Teixeira de Pascoaes | Elegieën

******

NAS TREVAS

Ó tristeza das cousas, quando é noite
Em nosso coração! Oh que tristeza
Aos meus olhos terríveis se desvenda,
E são árvores delidas, na penumbra,
E desvairados ventos, perpassando
Na tenebrosa lividez do céu!
Escuridão, pavor, desolação!
Fantástica paisagem infernal,
Toda esboçada em tintas moribundas
E funéreos relevos agoirentos.

Erma noite fechada! Nem um leve
Riso vago de estrela se adivinha…
Somente as torvas lágrimas da chuva
Escorrem pela face do silêncio.

Piedade, noite negra! Não me beijes
Com essa boca lívida e defunta!
Ó sol, vem alumiar a minha dor,
Que, escondida na sombra, se dilata
E mais profundamente se enraíza
Nesta carne a sangrar que é minha alma!
Ilumina-te, ó noite! Ó vento, cala-te!
Grossas nuvens do sul, limai os olhos,
Desanuviai o bronzeado rosto!

Mas, ai de mim, a noite é sempre negra;
Negra da tua ausência, do teu ser
Perdido para nós eternamente!
Negra da tua voz emudecida
E do teu riso para sempre extinto!
Negra da minha angústia!

Ó noite negra,
Como sofrem, ocultas no teu seio,
As próprias cousas brutas da Natura!
E como as grandes árvores agitam
As ramagens de lágrimas e sombras!
Soluça o vento nos beirais, ou fica
Gelado num silêncio murmurante…
E sobre o velho pátio de granito
Dir-se-á que a velha casa, abandonada
Da divina presença da criança,
Cai sobre a terra em bátegas de pranto!

Lá fora, no terreiro onde brincavas,
Não sei que espectro anda a gemer… Alguém
Que parece entranhar-se no meu corpo,
E apertar-me nas mãos o coração!
E, sufocado, choro! Vou gritar!
Grito! Fujo de mim! Desapareço!

Teixeira de Pascoaes | Elegias

****

IN DE DUISTERNIS

O verdriet der dingen, wanneer het nacht is
In onze harten! O, wat een verdriet!
Voor mijn verschrikkelijke ogen ontvouwt zich,
En het zijn verwelkte bomen, in de schemering,
En woeste winden, die voorbijtrekken
In de duistere bleekheid van de hemel!
Duisternis, terreur, verlatenheid!
Fantastisch hels landschap,
Alles geschetst in stervende kleuren
En funeraire, onheilspellende reliëfs.

Verlaten, gesloten nacht! Zelfs geen zwakke
Vage glimlach van een ster is te onderscheiden…
Alleen de grimmige tranen van de regen
rennen over het gezicht van de stilte.

Genade, zwarte nacht! Kus me niet
Met die bleke en dode mond!
O zon, kom en verlicht mijn pijn,
Die, verborgen in de schaduw, zich uitbreidt
En dieper wortel schiet
In dit bloedende vlees dat mijn ziel is!
Verlicht jezelf, o nacht! O wind, zwijg!
Dikke wolken uit het zuiden, maak je ogen helder,
Maak je gebruinde gezicht helder!

Maar helaas, de nacht is altijd zwart;
Zwart van jouw afwezigheid, van jouw bestaan
Voor eeuwig voor ons verloren!
Zwart van jouw verstomde stem
En jouw lach voor altijd gedoofd!
Zwart van mijn angst!

O, zwarte nacht,
Hoe lijden de rauwe dingen van de natuur,
verborgen in jouw schoot!
En hoe de grote bomen schudden
Hun takken met tranen en schaduwen!
De wind snikt op de dakrand, of blijft
Bevroren in een murmelende stilte…
En boven de oude granieten binnenplaats
Zal gezegd worden dat het oude huis, verlaten

Door de goddelijke aanwezigheid van het kind,
In een stortvloed van tranen op de aarde neerstort!

Buiten, op de binnenplaats waar je vroeger speelde,
Ik weet niet welk spook kreunt… Iemand
Die zich in mijn lichaam lijkt te nestelen,
En mijn hart in zijn handen knijpt!
En, verstikt, huil ik! Ik zal schreeuwen!
Ik schreeuw! Ik vlucht voor mezelf! Ik verdwijn!

Teixeira de Pascoaes | Elegieën

****

I felt a Funeral, in my Brain (280)

I felt a Funeral, in my Brain,
And Mourners to and fro
Kept treading – treading – till it seemed
That Sense was breaking through –

And when they all were seated,
A Service, like a Drum –
Kept beating – beating – till I thought
My Mind was going numb –

And then I heard them lift a Box
And creak across my Soul
With those same Boots of Lead, again,
Then Space – began to toll,

As all the Heavens were a Bell,
And Being, but an Ear,
And I, and Silence, some strange Race
Wrecked, solitary, here –

And then a Plank in Reason, broke,
And I dropped down, and down –
And hit a World, at every plunge,
And Finished knowing – then –

Emily Dickinson

******

Ik voelde een Uitvaart, in mijn Hoofd,
Met Rouwenden, af en aan
Die bleven komen – komen – tot het leek
Alsof het Besef doorbrak –

En toen iedereen eenmaal zat,
Was er een Dienst, als een Trom –
Die maar bleef bonzen – bonzen – tot ik dacht
Dat mijn Geest gevoelloos werd –

En toen hoorde ik ze een Kist optillen
Het kraakte dwars door mijn Ziel
Met weer, diezelfde Loden Laarzen,
Toen begon de Ruimte – te galmen,

Alsof de gehele Hemel een grote Klok was,
En het Bestaan, niets dan Oor,
En ik, en Stilte, ‘n vreemd Ras,
Gingen te gronde, verlaten, hier –

En toen brak het Verstand als een Plank,
En ik viel neer, en neer –
En botste tegen een Wereld, bij elke buiteling,
En toen – was ik Klaar met het weten –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

Wait till the Majesty of Death

Wait till the Majesty of Death
Invests so mean a brow!
Almost a powdered Footman
Might dare to touch it now!

Wait till in Everlasting Robes
That Democrat is dressed,
Then prate about “Preferment” –
And “Station,” and the rest!

Around this quiet Courtier
Obsequious Angels wait!

Full royal is his Retinue!
Full purple is his state!

A Lord – might dare to lift the Hat
To such a Modest Clay –
Since that My Lord – “the Lord of Lords”
Receives unblushingly!

Emily Dickinson

****

Wacht maar tot de Majesteit des Doods
Zo’n armzalig voorhoofd siert!
Een gepoederde Lakei
Zou het nu bijna durven aanraken!

Wacht tot die Gewone Man
In Eeuwige Gewaden is gekleed,
Zeur dan nog eens over “Promotie” –
En “Status,” en al het andere!

Rond deze stille Hoveling
Staan onderdanige Engelen te wachten!
Gans koninklijk is zijn Gevolg!
Diep paars is zijn staat!

Een Heer – zou zelfs zijn Hoed afnemen
Voor zo’n Bescheiden Aardling –
Aangezien Mijn Heer – “de Heer der Heren”
Ontvangt zonder blikken of blozen!

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

To make One’s Toilette – after Death

To make One’s Toilette – after Death
Has made the Toilette cool
Of only Taste we cared to please
Is difficult, and still –

That's easier – than Braid the Hair –
And make the Bodice gay –
When eyes that fondled it are wrenched
By Decalogues – away –

Emily Dickinson

*****

Jezelf stijlvol Kleden – nadat de Dood
De Kleding heeft koud gemaakt
Van de enige Stijl waarmee we willen behagen
Is moeilijk, en toch –

Dat is makkelijker – dan je Haar Vlechten –
En je topje verfraaien –
Wanneer de ogen die het liefkoosden
Door Goddelijke Wetten – zijn weggerukt –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

The Test of Love – is Death –

The Test of Love – is Death –
Our Lord – "so loved" – it saith –
What Largest Lover – hath
Another – doth –

If smaller Patience – be –
Through less Infinity –
If Bravo, sometimes swerve –
Through fainter Nerve –

Accept its Most –
And overlook – the Dust –
Last – Least –
The Cross' – Request –

Emily Dickinson

******

De Toets van Liefde – is de Dood –
Onze Heer – “had zo lief” – zegt men –
Wat de Grootste Minnaar – heeft gedaan
Kan een Ander – ook –

Als ons Geduld – minder is –
Vanwege een beperkter Oneindigheid –
Als onze Moed soms wegzinkt –
Vanwege zwakker Zenuwen –

Accepteer dan het Meeste ervan –
En vergeet – het Stof –
Het Laatste – Verzoek –
Aan het Kruis – voor de Minsten –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

****

Unit, like Death, for Whom?

Unit, like Death, for Whom?
True, like the Tomb,
Who tells no secret
Told to Him –
The Grave is strict –
Tickets admit
Just two – the Bearer –
And the Borne –
And seat – just One –
The Living – tell –
The Dying – but a Syllable –
The Coy Dead – None –
No Chatter – here – no tea –
So Babbler, and Bohea – stay there –
But Gravity – and Expectation – and Fear –
A tremor just, that All’s not sure.

Emily Dickinson

****

Een Wooneenheid, zoiets als de Dood, voor Wie?
Klopt, net als de Grafsteen,
Dat geen geheim prijsgeeft
Wat aan Hem verteld is –
Het Graf is streng –
De Kaartjes laten
Slechts twee toe – de Drager –
En Wie Gedragen wordt –
En slechts – Eén plaats –
De Levenden – spreken –
De Stervenden – een enkel Woord –
De Stille Doden – Niets –
Hier – geen Geklets – geen thee –
Dus Babbelkous, en Bohea – blijf weg –
Alleen Zwaarte – Vooruitzicht – en Angst –
Gewoon een huivering, dat Alles niet zeker is.

Emily Dickinson

****

There's been a Death, in the Opposite House

There's been a Death, in the Opposite House,
As lately as Today –
I know it, by the numb look
Such Houses have – alway –

The Neighbors rustle in and out –
The Doctor – drives away –
A Window opens like a Pod –
Abrupt – mechanically –

Somebody flings a Mattress out –
The Children hurry by –
They wonder if it died – on that –
I used to – when a Boy –

The Minister – goes stiffly in –
As if the House were His –
And He owned all the Mourners – now –
And little Boys – besides –

And then the Milliner – and the Man
Of the Appalling Trade –

To take the measure of the House –
There'll be that Dark Parade –

Of Tassels – and of Coaches – soon –
It's easy as a Sign –
The Intuition of the News –
In just a Country Town –

Emily Dickinson

****

Er is iemand Dood, in het Huis Hiertegenover
Het is pas Vandaag gebeurd –
Weet ik, vanwege de doodse aanblik
Die zulke huizen – altijd – bieden

Buren schuifelen in en uit –
De Dokter – rijdt weg –
Een raam springt open als een Peul –
Plotsklaps – als vanzelf –

Iemand gooit een Matras naar buiten –
Kinderen hollen voorbij –
Vragen zich af of 't – daarop doodging –
Dat deed ik ook – als Jochie –

De Predikant – gaat plechtstatig naar binnen –
Als was het Huis –
En waren alle Rouwenden – nu van Hem –
Kleine Kinderen – incluis –

En dan de Naaister – en de Man
Met dat afgrijselijk Beroep –
Om de maten van het Huis op te nemen –
Spoedig – zal die Zwarte Stoet komen –

Van Kwastjes – en Koetsen –
Het is zo'n eenvoudige Teken –
Het Nieuws voel je aan –
In een Provinciestadje –

Emily Dickinson

****

The Manner of its Death

The Manner of its Death
When Certain it must die –
‘Tis deemed a privilege to choose –
‘Twas Major Andre’s Way –

When Choice of Life – is past –
There yet remains a Love
Its little Fate to stipulate –

How small in those who live –
The Miracle to tease
With Bable of the styles –
How “they are Dying mostly – now” –
And Customs at “St. James”!

De Wijze van je Sterven kiezen
Als je Zeker weet dat je sterven moet –
Geldt als een goed recht –
Het is wat Majoor André deed –

Wanneer de Keuze te Leven – voorbij is –
Rest nog Liefde
Om je eigen kleine Lot te bepalen –

Hoe kleinzielig ook onder de levenden –
Om het Wonder lastig te vallen
Met praatjes over de trends –
Hoe “ze meestal sterven – tegenwoordig” –
En de Mode aan het Engelse Hof!

Emily Dickinson

****

Death sets a Thing significant

Death sets a Thing significant
The Eye had hurried by
Except a perished Creature
Entreat us tenderly

To ponder little Workmanships

In Crayon, or in Wool,
With “This was last Her fingers did” –
Industrious until –

The Thimble weighed too heavy –
The stitches stopped – by themselves –
And then ’twas put among the Dust
Upon the Closet shelves –

A Book I have – a friend gave –
Whose Pencil – here and there –
Had notched the place that pleased Him –
At Rest – His fingers are –

Now – when I read – I read not –
For interrupting Tears –
Obliterate the Etchings
Too Costly for Repairs.

Emily Dickinson

****

De Dood geeft betekenis aan Dingen
Waar het Oog aan was voorbijgegaan
Als niet een overleden Persoon
Ons liefdevol had gevraagd

De Handwerkjes aandachtig te bekijken
Van Kleurpotlood, of van Wol,
“Dit was het laatste wat Haar vingers deden” –
Daar altijd mee bezig tot –

De Vingerhoed te zwaar werd –
De steken stopten – als vanzelf –.
En toen werd het opgeborgen tussen het Stof
Op de planken van de Kast –

Ik heb een Boek – een vriend gaf het –
Wiens Potlood – hier en daar –
Streepjes had gezet bij wat hij mooi vond –
Te Ruste – liggen Zijn vingers –

Nu – bij het lezen – ik kan het niet –
Want de Tranen onderbreken me –

En wissen de Markeringen uit
Te kostbaar om te Herstellen.

Emily Dickinson

****

For Death – or rather

For Death – or rather
For the Things 'twould buy –
This – put away
Life's Opportunity –

The Things that Death will buy
Are Room –
Escape from Circumstances –
And a Name –

With Gifts of Life
How Death's Gifts may compare –
We know not –
For the Rates – lie Here –

Voor de Dood – of liever
Voor Wat het te koop heeft –
Daarvoor – moet je opzij leggen
Het Aanbod van het Leven –

Wat de Dood te koop heeft
Zijn Ruimte –
Ontsnappen aan Problemen –
En een Naam –

Hoe de Kadootjes van het Leven met
De Kadootjes van de Dood te vergelijken zijn –
Weten we niet –
Want de Tarieven – liggen Hier –

Emily Dickinson

****

Death is potential to that Man

Death is potential to that Man
Who dies – and to his friend –
Beyond that – unconspicuous
To Anyone but God –

Of these Two – God remembers
The longest – for the friend –
Is integral – and therefore
Itself dissolved – of God –

De dood is belangrijk voor de Mens
Die sterft – en voor zijn vriend –
Daarbuiten – voor Niemand anders
Relevant behalve voor God –

Van deze Twee – is het God die
Het langst gedenkt – want de vriend –
Maakt deel uit van het geheel – en bijgevolg
Gaat Hijzelf op – in God –

Emily Dickinson

****

Bereavement in their death to feel

Bereavement in their death to feel
Whom We have never seen –
A Vital Kinsmanship import

Our Soul and their's between –
For Stranger – Strangers do not mourn –
There be Immortal friends
Whom Death see first – 'tis news of this
That paralyze Ourselves –

Who – vital only to Our Thought –
Such Presence bear away
In dying – 'tis as if Our souls
Absconded – suddenly –

De dood als een verlies voelen

Van wie We nooit hebben ontmoet –
Duidt op een Vitale Verwantschap
Tussen onze Ziel en die van hen –

Voor ‘n Vreemde – rouwen Vreemden niet –
Waar de Dood Onsterfelijke Vrienden
Het eerste treft – zal het bericht daarvan
Ons verlammen –

Wie – slechts in Onze Gedachten onmisbaar –
Een dergelijke Aanwezigheid wegnemen
Door te sterven – dan is ’t alsof Onze zielen
Plots – ervandoor gingen –

Emily Dickinson

****

Suspense – is Hostiler than Death

Suspense – is Hostiler than Death –
Death – tho’soever Broad,
Is Just Death, and cannot increase –
Suspense – does not conclude –

But perishes – to live anew –
But just anew to die –
Annihilation – plated fresh
With Immortality –

Onzekerheid – is Vijandiger dan Dood –
Dood – hoe Oneindig het ook moge zijn,
Is Gewoon Dood, en kan niet erger worden –
Onzekerheid – houdt niet op –

Gaat slechts weg – om weer op te leven –
Maar alleen om opnieuw te sterven –
Vernietiging is het – mooi verguld
Met Onsterfelijkheid –

Emily Dickinson

****

Life, and Death, and Giants

Life, and Death, and Giants –
Such as These – are still –
Minor – Apparatus –
— — — —Hopper of the Mill –
Beetle at the Candle –
Or a Fife's Fame –
Maintain – by Accident that they proclaim –

Leven, en Dood, en Grootsheid –
Ze zijn er altijd wel – net als Deze –
Kleinere – Apparaten –
— — — —een Trechter voor de Molen –
Een Kever bij de Kaars –
Of de Pracht van een Fluitje –
Ze blijven – Onverwacht gaan ze spreken –

Emily Dickinson

****

All but Death, Can be Adjusted

All but Death, Can be Adjusted
Dynasties repaired –
Systems – settled in their Sockets –
Citadels – dissolved –

Wastes of Lives –
— — — —resown with Colors
By Succeeding Springs –
Death – unto itself – Exception –
Is exempt from Change –

Alles behalve de dood,
Kan worden Rechtgezet
Dynastieën hersteld –
Systemen – verankerd in hun Basis –
Bolwerken – ontmanteld –

Troosteloze Levens –
— — — —opnieuw bezaaid met Kleuren
Van Glorieuze Lentes –

De Dood – de unieke – Uitzondering –
Is vrijgesteld van Verandering –

Emily Dickinson

****

Till Death – is narrow Loving

Till Death – is narrow Loving –
The scantest Heart extant
Will hold you till your privilege
Of Finiteness – be spent –

But He whose loss procures you
Such Destitution that
Your Life too abject for itself
Thenceforward imitate –

Until – Resemblance perfect –
Yourself, for His pursuit
Delight of Nature – abdicate –
Exhibit Love – somewhat –

Emily Dickinson

****

Tot de dood – Liefhebben is pover –
Het kleinste Hart dat bestaat
Zal je bij zich houden tot je voorrecht
Op Eindigheid – is verbruikt –

Maar Hij wiens verlies jou
Zo'n Ellende bezorgt dat
Je leven op zichzelf te verachtelijk wordt
En Hem voortaan gaat navolgen ¬–

Totdat – bij volledige Gelijkenis –
Jijzelf, om Hem na te volgen
De Geneugten van de Natuur – opgeeft –
Liefde toont – min of meer –

Emily Dickinson

****

Robbed by Death – but that was easy

Robbed by Death –
———but that was easy –
To the failing Eye
I could hold the latest Glowing –
Robbed by Liberty

For Her Jugular Defences –
This, too, I endured –
Hint of Glory – it afforded –
For the Brave Beloved –

Fraud of Distance – Fraud of Danger,
Fraud of Death – to bear –
It is Bounty – to Suspense's
Vague Calamity –

Staking our entire Possession
On a Hair's result –
Then – seesawing – coolly – on it –
Trying if it split –

Emily Dickinson

****

Beroofd door de Dood –
———maar dat was geen probleem –
Voor het stervende Oog
Kon ik nog een laatste Lichtje vasthouden –
Beroofd door de Vrijheid

Om Haar met Bloed te Verdedigen –
Ook dit, heb ik doorstaan –
Het verleent – een Vleugje Glorie –
Aan de Dappere Geliefde –

De Bedriegerij met Afstand – met Gevaar,
En met Dood – verdragen –
Het blijft een Bonus – bij het vage Onheil
Geen Zekerheid te hebben –

Om ons hele Bezit op het spel te zetten
Voor een uitkomst zo dun als een Haar –
Waaraan je dan – kalm – touwtrekt –
Om te zien of het gaat splijten –

Emily Dickinson

****

Love – is that later Thing than Death

Love – is that later Thing than Death –
More previous – than Life –
Confirms it at it's entrance – And
Usurps it – of itself –

Tastes Death – the first – to hand the sting
The Second – to it's friend –
Disarms the little interval –
Deposits Him with God –

Then hovers – an inferior Guard –
Lest this Beloved Charge
Need – once in an Eternity –
A smaller than the Large –

Liefde – is Iets dat verder gaat dan Dood –
Wat voorafgaat aan – Leven –
Bevestigt het bij haar binnenkomst – En
Eigent het ¬– zichzelf toe –

Proeft de Dood – als eerste – om de angel
Daarna – aan haar vriend te overhandigen –
Schakelt het kleine interval uit –
Legt Hem bij God neer –

Waakt dan – als een inferieure Beschermer –
Opdat haar Geliefde Last
In de Eeuwigheid ¬ nog eens nood heeft –
Aan een kleinere in plaats van de Grote –

Emily Dickinson

****

Absence disembodies –
———-so does Death
Hiding individuals from the Earth
Superstition helps, as well as love –
Tenderness decreases as we prove –

Afwezigheid onttrekt het lichaam aan ons –
———-net als de Dood doet
Door individuen te verbergen voor de Aarde
Een sterk geloof heeft baat, net als liefde –
De Tederheid neemt af zoals we merken –

Emily Dickinson

****

A Death blow – is a Life blow
–———to Some –
till they died,
Did not alive – become –
Who had they lived,
Had died, but when
hey died, Vitality begun –

Een Dodelijk klap – blaast Leven in –
———voor Sommigen –
Die tot aan hun dood,
Niet tot leven – kwamen –
Die als ze geleefd hadden,
Gestorven waren, maar toen
Zij stierven, ving de Vitaliteit aan.

Emily Dickinson

******

Death is a Dialogue – between
The Spirit and the Dust.
“Dissolve,” says Death –
The Spirit, “Sir,
I have another trust.”–

Death doubts it –
Argues from the Ground –
The Spirit turns away,
Just laying off for evidence,
An Overcoat of Clay.

Dood is een Dialoog – tussen
De Geest en het Stof.
“Ontbind” zegt de Dood –
De Geest, “Meneer,
Ik geloof in iets anders” –

De Dood heeft daar twijfels bij –
Redeneert vanuit de Grond –
De Geest gaat ervandoor
En legt als bewijs gewoon
Een Overjas van Klei af.

Emily Dickinson

****

Said Death to Passion
“Give of thine an Acre unto me.”
Said Passion, through contracting Breaths
“A Thousand Times Thee Nay.”

Bore Death from Passion
All His East
He – sovreign as the Sun
Resituated in the West
And the Debate was done

Zei Dood tot Hartstocht
“Geef een stuk Land van u aan mij.”
Zei Hartstocht, met snikkende Adem
“Niet voor Jou, geen Duizend Keer.”

Dood nam van Hartstocht
Heel Zijn Oosten in beslag
Hij – machtig als de Zon
Vestigde zich weer in het Westen
En de Onenigheid was voorbij

Emily Dickinson

****

The first We knew of Him was Death –
The second, was Renown –
Except the first had justified
The second had not been –

Het eerste wat we van Hem wisten was Dood –
Het tweede, was Roem –
Als het eerste niet aangetoond was
Was het tweede er niet geweest –

Emily Dickinson

****

Death leaves Us homesick,
———-who behind,
Except that it is gone
Are ignorant of it's Concern
As if it were not born.

Through all their former Places, we
like Individuals go
Who something lost, the seeking for
Is all that's left them, now –

De Dood laat Ons die achterblijven
———-met Heimwee achter,
Behalve dat ze heengegaan is
Weten we niet wat haar Bezighoudt
Alsof ze niet geboren was.

Door al die Plaatsen van vroeger,
Gaan we als individuen
Die iets kwijt zijn, ernaar zoeken
Is alles wat hen nog rest, nu –

Emily Dickinson

****

Let down the Bars, Oh Death –
The tired Flocks come in
Whose bleating ceases to repeat
Whose wandering is done –

Thine is the stillest night
Thine the securest Fold
Too near Thou art for seeking Thee
Too tender, to be told.

Haal de Hekken neer, O Dood –
De vermoeide Kudden komen binnen
Hun blaten weerklinkt niet langer
Hun dolen is gedaan –

Van Jou is de stilste nacht
Van Jou de veiligste Schaapskooi
Te dichtbij ben Je om Jou te hoeven zoeken
Te gevoelig, om van te spreken.

Emily Dickinson

****

The Frost of Death was on the Pane

The Frost of Death was on the Pane –
“Secure your Flower” said he.
Like Sailors fighting with a Leak
We fought Mortality –

Our passive Flower we held to Sea –
To mountain – to the Sun –
Yet even on his Scarlet shelf
To crawl the Frost begun –

We pried him back
Ourselves we wedged
Himself and her between –
Yet easy as the narrow Snake
He forked his way along

Till all her helpless beauty bent

And then our wrath begun –
We hunted him to his Ravine
We chased him to his Den –

We hated Death and hated Life
And nowhere was to go –
Than Sea and continent there is
A larger – it is Woe –

Emily Dickinson

****

De Vorst des Doods stond op het Raam –
“Beschut je Bloem” zei hij.
Zoals Zeilers worstelen met een Lek
Vochten wij met Sterfelijkheid –

Onze stille Bloem gaven we Zee
Zetten haar hoog – gaven we Zon
Maar zelfs op haar Rode Bloemblaadjes
Begon de Vorst te kruipen –

We probeerden hem los te peuteren
We zaten klem
Tussen Hem en haar –
Maar even gemakkelijk als een dunne Slang
Baande de Kou zijn weg erlangs

Tot al haar weerloze schoonheid omknakte
En toen kwam onze woede –
We joegen hem in zijn Spelonk
We dreven hem naar zijn Hol.

We verafschuwden Dood én Leven
En er was geen plek om heen te gaan –
Er is iets groters dan Zee en alle land
Het is – Pijn –

Emily Dickinson

****

That this should feel the need of Death
The same as those that lived

Is such a Feat of Irony
As never was achieved –

Not satisfied to ape the Great
————in his simplicity
The small must die, the same as he –
Oh the audacity –

Dat dit behoefte aan Dood zou voelen
Net als zij die geleefd hebben
Is zo'n Knap Staaltje Ironie
Nog nooit vertoond –

Ontevreden om in zijn eenvoud
————de Grote na te apen
Moet ook de kleine sterven, net als hij –
O, wat een brutaliteit –

Emily Dickinson

****

It came at last but prompter Death
Had occupied the House –
His pallid Furniture arranged
And his metallic Peace –

Oh faithful Frost that kept the Date
Had Love as punctual been
Delight had aggrandized the Gate
And blocked the coming in.

Ze kwam uiteindelijk, maar de dood
Had het Huis al sneller bezet –
Zijn bleke Meubilair neergezet
En zijn stalen Vrede –

O trouwe Vorst die zich aan de Datum hield
Was de Liefde even stipt geweest
Had Vreugde het Hek verhoogd
En de Toegang geblokkeerd.

Emily Dickinson

****

Death's Waylaying not the sharpest
Of the Thefts of Time –
There marauds a sorer Robber –
Silence – is his name –
No Assault, nor any menace
Doth betoken him.
But from Life's consummate Cluster,
He supplants the Balm.

Dood die op de Loer ligt is niet de pijnlijkste
Manier van Tijdroven –
Een veel brutaler Rover overvalt ons –
Stilte – is zijn naam –
Geen Aanval, noch minste dreiging
Verraadt hem.
Maar de gehele Volheid van het Leven,
Ontneemt hij de Balsem.

Emily Dickinson

****

Death warrants are supposed to be
An enginery of equity
A merciful mistake
A pencil in an Idol's Hand
A Devotee has oft consigned
To Crucifix or Block

Doodvonnissen worden geacht
Een instrument van gerechtigheid te zijn
Een barmhartige vergissing
Een pen in de Hand van een Afgod
Een Fanaat heeft vaak verwezen
Naar Kruis of Guillotine

Emily Dickinson

****

Of Death I try to think like this

Of Death I try to think like this,
The Well in which they lay us
Is but the Likeness of the Brook
That menaced not to slay us,
to invite by that Dismay
Which is the Zest of sweetness
To the same Flower Hesperian,
Decoying but to greet us –

I do remember when a Child
With bolder Playmates straying
To where a Brook that seemed a Sea
Withheld us by it's roaring
From just a Purple Flower beyond
Until constrained to clutch it
If Doom itself were the result,
The boldest leaped, and clutched it –

Emily Dickinson

****

Over de dood denk ik zo,
De Put waarin ze ons leggen
Is slechts een Gelijkenis voor de Rivier
Die niet dreigt om ons te doden,
Maar ons welkom heet met zo'n Ontsteltenis
Dat het een Smaak van zoetheid geeft
Aan de Hemelse Bloem zelf,
Enkel om ons te lokken en te begroeten –

Ik herinner me nog dat ik als Kind
Met stoere Speelkameraadjes afdwaalde
Naar waar de Rivier op een Zee leek
En die ons met zijn geruis tegenhield
Van een Paarse Bloem net aan de overkant
Tot verbeten om haar te grijpen
Al zou het uitdraaien op het Noodlot zelf,
Met de stoerste sprong, en haar beetpakte –

Emily Dickinson

****

So give me back to Death –
The Death I never feared
Except that it deprived of thee –
And now, by Life deprived,
In my own Grave I breathe
And estimate its size –
Its size is all that Hell can guess –
And all that Heaven was –

Geef me maar terug aan de Dood –
De Dood waar ik nooit bang voor was
Behalve dat hij jou van mij afnam –
En nu, van het Leven beroofd,
Haal ik adem in mijn eigen Graf
En schat zijn omvang –
Zijn omvang is alles wat de Hel doet vermoeden –
En alles wat de Hemel was –

Emily Dickinson

*****

O MORTE

O mundo era uma estrela,
Um dia, se apagou,
Arrefeceu e a treva
Imensa o sufocou!
E nessa hora de luto.
Horrenda e dolorida.
Dentre as cinzas da Terra,
Ergueu-se a luz da vida!
Quando se apaga um sol.
Mil corações se inflamam..
As estrelas dão luz.
Mas os planetas amam!
E assim a luz do sol
Falece, num desmaio.
Para ser um olhar
Ou linda flor de maio...
Nosso corpo é também
Um astro que se apaga;
Um sol que a inundação

Da escuridão alaga.
Para que nek surja
A vida consciente,
A existência absoluta,
A vida omnipotente!
Nasce da noite morta
A viva claridade...
Do que é frágil e vão
Procede a Eternidade.

Ê preciso que tombe
O nosso corpo em poeira,
Para ser alma e vida
Eterna e verdadeira!
Ê preciso baixar
À sepultura horrenda
Para que a vida nossa.
Em voos de luz, ascenda
Às regiões sem fim
Do sempiterno amor!
Homens, é necessário
O último estertor:
Homens, é necessária
A tragédia sublime
Que o corpo criminoso
E tétrico redime!
Homens, é necessário
O drama da agonia!
Ó morte esplendorosa,
Aurora, Glória, Dia!...

2. versão (edição 1924):

O nosso corpo é estrela que envelhece
E, súbito, escurece!
E, aos ventos, se desfaz em cinza arrefecida,
Para que dele surja a verdadeira vida!
É preciso baixar à sepultura horrenda.
Para que a nossa alma, em voos de luz, ascenda
Ao sempiterno amor!
Homens, é necessário o último estertor!
É preciso chorar a lágrima final,
Já sobrenatural!
Homens, é necessário o drama da agonia.

Ó morte, redenção, aurora, glória, dia!

Versão definitiva (edição Obras Completas , s/d):

O nosso corpo é estrela,
Que vai arrefecendo
E escurecendo,
Para que nele surja uma outra luz mais bela,
A luz espiritual.

É preciso baixar à negra sepultura,
Para que a humana e pobre criatura
Alcance o eterno amor.

Ê preciso sofrer o último estertor.
Chorar a lágrima final…

Teixeira de Pascoaes | Vida Etérea

******

DE DOOD

De wereld was een ster,
Op een dag doofde ze uit,
Ze werd koud en de duisternis
Verstikte haar onmetelijk!
En in dat uur van rouw,
Verschrikkelijk en pijnlijk,
Rees uit de as van de aarde,
Het licht van het leven!
Wanneer een zon uitgaat,
worden duizend harten ontvlamd...
De sterren geven licht,
Maar de planeten beminnen!
En zo gelooft het licht van de zon,
in een roes,
een glimp te zijn,
Of een prachtige meibloem...
Ook ons lichaam is
Een ster die uitgaat;
Een zon die wordt overspoeld door de vloed
Van duisternis.
Zodat er
Bewust leven kan ontstaan,

Absoluut bestaan,
Almachtig leven!
Uit de dode nacht wordt geboren
De levende helderheid...
Uit wat fragiel en ijdel is,
Ontstaat de eeuwigheid.

Het is noodzakelijk dat ons lichaam tot stof vergaat,
om ziel en leven te zijn,
eeuwig en waarachtig!
Het is noodzakelijk af te dalen
naar het afschuwelijke graf,
zodat ons leven,
in vluchten van licht, kan opstijgen
naar de eindeloze regionen
van eeuwige liefde!
Mannen, het is noodzakelijk
De laatste ademtocht:
Mannen, het is noodzakelijk
De sublieme tragedie
die het misdadige en grimmige lichaam verlost!
Mannen, het is noodzakelijk
Het drama van de doodsstrijd!
O schitterende dood,
Dageraad, Glorie, Dag!...

2e versie (editie 1924):

Ons lichaam is een ster die veroudert
En plotseling verduistert!
En, in de winden, oplost in afgekoelde as,
zodat er waar leven uit kan voortkomen!
Het is noodzakelijk af te dalen naar het afschuwelijke graf,
zodat onze ziel, in vluchten van licht, kan opstijgen
naar eeuwige liefde! Mannen, de laatste doodsreutel is noodzakelijk!
Het is noodzakelijk de laatste traan te huilen,
nu bovennatuurlijk!
Mannen, het drama van de doodsstrijd is noodzakelijk.

O dood, verlossing, dageraad, glorie, dag!

Definitieve versie (uitgave Complete Werken, z.d.):

Ons lichaam is een ster,
die afkoelt

en verduistert,
zodat er een ander, mooier licht in kan oprijzen,
het geestelijke licht.

Het is noodzakelijk af te dalen in het donkere graf,
zodat de mens en het arme schepsel
de eeuwige liefde kan bereiken.
Het is noodzakelijk de laatste doodsstrijd te doorstaan.
De laatste traan te huilen…

Teixeira de Pascoaes | Etherisch Leven

******

O RISO

Ó riso, olhar de Apolo, pai do dia!
Luz ardente vestindo corpos virgens...
Ó riso, etérea fonte de harmonia!

Ó riso misterioso das origens,
Ó riso sempiterno do deus Pã,
Ó riso delirante das vertigens!

Ó riso, a luz sagrada é tua irmã.
Sempre que uns lábios puros vão sorrir,
Neles, fulgura a estrela da manhã.

Ser alegre é ser luz. Rir é florir.
Cravos na infância, rosas pequeninas.
São sorrisos de amor que estão a abrir.

Áureas chuvas de riso cristalinas.
Desenhando, nos bosques rumorosos,
Anjos de luz, aparições divinas!

Risos de oiro nos vagos céus brumosos,
Risos da aurora, orvalhos matinais.
Risos de flor nos troncos voluptuosos.

Riso das ondas, riso dos cristais.
Flocos de espuma, a rir, em tosca frágua,
Ó riso intenso e frio dos metais!

Riso do sol que doira a nossa mágoa;

Lábios da noite acesos numa estrela,
Lábios de nuvem num sorriso de água…

Riso da morte, ao luar, que se congela;
Riso gravado a fogo, em névoa escura,
Beijo, a sorrir, nuns olhos de donzela.

Riso da branca neve, que fulgura...
Ó místico sorriso da Piedade!
Riso de sombra em trágica figura…

Risos da primavera! Nova idade!
Lírios que sois, nos vales, os primeiros
Enviados da divina claridade.

Riso aquecendo os torvos nevoeiros...
Ó riso madrugante e solitário.
Riso anterior aos mundos passageiros.

Ou nas flores agrestes do Calvário,
Ou nas flores do campo, em tudo vejo
O riso primitivo e originário,

O precursor da aurora e do desejo,
Da esperança e da lágrima dorida...
Nebulosa, no Azul, nuns lábios, beijo!...
Riso eterno de Deus criando a Vida!

Teixeira de Pascoaes | Vida Etérea

*****

GELACH

O gelach, blik van Apollo, vader van de dag!
Brandend licht omhult maagdelijke lichamen...
O gelach, etherische bron van harmonie!

O mysterieus gelach van oorsprong,
O eeuwig gelach van de god Pan,
O uitzinnige lach van duizeligheid!

O gelach, heilig licht is je zus.
Wanneer pure lippen glimlachen,
Schijnt de morgenster erop.

Vreugdevol zijn is licht zijn. Lachen is bloeien.
Anjers in de kindertijd, kleine rozen.
Het zijn glimlachen van liefde die zich openen.

Gouden regens van kristalhelder gelach.
Tekenend, in de ruisende bossen,
Engelen van licht, goddelijke verschijningen!

Gouden gelach in de vage mistige hemel,
Gelach van de dageraad, ochtenddauw.
Bloemenlach op weelderige stammen.

Gelach van de golven, gelach van de kristallen.
Schuimvlokken, lachend, in een ruwe smederij,
O, intense en koude lach van metalen!

Lach van de zon die ons verdriet verguldt;
Lippen van de nacht verlicht in een ster,
Lippen van een wolk in een glimlach van water…

Lach van de dood, in het maanlicht, dat bevriest;
Lach gegraveerd in vuur, in donkere mist,
Een kus, glimlachend, in de ogen van een meisje.

Lach van de witte sneeuw, die glinstert…
O, mystieke glimlach van vroomheid!
Lach van schaduw in een tragische figuur…

Lach van de lente! Nieuw tijdperk!
Lelies die, in de valleien, de eerste
Gezanten van goddelijke helderheid zijn.

Lach dat de donkere mist verwarmt…
O, vroege en eenzame lach.
Lach voor de vergankelijke werelden.

Of het nu in de ruige bloemen van Golgotha is,
of in de wilde bloemen, in alles wat ik zie
Het primitieve en oorspronkelijke gelach,

De voorbode van de dageraad en het verlangen,
Van hoop en pijnlijke tranen... Nevel, in het blauw,
op sommige lippen, een kus!...
Eeuwig gelach van God die het leven schept!

Teixeira de Pascoaes | Etherisch leven

*****

Death is the supple Suitor (1445)

Death is the supple Suitor
That wins at last -
It is a stealthy Wooing
Conducted first
By pallid innuendoes
And dim approach
But brave at last with Bugles
And a bisected Coach
It bears away in triumph
To Troth unknown
And Kindred as responsive
As Porcelain.

Emily Dickinson

******

De Dood is de soepele Minnaar
Die uiteindelijk wint –
Het is een heimelijke Vrijage
Eerst uitgevoerd
Met zwakke toespelingen
En vage advances
Maar stoer op ‘t laatst met Trompetgeschal
En een tweedelige Koets
Triomfantelijk brengt het ons weg
Naar een onbekende Reunie
Met Verwanten zo ongrijpbaar
Als Stapels Dons –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

*****

Because I could not stop for Death – (479)

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed Us –
The Dews drew quivering and Chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – 'tis Centuries – and yet
Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses' Heads
Were toward Eternity –

Emily Dickinson

****

Omdat ik niet voor de Dood kon stoppen –
Stopte hij vriendelijk voor mij –
De Koets bood alleen voor Ons plaats –
En voor Onsterfelijkheid.

We reden langzaam – Hij had geen haast
En ik had al mijn werk
En ook mijn vrije tijd opzijgezet
Voor Zijn Beleefdheid –

We passeerden de School, waar kinderen stoeiden

Het was Pauze – op het Strijdtoneel –
We passeerden Korenvelden
———die naar ons staarden –
We passeerden de Ondergaande Zon –

Of eigenlijk – Hij passeerde Ons –
De Dauw bezorgde me koude rillingen –
Want mijn Jurk, was enkel Chiffon –
Mijn Schoudermantel – slechts Tule –

Wij hielden stil voor een Huis dat leek
Op een Bult op de Grond –
Het Dak was nauwelijks te zien –
De Dakrand – in de Grond –

't Is alweer eeuwen geleden – en toch
Voelt het korter dan een Dag
Dat Ik voor het eerst doorhad
———dat de Paardenhoofden
Richting Eeuwigheid gingen –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

****

Daar ik voor de dood niet stoppen kon —
Deed hij 't attent voor mij
Wij pasten samen in de koets —
Onsterfelijkheid ging mee.

We reden traag - Hij had geen haast
Terwijl ik afstand deed
Van vrije tijd en van mijn werk,
Om Zijn Wellevendheid -

We gingen langs de School, gewoel
Van Kinderen - in de Kring-
Langs Velden Starend Graan - en langs
De Zon die Onderging-

Of nee - Die ging langs Ons -
Toen Dauw Koude en huiver bracht -
Want enkel Tule - was mijn Sjaal -

Mijn Jurk, maar Spinnerag -

We stopten voor een Huis dat leek
Te Zwellen uit de Grond -
Het Dak was nauwelijks te zien -
Het Lijstwerk - in de Grond -

't Is Eeuwen her - en toch voelt het
Nog korter dan de Dag
Dat ik voor't eerst die Paarden wist
Naar Eeuwigheid op weg-

Emily Dickinson

Vertaling Peter Verstegen

*****

It was not Death, for I stood up (510)

It was not Death, for I stood up,
And all the Dead, lie down—
It was not Night, for all the Bells
Put out their Tongues, for Noon.

It was not Frost, for on my Flesh
I felt Sirocos—crawl—
Nor Fire—for just my Marble feet
Could keep a Chancel, cool—

And yet, it tasted, like them all,
The Figures I have seen
Set orderly, for Burial,
Reminded me, of mine—

As if my life were shaven,
And fitted to a frame,
And could not breathe without a key,
And ‘twas like Midnight, some—

When everything that ticked—has stopped—
And Space stares all around—
Or Grisly frosts—first Autumn morns,
Repeal the Beating Ground—

But, most, like Chaos—Stopless—cool—
Without a Chance, or Spar—
Or even a Report of Land—
To justify—Despair.

Emily Dickinson

******

Het was niet de Dood, want ik stond rechtop,
En alle Doden, liggen plat –
Het was niet Nacht, want alle Klokken
Staken hun Tong uit, voor het Middaguur.

Het was niet de Vorst, want op mijn Huid
Voelde Ik de hete wind – huiveren –
Ook geen Vuur – want enkel
———mijn voeten van Marmer
Hielden het Koor koud –

En toch, had het de smaak, van dat alles,
De Gedaanten die ik zag
Keurig op een rij, voor een Begrafenis,
Deden me denken, aan die van mij –

Alsof mijn leven afgeschoren was,
Passend gemaakt voor een kist,
En zonder sleutel niet kon ademen,
Het leek wel wat, op Middernacht –

Waar alles wat tikte – is gestopt –
En Ruimte overal om zich heen staart –
Of Griezelige vorstkou –
———op een eerste Herfstmorgen,
Die het Kloppen van de Grond stopzet.

Maar, het meest, leek het op Chaos –
———Niet te stoppen – koud –
Zonder een schijn van Kans, of Mast –
Of zelfs een Bericht van Land in Zicht –
Om Wanhoop – te rechtvaardigen.

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

****

Het was geen Dood, want ik stond op,
En Doden, liggen plat -
Het was geen Nacht, want elke Klok
Klepelde, Middagtijd.

Geen Vrieskou was't, want op mijn Vlees
Sirocco's - voelde ik -
Geen Vuur - want met mijn marmervoet
Verkoelde ik, een Kerk-

En toch, het smaakte, naar dat al,
Gestalten die ik zag
Voor Uitvaart, in 't gelid, waardoor
Ik aan de mijne, dacht-

Als was mijn leven bijgeschaafd,
En in een vorm gevat,
En zonder sleutel ademloos,
'tLeek wat, op Middernacht -

Als al wat tikte - is gestopt-
De ruimte - staart in ’t rond -
Of kou die IJselijk - 't werd net Herfst-
Kloppende Grond Herroept-

Maar, ;t meest, als Chaos - Tomeloos - koel -
Kansloos, of zonder mast -
Of zelf Bericht van - Land in zicht -
Voor Wanhoop - een excuus

Emily Dickinson

Vertaling Peter Verstegen

*****

Hope is the thing with feathers (254)

Hope is the thing with feathers
That perches in the soul,
And sings the tune without the words,
And never stops at all,

And sweetest in the gale is heard;
And sore must be the storm
That could abash the little bird
That kept so many warm.

I've heard it in the chillest land,
And on the strangest sea;
Yet, never, in extremity,
It asked a crumb of me.

Emily Dickinson

*****

"Hoop" is het ding met veren –
Dat neerstrijkt in de ziel –
En er het wijsje zonder woorden zingt –
En nooit – helemaal ophoudt –

En het liefst – klinkt – bij harde Wind –
Zwaar moet de storm zijn –
Die het Vogeltje het zwijgen oplegt
Dat zovelen warm hield –

Ik hoorde het in de koudste streken –
En op de verste Zee –
Toch, nooit, ook niet in hoogste Nood,
Vroeg het een kruimel – van Mij.

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

TEMPESTADE

Minh'alma fez seu ninho ao pé dum grande abismo,
Onde chega, a tremer, o álgido paroxismo
  Dum imenso estertor.
Um orvalho de sangue as minhas faces molha,
E o lírio do Azul por sobre mim desfolha
  O vendaval da dor!

Sinto no coração esse terrível frio
Que enche os montes de neve e faz gelar um rio
  E tiritar o mundo.
Meu cérebro delira em sonhos de tristeza...
  E aos meus ouvidos chega a voz da Natureza,

Num soluço profundo!
E uma trágica voz feita de fel e pranto.
Onde a Alegria chora em pálido quebranto
  E onde é um gemido o vento.
Ê uma voz aflitiva e triste, onde murmura
A dor universal, a humana desventura,
  O eterno sofrimento!

Uma voz onde existe o timbre excepcional
Da voz dum lírio que emurchece em ermo val"
  Da voz do que sofri,
Da voz da luz que o vento vai assassinar...
Foi essa voz que faz as árvores chorar
  Que me falou de ti,

Quando, um dia, passei, à hora do poente.
Perto da campa onde tu sonhas suavemente,
  Numa visão de luz
Que te revela agora o Ideal que desejaste,
Esse ideal que sobre a terra não achaste,
  Assim como Jesus!

Dorme em paz, meu irmão. Ó vítima sublime
Da negra estupidez, da injustiça e do crime
  Que ainda insultam Deus!
Dorme em paz; que o teu sonho imenso de Verdade
Há-de ser para o mundo a nova claridade
  E o novo azul dos céus.

Teu sonho não morreu contigo. É sempiterno.
E uma bendita flor sem abril, sem inverno.
  Que tu semeaste, irmão.
E será sempre um sol quimérico a fulgir
Sobre as almas que, um dia, o Bem hão-de sentir,
  Aquele teu perdão!

Grande acontecimento e cousa extraordinária!
Quando a tua alma triste, agreste e solitária
  Como Jesus, perdoou.

Ó sublime perdão ! Imaculado dia
Que nos permite ver as asas d'harmonia,
    Onde a tua alma voou…

Perdão que fez tremer de pânico um bandido
E que vestiu de luz o espaço indefinido...
   Ó palavra d'amor
Que as estrelas de Deus, cantando, repetiram,
Palavra que também os lírios proferiram,
    Sorrindo à tua dor.
Ó divino Perdão ! Ó sacrossanto exemplo,
Que merece um altar, Verdade, no teu templo.
    Palavra sobre-humana!
Como a essência que anima as árvores e o granito,
Que o teu perdão de luz, esse sol infinito.
    Anime a alma humana!...

*

Quem pode ser feliz, enquanto houver o mal?
Quem pode ser alegre enquanto houver tristeza?
Sorrir, enquanto chora a dor universal?
Cantar, enquanto é um ai profundo a Natureza?
Quem pode ser sereno, enquanto os vendavais
Causam naufrágios, perdições e mortandades,
E enquanto os homens são injustos, desiguais,
E enquanto sobre a terra há só calamidades?...
Por isso, tu, minh'alma, ó triste visionária,
Desce da tua luz às trevas horrorosas
E guarda, dentro em ti, ó grande solitária,
As lágrimas sem fim dos seres e das cousas...
Desce do etéreo azul, alma bondosa e forte!
És precisa no mundo e não nos altos céus.
Que tu conheças bem a noite, o mal e a morte,
Antros onde não chega o resplendor de Deus!...
Deixa os astros, Amor, e desce aos lodaçais.
Despe a túnica d'oiro, e que teu rosto belo
Fique branco de dor, fique orvalhado d'ais.
Uma lágrima é maior que o sete-estrelo ! . . .

Teixeira de Pascoaes | Para a luz

*****

STORM

Mijn ziel nestelde zich aan de voet van een grote afgrond,
waar, bevend, de ijzige aanval komt
van een immense doodsroffel.
Een dauw van bloed bevochtigt mijn gezicht,
en de blauwe lelie ontvouwt zich boven mij
de windvlaag van pijn!

Ik voel in mijn hart deze verschrikkelijke kou
die de bergen met sneeuw bedekt en een rivier doet bevriezen
en de wereld doet beven.
Mijn brein droomt in een waanidee van verdriet...
En in mijn oren klinkt de stem van de Natuur,
in een diepe snik!

En een tragische stem, gemaakt van gal en tranen.
Waar Vreugde huilt in bleek verdriet
en waar de wind een jammerklacht is.
Het is een kwellende en droevige stem, waar gemurmel klinkt
Universele pijn, menselijk ongeluk,
eeuwig lijden!

Een stem met een uitzonderlijk timbre
Als de stem van een verwelkende lelie in een verlaten dal
Als de stem van wat ik heb geleden,
Als de stem van het licht dat de wind zal doden...
Het was die stem die de bomen doet huilen
Die tot mij sprak over jou,

Toen ik op een dag, bij zonsondergang, voorbijliep.
Vlakbij het graf waar je zachtjes droomt,
In een visioen van licht
Dat je nu het Ideaal onthult dat je verlangde,
Dat ideaal dat je niet op aarde vond,
Net als Jezus!

Rust in vrede, mijn broeder. O verheven slachtoffer
Van zwarte domheid, onrecht en misdaad
Die God nog steeds beledigen!
Rust in vrede; want jouw immense droom van Waarheid
Zal voor de wereld de nieuwe helderheid zijn
En het nieuwe blauw van de hemel.

Jouw droom is niet met jou gestorven. Hij is eeuwig.
En een gezegende bloem zonder april, zonder winter.

Die jij hebt gezaaid, broeder.
En er zal altijd een chimere zon schijnen
Op de zielen die op een dag de goedheid zullen voelen,
Die vergeving van jou!

Een geweldige gebeurtenis en een buitengewoon iets!
Toen jouw droevige, wilde en eenzame ziel
Net als Jezus vergaf.
O verheven vergeving! Onbevlekte dag
Die ons de vleugels van harmonie laat zien,
Waar jouw ziel heen vloog…
Vergeving die bandieten deed sidderen van paniek
En die de ongedefinieerde ruimte in licht hulde…

O woord van liefde
Dat de sterren van God zingend herhaalden,
Woord dat ook de lelies spraken,
Glimlachend om jouw pijn.
O goddelijke Vergeving! O heilig voorbeeld,
Dat een altaar verdient, Waarheid, in jouw tempel.
Bovenmenselijk woord!
Zoals de essentie die de bomen en het graniet bezielt,
Moge uw vergeving van licht, die oneindige zon,
de menselijke ziel bezielen!...

*

Wie kan gelukkig zijn zolang het kwaad bestaat?
Wie kan vreugdevol zijn zolang er verdriet bestaat?
Wie kan glimlachen terwijl men universeel huilt van pijn?
Wie kan zingen, terwijl de natuur een diepe klaagzang is?
Wie kan sereen zijn, terwijl de stormen
schipbreuken, verderf en dood veroorzaken,
en terwijl mensen onrechtvaardig en ongelijk zijn,
en terwijl alleen rampspoed op aarde heerst?...
Daarom, jij, mijn ziel, o droevige ziener,
daal af van je licht naar de huiveringwekkende duisternis
En bewaar in jezelf, o grote eenzame,
de eindeloze tranen van wezens en dingen...
Daal af uit het etherische blauw, vriendelijke en sterke ziel!
Je bent nodig in de wereld en niet in de hoge hemelen.
Moge je de nacht, het kwaad en de dood goed kennen,
Holten waar de pracht van God niet reikt!...
Verlaat de sterren, Liefde, en daal af naar het slijk.
Trek je gouden tuniek uit, en moge je mooie gezicht

wit worden van verdriet, bevochtigd met zuchten.
Een traan is groter dan de Zeven Sterren! . . .

Teixeira de Pascoaes | Naar het Licht

*****

INVERNO

Um pálido fulgor a noite sobressalta…
Dos telhados se eleva, esguia, uma torre alta,
Como um cipreste ao pé de vagas sepulturas.
Na indecisão da luz, ó chuva, tu murmuras...
As ruas vão morrer, além, num negro abismo,
Onde a luz dos lampiões, num triste paroxismo,
Agoniza, chorando a noite em que brilhou…
Principia a nevar. O vento serenou.
Um horroroso frio os membros entorpece...
E no álgido levante, a medo, resplandece
O sol a tiritar, transido, arroxeado.
Por uma névoa espessa e húmida velado...

Foi à luz deste sol que, ao limiar duma porta,
Sobre a neve, encontrei uma criança morta.
No peito as mãos em cruz, os olhos ainda abertos.
Contemplando talvez quiméricos desertos.
Como esses que ela tinha atravessado há pouco...
E eu visionei então um mundo ignóbil, louco.
Um mundo criminoso, injusto, pervertido.
Onde há bocas sem pão e corpos sem vestido.
Onde há lares sem fogo, onde há almas sem luz,
Onde Caifás é juiz e onde é réu Jesus;
Onde os bandidos são felizes e opulentos.

Onde a Bondade sofre os mais duros tormentos!
Um mundo que ao Azul dá a impressão dum grito,
Onde o espírito humano é um réprobo maldito,
Um Messias que sobe um infindo calvário,
Sob um céu sempre mudo e sempre solitário,
Através dum caminho estéril, sempre agreste...

Onde Buda caiu e onde tu bebeste
O copo de cicuta, ó Sócrates divino;
Onde tu foste, Horácio, um vate libertino.
Onde tu, Vítor Hugo, encontraste um presídio

E onde por amor foi desterrado Ovídio!
Eu visionei o mundo assim como ele existe,
Alegre para o mal, para a bondade triste;
Para o crime um altar e cruz para a Verdade...
Um mundo ensanguentado e todo falsidade.
Que o calor do teu fogo, ó Satã, vem florir,
E onde ouço a Luz chorar e vejo a Treva a rir! . . .
Eis o mundo que eu vi, ao deparar na rua
Com essa criança morta, arrefecida e nua.
De fome ela morreu; morreu de frio agreste...

De fome de justiça, António, tu morreste!
E deste mundo ingrato e vil, meu grande irmão,
Dessa criança levaste a alma pela mão.
Tu partiste com ela, e aqui ficámos sós,
Sombrios como o mar revoltado e feroz.
Numa infinita dor onde há surdos bramidos
De rochedos que torna a lava encandecidos,
Junto da boca negra e hiante dos vulcões...
Tormento que nos faz tremer nas convulsões
Dum ódio represado, imenso e poderoso
Que faz do nosso peito um mar tempestuoso,
Um trovejante céu sem astros de esplendor,
Um abismo sem fundo onde soluça a Dor...
Dum ódio enorme, ódio sem fim, ódio infinito.
Que será da revolta o sempiterno grito! . . .

Teixeira de Pascoaes | Para a luz

*****

WINTER

Een bleke gloed schrikt de nacht op…
Van de daken rijst, slank, een hoge toren op,
Als een cipres aan de voet van vage graven.
In de besluiteloosheid van het licht, oh regen, mompel je…
De straten zullen sterven, daarachter, in een zwarte afgrond,
Waar het licht van de lantaarnpalen, in een droevige aanval,
Kwellend, huilend om de nacht waarin het scheen…
Het begint te sneeuwen. De wind is gaan liggen.
Een vreselijke kou verdooft de ledematen…
En in de ijzige zonsopgang schijnt, angstig,

De zon trillend, versteend, paarsachtig.

Gehuld in een dikke, vochtige mist…
Het was in het licht van deze zon dat ik,
op de drempel van een deur,
In de sneeuw, een dood kind vond.
Op zijn borst, handen in een kruis, ogen nog open.
Misschien peinzend over denkbeeldige woestijnen.
Zoals die waar ze net langs was gegaan...
En toen zag ik een verdorven, waanzinnige wereld.

Een criminele, onrechtvaardige, perverse wereld.
Waar monden zonder brood zijn en lichamen zonder kleren.
Waar huizen zonder vuur zijn, waar zielen zonder licht zijn,
Waar Kajafas rechter is en Jezus beklaagde;
Waar bandieten gelukkig en rijk zijn.
Waar het goede de zwaarste kwellingen ondergaat!
Een wereld die de indruk wekt van een schreeuw naar het blauw,
Waar de menselijke geest een vervloekte schurk is,
Een Messias die een eindeloze Calvarieberg beklimt,
Onder een hemel die altijd stil en altijd eenzaam is,
Door een dor, altijd wild pad...

Waar Boeddha viel en waar jij dronk
De beker met gif, o goddelijke Socrates;
Waar jij was, Horatius, een losbandige dichter.
Waar jij, Victor Hugo, een gevangenis vond
En waar Ovidius werd verbannen uit liefde!
Ik zag de wereld zoals die is,
Verheugd om het kwaad, bedroefd om het goede;
Een altaar voor misdaad en een kruis voor de Waarheid...
Een bebloede wereld, vol leugens.

Moge de hitte van uw vuur, o Satan, oplaaien,
en waar ik het Licht hoor huilen en de Duisternis zie lachen! ...
Dit is de wereld die ik zag, toen ik op straat
Dat dode kind tegenkwam, koud en naakt.
Ze stierf van de honger; ze stierf van de kou, een ongeluk...
Jij stierf van de honger naar gerechtigheid, Antonius!

En uit deze ondankbare en verdorven wereld, mijn grote broer,
nam jij de ziel van dat kind bij de hand.
Je vertrok met haar, en hier blijven wij alleen achter,
donker als de woeste en ontembare zee.
In een oneindige pijn waar gedempte brullen klinken
Van rotsen die de lava doen gloeien,
Naast de zwarte, gapende mond van vulkanen...

Een kwelling die ons doet sidderen in stuiptrekkingen
Van een onderdrukte, immense en krachtige haat
Die onze borst verandert in een woeste zee,
Een donderende hemel zonder schitterende sterren,
Een bodemloze afgrond waar de pijn snikt...
Van een enorme haat, eindeloze haat, oneindige haat.
Wat zal er van de opstand terechtkomen, van de eeuwige kreet! ...

Teixeira de Pascoaes | Voor het Licht

*****

Mine Enemy is growing old

Mine Enemy is growing old –
I have at last Revenge –
The Palate of the Hate departs –
If any would avenge

Let him be quick –
The Viand flits –
It is a faded Meat –
Anger as soon as fed – is dead –
‘Tis Starving makes it fat –

Emily Dickinson

****

Mijn Vijand is oud aan het worden –
Eindelijk neem ik Wraak –
De Smaak van Haat trekt weg –
Als iemand wraak wil

Laat hem haast maken –
Het Vlees gaat er vandoor –
Het is smakeloze Kost –
Zodra Woede gegeten wordt – is ze dood –
Het is de Honger die haar vet maakt –

Emily Dickinson
****

The Things that never can come back, are several

The Things that never can come back,
——–are several –
Childhood – some forms of Hope –
——–the Dead –
Though Joys – like Men –
——–may sometimes make a Journey –
And still abide –
We do not mourn for Traveler, or Sailor,
Their Routes are fair –
But think enlarged of all
——–that they will tell us
Returning here –
“Here!” There are typic “Heres” –
Foretold Locations –
The Spirit does not stand –
Himself – at whatsoever Fathom
His Native Land –

Emily Dickinson

****

Er zijn diverse Dingen,
——–die nooit meer terugkomen –
Kindertijd – bepaalde vormen van Hoop –
——–de Doden –
Alhoewel Vreugde – net als Mensen –
——–soms op Reis gaat –
En nog steeds blijft bestaan –
We treuren niet om de Reiziger, of de Zeeman,
Hun Wegen zijn prachtig –
Maar denk uitgebreid na over alles
——–wat ze ons te vertellen hebben
Bij hun terugkeer hier –
“Hier!” Er zijn typische “Hieren” –
Voorspelbare Plekken –
De Geest heeft geen voetstuk –
Hij – in welk Bereik ook
Wordt zijn Eigen Land –

Emily Dickinson

****

Of Glory not a Beam is left

Of Glory not a Beam is left
But her Eternal House –
The Asterisk is for the Dead,
The Living, for the Stars –

Van Roem blijft geen Straaltje over
Alleen haar Eeuwige Huis –
Het Sterretje is voor de Doden,
De Levenden, voor de Sterren –
Emily Dickinson

****

Not any sunny tone

Not any sunny tone
From any fervent zone
Find entrance there
Better a grave of Balm
Toward human nature's home
And Robins near
Than a stupendous Tomb
Proclaiming to the gloom
How dead we are –

Emily Dickinson

****

Geen enkel zonnige gloed
Uit welk vurige sfeer ook
Komt erbinnen
Beter een graf van Balsem
Als woning voor een mensenwezen
En Roodborsten in de buurt
Dan een kolossale Graftombe
Die mistroostig verkondigt
Hoe dood we zijn –

Emily Dickinson

****

The saddest noise, the sweetest noise

The saddest noise, the sweetest noise,
The maddest noise that grows, –
The birds, they make it in the spring,
At night's delicious close,

Between the March and April line –
That magical frontier
Beyond which summer hesitates,
Almost too heavenly near.

It makes us think of all the dead
That sauntered with us here,
By separation's sorcery
Made cruelly more dear.

It makes us think of what we had,
And what we now deplore.
We almost wish those siren throats
Would go and sing no more.

An ear can break a human heart
As quickly as a spear.
We wish the ear had not a heart
So dangerously near.

Emily Dickinson

****

Het treurigste geluid, het zoetste geluid,
Het gekste geluid dat opkomt, –
De vogels, zij maken het in de lente,
Aan het heerlijke einde van de avond,

Op het scheiden van Maart en April –
Die magische grens
Waarachter de zomer aarzelt,
Bijna te hemels dichtbij.

Het doet ons denken aan alle doden
Die hier met ons meeliepen,
Door de toverij van de scheiding

Op wrede wijze nog dierbaarder gemaakt.

Het doet ons denken aan wat we hadden,
En waar we nu verdrietig om zijn.
Bijna willen we dat die bekoorlijke kelen
Niet meer zouden gaan zingen.

Emily Dickinson

****

Revolution is the Pod

Revolution is the Pod
Systems rattle from
When the Winds of Will are stirred
Excellent is Bloom

But except its Russet Base
Every Summer be
The Entomber of itself,
So of Liberty –

Left inactive on the Stalk
All its Purple fled
Revolution shakes it for
Test if it be dead.

Emily Dickinson

****

Revolutie is de Knop
Waaruit Systemen losbarsten
Wanneer de Stormen van de Wil oplaaien
Is de Groei Fantastisch

Maar buiten zijn Rossige Finale
Is elke Zomer
Zijn eigen Doodgraver
Zo ook de Vrijheid –

Blijft ze levenloos op de Stengel
Vervliegt al haar Purper
Revolutie schudt haar door elkaar

Om te zien of ze dood is.

Emily Dickinson

****

Under the Light, yet under

Under the Light, yet under,
Under the Grass and the Dirt,
Under the Beetle's Cellar
Under the Clover's Root,

Further than Arm could stretch
Were it Giant long,
Further than Sunshine could
Were the Day Year long,

Over the Light, yet over,
Over the Arc of the Bird –
Over the Comet's chimney –
Over the Cubit's Head,

Further than Guess can gallop
Further than Riddle ride –
Oh for a Disc to the Distance
Between Ourselves and the Dead!

Emily Dickinson

****

Onder het Licht, ver eronder,
Onder het Gras en de Modder,
Onder de Kelder van de Kever,
Onder de Wortels van de Klaver,

Verder dan een Arm kan strekken
Al was hij Reuzelang,
Verder dan het Zonlicht komt
Al duurt de Dag een Jaar lang,

Voorbij het Licht, ver voorbij,
Voorbij de Vlucht van een Vogel –
Voorbij de Staart van een Komeet –

Voorbij het Menselijk Begrijpen,

Verder dan Fantasie kan vliegen
Verder dan het Mysterie voert –
Och, wat voor een Onmetelijke Verte
Tussen Ons en de Doden!

Emily Dickinson

****

The last Night that She lived

The last Night that She lived
It was a Common Night
Except the Dying – this to Us
Made Nature different

We noticed smallest things –
Things overlooked before
By this great light upon our minds
Italicized – as 'twere.

As We went out and in
Between Her final Room
And Rooms where Those to be alive
Tomorrow, were, a Blame

That Others could exist
While She must finish quite
A Jealousy for Her arose
So nearly infinite –

We waited while She passed –
It was a narrow time –
Too jostled were Our Souls to speak
At length the notice came.

She mentioned, and forgot –
Then lightly as a Reed
Bent to the Water, struggled scarce –
Consented, and was dead –

And We – We placed the Hair –
And drew the Head erect –

And then an awful leisure was
Belief to regulate.

Emily Dickinson

****

Haar Laatste Levensavond
Was een Gewone Avond
Behalve het Sterven – dit maakte
Voor Ons de Natuur anders

We merkten de kleinste dingen op –
Die eerder over het hoofd waren gezien
Vanuit dit grote licht op onze geest
Vetgedrukt – als het ware.

Zoals Wij in- en uitliepen
Tussen Haar laatste Vertrek
En Kamers waar Wie morgen
In leven zou blijven, gaf een Schuldgevoel

Dat Anderen mochten leven
Terwijl Haar einde snel moest komen
Jaloezie kwam boven naar Haar
Zo dichtbij het oneindige was ze –

We wachtten tot Zij heenging –
Het duurde een krappe tijd –
Onze Zielen, te geschokt om iets te zeggen
Eindelijk kondigde het zich aan.

Zij zei wat, en vergat –
Dan zoals een Riet lichtjes gebogen
Naar het Water, voerde ze amper strijd –
Was er klaar voor, en stierf –

En Wij – Wij deden het Haar –
Trokken het hoofd recht –
En toen kwam een ontzettende leegte
Voor het op orde brengen van het geloof.

Emily Dickinson

****

After a hundred years

After a hundred years
Nobody knows the Place
Agony that enacted there
Motionless as Peace

Weeds triumphant ranged
Strangers strolled and spelled
At the lone Orthography
Of the Elder Dead

Winds of Summer Fields
Recollect the way –
Instinct picking up the Key
Dropped by memory –

Emily Dickinson

****

Over honderd jaar
Weet niemand de Plek meer
De Doodsstrijd die er plaatsvond
Is dan doodstil als Vrede

Onkruid staat er triomfantelijk in het gelid
Vreemden hangen rond en spellen
De eenzame Letters
Van de Doden van weleer

De Winden van de Zomervelden
Vinden alweer hun weg –
De Drift van de Natuur pakt de Sleutel op
Die het geheugen liet vallen –

Emily Dickinson

****

Somehow myself survived the Night

Somehow
———myself survived the Night

And entered with the Day –
That it be saved the Saved suffice
Without the Formula.

Henceforth I take my living place
As one commuted led –
A Candidate for Morning Chance
But dated with the Dead.

Emily Dickinson

****

Op de een of andere manier
———heb ik de Nacht overleefd
En ging de Dag in –
Dat je gered bent, volstaat voor wie gered is
Zonder Recept.

Vanaf nu neem ik mijn plaats in het leven in
Als iemand die een ander leven leidde –
Een kandidaat voor Nieuwe Kansen
Maar verweven met de Dood.

Emily Dickinson

****

My Triumph lasted till the Drums

My Triumph lasted till the Drums
Had left the Dead alone
And then I dropped my Victory
And chastened stole along
To where the finished Faces
Conclusion turned on me
And then I hated Glory
And wished myself were They.

What is to be is best descried
When it has also been –
Could Prospect taste of Retrospect
The Tyrannies of Men
Were Tenderer, diviner
The Transitive toward –

A Bayonet's contrition
Is nothing to the Dead –

Emily Dickinson

****

Mijn Triomf duurde tot de Trommels
De Doden met rust hadden gelaten
En toen gaf ik mijn Overwinning op
En verslagen dwaalde ik langs de plek
Waar de gestorven Gezichten
De Conclusie omkeerde voor mij
Toen haatte ik de Glorie
En wenste dat ik Hen was.

Wat zal zijn is het beste te ontwaren
Aan wat al geweest is –
Kon Toekomst zich aan Verleden toetsen
De Menselijke Tirannie
Zou Liefdevoller, goddelijker zijn
Op weg naar het Heengaan –
Stelt voor de Doden
Het berouw van een Bajonet niets voor –

Emily Dickinson

****

Lain in Nature – so suffice us

Lain in Nature –
———so suffice us
The enchantless Pod
When we advertise existence
For the missing Seed –

Maddest Heart that God created
Cannot move a sod
Pasted by the simple summer
On the Longed for Dead –

Te ruste gelegd in de Natuur –
———dus neem genoegen met
De levenloze Peulenschil

Als we leven aanprijzen
Voor het afwezige Zaad –

Het Gekste Hart dat God schiep
Kan nog geen zode verzetten
Die een gewone zomer hecht
Aan de Doden die we zo Missen –

Emily Dickinson

****

My Life had stood – a Loaded Gun

My Life had stood – a Loaded Gun –
In Corners – till a Day
The Owner passed – identified –
And carried Me away –

And now We roam in Sovereign Woods –
And now We hunt the Doe –
And every time I speak for Him –
The Mountains straight reply –

And do I smile, such cordial light
Upon the Valley glow –
It is as a Vesuvian face
Had let its pleasure through –

And when at Night – Our good Day done –
I guard My Master's Head –
'Tis better than the Eider–Duck's
Deep Pillow – to have shared –

To foe of His – I'm deadly foe –
None stir the second time –
On whom I lay a Yellow Eye –
Or an emphatic Thumb –

Though I than He – may longer live
He longer must – than I –
For I have but the power to kill,
Without – the power to die –

Emily Dickinson

****

Mijn Leven had – als een Geladen Geweer –
In de Hoek gestaan – tot op een Dag
De Eigenaar kwam – Mij herkende –
En met zich meenam –

En nu zwerven Wij door Machtige Bossen –
Jagen Wij op de Hinde –
En telkens wanneer ik voor Hem spreek –
Geven de Bergen gelijk antwoord –

Als ik glimlach, gloeit het Dal
Van zo'n hartverwarmend licht –
Het is alsof een Vulkaan haar vreugde
Laat doorbreken op mijn gezicht –

En 's Nachts – na een mooie Dag voor Ons –
Als ik over Mijn Meesters Hoofd waak –
Voelt het beter dan wat het met Dons
Gevulde Kussen – te bieden heeft.

Voor Zijn vijand – ben ik een dodelijke –
Niemand verroert zich een tweede keer –
Op wie ik mijn Vizier richt –
Of het delicate Duimgebaar maak –
Al leef ik misschien langer – dan Hij –

Hij moet nog langer – dan Ik –
Want ik heb de kracht om te doden,
Zonder – de kracht om dood te gaan –

Emily Dickinson

****

The Birds reported from the South

The Birds reported from the South –
A News express to Me –
A spicy Charge, My little Posts –
But I am deaf – Today –

The Flowers – appealed – a timid Throng –

I reinforced the Door –
Go blossom to the Bees – I said –
And trouble Me – no More –

The Summer Grace, for notice strove –
Remote – Her best Array –
The Heart – to stimulate the Eye
Refused too utterly –

At length, a Mourner, like Myself,
She drew away austere –
Her frosts to ponder – then it was
I recollected Her –

She suffered Me, for I had mourned –
I offered Her no word –
My Witness – was the Crape I bore –
Her – Witness – was Her Dead –

Thenceforward – We – together dwelt –
She – never questioned Me –
Nor I – Herself –
Our Contract
A Wiser Sympathy

Emily Dickinson

****

Vogels brachten uit het Zuiden –
Nieuws mee, speciaal voor Mij –
Een pittige Lading, Mijn kleine Postbodes –
Maar Vandaag – ben ik er doof voor –

Een verlegen Stoet Bloemen – reclameerde –
Ik deed de Deur goed dicht –
Ga bloeien bij de Bijen – zei ik –
En stoor Me – niet Meer –

De Zomerse Gratie, deed haar best –
Om buiten – haar mooiste Collectie te tonen –
Het Hart – weigerde absoluut
Om de Ogen te prikkelen –

Op het einde, in Rouw, net als Ik,

Trok Zij zich ascetisch terug –
Om haar kou te overdenken – pas toen
Dacht ik aan Haar –

Zij leed om Mij, vanwege mijn rouw –
Ik sprak geen woord tegen Haar –
Mijn Getuige – was de Rouwband die ik droeg –
Haar – Getuige – was Haar Dood –

Vanaf die dag – bleven Wij – bij elkaar –
Zij – twijfelde nooit aan Mij –
En ik niet – aan Haar –
Ons Pact
Een Begripvolle Sympathie

Emily Dickinson

****

Sweet, to have had them lost

Good, to have had them lost
For News that they be saved!
The nearer they departed Us
The nearer they, restored,

Shall stand to Our Right Hand –
Most precious – are the Dead –
Next precious,
———those that rose to go –
Then thought of Us, and stayed.

Goed, om ze verloren te hebben,
Vanwege het Bericht dat ze gered zijn!
Hoe dichter hun vertrek bij het Onze ligt,
Hoe dichter zij, als ze herleven,

Aan Onze Rechterhand moeten staan –
Het meest dierbaar – zijn de Doden –
Bijna net zo dierbaar,
———zijn zij die opstonden om te gaan –
Toen aan Ons dachten, en bleven.

Emily Dickinson

****

“I want” – it pleaded – All it’s life

“I want” – it pleaded – All it’s life –
I want – was chief it said
When Skill entreated it – the last –
And when so newly dead –

I could not deem it late – to hear
That single – steadfast sigh –
The lips had placed as with a “Please”
Toward Eternity –

“Ik wil” – smeekte zij – haar Hele leven –
Ik wil – was het belangrijkste wat ze zei
Toen ze om de Dood verzocht – op ‘t laatst –
En toen ze pas gestorven was –

Vond ik het niet te laat – om te horen
Die ene – standvastige zucht –
Op de lippen gelegd als een “Alstublieft”
Aan de Eeuwigheid –

Emily Dickinson

****

The Sun is gay or stark

The Sun is gay or stark
According to our Deed.
If Merry, He is merrier –
If eager for the Dead

Or an expended Day
He helped to make too bright
His mighty pleasure suits Us not
It magnifies Our Freight

De Zon is vrolijk of laaiend
Naargelang ons Doen en Laten.
Zijn we Vrolijk, is Hij nog vrolijker –
Verlangen we naar de Dood

Of dat er een einde komt aan de Dag
Die Hij te blakend had gemaakt
Dan zint Ons zijn machtig plezier niet
Het verergert Onze Zwaarte

Emily Dickinson

****

Superfluous were the Sun

Superfluous were the Sun
When Excellence be dead
He were superfluous every Day
For every Day be said

That syllable whose Faith
Just saves it from Despair
And whose “I’ll meet You” hesitates
If Love inquire “Where”?

Upon His dateless Fame
Our Periods may lie
As Stars that drop anonymous
From an abundant sky.

Emily Dickinson

****

De Zon zou van geen nut zijn
Wanneer de Allerbeste gestorven is
Elke Dag zou ze geen nut hebben
Want elke Dag wordt die lettergreep

Uitgesproken waarvan het Geloof
Het net redt van de Wanhoop
En waarvan “Ik zal je terugzien” aarzelt
Als de Liefde vraagt “Waar”?

Op Haar tijdloze Roem
Kunnen onze Tijden tot rust komen
Als Sterren die naamloos vallen
Uit een overvolle hemel.

Emily Dickinson

****

Too scanty ’twas to die for you

Too scanty ’twas to die for you,
The merest Greek could that.
The living, Sweet, is costlier –
I offer even that –

The Dying, is a trifle, past,
But living, this include
The dying multifold – without
The Respite to be dead.

Het was te gering om voor jou te sterven,
Zelfs de meest eenvoudige Griek zou dat kunnen.
Het leven, lieverd, is kostbaarder –
Ik bied zelfs dat aan –

Het sterven is een kleinigheid, voorbij,
Maar het leven, dat omvat
Het sterven in veelvoud – zonder
De verademing van de dood.

Emily Dickinson
****

A Dying Tiger – moaned for Drink

A Dying Tiger –
———moaned for Drink –
I hunted all the Sand –

I caught the Dripping of a Rock
And bore it in my Hand –

His Mighty Balls –
———in death were thick –
But searching – I could see
A Vision on the Retina
Of Water – and of me –
‘

Twas not my blame – who sped too slow –
‘Twas not his blame – who died
While I was reaching him –
But ’twas – the fact that He was dead –

Emily Dickinson

****

Een Stervende Tijgerkikker –
———kermde van de Dorst –
Al het Zand heb ik doorzocht –
Ik ving Druppels van een Rots
En droeg ze in mijn Hand –

Zijn Machtige Oogballen –
———waren dik van de dood –
Maar toen ik goed keek – kon ik
Op het Netvlies een Beeld zien
Van Water – en van mij –

Niet mijn schuld – dat ik te langzaam rende –
Niet zijn schuld – dat hij stierf
Toen ik bij hem kwam –
Maar het was – het feit dat Hij dood was –

Emily Dickinson

****

Unit, like Death, for Whom?

Unit, like Death, for Whom?
True, like the Tomb,
Who tells no secret
Told to Him –
The Grave is strict –
Tickets admit
Just two – the Bearer –
And the Borne –
And seat – just One –
The Living – tell –
The Dying – but a Syllable –
The Coy Dead – None –
No Chatter – here – no tea –

So Babbler, and Bohea – stay there –
But Gravity – and Expectation – and Fear –
A tremor just, that All's not sure.

Emily Dickinson

****

Een Wooneenheid, zoiets als de Dood, voor Wie?
Klopt, net als de Grafsteen,
Dat geen geheim prijsgeeft
Wat aan Hem verteld is –
Het Graf is streng –
De Kaartjes laten
Slechts twee toe – de Drager –
En Wie Gedragen wordt –
En slechts – Eén plaats –
De Levenden – spreken –
De Stervenden – een enkel Woord –
De Stille Doden – Niets –
Hier – geen Geklets – geen thee –
Dus Babbelkous, en Bohea – blijf weg –
Alleen Zwaarte – Vooruitzicht – en Angst –
Gewoon een huivering, dat Alles niet zeker is.

Emily Dickinson

******

Eenheid, zoals de Dood, voor wie?
Inderdaad, zoals het Graf,
Die geen geheim vertelt
Aan Hem verteld –
Het Graf is streng –
Kaartjes geven toegang
Slechts twee – de Drager –
En de Gedragene –
En plaats – slechts één –
De Levenden – vertellen –
De Stervenden – slechts een lettergreep –
De Schuchtere Doden – Geen –
Geen geklets – hier – geen thee –
Dus Babbelaar en Bohea – blijf daar –
Maar Zwaartekracht – en Verwachting – en Angst –
Een lichte rilling, dat alles onzeker is.

Emily Dickinson

****

A House upon the Height

A House upon the Height –
That Wagon never reached –
No Dead, were ever carried down –
No Peddler's Cart – approached –

Whose Chimney never smoked –
Whose Windows – Night and Morn –
Caught Sunrise first –
———and Sunset – last –
Then – held an Empty Pane –

Whose fate – Conjecture knew –
No other neighbor – did –
And what it was – we never lisped –
Because He – never told –

Emily Dickinson

****

Een Huis de Hoogte in –
Waar nooit een Wagen kwam –
Geen Dode, werd er ooit omlaag gedragen –
Geen Marktkar – kwam in de buurt –

Zijn Schoorsteen rookte nooit –
Zijn Vensters – in de Nacht en Morgen –
Vingen het eerst de Zonsopgang het eerst –
———en zijn Ondergaan het laatst –
Daarna – bleef een Lege Ruit over –

Wat er gebeurde – moest je Raden –
Geen ander in de buurt – wist het –
En over wat het was – brabbelden we nooit –
Omdat Hij – het nooit verklapte –

Emily Dickinson

****

We dream – it is good we are dreaming

We dream – it is good we are dreaming –
It would hurt us – were we awake –
But since it is playing – kill us,
And we are playing – shriek –

What harm? Men die – externally –
It is a truth – of Blood –
But we – are dying in Drama –
And Drama – is never dead –

Cautious – We jar each other –
And either – open the eyes –
Lest the Phantasm – prove the Mistake –
And the livid Surprise

Cool us to Shafts of Granite –
With just an age – and name –
And perhaps a phrase in Egyptian –
It's prudenter – to dream –

Emily Dickinson

****

We dromen – maar goed dat we dromen –
Het zou ons pijn doen – bleven we wakker –
Maar aangezien het spel is – gaan we dood,
En wij erin spelen – gillen we –

Kan het kwaad? Mensen sterven – heus –
Het is een waarheid – van het Bloed –
Maar wij – sterven op het Toneel –
En Toneel – is nooit dood –

Voorzichtig – schudden We elkaar wakker –
En allebei – openen we de ogen –
Bang dat de Nachtmerrie – Echt is –
En de vreselijke Verrassing

Ons bevriest in Zuilen van Graniet –
Met slechts leeftijd – en naam –

En misschien een spreuk in het Egyptisch –
Het is verstandiger – te dromen –

Emily Dickinson

****

The heart asks Pleasure – first

The Heart asks Pleasure – first –
And then – Excuse from Pain –
And then – those little Anodynes
That deaden suffering –

And then – to go to sleep –
And then – if it should be
The will of its Inquisitor,
The privilege to die –

Eerst – vraagt het Hart om Geluk –
En dan – Vrij te zijn van Pijn –
En dan – die kleine Middeltjes
Om het lijden te verzachten –

En dan – te mogen slapen
En dan – als het de wil
Van zijn Inquisiteur mag zijn,
Het voorrecht om te sterven –

Emily Dickinson

****

Endow the Living – with the Tears

Endow the Living – with the Tears –
You squander on the Dead,
And They were Men and Women – now,
Around Your Fireside –

Instead of Passive Creatures,
Denied the Cherishing
Till They – the Cherishing deny –
With Death's Ethereal Scorn –

Schenk Levenden – de Tranen –
Die je aan de Doden verspilt,
En Zij waren – nu – de Mannen en Vrouwen
Rond Jouw Haardvuur –

In plaats van de Lijdzame Wezens
Aan wie Liefde werd ontzegd
Tot Ze zelf – Liefde weigerden –
Met een Etherische Grijns van de Dood –

Emily Dickinson

****

If He were living – dare I ask

If He were living – dare I ask –
And how if He be dead –
And so around the Words I went –
Of meeting them – afraid –

I hinted Changes –
———Lapse of Time –
The Surfaces of Years –
I touched with Caution –
———lest they crack –
And show me to my fears –

Reverted to adjoining Lives –
Adroitly turning out
Wherever I suspected Graves –
'Twas prudenter – I thought –

And He – I pushed – with sudden force –
In face of the Suspense –
"Was buried" – "Buried"! "He!"
My Life just holds the Trench –

Emily Dickinson

****

Of Hij nog in leven was – durf ik het te vragen –
En wat als Hij dood was –
Dus draaide ik om de Woorden heen –

Bang – om ze uit te spreken –

Ik zinspeelde op Veranderingen –
———Verloop van Tijd –
De Oppervlakkigheden van Jaren –
Stipte ik Voorzichtig aan –
———bang dat ze zouden barsten –
En mij mijn angsten zouden tonen –

Ik viel terug op het Leven in de buurt –
Vermeed handig alle plekken
Waar ik ook maar Graven vermoedde –
Dat was tactvoller – dacht ik –

En Hij – ik explodeerde – plotsklaps –
Geconfronteerd met de Spanning –
“Was begraven” – “Begraven”! “Hij!”
Mijn Leven blijft gewoon een Loopgraaf –

Emily Dickinson

****

Do People moulder equally

Do People moulder equally,
They bury, in the Grave?
I do believe a Species
As positively live

As I, who testify it
Deny that I – am dead –
And fill my Lungs, for Witness –
From Tanks – above my Head –

I say to you, said Jesus –
That there be standing here –
A Sort, that shall not taste of Death –
If Jesus was sincere –

I need no further Argue –
That statement of the Lord
Is not a controvertible –
He told me, Death was dead –

Emily Dickinson

****

Vergaan alle Mensen hetzelfde tot stof,
Die men in het Graf, begraaft?
Ik geloof echt dat er een Soort
Even zeker blijft leven

Als ik, die hiervan getuigt,
Ontken dat ik – dood ben –
En als Bewijs, mijn Longen vul –
Uit Reservoirs – boven mijn Hoofd –

Ik zeg jullie, zei Jezus –
Er zijn er hier onder ons,
Een Soort, die de Dood niet zal smaken –
Als Jezus oprecht was –

Heb ik niet meer Argumenten nodig –
Die verklaring van de Heer
Is onweerlegbaar –
Hij zei me, dat de Dood dood was –

Emily Dickinson

****

I cried at Pity – not at Pain

I cried at Pity – not at Pain –
I heard a Woman say
“Poor Child” – and something in her voice
Convicted me – of me –

So long I fainted, to myself
It seemed the common way,
And Health, and Laughter, Curious things –
To look at, like a Toy –

To sometimes hear “Rich people” buy –
And see the Parcel rolled –
And carried, I supposed – to Heaven,
For children, made of Gold –

But not to touch, or wish for,
Or think of, with a sigh –
And so and so – had been to me,
Had God willed differently.

I wish I knew that Woman's name –
So when she comes this way,
To hold my life, and hold my ears
For fear I hear her say

She's "sorry I am dead" – again –
Just when the Grave and I –
Have sobbed ourselves almost to sleep,
Our only Lullaby –

Emily Dickinson

****

Ik huilde van Medelijden – niet van Pijn –
Ik hoorde een Vrouw zeggen
"Arm kind" – en iets in haar stem
Overtuigde mij dat ik dat was –

Al die tijd dat ik verzwakte, leek het
Voor mijzelf heel normaal,
Om Gezondheid, en Lachen, als iets vreemds –
Te zien, als een stuk Speelgoed –

Soms hoorde ik dat "Rijken" het kopen –
En ervoor zorgen dat het Pakje verzonden wordt –
Vervoerd, denken Wij – naar de Hemel,
Voor kinderen, gemaakt van Goud –

Zonder het aan te raken, te verlangen,
Of eraan te denken, met een zucht –
En hoe het dan – voor ons was geweest,
Als God anders had gewild.

Ik wou dat ik de naam van die Vrouw wist –
Voor als ze deze kant opkomt,
Ik houd mijn adem in, en mijn oren dicht
Uit angst dat ik haar hoor zeggen

Dat ze "spijt heeft dat ik dood ben" – alweer –

Precies op het moment dat het Graf en ik –
Onszelf bijna in slaap hebben gesnikt,
Ons enige Slaapliedje –

Emily Dickinson

****

‘Twas like a Maelstrom, with a notch

‘Twas like a Maelstrom, with a notch,
That nearer, every Day,
Kept narrowing its boiling Wheel
Until the Agony

Toyed coolly with the final inch
Of your delirious Hem –
And you dropt, lost,
When something broke –
And let you from a Dream –

As if a Goblin with a Gauge –
Kept measuring the Hours –
Until you felt your Second
Weigh, helpless, in his Paws –

And not a Sinew – stirred – could help,
And sense was setting numb –
When God – remembered – and the Fiend
Let go, then, Overcome –

As if your Sentence stood – pronounced –
And you were frozen led
From Dungeon’s luxury of Doubt
To Gibbets, and the Dead –

And when the Film had stitched your eyes
A Creature gasped “Reprieve”!
Which Anguish was the utterest – then –
To perish, or to live?

Emily Dickinson

****

Een Draaikolk leek het wel, met een gat,
Die elke Dag, dichterbij kwam,
Haar kokende Wiel werd alsmaar enger
Tot de Doodsangst

Koeltjes speelde met het laatste eindje
Van jouw uiterste Waanzin –
En je viel, verloren,
Toen iets dat brak –
En jou uit de Droom hielp –

Alsof een Enge Geest met een Duimstok –
Steeds de Uren bleef opmeten –
Tot jij aanvoelde hoe jouw Seconde
Machteloos, in zijn Klauwen, woog –

Geen Zenuw – gespannen – kon helpen,
Zintuigen waren verdoofd –
Toen het God – heugde – en de Duivel

Op dat moment, losliet, Overwonnen –
Alsof jouw Vonnis was – vastgesteld –
En je ijskoud geleid werd
Van de luxueuze Kerker van de Twijfel
Naar de Galg, en de Dood –

En toen de Sluier je ogen had dichtgestikt
Snakte een Schepsel naar adem: “Genade”!
Welke angst was – toen – het allergrootste –
Voor omkomen, of voor leven?

Emily Dickinson

****

I Years had been from Home

I – Years – had been – from Home –
And now – before the Door –
I dared not open – lest a Face
I never saw before

Stare vacant into mine
And ask my Business there –
My Business – just a Life I left –

Was such – still dwelling there?

I fumbled at my nerve –
I scanned the Window o'er –
The Silence – like an Ocean rolled –
And broke against my Ear –

I laughed a Wooden laugh –
That I – could fear a Door –

Who Danger – and the Dead – had faced –
But never shook – before –

I fitted to the Latch – my Hand –
With trembling Care –
Lest back the Awful Door should spring –
And leave me – in the Floor –

I moved my Fingers off,
———-as cautiously as Glass –
And held my Ears – and like a Thief
Stole – gasping – from the House –

Emily Dickinson

****

Jaren – was ik – van Huis geweest –
En nu – voor de Deur –
Durfde Ik niet open te doen – bang
Dat een volkomen onbekend Gezicht

Wezenloos in het mijne zou staren
En vragen wat ik daar te maken had –
Ik heb enkel – een Leven achtergelaten –
Was zoiets – daar nog blijven wonen?

Ik graaide mijn moed bij elkaar –
Ik keek nog vluchtig langs het Raam –
De Stilte – rolde als een Golf uit –
En brak op mijn Oor –

Ik lachte Houterig –
Dat ik – bang kon zijn voor een Deur –
Ik, die van Gevaar – en Dood – aandurfde –

En nooit beefde – voordien –

Ik omvatte de Klink – met mijn Hand –
Trillend van Voorzichtigheid –
Dat de Vreselijke Deur maar niet opensprong –
En mij – door de Grond deed zakken –

Ik trok mijn Vingers ervan af,
———-voorzichtig als was ze van Glas –
Hield mijn Oren dicht – en als een Dief
Nam ik hijgend de vlucht – weg van het Huis –

Emily Dickinson

****

Our journey had advanced

Our journey had advanced –
Our feet were almost come
To that odd Fork in Being's Road –
Eternity – by Term –

Our pace took sudden awe –
Our feet – reluctant – led –
Before – were Cities – but Between –
The Forest of the Dead –

Retreat – was out of Hope –
Behind – a Sealed Route –
Eternity's White Flag – Before –
And God – at every Gate –

Emily Dickinson

****

Onze reis schoot op –
Onze voeten brachten ons bijna
Bij die rare Splitsing in het Pad des Levens –
Eeuwigheid – van Naam –

Onze tred kreeg plots gewicht –
Schoorvoetend – stapten we – verder
Vóór ons – lagen Steden – maar Tussenin –

Het Bos van de Doden

Teruggaan – was Hopeloos –
Achter ons – de Weg afgesloten –
Vóór ons – de Witte Vlag van de Eeuwigheid –
En God – bij elke Poort –

Emily Dickinson

****

We pray – to Heaven

We pray – to Heaven –
We prate – of Heaven –
Relate – when Neighbors die –
At what o'clock to heaven – they fled –
Who saw them – Wherefore fly?

Is Heaven a Place – a Sky – a Tree?
Location's narrow way is for Ourselves –
Unto the Dead
There's no Geography –
But State – Endowal – Focus –
Where – Omnipresence – fly?

We bidden – tot de Hemel –
We kletsen – over de Hemel –
Vragen ons af – als Buren sterven –
Hoe laat ze naar de hemel – zijn gevlucht –
Wie zag ze vliegen – en Waarom?

Is de Hemel een Plek – Lucht – een Boom?
De smalle weg naar de Plaats is voor Ons –
Voor de Doden
Geldt geen Aardrijkskunde –
Maar Vrede – Gave van de Geest – Focus –
Waar vliegt – de Alomtegenwoordige God?

Emily Dickinson

****

It feels a shame to be Alive

It feels a shame to be Alive –
When Men so brave – are dead –
One envies the Distinguished Dust –
Permitted – such a Head –

The Stone – that tells defending Whom
This Spartan put away
What little of Him we – possessed
In Pawn for Liberty –

The price is great – Sublimely paid –
Do we deserve – a Thing –
That lives – like Dollars –
———must be piled
Before we may obtain?

Are we that wait – sufficient worth –
That such Enormous Pearl
As life – dissolved be – for Us –
In Battle's – horrid Bowl?

It may be – a Renown to live –
I think the Men who die –
Those unsustained – Saviors –
Present Divinity –

Emily Dickinson

****

Het voelt beschamend te Leven –
Als Mensen die zo dapper zijn – stierven –
We benijden het Eerbiedwaardige Stof –
Vergund – aan zo'n Hoofd –

De Steen – die vertelt Wie deze Spartaan
Verdedigde en er zijn leven voor gaf
Zo weinig van Hem – bezaten wij
Als Onderpand voor de Vrijheid –

De Prijs is hoog – Groots betaald –
Verdienen wij – dat Iets –
Wat leeft – gelijk Dollars –
———opgestapeld moet worden
Voor we het kunnen verkrijgen?

Zijn wij die wachten – het voldoende waard –
Dat zo'n Enorme Parel
Als het leven – voor ons – opgelost wordt –
In de gruwelijke Kelk – van de Veldslag?

Misschien – is het een Eer om te leven –
Ik denk wel dat de Mensen die sterven –
Die omgekomen – Bevrijders –
God laten zien –

Emily Dickinson

******

This heart that broke so long

This heart that broke so long –
These feet that never flagged –
This faith that watched for star in vain,
Give gently to the dead –

Hound cannot overtake the Hare
That fluttered panting, here –
Nor any schoolboy rob the nest
Tenderness builded there.

Dit hart dat zo lang brak –
Deze voeten, die nooit opgaven –
Dit geloof dat tevergeefs op een ster wachtte,
Geef ze zacht aan de doden –

Een Jachthond kan de Haas niet inhalen
Die hier hijgend voorbijflitste –
Geen schooljongen het nest roven
Dat tederheid daar heeft gebouwd.

Emily Dickinson

****

Talk with prudence to a Beggar

Talk with prudence to a Beggar
Of "Potose," and the mines!

Reverently, to the Hungry
Of your viands, and your wines!

Cautious, hint to any Captive
You have passed enfranchised feet!
Anecdotes of air in Dungeons
Have sometimes proved deadly sweet!

Spreek behoedzaam met een Bedelaar
Over “Potosi,” en de mijnen!
Tactvol, tot de Hongerigen
Over uw spijzen, en uw wijnen!

Voorzichtig, met raad aan een Gevangene
Die je met vrije voeten bent tegengekomen!
Anekdotes over open lucht zijn in Kerkers
Soms dodelijk zoet gebleken!

Emily Dickinson

******

We – Bee and I – live by the quaffing

We – Bee and I – live by the quaffing –
‘Tisn’t all Hock – with us –
Life has its Ale –
But it’s many a lay of the Dim Burgundy –
We chant – for cheer –
———when the Wines – fail –

Do we “get drunk”?
Ask the jolly Clovers!
Do we “beat” our “Wife”?
I – never wed –
Bee – pledges his – in minute flagons –
Dainty – as the tress – on her deft Head –

While runs the Rhine –
He and I – revel –
First – at the vat – and latest at the Vine –
Noon – our last Cup –
“Found dead” – “of Nectar” –
By a humming Coroner –
In a By-Thyme!

Emily Dickinson

****

Wij – Bij en ik – leven voor het zuipen –
En het is niet allemaal Rijnwijn – bij ons –
Het Leven heeft zijn Bier –
Maar veelal een lied over Oude Bourgogne –
Dat we zingen – ter opbeuring –
———als Wijn – ontbreekt –

Worden we “dronken”?
Vraag het de vrolijke Klavertjes!
“Slaan” we onze “Vrouw”?
Ik – ben nooit getrouwd –
Bij – toost op de zijne – met kleine kruikjes –
Sierlijk – als de krul – op haar elegante Kop –

Zolang de Rijn stroomt –
Genieten – Hij en ik –
Eerst – bij het vat – en later aan de Wijnstok –
Al op de Middag – onze laatste Beker –
“Dood gevonden” – “van Nectar” –
Door een zoemende Lijkschouwer –
In een Kruidentuin!

Emily Dickinson

****

It can’t be “Summer”!

It can’t be “Summer”!
That – got through!
It’s early – yet – for “Spring”!
There’s that long town of White – to cross –
Before the Blackbirds sing!
It can’t be “Dying”!

It’s too Rouge –
The Dead shall go in White –
So Sunset shuts my question down
With Cuffs of Chrysolite!

Het kan toch geen “Zomer” zijn!
Die – is al voorbij!
Te vroeg – nog – voor de “Lente”!
We trekken die lange stad van Wit – door –
Voor de Kraaien gaan krijsen!

Het kan geen “Sterven” zijn!
Het is te Rouge –
Doden gaan in ‘t Wit –
Dus sluit de Zonsondergang mijn vraag af
Met Manchetten van Chrysoliet!

Emily Dickinson

****

Before I got my eye put out

Before I got my eye put out
I liked as well to see –
As other creatures, that have eyes –
And know no other way –

But were it told to me, Today –
That I might have the Sky
For mine, I tell you that my Heart
Would split, for size of me –

The Meadows – mine –
The Mountains – mine –
All Forests – Stintless Stars –
As much of Noon as I could take
Between my finite eyes –

The Motions of the Dipping Birds –
The Lightning’s jointed Road –
For mine – to look at when I liked –
The News would strike me dead –

So safer – guess – with just my soul
Upon the Window pane –
Where other Creatures put their eyes –
Incautious – of the Sun –

Emily Dickinson

****

Voordat mijn oog blind werd –
Hield ik erg van kijken –
Zoals elk ander schepsel, dat ogen heeft –
En niet anders weet –

Maar werd mij Vandaag nog verteld –
Dat ik de Hemel mocht hebben –
Voor mijn oog, ik zeg je dat mijn Hart
Zou splijten, vanwege mijn formaat –

De Weiden – van mij –
De Bergen – van mij –
Alle Bossen – Eindeloze Sterren –
Zoveel van de Middag als ik aankan –
Voor mijn begrensde blik –

De Bewegingen van Vogels in Duikvlucht –
Het zigzaggend Pad van de Bliksem –
Voor mijn oog – kunnen kijken als ik het wil –
Zo'n Nieuws werd zeker mijn dood –

't Is veiliger – wellicht – gewoon met mijn ziel
Tegen het Vensterraam –
Waar andere Schepselen hun ogen
Onbekommerd – van de Zon af richten –

Emily Dickinson

****

It don't sound so terrible – quite – as it did

It don't sound so terrible – quite – as it did –
I run it over – "Dead",
———Brain – "Dead."
Put it in Latin – left of my school –
Seems it don't shriek so – under rule.
Turn it, a little –
———full in the face
A Trouble looks bitterest –
Shift it – just –
Say "When Tomorrow comes this way –

I shall have waded down one Day.”
I suppose it will interrupt me some
Till I get accustomed – but then the Tomb
Like other new Things –
———shows largest – then –
And smaller, by Habit –
It’s shrewder then
Put the Thought in advance – a Year –
How like “a fit” – then –
Murder – wear!

Emily Dickinson

****

Het klinkt niet zo vreselijk – meer – als het deed –
Ik herhaal het steeds – “Dood”,
———in mijn Hoofd – “Dood.”
Zet het in Latijn – nog over van school –
Dan schreeuwt het niet zo – onder contrôle.
Geef er een draai aan, een beetje –
———recht in ’t gezicht
Ziet Narigheid er het pijnlijkst uit –
Verschuif het – gewoon –
Zeg “Als Morgen deze kant op komt –
Ben ik al één Dag doorgekomen.”
Ik denk dat het me even zal opbreken
Tot ik eraan gewend ben – maar het Graf ziet
Er net zoals elke Nieuwigheid
———groter uit – en dan –
Wordt het kleiner, door Gewenning.
Daarom is het slimmer om
De Gedachten – een Jaar – vooruit te zetten
Hoe “goed passend” – je dan –
De Moord – kan dragen!

Emily Dickinson

****

That odd old man is dead a year

That odd old man is dead a year –
We miss his stated Hat –
‘Twas such an evening bright and stiff

His faded lamp went out –

Who miss his antiquated Wick –
Are any hoar for him?
Waits any indurated mate
His wrinkled coming Home?

Oh Life, begun in fluent Blood
And consummated dull –
Achievement, contemplating thee –
Feels transitive and cool.

Emily Dickinson

****

Die vreemde, oude man is een jaar dood –
We missen zijn bekende Hoed –
Het was zo'n heldere, grimmige avond
Dat zijn flauw lampje uitging –

Wie mist zijn ouderwetse Pit –
Is er een grijze bejaarde voor hem?
Wacht er een taai maatje
Op zijn rimpelige Thuiskomst?

Och leven, begonnen in vloeiend bloed
En uitgeblust volbracht –
Het resultaat, kijken we naar jou –
Voelt vluchtig en kil aan.

Emily Dickinson

****

I never hear that one is dead

I never hear that one is dead
Without the chance of Life
Afresh annihilating me
That mightiest Belief,

Too mighty for the Daily mind
That tilling it's abyss,
Had Madness, had it once or, Twice

The yawning Consciousness,

Beliefs are Bandaged, like the Tongue
When Terror were it told
In any Tone commensurate
Would strike us instant Dead –

I do not know the man so bold
He dare in lonely Place
That awful stranger – Consciousness
Deliberately face –

Emily Dickinson

****

Ik hoor nooit dat er iemand dood is
Of de loterij van het Leven
Verspeelt opnieuw bij mij
Dat allemachtige Geloof,

Te machtig voor de Simpele geest
Die zijn afgrond cultiveert,
En Gek wordt, als hij zich één of, Twee keer
Het gapend Bewustzijn kreeg,

Geloof is omzwachteld, als de Tong
Kreeg het Verschrikking verteld
Op elke evenredige Toon,
Had het ons meteen neergeveld –

Ik ken geen mens zo dapper
Die op een eenzame Plek het aandurft
Om die geduchte vreemdeling – van het te Weten
Moedwillig het hoofd te bieden –

Emily Dickinson

****

Praise it – 'tis dead

Praise it – 'tis dead –
It cannot glow –
Warm this inclement Ear

With the encomium it earned
Since it was gathered here –
Invest this alabaster Zest
In the Delights of Dust –
Remitted – since it flitted it
In recusance august.

Loof haar – ze is dood –
Kan niet meer stralen –
Verwarm dit koude Oor
Met de lof die ze verdiende
Nu ze hier werd binnengebracht –
Breng eer aan deze albasten Energie
Van de Aardse Genoegens –
Vrijgekomen – nu ze vertrok
In verheven vrijheid.

Emily Dickinson

****

‘Tis easier to pity those when dead

‘Tis easier
———to pity those when dead
That which pity previous
Would have saved
A Tragedy enacted
Secures applause
That Tragedy enacting
Too seldom does

Het is makkelijker
———meelij te hebben met wie dood zijn
Terwijl eerder medelijden
Hen gered zou hebben.
Een uitgevoerde Tragedie
Is verzekerd van applaus
Wat een Tragedie die bezig is
Bijna nooit krijgt

Emily Dickinson

****

Love can do all but raise the Dead

Love can do all but raise the Dead
I doubt if even that
From such a giant were withheld
Were flesh equivalent

But love is tired and must sleep,
And hungry and must graze
And so abets the shining Fleet
Till it is out of gaze.

Liefde vermag alles behalve de Doden opwekken
Ik betwijfel of zelfs dat
Zo'n reus zou weerhouden
Als het vlees even krachtig zou zijn

Maar liefde is moe en moet gaan slapen,
En hongerig en moet schrokken
En staat dus de schitterende Vloot bij
Tot die uit het zicht is.

Emily Dickinson

****

The distance that the dead have gone

The distance that the dead have gone
Does not at first appear;
Their coming back seems possible
That first abandoned year.

And then, that we have followed them,
We more than half suspect,
So intimate have we become
With their dear retrospect.

De afstand die de doden hebben afgelegd
Dringt niet meteen door;
Hun terugkeer lijkt mogelijk

In dat eerste verlaten jaar.

En daarna, gaan we goeddeels vermoeden
Dat we achter hen zijn aangegaan
Zo innig zijn we verbonden geworden
Met hun dierbare herinnering.

Emily Dickinson

****

There's something quieter than sleep

There's something quieter than sleep
Within this inner room!
It wears a sprig upon its breast –
And will not tell its name.

Some touch it, and some kiss it –
Some chafe its idle hand –
It has a simple gravity
I do not understand!

I would not weep if I were they –
How rude in one to sob!
Might scare the quiet fairy
Back to her native wood!

While simple–hearted neighbors
Chat of the "Early dead" –
We – prone to periphrasis,
Remark that Birds have fled!

Emily Dickinson

****

Er ligt iets stiller nog dan slaap
In deze binnenkamer!
Ze draagt een takje op haar borst.
En wil haar naam niet zeggen.

Er zijn er die haar aanraken, of kussen –
Of strelen haar roerloze hand –
Ze heeft een eenvoudige waardigheid

Die ik niet begrijp!

Als ik hen was, huilde ik niet –
Gesnotter is zo onbeleefd!
Het zou de stille fee wegjagen
Terug naar haar geboortebos!

Terwijl buren met een simpel hart
Praten over de “Te Vroeg gestorvene” –
Verwoorden wij – gevoelig voor beeldtaal,

Emily Dickinson

****

As by the dead we love to sit

As by the dead we love to sit –
Become so wondrous dear –
As for the lost we grapple
Tho’ all the rest are here –

In broken mathematics
We estimate our prize
Vast – in its fading ration
To our penurious eyes!

Omdat we graag bij de doden zitten –
Worden ze zo ongelooflijk dierbaar –
Omdat we worstelen met het verlies
Terwijl alle anderen nog hier zijn –

Met gebrekkig rekenwerk
Schatten we onze beloning
Omvangrijk – naarmate het verlies
In onze armoedige ogen!

Emily Dickinson

****

A word is dead, when it is said,
Some say –
I say it just begins to live
That day

Een woord is dood, als het uitgesproken wordt,
Zegt men –
Ik zeg dat het juist begint te leven
Die dag

Emily Dickinson

****

If anybody's friend be dead

If anybody's friend be dead
It's sharpest of the theme
The thinking how they walked alive –
At such and such a time –

Their costume, of a Sunday,
Some manner of the Hair –
A prank nobody knew but them
Lost, in the Sepulchre –

How warm, they were, on such a day,
You almost feel the date –
So short way off it seems –
And now – they're Centuries from that –

How pleased they were, at what you said –
You try to touch the smile
And dip your fingers in the frost –
When was it – Can you tell –

You asked the Company to tea –
Acquaintance – just a few –
And chatted close with this Grand Thing
That don't remember you –

Past Bows, and Invitations –
Past Interview, and Vow –
Past what Ourself can estimate –
That – makes the Quick of Woe!

Emily Dickinson

****

Als iemands vriendin gestorven is
Is het meest schrijnende punt
Te denken hoe ze door het leven gingen –
Toen en toen –

Hun Zondagse kleding,
Een bepaalde Kapsel –
Een geintje dat niemand anders uithaalde
Nu verloren, in het Graf –

Hoe warmt, ze waren, op die dag,
Je voelt haast de datum nog –
Zo kortgeleden lijkt het –
En nu – zijn ze Eeuwen daarvandaan –

Hoe blij ze waren, met wat je zei –
Je wilt de glimlach nog aanraken
En doopt je vingers in de vorst –
Wanneer was het? – Weet je het nog –

Je vroeg het Gezelschap op de thee –
De Goede Vrienden – slechts een paar –
En praatte intiem met dit Geweldige Wezen
Dat geen weet meer heeft van jou –

Voorbij Beleefdheden, en Uitnodigingen –
Voorbij een Gesprek, en afspraken –
Voorbij wat Wijzelf kunnen bepalen –
Dat – maakt de Pijn het Ergste!

Emily Dickinson

****

If I may have it, when it's dead

If I may have it, when it's dead,
I'll be contented – so –
If just as soon as Breath is out
It shall belong to me –

Until they lock it in the Grave,
'Tis Bliss I cannot weigh –
For tho' they lock Thee in the Grave,

Myself – can own the key –

Think of it Lover! I and Thee
Permitted – face to face to be –
After a Life – a Death – We'll say –
For Death was That –
And this – is Thee –

I'll tell Thee All – how Bald it grew –
How Midnight felt, at first –
———to me –
How all the Clocks stopped in the World –
And Sunshine pinched me – 'Twas so cold –

Then how the Grief got sleepy – some –
As if my Soul were deaf and dumb –
Just making signs – across – to Thee –
That this way – thou could'st notice me –

I'll tell you how I tried to keep
A smile, to show you,
———when this Deep
All Waded –
———We look back for Play,
At those Old Times – in Calvary.

Forgive me, if the Grave come slow –
For Coveting to look at Thee –
Forgive me, if to stroke thy frost
Outvisions Paradise!

Emily Dickinson

****

Als ik haar mag hebben, als ze dood is,
Zal ik – zo – blij zijn –
Als meteen na de laatste Ademtocht
Ze aan mij zal behoren –

Tot ze haar opsluiten in het Graf,
Kan mijn Geluk niet op –
Want al sluiten zij Jou op in het Graf,
Ik – de sleutel maar kan hebben –

Denk daaraan, Geliefde! Jij en Ik
Vergund – oog in oog te staan –
Na een Leven – zeg maar – een Dood –
Want Dood was Dat –
En dit – ben Jij –

Ik ga Je Alles zeggen – hoe Kaal het werd –
Hoe Middernacht in 't begin aanvoelde –
———voor mij –
Hoe alle Klokken op Aarde stil stonden –
En Zonlicht me verkleumde – 't Was zo koud –

Hoe daarna het Verdriet – wat – wegdoezelde –

Alsof mijn Ziel doofstom werd –
En alleen gebaren maakte – tegen – Jou –
Op zo'n manier – dat jij me kon herkennen –

Ik zeg je dat ik probeerde te blijven
Glimlachen, om jou te laten zien,
———voor als deze Diepte
Helemaal doorwaad was –
———dat We luchthartig terugkijken
Op die Oude Tijd – van Golgotha.

Vergeef me, als het Graf op zich laat wachten –
Want ik verlang zo naar Jou te kijken –
Vergeef me, als het strelen van jouw koude
Het Paradijs in de schaduw stelt!

Emily Dickinson

****

Is it dead – Find it –

Is it dead – Find it –
Out of sound – Out of sight –
"Happy"? Which is wiser –
You, or the Wind?
"Conscious"? Won't you ask that –
Of the low Ground?

"Homesick"? Many met it –
Even through them – This cannot testify –

Themself – as dumb –

Is zij dood – Ga haar zoeken –
Niet meer te horen – Uit het zicht –
“Gelukkig”? Wie weet er meer van –
Jij, of de Wind?
“Bij Bewustzijn”? Zou je dat niet vragen –
Aan de diepte in de Grond?

“Heeft ze Heimwee”? Velen treffen haar –
Ook door hen – wordt Dit niet bevestigd –
Zij – zijn al net zo stil –

Emily Dickinson

****

I’m sorry for the Dead – Today

I’m sorry for the Dead – Today –
It’s such congenial times
Old Neighbors have at fences –
It’s time o’ year for Hay,

And Broad – Sunburned Acquaintance
Discourse between the Toil –
And laugh, a homely species
That makes the Fences smile –

It seems so straight to lie away
From all of the noise of Fields –
The Busy Carts – the fragrant Cocks –
The Mower’s Metre – Steals

A Trouble lest they’re homesick –
Those Farmers – and their Wives –
Set separate from the Farming –
And all the Neighbors’ lives –

A Wonder if the Sepulchre
Don’t feel a lonesome way –
When Men – and Boys – and Carts – and June,
Go down the Fields to “Hay” –

Emily Dickinson

****

Ik heb te doen met de Doden – Vandaag –
Het zijn zulke gezellige dagen
Met oude Buren aan het hek –
In deze tijd van het jaar om te Hooien,

En met Forse – Gebruinde Kennissen
Praten onder het Werk –
En lachen, die eenvoudige types
Die het Hek doen glimlachen –

Het lijkt zo logisch om ver
Van alle lawaai van de velden te liggen –
De Bedrijvige Karren – de geurige Schoven –
Het Ritme van de Maaier – Neemt

Het Ongemak weg dat ze heimwee hebben –
Die Boeren – en hun Vrouwen –
Gescheiden van het Boerenwerk –
En van alle levens uit de Buurt –

Een Wonder dat het Graf
Zich niet wat eenzaam voelt –
Wanneer Mannen – Jongens – Karren – en Juni,
De Velden afgaan om te “Hooien” –

Emily Dickinson

****

What care the Dead, for Chanticleer

What care the Dead, for Chanticleer –
What care the Dead for Day?
‘Tis late your Sunrise
———vex their face –
And Purple Ribaldry – of Morning

Pour as blank on them
As on the Tier of Wall
The Mason builded, yesterday,
And equally as cool –

What care the Dead for Summer?
The Solstice had no Sun
Could waste the Snow before their Gate –
And knew One Bird a Tune –

Could thrill their Mortised Ear
Of all the Birds that be –
This One – beloved of Mankind
Henceforward cherished be –

What care the Dead for Winter?
Themselves as easy freeze –
June Noon – as January Night –
As soon the South – her Breeze
Of Sycamore – or Cinnamon –
Deposit in a Stone
And put a Stone to keep it Warm –
Give Spices – unto Men –

Emily Dickinson

****

Wat geven de Doden, om de Haan –
Wat geven de Doden om de Dag?
Jouw Dageraad is te laat
———om hun gezicht te prikkelen –
En de Paarse Vrolijkheid – van de Ochtend

Stroomt zonder kleur over hen
Zoals op de Rand van de Muur
Die de Metselaar gisteren bouwde,
En net zo onverschillig –

Wat geven de Doden om de Zomer?
De Zonnewende had geen Zon
Die de Sneeuw kon smelten voor hun Poort –
En kende ook maar één Vogel een Lied –

Die hun Potdichte Oren kon ontroeren
Onder alle Vogels die bestaan –
Dan zal die Ene – lieveling van de Mensheid
Van nu af aan gekoesterd worden –

Wat geven de Doden om de Winter?
Zelf bevriezen ze net zo makkelijk –
Op een Junimiddag – als een Januarinacht –
Zodra het Zuiden – haar Briesje
Van Plataan – of Kaneel –
In Steen gestort
Met een Steen om het Warm te houden,
De mensen - geur gaat geven. -

Emily Dickinson

****

Bereaved of all, I went abroad

Bereaved of all, I went abroad –
No less bereaved was I
Upon a New Peninsula –
The Grave preceded me –

Obtained my Lodgings, ere myself –
And when I sought my Bed –
The Grave it was reposed upon
The Pillow for my Head –

I waked to find it first awake –
I rose – It followed me –
I tried to drop it in the Crowd –
To lose it in the Sea –

In Cups of artificial Drowse
To steep it's shape away –
The Grave – was finished – but the Spade
Remained in Memory

Emily Dickinson

****

Van alles beroofd, ging ik ver weg –
Voelde me niet minder beroofd
In een Nieuw Toevluchtsoord –
Het Graf was me voorgegaan –

Vond mijn Onderkomen, nog voor ikzelf –
En toen ik mijn Bed opzocht –

Was het Graf waarop het rustte
Het Kussen voor mijn Hoofd –

Ik werd wakker en zag dat het al wakker was –
Ik stond op – het volgde mij –
Ik wilde het kwijtraken in de Drukte –
Het in de Zee verliezen –

In Kopjes met kunstmatige Verdoving
Zijn vorm oplossen –
Het Graf – was klaar – maar de Spade
Bleef in mijn Herinnering –

Emily Dickinson

******

It was a Grave – yet bore no Stone

It was a Grave – yet bore no Stone –
Enclosed 'twas not – of Rail –
A Consciousness – it's Acre – And
It held a Human Soul –

Entombed by whom – for what offence –
If Home or foreign – born –
Had I the Curiosity –
'Twere not appeased of Man –

Till Resurrection, I must guess –
Denied the small desire
A Rose upon it's Ridge – to sow –
Or sacrificial Flower –

Het was een Graf – maar droeg geen Steen –
Niet omheind – door een Hek –
Het Bewustzijn – zijn Dodenakker – En
Het bood plaats aan een Menselijke Ziel –

Begraven door wie – voor welk misdrijf –
In Eigen of het buitenland – geboren –
Was ik daar Nieuwsgierig naar –
Geen Mens zou me tevredenstellen –

Tot aan de Verrijzenis, schat ik –
Wordt de bescheiden wens geweigerd
Een Roos op zijn Heuvel – te planten –
Of een Herdenkingsbloem –

Emily Dickinson

*****

Sweet, to have had them lost

Good, to have had them lost
For News that they be saved!
The nearer they departed Us
The nearer they, restored,

Shall stand to Our Right Hand –
Most precious – are the Dead –
Next precious,
———those that rose to go –
Then thought of Us, and stayed.

Goed, om ze verloren te hebben,
Vanwege het Bericht dat ze gered zijn!
Hoe dichter hun vertrek bij het Onze ligt,
Hoe dichter zij, als ze herleven,

Aan Onze Rechterhand moeten staan –
Het meest dierbaar – zijn de Doden –
Bijna net zo dierbaar,
———zijn zij die opstonden om te gaan –
Toen aan Ons dachten, en bleven.

Emily Dickinson

******

This World is not Conclusion (373)

This World is not Conclusion.
A Species stands beyond -
Invisible, as Music -
But positive, as Sound -
It beckons, and it baffles -

Philosophy, dont know -
And through a Riddle, at the last -
Sagacity, must go -
To guess it, puzzles scholars -
To gain it, Men have borne
Contempt of Generations
And Crucifixion, shown -
Faith slips - and laughs, and rallies -
Blushes, if any see -
Plucks at a twig of Evidence -
And asks a Vane, the way -
Much Gesture, from the Pulpit -
Strong Hallelujahs roll -
Narcotics cannot still the Tooth
That nibbles at the soul -

Emily Dickinson

******

Deze Wereld is niet het Einde.
Er komt nog een Gedaante achteraan –
Onzichtbaar, als Muziek –
Maar net zo echt, als Geluid –
Het wenkt, en wekt verbijstering –
Filosofie – heeft er geen weet van –
En het Raadsel, aan het einde –
Zal om Scherpzinnigheid vragen –
Om het te raden, raken geleerden in de war –
Om het op te lossen, hebben Mensen
Eeuwenlang Minachting doorstaan
En de Kruisiging, tentoongesteld –
Geloof struikelt – en lacht, en herpakt zich –
Bloost, voor wie het ziet –
Klampt zich vast aan een takje Bewijs –
En vraagt aan een Windwijzer, de richting –
Grote Gebaren, van de Preekstoel –
Krachtige Hallelujahs stampen er –
Narcotica kunnen de Tand niet kalmeren
Die knaagt aan de ziel –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

*****

There’s a certain Slant of light (258)

There’s a certain Slant of light,
Winter Afternoons –
That oppresses, like the Heft
Of Cathedral Tunes –

Heavenly Hurt, it gives us –
We can find no scar,
But internal difference,
Where the Meanings, are –

None may teach it – Any –
‘Tis the Seal Despair –
An imperial affliction
Sent us of the Air –

When it comes, the Landscape listens –
Shadows – hold their breath –
When it goes, ‘tis like the Distance
On the look of Death –

Emily Dickinson

*****

Er is een bepaalde Lichtinval
Op de Middag, in de Winter –
Die ons bedrukt, als de Zwaarte
Van Gezangen in de Kerk –

Hemelse Pijn, geeft het ons –
Een litteken laat het niet achter bij ons,
Wel een verandering vanbinnen
Waar de Zingeving is –

Geen kan het ons leren – Niemand
Het is het Zegel Wanhoop –
Een overweldiging van verdriet
Vanuit de Lucht naar ons gestuurd –

Als het komt, luistert het Landschap –
Schaduwen – houden hun adem in –

Als het wegtrekt, is het als de Verte
In de blik van de Dood –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

****

After great pain, a formal feeling comes (341)

After great pain, a formal feeling comes
The Nerves sit ceremonious, like Tombs -
The stiff Heart questions was it He, that bore,
And Yesterday, or Centuries before?

The Feet, mechanical, go round -
Of Ground, or Air, or Ought -
A Wooden way
Regardless grown,
A Quartz contentment, like a stone -

This is the Hour of Lead -
Remembered, if outlived,
As Freezing persons, recollect the Snow -
First - Chill - then Stupor - then the letting go -

Emily Dickinson

*****

Na heftige pijn, voelt het stijf aan –
Zenuwen staan versteend, als Graven –
Het stramme Hart vraagt zich af
———“was Hij het, die leed,”
En “was het Gisteren, of Eeuwen geleden?”

De Voeten, gaan mechanisch door –
Het is een Houterige gang
Over de Grond, in de Lucht of Waar dan ook –
Die wezenloos in beweging komt
Een Kristallen voldoening, als van steen –

Dit is het Uur van Lood –
Bekend, aan wie het overleefd heeft,

Zoals Bevroren mensen, Sneeuw herinneren –
Eerst – de Kilte – dan Gevoelloosheid –
———en dan het loslaten –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

*****

Nach grossem Schmerz kommt eine leere Stimmung auf -
Die Nerven ruhen feierlich wie Mausoleen-
Das starre Herz fragt, war das Er, das lästige Mensch,
Und war es gestern oder Jahrhunderte vorher?

Die Füsse gehn mechanisch im Kreis -
Füsse aus Erde oder Luft oder aus Nichts-
Auf einem stumpfen Pfad,
Gewachsen unbeachtet-
Zufriedenheit, kristallisch, wie ein Stein -

Das ist die Stunde der Erneuerung -
Unvergesslich, wenn überlebt
Wie fröstelnde Menschen sich des Schrecks erinnern-
Erst Kälte - dann Erstarrung - dann das Loslassen.

Emily Dickinson

*****

'Tis not that Dying hurts us so (335)

'Tis not that Dying hurts us so -
'Tis Living - hurts us more -
But Dying - is a different way -
A Kind behind the Door –

The Southern Custom - of the Bird
That ere the Frosts are due -
Accepts a better Latitude -
We - are the Birds - that stay.

The Shiverers round Farmers' doors
For whose reluctant Crumb -
We stipulate - till pitying Snows

Persuade our Feathers Home.

Emily Dickinson

*****

‘t Is niet dat Sterven ons zo pijn doet –
Leven – doet ons het meeste pijn –
Maar Sterven – is een andere route –
Van het soort achter de Deur –

De Zuidelijke Gewoonte – van Vogels –
Om voor de Vorst inzet –
Een betere Breedtegraad op te zoeken –
Wij – zijn de Vogels – die achterblijven.

Die Bevend aan de deur van de Boer staan –
Op wiens zuinige Kruimel –
We aandringen – tot Meelevende Sneeuw
Ons Verenhuis overhaalt.

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

't Is niet dat Doodgaan ons zo smart -
Het Leven - smart ons meer -
Maar Doodgaan - is iets anders -
Een soort achter de Deur -

Het Zuidelijk Gebruik brengt - eer
De Kou komt - Vogels naar
Een betere Breedtegraad - maar wij
Zijn - Overwinteraars.

Wij Huiveren aan de Boer zijn deur -
Diens Kruim - bedingen wij -
Tot Sneeuw ons Verenkleed naar Huis
Toe praat uit medelij.

Emily Dickinson

Vertaling Peter. Verstegen

****

The overtakelessness of those (1691)

The overtakelessness of those
Who have accomplished Death
Majestic is to me beyond
The majesties of Earth.

The soul her "Not at Home"
Inscribes upon the flesh -
And takes her fair aerial gait
Beyond the hope of touch.

Emily Dickinson

*****

Dat je Ze niet kunt Inhalen
Die de Dood hebben bereikt –
Doet voor mij majestueuzer aan
Dan Aardse Pracht –

Haar “Niet Thuis” schrijft
De Ziel op het Vlees,
En zet een mooie, luchtige gang in
Voorbij het Recht op Contact.

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

******

I heard a Fly buzz - when I died (465)

I heard a Fly buzz - when I died -
The Stillness in the Room
Was like the Stillness in the Air
Between the Heaves of Storm –

The Eyes around - had wrung them dry -
And Breaths were gathering firm
For that last Onset - when the King

Be witnessed - in the Room -

I willed my Keepsakes - Signed away
What portion of me be
Assignable - and then it was
There interposed a Fly -

With Blue - uncertain stumbling Buzz -
Between the light - and me -
And then the Windows failed - and then
I could not see to see –

Emily Dickinson

******

Ik hoorde een Vlieg zoemen – toen ik stierf –
De Stilte in de Kamer
Was als de Stilte in de Lucht –
Tussen Stormvlagen door –

Rond de Ogen – was het al drooggewreven –
En Adem verzamelde haar kracht
Voor dat laatste Optreden – als de Vorst
Zich laat zien – in de Kamer –

Ik liet mijn Herinneringen na – Vermaakte
Dat deel van mij dat
Van waarde was – en toen gebeurde het
Dat een Vlieg tussenbeide kwam –

Met Blauw – onzeker – stamelend Gezoem –
Tussen het licht – en mij –
En toen weigerden de Vensters – en toen
Kon ik het zien niet meer zien –

Emily Dickinson

Vertaling Adrie Lint

*****

Rouw 30 mrt - 23 mei 2026

De Zwerver en de Ziel

Alleen als gij haar neemt - o, dood -
zal ik haar altijd bij mij weten.
Wij hebben nooit elkaar bezeten
dan in uw avondrood.

Want wij zijn hier van wind en licht
als van een ijl verraad omgeven;
zij zingen tot het gouden leven
naar eigen schaduw zwicht.

Van wat op aarde bloeit en straalt
is niets zoo waar na lang ervaren
als - naar de ritselende blaren -
het blad, dat daalt.

Het wordt zoo donker in mijn droom;
over de landen waait de regen...
Een mensch, die ging voorbij de wegen,
ligt aan de laatste zoom.

En naast hem zij, die ziet hem aan -
- is dit het einde en alles logen? -
Nog zingt de wind tusschen hun oogen
zijn ijle waan.

Elkander altijd vreemd - o, dood -
konden wij toch elkander niet vergeten;
maar ik zal haar in alle leven weten,
als gij haar neemt - o, dood.

A. Roland Holst

*****

Sonnet

Mijn schip vaart eenzaam bij de droeve klacht
der meeuwen door de woeste oceaan;
hij valt het aan en beukt, en nimmer wacht
het dreunen van de golf en de orkaan.

Dan wenden naar het reeds verloren strand
herinneringen het betraand gezicht
en de afgetobde hoop buigt, overmand,
zich over de gebroken riem, en zwicht.

Mijn geest, op 't achterschip rechtop en groot,
zingt luid, uitblikkend over zee en lucht,
bij 't piepen van de ra en 't stormgerucht:

‘Wij roeien, makkers, die wanhopig zijt,
naar de ijle haven der vergetelheid
en naar de blanke klippen van de dood.’

Giosuè Carducci

vert. R. Valkhoff

******

De zwerver en de lente

I

Achter mijn oogen
sta ik gevangen -
wijkende jubelt verlangen
zonder meêdoogen.

Waar kan ik heengaan?
't is om het even -
maar niet dit leven
buiten den dood.
Bloemen-omwemeld
moet ik onthemeld
staan, en alleen staan,
aan de alom bloeiende wrake bloot.

Mij kwelt de smerte
der dorre bladen,
die langs de paden
nog over zijn...
bloeiende vlagen
doen hen opjagen;
tot in mijn herte
ritselt hun pijn.

Wee mij, gevangen
en geen ontkomen;
door nieuwe droomen
aan de oude nood
overgeleverd
in bloemen gekneveld...
nog roept verlangen
van uit den dood.

Hoe dwong deez' dwang van
bloeien en welken
mij toch weer telken-
maal waar ik dacht
uitweg te vinden?
de bloesemwinden
zongen een zang van
te wreede macht.

Heeft mij ooit zwerven
hiervan ontheven?
Binnen dit leven
dwong mij die nood.
Achter mijn oogen
machtloos bewogen
sta ik te sterven
ver van den dood.

II

Wat is den dood er aan gelegen
of ik mijn arm zelf werp in de bloemen neer?
Er bleef geen uitweg meer:
bijna te weenen wankel ik de wegen
langs, en de dag is over, en het gaat
ten avond, maar waar zal 'k mijn angst versteken?
De branding van het leven hangt te breken
uit alle heemlen en in mijn gelaat
brijzlen mijn oogen open, en mijn herte
komt weerloos en gelijk een wonde bloot...
De bloesemwind waait uit het avondrood
en tot mij in en door mij naar de verten
achter mij waar het opgaan van de maan
al staat te wachten...
O, nu de dagen tot ver in de nachten

zweven en zwenken, waarheen zal ik gaan,
waarheen ontkomen
nu dit ontbloeien mij al zingen doet
boven mijn angst uit, en mijn bloed
door de weeromvlaag van verloren droomen
bevlogen, rilt van de zalige pijn
van weer tot lust te zijn verraden...
o, het geweld dezer genade
van weer verloren en verrukt te zijn!
o, deze liefde van te leven
uit het verlangen naar den dood...
een vogel jubelt uit het avondrood...
Mijn hart, mijn hart, waarheen ons te begeven?

1917.

A. Roland Holst

******

Bij een water

In het helder eenzaam water
staar ik zonde en leed voorbij;
zachtaan donkerder en later
gaan de wolken onder mij.
Welke droomen - geesten? - waren 't
die mijn strijd hebben gesticht:
'k zie alleen mijzelf van starend
aangezicht tot aangezicht.
Een oud blad komt neergedwereld
uit geritsel dat ik hoor;
rimpelende gaat een wereld
met mij onder mij te loor
zonder vroeger, zonder later.

Geheimzinnig helder blijft
weldra weer het eenzaam water.

Waar het, neergedwereld, drijft,
voelt mijn hart, in het bezinnen
van een heimwee oud en groot,
dat het den dood gaat beminnen
en het leven om den dood.

1921.

A. Roland Holst

****

Flowers of Every Color

I was told to bring flowers of every color
And whatever time despoiled,
And a night when the moon is whole
As new coins from the Emperor's mint
Whose form was not defaced.
(And our hearts were quickened
For their form was not defiled.)
I was told to bring bars of unformed clay,
The love of the Philistine captains,
A Dagon struck down on the steps of their temple,
A baby dying in the palms of Baal-Zebub,
And those who've gone down to the dust
And send up a glimmer from among the dead.

I was told to bring whatever I could find,
The leftover spoils of every baited trap.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

Ballade Des Äußeren Lebens

Und Kinder wachsen auf mit tiefen Augen,
Die von nichts wissen, wachsen auf und sterben,
Und alle Menschen gehen ihre Wege

Und süße Früchte werden aus den herben
Und fallen nachts wie tote Vögel nieder
Und liegen wenig Tage und verderben.

Und immer weht der Wind, und immer wieder
Vernehmen wir und reden viele Worte
Und spüren Lust und Müdigkeit der Glieder.

Und Straßen laufen durch das Gras, und Orte
Sind da und dort, voll Fackeln, Bäumen, Teichen,
Und drohende, und totenhaft verdorrte…

Wozu sind diese aufgebaut? und gleichen
Einander nie? und sind unzählig viele?
Was wechselt Lachen, Weinen und Erbleichen?

Was frommt das alles uns und diese Spiele,
Die wir doch groß und ewig einsam sind
Und wandernd nimmer suchen irgend Ziele?

Was frommts, dergleichen viel gesehen haben?
Und dennoch sagt der viel, der 'Abend' sagt,
Ein Wort, daraus Tiefsinn und Trauer rinnt

Wie schwerer Honig aus den hohlen Waben.

Hugo von Hofmannsthal

*****

Ballade van het uiterlijk leven

En kind'ren groeien op met vragende ogen,
Die van niets weten, groeien op en sterven,
En alle mensen gaan hun eigen wegen.

En zoete vruchten, aan den boom voldragen,
Vallen des nachts als dode vogels neder
En zijn bedorven binnen weinig dagen.

En altijd waait de wind en telkens weder
Zijn wij van vele woorden dof geworden
En voelen lust en matheid onzer leden.

En straten gaan door 't gras en steden, dorpen
Zijn hier en daar vol fakkels, bomen, vijvers,
Soms dreigende, soms dodelijk verdorde...

Waarom zijn zij gebouwd? en zij gelijken
Elkander nooit en zijn ontelbaar vele;
Waartoe dient lachen, wenen en bezwijken?

Wat doen ons deze dingen, deze spelen,

Ons eenzamen, die zich vergeefs vermoeien
En zwervend zonder doel hun noodlot delen?

Alles gezien te hebben, wat kan 't baten?
En toch zegt hij al veel, die ‘avond’ zegt,
Een woord, waaruit heimwee en treurnis vloeien

Als zware honing uit de holle raten.

Hugo von Hofmannsthal

Vertaling H.W.J.M. Keuls

******

De kleine noordenwind

Ik vroeg de kleine noordenwind, wees een goed kind
Sla geen deuren en raampjes bij me dicht
Want in het huis waar ik waak, sterft mijn liefde
En tussen de tranen kijk ik naar haar, die net ademt

Hallo tuinen, hallo beekjes
Hallo kussen en hallo omhelzingen
Hallo havenhoofden en de blonde kusten
Hallo eeuwige geloften

Het verdriet verstikt me, want in deze wereld
Verloor ik de zomers en kwam ik in de winter
Zoals een schip dat zijn ankers lost en wegdrijft
Zie ik de kusten verdwijnen en wordt de wereld kleiner

Mikis Theodorakis - liederen

******

In memoriam Slauerhoff

Soms kon de zachtheid die hij steeds verbeet
nog schuw een uitweg naar zijn oogen vinden:
een mild licht door die scherven, waarin leed
door wrok was stukgebroken tot ellenden.

*

Dit schreef ik in den trein naar waar hij lag
te sterven, terwijl ik de wilde duinen
van ons verleden jaar verdwijnen zag.
Waar de getemden wonen en hun tuinen

verzorgen, vond ik hem, wel al voorgoed
geveld en als een wild, dat aangeschoten
ligt en in langzame stilte leegbloedt,
maar - en hoe ver dan ook van zijn genooten -

toch als groot wild nog - want zij zijn groot wild,
dichters als hij, en de eigen jagers tevens:
vluchtend, verwoed door zichzelf nagesneld
tot in de grimmige uithoeken des levens.

En dan, gedreven in een laatste nauw,
maakt het wild keer; zal de jager prooi worden?
het is er stil en laat, de lucht hangt grauw,
en wat er eenmaal heeft gebloeid, verdorde.

Zij staan, weerzijdsch gevaar, er oog in oog,
loerend, op sprong: 't lang mes, de korte tanden
getrokken en ontbloot, de schouders hoog,
de schonken laag, tegenover elkander.

Maar plotseling, suizend en onzichtbaar,
is daar een grooter jager aangekomen;
de jacht heeft uit: zij liggen bij elkaar
thans, en hun vijandschap is hun ontnomen.

Handen en klauwen saamgevlochten, ligt
- terwijl de lucht nu breekt - een enkel wezen
in dien uithoek, alreeds vervuld wellicht,
en zeker van tweespalt voorgoed genezen.

*

Zoo naar de ziel, de sombre, want zij was
hem somber en gelijk een onderwereld.
Maar naar het lichter hart, dat niet genas,
zie ik die kamer weer, en buiten dwerelt

herfst in den welverzorgden tuin al. Stil
komt nu de zuster van het rusthuis binnen
omdat hij belde, en vraagt hem wat hij wil,

en schikt de dekens en het koele linnen.

En dank'bre zachtheid, die hij steeds verbeet,
komt nog een uitweg door zijn oogen vinden,
en heelt de ellendescherven weer tot leed,
het goede leed van wie vergeefs beminden.

A. Roland Holst

****

A Mother Walks Around

A mother walks around with a child dead in her belly.
This child hasn't been born yet.
When his time is up the dead child will be born
head first, then trunk and buttocks
and he won't wave his arms about or cry his first cry
and they won't slap his bottom
won't put drops in his eyes
won't swaddle him
after washing the body.
He will not resemble a living child.
His mother will not be calm and proud after giving birth
and she won't be troubled about his future,
won't worry how in the world to support him
and does she have enough milk
and does she have enough clothing
and how will she ever fit one more cradle into the room.
The child is a perfect *tzadik*« already,
unmade ere he was ever made.
And he'll have his own little grave at the edge of the cemetery
and a little memorial day
and there won't be much to remember him by.
These are the chronicles of the child
who was killed in his mother's belly
in the month of January, in the year 1988,
"under circumstances relating to state security."

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

Who Does Not Speak Of Easter Bright

Who does not speak of Easter bright
A feast of youth renewed
The children march into the war
And they march into their death

With courage, mighty hearts stood firm
They held the narrow ways
The flag was flying high above
The partisan woman led the way

Tens of thousands came at once
Khaki-clad regulars
To slaughter all the children there
Yet they were halted here

With machine guns and armored steel
With cannons piled in rows
Not one of them returned again
We are not to blame for this

One against ten, for six long days
We held our ground so fast
They never broke through our defense
Despite their raging blasts

They hurled at us their poisonous
And deadly gas and smoke
They burned our capital to ash
Just like the Germans once

They murdered all our leaders then
Without a word or plea
Our women and our little ones
Kneeled down before their knees

They opened graves in secret dark
And buried all the dead
They neither caught nor ever killed
Our faithful partisans

Who does not speak of Easter bright
A feast of youth renewed
The children march into the war

And they march into their death

Mikis Theodorakis - liederen

Translation: Marinos

******

De stervende

Wie praat daarbuiten in zon en wind
van den ouden tuin?
de stem van een, die ik heb bemind,
kon niet lichter en lieflijker zijn.

En wie is de vreemde, die met haar praat?
o, huiverend harte mijn,
de stem van een, dien ik heb gehaat,
kon niet schooner en donkerder zijn.

Moest dan alles een droom, dien de wind verhaalt
aan het licht en het loover, zijn?
de wind gaat liggen... de avond daalt...
en het zal over zijn.

1921.

A. Roland Holst

****

De doode

De dag breekt aan; hoe is het vredig
en niets verwoest; het regent zacht.
De vijand zong de veste ledig
en is verdwenen in den nacht
met hem, die zonder taal of teeken
dit onbewoonde achterliet;
en spoorlooze eeuwen zijn verstreken
van toen vannacht dit is geschied
tot nu wij, hier gekomen zijnde,
de veste vinden zonder naam,
en zonder strijd de strijd ten einde.

De stille regen aan het raam
wordt stiller, en klaart op; een merel
fluit buiten in den ouden tuin.
Waar is de droefheid van de wereld?
Een stiller en een ouder zijn
is al wat wij hier nog ervaren,
en een vermoeden, dat zijn stem
verdwijnend zingt achter de jaren.

Ons rest nog enkel dit van hem
terug te leggen uit onze armen
in de aarde, die naar liefde en recht
met haar zacht gras zich zal ontfermen
over de muren die zijn geslecht.

1921.

A. Roland Holst

******

All of my things

All of my things have remained (intact) as if
I died since a long time now
Dust is spread everywhere
and I'm tracing crosses with my finger.

All of my things recall
an hour we spent together,
because of which, I forget about my books
that one, which the clock still relives.

The hour was happy back then
it was like a depicted sunset.
I have been dead so many years now
and the window has been left closed.

Nobody, not even the sun, is entering anymore.
My deserted house echoes
that specific hour , still sounding
that alone, night and morning.

I don't know what is this place now
I don't know who is the one tracing crosses

all of my things have remained (intact) as if
I died since a long time now.

Mikis Theodorakis - liederen

****

De prins weergekeerd

Ligt ergens nog die helm? en dat kuras,
bestaat het nog? Geringschat, ongedragen,
laat dit tijdperk, wat eens van geest en ras
getuigde, roesten. Joelen, spot, weeklagen,
heesch natellen van goud: onder de lage
wolken klinkt anders niet; de rest werd asch.

De rest: de handen van een prins, het hoofd
dat eenmaal uit genotzucht vastberaden
het edel hart bevrijdde in een geloof
en in een op genade of ongenade
strijden, tot geestdrift met beheerschte daden
uit keurbende' een volk oogstte, schoof aan schoof.

Konden de grooten, die - hun jeugd voorbij -
bezield oorloogden, na een reeks geslachten
weer jong terugkomen, en stond ook hij
zoo en thans weergekeerd, en hier, bij machte
ons te verstaan naar daden en gedachten,
hoe zou hij ons dan aanzien, u en mij?

De dag gaat uit; niets wordt er meer gehoord
dan uit ver dorp kindren die spelend schreeuwen -
Maar hier staat in wak licht, dat, nog doorgloord
van eeuwen her, kwijnt door ophanden sneeuwen,
dit beeld van voor hij vocht, dat na vier eeuwen
thans op wat inkeer zich afvroeg, antwoordt.

Zwijgzaam en terughoudend, haast alweer
afgewend, is de blik; de zijdlingsche oogen
dralen mismoedig, ziende heinde en ver
de hevigen ontzield, de zielsbewoognen
ontmand, en zijn arm volk, den geest verloochnend,
vallende uiteen in benden, her en der.

Zooals den oogopslag houdt ook dien mond

hoog misprijzen teleurgesteld omwreveld -
De korte winterdag heeft uit, en rond
dit huis, waar hoop aan wanhoop zich benevelt,
ligt het voormaalge in stilte en ijs gekneveld,
en wat de toekomst bergt, blijft ondoorgrond.

1932.

A. Roland Holst

****

The Hope of the Poet

What's up with you,
O young poets,
that you write so much about poetry
and the art of the poem
and the use of materials,
God forbid
writer's block
should descend upon you
and wreak havoc.

For lo, a remedy is at hand
to banish all grief:
to repose at the breakfast table
with its slightly faded oilcloth,
mooning at the windowpane
till the noon hour draws nigh.
And should slumber seize you, banish it not,
nor set at naught the taste of honey and butter.
Thou shalt not multiply poems and poesies,
nay, thou shalt do no work at all,
and should thy heart find ease,
conceal it for many days
lest any eye behold.
For why dost thou make haste, my dear,
to take the slippery poem by the horns
or goad it between the ribs
the way a lone Bedouin lad shall lead
his tarrying ass?

After all, any good that may come of this
in the best of all possible worlds,

even after appeals to the mayor's office,
is a grave dug just for you
in the Writers Section
of the cemetery on Trumpeldor Street,
a sixty-meter dash
from Bialik's Tomb.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

EINDE

De zon scheen als weleer. Zijn dagen
waren geteld, de zon bescheen
zijn handen die gevouwen waren
in zijn schoot en de zon bescheen
het vergezicht dat stil en open
lag tot in alle verten heen.
Hij keek tot hij met open ogen
en voorgoed in zichzelf verdween.

A. Roland Holst

******

Een Lied van den Dood

De wijde zee en de gouden wind
hebben den tijd verloren.
Ik weet van een eenzelvig kind,
dat der zaligen zingen kon hooren.

Vanachter den wind, door den leegen tijd
zong het tot in zijn herte -
een ijle, verloren blijmoedigheid,
een vreemde, vlijmende smerte -
zij zongen zijn oogen leeg en wijd,
de zaligen van de verte.

Zij zongen in 't vuur: een eenzaam geluid
ving aan om de muren te loopen;

zij zongen aan 't venster, zij zongen luid
zijn deur op den donker open;
een regen de wolk van zijn leven uit
zongen zij al zijn hopen.

Hem bleef geen ding meer: de groote maan
scheen in zijn leege oogen.
In blauw, koud licht is hij uitgegaan
door een duistre verrukking bewogen -
Zij zongen hem uit de wereld vandaan,
zij zongen zonder meedoogen.

Luider en luider zongen zij,
ijle, duizele vlagen -
zij zongen, zij jubelden zoo nabij,
dat het was of hun oogen hem zagen -
luider en luider jubelden zij
dat lied van den dood in zijn dagen.

Tusschen aarde en maan, vervreemd, verblind,
- een wolk op een storm van droomen -
door sombre vreugden vervoerd, ontzind,
is hij luidzingend gekomen:
de machtige zee, de donkere wind
hebben hem genomen...

A. Roland Holst

******

Requiem after Seventeen Years

The cantor was reading psalms.
The trees whispered like a flock of black priests.
We were not much taller than the gravestones
And we knew there would be no resurrection in our day.
At a distance, there stood a ladder
For the ascent of the holy and pure, who are as the very sapphire
(Most of them lay at our feet),
And our lives were like a locust at the border of sun and shade.
But when the drowned girl passed through all the chambers of the sea,
We knew it is the sea that fathers the rivers.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

ΜΙΛΩ

Μιλώ για τα τελευταία σαλπίσματα των νικημένων στρατιωτών
Για τα τελευταία κουρέλια από τα γιορτινά μας φορέματα
Για τα παιδιά μας που πουλάν τσιγάρα στους διαβάτες
Μιλώ για τα λουλούδια που μαραθήκανε στους τάφους και τα σαπίζει η βροχή
Για τα σπίτια που χάσκουνε δίχως παράθυρα σαν κρανία ξεδοντιασμένα
Για τα κορίτσια που ζητιανεύουν δείχνοντας στα στήθια τις πληγές τους
Μιλώ για τις ξυπόλυτες μάνες που σέρνονται στα χαλάσματα
Για τις φλεγόμενες πόλεις τα σωριασμένα κουφάρια στους δρόμους
τους μαστροπούς ποιητές που σέρνονται τις νύχτες στα κατώφλια
Μιλώ για τις ατέλειωτες νύχτες όταν το φως λιγοστεύει τα ξημερώματα
Για τα φορτωμένα καμιόνια και τους βηματισμούς στις υγρές πλάκες
Για τα προαύλια των φυλακών και το δάκρυ των μελλοθανάτων

Μα πιο πολύ μιλώ για τους ψαράδες
Π’ αφήσανε τα δίχτυα τους και πήρανε τα βήματα του
Κι όταν Αυτός κουράστηκε αυτοί δεν ξαποστάσαν
Κι όταν Αυτός τους πρόδωσε αυτοί δεν αρνηθήκαν
Κι όταν Αυτός δοξάστηκε αυτοί στρέψαν τα μάτια
Κι οι σύντροφοι τους φτύνανε και τους σταυρώναν
Κι αυτοί γαλήνιοι το δρόμο παίρνουνε π’ άκρη δεν έχει
Χωρίς το βλέμμα τους να σκοτεινιάσει ή να λυγίσει

Όρθιοι και μόνοι μες στη φοβερή ερημία του πλήθους.

I SPEAK

I speak about the last toots of the defeated soldiers
About the last rags from our holiday dresses
About our children who sell cigarettes to the passers-by
I speak about the flowers that withered on the graves and the rain rots them
About the houses that gape windowless, like toothless skulls
About the girls who beg, showing the wounds on their chests
I speak about the barefoot mothers who crawl in the ruins
About the burning cities, about the piled carcasses in the streets
About the pimp poets who crawl on the doorsteps at night
I speak about the endless nights, when light drops off at dawn
About the loaded trucks and the steps on wet tiles

About the prison courtyards and the tears of the moribund

But most of all, I speak about the fishers
Who left their nets and took his steps
And when He got tired, they did not rest
And when He betrayed them, they did not decline
And when He was glorified, they turned their sigh
And the comrades would spit on them and crucify them
And they serenely take the endless path
Without letting their sight darken or bend

Upright and lonely in the terrible desolation of the crowd

Mikis Theodorakis - liederen

******

Twee Dooden

De stormwind bracht in het westergloren
den dag ten onder en brandend om;
zij, in de woeste duinen verloren,
zongen een lied van Elysium.

Waar is het lied en de weg, dien zij traden?
De wind deed hun stem en hun spoor vergaan;
zij hebben elkanders droom verraden,
zij lieten elkander de wrok van een waan;
de leege duinen zijn zonder paden:
zij kwamen nooit bij de golven aan.

Hoevele jaren bloeiden en dorden
over dit eenzaam kustgebied?
Zij zijn een oud verhaal geworden
van mij aan mijzelven en anders niet:
een val van den wind in de bladerenhorden,
en langs de golven een somber lied.

Ik kwam alleen aan het strand en de golven -
het westergloren is voorbij;
de nacht waait duister, ik ga en luister
naar het eenzame tij,
en denk aan een graf in mijn hart gedolven
en aan twee dooden, zij aan zij.

A. Roland Holst

******

Moest liefde aan dood door lusten zijn gebonden
omdat zij leven's lach niet heeft gesmaad?
werd dan om vreugd dat argeloos gelaat
door hartstocht's plotselinge kus geschonden?

En moet dezelfde drift die snelle wonden
van smaad in ruwbegeerde lijven slaat,
't lichaam van liefde geeslen tot zij haat
als het verbijstrend zelfbeeld heeft gevonden?

O, tijd van levenontwrichtende smarten!
Stilte weet slechts dat hoop en liefde zwijgen,
en elk geluid is wanhoop's angst die spreekt.

Toch wil 'k der lusten schelle lokking tarten,
't hoofd aan bezinning's koude borsten neigen
en, denkend, wachten of nu alles breekt.

A. Roland Holst

*****

Antoine de Saint-Exupéry, In Memoriam

A terrible glowing moon
reminded me in the middle of the night
how in the year nineteen forty-three
Antoine
de Saint-Exupéry died.

It's been twenty-one years now
and bits of paper are whirling in the wind.
For twenty-one years
the sea keeps turning blue each spring,
twenty-one years
and all his bones decomposed into sand.
Twenty-one,
twenty-one,
and whoever's alive now is alive without him.
Twenty-one years ago
his plane plunged into the Mediterranean

teetering between the rough winds of spring.

It's not the same world anymore,
grass and wind,
wind and sand
That's the look of a world
in which there is no
Saint-Exupéry.

People don't live forever,
even we won't forever,
but if he'd been rescued
that time
in March, in the year nineteen forty-three,
he'd be with us still
a glowing speck,
lily in the wind,
laughter in the clouds.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

Twee Menschen

‘Omdat de golven moeten breken
- de schoonen, de hoogen -
o, laat mij nu geen waan gedogen,
en, aan mijn hart uw hoofd, de waarheid spreken...

Maar sluit uw oogen...

Hoort gij de zee achter mijn hart?
Eens zal ik heen zijn,
en zal alleen de wind nog zijn gebleven;
en gij zult voor de zee alleen zijn,
misschien te moe om nog te streven...

O, het is hard,
maar omdat alle schoone golven moeten breken
wil ik dit spreken
tot aan het laatste woord.

Wat is de liefde dan één roep gehoord
in deze ontzetbre stilte van verlangen?
dan één gelaat gezien, gelijkelijk bevangen
van vrees in deze leegten van het licht?

En dan de zegen van den droom, die zwicht
naar het nabije en het tezamen dooven
van de begeerten, en het goed gelooven
dat alles hierheen leidde...

O, laatste schuilhoek die de tijd bereidde -
O, hoop, dat hier de stem ons niet zou vinden
die van den aanvang riep -
O, hoop, o, blinde -
want eenmaal komt de groote wind weer vrij,
en eenmaal gaat verlangen de beminde
voorbij -

Hoort gij de zee achter mijn hart?
Dan zal ik heen zijn,
en gij zult met de zee alleen zijn;
de golven zullen breken in uw hart.

En aan uw lippen zal de pijn,
en aan uw oogen zal de blindheid zijn
van het bittere schuim.'

Toen sprak zij, die haar oogen niet ontsloot:
'Ik weet het àl; maar zwijg nu stil.
Wat kan mij deren, die de liefde wil
tot in den dood...'

A. Roland Holst

******

Μάνα Μου Και Παναγία

Ο ήλιος ήσουν κι η αυγή
της νύχτας μου φεγγάρι
της μάννας μου ήσουν η ευχή
της Παναγιάς η χάρη
Έφυγες και κλαίει ο άνεμος το κύμα
κλαίνε τ' άστρα κι η νυχτιά
κλαίει κλαίει κι η Παναγιά

Στον πυρετό ήσουνα δροσιά
κερί μες στο σκοτάδι
άστρο στην κοσμοχαλασιά
βασιλικός στον Άδη

My Mother And The Virgin Mary

You were the sun and the dawn,
You were my night's moon,
You were my mother's blessing,
The grace of the Virgin Mary
You left and the wind and waves are crying,
The night and the stars are crying,
My mother is crying over the grave,
The Virgin Mary is crying, crying too

You cooled off the fever,
(You were) A candle in the dark,
A star in this crazy world
And basil in hell

Mikis Theodorakis - liederen

****

De Stervende Geliefden

Laten wij dit zacht zeggen: dat wij allen
eens als een ritsling in den schemer worden;
zij, die zich nu de lendenen omgorden,
zullen eens deinzen, wankelen, en vallen.

En waar is troost, dan in vermoeid vergeten,
in zacht bedwelmen en de zoete logen
der glimlach en der halfgeloken oogen
van wie zich in elkanders armen weten?

En stiller wordt het om hen heen, en duister,
en dorre blaren ritslen om hun haren;
en als een ritseling van najaarsblaren
is tusschen hen een aarzelend gefluister

van woorden, die nog tusschen wake' en droomen
als late vlokken sneeuw neerdwarlen bleven -
van woorden, die verdwaalden uit het leven
en alleen zachtheid hebben meegenomen.

En dan het zwijgen en het eindloos trage
dichtgaan der oogen, die elkander vulden;
alleen een glimlach blijft om onvervulde
daden en dagen, die zij nimmer zagen...

Wees stil, wees stil: dit zijn verbannen vorsten,
die hebben troon en ijdle pracht vergeten;
hoe zouden zulken nog ons leven weten
van machtelooze vreugde en daadloos dorsten?

Zij zijn hier veilig; hier kan niets hen vinden
dat van het leven is, want beiden deden
van vreugde's wenkende onbereikbaarheden
afstand, en niets kan meer hun bond ontbinden.

Niets dan de dood, en zie, dit is hun sterven:
dit eindloos langzaam, in vermoeid beminnen
streelend bedwelmen van elkanders zinnen,
dit zacht weggaan van alles zonder derven.

Wees stil, en hoor: reeds roepen hen de bloemen
die wij elkaar een volgend voorjaar schenken;
en later, als wij niet meer aan hen denken,
zullen de beken nog hun namen noemen

murmelend langs ons waar wij zacht ons neder
vlijen in gras en bloemen aan den oever.
O, lief, mijn lief, is één ding vreemder, droever,
voor wie dit weten, dan zacht lenteweder?

Zullen wij dan gedenken, dat wij leven
van wat hun zachte dood hun heeft onthouden?
dat hoog in 't licht de vooglen op de gouden
drang van hun nooitvervulde vreugden zweven?

dat kussen, die zij niet meer geven konden,
dan uit hun lippe' als bloemen tot ons komen,
en hooge wolken zweven, wijl hun droomen
ook nimmer dan in tranen de aarde vonden?

dat uit de tegenspoeden, die hen deerden,
wij dan elkaar met milder weemoed vullen -
dat wij ons uiterst uur beleven zullen,
wellicht, wijl zij eenmaal vergeefs begeerden...

Zullen wij dit gedenken? Zie, zij sterven
sluimerend, en zij zullen niet meer weten,
en wij, verheerlijkt nog, gaan hen vergeten
waar wij naar licht van later dagen zwerven.

Zie, hoe zij vreemd en schoon zijn in het duister:
zij sluimren samen naar den dood, en zonder
rimpeling gaan zij in het groote wonder
over... zie, mijne liefde, mijn vuren luister,

de dorre blaren in hun haren... neem er
zacht een uit weg om aan uw hart te dragen,
en te gedenken in de lentedagen:
wij worden alle' een ritsling in den schemer.

A. Roland Holst

****

Terzinen Über Vergänglichkeit

I

Noch spür ich ihren Atem auf den Wangen:
Wie kann das sein, dass diese nahen Tage
Fort sind, für immer fort, und ganz vergangen?

Dies ist ein Ding, das keiner voll aussinnt,
Und viel zu grauenvoll, als dass man klage:
Dass alles gleitet und vorüberrinnt

Und dass mein eignes Ich, durch nichts gehemmt,
Herüberglitt aus einem kleinen Kind
Mir wie ein Hund unheimlich stumm und fremd.

Dann: dass ich auch vor hundert Jahren war
Und meine Ahnen, die im Totenhemd,
Mit mir verwandt sind wie mein eignes Haar,

So eins mit mir als wie mein eignes Haar.

II

Die Stunden! wo wir auf das helle Blauen
Des Meeres starren und den Tod verstehn,
So leicht und feierlich und ohne Grauen,

Wie kleine Mädchen, die sehr blaß aussehn,
Mit großen Augen, und die immer frieren,
An einem Abend stumm vor sich hinsehn

Und wissen, daß das Leben jetzt aus ihren
Schlaftrunknen Gliedern still hinüberfließt
In Bäum' und Gras, und sich matt lächelnd zieren

Wie eine Heilige, die ihr Blut vergießt.

III

Wir sind aus solchem Zeug, wie das zu Träumen,
2Und Träume schlagen so die Augen auf
Wie kleine Kinder unter Kirschenbäumen,

Aus deren Krone den blaßgoldnen Lauf
Der Vollmond anhebt durch die große Nacht.
... Nicht anders tauchen unsre Träume auf,

Sind da und leben wie ein Kind, das lacht,
Nicht minder groß im Auf- und Niederschweben
Als Vollmond, aus Baumkronen aufgewacht.

Das Innerste ist offen ihrem Weben;
Wie Geisterhände in versperrtem Raum

Sind sie in uns und haben immer Leben.

Und drei sind Eins: ein Mensch, ein Ding, ein Traum.

IV

Zuweilen kommen niegeliebte Frauen
Im Traum als kleine Mädchen uns entgegen
Und sind unsäglich rührend anzuschauen,

Als wären sie mit uns auf fernen Wegen

Einmal an einem Abend lang gegangen,
Indes die Wipfel atmend sich bewegen

Und Duft herunterfällt und Nacht und Bangen,
Und längs des Weges, unsres Wegs, des dunkeln,
Im Abendschein die stummen Weiher prangen

Und, Spiegel unsrer Sehnsucht, traumhaft funkeln,
Und allen leisen Worten, allem Schweben
Der Abendluft und erstem Sternefunkeln

Die Seelen schwesterlich und tief erbeben
Und traurig sind und voll Triumphgepränge
Vor tiefer Ahnung, die das große Leben

Begreift und seine Herrlichkeit und Strenge

Hugo von Hofmannsthal

******

Minne en Dood

Er is in alle minne groot
het donker zingen van den dood
en elk die voor een mensch of voor
een droom zijn lichter lust verloor,
omdat hij maar één ding belijdt,
weet dat dit waar is ten allen tijd.

Want die de minne krijgt, hij vindt
zijn dak op aard, maar voor wie mint
werd niet gebouwd, en zoo hij al
met vreugd een woon betrekken zal
en zingen in de deur, en rozen
strooien rondom, en roode rozen
doen om zijn hoofd, of - zoo hij is
van stiller hart en ongewis
in vreugd en peinzend van nature -
de wijn zal drinken van zijn uren
aandachtig, en de rozen nemen
in strakker handen, omdat hij
achter hun vuren geur en gloed
de sombre treurnis al vermoedt

van zware, bronzen chrusanthemen...

't is al gelijk en eenderlei -
eens heeft dit uit en wordt het tij
duister en koud, en om zijn oord
komen de dooden, en hij hoort
den wind achter het vuur, en ziet
buiten zijn raam dat oud verdriet
van regen door de schemering -
en allen die het zoo verging
in moede donkere eeuwigheid
worden zijn broeders, en de tijd
valt weg en om zijn muren komen
zij, en zij zingen duistre droomen
over zijn bloed, allen tezaam
zingen zij uit zijn hart een naam
teloor, en een gelooven gaat
ten onder, en de hoop verlaat
zijn hart, en hij wordt een van dezen,
een schim, een windverloren wezen
tusschen twee werelden, vergaan
voorbij de woningen, vandaan
van wegen, wijkende verdwenen
in ledige eeuwen, een meeuw, alleene
teloor, verstervende kreet van wee
vanuit den regen, van boven de zee...

O, dat dit zoo moet zijn, en toch
overal weer dat zoet bedrog
van licht en bloemen, en bijwijlen
het komen en verheugend verwijlen
bij een, die zingend werkt en lacht
of hij in licht vertrouwen wacht
de wereld van het open leven:
zijn raam staat wijd naar buiten, even
legt hij zijn arbeid neer en kijkt
uit in het koele licht: het lijkt
of in den stillen uchtenddag
ergens gezongen wordt; een lach
komt in zijn oogen en die schijn
of hier het rijk zou kunnen zijn
voorbij den tijd en zonder duur
of doel en tusschen droom en vuur
een lichte waak en een ijl spel
van liefde bij de schemerwel

der wijsheid, en een varen later
jubelend tusschen maan en water
voorbij de kusten van den tijd
in doellooze blij moedigheid
onder de zeilen - o, het leven
waarin de wezens overzweven
naar aanverwanten in een huiver-
zalige duizeling en zuiver
als melodiën elk in de ander,
en waarin ziel en bloed elkander
vinden als wind en zee in hooge
geboorten en de schoon bewogen
golven, en geen kan overleven
de schoonheid, en het aangeheven
lied is het zegevierend teeken
van de vervulling, en het breken
der vreugde, die zichzelf niet wist
te vieren, in een sneeuwen mist
van schuim dat in het licht vergaat,
een laatste fonkelende daad
van wateren, een overgeven
grootelijk- o, te kunnen leven
als golven- o, te kunnen sterven
als golven-
maar hier is het sterven
traag èn verlaat, en schuw met schaamte,
sluipt hier de ziel uit het geraamte
van deze woning, waar haar staat
onthemeld werd en met de smaad
en listen van het bloed besmet,
en onderworpen aan de wet
der schuwe lusten, want hier is
tweespalt en het alom gemis
der vrije schoonheid, en hier wordt
de droom verraden en gestort
in kuilen, en de liefde zwijgt;
hier is de twijfel en hier dreigt
tegen het argeloos gezicht
der ziel alom in wind en licht
een ijl gevaar, een vreemd verraad,
dat met de vreugde binnengaat
in lachende oogen en de mond
die zingt, en waar zij eenmaal stond,
de blanke, de droomende, de beminde,
onder de bloesemende linde

blij en verbeidend, daar is nu
alles voorbij, en stil en schuw
vallen de blaren, en er is
een ritselende treurenis
onder het lage doodendak
der lucht en op een naakten tak
zit oud en zwart een raaf, en krast
spottend de vraag der minne en krast
het antwoord spottend: nimmer, nergens -
Dan is het stil, alleen is ergens
een klacht die ritselt: wee, wie mint
binnen de blaren, binnen den wind -
hij zal vergaan als een blad op den wind,
kleumende, zwervende, onbemind...

Te loor, voorbij...
Wat is die stem, dat duister tij,
dat hem die mint drijft en doet gaan
voorbij de wegen en vandaan
van de verblijven waar de beminden
bloeien en welken, en de winden
tegen der eenzaamheid - wat is
de donkere geheimenis
die de aarde dwingt tot achterlaten
der bloemen en der hooge staten
van wouden en den avondgloed
van stille meren, en haar doet
zwichten in leege eentonigheden
van heuvelen naar onbetreden
kusten en stranden en een mist
van schuim en regen - o, wat is 't
dat uit den jubelenden toover,
den zomerdroom van licht en loover
ruischende woningen en de vele
levende bloeiende prieelen
der vogelen, er een doet zwerven
voorbij het zingen en het sterven
voorbij der bloemen, een meeuw, een alleene,
een witte vogel, een ziel, verdwenen
over de heuvelen, verloren
en zonder lied, en alleen te hooren
voorbij het einde uit mist en kilte
een kreet...
O, branding, waar de stilte
tegen de kusten van dit rijk

in breekt - o, ondoorgrondelijk
gezang van wateren, waarmee
't geheim, dat allen hier omsluit,
wordt ingeluid -

Het is de groote dood, de zee, de zee...

******

Er is een leed dat nooit in woorden spreekt,
maar zwijgend opent de gesloten deuren
der ziel, en ingetreên hen sluit voor 't treuren
van moede troost, die haar te volgen smeekt.

Zij die 't hart nooit met snelle smarten breekt,
maar langzaam gaat door werelds droef gebeuren,
zij is het die het zijn ontneemt al kleuren,
het oog doet staren, en 't gelaat verbleekt.

Zij is in droever dagen doodengang,
haar nadering maakt jonge harten bang,
haar adem kilt jeugdgloeiende gezichten.

Maar nu ik weet hoe boven 't zilvernaakt
der nacht'lijke aarde hoog de vrijheid waakt,
voel 'k drang naar boven, waar zoovelen zwichten.

A. Roland Holst

*****

Επιτάφιος

Γιε μου, σπλάχνο των σπλάχνων μου, καρδούλα της καρδιάς μου,
πουλάκι της φτωχιάς αυλής, ανθέ της ερημιάς μου, (δις)

Πού πέταξε τ' αγόρι μου; πού πήγε; πού μ' αφήνει;
Χωρίς πουλάκι το κλουβί, χωρίς νεράκι η κρήνη. (δις)

Πώς κλείσαν τα ματάκια σου και δε θωρείς που κλαίω
και δε σαλεύεις, δε γροικάς τα που πικρά σου λέω; (δις)

Πού πέταξε τ' αγόρι μου; πού πήγε; πού μ' αφήνει;
Χωρίς πουλάκι το κλουβί, χωρίς νεράκι η κρήνη. (δις)

……..

Μαλλιά σγουρά που πάνω τους τα δάχτυλα περνούσα
τις νύχτες που κοιμώσουνα και πλάι σου ξαγρυπνούσα,

Φρύδι μου, γαϊτανόφρυδο και κοντυλογραμμένο,
-καμάρα που το βλέμμα μου κούρνιαζε αναπαμένο,

Μάτια γλαρά που μέσα τους αν αντίφεγγαν τα μάκρη
πρωϊνού ουρανού, και πάσκιζα μην τα θαμπώσει δάκρυ,

Χείλι μου μοσκομύριστο που ως λάλαγες ανθίζαν
λιθάρια και ξερόδεντρα κι αηδόνια φτερουγίζαν.

…….

Μέρα Μαγιού μου μίσεψες, μέρα Μαγιού σε χάνω,
άνοιξη, γιε, που αγάπαγες κι ανέβαινες απάνω

Στο λιακωτό και κοίταζες και δίχως να χορταίνεις
άρμεγες με τα μάτια ου το φως της οικουμένης.(δις)

Και μου ιστορούσες με φωνή γλυκιά, ζεστή κι αντρίκια
τόσα όσα μήτε του γιαλού δε φτάνουν τα χαλίκια

Και μου 'λεες πως όλα αυτά τα ωραία θα 'ναι δικά μας,
και τώρα εσβήστεις κ' έσβησε το φέγγος κ' η φωτιά μας.

……

Βασίλεψες, αστέρι μου, βασίλεψε όλη η πλάση,
κι ο ήλιος, κουβάρι ολόμαυρο, το φέγγος του έχει μάσει.

Κόσμος περνά και με σκουντά, στρατός και με πατάει
κ' εμέ το μάτι ουδέ γυρνά κι ουδέ σε παρατάει.

Την άχνα απ' την ανάσα σου νιώθω στο μάγουλό μου,
αχ, κι ένα φως, μεγάλο φως, στο βάθος πλέει του δρόμου.

Τα μάτια μου σκουπίζει τα μια φωτεινή παλάμη,
αχ, κ' η λαλιά σου, γιόκα μου, στο σπλάχνο μου έχει δράμει.

Και να που ανασηκώθηκα· το πόδι στέκει ακόμα·
φως ιλαρό, λεβέντη μου, μ' ανέβασε απ' το χώμα.

Τώρα οι σημαίες σε ντύσανε. Παίδι μου, εσύ κοιμήσου,
και εγώ τραβάω στ' εδέρφια σου και παίρνω τη φωνή σου.

……

Είσουν καλός κ' είσουν γλυκός κ' είχες τις χάρες όλες,
όλα τα χάδια του αγεριού, του κήπου όλες τις βιόλες.(δις)

Το πόδι ελαφροπάτητο, σαν τρυφερούλι ελάφι,
πάταγε στο κατώφλι μας κ' έλαμπε σα χρυσάφι.

Νιότη απ' τη νιότη σου έπαιρνα κι ακόμη αχνογελούσα,
τα γερατειά δεν τρόμαζα, το θάνατο αψηφούσα.

Και τώρα πού θα κρατηθώ, που θα σταθώ, που θα 'μπω;
που απόμεινα ξερό δεντρί σε χιονισμένο κάμπο;

……..

Στο παραθύρι στέκοσουν κ' οι δυνατές σου οι πλάτες
φράζαν ακ
έρια τη μπασιά, τη θάλασσα, τις τράτες (δις)

Κι ο ίσκιος σου σαν αρχάγγελος πλημμύριζε το σπίτι
και κει στ' αυτί σου σπίθιζε η γαζία του αποσπερίτη (δις)

Κ' ήταν το παραθύρι μας η θύρα όλου του κόσμου
κ' έβγαζε στον παράδεισο που τ' άστρα ανθίζαν, φως μου (δις)

Κι ως στέκοσουν και κοίταζες το λιόγερμα ν' ανάβει,
σαν τιμονιέρης φάνταζες κ' η κάμαρα καράβι (δις)

Και μες στο χλιό και γαλανό το απόβραδο - έγια-λέσα -
με αρμένιζες στη σιγαλιά του γαλαξία μέσα (δις)

Και το καράβι βούλιαξε κ' έσπασε το τιμόνι
και στου πελάγου το βυθό πλανιέμαι τώρα μόνη (δις)

……

Να 'χα τ' αθάνατο νερό, ψυχή καινούρια να 'χα,
να σου 'δινα, να ξύπναγες για μια στιγμή μονάχα,

Να δεις, να πιείς, ναν το χαρείς ακέριο τ' όνειρό σου

να στέκεται ολοζώντανο κοντά σου, στο πλευρό σου.

Βροντάνε στράτες κι αγορές, μπαλκόνια και σοκάκια
και σου μαδάνε οι κορασιές λουλούδια στα μαλλάκια (δις)

Με τα χεράκια σου τα δυο, τα χιλιοχαϊδεμένα,
όλη τη γης αγκάλιαζα κι όλ' ήτανε για μένα.

Βροντάνε στράτες κι αγορές, μπαλκόνια και σοκάκια
και σου μαδάνε οι κορασιές λουλούδια στα μαλλάκια (δις)

……

Γιε μου, ποια Μοίρα σ' το 'γραφε και ποια μου το 'χε γράψει
τέτοιον καημό, τέτοια φωτιά, στα στήθια μου ν' ανάψει; (δις)

Γλυκέ μου, εσύ δε χάθηκες, μέσα στις φλέβες μου είσαι.
Γιε μου, στις φλέβες ολουνών, έμπα βαθιά και ζήσε (δις)

Giannis Ritsos

Grafschrift

Mijn zoon, het hart van mijn hart,
de vogel van de armoedige tuin, de bloem van mijn woestijn,

Waar is mijn jongen heen gevlogen? Waar is hij heen gegaan? Waar laat hij me achter?
De kooi is zonder vogel, de bron is zonder water.

Hoe konden je oogjes sluiten en zie je me niet huilen
en beweeg je niet, hoor je de bittere woorden die ik je zeg niet?

Waar is mijn jongen heen gevlogen? Waar is hij heen gegaan? Waar laat hij me achter?
De kooi is zonder vogel, de bron is zonder water.

……..

Krullend haar waar ik met mijn vingers doorheen streek
de nachten dat ik naast je sliep en wakker werd,

Mijn wenkbrauw, een sikkelvormige, gebogen
boog waar mijn blik rustig op rustte,

Meeuwenogen die de verre
ochtendhemel weerspiegelden, en ik vocht tegen een traan die ze zou vertroebelen,

Mijn naar muskus geurende lippen die bloeiden als bloemen
tussen stenen en droge bomen en fladderende nachtegalen.

…….

Op 1 mei haatte je me, op 1 mei verlies ik je,
lente, zoon, die je liefhad en waar je naartoe klom

Op die zonnige plek keek je rond en zonder verzadigd te zijn
zoog je met je ogen het licht van het universum uit .

En je vertelde me met een zoete, warme en mannelijke stem
zoveel dat zelfs de kiezels van het strand er niet bij konden komen

En je vertelde me dat al deze mooie dingen van ons zouden zijn,
en nu doofde je uit en het licht en ons vuur gingen uit.

……

Jij heerste, mijn ster, de hele schepping heerste,
en de zon, een volkomen zwarte warboel, heeft haar licht verslonden.

Mensen lopen voorbij en stoten me omver, een leger vertrapt me
en mijn blik wendt zich niet af en laat je niet los.

Ik voel de nevel van je adem op mijn wang,
ah, en een licht, een groot licht, zweeft in de diepte van de weg.

Een stralende hand veegt mijn ogen af,
ach, en jouw woorden, mijn liefste, hebben een rol gespeeld in mijn ingewanden.

En zie, ik stond op; mijn voet staat nog steeds;
een vrolijk licht, mijn liefste, heeft me van de grond getild.

Nu hebben de vlaggen je aangekleed. Mijn kind, je slaapt,
en ik trek je broers naar me toe en neem je stem af.

Je was goed en lief en je bezat alle gratie,
alle strelingen van de weide, alle viooltjes van de tuin.

De voet, licht betreden als een teder hert,
stapte op onze drempel en straalde als goud.

Ik nam jeugd van jouw jeugd en glimlachte nog steeds,
ik vreesde de ouderdom niet, ik trotseerde de dood.

En nu, waar zal ik me vasthouden, waar zal ik staan, waar zal ik binnengaan?
Waar ben ik gebleven, een dorre boom in een besneeuwde vlakte?

……..

Je stond bij het raam en je sterke ruggen
blokkeerden volledig
de baai, de zee, de trawlers

En je schaduw, als een aartsengel, overspoelde het huis
en daar in je oor fonkelde de gloed van de avond

En ons raam was de deur naar de hele wereld
en het leidde naar de hemel waar de sterren bloeiden, mijn licht

En terwijl je stond en de zon zag opkomen,
verbeeldde je je als een stuurman dat de kamer een schip was

En in de grijze en blauwe avond - zei ik -
bewapende je me in de stilte van het sterrenstelsel binnenin

En het schip zonk en het roer brak
en nu dwaal ik alleen rond in de diepten van de zee

……

Als ik onsterfelijk water had, als ik een nieuwe ziel had,
om het aan jou te geven, om even wakker te worden,

Om te zien, te drinken, te genieten van jouw droom volledig
om vol leven naast je te staan, aan je zijde.

Troepen en markten, balkons en steegjes rommelen
en meisjes plukken bloemen uit je haar

Met je twee kleine handjes, duizendmaal gestreeld,
omarmde ik de hele aarde en het was allemaal voor mij.

De straten en markten, balkons en steegjes brullen

en de meisjes plukken bloemen uit je haar

.....

Mijn zoon, welk lot heeft het voor jou geschreven en wie heeft het voor mij geschreven
dat zo'n verdriet, zo'n vuur, in mijn borst zou ontbranden?

Mijn liefste, je bent niet verloren, je bent in mijn aderen.
Mijn zoon, in de aderen van allen, ga diep en leef

Giannis Ritsos

****

Herdenken

In de donkre regendagen
voor het open raam,
als de droeve winden klagen
denk ik al die verre, vage
dagen weer tezaâm.

En het tasten der gedachten
door verleden's woôn
waar geen dagen en geen nachten
wisselende glanzen brachten,
zoekt verloren schoon.

Is 't verloren? - 't Regenzingen
door den leegen dag
overal om mij, doet dingen
die ik liefhad en die gingen
zijn als dooden lach.

Maar ik weet - niets is verloren
als men nog bemint;
als men in 't geluid, geboren
met het heden, nog de koren
hooger zangen vindt.

Als het hart zich nog kan laven
aan herinnering
van een avond, die door gave

liefdehand geleid, ten grave
mijmerende ging.

Aan het raam zaten wij beiden
hand in hand, en teer
Mânya, was het aarzlend scheiden
van het bleeke licht, als 't glijden
van een boot in 't meer.

Toen steeg nacht tot hooge, breede
welvingen van rust,
en de maanlichtstroomen gleden
deinende, en er werd in 't heden
eeuwigheid bewust.

In de donkre regendagen
voor het open raam,
als de droeve winden klagen
denk ik al die verre, vage
heengegane liefdedagen
weer tezaâm.

A. Roland Holst

*****

De Ploeger

Ik vraag geen oogst; ik heb geen schuren,
ik sta in uwen dienst zonder bezit.
Maar ik ben rijk in dit:
dat ik den ploeg van uw woord mag besturen,
en dat gij mij hebt toegewezen
dit afgelegen land en deze
hooge landouwen, waar - als in het uur
der schafte bij de paarden van mijn wil
ik leun vermoeid en stil -
de zee mij zichtbaar is zoover ik tuur.

Ik vraag maar een ding: kracht
te dulden dit besef, dat ik geboren ben
in 't najaar van een wereld
en daarin sterven moet.
Gij weet hoe, als de ritselende klacht
van die voorbije schoonheid mij omdwerelt,

weemoed mij talmen doet
tot ik welhaast voor u verloren ben.

Ik zal de halmen niet meer zien
noch binden ooit de volle schoven,
maar doe mij in den oogst gelooven
waarvoor ik dien...

Opdat, nog in de laatste voor,
ik weten mag dat mij uw doel verkoor
te zijn een ernstig ploeger op de landen
van een te worden schoonheid; eenzaam tegen
der eigen liefde dalend avondrood -
die ziet beneden aan den sprong der wegen
de hoeve van zijn deemoed, en het branden
der zachte lamp van een gelaten dood.

A. Roland Holst

*****

In Zomer

In zomer, in de stille zomerzon
- en een lied uit een tuin nabij -
o, hart, dat niet gelooven kon,
hoe kwellen de bloemen mij...

O, voor verbolgen overhand
van storm, en norsch bestier
boven de leegten van dit land
van een zwarte banier -

O, voor de droomen duister en oud
en vlagenden overmoed
van wind, en de zwarte regen koud
over dit eenzaam bloed -

Het feest van de ziel met de duisternis
ingewijd, en de kracht
van die sombere vreugd, die ik eenmaal wist,
mijn hart, dat hier versmacht -
o, voor de kreet van een meeuw uit de mist
en de stem van het schuim in de nacht!

Maar mijn vorst zag de zon, en liet mij, en ging...
en er kwam in een tuin nabij
een vreemde, droomende vrouw, die zingt
tusschen de dood en mij.

A. Roland Holst

*****

ALS JE TERUG ZULT KOMEN

O liefste als je terug zult komen, kus me
O liefste zal ik bij je komen, draag me.
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste
Mijn liefste laat ons dan beminnen,
En in de stad elkaar omhelzen
Op alle pleinen, in de straten.

O liefste als je terug zult komen, kus me
O liefste zal ik bij je komen, draag me
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste

Laat ons beminnen in de mijnen
En laat ons dansen door de kampen
Laat ons gaan slapen op het slagveld

O liefste als je terug zult komen, kus me
O liefste zal ik bij je komen, draag me
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste
Als deze oorlog ooit nog eindigt, oh mijn liefste

Laat heel de wereld dan ons bed zijn
Laat ons beminnen in het zonlicht
Totdat de doden zijn verdwenen. ...

…

O mijn liefde die alles verwarmen kan
Zoals mijn hoofd rust in zijn linkerhand,
zoals zijn rechter mij omarmen kan.

Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,

Ik heb hem lief maar er is niemand die dit weet.
Ik heb hem lief.

Javocos Kambanelis

Vertaling Lennart Nijgh

******

Het Vreemde Leed

De zon schijnt op het lichte gras
en een stem jubelt in de verte;
maar blaren van herfsten voor ik was
ritselen door mijn herte.

Hoor, ergens is een mensch die zingt,
de wereld ingezworven;
maar een die zingend voor mij ging
ligt in mijn herte gestorven.

O, liefste, die hem zingen deed -
o, bloeiend geheim van de zoden -
mij dwingt een leed, dat ik niet weet,
met vreemde geboden,
en ik heb geen lied, dan de bloemen, die
bloeien uit graven der dooden.

A. Roland Holst

******

Vergankelijkheid

I

Waar 't najaar ritselt door de schemering
daar vonden zij elkaar, en mijmrend stonden
zij hart aan hart, tot hij zijn hoofd neerhing
naar haar geheven weemoed - en toen vonden
de roode droefenissen van hun monden
elkaar, bedwelmend, in één duizeling...

Eindelijk weken uit die duizeling

langzaam de droefenissen van hun monden;
hij hief zijn hoofd, haar weemoed neeg, elk ging
eenzaam weer heen, en waar ze elkander vonden,
en waar zij, hart aan hart, mond aan mond, stonden,
ritselt het najaar door de schemering.

II

En vormen kwijnen en de kleuren dooven
en gaan in aarde's donkere stilten onder;
en waar zij dalen stijgt het nieuwe wonder
van kleure' en vorme' in onderling gelooven.

En eens zal uit de rust der sombre puinen
een toekomst huizen van verlangen wekken;
en handen, die zich nu in wanhoop strekken,
zullen eens bloemen zijn in stille tuinen.

Maar zijn van hen die stierven niet de zangen
altijd in 't waaien van de schemeringen?
en hoort gij niet hun oude stemmen zingen
het woordenlooze bed van ons verlangen?

En hoor: diep in den nacht het dreunend breken
der golven waar de duistre wacht der rotsen
staat; luister: 't is hun heerschzucht en hun trots en
hun droom, gebroken tot een uiterst smeeken.

Luister, en neig uw hoofd, en sluit uw oogen,
en laat de scheemring waaien om uw luistren,
en laat de wereld om uw neigen duistren,
en spreek geen woord, en luister onbewogen.

Geen woord, want alle woorden zijn gesproken
en allen zijn verzonken in het zwijgen;
alleen de wind bleef waaien, en het eigen
verlangen hoort gij in zijn zang, gebroken.

III

Ik weet de dagen niet van hen die leven
in windgesloten huize' en samen sterven,
maar laten allen die hierbuiten zwerven
elkaar, voorbijgaand, milde laafnis geven.

't Was soms zoo zoet een wijl niet meer te voelen
het waaien langs mijn lippe' en door mijn haren,
omdat mijn lippen diep in haren waren
en in mijn haren handen bleven woelen.

En wie zoo stonde' en later zich verloren
omdat hun harten als verdoolde dingen
waren van waaien en van schemeringen,
zullen elkanders adem niet meer hooren,

dan in den wind, want wie naar hem leert luistren
hoort de geheimen van het duister zwijgen;
uit de asch der tijden hoort hij tot zijn neigen
gloeiende lippen de oude lusten fluistren.

O, laten wij die zwerve' elkander laven
en dan voorbijgaan en ons niet meer wenden,
en sparen wij elkaar de dwaze ellenden
van hen die vrage' om onverwelkbre gaven.

Want eens moet elk van ons, verlaten, stijgen
die laatste steilte, tot hij diep beneden
de donkre waatren ziet, en hoort den breeden
dreunenden aanvang van dat maatloos zwijgen.

IV

Ik sliep tot ik ontwaakte in dezen droom:

Het was een tuin aan een stil eind der aarde.
Een avond was er vroeger in het dalen
gebleve' en 't was of in die oude stralen
eindlijk de stilte haar geheim verklaarde.

En er was ook een vijver waar de laatste
rimpeling lang geleden was verdwenen;
en er was een gevoel of lang al henen
het water een bemind gelaat weerkaatste.

En geen verlangen was daar meer, wel even
een weemoed, die alleen was te verklaren
omdat zooveel dingen verloren waren
ergens en ver in een vergeten leven.

Want eeuwen stierven daar en werden droomen

sinds ik en zij die ik bezong bestonden -
waar was de laatste kus van onze monden?
waar is het blad van langgevelde boomen?

Waar was haar lachen en waar was mijn zingen
dier lentedagen toen wij samen waren?
twee van de ontelbaar wervelende blaren
in verre ritselende schemeringen?

Verloren, weggewaaid, heen en vergeten
ver in de luide wereld waar wij zwierven
en lang geleden elkaar minde' en dierven...
En in dien avond groeide dit vreemd weten:

Dat - toen zij wit en roerloos is geworden
en zonder adem, en men haar in de aarde
verborg, en al de bladeren der gaarde
over haar laatste stilte woeie' en dorden -

haar lichaam niet zooals alle andre golven
van 't leven is gebroken in het leven,
maar van de wereldkust is heengedreven
over de zeeën en niet is bedolven,

maar uitvloeide als een langzame en vermoeide
golf aan een verre kust en is gedronken
door 't warme zand en er diep is verzonken,
wijl 't ander water in de zee weervloeide.

En later, niet ver van de zanden waar de
vloei van haar leven zonk, gebeurde 't wonder:
langzaam en stil en dag aan dag ontstond er
die vreemde tuin aan dat stil eind der aarde.

Haar lichaam werd die tuin, 't licht van haar oogen
glanst in den vijver, en de late weelde
van zongloed is heur haar dat ik eens streelde -
en zon en vijver blijven onbewogen.

Zoo heb ik dit geweten in mijn droomen,
en daarom zal die tuin er zijn, eens, later -
want droomen zijn op slapend levenswater
rimpeling van een golving die gaat komen.

Er zullen enkle hooge bloemen zijn en

een stilte alsof verborgen open oogen
ons aanzien en waarin ons de onbewogen
bloemen als zichtbare geheimen schijnen.

En soms zal uit het verre luide leven
een man daar komen en de stilte hooren;
hij zal een zwervend mensch zijn, en geboren
uit wat er dan van mij nog is gebleven -

het weinige in mijn leven, dat volkomen
haar waardig was en dat haar was als 't eigen;
hij zal daar wachten, en er luistrend neigen,
en peinzend gaan, en hij zal wederkomen.

En zelve zal hij nooit ten volle weten
waarom hij daar komt en er staat te wachten,
want onze liefde en ons verzworven smachten
zijn in zijn wereld dan al lang vergeten.

Maar soms zal hem de vreemde, nooit verklaarde
stem van den wind roepen, en hij zal komen,
tot hij blijft staan waar ik stond in mijn droomen,
daar in die tuin aan een stil eind der aarde.

A. Roland Holst

****

DE VLUCHTELING

O, vluchten wil ik nu naar huis
geen prikkeldraad houdt mij nog op
Vlieg, hart van mij, want ik ben vrij
Want over land en over zee wil ik naar huis,
Want over land en over zee wil ik naar huis.

Geef mij toch brood want het is ver.
En ver zal ik nog moeten gaan.
Over het strand, bergen en land
Zo vlucht ik verder, want ik wil zo graag naar huis
Zo vlucht ik verder, want ik wil zo graag naar huis.

O Christen mensen, hoort mij aan.
Gelooft, ik ben geen moordenaar.

Weest niet beducht, ik ben gevlucht
Omdat, omdat ik nimmer mensen doden kon,
Omdat, omdat ik nimmer mensen doden kon.

Altijd wordt op hem gejaagd.
Altijd vindt hij schrik en vrees.
Waar hij ook gaat, overal haat.
O mensen, hoedt u voor de man, hij is gevlucht.
O mensen, hoedt u voor de man, hij is ontvlucht.

O, nooit was iemand zo alleen.
Alleen in het land van Bertolt Brecht.
Hij geeft het op, hem wacht de strop.
Ook nu, ook nu heeft de SS het laatste woord.
Ook nu, ook nu heeft de SS het laatste woord.

Javocos Kambanelis

Vertaling Lennart Nijgh

******

Αλέξανδρε (Όταν χτυπήσεις δυο φορές)

Παιδιά σηκωθείτε να βγούμε στους δρόμους
γυναίκες και άνδρες με όπλα στους ώμους
στο τίμιο λάβαρο πάντα πιστοί
στη σάλπιγγα πλάι που μας προσκαλεί

Όταν χτυπήσεις δυο φορές
ύστερα τρεις και πάλι δυο
Αλέξανδρέ μου
Θα `ρθω για να σ’ ανοίξω
Θα σου `χω φαγητό ζεστό
Θα σου `χω ρούχο καθαρό
Γωνιά για να σε κρύψω

Παιδιά σηκωθείτε να βγούμε στους δρόμους
γυναίκες και άνδρες με όπλα στους ώμους
στο τίμιο λάβαρο πάντα πιστοί
στη σάλπιγγα πλάι που μας προσκαλεί

Όταν χτυπήσεις δυο φορές
ύστερα τρεις και πάλι δυο
Αλέξανδρέ μου

Θα δω το πρόσωπό σου
Στα μάτια κρύβεις δυο φωτιές
στα στήθη σου χίλιες καρδιές
μετράνε τον καημό σου

Παιδιά σηκωθείτε να βγούμε στους δρόμους
γυναίκες και άνδρες με όπλα στους ώμους
στο τίμιο λάβαρο πάντα πιστοί
στη σάλπιγγα πλάι που μας προσκαλεί

Όταν χτυπήσεις δυο φορές
ύστερα τρεις και πάλι δυο
Αλέξανδρέ μου
σκέφτομαι το φευγιό σου
Σε βλέπω σε κελί στενό
να σέρνεις πρώτος το χορό
πάνω στο θάνατό σου

Mikis Theodorakis - liederen

Alexander (When you knock twice)

Children rise to flood the streets
women and men with guns on their shoulders
at the sacred pennon(national flag) forever faithful
towards the trumpet that is inviting us

When you knock twice
then three and again twice
My Alexander
I will come to open the door
I will have for you warm food
I will have for you clean clothes
A hiding hole to hide you away

Children rise to flood the streets
women and men with guns on their shoulders
at the sacred pennon(national flag) forever faithful
towards the trumpet that is inviting us

When you knock twice
then three and again twice
My Alexander
I shall see your face
In your eyes you hide two fires

in your breasts a thousand hearts
that count your sorrows

Children rise to flood the streets
women and men with guns on their shoulders
at the sacred pennon(national flag) forever faithful
towards the trumpet that is inviting us

When you knock twice
then three and again twice
My Alexander
I am thinking of your escape
I can see you in a narrow cell
to start first the dance
for your impending death.

****

Het Leven

Ik stond toen in mijmerij
aan het scheemrende strand van de zee -
de wereld was achter mij,
en de zon zonk voor mij naar zee -
en tusschen de zon en mij
zong de groote zang van de zee.

Er kwamen toen mannen aan
en zij maakten muziek in een rij -
er kwamen ook kinderen aan,
die dansten er huppelend bij -

En ik hoorde de maat van het lied,
die was niet droef en niet blij
want eentonige lach en verdriet
dansten er zij aan zij.

O, dat was de vreemde mineur
van het eeuwige scheemrende wee -
en blij met die droeve mineur
dansten de kinderen mee -
en langzaam verging alle kleur
want de zon zonk in zee.

Toen stierf ook de melodij

en de dans in de schemering mee -

ineens leek het jaren voorbij
dat lied en die dans bij de zee -

o, mijn woelende mijmerij
bij het ruischen dier eeuwige vrêe

en de wereld was achter mij
en de zon zonk weg in de zee -

en tusschen haar graf en mij
zong de groote stem van de zee.

A. Roland Holst

*****

In Memoriam P.v.E.

Voor zijne Moeder

Wat weten wij van nu tot aan dit sterven
dan dat de bloemen welken in de gaarde -
dan dat we elkander in de donkere aarde
neerleggen, eenzaam - en weer verder zwerven?

Wat weten wij dan dat hij witte bloemen
gevraagd heeft toen hij wit en stil ging worden -
omdat de rozen van zijn bloed verdorden?
omdat geen stem zijn vrede meer kon noemen?

O, vreemd vermoeden, dit: te zijn vergeten
het wonder dat zijn sterven kwam behoeden -
wat weten wij dan dat ons schoonst vermoeden
schoon is omdat wij nimmer kunnen weten.

En is dit verward zien, en dit gebroken
tumult van stemmen in het luide, leege,
iets bij het lied waarvan zijn lippen zwegen?
iets bij het licht waarvoor zijn oogen loken?

En toen de lelie van zijn witte zwijgen
door stilte's handen is omhoog genomen,
wisten wij hem voorbij ons verste droomen

voorgoed, en hoog boven ons duister zwijgen.

Achter zijn rusten stond het venster open
naar stille dennen en een ijlen hemel,
en er was geen geluid meer, geen gewemel
van kleuren, en geen leed meer, en geen hopen -

Neen, niets meer dan zijn stilte waar wij zwegen
en hand in hand naar de ijle hemel zagen,
tot wij nog eenmaal uit het licht der dagen
ons naar de schemer van zijn stilte negen.

A. Roland Holst

*****

Zu einer Totenfeier für Arnold Böcklin

Nun schweig, Musik! Nun ist die Szene mein,
Und ich will klagen, denn mir steht es zu!
Von dieser Zeiten Jugend fließt der Saft
In mir; und er, des Standbild auf mich blickt,
War meiner Seele so geliebter Freund!
Und dieses Guten hab ich sehr bedurft,
Denn Finsternis ist viel in dieser Zeit,
Und wie der Schwan, ein selig schwimmend Tier,
Aus der Najade triefend weißen Händen
Sich seine Nahrung küßt, so bog ich mich
In dunklen Stunden über seine Hände
Um meiner Seele Nahrung: tiefen Traum.
Schmück ich dein Bild mit Zweig und Blüten nur?
Und du hast mir das Bild der Welt geschmückt
Und aller Blütenzweige Lieblichkeit
Mit einem solchen Glanze überhöht,
Daß ich mich trunken an den Boden warf
Und jauchzend fühlte, wie sie ihr Gewand
Mir sinken ließ, die leuchtende Natur!
Hör mich, mein Freund! Ich will nicht Herolde
Aussenden, daß sie deinen Namen schrein
In die vier Winde, wie wenn Könige sterben:
Ein König läßt dem Erben seinen Reif
Und einem Grabstein seines Namens Schall.
Doch du warst solch ein großer Zauberer,
Dein Sichtbares ging fort, doch weiß ich nicht,
Was da und dort nicht alles von dir bleibt,[55]

Mit heimlicher fortlebender Gewalt
Sich dunklen Auges aus der nächtigen Flut
Zum Ufer hebt – oder sein haarig Ohr
Hinter dem Efeu horchend reckt,
drum will ich
Nie glauben, daß ich irgendwo allein bin,
Wo Bäume oder Blumen sind, ja selbst
Nur schweigendes Gestein und kleine Wölkchen
Unter dem Himmel sind: leicht daß ein Etwas,
Durchsichtiger als Ariel, mir im Rücken
Hingaukelt, denn ich weiß: geheimnisvoll
War zwischen dir und mancher Kreatur
Ein Bund geknüpft, ja! und des Frühlings Au,
Siehe, sie lachte dir so wie ein Weib
Den anlacht, dem sie in der Nacht sich gab!

Ich meint um dich zu klagen, und mein Mund
Schwillt an von trunkenem und freudigem Wort:
Drum ziemt mir nun nicht länger hier zu stehen.
Ich will den Stab dreimal zu Boden stoßen
Und dies Gezelt mit Traumgestalten füllen.
Die will ich mit der Last der Traurigkeit
So überbürden, daß sie schwankend gehn,
Damit ein jeder weinen mag und fühlen:
Wie große Schwermut allem unsern Tun
Ist beigemengt.
Es weise euch ein Spiel
Das Spiegelbild der bangen, dunklen Stunde,
Und großen Meisters trauervollen Preis
Vernehmet nun aus schattenhaftem Munde!

Hugo von Hofmannsthal

****

Auf den Tod des Schauspielers Hermann Müller

Dies Haus und wir, wir dienen einer Kunst,
Die jeden tiefen Schmerz erquicklich macht
Und schmackhaft auch den Tod.

Und er, den wir uns vor die Seele rufen,
Es war so stark! Sein Leib war so begabt,
Sich zu verwandeln, daß es schien, kein Netz
Vermöchte ihn zu fangen! Welch ein Wesen!

Er machte sich durchsichtig, ließ das Weiße
Von seinem Aug die tiefste Heimlichkeit,
Die in ihm schlief, verraten, atmete
Die Seele der erdichteten Geschöpfe
Wie Rauch in sich und trieb sie durch die Poren
Von seinem Leib ans Tageslicht zurück.
Er schuf sich um und um, da quollen Wesen
Hervor, kaum menschlich, aber so lebendig –
Das Aug bejahte sie, ob nie zuvor
Dergleichen es geschaut: ein einzig Blinzeln,
Ein Atemholen zeugte, daß sie waren
Und noch vom Mutterleib der Erde dampften!
Und Menschen! Schließt die Augen, denkt zurück!
Bald üppige Leiber, drin nur noch im Winkel
Des Augs ein letztes Fünkchen Seele glost,
Bald Seelen, die um sich, nur sich zum Dienst
Ein durchsichtig Gehäus, den Leib, erbauen:
Gemeine Menschen, finstre Menschen, Könige,
Menschen zum Lachen, Menschen zum Erschaudern –
Er schuf sich um und um: da standen sie.

Doch wenn das Spiel verlosch und sich der Vorhang
Lautlos wie ein geschminktes Augenlid
Vor die erstorbne Zauberhöhle legte
Und er hinaustrat, da war eine Bühne
So vor ihm aufgetan wie ein auf ewig
Schlafloses aufgerißnes Aug, daran
Kein Vorhang je mitleidig niedersinkt:
Die fürchterliche Bühne Wirklichkeit.
Da fielen der Verwandlung Künste alle
Von ihm, und seine arme Seele ging
Ganz hüllenlos und sah aus Kindesaugen.
Da war er in ein unerbittlich Spiel
Verstrickt, unwissend, wie ihm dies geschah;
Ein jeder Schritt ein tiefrer als der frühere
Und unerbittlich jedes stumme Zeichen:
Das Angesicht der Nacht war mit im Bund,
Der Wind im Bund, der sanfte Frühlingswind,
Und alle gegen ihn! Nicht den gemeinen,
Den zarten Seelen stellt das dunkle Schicksal
Fallstricke dieser Art. Dann kam ein Tag,
Da hob er sich, und sein gequältes Auge
Erfüllte sich mit Ahnung und mit Traum,
Und festen Griffs, wie einen schweren Mantel,

Warf er das Leben ab und achtete
Nicht mehr, denn Staub an seines Mantels Saum,
Die nun in nichts zerfallenden Gestalten.

So denkt ihn. Laßt ehrwürdige Musik
Ihn vor euch rufen, ahnet sein Geschick,
Und mich laßt schweigen, denn hier ist die Grenze,
Wo Ehrfurcht mir das Wort im Mund zerbricht.

Hugo von Hofmannsthal

*****

Het Eiland der Beminden

De harpen slaan, en vangen aan bijzijden
de reien der nu zingende beminden
te ruischen, en een zaligend verblinden
waait, en het bloed
wordt als een zee bevlogen, en de vloed
der dans breekt in het schuim van ijl verblijden.

Zie, de verrukten - zie, de nameloozen,
o, hart, dat nooit van de aarde dorst ontkomen;
zij hebben eenmaal roekeloos der droomen
noodweer getart,
en ingescheept op een ontredderd hart
zingende naar dit eiland zee gekozen.

O, de vergeten eeuwen na die landing...
wat zijn zij in de glinsterende tijden
van de verrukkingen, van het verblijden,
dat dezen bindt?
Hoor, achter hen, ergens in licht en wind,
jubelt de dood nog... hoor, de heldre branding...

A. Roland Holst

******

Voorzang

I

Het najaar waait de duisterende landen
regenend over, en oneindig groot
zijn de verlatenheden van den dood.
Bleek schuimt de zee over de lage stranden.

En aan het raam, denkend aan al wat vlood,
hoor ik de klacht dier eeuwen om mijn wanden.
De laatste daad viel uit mijn moede handen:
ik zie hen bleek en roerloos in mijn schoot.

Laten wij niet meer hopen, laten wij
nimmermeer smeeken, en o, niet meer smaden -
Dit is het eind, het duisterend getij
van lage wolken en de storm der bladen.
Uit onze handen zijn de laatste daden
gevallen, en de regen waait voorbij.

II

Dwazen, die duur van aardsch geluk bedongen,
dat zingend op geen sterven zich bezint:
waar het nu ritselt, daar werd eens bemind,
waar nu de raaf krast werd eenmaal gezongen.

Wij bouwen, tot het woord ons wordt ontwrongen:
de steden staan op graven in den wind.
En als vergeefschheid zich bevestigd vindt
moet nog de dood ons worden opgedrongen.

Maar wat dan van den droom? Duizenden zwerven
voorbij de wegen naar de bronzen poorten
van gindschen steilen nooit ontsloten tempel.
Doch daar ook waait de wind en heerscht het sterven,
en harten, eenmaal ruischend van geboorten,
ritselen schuw daar over duistren drempel.

III

De zilvren wind waait door den open nacht
golvend en als een zee: de schuimen slaan
op, waar de gouden duizeling blijft staan
der maan in 't deinzen van der sterren wacht.

En de aarde is leeggewaaid, naakt en veracht
teruggeworpen als een oude waan;

tusschen haar leegten en de ronde maan
waaien nog schaduwen in schuwe jacht.

Want wervelende werd van overal
zaad en het leven weggewaaid naar 't hoog en
stralend ijseinde, en nu - oneindigheid -
is er geen ding meer in dit koud heelal
dan maan en wind en mijn wijd open oogen
duizelende langs steilten van den tijd.

******

IV

Ik, die geboren ben
uit uwen schoot,
voel mij verkoren en
klaar tot uw dood.
't Eind van mijn zwerven zal
zijn als ik sterven zal
weer in uw schoot.

Maar is mijn zwerven niet
zingen naar U?
is al mijn derven niet
winnen van U?
't Einde der dingen is
eeuwig. - Mijn zingen is
sterven in U.

A. Roland Holst

******

Jeugd

I

Fragmenten

Zooals een vrouw, die hevig mint zich geeft
Zooals een vrouw, die hevig mint zich geeft
in gloeiende overgaaf van lijf en ziel
aan hem, die kwam als antwoord van haar droom,
zoo geeft ook elke dag als hij gewekt

rijst uit de slapen van het toekomst-zijn
aan die hem wekte gansch zijn levensvuur,
en gaat de tijd steeds als een minnaar voort,
die in zijn grootheid wel verlaten moet
wie van zijn liefde leefde, maar hij voert
de krachten die hij wegnam met zich mee -
en elke dag, die zoo verleden werd,
weet dat zijn levensvuur blijft voortbestaan
als deel van hem aan wien hij alles gaf,
en sterft gelukkig, zegenend den naam
van wien uit droom hem wekte tot den dood.

Gelijk de tijd op trotsveerende schreden
het hooggeheven lijf door vuur omgloord
als vorst gaat door het rijk der eeuwigheid,
en nevels scheuren voor zijn gloedvol licht,
en steeds in 't voortgaan hij de krachten neemt
van door zijn zonlicht leeggebrande dagen,
- zoo ging ook Erik's geest met hoogen tred
door de eerste grensgebieden van het rijk,
waarover hij geboren heerscher was,
en dat, hoewel nog nevelenomhuld,
hij voelde groot te zijn, en ruim, en hoog,
want zwel end woeien winden langs hem heen
vol van de wijdruischende ruimtezang,
en als zij kwamen uit het nevelrijk
dat voor zijn tocht lag, en nog immer niet
zich aan hem openbaarde, voelde hij
in 't volle, ruime van dien ademtocht

dat wat hij binnenging wel groot moest zijn
en vol van leven dat hij nog niet wist.
En steeds vroeg hij den dag, lichtende rijzend
uit nevels die zijn voortgang scheuren deed,
of hij gezien had wat daar verder was,
en of ooit bij één zon zichtbaar zou zijn
dood en de wereld van zijn menschbestaan,
of ooit een dag zou rijzen bij zijn komst
die hem zou toonen in één val van licht
wat in die raadseldichte neev'len was. -
Maar al de dagen die hij zag en vroeg
wisten geen antwoord. -

A. Roland Holst

******

Des alten Mannes Sehnsucht nach dem Sommer
Wenn endlich Juli würde anstatt März,

Nichts hielte mich, ich nähme einen Rand,
Zu Pferd, zu Wagen oder mit der Bahn
Käm ich hinaus ins schöne Hügelland.

Da stünden Gruppen großer Bäume nah,
Platanen, Rüster, Ahorn oder Eiche:
Wie lang ists, daß ich keine solchen sah!

Da stiege ich vom Pferde oder riefe
Dem Kutscher: Halt! und ginge ohne Ziel
Nach vorwärts in des Sommerlandes Tiefe.

Und unter solchen Bäumen ruht ich aus;
In deren Wipfel wäre Tag und Nacht
Zugleich, und nicht so wie in diesem Haus,

Wo Tage manchmal öd sind wie die Nacht
Und Nächte fahl und lauernd wie der Tag.
Dort wäre alles Leben, Glanz und Pracht.

Und aus dem Schatten in des Abendlichts
Beglückung tret ich, und ein Hauch weht hin,
Doch nirgend flüsterts: »Alles dies ist nichts.«

Das Tal wird dunkel, und wo Häuser sind,
Sind Lichter, und das Dunkel weht mich an,
Doch nicht vom Sterben spricht der nächtige Wind;

Ich gehe übern Friedhof hin und sehe
Nur Blumen sich im letzten Scheine wiegen,
Von gar nichts anderm fühl ich eine Nähe.

Und zwischen Haselsträuchern, die schon düstern,
Fließt Wasser hin, und wie ein Kind, so lausch ich
Und höre kein »Dies ist vergeblich« flüstern!

Da ziehe ich mich hurtig aus und springe
Hinein, und wie ich dann den Kopf erhebe,
Ist Mond, indes ich mit dem Bächlein ringe.

Halb heb ich mich aus der eiskalten Welle,
Und einen glatten Kieselstein ins Land
Weit schleudernd, steh ich in der Mondeshelle.

Und auf das mondbeglänzte Sommerland
Fällt weit ein Schatten: dieser, der so traurig
Hier nickt, hier hinterm Kissen an der Wand?

So trüb und traurig, der halb aufrecht kauert
Vor Tag und böse in das Frühlicht starrt
Und weiß, daß auf uns beide etwas lauert?

Er, den der böse Wind in diesem März
So quält, daß er die Nächte nie sich legt,
Gekrampft die schwarzen Hände auf sein Herz?

Ach, wo ist Juli und das Sommerland!

Hugo von Hofmannsthal

******

De kleine waterplek

Soms ga ik al vermoeden, dat de zee
- omdat zij sterk verschijnt - wel mijn heel leven
de onstuimige waarheid blijven zal, waarmee
ik hier de wereld kan weerstreven
bij tij en ontij, maar dat ik ten laatste
het wezen van den grooten dood ontdek
bij de kleine waterplek,
die zoo stil den wilden avondval weerkaatste.

A. Roland Holst

*****

Een ochtend

Gouden windstilte van den tijd...
Werd eindlijk tusschen dood en leven
de lange veete van het sterven opgeheven?
O, wereld, onbegrijpelijk herleid
tot dit verhemeld vergezicht...

Wat is er dieper dan het licht
en geheimzinniger dan helderheid -

De afgrond des lichaams niet, noch welk verborgen oord
der ziel ook, noch de geest, die door geboorte of val
trotsch en rampzalig de onderwereld toebehoort
en de neerslachtigen beheerschen zal;
noch de neerslachtigen, die van hun lot
hem als de god
eeren gebukt, in oproer haten, overgloord
van den brandgloed, dien hij het licht ontstal.

Van dezen geen. Maar wel ten allen tijd
uit de' ongelijken strijd
de oogopslag van den eenzame -
o, blik,
heilige wond, die niet te heelen is,
in dit zwaar vleesch, stalende bres -
tot met een snik
heimwee, het ontoereikende, ten hemel schreit.

A. Roland Holst

******

Nog te jong

(Naar Victor Hugo)

Een aardig meisje zong. Met uitgeteerde wang
Lag, in het naast vertrek, de moeder op haar sponde,
En sloeg ter dood benauwd een hollen blik in 't ronde.
Wij zaten bij dat bed en hoorden dat gezang.

Het kind was vijf jaar oud. Het zong zo lief. Wij moesten
Wel luistren, dat de kranke 't zag.
Het meisje zong de ganse dag;
Zij lag de ganse nacht te hoesten.

Sinds gistren dekt het graf haar lief en schoon gelaat.
Het meisje zingt reeds weer. En waarom zou het zwijgen?
De droefheid is een vrucht, die God niet groeien laat
Aan nog te tere twijgen.

Nicolaas Beets

*****

Goden en zangers

Peinzend en brandend zijn de eenzamen
over de duistrende wereld verschenen;
langs de banen, die zij namen
waait het nog, en verder henen
stormt en daalt hun avondrood.
De enkelen, die hen herkenden,
hooren de wouden nog ruischen, en dwalen
westwaarts, bannend eigen ellenden
in dier grooteren verhalen
van weedom en trots en dood.

A. Roland Holst

****

Sünde des Lebens

Wie die Lieder wirbelnd erklingen!
Wie sie fiedeln, zwitschern und singen!
Wie aus den Blicken die Funken springen!
Wie sich die Glücklichen liebend umschlingen!
Jauchzend und schrankenlos,
Sorglos, gedankenlos
Dreht sich der Reigen,
Der Lebensreigen. –
Ich muß schweigen,
Kann mich nicht freuen,
Mir ist so angst ...

Finster am Bergesrand
Wandelt die Wolke,
Hebt sich des Herren Hand
Dräuend dem Volke:
Und meine Augen, sie sehens alleine,
Und meine Sorgen verstehens alleine ...
Es fiel auf mich in der schweigenden Nacht,
Und es läßt mich nicht los,
Wie dumpfer hallender Glockenlaut,

Es folgt mir durch die Frühlingspracht,
Ich hör es durch der Wellen Getos:
Ich habe den Frevel des Lebens geschaut!

Ich sah den Todeskeim, der aus dem Leben sprießt,
Das Meer von Schuld, das aus dem Leben fließt,
Ich sah die Fluten der Sünden branden,
Die wir ahnungslos begehen,
Weil wir andere nicht verstanden,
Weil uns andere nicht verstehen.

O flöge mein Wort von Haus zu Haus,
Dröhnend wie eherne Becken,
Gellend durch das Alltagsgebraus,
Die Welt aus dem Taumel zu wecken,
Mit bebendem Halle
Zu fragen euch alle:

Dichter im Lorbeerkranz,
Betrogner Betrüger,
Wärmt dich dein Ruhmesglanz,
Macht er dich klüger?!
Deuten willst du das dämmernde Leben,
Im Herzen erlösen das träumende Streben?

Kannst du denn noch verstehen,
Was du selber gestern gedacht,
Kannst du noch einmal fühlen
Den Traum der letzten Nacht?
Wenn deine Seele weinet,
Weißt du denn auch warum?
Dir ahnt und dünkt und scheinet, –
Oh, bleibe lieber stumm.

Denn was dein Geist, von Glut durchzuckt, gebar,
Eh dus gestaltet, ists schon nicht mehr wahr.
Es ward dir fremd, du kannst es nicht mehr halten,
Kennst nicht seine tötenden Gewalten:

Endlose Kreise
Ziehet das leise
Unsterbliche Wort,
Fort und fort.

Wie es tausendfach gedeutet

Irrlichtgleich die Welt verleitet,
Schmeichelnd die Seelen betöret,
Tobend die Seelen zerstöret,
Ewig seine Form vertauschend,
Durch die Zeiten vorwärtsrauschend,
Nachempfunden, nachgehallt,
Seellos wogt und weiterwallt,
Ewig unverstanden taumelt,
Ruh- und friedlos immerzu,
Deines Geists verfluchtes Kind,
Unsterblich wie du!

Gatte der jungen Frau,
Hast du es auch bedacht,
Als um dich liebelau
Rauschte die erste Nacht,
Als du sie glühend an dich drücktest,
Daß du vielleicht ihre Seele ersticktest?
Daß vielleicht, was in ihr schlief,
Nach einem Andern angstvoll rief,
Um dens ihr unbezwinglich bangte,
Nach dem ihr ganzes Sein verlangte?

Daß dein Umfangen vielleicht ein Zerbrechen,
Daß dein Recht vielleicht ein Verbrechen? ...

Nimm dich in acht!
Seltsame Kreise
Spinnen sich leise
Aus klagenden Augen
Und sie saugen
An deinem Glück!
Einen Andern
Hätten die Kreise
Golden umgeben,
Kraft ihm entzündend,
Liebe verkündend;
Dich aber quälen sie,
Schweigend erzählen sie
Dir von Entbehrung,
Die du verschuldet hast,
Dir von Entehrung,
Die du geduldet hast,
Und von Wünschen, unerfüllbar,
Und von Sehnsucht, die unstillbar

Ihr betrognes Herz durchbebt,
Wie die Ahnung des Verlornen,
Die um blasse Kinderwangen
Und um frühverwelkte Blumen
Traurig und verklärend webt.

Reicher im goldnen Haus,
Fühlst du kein Schauern?
Dringt nicht ein Stimmgebraus
Dumpf durch die Mauern?
Die da draußen frierend lungern,
Dich zu berauschen, müssen sie hungern,
Ihre gierigen Blicke suchen dich,
Ihre blassen Lippen verfluchen dich,
Und ihr Hirn mit dumpfem, dröhnendem Schlag,
Das schmiedet, das schmiedet den kommenden Tag.

Priester, du willst die Seele erkennen,
Willst Gesundes vom Kranken trennen,
Irrt dein Sinn oder lügt dein Mund?
Was ist krank?! Was ist gesund?!

Richter, eh du den Stab gebrochen,
Hat keine Stimme in dir gesprochen:
Ist das Gute denn nicht schlecht?
Ist das Unrecht denn nicht Recht?

Mensch, eh du einen Glauben verwarfst,
Weißt du denn auch, ob du es darfst?
Wärest du tief genug nur gedrungen,
Wär dir derselbe Quell nicht entsprungen?

Keiner ahnet, was er verbricht,
Keiner die Schuld und keiner die Pflicht.
Darfst du leben, wenn jeder Schritt[105]
Tausend fremde Leben zertritt,
Wenn du nicht denken kannst, nichts erspüren,
Ohne zu lügen, zu verführen!
Wenn dein bloßes Träumen Macht ist,
Wenn dein bloßes Leben Schlacht ist,
Dunkles Verderben dein dunkles Streben,
Dir selbst verborgen, so Nehmen wie Geben!

Darfst du sagen »Ich sehe«?
Dich rühmen »Ich verstehe«?

Dem Irrtum wehren,
Rätsel klären,
Du selber Rätsel,
Dir selber Rätsel,
Ewig ungelöst?!

Mensch!
Verlornes Licht im Raum,
Traum in einem tollen Traum,
Losgerissen und doch gekettet,
Vielleicht verdammt, vielleicht gerettet,
Vielleicht des Weltenwillens Ziel,
Vielleicht der Weltenlaune Spiel,
Vielleicht unvergänglich, vielleicht ein Spott,
Vielleicht ein Tier, vielleicht ein Gott.
– – – – – – – – – – – – – – –

Wohl mir, mein müder Geist
Wird wieder Staub,
Wird, wie der Weltlauf kreist,
Wurzel und Laub;
Wird sich keimenden Daseins freuen,
Frühlingstriebe still erneuen,
Saftige Früchte zur Erde streuen;
Freilich, sein spreitendes Dach zu belauben,
Wird er andern die Säfte rauben,
Andern stehlen Leben und Lust:
Wohl mir, er frevelt unbewußt!

Hugo von Hofmannsthal

*****

Najaar

De nacht vaart door de roepende kruinen heen
zwaar en onheuchelijk; ik loop beneden.
Sinds gistren is het een leven geleden
dat de zomer verdween.

Ik denk aan al wat heerschte en ziende blind
wervelend her, der, werd uiteengedwereld:
de woestheid en de moeheid dezer wereld,
aan eeuwen, aan den wind,

steden en tronen die niet meer bestaan,
aan koningen, die uit een westwaarts vluchten
omzagen naar een brandgloed in de luchten,
puinen, de wilde maan,

die boven 't onheil uitwaait en verdwijnt,
aan het teloorgaan, vreemd, gelijk de wolken
en spoorloos, van de droombevlogen volken,
aan der werelden eind -

dat eind ook, dat zich nu voorzeggen laat:
een bleek, elkander overweer aanklagen
van deze menigten in hun versagen
onder de in aantocht blinkende voorvlagen
van einde's dageraad...

en aan een oud verhaal, dat ik nog weet
van haar en mij... aan liefde en dood en droomen...
ons allen op het noodlot meegenomen
van de sombere planeet.

Adriaan Roland Holst

******

HOOGLIED

O, mijn liefde is zoeter dan honing is,
Zoals een bloem het zonlicht het liefste is.
Zo lief is hij mij, die mijn koning is.

Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief maar er is niemand die dit weet.
Ik heb hem lief.

O meisjes van Auschwitz, oh meisjes van Dachau,
Vertel me toch waar m’n liefste is,
Vertel me toch, waar m’n liefste is,
Vertel me toch, waar hij is.
Ik heb hem lief.

We hebben hem vandaag voorbij zien komen.
Van waar hij kwam kan hij nog dromen
Maar niemand weet waarheen hij gaan zal.

O, mijn liefde die alles verwarmen kan.
Zoals zijn hoofd rust in mijn linkerhand.
Zoals zijn rechter mij omarmen kan.

Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief maar er is niemand die dit weet.
Ik heb hem lief.

O meisjes van Mauthausen, oh meisjes van Belsen,
Vertel me toch waar m'n liefste is,
Vertel me toch, waar m'n liefste is,
Vertel me toch, waar hij is.
Ik heb hem lief.

We hebben hem een gele ster zien dragen.
Hij kreeg hier geen antwoord op zijn vragen.
En nooit zal hij hier een antwoord krijgen.

O, mijn liefde die alles verwarmen kan.
Zoals zijn hoofd rust in mijn linkerhand.
Zoals zijn rechter mij omarmen kan.

Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief, maar niemand weet dat hij mijn liefste is,
Ik heb hem lief maar er is niemand die dit weet.
Ik heb hem lief.

Javocos Kambanelis

Vertaling Lennart Nijgh

******

Song Of Songs (English)

Beyond the bleak and frozen square,
above the yellow linen star,
no heart will ever beat again
because the beautiful have lost
their way to paradise.
All the whys have lost their reason,
Braves the will to flight.

If there is a God in heaven,
where was he, sleeping?

Oh, children of Auschwitz,1
oh, children of Dachau,2
oh, come tell me what became of love,
oh, come tell me what became of love,
oh, come tell me what became of love.

They journey past the land of no returning
where no one could imagine or endure
and there, love begged of God
to sleep no more.

Above the tortured, blackened valleys,
beyond the northern crimson sea,
no bird could ever sing again
because the bitter moon has wept away
the summer sun.
You can rake away the ashes,
but the deed is done.

If there is a God in heaven,
where was he, sleeping?

Oh, children of Mauthausen,
oh, children of Belsen,
oh, come tell me what became of love,
oh, come tell me what became of love

If there is a God in heaven,
where was he, sleeping?

Mikis Theodorakis - liederen

******

They're Freezing Up North

in memory of Baruch Kurzweil

He gets up, walks, stands still, drops dead,
the father of some other woman.
Flicks out a long tongue from a better world,

quick as an acrobat
eerie as a demon.
Most of that history
I didn't know, didn't see.

And now in winter it's very cold here,
for some other woman, not me.
Up North babies are freezing right now,
whoever wasn't thrown into the pit,
whoever the bullets didn't hit,
gets tormented some other way.
It’s so cold in the North,
The Near North.

I want to tell him all about it.
He as a good man
before he died what you might call
an unnatural death
If the earth had been given into his hand
he would've brandished an old-fashioned sword,
and just to play it safe
pressed his hand, perhaps, to his heart.
He never would've let them start.

Who was he, what was he?
A father and master, one might say.
He stands up, falls down, passes away,
chooses to collapse then and there in slo-mo
with a joke about escorting the Sabbath Queen
after Havdalah to the Feast of the Just.
Beyond all this,
appalling pain.

What do I need them all for,
thinking about them all,
remembering them all?
Babies are freezing
in the slanted lashings of the rain.
Mothers are burning
their canvas tents
to make a nice little bonfire in winter.
He stands up, passes on and he's free.
This bloody mess
is all on my head now,
all on me.

Early November 1982

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

*****

You Can't Kill a Baby Twice

By the wastewaters of Sabra and Shatila,
there you transported human beings, respectable
quantities of human beings,
from the animal kingdom
to kingdom come.

Night after night.
First they shot
then hanged the lot,
the rest they butchered with knives.
Terror-struck women scrambled up, frantic,
on a mound of earth:
"They're butchering us down there,
in Shatila."

A thin tail of newborn moon was hanging
over the camps.
Our own soldiers lit up the place with searchlights
till it was bright as day.
"Back to the camp, marsch!" the soldier commanded
the shrieking women of Sabra and Shatila.
After all, he had his orders.
And the kids were already laid out in the fetid waters,
their mouths gaping,
at peace.
No one will harm them now.
You can't kill a baby twice.

And the moon's tail grew fuller and fuller
till it turned into a talent of gold
Those sweet soldiers of ours,
there was nothing in it for them.
Their one and only desire

was to come home in peace.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

*****

Free Associating

What does she have to say?
What does she have to say?
What else does she have to say?
She's got a perverted desire for suffering.
Well, in our country we have such lovely landscapes,
vineyards perched on the mountainside,
the shadow of clouds on the plain
and light
and a fenced-in plot of land;
and three rows of olive trees too,
uprooted as a punitive measure.
And three old women, their teeth rooted out.
Because of old age, of course, what else?
Violence isn't everything.
Why, of all things, on a bright clear Shabbat,
a perfectly happy Shabbat,
does the memory of that man
have to sneak up again, the one they beat to death?
Ye shall not kill that man and his son both in one day.

The blot of a light cloud
has settled down over the plain.
In Zikhron Ya'akov, the vineyards are bursting
with the nectar of grapes.
Our storehouses are filled with grain
our wadis with water,
but turn over any stone
and out creeps a scorpion.
The Song of Nature.
And that Arab they beat to death.
Actually broke his body with their blows.
But not in Zikhron Yaakov
and not in Mazkeret Batya,
those sleepy old towns of the Baron de Rothschild
that blend so nicely into the landscape.

What does she have to say?
What does she have to say?
She's just looking for ways to suffer,
to say a bad word.
She's not one of us,
she can't see what's good and beautiful in life.
She won't see us the way we are.
Anu banu artza:
We Came to Build the Land.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

*****

Rectangular Picture in an Oval Frame

Mosya, my boy-uncle,
you must know I wouldn't boast before you
nor act holier-than-thou.
I'm ill at ease with you
and it's more than I can bear,
keeping you alive all by myself, seventy-eight years
after your death.
You are a picture hanging in an oval frame.
The frame maker had quite a time
fitting it around the retouched rectangular photo.
And now you are hanging in a prominent place
in my room.
On purpose, so I'll be asked: Who's that?
And many do ask: Is that your father?
And I give a practiced smart-aleck answer,
not at all spontaneous:
Why on earth my father?
He's hardly even my uncle.
Which is to say: You died, struck down at a time when I
hadn't yet appeared in your mind's eye.
Maybe you'd have been too selfish (I'd rather say: touchy)
to take note of me even if you'd lived a long time
and had truly become my uncle, my love.
I think that only my father, two years your junior, loved you.
The rest found you an arrogant braggart
but do the rest matter?

Id rather have formed my own opinion
if you had only waited,
if you had managed to control the impulse
to self-destruct because of an aching mind.
Had you waited another fifteen years
you might have been steeled by my love,
the love of a baby girl
who grew and matured to a ripe old age
and still remembers you with loving-kindness
and tells who you are and what you were,
and most of all thinks that a man like you, at whatever age,
is a heartbreaker of a man.
Mosya, my uncle, nineteen, when he died heartbroken.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

ANTONIS

Er voert een stenen trap omlaag
Omlaag tussen stenen en doden.
De Wiener Graben wordt het graf
Van Partizanen en Joden.

Ze dragen de stenen op hun rug
De stenen waaraan ze bezwijken.
Uit deze hel keert niemand terug,
De levenden zijn hier al lijken.

Hier hoorde Antonis toen een stem
Waarop niemand antwoord kon geven.
O kameraad, oh kameraad,
Help mij hieruit ik wil leven.

Maar hier in de diepte van de mijn
Mag niemand om menselijkheid vragen.
Want medelijden wordt hier pijn,
Zwaarder dan steen om te dragen.

De Jood is gevallen in de mijn
en lag waar zovelen reeds lagen.
Antonis heeft zijn stem gehoord

En het dubbel gewicht toen gedragen.

Antonis is mijn naam ik draag
De last van degenen die vallen
Als je een man bent, kom omlaag
En draag deze last met ons allen

Javocos Kambanelis

Vertaling Lennart Nijgh

****

Het gestorven kind

De moeder zingt:
Ik sliep vannacht mijzelve vrij
uit wolk van dit verdriet -
tot ik, voorbij den tijd ontwaakt,
keek in een leeg gebied,
en hoorde tusschen maan en sneeuw
zijn stem, maar zag hem niet.

Hij zong; ik voelde dat hij stond
voor mij, en zag mij aan -
het werd mij daar zoo licht, ik kon
zijn zingen niet verstaan;
ik wist alleen nog dat mijn kind
zong tusschen sneeuw en maan.

Hij zong zoo ijl, hij zong zoo blij,
dat ik niet treuren mag
om hem, die zingen kan en nooit
de donkre dagen zag -
O, als wat ik hem gaf maar niet
versmaad begraven lag...

Wat ik hem gaf... neen, neen, wat hij
mij zond - o wonderlijk -
een licht blad van een roos, die bloeit
nog buiten mijn bereik:
een teeken van zijn liefde, die
mij wacht in een ver rijk.

A. Roland Holst

******

De vijftiende

Kom aan mijn hart, mijn vijftiend kind!
Ik heb u net zo lief als 't eerste;
Rijke ouderharten zijn de teerste;
En voel hoe u een vader mint.

Kom in den kring, mijn kleine pop,
De wijden kring van kleinen en groten!
Hij heeft met blijdschap zich ontsloten;
Hij neemt u met gejubel op.

Doe niet als kleine Willem deed,
Die, voor hij lopen kon of praten,
Ons zonder reden heeft verlaten
En heenging, tot ons bitter leed.

Doe wat de dochtertjes hier doen,
Die allen 't zelfde voorbeeld geven;
Blijf vriendlijk lachen, bloeiend leven,
En houd uw vaders grijsheid groen.

Nicolaas Beets (1814-1903)

uit: In mijn dichten is mijn hart (Prometheus, 2026)

******

Uit een oud dorp

Een vreemdelinge - niemand kende haar -
is op haar doortocht in dit dorp gestorven;
voor kort kwam zij alleen naar hier gezworven,
op weg waarheen - geen wist het, noch vanwaar.

De winter Hep ten einde; zacht al riep
- donker en zacht - het voorjaar door de tijden
van het vallen der avonden; men zeide
van haar, dat haar leven ten einde liep.

Doch zij had lang al kunnen gaan, zij was

enkel nog hier daar zij een ander wachtte;
zij wist zich hem te redden nu bij machte,
nu haar verlangen tot den dood genas.

Maar hij kwam niet; zij ging niet langer uit,
zij was te moe geworden om te loopen;
maar altijd liet zij haar klein venster open;
daar riep een vogel hem met blij geluid.

Maar hij kwam niet. Toen kwam haar einde: groot
scheen de maan in waar zij lag te zieltogen.
Er was niets meer buiten haar open oogen
dan het raam, open op dien lichten dood.

Zij zag ernaar, zij prevelde de naam
van den verlorene; met lange halen
en juublend uitslaan zongen nachtegalen
den dood naar binnen door het open raam.

Toen kwam, grootsch, geheimzinnig en van ver,
de wind aan door den nacht; het lied verstomde -
In den morgen, toen de menschen haar vonden,
regende het. Zij was al eeuwen her.

A. Roland Holst

******

Het onweer

Geheimer oordeel dreigend onweer duistert
uiterste kustgebieden, en de wegen
zijn stil geworden rond het afgelegen
hart, waar een eenzame nog schuilt en luistert.

Lang, zonder woord, stond hij aan 't raam, en zonder
antwoord; toen nam zijn strakke wacht een ende,
want de Verborgene sprak aarzelende
somber en peinzend in een verren donder...

En hij, die uitzag, huivert, en naar binnen
keert hij zich waar zijn stille doode neerligt,
en wacht er de uitspraak en het openend weerlicht,
en smacht dat de voltrekking moog beginnen

over zijn schuld: hij, die aan zijner droomen
duistre vervoering haar aanhankelijk leven
ontredderd in vereenzaming gedreven
prijsgaf, hij roept, dat de vergelding kome...

En hoor, als uit een voortijd wordt de bange
omtrek bevlogen, en een groot vervolgen
kondigt zijn aantocht aan, en de wind verbolgen
vlaagt om de muren om, en een wild verlangen

grijpt dezen mensch, onder te gaan, te breken
door wat haar brak, reddeloos om te komen
onder dit noodweer van der eigen droomen
terugvlaag op hemzelven, en een smeeken

breekt door hem uit, een somber alvergetend
aanroepen van den dood, en naar het westen
strekt hij zijn handen nu van daar ten leste
de ziel de duistre voortijden ontketent

over het hart, over het hart, en buiten
roepen de zwarte boomen hun ellende
noodlottig op den wind dier naderende
weerwraak, en regen vlaagt tegen de ruiten...

Toen heeft een oogenbliklijk allerzijden
ontladen licht hem ten gericht ontboden:
dat raam, en hij daarachter, en de doode
stonden ontdekt tot in het eind der tijden.

A. Roland Holst

******

De neergezondene

O, Doode, die mijn liefde meenaamt in uw dood,
waar ligt gij, dat ik weet waar ik zou willen sterven?
Mijn hart werd een gebroken hart, en al te groot
en koud wordt deze barre wereld voor mijn zwerven.

De lente, die het leven nieuw bezielen komt,
komt met dat oud lied van uw liefde mij vernielen -
Zij zingt al; maar mijn ziel, ontboden en verstomd,
daalt de onderwereld in naar de gefaalde zielen

April, 1929.

A. Roland Holst

****

Na jaren

Als ik na jaren de eenige zal wezen,
die dan nog wel eens aan haar denkt, en zacht
haar naam zegt, en haar brieven zit te lezen,
tot mild verwijt daarin hem onverwacht
van oude tranen blind maakt en hij prevelt
‘O, waarom ben je dood, zoo lang al dood,
en heb ik mij aan leven weer beneveld -’
dan bid ik nu al het ver avondrood,
dat ik dan zien zal, of de zomerregen,
die haar zoo lief was na den heeten dag,
dat zij het - ach, hoe diep al weggezegen
dan in haar doodslaap - nog bespeuren mag
als een geheim bezocht worden in droomen
bij schroomvolle omwege van oud berouw,
tot er een glimlach om haar mond gaat komen
om trouw, bezonken uit zoo lange ontrouw.

1945.

A. Roland Holst

******

In memoriam Charles Edgar du Perron et Menno ter Braak obierunt Idibus v mcmxl

I

Omdat ook hier de aan bod gekomen wereld
hun wereld brak, gingen zij, broederpaar,
- gelijk zij, door de voorvlagen omdwereld,
zich weerden naast elkander - naast elkaar
den dood in, dit bloedjaar.

Zij wisten van geen wijken, van geen zwenken,

binnen het streng perk dat het lot hun bood.
Het leven sloeg, slaags rakend met hun denken,
hen daar tot mannen, en thans heeft de dood
tot menschen hen vergroot.

En, de nacht in van zijn spoorlooze ontferming,
droeg hij, met hen, hun taal weg uit dit oord -
Haar nam hij in voorloopige bescherming:
bij hem alleen geldt van dat goede woord
de zin nog onverstoord.

Zoo is, voorzoover iets het hier nog zijn kan,
het goed, want geen van beiden was in staat
verder te leven ook maar in den schijn van
knechtschap - en dat is waar het thans om gaat
voor wie zijn van hun maat.

Hun zin was niet mijn zin, en tot de jaren
waarin wij vrienden werden, wist ik niet
dat ik eens woordvoerders zooals zij waren
met trots zou nooden binnen het gebied,
dat mij de wereld liet -

en nóg wel laat, - ik zeg het haast met schaamte,
denkend aan hen, en aan die wereld, waar
zij inderhaast niet meer dan hun geraamten
aan gunden waar zij stonden naast elkaar,
voor de afreis kant en klaar.

Dat de een den dood moest roepen, die den ander
toen snel ontbood - 't is bijzaak voor wie blijft
binnen een Troje dat ontploft in branden
en met als Helena een dor wild wijf
dat jammerschreeuwt en kijft.

Dat is wat zij, in hun perk, niet voorzagen -
noch dat de Ontembre thans tegen de Stad
haar meest gehate horden op gaat jagen:
door wat haar loochent in een wild bloedbad
stortend wat haar vergat.

Zoo bar werd de ontrouw, dat zij door bezeten
ketters haar wraak ontketent, en het haar
koud laat of dezen weten of niet weten
wat of zij doen, als zij de wereld maar

brengen in doodsgevaar.

'k Voorvoelde 't jaren lang en nu het doorbreekt
loop ik vol leven, ik sta blank en wacht
de springvloed, en mijn oog smeekt en mijn oor smeekt,
dat ik het waar mag nemen voor de nacht
valt waar het graf mij wacht.

II

Zou 't nog een wijle er helder zijn? een avondstonde
gelijk er vroeger in het leven wel eens was?
Zij komen er wellicht dan op de heimweeronde
die dooden nog wel houden, met langzame pas
aanwaden door het diepe gras.

Geslaakt uit de oude tweedracht met de wereld, komen
zij nader daar, verdiept in een nieuw vraaggesprek,
langs nog van overzee beschenen steile boomen,
naar waar, ontkomen tot den dood, ik mij uitstrek
dichtbij een ronde waterplek.

En vlijen zich na een verheugd maar onverwonderd
weerzijds verwelkomen aan mijne zijde neer
alsof er niets gebeurd was, en wij praten onder
het zwatelen dier nog verlichte populieren weer,
lachend oneenig als weleer.

Minder oneenig wel, waar denken, geen belust zijn
op eigen spel meer over, jong en eeuwenoud,
langs de grensdreven dralen blijft van dit bewustzijn,
eer het zijn verderleven zonder voorbehoud
aan de geheimen toevertrouwt.

Dan, als het gouden stervensuur die grens ten laatste
prijsgeeft, en enkel nog de boomtoppen beschijnt,
die zoo stil werden of een spiegel hen weerkaatste -
komen wij, zonder meer te spreken, overeind
en gaan tot we aan dat water zijn:

een hemeldiep betooverde afgrond: avondwolken,
ondergezonken tot een ander wereldrond
houden er het geheim van de aarde en van haar volken,
maar in een zoo oud licht, dat elk van ons doorgrondt
hoe kort de mensch er maar bestond,

en hoe bijkomstig er zijn wereld was. - Wij staren
ademloos in die spiegel van het leven neer
en worden eenzaam - en als ik, omdat de blaren
met de avond weer gaan zwatelen, mijn oogen weer
omhoogsla, zijn zij er niet meer.

III

Wat doet de ziel vooruit te droomen
op dit bar pleit? er midden in
lagen zij dood, en zonder droomen
stonden hun vrouwen midden in
een leeg begin.

Naast haar, bij hem die werd ontboden
stond ik. Streng sloot nog stugge moed
zijn mond af, als van een die noode
er dan het zwijgen maar toe doet,
omdat het moet.

Zoo ligt geen naar de ziel verloste -
daar lag een man, tot mensch vergroot,
die opkwam voor de volle kosten
zijns levens, en die stierf in nood.
Hem hield de dood

onder zegel van mond en oogen:
vlakbij nog: ontoegankelijk;
vereenzaamd; wars van mededoogen:
een nog niet buiten ons bereik
voorbeeld gelijk.

Want elk vrij mensch moet zich klaar maken
te blijven staan zooals hij lag:
binnen bereik; niet te genaken,
staande schijndood; geen schild; geen vlag:
zoo overdag.

Maar elk gaat, als de nacht komt vallen,
staan aan zijn open raam en slaat
zijn oogen op, en weet door allen
zich aangezien, en ondergaat
waar het op staat.

Dan haalt, aan ziel's nog open ramen,
tegen der horden slavenkracht
de vrije moed van den eenzame
zijn hart op aan de wereldnacht
waarin hij wacht.

Al zal het hen in schijn berouwen,
zij houden zoo - hun lot hun eer -
stand, zonder schild, maar met betrouwen.
En al gewagen zij niet meer
van God, den Heer,

Hem is dat zeker om het even
als Hij hen zoo maar houden mag.
En ik dank het, wordt mij gegeven
mijn laat leven nog zoo te leven,
dat ik mijn vriend dien onheilsdag
dood liggen zag.

1940

Adriaan Roland Holst

****

Leafy Greenery

It is the year one thousand nine hundred and ninety
according to the Western reckoning.
An unruly greenery runs over with mercy, fills the window;
flecked with scattered flowers, pinkish yellow
like the bits of an omelet that fell apart.
No big red flower erupts from that green,
a big flower is nowhere to be seen.
The year one thousand nine hundred and ninety
is not the year for big flowers.
In front of that greenery, a shutter with slats open wide,
and in front of the shutter, lace curtains
all flounces and furbelows.
That was the very worst year of my life.
And the green of the trees oozes pity
like Materna Infant Formula
(Ingredients: synthetic mother's milk, calcium and minerals).
My darling, a year of green shade and light,
a few yards of lacework and a shutter of gaping slats

do not amount to a year in the life.
In the year one thousand nine hundred and ninety
the life drained out of me
like those Dead of the Desert whose bodily fluids dried up
as they waited for rescue.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

A Northern Winter's Day

How time flies.
I didn't hear you groan
didn't see you sit on your haunches
like an Arab,
a man in a Mt. Hermon parka with helmet and socks
who doesn't really know Hebrew yet
but shares a cigarette with the SLA
salutes the company commander
and rides off on leave in an armored car
a solitary soldier,
then returns
pulls up the elastic band on his socks
and is hit at eleven o'clock in the morning
three and a half minutes before the cease-fire
or a massive artillery barrage
whatever comes first,
by whatever flies out of the barrel of a gun
of someone following an order or his heart's desire.
And someone or other, whatever his name may be,
took leave of his life at eleven o'clock in the morning
not intending to meet up with it again
in any of the possible worlds.
At the General Staff, there was general frustration
and they scrambled some planes or they didn't.
And there was great self-sacrifice
on one side or the other.

Three or four mothers were stricken with breast cancer
and at least one mother went into shock
at eleven in the morning

In Metula they prepared trays of shish kebab skewers
and Arab salad for the field reporters who were on their way.
At eleven o'clock in the morning
someone quite frontline took leave of his life
ate no lunch, ate no supper
wrote no letters, made no calls.
Dead as the dead

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

Briefing on the State of Affairs:

Beginning of Summer
At the produce stall they've got a ten-year-old working,
not one of our kids, God forbid
—one of theirs, the Arabs,
may their memory be wiped out for good.
They wanna throw us into the sea,
fat chance that's ever gonna be,
may God's mercy fall
on us and them all.
No love lost in this land
except among the young
who save up their measly shekels
to move to the States, making sure
to pack the CDs of the top singers
especially the ten in the starting lineup,
but the Jerusalem Beitar soccer team
boosts our morale
whenever they win,
but when Beitar loses
a national day of mourning is declared
in Jerusalem, City of David.
and only the Ultra-Orthodox
rejoice in the open and on the sly
and even spit on the monuments
to our beloved dead.
And you can't do a damn thing about it,
don't even try,
better shut your mouth

and who's got the strength to laugh or to cry.
the heroes are all worn out, all of them,
viped out as the carcass of an ass from Shechem.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

Upside Down and Inside Out

Purim 1996

Bomb explosion on the No. 5 bus line
Heart of freedom, heart of light
Who was dark and who was slight
Who drummed on the drummer girl
hurled her up and made her whirl
Who told us plainly: Blah blah bleep
Rouse ye from your slumber deep
On Dizengoff Square at every light
you can't go straight, you can't turn right,
and turning left? Not in this town,
the whole shebang is inside out
—this Purimfest we won't beat Haman down.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

*****

Das Mädchen und der Tod

Dies flüssig grüne Gold heißt Gift und tötet.
Wie gut es riecht: wie wenn der wilde Wind
In den Akazienbäumen irr sich fängt,
Dann geht man still im Mond auf weichen Blüten ...
Vielleicht ist Totsein solch ein lautlos Wandern
Durch fremde leere Länder ohne Schlaf,
Auf stillen Brücken über grüne Wasser
Durch lange schwarze, schweigende Alleen,
Durch Gärten, die verwildern ...
Und endlich komm ich an das Haus des Todes:

Im großen Saale ist ein großer Tisch
Aus grünem Malachit; den tragen Greifen.
Da sitzt der Tod zu Tisch und läd mich ein
Und Pagen viel mit feinen schmalen Händen
Und Schuh'n aus schwarzem Samt, die lautlos gleiten.
Die tragen wunderbare Schüsseln auf:
Ja, ganze Pfauen, Fische silberschuppig
Mit Purpurflossen, in den feinen Zähnchen
(Die sind vergoldet) stecken Lorbeerreiser
Und Trauben mit goldrotem Rost und offen
Granatäpfel, die auf weichen Kissen
Von frischen Veilchen leuchten, und der Tod
Hat einen Mantel an aus weißem Samt
Und setzt mich neben sich
Und ist sehr höflich ...

Hugo von Hofmannsthal

******

In memoriam president Roosevelt

Hem nam de Dood eer wij hem danken konden
voor wat er ons aan leven overschoot
na vijf jaar sterven, want hem nam de Dood
toen hier de eerloozen nog gewapend stonden,
die in deze eeuw van bloedend avondrood
ten tweeden male Europa's menschdom schonden.
Maar niet nam hem de Dood eer hij op aarde
zijn grootsch aandeel verdiend had in ons hart,
noch eer dat beulenvolk, van zonden zwart,
alom het puin van de eigen trots ontwaarde;
en God weet of de Dood hem niet de smart
en weedom van een derde noodweer spaarde.

1945.

A. Roland Holst

****

Tristis imago

Wat staat gij naast mijn bed, Moeder van gene zijde?

Wat doet gij in mijn kamer in de zwarte nacht?
Kan mijn bestaan zich nooit van uw bestaan bevrijden,
dat gij mijn slaap nog met uw heimelijkheid bevracht?

Wat praat gij tegen mij, Moeder van gene zijde?
Ik wíl niet wakker worden, als gij naast mij staat.
Het hart zal mij stukhameren, als ik moet lijden
het schrikkelijk verwijt op uw geblust gelaat.

Ida Gerhardt

****

Savior

There once was a man sick unto death
And his sickness waxed exceeding sore.
And he waited long for his savior to come
For he said in his heart: My savior will come.

And his brother did say: His savior will come.
And his uncle did say: His savior will come.
As to their kinsman, they paid him no heed
For they said in their hearts: His savior will come.

And so that man kept wasting away,
Wasting away from day to day.
Still he spake no ill of his brother
For he said in his heart: My savior will come.

And he lay on the bed whereon he would die
With trust in his heart: My savior will come.
All day he spake only: Savior, savior.
Who is not able to pronounce that word?

And his brother said: Indeed he will come,
This day or the next his savior will come,
I trust in my heart his savior will come.
Outside a man howled: "No savior, none!"

And the sick man kept wasting away
Yet all his refrain was: Savior, savior.
Still he would not speak ill of his brother

For he was not able to pronounce those words.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Royal Gifts

The King went down with his beloved
Down to the ship's deep hold
Down to the ship's deep hold
To choose her a gift from his treasures of gold.

-Sheba, I'll give thee horsemen and footmen,
A palace of prayer unto thee I plight,
Thy prayer unto God shall I recite,
E'en thy prayer-for love of thee.

Ivory and parrots shall I grant thee.
Elders and sages shall attend thee.
Whatever in wisdom I searched and weighed
Ill reveal unto thee-for love of thee.

Dwarfs and Cushites I shall grant thee,
Chariots of Sheba, its prince and squire.
Thy head shall wheel from my keen desire.
E'en the head stone shall I grant thee.

Chorus:
The head stone, the head stone,
Happy is he who makes it his own.

-O King, that stone is already my own,
The chariots of Sheba, its prince and squire.
My head doth wheel and whirl with desire
To stroke the head stone
To lick the head stone
To crush the head stone.

All my desire I took for my own
And by degrees my desire hath grown
Insatiable, my desire grew bold
Partaking six and sevenfold

I want the head stone
To stroke the head stone
To lick the head stone
Butt my head on the head stone.

My desire shall yet be my ruin.
Behold, the day of my death is upon me.
All my desire shall I pour before thee-
I want the head stone
To stroke the head stone
To crush the head stone.
All this is upon my head now,
My very own head
    And neck now.

I knew my desire would be my ruin.
The King is the head stone.
From the ship's deep hold to the ends of the world,
How vile a thing, his attendants are blind
Can they not see the fire
Going forth from the bramble,
Burning in their King?

The King is the head stone.

Chorus:
The head's stone, the head stone,
Woe unto him who takes it for his own.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Samen ingesneeuwd

Oud sneeuwlicht door de ontdooide ruit...
hij staarde in dat dof gloren
van wat hem restte na haar dood:
het leeg lot hem beschoren
sinds hij vergeefs de stilte bad
eens nog haar stem te hooren.

En, in een dagdroom weggevlucht,

wou hij die kust weervinden
waar zij in lust en wrok elkaar
eens kwelden en beminden;
want ook haar sterven kon die bond
van oud zeer niet ontbinden.

Naar haar terug te leve' in àl
bedwelmder toebehooren
onder dat dak van hun weleer;
haar prooi als nooit tevoren
toen zij nog leefde: wanhoop gaf
die hoop nog niet verloren.

Terug naar dat oud dorp, naar dat
leeg huis teruggezogen:
bezetene, zoo liep hij snel
en met het hoofd gebogen,
en keek pas op toen boven hem
de eerste zeemeeuwen vlogen.

En daar - in zijn verleden voor
het laatst nog zichtbaar - lagen
duinrand en dorp, toen plotseling
zijn oogen niets meer zagen
dan nacht, en in het wilde weg
van overal sneeuwvlagen...

Zachte verwarrende overval
vanuit het alvergeten
van den doodslaap, waardoor hij nu
- van geen droom meer bezeten,
geen weg meer wetend - zich verloor
in die nacht ongemeten:

weedoms domein, waar dooden wel
bij de grensovergangen
nablijven, door hun oude lust
en leed nog zoo bevangen,
dat zij hun hier nog levenden
bedwelmen met verlangen,

en hen betooveren tot zij
hun aardsche banden slaken
en, uitgetreden, doof en blind
dat grensgebied genaken

waar zij dan, nergens op bedacht,
bij hun dooden ontwaken.

Hij kwam er bij een open deur,
aan het eind van zijn krachten -
slaapzwaar leunde hij binnen, half
nog blind van die sneeuwjachten:
daar zag hij, levend, bij een schouw,
zijn doode, die hem wachtte.

Zij sloeg haar oogen op - en aan
haar blik was geen ontkomen -
en fluisterde, toen zij hem in
haar armen had genomen:
‘nu zijn wij samen ingesneeuwd -
wie had dat kunnen droomen...’

*

Heeft zij uit haar betoovering
hem toch weer prijsgegeven?
Hij weet wel beter: wat hem hier
nog rest om te beleven
aan lief en leed, waar of met wie,
het werd hem om het even.

Want wie in Weedomsland al bij
zijn dood lief heeft gelegen,
vindt hier geen wellust meer die ooit
bedwelmt tot zulk een zegen -
geen lief meer, en geen dak meer, in
geen velden meer of wegen.

1945.

A. Roland Holst

*****

Deirdre's doodsklacht

Blind als de storm die neerspringt op de waatren,
wreed als de kust die 't rots aan rots beschouwt,
norsch als het zwerk waar de onheilen vergaadren -
blindlings, en norsch, en koud...

Leeg als de zee naar alle verten heenligt,
weerloos en leeg als de getroffen zee,
wild als het schuim dat eenzaam naar de kim vliegt -
weerloos, en wild van wee...

Zoo gij en ik - o, Lot. Niets meer bestaat er.
Liefde verging, door uw geweld bespot.
Blind als de storm en ledig als het water,
Zoo gij en ik, mijn Lot.

1938.

A. Roland Holst

*****

Vraag

O, Vleuglen, niet aan bovenwolksche vuren,
maar in de rookende hitte der spelonken
verzengd... en, Stem, niet in een licht vervoeren
tot zwijgen zaliger dan zang gebracht,
maar heesch en beedlend nu... wordt dit de nacht?
en dit het graf: asch, en àl minder vonken?

1928.

A. Roland Holst

*****

Of Wonders beyond My Understanding

Humans who dwell in darkness and the shadow of death,
imprisoned in poverty and iron.

Perhaps in the dullness of my eye
I fail to see the difference
between an eagle in the sky
and a scapegoat in the wilderness.

My thoughts keep getting tangled back in themselves.
How easy it is
to go awry.

What I mean to say is:
Even a wing is no certainty.

Humans who dwell in darkness and the shadow of death,
imprisoned in poverty and iron-
if their souls be vexed unto death,
then shall their voices ring out
and shatter stone.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Finally I'm Talking

Yona, *shalom*, this time I'm the one who's talking and
you won't interrupt anymore.
Now, God help us, you're in the ranks of the holy and pure.
Who would've believed you'd come to this,
that you'd finally calm down.
And what a riot you stirred up when you took your leave,
each man suddenly at his brother's throat. Hitting, spitting,
and instead of you, they hung on the wall
two drawings, that's all,
to help us recall.
And they called you holy and their faces grew pale,
and they called you defiled and oh how they sighed,
and they cried Holy Holy, whore whore,
and lots of sharp teeth torethecorps limb for limb.
A sign you teally were dead this time,
A quiet cadaver,
And now they're talking you up with feigned praise,
All those heirs you left behind,
You gave them free rein
But no restraint.
And whenever your name comes up there's a scandal,
Fact or fiction, a tale to tell.
If you could only look, you would love it all,
But now, Yona, you're in an entirely condition,
you are one dead girl
You're fading and coming closer, shape-shifting,
finally you're colorless, dove white.
An involuntary nobility oozes out of you.

All of a sudden you've got manners,
you've got inhibitions.
A good little girl from a proper home
knows to keep her mouth shut.
Doesn't utter a peep.

Yona, with all your antics and peculiar disposition,
your grand masquerades
and the show with its lifelong run,
you had a death that was beautiful, human, physical
and full of grace.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Do or Die

Nights he would get roaring drunk,
spilling his glass, spattering the table;
sometimes he'd yell: Enough of this babble!
Flailing his arms around, searching for words
(now I've forgotten what it was all about,
whatever it was that got stuck in my mind).
It seems he specialized in death as a subject,
he saw his years lined up in orderly columns,
twenty years, twenty-five years,
he knew that story was exhausting itself,
would break no records, would reach no heights,
he'd slough off his years like rotten teeth.
He would bang on the table, shatter some plate,
whatever stood in his way he would smash—
twenty years, twenty-five years,
he couldn't pull himself out of despair.
He was a man of little faith.
Heroic epics were not his forte,
he wouldn't even pick up the Bible.
His pittance of insight came via negation.
This is no tale of the hope for redemption.
He saw his shuffling life for what it was,
laid out before him, dwindling away,
plain as a jar of pickled turnips,

till death by natural causes, sudden or protracted
But suddenly he was struck by a pang of empathy
and that was his profit for all his toil.
In the end he was buried in a potter's field
and that was his portion for all his toil.
Thus in his beginning he foresaw his end,
a life no worse than any other,
a common death and a hasty funeral.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Marina Haddad

Marina Haddad
lay alone on the bed,
on her eyes a wreath,
cinnamon on her mouth.
The field reporters and the TV corps
walked in the wrong door
and that was her only bit of luck
that night.
All the makings were there: bereavement, sorrow,
the mother a single parent,
the state of the nation as metonymy
for the fate of the individual (especially vice versa),
and no one could say for sure
if they got a sound bite of crying or not,
and Marina Haddad was quite calm
since the initial stage of death has its serenity.
She was one of a kind.
call it the luck of a goy that she alone
was not exploited
to diagnose the state of the nation
and forecast the inescapable ramifications.
Thus she lay nice and quiet
with a wreath or without
-sometimes a sheet can be an entire world.
And her mother, the single parent,
got there at four or five o'clock,
and what she endured
I'm at a loss to express

or even to fathom.
It's best not to pry into a matter
that cannot be fathomed
Heartrending suffering is suffering that rends
the heart of the sufferer
alone.
Marina Haddad lay alone on the bed,
and you could say she was one lucky girl
at least for that hour, that hour and a half.
And as to what transpired next
I have no desire to tell.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Six Hundred Thirteen
Commandments Plus One

Six hundred thirteen commandments were given to Israel
and seven to the Sons of Noah.
Even the dead are bound by one.

And the dead man came home again
To tell his sons about his death
Lest they shudder to hear another tell
That horrifying tale.

Never was there among the dead
Any who did as much
Go forth and behold the graves of the dead:
Has anyone done as much?

He sat with us, he didn't stir,
All seven mourning days.
For how could he alone find peace
And leave us to our grief?

And so he told the tale of his death,
Expounding word by word,
For he believed that if we heard
We too might be consoled

Albeit peace befits him now,
He will return if we entreat,
Never will he pass us by
Nor close his eyes to our pain;
He will shoulder an equal share
Of that horrifying tale.

Seven days and years without end,
Whene'er we demand it of him,
When we are overcome by grief,
He cannot help but come.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

What's Happening

Reuven Malka
got hold of an assault rifle.
What's happening to us?
At the first rain they handed out medals of honor
to the incredible untrainable dead.
At the first rain, another army patrol
stepped on a Czech-made mine
and guerillas trained in North Vietnam
hid out in the thicket.
What's happening to us?
Tales of heroism that rack up the medals
wreck our imagination.
What's happening?
Men who fell last spring
now seem a thousand years old.
In the desert close to Rafah,
a palm tree grew.
Strange but true.
From the legendary body of Avshalom Feinberg
Strange but true:
A state funeral awaits him.
A purple heart too.
A handshake, courtesy of the Commander in Chief.
And today the wind growls on the Golan Heights
like a rabid bitch.

What's happening to us?

In a landslide of color the world is a-whirling,
the times are a-changing
and off he goes to guard duty again, Private Malka
with his standard-issue rifle and two hand grenades.
Long may he live, Private Malka!
No more purple hearts.
No more heroic tales.
Let them get a little satisfaction,
Private Malka and his seven brothers.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

A Pure Whole Memory

Only when the face is erased
can anything here be remembered whole,
only when the face is erased
Then the lights go wild,
the colors start from their frames.
Stars plunge from their height like epileptics.
Grasses groan up out of the earth
(their growing pains greater than withering-pangs):

All those things that blind our eyes
draw back to the shadows.
So too the face.
Something stirs in the depths.

How many days
how many years, wind and weather,
have we waited for it to erupt
from the depths of the earth,
one pure whole memory
like a lily,
pale red

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

Day unto Day Uttereth Speech

As in the forests of Carmel
where my soul went out in yearning
with the wind of day,
the pines dropped their needles,
pinecones kept falling to the ground.
My house was sealed with drapes
I sewed of Cathay silk
but light kept piercing the portals,
light kept flooding the sills.

There we passed our lives
unawares,
I never set eyes on the Book of Days.
King David joined me
after he rose to return from the dead.
Day after day he would sit by my side,
when his heart was glad
he would play hymns of praise:
The heavens declare the glory of God.

As in the forests of Carmel
pinecones without measure kept falling, falling.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

****

For the Ascent of His Soul

He's dead and buried.
Dead and buried, that's that.
Dead. That's a fact.
I had a kind of story with him
once upon a time,
not really a story,
just some thing that happened.
The pupils of his eyes were translucent,
his back was bent,

even without me he had enough trouble.
I came to him on a Shabbat,
which Shabbat?
a seething hot Shabbat.
Jasmine in bloom,
wolf's milk growing wild,
you name it, dearie,
all blooming in that garden.
(The garden wasn't his.)
He had a roommate,
no assets to his name.
Flat broke, to boot.
So I came that Shabbat afternoon,
everything was set
for the chiming of the spheres.
I said I was on my way,
couldn't stick around,
had some other plans for the day.
He got desperate.
Didn't hide his despair.
Said, What will I do now?
And I thought: What will he do?
Let him do whatever he wants.
Anyway, what did I ever do to him?

In time, I saw what I did to him.
Love spurned was the very worst
of whatever befell me.
All that in good time.
Meanwhile, he got himself a wife,
sired sons,
put down roots.
The years passed over us all,
flying in low formation;
people were shot in the back, in the head.
He wasn't hit.
And now he's buried and dead,
dug under and covered up,
and there's no end
but that end.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

The Central Pillar

Among the four winds stands the central pillar,
The central pillar for all living souls,
Every soul bound in the bond of life
And the bond of life in the central pillar.

Every soul shall praise the Lord,
Shall have no end in the central pillar,
The central pillar of the rising sun,
The central pillar of the setting sun.

And every soul shall have no end
Father's soul too in the central pillar,
And Father's soul like a flower that opens
From rising sun unto setting sun.

Every soul shall praise the Lord
Praise ye the Lord in his faithful flock,
Praise ye the Lord in the bond of life,
Praise ye the Lord in the central pillar.

Every soul shall praise the Lord.
Indeed the dead praise not the Lord
Father's soul in the central pillar
And its voice goes out to the end of the world.

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

*****

Fronleichnam

Von Glockenschall, von Weihrauchduft umflossen,
Durchwogt die Straßen festliches Gepränge
Und lockt ringsum ein froh bewegt Gedränge
An alle Fenster, – deines bleibt geschlossen.

So hab auch ich der Träume bunte Menge,
Der Seele Inhalt, vor dir ausgegossen:
Du merktests kaum, da schwieg ich scheu-verdrossen,

Und leis verweht der Wind die leisen Klänge.

Nimm dich in acht: ein Tag ist schnell entschwunden,
Und leer und öde liegt die Straße wieder;
Nimm dich in acht: mir ahnt, es kommen Stunden,

Da du ersehnest die verschmähten Lieder:
Heut tönt dir, unbegehrt, vielstimmiger Reigen,
Wenn einst du sein begehrst, wird er dir schweigen.

Hugo von Hofmannsthal

*****

Leben, Traum und Tod

Leben, Traum und Tod ...
Wie die Fackel loht!
Wie die Erzquadrigen
Über Brücken fliegen,
Wie es drunten saust,
An die Bäume braust,
Die an steilen Ufern hängen,
Schwarze Riesenwipfel aufwärts drängen ...

Leben, Traum und Tod ...
Leise treibt das Boot ...
Grüne Uferbänke
Feucht im Abendrot,
Stiller Pferde Tränke,
Herrenloser Pferde ...
Leise treibt das Boot ...

Treibt am Park vorbei,
Rote Blumen, Mai ...
In der Laube wer?
Sag, wer schläft im Gras?
Gelb Haar, Lippen rot?
Leben, Traum und Tod.

Hugo von Hofmannsthal

******

Moeder

Zo lang zij rustig leeft kunnen wij haar vergeten,
ze kost ons zorg noch geld, ze doet ons nimmer zeer;
tweemaal in ’t jaar, misschien, gaan wij nog bij haar eten
en lachen als ze zegt: Het is de laatste keer.

Maar één kort spoedbericht maakt ons opnieuw tot zonen,
wat ons gewichtig werd valt plots en dwaas uiteen,
wij dachten in onze eeuw en in ons werk te wonen
tot wij beschaamd en leeg haar kleine huis betreên.

Ze heeft op ons gewacht. Tenzij ze is gestorven.
Daar ligt wie onze moeder was, het arm gezicht
waarin veel eenzaamheid berusting heeft gekorven
beschenen voor het laatst in reeds vervreemdend licht.

Dat wij voorgoed alleen zijn thans, dat alle bronnen
vervloeien in de tijd, bedroeft ons hart zo niet.
Maar dat onze overmoed zich nimmer heeft bezonnen
over haar eenzaamheid, dit wordt ons taaist verdriet.

Karel Jonckheere

*****

Der Schatten eines Toten ...

Der Schatten eines Toten fiel auf uns
Und einer Künstlerseele letzter Kampf,
Der Seele, die sich sterben zugesehn
Und die noch malen wollte ihren Krampf.

Und uns durchzitterte die böse Gier,
Nachzuempfinden dieses Toten Graun,
Als könnten wir durch sein gebrochnes Aug
Die tiefgeheimen Lebensgründe schaun.

Und wie ein Sterbender sich stöhnend wälzt
Und seine Decken zuckend von sich stößt,
So hatte der rings um uns, in uns selbst
Verhüllte Qual, betäubte Qual entblößt.

Unsagbar widerwärtig quoll es auf,
Wie Wellen, Ekelwellen brachs herein,

So sinnlos leer und frierend kalt und öd,
Ein Atemzug der überreichsten Pein:

Als wär des Lebens Inhalt ausgelöscht,
Das Heiligste gelöst in Qualm und Dunst ...
Verstehn, Gestalten, Künstler sein, wozu?
Wozu denn Leben? und wozu die Kunst?

Erlognes an Erlognes, Wort an Wort
Wie bunte Steinchen aneinanderreihn!
Was wissen wir, wodurchs zusammenhält;
Und muß es so, und kann nicht anders sein?!

Und wär der Blick, mit dem wir es erschaun,
Nur unser, unser der erträumte Schein!
Er ist es nicht, und was ich denke, ist,
Ja, dieser Schrei ist Nachhall, ist nicht mein!

Nur eins ist mein, wie's auch dem Tier gehört,
Ist nicht gespenstisch, keinem nachgefühlt;
Daß mich bei deiner trostverschloßnen Angst
Ein seltsam dumpfes Mitleid hat durchwühlt.

Und daß ich, selber ohne Trost und Rat,
Dich trösten wollte, wie ein Kind ein Kind,
Das nichts von unverstandnem Kummer weiß,
Von Dingen, die unfaßbar in uns sind.

Das ist vielleicht das Letzte was uns bleibt,
Wenn der Gedanke ungedacht schon lügt:
Daß auf ein zitternd Herz das andre lauscht
Und leisen Drucks zur Hand die Hand sich fügt ...

Hugo von Hofmannsthal

******

The Coming of the Messiah

I
People stood at their doorstep all night long,
Waiting for their Messiah all night long.
They'd sold their houses to strangers with full assent:
Messiah is not like everyman that he should repent.

The Faithful:
If you do not come to us,
Who shall come?
Can we have trusted: Come thou!
And he not come?
If we've sold the household goods we owned
And all our possessions have we pawned
And all our silver bound, in hand,
As those who uproot themselves from this land—
And here we stand at the door of our home
That nevermore shall be our home
To await the coming of the guest divine,
Shall he not come?

If you do not come to us,
Who shall come?
Can we have entreated: Come thou!
And he not come?

II
At their doorstep they waited all that night
But Messiah came not to guide them aright.
Is Messiah indeed like everyman who has erred?
For did he not rue and repent of his word?

The Faithful:
Doth a dead men's field
Entrap the living?
Doth a dead men's field
Swallow up the living?
Lo, our houses now are sold,
And unto others falls our gold,
And our land like a field of the dead, 'tis true.
They are the many, and we the few.

Doth a dead men's field
Entrap the living?
Doth a dead men's field
Swallow up the living?

Dahlia Ravikovitch.

Translated from the Hebrew by Chana Bloch and Chana Kronfeld

******

6 Rouw 6 juni - 21 aug 2026

Omdat de wereld mijn huis is
heb ik tussen anderen gewoond
heb ik andere klimaten geproefd
ben ik op mijn tocht over de aarde
terug naar de boom in de avond
voor reflektie en ongebreidelde rust
sluit ik langzaam de keten van reizen
voor het licht in mij raakt uitgeblust

Shrinivási

******

Despedida

Si muero,
dejad el balcón abierto.

El niño come naranjas.
(Desde mi balcón lo veo).

El segador siega el trigo.
(Desde mi, balcón lo siento).

¡Si muero,
dejad el balcón abierto!

Frederico García Lorca

***

AFSCHEID

Als ik sterf,
laat de balkondeur open.

De jongen eet sinaasappels.
(Ik zie hem vanaf mijn balkon.)

De maaier maait het graan.
(Ik hoor het vanaf mijn balkon.)

Als ik sterf,
laat de balkondeur open!

Frederico García Lorca

vertaling Bart Vonck

******
Suicidio

Quizás fue por no saberte la geometría.

El jovencillo se olvidaba.
Eran las diez de la mañana.

Su corazón se iba llenando,
de alas rotas y flores de trapo.

Notó que ya no le quedaba,
en la boca más que μna palabra.

Y al quitarse los guantes, caía,
de sus manos, suave, ceniza.

Por el balcón se veía una torre.
Él se sintió balcón y torre.

Vio, sin duda, cómo le miraba
el reloj detenido en su caja.

Vio su sombra tendida y quieta,
en el blanco diván de seda.

Y el joven rígido, geométrico,
con un hacha rompió el espejo,

Al romperlo, un gran chorro de sombra,
inundó la quimérica alcoba.

Frederico García Lorca

*****

ZELFMOORD

(Misschien omdat je niet goed was in meetkunde)

De jongen viel in zwijm.
Om tien uur 's ochtends.

Zijn hart liep vol
gebroken vleugels en voddige bloemen.

Hij merkte dat er op zijn mond
nog maar een woord overbleef.

En toen hij zijn handschoenen uittrok,
viel er zachte as uit zijn handen.

Vanaf het balkon zag je een toren.
Hij voelde zich zowel balkon als toren.

Ongetwijfeld zag hij hoe de klok
-stokstil onder haar stolp-hem aankeek.

Hij zag zijn schaduw rustig liggen
op de witte divan van zijde.

En de stijve, meetkundige jongen
brak de spiegel met een bijl.

Bij het breken overspoelde een grote
schaduwstraal de schimmige slaapkamer.

Frederico García Lorca

vertaling Bart Vonck

******

Altijd

De aarde is zwaar, de sterren zijn ver,
en ik ben wentelensmoede,
wilde versintelen als een ster,
moet op en onder spoeden.

De zwarte, dikke wereld rond
laat ik mij onder het gaan
steigeren, kantelen op mijn mond,

opstaan en slapengaan,
opsteigeren, omkantelen op mijn mond,
opstaan, slapen gaan.

En lang nadat ik dood zal zijn
dein ik nog op en neer,
bevonden groot, bevonden klein,
een doodgewankeld heer.

Leo Vroman

*****

HET GEEFT NIET

Het geeft niet dat wij in bed doodgaan
op een schoon kussen
omringd door vrienden

Het geeft niet dat wij doodgaan
de handen op de borst gevouwen
ze zijn wat bleek
zonder schrammen, ongeboeid
zonder vlag of bedelbrief

Het geeft niet dat wij zonder ophef sterven
in een hemd zonder gaten
zonder lijfelijke bewijzen

Het geeft niet dat wij sterven met een wit kussen
en niet een trottoir onder ons hoofd
de hand in de hand van wie wij houden
met een wanhopige arts en verpleegsters om ons heen
wij kunnen alleen elegant afscheid nemen
zonder om belangrijke
dagen te geven
de wereld de wereld te laten
misschien dat ‘anderen’
haar veranderen

Mourid Barghouti

Vertaling: Kees Nijland en Asad Jaber

******

Aan de overleden, vergeten dichter

(Ter ere van de overleden, ongepubliceerde dichter)

Goed gedaan!
Je hebt gewonnen!
Je hoeft geen spijt te hebben,
jouw ongepubliceerde gedichten
-vergeet het nooit-
zijn niet begraven
zijn niet gebogen
onder de kracht van de tijd.
Als goud
blijven ze
in de aarde.
Ze blijven,
ze smelten nooit,
ze komen misschien laat,
maar ze zullen ooit
aangeboden worden
aan hun volk
om hun zoete,
eeuwige essentie te schenken.

DIMITRIS P. KRANIOTIS, Griekenland

Vertaling uit het Engels Germain Droogenbroodt

*****

VACA

a Luis Lacasa

Se tendió la vaca herida.
Árboles y arroyos trepaban por sus cuernos.
Su hocico sangraba en el cielo.

Su hocico de abejas
bajo el bigote lento de l_a baba.
Un alarido blanco puso en pie la mañana.

Las vacas muertas y las vivas,

rubor de luz o miel de est~ablo,
balaban con los ojos entornados.

Que se enteren las raíces
y aquel niño que afila su navaja
de que ya se pueden corner la vaca.

Arriba palidecen
luces y yugulares.
Cuatro pezuñas tiemblan en el aire.

Que se en tere la luna,
y esa noche de rocas amarillas
que ya se fue la vaca de ceniza.

Que ya se fue balando
por el derribo de los cielos yertos,
donde meriendan muerte los borrachos.

Frederico García Lorca

***

KOE

Voor Luis Lacasa

De gewonde koe ging liggen.
Bomen en beken klauterden op haar horens.
Haar snuit bloedde aan de hemel.

Haar bijensnuit
onder de trage snor van kwijl.
Een witte gil bracht de ochtend op de been.

De dode koeien en de levende,
blos van licht of stalhoning,
mekkerden met halfgesloten ogen.

Mogen de wortels het weten
en de jongen daar die zijn mes slijpt,
dat ze de koe al kunnen eten.

Daarboven verbleken
lichten en halsaders.

Vier hoeven trillen in de lucht.

Moge de maan het weten
en die nacht van gele rotsen
dat de koe van as al vertrok.

Dat ze al vertrok mekkerend
door het puin van verstarde hemels,
waar dronkaards zich doodvreten

Frederico García Lorca

vertaling Bart Vonck

******

Niets is wat

Heel even lijkt het. Ze draagt een groene broek en een rode jas.
Ze zou zijn langstlevende clown zijn, dacht hij. Ze neemt
zonder raken, ze kust zonder geluid

ze bergt haar doden
in de stem van de achterblijvers
ze laat hen in het zwart van de rouw.

Enkel het vel om het vel haalt het goud
de strijd is een uitvlucht
ons grote gelijk.

Dat laatste begreep hij niet helemaal. Hij liep door
het oude paradijs en zag haar weer. Geen clown
dacht hij nu, zij is mijn ballerina.

Ze knipoogt net voor hij slaapt
en alles komt goed. Hij dacht aan zijn vader en zijn moeder.
Heel even leek het.

Steven Graauwmans (1972)

uit: Niets is wat (uitgeverij P, 2026)

*****

NIÑA AHOGADA EN EL POZO

Granada y Newburg

Las estatuas sufren con los ojos por la oscuridad de los ataúdes,
pero sufren mucho más por el agua que no desemboca.
… que no desemboca.

El pueblo corría por las almenas rompiendo las cañas de los pescadores.
¡Pronto! ¡Los bordes! ¡Deprisa! Y croaban las estrellas tiernas
… que no desemboca.

Tranquila en mi recuerdo, astro, círculo, meta
lloras por. las orillas de un ojo de, caballo.
... que no desemboca.

Pero nadie en lo oscuro podrá darte distancias, 1
sino a filado límite: porvenir de diamante.
… que no desemboca

Mientras la gen te busca silencios de almohada
tú lates para siempre definida en tu anillo.
… que no desemboca.

Eterna en los finales de unas ondas que aceptan
combate de raíces y soledad prevista.
… que no desemboca

¡Ya vienen por las rampas! ¡Levántate del agua!
¡Cada punto de luz te dará una cadena!
... que no desemboca.

Pero el pozo te alarga manecitas de musgo
insospechada ondina de tu propia ignorancia.
… que no desemboca.

No, que no desemboca. Agua fija en un punto,
respirando con todos sus violines sin cuerdas
en la escala de las heridas y los edificios deshabitados.
¡Agua que no desemboca!

Frederico García Lorca

***

MEISJE VERDRONKEN IN DE PUT

Granada en Newburg

Standbeelden lijden met hun ogen in donkere doodskisten,
maar ze lijden nog meer door water dat niet in zee stroomt.
... dat niet in zee stroomt.

Het dorp holde op de kantelen en brak de rietstengels van vissers.
Vlug! Naar de randen! Haast je! En de tere sterren kwaakten.
... dat niet in zee stroomt.

Rustig in mijn herinnering, ster, cirkel, eindstreep,
huil je aan de oevers van een paardenoog.
... dat niet in zee stroomt.

Maar niemand in het donker kan je afstanden geven,
alleen geslepen grens: toekomst van diamant.
... dat niet in zee stroomt.

Terwijl de mensen stiltes van oorkussen zoeken
klop jij voor altijd omschreven in je ring.
... dat niet in zee stroomt.

Eeuwig ben je in het einde van golven die
strijd van wortels en voorziene eenzaamheid aanvaarden.
… dat niet in zee stroomt.

Ze komen al langs de leuningen! Sta op uit het water!
leder lichtpunt geeft je een ketting!
… dat niet in zee stroomt.

Maar de put reikt jou handjes van mos,
onvermoede waternimf van je eigen onwetendheid.
…dat niet in zee stroomt

Nee, dat niet in zee stroomt. Water vast op een punt,
ademend met al zijn snaarloze violen
op de toonladder van wonden en onbewoonde gebouwen.
Water dat niet in zee stroomt!

Frederico García Lorca

vertaling Bart Vonck

****

Die kind wat doodgeskiet is deur soldate in Nyanga

Die kind is nie dood nie
die kind lig sy vuiste teen sy moeder
wat Afrika skreeu; skreeu die geur
van vryheid en heide
in die lokasies van die omsingelde hart

Die kind lig sy vuiste teen sy vader
in die optog van die generasies
wat Afrika skreeu; skreeu die geur
van geregtigheid en bloed
in die strate van sy gewapende trots

Die kind is nie dood nie
nòg by Langa nòg by Nyanga
nòg by Sharpeville nòg by Orlando
nòg by die polisiestasie in Phillipi
waar hy lê met 'n koeël deur sy kop

Die kind is die skaduwee van die soldate
op wag met gewere saraseens en knuppels
die kind is teenwoordig by alle vergaderings en wetgewings
die kind loer deur die vensters van huise en in die harte van moeders
die kind wat net wou speel in die son by Nyanga, is orals
die kind wat 'n man geword het trek deur die ganse Afrika
die kind wat 'n reus geword het reis deur die hele wêreld

sonder 'n pas

Ingrid Jonker

****

OUDERDOM
Er zijn niet bestaande uitvindingen
zoals de ouderdom

Wie er naartoe gaan

nemen hun babytijd mee
pakken de vingers
met kuiltjes
en vertellen verhalen

Ze nemen hun kleine hebbelijkheden mee
trucjes om aan regels te ontsnappen
sluwe, veelbetekenende blikken
plannen voor komende dagen
verwijten aan een vriend
klachten over onverdraaglijke dingen
en personen
meningen over een eerdere bijeenkomst
of over de volgende verkiezingen

Ik heb gezien dat ze
tot op hun doodsbed
willen dat we met hen spelen
dat ze tegen één of andere vijand vechten
ideeën of mensen wantrouwen
dat hun handen blij de telefoon grijpen
als ze een geliefde naam horen
of
theatraal loom gebaren
"zeg dat hij slaapt"

Ze geven de gebruikelijke bevelen
pikken een sigaret van hun bezoek
die ze onder hun kussen verstoppen

Ze praten over hun plannen
ze begrijpen je niet
en maken ruzie tot je de kamer wordt uitgezet

Ze nemen hun manier om de ‘r’ te zeggen
met zich mee
en hun behoefte aan bewondering
hun gewoonte om iemand te onderbreken
ze pakken hun sloffen
hun gewoonten en geliefden
hun scheerapparaat – een poederdoos
en alles wat ze op de laatste reis
niet nodig hebben

Zelfs wij

die van hen houden
en die vanaf onze komst op de wereld
meenden dat de wereld uit hen bestond
en uit aarde, lucht en sterren
wij wilden toen het zover was
mee naar de andere wereld
net zoals wij vroeger vroegen
naar een pretpark te gaan
maar zij weigerden
met slimme uitvluchten
en om redenen die zij alleen kennen
ons mee te nemen

Mourid Barghouti

Vertaling: Kees Nijland en Asad Jaber

******

Ode aan Lieke Marsman

sommige vrouwen zijn zeldzame strijders
die onbevreesd het stormoog inlopen
aan hun zij een gratie die geen tijd erkent

sommige worden machtige moeders van gebaarde wezens
wilde bloemen
van drinkende hondjes

anderen zijn heksen die achter gordijnen heldere huivering
herintroduceren in een arena vol mannen
hier is falen geen optie

weer anderen zijn geboren als vermomde magiërs
die onverschrokken elk woord de geur van vanille geven
met een feilloze tong tegen hun gehemelte

en weer anderen zijn profeten die uitbundig spreken met de dood
terwijl zomers op hun deuren kloppen
duisternis op hun schouders fluistert

de laatste soort vrouwen die dromen van verboden affiches
in verregende steegjes
oog in oog met het sublieme

een zeldzame soort zoals jij Lieke
was ze allemaal

Nisrine Mbarki Ben Ayad

****

VENUS

Así te vi

La joven muerta
en la concha de la cama,
desnuda de flor y brisa
surgía en la luz perenne.

Quedaba el mundo,
lirio de algodón y sombra,
asomado a los cristales
viendo el tránsito infinito.

La joven muerta,
surcaba el amor or dentro.
Entre la espuma de las sábanas
se perdía su cabellera.

Frederico Garcia Lorca

*****

Venus

Zo zag ik je

Het dode meisje
in de schelp van het bed;
naakt van bloem en bries
verrees ze in onvergankelijk licht.

De wereld bleef achter,
lelie van katoen en schaduw;
en leunde door het raam
en zag de oneindige overgang.

Het dode meisje

doorsneed de liefde vanbinnen.
Haar haardos verdween
in het schuim van de lakens.

Frederico Garcia Lorca

******

Ik loop de dag in de vogels lang gezwegen
ruisen hun lied als palmen allerwegen
zuiveren de lucht van het bloederig verleden

ik loop de dag in en de karmozijnen morgen
versterkt mij als het bloed der martelaren
dat zaad en toekomst werd voor deze aarde

tot aan de dood echter overschaduwt
je dood vanaf nu, onafscheidelijk
de dag van mijn geboorte

Shrinivási

******

Lieke

Er is een vrouw die de eerste letter kende van alles,
van angst, van adem, van gewicht.
Ze wist dat een aangevochten lichaam en een uitgeputte wereld dezelfde wortels hebben. Ze tekende de verbinding. Ze gaf de lijn een naam. Wij leven nu in die naam.

Het leven ingeklapt in bundels, tijd ingeklapt in taal.
Ergens dragen planeten die wij nog geen naam hebben gegeven
een handschrift dat op het hare lijkt.
Alles wat niet meer kon, is daar toch aangekomen.

Ik zoek haar in de taal.

Gershwin Bonevacia

******

III DEBUSSY

La sombra manda a mi cuerpo
reflejos de cosas quietas.

Mi sombra va como inmenso
cínife color violeta.

Cien grillos quieren dorar
la luz de la canavera. •

Una luz nace en mi pecho,
reflejado, de la acequia.

Frederico Garcia Lorca

*****

III DEBUSSY

Mijn schaduw loopt stil
over het water van de sloot.

Door mijn schaduw zijn de kikkers
van sterren verstoken.

De schaduw biedt mijn lichaam
weerspiegelingen van kalme dingen.

Mijn schaduw loopt als een reusachtige
paarskleurige mug.

Honderd krekels willen het licht
van het rietveld vergulden.

Een licht ontstaat in mijn borst,
weerspiegeld, van de sloot.

Frederico Garcia Lorca

*****

's middags om halfvijf

de zwartkop met zijn Japans;
een spuugvlek op het asfalt,
amoebe-achtig, de lege blik

van de blaar in het midden, tot die knapt.

korporaal snedewind is in de trein
in slaap gevallen, merkt niet dat de kleur
van de gordijnen dezelfde is
als die van zijn camouflagepak.

in het eikenbos test de uil
zijn nachtkijker en doctor kraai
schiet zijwaarts de bosjes in.
een jongen zwaait naar de zeilboot,

want naar boten moet worden gezwaaid,
en het nationaal genootschap ter bescherming
van vossen begint aan zijn jaarvergadering.
terwijl de drinker in de kroeg

de olympische kringen telt van zijn laatste
biertjes op de tafel (nee, vijf?),
de man van de volkstuin op de hoek
staat als een leeuwentemmer tussen de zonnebloemen,

in het huis van de dode horlogemaker
tikken alle klokken nog steeds —
meer eeuwigheid kun je niet krijgen
's middags om halfvijf.

Jan Wagner

uit: stenen & aarde (PoëzieCentrum, 2026)

*****

NARCISO

Niño,
¡Que te vas a caer al rio!

    En lo hondo hay una rosa
    y en la rosa hay, otro río.

¡Mira aquel pájaro! ¡Mira
aquel pájaro amarillo!

    Se me han caído los ojos

dentro del agua.

¡Dios mío!
¡Que se resbala! ¡Muchacho!

…y en la rosa estoy yo mismo

Cuando se perdió en el agua,
comprendí. Pero no explico

Frederico Garcia Lorca

*****

Narcissus

Jongen.
Straks val je nog in ’t water!

In het diepe ligt een roos
en in de roos nóg een rivier.

Kijk daar, die vogel! Kijk
naar die gele vogel, daar!

Mijn ogen zijn in het water
gevallen.

Mijn God!
Hij glijdt uit! Kerel!

…en in de roos lig ikzelf.

Toen hij in het water verdween,
begreep ik. Maar verklaren, neen.

Frederico Garcia Lorca

vertaling Bart Vonck

******

wilde dood

wie aan het woord is mag uitspreken
maar je wilde zeggen dat je het niet verstaat
vanwege het verkeer dat voorbij raast
een lijst van gehechtheden
hoe je bestaat
vandaag vertrek ik met pijn in het hart maar zoek niet naar mij het is al laat
tegelijk met het afscheid ontelbare feiten
die als hyfen door zwarte aarde flitsen
in een benijdenswaardig ecologisch bindweefsel
bedoel je dat grommen op de achtergrond?
gewoon niet op letten
wat er echt toe deed bestond helemaal niet in het dagelijks leven
je duwt de gedachte weg
noem je de laag net onder het oppervlak humus?

marwin vos

******

III Calles y sueños

A Rafael R. Rapún

U pájaro de papel en el pecho
dice que el tiempo de los besos
no llegado.

Vicente Aleixandre

DANZA DE LA MUERTE

El mascarón. Mirad el mascarón
Cómo viene del África a New York

Se fueron los árboles de la pimienta,
los pequeños botones de fósforo.
Se fueron los camellos de carne desgarrada
y los valles de luz que el cisne levantaba con el pico.

Era el momento de las cosas secas,
de la espiga en el ojo y el gato laminado,
del óxido de hierro de los grandes puentes
y el definitivo silencio del corcho.

Era la gran reunión de los animales muertos,

traspasados por las espadas de la luz;
la alegría eterna del hipopótamo con las pezuñas de ceniza
y de la gacela con una siempreviva en la garganta.

En la marchita soledad sin onda
el abollado mascarón danzaba.
Medio lado del mundo era de arena
mercurio y sol dormido el otro medio.
El mascarón. ¡Mirad el mascarón!
Arena, caimán y miedo sobre Nueva York

Desfiladeros de cal aprisionaban un cielo vacío
donde sonaban las voces de los que mueren bajo el guano.
Un cielo mondado y puro idéntico a sí mismo,
con el bozo y lirio agudo de sus montañas invisibles,

acabó con los más leves tallitos del canto
y se fue al diluvio empaquetado de la savia,
a través del descanso de los últimos desfiles,
levantando con el rabo pedazos de espejo.

Cuando el chino lloraba en el tejado
sin encontrar el desnudo de su mujer
y el director del banco observando el manómetro
que mide el cruel silencio de la moneda,
el mascarón llegaba al Wall Street.

No es extraño para la danza
este columbario que pone los ojos amarillos.
De la esfinge a la caja de caudales hay un hilo tenso
que atraviesa el corazón de todos los niños pobres.
El ímpetu primitivo baila con el ímpetu mecánico,
ignorantes en su frenesí de la luz original.
Porque si la rueda olvida su fórmula,
ya puede cantar desnuda con las manadas de caballos:
y si una llama quema los helados proyectos,
el cielo tendrá que huir ante el tumulto de las ventanas.

No es extraño este sitio para la danza, yo lo digo
El mascarón bailará entre columnas de sangre y de números,
entre huracanes de oro y gemidos de obreros parados
que aullarán, noche oscura, por tu tiempo sin luces
¡oh salvaje Norteamérica!, ¡oh impúdica!, ¡Oh salvaje,
tendida en la frontera de la nieve!
El mascarón. ¡Mirad el mascarón!

¡Qué ola de fango y luciérnaga sobre Nueva York!

*

Yo estaba en la terraza luchando con la luna.
Enjambres de ventanas acribillaban un muslo de la noche.
En mis ojos bebían las dulces vacas de los cielos.
Y las brisas de largos remos
golpeaban los cenicientos cristales de Broadway.

La gota de sangre buscaba la luz de la yema del astro
para fingir una muerta semilla de manzana.
El aire de la llanura, empujado por los pastores,
temblaba con un miedo de molusco sin concha.

Pero no son los muertos los que bailan,
estoy seguro.
Los muertos están embebidos, devorando sus propias manos.
Son los otros los que bailan con el mascarón y su vihuela;
son los otros, los borrachos de plata, los hombres fríos,
los que crecen en el cruce de los muslos y Hamas duras,
los que buscan la lombriz en el paisaje de las escaleras,
los que beben en el banco de lágrimas de niña muerta
o los que comen por las esquinas diminutas pirámides del alba;

¡Que no baile el Papa!
¡No, que no baile el Papa!
Ni el Rey,
ni el millonario de dientes azules
ni las bailarinas secas de las catedrales
ni constructores, ni esmeraldas, ni locos, ni sodomitas.
Sólo este mascarón,
este mascarón de vieja escarlatina,
¡sólo este mascarón!
Que ya las cobras silbarán por los últimos pisos,
que ya las ortigas estremecerán patios y terrazas,
que ya la Bolsa será una pirámide de musgo,
que ya vendrán lianas después de los fusiles
y muy pronto, muy pronto, muy pronto.
¡Ay, Wall Street!

El mascarón. ¡Mirad el mascarón!
¡Cómo escupe veneno de bosque
por la angustia imperfecta de Nueva York!

Diciembre 1929

Frederico Garcia Lorca

***

DANCE OF DEATH

The mask. Look at the mask!
It's coming from Africa to New York!

The pepper trees are all gone,
the tiny buds of phosphorus with them.
The camels made of torn flesh are gone
and the valleys of light the swan carried in bis bill.

It was the time of dried things,
of the wheat-beard in the eye, and the flattened cat,
of rusting iron on the giant bridges
and the absolute silence of cork.

It was the grand reunion of the dead animals,
cut through by blades of light;
the eternal joy of the hippopotamus with bis hoofs of ash,
and the gazelle with an everlasting in its throat.

In the withered solitude without waves,
the dented mask was dancing.
One half of the world was made of sand,
the other half was mercury and the sun asleep.
The black mask. Look at the mask!
Sand, crocodile, and fear over New York!

*

Mountain passes of lime were walling in the empty sky;
you heard the voices of those dying under the dung of birds.
A sky, clipped and pure, exactly like itself,
with the fluff and sharp-edged lily of its invisible mountains,
has killed the most delicate sterns of song,
and gone off to the flood crowded with sap,
across the resting time of the final marchers,
lifting bits of mirror with its tail.

While the Chinaman was crying on the roof

without finding the nakedness of his wife,
and the bank president was watching the pressure-gauge
that measures the remorseless silence of money,
the black mask was arriving at Wall Street.

This vault that makes the eyes turn yellow
is not an odd place for dancing.
There is a wire stretched from the Sphinx to the safety
deposit box
that passes through the heart of all poor children.
The primitive energy is dancing with the machine energy,
in their frenzy wholly ignorant of the original light.
Because if the wheel forgets its formula,
it might as well sing naked with the herds of horses;
and if a Hame burns up the frozen plans
the sky will have to run away from the roar of the windows.

This place is a good place for dancing, I say this truth,
the black mask will dance between columns of blood and
numbers,
between downpours of gold and groans of unemployed workers
who will go bowling, dark night, through your time without
stars.·
O savage North America! shameless! savage,
stretched out on the frontier of the snow!

The black mask! Look at the black mask!
What a wave of filth and glow worms over New York!

I was out on the terrace fighting with the moon.
Swarms of windows were stinging one of the night' s thighs.
The gentle sky-cows were drinking from my eyes.
And winds with immense oars
were beating on the ash-colored lights of Broadway.

A drop of blood was looking for the light at the yolk of
the star
in order to imitate the dead seed of an apple.
A wind from the prairies, pushed along by the shepherds,
shivered with the fear of a mollusk with no shell.

But the dead are not the ones dancing,
I’m sure of that.
The dead are totally absorbed, gobbling up their own hands.
It's the others who have to dance with the black mask and its

guitar;
it's the others, men drunk on silver, the frosty men,
those who thrive at the crossroads of thighs and mineral fires,
those who are searching for the worm in the landscape of
staircases,
those who drink the tears of a dead girl in a bank vault,
or those who eat in the corners the tiny pyramids of the dawn.

I don't want the Pope to dance!
No, I don't want the Pope to dance!
Nor the King,
nor the millionaire with his blue teeth,
nor the withered dancers of the cathedrals,
nor the carpenters, nor emeralds, nor madmen, nor corn-holers.
I want this mask to dance,
this mask with its musty scarlet,
just this mask!

Because now the cobras will whistle on the highest floors,
and the stinging weeds will make the patios and terraces
tremble,
because the stock market will be a pyramid of moss,
because the jungle creepers will come after the rifles
and soon, soon, very soon!
Look out, Wall Street!

The mask, the mask. Look at the mask!
How it spits the poison of the forest
over the faulty pain of New York!l

December 1929

Frederico Garcia Lorca

vertaling Robert Bly

***

III Straten en dromen

Voor Rafael R. Rapún

Een vogel van papier op de borst
zegt dat de tijd van de kussen niet is gekomen.

Vicente Aleixandre

DANS VAN DE DOOD

Het grote masker. Kijk naar het masker
en hoe het uit Afrika naar New York komt.

Verdwenen zijn de peperboompjes,
de zwavelknopjes.
Verdwenen de kamelen met stukgereten vlees
en de lichtvalleien die de zwaan met zijn snavel optilde.

Het was het moment van de dorre dingen:
van de korenaar in het oog en de geplette kat;
van het ijzerroest op de grote bruggen
en de definitieve stilte van de kurk.

Het was de grote samenkomst van de dode dieren
door de zwaarden van het licht doorboord.
De eeuwige vreugde van het nijlpaard met z'n gespleten hoeven
van as
en van de gazel met een strobloem in zijn keel.

In de verwelkte rimpelloze eenzaamheid
danste het gedeukte masker.
De ene helft van de wereld was van zand,
van kwikzilver en slapende zon de andere helft.

Het masker. Kijk naar het masker!
Zand, kaaiman en angst over New York.

Kalken bergengtes hielden een lege hemel in hun greep
waarin de stemmen weerklonken van wie sterven onder
zeevogelmest.
Een schoongewaaide en zuivere hemel, aan zichzelf gelijk,
met het jonge dons en de spitse lelie van zijn onzichtbare bergen,
haalde de lichtste steeltjes van het lied neer
en vertrok naar de ingepakte stortvloed van het levenssap,
door de rust van de laatste profielen heen,
en met zijn staart tilde hij spiegelscherven op.

Toen de Chinees huilde op het dak
maar het naakte lijf van zijn vrouw niet vond,
en de bankdirecteur de manometer aflas

die de wrede stilte van het geld meet,
toen arriveerde het grote masker in Wall Street.

Geen vreemde plek voor de dans,
dit columbarium dat ogen geel kleurt.
Van sfinx naar schatkist loopt een strak koord
die het hart van alle arme kinderen doorboort.
Primitieve drift danst met mechanische drift
en in hun razernij kennen zij het oorspronkelijke licht niet.
Want als het rad zijn formule vergeet
kan het al naakt met de paardenkudden dansen;
en als een vlam de bevroren projecten verzengt
moet de hemel vluchten onder het tumult van vensters.

Geen vreemde plek voor de dans. Ik zeg het.
Het masker zal dansen tussen zuilen van bloed en getallen,
tussen orkanen van goud en het kermen van werkloze arbeiders
die zullen janken, donker de nacht, in je lichtloos seizoen.
O verwilderd Amerika, o zedeloze! O verwilderde!
Uitgestrekt op de sneeuwgrens.

Het masker! Kijk naar het masker!
Wat een golf van slijk en glimwormen over New York!

Ik stond op het terras met de maan te vechten.
Zwermen vensters doorzeefden een dij van de nacht.
Zachte hemelkoeien dronken uit mijn ogen
en briezen striemden met hun lange riemen
de asgrijze ruiten van Broadway.

De bloeddruppel zocht het licht van de dooier van de ster
om een dood appelpitje te veinzen.
De wind van de vlakte, door herders gestuwd,
beefde van schrik als een weekdier zonder schelp.

Maar het zijn de doden niet die dansen.
Dat weet ik zeker.
De doden staan doorweekt en vreten hun eigen handen op.
Het zijn de anderen die dansen met het masker en zijn vihuela.
Het zijn de anderen, ze zijn zilverzat, de kille mensen,
die slapen op het kruispunt van dijen en harde vlammen,
die de worm in het trappenlandschap zoeken,
die op de bank dodemeisjestranen drinken
of die in uithoeken piepkleine piramiden van dageraad eten.

De Paus mag niet dansen!
Nee, de Paus mag niet dansen!
En ook de Koning niet;
de miljonair met blauwe tanden niet,
de dorre danseressen van de kathedralen niet,
de bouwers niet, noch de smaragden, de gekken of de sodomieten.
Alleen dat masker.
Dat masker van oud scharlaken.
Alleen dat masker!

Want cobra's zullen al sissen op de laatste etages.
Want brandnetels doen al patio s en terrassen huiveren.
Want de Beurs wordt al een piramide van mos.
Want na de geweren zullen en al lianen komen
en zeer vlug, zeer vlug, zeer vlug.
Ay, Wall Street!

Het masker. Kijk naar het masker!
Zie hoe het oerwoudgif uitspuwt
over de onvoltooide angst van New York!

Frederico Garcia Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

A DEATH FORETOLD

Sometimes, the pain and the sorrow return
particularly at night.
I will grieve again and again tomorrow
for the memory of a death foretold.
I grieve again tomorrow
cull a flower across the yard
listen to the birds in the tree.

I grieve again tomorrow
for a pain that grows on
a pain a friend of my solitude
in a bed long emptied by choice;
I grieve again this grievance
immemorial for
this pain
this load under which I wreathe and grieve

Yesterday I could not go
for my obligatory walk,
instead I used the hour
to recall the lanes, the trees
the birds, the occasional snarling dog
the brown sheep in a penned field
the dwarf mango tree heavy with fruit
the martian palms tall and erect
the sentry-pines swaying
in a distant field.

I believe in the possibility of freedom
in the coming of the bees in summer
in mild winters and furious hurricanes;
I believe in the arrival of American tornadoes
before I go to hunt
on that island of youth
where I smelt the heady smell
of the wild guinea fowl
and heard her chuckle for her child
in the opening light of an April day.

I believe in hope and the future
of hope, in victory before death
collective, inexorable, obligatory;
in the enduring prospect of love
though the bed is empty,
in the child's happiness
though the meal is meagre.
I believe in light and day
beyond the tomb far from the solitude
of the womb, and the mystical might,
in the coming of fruits
the striped salmon and the crooked crab;
I believe in men and the gods
in the spirit and the substance,
in death and the reawakening
in the promised festival and denial
in our heroes and the nation
in the wisdom of the people
the certainty of victory
the validity of struggle.

Beyond the fields and the shout

of the youth, beyond the pine trees
and the gnarled mangoes
redolent of childhood and prenativity,
I am affronted by a vision
apparitional, scaly
lumbering over a wall
raising a collosal bellow.
His name is struggle.
He is may comrade and my brother
intimate, hurt, urgent
and enduring.

I will not grieve again tomorrow.
I will not grieve again

Kofi Awoonor

****

EEN VOORSPELDE DOOD

Soms komen de pijn en de zorgen terug
vooral 's nachts
Morgen zal telkens weer treuren
over de herinnering aan een voorspelde dood.
Morgen zal ik weer treuren
op het erf een bloem plukken
luisteren naar de vogels in de boom.

Ik treur morgen weer
over een pijn die doorgroeit
een pijn een vriend van mijn eenzaamheid
in een bed uit eigen wil lang verlaten;
Ik treur weer over deze treurnis
onheuglijk voor
deze pijn
deze last waaronder ik kronkel en treur

Gisteren kon ik niet naar buiten
voor mijn verplichte wandeling,
in plaats daarvan gebruikte ik het uur
om de weggetjes, de bomen op te roepen
de vogels, de enkele grommende hond
de bruine schapen op een omheind veld
de dwerg mangoboom zwaar van vruchten

de martiale palmen hoog en recht
de schildwachtsparren zwaaiend
in een afgelegen veld.

Ik geloof in de mogelijkheid van vrijheid
in de komst van de bijen als het zomert
in zachte winters en woedende orkanen;
Ik geloof in de komst van Amerikaanse tornado's
voordat ik op jacht ga
op dat eiland van mijn jeugd
waar ik de opwindende geur rook
van het wilde parelhoen
en haar hoorde klokken voor haar kind
in het eerste licht van de aprildag.

Ik geloof in hoop en de toekomst
van hoop, in overwinning voor de dood
collectief, onverbiddelijk, onvermijdelijk;
in de duurzame verwachting van liefde
al is het bed leeg,
in het geluk van het kind
al is het maal karig.
Ik geloof in het licht en de dag
achter het graf ver van de eenzaamheid
van de baarmoeder en de mystieke macht
in het rijpen van vruchten
de gestreepte zalmen de dwarse krab;
ik geloof in de mens en de goden
in de geest en de stof,
in de dood en de wederopstanding
in het beloofde feest en de ontkenning
in onze helden en de natie
in de wijsheid van het volk
de zekerheid van de overwinning
de geldigheid van de strijd.

Achter de velden en de roep
van de jeugd, achter de sparren
en de knoestige mango's
geurend naar kindertijd en ongeborenheid,
word ik getart door een spookachtig
geschubt visioen,
dat log over een muur kruipt
onder een verschrikkelijk gebrul.
Zijn naam is strijd.

Hij is mijn kameraad en mijn broeder
vertrouwd, gekwetst, ongeduldig
en duurzaam.

Ik zal morgen niet weer treuren.
Ik zal niet meer treuren.

Vertaling: Bob den Uyl

******

Regeneratie

Ieder gedicht
dat ik schrijf
is het laatste
is mijn dood.

Dan smelt mijn gezicht
bijzonder groot
uit in mijn lijf,
in mijn schoot.

Als ik wegloop
mors ik een hoop
dode manen
en kruip-organen,

en ikzelf dool,
zo dun dan
zo fijn van vrees
als een chinees
symbool
voor 'man',

(één lijn
voor gebaar
en één voor voet,
waaruit bij mij
nog wat inkt bloedt)

heen.
schaamte: het oor
groeit het eerst weer aan,
spitst, st: leest iemand dit voor?

Dan zwelt een oogbal,
ontluikt en tuurt: weent iemand al?
En dan spruit bang mijn ellendige
bonzende inwendige uit.

Om zich te bevredigen
staat daar dan
vlak achter de lezende
een geheel volledige
dodelijk vrezende

Leo Vroman.

uit: 'Uit slaapwandelen'
Amsterdam Querido 1957

******

VI

Introducción a la muerte
Poemas de la soledad en Vermont

Para Rafael Sánchez Ventura

MUERTE

A Isidoro de Blas

¡Qué esfuerzo!
¡Qué esfuerzo del caballo
por ser perro!
¡Qué esfuerzo del perro por ser golondrina!
¡Qué esfuerzo de la golondrina por ser abeja!
¡Qué esfuerzo de la abeja por ser caballo!
Y el caballo,
¡qué Hecha aguda exprime de la rosa!,
¡qué rosa gris levanta de su belfo!;
y la rosa,
qué rebaño de luces y alaridos
ata en el vivo azúcar de su tronco!;
y el azúcar,
¡qué puñalitos sueña en su vigilia!;
y los puñales diminutos
¡qué luna sin establos, qué desnudos,

piel eterna y rubor, andan buscando!
Y yo, por los aleros,
¡qué serafín de llamas busco y soy!
Pero el arco de yeso,
¡qué grande, qué invisible, qué diminuto!,
sin esfuerzo.

Frederico Garcia Lorca

*****

DEATH

For Rafael Sánchez Ventura

So much effort!
Effort the horse makes to be a dog!
Effort the dog makes to be a swallow!
Effort the swallow makes to be a bee!
Effort the bee makes to be a horse!
And the horse,
what a sharp arrow it presses out of the rose!
What a gray rose it lifts up from its teeth!
And the rose,
what a mob of lights and barks
it ties into the living sugar of its treetrunk!
As for the sugar,
what tiny daggers it dreams of while awakel!
And the tiny daggers,
what a moon without mangers, what naked bodies-
with skin eternal and blushing-they look and look for!
And I, when I am on the roof,
what a pure seraphim of fire I want to be and I am!
But this plaster arch,
how immense it is, how invisible, how tiny,
no effort at all.

Frederico Garcia Lorca

vertaling Robert Bly

***

VI Inleiding tot de dood
Gedichten van de eenzaamheid in Vermont

Voor Rafael Sánchez Ventura

DOOD

Voor Isidoro de Blas

Wat een moeite,
wat een moeite heeft het paard
om hond te worden!
Wat een moeite heeft de hond om zwaluw te worden!
wat een moeite heeft de zwaluw om bij te worden!
wat een moeite heeft de bij om paard te worden!
En het paard,
wat een scherpe pijl perst hij uit de roos!
wat een grijze roos tilt hij op met zijn snuit!
en de roos,
wat een kudde van lichten en kreten
strikt zij in de pittige suiker van haar steel!
en de suiker, van wat voor dolkjes droomt hij in zijn waken!
en de minuscule dolken,
naar wat voor maan zonder stallen, naar wat voor naakten,
eeuwige huid en glans, gaan zij op zoek!
En ik op de dakranden,
wat voor vlammende serafijn zoek en ben ik!
maar de gipsen poortboog,
zo groot, zo onzichtbaar, zo piepklein!
moeiteloos.

Frederico Garcia Lorca

vertaling Bart Vonck

******

IK HEB GEEN PROBLEMEN
Als ik naar mezelf kijk . . . ik heb geen problemen
ik zie er goed uit. Voor sommige meisjes
ben ik aantrekkelijk met mijn grijze haar
mijn bril is perfect
mijn temperatuur is precies zevenendertig graden
mijn overhemd is gestreken, mijn schoenen doen geen pijn
ik heb geen problemen

Mijn handen zijn niet gebonden. Mijn tong zwijgt nog niet

tot nu ben ik niet veroordeeld
of heb ik ontslag gekregen
ik mag mijn familieleden in de gevangenis bezoeken
en ook die in het buitenland zijn begraven
ik heb geen problemen

Het verbaasde mij niet dat mijn vriend een hoorn op zijn hoofd kreeg
ik houd van zijn gave de staart onder zijn kleren te verstoppen
en bewonder de rust van zijn klauwen
hij kan me doden, maar ik zal hem vergeven. Hij is mijn vriend
hij zal me soms pijn doen
ik heb geen problemen

De lach van de omroeper op de televisie maakt me niet ziek
ik ben eraan gewend dat mannen in kaki mensen als ik aanhouden
’s nachts en overdag daarom
heb ik mijn persoonsbewijs bij me tot in het zwembad
ik heb geen problemen

Mijn dromen namen gisteravond de nachttrein
ik kon geen afscheid van ze nemen
ik kreeg bericht dat de trein in een onbegroeide vallei was ontspoord
(van alle passagiers had alleen de machinist het overleefd!)
God zij geprezen. Ik huilde niet lang
ik heb kleine nachtmerries
ik zal die, zo God wil, tot grote dromen maken
ik heb geen problemen

Vanaf mijn geboorte kijk ik naar mezelf
als ik wanhoop, denk ik
er is leven na de dood
er is leven na de dood, ik heb geen problemen

Maar ik vraag: O God!
is er leven vóór de dood?

Mourid Barghouti

Vertaling: Kees Nijland en Asad Jaber

******

DE HOOGSTE TIJD

mama sterft en dingen gaan

stuk in mij. weet niet wat
weet niet waar. kan er
niet bij. oorverdovende stilte in me als
toen. ik val van de wip. een arm in het gips.
negen was ik en
moeder zei. niet aankomen kind. jouw
lijfje doet het voor je. herstel gebeurt vanbinnen
en kost tijd. kalendertijd. kloktijd. moeder
zei. lichaamstijd.
vandaag rinkelen belletjes
in mij.

Astrid H. Roemer

******

PAISAJE CON DOS TUMBAS Y UN PERRO ASIRIO

Amigo,
levántate para que oigas aullar
al perro asirio.
Las tres ninfas del cáncer han estado bailando,
hijo mío.
Trajeron, unas montañas de lacre rojo
y unas sábanas duras donde estaba el cáncer dormido.
El caballo tenía un ojo en el cuello
y la luna estaba en un cielo tan frío
que tuvo que desgarrarse su monte de Venus
y ahogar en sangre y ceniza los cementerios antiguos.

Amigo,
despierta, que los montes todavía no respiran
y las hierbas de mi corazón están en otro sitio.
No importa que estés lleno de agua de mar.
Yo amé mucho tiempo a un niño
que tenía una plumilla en la lengua
y vivimos cien años dentro de un cuchillo.
Despierta. Calla. Escucha. Incorpórate un poco.
En aullido
es una larga lengua morada que deja
hormigas de espanto y licor de lirios.
Ya viene hacia la roca. ¡No alargues tus raíces!
Se acerca. Gime. No solloces en sueños, amigo.

¡Amigo!

Levántate para que oigas aullar
al perro asirio.

Frederico Garcia Lorca

*****

LANDSCAPE WITH TWO GRAVES AND AN ASSYRIAN HOUND

Get up,
my fried, so you can hear the Assyrian
hound howling.
The three nymphs of cancer are already up and dancing,
my son.
They brought along mountains of red sealing-wax,
and some rough sheets that cancer slept on last night.
The neck of the horse had an eye
and the moon was up in a sky so cold
she had to rip up her own mound of Venus
and drown the ancient cemeteries in blood and ashes.

Friend,
wake up, for the hills are still not breathing,
and the grass in my heart has gone off somewhere.
It does not matter if you are full of sea-water.
I loved a child for a long time
who had a tiny feather on his tongue
and we lived a hundred years inside a knife.
Wake up. Say nothing. Listen. Sit up a little.
The bowling is a long and purple tongue leaving behind
ants of terror and lilies that make you drunk.
It’s coming near your stone now. Don't stretch out your roots!
Nearer. !t's moaning. Don't sob in your sleep, my friend.

My friend,
get up, so you can hear the Assyrian hound
howling.

Frederico Garcia Lorca

Vertaling Robert Bly

*****

LANDSCHAP MET TWEE GRAVEN EN

EEN ASSYRISCHE HOND

Vriend:
Sta op en hoor het janken
van de Assyrische hond.
De drie kankernymfen hebben gedanst,
mijn jongen.
Ze brachten bergen mee van rode zegellak
en harde lakens waarop de kanker lag te slapen.
En het paard had een oog in zijn hals
en de maan stond in zulle een kille hemel
dat zij haar venusberg uiteen moest rijten
om oude kerkhoven in bloed en as te smoren.

Vriend:
Ontwaak, want de bergen ademen nog niet
en de grassen van mijn hart groeien elders.
Het maakt niets uit dat je vol zeewater liep.
Lange tijd heb ik een kind bemind,
het had een veertje op zijn tong
en we woonden honderd jaar in een mes.
Ontwaak. Zwijg. Luister. Kom eens wat overeind.
Het janken
is een lange paarse tong
die mieren van afgrijzen en likeur van lelies afgeeft.
Het nadert al de rots. Verleng je wortels niet!
Het komt dichterbij. Het kermt. Snik niet in je dromen, vriend.

Vriend!
Sta op en hoor het janken
van de Assyrische hond.

Frederico Garcia Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

poëzie is het wonder vangen
binnen het broze omhulsel van taal

is God en het Goede ont-dekken
bevrijden uit een voortwoekerende nacht

heel duidelijk ervaar je ineens

hoe nabij de hemel dan is

heel helder in een ondeelbare sekonde
wat geluk is, wat vreugde, wat schoonheid

zijrivier ben je, een donkere kreek
waar de zee instormt als vloed

oeverloos ben je, oneindig
grenzend aan de grenzen der aarde
grenzend aan de rand van de hemel
vol, oneindig vol leven

binnen dit beloftevolle land
kun je volmaakt zijn en gelukkig

de onwetenden, de blinden ten spijt
zij voeren een halsstarrige strijd

tegen kalenders, de wereld, de zon
en dit biedt ons geen brug naar de toekomst

wie een mens verovert met angst
zal omkomen in een lawine van wanhoop

zal verzuipen in een kolk van twijfels
vereenzaamd op de kust van de dood

word wat een mens was in den beginne
waar een mens nog vertederd naar kijkt

Shrinivási

*****

Voor Lieke

er zijn verschillende manieren waarop je kan gaan
en te vroeg is er één van

als het zaallicht aangaat
staat niemand op
zolang we in dit licht versleten
pluchen blijven zitten
volgt er wellicht nog

iets wat we kunnen drukken
tegen schokkende borstkassen

we hielden je graag nog even voor onszelf
maar vandaag geloven we in een parallel universum
in leven op andere planeten

Babs Gons

****

SMOKKELEN

Ik kom eraan, ik heb mijn rugzak gevuld
Met dierbare spullen:
Medailles, postkaarten,
Een schildpadkam, foto's,
Ik neem ook deze zilveren riem mee,
Laat hen nu maar een dak op het huis leggen,
Ze waren aan het funderen toen ik wegging.
Ik kom eraan, zonder woede of verdriet,
Mijn haar golft niet in de wolken
- Ik wil geen proviand!
Zeg ik tegen moeder,
Ze gaat akkoord.
Ik kom eraan, iemand geeft me
Een geborduurde zakdoek,
Een ander een gouden munt,
Schelpen,
Oordopjes die
In iemands zak zijn blijven steken,
Iemand geeft een gescheurde vlag mee
Met belletjes, linten van kant,
Ik moet op zoek naar hun eigenaren,
Ze zijn niet van mij,
En ook niet van jou.
Zilveren bestek,
Kasjmier, tranen, ambrozijn,
(Waar vind je die in deze tijden van deze kwaliteit!
- Neem maar mee en beschouw het allemaal als een beloning,
(Dat doe ik niet!)
- Wijn kan ik niet meenemen,
Vloeistoffen zijn niet toegestaan.

Ik kom eraan, kinderen

Zwaaien me vanuit hun dromen uit,
Met hun vleugels,
… Ze vragen me hun groeten over te brengen,
Aan vogels van om en nabij dezelfde leeftijd.
Daar is de grens,
Ik tast in mijn zakken,
Zijn mijn reisdocumenten in orde?
Laten ze me echt door?
Heb ik alles wat ik nodig heb?

Een strenge cherubijn kijkt me recht in het gezicht, vraagt zich af
Of ik echt diegene ben in de tekening voor hem?
- Wat steekt er in je zak, vraagt hij.
Het spreekt vanzelf dat
ik geen koelkastmagneten kon vinden.
Daarom heb ik mijn zakken met stenen gevuld,
Die ik in de Lethe vond,
Lang hoefde ik niet te zoeken,
De rivier is er vol van,
Ik zal iedereen die nieuws wil
Een steen geven -
Of ik iemand heb gezien,
Of ik iemand niet heb kunnen zien,
Of ik iemand niet heb gezien.

-Wat heb ik bij voor jou?
De cherubijn sprak me streng toe dat
Het verboden is om scherpe dingen mee te nemen…
In een honderdste van een seconde griste ik het uit mijn jas,
Verstopte het in mijn stem en nu geef ik je het als geschenk.

Een strenge grenswachter keek me verbaasd aan:
-Ik heb er veel naar boven zien gaan,
Maar niemand die naar beneden kwam.
Had ik moeder niet tien minuten eerder gezien,
Dan had ik hetzelfde gezegd
En het tegendeel opgeschreven.

Diana Anphimiadi

Vertaling: Ingrid Degraeve

*****

AMAZONEVREEMDELINGEN

Zij zijn echt niet onder
ons de auteurs van mijn tijd en ik
ik vrees het ergste
hoe overleef ik nog 20 jaar als soort
anderen weten niet hoe
onze kuststad een nieuw ritme vond en
zingt met andere woorden dan die ooit werden verworpen
wij sloegen de taalschat om ons heen als een mantel die
warmte gaf en aanzien waar het koud
was overzee en vreemd.
Ik wil verzamelen wat zij die dood zijn articuleerden
en alles stilletjes transformeren tot geboorteplaats
geen eiland
geen kustvlakte maar
hooggebergte
geen landgenoot wil er wonen helaas
geeft te veel overzicht en inzicht en vrees.
Verslingerd geraakt aan een oorsprong die wij zoeken en maar niet vinden
hebben zij afstand genomen van mij en ons gehaat om de brokstukken
die auteurs van mijn tijd hebben gemaakt om vaderland en
moedertaal te verheffen tot een toekomst
die telt.
Wij hebben ons niet overgeleverd aan toekomstdromen
wij hebben als drenkelingen en
tegen de stroom in iets duidelijk gemaakt
iets van bestaan
waar geen bestaansgrond is.
Amazonevreemdelingen zijn wij gebleven
en voortdurend op de vlucht.
Ik weet niet waar ik mijn weerwoord kan
uitspreken
ongestraft en onbevreesd. Ik weet niet eens waar
bloedverwanten wachten en waken als een klont aarde krioelend van leven.
Sterf ik dan is een soort verdwenen.

Astrid H. Roemer

******

HOE TEM JE DE DOOD

Vergeet honden, katten, vogels,
En vooral vissen,
Herinner je je nog de vreselijke Minotaurus uit de mythologie,

Die Theseus heeft geveld?
Ik vertel jou liever
Over een pluiziger dier,
Dat ik al een tijdje probeer te temmen,
En geen minuut alleen laat.
Sinds we elkaar op een middag ontmoetten, wijk ik niet van zijn zijde,
Wanneer heb ik het voor het eerst gezien?
Weet ik dat nog?
Zeker, dat weet ik nog precies,
Op een zomermiddag,
Op een lage heuvel in het bos,
Terwijl we elkaar kussen
Met gesloten ogen.
Ik open mijn ogen
En ik kijk in je gesloten ogen,
Dat is het moment dat de Dood me te pakken krijgt,
En ik hem niet meer uit dit gedicht kan schrappen.
Ik vertrok zoals gebruikelijk,
Zei gedag, omhelsde je nog eens goed,
Kuste je op je wangen,
Ik ben thuisgekomen,
Draaide de sleutel in het slot.
Was hij het huis binnengedrongen,
Dan was het allemaal makkelijker te vatten.
Dan zou ik hem eruit kunnen gooien,
Maar ik nam hem in mijn armen,
Droeg hem voorzichtig mee naar binnen,
Wees hem het kussen van de hond toe
En de bank.
Hij palmde in een paar tellen
De medicijnkast in.
Ik heb geen idee hoe ik ervoor moet zorgen,
Wat hij moet eten zodat hij niet doodgaat.
Waar een handleiding te vinden is,
Hoeveel gedichten ik ervoor moet voordragen,
Hoeveel boze sprookjes,
‘Slaap’, zeg ik,
‘Ik ben moe, slaap,’
Ik bedek zijn opengesperde ogen
Met de palm van mijn hand.
Hij weigerde de hondenmand,
En ook het kinderbed,
Hij kroop onder mijn deken,
Klampte zich aan me vast, likte aan mijn knieën,
Hij eet ongezouten gekookte rijst,

Drinkt enkel koude melk,
(Mijn tranen zijn te zout, hij weigert ze)
’s Nachts naast mijn bed
Reikt hij soms naar de maan,
En jankt zacht vanaf het balkon,
Hij roept
Zijn soortgenoten op.
Hij trekt alle ijzer uit mijn bloed,
En strooit het als Goliatten over het Marsveld,
Als ik weg ben,
Verlang ik ernaar hem terug te zien,
Wat gedaan, ik heb me eraan gehecht,
Ik kan er niet lang zonder,
Hij heeft niets nodig, geen dierenarts, geen vaccinaties,
Uitlaten? Je hoeft het niets aan te leren en ook niet af te leren.
Soms krabt of bijt hij me lichtjes,
Maar wat dan nog
Niets,
Het is helemaal niet erg,
Volgens mij
Blijf ik in leven.

Diana Anphimiadi

Vertaling: Ingrid Degraeve

*****

Voor Lieke

Het is vrij licht nog.
Er is vrij weinig tijd in dit licht nog
om te beginnen. Vrij weinig vorm
waarin ik zeggen kan: bedankt.
Voor de variaties op de variations
on a theme en de dagen
waarop het donker niet te beschrijven is
behalve met het woord: present.
Voor het ver gesuis van Duitse Autobahn
in het vollopen van een verwarmingsbuis.
Voor wat nog ruist in alle tederheden.
Voor wat lucide was.
Voor een barmhartig vennetje.
Voor steeds maar afdalen
in Onder-Nederland.

Veel eerder: dat huisfeest op de Reguliers,
je danste.
We kregen steeds meer woorden
om verdriet te beschrijven
en we verloren de poëzie,
waarna we dingen gingen doen.
Of in Tilburg, later,
in die tuin. De lucht stil, als lucht.
We stonden in de tijd.
We hadden het ergens over.
Het was bij lange na nog geen gedicht.
En het was veel lichter nog
en er was meer begin.

Maarten van der Graaff

******

A MORTE EM PARCELAS

a Francisco Bley

A primeira vez que eu morri,
gaguejei ao amigo se se sobrevive
a essa morte em parcelas
e o amigo, já escolado
em mortandade, respondeu: sim,
se sobrevive, se atravessa o quarto
em chamas e se emerge no jardim,
chamuscado, a musselina pegada
à pele, a própria pele qual musselina,
mas vivo, ainda, ainda mais para cá
do que para o além, quando hemos
de estar não só alfabetizados
mas psiomeguizados nesse vocabulário
das perdas crescentes como as dívidas.

Isso, isto deveria servir de consolo,
como volta a primavera de Perséfone
em férias no submundo, e voltam peixes
a rios devastados, e as baleias a mares
de plástico, e até o sol volta ao Ártico
após uma noite que dura meses.
Ainda que se sinta isso como castigo.

As alegorias mais esdrúxulas
já foram usadas para essa teimosia.
As alegrias mais estapafúrdias.
Almodóvar e o coma em meio a touros,
Duras e os brotos no solo de Hiroxima.
Notem a audácia. Se se sobrevive?
Sobrevive-se.

Rá monta de novo sua carruagem,
o Cristo ressuscita, Dom Sebastião
volta. A holotúria, o rabo da lagartixa,
o braço da estrela-do-mar, etc, etc.

E Hiroxima reconstruiu-se deveras.
Taparam-se as crateras em Berlim.
Vidas individuais, vidas coletivas
que se erguem de escombros
tanto do amor quanto da guerra.

Mesmo que maremotos salguem a terra.
Notem, notem a nossa audácia.
A teimosia dos pulmões. Do coração.

Ricardo Domeneck

****

DE DOOD OP TERMIJN

voor Francis Bley

De eerste keer dat ik doodging
vroeg ik mijn vriend stamelend of
je die dood op termijn overleeft
en mijn vriend, al geschoold
in doodgaan, antwoordde: ja,
die overleef je, je loopt brandend
door de slaapkamer en duikt verkoold
op in de tuin, de mousseline plakt
aan je huid, de huid zelf net mousseline,
maar je leeft nog, je bent nog meer hier
dan aan gene zijde, als je het vocabulaire
van dat als schulden toenemende verlies
niet alleen hebt leren lezen
maar ook psychisch verwerken.

Precies, dat zou als troost moeten dienen,
zoals Persephone's lente terugkeert
uit de onderwereld, en vissen terugkeren
naar vervuilde rivieren en walvissen naar zeeën
vol plastic, en zelfs de zon naar de Noordpool
na een nacht die maanden duurt.
Zelfs al voelt dit aan als een straf.

De meest excentrieke beeldspraak
werd reeds gebruikt voor die koppigheid.
Het meest freakerige vermaak.
Almodóvar en zijn coma tussen de stieren,
Duras en de loten in de bodem van Hiroshima.
Wat een lef! Of je overleeft?
Ja, je overleeft.
De Zonnegod stapt weer in zijn wagen.
Christus verrijst, Dom Sebastião keert
weer. De zeekomkommer, de staart van de
hagedis, de arm van de zeester, enz. enz.

En Hiroshima werd daadwerkelijk herbouwd.
De bomkraters in Berlijn werden gedicht.
Afzonderlijke levens, collectieve levens
die opstaan uit de puinhopen
van zowel liefde als oorlog.

Zelfs als zeebevingen de aarde verzilten.
Wat een lef hebben wij toch, wat een lef.
De stugheid van onze longen. Van ons hart.

Vertaling: Harrie Lemmens

*****

DENKEN DAT IEMAND DIE DOOD IS DOOD IS

De nacht hangt uitgeteld boven het veld te drogen
(het is een vroege ochtend in maart).
Boeken en papieren, moe van hun stoelendans,
lezen elkaar. Afgelegde kleren leven er duchtig op los,
nemen bekende vormen aan, bekennen geur.
Prullen en plunje.

Nu denken dat iemand die dood is dood is.
Aan het glas van het oog kleeft een ontplofte gedachte.
Mijn dode valt uit zijn rol, veert op als ik denk
hem eronder te hebben. Hij is een pop
waarvan het mechaniek nog volop spant.

Blijven denken dat iemand die dood is dood is.
Gewicht verdelen over borstkas en gezicht tot
alles, tranen, wondvocht, snot, tot ook het laatste
pijpje lucht het lichaam heeft verlaten.

Knak dan het hoofd. Zie: de geest bungelt scheef
in het vierkante bakbeest van vlees.
Het is volbracht.

Neeltje Maria Min

****

DRIE CIPRESSEN

Breekbaar en ijl als een houthakkersslaapje
veilig, voorbode van wat komt
de miezerige morgen
legt geen sluier over drie cipressen op een helling
details ontkennen de gelijkheid
die schoonheid bevestigt
ik zei: ik durf niet langer te kijken
soms vervaagt de moed
soms wordt moed door schoonheid aangetast
voortdrijvende wolken
veranderen de vorm van cipressen
naar elders vliegende vogels
veranderen de stem van cipressen
de strakke daklijn erachter
versterkt het groen
sommige bomen hebben geen andere vruchten dan groen
gisteren
in mijn plotselinge vreugde
zag ik hun verheven eeuwigheid
vandaag
in mijn plotselinge droefheid
zag ik de bijl

Mourid Barghouti

Vertaling: Kees Nijland en Asad Jaber

****

PIANO

Wat is het lang geleden dat ik het zware deksel van de oude piano openklapte,
Een van de moeilijkste obstakels uit mijn kindertijd.
Klap het zo open dat je vingers niet in gevaar komen.
Wat is het lang geleden dat ik het zware deksel van de oude piano openklapte,
Een geschenk van mijn grootouders aan moeders kant,
Die niet rijk genoeg waren
Voor een piano met een zwaar opschrift in het Duits,
Zoals op Bachs graf in Leipzig.
Het zou het gedicht sieren, stond er ‘Iveria’ op de piano,
Maar in plaats daarvan was het de naam van een Russische stad.
Wat is het lang geleden dat ik het zware deksel van de oude piano openklapte,
En de witte toetsen me verlegen toelachten
Als een oude bekende die door en door oud is geworden,
En toch dankzij kunsttanden een glimlach van een kind tevoorschijn tovert.
Hoe dan ook, wat is het lang geleden
Dat ik erop lette dat er in een hoek van het huis een piano stond.
Het aantal huizen waar nog zichtbaar een piano staat, neemt af.
Wat is het lang geleden dat ik het deksel openklapte; er staat nu een verzameling potten met viooltjes op.
Ik gooi er vaak de huissleutel op, mijn zonnebril of wat wisselgeld.
Mijn kind vroeg me ooit om op de piano te spelen, eerst weigerde ik ongemakkelijk,
Maar uiteindelijk tokkelde ik er een paar kinderliedjes op,
Alsof deze vingers nooit gespeeld hadden, tussen Chopin en lentetuinen,
In tedere mineuren zwevend van de ene klank naar de andere.
Later vergat mijn kind, ook ik, het ongemak van in elkaar gezakte toetsen.
Soms staar ik naar de piano, stof ik hem af, boen ik het deksel.
Wat is het lang geleden dat ik het zware deksel van de oude piano openklapte,
Wat is het lang geleden dat ik in de droge
En allermooiste, vermoeide ogen van mijn moeder keek.

Diana Anphimiadi

Vertaling: Ingrid Degraeve

******

EEN NACHT ALS GEEN ANDER

Hij raakt de bel nauwelijks aan
of de deur opent zich
ongelooflijk langzaam
hij gaat naar binnen
en loopt naar de deur van zijn kamer
waar zijn portret naast het bed staat
waar zijn schooltas in het donker waakt
ziet hij zichzelf tussen twee dromen of vlaggen slapen
hij klopt op alle deuren – bijna – hij klopt niet
iedereen wordt verward wakker
hij is terug! Hij is er weer, roepen ze
maar horen hun kreten niet
zij steken hun armen uit om Mohammed te omhelzen
maar raken zijn schouders niet

Hij wil ze tijdens de nachtelijke beschieting vragen hoe het met hen gaat
en heeft geen stem
zij spreken zonder geluid
hij komt dichterbij, zij komen dichterbij
hij passeert hen, zij passeren hem, zij blijven schimmen tussen schimmen
en komen elkaar niet tegen
ze willen vragen of hij heeft gegeten
of hij het ’s nachts koud heeft
of de dikke aarden deken voldoende is
of de arts de kogel van de angst uit zijn hart heeft gehaald
of hij nog bang is
of hij de beide rekensommen heeft gemaakt
om de leraar de volgende morgen niet teleur te stellen en of
hij wil in alle eenvoud zeggen
ik ben gekomen om jullie te zien en gerust te zijn
ik zeg, mijn vader zal als gewoonlijk zijn bloeddrukpil vergeten
ik kom hem naar gewoonte eraan herinneren
ik zeg, mijn kussen is hier niet daar
zij zeggen, hij zegt en geen geluid
geen deurbel rinkelt
hun bezoeker ligt niet in zijn bed te slapen
en zij zien hem niet
’s morgens fluisteren de buren dat het verhaal

verbeelding is
zijn doorzeefde schooltas ligt er nog net zo bij
evenals zijn verkleurde schriften
het rouwbezoek bij zijn moeder is nog niet voorbij
verder, hoe kan een dood kind naar zijn familie gaan
als de hele nacht geschoten wordt

Mourid Barghouti

Vertaling: Kees Nijland en Asad Jaber

****

OVERWINTEREN
wakker: in een pijnbos in het noorden –
van de aarde dwingend getrommel
in de boomstam zonlicht als drank
die het ijs van het duister opzweept
terwijl het hart huilt tegen wolven

wat storm ontvreemdt is storm
met schulden van sneeuw is de winter
groter dan zijn beeldspraak
heimwee als heerser van een rijk ten onder
op zoek naar dwaling voor altijd

de zee treurt om de levenden
sterren verlichten om beurten de liefde
wie heeft alles zien gebeuren
rivier die reikhalst naar hoornspel
opstand in de boomgaard

hoor je dat? mijn geliefde
wil dat wij hand in hand oud worden
en samen met de woorden in winterslaap gaan
nieuw geweven tijd laat een doodknoop achter
of een onvoltooid gedicht

Bei Dao

Vertaling: Maghiel van Crevel

******

HOE KAN . . . ?

Hoe durft de vorm
– waarborg van verschijning –
met zijn wiskundig jasje
van maat en regel,
betwijfelen en ontmantelen
in naam van het begin
de stilte van de oorsprong?

Hoe mag wonen zich ontplooien
zonder de muren van het huis,
een vloer, een dak,
een lexicon van begrenzing,
een taal van dwang en gevang?

Hoe moet het lichaam
in beweging en vervulling
tussen rede en waanzin,
zin en onzin,
de vormoverheersende,
labyrintische ruimte
doorbreken?

Hoe zal het labyrint,
paragon van gesluierde vrijheid,
het stellen zonder dammen,
wanden, versperringen en grendels,
het verblijven vrijwaren
zonder passer en winkelhaak,
oprichten en instandhouden,
denken en ontwerpen bewaren
ondanks hinder en limiet?

Hoe mogen wij met pleinen en paleizen,
kerken, slachthuizen en musea,
de offerdieren herdenken
– koningen, schapen en criminelen –
waarvan het bloed vergoten werd?
Hoe kunnen wij toedekken
de naaktheid van de dood?

Hoe kan het wonen
ontsnappen aan de bedreiging,
aan de kwetsbaarheid van de vorm?

Albert Bontridder

******

Aanwezigheid

de kinderjaren, vol bloeiende versprekingen
we zullen het er niet meer over hebben
slenteren door het leven
kijken naar de zee achter het hek
terwijl de jaargetijden waarmee wij ons ooit verplaatsten
erin springen

de muziek is meedogenloos
het huwelijk slingert netjes rond
een levensmoe iemand
loopt naar het juiste adres
en gaat in rook op

golven van eindeloos verdriet
jagen de kinderen hun bed uit
het zonlicht verzamelt zich, valt uit elkaar
we zullen het er niet meer over hebben

Bei Dao

Vertaling: Maghiel van Crevel

*****

Zelfportret als zelf

Wat is de aard van het zelf? Ik zag vandaag
een hoestend schaap maar ik weet niet of dat enig
licht werpt op die vraag. Ook zag ik een hengst
met een erectie van een meter en het regende heel zacht.

Waarmee de afbakening en positionering van dat zelf
een aanvang neemt. Men opent zijn zintuigen
en taal schiet door de schedel. Men kijkt naar iets
en weet dat men dat zelf niet is, al blijft zoiets
onzeker sinds de diepste fysica bewees

dat een ding van vorm verandert als het waargenomen wordt
en de kijker het bekekene dus zelf bepaalt. Waarmee

de grenzen van dat zelf onmiddellijk vervagen,
het zit immers in alles wat men ziet en hoort en voelt
en proeft. Moet men zijn zintuigen dan sluiten

om dat zelf als het ware binnenboord te houden?
Maar dat zou betekenen dat wie niets meer waarneemt
het meest zijn eigen zelf is. Openbaart zich onze ware aard
dan pas in een hoopje as waarnaar geen mens meer omkijkt?

Pieter Boskma

******

Red Bird, 1964

I've only seen a dead bird up close once. It wasn't red but blue. I named it Happiness before I buried it. My child found a few sticks so we could make a cross. We dug a hole and dropped the bird in, along with a few flowers we plucked. We didn't touch the bird with our bare hands, in case death was contagious. When I put the cross into the ground, I felt that Nietzsche was wrong. Happiness isn't the feeling that power increases. The lake isn't a marketplace. The small pencil marks on the painting aren't measuring anything. Seeing the dead bird up close only made me want to cover it, not sell its feelings. I am far away from it, in another house, but I still have the bird's feelings in a small box. Each spring, I can't see the baby birds in the rafters that, when hungry, sound like death. All these months, I thought they were birds, but it turns out they were really rats. And the feelings in the small box were my own.

Victoria Chang

***

Rode Vogel, 1964

Ik heb maar eens in mijn leven een dode vogel van dichtbij gezien. Hij was niet rood maar blauw. Ik gaf hem de naam Geluk voor ik hem begroef. Mijn kind raapte wat takjes zodat we een kruis konden maken. We groeven een gat en gooiden de vogel erin, met wat bloemen die we hadden geplukt. We raakten de vogel niet met blote handen aan, voor het geval de dood besmettelijk was. Toen ik het kruis in de grond stak, bedacht ik dat Nietzsche het mis had. Geluk is niet het gevoel dat macht groeit. Het meer is geen markt. De korte potloodstreepjes op het schilderij zijn geen meethulpje. Toen ik de dode vogel van dichtbij zag wilde ik hem alleen maar bedekken, niet zijn gevoelens verkopen. Ik bevind me ver van hem vandaan, in een ander

huis, maar ik heb de gevoelens van de vogel nog in een doosje. Iedere lente weer kan ik de babyvogels onder het dak maar niet ontdekken, die, als ze honger hebben, klinken als de dood. Al die maanden heb ik gedacht dat het vogels waren, maar uiteindelijk bleken het ratten. En de gevoelens in het doosje waren van mij.

Vertaling: Jeske van der Velden

******

NA ONZE DOOD WETEN ZE

Dit is uit jouw gedicht ‘De Vissers’
dat ik las in een koffiehuis vlak bij de vismarkt
van al-Sîb, terwijl ik op de terugkeer van de boten wachtte om vis te kopen
kwam opeens een visser in zijn gestreepte lendendoek
en dishdāsha met vis. Een visser die ik niet kende
(net zoals in jouw gedicht)

Hij was blootvoets en droeg geen lange rubberlaarzen
(en hij had zeker jouw gedicht niet gelezen, Merwin)
terwijl hij aardig was toen we het eens werden over de prijs
die goed voor mij en voor hem was
daarom las ik het slot van je gedicht voor hem bij het onderhandelen:

“Ze nemen de einden van ons hongergevoel mee om er vanaf te zijn,
om zwaaiend te wachten op een donkere plaats die we nooit zouden kiezen.
Met bewegingen die we nooit leerden, voeden ze ons.
We leggen kransen in zee als ze op zee zijn verdronken.”

Het slot beviel hem en spontaan zei hij:

Als wij in de Golf verdrinken, gooien ze
geen kransen in zee
want de levenden weten dat na de dood
die kransen ons wachten
in de eindeloze eeuwigheid

We hadden de koop gesloten
en mijn vriend, de handelaar in kruiden, peper, griesmeel
en kokos die hij gisteravond uit Kerala had gekregen…
ging met hem naar zijn winkel. Als je aan een luxe maal voor je vriend de dichter denkt
misschien schrijft hij nog een gedicht
over onze dishdāsha’s en blote voeten.

(al-Sib, winter 2012)

Mohamed Al-Harthy

Vertaling: Kees Nijland & Assad Jaber

al-Sîb: Stad aan de kust van Oman
dishdāsha: loshangende mantel, traditionele kledij in de Golfstaten

******

De dood houdt ermee op, hij of zij
kapt ermee. Het is een uitgemaakte zaak,
ik heb een uitgezaaide levensverwachting.
Nee.
Ja.
We zitten vast aan veel te korte levens,
Mickey Mouseballonnen aan een touwtje.
De peuter die loslaat zet een keel op.
Ze maakt een scene! Sla haar.
Van schreeuwen krijg je ongelijk in je keel,
dat moet ze weten; leer het haar.

Tonnus Oosterhoff

******

Dood

Dood. Heb geen angst. Talm niet
voor mijn deur. Kom binnen.
Lees mijn boeken. In negen van de tien
kom je voor. Je bent geen onbekende.

Hou mij niet voor de gek met kwalen
waarvan niemand de namen durft te noemen.
Leg mij niet in een bed tussen kwijlende
kinderen die van ouderdom niet weten wat ze zeggen.
Klop mij geen geld uit de zak
voor nutteloze uren in chique klinieken.

Veeg je voeten en wees welkom.

Eddy van Vliet

*****

De dood
De dood is hier
De dood is daar
De dood is ver
De dood is na
De dood is sterk
De dood is zwak
De dood is wit
De dood is zwart
De dood is hard
De dood is wreed
De dood is zacht
De dood is week
De dood is goed
De dood is fout
De dood is warm
De dood is koud
De dood is waar
De dood is echt
De dood is krom
De dood is recht
De dood is blind
De dood is doof
De dood is klein
De dood is groot
De dood is oud
De dood is wijs
De dood is baas
De dood is prijs
De dood is kaal
De dood is raak
De dood is spier
De dood is naakt
De dood is scherp
De dood is bot
De dood is zwaar
De dood is rot
De dood is vals
De dood is schijn
De dood is kramp
De dood is pijn
De dood is angst

De dood is zweet
De dood is lief
De dood is leed
De dood is heer
De dood is knecht
De dood is straf
De dood is wet
De dood is ernst
De dood is streng
De dood is strak
De dood is eng
De dood is grauw
De dood is grijs
De dood is glad
De dood is ijs
De dood is zak
De dood is as
De dood is moord
De dood is brand
De dood is beul
De dood is boef
De dood is vrij
De dood is troef
De dood is koel
De dood is kalm
De dood is rijk
De dood is arm
De dood is bar
De dood is boos
De dood is vuns
De dood is voos
De dood is ziek
De dood is laf
De dood is lood
De dood is last
De dood is berg
De dood is dal
De dood is man
De dood is vrouw
De dood is stil
De dood is stom
De dood is leeg
De dood is hol
De dood is stof
De dood is zand

De dood is stront
De dood is dank
De dood is scheel
De dood is schor
De dood is pech
De dood is goor
De dood is bont
De dood is blauw
De dood is rood
De dood is rauw
De dood is rust
De dood is roest
De dood is zout
De dood is zoet
De dood is links
De dood is rechts
De dood is vast
De dood is next
De dood is link
De dood is louche
De dood is wild
De dood is woest
De dood is bruusk
De dood is plots
De dood is bruin
De dood is rond
De dood is hoe
De dood is wat
De dood is droef
De dood is plat
De dood is mits
De dood is maar
De dood is kras
De dood is gaar
De dood is stik
De dood is sterf
De dood is been
De dood is merg
De dood is lik
De dood is stuk
De dood is kruis
De dood is munt
De dood is droog
De dood is dor
De dood is piep

De dood is knor
De dood is fier
De dood is trots
De dood is trouw
De dood is honds
De dood is schots
De dood is scheef
De dood is ach
De dood is wee
De dood is niks
De dood is bluf
De dood is mist
De dood is lucht
De dood is punt
De dood is uit
De dood is kut

Jules Deelder

******

De dood en het meisje

een regenglanzende middag op de Autovia Uno bij
Malaga, in een zwakke bocht, waar de vangrails ineen duikt
in de middenberm als een bange ijzerslang , komt de Por-
sche op de verkeerde rijbaan en raakt de tegenligger, de auto met
de jongen en het meisje, en de dood in de Porsche pakt de jongen,
de vluchtstrook komt er het best vanaf, loopt slechts
een kras op, het meisje ontwaakt uit een coma, glas valt
uit haar haar, de mishandelde jongen, de man
van het meisje, is mijn oudste zoon, ze waren één jaar getrouwd, hij
fonkelt, de diadeem waarmee de dood haar kroont, waarmee
ze tot weduwe wordt gekroond, waar de Dood naar wees met
zijn schokvinger

DE DOOD EN DE JONGEN

De Puberteit is een aangekondigde brand, een aangekondigd ongeluk op
weg naar man, zei de vader van de Puberteit. De Puberteit is een
hel, zei de moeder van de Puberteit; wat mij betreft kan hij
in de vriezer worden gelegd, dan kunnen we hem eruit halen

als hij volwassen is. Niemand van ons wist toen van de dood van de Puberteit
en de lijkschouwing die zou komen. Ze kregen hem niet uit
de vriezer om hem weer te laten lopen, tikken en weer lopen,
nee, na de lijkschouwing moest de Puberteit er weer in, moest
wachten tot de crematie, er ging een paar weken voorbij voordat
hij thuis kwam, in een urn kregen ze hem, de Puberteit, de as
van een aangekondigde man.

Torgeir Rebolledo Pedersen

Vertaling: Liesbeth Huijer

****

DEATH: BARON SAMEDI

First your dog dies and you pray
for the Holy Spirit to raise the inept
lump in the sack, but Jesus' name
is no magic charm; sunsets and the
flies are gathering. That is how faith
dies. By dawn you know death;
the way it arrives and then grows
silent. Death wins. So you walk
out to the tangle of thorny weeds behind
the barn; and you coax a black
cat to your fingers. You let it lick
milk and spit from your hand before
you squeeze its neck until it messes
itself, it claws tearing your skin,
its eyes growing into saucers.
A dead cat is light as a live
one and not stiff, not yet. You
grab its tail and fling it as
far as you can. The crows find
it first; by then the stench
of the hog pens hides the canker
of death. Now you know the power
of death, that you have it,
that you can take life in a second
and wake the same the next day.
This is why you can't fear death.
You have seen the broken neck
of a man in a well, you know who

pushed him over the lip of the well,
tumbling down; you know all about
blood on the ground. You know that
a dead dog is a dead cat is a dead
man. Now you look a white man
in the face, talk to him about
cotton prices and the cost of land,
laugh your wide open mouthed laugh
in his face, and he knows one thing
about you: that you know the power
of death, and you will die as easily
as live. This is how a man seizes
what he wants, how a man
turns the world over in dreams,
eats a solid meal and waits
for death to come like nothing,
like the open sky, like light
at early morning. Like a man
in a red pin striped trousers, a black
top hat, a yellow scarf
and a kerchief dipped in eau
de cologne to cut through
the stench coming from his mouth.

Kwame Dawes

***

DE DOOD: BARON SAMEDI
Eerst sterft je hond en je bidt
dat de Heilige Geest de homp in de zak
zal doen verrijzen, maar Jezus' naam
is geen toverspreuk; zonsondergangen en
vliegen verzamelen zich. En zo sterft
het geloof. Bij het ochtendgloren ken je de dood;
zoals hij zich aandient en vervolgens
stil wordt. De dood wint. Dus je loopt
naar de wirwar van doornen achter
de schuur; en je lokt een zwarte
kat naar je vingers. Je laat haar melk en spuug
van je hand likken en knijpt haar dan
in de nek totdat ze zichzelf bevuilt,
haar klauwen je huid schrammen,
haar ogen schotels worden.
Een dode kat is licht als een levende

en niet stijf, nog niet. Je
pakt haar staart en slingert haar zo
ver je kunt. De kraaien vinden
haar eerst; dan verhult de stank
van de varkenshokken al de kanker
van de dood. Nu ken je de macht
van de dood, weet je dat jij die bezit,
dat je het leven in een flits kunt eindigen
en de dag daarop net als anders ontwaken.
Daarom kun je de dood niet vrezen.
Je hebt de gebroken nek gezien
van een man in een put, je weet wie
hem over de rand van de put duwde,
zodat hij viel; je weet alles over
bloed op de grond. Je weet dat
een dode hond een dode kat is een dode
man is. Nu kijk je een blanke man
in het gezicht, spreek je met hem over
wat de katoen kost, en hoe duur de grond is,
je lacht je uitbundige lach
in zijn gezicht, en hij weet één ding
over jou: dat je de macht kent
van de dood, en even kalm zult sterven
als leven. Zo pakt een man
wat hij wil, zo zet een man
de wereld om in dromen,
eet hij een stevig maal en wacht hij
tot de dood komt als niets,
als de open hemel, als licht
vroeg in de morgen. Als een man
met een rode streepjesbroek, een zwarte
hoge hoed, een gele sjaal
en een zakdoek gedoopt in eau
de cologne die snijdt door
de smerige stank uit zijn mond.

Kwame Dawes

*****

FOR THOSE IN PERIL ON THE SEA
and for the lovely young taken to the sea for the first time
and for the unlovely unyoung taken to the sea for the last time
and for the unlovely young untaken to the sea
and for the lovely young taken to the unsea.

Oh Lord when thou were alone in the Beginning thy
spirit was in peril on the sea and thou called to me
to rescue thee. It was in an unyear rhyming with
unsea unlike 1973 when thou called “Gertjie!” and
I turned around and died and said the word rhyming
with lonely,

and so it was.

Off to the sea we went my father and me in a little
boat from Calvinia we sailed desperately, moenie asb.
moenie my asseblief per trein verlaat nie my Lief dis
die diepste weggaan vir my noudat almal in die ganse
www al hulle websites begin bou het buiten
ek&jy@somewhere.co.za. O Heer, at the cusp of this here
whatever time wat al hoe meer whatever raak I am praying to
thee in the language that will outlive me and the sea
for the river my father my love and me are all in peril
on the sea

Gert Vlok Nel

***

VOOR HEN OP ZEE DIE IN DOODSNOOD VERKEREN
en voor de lieflijke jongeren die voor het eerst naar zee zijn meegenomen
en voor de niet lieflijke niet jongeren die voor het laatst naar zee zijn
meegenomen
en voor de lieflijke niet jongeren niet meegenomen naar de zee
en voor de lieflijke jongeren meegenomen naar de onzee

O Heer toen u alleen was in den Beginne was uw
geest in doodsnood op zee en gij riep mij
om u te redden. Het was in een onjaar rijmend op
onzee anders dan in 1973 toen gij riep ‘Gertje!’ en
ik mij omkeerde en stierf en ik het woord zei rijmend
op eenzaam,

en zo was het.

Weg naar de zee gingen wij mijn vader en ik in een klein
bootje vanuit Calvinia voeren wij wanhopiglijk, verlaat
me aub niet alsjeblieft verlaat mij niet per trein mijn Lief het
is het diepste weggaan voor mij nu iedereen in het ganse

www begonnen zijn hun websites op te bouwen buiten
ik&jij@somewhere.co.za. O Heer, op dit punt gekomen
en de tijd al hoe onbelangrijker en onzinniger wordt bid ik
u in de taal die mij zal overleven en tot de zee
want de rivier mijn vader mijn lief en ik verkeren in doodsnood
op zee

Vertaling: Robert Dorsman

******

IDEEEN OVER DOODGAAN

Krijg ik de sleutel tot de tijd te pakken? word
ik een door zwaartekracht krom gebogen straal
op reis naar het ultieme wormgat, een zwart gat
waarin ik word gezogen en aan de andere kant
weer uit kom als licht dat in rechte lijn beweegt?
grijpt er een verblindende schijn in mij plaats
die mij inziet, mij encyclopedisch openbaart tot
ik zonneklaar een bijzon word? ga ik als een
zwarte stip zwerven in het toonveld van toeval?
word ik een eeuwige spiegeling in dood later?
een oneindig afdraaiende ring van herinneringen?
een longitudinale trilling? een uitstrijkje vlakte?
vloei ik op het niets als inkt op ongegomd papier?

Mark van Tongele

****

EEN VROUW VERKONDIGT AAN DE BIJEN DE DOOD VAN DE HEER DES HUIZES / EN DOET EEN ZWARTE STRIK OM DE BIJENKORF

Het is onvoorstelbaar wat een gesprongen buis kon aanrichten.
Het is onvoorstelbaar wat een man en een vrouw konden aanrichten.
De deur sluit achter de kelner, maar hij sluit achter jou
als elke deur die sluit.

Ik heb ons afscheid al beweend voor de bijen,
nu probeer ik me te verheugen in wat daarvoor komt
tot het moment waarop ik niet meer weet
wat ik moet doen met de tijd die ik nog heb,

dus ga ik slapen, en iemand staat over mij heen gebogen en zegt:

zo slapen slangen, opgerold tot een kluwen als poesjes of kleine kinderen,
en kijk goed, want dit is de houding waarin je in de hemel wordt opgenomen.

Justyna Bargielska

****

THE COFFIN STORE

I was lugging my death from Kampala to Krakow.
Death, what a ridiculous load you can be,
like the world trembling on Atlas's shoulders.

In Kampala I'd wondered why the people, so poor,
didn't just kill me. Why don't they kill me?
In Krakow I must have fancied I'd find poets to talk to.

I still believed then I'd domesticated my death,
that he'd no longer gnaw off my fingers and ears.
We even had parties together: "Happy," said death,

and gave me my present, a coffin, my coffin,
made in Kampala, with a sliding door in its lid,
to look through, at the sky, at the birds, at Kampala.

That was his way, I soon understood, of reverting
to talon and snarl, for the door refused to come open:
no sky, no bird, no poets, no Krakow.

Catherine came to me then, came to me then,
"Open your eyes, mon amour," but death
had undone me, my knuckles were raw as an ape's,

my mind slid like a sad-ankled skate, and no matter
what Catherine was saying, was sighing, was singing,
"Mon amour, mon amour," the door stayed shut, oh, shut.

I heard trees being felled, skinned, smoothed,
hammered together as coffins. I heard death
snorting and stamping, impatient to be hauled off, away.

But here again was Catherine, sighing, and singing,
and the tiny carved wooden door slid ajar, just enough:
the sky, one single bird, Catherine: just enough.

C.K. Williams

***

DE DOODSKISTENWINKEL

Ik sleepte mijn dood van Kampala naar Krakau.
Dood, wat een belachelijke lading ben je soms,
zoals de wereld trillend op Atlas' schouders.

In Kampala had ik me afgevraagd waarom die lui, zo arm,
me niet gewoon afmaakten. Waarom maakten ze me niet af?
In Krakau had ik me voorgesteld met dichters te gaan praten.

Ik geloofde nog altijd dat ik mijn dood getemd had,
dat hij niet langer mijn vingers en oren af zou knagen.
We hadden soms zelfs feestjes samen: 'veel geluk' zei dood,

en gaf me mijn cadeau, een doodskist, mijn doodskist,
gemaakt in Kampala, met in het deksel een schuifdeur,
om door te kijken, naar de hemel, naar de vogels, naar Kampala.

Dat was zijn manier, begreep ik algauw, om als een wilde
te klauwen en te grauwen, want de deur ging niet open:
geen hemel, geen vogel, geen dichters, geen Krakau.

Catherine kwam naar me toen, die kwam toen,
'Open je ogen liefste,' maar dood had me
tenietgedaan, mijn knokkels waren rauw als van een aap,

mijn geest gleed weg als een jammerlijk foute schaats,
en wat Catherine ook zei, zuchtte of zong,
'Liefste, mijn liefste,' de deur bleef dicht, ja dicht.

Ik hoorde bomen die geveld werden, geschaafd en gladgemaakt,
tot doodskisten vertimmerd. Ik hoorde dood
snuiven en stampen, ongeduldig om te kunnen gaan, weg.

Maar daar was Catherine weer, zuchtend en zingend,
en het bewerkte houten deurtje ging op een kiertje, net genoeg:
de lucht, een vogel, Catherine, net genoeg.

Vertaling: Rob Schouten

******

DE DOOD VAN ARAFAT

‘Ik heb genoeg van die ouwe
die maar niet doodgaat en op een lepraleider lijkt
de klootzak hoeft zijn gezicht maar te laten zien
en er komt geheid heibel tussen Palestina en Israël’

Dood, niet dood, bijna dood
de avond dat het recentste betrouwbare nieuws
van Arafats dood vanuit Parijs werd verspreid
moest ik denken aan een oude vriend
die enkele jaren geleden
privé
met mij sprak over
zijn indruk van deze politicus
zijn woorden –
geen visie
geen benul
geen intuïtie
geen mededogen
geen ziel
geen overtuiging
geen hart
geen longen –
heb ik puur vanwege
hun ware realiteitszin
die sympathie wekt
en hun rijke levendigheid
meer dan tien jaar lang onthouden
(als dichter
is dit niet helemaal
de taal die ik nastreef)

Het stoffelijk overschot van Arafat
is terug naar zijn geboorteland vervoerd en begraven
wat ik kan doen is
deze in mijn hersens opgeslagen passage opgraven
en begraven in de bloembak op mijn balkon

Yi Sha

Vertaling: Silvia Marijnissen

******

‘DE OOGST VAN KAÏN OF DE DOOD VAN DE LOGICA’ KAN OOK

Alsof iets in me is doodgegaan, ophield te bestaan,
iets ouds en van jaren, zoals de geschiedenis,
alsof iets wat ik tot een tellurisch lichaam
kneedde, in honderdduizend stukjes en elementen uit elkaar viel,
als een mensenlichaam,
dat na de dood alles teruggeeft aan de aarde
wat het in de loop van de levensjaren heeft genoten,
om zijn onzichtbare fantoom te sterken:
om hem met mineralen, met koolhydraten, met plantaardige vetten en
dierlijke vetten, met eiwitten,
zichtbaar en tastbaar te maken,
tastbaar want hij at de aarde
wanneer hij at: uien en tomaten,
knoflook en aardappelen, oude en nieuwe,
venkel en dille en slablaadjes en
petroesjka wat peterselie wil zeggen.
En ook prei en munt en koriander en basilicum
en dragon en bieslook en
kleurige groentengerechten,
duizend soorten groen blad en pepers en
wortels en kool en knollen en
komkommer en aubergine en maïs,
die je kunt koken,
maar ook fijnstampen om er mtsjadi mee te bakken,
de keuze staat open.
Duizend soorten bessen en een waaier aan fruit:
pruimen en appels en
peren en jujube en reine claude en blauwe kwets
en karaliok wat mispel wil zeggen
en granaatappels en watermeloenen en honingmeloenen en
aardbeien en aloetsja’s en gekruiste aloetsja’s.
Ach, wat een overvloed kent de natuur!
En vijgen en druiven die na het persen
vocht voortbrengen waarmee je voor de kinderen
pelamoesji en tatara kunt maken
en als je nog wat walnoten en hazelnoten hebt liggen,
hoort zelfs tsjoertschela tot de mogelijkheden,
maar je hebt ook het volste recht dat vocht
als druivensap of matsjari of hoe je het ook wil noemen te serveren,
en als je wat geduld hebt,
kan het voor de grote mensen in wijn veranderen.
En damascener pruimen en abrikozen en victoria’s

en perziken en tchemali en
krieken en kersen,
kan je niet alleen rauw, maar ook als confituur of jam,
als gelei of compote op tafel zetten,
en wie kan niet nog veel meer dingen opsommen
die we uit de natuur halen
en in onze fysieke huishouding opnemen
om ons onzichtbare fantoom tastbaar en zichtbaar te maken
dat na onze fysieke dood alles wat
hij in zijn levensjaren ontvangen en verwerkt heeft,
teruggeeft aan de aarde en weer onzichtbaar wordt
als het tellurische lichaam,
dat ik onvermoeibaar tot een geheel kneedde
en dat in honderdduizend stukjes en elementen uit elkaar viel,
want het is alsof iets in me is doodgegaan,
ophield te bestaan,
oud en van jaren, als de geschiedenis.

Rati Amaghlobeli

Vertaling: Ingrid Degraeve

****

Les sept Vieillards

A Victor Hugo

Fourmillante cité, cité pleine de rêves,
Où le spectre en plein jour raccroche le passant!
Les mystères partout coulent comme des sèves
Dans les canaux étroits du colosse puissant.

Un matin, cependant que dans la triste rue
Les maisons, dont la brume allongeait la hauteur,
Simulaient les deux quais d'une rivière accrue,
Et que, décor semblable à l'âme de l'acteur,

Un brouillard sale et jaune inondait tout l’espace,
Je suivais, roidissant mes nerfs comme un héros
Et discutant avec mon âme déjà lasse,
Le faubourg secoué par les lourds tombereaux.

Tout à coup, un vieillard dont les guenilles jaunes
Imitaient la couleur de ce ciel pluvieux,

Et dont l'aspect aurait fait pleuvoir les aumônes,
Sans la méchanceté qui luisait dans ses yeux,

M'apparut. On eût dit sa prunelle trempée
Dans le fiel; son regard aiguisait les frimas,
Et sa barbe à longs poils, roide comme une épée,
Se projetait, pareille à celle de Judas.

Il n'était pas voûté, mais cassé, son échine
Faisant avec sa jambe un parfait angle droit,
Si bien que son bâton, parachevant sa mine,
Lui donnait la tournure et le pas maladroit

D'un quadrupède infirme ou d'un juif à trois pattes.
Dans la neige et la boue il allait s’empêtrant,
Comme s'il écrasait des morts sous ses savates,
Hostile à l'univers plutôt qu'indifférent.

Son pareil le suivait: barbe, œil, dos, bâton, loques,
Nul trait ne distinguait, du même enfer venu,
Ce jumeau centenaire, et ces spectres baroques
Marchaient du même pas vers un but inconnu.

A quel complot infâme étais-je donc en butte,
Ou quel méchant hasard ainsi m’humiliait?
Car je comptai sept fois, de minute en minute,
Ce sinistre vieillard qui se multipliait!

Que celui-là qui rit de mon inquiétude,
Et qui n'est pas saisi d'un frisson fraternel,
Songe bien que malgré tant de décrépitude
Ces sept monstres hideux avaient l'air éternel!

Aurais-je, sans mourir, contemplé le huitième,
Sosie inexorable, ironique et fatal,
Dégoûtant Phénix, fils et père de lui-même?
–Mais je tournai le dos au cortège infernal.

Exaspéré comme un ivrogne qui voit double,
Je rentrai, je fermai ma porte, épouvanté,
Malade et morfondu, l'esprit fiévreux et trouble,
Blessé par le mystère et par l'absurdité!

Vainement ma raison voulait prendre la barre;
La tempête en jouant déroutait ses efforts,

Et mon âme dansait, dansait, vieille gabarre
Sans mâts, sur une mer monstrueuse et sans bords!

Die sieben Greise

Victor Hugo gewidmet

Wimmelnde Stadt, Stadt die erfüllt von Träumen
Wo das Gespenst bei Tag antritt den Mann!
Geheimes schwillt gleich Säften wenn sie schäumen
In engen Gossen des Kolosses an.

An einem Morgen als in tristen Straßen
Die Häuser die im Nebel aufgereckt
Zu Dämmen wurden die ein Strombett fassen
Und, dieses Mimen würdiger Prospekt

Ein gelber Dunstkreis alles überschwemmte
Schritt ich vertieft – heroisch auszuharren
Mein Herz beredend das Ermüdung lähmte –
Die Vorstadt hin die dröhnte von den Karren.

Da stieg ein Greis in Lumpen die verblassen
Vom Ton der Wolken dieser gelben feuchten
Des Antlitz Gaben hätte regnen lassen
Ohn seiner Blicke höchst gemeines Leuchten

Vor mir empor. Sein Auge blickte schwer
Wie voller Galle; Frost fiel ihm vom Lid
Sein Bartwuchs welcher hart war wie ein Speer
Glich dem des Jüngers der den Christ verriet.

Er, nicht gekrümmt, zerbrochen, und sein Rücken
Lief gen den Schenkel im genauen Lot
So daß sein Stab der dies Bild sonder Lücken
Vollendete ihm Aussehn lieh und Trott

Des lahmen Tiers, des Juden auf drei Pfoten
Durch Schnee und Pfützen ging es unablässig
Als wate er mit seinem Schuh in Toten
Mir schien er nicht so fremde denn gehässig.

Ein gleicher folgte ihm: Bart Stock und Haar
Nichts unterschied den Sohn der gleichen Hölle

Und dies barocke greise Zwillingspaar
Schritt wie im Takt – wer weiß nach welcher Stelle?

Welch Anschlag war das der zum Ziel mich wählte
War's hämischer Zufall der mich so verlachte
Daß siebenmal minutenweis ich zählte
Den grausen Alten der sich vielfach machte!

Mag wer da lächelt meiner bangen Qual
Wen brüderliche Schauder nicht befahren
Bedenken daß trotz völligem Verfall
Die sieben Ausgeburten ewig waren!

Konnt ohne Todesnot ich noch den achten
Den scheelen Sosias der sich drohend trug
Den eklen Phönix der sein eigner Sohn betrachten?
Doch ich entkehrte mich dem Höllenzug.

Rasend gleich Trunknen wenn sie doppelt schauen
Mein Haus gewann ich und verschloß mich drin
Krank und durchfroren, wirr vom Fieberbrauen
Wund vom Geheimnis und vom Widersinn!

Umsonst Vernunft zur Heimfahrt Segel pflanzte –
Sturm brach ihr Trachten mit gewaltger Hand
Und meiner Seele Kutter tanzte, tanzte
Mastlos auf wüsten Wogen ohne Land.

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

*****

TO WHEN WE NO LONGER DIE
We have all we don’t want now and can’t
know need, though the Victorian terminal’s still
visible from here. Its shell freshly sand-blasted,

and what iron still veins those windows
gives them a lumpen aspect, like trowelled-on
mud in the winter of an era deeply previous to —

unnamed calendrical marker fading fast
into movie wars, pundits in seizure, and fragments

from Lincoln’s speeches. Latin U’s appear as V’s,

we can’t help wondering were they missing
a particular chisel blade. Rock doves
decorate the gothic cake in cack. Shot

in black and white, we’re to choose colour
tone and contrast later, in post-production,
once we’re past the very teenage tristesse

of imagining ourselves gone, all art-house taciturn,
crises of finitude, and very little make-up. Ranks
of the as it was ever it shall be, still smoking. Treble clefs

of black squirrels, meanwhile, change to bass as a wind
gets up in the far-off branch work. We’d like
to be remembered for not mucking

up the place. Are songs litter? Is there an alley
we have yet to piss in? Accelerating heads whip past
in illuminated diorama, flip-book depicting

the one head. Our own train slows. We re-take
our seats in separate compartments, tot up
turkey vultures, imports from Arkansas, glaring

at congested cloverleafs. Mid-range drone of turbines
above sugar beets and alpaca. Appearance proclaims
itself the original mystery. Northern life migrates north.

Ken Babstock

***

VOOR WANNEER WE NIET LANGER DOODGAAN
We hebben nu alles wat we niet willen en weten
niets van schaarste, hoewel het Victoriaanse station nog
te zien is vanaf hier. Zijn skelet vers gezandstraald

en het restantje ijzer dat die ramen dooradert
geeft ze een lomperig aanzien, als losgeschoffeld
slijk in de winter van een tijdperk ruim voor –

vage kalenderaanduidingen snel fadend
in filmoorlogen, spasmische deskundologen, en fragmenten

uit Lincolns toespraken. Latijnse U's lijken op V's,

we blijven ons maar afvragen of het ze niet ontbrak
aan een specifiek bijtelblad. Rotsduiven
sieren de gotische cake met kak. Geschoten

in zwartwit moeten we later kiezen uit kleur-
tonen en -contrasten, tijdens postproductie,
achter ons de zo puberige weemoed van inbeelden

dat we er niet meer zijn, heel arthouse-achtig zwijgzaam,
crises van eindigheid en een vrij dun laagje grime. De reut
van het zoals het was zal het altijd zijn, paft nog steeds. Vioolsleutels

van zwarte eekhoorns, intussen, gaan over in bas terwijl een wind
opsteekt in het afgelegen branchewerk. We willen er graag
om herinnerd worden dat we geen zooi

hebben achtergelaten. Zijn liedjes rommel? Is er een steeg
om nog in te zeiken? Versnellende hoofden schieten
in uitgelicht diorama voorbij, flipboekje toont

het ene hoofd. Onze eigen trein mindert vaart. In aparte
coupés nemen we onze plaatsen weer in, tellen
de kalkoengieren op, import uit Arkensas, met dreigblik

op een congestie van klaverblad. In middengolf gonzende turbines
boven suikerbieten en berglama. Verschijning roept zichzelf uit
tot het oorspronkelijke mysterie. Noordelijk leven trekt noordwaarts.

*****

Waiting for you to die so I can be myself
a thousand years of daughters then me
what else could i have learned to be?

girl after girl after giving herself to herself
one long ring shout name, monarchy of copper

& coal shoulders. the body too is a garment.
i learn this best from the snake angulating

out of her pork rind dress. i crawl out of myself
into myself, take refuge where i flee.

once, I snatched my heart out like a track
& found not a heart, but two girls forever

playing slide on a porch in my chest.
who knows how they keep count

they could be a single girl doubled
& joined at the hands. i'm stalling.

i want to say something without saying it
but there's no time. i'm waiting for a few folks

i love dearly to die so i can be myself.
please don't make me say who.

bitch, the garments i'd buy if my baby
wasn't alive. if they woke up at their wake

they might not recognize that woman
in the front making all that noise.

Danez Smith

***

Wachtend op jouw doodgaan om mijzelf te kunnen zijn
duizend jaar van dochters voor mij
wat anders kon ik leren zijn?

meisje na meisje na haarzelf aan haarzelf te schenken
één lange doorgegeven naam, monarchie van koper

& kolen schouders. ook het lichaam is een gewaad.
dit leer ik het meest van de slang die kronkelend

haar zwoerden pak verlaat. ik kruip uit mijzelf
mijzelf binnen, zoek dekking waar ik vlucht.

eens griste ik mijn hart eruit als een vlecht
& vond geen hart, maar twee meisjes voor altijd

handjeklap spelend op een veranda in mijn borst.
wie weet hoe ze de tel bijhouden

ze zouden een enkel meisje kunnen zijn, verdubbeld

& aaneengesloten bij de handen. ik loop vast.

ik wil iets zeggen zonder het te zeggen
maar er is geen tijd. ik wacht op het doodgaan van

een paar dierbaren om mijzelf te kunnen zijn.
laat me alsjeblieft niet zeggen wie.

bitch, de gewaden die ik zou kopen als mijn lief
niet in leven was. als ze ontwaakten bij hun wake

zouden ze wellicht die vrouw niet herkennen
vooraan, die al dat lawaai maakt.

******

Wie zich de dood herinnert in een droom . . .

Ze verbeeldt zich wat ik mis,
Het haakt zich aan haar schaduw vast,
Voor ze het weet heeft het haar ingehaald
En is ze prooi in plaats van jager.

Het gaat ook zo verloren.
Ik weet niet wat je wist,
Maar wat ik misloop
Duikt op in beelden onderweg.

De bodem zinkt steeds
Verder weg, er is een punt
Waar alles stil zal vallen,

En wij er middenin,
Een beeld dat niet
Van wijken wist.

Stefan Hertmans

******

“Alles is altijd hetzelfde,” zegt mijn
oudste zusje. “De lucht is altijd blauw,
met soms een beetje wit, en het gras is
altijd groen. Nooit eens een keer rood.
Of oranje!”

“Wij zijn ook altijd hetzelfde,” ant-
woordt mijn tweede zusje. “We hebben altijd
dezelfde jurk. En dezelfde schoenen. En we
spelen altijd dat we iemand anders zijn . . . ”
“Misschien moeten we even doodgaan,” zegt
mijn oudste zusje opnieuw. “Heel even maar.
En dan komen we terug. Dan is alles weer
nieuw!”
We staren naar onze gebarsten schoenen in
het groene gras.
“We kunnen net doen alsof we dood zijn,”
stel ik voor.
“Dat telt niet,” zegt mijn oudste zusje.
“Het moet echt!”
Onze grootmoeder staat achter in de tuin.
Ze staat daar maar. Ze werkt niet. We zien
haar witte haren. En een stuk van haar ge-
bloemde schort. Boven aan de hemel drijven
rustige witte wolken. Rond het witte wol-
kenpak zijn de wolken water. Grijs en leeg
als de zee.

Kreek Daey Ouwens

****

Les petites Vieilles

A Victor Hugo

I
Dans les plis sinueux des vieilles capitales,
Où tout, même l'horreur, tourne aux enchantements,
Je guette, obéissant à mes humeurs fatales,
Des êtres singuliers, décrépits et charmants.

Ces monstres disloqués furent jadis des femmes,
Éponine ou Laïs! Monstres brisés, bossus
Ou tordus, aimons-les! ce sont encor des âmes.
Sous des jupons troués et sous de froids tissus.

Ils rampent, flagellés par les bises iniques,
Frémissant au fracas roulant des omnibus,
Et serrant sur leur flanc, ainsi que des reliques,
Un petit sac brodé de fleurs ou de rébus;

Ils trottent, tout pareils à des marionnettes;
Se traînent, comme font les animaux blessés,
Ou dansent, sans vouloir danser, pauvres sonnettes
Où se pend un Démon sans pitié! Tout cassés

Qu'ils sont, ils ont des yeux perçants comme une vrille,
Luisants comme ces trous où l'eau dort dans la nuit;
Ils ont les yeux divins de la petite fille
Qui s'étonne et qui rit à tout ce qui reluit.

–Avez-vous observé que maints cercueils de vieilles
Sont presque aussi petits que celui d'un enfant?
La Mort savante met dans ces bières pareilles
Un symbole d'un goût bizarre et captivant,

Et lorsque j'entrevois un fantôme débile
Traversant de Paris le fourmillant tableau,
Il me semble toujours que cet être fragile
S'en va tout doucement vers un nouveau berceau;

A moins que, méditant sur la géométrie,
Je ne cherche, à l'aspect de ces membres discords,
Combien de fois il faut que l'ouvrier varie
La forme de la boîte où l'on met tous ces corps.

–Ces yeux sont des puits faits d'un million de larmes,
Des creusets qu'un métal refroidi pailleta…
Ces yeux mystérieux ont d'invincibles charmes
Pour celui que l'austère Infortune allaita!

II
De Frascati défunt Vestale énamourée;
Prêtresse de Thalie, hélas! dont le souffleur
Enterré sait le nom; célèbre évaporée
Que Tivoli jadis ombragea dans sa fleur,

Toutes m'enivrent! mais parmi ces êtres frêles
Il en est qui, faisant de la douleur un miel,
Ont dit au Dévouement qui leur prêtait ses ailes:
Hippogriffe puissant, mène-moi jusqu'au ciel!

L'une, par sa patrie au malheur exercée,
L'autre, que son époux surchargea de douleurs,
L'autre, par son enfant Madone transpercée,

Toutes auraient pu faire un fleuve avec leurs pleurs!

III
Ah! que j'en ai suivi de ces petites vieilles!
Une, entre autres, à l'heure où le soleil tombant
Ensanglante le ciel de blessures vermeilles,
Pensive, s'asseyait à l'écart sur un banc,

Pour entendre un de ces concerts, riches de cuivre,
Dont les soldats parfois inondent nos jardins,
Et qui, dans ces soirs d'or où l'on se sent revivre,
Versent quelque héroïsme au cœur des citadins.

Celle-là, droite encor, fière et sentant la règle,
Humait avidement ce chant vif et guerrier;
Son œil parfois s'ouvrait comme l'œil d'un vieil aigle;
Son front de marbre avait l'air fait pour le laurier!

IV
Telles vous cheminez, stoïques et sans plaintes,
A travers le chaos des vivantes cités,
Mères au cœur saignant, courtisanes ou saintes,
Dont autrefois les noms par tous étaient cités.

Vous qui fûtes la grâce ou qui fûtes la gloire,
Nul ne vous reconnaît! un ivrogne incivil
Vous insulte en passant d'un amour dérisoire;
Sur vos talons gambade un enfant lâche et vil.

Honteuses d'exister, ombres ratatinées,
Peureuses, le dos bas, vous côtoyez les murs;
Et nul ne vous salue, étranges destinées!
Débris d'humanité pour l'éternité mûrs!

Mais moi, moi qui de loin tendrement vous surveille,
L'œil inquiet, fixé sur vos pas incertains,
Tout comme si j'étais votre père, ô merveille!
Je goûte à votre insu des plaisirs clandestins:

Je vois s'épanouir vos passions novices;
Sombres ou lumineux, je vis vos jours perdus;
Mon cœur multiplié jouit de tous vos vices!
Mon âme resplendit de toutes vos vertus!

Ruines! ma famille! ô cerveaux congénères!

Je vous fais chaque soir un solennel adieu!
Où serez-vous demain, Èves octogénaires,
Sur qui pèse la griffe effroyable de Dieu?

Alte Frauen

Victor Hugo gewidmet

I
Im Faltenschoß der alten Metropolen
Wo Feen im Entsetzen selber walten
Folgt meine trübe Leidenschaft verstohlen
Verfallnen doch vollendeten Gestalten.

Die Unform die da abstößt war ein Weib
War Epona! war Lais! Ehrt ihr Leben
Das seelenhafte noch im morschen Leib.
Im dünnen Rock in löchrigen Geweben

Herzloser Winde Geißelhieb im Rücken
Ziehn sie verstört vom Wagenlärm vorbei.
Was für Reliquien sie an sich drücken!
Ihr Beutelchen mit Blumenstickerei;

Sie gehn wie Püppchen ihre Füße stellen
Sie kommen wie ein wundes Tier gekrochen
Tanzen und wollen doch nicht tanzen – arme Schellen
An die ein Troll sich anhängt! So zerbrochen

Sie sind, ihr Aug' dringt bohrend in die deinen
Blank wie ein schlafend Regenloch bei Nacht;
Es ist das göttlich blickende der Kleinen
Die über Glänzendes erstaunt und lacht.

Habt ihr bemerkt wie sie in Särgen ruhen
Die oft kaum größer sind als für ein Kind.
Der weise Tod bewährt in solchen Truhen
Wie ernst die Spiele seiner Laune sind!

Und seh ich ihrer eine schattenhaft
Sich im Pariser Schwarm vorüberheben
Stets scheint mir ihre stille Wanderschaft
Zu einer andern Wiege hin das Streben.

Dann sinne ich, ein neuer Geometer
Vergrübelt in der Glieder Mißverhältnis
Darüber nach wie oft der Schreiner später
Abwandeln wird ihr hölzernes Behältnis.

Augen, aus tausend Tränen ihr Zisternen
Ihr Tiegel wo Metall im Guß gerann
Der widersteht nicht so gewalt'gen Sternen
Den die Verfemung groß gesäugt – der Mann.

II
Der Vesta Magd die zu Frascati glühte;
Thaliens Priesterin – ach wie sie hieß
Weiß nur ihr toter Partner – die einst blühte
Im Schatten Tivolis eh' sie es ließ.

Von allen bin ich voll! doch von den Alten
Rief manche für die Gram wie Honig floß
Der Inbrunst zu die ihr zum Dienst verhalten:
Heb mich empor, gewalt'ges Flügelroß!

Sie die ihr Vaterland mit Not geschändet
Sie die ihr Mann mit Kränkung überlud
Die Schmerzensmutter die im Sohn verendet
Von ihrer aller Tränen welche Flut!

III
Nie ward ich müde, ihnen nachzugehen!
Einst traf ich eine, als die Sonne sank
Wie Blut aus goldnen Wunden anzusehen
Fand sie sich sinnend abseits eine Bank

Zu lauschen jenen großen Blechkapellen
Der Garden welche im betäubten Park
Zu diesen Stunden unsern Lebensquellen
Ein Schauern senken in der Bürger Mark.

Sie saß gereckt den strengen Takt zu saugen
Zum durst'gen Ohr ließ sie den Kriegsmarsch ein
Und wie ein alter Aar hob sie die Augen;
Ihr Haupt schien für den Lorbeer da zu sein!

IV
Dies seid ihr, euer klageloses Kommen
Durch meiner Stadt lebendiges Gedränge

Herzblut der Mütter, Dirnen wie Madonnen
Einst Namen in dem Munde dieser Menge.

Die ihr die Gnade wart und wart der Ruhm
Keiner erkennt euch! nur ein Trunkenbold
Streift euch mit seiner Liebe Narrentum;
Ein feiges Kindchen kommt euch nachgetrollt.

Scham dazusein, ihr eingeschrumpften Schemen
Macht, daß ihr krumm und scheu die Mauern streift;
Man grüßt euch nicht, Erloste großer Femen
O Menschenschutt zur Ewigkeit gereift!

Doch ich der ich von ferne euch behüte
Der zag und zärtlich euren Gang ermißt
Nun ganz euch Vater aus beglückter Güte!
Ich schlürfe Süßen welche ihr nicht wißt:

Das frühste Keimen spür ich in euch allen
Die längst verlebte, eure Zeit ward mein
Mein Herz ist tausendfach in euch der Brunst verfallen
Und meine Seele ist aus eurer Tugend rein!

Verfallene! an Blut und Wissen meinesgleichen
Euch gilt zur Nacht mein scheidender Gedanke;
Wo wird der nächste Morgen euch erreichen
Uralte Even unter Gottes Pranke?

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

******

"Bestaat er verlies dat enkel leefbaar is"
Bestaat er verlies dat enkel leefbaar is
als je vergeet dat de doden een lichaam hadden
Ik zet foto’s neer en haal ze weer weg
Kan niet beslissen wat het meest ondraaglijk is
Heb ik iets, vraagt mijn dochter, van je broers die dood zijn
Ik pak een zakje ketchup en een uil in papier-maché
Toen ze stierven, zeg ik, ging ik ze broeders noemen
hier denken ze dat neef vreemdeling betekent
Ze waren mijn meest naaste familie als familie
datgene is wat geschiedenis verbindt met toekomst

Ik volgde hen naar de onderwereld en bleef daar bijna
En toen, toen kreeg ik jullie

Athena Farrokhzad

vertaling Lisette Keustermans

******

[

: ¿Es posible entender ese extraño lugar entre la vida y la muerte, ese hablar precisamente desde el límite?

: una habitante de la frontera

: ese extraño lugar

: ella está muerta pero habla

: ella no tiene lugar pero reclama uno desde el discurso

: ¿Quieres decir que va a seguir aquí sola, hablando en voz alta, muerta, hablando a viva voz para que todos la oigamos?

]

Sara Uribe

***

"Hoe kunnen we die vreemde plek begrijpen"

[
: Hoe kunnen we die vreemde plek begrijpen tussen leven en dood, het spreken precies vanaf de grens?

: een grensbewoonster

: die vreemde plek

: ze is dood maar ze spreekt

: ze heeft geen plek maar eist er een op vanuit de spraak

: Wil je zeggen dat ze hier alleen zal blijven, hardop
pratend, dood, luidkeels pratend zodat wij haar allemaal
horen?
]

Vertaling: Lisa Thunnissen

******

(Ze vertelt:) je merkt het niet eens aan dat het geheugen
gaat, ik tenminste,
maar aan zijn doen en laten. Onhandigheid,
verkeerd woordgebruik. Hij begon
Hij begon met zijn been te breken met skieën, dat was
uit een soort bravoure. Terwijl hij altijd ontzettend zorgvuldig
was.
Ontzettend zo zorgvuldig was. En ook. Ik

Ik zag het aan zijn tennissen ook.
Hij tenniste niet meer aanvallend,
het was alleen verdedigend.
Op de kinderen redigeerde hij vreemd. Rea.
Dat zei ik

En continu hetzelfde boek mee op vakantie.

En op zijn werk. Hij wou maar/zo (op de brug) blijven,
(de kapitein op het schip), zijn
zijn collega's hielden een hand

boven zijn hoofd. Hem de.
Maar steeds iets beginnen dat al af is,
telkens en telkens, het
het ging niet meer.
Uiteindelijk thuis zo lang het tehuis

Nu ik dit zo gezien heb (vertelt ze;

het waait, maar dat is buiten), meegemaakt, hij
ik weet niet eens hoe ik me hem herinneren moet
hij was niet eens niet meer dezelfde

en natuurlijk hij is er ook nog . . .
maar nu dit zo
weet ik met de dood is er niets meer weet ik
zeker weet ik.

Tonnus Oosterhoff

******

/B/

naar Dylan Thomas

En de dood zal niet over ons heersen,
de doden en de naakten als de levenden
zullen aan voeten en ellebogen sterren dragen,
zullen aan voeten en ellebogen memes dragen, aan voeten
en ellebogen Pusheenkatjes, dragen
zullen ze het licht, het blauwe licht van tablets, van
monitoren, smartphones, het gele licht van schermen met een filter
van blauw, het oogverblindende licht van YouTube 's nachts in bed bekeken, het regelmatige
geritmeerde licht van behendigheidsspelen in de bus naar het werk, en de dood
zal niet over ons heersen,
en alle Japanse veertienjarigen op Tumblr en alle
zevenenveertigjarige Letse spoorwegmecaniciens die hen bekijken zullen aan voeten en ellebogen
sterren dragen,
en een miljoen anoniempjes op 4chan die dromen van seizoenen, forten, geheel andere regenbogen
en krachtigere grafische kaarten zullen aan voeten en ellebogen
sterren dragen, en de dood zal niet over ons heersen,

het licht zal vullen, overlopen, alle 1024 serverruimtes van Pornhub volstoppen, alle
2048 serverruimtes van YouTube, elke executievideo zal het veranderen
in een willekeurige kattenfilmpje in ultraHD, elke opname van Jordan Peterson

in een elf uur lange Frank Sinatracover op uitgeholde zoete aardappelen,
het licht zal vullen, overlopen,
en de dood zal niet over ons heersen,

en alle 24-uursuitzendingen van marathonsessies mango paneren zullen veranderd worden,
alle managers uit het midden- en topkader met Skype onder
de oogleden, dood en naakt als memes, en licht zal hen omhullen, en licht zal hen vervullen,
en licht zal hen vervullen, aan voeten en handen zullen zij het licht dragen, en filters van
blauw zullen er niet meer zijn, en de dood zal niet over ons heersen,

en de dood zal niet over ons heersen,
en de dood zal niet over ons heersen,

Radosław Jurczak

Vertaling:Kris Van Heuckelom

*****

03. I’m coming over, Grandma

Ik zal naar je toekomen, oma. Het zal zomer zijn en dan hang je vliegenpapier boven aan het deurkozijn. Terwijl de vliegen zich in trosjes op de plakkerige stroken verzamelen, zal ik mijn hoofd in je schoot leggen en jij zult me vertellen wat je met Keteltinne, de zigeunerin, hebt bedisseld. Je jurk zal naar huiszeep ruiken en je handen zullen ruw zijn. Je zult me beginnen te verwijten dat ik dat allemaal ben vergeten. Alles zal even doorzichtig zijn als een glas water, maar dan zal ik dichter bij de dood zijn.

Doina Ioanid

Vertaling: Jan H. Mysjkin

*****

1. LAKEN

Toen iedereen dood was begon ik hier voor mezelf
met mijn ak-47 mijn broertje van staal,

niemand komt me hier wassen en kammen en ik haal voor niemand
meer hout, alles komt van de soldaten

die van me houden omdat ik geluk breng en goed
kan mikken met de granaten.

Daar voor ons ligt de stad waar niemand meer woont
en ik kijk van hoog, stel mijn broertjes oog af op de daken,

dan lopen we wacht, allereerst naar het huis van mijn oom
die zich ophing omdat hij alleen nog met doden kon praten.

Mijn broer is zo groot als ik maar ik hou hem goed vast
op mijn schouder waar hij kan slapen

en het raam van mijn oom staat open, op het balkon
bolt een laken op en het waait niet en niemand daar hangt

was aan de lijn, dus ik schiet en
het valt op de grond, het ziet er niet uit als een laken.

Eva Gerlach

******

12. MADHOUSE

The point about the madhouse is that it's virile.
The point about the madhouse is that it sticks by its beliefs.
The point about the madhouse is that sanity is bourgeois.
The point about the madhouse is that no one is acting.
The point about the madhouse is that no one gets in by simply being nice.
The point about the madhouse is that it liberates the spirit.
The point about the madhouse is that you can think just what you like there.
The point about the madhouse is that anyone can enter.
There's nothing special about the madhouse, people come and go all the time.
There's nothing threatening about the madhouse, we are all of us dying.
There's nothing terminal about the madhouse: you go along for the ride.
There's nothing sad about the madhouse: weeping and gnashing of teeth, that's nothing.
There's nothing mad about the madhouse, it is sanity by default.
We are sane by default, we are mad by design, but the mad are more admirable.
Admirable is the ape, the bulbul, the mitochondrion, the swelling of the larynx,
Admirable the orchid, the garlic, the fire inside the shut book,

Admirable the cry of the tortured, the lost voice of the nightingale, the laughter
in everything ostensibly sane but tending towards madness
such as sunlight, the slow rain, each pendulous drop, the wide road,
the brimming eye, shadows, picnics, public conveyances, thunder.
Nature is a madness with a method and all the madder for that.
Culture is a madness everyone inherits.
Science is a madness in love with numbers, the perfect amour fou.
Health is a madness that shifts from minute to minute, gesundheit!
Money is madness that fills your pockets and leaves a silver slugtrail in the garden.
The point about the madhouse is not to describe it.
The point about the madhouse is not to change it.
The point about the madhouse is to live there
to accustom yourself to its immaculate manners
to dwell in the house of the Lord for ever
with the prophet, the poet, the dwarf, the scholar, the fire.

George Szirtes

***

12. GEKKENHUIS

Het punt met het gekkenhuis is dat het mannelijk is.
Het punt met het gekkenhuis is dat het vasthoudt aan z'n geloof.
Het punt met het gekkenhuis is dat gezondheid bourgeois is.
Het punt met het gekkenhuis is dat niemand acteert.
Het punt met het gekkenhuis is dat niemand binnenkomt door gewoon aardig te zijn.
Het punt met het gekkenhuis is dat het de geest bevrijdt.
Het punt met het gekkenhuis is dat je er gewoon mag denken wat je wilt.
Het punt met het gekkenhuis is dat iedereen er binnen kan.
Er is niks bijzonders aan het gekkenhuis, mensen komen en gaan er voortdurend.
Er is niks bijzonders aan het gekkenhuis, we gaan allemaal dood.
Er is niets terminaals aan het gekkenhuis, je gaat mee met het tochtje.
Er is niks droevigs aan het gekkenhuis, geween en tandengekners, dat is niks.
Er is niets gek aan het gekkenhuis, het is standaard gezond.
Wij zijn standaard gezond, gek door ontwerp, maar de gekken
zijn bewonderenswaardiger.
Bewonderenswaardig is de mensaap, de bard, de mitochondria, de opgezwollen larynx,

Bewonderenswaardig de orchidee, de knoflook, het vuur in het gesloten boek,
Bewonderenswaardig het geschreeuw der gekwelden, de verloren stem van de nachtegaal, het gelach
in ogenschijnlijk alles wat gezond is maar naar gekte neigt
zoals zonlicht, trage regen, elke hangende druppel, de brede weg,
het vollopende oog, schaduwen, picnics, publieke vervoersmiddelen, donder.
Natuur is gekte met methode en daarom des te gekker.
Cultuur is gekte die iedereen erft.
Wetenschap is gekte die verliefd is op getallen, de ware amour fou.
Gezondheid is gekte die van minuut tot minuut verschuift, gesundheit!
Geld is gekte die je zakken vult en een zilver slakkenspoor in de tuin achterlaat.
Het punt met het gekkenhuis is beschrijf het niet.
Het punt met het gekkenhuis is verander het niet.
Het punt met het gekkenhuis is leef er
om jezelf te gewennen aan z'n smetteloze manieren
om voor altijd in het huis des Heren te verblijven
met de profeet, de dichter, de dwerg, de geleerde, het vuur.

Vertaling: Rob Schouten

******

1924

Ik ben geboren in 1924. Als ik een viool was van mijn leeftijd
was ik niet een van de beste. Als wijn zou ik uitstekend zijn
of helemaal zuur. Als hond was ik al dood. Als boek
werd ik nu waardevol of zou ik al zijn weggegooid.
Als bos zou ik jong zijn, als machine lachwekkend
en als mens ben ik heel moe.

Ik ben geboren in 1924. Als ik denk aan de mensheid
denk ik alleen aan hen die in hetzelfde jaar zijn geboren als ik,
van wie de moeders tegelijk met mijn moeder in het kraambed lagen
waar dan ook, in ziekenhuizen of in schemerige kamers.

Op deze dag, mijn geboortedag, wil ik
een grote zegen over jullie uitspreken,
over jullie van wie het leven al doorbuigt
onder het gewicht van hoop en teleurstelling,
van wie de daden steeds minder worden
en de goden talrijker.

Jullie zijn allen mijn broeders in hoop, mijn vrienden in wanhoop.

Mogen jullie elk de juiste rust vinden,
de levenden in hun leven, de doden in hun dood.

En wie zich beter dan de anderen
zijn jeugd herinnert is winnaar
als er tenminste winnaars zijn.

Yehuda Amichai

Vertaling: Tamir Herzberg

******

1938

DE OORLOG ACH

de oorlog dat bij ons nogal wat

huizen plat en

buren dood ach dood gesmakt en dat ik sliep in bed of

wieg meer weet ik niet

de oorlog ach

de oorlog dat wij

de tuin van

nonkel kapitein onveilig maakten dat we

vader hoorden klagen dat hij vastzat op dit

slot en niet naar duitsland kon ach kon en wij zijn

prinsen waren en dat ik sliep in

bed of

wieg meer weet ik niet van

de oorlog ach

de oorlog die

een vrouw

een zangeres van

opera’s verongelukt ach door een

bom verongelukt al op

de weg naar maldegem zag liggen maar da’s al lang geleden ach

de oorlog ach

Xavier Roelens

******

1989

wie zegt dat de doden elkaar zullen omarmen
zoals paard na paard met zilvergrijze manen
buiten het raam in het bevroren maanlicht staan
zijn de doden begraven in de dagen van het verleden
in een heel recent verleden werden gekken op bedden vastgebonden
kaarsrecht als ijzeren nagels
die het timmerhout van de duisternis vastspijkeren
zo wordt elke dag het deksel van de doodkist gesloten

wie zegt dat de doden dood zijn de doden
zijn opgesloten in de dag des oordeels gedoemd om voor altijd te dolen
op vier muren vier maal hun eigen gezicht
nogmaals afgeslacht bloed
blijft het enige befaamde landschap
wie slapend het graf in gaat heeft geluk maar hij ontwaakt
op een nieuwe dag die vogels nog meer vrezen
dit was niets meer dan een doodgewoon jaar

Yang Lian

Vertaling: Jan De Meyer

******

“20.-Da la vuelta y el cielo abre la boca. Has desparecido entre nosotras. Este es un libro que no existe. Te tenemos rodeado. Cielo y muerte. Cielo y sangre. Perfección y dolor. Somos tuyas cuando tú crees que nos devoras. Somos tuyas con la boca cerrada. Instrumentos de tu fonación. No nos diferenciamos. Saltamos en el aro del cielo. Somos espacio y somos superficie. El cielo tiene un cuerpo que camina. El camino se ha cubierto de sangre.”

Dolores Dorantes

***

20.- Turn around and the sky opens its mouth

“20.-Keer om en de hemel opent zijn mond. Je bent in onze meisjesmassa verdwenen. Dit is een boek dat niet bestaat. We hebben je omsingeld. Hemel en dood. Hemel en bloed. Volmaaktheid en pijn. We zijn van jou wanneer jij denkt dat je ons verslindt. We zijn van jou met gesloten mond. Instrumenten van jouw klankvorming. We zijn onderling niet verschillend. We springen in de ring van de hemel. We zijn ruimte en oppervlak. De hemel heeft een lichaam dat zich verplaatst. De plaats is bedekt met bloed.”

Vertaling: Mariolein Sabarte Belacortu

****

6
Bruno está muerto, Susana está muerta. El campo negro y atrás la gasa sanguinolenta de la nieve de las montañas. La rompiente blanca sube y baja adelante. Las ciudades pequeñas son blancas en los caminos de noche. Se asemejan a copos de luz apareciendo de pronto y luego nada. Alguien los oyó y ahora son miles de caras blancas, con los dientes levemente enrojecidos y las cuencas de los ojos vacías. Mis cartas de amor. Luego nada.

Cruzo pueblos pequeños en la noche. Cruzo pelajes moteados de sangre. Ambos son leves. Bruno es leve, Susana ahora es leve.

Las palabras de amor son leves, como la noche es leve, como los tallos de las margaritas, sin embargo ellos chillan cuando el viento los dobla.

Chillan y yo los escucho. Mis cartas de amor son
leves. Tienen pequeñas motas de sangre y saliva.

Vuelvo a casa, dice Bruno. Susana también dice
que vuelve a casa.

Raul Zurita

*****

6
Bruno is dood, Susana is dood. Het zwarte
veld en erachter het bloederige gaas van de sneeuw
in de bergen. Verderop gaat de witte branding
omhoog en omlaag. De kleine steden zijn wit op
de nachtelijke wegen. Ze lijken spetters licht
die plotseling verschijnen en daarna niets. Iemand
hoorde ze en nu zijn het duizenden witte gezichten,
met lichtrood gekleurde tanden en de oogholtes
leeg. Mijn liefdesbrieven. Daarna niets.

Ik doorkruis kleine dorpjes in de nacht. Ik doorkruis
vachten bespikkeld met bloed. Beiden zijn ijl.
Bruno is ijl, Susana is nu ijl.

Woorden van liefde zijn ijl, zoals de nacht
ijl is, zoals de stelen van de margrieten, maar
toch krijsen ze wanneer de wind ze dubbelklapt.
Ze krijsen en ik hoor ze. Mijn liefdesbrieven zijn
ijl. Er zitten kleine spikkels op, van bloed en speeksel.

Ik ga terug naar huis, zegt Bruno. Susana zegt ook
dat ze teruggaat naar huis.

Raul Zurita

Vertaling: Lisa Thunnissen

****

Een vriend
Ik had een vriend die doodging,
ik zag hem doodgaan,
hoorde hem doodgaan

ik stond erbij
en met uiterste inspanning van mijn tot dan toe onbruikbaar gebleken
inlevingsvermogen
verwisselde ik van plaats met hem

het verschil was kleiner dan ik dacht

hij zag mij doodgaan
hoorde mij doodgaan

hij stond erbij
en zei dat het beter was zo, rechtvaardiger,
hoe moest hij het zeggen,
hij had nog zoveel te doen, zoveel te betekenen

hij dankte mij voor mijn inlevingsvermogen
en voor de ongelooflijke precisie van het tijdstip
waarop het zijn nut bewees

het was op een ochtend in een bos,
hij was daar aan het hollen,
ik ging daar dood.

Toon Tellegen

*****

een prille vrouw slaapt net

een prille vrouw slaapt net
of iemand van haar ligt te dromen
een volwassene slaapt
alsof er een oorlog dreigt
een oude vrouw slaapt net
of zij aan de dood kan ontkomen
door te doen of ze dood is
de dood om de dromentuin leidt.

Vera Pavlova

Vertaling: Nina Targan Mouravi

****

DE VAL

Midden op het plein
viel een man op zijn knieën

– Was hij te moe
om te staan?

– Was hij aan de grens gekomen,
waar golven breken?

– Had verdriet hem neergeslagen?
of een pijnaanval?

– Of een slag die geen mens doorstaat.

– Of de doodsengel
met zijn zeis toen de tijd daar was.

– Of God of Satan.

Midden op het plein
viel plotseling een man als een paard
met afgemaaide knieën.

Sargon Boulus

Vertaling: Kees Nijland

******

A MAN IN HIS LIFE

Een mens heeft in zijn leven geen tijd om voor alles
tijd te hebben.
En hij heeft geen uren genoeg om elk ding
zijn uur te geven. Prediker heeft zich daarin vergist.
Een mens moet haten en beminnen op hetzelfde moment,
met dezelfde ogen huilen en met dezelfde ogen lachen,
met dezelfde handen stenen wegwerpen
en ze met dezelfde handen vergaren,
liefde bedrijven in de oorlog en oorlog voeren in de liefde.
En haten en vergeven en onthouden en vergeten,
orde scheppen en verwarring, eten en verteren
waar lange geschiedenis
jaren voor nodig heeft.

Een mens heeft in zijn leven geen tijd.
Terwijl hij verliest zoekt hij,
terwijl hij vindt vergeet hij
terwijl hij vergeet bemint hij
en terwijl hij bemint begint hij te vergeten.
De ziel is ervaren,
de ziel is zeer professioneel.
Alleen het lichaam blijft altijd
een amateur. Het probeert en vergist zich
leert niets, raakt in de war
dronken en blind in zijn genot en zijn pijn.
De dood van vijgen zal hij sterven in de herfst
verschrompeld en vol met zichzelf en zoet
terwijl de bladeren opdrogen op de grond
en de naakte takken al wijzen naar
waar alles zijn tijd heeft.

Yehuda Amichai

Vertaling T. Herzberg

****

A PANIC THAT CAN STILL COME UPON ME
If today and today I am calling aloud

If I break into pieces of glitter on asphalt
bits of sun, the din

if tires whine on wet pavement
everything humming

If we find we are still in motion
and have arrived in Zeno's thought, like

if sunshine hits marble and the sea lights up
we might know we were loved, are loved
if flames and harvest, the enchanted plain

If our wishes are met with dirt
and thyme, thistle, oil,
heirloom, and basil

or the end result is worry, chaos
and if "I should know better"

If our loves are anointed with missiles
Apache fire, Tomahawks
did we follow the tablets the pilgrims suggested

If we ask that every song touch its origin
just once and the years engulfed

If problems of identity confound sages,
derelict philosophers, administrators
who can say I am found

if this time you, all of it, this time now

If nothing save Saturdays at the metro and
if rain falls sidelong in the platz
doorways, onto mansard roofs

If enumerations of the fall
and if falling, cities rocked
with gas fires at dawn

Can you rescind the ghost's double nakedness
hungry and waning

if children, soldiers, children
taken down in schools

if burning fuel

Who can't say they have seen this
and can we sing this

if in the auroras' reflecting the sea,
gauze touching the breast

Too bad for you, beautiful singer
unadorned by laurel
child of thunder and scapegoat alike

If the crowd in the mind becoming
crowded in streets and villages, and trains
run next to the freeway

If exit is merely a sign

2.

It isn’t alright to want just anything
all the time, be specific sky

I can read the narrow line above the hills

The day unbraids its pretty light
and I am here to see it

This must be all there is
right now in the world

There are things larger than understanding

things we know cannot
be held in the mind

If the sun throbs like a drum
every five minutes

what can we do with this

the 100,000 years it takes a photon
to reach the surface of the sun

eight minutes to hit our eyes

If every afternoon gravity and fire
it’s like that here

undressed, unwound

3.

If today and today I am speaking to you, or
if you/I whisper, touch, explain

If they/you hate those phrases
if we struggle to get to the thing
the body and the other noises

If a W stumbles here even in private
there was this man we said
everywhere between us

if speech can free us

If summer fall winter spring
the broadcast day spins round my head
its grin stuck out there

when I am a tiger inside the DMZ
or if I am a tiger man
if no one believes what I see

If behind the grail and new elm
the pink light saying welcome earthling

my biography as an atom
picture of my smile

is this what my body said

If I forget my notebook
if these gaps I feel are also the gaps
I am built inside, thinking it's all good

If the sun sharp and hot and still
but deep and clarifying, walking its boulevards

if bound by the most ignoble cords
if squatting in time

If every day a struggle, the blue copse speaking
sky arching over nothing—uh-huh

If every struggle ice-cream truck tinkle
interrupting the cosmological

if everyday strife, everyday sprecenze
if everyday uh

is this what my body says
my buddy said

and if I die

and begin to lose consciousness
and the flag

There was this man we said
this W here even in private

I said in my letter
if I see you again

4.

A branch and the scent of pine in summer
the bridge and the water in the creek
the stones and the sound of water
the creek and my body
when hair and water flowed over me

If I am a bridge I am standing on, thinking,
saying goodbye to myself
when I stood by the water in life
thinking of my life, pine boughs
the hill next to water

The sun in the creek on the bridge
on my hair and pine boughs
in wind mixed with water,
one crow skating by, the life
of water, life of thinking
and moving, a crow passes by
this place in the mind, on my eyes

5.

So the vocalise day imprinted a sound

I'm not stupid
I too unwind in the most circuitous fashion
I undress water directly

Who hasn't seen unnumbered sparrows
enter the silhouette of a tree

why shouldn't I come in from the cold

Sure, there is the monument
the grass and the plate it grows on

If the answer becomes sun
then sun inside, normal things, okay

the ribbon above our heads is not a banner

Scaling this leafy architecture
we say wind / night sky / moon / clouds / stars
if silver stands for syncopation

indeed, symphonic dailiness is felt order

I have felt it at the back of me,
light on the table, the book open

If we struggle for a name
if colors change

if mood is connected to naming, to color

If say a ship's in deep water
and a piece of sky empties the mind

or when I was frigate-tossed

if I wanted to go all over a word
and live inside its name, so be it

There is my body and the idea of my body
the surf breaking and the picture of a wave

Peter Gizzi

***

EEN PANIEK DIE MIJ SOMS NOG OVERVALT
Als ik hardop roep vandaag en vandaag

Als ik in glinsters op asfalt uiteenval
zonnescherfjes, herrie

als banden janken op nat wegdek

en alles zoemt

Als we merken bestendig te bewegen
en aan zijn gekomen in Zeno’s denken, zo

als de zon op het marmer valt en de zee oplicht
weten we wellicht geliefd te zijn geweest, en nog
als vlammen en oogst, de betoverde vlakte

Als onze wensen stuiten op vuil
en tijm, distel, olie,
erfstuk en basilicum

of het eindresultaat zorgen zijn, chaos
en als ‘ik beter moest weten’

Als onze liefdes worden gezalfd met raketten
Apachevuur, Tomahawks
volgden wij de tafelen die de pelgrims aanbevalen

Als wij verlangen dat elk lied zijn oorsprong raakt
één keer maar en de jaren verzonken

Als identiteitsproblemen de wijzen verbijsteren,
de haveloze filosofen, beheerders
wie kan dan zeggen dat ik gevonden ben

als dit keer jij, het geheel, dit keer nu

Als niets dan zaterdagen in de métro en
als het zijdelings de deuren inregent
van het platz, en op de mansardedaken

Als opsommingen van de val
en als al vallend de steden schudden
van gasvuren ’s ochtends

Kun je de dubbele naaktheid van het spook herroepen
dat hongerig verflauwt

als kinderen, soldaten, kinderen
in scholen neergehaald

als vlammende brandstof

Wie kan niet zeggen dat ze dit zien
en kunnen we dit zingen

als in ’s morgenroods zeeweerspiegeling
gaas dat de borst raakt

Spijtig voor je, mooie zanger
ongetooid met lauwer
kind van de donder en zondebok ineen

Als de drommen in de geest gaan
drommen in straten en dorpen, en treinen
vlak naast de snelweg lopen

Als uitweg enkel een bordje is

2.

Het is niet in orde om de hele tijd
zomaar wat te willen, wees duidelijk hemel

Ik kan de dunne lijn boven de heuvels lezen

De dag ontvlecht zijn fijne licht
en ik ben erbij en zie het

Dit moet al zijn wat er is
op dit moment ter wereld

Er zijn zaken groter dan het begrip

dingen waarvan we weten
dat de geest ze niet omvat

Als de dag als een trommel bonst
om de vijf minuten

wat kunnen we hier dan mee

de 100.000 jaar die een foton nodig heeft
om het zonneoppervlak te bereiken

acht minuten om onze ogen te treffen

Als elke middag zwaartekracht en vuur
zo gaat dat hier

ontbloot, ontward

3.

Als ik je aanspreek vandaag en vandaag, of
als jij/ik fluisteren, aanraken, uitleggen

Als jij/zij die frasen haten
als wij worstelen om tot de zaak te komen
het lichaam en de andere geluiden

Als een W hier zelfs privé struikelt
er was zo'n man zeiden we
overal tussen ons

als ons te uiten ons vrij kan maken

Als zomer herfst winter lente
de alom vertoonde dag tolt rond mijn hoofd
zijn grijns zit daar nog ergens vast

wanneer ik een tijger ben binnen de DMZ
of als ik een tijgerman ben
als niemand gelooft wat ik zie

Als achter de graal en de nieuwe iep
terwijl het roze licht zegt welkom aardbewoner

mijn biografie als atoom
plaatje van mijn glimlach

is dit wat mijn lichaam zei

Als ik mijn schrift vergeet
als de leemten die ik hier voel ook de leemten zijn
waarin ik ben gebouwd, en denk prima zo

Als de zon scherp en heet en roerloos
maar diep en verhelderend, zijn boulevards aflopend

als door de meest infame kabels gebonden

als in gekraakte tijd

Als elke dag een worsteling, het blauwe bosje dat praat
hemel die zich welft boven niks – mm-hm

Als elke worsteling ijscokar klingel
die het kosmologische onderbreekt

als alledaagse strijd, alledaags spreggensie
als alledaags hm

is dit wat mijn lichaam zegt
mijn maatje zei

en als ik doodga
en het bewustzijn begin te verliezen
en de vlag

Er was zo'n man zeiden we
zo'n W hier zelfs privé

Ik zei in mijn brief
als ik je weerzie

4.

Een tak en dennengeur in de zomer
de brug en het water in de kreek
de stenen en de klank van water
de kreek en mijn lichaam
toen haar en water over mij vloeiden

Als ik een brug ben waar ik op sta, en denk,
en mezelf vaarwel zeg
toen ik bij het water in leven stond
en aan mijn leven dacht, dennentakken
de heuvel bij het water

De zon in de kreek op de brug
op mijn haar en dennentakken
in de wind vermengd met water,
een kraai die langs scheert, het leven
van water, leven van het denken
en bewegen, een kraai komt langs

deze plek in de geest, op mijn ogen

5.

Dus prentte de vocalisedag een klank in

Ik ben niet achterlijk
Ook ik ontwar op de meest omslachtige wijze
Ik ontbloot water direct

Wie zag nooit ontelbare mussen
het silhouet van een boom ingaan

waarom zou ik niet binnenkomen uit de kou

Tuurlijk is er het monument
het gras en de plaat waarop het groeit

Als het antwoord zon wordt
dan zon binnenin, gewone dingen, prima

het lintje boven ons hoofd is geen banier

We beklimmen deze bladerrijke architectuur
en zeggen wind / nachthemel / maan / wolken / sterren
als zilver voor syncopen staat

jawel, het symfonisch dagelijkse is wat voelt als orde

Ik heb het achter mij gevoeld,
licht op tafel, het boek open

Als we worstelen om een naam
als kleuren veranderen

als stemming verbonden is met noemen, met kleur

Als, zeg, een schip in diep water is
en een stuk hemel de geest ledigt

of toen ik fregat-geslingerd werd

als ik een woord helemaal af wilde gaan
en binnen de naam ervan wonen, zo zij het

Er is mijn lichaam en het idee van mijn lichaam
de branding die breekt en het beeld van een golf

Vertaling: Samuel Vriezen

****

Een vroege morgen

Jij schitterde bij het aanbreken van een vroege morgen in de geest
Ik geloofde het niet:
Jij was een reiziger in de greep van de dood
Een dode in de greep van de reis
Alles wat wij deden – verbaasd over jouw terugkeer – was rennen
In ons door hekken verdeelde land, bezet met grimmige woongebouwen van kolonisten
Wij weten niets van dit kanaal dat ons naar zee brengt
Niets van de gebouwen, trottoirs en droeve morgen die ons beproefden
Ik geloofde het niet
Jij was een reiziger die de dood had teruggebracht
Jij was een dode die de reis had teruggebracht
Ik liet een edelsteen fonkelen in de geest
En geloofde niet dat de dood en de reis
Jou hadden gegrepen en teruggebracht

Najwan Darwish

Vertaling: Kees Nijland & Asad Jaber

****

een geur van verbrande veren
Men komt thuis, het is maart, men ontsluit
het verwinterde huis, afzijn gebrek
hebben webben gestrikt, mee-eters verteerd, de uil
door de schoorsteen de dood in gedreven

de vloer vol hulpeloos dons, de boeken kalk
wit bescheten, de glazen aan gruizels
op het eeuwige bed een proper karkas
met machtige vleugels

wat heeft men gedaan vandaag?
takken geraapt, de kwijnende vlier beklaagd
vuur gestookt van afval -

Gerrit Kouwenaar

******

A TELESCOPE PROTECTS ITS VIEW

I like to read the dead.

Part of a whole lost era campaign.

The bridge is up.

A portrait of you from what you aren't saying.

On my sleeve. The verb to be.

I'm plucky but thankful.

Death and the imagination equals life itself.

Letters from an old bottle,
junk in space.

A book or a boat?

The black ribbons of a spring day
might sound mawkish

but I like to read under a pale blue sky
animated and deepening.

I like to read the dead.

There's so and so going by
everyone, outside

everyone

the words scroll onto air.

Synecdoche: act of receiving from another.

Metonymy: change of name.

Who hasn’t found themselves
praying in an awkward room.

She said but what of their sad work
by the river’s edge

sad way of working the moth paper light

trellis of dented garbage cans
and debris at dawn.

Peter Gizzi

***

EEN TELESCOOP BESCHERMT ZIJN UITZICHT

Ik lees de doden graag.

Deel van een complete verloren-tijdperk-campagne.

De brug staat open.

Een portret van jou uit wat je niet zegt.

Loop ik ermee te koop. Het werkwoord zijn.

Ik ben dapper maar dankbaar.

Dood en de verbeelding staat gelijk aan het leven zelf.

Brieven uit een oude fles,
rommel in de ruimte.

Een boek of een boot?

De zwarte linten van een lentedag
of klinkt dat te zijig

maar ik lees graag onder een bleekblauwe hemel

vol leven en steeds dieper.

Ik lees de doden graag.

Die en die komt er voorbij
iedereen, buiten

iedereen

de woorden lopen over op de lucht.

Synecdoche: het iets ontvangen van een ander.

Metonymie: naamsverandering.

Wie heeft nooit eens zitten
bidden in een benarde kamer.

Zij zei maar hun trieste werk dan
bij de rand van de rivier

trieste werkwijze het vouwpapieren licht

raster van gebutste vuilnisbakken
en rotzooi bij dageraad.

Vertaling: Samuel Vriezen

****

Calvariestelling

Je spant je tegen je groeiende volume aan.
Wat in een vlak een wetmatigheid was,
verklaart je pijn niet meer.
Na je vader heeft nu ook de euclidische meetkunde
je in de steek gelaten.

Als een gepijnigd landschap
getroffen door droogte of erosie
is je lichaam verscheurd door de tektoniek van de pijn
en nu vluchten de blikken ervan weg.

Over de glooiingen van het vlees
trekken karavanen van diepe angst, gebalk van ezels

kleedt de olijfgaarden in zwart, terwijl
deernis van drie vrouwen elkaar nadert
bij het beginpunt van je langste diagonaal.

De beenderen van je armen worden langer,
de rechte hoek van je oksels worden stomp
en als door een draaiend sterrenbeeld in de ruimte
wordt de blik geradbraakt door de halve boog
terwijl hulplijnen van devotie
de kruisarmen verbinden.
De handpalmen van het veld doorboord
door grassprieten als miljoenen spijkers.

Een deltoïde over een bolmantel geslagen.
Terwijl je verhaal van vlak tot ruimtelijk buigt,
wordt materie gevuld door geloof
het zegbare door het onzegbare.
Je vlijt je tegen je dood aan.

Péter Závada

Vertaling: Mari Alföldy

****

AFSCHEID

Kleine dood,
Word niet groot.

Moshe Dor

Vertaling: Shulamith Bamberger

******

NA EEN BOZE DROOM

Toen ik wakker werd, zat het deksel op zijn plaats
van de grote, zwarte pan
en van de kannibalen
restte slechts een echo
van hun exotische namen.

De boekenlegger stak uit het boek op het nachtkastje

op de juiste plaats
en toen ik mijn voeten buiten het bed uitstak
zag ik dat mijn veters
correct in mijn schoenen zaten.
En de sokken lagen er precies naast.

Er zat geen krokodil onder het bed
en de spin
die achter de deur op de loer had gelegen
was weggegaan.

Mijn hoofd en mijn armen
zaten niet in een
zwarte plastic zak.
Ze zaten echt goed vast aan mijn lichaam.

Ik kon me bewegen zonder te bloeden.
Ik had niet eens
pijn in mijn buik.

Op het aanrecht stond een koffiezetapparaat
een gewoon koffiezetapparaat
in het licht van de voormiddag dat naar binnen sijpelde
door de gebloemde gordijnen.

Die moesten nodig gewassen worden.
Het zag er naar uit
dat het midden april was.

Toen het water kookte
klonk het huis zo leeg.

Iedereen van wie ik had gehouden

was allang dood.

Henrik Nordbrandt

Vertaling: Annelies van Hees

******

AFTER THE FIRST WAR:

For the war dead

In the first ceasefire, we used to come upon
a bundle of someone's hair,
        a long hip bone here,

sometimes in our backyard brush,
abandoned when we fled,

                abandoned in our rush to save
ourselves from the bombings,
from death, from the massacres of Samuel Doe.

But coming home from the massacres
        of Charles Taylor, the ghosts
        of dead Bodies haunted us at night,

sometimes, they stood there, near a street
corner in our nightmares,

                needing answers, why we let them
die, let them be killed, let rebels slash their
heads off instead of their limbs.

One day, on our way to Monrovia in search
of the life we had lost,
in search of food, in search

of visas to flee that miserable place, in search
of our souls being lost in the memory
of many massacres,

        my husband and I, walking the ghost
streets of Sinkor, there it was, along a bushy
        street side, a long bone, some remnants

of a broken skull, and I froze, looking,
as if I had not already seen
too many lost limbs, lost pieces of a people,

the massacred forgot to take along when they died,
and my husband would grab my arm,
put his arm around me,

and draw me away into his calm,
and we kept on walking

as if those bones did not belong to us

did not belong to our people.
Sometimes, I wonder if some of the bones
and hair, and lost pieces of people

were not the family we still dream
of seeing someday.
Maybe, those are the ones we meet

at night, asking us why those that cut
them up still reign over our bloody land,
standing there at night,

when the moon is hidden in the dark
night, when the moon is hidden
in the dark of the night.

Patricia Jabbeh Wesley

****

NA DE EERSTE OORLOG:

Voor de oorlogsdoden

Tijdens het eerste staakt-het-vuren kwamen we soms
een pluk van iemands haar tegen,
of een lang heupbot,

soms in onze tuinbezem,
verlaten toen we vluchtten,

verlaten in onze haast om
onszelf te redden van de bombardementen,
van de dood, van de massamoorden van Samuel Doe.

Maar toen we thuiskwamen van de massamoorden
van Charles Taylor, achtervolgden de geesten
van dode lichamen ons 's nachts,
soms stonden ze daar, bij een straathoek
in onze nachtmerries,

zoekend naar antwoorden, waarom we ze lieten
sterven, ze lieten vermoorden, rebellen hun hoofden eraf lieten hakken

in plaats van hun ledematen.

Op een dag, op weg naar Monrovia, op zoek
naar het leven dat we verloren hadden,
naar voedsel, op zoek

naar visa om die ellendige plek te ontvluchten,
naar onze zielen die verloren gingen in de herinnering
aan vele bloedbaden,

liepen mijn man en ik door de spookstraten van Sinkor,
daar was het, langs een struikachtige
straatkant, een lang bot, wat resten

van een gebroken schedel, en ik verstijfde, kijkend,
alsof ik niet al te veel verloren ledematen had gezien,

verloren stukken van een volk,
die de afgeslachtenen vergaten mee te nemen toen ze stierven,
en mijn man greep mijn arm,
sloeg zijn arm om me heen,

en trok me mee in zijn kalmte,
en we liepen verder
alsof die botten niet van ons waren

niet aan ons volk toebehoorden.
Soms vraag ik me af of sommige botten
en haren, en verloren stukken van mensen

niet de familie waren die we nog steeds
dromen op een dag weer te zien.
Misschien zijn dat degenen die we 's nachts

ontmoeten, en die ons vragen waarom degenen die hen
in stukken sneden nog steeds over ons bloedige land regeren,
daar 's nachts staan,

wanneer de maan verborgen is in de donkere
nacht, wanneer de maan verborgen is
in het donker van de nacht.

Vertaling: Babeth Fonchie Fotchind

******

AFTER THE MARCH

To speak with the words of others that is what I'd like. That must be freedom ("La Maman et la Putain")

1
After the march we sat on the roadside and wept.

2
The prisoner was dragged from the cart, did you see him, his hair
and matted helmet, streaks with bright white and gray, did you see
him let his body fall limp—they must work for their wages,
he muttered, they must dream of me being dragged like a body,
and even though now, in their blood, they do not know the self-wounding
of killing, how it has planted a nest of nightmares under their skin,
they will one day wake to an itch beneath their right armpit, and it will
be the puss and worms of memory coming to haunt them, well, me,
my body as if ready for burial, and they are dragging me through the glass-
strewn streets, the air heavy with gunpowder. And then someone will
remember the day, after the march, when we all sat down by the roadside
and wept, the peppery mist still lingering in the air, and someone
slapping a hubcap, began the chant, "By the rivers of Babylon…"

3
"But though I have wept and fasted, wept and prayed,
….
I am no prophet — and here's no great matter…"
T.S. Eliot "Love Song of J. Alfred Prufrock

It occurs to me that mortality turns language
into its own significance. To say, when I come
is to consider my age, to consider a mantra
a kind of gift—a thing I'd never before have imagined
to be beautiful—not since the terror before the second time
the fear of failure, the fear of a broken body
the fear that such magic, such impossible surprise
would not happen again, as if it was a trick of light.
Not since those decades ago has the miracle
of these words comforted me with sobering like
happiness—are you happy, are you having fun?
When I come, when I come, I sing into the wind.
And the Holy Spirit stays by my side, to assure me
that to say, "when I come" is to say hallelujah and amen.

4
We've had the experience but missed the meaning

The path of ignorance, honest ignorance,
is the path to knowing. I do not want to sound
profound, it is not like me, this even balance of meaning
to say "the agony abides" is to say I hurt still which
is its own truth. Like saying "time is no healer…the patient
is dead". God, the despair of war and surviving it,
of the killings in Kingston, Kofi Awoonor murdered in Nairobi
and surviving it unremarkably, though the sorrow was heavy.

Only women late at night will work it out, doubting Thomas.
Only the women will work it out, all of this, so we will pray
for the ships going out and coming in, and for the woman..

5
In the mirror my shape comforts me, sometimes.
I consider love for an instance—a kind of beauty,
then I turn my gaze to the window behind me
and the almond trees crowd the world, leaving spots
of the sky, and I find myself in that instant believing
that the body can work at pleasure so efficiently,
which is an act of faith, a death, so small it anticipates
the quiet resurrection before the long gentle sleep.

Kwame Dawes

***

NA DE MARS

Met de woorden van anderen spreken dat zou ik graag doen. Dat moet vrijheid zijn ('La Maman et la Putain')

1
Na de mars zaten we aan de kant van de weg en weenden.

2
De gevangene werd van de kar getrokken, zag je hem, zijn haar
en matglanzende helm, strepen helderwit en grijs, zag je
hoe hij zijn lichaam slap hield – ze moeten werken voor hun geld,
mompelde hij, ze moeten dromen dat ik als lijk word meegesleept,
en ook al kennen ze nu, in hun bloed, de zelfverwonding
van de dood niet, hoe die onder hun huid een nest van nachtmerries plantte,

ze worden op een dag wakker met jeuk onder hun rechteroksel, het zullen
de pus en wormen van de herinnering zijn die hen komen kwellen, ikzelf,
mijn lichaam alsof het klaar is voor het graf, en ze sleuren me door de straten
bezaaid met glas, de lucht zwaar van kruit. En dan zal iemand zich
de dag herinneren, na de mars, toen we allemaal aan de kant van de weg
zaten
en weenden, de bijtende mist hing nog in de lucht, en iemand
sloeg op een wieldop, hief het lied aan: 'By the rivers of Babylon…'

3
'Hoewel ik weende en vastte, weende en bad

…Ik profeteer niet – en dit is geen wereldnieuws…'
T.S. Eliot 'Liefdeslied van J. Alfred Prufrock'.
Het komt me voor dat sterfelijkheid taal
haar eigen betekenis geeft. Zeggen 'wanneer ik kom'
is mijn leeftijd beschouwen, een mantra beschouwen
als een soort gift – iets waarvan ik eerder nooit besefte
hoe mooi het was – na de schrik vóór de tweede keer
opnieuw de angst om te falen, de angst voor een gebroken lichaam
de angst dat zo'n magie, zo'n onmogelijke verrassing
nooit meer zou plaatsvinden, alsof het een lichttruc was.
Voor het eerst sinds decennia heeft het wonder
van die woorden me getroost met ontnuchtering als
geluk – ben je gelukkig, heb je plezier?
Wanneer ik kom, wanneer ik kom, zing ik in de wind.
En de Heilige Geest blijft aan mij zij, verzekert me
Dat 'wanneer ik kom' zeggen halleluja en amen zeggen is.

4
De ervaring hadden we maar de betekenis ontging ons

De weg der onwetendheid, eerlijke onwetendheid,
is de weg naar kennis. Ik wil niet diepzinnig
klinken, zo ben ik niet, dit evenwicht van betekenis;
zeggen: 'de pijn blijft' is zeggen: het doet me nog pijn wat
zijn eigen waarheid is. Net als zeggen: 'de tijd heelt niet … de patiënt
is dood'. God, de wanhoop van oorlog en overleven,
het bloedbad in Kingston, Kofi Awoonor, vermoord in Nairobi,
overleefde het terloops, hoewel het verdriet hevig was.

Alleen vrouwen 's avonds laat lossen het op, ongelovige Thomas.
Alleen de vrouwen lossen het op, dit alles, dus we bidden
voor de schepen die uitvaren en arriveren en voor de vrouw.

5
In de spiegel troost mijn gestalte me soms.
Een ogenblik overweeg ik liefde – een soort schoonheid,
dan wend ik mijn blik naar het raam achter me
en de amandelbomen vullen de wereld, op stukjes
hemel na, en op dat moment geloof ik even
dat het lichaam naar believen zo doeltreffend kan werken,
wat een geloofsdaad is, een dood zo klein dat hij vooruitloopt
op de stille wederopstanding voor de lange, vredige slaap.

Vertaling: Jabik Veenbaas

******

ah tamanrasset zuidwaarts oh dood
geheeld absurd ubuntu door de ander levend uwe dood
heeft hier ter hoogte van tamanrasset zijn grote voeten in het zand gelobd
en korstig ook zie ik een heel grote wrat. verder kan ik melden
dat dood luid snurkt. hij kan het niet helpen: tot diep in de nacht
zat hij te mailen en nu plagen hem talloze overlevenden
die hem slapeloos in hun sahara vrezen

klein zusje van dood is een woestijn die soms en langzaamaan sahel
wat groener wordt zodat je voeten zo te zien vanuit de hoogte hier of daar
wat nat wanneer ze aan de oever van een meer of meer rivier.
het mist. en je verwacht hem ieder ogenblik. waaraan herken
je hem? wat is zijn teken of besluit zodat hij aan je komt?
zijn zusje zwijgt. je weet nog wel: dood heeft een smoel
en wie weet is die kaaps in kaapstad
nu wordt dood toerist van alle kleuren thuis

erg druk was het tussen de vissen en heel warm toen de piloot opeens
zei: dat schip zinkt! het zinkt en daalde hij verder naar de haven
verderop. we hebben gevlogen rond de tafelberg de dichtheid van de townships
vastgesteld. na de vlekkeloze landing zagen we de waarheid onder ogen.
geen commissie die het na kan doen: dit is een verdrietig land
waar medemensen als verschrikte vogels uiteenstuiven wanneer
dood als mijn wit van deze bladzij hen te na komt

gaan we wat met een eitje doen? vraagt de vrouwelijke gastheer aan
dood die zichtbaar erg moe aan het ontbijt zit dood kijkt naar buiten
ziet de oceaan glinsteren in zonlicht ergert zich aan de harde hete wind
(de cape doctor) waardoor het huis potdicht moet. en benauwd. daar
zit dood tussen antiek en porselein en verlangt naar het zwembad

vol bladeren. straks rijdt hij naar stellenbosch met zijn
klagende chauffeur die dood weer gaat uitleggen dat
toerisme townships en de arms industry klaterende herinneringen
broertjes in een supermarktwagentje of brieven aan een berg zijn

dood aan zee in sea point thelema chardonnay blanke
drukte om hem heen en dan ineens de regenboog wat zelfingenomen
boven de oceaan en zo groot als een natie. regenboog (vraagt dood)
regenboog
waar zit het wit in je kleuren? in alles samen dood! regenboog
draait zich om en dood zegt: doe het maar en regenboog wit.
regenboog regenboog waar zit je zwart? nu regenboog link
tegen dood: dood – zwart is afwezig wit licht! aha! zegt
dood. je hebt een probleem. laten we zaken doen

even later is dood omgeven door
pornosterren uit jo'burg zij leggen zijn vermoeide hoofd
op een houten droommachine tussen hun welige haren
terwijl zij zich vullen met wodka hun borsten
omvatten met beide handen klaar
voor de camera waar dood ineens bang
voor is hij moest hen wel beloven
dat zij in de verre toekomst mogen sterven
in het harnas

als dood met een voldaan gevoel het graf in zou en dan de paradyskloof
binnengaat voor zijn tijd uit ver buiten de wasem township
waar het stinkt de huizen van karton hel scheef zo hier of daar met platen
zink wat steviger maar altijd schuin
de pui gemaakt van afval dat de straten keurig
in het midden siert. wie kunnen er niet mee: de vele vrouwen
die dood achterlaat zijn kapper met krot de containers
vol bloemen van blik en zijn jongste zoontje dat nóg
naar zijn knieën snakt en rollend door het kale droge zand verdwijnt

dood is zelf een dream machine een klein construct van tijd en ruimte
ook wel xhosa-dichter die met dierenvellen
op zijn hoge muts een schuchter schrapend oud verhaal wil doen
en met zijn staf naar ouders stampt van ouders' ouders' ouders' enzovoort.
de berg in de verte eindigt in een leeuwenkop.
vandaag is op de snelweg ter hoogte van de afslag naar het vliegveld
een blauw zwembad van zijn lorrie weggevlucht.
het heeft zich in spier verstopt ver weg aan de rand
van het landgoed waar de cheeta's er nerveus van zijn.
daar staat dood klaar voor onder water. tijd en ruimte wachten af:

een klein
construct de leegte die een bijna slapende
jonge cheeta ongemerkt zou kunnen vullen.
eenmaal in het glinsterende water vindt dood
de zwarte vlekken op zijn lichtgekleurde huid opeens zo smaakvol

in hun helder gele blote cocktailjurken omgeven en verdedigen zij dood
die wat verlegen zit te liegen over zijn status en verdiensten.
dit is de zulabar: een rode
vloer en daarop zwarte lichtgekleurde blanke jeugd en dan muziek om van te
. . .
dood in de ban van haar en haar: dood omvat haar diepbruine en haar
roomblanke
boezem die een man als dood doen dorsten naar meer.
zij lezen hem zwijgend hun gedicht
deze vrouwen van 1 nacht zij omgeven hem met hun radiostemmen
en beschermden zij hem die stervende ééngedichtdichteressen

waar de atlantische en indische oceaan elkaar treffen staan bewakers klaar
met een
antwoord dat gewapend is. het smaakt hier wat zout en verder naar niets.
zilverkleurige auto's en zwarte mannen van de veiligheidsdienst.
wij hebben de grenzen verkend en wij zijn verder verdwenen
achter de mascara die zuid-afrika heet.
wij: shabbir noch omé violetta napo ruben changa
en zonder ondergetekende. we zijn afwezig geweest toen de lucht
uit zichzelf sprak. we zijn in noordelijke richting onszelf vergeten.
leid ons neem ons bij de neus o dood: de laatsten zijn wij
dichters de laatste
late

(kaapstad: februari 2008)

antoine de kom

*****

ALICE

Hart-hamer, doodskist-spijkers, passie-bedrog.
Shakespeare stierf in april op een oude kalender
schreef 'heftige lusten vinden heftige eindes'
passeerde met ganzenveer de doodsakte van de romantische liefde.
Sindsdien worden bergen geliefden als casussen bestudeerd
in westerse onderzoekscentra vrouwen en mannen

worden bij hun nekvel gepakt en verslinden elkaar
en de duisternis – hoe moeilijk herkennen ze elkaar in het fluor
van koplampen, beeldschermen, salons van kantoren en hotels
– in de vroege ochtend geplumeaud en gezogen door zwijgende
blauwgejasten met dromen magerder dan hun salaris.

Ik verwacht van jou wat niet als vraag in je opkomt, moet
je wijzen op deze wereld vol vergissingen.
De wereld is vol. Vol doden die niet zullen vallen.
De wereld is vol doden die leven
van weinig dorst. De wereld is vol jongeren
die binnen twee dagen wegglijden in solide slaap herleven
op de derde zonder verlossing, zonder iemand die hun polsslag
checkt of wat ze in overdosering namen of kregen toegediend.
Ik vraag van jou vergeving en begrip voor zo veel teleurstellingen
die de knevel van volwassenheid niet stelpt, je ontdekt

op een dag wat loodzwaar te verstouwen is. De wereld is vol
volwassenen zonder bijsluiters met oplossingen ze strompelen
over golven langs lange tektonische breuken, de wereld
is vol verkrampte apathici huiselijke aardbevingen
torpedo's in rusthuizen van de kaart geveegde pittoreske
stadjes waar je pleintjes zwembaden priklimonade en
zondagmatinees had, kruispunten, straathoeken en wit wegdraaiende ogen
gericht op de hemel. De wereld is vol sperdraden
grote migraties naar slechtere plaatsen besmet
met schimmels die niet genezen maar wel de aantallen
wetenschappelijke publicaties omhoogjagen, op een dag woon je

waar je moet wikken en wegen – je zult nuances vinden van wat ik
onvoorzien verwacht. De wereld is vol ambivalente
opstandigen die zachtmoedig zwarte rollen linoleum
uitrollen waar niets op te lezen staat; waarmee ze mijnen
toedekken uit oorlogen van alle ouders, lijdzaam duizendjarige
gaven van dwaasheid verwerpen en besluiten dat hen rest
dansfiguren te maken tegen de hachelijke toevlucht
dat er een grond is om te vallen. Ik verwacht van jou rechtvaardigheid,
openheid
en onbekendheid met angst en weerstand tegen complottheorieën
zo mogelijk gewaagd aan de volle verbeelding
van anderen, de afleiding die toeristen traint tot moed.

Magisch denken genoeg, dochter, ik hoop dat je
bij toeval zult ontdekken dat je bestaan deels resulteert
uit de ontmoeting met intensiteiten; doorleefde volstrektheden

en zorgen, corrigerende botsingen, bijgestelde beloften, hervonden
schaamtes, verbroken correspondenties, krenkingen
met liefdevol detail. Ik verwacht van jou niet minder
en veel meer: het soort humor dat raakt en vergeeft
tegen onverschilligheden in, de vergetelheid gebracht
door de verrukking van opeenvolgende gezichtspunten zonder
voorgaande herinnering, hulpvaardigheid, nieuwsgierigheid,
het liefdesfilter dat zoet is bij de minste verdunning.

Margarida Vale de Gato

Vertaling: Arie Pos

****

Todo esto es reportaje
Todo esto es reportaje. El periodismo y la historia
Y la historia y la repetición y la narración y las anécdotas

Ya ni siquiera lo que la evolución hizo del pie ha resultado suficiente
Para en tropel huir hacia un lugar que no se preste de ocasión para labrar mentiras

Tempestad o bombardeo
Todo es reportaje

Ya nos ocurre que en ningún lugar asociación alguna hace imposible la destrucción entera del planeta

Una profundidad, una amplitud que apenas desespere a la medida – lo digo en serio-
De un vericueto común

El personaje del tiempo ido es el reportero del futuro
Alza su casa en los rincones de las fiestas, celebraciones de muchachas
En las que muele de prisa unas semillas que lo engordan
Todo lo hace a la vez sin acabar molesto

Una llanura, músculo enhebrado de anécdotas insulsas,

Demasiadas casas demasiados matrimonios demasiados pobres
demasiadas fechas Ay, ¡tan numerosos!

Todo esto es reportaje

También los números apestan y hay demasiado peso inconmensurable de narración que nadie quiere contar y demasiados alimentos perforados a causa de un lenguaje extinto

Se ha dicho siempre que es por los viejos tiempos que se desea morir
De ser tan numerosos una inmensa ola nos arrebata el sueño de ser jóvenes. Y una luz de
enfermedad nos cuece la energía que la muerte deposita en nuestras fichas técnicas

Demasiada muerte, demasiada historia demasiado livianos en el aire- lo digo en serio,
demasiadas vidas individuales estremecedora luz, faldas hermosas demasiado mecidas por el viento

Hemos llegado al punto que ninguno imaginó en los comienzos al decir ya, mira, vamos
a ser hombres, ¿qué me dices?

El reportero del futuro ha devenido el visionario de las pestes ordinarias
Muele esas semillas preñadas de todos los silencios todos los silencios se descuelgan de los aulladores y gimnastas todos los cuadrados y gimnastas de los paralelos y los ortogonales gimnastas del espíritu
se deslizan
como imanes del abismo fulminados por la altura

Una flojera cósmica nos ilumina sin saber qué oscurece al hacerlo
Jugueterías actuales de inmensas proporciones, demasiado tristes para jugar a la guerra

La infinitud se ha aburrido de nosotros

Ay, ¿somos tan numerosos? Y la estupidez en un tinco nos desarma

Ruma de sismógrafos en venta:
todo esto es reportaje

Los tendones perfectos bajo la piel, la vida perfecta y una voluntad femenina por ocultar al dios más evidente arrastrándose por la ceguera

El sol, las campanas, los árboles, las imágenes del sol, las imágenes de las campanas, las
imágenes de los arboles

Infinitas escalas y posibilidades con que proyectamos esto. Las resbaladeras, los criterios a la hora de juzgar, las banderas a la zaga de los hitos, las galaxias, mecidas por el viento,
esas inmensas bolas de acero que pueblan nuestra imaginación cuando nos hallamos frente a una encrucijada, la banqueta, la luz, el último soplo, tú, estos, nunca mejor dicho, eso, yo, el último escalón previo a ninguna nada

Todo esto es reportaje

Un universo ficticio se infla y se desinfla alternativamente. Es mentira. Se desalma Hoy
Nos damos cuenta

Santiago Vera

***

Dit alles is reportage
Dit alles is reportage. De journalistiek en de geschiedenis
En de geschiedenis en de herhaling en de vertelling en de anekdotes

Wat de evolutie van de voet heeft gemaakt blijkt nu niet eens meer voldoende om
Massaal te vluchten naar een plek ongeschikt om leugens te vervaardigen

Zware storm of bombardement
Alles is reportage

Het overkomt ons al dat nergens enige vorm van verbond ertoe in staat is de gehele vernietiging van de planeet onmogelijk te maken

Een diepte, een omvang die amper radeloosheid veroorzaakt in de mate - ik meen het serieus -
van een gemeenschappelijk labyrint

Het personage van de voorbije tijd is de verslaggever van de toekomst
Slaat zijn tenten op in de hoeken van de feesten, meisjespartijtjes
Waarin hij haastig wat zaad fijnmaalt dat hem dik maakt
Hij doet alles tegelijk zonder boos te worden

Een vlakte, smakeloze anekdotes geregen aan een spier,
Te veel huizen te veel echtparen te veel armen te veel datums Ach!
met zovelen!

Dit alles is reportage

Ook de getallen stinken en veel te onmetelijk is de vracht aan verhalen die niemand wil vertellen en te veel voedingsmiddelen doorboord door een uitgestorven taal

Er is altijd gezegd dat we willen sterven om de goede oude tijd
Daar we met zovelen zijn, ontrukt een enorme golf ons de droom dat we jong zijn. En een ziekelijk licht
kookt onze energie die de dood in onze databladen deponeert

Te veel dood, te veel geschiedenis te veel lichte wezens in de lucht - ik meen het serieus,
te veel individuele levens, angstaanjagend licht, mooie rokjes die te veel zijn opgewaaid in de wind

We zijn op een punt beland dat niemand zich in het begin kon inbeelden toen hij zei, ja, kijk, we gaan mens worden, wat zeg je ervan?

De verslaggever van de toekomst is de visionair geworden van de ordinaire epidemieën
Hij maalt de zaden die zwanger zijn van alle stiltes alle stiltes maken zich los van de schreeuwers en gymnasten alle rechthoeken en gymnasten van de paralellen en de rechthoekige gymnasten van de geest
ze glijden
als door de hoogte dodelijk getroffen kompassen naar de afgrond

Een kosmische luiheid verlicht ons zonder te weten wat ze verduistert door dat te doen
Moderne speelgoedwinkels van enorme omvang, veel te treurig om oorlogje te spelen

De oneindigheid heeft haar buik vol van ons

Ach, zijn we met zovelen? En met een tikje ontwapent de stompzinnigheid ons

Partij seismografen te koop:
dit alles is reportage

De perfecte pezen onder de huid, het perfecte leven en een vrouwelijke wilskracht verbergen de zichtbaarste god die zich voortsleept in blindheid

De zon, de kerkklokken, de bomen, de beelden van de zon, de beelden van de kerkklokken, de
beelden van de bomen

Oneindige trappen en mogelijkheden waarmee wij dit projecteren. De glibberige paden, de criteria op het uur van beoordeling, de vlaggen achter de piketpaaltjes, de melkwegstelsels, opgewaaid in de wind,
die immense ijzeren ballen die onze verbeelding bevolken wanneer we op een kruispunt staan, het bankje, het licht, de laatste adem, jij, deze lui, nooit beter gezegd, precies, ik, de laatste trede voorafgaand aan geen enkel niets

Dit alles is reportage

Een fictief universum blaast zich beurtelings op en loopt leeg. Is een leugen.
Springt uit zijn vel Vandaag
Beseffen wij

Vertaling: Mariolein Sabarte Belacortu

******

TODA PASIÓN CONCLUIDA

Caprichos de la luz
por el resquicio superior
de los postigos
y el calor,
el frío como cal y el sol,
que no es estar
y es
entre otros brazos
que den lo mismo.

Está
la luz que llena el jarro,
el rojo interior que se ha colmado
de vacío. ¿Es eso?
Es
el estilo, más bien,
de hueco que acata la continencia,
la sentencia que da un adentro donde
– si se quiere –
por un momento el mundo entra
y cree en maneras
de hacerse inconmovible.

Así
que tiembla. Con la luz que

cambia. Y con las hojas
que se enrejan en el viento.
¿Fuera de él
no habrá nada? ¿Ni abrazo
que lo sujete?

Dura
lo que se muere.
Quedan familiares
cajones con la ropa que se ha vuelto
ajena, satenes personales y tizones
de dolores
que ya no duelen.
En rincones
de la carne, desusada,
la saciedad del poder
detenerse.

Es la pasión o el paso
entre dos vacíos, la atrocidad
que deja intacto el corazón
tras el carozo
de un personaje inventado
para el mundo.
Y nadie ama
lo que no conoce: este sitio
ha dejado de ser
iluminado
porque ahora
los lugares sombríos son el centro.

Toda
pasión concluida
es emoción
aclarada. Correr
la silla al sol para rehacer
el ayer
y ver cómo maduran,
bellamente,
los duraznos este año.

Mirta Rosenberg

****

IEDERE PASSIE VOLTOOID

Grillen van het licht
door de bovenste spleet
van de luiken
        en de warmte,
de kou zoals kalk en de zon,
wat niet zijn is
        en is
in andere armen
om het even.

        Er is
het licht dat de kruik vult,
het rode binnenste helemaal vol
leegte. Is het dat?
        Het is
de stijl, veeleer,
van holte die inhoud eerbiedigt,
het vonnis dat een binnenste geeft waar
        – als men wil –
de wereld even binnentreedt
en gelooft in manieren
om zich onwrikbaar te maken.

        Dus
trilt ze, de wereld. Met het licht
dat verandert. En met de bladeren
die in de wind een afrastering vormen.
        Bestaat
daarbuiten niets? Ook geen omarming
die haar onderwerpt?

        Duren doet
alles wat doodgaat.
        Blijven doen de vertrouwde
laden met kleren die vreemd
zijn geworden, persoonlijk satijn en gloeiende kooltjes van pijn
die al geen pijn meer doen.
        In de hoeken
van het vlees, in onbruik,
de verzadiging van het kunnen
        stoppen.

De passie of de passage
tussen twee leegtes, de wreedheid
die het hart intact laat
        achter de pit
van een personage voor de wereld
uitgevonden.
        En niemand bemint
wat hij niet kent: die plek
is al niet meer
        verlicht
            want nu
zijn de donkere plekken het centrum.

        Iedere
voltooide passie
        is uitgeklaarde
emotie. De stoel
in de zon zetten om gisteren
over te doen
        en te zien hoe mooi
de perziken
rijpen dit jaar.

Mirta Rosenberg

Vertaling: Bart Vonck

****

Alphabetisch

Alfabetisch gezien
staat alles voor niets
Adam voor Eva en
auto voor fiets

Hel komt voor hemel
Duivel voor god
Haat staat voor liefde
Sleutel voor slot

Dood komt voor leven
Donker voor licht
Zes staat voor zeven
Maan komt voor zon

Dicht staat voor open
Ledig voor vol
Beneden voor boven
en tegen voor voor

Jules Deelder

******

https://www.poetryinternational.com/nl/poets-poems/poems?q=dood&p=5

******

Le Squelette laboureur

I
Dans les planches d’anatomie
Qui traînent sur ces quais poudreux
Où maint livre cadavéreux
Dort comme une antique momie,

Dessins auxquels la gravité
Et le savoir d'un vieil artiste,
Bien que le sujet en soit triste,
Ont communiqué la Beauté,

On voit, ce qui rend plus complètes
Ces mystérieuses horreurs,
Bêchant comme des laboureurs,
Des Écorchés et des Squelettes.

II
De ce terrain que vous fouillez,
Manants résignés et funèbres,
De tout l'effort de vos vertèbres,
Ou de vos muscles dépouillés,

Dites, quelle moisson étrange,
Forçats arrachés au charnier,
Tirez-vous, et de quel fermier
Avez-vous à remplir la grange?

Voulez-vous (d'un destin trop dur
Épouvantable et clair emblème!)

Montrer que dans la fosse même
Le sommeil promis n'est pas sûr;

Qu'envers nous le Néant est traître;
Que tout, même la Mort, nous ment,
Et que sempiternellement,
Hélas! il nous faudra peut-être

Dans quelque pays inconnu
Écorcher la terre revêche
Et pousser une lourde bêche
Sous notre pied sanglant et nu?

Das Skelett bei der Arbeit

I
Atlanten der Anatomie
Die sacht auf diesen Quais verstauben
Wo Bücher modern daß wir glauben
Wie alte Mumien schlummern sie

Voll Tafeln die das treue Sinnen
Des alten Zeichners und sein Wert
Wiewohl ihr Urbild trauern lehrt
Wahrhafte Schönheit ließ gewinnen

Sie weisen daß uns tiefer bette
Dies unergründlich rege Schauern
Den Boden schaufelnd gleich den Bauern
Enthäutete und auch Skelette.

II
Die ihr durchstöbert, dieser Hänge
Verdrossene und trübe Sassen
Nach Kräften eurer Wirbelmaßen
Und bloßgelegten Muskelstränge

Sprecht: welche Ernte sondrer Art
Volk das dem Beinhaus man entlockte
Ist's die ihr bergt? und welchem Vogte
Dem ihr im Schober sie bewahrt?

Wollt ihr (der künft'gen Kümmernis

Ein Sinnbild fürchterlich und klar)
Erweisen daß im Grab sogar
Verheißner Schlummer ungewiß;

Daß wider uns das Nichts Verräter;
Daß alles selbst der Tod uns lügt
Und daß es leider so gefügt
Daß man für ew'ge Zeiten später

In einer fremden Gegend muß
Durchwühlen spröde Ackerflächen
Und einen schweren Spaten stechen
Unter dem blutend nackten Fuß?

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

******

GACELA VIII
DE LA MUERTE OSCURA

Quiero dormir el sueño de las manzanas,
alejarme del tumulto de los cementerios.
Quiero dormir el sueño de aquel niño
que quería cortarse el corazón en alta mar.

No quiero que me repitan que los muertos no pierden la sangre
que la boca podrida sigue pidiendo agua.
No quiero enterarme de los martirios que da la hierba,
ni de la luna con boca de serpiente
que trabaja antes del amanecer.

Quiero dormir un rato,
un rato, un minuto, un siglo;
pero que todos sepan que no he muerto;
que hay un establo de oro en mis labios;
que soy el pequeño amigo del viento Oeste;
que soy la sombra inmensa de mis lágrimas.

Cúbreme por la aurora con un velo ,
porque me arrojará puñados de hormigas,
Y moja con agua dura mis zapatos
para que resbale la pinza de su alacrán.

Porque quiero dormir el sueño de las manzanas
para aprender un llanto que me limpie de tierra;
porque quiero vivir con aquel niño oscuro
que quena cortarse el corazón en alta mar.

Federico García Lorca

***

GHAZAL VIII
OF THE DARK DEATH

I want to sleep the sleep of the apples,
I want to get far away from the busyness of the cemeteries.
I want to sleep tl1e sleep of that child
who longed to cut his heart open far out at sea.

I don't want them to tell me again how the corpse keeps all
its blood,
how the decaying mouth goes on begging for water.
I'd rather not bear about the torture sessions the grass arranges
for
nor about bow the moon does all its work before dawn
with its snakelike nose.

I want to sleep for half a second,
a second, a minute, a century,

but I want everyone to know that I am still alive,
that I have a golden manger inside my lips,
that I am the little friend of the west wind,
that I am the elephantine shadow of my own tears.

When ifs dawn just throw some sort of cloth over me
because I know dawn will toss fistfuls of ants at me,
and pour a little hard water over my shoes
so that the scorpion claws of the dawn will slip off.

Because I want to sleep the sleep of the apples,
and learn a mournful song that will clean all earth away from me,
because I want to live with that shadowy child
who longed to cut his heart open far out at sea.

Federico García Lorca

vertaling Robert Bly

***

GHAZEL VIII
VAN DE DONKERE DOOD

Ik wil de slaap van de appels slapen,
me ver houden van het tumult van de kerkhoven.
Ik wil de slaap van dat kind slapen
dat zijn hart wilde uitsnijden in volle zee.

Ik wil niet dat ze mij herhalen dat de doden niet bloeden;
dat de verrotte mond water blijft vragen.
Ik wil niets weten over de martelingen die het onkruid brengt,
noch over de maan met haar slangenmond
die nog vóór de dageraad aan het werk gaat.

Ik wil een ogenblik slapen,
een ogenblik, een minuut, een eeuw;
maar dat iedereen weet dat ik niet dood ben;
dat er een gouden stal op mijn lippen staat;
dat ik het vriendje ben van de Westenwind;
dat ik de onmetelijke schaduw van mijn tranen ben.

Bedek me bij dageraad met een sluier,
want hij zal handenvol mieren op me werpen,
en maak mijn schoenen nat met hard water
opdat de schaar van zijn schorpioen afstuit.

Want ik wil de slaap van de appels slapen
om een klaagzang te leren die mij zuivert van aarde;
want ik wil leven met dat donkere kind
dat zijn hart wilde uitsnijden in volle zee.

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonk

******

Besuch

Besucht alte Dichter

nicht.
Ihre langen Einsamkeiten
verstreichen schwerer
als eure eilige Zeit.
Von ihren Stirnen scheint nicht
der Glanz der fünften Auflage
ihrer Gesammelten Werke.
Mit verlöschendem Blick
starren sie
in verkohlte Kladden,
in die sie einst
mit brennenden Stiften
Eintragungen machten.
Auch unglückliche Lieben
können sie nicht mehr retten.
In ihren Busen blieb
von den türkischen Bräuten
nur kalte Asche.
Sie liegen auf alten Sofas,
zurückgeworfen auf ihre Niedergeschlagenheit,
und knarrt eine Stufe,
fragen sie sich,
wer das hölzerne Treppenhaus hochsteigt,
ein Arzt oder der Tod.

Kajetan Kovič

vertaling Fabian Hafner

*****

Danse macabre

A Ernest Christophe

Fière, autant qu'un vivant, de sa noble stature,
Avec son gros bouquet, son mouchoir et ses gants,
Elle a la nonchalance et la désinvolture
D'une coquette maigre aux airs extravagants.

Vit-on jamais au bal une taille plus mince?
Sa robe exagérée, en sa royale ampleur,
S'écroule abondamment sur un pied sec que pince
Un soulier pomponné, joli comme une fleur.

La ruche qui se joue au bord des clavicules,
Comme un ruisseau lascif qui se frotte au rocher,
Défend pudiquement des lazzi ridicules
Les funèbres appas qu'elle tient à cacher.

Ses yeux profonds sont faits de vide et de ténèbres,
Et son crâne, de fleurs artistement coiffé,
Oscille mollement sur ses frêles vertèbres.
O charme d'un néant follement attifé!

Aucuns t'appelleront une caricature,
Qui ne comprennent pas, amants ivres de chair,
L'élégance sans nom de l'humaine armature.
Tu réponds, grand squelette, à mon goût le plus cher!

Viens-tu troubler, avec ta puissante grimace,
La fête de la Vie? ou quelque vieux désir,
Éperonnant encor ta vivante carcasse,
Te pousse-t-il, crédule, au sabbat du Plaisir?

Au chant des violons, aux flammes des bougies,
Espères-tu chasser ton cauchemar moqueur,
Et viens-tu demander au torrent des orgies
De rafraîchir l'enfer allumé dans ton cœur?

Inépuisable puits de sottise et de fautes!
De l'antique douleur éternel alambic!
A travers le treillis recourbé de tes côtes
Je vois, errant encor, l'insatiable aspic.

Pour dire vrai, je crains que ta coquetterie
Ne trouve pas un prix digne de ses efforts;
Qui, de ces cœurs mortels, entend la raillerie?
Les charmes de l'horreur n'enivrent que les forts!

Le gouffre de tes yeux, plein d'horribles pensées,
Exhale le vertige, et les danseurs prudents
Ne contempleront pas sans d'amères nausées
Le sourire éternel de tes trente-deux dents.

Pourtant, qui n'a serré dans ses bras un squelette,
Et qui ne s'est nourri des choses du tombeau?
Qu'importe le parfum, l'habit ou la toilette?
Qui fait le dégoûté montre qu'il se croit beau.

Bayadère sans nez, irrésistible gouge,
Dis donc à ces danseurs qui font les offusqués:
»Fiers mignons, malgré l'art des poudres et du rouge,
Vous sentez tous la mort! O squelettes musqués,

Antinoüs flétris, dandys à face glabre,
Cadavres vernissés, lovelaces chenus,
Le branle universel de la danse macabre
Vous entraîne en des lieux qui ne sont pas connus!

Des quais froids de la Seine aux bords brûlants du Gange,
Le troupeau mortel saute et se pâme, sans voir
Dans un trou du plafond la trompette de l'Ange
Sinistrement béante ainsi qu'un tromblon noir.

En tout climat, sous tout soleil, la Mort t'admire
En tes contorsions, risible Humanité,
Et souvent, comme toi, se parfumant de myrrhe,
Mêle son ironie à ton insanité!«

Totentanz

Ernest Christophe gewidmet

Kein Lebender pocht mehr auf seine Größe
Als sie die Strauß und Handschuh an sich preßt
Und in der Haltung die verwegne Blöße
Der hagern Kurtisane sehen läßt.

Wer fand beim Ball ein Mieder so verengt?
Die Robe stürzt in königlicher Fülle
Auf einen ausgezehrten Fuß – den zwängt
Der seidne Schuh wie eine Blumentülle.

Die Rüschen die am Schlüsselbein sich spreiten
(So leckt am Fels ein Bächlein lockrer Art)
Behüten spröd vor faden Lustigkeiten
Die düstern Reize die sie wohl verwahrt.

Die tiefen Augen sind aus Nichts und Nacht
Ihr Schädel den ein Bau von Blumen schmückt
Wiegt auf dem brüchigen Genick sich sacht.
Wie bist du, taubes Meisterstück, geglückt!

Ein Zerrbild magst du heißen vor dem Tadel
Der fleischlichen Galane die nicht schätzen
Des sterblichen Gerüsts erlesnen Adel.
Großes Skelett! Du stimmst zu meinen liebsten Sätzen!

Grandiose Larve, willst du dies Gelage
Des Lebens stören? oder aber blieb
Dir im Gebein vom Kitzel früherer Tage
Zurück was hier in Satans Garn dich trieb?

Glaubst du bei Geigen und entbrannten Kerzen
Den Alben abzutun mit seinem Lächeln?
Und soll dem Höllenglast in deinem Herzen
Der Sturzbach dieser Orgien Kühlung fächeln?

Grundloser Bronn von Dummheit und Verschulden!
Kelch der die alte Qual uns destilliert!
Durchs Stabwerk deiner leeren Rippenmulden
Zeigt sich die Natter die um Fraß noch irrt.

Ich frage mich: wird deiner Koquetterie
Auch ihr verdienter Lohn beschieden sein?
Den Spott erfaßt der Haufe hier doch nie
Nur Starke saugen lustvoll Grauen ein.

Aus hohlen Augen haucht verruchtes Sinnen
Noch Schwindel und beim Anblick weckt gewiß
Den zagen Tänzern bittres Würgen innen
Dein volles ewig lächelndes Gebiß.

Und doch – wo ist der kein Skelett umfangen
Und nicht von Gräbergut die Mahlzeit hielt?
Was kann hier Pflege Duft und Kleid verfangen?
Fein schilt sich selber wer den Heiklen spielt.

Du Bajadere der die Nase fehlt
Begehrenswertes Weib! sprich du zu jenen:
»Ihr Äffchen, ob ihrs unterm Puder hehlt
Riecht doch nach Tod! O duftende Gebeine ihr und Sehnen

Ihr glatten Dandys, Aas im Firnisglanz
Du greiser Lovelace, Antinous
Euch führt der ungeheure Totentanz
Mit in ein Land das dunkel bleiben muß.

Vom Seinequai zum Ganges, durch die Welt
Taumelt des Todes Herde, blickt nicht auf
Wo die Drommete die der Engel hält
Im Dachstuhl gähnt – ein schwarzer Büchsenlauf.

Mors schaut Dir, Menschheit, beim Verrecken zu
Gelächter das du bist in allen Zonen
Und läßt, mit Myrrhen parfümiert wie du
Versteckten Hohn bei deiner Tollheit wohnen!«

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

*****

Allein

Ich schließe die Tür hinter mir,
ich schließe die Tür
hinter dem Mond, hinter den Sternen, den Blumen,
ich schließe die Tür für die Vögel,
ich schließe die Tür zu den Gräsern,
allein
wie der Wermut
lasse ich meinen Kummer erblühen,
allein wie das Meer
rufe ich die Kraniche der Sehnsucht,
allein wie der Wind
singe ich die Psalmen des Todes und der Liebe,
ich schließe die Tür,
ich schließe die Tür mit meinem verwundeten Mund,
mit bis zur Seele durchbohrten Händen.

Kajetan Kovič

vertaling Matthias Göritz

******

Casida VI
De la mano imposible

Yo no quiero más que una mano,
una mano herida, si es posible.

Yo no quiero más que una mano,
aunque pase mil noches sin lecho.

Sería un pálido lirio de cal,
sería una paloma amarrada a mi corazón,
sería el guardián que en la noche de mi tránsito
prohibiera en .absoluto la entrada a la luna.

Yo no quiero más que esa mano ,
para los diarios aceites y la sábana blanca de mi agonía.
Yo no quiero más que esa mano
para tener un ala de mi muerte.

Lo demás todo pasa.
Rubor sin nombre ya. Astro perpetuo.
Lo demás es lo otro; viento triste,
mientras las hojas huyen en bandadas.

Frederico Garcia Lorca

******

CASIDA VI
VAN DE ONMOGELIJKE HAND

Ik wil maar een hand,
een gewonde hand, als het kan.
Ik wil maar een hand,
al breng ik duizend nachten door zonder bed.

Ze zou een vale lelie van kalle zijn,
ze zou een duif zijn vastgemaakt aan mijn hart,
ze zou de wachter zijn die in de nacht van mijn dood
onverbiddelijk de maan de toegang zou verbieden.

Ik wil alleen maar deze hand
voor de dagelijkse oliën en het witte laken van mijn doodsstrijd.
Ik wil alleen maar deze hand
om een vleugel van mijn dood vast te houden.

De rest gaat voorgoed voorbij.
Het al naamloze rozerood. Eeuwigdurende ster.
De rest is het andere; droeve wind,
en bladeren vliegen in zwermen voorbij.

Frederico Garcia Lorca

vertaling Bart Vonck

******

Vater (zum dritten Todestag, 30. Dezember 1994)

Solang die Eltern leben, sind sie Körper
zwischen Tod und uns, den Kindern:
Schicksal sehn wir wie durch Schleier.

Mich schmerzten deine dünnen Hände,
als du starbst, mein einzig Vater:
noch deine, und schon fremd, zu tief,

fielen sie, wohin ich nicht vermag,
ins Weite, und ganz nah, hierher, zum Quell
der Tränen, wo ich falie aufs Gesicht und weine.

An jenem schrecklich hehren Abend,
als wir den siechen Körper wuschen,
zurückzugeben rein den Ruhelosen ewiger Ruhe,

nahm ich ihn an, kristallklar und jäh,
meinen Menschentod: seitdem bin ich Vater,
ich bin offne Wunde, welche ohne Hoffnung

schützt ihr Kind vor Hagelschlägen
einzig mit dem Tod des eignen Körpers,
der aus Erinnerung ins Morgen wächst

und singt, Rhythmus des Tanzes, Schnee des Abschieds.
Ins Jenseits flieg ich, folge dem Gesetz
der Zugvögel, und weine, komme ich zurück zu dir,
mein Vater.

Boris A. Novak

vertaling Ludwig Hartinger und Mira Miladinovič Zalaznik

******

Engel

In tagen,
als ob sie nicht wären,
im wirrwarr des abgrunds,
wo in uns die nacht herrscht,
erstrahlst du nur schwächlich,
flackernd wie der morgenstern,
als wärst du nicht Gott.

GORAZD KOCIJANCIC (*1964)

vertaling Matthias Göritz und Amalija Maček

****

Zehnter Januar

Jemand geht davon
Er breitet die Flügel über das
brüchige Nest des Atems
als wäre der Hauch nur
ein Mass der Zeit
Jemand geht davon
in den dunklen Sack Erde
als wäre das Licht
nur eine Sache der Wahl
Er löscht seinen Stern
an der Decke der Welt wenn
er leeren Mundes den Fluss überquert
Jemand tritt
ins Jenseits ein als würde er
auf einem unbekannten Bahnhof
aussteigen
Ich lege den Kopf
auf die Schienen
Mich überrollt Stille

CVETKA LIPUS (*1966)

vertaling Klaus Detlef Olof

*****

Verzweiflung im Jenseits

Wenn sie dich ins Grab legen,

wirst du nicht grösser und nicht kleiner, als du bist,
wirst du nicht heller und nicht dunkler, als du bist,
all deine Wunden werden mie dir gehen.

All deine Verzweiflung wird mie dir gehen,
und dort wirst du sie ebenso bitter spüren,
und kein neuer Himmel wird sich öffnen,
du wirst dort liegen, und alle alten Stimmen prasseln auf dich ein.

Und alle Tage und Nächte werden in dir nisten,
denen du zu Lebzeiten Schutz gewährt hast,
an dir wird derselbe Wurm der Reue nagen,
der dir schon in der Kindheit das Herz verzehrt hat.

BOŽO VODUŠEK

vertaling Matthias Göritz und Alei Šteger

******

La servante au grand cœur dont vous étiez jalouse,
Et qui dort son sommeil sous une humble pelouse,
Nous devrions pourtant lui porter quelques fleurs.
Les morts, les pauvres morts, ont de grandes douleurs,
Et quand Octobre souffle, émondeur des vieux arbres,
Son vent mélancolique à l'entour de leurs marbres,
Certe, ils doivent trouver les vivants bien ingrats,
A dormir, comme ils font, chaudements dans leurs draps,
Tandis que, dévorés de noires songeries,
Sans compagnon de lit, sans bonnes causeries,
Vieux squelettes gelés travaillés par le ver,
Ils sentent s'égoutter les neiges de l’hiver
Et le siècle couler, sans qu'amis ni famille
Remplacent les lambeaux qui pendent à leur grille.

Lorsque la bûche siffle et chante, si le soir,
Calme, dans le fauteuil je la voyais s’asseoir,
Si, par une nuit bleue et froide de décembre,
Je la trouvais tapie en un coin de ma chambre,
Grave, et venant du fond de son lit éternel
Couver l'enfant grandi de son œil maternel,
Que pourrais-je répondre à cette âme pieuse,
Voyant tomber des pleurs de sa paupière creuse?

Die Schaffnerin voller Geduld die dein Argwohn betraf
Und die unterm dürftigen Rasen nun schlummert den Schlaf
Weißt du es nicht daß wir ihr Blumen schulden?
Schwer müssen all die armen Toten dulden
Und führt Oktober mit dem Blätterhauf
Trostlose Reigen auf den Gräbern auf
Wie sollten sie nicht herzlos schelten können
Die Lebenden die sich den Schlummer gönnen
Wenn sie in ihrer schwarzen Grübelnacht
In der kein Buhle und kein Zuspruch wacht
Den Wurm an ihren alten Knochen fühlen
Und Wasser die den Winterschnee verspülen
Und durch das Säkulum das hingeht flattern
Trotz Freund- und Sippschaft Fetzen an den Gattern.

Käme einst spät wenn die Holzglut sich neigt
Sie die sich still ihren Platz sucht und schweigt
Wenn im blauen Nachtfrost der Winterwende
Ich im Eck meines Zimmers gekauert sie fände
Die ernst ihr ewiges Bette verlassen
Das Kind das heranwuchs im Blick zu umfassen
Was könnt ich der armen Seele erwidern
Wenn ich weinen sie sähe aus hohlen Lidern?

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

*****

Teufelskreis

Der, der hasst, und der, der liebt,
hat einen Gefährten,
scharfe Schläge, süsse Küsse, Hiebe,
Blut fliesst so zwischen den Duellanten -

Doch der, der sich selbst liebt,
lebt vom eigenen Blut, spielt
im Verlangen, gibt sich Verderben hin,
wie eine Kerze, die sich selbst abbrennt.

Doch der, der sich selbst hasst,
lebt vom eigenen Blut, fasst
Schmerz, passt Linderung an für

sich selbst, schlägt Leid und verprasst es.

Der, der sich selbst hasst und sich selbst liebt,
weiss niemals, dass er lebt: zieht
scharfe Schläge, süsse Küsse, schiebt
sie in eine Welt, in der's kein Echo gibt.

BOŽO VODUŠEK

vertaling Matthias Göritz und Alei Šteger

****

La luna y la muerte

La luna tiene dientes de marfil.
¡Qué vieja y triste asoma!
Están los cauces secos,
Los campos sin verdores
Y los árboles mustios
Sin nidos y sin hojas.
Doña Muerte, arrugada,
Pasea por sauzales
Con su absurdo cortejo
De ilusiones remotas.
Va vendiendo colores
De cera y de tormenta
Como un hada de cuento
Mala y enredadora.

La luna le ha comprado
Pinturas a la Muerte.
En esta noche turbia
¡Está la luna loca!

Yo mientras tanto pongo
En mi pecho, sombrío
Una feria sin musicas
Con las tiendas de sombra

1919

Federico García Lorca

***

DE MAAN EN DE DOOD

1919

De maan heeft tanden van ivoor.
Wat komt zij oud en droevig op!
De beddingen zijn droog,
De velden zonder groen
En de bomen verwelkt
Zonder nesten en bladeren.
Vol rimpels komt Vrouwe Dood
Door de wilgenbossen
Met haar absurde gevolg
Van verre illusies.
Ze komt kleuren
Van was en van onweer verkopen
Zoals een boze sprookjesfee
Die onrust zaait.

De maan kocht
Verf van de Dood.
Op deze wazige nacht
Is de maan niet goed snik!

En intussen bouw ik
In mijn sombere borst
Met schaduwtenten
Een kermis op zonder muziek.

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonck

****

Kintsugi

Niet het kwaad.
Niet het leven,
de liefde en de dood
maar de taal waarin
gesproken wordt, de poëzie
die ik versta,
verlichaamt,

maakt bang
maar mondig.

Omdat ik ergens heen moet
met mezelf
neem ik voor lief
dat taal en ik de laatste jaren
te lijfelijk zijn geworden.
Ik niets verlijm.

Ik zie heus wel
dat het echte breken
pas begonnen is.

Lucas Hirsch (1975)

uit: Kintsugi (Arbeiderspers, 2025)

******

Ankers hemelwaarts

Ik ruil mijn stem voor observaties.
Herwaardeer een lichaam.
Herschik taal.

Het zal stil zijn rond mijn ik.
Zeg niets wat nog huivert,
verstikkend werkt of
angst aanjaagt.

Ik zeg gedag.
Tegen de familielijn en dode vriend zeg ik:
taal klonk jullie in
in verzen.

Alle vormen afgegraven.
Alle ploegsporen gevuld.
Heb ik aan mijn woord voldaan.
Ben ik voldaan, mijn woord.

Ik lag lang genoeg bloot.
Ik werp mijn ankers hemelwaarts.

Lucas Hirsch (1975)

uit: Kintsugi (Arbeiderspers, 2025)

******

Galilei

De negen sferen waar mijn wereld uit bestaat
de zingende gewelven en de ether,
er is iets gaande in dit heelal, men wil
de aarde uit het centrum rukken.

Het jaar zal dan geen jaar meer zijn, het licht
zal niet meer met zijn schaduw stroken,
ja zelfs mijn hart wordt uit zijn koers gelicht
en ligt versplinterd en zijn as gebroken.

En jij om mij mijn lief als dingen van een ander,
je rug lag als een bergrug mij ten onder,
wordt dit nu dal en bedding en verval?

Ik wil dat dwaas geluk van mij beveiligen
met hulp desnoods van paus en heiligen:
de galg staat klaar, de vuren branden al.

Fernand Handtpoorter (1933-2007)

uit: Te sterven zonder dees (1970)

*****

Lluvia

GRANADA

La lluvia tiene un vago secreto de ternura,
Algo de soñolencia resignada y amable.
Una música humilde se despierta con ella
Que hace vibrar el alma dormida del paisaje.

Es un besar azul que recibe la Tierra,
El mito primitivo que vuelve a realizarse.
El contacto ya frío de cielo y tierra viejos
Con una mansedumbre de atardecer constante.

Es la aurora del fruto. La que nos trae las flores
Y nos unge de espíritu santo de os mares.
La que derrama vida sobre las sementeras
Y en el alma tristeza de lo que no se sabe

La nostalgia terrible de una vide perdida,
El fatal sentimiento de haber nacido tarde,
O la ilusión inquieta de un mañana imposible
Con la inquietud cercana del dolor de la carne.

El amor se despierta en el gris de su ritmo,
Nuestro cielo interior tiene un triunfo de sangre,
Pero nuestro optimismo se convierte en tristeza
Al contemplar las gotas muertas en los cristales.

Y son las gotas: ojos de infinito que miran
Al infinito blanco que les sirvió de madre.

Cada gota de lluvia tiembla en el cristal turbio
Y le dejan divinas heridas de diamante.
Son poetas del agua que han vista y que meditan
Lo que la muchedumbre de los ríos no sabe.
¡Oh lluvia silenciosa sin tormentas ni vientos,
Lluvia mansa y serena de esquila y luz suave,
Lluvia buena y pacifica que eres la verdadera,
La que amorosa y triste sobre las cosas caes!

¡Oh lluvia franciscana que llevas a tus gotas
Almas de fuentes claras y humildes manantiales!
Cuando sobre los campos desciendes lentamente
Las rosas de mi pecho con tus sonidos abres.

El canto primitivo que dices al silencio
Y la historia sonora que cuentas al ramaje
Los comenta llorando mi corazón desierto
En un negro y profundo pentagrama sin clave.

Mi alma tiene tristeza dé la lluvia serena,
Tristeza resignada de cosa irrealizáble,
Tengo en el horizonte un lucero encendido
Y el corazón me impide que corra a contemplarle.

¡Oh lluvia silenciosa que los árboles aman
Y eres sobre el piano dulzura emocionante,

Das al alma las mismas nieblas y resonancias
Que pones en el alma dormida del paisaje

Enero de 1919

Federico García Lorca

***

REGEN

GRANADA

De regen heeft een vaag geheim van tederheid,
Iets van gelaten en lieflijke slaperigheid.
Een nederige muziek wordt met hem wakker
Die de slapende ziel van het landschap laat trillen.

Hij is een blauwe kus die de Aarde ontvangt,
De primitieve mythe die weer werkelijk wordt.
Het al koude raken van oude hemel en aarde
Zachtaardig van onafgebroken avondval.

Hij is de dageraad van de vrucht. Die ons bloemen brengt
En ons zalft met de heilige geest van de zeeën.
Die leven op de akkers vergiet
En in de ziel verdriet om het onbekende.

De vreselijke weemoed van een verloren leven,
Het fatale gevoel te laat geboren te zijn,
Of de onrustige illusie van een onmogelijke toekomst
Met de nabije onrust van de pijn van het vlees.

De liefde ontwaakt in het grijze regenritme,
Onze innerlijke hemel heeft een zege van bloed,
Maar ons optimisme verandert in droefheid
Als we de dode druppels op de ruiten aanschouwen.

En het zijn de druppels: ogen eindeloos die kijken
Naar het eindeloze wit dat hun moeder was.

Iedere regendruppel trilt op de troebele ruit
En laat er goddelijke wonden van diamant op achter.
Het zijn waterdichters die wat de menigte van
De rivieren niet kent, hebben gezien en aanschouwd.

O stille regen zonder stormen of windvlagen,
Gedweeë en serene regen van klokje en zacht licht,
Goede en vreedzame regen, jij bent de ware,
Jij valt verliefd en triest over de dingen!

O franciscaanse regen, naar je druppels voer je
Zielen van heldere fonteinen en nederige bronnen!
Wanneer je traag over de velden neerdaalt
Open je met je klanken de rozen van mijn borst.

Het primitieve lied dat je tot de stilte spreekt
En het klankrijke verhaal dat je aan de takken vertelt
Worden door mijn verlaten hart in tranen besproken
Op een zwarte en diepe notenbalk zonder sleutel.

Mijn ziel bezit de droefheid van serene regen,
Gelaten droefheid van ondoenlijk ding,
Aan de horizon bezit ik een helder brandende ster
En van mijn hart mag ik niet rennen om haar te aanschouwen.

O stilzwijgende regen waarvan de bomen houden,
Op de piano ben je een ontroerende zachtheid,
Je geeft aan de ziel dezelfde nevels en weerklank
Die je in de slapende ziel van het landschap legt!

Januari 1919

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

An den Leser

Dummheit Verirrung Sündenstand und Borgen
Befängt uns geistig und verzehrt den Leib
Und Reue nähren wir zum Zeitvertreib
Wie Bettler schmausend ihr Geschmeiß versorgen.

So starr die Sünden sind so matt die Bußgewalten;
Sehr reich bezahlt sich unser Eingestehn
Und leicht läßt sich der Kotpfad wieder gehn
Wenn wir uns greinend für gesäubert halten.

Der sanft im Kissen böser Lust geschaukelt
Uns Selige – Satan Trismegistos
Hat bis des Wollens edles Erz zerfloß
Uns Alchimistenkünste vorgegaukelt.

Gehn wir so hat der Teufel uns am Faden.
Begier nach Ekelhaftem nimmt uns mit;
Alltäglich führt uns höllenwärts ein Schritt
Gleichmütige, in pesterfüllte Schwaden.

Wie ein verarmter Wüstling unter Bissen
Die wehe Brust der alten Dirne sucht
Entwenden wir ein Glück – die schale Frucht
Die wir recht gründlich auszupressen wissen.

Mit unserm Bregen mästen wir, umschlungen
Wie Maden, ein Dämonenaufgebot
Und wenn wir Atem holen stürzt der Tod
Unsichtbar strömend dumpf in unsre Lungen.

Wenn Notzucht Gift und Brände bis zur Stunde
Uns allen als der angenehmste Rand
Im Webgrund trister Jahre unbekannt
So ists nur Mangel an Entschluß im Grunde.

Doch unterm Auswurf: Panthern Skorpionen
Schakalen Geiern Hündinnen und Nattern
Die kreischend heulend kletternd hinter Gattern
Im eklen Zwinger unsrer Laster wohnen

Bleibt ein gemeinstes ärgstes zu erwähnen!
Wenn es auch nicht auf Lärm und Mimik hält
Wünscht es den Erdball sich als Trümmerfeld
Und gern verschläng es eine Welt im Gähnen;

Der Spleen! – Er raucht die Pfeife, tränend zählt er
Schafott und Galgen in der Phantasie
Mein Freund, du kennst das diffizile Vieh
Freund – Hypokrit – mein Leser – mein Erwählter!

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

*****

TIERRA Y LUNA

Me quedo con el transparente hombrecillo
que come los huevos de la golondrina.
Me quedo con el niño desnudo
que pisotean los borrachos de Brooklyn.
Con las criaturas mudas que pasan bajo los arcos.
Con el arroyo de venas ansioso de abrir sus manecitas.

Tierra tan sólo. Tierra.
Tierra para los manteles estremecidos,
para la pupila viciosa de nube,
para las heridas recientes y el húmedo pensamiento.
Tierra para todo lo que huye de la Tierra.

No es la ceniza en vilo de las cosas quemadas,
ni los muertos que mueven sus lenguas bajo los árboles.
Es la Tierra desnuda que bala por el cielo
y deja atrás los grupos ligeros de ballenas.

Es la tierra alegrísima, imperturbable nadadora,
la que yo encuentro en el niño y en las criaturas que pasan los arcos.
Viva tierra de mi pulso y del baile de los helechos
que deja a veces por el aire un duro perfil de Faraón.

Me quedo con la mujer fría
donde se queman los musgos inocentes.
Me quedo con los borrachos de Brooklyn
que pisan al niño desnudo.
Me quedo con los signos desgarrados
de la lenta comida de los osos.

Pero entonces bajó la luna despeñada por las escaleras
poniendo las ciudades de hule celeste y talco sensitivo,
llenando de píes de mármol la llanura sin recodos
y olvidando, bajo las sillas, diminutas carcajadas de algodón.

¡Oh Diana, Diana! Diana vacía.
Convexa resonancia donde la abeja se vuelve loca.
Mi amor es paso, tránsito, larga muerte gustada,
nunca la piel ilesa de tu desnudo huido.

Es Tierra ¡Dios mío! Tierra lo que vengo buscando.
Embozo de horizonte, latido y sepultura.
Es dolor que se acaba y amor que se consume.
Torre de sangre abierta con las manos quemadas.

Pero la luna subía y bajaba las escaleras,
repartiendo lentejas desangradas en los ojos,
dando escobazos de plata a los niños dé los muelles
y borrando mi apariencia, por el término del air.

Federico García Lorca

***

AARDE EN MAAN

Ik blijf achter met het transparant mannetje
dat zwaluweieren eet.
Ik blijf achter met het naakte kind
dat de zatlappen van Brooklyn vertrappen.
Met de sprakeloze schepselen die onder de bogen lopen.
Met de beek van aderen die zijn handjes graag wil openen.

Alleen Aarde. Aarde.
Aarde voor het huiverende tafellinnen,
voor de verdorven oogappel van wolk,
voor de verse wonden en de vochtige gedachte.
Aarde voor alles wat de Aarde ontvlucht.

Het is niet de in de lucht zwevende as van verbrande dingen,
noch de doden die onder de bomen hun tongen bewegen.
Het is de naakte Aarde die door de hemel mekkert
en gewichtloze scholen van walvissen achter zich laat.

Het is de allervrolijkste aarde, onverstoorbare zwemster,
die ik terugvind in het kind en in de schepselen die onder de
bogen lopen.
Levende aarde van mijn polsslag en van de dans van de varens
die in de lucht soms een hard Farao-profiel achterlaat.

Ik blijf achter met de kille vrouw
waar onschuldige mossen verbranden.
Ik blijf achter met de zatlappen van Brooklyn
die het naakte kind vertrappen.
Ik blijf achter met de stukgescheurde tekens

van het trage maal van de beren.

Maar toen kwam de maan haastig over de trappen omlaag
en bedolf de steden onder hemels zeildoek en gevoelig talkpoeder,
ze vulde de bochtloze vlakte met marmeren voeten
en ze vergat, onder de stoelen, piepkleine katoenen schaterlachjes.

O Diana, Diana! Lege Diana!
Bolronde weerklank waar de bij gek van wordt.
Mijn liefde is voetstap, doortocht, lange smaak van dood,
nooit de ongedeerde huid van je gevluchte naaktheid.

Het is Aarde, mijn God! Aarde is het wat ik kom zoeken.
Masker van horizon, hartklop en graf.
Het is pijn die afneemt en liefde die verkwijnt.
Toren van bloed met verbrande handen geopend.

Maar de maan liep de trappen op en af,
deelde leeggebloede linzen uit aan de ogen,
gaf zilveren bezemklappen aan de kinderen op de steigers
en wiste mijn aanschijn uit aan de grenslijn van de lucht.

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

Opdracht

Voor het eerst dezen avond, sinds de nacht
Voorgoed Uw ogen heeft gesloten,
Open ik droevig, o dichter, en zacht
Uw boek, met somber blad besloten.

En op reis langs Uw wegen, beschermd door Uw macht,
Heb ik van Uw land genoten,
Waar ik helden en goden in levende kracht
Door de macht van Uw woord zag gesproten.

Verblind ben ik achter Uw schreden gegaan,
Tot het duister water der dodenrivier;
Als men gaat naar de nacht zonder troost of vertier...

Maar voor U zal ter anderen oever staan

De Roem die U trots uit het heilige woud
Door de pijnen toont haar laurier van goud.

Hans Lodeizen

*****

Sisina

Dianen denkt im Prängen schimmervoll
Durchstürmend Wälder spürt in Büschen krachend
Windwärts Gelock und Brust vom Toben toll
Hoffärtig und der besten Herren lachend

Saht ihr Terogen die Schlachten liebt im Groll
Zum Aufruhr den barfüßigen Pöbel fachend
Wang Aug im Feuer während Tod ihr scholl
Rasenden Schwertstiegs Königstreppen dachend

Seht so Sisina doch die sanfte Wilde
Eint mörderischem Mut so süße Milde
Ihr Sinn verstört von Dampf und Trommelschlägen

Tief senkt vor Flehenden das gewöhnte Schwert
Und ihr Herz wüst von Flammen in den Gehegen
Tränenquellen birgt jenem der Tränen wert.

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

****

MEMENTO

He acostado al cantor
sobre un gran crisantemo
y escribo su epitafio.

Memento.

La Tierra duerme bajo
su mantilla de viento
con mares encrespados
con mares serenos

Memento.

Ahora mismo se hacen,
preguntas los luceros.

Tú sabes la respuesta
que no conocen ellos.

Memento.

Yacerás esta noche
sobre un lírico lecho.
¿Qué niño durmió nunca
en una flor su sueño?

Memento.

Y esta noche enviaré
para velar tu cuerpo
la mariposa enorme
de mi único beso.

¡Memento!

Federico García Lorca

***

MEMENTO

Ik heb de zanger te ruste gelegd
op een grote chrysant
en ik schrijf zijn grafschrift.

Memento.

De Aarde slaapt onder
haar mantilla van wind
met woelige zeeën
en kalme zeeën.

Memento,

Nu stellen de lichtsterren

zich vragen.

Jij kent het antwoord
dat zij niet kennen.

Memento

Deze nacht lig je opgebaard
op een lyrisch bed.
Welk kindje legde nooit zijn droom
op een bloem te rusten?

Memento

En ik stuur deze nacht
de reusachtige vlinder
van mijn enige kus
om bij je lichaam te waken.

Memento

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

Sonnet

Het hert dat sterft met hagel in zijn lijf,
de honden die met zwerende ogen zwerven,
de kat die wordt gespijkerd op een rijf,
de apen die in warenhuizen sterven,

de ratten en de merels en de mol
en de insekten die niet mogen leven,
het frêle jachtluipaard betaalt zijn tol,
men zal de stier zijn trage doodsteek geven.

De ganzen op de aarde vastgeprikt,
het proefkonijn om 's mensenwil gestikt
en het verdriet van runderen en schapen,

van paarden in de mijn, van muizen op de maan,
van lijsters die verblind het blinde net in gaan,

van kinderen die men uit puin moet rapen.

Fernand Handtpoorter (1933-2007)

*****

O reiziger, als ooit Uw weg U brengt
Naar gindse oorden waar de roeiboot wacht
Zeg dan Eurydice dat haar gedenkt
Orpheus de zanger in een droeve klacht.

Zeg haar dat mijn leven is vergeefs verlengd,
Omdat ik als een stervende versmacht
Zolang de dood mij niet ons weerzien schenkt
In het sombere rijk van het dodengeslacht.

En dan, geef haar dan deze rozen,
Geplukt aan de oevers der lage stad
Omdat ook zij droefheid verkozen

Boven geluk dat hen toch vergat...
Maar dan, o reiziger, ga zonder rozen
En zwijgend verder op Uw pad.

18 Maart 1945

Hans Lodeizen

******

Stanzas. In memory of my mother

I.

Speak then. What is it you wanted to say? Was it the way
The barge slid down the city river in sunset's pursuit,
Two thirds of June passed, the twenty second today
And summer on tiptoes, in an effort to stretch to the light,
How the linden trees breathed through the stifling square
And in July there was thundering, mumbling from every direction?
But that speech needed gravity, needed some weight at its core
And not lightness – that, I'm afraid, was deception.

II.

Can you smell it: how sweet-rotting melon scented the greengrocer's store
Out of sight in the archway the crashing of empty crates
On a breeze from the outskirts, the handcars' jostling call
And an archive of leaf-fall covered the pavements' grey.
Let the Rubik's Cube fall from your hand, it is not worth the strain
All effortful planning in vain, take the grapes, eat your fill
In the quiet back yard on a bench, see for real, there in the rain
What will come to your mind in the hills and the hollows of hell.

III.

And go now, where you were going. But your nights here, in rain
Especially in rain, the steady bare branch of the upas tree
Learnt to death like the alphabet, feels for the window pane –
G for glass, touching the frame, the words you heard at her knee
And although I learnt little at school, I see as if it were now
Through the flask's throat and falling from above to beneath
With an unforgettable shivering, the fine sand heaping below.
The simplest device, but such an opening for grief.

IV.

You're done for, you deceiver, you cheat, with the tottering
Tripod, your cunning replete, beat your rage on the floor like a staff
That a stream might come forth, ghostly, transparent and blossoming
With the odour of ozone under the municipal office tin roof.
The soft furnishings sting you with static – then resound,
Speak again, as if under duress, without manifesto or school
If these terrible times, this place the Lord has renounced
Can fill with such love, the straggler, the spent force that is you.

V.

Aged forty seven and widowed, Aizenstadt, shuffling, feels
His way round the kitchen to the empty medicine chest
Is there anything to raise a smile or a glass to here?
Not even the comical long johns, in mourning and flapping half mast.
This place, where a good time means down in the yard by the crates
Drinking with the men who have seen a good thing or two,
Making toasts to Esenin and Chenier as if they were once mates
And another wage packet spent like the last one on booze.

VI.

After death I will leave my beloved city and there, without,

I will lift my throat to the heavens, my horns tipped back to the earth,
And marked by my sorrow I will give forth from my trumpeting mouth
To sound through the autumn wastes, the truths for which speech had no words.
How the barge was drawn down the river by sunset's last fingering ray
How, on my left wrist, time's steel cooled and hissed

How the magic door was unlocked with an ordinary key
Speak. Such misfortune leaves us little else.

Sergey Gandlevsky

Translated from Russian by Sasha Dugdale

****

[Gott mit uns!, glauben sie immer...]

Gott mit uns!, glauben sie immer,
wenn sie einander umhacken wie Holzfäller,
mit einem einzigen blutigen Säbelhieb,
auf die Fresse fallend im Schnee.

Glauben noch, dass ER mit ihnen sei,
wenn man sie in die Viehwaggons treibt
mit gezückten Kalaschnikows oder Macheten
(schwarze Nacht schwüle Baracke fette Läuse)

Beschwören IHn auf dem Weg zur Schlachtbank,
aufheulend im Hass, dass GOtt doch
bloss ihnen gehöre
und ihrer verdammten Gaunerbande

ER schon ganz fertig und abgekämpft
auf diesen Schlachtfeldern in allen Herzen,
auf denen SEine Liebe nur zu
Martern und Demütigung dient

ER hat nicht genug Arme, nicht genug Augen,
der Allmächtige, Allsehende, um
wenigstens diesmal SEinen Sohn anständig,
nicht als Gehenkten, als armseliges Arschloch,
sterben zu lassen

Ich schreibe dies eher unanständige Pamphlet

voll Binsenweisheiten trotzdem
ohne echte Wehmut:
Sowieso ist ER doch allen verhasst,
sowieso erkennt IHN keiner mehr,
den letzten Soldaten in der Finsternis.

Elena Fanajlova

Aus dem Russischen übertragen von Brigitte Oleschinski

******

maternoster

in jouw tuin lopen drie ganzen die alledrie wannes heten. van elk heb je een vleugel geknipt. ze zijn nog steeds verbolgen. the body keeps the score. als er een sterft, koop jij er een bij. ik meet mijn armen. ze zijn even lang. hoe komt het dan dat ik niet vliegen kan? jongen en meisje zijn nog geen absolute grootheden en de dood ligt nog ongemoeid in het gras te slapen als je mij vraagt lees je soms? ik weet nog niet dat lezen bidden is, dat woorden schuiven zoals de hoedenmaker en de maartse haas. als hun kopje leeg is, schuiven ze een zitje op. soms wou ik dat het altijd theetijd is, dat wij meeschuiven met de zon, mijn jeugd verstrengeld met jouw avond maar wij zijn zee, wij wissen wat wij eerder zeiden en herinneringen laten zich niet stapelen. ze maken zichzelf opnieuw zoals japanse tempels. vóór de mot in het hout komt wordt elke balk vervangen. wannes is wannes is wannes. ze happen naar je rokken, je hebt weer hun eieren gestolen. ze kwaken a capella, driestemmig onder de notelaar. als ik ook hun andere vleugel knip, kunnen ze dan weer vliegen?

paternoster

vader verkoopt zijn ganzen en toont de plek waar hij verstrooid wil worden achterin de tuin, links van het hek, onder een boom. begerig verzamel ik zijn woorden, rijg ze als parels aan elkaar. het . is . Ver . schrik . ke . lijk zegt hij. vannacht droomde hij van de ruiters van de dood. van de apocalyps bedoel je, papa. nee, dat is een ander sterrenbeeld. de doorsnede van categorieën wordt groter, dagen dijen uit, botsen als lege hulzen tegen elkaar. lezen wordt bladeren en bladeren struikelen, vallen. op jouw nachtkastje ligt een boek over de aard van ruimte en tijd. zwarte gaten groeien in je hoofd, je vindt geen mouw meer om een been in te stoppen en tussen sterren rekt tijd zich uit. je moet alles met een snoer bij elkaar houden, je moet alles omdat je pa . pa . lli . a . tief. bah, zo'n flauw woord, dan liever de paarden van de apocalyps. hun draf zit al in je benen. je mag de trap niet meer op als god niet dobbelt, laat hem dan tenminste ha . ha . haperen.

Tania Verhelst (1974)

uit: In de naam van de vader, de moeder en een rondtollende steen (De Zeef, 2026)

****

MEMENTO

Cuando yo me muera,
enterradme con mi guitarra
bajo la arena.

Cuando yo me rnuera,
entre los naranjos
v la hierbabuena.

Cuando yo me muera,
enterradme, si gueréis
en una veleta.

¡Cuando yo me muera!

Federico García Lorca

***
MEMENTO

Wanneer ik sterf
begraaf me dan met mijn gitaar
onder het zand.

Wanneer ik sterf
tussen sinaasappelbomen
en munt.

Wanneer ik sterf
begraaf me dan, alstublieft,
op een windwijzer.

Wanneer ik sterf

Federico García Lorca

vertaling Bart Vonck

*****

Eenzaam als boeven in hun cel
Zijn wij; het leven is een smerig spel
Dat wij in de lente verloren.
O, zijn wij enkel geboren
Om dit lange uur te rekken
Hopeloos levend op het lekke
Schip dat de kringen
Passeert en alle dingen
Weet, zwijgt onder de nacht
En in 't gladde licht glimlacht
Maar bij iedere dageraad
Is het alsof het zwaarder gaat
Het schip is als een oude man
Die ieder uur weer minder kan
Zwaarder het hoofd buigt onder zorgen
En niet meer dromen kan van morgen
Schip en lading zijn teloor...
's nachts kruist een meteoor
Haastig en telt de sterrebeelden
En sluit zich weer in de hemel o
Het schip gaat door het witte sop
En knikt in de golven; het hoorde
De wijsheid en toen boorde
Het zich dieper in de zee
Het weer is goed, alles werkt mee.
Zo zijn wij menschen wij leren drinken
Van de dood zoals schepen die zinken,
Eenzaam in de nacht die weet.
Als in een cel niet al te breed
Wonen wij de boeven opgesloten
Wij varen als op heel wrakke boten
Maar zolang er leven is is er hoop
Er is toch nog wel iets te koop.

27 Februari 1949

Hans Lodeizen

****

’t Broekie van Jantje

Er was eens 'n haveloos ventje,
Die vroeg an z'n moeder 'n broek.
Maar moeder verdiende geen centje,
En vader was wekenlang zoek.
Ach, moedertje, geef me geen standje;
Er zit in m'n broekie 'n scheur!
De jongens op school roepen: ‘Jantje,
Jouw billen die zien we d'r deur!'

De moeder werd ziek van de zorgen,
Lag stil en bedrukt in een hoek.
Geen mens die haar centen wou borgen
En Jantje vroeg toch om z'n broek.
Toen heeft ze haar rok uitgetrokken,
De enigste die ze bezat.
En ze maakte van stukken en brokken
Een broek voor haar enigste schat.

Nou konden ze Jantje niet plagen,
Nou waren zijn billen niet bloot.
Maar voor hij zijn broekie kon dragen,
Ging moeder van narigheid dood.
Ze stierf van 't sjouwen en 't slaven,
Vervloekt en verwenst door haar man.
Toen Jantje haar mee ging begraven,
Toen had-ie zijn broekie pas an.

J.H. Speenhoff (1869-1945)

****

http://www.pierre-emmanuel.net

****

Cahiers du Rhône, 15 mars 1942

Ô clameur escarpée des morts tu es si noire
comment sortir de ce tombeau comment fouler
le temps ? et respirer le jour ancien
maintenant que glacier sombre tu retentis
de l’implacable division de la lumière
ô vie ?

Comprendre avec Son corps Il ne peut pas
ni vous gravir ô monts d'absence immémoriale
ni lutter contre la pesanteur farouche. Ni connaître
le sang. Ni faire un pas dans la détresse innée.
Ô douleur ô mutisme ô cri éblouissant
ô déchirée par la vision, matière
nue !

Le Poëte et son Christ, « Christ au tombeau ».

PIERRE EMMANUEL

****

O diep geraas van de doden, je bent zo zwart
hoe kun je uit dit graf tevoorschijn komen, hoe kun je
de tijd betreden? en de oeroude dag inademen
nu jij, donkere gletsjer, weergalmt
met de onverbiddelijke scheiding van licht
O leven?

Met Zijn lichaam begrijpend, kan Hij niet
noch jou beklimmen, o bergen van onheugelijke afwezigheid,
noch vechten tegen de felle zwaartekracht. Noch bloed kennen. Noch een stap zetten in aangeboren nood.

O pijn, o stomheid, o verblindende kreet,
o verscheurd door visioen, naakte materie!

vertaling Google translate

******

Die Wanduhr

O Wanduhr! finstres Numen du und ungerührtes
Dein Finger weist auf uns und sagt: »Erinnre dich!
Nicht lange und dein Herz erkennt mit jedem Stich
Der Schmerzen sich als Ziel und jeden Pfeil verspürt es;

Und dann verziehet Lust – ein Rauch am Himmelsrand
(Die Sylphe flüchtet so ins Dunkel der Kulisse)
Jedwedem schmälert Zeit mit einem jeden Bisse
Den Bruchteil vom Genuß den Gott ihm zugestand.

Es zischt dreitausendundsechshundertmal von droben:
Erinnre dich! die Stunde. – Eh du's meinst
Zirpt Gegenwart wie ein Insekt: Ich bin das Einst
Und hab mit eklem Rüssel Blut aus dir gehoben.

Remember! denk's! zuviel! esto memor!
(Denn mein metallner Mund ertönt in allen Zungen.)
Wie Stollen, Erdenwurm, in die du eingedrungen
Sind die Minuten. Hol das Gold daraus hervor!

Erinnre dich daß Zeit im Spiel auf Vorteil sinnet.
Sie macht (und ohne Trug), so gilt es, jeden Stich!
Es sinkt der Tag; die Nacht wächst an; erinnre dich!
Den Abgrund dürstet stets; die Wasseruhr verrinnet.

Bald schlägt die Stunde wo das Glück, dein hoher Gast
Wo Tugend, dein Gemahl, des Bett du niemals teiltest
Wo Reue (das Asyl das du zuletzt ereiltest)
Dir zuruft: Greiser Fant! nun stirb! es ist verpaßt!«

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

****

wat wil je dat ik voor je doe, mijn kleintje
moet ik je helpen met het potje onder je gat
of wil je leven

waarom moeten we zo plotseling vertrekken
heb je zo'n haast om dood te gaan
laten we toch eerst wat leven
ik jouw lichaam jij het mijne
de lente is dit jaar toch al zo laat

19.4.1950

Hans Lodeizen

****

Die Stimme

An meine Wiege stieß der Saal mit Bücherbrettern
Das finstere Babylon wo Märe Epopoe
Und Weistum, Latiums Staub und Hellas Schutt in Lettern
Vereint. Ich maß damals ein Folio in der Höh.
Zwei Stimmen redeten mich an. Von einer leisen
Sehr sichern kams: »Ein süßer Kuchen ist die Welt;
Ich könnte (und dann ist dein Glück enorm zu preisen)
Tun, daß Begehrlichkeit von gleichem Maß dich schwellt.«
Die andre aber: »Folg o folg mir in die Lande
Des Traums, des Unerhörten, ja der Unnatur!«
Und diese sang so wie der Seewind überm Strande
Ein irrendes Phantom, wer weiß woher es fuhr;
Wohl schmeichelt es dem Ohr, doch Zittern machts im Grunde.
Dir rief ich zu: »Ja süße Stimme!« So beschwor
Ich was an mir ihr nennen möget meine Wunde
Und meinen bösen Stern. Denn hinter dem Dekor
Der Existenz, zutiefst im unermessnen Grabe
Zeigt mir das fremdeste der Weltsysteme sich;
Nun zieh ich Opfer meiner eignen Sehergabe
Ein Schlangenknäuel mit und fühle Stich auf Stich.
Und es geschah seitdem daß so wie die Propheten
Weltmeer und Wüste innig ich geliebt
Und muß zur Feier trüb zum Lachen trauernd treten
Und daß der herbste Wein für mich noch Süße gibt;
Daß oft als Lüge mir erscheinen will das Neue
Und daß ich strauchle, weilt mein Blick am Firmament.
Doch tröstend sagt die Stimme: »Halt dem Wahn die Treue
Hast du doch Träume wie der Kluge sie nicht kennt!«

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

******

ei lieve hoeveel dierbaren
stierven er niet in het zand
der aarde zij schilderden
het landschap purper en
waren artiesten van de dood

ei lieve hoevelen zijn gestorven

10 September 1949

Hans Lodeizen

****

Les poètes sont les murs nus de la maison
crépis de cris, de sel, de lèvres, de nuages
fondés sur l'infini des larmes et jetés
à l'infini du ciel errant. La seule lune
réchauffe l'or cendreux et sonne, cor perdu
dans la mélancolie du sombre sang et l'Ombre.
Quand ce pays sans nom que dieu dans le futur
se tourne vers ses morts en implorant l'aurore
ses pierres calcinées par la ténèbre sont
des cœurs, ses marbres bleus des mers, ses eaux des palmes
et ses essaims de sang se suspendent aux arbres.
Mais où ton ocre Ô bouche amère retentit
on verra trouer l'œil vague des apparences
une vierge colonne adossée à la mer.

« Naissance du verbe »

PIERRE EMMANUEL

******

De dichters zijn de kale muren van het huis
bepleisterd met kreten, zout, lippen, wolken
gegrondvest op de oneindigheid van tranen en geworpen
in de oneindigheid van de zwervende hemel. De enige maan
verwarmt het asgrijze goud en klinkt, een verloren hoorn
in de melancholie van donker bloed en schaduw.

Wanneer dit naamloze land dat God in de toekomst
zich tot zijn doden wendt, smekend om de dageraad,
zijn stenen, verkoold door de duisternis,
harten, zijn blauwe marmeren zeeën, zijn wateren palmbladeren,
en zijn zwermen bloed hangend aan de bomen.

Maar waar jouw oker, o bittere mond, weerklinkt,
zal men doorboord zien door het vage oog van verschijningen
een maagdelijke kolom die tegen de zee leunt.

Pierre Emmanuel

vertaling Google translate

****

Lelu! Lelu! Het lied van de vreemdeling

Altijd sneller dan te voet
op het begane pad u te ontmoeten.
Hetgeen ik ook gedurig doe.

Lelu! Lelu!

Nu dan het hart verslijt
zonder de smeersels van de eeuwige
begroeting, raken de wegen weg
en vinden wij - elkaar verloren -
gans niet meer de warmte
van de omhelzing die het doet.

Lelu! Lelu!

En vragen wij 't gevoel
hoe te gedijen
tussen degene die gij zijt
en ik mezelf. Wij die elkaar
als schaduwen bevroeden.

Lelu! Lelu!
Lelu! Lelu!

Zijn wij de eerstelingen
van de ware stoet? Zijn wij
de enkeling die liefde volgt,
maar op de voet! En zijn wij
met de wil die niet gedoogt
dat tijden van de harten luiden hoe
elk d'ander, wij elkaar ontschoten?
Wij in de eenzaamheid
en deelzaam zijnde
in de scheiding van de vreemdeling?

Lelu! Lelu! mama,
Lelu! Lelu!

Ach, kon ik u met heel mijn zijn

begroeten! Gij die mijn waarheid
van de aanwezigheid des doods
ontdoet: o vreemdeling
om wie het lied des levens
klinkt uit vredeswil! Uw stilte
is de verste scheiding tussen mensen.
Er is geen noot die mij 't verdriet bezingt.

Edgar Cairo

Uit: VERVREEMDING, 1981

****

ik heb geslapen
op de rug van de nacht
ik heb geleefd in een uur
ik heb gevochten

zij kennen van de nacht
allen het gesmede uur

als ik de wil in opzet heb
gaat het licht beginnen.

de wind heb ik overal gevonden
Juli heb ik overal gezocht
als de nacht nog tweemaal langsging...

daar dreven de zwanen
fantastisch en gelukkig

het meer dat kwettert

ik heb onmiskenbare vrede tegen
de gletscher van mijn ziel in milde
zonneschijn laten klimmen op
ladders van gouden vreugde en
nu dans ik als een mug in avondrood

dit is het stilste lied
van de nacht een vliet
rijdend onder de bomen
een vlucht zonder heenkomen
dit is een lied

het is niet de vrede die van liefde
komt waarnaar ik heb gezocht
ik was rijk genoeg en wat mij griefde
heb ik van de wereld gekocht

ik ben verliefd op het leven
en op mijn kennis van de dood

Hans Lodeizen

******

Melati-knoppen. Gedichten in proza.

Raden Mas Noto Soeroto.

1.
N.M.

Ik wilde u met bloemen vereeren;
ik weet dat ze u lief zijn.
Zoo zocht ik naar bloemen, veelkleurig en geurig,
in den tuin van mijn eigen gedachten,
om daarvan een tuiltje te maken,
dat zich zal weerspiegelen in 'n glimlach van uw gemoed.
Vergeefs zocht ik echter;
geen enkele bloem vond ik daar,
in den tuin van mijn eigen gedachten.

Daar kwam een vroom gezang tot mijne ooren aangewiekt
en drong tot diep in mijne ziel.
Ik spoedde me naar mijn deur en zag
een vromen zanger langs mijn lage woning langzaam gaan.
Zijn schreden richtten zich naar gindschen tempel van licht
en in zijn armen droeg hij 'n vracht van de heerlijkste bloemen,
die mijn huis met 'n zoeten geur vervulden.

De bloempjes, die den armen des zangers waren ontslipt,
die had ik opgeraapt
en bond ze saâm tot een schuchter tuiltje.
Dit leg ik voor u neer, opdat ik moog' genieten
van úwe vreugde om bloemen uit dichter-levenshof.

2.

r.a.k.

Den avond voordat ik vertrok naar vreemde landen, zuster,
heb ik in een hoekje van ons kleinen tuin een melati-struik geplant.
‘Ja, zorg er goed voor,’ zoo sprak ik, ‘dit zij u mijn gedachtenis.
Als deze bloemen bloeien, wèl zal 't mij dan gaan.’

Jaren daarna schreeft ge me dat 't struikje vol zat
van kleine, witte knoppen.
Zoo hebt ge dan goed het teere plantje gekweekt,
met zorgvolle handen.
's Morgens plukt ge de bloemen af om kwistig
ze op 't bed van moeder te strooien.

Zuster, mogen even heerlijk bloeien de melati's
in mijn eigen hart.
Ze wachten nog op de frischheid
van zulk koele, zachte handen.
Ze wachten op de warme stralen
van koesterende zonne-oogen.

Als ik teruggekeerd zal zijn van vreemde landen,
zullen we van de melati's uit ons eigen tuin slingers rijgen
met kantil-bloemen als franjes aan de einden.
Ook zullen wij van bloemen netten weven.

Wie zal echter om den haarwrong
het net van bloemen dragen,
als een slinger van melati's
mijn kris-knop siert?

3.

De gastvrijheid, moeder, waarmee gij uw gasten ontvangt,
die ken ik al sinds ik een knop was
aan dezen ontzachelijken boom van het leven.
Toen de prendjak in uw tuin van verlangens
mijn komst aankondigde, hebt gij toen niet in uw hart
uwe schatten van teedere liefde,
gelijk deze blankgele mat in ons huis,
uitgespreid ter ontvangst van de gasten?
Toen het gejuich uwer oogen door uw tranen heen trilde,
moeder, hebt gij me niet in uw armen begroet
als de gasten met uw glimlach en vriendelijke woorden?

Toen mij dorstte en hongerde en mijn kreten
door 't harte u sneden,
hebt gij me niet van uw eigen harte-bloed gegeven,
gelijk den gasten van uw eigen disch?
De gastvrijheid, moeder, waarmee gij uw gasten ontvangt,
ken ik reeds van 't oogenblik, dat voor 't eerst
in dit onmetelijke huis ik te gast ben gekomen.

4.
r.a.s.

Waarom ik jou mijn troetelzuster noem?

Zonder te weten heb ik moeder je komst reeds voorspeld
in de zachtheid van mijn spelen als kind.
Als moeder elken ochtend het morgenrood
met klimmende vreugde begroette
als elken avond zij het zilverlicht des hemels
op zich deed afstralen,
nam ik geen deel aan het luidruchtige spel
van mijn speelgenooten.
Ik plantte bloemen op de heuveltjes van zand
en maakte suikergoed van klei in vele vormen.
‘Gewis,’ sprak moeder, ‘je spelen voorspellen me vast
dat het een zusje zal zijn.’

Waarom ik jou mijn troetelzusje noem?
Zonder te weten heb ik moeder voorspeld
de verhooring van haar bede in mijn fluisterend verlangen.
Toen nog God jou verborgen hield
voor moeder in haar schoot,
zoo liet me moeder stil naar je luisteren
met mijn hoofd zacht tegen je aangedrukt.
Vol spanning boog zij zich over mijn luisterende oogen.
Toen ik fluisterend ‘een zusje’ zei,
glimlachte moeder, als had zij
een heerlijke geheimenis ontdekt.
‘Gewis,’ sprak ze, ‘je oogen! ze zeggen me vast,
dat het een zusje zal zijn.’

5.

Als de zomer in 't land komt met zuchten en geruchten

en 't zingen der leeuwerik hoog in de luchten trilt;
als ik in het gras in de schaduw der boomen te droomen lig,
dan komt me een stil en een heimelijk verlangen in 't hart geslopen.

In een hoekje van dit mijn herinneringsleven,
daar schemert het beeld van een jeugd-tafereel.
Als ons huis en ons hof me de zorgen van moeder onttrokken,
zoo nam ik vaak deel aan het spel van de herdersknapen.
In de schaduw der suizende tjamara's
spelen en stoeien de herdersknapen met 't vee,
en zij keuvelen over de schoonheid der lieve natuur.
Ach, zij kennen geen rijkdom, zij kennen geen eer.

Van weten en kennen zijn mijn open oogen nu blind
voor de bloemen en kleuren,
die ik toen met de herdersknapen zag.
Maar de herinnering aan mijn speelmakkers, de herdersknapen,
doet weer gloren het morgenrood van vrede en vreugd
aan den donkeren hemel van mijn hart.

6.

Wat zit de moeder toch zoo lang in stille aandacht
naar haar kind te kijken?
Een glimlach speelt steeds weer en weer
om hare lippen zacht;
ontdekt zij steeds dan nieuwe heimelijkheden

In kindjes oogen ziet zij 't beeld van haar jonge bruids-gedroom,
zooals een welig tierende tak der tjampaka,
over 't spiegelvlak des stillen vijvers hangend,
zichzelven uitgroeien ziet
tot de welriekend-reine krop der tjampaka-bloem.
In kindjes mond herkent zij weer de bloemknop,
die, terwijl de bijen de opening verbeidden
van haar hart met honigschat,
der jonkvrouw beloofde den haarwrong te tooien
in den gulden zonneschijn van haar bruiloftsdag.
In de rose tint van kindjes armen
ziet zij weer den rosen gloed des ochtendhemels,
toen liefde's dageraad haar sluimerend meisjeshart
ontwaken deed.

7.
r.m.k.

Grootmoeder is ter ruste gegaan, mijn kind;
ze heeft zich begeven naar 't wijde en wondere woonoord,
waar iedereen ééns zal heengaan,
vermoeid van het wereldsch gewoel.
't Was haar tijd om te rusten, want zie! ook de boom,
die der jonge en teere gadoong-rank tot steun diende,
begint te verdrogen;
zijn blaren zijn geel geworden.
Nu zijn taak is volbracht,
nu menige gadoong-knop is ontloken tot bloem,
zal de wind zijn verdorde geblâart van de takken verstrooien
in de stilte des avonds.

Grootmoeder is ter ruste gegaan, ze is vermoeid
van zingen en spelen.
Voor mij zong haar zang, tot de snaren van mijn ziel zijn gestemd
naar het zingen der vogels en 't suizen des winds.
Tot u sprak haar spel, tot ge zèlf uit uw boog
kondet afschieten een pijl,
en gelijk onze dalang de wajang-figuren hanteeren
en zelfs hun verscheiden gedaanten herkennen.
O, hoorde ik weder haar zang in uw stem
en zag ik haar spel in uw daad,
wanneer uw leven zijn middag bereikt!

Grootmoeder is ter ruste gegaan, mijn kind,
en haar zang is gezongen, haar spel is gespeeld.

8

Wat slaapt ge rustig in mijn armen, kind,
zooals de dauwdrup rust in 't donzig bed van 'n rozenblaadje!
Wat drukt je mondje zacht, mijn kind,
zoo éven tegen me aan!
Zult ge later ook zoo zacht de schoone fee-prinses
uit 't land van je droomen kussen?

Als je met je kleine knuistjes naar mijn vingers gretig grijpt,

mijn kleutertje, klem ze vast zoo stevig als je kunt.

Zoo moet je toch je armen sterken: de strijd, die je wacht,
zal wellicht, even hevig als zwaar, onophoudelijk zijn.
Als je met je kleine voetjes tegen moeders armen schopt,
mijn jongetje, spartel maar zoo heftig als je kunt.
Zoo moet je toch je beenen sterken: de weg, dien je volgt,
zal wellicht even moeilijk als lang en met steenen bezaaid zijn.
Als je giert en lacht, lawaait en kraait op moeders schoot,
mijn mannetje, zet je stemmetje uit zoo goed je kunt.
Zoo móet je toch later je stem steeds verheffen
voor àl wat de Rechtvaardigheid eischt!?

9.

Uit den kus der morgenstralen op de blauwende zee van mijn hart
werd mijn liefde geboren.
In een zonnig oogenpaar, daar heeft ze haar woning gekozen.
Haar levend lief gelaat is het licht van mijn wereld,
en haar zang is de kracht van mijn leven.
Heerlijk, honig-zoet klinken mij hare woorden.
En ik zou haar willen omhelzen en kussen haar oogen,
maar ik durf niet.
Ik ben bang, dat zij voor mijn uitgespreide armen
zal verdwijnen als een wolk door den stormwind.
Ik ben bang, dat mijn gretige hand, die de hare grijpen wil,
haar zal doen vervloeien als de schitterende dauw
door de aanraking mijns vingers.
Ik ben bang te ontwaken uit dezen schoonen zieledroom.

Eens was 't als hield ik in den slaap
een juweel in mijn hand.
Toen ik ontwaakte voelde ik nog mijn vingers
op elkander geklemd;
maar ik durfde niet mijn oogen te openen,
uit vrees te zien mijn ledige hand.

10.

O, mijn volk, mogen uw zonen zich over de aarde verspreiden.
Overal waar menschen hun woningen hebben,
mogen zij haar bouwstoffen zoeken,

zoo naarstig als de bijen van bloem tot bloem
en van veld tot veld den honig verzamelen
den ganschen dag.
Op het groote en heerlijke feest van den bouw van uw huis
zullen zij met volle handen terugkeeren
en hun gave aan uw voeten nederleggen.
Al zal dan niet ieders gave even groot zijn,
zoo zal de enkele steen van den zwakste
u even welgevallig wezen als de vele van den sterkste.

Een moeder weegt niet de geschenken van haar kinderen.
Het geringste blijk van kinderliefde zal het moedergeluk
in haar hart doen stijgen;
haar eenige toeleg is dit te doen overvloeien van liefde.

11.

Wanneer hebt ge 't luisteren naar gamelan-tonen geleerd,
of naar 't ruischen des winds door de zwiepende tjamara's?
‘Als moeder met zingen me lachen en dansen en waggelen deed,
of geneurie me wiegelde in slaap, toen hebben mijn ooren geleerd
de zangen der wereld te hooren.’

Waar hebt ge geleerd, zittend in 't gras
en de geuren der bloemen genietend,
naar het zonne gestraal in den morgen te kijken?
‘Als moeder me in beide haar armen nam,
ademde ik gretig den geur van haar bloeiende leden in,
en zag ik het lachende licht van haar oogen;
dáár hebben mijn oogen geleerd het licht van de wereld
en haar vreugde te zien.’

Hoe dus den armen te geven, de dorstigen te laven?
‘Als koude en dorst me genadeloos kwelden,
dan warmde me moeder mijn voetjes met koesterende handen
en drukte me teer aan haar borst;
het was zóó, dat ik leerde
den armen te geven, de dorstigen te laven.’

Wie heeft u geleerd het hoofd te buigen
voor den allerhoogsten wil?
‘Als ik haar leed had aangedaan, strafte moeder me;
dan zag ik trillen haar oogleden
en paarlen langs haar wangen glijden;

en mijn hart weende.
Moeder heeft me geleerd mijn hoofd te buigen
voor den allerhoogsten wil.’

12.

Als het witte doodskleed der natuur de zachte maanstralen
weerkaatst in duizend lichte tinten,
kraaien de misleide hanen in verscheidenheid van toonaarden.
Dat klinkt in mijn hart als één weemoedsgeluid
in de stilte van den nacht.
Weer zie ik aan uw diep-blauwen hemel, o mijn land,
de wolkjes als kinderzieltjes zoo wit,
achter elkander glijden langs de bleeke maneschijf.
Ik hoor het geschrei van een kind en een moeder snikken.
Heel in de verte treurt een droevig lied.
De hanen kraaien; diep is de rust der vermoeide aarde.
Eén weemoed, o mijn vaderland, is soms uw natuur
in de stilte van den nacht.

In het voorjaar bloeien hier meidoorn en anemonen.
Als zij zich den ganschen dag hebben gekoesterd
in het licht der voorjaarszon;
als zij zich daarna hebben verkwikt
in de frissche druppels van den meiregen,
dan plegen zij 's nachts kwistig de lucht te vervullen
met zoete aromen.
En bij den zachten adem van den lente-nachtwind,
bij het wit van al die bloemen, verbeeld ik me,
dat moeder me weer in haar armen wiegt,
langs de schaduw der bloeiende kemoenings,
in het zilverig-blauw van een maanlichtnacht.

Op een duintop gezeten in zwoelen zomernacht,
pleeg ik te luisteren naar 't zingen der zee.
Dan hoor ik dezelfde muziek van de zee,
die uw zuidelijke stranden omspoelt, o mijn land!
Daar zat ik menigen nacht in de stralen van maan en van sterren
met vrienden te luisteren naar 't gezang,
dat uw grootheid bezingt.
En ik weet, dat uw grootheid zal komen,
want dat hoor ik in 't zingen der zee.

3 Dec. 1913.

Raden Mas Noto Soeroto

****

Die Reise

III
Erstaunliche die fahren welche Mären
Erlest ihr in der Augen tiefem See
Reicht Schätze uns Gedächtnis zu gewähren
Blendenden Stein aus Sternen Luft und Schnee

Wir wollen sonder Dampf und Segel ziehen
Laßt nur erfragen die zur Kammer kamen
Auf unser Herz wie weißes Tuch gediehen
Erinnerung in der Horizonte Rahmen
Was saht ihr sagt?

VIII
Tod alter Steurer löse das Tau bereit
Dies Land ist Gram o Tod die Anker lichtet
Sind schwarz wie Tinte Meer und die Wolken breit
Besser das Herz kennst du das im Hellen schlichtet

Du schenke uns dein Gift das wohl uns stärke
Wir wollen so sehr brennt im Hirn dies Feuer
Zum Schlund hinab ob Höll ob Himmels Werke
Zum Unbekannten tauchend Neuem neuer.

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

*****

Later

Later gaan we naast elkaar
wand'len op de Overtoom,
drinken zoete melk met room,
strijken door ons grijze haar.

Zie je ons daar samen lopen?
Naast elkaar - zo diep bedaard.

Jij, een lieve, oude taart.
Ik, nog kras - dat is te hopen...

Maar al worden we ook wrakken,
al dat vréselijke snoeven
zal tenminste niet meer hoeven.
Gaar of muf - we zijn gebakken.

En we zeggen: ‘Kijk, de tram.’
Of: ‘Hoor jij die vogel zingen?’
Al die nutteloze dingen,
want het hoeft niet meer ad rem.

En het hoeft niet meer zo rap,
want we moeten nergens heen
Och, we wonen toch alleen
in zo'n rothuis met een trap.

Ik beloof je, dat ik dan
het attent zijn aan zal leren.
En ik zal ook vaak proberen,
of je nog wel lachen kan,

lachen als een oude dame,
die haar zegje heeft gezegd,
die, als ze wordt afgelegd,
zich voor niemand hoeft te schamen.

Wel, wel, wel zo zal dat gaan.
En we sterven, heel bedaard,
op een donderdag in maart.
Tegelijk - daar hecht ik aan.

En als onze aardse last
met de wereld gaat vergroeien,
zal uit jou een bloempje bloeien.
Een viooltje - dat staat vast.

Simon Carmiggelt

****

Broken Glass

On one side of the mirror, me, myself, in doubt.

On the other, the man I mostly want to be.
See us clear as we turn and turn about.

***

I hold out my hand to the rain,
as if that ‘simple act’
were something I might do again and again.

***

These are the saddest snaps I’ve ever seen.
My father in khaki. My father in khaki. My father
in khaki. Yes. My mother in bombasine.

***

Pi-dogs. A lemon sky. A Judas kiss.
A moment in some shebeen. The view you get
from behind the gun. I dreamed all this.

***

A room hanging in silence. A sunstruck window.
Doors to left and right.
A sense of decorum tells you which way to go.

***

She kicked off her shoes. She unzipped and dropped her dress,
then stalled on a vacant look.
Next night the same, and the night after that, more or less.

***

Why not grub up a smidgen of turf from his grave?
Cultivate it. Trim it as you might
toenails or hair. Soon you’ll know how to grieve.

***

A teardrop mask. White gloves. Crowds in the street.
She is running a fever; she’s ill.
All the more reason, she thinks, to be indiscreet.

***

The ocean at night, where something tremendous leaps.
Did I say ‘sleeps’?
Who knows what the darkness discovers?

***

A word unsaid, a withdrawal, a second guess
right at the wrong time…
The dry *clack-clack* of the abacus.

***

After all that, milady’s final choice:
‘Not bloodstone – *moonstone*.’ And then:
‘They say my true instrument is voice.’

***

Waking, again, in tears for the moment lost
to the moment of waking;
all day long you walk with that same ghost.

***

The footfall of the uninvited guest.
The EntriCam.
Teeth and hair and pixillated lust.

***

The colour green, as if no other colour would do.
She was going through snow for sure,
so a long time back. So it might have been brown or blue.

***

A stipple of spit on the tiling. A snatch
of song. Machinery cranking up.
Rain-clouds as far as . . . Catnap. Mix and match.

***

Cock-crow. Clean linen. A sea-mist.

Tulips one side of a limestone wall.
Given time, I could complete this list.

***

A man steps off a tall building. Your task?
To remember the slinky undertone
of shoe-leather on brick; not much to ask.

***

This word from the edge of sleep: *abandonment*.
Oh, very clear since you ask.
And clearer still what it meant.

***

She could touch you now, if she wanted. She could find
the little rub of blue where she touched you last,
not a bruise, exactly; not quite. She could do it blind.

2007, David Harsent

******

Die barmherzigen Schwestern

Wollust und Tod das sind zwei Mädchen fein
Mit Küssen schwellend reicher Säfte mächtig
Den keuschen Schoß in Lumpen hüllen ein
Der ward in ewgen Wehen niemals trächtig

Dem Dichter feind dem Haus im Traurigsein
Günstling der Höllen armem Höfling schmächtig
Grab und Bordell zeigt ihm im Buchenhain
Ein Bett drin wühlte nie Gewissen nächtig

Und Sarg und Lager geil bei Fluch und Schwarm
Uns reichen wechselnd wie barmherzge Schwestern
Gräßlicher Süße und Genüsse Lästern

Wann scharrt mich Wollust ein dein pestiger Arm
O Tod wann du in gleicher Reize Gürten
Zypressen schwarz pfropfst über faule Myrten?

Charles Baudelaire

vertaling Walter Benjamin

******